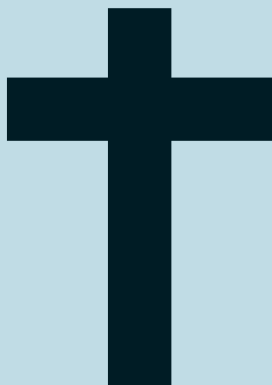

Cõãmacũ mecũã
wedesei

New Testament in Tuyuca

Cõãmacã mecãã wedesei New Testament in Tuyuca

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Tuyuca

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Tuyuca

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-08-06

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022

a71ca523-cda5-572a-9b0b-61d9ea37d1a8

Contents

San Mateo	1
San Marcos	75
San Lucas	121
San Juan	197
Hechos	254
Romanos	322
1 Corintios	357
2 Corintios	387
Gálatas	406
Efesios	419
Filipenses	430
Colosenses	437
1 Tesalonicenses	445
2 Tesalonicenses	451
1 Timoteo	455
2 Timoteo	463
Tito	469
Filemón	473
Hebreos	475
Santiago	500
1 San Pedro	508
2 San Pedro	518
1 San Juan	524
2 San Juan	531
3 San Juan	532
San Judas	534
Apocalipsis	537

MATEO

Jesucristoye quetire jóarigüe

Jesucristo ñecūsũmũã

(Lc 3.23-38)

¹ Jesucristo ñecūsũmũãye wãme ãno jóanoã. Jesucristo Abraham pãrãmi, teero biiri David pãrãmi niinanusegũ niiyigũ.

² Abraham Isaac pacũ niiyigũ.

Isaac Jacob pacũ niiyigũ.

Jacob Judá, cũũ sõwũsũmũã, cũũ baira pacũ niiyigũ.

³ Judá Fares pacũ, teero biiri Zara pacũ niiyigũ. Cũã paco Tamar niiyigo.

Fares Esrom pacũ niiyigũ.

Esrom Aram pacũ niiyigũ.

⁴ Aram Aminadab pacũ niiyigũ.

Aminadab Naasón pacũ niiyigũ.

Naasón Salmón pacũ niiyigũ.

⁵ Salmón Booz pacũ niiyigũ. Booz paco Rahab niiyigo.

Booz Obed pacũ niiyigũ. Obed paco Rut niiyigo.

Obed Isai pacũ niiyigũ.

⁶ Isai õpũ David pacũ niiyigũ.

David Urías namo niimirigomena Salomónrẽ põnacutíyigũ.

⁷ Salomón Roboam pacũ niiyigũ.

Roboam Abías pacũ niiyigũ.

Abías Asa pacũ niiyigũ.

⁸ Asa Josafat pacũ niiyigũ.

Josafat Joram pacũ niiyigũ.

Joram Uzías pacũ niiyigũ.

⁹ Uzías Jotam pacũ niiyigũ.

Jotam Acaz pacũ niiyigũ.

Acaz Ezequías pacũ niiyigũ.

¹⁰ Ezequías Manasés pacũ niiyigũ.

Manasés Amón pacũ niiyigũ.

Amón Josías pacũ niiyigũ.

¹¹ Josías Jeconías, teero biiri cũũ baira pacũ niiyigũ. Cũã niiritabere Babilonia dita macãrã Israelya põna macãrãrẽ ñee, néewarucuyira cũãya dita Babiloniapũ.

¹² Cũãrẽ néewari siro, Jeconías Salatiel pacũ niiyigũ.

Salatiel Zorobabel pacũ niiyigũ.

¹³ Zorobabel Abiud pacũ niiyigũ.

Abiud Eliaquim pacũ niiyigũ.

Eliaquim Azor pacũ niiyigũ.

¹⁴ Azor Sadoc pacũ niiyigũ.

Sadoc Aquim pacu niyigu.

Aquim Eliud pacu niyigu.

¹⁵ Eliud Eleazar pacu niyigu.

Eleazar Matán pacu niyigu.

Matán Jacob pacu niyigu.

¹⁶ Jacob José pacu niyigu. José María manu niyigu. Coo Jesús paco niwō sáa. Jesús Cōamacū beserigu Cristo nií.

¹⁷ Teero tiiró, Abrahama pūtocūti catorce pōnarī macārā basocáputiyira téé David bauáritomena. Too síro Daviména pūtocūti catorce pōnarī macārā basocáputinemoyira, téé Israelya pōna macārārē Babilonia ditapu cūārē ñewari siro. Too síro cūārē ñewari siro, catorce pōnarī macārā basocáputinemoyira sūcā téé Cristo bauáritomena.

Jesucristo bauárigue

(Lc 2.1-7)

¹⁸ Jesucristo bauárigue biiro wáayiro. María cūu paco Joseména manucutigodo tiyigo. Cūu puarā niíadari suguero, Espíritu Santo tutuaremena niipacó niitoayigo. ¹⁹ José coo manu niigūdu coo niipacó niirére ñagū, “coore duujāgūda” jī wācūmiyigu. Cūu basocá añugú niijīgū, basocá tucóropu wedesādugariyigu. Teero tiigú, “yayióro coore duujāgūda” jī wācūmiyigu. ²⁰ Cūu teero wācūrī, quēērdpu ángele* cūūrē jīyigu:

—José, David pārāmi niinunusegu, María ñañarō tiiríwo. Boboré manirō coomena wāmosíaya. Espíritu Santo cūu tutuaremena coore niipacó wáari tiirígu niíwī. ²¹ Coo wīmagūrē apagodaco. Cūu wāmecutigūdaqui Jesús. Cūu wāme “basocáre netōnégū” jīdugaro tiia. Cūu basocá ñañaré tiiré wapare netōnégūdaqui, jīyigu ángele.

²² Tee niipetire Cōamacū jīrirobirora wáaro tiyíro. Profetare ateré jóadutiugu:

²³ Síco numiō ammena niñaripaco, niipacó nií, pōnacutígodaco.

Cūu wāme Emanuel niíadacu,†

jī jóadutiugu. Emanuel “Cōamacū marīmena nií” jīdugaro tiia.

²⁴ José wācāgú, ángele dutiariguere tiyigu. Mariáre cūya wiipu néewayigu, numocutigūda jīgū. ²⁵ Teero tiipacú, coo wīmagū apaadari suguero, coomena niñariyigu. Bauári siro, cūūrē “Jesús wāmecutigūdaqui” jīyigu.

2

Masíri basoca Jesuré ññarā jearigue

* 1:20 Portugués: anjo. † 1:23 Isaías 7.14.

¹ Jesús Judea dita niirí macã Belénꝑꝑu bauáyigu. Cũũ bauárito, Herodes judíoaya dita òꝑũ niiyigu. Teeburecorire ãmũã masĩrí basoca muĩꝑũ muããtirope macãrã Jerusalénꝑꝑu jeayira. ² Toopũ jeara, sãĩñáyira:

—¿Judíoa òꝑũ niigũdu noopú bauáyiri? Ësã ꝑꝑꝑꝑũ muĩꝑũ muããtirope cũuyagu ñocõãwúre ññawũ. Teero tiirã, cũũrẽ padeorã atiwũ, jĩiyira.

³ Tee quetire tuoríra Òꝑũ Herodere wedera jeayira. Teeré tuogú, bayiró wãcũpatiyigu. Niipetira Jerusalén macãrãcã teerora wãcũpatiyira. ⁴ Herodes niipetira paiaré dutirãre, teero biiri Moisés jóarigue buerãre sũocó, sãĩñáyigu:

—¿Cõãmacũ beserigu noopú bauágũdari? jĩiyigu.

⁵ Cũã yũuyira:

—Judea dita niirí macã Belénꝑꝑu bauágũdaqui. Teeré jĩ jóarigu niĩwĩ profeta. Ateré jóarigu niĩwĩ:

⁶ Belén Judea ditapũ niirí macã búri niirí macã mee niĩã atiditapũre. Tiimacã macũ òꝑũ wãagũdaqui.

Cõãmacũyara Israelya põna macãrãrẽ cotegũdu niigũdaqui,* jĩ jóarigu niĩwĩ, jĩiyira.

⁷ Too síro Herodes yayióremena masĩrí basocare cũũ ꝑꝑꝑꝑũ sũocó, cũũrẽ sãĩñáyigu:

—¿Deero biiri peti ñocõãwú bauári? Ññurõ wedeya múãcã, jĩiyigu.

⁸ Wedeari siro, Belénꝑꝑu ticoco, cũũrẽ jĩiyigu:

—Wĩmagũ bauárigure sãĩñárã wáaya. Cũũrẽ buarã, yũcãrẽ wedera atiwa sũcã. Yũucã cũũrẽ padeogú wãagũdu tiia, jĩimiyigu.

⁹ Cũũ cũũrẽ wedeari siro, netõjõãyira sũcã. Maapũ cũã wáari, ñocõãwú cũãya macãꝑũ cũã ññarigura cũã suguero suguewayigu. Wĩmagũ niirõ sotoapũ jeagura, ñocõãwú ꝑꝑũãñucãyigu. ¹⁰ Teero tiirã, ñocõãwúre bayiró useniyira.

¹¹ Tiĩwiipũ sããjeara, wĩmagũrẽ, cũũ paco Mariãmena niigũrẽ ññayira. Ññãcoberimena jeacũmu, cũũrẽ padeoyira. Too síro cũã néewaretibarire pãõ, cũũrẽ oro, sĩĩpẽbiro bauré sitiaãñũre, teero biiri apeyé sitiaãñũrecãrẽ “mirra” wãmecutirere ticoyira.

¹² Too síro Cõãmacũ cũũrẽ quẽẽrõꝑũre “Herodere ññarã cãmerutãrijãña” jĩiyigu. Teero tiirã, cũãya ditapũ ꝑꝑũawara, apemapẽ ꝑꝑũajõãyira sãa.

Egiptopũ Jesuré néedutiwarigue

¹³ Masĩrí basoca ꝑꝑũawari siro, ángele quẽẽrõꝑũ Joseré jĩiyigu sũcã:

* 2:6 Miqueas 5.2.

—Wācāñá. Wĩmagũrẽ pacoméñarã Egiptopũ néedutiwaya. Toopú niijãrã wáaya ména. Yũũ “néepũtuatiya” jĩĩrĩpũ, néepũtuatiwa sũcã. Herodes wĩmagũrẽ sĩađugágu, ãmaãdutiguđũ tiĩi, jĩĩyigu.

14 Cũũ teero jĩĩrĩ tũogú, ñamirã wācã, wĩmagũrẽ pacoméñarã Egiptopũ néedutiwayigu. 15 Herodes catiró pōōtēōrō niiyira toopáre. Cũã teero tiiríguemena Cōãmacũ jĩĩrirobirora wáaro tiiyíro. Profetare ateré jóadutiugu: “Yũũ macũ Egiptopũ niimiriguere sũowitíwũ”, † jĩĩ jóadutiugu.

Herodes wĩmarãrẽ sĩacōãdutirigue

16 Too síro Herodes “masĩrí basoca yũũre jĩĩditojãya” jĩĩ, bayiró cúayigu. Teero tiigú, ãmuã wĩmarãrẽ Belénpũ niirãrẽ, tiimacã wesapũ niirãcãrẽ pũacũmá đuaró cũorãre sĩacōãpetidutiugu. Masĩrí basoca cũũrẽ wederirobirora “nocōrōrã bũcũáqui” jĩĩ wācũyigu. 17 Cũũ teero tiidutiríguemena profeta Jeremías jóare diamacũ wáaro tiiyíro. Ateré jóarigu niĩwĩ:

18 Ramá macãpũre basocá booritua, bayiró utiri tũonóyira.

Raquel pãrãmérã niĩnũnũsera numiãpũ cúã pōnarẽ bayiró utiyira.

Cũã pōnarẽ sĩaĩrĩ ññarã,

“wācũtutuaya” jĩĩrĩ booríyira, ‡

jĩĩ jóarigu niĩwĩ.

19 Herodes diari, José Egiptopũra niiyigu ména. Toopú ángele quēērōpũ cũũrẽ jĩĩyigu:

20 —Wācāñá. Wĩmagũrẽ pacoméñarã Israel ditapũ néepũtuawaya. Wĩmagũrẽ sĩađugámirira diapetijōãwã, jĩĩyigu.

21 Cũũ teero jĩĩrĩ tũogú, wācã, wĩmagũrẽ pacoméñarã néepũtuatiyigu Israel ditapũ. 22 Herodes macũ Arquelao cũũ pacũre Judea dita ōpũ wasoyigu. José tee quetire tũogú, cuiyigu. Judeapũre wáadũgariyigu. Cōãmacũ quēērōpũ wedenorigũ niijĩgũ, Galilea ditare netōjōãyigu sáa.

23 Toopú jeagu, Nazaret macãpũ niigũ wáayigu. Jesús toopú niiríguemena profetas jóare diamacũ wáaro tiiyíro. Ateré jóarira niĩwã: “Basocá cũũrẽ ‘Nazaret macũ niĩĩ’ jĩĩãdacua”, jĩĩ jóarira niĩwã.

3

Juan Bautista wederigue

(Mr 1.1-8; Lc 3.1-9, 15-17; Jn 1.19-28)

† 2:15 Oseas 11.1. ‡ 2:18 Jeremías 31.15.

¹ Teeburecorire Juan basocáre wãmeõtiri basocũ Judea ditapũ basocá manirõpũ wáayigu. Toopũ basocá cũũ putopũ jearáre wedeyigu. ² Ateré jĩyigu:

—Cõamacũ dutiré marĩpũre niiãdare jeadaropũ tiia. Teero tiirá, múã ñañaré tiirére wãcũpati, wasoyá, jĩyigu.

³ Profeta Isaías * Juan tiiádarere jóarigu niĩwĩ:

Sĩcũ yucũ manirõ, basocá manirõpũ

bayiró busurómena wedegũdaqui:

“Sĩcũ õpũ atiadarimarẽ quẽnarõ tiiróbiro,

marĩ Õpũ atiadari suguero,

múã ñañaré tiirére duujã, ãñurõ niyueya”, jĩgũdaqui,†

jĩ jóarigu niĩwĩ.

⁴ Juanyáro sutiró camello póarimena tiiríro niyiro; cũũ siatúrida wáicũ caseroda niyiro. Cũũ yaaré yeseroa, macãnacũ macãrã mumiãoco niyiro.

⁵ Jerusalén macãrã, paũ Judea dita macãrã, teero biiri paũ día Jordán wesa macãrã cũũ wederi tuorá wáayira. ⁶ Cũũ ñañaré tiirére wedenetõãri siro, día Jordánpũ cúãrẽ wãmeõtiyigu.

⁷ Paũ fariseo basoca, saduceo basoca wãmeõtidutira jeari ññagũ, cúãrẽ jĩyigu:

—¡Múã tiiditórepira, jĩditorepira niĩã! “Marĩ wãmeõtinorira dícu niirĩ, Cõamacũ bayiró cúare marĩrẽ jearicu”, jĩ wãcũremena atimiãjĩyu múã. ⁸ Diamacũrã múã ñañaré tiirére wãcũpati, wasorá, múã ãñurõ tiirécũtiremena eññoã. ⁹ “Ûsã Abraham pãrãmerã niinũnũsera niijrã, Cõamacũ ññacorore ãñurã niĩã”, jĩ wãcũrijãña. Múã wãcũrere wasohéri, Abraham pãrãmerã niiré wapamaniã. Cõamacũ boogú, ate ãtãperimenarã Abraham pãrãmerãrã cotowéomasĩqui. ¹⁰ Múã ñañaré tiidúheri ññagũ, Cõamacũ múãrẽ cõãgũdaqui. Sicagú yucũgu ñañaré ducacũtirigure cõmeãmena nũcõrĩmenapũra páata, pecamepũ sóecõãrõ tiiróbiro múãrẽ tiigũdaqui.

¹¹ Ñañaré tiirére wãcũpati, wasoríguere eñnorãrẽ wãmeõtia ocoména. Æpĩ yũũ siro atiqui. Cũũ yũũ nemorõ tutuagũ niiqui. Cũũ ãñunetõgũ niiqui. Yũũpeja cũũrẽ sũcãrĩbiridojãcu. Cũũpeja nemorõ ãñurõ tiigũdaqui múãrẽ: Espiritu Santore ticodiocogũdaqui, múãmena niirucujããrõ jĩgũ. Ñañaré sóecõãrõ tiiróbiro múã ñañaré tiirére cõãgũdaqui. ¹² Cũũ trigore ññanogũdu tiiróbiro niĩ. Teeperire merẽã, teesatirire merẽã cũũgũdaqui. Teeperire ññanogũdaqui cũũye ññanori wiipũ. Teesatirire sóejãgũdaqui pecame yatihimerẽpũ, jĩyigu Juan.

Juan Jesuré wãmeõtirigue
(Mr 1.9-11; Lc 3.21-22)

* 3:3 Isaías tíatorpũ Jesucristo atiditapũ atiadarere jóayuerigu niĩwĩ. † 3:3 Isaías 40.3.

¹³ Too síro Jesús Galileapũ niiãrigu día Jordánpu atiyigu Juan putoꝝ. Cũũrẽ wãmeõtidutigũ atiyigu. ¹⁴ Juanpe boorĩmiyigu. Cũũrẽ jĩiyigu:

—Mũũpe yũũre wãmeõtiguno niiã. ¿Deero tiigú “wãmeõtiya yũũre” jĩĩ? jĩiyigu.

¹⁵ Jesús yũũyigu:

—Teero tiijãña ména. Niipetire Cõamacũ marĩẽ tiidutírobirora tiiró booa, jĩiyigu.

Juan “jáũ” jĩĩ, cũũrẽ wãmeõtiyigu. ¹⁶ Wãmeõtitoaari siro, Jesús maajeánũcãyigu. Wãcũña manirõ ãmuãse pãõjõãyiro. Jesús Espíritu Santo sícũ bua tiiróbiro baugú diiátiri ññayigu. Cũũpũre jeapeayigu. ¹⁷ Teero wáari, ãmuãsepu wedeseri tuoýíra:

—Ñni yũũ macũ yũũ bayiró maĩgú niiĩ. Cũũmena bayiró useniã, jĩiyigu.

4

*Wãtĩãrẽ dutigú Jesuré jĩĩcõãsãmirigue
(Mr 1.12-13; Lc 4.1-13)*

¹ Too síro Espíritu Santo Jesuré basocá manirõpu néewanetõyigu, wãtĩãrẽ dutigú jĩĩcõãsããrõ jĩĩgũ. ² Toopũre cuarenta bũrecori, cuarenta ñnamirĩ yaariyigu. Too síro juabóayigu. ³ Wãtĩãrẽ dutigú Jesús puto wáa, cũũrẽ jĩiyigu:

—Mũũ Cõamacũ macũ niigũ, atepá ãtãpãre pã cotowéoya, jĩĩmiyigu.

⁴ Cũũpe yũũyigu:

—Cõamacũye queti jóaripũpu ate jóarigue niiã: “Yaaré dícu basocáre catiri tiiría. Niipetire Cõamacũye wedeserecã cúãrẽ catiri tiia”, * jĩĩ jóarigue niiã, jĩiyigu.

⁵ Too síro wãtĩãrẽ dutigú cũũrẽ Jerusalénpu “Cõamacũya macã” cúã jĩĩrí macãpu néewayigu. Toopũre Cõamacũwii so-toapũ néemuã, ⁶ cũũrẽ jĩĩmiyigu:

—Mũũ Cõamacũ macũ niigũ, ãnopũmena bupudíaya. Cõamacũye queti jóaripũpu ate jóarigue niiã: Cõamacũ cũũyara ángeleare mũũrẽ cotedutigũdaqui.

Mũũrẽ ãtãgãpu ñnaapari jĩĩrã, bocañeãdacua,† jĩĩ jóarigue niiã, jĩĩmiyigu.

⁷ Jesús cũũrẽ jĩiyigu:

—Cõamacũye queti jóaripũpu ate jóarigue niiã: “Cõamacũ mũũ Õpũ wedeserere ‘¿diamacúrã niimiĩto?’ jĩĩrã, cũũrẽ tiieñodutirijãña”, ‡ jĩĩ jóarigue niiã, jĩiyigu.

* 4:4 Deuteronomio 8.3. † 4:6 Salmo 91.11-12. ‡ 4:7 Deuteronomio 6.16.

⁸ Too síro útāgú ãmuãnetõrigupũ néemuãyigu sũcã. Toopú niipetire atibúreco maquẽ macãrĩrẽ, teero biiri teemacãrĩ cãorere ãnopetjãyigu. ⁹ Cũãrẽ jĩmiiyigu:

—Мнѹ уннѹре ѱїcãcoberimena jeacũmu, “мнѹ унн ѳрũ niĩã” jĩ padeorĩ, ate niipetire мннрẽ ticogũda, jĩmiiyigu.

¹⁰ Jesús cũãrẽ jĩiyigu:

—Wáagua, Satanás. Cõãmacũye queti jóaripũpu ate jóarigue niĩã: “Cõãmacũ мнн ѳрũ sїcũrẽna padeoyá. Cũũ dutiré dícare tiiyá”, § jĩ jóarigue niĩã, jĩiyigu.

¹¹ Wãtĩãrẽ dutigú wáajõãyigu. Ángelea Jesuré tiĩápura jeayira.

Jesús Galileapũ buenũcãriague

(Mr 1.14-15; Lc 4.14-15)

¹² Jesús “Juanrẽ peresu sõnecoayira” jĩrẽre tũoyigu. Teero tiigú, Galilea ditapũ wáayigu. ¹³ Nazaret macãrẽ netõwá, Capernaumpe niigũ wáayigu. Capernaum Galileataro wesa, Zabolónya dita, teero biiri Neftalíya dita wesapũ niĩã. ¹⁴ Cũũ toopú wáari, profeta Isaías jóarirobirora wáaro tiiyiro. Ateré jóarigũ niĩwĩ:

¹⁵ Zabolón, teero biiri Neftalícãya dita macãrã,

día pairímaa wesa macãrã,

día Jordán apeniñapú macãrã,

teero biiri Galilea dita macãrã judíoa niĩhẽrã

¹⁶ múã naĩtĩãrõpũ niirãbiro Cõãmacũyere tũomasĩricu;

ãñurõ bóere ñnarã tiiróbiro múãrẽ netõnégũdũre ñnaãdacu.

Diarira tiiróbiro niirã bóaneõrã niicu;

múã bóebatere ñnarã tiiróbiro cũãrẽ ñnarã, ãseniãdacu,*

jĩ jóarigũ niĩwĩ.

¹⁷ Jesús toopú jeagũ, basocãre buenũcãyigu. “Cõãmacũ dutiré múãpũre niĩãdare jeaadaropũ tiia. Teero tiirã, múã ñnarẽ tiirere wãcũpati, wasoyá”, jĩiyigu.

Jesús bapari wai wasarĩ basocare “jãmũ” jĩriague

(Mr 1.16-20; Lc 5.1-11)

¹⁸ Jesús Galileataro wesapũ wáayigu. Toopú wáagu, sїcũpõna pũarãrẽ buajeáyigu. Simón, apetóre Pedro sũonógũ, cũũ bai Andrés niiyira. Wai wasarĩ basoca niijĩrã, bapigu cõãño, wai wasara tiiyira. ¹⁹ Jesús jĩiyigu cúãrẽ:

—Jãmũ уннмѹна. Múã mecũtígãrẽ wai wasarĩ basoca niĩã; too síropũre múã basocãre yéẽ quetire ãñurõ wederĩ basoca wáaadacu sãa. Teeré wederĩ, paũ padeoãdacua, jĩiyigu.

²⁰ Teeré tũorã, máata cúãye bapiyucũre toorã cũũjã, Jesuména wáajõãyira.

§ 4:10 Deuteronomio 6.13. * 4:16 Isaías 9.1-2.

²¹ Too netōwá, āpērā puarā sīcūpōnarē iñayigu. Zebedeo pōna Santiago, cūū bai Juan niyira. Cūā pacumena dooriwurū bapiyucure jeesāñáyira. Jesús cúācārē “jāmu” jīiyigu. ²² Cūū teero jīrī tuorá, máata tiwuré, cúā pacure cūū, wáajōyira Jesuména.

Jesús paḥ basocáre buerigue

(Lc 6.17-19)

²³ Jesús niipetiro Galilea ditapḥ judíoa nearé wiseripḥ buewarucuyigu. Āñuré queti “Cōāmacū dutiré múāpure niīadare jeaadaro tiia” jīrēre wedeyigu. Niipetire cúā diarecutire, cúārē ōpūūrī pūniré netōnéyigu. ²⁴ Cūū teero tiiré quetire niipetira Siria dita macārā masīpetijōyira. Teero tiirá, niipetira diarecutirare cūū putoḥ néewayira. Āpērā merēā biiré diarecutira, āpērā ōpūūrī pūniré cuoráre néewayira. Wātīā sāñorirare, ñamadiare cuoráre, wáamasīhērāre néewayira. Jesús cúārē netōnéyigu.

²⁵ Paḥ Galilea dita macārā, Decápolis macārī macārā, Jerusalén macārā, Judea dita macārā, día Jordán apeniñapḥ macārā cūūrē nḥnyíra.

5

Jesús ūtāgūpú basocáre buerigue

¹ Jesús paḥ nḥnḥrī iñagū, ūtāgūpú muāwawi. Toopú cūū jeanuārī, ūsā cūū buerá cūū puto neāwū. ² Ateré buewi:

Ateré tiiráno ḥseniya

(Lc 6.20-23)

³ —“Cōāmacū tiīapuremena dícu cūū booré tiimasīā” jīrāno ḥseniya. Cōāmacū dutiré cúāpure jeatoaa.

⁴ ’Bóaneōrāno ḥseniya. Cōāmacū cúārē yeeripūnapḥ ḥsenire ticogūdaqui.

⁵ “’Ūsā āpērā nemorō ḥputí macārā niīā” jīi wācūhērāno ḥseniya. Cūā Cōāmacū “ticogūda” jīiri ditare ñeeādacua.

⁶ ’Diamacú maquē, teero biiri āñurére bayiró tiidugárano ḥseniya. Cōāmacū tiīapuremena cūū boorére tiimasīādacua.

⁷ ’Āpērārē bóaneō iñarāno ḥseniya. Cōāmacū cúārē bóaneō iñagūdaqui.

⁸ ’Āñuré wācū tagueñarāno ḥseniya. Cūā Cōāmacūrē iñāādacua.

⁹ ’Āñurō niirecutire wáari tiiráno ḥseniya. Cōāmacū cúārē “yḥ pōna niīya” jīgūdaqui.

¹⁰ ’Cūā Cōāmacū boorére tiiré wapa āpērā ñañarō netōrī tiinórāno ḥseniya. Cōāmacū dutiré cúāpure jeatoaa.

11 'Múã yũre padeoré wapa ãpêrã múãrê ñañarõ jĩ, ñañarõ netõrĩ tiádacua. Noo ñañarõ niiré jĩditoadacua múãrê. Cúã teero tiirí, múã useniãdacu. 12 Too síropare múã ãmũãsepũ pairó wapatáre bũãadacu. Teero tiirá, bayiró useniña. Múãrê tiiróbirora ñañarõ tiáperucuyira múã suguero niiriracãrê profetare.

Jesuré padeorá móã, sãwócore tiiróbiro niĩya

(Mr 9.50; Lc 14.34-35)

13 'Marĩ yaaré poaaro jĩrã, móãrê sããã. Múã móãbiro niĩã atibúrecopare. Móã ocare petirí, ocanemorĩ tiimasĩña manicú. Tee deero tiádare mee niicu. Teero tiirá, teeré sopeputópu cõãjãcu. Basocá cutadiyócu.

14 'Múã sãwócore tiiróbiro niĩã atibúrecopare. Sicamacã ãtãgũ sotoapũ niirí macãrê yayiómasĩña manicú. 15 Basocá sãwócorigare sãããri siro, moocũriya. Teero tiiróno tiirá, ãmũãrõpe péoya, niipetira tiwiipú niirãrê bóebatecoaro jĩrã. 16 Tiigá sãwócorobirora múãcã basocá ññacoropare ãñurõ tiirécũtiya. Múã ãñurõ tiirí ññarã, ãpêrãcã múã Pacũ ãmũãsepũ niigãrê “ãñunetõjõãgũ niiqui” jĩãdacua.

Moisére dutiré cũirigue maquẽ

17 'Biuro wãcũrijãña yũre: “Moisére dutiré cũirigue, teero biiri profetas jóariguere cõãgũ atigũ tiájĩyi”, jĩ wãcũrijãña. Teeré cõãgũ mee atiwũ. Teeré “diamacúrã biirope niĩã” jĩgũ atiwũ. 18 Yũũ ateréja diamacúrã jĩã: ãmũãse, atibúreco niiritabere Cõãmacũ péerogã tee dutirére cõãriqui. Niipetire cũũ “biuro wãaadacu” jĩirigue diamacú wáaro tiádacu. 19 Tee dutirére péerogã netõnucãgũno búri niigũ niigũdaqui Cõãmacũ Õpũ niirõpũre. ãpêrãrê netõnucãrĩ tiigúnocã teerora biigũdaqui. ãpĩ tee dutirére diamacú tiigúnopẽ, ãpêrãrê teeré tiidutígũnope õpũ tiiróbiro niigũdaqui Cõãmacũ Õpũ niirõpũre. 20 Múãrê ate wedea: Moisés jóarigue buerá, teero biiri fariseo basoca “ũsã Cõãmacũ boorére ãñurõ tiia” jĩmiya. Múã cúã nemorõ Cõãmacũ booréperẽ tiihéra, Cõãmacũ putopũ wáaricu.

Cúare ñañaniã

(Lc 12.57-59)

21 'Tũojĩyu múã ñecũsũmũãrê wederiguere: “Basocãre sãrĩjãña. Sãgũno queti beserí basocũ putopũ néewa, wedesãnogũdaqui”. 22 Yũũpeja múãrê ateré wedea: Cũũya wedegũmena cúagũno besegú putopũ néewa, wedesãnogũdaqui. Cũũya wedegũre “mũũ wapamanígũ niĩã” jĩ buijãgũno Judíoare Dutirá Peti putopũ néewa, wedesãnogũdaqui. Cũũya wedegũre “wáicu tiiróbiro wãcũrẽ cũoa mũũjã” jĩgũnorẽ pecamepũ sóecõãrĩquio niĩã.

23 'Teero tiigú, m̄m̄ Cõãmacũwiip̄m̄ Cõãmacũrẽ padeogú, apeyenó ticoḡm̄d̄m̄ tiicú. Ticoadari s̄ḡuerogã, wãcũb̄uacu: "Yáa wedeḡm̄ cúa niiqui ȳm̄mena; ȳm̄ cũrẽ ñañarõ tiiátu", jĩ wãcũcu. 24 M̄m̄ ticoadarere duupéo, cũrẽ acabóre sãis̄guéḡm̄ wáaya. Teero tiiári siro, "Cõãmacũrẽ ticoḡm̄da" jĩãriguere ticoya sáa.

25 'M̄m̄rẽ wedesãriḡmena queti beseróp̄m̄ wáarara, boyeromena quēnos̄guéya. Quēnos̄guéheri, m̄m̄rẽ besegúp̄ure ticojãgũdaqui. Cũ surarap̄ure ticojãgũdaqui sáa. Cũãp̄ura peresuwiip̄m̄ s̄necoadacua sáa. 26 Ȳm̄ m̄m̄rẽ ateréja diamacúrã jĩã: M̄m̄ wapatípetihéḡm̄, wiriticu, jĩwĩ Jesús.

Āpĩ numorẽ ñeeaperijãña

27 Jesús wedenemowĩ:

—Múã ate wederiguere t̄oj̄iyu: "Āpĩ numorẽ ñeeaperijãña".

28 Ȳm̄peja ateré diamacúrã jĩã: Sícũ numiõrẽ ñañaré tiidugáremena ññaḡno cũ wãcũrēmenarã coomena ñañarõ tiiarigubiro niitoaqui.

29 'Diamacú macã capea ññaré* múãrẽ ñañarére tiirí tiibócu. Teero wáari, tiigaré odewecõãjãña. Teero tiiró, sicaróra múãya õp̄ũ macãrõ cõõrĩ, ãñujãã. Niipetiri õp̄ũ pecamep̄m̄ cõõrĩpeja, ñañanetõjõãcu. 30 Diamacú macã wãmo† múãrẽ ñañarére tiirí tiibócu. Teero wáari, tiiwãmorẽ páatacõãjãña. Teero tiiró, sicaróra múãya õp̄ũ macãrõ cõõrĩ, ãñujãã. Niipetiri õp̄ũ pecamep̄m̄ cõõrĩpeja, ñañanetõjõãcu.

N̄mosãnumiãrẽ cõãrijãña

(Mt 19.9; Mr 10.11-12; Lc 16.18)

31 'Múã atecãrẽ t̄oj̄iyu: "N̄morẽ cõãgũ, 'atewapá m̄m̄rẽ cõãã' jĩríp̄urẽ jóa, coore ticoro booa". 32 Ȳm̄peja ateré diamacúrã jĩã: Sícũ cũ numo ãp̄m̄ena ñeeaperipacari, coore cõãgũ, coore ãm̄ãmena ñeeapearigo tiiróbiro p̄tuári tiiquí. Sícũ cõãnorigomena n̄mocutiḡm̄cã ãp̄i n̄moména ñañarõ ñeeapegu tiiróbiro p̄tuáqui.

"Teerora tiíada" jĩré maquẽ

33 'T̄oj̄iyu s̄ucã múã ñec̄s̄ũm̄ãrẽ wederiguere: "M̄m̄ 'Cõãmacũ wãmemena tiigúda' jĩrirobirora jĩditoro manirõ tiiyá". 34 Ȳm̄peja ateré diamacúrã jĩã: Múã ãp̄erãrẽ "teerora tiigúda" jĩrã, Cõãmacũ wãmemena jĩrijãña. "Ëm̄ãsemena diamacúrã jĩã", jĩrijãña. Ëm̄ãsep̄m̄ Cõãmacũ dutiduiqui. 35 "Atibárecomena diamacúrã jĩã", jĩrijãña.

* 5:29 "Capea ññaré" jĩré "marĩ ñañaré tiidugáre" jĩdugaro tiia.
 † 5:30 "Diamacú macã wãmo" jĩré "marĩ ñañaré tiiré" jĩdugaro tiia.

Atibárecocã Cõãmacãye ðapori pesaró tiiróbiro niirõ tiia. “Jerusalénmenacãrẽ diamacúrã jĩã”, jĩrijãña. Tiimacãcã marĩ Òpũ tutuaguya macã niĩã. ³⁶ “Yáa dupumena diamacúrã jĩã”, jĩrijãña. Múã teero jĩrémèna sicadá pódare ñirida o butirida wáari tiimasĩricu. ³⁷ Múã tiídara, “teerora tiíada” jĩña; tiiríadara, “tiirícu” jĩjãña. Múã jĩnemocorepuja wãtĩ wãcũré niibocu.

Ñañarõ tiirí, cãmeríjãña
(Lc 6.29-30)

³⁸ Múã ate wederiguere tujĩyu: “Sĩcũ mũũrẽ capea páawari, mũũcã teerora cũũrẽ páawacãmeña. Upire páaperi, teerora cũũrẽ páaprecãmeña”. ³⁹ Yũũpeja ateré diamacúrã jĩã: Mũũrẽ ñañarõ tiigúnorẽ teero ññajãña. Cãmeríjãña. Sĩcũ mũũrẽ wasopúro diamacúpere páari, apeniñapécãrẽ páaaro. ⁴⁰ Sĩcũ mũũrẽ queti beserí basocu putopũ néewa, besegúre “cũũ yũũre ñañarõ tiirígue wapa cũũyaro camisare ticodeutiya” jĩboqui. Cũũ teero jĩrĩ, sotoá macãrõ mũũ sãñarõcãrẽ ticojãña, tooré cũũ booátã. ⁴¹ Surara apeyenórẽ sicaburo mũũrẽ néewadutiri, apeburó néewabosanemoña sũcã. ⁴² Mũũrẽ sãigúnorẽ ticoya. Apeyenórẽ mũũrẽ wasodugari, “wasoria” jĩrijãña.

Ññatutirare maĩdutírigue
(Lc 6.27-28, 32-36)

⁴³ Múã ate wederiguere tujĩyu: “Mũũ menamacãrãrẽ maĩñá; mũũrẽ ññatutirapere ññatuti doocãmeña”. ⁴⁴ Yũũpeja ateré diamacúrã jĩã: Múãrẽ ññatutirare maĩñá. Múãrẽ ññarõ tiirãre Cõãmacũrẽ sãĩbosáya. ⁴⁵ Múã teero tiirã, múã Pacu ãmũãsepu niigú põna niĩadacu. Cũũ ãñurã putopũ, teero biiri ññarã putopũcãrẽ muĩpũ bóeri tiĩ. Cũũ booré tiirã putopũ, teero biiri cũũ booré tiihéa putopũcãrẽ oco peari tiĩ. ⁴⁶ Múãrẽ maĩrã dícuere maĩrĩ, wapamaníã. Romanuã òpũrẽ niyeru wapasebosari basoca teeré tiíya. ⁴⁷ Múãya wedera dícuere ãñurõ tiirã, ¿ñeenó ãñunemore ãpẽrãrẽ tiieñogari? Cõãmacũrẽ masĩhẽrã teeré tiíya. ⁴⁸ Múã Pacu ãmũãsepu niigú ãñuré tiirécutigũ tiiróbirora ãñuré tiirécutira niĩña.

6

Ññurõ tiiré maque

¹ Múã Cõãmacãye ãñurere tiirã, basocã ññacoropũ dícu tiieñorijãña. Múã teero tiirécutiri, múã Pacu ãmũãsepu niigú múã ãñuré tiiré wapa ticorénorẽ ticoriqui.

² Teero tiirã, múã bóaneõrãrẽ tiípura, máata ãpĩrẽ bayiró busurómena mũũ tiípuariguere wedebatedutirijãña. Tiid-itórepira teenórẽ tiirécuticua múã neãré wiseripure, teero biiri

macã decopure. Cúã tiápucua, ãpẽã “ãñuniĩ” jĩãrõ jĩãrã. Yũũ múãrẽ aterėja diamacũrã jĩã: Cúã basocã teero jĩãrẽ wapa wapatápetitoaya mée. ³ Múãpe bóaneõrãrẽ tiápuara, múã menamacãrãrẽ wedebaterijãña. ⁴ Ticora, ãñahẽrõpu ticoya. Múã Pacu múã ãñahẽrõpu tiirénorẽ ãñagú múã ãñurõ tiári siro, wapatáre ticogũdaqui.

*Cõãmacũrẽ sãirẽ
(Lc 11.2-4)*

⁵ 'Múã Cõãmacũrẽ sãirã, tiiditórepira tiiróbiro tiirijãña. Cúã neãrẽ wiseripu, macã decopu nucũ, basocã ãñãrõ jĩãrã, sãicúa. Yũũ múãrẽ aterėja diamacũrã jĩã: Cúã basocã teero ãñarẽ wapa wapatápetitoaya mée. ⁶ Múãpe Cõãmacũ múã Pacure sãirã, múãye sawiripu sããwa, soperẽ biajã, cõurẽ sãĩñá. Cũũ ãñabuaya manigú niipacu, múãmena niiqui. Cũũ múã ãñahẽrõpu tiirénorẽ ãñagú múã ãñurõ tiári siro, wapatáre ticogũdaqui.

⁷ 'Cõãmacũrẽ sãirã, ãñurõ wãcũripacara, sãĩnemósãrijãña. Cõãmacũrẽ masĩhẽrã teero tiicúa, “marĩrẽ pee wedeseremena tũogũdaqui” jĩãrã. ⁸ Múãjã cúã tiiróbiro tiirijãña. Múã Pacu múã boorénorẽ sãĩãdari sũguero, masĩtoaqui. ⁹ Teero tiirá, biiro jĩ sãĩñá:

Ûsã Pacu ãmũãsepu niigú, mũãrẽ quioniremena padeoáda.

¹⁰ Mũũ dutirẽ ãsãpũre niĩãdare jeaaro.

Ûmũãse macãrã mũũ boorẽ dícpure tiicúa; atibúreco macãrãcã teerora tiáro.

¹¹ Ûsãrẽ búrecoricõrõ yaarẽ ticoya.

¹² Æpẽã ãsãrẽ ãñãrõ tiirãre ãsã acabórobirora mũũcã ãsã ãñãrẽ tiirẽre acabóya.

¹³ Jĩcõãsãrenorẽ cãmotáya.

Ûsãrẽ ãñãrõ wári jĩgũ, netõnẽña.

Mũũ sĩcũrã dutirucugũdacu. Tutuanetõjõãgũ niĩã. Mũũ sĩcũrã m̄senipeogũno niirucujãña.

Teerora niĩãrõ.

¹⁴ Æpẽã múãrẽ ãñãrõ tiirẽre acabóri, múã Pacu ãmũãsepu niigũcã múãrẽ acabógũdaqui. ¹⁵ Múã cúã ãñãrõ tiirẽre acabóheri, múã Pacucã múã ãñãrẽ tiirẽre acabóriqui.

Betirẽ maquẽ

¹⁶ 'Múã beti, sãirã, tiiditórepira tiiróbiro tiirijãña. Cúã wãcũpatirabiro baujãcua. Jũabóarabiro baurá wãanetõjãcua, basocã cúã betirẽre ãñãrõ jĩãrã. Yũũ múãrẽ aterėja diamacũrã jĩã: Cúã basocã teero ãñarẽ wapa wapatápetitoaya mée. ¹⁷ Múãpe beti, sãirã, diapóa waacosé, ãñurõ wũapoarira niĩña, ¹⁸ Æpẽã múã betirẽre masĩrijããrõ jĩãrã. Múã Pacu

ĩñabuaya manigú niipacu, múãmena niiqui. Cũũ múã ĩñahẽõpu tiirẽnorẽ ĩñagú múã ãñurõ tiári siro, wapatáre ticogũdaqui.

Ɛmũãse maquẽrẽ néõcũyueya

(Lc 12.33-34)

¹⁹ Atiditá maquẽrẽ pee néõcũrijãña. Teeré butua yaacua; cutawi bóajõacu; yaarẽpira sãwa, yaapetijãcu. ²⁰ Teero tiirõno tiirá, ãmũãsepũ ãñuré buarí tiídarepere néõcũyueya Cõãmacũ booré tiirucúremena. Teero tiirá, toopáre pee ãñuré cõoádacu. Toopáre múã néõcũrere butua túamasĩricua; cutawiricu; yaarẽpira sãwa, yaarícua. ²¹ Ɛmũãsepũ múãye niirĩ, Cõãmacũye dícare wãcũãdacu.

Sĩãwócoriga

(Lc 11.34-36)

²² Múãye capeari õpũũrĩrẽ sĩãwócoriga tiiróbiro niiã. Múã capeari ãñurĩ, ãñurõ ĩñaãdacu; ãñurõ tũomasĩãdacu; ñañaãtã, ĩñaricu; tũomasĩricu. ²³ Múã ñañaré capeari cõorá tiiróbiro niirĩ, múãye õpũũrĩpũre naĩtĩãrõ tiiróbiro niiã. Cõãmacũyere masĩria. Tee naĩtĩãre ñañanetõjõãã.

Niyerure maĩrã, Cõãmacũpere maĩricu

(Lc 16.13)

²⁴ Sĩcũ pũarãrẽ padecotemasĩriqui. Sĩcũrẽ maĩríqui; ãpĩpére maĩquí. Sĩcũrẽ padeoquí; ãpĩpére netõñcãqui. Múã niyerure maĩrã, Cõãmacũpere maĩricu.

Cõãmacũ dutiré múãpũre niãdarere boosũguéya

(Lc 12.22-31)

²⁵ Teero tiigú, múãrẽ ateré wedea: Múã niirecutirere wãcũpatirijãña. “¿Ñeenó yaaadari; ñeenó sĩniãdari; ñeenó sãñaadari marĩ?” jĩĩ wãcũpatirijãña. Marĩ catirépe yaaré nemorõ wapasutía. Marĩye õpũũrĩpe suti nemorõ wapasutía. ²⁶ Minipõnãrẽ ĩñañate múã. Cũã oteriya. Oteré dũca seeríya. Teedũcare ĩñanore wiseripũ ĩñanoriya. Teero tiiripacari, múã Pacu ãmũãsepũ niigú cúãrẽ yaaré ticoqui. Múãpe minipõnã nemorõ wapasutía. ²⁷ Múã bayirõ wãcũpatira, bũcũánemoricu.

²⁸ ¿Deero tiirá múã sutipére wãcũpatii? Coori macãñucũ maquẽrẽ wãcũña. Tee booró wiicú. Paderipacaro, suti suaripacaro, suti ãñuré sãñaré tiiróbiro baua. ²⁹ Teero biipacari, yũũ ateré jĩĩã: Salomón suti ãñuré peti sãñapacu, coorire sĩcãrĩbíriyigũ. ³⁰ Sicabũrecora tee catia; apébũreco sĩniãriguepũ boea; too síro sóejãnoã. Teero wáapacari, Cõãmacũ teecorire ãñuré suti sãñarõ tiiróbiro baurí tiii, Múãpereja ãñunemorõ cotequi. Múã pẽerogã padeorẽ cõorá niiã. ³¹ Teero tiirá, “¿Ñeenó yaaadari; ñeenó sĩniãdari; ñeenó sãñaadari marĩ?” jĩĩ wãcũpatirijãña. ³² Atibũreco macãrã

Cõamacūrē padeohéra tee niipetirere wācūpatiya. Marĩ Pacu ãmũãsepũ niigú múã boorénorē masĩtoai mée. ³³ Múãpe Cõamacũ dutiré múãpũre niĩadarere boosũguéya. Teero bi-iri diamacũ cũũ boorére tiinũnũseya. Teero tiirĩ, niipetire múãrē dũsarére ticogũdaqui. ³⁴ Teero tiirá, “¿ñamigārē deero wáamiĩadariye?” jĩĩ wācūpatirijãña. Apebúreco maquērē múã ñañarõ netõãdarere wācūpatisũguerijãña. Mecũã maquē dícyre wācũña. Mecũãrē múãrē wācūpatiri tiĩádare niĩtoaa.

7

Āpērārē ĩñabeserijãña

(Lc 6.37-38, 41-42)

¹ Āpērārē ĩñabeserijãña. Múã ĩñabeseheri, Cõamacũcã múãrē ĩñabeseriqui. ² Múã āpērārē wedepatirirobirora múãcã wedepatinoãdacu. Múã āpērārē pee ñañarõ jĩĩrĩ, queoró múãcārē jĩĩnoãdacu. ³ Mũũya wedegũya capeapũ pasarĩ manarõrē ĩñaã. ĩñapacũ, mũũya capeapũ pasarĩ dũcapereja ĩñaria. ⁴ Mũũya capeapũ yucũdũca pasanopacũ, ¿deero tiigũ mũũya wedegũre, “mũũya capeapũ pasarĩ manarõrē néecõãma” jĩĩ? ⁵ ;Ñañagũ, tiiditõrepigu! Mũũya capeapũ niirĩ dũcapere néecõãũgueya. Cõãtoagũpũ, ãñurõ ĩñagũdacu. Teero tiigũ, mũũya wedegũya capeapũ pasarĩ manarõrē néecõãgũdacu.

⁶ Cõamacūrē boohéranorē cũũye queti ãñurére wederijãña. Cũãnorē wedera, díayiare ãñurére ticora tiirõbiro tiicú. Díayia cúaãmarã ãñuré ticopacari, múãrē cãmenũcã bacajãcua. Cõamacūrē padeodũgáherare cũũye ãñuré maquērē wederijãña. Cũãnorē wedera, yesea watoapũ ñaquẽda wapa- pacáridare déecũrã tiirõbiro tiicú. Yesea tiidaré cutatábatejãcua. Cõamacūrē boohérare búri peti cũũyere wedecu.

Cõamacūrē sãĩñá

(Lc 11.9-13; 6.31)

⁷ Cõamacūrē sãĩñá. Sãĩrĩ, cũũ múãrē ticogũdaqui. Āñurére ãmaãrã tiirõbirora sãĩrucújãña. Sãĩrucújãrã, bũãádacu. “Sope pãõña yũũre” jĩĩgũ tiirõbiro sãĩdúrijãña. Sãĩdúheri, “jáũ” jĩĩgũdaqui. ⁸ Sãĩgũno cũogũdaqui. Āmaãgũno bũagũdaqui. “Pãõña” jĩĩgũno pãõnogũdaqui.

⁹ Múã põna múãrē wúabere sãĩrĩ, cũãrē ãtãpere ticoricu. ¹⁰ Wai sãĩrĩ, ãñarē ticoricu. ¹¹ Múã ñañaré tiirã niipacara, múã põnarē ãñurére ticomasĩã. Marĩ Pacu ãmũãsepũ niigũpe cũũrē sãĩrãnorē nemorõ ãñurére ticomasĩqui.

¹² Múã āpērārē múãrē ãñurõ tiirĩ booa; múãcã teerora cũãrē ãñurõ tiiyá. Teeré Moisére dutiré cũũrigue, teero biiri profetas jóarigue tiidutía.

*Esahéri sopegã**(Lc 13.24)*

¹³ 'Esahéri sopegãrẽ sããwaya. Pecamepũ sããwari sopepe esarí sope niĩã; pecamepũ wáarima esaríma niĩã. Toopére paũ sããwaya. ¹⁴ Catiré petihéropũ sããwari sopepeja esahéri sopegã niijãã. Toopú niijearima esahériima niĩã. Siquērãrã catiré petihére buaáya.

*Yucugure tiigú ducamena ñãmasĩnoã**(Lc 6.43-44)*

¹⁵ 'Āpērã “ũsã profetas niĩã” jĩĩditorare tũoríjãña. Cúã ãñurã tiiróbiro baumíya. Oveja ãñurãgã tiiróbiro baumíya. Teero baupacára, cúã wãcũrẽpure yáíwa cúããmarã tiiróbiro wãcũũya. ¹⁶ Múã cúãrẽ cúã tiirécũtirementa ñãmasĩãdadu. Potagũ use ducacũtiria. Wĩsõcã ipitire ducacũtiria. ¹⁷ Yucugũ ãñurígũno ãñuré ducacũtia; sĩniátirígũno ñãñaré ducacũtia. ¹⁸ ãñurígũno ñãñaré ducacũtiricu; ñãñarígũno ãñuré ducacũtiricu. ¹⁹ Ñãñaré ducacũtirígũno páata, pecamepũ sócõãjãnoãdadu. ²⁰ Teeré tiiróbirora jĩĩditorepirare cúã tiirécũtirementa ñãmasĩãdadu.

*Niipetira Cõãmacũ pũtopũ wáaricua**(Lc 13.25-27)*

²¹ 'Paũ yũre “Õpũ” jĩĩpacara, cúã niipetira Cõãmacũ pũtopũ wáaricua. Yũũ Pacũ ãmũãsepũ niigú booré tiiráno dícu wáaadacua. ²² Cõãmacũ basocáre wapa tiíadari bũreco jeari, paũ yũre jĩĩmiãdadua: “Ūsã Ōpũ, mũũ wãmemena basocáre buewũ; mũũ wãmemena wãtĩãrẽ cõãwionecowũ; mũũ wãmemena pee ãñuré tiieñowũ sũcã”, jĩĩmiãdadua. ²³ Cúã teero jĩĩpacari, “mũãrẽ masĩria yũũja” jĩĩgũdadu. “¡Múã ñãñaré tiiríra niĩã; witiwaya!” jĩĩgũdadu.

*Pũawíi tiinũcãre queti**(Mr 1.22; Lc 6.47-49)*

²⁴ 'Teero tiigú, yũũ wederére tuo, yũũ wederirobiro tiigáno masígú tiiróbiro niĩ. Masígúno wii tiigú, coasãwa, ãtãgãpũ jea, botarí nũcõ, wii tiimúãqui. ²⁵ Too síro oco pea, díã pota, wĩno wẽẽ, tiwiipú oco õmatucopacari, peedíaricu, ãtãgã sotoapũ nũcõãri wii niijĩrõ. ²⁶ Yũũ wederére tuo, yũũ wederirobiro tiihégũnope tũorírigũ tiiróbiro niĩ. Tũorírigũno wii tiigú, ditatupari yepapũ wii tiimúãqui. ²⁷ Too síro oco pea, díã pota, wĩno wẽẽ, tiwiipú oco õmatucori, jõẽcodiacu. Jõẽcodia mutãpetijõãcu, jĩĩwĩ.

²⁸ Jesús teeré buepetiari siro, basocá cũũ buerére tũomaníjõãwã. ²⁹ Dutiré cũogá tiiróbiro buewi. Moisés jóarigue buerá tiiróbiro bueriwi.

8

Jesús òpũũ bóagure netõnérigue
(Mr 1.40-45; Lc 5.12-16)

¹ Jesús ùtågũpũ niiãrigu diijeári, paũ basocá cũũrẽ nũũyíra.

² Cũũ maapu wáari, sícũ òpũũ bóagu cũũ puo wáayigu.

Ñicãcoberimena jeacũmuyigu:

—Òpũ, mũũ yũũ diarecutirere netõnéduagũ, netõnémasĩã, jĩyigu.

³ Jesús cũũrẽ ñaapeó, jĩyigu:

—Netõnéduagaga. Diaremanigũ puũáya, jĩyigu.

Máata cũũya òpũũ bóare yatijõãyiro. ⁴ Jesús cũũrẽ jĩyigu:

—Ateré ãpẽrãrẽ wedegu mee tiwá, jĩmiyigu—. Pairé ãnogũ wáaya, “ãñujõããyi” jĩdutigu. Too síro sícã Cõãmacũrẽ ticoya, mũũ diaré netõãrigue wapa wapatírono tiigũ. Teeré tiidutírigu niwĩ Moisés. Mũũ teero tiyá, basocá niipetira mũũ diaré netõãriguere masĩãrõ jĩgũ, jĩyigu.

Jesús cien surara dutigũre padecotegũre netõnérigue
(Lc 7.1-10)

⁵ Jesús Capernaumpũ sããwari, sícũ cien surara dutigũ cũũ puo atiwi. Cũũrẽ tiíápure sãĩwĩ:

⁶ —Òpũ, yũũre padecotegu wiipũ cõããwĩ. Cũũ wáamasĩriawĩ. Bayiró peti puñisijããwĩ, jĩwĩ.

⁷ Jesús cũũrẽ yũũwi:

—Jáũ. Netõnégũ wáagũda, jĩmiwĩ.

⁸ Cien surara dutigũ cũũrẽ yũũwi:

—Òpũ, yũũ búri niigũ niã. Teero tiigũ, yũũ mũũrẽ yáa wiipu “sããatiya” jĩmasĩriga. Mũũ sããwaripacari, “netõãrõ” jĩcoremenarã yũũre padecotegu netõjõãgũdaqui. ⁹ Yũũ ãpẽrã dutiré docapu niã. Yũũpu surarare dutia sáa. Yũũ sícũrẽ “wáaya” jĩrĩ, wáai. ãpĩrẽ “atiya” jĩrĩ, atii. Yũũre padecotegure “biiro tiyá” jĩrĩ, tiiti, jĩwĩ.

¹⁰ Jesús cũũ jĩĩrere tuogũ, tuomanijõãwĩ. Cũũrẽ nũũrãrẽ jĩwĩ:

—Yũũ ateréja diamacãrã jĩã: Israelpũre ãni tiiróbiro padeoré cuogũre buajeãñariga. ¹¹ Mũãrẽ ateré wedea: Niipetiropu macãrã paũ, ãni romanuãyu tiiróbiro Cõãmacũ Òpũ niirõpu jeaadacua. Toorũ Abraham, Isaac, Jacobmena yaadiadacua. ¹² Paũ Cõãmacũ sũosũguémirirape cúã padeohére wapa naĩtĩãrõpu cõãdioconoãdacua. Toorũ puñisíra bacadiyó, utiadacua, jĩwĩ.

¹³ Jesús cien surarare dutigũre jĩwĩ:

—Mũũya wiipu puũawagũ. Mũũ padeoárirobirora wáaadacu, jĩwĩ.

Toorã cũũrẽ padecotegu netõjõãyigu.

*Jesús Pedro mañecõrẽ netõnérigue**(Mr 1.29-31; Lc 4.38-39)*

¹⁴ Jesús Pedroya wiipũ wáayigu. Tiiwiipú sããjeagu, Pedro mañecõrẽ wiorécutipésagore buajeáyigu. ¹⁵ Coore wãmopũ padeñáyigu. Cũũ teero tiirira, wioré tatijõãyiro. Coowũmũncã, cããrẽ yaaré ecayígo.

*Jesús paũ diarecutirare netõnérigue**(Mr 1.32-34; Lc 4.40-41)*

¹⁶ Náicũmurĩ, basocá Jesús pũtopũ paũ wãtĩã sããnorirare néesjeayira. Cũũ sĩcãrĩ wedesecoremenarã wãtĩãrẽ cõãwionecooyigu. Niipetira diarecutiracãrẽ netõnépetijãyigu. ¹⁷ Cũũ teero tiirí, profeta Isaías jóaribirora wáaro tiyiro. Ateré jóarigu niiwĩ: “Marĩ tutuherere, marĩ diarecutirere cãũpeja netõnéjãwĩ”,* jĩĩ jóarigu niiwĩ.

*Jesuré nũnũdũgãmiriraye queti**(Lc 9.57-62)*

¹⁸ Jesús paũ cãũ pũtopũ neãnũcãrĩ iñagũ, ãsã cãũ buerãre: —Jãmũ, tĩãwaco iinĩñapũ, jĩĩwĩ.

¹⁹ Sĩcũ Moisés jóarigue buegú Jesús pũto wáa, jĩĩwĩ:

—Basocãre buegú, noo mũũ wáaro yũũ mũũrẽ nũnũgũda. Mũũ buegú niidũgaga.

²⁰ Jesús cãũrẽ yũũwĩ:

—Wáicũra cãñiré tutiri cũoóya. Minipõná põnacũtĩre sutiri cũoóya. Yũũ niipetira sõwũpeja cãñirõ cũorĩa, jĩĩwĩ.

²¹ Æpĩ cãũrẽ nũnũmĩãrigu jĩĩwĩ:

—Õpũ, yũũ pacũ diari siro, yaatóagupũ, mũũmena wáagũda sũcã, jĩĩmiwĩ.

²² Jesús cãũrẽ yũũwĩ:

—Yũũmena wáadũgagu mecũtĩgãrã yũũre nũnũdõajãña. Yũũre padeohéra diarirapũ tiiróbiro niitoaya. Cũã basiro cãmerĩ yaaáro, jĩĩwĩ.

*Jesús wĩnorẽ, ocoturíre nũcããrĩ tiirígue**(Mr 4.35-41; Lc 8.22-25)*

²³ Jesús dooríwupũ mũãsãwĩ. Æsã cãũ buerã bapacũtiwũ. ²⁴ Æsã tĩãwari, wĩno bayiró wẽẽcutuatiwũ. Dooríwure ocoturí páabatesãwũ. Jesupé cãnigú tiiwĩ. ²⁵ Teero tiirã, ãsã cãũ pũto wáa, wãcõrãrã, cãũrẽ jĩĩwũ:

—¡Æsã Õpũ, netõnéña! ¡Marĩ duadiarapũ tiirã! jĩĩwũ.

²⁶ Jesús ãsãrẽ yũũwĩ:

—¿Deero tiirã nocõrõ cuii? Mũã péerogã padeoré cũorã niĩã. Jĩĩtoa, wũmũncã, wĩnorẽ, ocoturíre nũcããdutiwĩ. Nũcããpetijõãwũ.

* 8:17 Isaías 53.4.

27 ʒsã ñnamanijõãjĩrã, cãmerĩ wedesewu:

—¿Ñiirũno basocá niimiĩ ãni? Cũurẽ wĩnopúra, ocoturípura yuuãjã, netõncãria, jĩwũ.

Gadara macãrã wãtĩã sããnoriraye queti
(Mr 5.1-20; Lc 8.26-39)

28 Jesús apeniñapú Gadara ditapu tĩãjeari, ãmuã puarã masãoperi watoapu niiãrira cũũ puto atiwa. Cũã wãtĩã sããnorira niiwã. Bayiró peti cúaãmarã niiwã ména. Teero tiirã, basocá tiimapãre netõwariyira. 29 Jesuré ñnarã, acaribijõãwã:

—Muu Cõãmacũ macũ, ãsarẽ potocõrijãña. ¿ʒsarẽ ñañarõ netõrĩ tiigú atiarĩ? ʒsã ñañarõ netõãdaro jearia ména, jĩwã.

30 Cũã beru pau yesea yaanucũwã. 31 Wãtĩã basocãpũre niirã Jesuré bayiró sãiwã:

—Muu ãsarẽ cõãwionecõgũja, ñniã yeseapũre sããwadutiya, jĩwã.

32 Jesús: —Teerora tiiyá, jĩ yuuwi.

Cũũ teero jĩĩrã, basocãpũre niiãrira witiwa, yeseapũre sããwatu niiwã. Niipetira yesea opatũdipũ cutũcutũbuawa, opataropũ ñaañuã, duajõãwã.

33 Yesea coterí basoca cuicocũtuawa. Macãpũ jeara, wãtĩã sããnorira niimiãrirare wãaariguere wedepetirira niiwã.

34 Teeré tuorá, tiimacã macãrã niipetira Jesús putopũ jeawa. Cũurẽ ñnarã, biiro jĩwã:

—¡Wáagua! ʒsãya ditapũre putuãrijãña, jĩwã.

9

Jesús wáamasĩhẽgũrẽ netõnérigue
(Mr 2.1-12; Lc 5.17-26)

1 Jesús dooríwupũ muãsã, cũũya macãpũ cãmecótĩãwĩ sũcã.

2 Toopú ãpẽrã sĩcũ wáamasĩhẽgũrẽ cõãrõmena Jesús putopũ ñoonéjeayira. Jesús cũã padeorí ñagũ, wáamasĩhẽgũrẽ jĩiyigu:

—Yáa wedegu, wãcũtutuaya. Muu ñañaré tiirére acabónotoaa, jĩiyigu.

3 Sĩquẽrã Moisés jóarigue buerá toopú niiyira. Cũã Jesús jĩirére tuorá, wãcũyira: “Ñni Cõãmacũrẽ ñañarõ wedesegu tiii”, jĩ wãcũyira.

4 Jesús cũã wãcũrere masĩjĩgũ, sãĩñáyigu:

—¿Deero tiirã múã ñañarõ wãcũĩ? 5 Ñnirẽ “muu ñañaré tiirére acabónotoaa” yuu jĩĩrĩ, tee cũurẽ acabónoãriguere ñnaricu múãjã. Yuu “wũmunucã, wáaya” jĩĩrĩpereja, cũũ wũmunucãrĩ ññaã múã.

6 Yuu niipetira sõwũ niiã. Teero tiigú, atiditapũre basocá cũã ñañaré tiirére acabómasiã. Yuu dutirere múãrẽ eñogúda, jĩiyigu cũpeja.

Wáamasĩhēgūrē jĩiyigu:

—Wām̄n̄ncãña. M̄n̄ cõãrd̄rē néepa, m̄nya wiip̄n̄ p̄t̄n̄awaya, jĩiyigu.

⁷ Wáamasĩhēgũ niimiãrigu wām̄n̄ncã, cũya wiip̄n̄ p̄t̄n̄ajõãyigu. ⁸ Basocá teero tiirí ñnarã, cuijõãyira sãa. Cõãmacũre usenire ticoyira, cũ basocãre dutimasĩrere ticori ñnarã.

Jesús Mateore smorigue

(Mr 2.13-17; Lc 5.27-32)

⁹ Jesús too netõwágu, yũre ñnab̄n̄awí. Yũ romanuã õp̄rē niyeru wapasébosari basocũ niimiwũ. Jesús yũre yũ paderóp̄n̄ duiri ñna: —Jãm̄ yũmena, jĩwĩ. Teero tiigú, wām̄n̄ncã, cũmena wáawũ.

¹⁰ Too síro yáa wiip̄n̄ yaaduiwi cũ buerámena. Cũ yaari-tabe, ãp̄rã pau niyeru wapasébosari basoca, ãp̄rã ññaré tiirã jeawa. Cũmena yaaduiwa. ¹¹ Fariseo basoca teeré ñnarã, cũ bueráre sãñnãwã:

—¿Deero tiigú múãrē buegú niyeru wapasébosari basocamena, ññaré tiirám̄na yaai? jĩwã.

¹² Jesús teeré t̄ogú, jĩwĩ:

—Diaremanirã ucotigũre boorícua; diarecutira dícu ucotigũre boocúa. ¹³ Cõãmacũye queti jóarip̄ũn̄ ate Cõãmacũ jĩriguere buenemorã wáaya sũcã: “Wáicũra sópeora dícu ñnadugariga; ãp̄rãrē bóaneõ ñnarépere nemorõ ñnadugaga”,* jĩã. Yũre “ãñuré dícu tiia” jĩrãrē ãmaãgũ atiriwũ; ññaré tiirãpere ãmaãgũ atiwũ, jĩwĩ.

“¿M̄n̄ buerá deero tiirã betirí?” jĩrigue

(Mr 2.18-22; Lc 5.33-39)

¹⁴ Too síro Juan buerére n̄n̄arã Jesús p̄to ati, cũrē sãñnãwã: —Ûsã, teero biiri fariseo basoca betia. ¿Deero tiirã m̄n̄ buerãpe betirí? jĩwã.

¹⁵ Jesupé cúãrē jĩwĩ:

—Wãmosíagudu boocórira bóaneõrã niimasĩriya, cũ cũãmena niirĩ. Too síro cũ néewanogũdaqui. Teero wári siro, betiãdacua.

¹⁶ 'Sicũ sutiró buc̄ore mama caseroména seeréturiqui. Teeré tiatã, coserí, mama caserope wéeduo, buc̄u caserore yigajõãrĩ tiicú. Teero tiirí, pairí cope yiganemocu. ¹⁷ Teerora mama vinorē wáicũra caseropori buc̄uorimena posetínoricu. Teeré tiirí, wãga, teepori esarí, podojõãcu. Vino píobatejõã, teeporicã cõdjõãcu. Teero tiirã, mama vinorē mamapórip̄n̄ posetinoã. Biiro tiirí, vinorē c̄uo, tiipocãrē c̄uorucúadacu, jĩwĩ.†

* 9:13 Oseas 6.6. † 9:17 Jesús cũ bueré wáomasĩña maniã fariseo tiirém̄na jĩgũ tiiyigu.

Jairo macōye queti; Jesuyáro sutiró padeñárigoye queti
(Mr 5.21-43; Lc 8.40-56)

¹⁸ Jesús cūāmena wedesege tiiríra, sīcū judíoa neári wii dutirá menamacū jea, Jesús puto ñicācoberimena jeacūmu, jīwī:

—Yuu macō mecūtīgā diajōāwō. Jāmu yuumena. Ńaapeógu atiya. Mhu ñaapeóri, masāgōdaco, jīwī.

¹⁹ Teero jīrī tñogú, Jesús cūāmena wáawi. Ūsā cūū buerácā cūārē bapacūiwawu.

²⁰ Ūsā cūāya wiipu wáari, sīcō numiō doce cūmarī beti niiré teero niirucujāgō Jesús sucubírope ati, cūyaro sutiró yapapu padeñárigo niwō. ²¹ Coo wācūyigo: “Yuu cūyaro sutiró padeñáremenarā netōjāgōdaco”, jī wācūyigo. ²² Jesús cāmenucā coore ñna, jīwī:

—Yāa wedego, wācūtutuaya. Mhu padeojīgō, netōnénoārigopu putuāa, jīwī.

Cūū teero jīrīrā, máata diaremanigō putuāwo.

²³ Jesús judíoare dutirá menamacūya wiipu jeagu, cūā yaará wáadari suguerogā, cūā utiritabere puticotéadarare ñnarigu niwī. Āpērā bayiró acaribíremena utira tiitá. ²⁴ Cūārē jīrigu niwī:

—Witiwaya. Wīmagō diarico; cānigō tiicó, jīrigu niwī.

Cūāpe cūārē buijāmirira niwā. ²⁵ Jesupé cūārē witiwadutitoa, diaarigo pesarí tatiapu sāñwarigu niwī. Cooya wāmorē ñeerigu niwī. Cūū teero tiirí, coo wāmanurigo niwō. ²⁶ Niipetiro tiiditapure teero cūū tiirígue queti sesajōāriro niwā.

Jesús puarā ññahērārē netōnérigue

²⁷ Jesús too niīarigu maapu wáawi sūcā. Cūū too wáari, puarā capeari ññahērā bayiró busarómena jīñnusewa:

—¿David pārāmi niñnusege, ūsārē bóaneōña! jīwā.

²⁸ Jesús wiipú sāñjeari, capeari ññahērā cūārē ññusājeawa. Cūārē sāñnāwī:

—¿Múā yūre “netōnémasījāqui” jī padeói? jīwī.

—Ūjā, padeóa, jīwā.

²⁹ Too docare Jesús cūāye capearire ñaapeó: —Múā padeoróbirora queoró wáaaro, jīwī.

³⁰ Cūū teero jīrīrā, ññajōāwā. Jesús: —Ateré āpērārē wedera mee tiíadacu múā, jīmiwī.

³¹ Cūū teero wedepacari, cūāpe cūū tiiríguere niipetiro tiidita macārāpure wedebatejārira niwā.

Jesús wedesehegure wedeseri tiirígue

³² Capeari ññahērā niimiārira witiwaritabe, āpērā āpīrē néjeatoawa sūcā. Cūū wātī sāñnorigu wedesehegu niwī.

³³ Jesús wātīrē cōāwionecoari sirogārā, wedesehegu niimiārīgu wedesenacāwī. Too macārā ĩñamanijōāwā.

—Āno Israelp̄are teero wáari ĩñahērā niiwū marī, jīwā.

³⁴ Fariseo basocape biiro jīwā:

—Āni wātīārē dutigú tutuaremena wātīārē cōāwionecoi, jīwā.

Jesús basocáre bóaneō ĩñarigue

³⁵ Jesús niipetire macārī, pacamacārī, metāmacārīgāp̄u wáanetōwī. Judíoa neáré wiserip̄u buewi. Āñuré queti “Cōāmacū dutiré múāp̄ure niiādare jeadaro tiia” jīrere wedewi. Niipetira diarecutirare, teero biiri ōp̄ūārī p̄ñirecutirare netōnéwī. ³⁶ Basocá p̄ure ĩñagū, bóaneō ĩñawī. Cūā oveja coterí basocū manirā tiiróbiro bóaneōrā, tiiáp̄ure manirā niiwā. ³⁷ Teero tiigú, ūsā cūū bueráre jīwī:

—Pau peti ȳure padeoádara niicua. Puarāgā yéere wedeadarapeja niīya. ³⁸ Teero tiirā, Cōāmacūrē āp̄ērā yé maquērē wedera wáadarare bayiró sãñá, jīwī.

10

Jesús doce apóstoles ticocorigue

(Mr 3.13-19; Lc 6.12-16)

¹ Jesús ūsā cūū buerá docere suowī. Wātīā basocáp̄ure niirārē cōāwionecomasĩrere ticowi ūsārē. Niipetira diarecutirare, teero biiri ōp̄ūārī p̄ñirecutirare netōnémasĩrecārē ticowi.

² Ūsā doce cūū beserira wāme ate niia:

Niisuguegu Simón niiwī. Apewāmé “Pedro” niia.

Cūū bai Andrés,

Zebedeo p̄na Santiago,

cūū bai Juan,

³ Felipe,

Bartolomé,

Tomás,

Mateo (niyeru wapasébosari basocū niimirigu)

Santiago (Alfeo macū)

Tadeo,

⁴ Simón (romanuā dutiráre cōādugara menamacū),

Judas Iscariote (too sírop̄u Jesuré ĩñatutirap̄ure wedesācotegū), noquērā niiwū ūsā.

Jesús doce apóstoles wededuticorigue

(Mr 6.7-13; Lc 9.1-6)

⁵ Jesús ūsā doce cūū beserirare ticocogu, “ateré tiiádacu múā” jīwī:

—Judíoa niihērā niirōp̄u wáarijãña. Samaria ditap̄u niiré macārīcārē sãwarijãña. ⁶ Too wáarono tiirā, Israelya

põna macãrãpere wedera wáaya. Cúã oveja ditirira tiiróbiro niíya. ⁷ Cúãrẽ ateré wedera wáaya: “Cõãmacũ dutiré marĩpũre niíadare jeaadaropũ tiaa”, jĩña. ⁸ Diarecutirare netõnéña. Di-aarirare masõña. Òpũũrĩ bóarare netõnéña. Wãtĩã basocãpũre sããrirare cõãwionecoya. Yũũ tutuarere múãrẽ wapamanírõ ticoa. Teero tiirá, múãcã wapamanírõ cúãrẽ tiápuya.

⁹ 'Múã wáara, niyeruqiri néewarijãña. ¹⁰ Wasopore õmawarijãña. Suti, sapatu múã sãñaré díçure néewaya. Tuurítuarigũre néewarijãña. Paderáno cúã paderémena wapatá, yaamasíya.

¹¹ 'Múã pacamacãrĩ, metãmacãrĩgãpũ sããjeara, “ãñirá ãñũĩ” cúã jĩgũrẽ ãmaãña. Cũũ “jáũ” jĩrĩ, “nocõrõ yoari niíada” jĩ, cúũ pũtopũ pũtuácũmuña. ¹² Wiipú sããjeara, tiiwí macãrãrẽ “Cõãmacũ múãrẽ ãñurõ niirecutiri tiáro” jĩ, ãñudutiya. ¹³ Múãrẽ ãñurõ bocari, múã ãñudutire teerora wáaadacu. Múãrẽ ãñurõ bocariatã, múã ãñudutire múãpere pũtuáaro. ¹⁴ Too docare múãrẽ ñeedugaheri, múã wederére tuodugáheri, tiwiiré o tiimacãrẽ witijøãña. Witiwara, tiimacã maquẽ dita múãye dũporipũ túaariguere páabatecũña.* ¹⁵ Yũũ ateréja diamacãrã jĩã: Cõãmacũ cúũ basocãre wapa tiíadari bũreco jeari, tiimacã macãrãrẽ bayirõ ñañarõ tiigũdaqui. Sodoma, Gomorra macãrĩ macãrãrẽ tiiriro nemorõ cúãrẽ ñañarõ tiigũdaqui, jĩwĩ Jesús.

Yũũre padeorãre ñañarõ tiíapeadacua

¹⁶ Jesús jĩñemowĩ: Ateré masíña: Yũũ múãrẽ quiorópũ ticocogũ tiaa, ovejare yáíwa watoapũ ticocogũ tiiróbiro. Teero tiirá, ãñurõ tuomasĩrã niíña. Ñañaré tiiró manirõ niirecutiya. ¹⁷ Múã watoa niirã tiíadarere ãñurõ wãcũ tũgueñasugueya. Múãrẽ dutirãpũre tico, judíoa neãre wiseripũ tãnaãdacua. ¹⁸ Múã yũũre padeoré wapa dutirá, õpãrã pũtopũ wéewanoãdacu. Toopú cúãrẽ, teero biiri judíoa niñhãrẽ yé maquẽrẽ wedeadacu. ¹⁹ Múãrẽ néewari, “¿deero jĩ wedeadari; deero jĩãdari marĩ?” jĩ wãcũpatirijãña. Múã jearira, Cõãmacũ múãrẽ wedemasíãdarere ticogũdaqui. ²⁰ Múã mee wedeadacu; Espíritu Santo marĩ Pacũ ticodiocorigũ wãcũré ticorémenape wedeadacu.

²¹ 'Sicũpõna niipacara, dutirãpũre cãmerĩ wedesã, sããrĩ tiíadacua. Cúã pacũsũmuã cúã põnarẽ teerora tiíadacua. Cúã põnacã cúã pacũsũmuãrẽna netõnucã, sããrĩ tiíadacua. ²² Niipetira basocã múãrẽ ññatutiadacua yũũre padeoré wapa. Teero múãrẽ cúã ñañarõ tiipacári, yũũre padeorucújãrãrẽ Cõãmacũ netõnégũdaqui. ²³ Sicamacãpũ múãrẽ ñañarõ

* **10:14** Cúã teero tiirá, “atimacã macãrã wapa cõoóya” jĩrã tiiyíra.

tiidugára, ñnanunuseri, apemacâpú dutijõãña. Yũũ ateréja diamacúrã jĩã: Niipetiro Israelya põna macârã niiré macârĩpũ múã wedesesaripacari, yũũ niipetira sõwũ pũtũaatigũdadu.

24 'Sĩcũ buegú cũũrẽ buegú nemorõ masĩgũ niimasĩriqui. Padedotecugã cũũrẽ dutigú nemorõ niimasĩriqui. 25 Buegú ateré jĩrõ booa: “Yũũre buegú tiirõbiro niidugaga”. Padedotecugã “yũũre dutigú tiirõbiro niidugaga” jĩrõ booa. Yũũ múãrẽ buegúre “wãtĩãrẽ dutigú Beelzebú niĩ” jĩrã, nemorõrã ñañarõ jĩãdadua múãpereja.

*“¿Noãpére cuiro booi?” jĩriqũe
(Lc 12.2-7)*

26 'Teero tiirã, basocãreja cuirijãña. Bauhéropũ niiré bauádacu. Ññahẽrõpũ tiiré masĩnoãdadu. 27 Yũũ múãrẽ tuohéropũ jĩrẽre tuocóropũ wedebateya. Yayióropũ jĩrẽre wii sotoárpũ niipetira tuocóropũ bayiró busurómena wedebateya. 28 Múãrẽ sĩãrãrẽ cuirijãña. Múã yeeripũnarẽ sĩãcõãmasĩricua. Cõãmacũ sĩcũrã múãye õpũũrĩ, múã yeeripũnarẽ pecamerũ tiidiomasĩqui. Cũũ docare cuiya.

29 'Sicaqui niyeruquigãmena pũarã minipõnãgã sãĩnõã. Cũã wapamanĩpacari, Cõãmacũ sĩcũnogãrẽ bóaaro jĩripacari, yeparũ ñaadia, bóariqui. 30 Múãye póarire “noquẽ pee niĩã” jĩmasĩjãqui. 31 Teero tiirã, cuirijãña. Múã paũ minipõnã nemorõ wapacũtira niĩã.

*Basocã ññacoropũ “Jesucristore padeóa” jĩriqũe
(Lc 12.8-9)*

32 'Teero tiigú, basocã ññacoropũ sĩcũ yũũre “padeóa” jĩĩgũrẽ yũũcã yũũ Pacũ ãmũãsepu niigú ññacoropũ “yũũre padeogúra niĩ” jĩĩ wedegũda. 33 Basocã ññacoropũ sĩcũ yũũre “cũũrẽ padeogú mee niĩã” jĩĩgũrẽ yũũcã yũũ Pacũ ãmũãsepu niigú ññacoropũ “yũũre padeogú mee niĩ” jĩĩgũda.

*Jesumẽna basocãre batarĩ tiia
(Lc 12.51-53; 14.26-27)*

34 'Múã yũũre “atibũrecopũre ãñũrõ niirecutire maquẽrẽ néeatigu tiiquĩ” jĩĩ wãcũrijãña. Teeré néeatigu mee atiũũ. ãpẽrã yũũre boohéra yũũre boorãmena cãmerĩtutiadacua. Teero tiigú, cãmerĩ tuudũcáwarere néeatigu atiũũ. 35 Sĩcũ cũũ pacũ yũũre padeorĩ ññagũ, “teero padeoãmajãgũ tiia mũũjã” jĩĩgũdaqui. Teerora wãaadacu numiõpecãrẽ coo pacomẽna. Teerora wãaadacu sũcã macũ nũmorẽ coo mañecõmẽna. 36 Yũũre padeogũnorẽ cũũya wii macãrãrã niijããdadua cũũrẽ bayirõ ññatutira.

37 'Sĩcũno yũũre maĩrõ nemorõ cũũ pacũpere, cũũ pacopere maĩnetõnũcãgũ, yũũ buegú niimasĩriqui. Sĩcũno yũũre maĩrõ

nemorõ cûũ macûpére, cûũ macõpére maĩnetõncãgũ, yũũ buegú niimasĩriqui. ³⁸ Sĩcũ “yũũ Jesuré padeogúja diajãbocu” jĩĩ cuigũno yũũ buegú niimasĩriqui. ³⁹ Āpĩ sãrere cuigũno yũũre “masĩria” jĩĩgũ pecamerũ wáagũdaqui. Āpĩpé yũũre “masĩã” jĩĩ, teewapamena cûũrẽ sãĩrĩ, yũũmena catirucujãgũdaqui.

Āñuré tiiré wapa

(Mr 9.41)

⁴⁰ Múãrẽ bocagúno yũũre bocagũ tiii. Yũũre bocagú yũũre ticodiocorigũre bocagũ tiii. ⁴¹ Profetano jeari, sũcũ cûũrẽ bocaboqui, “cûũ profeta niĩ” jĩĩgũ. Cõãmacũ profetaye wapatáre ticorobiro bocagúcãrẽ wapatígũdaqui. Teerora basocú ãñugúno jeari, sũcũ cûũrẽ bocaboqui, “cûũ basocú ãñugú niĩ” jĩĩgũ. Cõãmacũ basocú ãñugúye wapatáre ticorobiro bocagúcãrẽ wapatígũdaqui. ⁴² Teerora yũũ buegúno jeari, cûũ búri niigú niipacari, sũcũ cûũrẽ oco yũũáre tĩãboqui, “cûũ Jesús buegú niĩ” jĩĩgũ. Yũũ ateréja diamacúrã jĩĩã: Cûũ wapatáre bũagũdaqui, jĩĩwĩ.

11

Juan Bautista basocáre Jesús pũtopũ ticocorigue

(Lc 7.18-35)

¹ Jesús ãsã docere tee dutirére wedeari siro, Galilea ditapũ niiré macãrĩpũ buegũ wáawi.

² Juan peresuwiipũ niigũ, Cristo tiiré quetire tũoyígũ. Teeré tũogú, cûũ buerére nũnũrãrẽ cûũ pũtopũ ticocorigũ niiwĩ. ³ Cũã toopú jeara, Juan sãĩñáduitiariguere sãĩñãwã:

—¿Mũũrã niĩ “basocáre netõnégũdũ atigũdaqui” jĩĩnorigũ o ãpĩpére yuegarite? jĩĩwã.

⁴ Jesús cũãrẽ yũũwi:

—Juanrẽ wedera wáaya múã tũoáriguere, múã ãñãriguere.

⁵ Biiro jĩĩña: “Ĩñahẽrã ãñãya. Wáamasĩhẽrã wáaaya. Ōpũũrĩ bóara yatijõãnoya. Tũohéra tũoóya. Diaarira masõnoya. Bóaneõrã ãñuré quetire wedenoya. ⁶ Yũũre padeodúheguno useniqui”, jĩĩ wedera wáaya, jĩĩwĩ.

⁷ Cũã wáara tiirí, Jesús Juanyé maquẽrẽ basocáre wedenũcãwĩ:

—¿Múã basocá manirõpũ ñeenórẽ ãñãrã jeari? ¿Cãñũsirogu wĩno páapuri cãmeñarere ãñãrã jearite? ⁸ ¿Ñeenórẽ ãñãrã jeari? ¿Āñuré suti sãñagúrẽ ãñãrã jearite? Suti ãñuré sãña niirãjã õpãrãyé wiseripũ niicua. ⁹ ¿Ñeenópere ãñãrã jeari? ¿Profetapere ãñãrã jearite? Diamacúrã Juanpeja profetas nemorõ uputí maquẽrẽ wedewi. ¹⁰ Cũãye maquẽrẽ Cõãmacũye queti jóaripũpũ ateré jóanoã:

Yuuŕe wedesuguegure muu suguero ticocoguda.

Cũũ muu wáadarimarẽ quẽnoyúegudaqui,*
jĩ jóanoã.

¹¹ Yuu aterėja diamacãrã jĩã: Niipetira basocá watoapure Juan basocãre wãmeõtiri basocũ tiiróbiro ɸɸtí macũ niigú manĩ. Tee biipacari, búri niigú niipacũ, Cõamacũ dutirere añurõ wãcũnũnũsegũnope Juan nemorõ ɸɸtí macũ niĩ.

¹² Juan buenũcãritopure tée atitópucãrẽ Cõamacũ dutiré múãpure niĩadarere ññadugarare bayiró ññaarõ netõrĩ tiicúa. Cúã tutirémene cúãrẽ petirí tiidugára tiicúa. ¹³ Niipetira profetas Cõamacũ dutiré múãpure niĩadare jeadarere wedesuguerira niiwã. Teero biiri Moisére dutiré cũuriguecã tee maquẽrẽna wedea. Too síro Juancã tee maquẽrẽna wedewi. ¹⁴ Múã yuu jĩĩadarere padeoáda jĩrã, añurõ tuoyá: Juanrã niijãgũ tiii “Elías ãnopú ɸɸtũaatigudaqui sũcã” jĩĩnorigu. ¹⁵ Tuodugáranano tuomasĩadacua.

¹⁶ '¿Ñeenó queorémene wedegudari yuu atitó macãrãrẽ? Wĩmarã macã decopũ apeduirã tiiróbiro niĩiya. Cúã menamacãrãmena biiro cãmerĩtuticua: ¹⁷ “Ûsã bosebũreco tiiri, basaapurawã. Ûsã booritua, utiri, utiapuriawã”, jĩĩcua. ¹⁸ Juan apetóre yaariyigũ; vinocãrẽ sĩnirídojãyigũ. Múãpe cũũ teero biirecutiri ññarã, “wãtĩ cuoi” jĩã. ¹⁹ Yuu niipetira sõwũpe yaa, sĩniã. Múã yuu teero tiiri ññarã, “yaawãnigũ, sĩniwãnigũ niĩ; niyeru wapasébosari basoca menamacũ, ññaarẽ tiirã menamacũ niĩ” jĩã. Basocá Cõamacũ masĩrere cuorã cúã tiirẽcutiremena tee masĩrere ãñomasĩya, jĩĩwĩ.

Jesuré padeohére macãrĩ macãrãye queti
(Lc 10.13-15)

²⁰ Too síro Jesús sĩquẽñe macãrĩ macãrãrẽ tutiwi. Cúã ãpẽrã nemorõ cũũ tutuaremena tiĩẽñoriguere ññarira niipacara, cúã ññaarẽ tiirere wãcũpati, wasorídojãrira niiwã. Biiro jĩĩwĩ:

²¹ —Bóaneõrã niĩã múã Corazín, Betsaida macãrĩ macãrã. Yuu tutuaremena tiĩẽñoriguere ññarira niipacara, wasorídojãã. Tiro, Sidón† macãrĩɸ yuu tiĩẽñoãtã, máata teemacãrĩ macãrã cúã ññaarẽ tiirere wãcũpati, wasotóabojĩya. Cúã wãcũpatirere ãñorã, wãcũpatire suti‡ sãña, nitĩ tuusĩãbojĩya. ²² Añurõ tuoyá: Cõamacũ cũũ basocãre wapa tiĩádari bũreco jeari, Tiro, Sidón macãrã nemorõ múãpere ññaarõ tiigúdaqui. ²³ Múã Capernaum macãrãcã “Cõamacũ ɸɸtopũ añurõ muãwaadacu” jĩĩ wãcũmicu. Muãwaricu; pecamepe diiwáadacu. Yuu múã

* **11:10** Malaquías 3.1. † **11:21** Tiro, Sidón macãrã apeyé macãrĩ macãrã nemorõ ññaanetõjõãrã niiyira, Jesús niiritore. ‡ **11:21** Wãcũpatire sutire yooména suare suti niiyiro.

putopu tiiñorigue tiiróbiro Sodomapure tiiññoãtã, tiimacã mecütigãrẽ niibocu ména. ²⁴ Ññurõ tɔoyá: Cõãmacũ basocãre wapa tiádari bureco jeari, múãpere Sodoma macãrãrẽ tiiríro nemorõ ñañarõ tiinóãdacu, jĩwĩ.

Jesuména yeerisãre buaádacu
(Lc 10.21-22)

²⁵⁻²⁶ Too síro Jesús Cõãmacũrẽ usenire ticowi:

—Pacu, mũũ ãmũãse, atiditá Õpũ niĩã. “Ûsã masĩnetõnucãã” jĩrãrẽ mũũyere masĩrĩ tiiría; wĩmarã tiiróbiro mũũyere masĩdugarapere teeré masĩrĩ tiia. Teeré mũũ teorora wáari boocú. Teero tiigú, mũũrẽ usenire ticoa, jĩwĩ.

²⁷ Too síro basocãpere jĩwĩ sũcã:

—Yũũ Pacu niipetire masĩrére yũũre ticowi. Cũũ sĩcũrã yũũ niirecutirere masĩ. Yũũpecã sĩcũrã cũũ niirecutirere masĩã. Æpẽrãcã Cõãmacũ niirecutirere masĩãdacua. Yũũ boorãnorẽ cũũrẽ masĩrĩ tiigúda. ²⁸ Múã Cõãmacũrẽ nũnũdugára bayiró pade, nũcũrẽ õmarã tiiróbiro páasuticu. Yũũ puto atiya. Yũũ múãrẽ yeerisãre ticogũda. ²⁹ Múã yũũ tiidutírepere tiiyá. Yũũ tiirécutirere masĩña. Yũũ múãrẽ bóaneõremena ñña, tiípugu niĩã. Teero tiirã, yũũ tiidutíre tiirã, yũũmena ãñurõ yeerisãre buaádacu. ³⁰ Yũũ tiípurementa yéere tiirí, wisióridojàã. Yũũ dutirére tiirécutirano nũcũhẽregã õmarã tiiróbiro niĩya, jĩwĩ.

12

Yeerisãri bureco niirĩ, trigo tãnerigue
(Mr 2.23-28; Lc 6.1-5)

¹ Too síro sãbado ãsã yeerisãri bureco niirĩ, Jesús trigo oterigue watoa netõwãwi. Ûsã cũũ buerã jubóajõãtu. Trigore tãnenucãwũ, yaaadara. ² Fariseo basoca ãsã tee tiirí ññarã, Jesuré jĩwã:

—Ññaña. Marĩrẽ yeerisãri burecore padedutiripacari, mũũ buerãpeja padera tiíya, jĩwã.

³ Jesús cũũrẽ jĩwĩ:

—Õpũ David sicabureco jubóayigu. Cũũ menamacãrã jubóaramena cũũ tiiríguere múã buerã niipacara, ¿masĩrii?

⁴ Cõãmacũwiipu* sããwayigu. Toopá pã mesa sotoa pesariguere “Cõãmacũye niĩã” jĩriguere yaapetijãyigu cũũ menamacãrãmena. Paiã dícare yaaré niimiyyiro. ⁵ Paiã Cõãmacũwiipu paderã yeerisãri bureco niipacari, yeerisãriya. Yeerisãripacara, Cõãmacũ dutirére netõnucãriya. Múã teeré buerã niipacara, ¿masĩridojàĩ? ⁶ Ññurõ tɔoyá: Ænorẽ yũũ Cõãmacũwii nemorõ uputí macũ niinetõnucãã. ⁷ Cõãmacũye

* 12:4 David niiritopure, Cõãmacũwii wãicura caserimena tiirí wii niyyiro ména.

queti jóaripũpu Cõãmacũ jĩriguere múã tuomasĩricu. Biiro jĩ jóanoã: “Wáicura sópeora díçure ñnadugariga; ãpẽrãrẽ bóaneõ ñnarépere nemorõ ñnadugaga”,† jĩré niã. Múã teeré tuomasĩrãjã, ñañaré tihérarena “ñañaré tiiya” jĩriboajiyu. 8 Yũ niipetira sõwũ yeerisãri bureco niirĩ, basocá tiiádarere dutimasã, jĩwĩ.

Jesús wãmo bũre cõogũre netõnérigue
(Mr 3.1-6; Lc 6.6-11)

9 Cũ teero tiiári siro, Jesús cúã neãrí wiipũ sããwawi. 10 Toopú sícũ wãmo bũre cõogú niwĩ. Fariseo basoca Jesuré wedesãdugara, cũrẽ sãñãwã:

—¿Marĩ yeerisãri bureco niirĩ, diarecutirare netõnémasĩnogari?

11 Jesús cúãrẽ jĩwĩ:

—Múãyagu oveja copepu ñaasãrĩ, marĩ yeerisãri bureco niipacari, múã néewionecocu. 12 Sícũ basocú oveja nemorõ wacutí. Teero tiirá, marĩ yeerisãri burecore ãñurõ tiirá, Moisés dutirere netõncãrã mee tia, jĩwĩ.

13 Teero jĩãri siro, basocúre: —Mũya wãmorẽ súucoya, jĩwĩ. Cũpeja súucowi. Teero tiirã, tiwãmo apewãmó tiiróbiro ãñurĩ wãmo putuáwũ. 14 Fariseo basocape witiwa, “¿deero tii marĩ ãnirẽ sããdariye?” jĩ wedesewarira niwã.

Profeta Jesuyé maquẽrẽ jóarigue

15 Jesús cũrẽ sããdugárere masĩjãrigũ niwĩ. Teero tiigú, wáajõãwĩ. Cũ wãari, paũ basocá cũrẽ nũnũwã. Niipetira diarecutirare netõnéwĩ. 16 Cúãrẽ cũ netõnéãriguere wededutirimiwĩ. 17 Cũ paũre netõnériguemena profeta Isaías jóarigue diamacú wáawũ. Biiro jóarigu niwĩ:

18 Biiro jĩ Cõãmacũ: Ñni yũre padecotegu yũ beserigu niĩ.

Cũ yũ maigãmena useniã. Yũ Espiriture cũrẽ ticogũda.

Niipetiro macãrãrẽ wapa tiiádarere masĩrĩ tiigúdaqui.

19 Jĩcuaseoriqui; acaribínetõriqui.

Basocá watoapu cũ tiiãriguere bayiró busarómena wederiqui.

20 Wãcütutuhegure cõãriqui. Cõãrõno tiigú, wãcütutuari tiigúdaqui.

Padeotutúherare tutiriqui; cúãrẽ ãñurõ tiápugũdaqui.

Cũ õpũ sããri siropũ, ñañarére docacũmurĩ tiigúdaqui. Cũ diamacú dutigũdaqui.

21 Niipetiro macãrã cũrẽ padeoádacua, jĩ Cõãmacũ,‡ jĩ jóarigu niwĩ Isaías.

† 12:7 Oseas 6.6. ‡ 12:21 Isaías 42.1-4.

*Jesuré “Satanás tutuaremena wātīārē cōāqui” jīl wedesārigue
(Mr 3.20-30; Lc 11.14-23; 12.10)*

²² Too síro Jesús p̄top̄u wātī s̄ānorigure néjeawa. Cūū capeari ĩñahēgū, wedesehegū niimiwī. Jesús cūūrē netōñēari siro, ĩña, wedesejōāwī. ²³ Niipetira basocá ĩñamanijōāwā. Cāmerĭ s̄āñāwā:

—¿Āni ōpū David p̄ārāmi niin̄n̄segu cūā “atigud̄u niīāyigu” jīrigu niigari? jīwā.

²⁴ Fariseo basocapeja cūā wedeseri t̄orá, jīwā:

—Āni wātīārē dutigú Beelzebú tutuaremena wātīārē cōāwionecoi, jīwā.

²⁵ Jesupé cūā wācūrere masījīgū, cūārē jīwī:

—Sicadita macārā s̄icārōména niihērā, cūā basiro cāmerĭquērā, tiidita macārā petijōācua. Sicamacā macārā o sicawī macārā s̄icārōména niihērā, cūā basiro cāmerĭquērā, cūācā petijōācua. ²⁶ Satanás wātīārē cōāwionecori, cāmerĭquērā, s̄icārōména niiriya. Teero tiiró, cūū dutiré petijōāādacu. ²⁷ Múā ȳure “Beelzebú tutuaremena wātīārē cōāwionecoqui” jīā. Teero jīātā, múā buerere n̄n̄rā wātīārē cōāwionecora, ¿noā tutuaremena cōāwionecogari? Cūārē s̄āñārā wáaya. Múā wisirere cūā ěñoādacua. ²⁸ Ȳu Cōāmacū tutuaremena wātīārē cōāwionecojīgū, ateré múārē wedea: Cōāmacū dutiré basocáp̄ure niīādare jeatoaa.

²⁹ ‘Tutuaḡya wiire āpī s̄āwagu, cūūrē siatúcūripacu, ěmamasĭriqui; siatúcūtoaḡp̄u, cūūya wii maquērē ěmamasĭqui. §
³⁰ Ȳure boohégu ȳure ĩñatutigu niī. Ȳure tiīápuhegu ȳure n̄n̄dugárare cāmotáḡu niī.

³¹ ‘Teero tiirá, āñurō t̄oyá: Cōāmacū basocáre niipetire cūā ñañaré tiirere, ñañarō wedeserere acabóḡudaqui. Cūū teero acabóp̄acu, cūā Espíritu Santore ñañarō wedeseripereja, acabóriqui. ³² Ȳu niipetira sōwūrē ñañarō wedesepacari, Cōāmacū acabóḡudaqui. Espíritu Santore ñañarō wedeseripereja, acabóriqui. Mecūtīgā, too sírop̄cārē teerora acabóriqui.

*Yuc̄ḡure tiigú d̄ucamena ĩñamasīnoā
(Lc 6.43-45)*

³³ ‘Sicagú yuc̄ḡu āñuríḡu niirī, tiigú d̄uca āñuré niīādacu. Apegú ñañaríḡu niirī, tiigú d̄uca ñañaré niīādacu. Yuc̄ḡure tiigú d̄ucamena ĩñamasīnoā. ³⁴ Múā āñāā tiiróbiro ñañarā niī. Múā ñañarā niipacara, ¿deero tiirá āñurere wedesebogari? Wedesemasĭria. Ñañarā niinetōñcārā ñañaré dícu wedesea.

§ 12:29 Jesús biiro jīdugāj̄yi: “Ȳu Satanás nemorō tutuagu niī. Cūūrē siatúcūmasījīgū, cūūmena paderare cōāmasīā”.

³⁵ Basocú ãñugápure ãñuré niicu. Teero tiigú, ãñuré wedesei. Basocú ñañagápure ñañaré niicu. Teero tiigú, ñañaré wedesei. ³⁶ ãñurõ tɔoyá: Cõãmacũ cũ basocáre wapa tiiádari bureco jeari, cúã noo booró jĩãmariguere sãñágũdaqui. ³⁷ Æpĩ cũ ãñuré wedeserigue wapa Cõãmacũ putopu wáagũdaqui; ãpĩpé cũ ñañaré wedeserigue wapa pecamepu wáagũdaqui, jĩwĩ.

Jesuré tiiẽñodutimirigue
(Mr 8.12; Lc 11.29-32)

³⁸ Too síro síquẽrã Moisés jóarigue buerá, teero biiri fariseo basoca Jesuré jĩwã:

—Basocáre buegú, Cõãmacũ sícũrã tiimasĩrere tiiẽñorĩ ñnadugaga, jĩmiwã.

³⁹ Cúãrẽ yuuwi:

—Múã atitó macãrã ñañaré tiirã, Cõãmacũrẽ boohéra niiã; Cõãmacũ sícũrã tiimasĩrere ñnadugacu. Profeta Jonás tiirigue tiiróbiro niiré dícare ññaãdacu. ⁴⁰ Jonás itiábureco, itiãñami waiwũ paigúcaya páaga popeapu sãñayigu. Cũrẽ tiiróbirora yuu niipetira sõwãcã itiábureco, itiãñami dita popeapu niigũdacu. ⁴¹ Nínive macãrã Jonarẽ tɔorã, wãcũpati, wasoyíra. Múãpe ãnopú Jonás nemorõ masígũrẽ tɔoré peti tɔojãã. Teero tiigú, Cõãmacũ cũ basocáre wapa tiiádari bureco jeari, múã cúã tiiróbiro tɔoririgue wapa múãrẽ pecamepu cõãgũdaqui. ⁴² Saba dita macãrã õpõ yoaro macõ atiyigo Salomón masĩrere tɔogó atigo. Múãpe ãnopú Salomón nemorõ masígũrẽ tɔoré peti tɔojãã. Teero tiigú, Cõãmacũ cũ basocáre wapa tiiádari bureco jeari, múã coo tiiróbiro tɔoririgue wapa múãrẽ pecamepu cõãgũdaqui.

Wãtĩ basocápure coesãwarigue queti
(Lc 11.24-26)

⁴³ 'Wãtĩ basocápure niiãrigu witiwagu, basocá manirõpu wáyigu cũ niiãdaro ãmaãgũ. Buaríyigu. ⁴⁴ Buarí, “yuu witi-atirropu coesãwagũda sũcã” jĩ wãcũyigu. Jeagu, apeyenó manirí wii, joaári wii, ãñurõ quẽnoãri wii tiiróbiro buajeáyigu basocápure. ⁴⁵ Too síro wáa, siete wãtĩã cũ nemorõ ñañarãrẽ “atiya múãcã” jĩyigu. Cúã niipetira basocápure sããwa, niyira. Basocúpe cúã teero tiirí, nemorõ ñañarõ netõyigu. Teerora ñañarõ wáaadacu atitó macãrã ñañaré tiirácãrẽ, jĩwĩ.

Jesús paco, cũ baira jearigue
(Mr 3.31-35; Lc 8.19-21)

⁴⁶ Jesús basocáre wederitabe, cũ paco, cũ baira sopepú jeanucãrira niiwã. “Jesuména wedesedugaga”, jĩrira niiwã. ⁴⁷ Sícũ wedewi Jesuré:

—¡Coe! M_{uu} paco, m_{uu} baira soperá jeanucāya, m_{uumena} wedesedugaayira, jīwī.

⁴⁸ Cūārē wedearigure jīwī:

—¿Noã niī y_{uu} paco; noã niī y_{uu} baira? jīwī.

⁴⁹ Ūsā cūū buerápure súpucogura, jīwī:

—Āniã y_{uu} paco, y_{uu} baira tiiróbiro niīya. ⁵⁰ Y_{uu} Pacu ūmāsepe_m niigú boorére tiiráno cūārã y_{uu} bai, y_{uu} bayio, y_{uu} paco tiiróbiro niīya, jīwī.

13

Ote wēēbategu_mmena queoré

(Mr 4.1-9; Lc 8.4-8)

¹ Tiiburecora Jesús wiipú niīarigu witiwa, opataro wesapu jeanuāwī. ² Pau basocá cūū putopu neāwā. Cūā pau niinetōrī ĩñagū, dooríwpu m_{uāsā}, jeanuāwī. Ditatuparipu putuáwa basocápeja. ³ Cūū wācūrém_{ena} cūārē pee queoré wedewi. Ate queorém_{ena} jīñucāwī:

—Sīcū basocú oteréperire wēēbategu wáayigu, wiiáro jīgū. ⁴ Cūū wēēbatewari, sīquēñeperi maapu ñaacūmuyiro. Minipōná ati, teeré yaapetijāyira. ⁵ Apeyepéri ūtāyepa dita péerogā c_{uoró}pu ñaacūmuyiro. Tiidita ĩcūhērōgā niijīrō, máata manayiro. ⁶ Muīpū asirí, ocobopó, n_{ucōrī} manijīrō, sīnijōāyiro. ⁷ Apeyepéri pota watoapu ñaacūmuyiro. Pota teeré wiinetōm_{uā}, sīājāyiro. ⁸ Apeyepéri ote ūseniri ditapu ñaacūmuyiro. Tee ducacuti_{yiro}. Sicasati cienperi, apesati sesentaperi, apesatí treintaperi ducacuti_{yiro}. ⁹ T_{uodugá}rano t_{uomasī}ādacua, jīwī.

“¿Deero tiigú queorém_{ena} wedei?” jīrigue

(Mr 4.10-12; Lc 8.9-10)

¹⁰ Too síro ūsā cūū buerá cūū puto wáa, cūārē sīñáwū:

—¿Deero tiigú basocáre queorém_{ena} wedei? jīwī.

¹¹ Jesús y_{uu}wī:

—Tíatopu masīña maniriguere Cōāmacū dutiré múāp_{ure} niīadarere múārē masīrī tiia. Cūāpere masīrī tiiría. ¹² Āñurō t_{uonunú}seranorē Cōāmacū nemorō masīré ticog_udaqui. Pairó masīré c_{uo}ádacua. T_{uodugá}heranorē cūā masīmiriguere ĩmajāgūdaqui. ¹³ Cūā ĩñapacara, ĩñamasīhērābiro niijāya; t_{uor}acára, t_{uohér}abiro niijāya; t_{uor}ácā, t_{uomasī}riya. Teero tiigú, cūārē queorém_{ena} wedea. ¹⁴ Cūā biiro tiirém_{ena} Isaías jóarigue diamacú wáaa. Ateré jóarigu niiwī: Múā t_{uor}acára, múā t_{uo}ariguere t_{uomasī}ridojācu.

Īñapacara, múā ĩñāñiguere ĩñamasīridojācu.

¹⁵ Atimacā macārã wācūriya.

Tuodugáriya.

Capeari biaríra tiiróbiro niíya.

Teero niijrã, wãcũpati, wasodugáriya. Teero tiigú, yuu cûãrẽ
netõnéria,*

jĩ jóarigu niiwĩ.

¹⁶ 'Múãpeja useniã. Múã ññarére, múã tuorére tuomasĩã.

¹⁷ Yuu ateréja diamacúrã jĩã: Pau profetas, teero biiri pau basocã ãñurã múã ññarére ñnadugamiyira. Ññaririra niiwã. Múã tuorére tuodugamiyira. Tuorírira niiwã.

Ote wẽẽbategu mena queorére wedequẽnorigue

(Mr 4.13-20; Lc 8.11-15)

¹⁸ 'Ote wẽẽbategu wáarigue queorére múãrẽ wedequẽnogũda:

¹⁹ Sícũ basocú Cõamacũ dutiré múãpũre niĩadare quetire tuopacá, teeré tuomasĩhẽrĩ, wãtĩãrẽ dutigú ati, cũũ tuomíãriguere ãmapetijãqui. Cũũ ãmaãrigue maapu ñaacũmuãreperibiro niĩã.

²⁰ Apeyepéri ãtãyepapu ñaacũmucu. Tiidita tee quetire tuogú tiiróbiro niicu. Cũũ máata ãñurõ useniremena tuomíqui, tuogúpeja.

²¹ Nucõrĩ manijĩgã, yoari useniriqui. Cũũrẽ ñañarõ tiirí, o ãpẽã tee quetire padeoré wapa cũũrẽ ñañarõ netõrĩ tiirí, máata padeodújãqui.

²² Apeyepéri pota watoapu ñaacũmucu. Tiidita tee quetire tuogúbiro niicu. Cũũ tuomíqui, tuogúpeja. Atibúreco maquẽpere bayiró wãcũqui.

“Ññurõ niigũdacu pee apeyé cuogú” jĩ wãcũmiqui. Tee niipetire cãmotájãcu tee quetire.

Ducamanigũ tiiróbiro niiqui. ²³ Apeyepéri useniri ditapu ñaacũmucu. Tiidita tee quetire tuogúbiro niicu. Cũũ tuomasĩqui.

Cũũ pee ducacutirigu tiiróbiro niiqui. Sicasati cienperi, apesatí sesentaperi, apesatí treintaperi ducacutirigu tiiróbiro niiqui, jĩwĩ.

Trigo watoapu táa ñañaré wiiríguemena queoré

²⁴ Jesús apeyé queorémèna basocáre wedenemowĩ:

—Cõamacũ dutiré múãpũre niĩadare atequetí tiiróbiro niĩã:

Sícũ basocú cũũya wesepu ãñurẽperi wẽẽbateyigu. ²⁵ Niipetira cãnipetĩari siro, cũũrẽ ññatutigu atiyigu. Trigo watoapu ñañaré táare wẽẽbate, wáajõãyigu.

²⁶ Trigo wiimúã, ducacutiyiro; ñañarécã wii, bauáyro. ²⁷ Cũũrẽ padecotera teeré ññarã, tiiwese õpũrẽ wedera wáayira. “Ûsãrẽ dutigú, mũyaya wesepu ãñurẽperi dícu wẽẽbatere niimiwãto. ¿Noopú atiyiri ñañaré táaja?” jĩyira.

²⁸ “Sícũ yũre ññatutigu tee ti-ijĩyĩ”, jĩyigu. Cũũrẽ padecotera sãññámiyira: “¿Táa wẽẽrã wáari boogári?”

²⁹ Cũũpe jĩyigu: “Táa wẽẽrĩjãña ména; trigosatiripere wããcõãrĩ. ³⁰ Teeménarã bucúãjããrõ ména, tée ducã bucũ niirĩpu. Bucũ niirĩ, paderáre ticocogũda, táa

* 13:15 Isaías 6.9-10.

ñañarére wēẽsugúedutigu. Opadotori siatúdutigudacu, sóeya jĩgũ. Túajeancõ, trigare tũne, ññanodutigudacu ññanori wiipũ”, jĩyigu, jĩwĩ.

Mostazapemena queoré
(Mr 4.30-32; Lc 13.18-19)

³¹ Jesús apeyé queorémēna cǎãrẽ wēdenemowĩ:

—Cõãmacũ dutiré múãpũre niĩãdare sicape mostazape ti-iróbiro niĩã. Tiipegãrẽ sícũ basocú cǎya wesepũ néewa, oteyigu. ³² Péeripegã niipacaro, wiirópũja, apeyé oteyucu nemorõ ãmũãrigũ bucũácu; yucũgũ wáajãcu. Minipõná ati, tiigú dũpũripũ põnacũtĩcua, jĩwĩ.

Pã púuri tiirémēna queoré
(Lc 13.20-21)

³³ Apeyé queorémēna cǎãrẽ wēdenemowĩ:

—Cõãmacũ dutiré múãpũre niĩãdare pã púuri tiiré tiiróbiro niĩã. Sícõ numiõ pã tiigódo itiápo harinapori pairí bapacapũ poosãyigo. Harinamēna pã púuri tiiré wáoyigo, niipetire púuaro jĩgõ, jĩwĩ.

Queorémēna wederigue
(Mr 4.33-34)

³⁴ Tee niipetire Jesús basocáre queorémēna wedewi. Cǎãrẽ cǎũ wederécõrõ queorémēna dícu wedewi. ³⁵ Cǎũ teero ti-irémēna profeta Isaías jóarigue diamacú wáaro tiyíro. Ateré jóarigu niĩwĩ:

Queorémēna basocáre wedegudacu.

Cõãmacũ atibúreco tiirípũ masĩña manirére wedegudacu,† jĩ jóarigu niĩwĩ.

Trigo, táa ññarémēna queorére wedequēnorigue

³⁶ Jesús basocáre “wáagu tiia” jĩ, wiipú sããwawi. Ƴsã cǎũ buerá cǎũ pũtopũ sããwa, sãĩñáwũ:

—Táa ññaré trigo wesepũ queorére wedequēnoña. ¿Deero jĩdũgaro tiiarĩ? jĩwũ.

³⁷ Cǎũ yũwĩ:

—Yũ niipetira sõwũ ãñuréperi oterigu tiiróbiro niĩã.

³⁸ Atibúreco tiiwese tiiróbiro niĩã. Cõãmacũrẽ nũnũrã ãñuréperi tiiróbiro niĩya. Wãtĩãrẽ nũnũrãpeja ññaré táa tiiróbiro niĩya. ³⁹ Wãtĩãrẽ dutigú ññaré táare wēẽbategu tiiróbiro niĩ.

Atibúreco petirí, trigo tãnerítõno tiiróbiro niĩãdacu. Ángelea trigo tãnerã tiiróbiro niĩya. ⁴⁰ Ññarére táa wēẽ, pecamepũ sóecõãjãnocu. Teero tiiróbirora wáaadacu atibúreco petirí.

⁴¹ Yũ niipetira sõwũ ángelēare niipetiropũ ticocogudacu. Cǎã niipetira ññaré tiirí tiiráre, teero biiri niipetira Cõãmacũ

dutirére netõnucãrãrẽ néõãdacua. ⁴² Cũãrẽ pecamepu cõãjãadacua. Toopú cũã pũnisíra bacadiyó, utiadacua. ⁴³ Too síro Cõãmacũ dutirére tiirãpeja marĩ Pacu niirõpu muĩpũ búreco macũ tiiróbiro asibatéadacua. Tuodugárano tuomasĩadacua.

Wapapacáre yaacũremena queoré

⁴⁴ Cõãmacũ dutiré múãpũre niiãdare wapapacáre oterí dita popeapu yaacũre tiiróbiro niiã. Sícũ basocú teeré bua, toopúra yaacũjãqui sũcã. Useniremena wáa, niipetire cũũ cuorére dúapetijãqui. Tee dúa wapatáremena tiiditare sãinẽjãqui.

“Perlape” wapapacáripemena queoré

⁴⁵ Cõãmacũ dutiré múãpũre niiãdare sícũ dúanetõri basocu ãñuréperi “perla” wãmecutirere ãmaãnetõgũ tiiróbiro biia sũcã. ⁴⁶ Cũũ sicape pairó wapacutíripere buagú, wáa cũũ cuorére dúapetijãqui. Cũũ dúa wapatáremena tiipere sãinẽjãqui.

Bapigumena queoré

⁴⁷ Cõãmacũ dutiré múãpũre niiãdare atequetí tiiróbiro niiã sũcã. Wai wasará bapigucare día pairímaapu cõãñorĩ, wai noo niirãcõrõ ñeecu. ⁴⁸ Tiigú dadari ñña, ditatuparigupu wéemacũmu, beseducua. ãñurãrẽ piipu besesãcua; ññañarãrẽ cõãjãcua. ⁴⁹ Atibúreco petirí, teerora wáaadacu. Ángelea ati, basocá ññañarãrẽ beseadacua ãñurã watoapu niirãrẽ. ⁵⁰ Ángelea cũãrẽ pecamepu cõãjãadacua. Toopú cũã pũnisíra bacadiyó, utiadacua, jĩwĩ.

Mama ãñuré, bucu ãñuré maquẽ

⁵¹ Jesús usãrẽ sãñáwĩ:

—¿Tee niipetirere tuoĩ múã? jĩwĩ.

—Éjã, tuoã, jĩwã.

⁵² Usãrẽ jĩwĩ:

—Moisés jóarigue buerá siquerã Cõãmacũ dutiré cũãpũre niiãdarere ãñurõ tuomasĩcua. Cũã ãñurõ buera, masĩrã wáacua. Teero tiirã, cũã wii cuorã tiiróbiro niicua. Cũã ññanorõpu niirére masĩcua. Teero tiirã, mama ãñurére, bucu ãñurére néewionecomasiãcua, jĩwĩ.

Jesús Nazaretpu coeputáarigue

(Mr 6.1-6; Lc 4.16-30)

⁵³ Jesús tee queoré wedeari siro, wáajõãwĩ. ⁵⁴ Nazaret cũũ masãri macãpu coeputáawĩ. Toopú cũã nearí wiipu buenucãwĩ. Cũũ buerére tuorã, tuomanjõã, cãmerĩ jĩrira niiwã:

—¿Noopú bueyiri ãni nocõrõ masĩgú? ¿Cũũ deero tiigú tee tiieñoriguere tiimasĩ? ⁵⁵ ãni táboa paderigũ macũ niĩ; cũũ paco María wãmecutiyo; Santiago, José, Simón, Judas cũũ baira

niĩya; ⁵⁶ niipetira cūũ baira numiãcã ãno marĩ watoapũ niĩya, ¿teerora? ¿Noopú tee niipetirere masĩyiri? jĩĩrira niĩwã.

⁵⁷ Teeré wãcũrã, cũũrẽ padeodũgáriyira. Jesupé cũãrẽ jĩĩwĩ:

—Niipetira apeyé macãrĩ macãrã sĩcũ profetare padeocúa. Cũũya dita macãrã, cũũya wii macãrã doca cũũrẽ padeorícua, jĩĩwĩ.

⁵⁸ Toopúre cũã padeohéri ñagũ, pee cũũ tutuaremena tiieñoriwi.

14

Juan Bautistare sããrígue

(Mr 6.14-29; Lc 9.7-9)

¹ Teebũrecorire Herodes Galilea dita dutigú Jesús tiiré quetire tũoyigũ. ² Cũũrẽ padecoterare jĩĩyigũ:

—Cũũ Juan basocáre wãmeõtiri basocũ niiqui. Masãgũ masãjĩyi. Teero tiiró, cũũpũre tutuare niicu, jĩĩmiyigũ.

³ Herodes too sũgueropũ Juanrẽ peresuwiipũ néewa, siatúcũdutiigũ. Herodías cũũ bai Felipe nũmo niimirigo urenigõ niĩãrõ jĩĩgũ, teero tiiyigũ. ⁴ Juan Herodere: —Mũũ coore nũmocũtimasĩria, jĩĩrucuyigũ. ⁵ Herodes Juanrẽ sããdũgápacũ, basocáre cuiyigũ. Cũãpe “Juan profeta niĩ” jĩĩyira.

⁶ Herodes cũũ bauári bũreco jeari, Herodías macõ cũũ boocórira pũtopũ basaẽñoyigo. ⁷ Herodes coo basaẽñorere bayiró tũsayigũ. Teero tiigú, “niirõrã” jĩĩgũ, biiro jĩĩyigũ:

—Noo mũũ sãĩrenorẽ ticogũda, jĩĩyigũ. ⁸ Coo paco wede-noãrigo niijĩgõ, Herodere jĩĩyigo:

—Mecũtígãrã opasida bapamena Juan basocáre wãmeõtiri basocũya dupure néesã, ticoya, jĩĩyigo.

⁹ Coo teero jĩĩrĩ tũogú, Herodes wãcũpatiyigũ. Cũũ boocórira tũocóropũ “niirõrã mũũrẽ ticogũda” jĩĩãrigũ niijĩgũ, ticodutiigũ. ¹⁰ Juanyá dupure páatadutiigũ peresuwiipũ. ¹¹ Páataari siro, cũũya dupure opasida bapamena néesã, néewa, ticoyira. Coope coo pacopúre ticonetõneyigo.

¹² Juan buerére nũnũmiãrira toopú wãa, cũũya õpũũrẽ née, ãtãtutipũ cũũrã wãarira niĩwã. Too síro Jesuré wedera jeara.

Jesús cinco mil ãmũãrẽ yaaré ecarígue

(Mr 6.30-44; Lc 9.10-17; Jn 6.1-14)

¹³ Jesús tee quetire tũogú, sĩcũrã niidũgamiyigũ. Dooríwupũ mũãsã, basocá manirõpũ wãajõãwĩ. Basocápe tũojãrira niĩwã. Teero tiirã, teemacãrĩ macãrã nũnũwãrira niĩwã. ¹⁴ Jesús dooríwupũ sãããarigũ duinũcã, basocá paure ñãwĩ. Cũãrẽ bóaneõ ñãwĩ. Diarecutira cũã néeatjarirare netõnẽwĩ. ¹⁵ Nãicũmuatiri, ãsã cũũ buerã cũũ pũto wãa, jĩĩwã:

—Ñamicapũ niĩã. Ñanopũ macã manirõpũ niĩã. Basocãre “nocõrõrã niĩã” jĩĩña. Pũtogã niire macãrĩpũ cũã yaarẽ sãĩ, yaara wãaaro, jĩĩmiwũ.

16 —Wáarijããrõ. Múã cũãrẽ yaarẽ ecaýá, jĩĩwĩ.

17 —Jãã; sicamoquẽñepa pã, wai pũarãrã cõoa, jĩĩwũ.

18 —Néetiya, jĩĩwĩ.

19 Too síro Jesús basocãre tãa sotoapũ duidutiwi. Tee sicamoquẽñepa pãrẽ, wai pũarãrẽ née, ãmũãsepũ ñnamũõco, Cõãmãcãrẽ ãsenire ticowĩ. Túajea, pãrẽ puatásã, ãsã cũũ buerãre ticowĩ. Ñsãpe basocãre batowũ. ²⁰ Niipetira yaa, yapijõãwã. Yaatoaari siro, doce piseri cũã yaadũaariguere seesã dadodupówũ. ²¹ Teerẽ yaarira ãmũã dícare bapaqueori, cinco mil watoa niiwã. Numiã, wĩmarã bapaqueoya maniawã.

*Jesús oco sotoápu wáarigue
(Mr 6.45-52; Jn 6.16-21)*

²² Too síro Jesús ãsã cũũ buerãre cũũ jeaariwupũ jeasãduti, tĩãwasugedutiwi. Ñsã wáari, cũũpe basocãre “wáagu tiia” jĩĩgũ tiiyígu. ²³ Cũãrẽ teerẽ jĩĩãri siro, ãtãgũpũ cũũ sĩcũrã Cõãmãcũmena wedesegu mũãwayígu. Náicũmuãri siro, sĩcũrã niiyígu. ²⁴ Ñsãpe yoaropũ niitoawũ tĩãwara. Wĩno páapucãmotari, ocoturĩ páabatesãwũ. ²⁵ Bóemũãatiri, Jesús ãsã pũtopũ atígu, oco sotoápu atijõãatiwi. ²⁶ Ñsã cũũrẽ oco sotoápu atiri ññarã, ãcuápetijõãwũ. “¡Abu! ¡Basocũ diarígu wãtĩ niiqui!” jĩĩmiwũ. Cuirã, bayiró acaribíwũ.

²⁷ Máata Jesús ãsãrẽ jĩĩwĩ:

—Wãcũtutuaya. Yũũ niĩã. Cuirijãña, jĩĩwĩ.

²⁸ Pedro cũũrẽ jĩĩwĩ:

—Õpũ, mũũ niigũ, yũũre mũũ pũto oco sotoápu wáari tiiyá, jĩĩwĩ.

²⁹ —Atiya, jĩĩwĩ.

Pedro diiwá, oco sotoápu Jesús pũtopũ wáamiwĩ. ³⁰ Wĩno bayiró páapucori ññagũ, cuiwĩ. Duadianũcãgũ, bayiró busurõmena: —¡Õpũ, yũũre netõñeña! jĩĩwĩ.

³¹ Máata Jesús cũũya wãmomena cũũrẽ ñee, jĩĩwĩ:

—Mũũ péerogã padeorẽ cõogũ, ¿deero tiigũ “oco sotoápu wáari tiimasĩriqui” jĩĩ wãcũãrĩ? jĩĩwĩ.

³² Cũã dooriwupũ mũãsãrĩ, wĩno netõjõãwũ. ³³ Teero wáari ññarã, ãsã tiiwupũ niirã Jesurẽ padeorã ñicãcoberimena jeacũmuwũ. Cũũrẽ: —Niirõrã mũũ Cõãmãcũ macũ niĩã, jĩĩwũ.

*Jesús Genesaretpũ diarecutirare netõñerígue
(Mr 6.53-56)*

³⁴ ʒsã tĩãjeara, Genesaretpu maajeáwu. ³⁵ Too macãrã Jesuré ññamasĩrã, cũũ jeari ñña, niipetiro tiiditapu wededutirira niiwã. Niipetira diarecutirare cũũ putopu néejeawa. ³⁶ Jesuré sãiwã:
—Mũnyaro sutiró yapa dícuare padeñãma, jĩwã.
Niipetira padeñããrira netõjõãwã.

15

Basocãre ññañarã wáari tiiré
(Mr 7.1-23)

¹ Too síro fariseo basoca, Moisés jóarigue buerá Jerusalénpu atiarira Jesús putopu jea, sãĩñãwã:

² —¿Deero tiirã mũu buerá marĩ ñecũsũmũã tiimúãatiriguere netõnucãĩ? Yaaadari suguero, cúã marĩ ñecũsũmũã ti-irucúrobiro wãmocoseriya, jĩwã.

³ Jesús cúãrẽ yũuwi:

—¿Deero tiirã múãcã Cõãmacũ dutirére netõnucãĩ? Cõãmacũ dutirére nemorõ múã ñecũsũmũã tiimúãatiriguere tiidugácu.

⁴ Cõãmacũ ateré dutirigu niiwĩ: “Mũu pacu, mũu pacore padeoyá. Cúãrẽ ññañarõ wedesegunorẽ sããcõãjããrõ”, jĩrigu niiwĩ. ⁵ Múãpe merẽã dutijãã. Basocãre cúã pacure, cúã pacore “yũu múãrẽ tiápumasĩriga; yée niyeru múãrẽ ticoboariguere Cõãmacũrẽ ticopetijãwũ” jĩdutiã múã. ⁶ Múã teero dutira, cúã pacũsũmũãrẽ “padeorjãña” jĩrã tiia. Teero tiirã, Cõãmacũ dutirére teero peti ññacõãjãã, múã ñecũsũmũã tiimúãatiriguere tiidugára. ⁷ Múã basocã ññahẽrõpu ññañaré tiirã niia. Teero tiirã, tiiditórepira niia. Isaías múã mecũtigã tiirére diamacúrã jóasuguerigu niiwĩ. Cũũ jóariguere ãñurõ tũoádacu múã:

⁸ Ñniã basocã useromena dícu yũure padeoóya.

Cúã tũgueñarepe noopú niirõ niicu.

⁹ Búri peti neããya.

Yée maquẽrẽ “bueada” jĩpacara, basocã jĩrẽre buejãya, jĩiti

Cõãmacũ,*

jĩ jóarigu niiwĩ.

¹⁰ Cúãrẽ teero jĩãri siro, basocãre neãduti, cúãcãrẽ jĩwĩ:

—Yée maquẽrẽ tũomasĩãda jĩrã, tũorã atiya: ¹¹ Basocãre useropu sããware cúãrẽ ññañarã wáari tiirã. Cúã useropu witi-atirepe cúãrẽ ññañarã wáari tiia, jĩwĩ.

¹² ʒsã cũũ buerã cũũ putu wáa, jĩwũ:

—¿Mũu masĩ? Mũu teero jĩãriguere tũorã, fariseo basoca cúajõããwã.

¹³ Jesús queorẽmena yũuwi:

* 15:9 Isaías 29.13.

—Yuu Pacu ũmuãsepu niigú cãũ oteririgunorẽ nucõrĩmena wãã, cõãjãgũdaqui. ¹⁴ Teero tiirá, cũãrẽ teero ññajãña. Cũã Cõãmacũ boorere masĩdugahera niijĩrã, ññahẽrã, ãpẽrã ññahẽrãrẽ wéesuguera tiiróbiro niĩya. Sícũ ññahẽgũ ãpĩ ññahẽgũrẽ wéesugueri, cũã puarãpura coperu ññacosããdacua, jĩwĩ.

¹⁵ Pedro cũũrẽ jĩwĩ:

—Ʋsãrẽ wedeya. Mũũ queorẽmena jĩĩarigue ¿deero jĩĩdugaro tiigári? jĩwĩ.

¹⁶ Jesús jĩwĩ:

—¿Múãcã ateré tũomasĩrii ména? ¹⁷ Niipetire basocáre useropu sããware páagapu wáa, too síro netõcõwitiwacu. ¹⁸ Ʋseropu witiatirepeja cũã wãcũrẽpu witiaticu. Teerã basocáre ññañarã wáari tiia. ¹⁹ Basocã popeapu, cũã wãcũrẽpure ate witiaticu:
ññañarõ wãcũrẽ,
basocáre sããcõãre,
ãpĩ numorẽ ññeapere,
apegó manarẽ ññeapere,
ãpẽrãména ññañarõ ññeapere,
yaaré,
jĩĩditore,
ãpẽrãrẽ ññañarõ wedesere witiaticu.
²⁰ Teerã basocáre ññañarã wáari tiia. Wãmocoseripacara yaari, basocáre ññañarã wáari tiirícu, jĩwĩ.

Judíoayo niĩhẽgõ Jesuré padeorígue
(Mr 7.24-30)

²¹ Too niĩarigu witiwa, Tiro, Sidón macãrĩ wesapu wáawi. ²² Toopá sícõ numiõ cananeayo tiidita niigõ bayiró busurómena ati, jĩwõ:

—Yuu Őpũ, David pãrãmi niinũnũsegũ, yũũre bóaneõ ññãña. Yuu macõ wãtĩ sããnorigo bayiró ññañarõ netõyo, jĩwõ.

²³ Jesús coore yũũrinetõnecojãwĩ. Ʋsã cũũ buerã cũũrẽ jĩwũ:

—Coore wáaduticoya; marĩ siro bayiró busurómena sãĩnũnũseyo, jĩmiwũ.

²⁴—Cõãmacũ yũũre Israelya põna macãrã dícare tiiapudutigu ticodiocowi. Cũã oveja ditirira tiiróbiro niĩya, jĩ yũũwĩ.

²⁵ Coo cũũ puto jea, ññicãcoberimena jeacũmuwõ.

—Őpũ, yũũre tiiapuya, jĩwõ.

²⁶—Wĩmarãpere ecasugúero booa cũã yaadugarecõrõ. Cũã yaarére ãma, cũãyara díayiare cõãcũrĩ, ãññuria, jĩwĩ.

²⁷ Coocã queorẽmena yũũwo:

—Őpũ, tee diamacũrã niĩã. Díayia cũã õpãrã mesapu duirã cũã yaadiocore manarĩrẽ yaacua, jĩwõ.

28 —Muu doca padeoré cʉonetõjõãã. Muu sãĩãrirobirora wáaaro, jĩwĩ.

Cũu teero jĩĩrã, máata coo macõ wãtĩ manigõ putuárigo niuwõ.

Jesús paɯ diarecutirare netõnérigue

29 Jesús too niiárigu wáa, Galileataro wesapu netõwáwi. ʃtãgũpú muãwa, jeanuãwĩ. 30 Naĩrõ paɯ basocá cũu putopu jeara tiwá. Cúã wáamasĩhẽrãrẽ, wãmorĩ, dupori posarirare, ãnahẽrãrẽ, wedeseherare, ãpẽrã diarecutira paure néjeewa. Cũu putopu cũwã. Cúãrẽ netõnéwĩ. 31 Basocá ãnamanijõãwã. Wedesehera niiárira wedeseri ãnarã, wãmorĩ, dupori posarira netõnénorĩ ãnarã, wáamasĩhẽrã niiárira wáari ãnarã, ãnahẽrã niiárira ãnarĩ ãnarã, ãnamanijõãwã. “Marĩ Israelya põna macãrã ʃpũ Cõãmacũ ãñunetõjõãĩ”, jĩwã.

Jesús cuatro mil ãmuãrẽ yaaré ecarigue

(Mr 8.1-10)

32 Too síro Jesús ãsã cũu bueráre sʉocó, jĩwĩ:

—Yuu ãniãrẽ bóaneõ ãñajõãga. Cúã yuamena niirõ itiábureco netõã. Teero tiirã, cúã yaaré petinõjõãya. Yuu cúãrẽ juabóaremena putuawadutidugariga. Maapu tuomasĩre petijõãbocua, jĩwĩ.

ʃsã cũu buerápeja jĩwũ:

33 —Marĩ ãno basocá manirõpu niã. ¿Noopú ãniã paure yaaré nocõrõca bua ecabógari? jĩwã.

34 —¿Noquẽpa pã cʉoi? jĩwĩ.

—Sietepa, teero biiri wai metãrãgã puarãgã cʉoa, jĩwũ.

35 Jesús basocáre yepapu duidutiwi. 36 Pã sietepare, waire née, Cõãmacũrẽ usenire ticowi. Túajea, puatásã, ãsã cũu bueráre ticowi. ʃsãpe basocáre batowu. 37 NiiPETIRA yaa, yapijõãwã. Yaatoaari siro, siete piseri cúã yaaduaariguere seesã dadodupówu. 38 Teeré yaarira ãmuã dícare bapaqueori, cuatro mil niuwã. Numiã, wĩmarã bapaqueoya maniwã. 39 Basocáre putuawadutiari siro, Jesús dooríwupu muãsã, Magdala wãmecutiropu wáajõãwĩ.

16

Jesuré tiiẽñodutimirigue

(Mr 8.11-13; Lc 12.54-56)

1 Fariseo basoca, saduceo basoca Jesús putopu jeawa. “¿Niirõrã cũu Cõãmacũ ticodiocorigu niĩ?” jĩrã, cũũrẽ Cõãmacũ sícũrã tiimasĩrere tiiẽñodutimiwã.

2 Jesupéja cúãrẽ yuuwĩ:

—Muĩpũ sããwari, múã ãmuãsere ãnarã, “muĩpũ ãñurõ sõãsã; teero tiiró, ñamigã ãñurõ cũmaãdacu” jĩã. 3 Bóeri ñiitiáwãcãrĩ

ĩñarã, “mecũã oco peaadacu” jĩã. Ɛmuãse maquẽ ĩñarã, “biiro wáaadacu” jĩmasĩã. Teero masĩpacara, atitó wáarepere ĩñarã, “biiro jĩdugaro tia” jĩmasĩridojaã. ⁴ Múã atitó macãrã ñañaré tiirá, Cõãmacũrẽ boohéra niã; Cõãmacũ sícũrã tiimasĩrere ĩñadugacu. Jonás tiirĩgue tiiróbiro niiré dícare ĩñaadacu, jĩwĩ.

Cũãrẽ cõãwagu, aperopú wáawi.

Fariseo basocaye pã púuri tiirĩgue

(Mr 8.14-21)

⁵ Ɛsã cũũ buerá apeniñapú tĩawawu. Toopú jeara, pã ũsã yaaadarere acabójãrira niwũ. ⁶ Jesús ũsãrẽ jĩwĩ:

—Fariseo basocaye, saduceo basocaye pã púuri tiirére tuomasĩrõ booa, jĩwĩ.

⁷ Ɛsã cũũ buerá cũũ jĩãriguere tuomasĩrijĩrã: —Pã marĩ néeatiriata; teero tiigú teero jĩiqui, jĩmiwũ ũsã basiro.

⁸ Jesús ũsã teero jĩãriguere masĩjãrigu niwĩ. Teero tiigú, jĩwĩ:

—¿Deero tiirá múã “pã maniã” jĩ cãmerĩ wedesei? Múã péerogã padeoré cuorá niã. ⁹ ¿Múã tuomasĩrii ména? Sicamoquẽñe pãmena cinco mil ũmuã yaaari siro, ¿noquẽ piseri cúã yaadhaariguere seesã dadodupóri? ¿Wãcũrii? ¹⁰ Too síro siete pãmena cuatro mil ũmuã yaaari siro, ¿noquẽ piseri cúã yaadhaariguere seesã dadodupóri? ¿Wãcũrii? ¹¹ ¿Deero tiirá múã tuomasĩrii? Yũũ fariseo basocaye, saduceo basocaye pã púuri tiiré wedesegu, pã meerẽ jĩãwũ. “Cũãye pã púuri tiirére tuomasĩrõ booa” jĩãwũ, jĩwĩ.

¹² Cũũ teero jĩĩrĩpara, ũsãrẽ tuomasĩre jeawu. “Marĩrẽ pã púuri tiiré wedesegu mee tiíayi. ‘Fariseo basoca, saduceo basoca cúã jĩditoremena buerépere tuomasĩrõ booa’ jĩgũ tiíayi”, jĩwũ.

Pedro Jesuré “mũũ Cõãmacũ beserigu niã” jĩrigue

(Mr 8.27-30; Lc 9.18-21)

¹³ Jesús Cesarea Filipoya macã wesapu wáawi. Toopú jeara, ũsãrẽ cũũ bueráre sãĩñáwĩ:

—Basocá yũũ niipetira sõwũrẽ ¿deero wedesei? jĩwĩ.

¹⁴ Ɛsã jĩwũ:

—Sĩquẽrã mũũrẽ “Juan basocáre wãmeõtiri basocu niiqui” jĩĩya. Āpẽrã “Elías niiqui” jĩĩya. Āpẽrã “Jeremías niiqui; o āpĩ profeta niigũ niiqui” jĩĩya, jĩwũ.

¹⁵ —¿Múãte “¿noã niĩ?” jĩĩ yũũre? jĩwĩ.

¹⁶ Simón Pedro yũũwi:

—Mũũ Cõãmacũ beserigu Cristo niã; Cõãmacũ catirucugu macũ niã, jĩwĩ.

¹⁷ Jesús cũũrẽ jĩwĩ:

—Simón, Jonás macũ, mũũ teero wedesegu, queoróra wedesea. Sícũ basocá mũũrẽ teeré wederiajĩyi. Yũũ Pacu

ũmuãsepũ niigũ mũurẽ tee masĩrere ticoajĩyi. Teero tiigũ, usenire cuogũ niĩã mũũ. ¹⁸ Ate yũũ jĩĩrẽcãrẽ tuoyã mũũ: Mũũ Pedro niĩã. (Pedro “ũtãgã” jĩĩdũgaro tiia.) Sicawii tiigã ũtãgã sotoapũ tiirĩ wiibiro yũũre padeorãre sicapõna macãrã wãari tiigũda.* Wãtĩ cũũyaramena yãa põna macãrãrẽ docacũmurĩ tiirĩqui. ¹⁹ Yũũ mũurẽ ũmuãsepũ marĩ Õpũ niirõpũ macã sãwibiro† niirere ticogũdacu. Mũũ teemena atibũrecopũre “Cõãmacũ dutirẽ mee niĩã”, jĩĩ cãmotãri, ũmuãsepũcãrẽ cãmotãnoãdacu. Teero biiri atibũrecopũre mũũ “Cõãmacũ dutirẽ niĩã” jĩĩrĩ, ũmuãsepũcãrẽ cãmotãya maniãdacu, jĩĩwĩ.‡

²⁰ Too sírogã jĩĩwĩ sũcã:

—Yũũ Cõãmacũ beserigu Cristo niirẽ maquẽrẽ ãpẽrãrẽ wederijãña, jĩĩ wedewi.

Jesús cũũrẽ sããdarere wederigue

(Mr 8.31–9.1; Lc 9.22-27)

²¹ Ate síromena Jesús ùsã cũũ buerãre cũũrẽ too síro wãadarere wedenũcãwĩ.

—Yũũre Jerusalenũ wãaro niijããdacu. Toopũre bũtoã dutirã, paiarẽ dutirã, Moisés jóarigue buerã yũũre bayirõ ñãñarõ netõrĩ tiãdacua. Yũũre sããdutĩadacua. Cũã teero tiipacãri, itiãbũreco siro masãgũdacu, jĩĩwĩ.

²² Teerẽ tuogũ, Pedro Jesurẽ ãpẽrã tuoheropũ néewa, wedenũcãrigũ niimiwĩ:

—Yũũ Õpũ, Cõãmacũ teero wãari jĩĩgũ, cãmotãaro. Mũũ teero jĩĩarigue wãarijããrõ, jĩĩrigũ niimiwĩ.

²³ Jesús cãmenũcã, Pedrore jĩĩrigũ niiwĩ:

—Satanás tiirõbiri wedesegu tiia mũũjã. “¡Satanás, wãajõãgua; yũũ putore niirijãña!” jĩĩã. Pedro, mũũ teero jĩĩgũ, Cõãmacũ yũũre dutirere cãmotãdũgagu tiia. Mũũ masĩria Cõãmacũ wãcũrere; basocã wãcũrõbiri wãcũã, jĩĩrigũ niiwĩ.

²⁴ Too síro Jesús ùsãrẽ jĩĩwĩ:

—Sĩcũ yũũre padeó, nũnũdũgãgũno cũũ boorõ tiidũgãrenorẽ tiidũjããrõ. Basocã cũũrẽ ñãñarõ jĩĩpacari, yũũre tuonũnũsearo. Teerẽ tiigũ, curusare apagũ tiirõbiri niigũdaqui. ²⁵ Æpĩ sããrere cuiũno yũũre “masĩria” jĩĩgũ pecamerũ wãagũdaqui. Æpĩpẽ yũũre “masĩã” jĩĩ, teewapamena cũũrẽ sããrĩ, yũũmena catirucujãgũdaqui. ²⁶ Sĩcũ atibũreco maquẽ niipetirere wapatãpacũ, cũũ yeeripũnarẽ tiidióri, cũũ cuorẽ dee tiãdare niiricu. Cũũ catirẽ petihere ñeenómena wapatĩriqui. ²⁷ Yũũ niipetira sõwũ yũũ Pacũ asibatéremena, ángleamena putũaatigũdacu atibũrecopũre. Putũaati, niipetirare cũã tiirĩguẽcõrõrẽ wapa

* **16:18** Efesios 2.19-22. † **16:19** Españolmena: llave; portuguésmena: chave.

‡ **16:19** Mateo 18.18; Juan 20.23.

tiigúdacu. ²⁸ Y_{HH} ateréja diamacúrã jĩã: Sĩquērã ãnopú ni-irã cúã diaadari sũguero, y_{HH} niipetira sōwũ òpũ sããgũ atiri ããadacua, jĩwĩ.

17

Jesús baurécutire wasorígue
(Mr 9.2-13; Lc 9.28-36)

¹ Seis bũrecori siro Jesús ãtãgũ ãmũãrigupũ mũãwawi. Tiigupú wáagu, Pedro, Santiago, cúũ bai Juanrẽ néewawi.

² Toopú cúã ãnarĩ, Jesús cúũ baurécutirere wasojõãyigu. Cũyua diapóa muĩpũ búreco macũ tiiróbiro asiyáairo. Cũyue suti bupo wããyore tiiróbiro butiré wáayiro. ³ Teero wáari, Moisés, Elías bauánucã, cúũmena wedesera tiyíra. ⁴ Pedro Jesuré jĩyigu:

—Ësã Òpũ, marĩ ãnopú niirĩ, ãñunetõjõãã. M_{HH} boorí, ãno itiáwiigã tiigúda; sicawiiigã mũyua wii, apewiiigã Moiséya wii, apewiiigã Eliaya wii tiigúda, jĩmiyigu.

⁵ Cũũ wedesegu tiiríra, õme capemóre diiáti, cúãrẽ tuubiátocojãyiro. Òme watoapũ sícũ wedeseri tũoyíra:

—Ñni y_{HH} macũ y_{HH} bayiró maĩgũ niĩ. Cũũmena bayiró useniã. Cũũrẽ tũoyá, jĩyigu.

⁶ Cũũ buerá teeré tũorá, bayiró cuira, ditapũ diapóarire munibiácũmujeayira. ⁷ Jesús jea, cúãrẽ ñaapeó: —Wãmũnucãña; cuirijãña, jĩyigu.

⁸ Cúã ãnamũõcori, ãpẽrã maniyíra. Jesús dícare ãñayira.

⁹ Cúã ãtãgũpú niĩãrira diiátiri, Jesús jĩyigu:

—Múã ãñaãriguere wederijãwa ména; tée y_{HH} niipetira sōwũ dia masãri siropũ, wedewa, jĩyigu.

¹⁰ Cũũ buerá sãĩñáyira:

—Too docare ¿deero tiirã Moisés jóarigue buerã “Cõãmacũ beserigu atiadari sũguero, Elías atisũguegũdaqui” jĩ buei? jĩyira.

¹¹ Jesús cúãrẽ yũyigu:

—Elías atisũguere, niipetire quẽnosũguéadare diamacúrã niĩã. ¹² Yũre tũoyá: Elías jeatoawi mée. Cũũrẽ basocã ãñamasĩririra niĩwã. Cũũrẽ cúã booró tiidũgãriguere tiitóarira niĩwã. Teero tiiróbiro y_{HH} niipetira sōwũcã cúã ñañarõ tiirí, ñañarõ netõgúdacu, jĩyigu.

¹³ Cũũ teero jĩĩrũra, cúũ buerãre tũomasĩre jeayiro. “Juan basocãre wãmeõtiri basocũye maquẽrẽ wedesegu tiããjĩyĩ”, jĩ masĩrira niĩwã.

Jesús wãtirẽ wĩmaqũpũre niĩãriguere cõãwionecorigue
(Mr 9.14-29; Lc 9.37-43)

14 Too síro cúã pau basocá niirõpu diijeári, sícũ Jesús putopu wáa, ñicãcoberimena jeacũmu, jĩwĩ:

15 —Õpã, yuu macũrẽ bóaneõña. Cũ ñama diaré cuogú niĩ. Bayiró peti ñañarõ netõĩ. Pee peti pecameru ñaacũmu, díarucãrẽ ñaañuãrucui. 16 Mũu bueráre néeatimiãwũ. Netõnémasĩriawã, jĩwĩ.

17 Jesús cúãrẽ jĩwĩ:

—Múã yuure padeorídojãã; ñañarã niĩã. Yuu múãmena yoari niirucujãricãrẽ, padeoríbocu. ¿Nocõrõ yoari múãmena põõtẽõgũdari yuu? Néeatiya ãnopé wĩmagũrẽ, jĩwĩ.

18 Jesús wĩmagũpure niĩarigu wãtĩrẽ witiwadutiwi. Teero tiigú, witiwarigu niĩwĩ. Máata wĩmagũ netõjõãwĩ.

19 Too síro ùsã Jesús buerá ãpẽrã tuohéropu wáa, cúũrẽ sãĩñáwũ:

—¿Deero tiirã ùsã wãtĩrẽ cõãwionecomasĩriayiri? jĩwũ.

20 —Múã péerogã padeoré cuorã niĩã. Yuu ateréja diamacũrã jĩã: Mostazape péeripegã niĩã. Múã padeoré tiipecõrõgã niĩrĩ, atigú ùtãgũrẽ, “jõõpu wáaya” jĩboajiyu. Múã teero jĩrĩ, jõõpu wáaboajiyu. Múã padeoré cuorĩ, wisióre maniãdacu.

21 Áninó wãtĩrẽ cõãwionecodugara, Cõãmacũrẽ sãĩ, betirémene dícu cõãrõ booa, jĩwĩ.

Jesús cúũrẽ sããdarere puarĩ wederigue

(Mr 9.30-32; Lc 9.43-45)

22 Too síro ùsã Galileapu niĩwarucuri, Jesús ùsãrẽ jĩwĩ:

—Yuu niipetira sõwũ ãpẽrãpure ticonogũdacu. 23 Yuure sããdacua. Cúã teero tiipacári, itiábureco siro masãgũdacu, jĩwĩ.

Cũu teero jĩrĩ tuorã, bayiró wãcũpatira putuáwu.

Cõãmacũwii maquẽ niĩadarere niyeru wapasérigue

24 Too síro ùsã Capernaumpu jeari, Cõãmacũwii maquẽ niĩadarere niyeru wapasébosari basoca Pedro putopu wáa, sãĩñáyira:

—¿Múãrẽ buegú Cõãmacũwii maquẽ niĩadarere niyeru wap- atírigari? jĩyira.

25 —Wapatíqui, jĩyigu.

Wiipú sããjeari, Jesús cúũrẽ wedesesuguewi:

—Simón, ¿ateré deero wãcũĩ mũu? Atibáreco macãrã õpãrã ¿noãrẽ niyeru wapaséutigari? ¿Cúãya wederare o aperó macãrãpure wapaségari? jĩwĩ.

26 —Aperó macãrãpure, jĩ yuuwi.

Jesús cúũrẽ jĩwĩ:

—Cúãya wedera wapatíricua. 27 Teero biipacari, marĩ cúãrẽ merẽã wãcũdutihera wapatíada. Mũu weerida née, iitaropu wai weegu wáaya. Wai yaasuguegure weemõcoya. Cũya userore

wááwá, niyeruquire buagúdacu. Tiiquimena marí puaráyere wapatígu wáaya, jĩwĩ.

18

¿Nii uputí macū niĩ?

(Mr 9.33-37; Lc 9.46-48)

¹ Tiiburecora ūsā Jesús buerá cū puto wáa, cūūrē sãñáwū:

—Cōāmacū dutirére añurō wācūññusera ¿nii ūsā watoare nemorō uputí macū niĩ? jĩwĩ.

² Jesús sīcū wĩmagūrē sñocó, ūsā decopu ñacó, ³ jĩwĩ:

—Yuu ateréja diamacúrā jĩā: Múā niirecutirere waso, wĩmarā tiiróbiro niihērĩ, Cōāmacū dutiré múãpũre jeaboarigue múārē jearicu. ⁴ Nemorō uputí macū Cōāmacū dutirére añurō wācūññusegūno āni wĩmagū tiiróbiro niĩ. Āni “yuu āpērā nemorō niĩā” jĩ wācūriqui. ⁵ Sīcū āni wĩmagūbiro biigúre iña, “yuu Jesuré maĩā; teero tiigú cūūrē boca maĩgúda” jĩ wācūboqui. Cūū teero wācūgū, cūūrē maĩgú, yuucārē maĩgú tiĩ.

Ñañaré tiirí, quio niĩ

(Mr 9.42-48; Lc 17.1-2)

⁶ Yũre padeorágārē ñañaré tiidutígunorē ñañanemorō wáaadacu. Cūūrē ūtāgā pairígamena cūū wāmuāpũ siatúyo, día pairímaapũ cōāñocori, nemorō añubocu. ⁷ Basocáre ñañaré tiidutíre ñañanetōjōāā. Ñañaré tiidutíre niirucua. Āpērārē ñañaré tiidutíri tiirápe bayiró ñañarō netōādacua.

⁸ Mũya wāmo, mũya dũpo mũrē ñañarére tiirí tiibócu. Teero wáari, páatacōājāña. Sicawāmomena o sīcadũpomena catiré petihéropũ jeagu, añujāā. Pũawāmómēna o puadũpómēna pecamerũ cōādioconorĩpeja, ñañanetōjōācu. ⁹ Mũya capea iñarē mũrē ñañarére tiirí tiibócu. Teero wáari, tiigarē odewecōājāña. Sicacapeamēna catiré petihéropũ jeagu, añujāā. Pũacapeamēna pecamerũ mũñ cōādioconorĩpeja, ñañanetōjōācu.

Oveja ditirigūmena queoré

(Lc 15.3-7)

¹⁰ Āniā wĩmarārē teero iñarijāña. Yuu ateréja diamacúrā jĩā: Ūmuāsepũ ángelea añiāgārē coterá yuu Pacu ūmuāsepũ niigúmena niirucujāya. ¹¹ Yuu niipetira sōwū ditirirare netōnégū atiwũ.

¹² ¿Múā deero tũgueñāi? Cien oveja cũogú sīcū ditijōārĩ, ¿deero tiigári cūū? Noventa y nueve ūtāgūpũ cūū, ditirigūre āmaāgū wáaqui. ¹³ Cūūrē buagú, bayiró useniqui. Yuu ateréja diamacúrā jĩā: Āpērā noventa y nueve dusaáriramēna nemorō

cũmena useniqui. ¹⁴ Teerora marĩ Pacu ãmuãsepu niigú ãniãgãrẽ sícũ pecamepu wáari booríqui.

Acabóre
(Lc 17.3)

¹⁵ Mũya wedegu mũurẽ ñañaré tiirí, mũu basiro cũ putope wedese pu wáaya. Cũ ñañaré tiiriguere tuomasĩrĩ tiiyá. Cũ “jáu” jĩrĩ, múã cãmerĩ wedese useniãdacu sũcã. ¹⁶ Cũ tuoriatã, sícũrẽ, puarãrẽ suowáya; mũmena cũ putope wáaaro. Toopú jea, wedeya cũ mũurẽ ñañaré tiiriguere. Mũ teero tiigú, Cõamacũye queti jóaripũpu jĩrõbirora tiicú. Teero tiirã, puarã o itĩãrã tee ñañaré tiiriguere “diamacũrã wáawu” o “diamacũrã wáayu” jĩmasiãdacu. ¹⁷ Cũãcãrẽ netõnucãrĩ, niipetira yũre padeorãre wedewa múã neãrõpu. Cũãcãrẽ netõnucãrĩ, yũre padeorãre jĩña: “Cõamacũrẽ masihẽgũ o romanuã õpũrẽ niyeru wapasebosari basocũre tiirõbiro cũrẽ ññaña”.

¹⁸ Yũ aterėja diamacũrã jĩã: Atibãrecopũre múã “jáu, teero tiiyá; ãñuniã” jĩrĩ, ãñuniãdacu ãmuãsepuãcãrẽ. Teero biiri atibãrecopũre múã “teero tiirijãña; ñañaniã” jĩrĩ, ñañaniãdacu ãmuãsepuãcãrẽ.*

¹⁹ Yũ aterėja diamacũrã jĩã sũcã: Múã menamacãrã puarã sícãrĩbiro wãcũrẽmena “marĩ ateré Cõamacũrẽ sãicó” jĩ sãrĩ, yũ Pacu ãmuãsepu niigú ticogũdaqui. ²⁰ Puarã, itĩãrã yũre padeorã neãrĩ, yũ cũã watope niã, jĩwĩ.

²¹ Pedro Jesús putope wáa, sãñãwĩ:

—Õpũ, yáa wedegu cũ yũre ñañaré tiirucúri, ¿noquẽ pee cũrẽ acabógudari? ¿Sietecõrõ acabógudari? jĩwĩ.

²² —“Sietecõrõ” jĩria. “Cũ ñañaré tiirẽcõrõ† acabóya” jĩã.

Dutibosagu acabõdugahegũmena queoré

²³ Mũãrẽ queorẽmena teeré wedegũda: Cõamacũ dutiré múãpure niãdare atequetĩ tiirõbiro niã. Sícũ õpũ cũũye dita dutibosara wapamórere “quẽnogũda” jĩyigu. ²⁴ Cũ cũãrẽ wapaseñucãrĩ, sícũ pairó peti wapamógũrẽ néeatiyira. ²⁵ Cũ wapatĩre cuohéri ññagũ, cũũrẽ, cũ mũmorẽ, cũ põnarẽ, niipetire cũ cuorere ãpẽrãpũre dúadutiyigu, cũ wapamórere wapatĩdutigu. ²⁶ Teeré ññagũ, cũũre cũ õpũ puto ñicãcoberimena jeacũmu, sãiyigu: “Yũ õpũ, yũre yuesãñña. Yũ niipetire wapatĩpetijãgũda”, jĩyigu. ²⁷ Cũ õpũre cũũrẽ bóaneõ ññagũ, cũ wapamórere acabójã, cũũrẽ “wãagua” jĩyigu.

²⁸ Cũũre wáa, ãpĩ cũ menamacũ cũ tiirõbiro dutibosagũre buajeáyigu. Cũũre cũũrẽ pẽerogã wapamómiyigu. Cũũrẽ wapatĩdutigu, wãmuãrẽ ñeediyo, “mũ yũre wapamórere wapatíya”

* 18:18 Mateo 16.19. † 18:22 Pecasyemena: setenta veces siete.

jĩiyigu. ²⁹ Cũũpe ñicãcoberimena jeacũmu, sãĩmĩyigu: “Yũũre yuesãñuñã. Mũũrẽ wapatíguda”, jĩĩmĩyigu. ³⁰ Cũũpe boorĩyigu. Cũũrẽ peresuwiipu néewa, sõnecodutiyyigu. “Cũũ wapatípetiripu, wionécoya”, jĩĩyigu. ³¹ Āpẽrã cũũ menamacãrã dutibosara cũũ teero tiirére bayiró bóaneõremena ññayira. Cũã õpũpũre niipetire cũũ teero tiiriguere wedera wáayira. ³² Teeré tuoгу, cũã õpũ cũũrẽ suodutiyyigu. Cũũrẽ jĩĩyigu: “¡Ñañagú! Mũũ yũũre sãĩrĩ, niipetire mũũ wapamóretõrẽ acabópetijããwũ. ³³ Yũũ mũũrẽ bóaneõ ññããrirobirora mũũcã mũũ menamacãrẽ bóaneõ ññaboajiyu”, jĩĩyigu. ³⁴ Cũũ õpũ cúagu, peresuwi coterĩ basocare “cũũrẽ bayiró ññarõ tiiyá; tée cũũ wapamóre wapatípetiripu, ññarõ tiidúya” jĩĩyigu, jĩĩwĩ Jesús.

³⁵ Jesús ate wede yapacutíwi:

—Yũũ Pacũ ãmũãserũ niigú teerora tiigúdaqui mũãrẽ, mũãya wederare bóaneõremena acabóheri, jĩĩwĩ.

19

*Mũã nũmosãnumiãrẽ cõãrijãña
(Mr 10.1-12; Lc 16.18)*

¹ Jesús teeré jĩĩari siro, Galilearu niĩarigu Judea ditapu día Jordán muĩpũ mũããtirope wáawi. ² Pacũ basocá cũũrẽ nũnũwã. Cũũ toopũ diarecutirare netõnéwĩ. ³ Fariseo basoca cũũ putopũ jeawa. Cũũrẽ ññarõ jĩĩrẽ buadugára, sãĩñãwã:

—¿Sĩcũ cũũ nũmorẽ cũũ booró cõãjãmasĩgari? ¿Marĩrẽ dutiré teerora jĩĩ? jĩĩwã.

⁴ Jesupé yũũwĩ:

—Mũã Cõãmacũye queti jóaripũ buerá niipacara, ¿masĩrii? Cõãmacũ niipetire cũũ sicato tiinucãritopũre ãmũ, numiõ tiirigu niiwĩ. ⁵ Ate jĩĩrigu niiwĩ: “Teero tiigú, ãmũ cũũ pacure, cũũ pacore merẽã witi, cũũ nũmoména niigúdaqui. Cũã puarã sicaõpũũ tiiróbiro putuáadacua”, jĩĩrigu niiwĩ Cõãmacũ. ⁶ Teero tiirã, puarã niiriya. Sĩcũ tiiróbiro niĩya. Cõãmacũ cũãrẽ sicaõpũũrã tiiróbiro niirĩ tiirĩ siro, ãpĩ cũãrẽ cãmerĩ cõãrĩ tiirjãrõ booa, jĩĩwĩ.

⁷ Cũãpe sãĩñãwã:

—Too docare ¿deero tiigú Moisés sĩcũ cũũ nũmorẽ cõãgũdu “atewapá mũũrẽ cõãã” jĩĩripũrẽ ticođutiyyiri?

⁸ Cũãrẽ jĩĩwĩ:

—Mũã ñecũsũmũã Cõãmacũ dutirére tiidugáheri ññagũ, Moisés “mũã nũmosãnumiãrẽ cõãmasãã” jĩĩrigu niiwĩ. Teero jĩĩpacari, sicatorpũra numiãrẽ cõãrẽ maniyiro. ⁹ Yũũ jĩĩrere tuoуá: Sĩcũ cũũ nũmo ãpĩména ññarẽ tiirĩpacari, coore cõãgũ, apegore nũmocutigu, ññarõ tiigú tiiqui. Nũmo niihẽgõmena ñeeapegu putuáqui, jĩĩwĩ.

10 ʘsā cūū buerá jīwū:

—Too docare nūmomanirī, nemorō añucu, jīwū.

11 ʘsārē jīwī:

—Niipetira nūmomanirā niimasīricua. Cōāmacū “nūmomanirā niīādacua” jīrira dícu niimasīcua. 12 Āpērā bauárapura nūmocutimasīricua. Āpērārē basocá pōnamanirī tiári siro, nūmocutimasīricua. Āpērā Cōāmacūye maquē dícu te tiidugára nūmocutiricua. “Nūmomanigū niigūda” jīgūno nūmomanigū niijāārō, jīwī.

Jesús wīmarārē sāibosárigue

(Mr 10.13-16; Lc 18.15-17)

13 Wīmarārē Jesús puto néeatiwa, cūā ñaapeó, Cōāmacūrē sāibosádutira. ʘsā cūū buerá cūārē néeatirare tutimiwū. 14 Jesupé jīwī:

—Wīmarā yū puto atiaro. Cāmotárijāña. Cōāmacū dutirere añurō wācūnūserano añiāgā tiiróbiro wācūrā niīya, jīwī.

15 Too síro Jesús cūārē ñaapeó, Cōāmacūrē sāibosáwi. Yaponó, aperopá wáajōāwī.

Mamū pee cūogú Jesuména wedeserigue

(Mr 10.17-31; Lc 18.18-30)

16 Too síro sícū Jesús putopu jea, cūūrē sāiñáwī:

—Basocáre buegú, ¿yū ñeenó añurere tiigúdari, catiré petihére buadugágu? jīwī.

17 Cūārē yūwī:

—¿Deero tiigú yūre añuré maquērē sāiñái? Sícūrā añugú niī. Cūū dutiré tiiyá, catiré petihére buadugáguja, jīwī.

18 —¿Ñeeré tiigári? jīwī.

Jesús jīwī:

—Basocáre sārījāña. Āpī nūmorē ñeeaperijāña. Yaarījāña. Āpērārē jīditoremena wedesārījāña. 19 Mū pacu, mū pacore padeoyá. Mū basiro maīrō tiiróbirora āpērācārē maīná, jīwī.

20 —Yū tee niipetirere tiimúāatimiwū. ¿Ñeenó yūre dūsayi? jīmiwī.

21 —Mū basocú añugú peti niidugagu, mū cūorere dúapetijāgū wáaya. Tee dúa wapatáariguere bóaneōrārē batoya. Teero tiigú, Cōāmacū putopure pee añuré buagúdacu. Túajea, ati, yūre nūnūwá, jīmiwī.

22 Mamū teero jīrī tūogú, wācūpati, putūajōāwī, pee apeyé cūogú niijīgū.

23 Jesús ūsārē jīwī:

—Yū ateréja diamacūrā jīā: Pee apeyé cūoráno Cōāmacū dutirere añurō tiinūsedugari, wisió niicu. 24 Yū ateré jīnemoā sūcā: Wáicu camello wāmecutigu awigá copegāpu

sããcãmewitimasĩriqui. Toorá nemocú, pee apeyé cuoráno Cõãmacũ dutirére ãñurõ tiinunúsedugaripereja, jĩwĩ.

²⁵ Teeré tuorá, ãsã bayiró tuomanijõãwã:

—Too docare ¿noãpé netõnénoãdari? jĩwĩ.

²⁶ Jesús ãsãrẽ ãñagũrã, jĩwĩ:

—Basocã cãã basiro netõnémasĩriya. Cõãmacũpereja wisióre manidójãã, jĩwĩ.

²⁷ Pedro cãũrẽ yũũgu, jĩwĩ:

—Tuoyá ména. Ñsãpe niipetire ãsã cuoriguere cũũjõãatiwũ, mũũmena nũũãda jĩrã. Teero tiirá, ¿ãsãpe ñeenórẽ ñeeãdari? jĩwĩ.

²⁸ Jesús yũũwĩ:

—Yũũ ateréja diamacũrã jĩã: Atibúreco petiári siro, niipetire mama wasorítabe, yũũ niipetira sõwũ duigũdacu asibatérĩrõ õpũ duirípĩrõpũ. Yũũ too duiri, múã yũũre nũũuríracã docerĩrĩ õpãrã duirépĩrĩpũ duiadacu. Israelya põna doce põnarĩ macãrãrẽ beseadacu. ²⁹ Sícũno yũũre padeoré wapa cãũye wiseri, cãũ baira, cãũ pacũsũmũã, cãũ põna, cãũye ditare cũũjõã, cãũ cũũwarigue nemorõ buagúdaqui. Teero biiri apeyé Cõãmacũmena catiré petihére buagúdaqui. ³⁰ Mecãtigãrẽ pau uputĩ macãrã too síropũre búri niirã niĩadacua. Búri niirã too síropũre uputĩ macãrã niĩadacua, jĩwĩ.

20

Use wese paderámena queoré

¹ Jesús wedenemowĩ:

—Múãrẽ queorémēna teeré wedegũda: Cõãmacũ dutiré múãpũre niĩadare atequetĩ tiiróbiro niĩã. Sícũ use wese cuogú ñamisãñurõ cãũya wese padeadarare ãmaãgũ wáayigu. ² Cũãrẽ buagú, “sicabũreco padegũ wapatárocõrõ múãrẽ wapatígũda” jĩyigu. Cũãmena quẽnotóã, cãũya wesepũ padedutigu tico-coyigu. ³ Nueve niirĩ, macã decopũ wáayigu. Toopú ãpẽrã paderipacara niirãrẽ ãñayigu. ⁴ Cũãrẽ jĩyigu: “Múãcã use wesepũ padera wáaya. ãñurõ múãrẽ wapatígũda”, jĩyigu. Cũãcã padera wáayira. ⁵ Coeritó niirĩ, ñamica tres niirĩ, teerora tiiyigu. ⁶ Cinco niirĩ, macãpũ wáã, ãpẽrã paderipacara niirãrẽ buajeáyigu sũcã. Cũãrẽ, “¿deero tiirá múã paderipacara niinañiõjõãĩ?” jĩyigu. ⁷ “Ãpẽrã ãsãrẽ ‘padera atiya’ jĩriawã”, jĩyira. “Múãcã use wesepũ padera wáaya”, jĩyigu.

⁸ Nãicũmuatiri, wese cuogú paderáre dutigũre jĩyigu: “Paderáre sũocó, wapatíya. Too síropũ jeaarirare wapatíũgueya. Sũguero jeaarirare wapatíyaponocoya”, jĩyigu. ⁹ Cinco niirĩpũ padenũcãrira jeayira. Sicabũreco padera wapatárocõrõ ñeeyira. ¹⁰ Bóeripũ jearirape ati,

“ãniã nemorõ marĩ wapatáadacu” jĩĩ wãcũmiyira. Cũãcã sicabureco wapatárocõrõ ñeeyira. ¹¹ Cũã tiiwese cõogũre tuticoteyira: ¹² “Ĩniã ùsã síropũ padera jeaarira sica horara padeawã. Cũãcãrẽ ùsã wapatárocõrõrã wapatía. Ësãpeja yoari asiró doca padenañiõjõããwũ”, jĩĩmiyira. ¹³ Cũãpe sícũ teero jĩĩrã menamacũrẽ jĩĩyigu: “Yũũ menamacũ, mũũrẽ ñañarõ tiigú tiiría. Mũũ padeadari sũguero, ‘sicabureco wapatárocõrõ mũũrẽ wapatíguda’ jĩĩ quẽnoãwũ mũũmena. ¹⁴ Mũũ wapatáreere née, wáagua. Yũũ ãni too síropũ padegú jeaarigũre mũũrẽ wapatárocõrõrã wapatídugaga. ¹⁵ Yée niyeru niĩã ate. Yũũ booró yée niyerumena tiimasĩã. ¿Yũũ ãñurõ tiirí, mũũ ññatutigu tiite?” jĩĩyigu.

¹⁶ “Teero tiirá, too síropũ niĩarira sũgueadacua; sũguearira síropũ niĩadacua, jĩĩwĩ Jesús.

Jesús cãũrẽ sããdarere ùĩĩrĩ wederigue

(Mr 10.32-34; Lc 18.31-34)

¹⁷ Too síro Jesús Jerusalénũ mũãwagu, ùsã cũũ buerá docere merẽã sũocó, wedewawi. Biiro jĩĩwĩ:

¹⁸ —Múã ññaã. Marĩ Jerusalénũ wáara tiia. Toopú yũũ niipe-tira sõwũ niipacari, paiaré dutirá, Moisés jóarigue buerápũre ticoadacua. Cũã sããdutiadacua yũũre. ¹⁹ Cũãrã judíoa ni-ihẽrãpũre ticonetõneãdacua. Yũũre buijã, tãna, curusapũ páabiatu sããadacua. Itiábureco siro masãgũdacu, jĩĩwĩ.

Santiago, Juan paco Jesuré sãĩbosámirigue

(Mr 10.35-45)

²⁰ Zebedeo nũmo coo põna Santiago, Juanména Jesús pũtopũ jeawo. Cũũrẽ sãĩgõdo, ñicãcoberimena jeacũmuwõ. ²¹ Cũũ coore: —¿Ñeenó boogári? jĩĩwĩ.

—Mũũ õpũ sããgũ, ãniã yũũ põna pũarãrẽ mũũ duirípĩrõ pũtogãpũ dũpowa. Sícũ diamacũpe, ãpĩrẽ acuniñape dũpowa, jĩĩmiwõ.

²² Jesús yũũwi:

—Yũũ õpũ sããadari sũguero wáaadarene múã masĩria. ¿Yũũ ñañarõ netõãdarobirora múãcã ñañarõ netõrã nũcãbógari? jĩĩwĩ.

—Ëjũ, ñañarõ netõmasĩã, jĩĩwã.

²³ —Múãcã yũũ tiiróbiro ñañarõ netõãdacu. Teeré wedemasĩpacu, “sícũ diamacũpe, ãpĩ acuniñape dũpoguda” jĩĩmasĩriga. Tee yũũ dutiré niiria. Yũũ Pacu toopú duiadarare besetoawi, jĩĩwĩ.

²⁴ Ësã pũamóquẽñerã tee sãĩrere tũorá, Santiago, Juanména cúawũ. ²⁵ Jesús ùsãrẽ sũocó, jĩĩwĩ:

—Múã masiã: Niipetire dita macãrãrẽ dutirá Cõãmacũrẽ masihẽrã cúã booró dutiãmajãya. Cúã doca macãrãcã acaribiremena dutiia, cúã dutirere tiipetidutira. ²⁶ Múãpeja cúã tiiróbiro tiirijãña. Merẽã tiirecutiya. Múã uputí macãrã niidugara, ãpẽrãrẽ tiiãpuri basoca niina. ²⁷ Sícũ ãpẽrã nemorõ niidugagano niipetirare padecotegu tiiróbiro niirõ booa. ²⁸ Yũũ niipetira sõwũcã teerora tiiwá: ãpẽrã yũure tiiãpuaro jĩgũ mee atiwũ. Yũupe basocãre tiiãpugu atigu tiiwá. Teero biiri paũ basocã ñãñaré tiiré wapa diabosa netõnégũ atigu tiiwá, jĩwĩ.

Jesús pũarãrẽ iñarĩ tiirigue
(Mr 10.46-52; Lc 18.35-43)

²⁹ Ësã Jericó niãrira witiwari, paũ basocã Jesuré nũnũãtiwa. ³⁰ Ësã wáarima wesapu pũarã iñahẽrã duiwa. “Jesús too netõwái” jĩrere tũorã, bayiró busurõmena jĩwã:

—iõpũ, David pãrãmi niinũnũsegu, ãsãrẽ bóaneõña! jĩwã.

³¹ Basocãpe cúãrẽ: —Nocõrõrã ditamanijõãña, jĩ tutimiwã.

Cúãpe jĩnemosãjãwã:

—iõpũ, David pãrãmi niinũnũsegu, ãsãrẽ bóaneõña! jĩwã.

³² Jesupéja putuãncã, cúãrẽ sũocó: —¿Múãrẽ deero tiiri boogári? jĩwĩ.

³³ —Õpũ, ãsãrẽ iñarĩ tiiyá, jĩwã.

³⁴ Jesús cúãrẽ bóaneõ iñagũ, capearire ñaapeówi. Ñaapeórira, iñajõãwã sáa. Iña, cũũrẽ nũnũãtiwa.

21

Jesús Jerusalénpu sããwarigue
(Mr 11.1-11; Lc 19.28-40; Jn 12.12-19)

¹ Ësã Jerusalénpu jeaadaro péero dusawú. Betfagé macãpu Ëtãgũ Olivo putopu jeadara tiiwú. Toopú Jesús pũarã ãsã menamacãrãrẽ tiimacãpu ticocowi. ² Cúãrẽ jĩwĩ:

—Iimacã marĩ díamacũ niirí macãpu wáaya. Máata sícõ burra siatúnũcõãrigore, wĩmagũmena buajeáadacu. Jõã, cúãrẽ néeatiya. ³ Sícũ múãrẽ sãiñarĩ, “marĩ Õpũ booáwĩ; máata wiyajãgũdaqui” jĩña, jĩwĩ.

⁴ Tee profeta jĩrirobirora wáaro tiiyíro. Ateré jóarigu niwĩ:

⁵ Jerusalén macãrãrẽ jĩña: “Iñãña. Múã Õpũ múã putopu atitoai mée.

Búri niigũ tiiróbiro burra macũ wĩmagũ sotoapu pesaatii”,* jĩ jóarigu niwĩ.

* 21:5 Zacarías 9.9.

⁶ Cũã Jesús ticocoarira wáa, cũũ tiidutíarirobirora tiiríra ni-
iwã. ⁷ Burrore cũũ pacoména néeatiwa. Cũã sotoarũ cũãye
suti sotoá maquẽrẽ tuuwépeowũ. Jesús sícũ sotoarũ mũãpeawí.
⁸ Paũ toopú niirã cũũrẽ padeorá, cũũ netõwáadarimarũ cũãye
suti sotoá maquẽrẽ sêõcũwã. Æpẽrã yucũ dũpũri tiimarũ
páatacũwã. ⁹ Cũũ sũguero wáara, cũũ siro nũnũrã bayiró
bũsurómena jĩwã:

—¡David pãrãmi niinũnũsegure usenire ticoada! ¡Ñni
Cõãmacũ ticodiocorigũ niĩ! ¡Cũũrẽ ãñurõ tiáro! ¡Niipetira
ũmũãse macãrã cũũrẽ “ãñunetõjõãr” jĩ, usenire ticoaro! jĩwã.

¹⁰ Jesús Jerusalénũ sããjeari, niipetira toopú niirã
ĩñamanijõã, deero jĩmasĩririra niiwã.

—¿Noã niĩ ãni? jĩ cãmerĩ sãĩñáwã.

¹¹ Æpẽrã yũwã:

—Cũũ Jesús, profeta, Nazaret Galilea dita macũ niĩ, jĩwã.

Jesús Cõãmacũwiipũ dúari basocare cõãwionecorigue
(Mr 11.15-19; Lc 19.45-48; Jn 2.13-22)

¹² Too síro Jesús Cõãmacũwiipũ sããjeagũ, niipetira dúari baso-
care, teeré sãĩnérãrẽ cõãwionecowi. Niyeru wasorí basocaye
mesarire tuunécõãcũjãwĩ. Bua dúari basocaye duiréprĩcãrẽ
teerora tiwĩ. ¹³ Cũãrẽ jĩwĩ:

—Cõãmacũye queti jóaripũpũ biiro jĩã: “Yáa wii
‘Cõãmacũmena wedeseri wii niĩã’ jĩrĩ wii niĩãdacu”,† jĩ jóare
niĩã. Múãpe yaarépira dúari wii niirĩ tiia, jĩwĩ.

¹⁴ Tiiwiipũre iñahẽrã, wáamasĩhẽrã cũũ pũtopũ atiwa. Cũãrẽ
netõnéwĩ. ¹⁵ Paiaré dutirá, Moisés jóarigue buerápe cũũ tu-
tuaremena tiẽñorĩ iñarã, cúawa. Wĩmarã tiiwĩ popearũ ni-
irã bayiró bũsurómena “¡David pãrãmi niinũnũsegure usenire
ticoada!” jĩwã. Teecãrẽ tũorá, cúawa. ¹⁶ Jesuré jĩwã:

—¿Iñiã cúã jĩrẽre tũoi? jĩwã.

—Tũoa, jĩwĩ —. Múã Cõãmacũye queti jóaripũ buerá ni-
ipacara, ate tiipũpũ jóarere tũomasĩria ména:
Cõãmacũ, mũũ wĩmarãrẽ,
teero biiri ùpũrãrẽ

ãñurõ useniremena mũũrẽ basapeomenirĩ tiiáwũ,‡
jĩ jóanoã, jĩwĩ.

¹⁷ Cũãrẽ cõãwitiwa, Betaniarũ wáawũ. Toopú ùsã cãniwũ.

Jesús higuerağũre sĩnirĩ tiirĩgue
(Mr 11.12-14, 20-26)

¹⁸ Apebúreco bóeri Jesús Jerusalénũ cãmerpũtãagũ,
jũabóajõãwĩ. ¹⁹ Maa wesarũ higuerağũre iñawĩ.

† 21:13 Isaías 56.7. ‡ 21:16 Salmo 8.2.

“Ducacuticura” jĩgũ, ñĩagũ wáamiwĩ. Pũĩrĩ dícu buawí. Teero tiigú, tiiguré: —Ducacutinemorícu sáa, jĩwĩ. §

Máata hígueragu sĩnijõawũ. ²⁰ Teero wáari, ùsã cũu buerá ñĩamanijõãrã, sãĩñáwũ:

—¿Deero tiiró hígueragu máata sĩnijõãrĩ? jĩwũ.

²¹ Jesús ùsãrẽ yũwĩ:

—Yũu ateréja diamacúrã jĩã: Múã padeoré cõorá, “Cõãmacũ yũuriboqui” jĩñhã, yũu tiiguré tiíaribiro múãcã tiimasĩadacu. Apeyé, múã atigú ùtãgũrẽ “wáa, díapu ñaacoñuãña” jĩrĩ, teerora wáaadacu. ²² Múã padeoré cõorá, Cõãmacũrẽ sãĩrénorẽ buãadacu.

Jesuré “¿noã dutirémèna teeré tiii?” jĩrìgue

(Mr 11.27-33; Lc 20.1-8)

²³ Too síro Jesús Cõãmacũwiipu sããwawi. Cũu tiwiipú bueritabe, paiaré dutirá, ãpẽrã butoá dutirá cũu pũtopu wáa, cũũrẽ sãĩñáwã:

—¿Noã dutirémèna mũu teeré tiii? ¿Noã mũũrẽ dutiré ticorí? jĩmiwã.

²⁴ Jesús cũãrẽ yũwĩ:

—Yũucã múãrẽ sãĩñágũda. Múã yũure yũuri, múãrẽ “ate dutirémèna tiia yũu” jĩgũda. ²⁵ ¿Noã Juanrẽ wãmeõtidutigu ticocoyiri? ¿Cõãmacũ o basocápe ticocoyiri? jĩwĩ.

Cũãpe cãmerĩ wedesewa:

—Marĩ “Cõãmacũ ticocorigu niwĩ” jĩrĩ, cũu marĩrẽ “too docare ¿deero tiirá cũũrẽ padeoríri?” jĩboqui. ²⁶ Marĩ “basocã cũũrẽ ticocorira niwã” jĩmasĩria, basocápe cuira. Niipetira “Juan profeta niwĩ” jĩ padeoóya, jĩyira.

²⁷ Teero tiirá, cũã Jesuré: —Masĩriga, jĩwũ.

Jesús cũãrẽ jĩwĩ:

—Yũucã múãrẽ “ate dutirémèna teeré tiia” jĩ wederia, jĩwĩ.

Sĩcũpõna pũarãmena queoré

²⁸ Jesús cũãrẽ sãĩñáwĩ:

—¿Múã deero tũgueñaĩ ateré? Sĩcũ pũarã ùmũã põnacutiyigu. Cũu sĩcũ pũtopu wáa, “macũ, use wesepu padegu wáaya” jĩyigu.

²⁹ Cũu macũpé “wáaria” jĩyigu. Too síro wãcũpati, wãcũre waso, padegu wáajõayigu. ³⁰ Too síro cũã pacu ãpĩ cũu macũ pũtopu wáa, teerora jĩyigu. Cũũpe “wáagũda” jĩpacu, wáariyigu.

³¹ ¿Niipé cũã pacu booróbiro tiiyíri? jĩwĩ.

—Cũu dutisũgearigupe, jĩwã.

Jesús cũãrẽ jĩwĩ:

§ 21:19 Híguerapũrĩ wasowitiatiri, dũca metãpágã witiaticu. Teepare sãmerérena yaanocu. Jesús teeré ãmaãmijiyi. Teepagã ñaadiari siro, pacapá ãñũrõ ipitire witiatinũcãcu. Metãpágã manĩrĩ, pacapácã witiaticu.

—Yuu ateréja diamacárã jĩĩ: Niyeru wapasébosari basoca, teero biiri numiã ñañarã múã sũguero wãcũpati, wasoóya. Teero tiiró, Cõãmacũ dutiré basocápure niiãdare cúãrẽ múã sũguero jeaadacu. ³² Juan Cõãmacũ boorére múãrẽ buepacari, cũũrẽ padeoríwu. Niyeru wapasébosari basocape, teero biiri numiã ñañarãpe cũũrẽ padeowá. Cúã wãcũpati, wasorí ññapacara, múãpe too síro wãcũpati, wasoríwu. Juanrẽ padeoríwu, jĩĩwĩ.

Ñañarã padecoteramena queoré
(Mr 12.1-12; Lc 20.9-19)

³³ Jesús cúãrẽ wedewi sũcã:

—Apeyé queorére tuoyá sũcã: Sícũ ãmu dita cũogú niyigu use wese oterigu. Otepetittoa, sãnisãncõyigu. Use cúã bipesãadari copere ãtãgãpũ coayigu. Teero biiri ãmuãri wii cúã coteduiadari wiire tiyigu. Aperopú wãanetõgũ wãagu, ãpẽrãrẽ tiiditare wasoyigu. ³⁴ Use ducacutirito niirĩ, cũũrẽ padecoterare ticocomiyigu. Cũũya dita cũũ wasorirare “use cúã dúã wapatãrere decomena ticocoaro yũre” jĩĩcomiyigu. ³⁵ Cúã toopú jeari, tiidita wasorira cúãrẽ ñee, sícũrẽ páa, ãpĩrẽ síãjã, ãpĩrẽ ãtãperimena déeyira. ³⁶ Tiidita õpũ cũũ ticocosũguerira nemorõ ticocomiyigu sũcã. Cúãcãrẽ teorora tiyira.

³⁷ Too síro sáa, cũũ macãrẽ ticocomiyigu sũcã. “Yuu macãrẽ quioníremena ññaãdacua”, jĩĩ wãcũmiyigu. ³⁸ Õpũ macũ toopú jeari ññarã, tiidita wasorira cãmerĩ wedeseyira: “Ñanirã niĩ too síropũ atiditaré ñeegũdu. Jãmu, síãcó. Cũũ manirĩ, atiditã maríya dita putuáadacu”, jĩĩmiyira. ³⁹ Teero tiirá, cũũrẽ ñee, tiiwese wesapũ néewa, síãcõãjãyira.

⁴⁰ Too docare tiidita õpũ toopú jeagu, ¿deero tiigũdari tiidita wasorirare? jĩĩwĩ.

⁴¹ Cũũrẽ jĩĩwã:

—Bóaneõrõ manirõ cúã ñañarãrẽ síãcõãgũdaqui. Too síro cũũya ditare cũũrẽ wapatírucujããdarare wasogũdaqui, jĩĩwã.

⁴² Jesús cúãrẽ jĩĩwĩ:

—Múã Cõãmacũye queti jóaripũ buerã niipacara, ate tiipũpu jóarere tuomasírĩa ména:

Wii weerira ãtãquire booríyira.

Cúã boorípacari, tiiquira cpũtĩ macãqui putuáwu tiwiipãre.

Cõãmacũ marĩ Õpũ teero tiirígu niiwĩ.

Cũũ tiiríguere “ãñunetõjõãã” jĩĩ tãgueñanoã,* jĩĩ jóanoã.

* 21:42 Salmo 118.22-23.

43 Teero tiirá, yuu ateréja jĩã: Cõamacũ dutiré múãpure niimiãdare use wese tiiróbiro niã. Tiiwesere múãrẽ êmajãgũdaqui; ãpẽrãrẽ ticogũdaqui cãũ dutirére tiiádarare. 44 Tiiqui sotoapũ ñaapeaguno mutãjõãgũdaqui. Tiiqui sícũ sotoapũ ñaapeaatã, ãñurõ mutãpetijõãgũdaqui, jĩwĩ.

45 Paiaré dutirá, teero biiri fariseo basoca Jesús tee queorémene wederi tuorá, “marĩrẽna teero jĩgũ tiiquí” jĩyira. 46 Teero tiirá, cãurẽ ñeeãdara tiimíyira. Ñeeriwa, basocáre cuira. Basocápe “profeta niĩ” jĩ padeowá.

22

Wãmosíari bosebureco boocómirirarena queoré (Lc 14.15-24)

1 Jesús queorémene cãurẽ wenenemowĩ:

2 —Cõamacũ dutiré múãpure niĩdare atequetĩ tiiróbiro niã. Sícũ õpũ niiyigu. Cãũ macũ wãmosíari bosebureco tiipéoyigu. 3 “Yuu boocórirare tuorá wáaya”, jĩyigu cãurẽ padecoterare. Cãũ boocóriape “wáaria” jĩjãyira. 4 Too síro ãpẽrãrẽ cãurẽ padecoterare ticocogu, jĩdutiocoyigu: “Yuu boocórirare ateré wedera wáaya: ‘Yaaré quẽnoãrepũ niitoaawũ. Yáara wecuá, teero biiri ecará diicutiri tiirírare sãdutiitoaawũ. Niipetire quẽnoãrepũ niã. Bosebureco ññarã atiaro’”, jĩcoyigu. 5 Cũãpe yuuriyira. Sícũ cãũya wesepũ wáajõãyigu. Æpĩ cãũ apeyẽ dúaropũ wáajõãyigu. 6 Æpẽrãpé cãũ õpũ ticocoarirare ñee, ññarõ jĩ, sãjãyira. 7 Cũã õpũ cãũ teero tiiriguere tuogũ, cúayigu. Cãũyara surarare ticocogu, cãurẽ sãdutiayigu. Cũãya macãrẽ sóejãdutiayigu. 8 Too síro cãurẽ padecoterare jĩyigu: “Niipetire wãmosíari bosebureco tiĩdare niipetitoaa. Yuu boocómirira atihere wapa boocónemoña manirã niijããrõ sáa. 9 Teero tiirá, macã decopũ wáaya. Niipetira múã buajeárare ‘bosebureco ññarã wáaya’ jĩña”, jĩyigu. 10 Cãurẽ padecotera macã decopũ wedera wáayira. Niipetira cãũ buajeárare ãñurãrẽ, ññarãrẽ néõ, néewayira. Teero tiirá, tiitatiare basocá dadajõãyira.

11 “Too síro cãũ õpũ bosebureco atiarirare ññagũ, sããjeayigu. Cãurẽ ññagũ, sícũ cãũ decopũ wãmosíara sãñarõ sãñahẽgũrẽ ññayigu. 12 Cãurẽ jĩyigu: “Yáa wedegu, ¿deero tiigũ sããatariĩ muu, wãmosíari sutiro sãñaripacu?” Cãũpe yuumasĩriyigu. 13 Cũã õpũ yaaré batorare jĩyigu: “Cãurẽ wãmorĩpũ, duporipũ siatú, naĩtĩãrõpũ cõãwionecoya. Toopú basocá pũnisíra bacadiyó, utiadacua”, jĩyigu, jĩwĩ.

14 Jesús jĩwĩ sũcã:

—Cõamacũ paure boocópacu, siquẽrãrẽ besequi, jĩwĩ.

Niyeru wapasédutire sãñárigue
(Mr 12.13-17; Lc 20.20-26)

¹⁵ Too síro fariseo basoca wáajõãwã. Cúã Jesús merẽã yHHI boorã, cûürẽ sãñáãdarere quënoyúerira niwã. ¹⁶ Too síro cúã buerere nãnrãrẽ, Herodere tãonãnúseramena Jesús puto pu ticocorira niwã. Cûürẽ jĩwã:

—Basocãre buegú, mHH ãñugú niirere masĩã. MHH diamacúã Cõãmacýye maquẽrẽ buea. Basocã tãsaré dícuere wedericu. Uputí macãrãrẽ, búri niirãrẽ, niyeru cãorãre, niyeru cãohérare sícãrĩbíro ñña, wedea mHH. ¹⁷ Teero tiigú, ¿deero wãcũí mHH? Ušãrẽ wedeya: ¿Romanuã õpãrẽ cûü niyeru wapasédutirere wapatíadari; o wapatígarite? jĩwã.

¹⁸ Jesupé cúã wãcúre, cúã ñañaré tiidugãrere masĩjãrigu niwĩ. Teero tiigú, jĩwĩ:

—Múã ñañarã, tiiditórepira niã. Múã yHHe teero jĩ, wedesãdugara tia. ¹⁹ Niyeruqui wapatíadariquire ãñoñã yHHe, jĩwĩ.

Tiiquire cûürẽ néeatiwa. ²⁰ Jesús cúãrẽ sãñãwĩ:

—¿Noãyã diapóã, noã wãme tusai? jĩwĩ.

²¹ —César romanuã õpãye tusaa, jĩwã.

—Too docare Césaye niirere Césare wiyayá; Cõãmacýyere Cõãmacúre wiyayá, jĩwĩ.

²² Cûü teero jĩrĩ tãorã, tãomaníjõãwã. Cûürẽ cõãwiti, wáajõãwã.

Diarira masãmuãre wederigue
(Mr 12.18-27; Lc 20.27-40)

²³ Tiiburecora síquẽrã saduceo basoca Jesús pu to jeawa. Cúã “diarira masãmuãricua” jĩĩya. Jesuré sãñãwã:

²⁴ —Basocãre buegú, Moisés jĩriguere jĩãda: “Sícu põnãmanígũ diaweori, cûü bai cûü nãmo niirigore dúutuaro. Cûü coomena cûü sõwũ diarigure põnacutíbosaaro”,* jĩrigu niwĩ. ²⁵ Teerora wáayiro ušã watoare. Sícupõna siete niyira. Cúã sõwũ nãmocutiri siro, diajõãyigu. Põnãmanígũrã, cûü nãmo niirigore cûü bairé cũyigu. ²⁶ Cũcãrẽ teerora wáayiro. Cũü baicãrẽ teero wáayiro. Teero dícu wáayiro. Niitugurucãrẽ teerora wáayiro. ²⁷ Too síro cúã nãmo niimirigocã diajõãyigo. ²⁸ Cúã niipetira coore nãmocutimiyira. Teero tiigó, diarira masãmuãrĩ, ¿nii nãmope pu tuãgodari? jĩwã.

²⁹ Jesupé cúãrẽ yHHwi:

—Múã Cõãmacýye queti jóaripũ maquẽrẽ masĩria. Cõãmacũ tutuarecãrẽ masĩria. Teero tiirá, wisijõãã. ³⁰ Diarira masãmuãri siro, ãmuã, numiã wãmosiãricua. Ángelea ãmuãseru

* 22:24 Deuteronomio 25.5.

niirãbiro niĩya. ³¹ Diarira masãmũãre maquẽrẽ múã buepacara, t̃omasĩria ména. Ateré Cõãmacũ cũũye queti jóaripũru múãrẽ jĩrigu niwĩ: ³² “Abraham, Isaac, Jacob Õpũ niã yũ”, † jĩrigu niwĩ. Cõãmacũ diarira Õpũ niirii; catirá Õpũre niĩ, jĩwĩ.

³³ Basocá cũũ buerére t̃orá, t̃omanijõãwã.

Dutiré ɱp̃tí maquẽ

(Mr 12.28-34)

³⁴ Too síro Jesús saduceo basocare sãĩñáduri tiirí ñnarã, fariseo basoca neãrira niwã. ³⁵ Too síro sícũ cũã menamacũ Moisés jóariguere ãñurõ masĩgũ Jesuré “merẽã yũboqui” jĩgũ, sãĩñáwĩ:

³⁶ —Basocáre buegũ, ¿diiyé niĩ Moisére dutiré cũũrigue bayiró ɱp̃tí maquẽ? jĩwĩ.

³⁷ Jesús cũũrẽ yũwĩ:

—“Cõãmacũ marĩ Õpũrẽ maĩñã. Niipetire múã yeeripũnamena, múã wãcũrémena cũũrẽ maĩñã”. ‡ ³⁸ Tee apeyé nemorõ niinetõñcãre niã. ³⁹ Tee doca maquẽ tee dutiré tiiróbiro niã. “Mũũ basiro maĩrõ tiiróbirora ãp̃rãcãrẽ maĩñã”. § ⁴⁰ Marĩ tee p̃hawãmé dutirére tiirá, niipetire Moisére dutiré cũũrigue, teero biiri profetas tiidutíre yũara tiicú, jĩwĩ.

Cristo ¿noã pãrãmi niĩ?

(Mr 12.35-37; Lc 20.41-44)

⁴¹ Fariseo basoca Jesús p̃top̃u neãritabe, cũũrẽ sãĩñáwĩ:

⁴² —Múã Cristo Cõãmacũ beserigure ¿deero wãcũĩ? ¿Noã pãrãmi niiññusegu niĩ? jĩwĩ.

—Õpũ David pãrãmi niiññusegu niigũdaqui, jĩwã.

⁴³ Jesús cũũrẽ jĩwĩ:

—Too docare David Cristo ñecũ niipacu, ¿deero tiigũ Espiritu Santo masĩre t̃icorémena wedesequ, “cũũ yũ Õpũ niĩ” jĩyiri? David ateré jóarigu niwĩ:

⁴⁴ Cõãmacũ jĩwĩ yũ Õpũrẽ:

“Yáa wãmo diamacũniñape duiya,

tée m̃ũrẽ ññatutirare m̃ũ dutiriguere yũ ãñurõ yũri tiirípa”,* jĩ jóarigu niwĩ David. ⁴⁵ David “yũ Õpũ” jĩgũ, Cõãmacũ beserigure jĩgũ tiirígu niwĩ, cũũ pãrãmí niipacari. Teeré ãñurõ wãcũña, jĩwĩ.

⁴⁶ Cũã sícũnopera yũriwa. Tiib̃recomena “sãĩñãnemoricu sáa” jĩ wãcũyira.

† 22:32 Éxodo 3.6. ‡ 22:37 Deuteronomio 6.5. § 22:39 Levítico 19.18.

* 22:44 Salmo 110.1.

23

Jesús Moisés jóarigue buerá tiirécutire, fariseo basoca tiirécutire wederigue

(Mr 12.38-40; Lc 11.37-54; 20.45-47)

¹ Too síro Jesús basocáre, ũsã cũũ bueráre jĩwĩ:

² —Moisés jóarigue buerá, fariseo basocacã Moisére dutiré cũũriguere wederá niĩya. ³ Teero tiirá, niipetire cúã wederére tiinunúseya. Cúã tiirécutirepere ññacũrijãña. Cúã wederobiro tiiríya. ⁴ Æpërãrẽ tiipõtẽõña manirére dutiia. Nũcãrere siatúpeora tiiróbiro tiíya. Tee aparáre péerogã tiápuriya. ⁵ Niipetire cúã tiirére basocá ññaãrõ jĩrã, teeré tiíya. Cõãmacũye queti jóaripũ sããretibari pacasãñuretibari cwoóya.* Teero biiri cúã súbuseri ññaãrõ jĩrã, Æpërã nemorõ cúã súbuseri sutiro yapa opadari cworócare sãñaãya. ⁶ Bosebureco niirĩ, sũguero maquẽ duirẽpũ dícu duidugacua. Nearé wis-eripũcãrẽ teerora tiidugácu. ⁷ Macã decopũ quioníremena ãñudutiri boocúa. Cũãrẽ “ũsãrẽ buerá” jĩrĩ boocúa.

⁸ Múã doca “ũsãrẽ buerá” jĩdutiirijãña. Múãrẽ buegú sícũrã niĩ. Múã sícũpõnarã niĩ. ⁹ Atiditapáre sícũ basocáre “ũsã pacũ” jĩrijãña. Múã sícũrã pacucutia; cũũ ãmũãsepũ niĩ. ¹⁰ Múãrẽ “ũsã õpũ” jĩrijããrõ. Cristo Cõãmacũ beserigũ sícũrã múã Õpũ niĩ. ¹¹ Múã menamacũ Æpërãrẽ tiápugũ cũũrã niĩ Æpërã nemorõ uputí macũ. ¹² Sícũ cũũ basiro “Æpërã nemorõ yũre padeorí booa” jĩgũ búri niigũ tiinógũdaqui. Teero jĩñhẽgũnopereja Cõãmacũ Æpërãrẽ padeorí tiigũdaqui.

¹³ Bóaneõrã niĩ múã Moisés jóarigue buerá, teero biiri fariseo basoca. Múã basocá ññacoropũ dícu ãñurõ tiia. Cõãmacũ dutirére ãñurõ wãcũnũnuserare cãmotára tiia. Múã Cõãmacũ dutirére ãñurõ wãcũnũnusedugaricu; wãcũnũnusedugarare cãmotáa.

¹⁴ Bóaneõrã niĩ múã Moisés jóarigue buerá, teero biiri fariseo basoca. Múã basocá ññacoropũ dícu ãñurõ tiia. Niyeru boorá, wapewia numiãye wiserire jĩditoremena ãmacu. Múã yoari Cõãmacũmena wedesera tiiróbiro tiidítócu basocáre. Múãrã Æpërã nemorõ ññaãrõ tiinóãdara niĩ.

¹⁵ Bóaneõrã niĩ múã Moisés jóarigue buerá, teero biiri fariseo basoca. Múã basocá ññacoropũ dícu ãñurõ tiia. Día pairímaapũ tĩã, yoaro niiré macãrĩpũ múã buerére nũñãdarare ãmaãrã wáaa. Sícũrẽ bũã, múã buerémãna cũũrẽ múã nemorõ pecamepũ wáagũdu niirĩ tiia.

¹⁶ Bóaneõrã niĩ múã. Múã ññahẽrã Æpërãrẽ wéesũguera tiiróbiro niĩ. Múã basocáre ateré buea: “Sícũ

* 23:5 Tiitibare cúãye diapóaripũ, cúãye wãmorĩpũ siatútuyira. Tiitiba popeapũ sica versículo o pũã versículo sããyira. Ññaña Deuteronomio 6.6-8.

‘Cõamacũwiimena diamacú jĩã’ jĩãri siro, cũũ jĩãriguere tiihéri, wapa maniã” jĩicu múã. Atepé docare “cũũ ‘Cõamacũwii maquẽ oromena diamacú jĩã’ jĩĩrĩ, teerora tiiáro” jĩicu múã. 17 Múã tuomasĩridojaçu. Oro Cõamacũwiipu niijĩrõ, Cõamacũ ññacoropu añurẽ patuáçu. Teero tiiró, ¿diiyépe nemorõ upatĩ maquẽ niĩ, orope o Cõamacũwiipe? 18 Múã ateré buea: “Sĩcũ ‘Cõamacũrẽ wáicura sóepeoromena diamacú jĩã’ jĩãri siro, cũũ jĩãriguere diamacú tiihéri, wapa maniã” jĩicu múã. Atepé docare “cũũ ‘toopú wáicura Cõamacũrẽ ticorémene diamacú jĩã’ jĩĩrĩ, teerora tiiáro” jĩicu múã. 19 Múã tuomasĩridojaçu. Cõamacũrẽ ticoré wáicura sóepeoro sotoapu niijĩrõ, cũũ ññacoropu añurẽ patuáçu. Teero tiiró, ¿diiyépe nemorõ upatĩ maquẽ niĩ, Cõamacũrẽ ticorépe o wáicura sóepeorope? 20 Teero tiigú, sícũ “Cõamacũrẽ wáicura sóepeoromena diamacú jĩã” jĩĩgũ, toopú péoarigumenacãrẽ teerora jĩĩgũ tiii. 21 Sícũ “Cõamacũwiimena diamacú jĩã” jĩĩgũ, Cõamacũmenacãrẽ teerora jĩĩgũ tiii. 22 Sícũ “ũmuãsemene diamacú jĩã” jĩĩgũ, Cõamacũ duirípĩrõmena, teero biiri toopú duigumenacãrẽ teerora jĩĩgũ tiii.

23 ‘Bóaneõrã niĩã múã Moisés jóarigue buerá, teero biiri fariseo basoca. Múã basocá ññacoropu díçu añurõ tiiã. Múã oteré metãgãrẽ “menta”, “anís”, “comino” wãmecutire yaaré sitiaañũre tiirénorẽ seenéõ, opaquẽrĩ tiicú. Pũamóquẽñequẽrĩ cuorá, sicaquẽ Cõamacũwiipu néewa, “yũ Cõamacũrẽ ticoré niĩã” jĩĩ, pairé ticocu. Teero tiipacára, nemorõ upatĩ maquẽrẽ tiiría. Moisére dutiré cũũriguecãrẽ tiiría. Basocáre queoró dutiróbiro tiiría. Bóaneõre ãñoríã. Cõamacũrẽ padeoríã. Múã oterére cũũrẽ ticorucurobirora tee upatĩ maquẽcãrẽ tiiró booa. 24 Múã ññahẽrã ãpẽrãrẽ wéesũguera tiiróbiro niĩã. Bári niirére añurõmena tiipetípacara, upatĩ maquẽ tiiréperẽ wãcũria.

25 ‘Bóaneõrã niĩã múã Moisés jóarigue buerá, teero biiri fariseo basoca. Múã basocá ññacoropu díçu añurõ tiiã. Bapari sotoápu díçu coseárigue tiiróbiro niĩã. Popeapure múã ãpẽrãyére ãmaré, teero biiri niyeru cuopacára boonemósãjãre dadanetõjõãã. 26 Múã fariseo basoca tuomasĩhẽrã, ññahẽrã tiiróbiro niĩã. Popeapure maquẽ cosesũguéya. Teero tiirã, bapa sotoápucãrẽ añurõ coseári bapa tiiróbiro niĩãdadu.

27 ‘Bóaneõrã niĩã múã Moisés jóarigue buerá, teero biiri fariseo basoca. Múã basocá ññacoropu díçu añurõ tiiã. Múã diarira cũũre wiseri boremena tuusĩãre wiseri tiiróbiro niĩã. Sotoápure añurõ baucú. Popeapure diarira cõãrĩ, niipetire bóarigue dadajõãçu. 28 Múãcã teerora basocá añurã baucú ãpẽrã ññacoropu. Popeapure añuré tiidugãre manicú sãã. Ñãñaré niinetõjõãçu.

29 'Bóaneōrā niīā múā Moisés jóarigue buerá, teero biiri fariseo basoca. Múā basocá ññacoropu dícu añurō tiia. Múā profetaye masācoperi sotoapu añuré wiserigā tiñucōā. Āpērā basocá añurā niirirare cūure wiserire mamōā. 30 Múā biiro jīā: “Ēsā ñecūsūmuñiārā catiritopure ūsā niirājā, merēā tiibójīyu. Cúā profetare sīādutíri, ūsā sīādutíribojīyu”, jīā. 31 Múā teeré teero jīrā, múā basiro “profetare sīāríra pārāmerā niñunusera niīā” jīrā tiia. 32 Teero tiirá, múā ñecūsūmuñiā tiimúāatirirobirora tiyapácütijāña.

33 'Múā āñāā tiiróbiro ñañaré tiirá niīā. Múā deero tii Cōāmacū pecamepu ñañarō tiíadarere netōmasīricu. 34 Teero tiigú, yuu múā putopure profetare, Cōāmacū dutiré masīrārē, Cōāmacūye bueadarare ticocoguda. Múāpe cúā sīquērārē sīā, āpērārē curusapu páabiatu sīādutíadacu; āpērārē cúā neārē wiseripu tāna, cúā wáare macārīpu nññādadacu. 35 Múā teero tiirá, niipetira basocá añurārē sīārígue wapa múā wapa cuoa. Múā ñecūsūmuñiā Abel† basocú añugárē sīāsuguéyira. Tée Zacarías‡ Berequías macūrē sīāyapácütiyira. Zacariare sīāyíra Āñunetōjōāri Tatia sāāwaro putopu. 36 Yuu ateréja diamacúrā jīā: Múā atitó macārāpu niipetire cúā teero tiiriguere wapa cuoa, jīwī Jesús.

*Jesús Jerusalén macārārē maīmírigue
(Lc 13.34-35)*

37 Jesús Jerusalén macārārē wācūgū, jīwī:

—Jerusalén macārā, múā profetare sīārā niīā; Cōāmacūye wederāre ūtāperimena déesīārā niīā. Múārē maīgú, pee peti néōdugamiwū. Cārēquē coo pōnarē wáure docapu néōcūrōbiro tiidugamiwū. Múāpe booríwu. 38 Teero tiiró, múāya macā cōōjōādadacu. 39 Yuu ateré jīā: Yūure ññanemoricu; tée múā yūure “āni Cōāmacū ticodiocorigu añunetōjōāi” jīrāpu, ññādadacu, jīwī.

24

*Jesús “Cōāmacūwii cōāñoādadacu” jīirigue
(Mr 13.1-2; Lc 21.5-6)*

1 Jesús Cōāmacūwīpu niīārigu witiwari, ūsā cūū buerá cūū puto wáawu. Cōāmacūwii, teero biiri tiwiiména niiré wiserire “añuré wiseri niīā” jīi, cūūrē wedewawu.

2 Cūūpe ūsārē jīwī:

—Múā iye niipetire wiserire ññamiā. Yuu ateréja diamacúrā jīā: Too síro ūtāqui apequí sotoápu weemuārigue putuáricu. Niipetire cōāñoādadacu, jīwī.

† 23:35 Génesis 4.8. ‡ 23:35 2 Crónicas 24.20-21.

Atibúreco petiádari suguero wáaadare
(Mr 13.3-23; Lc 21.7-24; 17.22-24)

³ Too síro Ɔtāgú Olivopu jea, Jesús duirigu niwĩ. Ɔsā cūũ buerá āpērā tʉohéropu cūūrē jea, sãñáwũ:

—Wedeya ũsārē. Mũũ wedearigue ¿deero biiri wáaadari? ¿Ñeenómena mũũ pũtʉaatiadarere, teero biiri atibúreco petiádarere ñnamasĩnoādari? jĩwũ.

⁴ Jesús yũwĩ:

—Ññurō tʉomasĩña, āpērā jĩditori jĩrã. ⁵ Paũ “yũwĩrá niĩ; yũũ Cõamacũ beserigu Cristo niĩ” jĩĩadacua. Paũ cūārē nũnũadacua. ⁶ Apeyé, “cãmerĩsĩārã tiiáwã” jĩĩ tʉoádacu. “Toopú cãmerĩsĩārã tiiáyira” jĩrē queticārē tʉoádacu. Teeré tʉorá, cuirijãña. Tee wáaadare niijārō tiia. Teero wáapacari, atibúreco petiádarero dũsaádacu ména. ⁷ Sicapõna macārã aperiõná macārãmena cãmerĩsĩãadacua. Teero biiri sica-dita macārã apeditá macārãmena cãmerĩsĩãadacua. Jũabõare wáaadacu. Peeditapũre dita cãmeñare wáaadacu. ⁸ Tee niipetiremena basocáre bayiró ñañarō netõrē nũcãadacu.

⁹ Teero wáari, múārē ñee, dutirápũre tico, ñañarō ti-idutiadacua. Múārē sããadacua. Niipetira basocá múārē ññatutiadacua yũure padeoré wapa. ¹⁰ Teero wáari, paũ yũure padeomírira padeodúadacua. Cũã menamacārã niimirirare ticoadacua dutirápũre. Cãmerĩ ññatutiadacua. ¹¹ Paũ “yũũ profeta niĩ” jĩĩadacua. Paũre jĩdito, padeorí tiiádacu. ¹² Ñañaré pee niĩadacu. Teero wáari, paũ cãmerĩ maĩdúadacua. ¹³ Yũure padeorucújãrã docare Cõamacũ netõnégũdaqui. ¹⁴ Niipetiro atibúrecopũ ãñuré queti “Cõamacũ dutiré basocápũre niĩadare jeaadarero tiia” jĩrere niipetiropũ wedenoádacu, niipetire dita macārã masiārō jĩrã. Tee wáari siro, atibúreco petiádacu sãa.

¹⁵ Ññañanetõnũcãgũrē* Cõamacũrē padeorídojãgũrē ññãadacu múã. Cũũ Cõamacũwii popeapũ jeagũdaqui. Profeta Daniel tee maquērē wederigu niwĩ. (Ateré buegú tʉomasĩārõ.) ¹⁶ Teero wáari ññarã, Judea ditapũ niirã ũtãyucũpũ dutijõããrõ. ¹⁷ Wii sotoápũ pesagúno diiwá, wii popeapũ niirere néegũ sããwaripacũ, dutijõããrõ. ¹⁸ Wesepú padegúcã wiipú sutiré néegũ pũtʉawaripacũ, dutijõããrõ. ¹⁹ Teero wáare bũrecori niipacósãnumiārē, põna ũpũrã cʉoráre bóaneõre bũrecori niĩadacu. ²⁰ “Dutiwáre bũrecori púuriro niiré bũrecori wáarijããrõ; yeerisãri bũreco wáarijããrõ” jĩ, Cõamacũrē sãñíá. ²¹ Teero wáare bũrecori basocáre bayiró ñañarõ netõrē bũrecori niĩadacu. Cõamacũ atibúreco tiirí sirore, téa atitópũre nocõrõ ññañarõ netõrē maniró niwũ. Too síropũcãrē nocõrõ peti ññañarõ netõrē maniãadacu. ²² Tee ññañarõ netõrē

* 24:15 Pecasãyemena: “la abominación desoladora”, es decir, el Anticristo.

burecorire Cõamacũ dúoriatã, sïcũno netõrídõjãgũdaqui. Cõamacũpe cũũ beserirare tiigũ, teero wáare burecorire dúogũdaqui.

23 'Teero wáari, siquẽrã múãrẽ jĩditoadacua: "Jãã, ññaña. Cõamacũ beserigũ Cristo ãno niĩ", jĩmiãdacua. "Toopũ niĩ", jĩmiãdacua ãpẽrãpé. Cũã teero jĩrĩ, padeorijãña. 24 Paũ jĩditora niĩadacua. Siquẽrã "yũũ Cõamacũ beserigũ Cristo niĩã" jĩmiãdacua. "Profeta niĩã" jĩmiãdacua ãpẽrãpé. Pee tiĩẽñore tiĩadacua, cúãrẽ padeoáro jĩrã. Cõamacũ beserirapũrena padeodũri tiidugãmiãdacua. 25 Tee niĩadarerena múãrẽ yũũ wedesũguetooa. 26 Teero tiirã, ãpẽrã múãrẽ "jõõpũ basocã manirõpũ Cristo niĩãwĩ" jĩrĩ, wáarijãña. "Atiwĩ macã sawipũ niĩãwĩ" jĩrĩ, padeorijãña. 27 Apetóre bũpo wããyori, muĩpũ muãatirope tée cũũ sããwarope bóesesajõãã. Teero wáarobirora wáaadacu, yũũ niipetira sõwũ atiri. 28 Wáicũ bóari, yucaã máata masĩcua. Cũã tiirõbirora yũũ jĩãrigue wáari ññarã, yũũ atiadarere máata masĩadacu.

Jesús putuaatiadare

(Mr 13.24-37; Lc 21.25-33; 17.26-30, 34-36)

29 'Tee ññaarõ netõré burecori sirogã muĩpũ búreco macũ naĩtãjõãgũdaqui. Ñami macũcã bóeriqui. Ñocõã ñaacodiadacua. Niipetira ãmuãsepe niirã cãmeñanoãdacua. 30 Teero wáari, ãmuãsepe sica ãñoré bauãdacu. Teeré ññarã, yũũ niipetira sõwũ atiadarere masĩadacua. Teero tiirã, niipetire macãrĩ macãrã utiadacua. Yũũ niipetira sõwũ õmeburuãripũ tutuaremena asibatédiatiri ññaadacua. 31 Corneta busũri, ángleare ticocogũdacu. Cũã néõãdacua yũũ beserirare atibúreco niipetirõpũ niirãrẽ.

32 'Múãrẽ oterigũ higeragũmena queoré ticogũda. Tiigũ pũũrĩ wasorĩ, "cũma wáaadaro péerogã dũsaa" jĩmasĩã. 33 Teerora niipetire yũũ jĩãrigue wáari ññarã, "niipetira sõwũ putuaatiadaro péerogã dũsacũ" jĩ masĩña. 34 Yũũ ateréja diamacũrã jĩã: Atitõ macãrã cúã diaadari sũguero, tee niipetire yũũ jĩãrigue wáaadacu. 35 Ñmuãse, atiditã peticõdiaadacu. Yũũ wedesere doca petirĩcu. Niirucujããdacu.

36 'Yũũ putuaatiadari búreco, tii horare masĩña maniã. Ánglea ãmuãse macãrã masĩriya. Yũũ niipetira sõwũcã masĩria. Yũũ Pacũ sïcũrã masĩqui.

37 'Yũũ niipetira sõwũ putuaatiadari sũguerogã, Noé niirito wáarirobiro wáaadacu. 38 Atibúreco dúuadari sũguero, basocã yaa, sĩni, wãmosía, cúã põna numiãrẽ numicũ ti-iyĩra. Tée Noé doorĩwũcapũ sããwaripũ, tiitúcoyira. 39 Cũã "merẽã wáaricu" jĩ wãcũpacari, oco pea, día duanetõrĩ, diapetijõãyira. Yũũ niipetira sõwũ putuaatiricãrẽ, basocã teerora

tiiádacua. ⁴⁰ Teebarecorire ãmuã puarã weseþú niiádacua. Sicũ néemuãnogũdaqui; ãpĩ puãágũdaqui. ⁴¹ Puarã numiã trigo wãñiãrã niiádacua. Sicõ néemuãnogõdaco; apegó puãágodaco.

⁴² Teero tiirá, ññacorucujãña. Múãcã yuu múã Õpũ puãaatiadari barecore masĩricu. ⁴³ Ateré masiña: Wii õpũ “ñnamirẽ tii hora niirĩ, yaarẽpigũ jeagũdaqui” jĩ masĩgũ, cãnihẽgũrã coteboqui. Cũũya wiire pãõsãrĩ jĩgũ, cãmotáqui. ⁴⁴ Teero tiirá, múãcã ãñurõ yueya. Múã wãcũhẽritabe, yuu niipetira sõwũ puãaatigũdacu.

Puarã dutibosaramena queoré
(Lc 12.41-48)

⁴⁵ Múã sicũ ãmuã ãñurõ masĩgũ cũũ õpũyere ãñurõ dutibosagũ tiiróbiro niña. Cũũ õpũ aperopú wáagu, cũũrẽ jĩiqui: “Yáa wii macãrãrẽ bárecoricõrõ yaaré ticoya”, jĩiqui. ⁴⁶ ãñurõ dutibosagũ cũũrẽ dutiariguere tiirucúqui. Teero tiigú, cũũ õpũ coerí, useniqui. ⁴⁷ Yuu ateréja diamacũrã jĩã: Cũũ ãñurõ tiiré wapa cũũ õpũ niipetire cũũ cõorére dutibosagũ sõnecogũdaqui. ⁴⁸ Æpĩpé “yuu õpũ máata coeríqui” jĩ wãcũgũ, ññañarõ tiiquí. ⁴⁹ Padecoterare ññañarõ tiinucãqui. Cũmurãmena boseya, sĩni tiiquí. ⁵⁰ Cũũ õpũ cũũ wãcũhẽritabe, coegúdaqui. ⁵¹ Cũũ dutiriguere tiiririgue wapa bayiró ññañarõ tiigúdaqui. Æpẽrã ññacoropũ dícu ãñuré tiiditórirare cũũ cúãrẽ cõãriropũ cũũcãrẽ cõãgũdaqui. Toopú basocá pũnisira bacadiyó, utiadacua.

25

Puamóquẽñerã numiãmena queoré

¹ Cõãmacũ dutiré múãpũre niiádare atequetí tiiróbiro niã. Puamóquẽñerã numiã cúã sãwócorepa née, cúã menamacõ manũ niigũdũre bocara wáayira. ² Sicamoquẽñerã numiã tuomasĩhẽrã niyira. Æpẽrã sicamoquẽñerã numiã ãñurõ masĩrã niyira. ³ Tuomasĩhẽrã numiã cúãye sãwócorepa néewapacara, use too síro píosããdarere néewariyira. ⁴ ãñurõ masĩrã numiãpe usepa néewayira sãwócorepamena. ⁵ Wãmosiãgũdu máata jeariyigũ. Niipetira numiãrẽ wagoá jeari, cãnijõãyira. ⁶ Ñami deco acaribíri tuoyira: “¡Wãmosiãgũdu atitoai! ¡Bocara atiya!” jĩiyigũ. ⁷ Niipetira numiã wãcã, cúãye sãwócorepare quẽnoyira. ⁸ Tuomasĩhẽrã numiãpe ãñurõ masĩrã numiãrẽ jĩiyira: “Ûsãcãrẽ use ticoya; ùsã sãwócorepa yatiro tiiã”, jĩimiyira. ⁹ ãñurõ masĩrã numiãpe yuuyira: “Ticoria. Ûsã ticori, ùsãcãrẽ jeari, múãcãrẽ jeari tiibócu. Múã basiro use dúari basoca puãtopũ sãĩrã wáaya múã sãwócoadarere”, jĩiyira. ¹⁰ Cúã sãĩrã wáaari siro, wãmosiãgũdu jeariyigũ. ãñurõ ññacoarira bosebureco tiirí wiipu cũũmena

sãawayira. Cũã sãawaari siro, sope biajõãyiro. ¹¹ Too síropu ãpẽrã numiãpe jea, “ũsã õpũ, ùsãrẽ sope pãõña” jĩĩmiyira. ¹² Cũũpe yũũyigu: “Yũũ aterėja diamacãrã jĩĩã: Múãrẽ masĩriga”, jĩĩyigu, jĩĩwĩ Jesús.

¹³ Jesús tee queorére wedeari siro, jĩĩwĩ:

—Yũũ atiadari burecore tii horare múã masĩria. Teero tiirã, ãñurõ ññacorucujãña, jĩĩwĩ.

Niyeruquirimena queoré

(Lc 19.11-27)

¹⁴ Jesús ùsãrẽ wedenemowĩ:

—Cõãmácũ dutiré múãpũre niiãdare atequetí tiiróbiro niiã. Sícũ basocá yoaropu wáagudu tiiyigu. Cũũ wáadari suguero, cũũye dutibosarare suocó, cũũye niyerure cúãmena cũũyigu. ¹⁵ Sícãrẽ sicamoquẽñepori, ãpĩrẽ pũapó, ãpĩrẽ sicapo niyeruquiripori ticoyigu. Cũã paderépũre ññaco, ticoyucoyigu. Too síro wáajõãyigu. ¹⁶ Dutibosagu sicamoquẽñepori ñeerigu tee niyerumena pade, máata apeyé sicamoquẽñepori wapatánemoyigu. ¹⁷ Pũapó ñeerigucã teerora apeyé pũapó wapatánemoyigu. ¹⁸ Sicapo ñeerigupe cope coa, cúãrẽ dutigúye niyerure tiicopepu yaacũjãyigu.

¹⁹ Yoari siropu, cúãrẽ dutigú coeyigu. Coe, cúãrẽ “yéé niyerure ¿deero tiirí?” jĩĩ sãñáyigu. ²⁰ Sicamoquẽñepori ñeerigu cũũ puto jeanucãyigu. Apeyé sicamoquẽñepori cũũ pade wapatárere néeatigu, jĩĩyigu: “Yũũre dutigú, sicamoquẽñepori mũũ yũũre cũũwã. Teeména nocõrõrã pade wapatánemowũ. Ate niiã apeyé sicamoquẽñepori”, jĩĩyigu. ²¹ Cũãrẽ dutigú cũũrẽ jĩĩyigu: “Ãñurõ tiiyú. Dutibosagu ãñurõ diamacá tiigú niiã mũũ. Yũũ péerogã cũũriguemena ãñurõ tiiyú. Mũũ ãñurõ tiirigue wapa pee dutigú cũũgũda. Yũũmena usenirucujãña”, jĩĩyigu. ²² Too síro pũapó ñeerigu cũũ puto jeanucã jĩĩyigu: “Yũũre dutigú, mũũ yũũre pũapó cũũwã. Teeména nocõrõrã pade wapatánemowũ. Ate niiã apeyé pũapó”, jĩĩyigu. ²³ Cũãrẽ dutigú cũũrẽ jĩĩyigu: “Ãñurõ tiiyú. Dutibosagu ãñurõ tiigú niiã mũũ. Yũũ péerogã cũũriguemena ãñurõ tiiyú. Mũũ ãñurõ tiirigue wapa pee dutigú cũũgũda. Yũũmena usenirucujãña”, jĩĩyigu.

²⁴ Too síro sicapo ñeerigucã cũũ puto jeanucã, jĩĩyigu: “Yũũre dutigú, mũũ tutuare padedutigu niirére masĩwã. Paderipacu, ãpẽrã paderéména wapatáa. ²⁵ Teero tiigú, cui, mũũye niyerure dita popeapu yaacũjãwã. Ate niiã mũũye”, jĩĩyigu. ²⁶ Cũãrẽ dutigú cũũrẽ yũũyigu: “Mũũ dutibosagu ññagú, dadegú niiã. ‘Paderipacu, ãpẽrã paderéména wapatái’ jĩĩ masĩmiyu. ²⁷ Teeré masĩgũjã, yéé niyerure ññanori wiipu néewa,

cũbojĩyu. Yũ coegú tee bucúáremena ñeenemoboajĩyu”, jĩyigu. 28 Toopá niirãrẽ jĩyigu: “Tiipore ãmajãña. Pũamóquẽñepori cnoğúpere ticoya. 29 Pee cnoğúnorẽ nemorõ ticonoãdacu. Pee cnoğúdaqui. Cnohégynopere cũ cnoμίrere ãmajãnoãdacu. 30 Ñni dutibosagũ queoró tiihégure naĩtĩãrõpũ cõãwionecoya. Toopá pũnisĩra bacadiyó, utiadacua”, jĩyigu.

Jesús niipetire dita macãrãrẽ beseadare

31 'Yũ niipetira sõwũ asibatéremena putuaatiri, õpũ duirípĩrõpũ dutiduigudacu. Ángelea niipetira yũmena atiadacua. 32 Niipetire dita macãrã yũ duiró putopũ neãadacua. Teero tiigú, cũãrẽ puapõná batonucõgũda. Sĩcũ ecará coterí basocũ ovejare merẽã, cabrare merẽã batonucõgũ tiiróbiro tiigũda. 33 Basocá ãñurãrẽ diamacũpe, ãpẽrãrẽ acuniñape nucõgũda. 34 Too síro yũ diamacũpe nucũrãrẽ jĩgũda: “Múã yũ Pacũ ãñurõ tiinórira, atiya. Atibúreco nucãrípu múã niĩadarore quẽnosuguetoarigu niĩwĩ. Teeré ñeerã atiya sáa. 35 Yũ juabóari, ecawũ. Yũ oco sñidugári, tĩãwũ. Yũ aperopú wáanetõrĩ, cãnirõ ticowũ. 36 Yũ sutimanírĩ, sããwũ. Yũ diarecutiri, ñnacãmesãwũ. Yũ peresuwiipũ duiri, ññarã jeawũ”, jĩgũda.

37 Teero tiirã, basocá ãñurã jĩãdacua: “Ûsã Õpũ, ¿deero biiri mũ juabóari, ecarí? ¿Deero biiri oco sñidugári, tĩãrĩ? 38 ¿Deero biiri aperopú wáanetõrĩ, cãnirõ ticorí? ¿Deero biiri sutimanírĩ, sããrĩ? 39 ¿Deero biiri diarecutigũre o peresuwiipũ duigũre ññarã jeari?” jĩãdacua.

40 Cũãrẽ yũgũda: “Yũ ateréja diamacũrã jĩã: Múã yũre padeorãre uputí macãrã niihẽrãrẽ teero tiirã, yũrena tiirã tiiwũ”.

41 Too síro acuniñape nucũrãrẽ jĩgũda: “Múã Cõãmacũ ññarõ tiinóãdara niĩã. Teero tiirã, ãnorẽ niirijãña. Pecame petihérimepũ wáaya. Tiimé wãtĩãrẽ dutigũre, cũyara Ángelea ññarãrẽ quẽnoyúerime niĩã. 42 Yũ juabóari, ecaríwũ. Yũ oco sñidugári, tĩãriwũ. 43 Yũ aperopú wáanetõrĩ, cãnirõ ticoríwũ. Yũ sutimanírĩ, sããriwũ. Yũ diarecutiri, peresuwiipũ duiricãrẽ, ññarã jearíwũ”, jĩgũda.

44 Cũãcã teerora jĩãdacua: “Ûsã Õpũ, mũ juabóari, oco sñidugári, aperopú wáanetõrĩ, sutimanírĩ, diarecutiri, o peresuwiipũ duiri, ¿deero biiri ãsã mũrẽ tiápuriri?” jĩãdacua.

45 Yũ cũãrẽ yũgũda: “Yũ ateréja diamacũrã jĩã: Múã yũre padeorãre uputí macãrã niihẽrãrẽ tiápuhera, yũrena tiápuhera tiiwũ”, jĩgũda.

46 Cũã wãajõãadacua ññarõ netõrucujããdaropũ. Basocá ãñurãpe catiré petihéropũ wãaadacua, jĩwĩ Jesús.

26

Jesuré ñeeãdara wedeserigue

(Mr 14.1-2; Lc 22.1-2; Jn 11.45-53)

¹ Jesús tee niipetire wedeari siro, ùsãrẽ jĩwĩ:

² —Múã masiã: Pascua bosebureco wáaadaro puabureco dusa. Tii bosebureco niirĩ, yuu niipetira sôwũ ãpẽãpũre ticonogũdacu. Curusapu páabia, siãdutiadacua, jĩwĩ.

³ Teeburecorire paiaré dutirá, teero biiri bũtoá dutirá neãyira paiaré dutigúya wiicapu. Cũũ wãmecatiwi Caifás. ⁴ Cũã Jesuré yayióremena ñeeãdarere câmerĩ wedeseyira, siãdugára.

⁵ Cũã jĩyira:

—Bosebureco niirĩ, tiirijããda. Basocá cãũrẽ maĩrã, maĩmena cúara, noo booró acaribíãmajãbocua, jĩyira.

Jesuré sitiaãñũre piopeorigue

(Mr 14.3-9; Jn 12.1-8)

⁶ Jesús Betaniapu Simón òpũũ bóa netõríguya wiipu niwĩ.

⁷ Jesús yaaduiritabe, siãõ numiõ sitiaãñũriga cõogó cũũ pũto jeawo. Tiigá sitiaãñũre wapapacáre posecutíwũ. Cũũya dupu sotoapu teeré piopeowo. ⁸ Co teero tiirĩ ñnarã, ùsã cũũ buerá cúawũ. Ùsã basiro câmerĩ jĩwũ:

—¿Ateré búri peti teero tiicõãĩ? ⁹ Ate sitiaãñũrere dúa, pairó niyeru buanóboayu. Teeména bóaneõrãrẽ tiiapuro boomíayu, jĩwũ.

¹⁰ Jesús ùsã teero jĩrĩ tũo, jĩwĩ:

—¿Deero tiirã atigoré potocõĩ? Potocõrijãña. Ateré yũre piopeogo, ãñũrõ tiigó tiyo. ¹¹ Bóaneõrã múã watoapu niirucujããdacua. Yũrepeja múãmena niirucuricu. ¹² Co ateré yũre piopeogo, yáa òpũũrẽ coari tutipu cũũãdari suguero, sitiaãñũremena piopeore tiiróbiro tiisugúego tiyo. ¹³ Yũũ ateréja diamacúrã jĩã: Niipetiro atiditapũre Cõãmacũ basocáre netõnére quetire wedewarucura, atigó yũre tiiariguere wedeadacua, coore wãcũdutira, jĩwĩ.

Judas Jesuré cãũrẽ ññatutirapũre ticoadare

(Mr 14.10-11; Lc 22.3-6)

¹⁴ Judas Iscariote Jesús buerá doce menamacũ paiaré dutirá pũtopũ wáarigu niwĩ.

¹⁵ —Yũũ Jesuré múãrẽ ticori, ¿nocõrõ niyeru yũre wapatiadari? jĩyigu.

Cũã treinta niyeruquiri ticoyira. ¹⁶ Cũã wapatíari siro, “¿deero tii yũre Jesuré ticoro boomíto?” jĩ wãcũñucãyigu.

Jesús cãũ buerámena yaaturigue

(Mr 14.12-25; Lc 22.7-23; Jn 13.21-30; 1Co 11.23-26)

17 Basocá pã púuri tiirémēna wáoya maniré yaari bosebureco niinucāwū. Ūsā Jesús buerá cūū puto wáa, sãĩñáwū:
—¿Noopú marĩ Pascua bosebureco yaaadarore ūsā quēnosugueri boogári? jĩwĩ.

18 Cūū jĩwĩ:

—Jerusalénpu wáaya. Toopú sícū niiqui. Cūūrē ateré jĩĩña: “Ūsārē buegú ateré jĩicoawĩ: ‘Yuu ñañarō netōãdaro péerogã dusaa. Mũuya wiipũ yuu buerámēna Pascua boseyagudacu’”, jĩĩña, jĩwĩ.

19 Cūū buerá cūū dutiarirobirora Pascua boseyaadare quēnoyúerira niiwā.

20 Náicūmuāri siro, Jesús, ūsā cūū buerá docemēna yaadara jeanuāwū. 21 Ūsā yaadui, jĩwĩ:

—Yuu ateré diamacūrā jĩĩ: Múã menamacū sícū yuure ĩnatutirapure ticogudacui, jĩwĩ.

22 Ūsā bayiró wācūpatiwa.

—Ūsā Ōpū, ¿yuu mee niĩ? jĩ sãĩñánucāwū ūsācōrō.

23 Jesús ūsārē jĩwĩ:

—Yuumēna atibapapú pāmēna soayágura yuure ticogudacui. 24 Yuu niipetira sōwūrē Cōāmacūye queti jóaripũpu jĩrōbirora wáaadacu. Bóaneōgū niigūdacui yuure ticogudapeja. Cūū bauáariatā, nemorō añubojĩyu, jĩwĩ.

25 Judas cūūrē ticogudu jĩwĩ:

—Ūsārē buegú, ¿yuu mee niĩ? jĩwĩ.

—Éjã, muerã niĩ, jĩwĩ.

26 Ūsā yaari, Jesús pārē née, Cōāmacūrē usenire ticowi. Túajea, puatásã, ūsārē batowi.

—Yaaya. Ate yáa ōpūũbiro niĩ, jĩwĩ.

27 Vino bapare née, Cōāmacūrē usenire ticowi. Túajea, ūsārē tãgūrã, jĩwĩ:

—Niipetira atibapá maquērē sīniñá. 28 Ate yée díibiro niĩ. Yuu diari, yée díi ōmayudiaadacu. Yée díimēna pau basocá ñañarē tiiré wapa acabógudacu. Teemēna Cōāmacū mama netōnére quetire cūũgūdacui. 29 Yuu ateréja jĩĩ: Vino sīninemóricu sáa; tée yuu Pacu Ōpū niirōpu mama vino ĩñaña manirére múãmēna sīnigūdacui, jĩwĩ.

Pedro Jesuré “masĩriga” jĩrrique

(Mr 14.26-31; Lc 22.31-34; Jn 13.36-38)

30 Ūsā sicawāme Cōāmacūrē basarēre basapeotoaari siro, Ītãgú Olivopu wáajōãwū. 31 Toopú wáagu, Jesús ūsārē jĩwĩ:

—Múã niipetira atiñamí yuure cōãwapetijōãadacu. Tee Cōāmacūye queti jóaripũpu niĩ: “Oveja coterí basocure sīacōãgūdacui. Teero tiirí, cūũyara oveja cúã booró

cutubatéjõãadacua”,* jĩ jóarigue niĩa. ³² Teero wáapacari, yuu diariguru masãri siro, yuu múã suguero Galilearu jeatoagudacu, jĩwĩ.

³³ Pedro jĩwĩ:

—Niipetira mũrẽ cõawari, yuuja mũrẽ cõawaricu, jĩmiwĩ.

³⁴ Jesús cũrẽ jĩwĩ:

—Yuu ateréja diamacũrã jĩã: Mecũã macã ñami cãrẽquẽ wedeadari suguero, yuure ãĩãrĩ “cũrẽ masĩriga” jĩditogudacu mũ, jĩwĩ.

³⁵ Pedro jĩwĩ:

—Yuuja cũã yuure sãadugáatã, mũmena diaguda; mũrẽ “masĩriga” jĩricu, jĩmiwĩ.

Niipetira ãsã cũ buerá teero dícu jĩyucomiwũ.

Jesús Getsemaníru cũ Pacure sãirígue

(Mr 14.32-42; Lc 22.39-46)

³⁶ Too síro Jesús, ãsã cũ buerãmena Getsemaníru jeawu. Toorú jeagu, ãsãrẽ jĩwĩ:

—Múã ãno duiyueya ména. Yuu jõõru yuu Pacure sãigú wáagu tiia, jĩwĩ.

³⁷ Pedrose, teero biiri Zebedeo põna ruarãrẽ cũmena néewawi. Cũ bayiró yeeripũnaru wãcũpati, bóaneõnucãyigu.

³⁸ Cũãrẽ jĩyigu:

—Yuure diariquioro, wãcũpatire niinetõjõãga. Múã ãno putuáya. Cãnrã mee tiiwá, jĩmiyigu.

³⁹ Cũã beru yosãñurõ wáa, yeparu munibiácũmuyigu. Cõamacũrẽ sãiyigu:

—Pacu, mũ boorí, yuu ñañarõ netõãdare wáarijããrõ. Yuu teero jĩpacari, yuu boorére tiirjãña; mũ boorépe wáari tiiyá, jĩyigu.

⁴⁰ Too síro cũ buerá puturu cãmerputúaatiyigu. Cũãrẽ cãniãrirapure buajeáyigu. Pedrose jĩyigu:

—¿Deero tiigú yuumenta péerogã ãña tiiridojãĩ? ⁴¹ Cãnrã mee tiiyá. Wãtĩ múãrẽ jĩcõãsãrijããrõ jĩrã, Cõamacũrẽ sãĩñá. Múã wãcũrémema ãñurere tiidugápacari, múãye õpũũĩpe sãcãrĩbãria, jĩyigu.

⁴² Opatutí wáa, cũ Pacure sãĩnemóyigu:

—Pacu, ñañarõ netõrere mũ cãmotádugaheri, mũ booróbirora wáaaro, jĩyigu.

⁴³ Sãĩari siro, cũ buerá puturu cãmerputúaatigu, cãniãrirapure buajeáyigu sũcã. Cũãrẽ wũgoá pũnijõãyiro.

⁴⁴ Teero tiigú, cũãrẽ wãcõrĩpacu, cũ Pacure sãigú wáayigu sũcã. Cũ sãĩariborora sãiyigu sũcã. ⁴⁵ Too síro cãmerputúaatigu, cũ bueráre jĩyigu:

* 26:31 Zacarías 13.7.

—¿Múã cānirã tiii sũcã? ¿Cāni, yeerisājārã tiii? Yũre ticoadaro jearo tiia. Yũ niipetira sōwārẽ ticogũdaqui ñañarẽ tiirápũre. ⁴⁶ Wũmũncãña. Jãmũ, yũre ticogũdũ atitoai mée, jĩiyigũ.

Jesuré ñeewarigue

(Mr 14.43-50; Lc 22.47-53; Jn 18.2-11)

⁴⁷ Jesús ãsãmena wedesegeu tiiríra, ãsã menamacũ niimiãrigu Judas jeawi. Cũũmena pau basocá espadapĩrĩmena, yucũmẽna atiwa. Cũũ paiaré dutirá, ãpẽrã butoá dutirá ticocoarira niirira niiwã. ⁴⁸ “Yũ wasopũro ãpũgũ cũũrã niigũdaqui; cũũrẽ ñee, néewawa”, jĩũguetoarigũ niiwĩ Jesuré ticogũdũ. ⁴⁹ Máata Jesús pũtopũ jeanũcãgũ: —Yũre buegũ, jĩwĩ.

Teero jĩgũrã, cũũ wasopũrore ãpũwĩ. ⁵⁰ Jesús cũũrẽ jĩwĩ:

—Yũ menamacũ, mũũ tiigũ atiariguere tiisírotiya, jĩwĩ.

Basocá ati, Jesuré ñeejõãwã.

⁵¹ Cũũrẽ ñeerĩ, sĩcũ Jesumẽna niĩãrigu cũũya espadare tũãwẽ, paiaré dutigũre padecotegũya cãmopẽrore páatacojãwĩ. ⁵² Jesús cũũrẽ jĩwĩ:

—Tiiríjãña. Mũũyapĩrẽ quẽnocũña. Espadamena cãmerĩquẽrãno espadamenarã diaadacua. ⁵³ ¿Mũũ masĩrii? Yũ yũ Pacũre sãĩãtã, máata doce põnarĩ ángeleare yũre tiĩápudutigũ ticocoboqui. ⁵⁴ Yũ teero tiĩãtã, Cõãmacũye queti jóaripũ jĩrõbirora wáaribocu; tee jĩrõbirora wáaro booa, jĩwĩ.

⁵⁵ Toorã Jesús basocãre jĩwĩ:

—¿Yaarẽpigũre tiirõbiro yũre espadapĩrĩmena, yucũmẽna ñeerã atiarĩ? Bãrecoricõrõ yũ Cõãmacũwiipũ bueduiwũ. Yũre ñeeriwũ. ⁵⁶ Mecũtigã múã tiirẽ niipetire profetas yũre jóariborora wáaro tiia, jĩwĩ.

Ësã cũũ buerã cũũ sĩcũrẽna cõãncõ, dutipetĩjõãwã.

Jesuré Judíoare Dutirá Peti pũtopũ néewarigue

(Mr 14.53-65; Lc 22.54-55, 63-71; Jn 18.12-14, 19-24)

⁵⁷ Jesuré ñeerira cũũrẽ paiaré dutigũ Caifás pũtopũ néewayira. Toopũ Moisés jóarigue buerã, teero biiri butoá dutirá neãyira. ⁵⁸ Pedrope yoasãñurõ Jesuré nũnyigũ, tẽe paiaré dutigũya wii popea macã yepa sããwaropũ. Toopũ pẽero sããwanemo, Cõãmacũwii coterĩ basoca pũto jeanuãyigũ, ¿deero wáamiãdarito? jĩgã.

⁵⁹ Paiaré dutirá, niipetira Judíoare Dutirá Peti “¿deero tii jĩditoremena cũũrẽ wedesãrõ boomíto?” jĩyira, sããdũgára.

⁶⁰ Pau jĩditoremena wedesãrã jeapacari, ñañarẽ buaríyira. Yoari siro, pũarã wedesãrã jeayira.

⁶¹ —Ñani jĩwĩ: “Yũ Cõãmacũwiire cõãdiocomasã. Itiãbureco siro túajeanũcõmasã”, jĩwĩ, jĩyira.

⁶² Paiaré dutigũ wũmũncã, Jesuré sãñãyigũ:

—¿Muu deero tiigú yuuri DOJĀĪ? ¿Deero jĩ yuugudari cúa wedesāre? jĩyigu.

⁶³ Jesupé yuuriyigu. Paiaré dutigú jĩyigu sũcā:

—Cõamacũ catirucugu wāmemena mũrē diamacũ yuuri booa. Wedeya ũsārē: ¿Muu Cõamacũ macũ cūũ beserigu Cristo niĩ? jĩyigu.

⁶⁴ Jesús cūũrē jĩyigu:

—Muu jĩrõbirora cūũrã niĩ. Yuu aterēja jĩã: Cõamacũ tutuare cunetõgũ puto cūũ diamacũpe duigudacu. Too síro yuu niipetira sõwũ toopú duiiri ññaadacu múã. Yuu õmeburuáripu diiátiricārē ññaadacu múã, jĩyigu.

⁶⁵ Paiaré dutigú teero jĩrĩ tuogú, cūũ basiro cūũyaro sutiroré wéeyigacojāyigu, ãpērārē “bayiró cúai” jĩdutigu. Cūũrē jĩyigu:

—Cūũ teero wedesegu, Cõamacũrē ññaarõ wedesegu tiii. Æpērã wedesārĩ boonemória marĩ. Múã cūũ Cõamacũrē ññaarõ wedeserere tuotóaa. ⁶⁶ ¿Deero tũgueñaĩ múã? jĩyigu.

—Cūũ teero jĩrē wapa sĭãjārõ booa, jĩyira.

⁶⁷ Cūũrē ɯsecó eobatétu, ññaarõ tii, doteyira. Æpērã cūũrē diaporu páara, ⁶⁸ jĩyira:

—Muu “Cõamacũ beserigu Cristo niĩ” jĩgũ, jĩbuaya. ¿Noã mũrē páarĩ? jĩyira.

Pedro Jesuré “masĩriga” jĩrigue

(Mr 14.66-72; Lc 22.56-62; Jn 18.15-18, 25-27)

⁶⁹ Pedro tiiwĩ popea macã yeparu duiyigu. Sĭcõ paiaré dutigũre padecotego cūũ puto wáa, jĩyigo:

—Mũcã Jesús Galilea macũmena wāanetõārigura niĩrã, jĩyigo.

⁷⁰ Pedro niipetira tuocóropu: —Cūũrē masĩriga; ñeenórē wedesego wedesecu, jĩyigu.

⁷¹ Teero jĩtoa, sopepú witiwari, apegó cūũrē ññayigo. Toopú ññanucũrārē wedeyigo:

—Ñni Jesús Nazaret macã macũmena wāarucuarigura niĩ, jĩyigo.

⁷² —Niiria. Niirõrã cūũrē masĩriga, jĩjāyigu.

⁷³ Too sírogã toopú ññanucũrã Pedro puto wáa, cūũrē jĩyira:

—Niirõrã mũcã cúa menamacũ niicu. Muu too macãrã tiirõbiro wedesea, jĩyira.

⁷⁴ —Yuu diamacũ jĩhẽrĩ, Cõamacũ yuure ññaarõ tiiáro. Niirõrã cūũrē masĩriga, jĩyigu.

Cūũ teero jĩritabera, cārẽquẽ wedeyigu. ⁷⁵ Pedro Jesús jĩãriguere wācũbuayigu: “Cārẽquẽ wedeadari suguero, yuure ññārĩ ‘cūũrē masĩriga’ jĩgũdacu muu”, jĩwĩ. Teeré wācũbuagu, witiwa, bayiró utiyigu.

27

*Jesuré Pilatopure ticorigue**(Mr 15.1; Lc 23.1-2; Jn 18.28-32)*

¹ Bóeri niipetira paiaré dutirá, butoá dutirá neāyira. “¿Deero tii marī Jesuré sīāādari?” jīi wedeseyira. ² Quēnotóa, Jesuré siatú, néewa, Judea dita dutigúpure ticoyira. Cūū Poncio Pilato wāmecatiwi.

Judas diarigue

³ Too síro Judas Jesuré ticoarigu “cūūrē sīāādacua” jīirere tuoýigu. Teeré tuoǵú, bayiró wācūpatiýigu. Teero tiigú, niyeruquiri treintaquirire paiaré dutirāre, butoá dutirāre wiyajāmiýigu. ⁴ Cūārē jīiýigu:

—Yuu ñañarō tiiátu. Basocú añugú, ñañaré manigūrē sīādutígu ticoatu, jīiýigu.

—Muu teero tiiré ūsāye mee niiā. Mūye maquē niicu, jīiyira.

⁵ Cūā teero jīirī tuoǵú, niyerure Cōāmacūwiipū cōācūyigu. Too síro wāa, cūū basiro wāmuāpū siatú, ñaāñumu, diajōāyigu.

⁶ Paiaré dutirá niyeruquirire née, jīiyira:

—Ate niyeru basocūre sīāre wapa niiā. Teero tiirā, marī Cōāmacūwii niyeru cūūritibapū cūūmasīricu. Marīrē dutirē teero tiidutiria, jīiyira.

⁷ Cūā “¿deero tiiādari ate niyerumena?” jīi wedeseari siro, sotuparū weeudara cūā dii cope niirí ditare sīādutíyira. “Toopú aperó macārā diari, cūārē yaaádaro niiādacu”, jīiyira. ⁸ Teero tiiró, atitóre tiidita “Díi Dita” wāmecatia. ⁹ Cūā teero tiirémēna profeta Jeremías jóarigue diamacú wáaro tiiyíro. Ateré jóarigu niiwī:

“Cūū treinta niyeruquiri wapacatí”, jīiādacua Israelya pōna macārā.

¹⁰ Cūā tee niyerumena sotuparū weeudara cūā dii cope niirí ditare sīiādacua.

Cōāmacū yūre wededutirobirora tiiādacua,*
jīi jóarigu niiwī.

*Pilato Jesuré sīñárigue**(Mr 15.2-5; Lc 23.3-5; Jn 18.33-38)*

¹¹ Too síro Jesús Judea dita dutigú díamacū nucūyigu. Tiidita dutigú: —¿Muarā niīi judíoa ōpū? jīi sīñáyigu.

—Muu jīirōbirora cūūrā niiā, jīiýigu.

¹² Paiaré dutirá, teero biiri butoá dutirá cūūrē wedesārī, yūriyigu. ¹³ Pilato cūūrē jīiýigu:

—¿Muu cūā wedesārere tuoírí? ¿Deero tiigú yūridoǵāi? jīiýigu.

* 27:10 Zacarías 11.12-13.

14 Jesús sicawāme wedesārere yuuri DOJĀyigu. Cūu yuuhēri ĩñagū, tiidita dutigú ĩñamanijōāyigu.

Jesuré sĭadutrigue

(Mr 15.6-20; Lc 23.13-25; Jn 18.38–19.16)

15 Cūmarĭcōrō Pascua boseburecori niirĭ, tiidita dutigú sĭcū peresuwiipū niigūrē basocá cūa wionécodugagure wionécōrucuwi. 16 Teeburecorire sĭcū peresuwiipū niyigu. Cūu wāmecutiwi Barrabás. Niipetira cūu ñañaré tiirĭguere masĭjĭya. 17 Teero tiigú, Pilato basocá paū cūu pūtopū neārĭ ĩñagū, cūārē sĭñāyigu:

—¿Niirē yuū wionécori boogári, Barrabáre o Jesús cūa “Cōāmacū beserigū Cristo” jĭgūpere? jĭyigu.

18 Jesuré ĩñatutira ticoarĭguere Pilato masĭjĭjĭyi.

19 Apeyé, cūu queti beserĭ basocū duirópū duiri, cūu nūmo cūārē queti ticocoyigo. “Mūū besegudare ñañarō tiirĭjĭña. Āñugú niiqui. Nami cūūye maquērē bayiró quioró quēēāta”, jĭcomiyigo.

20 Paiaré dutirá, teero biiri batoá dutirá basocáre sĭadutĭyira: “Barrabápere wionécodutĭya; Jesupére sĭadutĭya”, jĭdutĭyira.

21 Too síro Pilato basocáre sĭñānemoyigu:

—Cūa puarārē ¿niipére wionécori boogári? jĭyigu.

—¡Barrabáre! jĭyira.

22 Pilato cūārē jĭyigu:

—Too docare Jesús cūa “Cōāmacū beserigū Cristo” jĭgūpere ¿deero tiirĭ boogári? jĭyigu.

—¡Curusapū páabiatudutĭya! jĭyira niipetira.

23 —¿Ñeenó ñañaré tiirĭ cūu? jĭyigu.

Basocápe bayiró busurómēna: —¡Curusapū páabiatudutĭya! jĭnemoyira.

24 Basocá Pilato wedeserere tūodugáryira. Teero biiri noo booró acaribĭmājĭyira. Pilato teerē ĩñagū, oco néeatidutĭyigu. Basocá ĩñacoropū wāmocose, jĭyigu:

—Āni basocáre sĭārĭ, yuū tiirē mee niĭā. Cūu diari, múāye wapa niĭādacu, jĭyigu.

25 Cūa niipetira yuuyira:

—Cūu diare wapa ūsā pōnamēna wapa cūoáda, jĭyira.

26 Too síro Barrabáre wionécobosayigu. Jesuré tĭnadutĭtoaari síro, curusapū páabiatu sĭadutĭyigu.

27 Too síro Pilatoyara surara cūāye wiseri popea macā yepapū Jesuré néewayira. Toopū āpērā niipetira surarare néoyira cūu pūtopū. 28 Cūūyaro sutiroré tuuwé, aperó ōpūya sutiro tiiróbiro bayiró sōārōrē sĭāyira. 29 Sicabeto potamēna tiirĭ beto cūūya dupupūre péoyira. Sicagú tuurĭtuarigu

õpūyagunorē cūū diamacú wāmomena ñeedutiyira. Teero tiitóa, cūū p̄top̄ ñicācoberimena jeacūmu, cūūrē buijāyira.

—Ūseniā m̄m̄mena, judíoa õp̄ū, jīī buijāyira.

³⁰ Cūūrē usecó eobatétuyira. Tuurítuarigure cūūrē tūāwécojã, dupup̄ p̄ee páayira. ³¹ Buitóa, cúū cūūrē sãããrirore tuuwécojã, cūū sãñasuguearirore sããyira. Curusap̄ páabiatuura wáara néewawa.

Jesuré sããrígue

(Mr 15.21-32; Lc 23.26-43; Jn 19.17-27)

³² Jesuré páabiatuura wáara néewari, sícū basocá Cirene macã macūrē buajeáirira niwã. Cūū Simón wāmecutiwi. Cūūrē Jesús apawari curusare apadutirira niwã.

³³ Cúū jeawa Gólgota burop̄. Gólgota jīrō, “Dupucoro” jīrō tiia. ³⁴ Toop̄ú vino sūguērēmena wúoarigue tĩãmiwã. Cūūpe teeré sīniñámi, sīnidújãwĩ.

³⁵ Cūūrē curusap̄ páabiatuari siro, surara cūūye suti niimiãriguere batoadara, jīībuaapewa. Cúū teero tiirēmena profeta jóarigue diamacú wáaro tiiyíro. Ateré jóarigu niwĩ:

Yée sutire cúū basiro jīībuaape batowa,†
jīī jóarigu niwĩ.

³⁶ Too síro surara cūūrē coterã jeanuãwã. ³⁷ Jesuyá dupu sotoap̄ basocá cūūrē wedesããriguere jóatunoriro niwũ táboap̄ĩp̄ure. “ANI JESÚS JUDÍOA ÕP̄Ū NIIÍ”, jīī jóanoriro niwũ.

³⁸ Jesuména puarã yaarépirare páabiatuura; sícū diamacúpe, ãp̄ĩ acuniñape n̄cōwã. ³⁹ Basocá toop̄ú netōwára, cūūrē ñañarõ jīrã, dupup̄á saguejõãrucuwa. ⁴⁰ Cūūrē jīwã:

—Júū. M̄m̄ “Cõãmacūwiire cõãgũda” jīīmiwũrã. “Itiábureco siro apewíi tiipeticojãgũda”, jīīmiwũrã m̄m̄. Teero jīirigu m̄m̄ basirora netõnéña. M̄m̄ Cõãmacū macū niigũ, curusap̄ tusagú diiátiya, jīwã.

⁴¹ Paiaré dutirácã, Moisés jóarigue buerá, teero biiri b̄toã dutirámena teerora jīī buijãwã:

⁴² —Cūū ãp̄erãcãrē netõnéwĩ; cūū basirop̄e netõnémasĩrii. “Israelya põna macãrã õp̄ū niã”, jīwĩ. Too docare curusap̄ tusagú cūū basiro diiátaro. Cūū basiro diiátari docare, padeoáda. ⁴³ Cūū “Cõãmacūrē padeoá” jīwĩ. “Cõãmacū macū niã” jīwĩ. Cõãmacū cūūrē maĩgũ, cūūrē netõnéãrõ, jīī buijãwã.

⁴⁴ Yaarépira cūūmena curusap̄ páabian̄cõãriracã teerora cūūrē ñañarõ jīī buijãwã.

Jesús diarigue

(Mr 15.33-41; Lc 23.44-49; Jn 19.28-30)

† 27:35 Salmo 22.18.

45 Coeritó niirĩ, niipetiro tiiditapu naĩtĩãjõãwã. Téé ñamica tres niirĩpu naĩtĩãtuwu. 46 Tii hora niirĩrã, Jesús bayiró acaribíwi:

—Elí, Elí, ¿lama sabactani? jĩwĩ cũyemena. Teero jĩngũ, “Cõãmacũ, Cõãmacũ, ¿deero tiigú yũure cõãwai?” jĩngũ tiiwĩ.

47 Æpẽrã sĩquẽrã toopú niirã teeré tuorã, jĩwã:

—Ini profeta Elíare suocogu tiiquí, jĩmiwã.

48 Máata sícũ cutuwá, sicasitia née, vino piyare soanéwĩ. Siniãrõ jĩngũ, sicagú cãñugũpu siatú, cũũrẽ súumũõcowi. 49 Cũũ teero tiirí, Æpẽrã jĩwã:

—Coteya ména. Elías cũũrẽ netõnégũ atiboqui, jĩmiwã.

50 Jesús bayiró acaribínemo, diajõãwĩ. 51 Cũũ diari, Cõãmacũwii popeapu Æñunetõjõãri Tatia cãmotáyosari casero ãmũãrõpe yigadiati, puacaseropu jeacotuariro niiwã. Dita bayiró cãmeña, ãtãpá watijõãriro niiwã. 52 Ætãtutiri diarirare cũũre tutiri tusujõãriro niiwã. Teero wáari, diarira Cõãmacũrẽ padeoríra masãrira niiwã. 53 Jesús cũũ masãmũããri siro, ãtãtutiripu niimiãrira witiwa, Jerusalénpu sããatiwa. Cũũrẽ pau ñãwã.

54 Cien surara dutigú, cũũ suraramena Jesuré coterá dita cãmeñarĩ ñnarã, apeyenó wáari ñnarã, bayiró cuira, jĩyira:

—Diamacũrã ãni Cõãmacũ macũ niimiãyi, jĩyira.

55 Pau numiãcã toopú niiwã. Cũũ Jesuré tiiápurira niiwã. Cũũ Galileapu atiri, cũũrẽ nãñuãtiwa. Yoaropu Jesuré ññanucũwã. 56 Cũũmena niiwã: María Magdalena; María (coo Santiago, José paco niiwõ); Zebedeo nãmo niiwã.

Jesuré ãtãtutipu cũũrique

(Mr 15.42-47; Lc 23.50-56; Jn 19.38-42)

57 Nãicũmurĩ, sícũ pee apeyé cõogú Arimatea macã macũ jeayigu. Cũũ wãmecutiwĩ José. Cũũcã Jesuré padeogúra niiwĩ. 58 Cũũ Pilato putopu sããwa, Jesuyá õpũũrẽ sãiyigu. Pilato surarare “ticoya” jĩyigu. 59 Too síro José Jesuyá õpũũrẽ néedioco, sutiró ãñurí casero, jũĩrĩ manirí caseromena cõmayigu. 60 Túajea, cũũya tuti mama tuti ãtãgãpu coari tutipu cũũyigu. Tiiututi José coadutĩri tuti niiwã. Tiiututire ãtãqui pairíquicamena tuunéwa, biajã, wãajõãyigu. 61 María Magdalena, apegó María tiituti díamacãpu ññaduiyira.

Jesuré cũũri tutire surara coterigue

62 Apebũreco ãsã yeerisãri bũreco niirĩ, paiaré dutirá, teero biiri fariseo basoca Pilato putopu neãyira. 63 Cũũrẽ jĩyira:

—Ësãrẽ dutigú, ãsã jõõ niĩãrigu jĩditorepigũ catigũpu jĩriguere wãcũã. “Yũũ itiabũreco diari siro, masãgũda”, jĩrigu niiwĩ. 64 Teero tiigú, surarare cũũrẽ cũũri tutipu ticocoya, ãñurõ bia, cotearo jĩngũ. Itiabũrecore ãñurõ cotedutiya. Teero

tiihéri, cūñ buerá cūñya òpũürẽ yaajãbocua. Yaaári siro, basocáre “diaarigupũ niipacũ, masãjõããrigũ niiãwĩ” jĩbocua. Cūñ teero jĩĩtã, too suguero jĩĩditore nemorõ ñañaãdacu, jĩyira.

⁶⁵ Pilato cúãrẽ jĩyigu:

—Surarare néewaya. Tiitutipũ merẽã wáari jĩrã, múã põõtẽõrõ ãñurõ bia, cotedutiya, jĩyigu.

⁶⁶ Teero tiirá, ãtãqui biaríqui sotoa sicadaména wéediyoturira niiwã, cúñ sããwari, ññamasããda jĩrã. ãñurõ biaári siro, surarare cotedutira cūñyira.

28

Jesús masãmũãrigue

(Mr 16.1-8; Lc 24.1-12; Jn 20.1-10)

¹ Ësã yeerisãri bureco sábado netõãri siro, apebúreco bóeri María Magdalena, apegó Mariámena tiitutire ññarã wáayira.

² Wãcũña manirõ dita bayiró cãmeñayiro. Ángele ãmũãsepũ niiãrigũ diiãtiyigu. Tiitutire wáa, cúñ biamíriquicare aperopú tuunécowayigu. Too síro tiiquica sotoapũ jeanuãyigu. ³ Cūñ bupõ wããyoro tiiróbiro asiyáyigu. Cūñye suti bayiró butiré capemóre niyiro. ⁴ Surara cúãrẽ cui, ñapõpi, diara tiiróbiro ñaacũmuyira.

⁵ Ángele numiãrẽ jĩyigu:

—Cuirijãña. Yũũ masiã: Múã Jesuré cúñ curusapũ páabiatu siããrigure ãmaãrã tiia. ⁶ ãnorẽ maniĩ. Cūñ jĩĩrirobirora masãtoaawĩ. Jãmũ, cúñrẽ cúũãrĩrore ññarã atiya. ⁷ Ññatoa, boyeromena cūñ buerá niiãrirare queti wedera wáaya: “Diaarigupũ niipacũ, masãjõããrigũ niiãwĩ. Cūñ múã suguero Galileapũ jeatoagũdaqui. Toopú cúãrẽ ññaãdacu”, jĩ wedeya. Teeré yũũ múãrẽ wedegũ atiawũ, jĩyigu.

⁸ Cūñ teero jĩĩrĩ tũorã, tiitutipũ niiãrira boyeromena wáajõãyira. Cuipacara, ãseniremena cutawáyira, Jesús buerá niiãrirare wedera wáara. ⁹ Wãcũña manirõ Jesús cúãrẽ bauá, ãñudutiya. Cúñ cūñ pũto wáa, cúñye dũporire ññaepõ, padeoyira. ¹⁰ Jesús cúãrẽ jĩyigu:

—Cuirijãña. Yũũ bueráre Galileapũ wáadutira wáaya. Toopú yũũre ññaãdacua, jĩyigu.

Surara cúñ ññariguere wederigue

¹¹ Numiã wáaritabe, siquẽrã surara tiitutire cotemiãrira macãpũ jeayira. Paiaré dutirãre niipetire toopú wáaariguere wedeyira. ¹² Teero tiirá, paiaré dutirá, bũtoá dutirãmena neãyira. Cúñ “¿deero tiiró booi?” jĩ wedeseyira. Wedeseari siro, surarare pairó niyeru tico, ¹³ jĩyira:

—Ateré basocáre jĩĩña: “Ñami ùsã cāninetõritabe, Jesús buerá jeaarira niiãwã. Cũya õpũũrẽ yaajããrira niiãwã”, jĩĩña. ¹⁴ Pilato múã wedeariguere tũorí, ùsã “diamacũrã teero wáaairo niiãwũ” jĩĩapuada. Ùsã teero jĩĩrĩ, múãrẽ ñañarõ wáaricu, jĩĩyira.

¹⁵ Surara niyeru ñee, cúãrẽ wededutirirobirora wederira niiwã. Judíoa atitópũcãrẽ surara jĩĩditoriguere wedeserucujãya.

Jesús cãũ bueráre dutirigue

(Mr 16.14-18; Lc 24.36-49; Jn 20.19-23)

¹⁶ Too síro ùsã Jesús buerá once Galileapũ wáawũ. Ùtãgũpú Jesús ùsãrẽ wáadutirigupũ wáawũ. ¹⁷ Cũũrẽ ñña, padeowá. Æpẽrãpẽ “¿cũũrã niiĩye?” jĩĩ wãcũwã. ¹⁸ Jesús ùsã putopũ ati, jĩĩwĩ:

—Cõãmacũ yũure õpũ sõnecotoaawĩ. Niipetiro ùmũãse, atiditaré dutimasã. ¹⁹ Teero tiirá, niipetiropũ macãrãrẽ yéé quetire wedera wáaya. Cúãrẽ múã tiiróbiro yũũ buerá ni-irĩ tiiyá. Cúãrẽ wãmeõtira, yũũ Pacu, yũũ, Espiritu Santo wãmemena wãmeõtija. ²⁰ Niipetire yũũ múãrẽ dutiriguere cúãrẽ bueya, yũũgaro jĩĩrã. Niipetire bũrecori múãmena ni-irucujãgãdacu. Téé atibãreco petirípũcãrẽ múãmena ni-irucujãgãdacu, jĩĩ wedewi Jesús.

MARCOS

Jesucristoye quetire jóarigye

Juan Bautista wederigye

(Mt 3.1-12; Lc 3.1-9, 15-17; Jn 1.19-28)

¹ Jesucristo Cõãmacũ macũye queti niinucãrigye.

² Profeta Isaías* ateré jóarigye niiwĩ:

Yũre wedesuguegye mũũ sugero ticocoguda.

Cũũ mũũ wáadarimarẽ quẽnoyúegudaqui.

³ Sícũ yucũ manirõ, basocá manirõpũ

bayiró busurõmena wedegudaqui:

“Sícũ õpũ atiadarimarẽ quẽnarõ tiirõbiro,

marĩ Õpũ atiadari sugero,

múã ñañaré tiirere duujã, añurõ niyueya”, jĩgũdaqui,†

jĩ jóarigye niiwĩ.

⁴ Teero tiigũ, Juan basocá manirõpũ niyigye. Basocãre ocoména dícu wãmeõtinetõyigye. Cũũ cúãrẽ wedeyigye:

—Múã ñañaré tiirere wãcũpati, waso, wãmeõtituditiya. Teero tiirĩ, Cõãmacũ múã ñañaré tiirere acabógudaqui, jĩyigye.

⁵ Paũ Judea dita macãrã, ãpẽrã Jerusalén macãrã cũũ wederere tuorã wáyira. Cúã ñañaré tiirere wedenetõãri siro, día Jordãnpũ cúãrẽ wãmeõtiyigye.

⁶ Cũũyaro sutiró camello póarimena tiiriro niyiro; cũũ siatúrida wáicu caseroda niyiro. Cũũ yeseroare, macãncũ macãrã mumiãocore yaarucuyigye. ⁷ Juan basocãre wedeyigye:

—Yũũ siro ãpĩ yũũ nemorõ tutuagyẽ atigũdaqui. Cũũ añunetõgũ niiqui. Yũũpeja cũũrẽ sícãrĩbiridojãcu. ⁸ Yũũ múãrẽ ocoména wãmeõtia. Cũũpeja nemorõ añurõ tiigũdaqui múãrẽ: Espiritu Santore ticodiocogũdaqui, múãmena niirucujããrõ jĩgũ, jĩyigye Juan.

Juan Jesuré wãmeõtirikye

(Mt 3.13-17; Lc 3.21-22)

⁹ Teebũrecorira Jesús Nazaretpũ niyigye. Tiimacã Galilea ditapũ niĩã. Too niĩarigye wáa, jeyigye Juan pũtopũ. Juan cũũrẽ día Jordãnpũ wãmeõtiyigye. ¹⁰ Jesús tiimaapũ niĩarigye maajeãnucãgũ, máata ãmũãse pãõrĩ iñayigye. Espiritu Santo sícũ bua tiirõbiro baugũ cũũpũre diijeáyigye. ¹¹ Teero wáari, ãmũãsepũ wedeseri tuoyíra:

—Mũũ yũũ macũ yũũ bayiró maĩgũ niĩã. Mũũmena bayiró useniã, jĩyigye.

* 1:2 Isaías tiibũrecopũ Jesucristo atiditapũ atiadarere jóayuerigye niiwĩ. † 1:3 Isaías 40.3.

Satanás Jesuré jĩcõãĩsãmirigue
(Mt 4.1-11; Lc 4.1-13)

¹² Máata Espiritu Santo basocá manirõpũ Jesuré wáadutiwigũ.

¹³ Toopáre cuarenta burecori wáicura cúara watoapũ niwigũ. Wátĩārē dutigú Satanás wãmecutigu cũūrē jĩcõãĩsãmiwigũ, ħniirõrã Cõãmacūrē netõnũcãrii? jĩĩgũ. Ángelea† Jesuré tiápuyira.

Jesús Galileapũ wedenũcãrigue
(Mt 4.12-17; Lc 4.14-15)

¹⁴ Juanrē peresu sõnecoari siro, Jesús Galileapũ wáayigu. Cõãmacũ basocáre netõnére quetire wedeyigu. ¹⁵ “Cõãmacũ dutiré múãpũre niĩadare jeadaropũ tiia. Teero tiirá, múã ñañaré tiirére wãcũpati, wasoyá. Teero biiri Cõãmacũ basocáre netõnére quetire padeoyá”, jĩĩyigu.

Jesús bapari wai wasarí basocare “jãmũ” jĩĩrigue
(Mt 4.18-22; Lc 5.1-11)

¹⁶ Jesús Galileataro wesapũ wáayigu. Toopá wáagu, Simónrē, cũũ bai Andrére ññayigu. Wai wasarí basoca niijĩrã, bapigu cõãño, wai wasara tiyíra. ¹⁷ Jesús jĩĩyigu cúārē:

—Jãmũ yũũmena. Múã mecūtígārē wai wasarí basoca niĩã; too síropũre múã basocáre yé quetire ãñurõ wederí basoca wáaadacu sáa. Teeré wederí, paũ padeoádacua, jĩĩyigu.

¹⁸ Teeré tũorá, máata cúãye bapiyucũre toorá cũũjã, Jesuména wáajõãyira.

¹⁹ Too péero wáa, Zebedeo põna Santiago, cũũ bai Juanrē ññayigu. Cúã dooríwũpũ bapiyucũre jeesãñáyira. ²⁰ Jesús máata cúãcãrē “jãmũ” jĩĩyigu. Cũũ teero jĩĩrĩ tũorá, cúãyawũ dooríwũpũ niirãrē, cúã pacũ Zebedeore, cũūrē padecoterare cũũjã, wáajõãyira Jesuména.

Jesús wãtĩrē cõãrigue
(Lc 4.31-37)

²¹ Capernaum macãpũ jeayira. Judíoa yeerisãri bureco niirĩ, Jesús cúã neãrĩ wiipũ sããwa, tiwiipú niirãrē buenũcãyigu.

²² Cũũ buerére tũorá, tũomaníjõãyira. Dutiré cũogú tiiróbiro bueyigu. Moisés jóarigue buerá tiiróbiro bueriyigu. ²³ Tiiwíi cúã neãrĩ wiipũ sĩcũ basocá niyigu. Wátĩ cũũpũre niyigu. Cũũ acaribíyigu:

²⁴ —Mũũ Jesús Nazaret macũ, ãsãrē potocõrijãña. Ësãrē ñañarõ tiidíogũ atigu tiia. Yũũ mũũrē ññamasĩã. Cõãmacũ ticodiocorigũ, ñañaré manigú niĩã, jĩĩyigu.

²⁵ —Ditamaníjõãña; cũũpũre niigú, witiwaya, jĩĩ tutiyigu Jesús.

²⁶ Wātī cū̄p̄ure niigú cū̄rē ñaacūmu, ñapōpiri tiiyígu. Bayiró acaribí, witiwayígu. ²⁷ Niipetira ññamanijōāyira. Cū̄a basiro cāmerī sāññá tiiyira:

—¿Ñeenó niimiito ate mama bueré? Ñani basocú wātīā cōāmasīrere cōjāī. Wātīā cū̄a “witiwaya” jīrī, witiōāyira, jīyira cū̄āpeja.

²⁸ Máata Jesuyé queti Galileap̄ure sesajōāyiro.

Jesús Simón Pedro mañecōrē netōnérigue
(Mt 8.14-15; Lc 4.38-39)

²⁹ Máata Jesús cū̄a neārī wii niiārigu witi, Simón, Andrécāya wiip̄u wáayigu. Santiago, Juan cū̄mena wáayira. ³⁰ Toopú Simón mañecō wiorécūtigo pesayigo. Máata teeré wedeyira Jesuré. ³¹ Jesús coo p̄utop̄u sãawayigu. Coore wāmop̄u ñee, wéemū̄d̄upocoyigu. Cū̄a teero tiirira, wioré tatijōāyiro. Coo cū̄ārē yaaré ecayigo.

Jesús pāu diarecutirare netōnérigue
(Mt 8.16-17; Lc 4.40-41)

³² Muip̄u sãawaari siro, niipetira diarecutirare Jesús p̄utop̄u néewayira. Wātīā sãānoriracārē néewayira. ³³ Niipetira tiimacā macārā Jesús niirí wii sopeputó neāyira. ³⁴ Niipetira noo niiré diaré cuoráre netōnépetijāyigu. Pāu wātīārē cōāwionecoyigu. Cū̄ārē wedesedutiriyigu. Cū̄a Jesús Cōāmacū macū niirére masīyira.

Jesús Galileap̄u wederigue
(Lc 4.42-44)

³⁵ Apebúreco bóeadari suguero, Jesús wācā, macā wesap̄u, basocá manirōp̄u Cōāmacūmena wedesegu wáayigu. ³⁶ Simón, cū̄a menamacārāmena Jesuré āmaārā wáayira. ³⁷ Cū̄rē bua: —Niipetira m̄ūrē āmaārā tiíawā, jīmiyira.

³⁸ Cū̄ape: —Jā̄m̄u p̄utogā niiré macārīp̄u, jīyigu—. Toopúcārē yé quetire wedegu wáaguda. Ateré tiigúra ȳu atiditapú atirigu niíā, jīyigu.

³⁹ Niipetiro Galileap̄ure judíoa nearé wiserip̄u wedewarucuḡu wáayigu. Wātīārē cōāwionecoyigu.

Jesús ōp̄ū bóagure netōnérigue
(Mt 8.1-4; Lc 5.12-16)

⁴⁰ Sīcū basocú ōp̄ū bóagu cū̄a p̄uto wāa, ñicācoberimena jeacūmuyigu:

—M̄ū ȳu diarecutirere netōnéd̄ugagu, netōnémasīā, jīyigu.

⁴¹ Jesús cū̄rē bóaneōgū, cū̄rē ñaapeó, jīyigu:

—Netōnéd̄ugaga. Diaremanigū p̄utūáya, jīyigu.

⁴² Máata cū̄ya ōp̄ū bóare yatijōāyiro. Diaremanigū p̄utūáyigu. ⁴³ Jesús cū̄rē máata ticocoḡu, dutiyigu:

44 —Ateré ãpêrãrê wedegu mee tiiwá, jĩmiyigu—. Pairé ãnogú wáaya, “ãñujõããyi” jĩdutigu. Moisés dutirobirora ti-iwá, basocá niipetira m̃m̃ diaré netõãriguere masiãrõ jĩgũ, jĩyigu.

45 Cũũpe wáa, cũũrê wáaariguere wedenucã, niipetiropu wedepetijãyigu. Teero tiigú, Jesús macãrĩpũre basocá ññacoropũre wãariyigu. Teemacãrĩ wesapu, basocá manirõpu wãayigu. Cũũ teero tiipacári, niipetiro macãrãpu wáa, cũũrê ññanetõyira.

2

Jesús wáamasĩhẽgũrê netõnérigue
(Mt 9.1-8; Lc 5.17-26)

1 Pee b̃ñrecori wáaripacari, Jesús Capernaumpũ coepũtũayigu. Tiimacã macãrã “cũũ niirí wiipũ niĩ” jĩrê quetire tũoyira. 2 Basocá paũ toopú neãyira. Tiiwiiré dadajõãyira, sopeputócãrê teerora. Sããwamasĩña maniyiro. Cũũrê bueyigu. 3 Cũũ pũtopũ sĩcũ wáamasĩhẽgũrê nẽjeayira. Vapari ãmũã cũũrê ñoonéyira. 4 Cũũ basocá paũ niirĩ, Jesús pũtogãpu jeamasĩriyira. Teero tiirã, wii sotoápu mũãwa, Jesús niirõ sotoapu sicacope néeweyira. Tiicopepu wáamasĩhẽgũrê cũũ cõãrõmena diocóyira. 5 Jesús cũũ padeorĩ ññagũ, wáamasĩhẽgũrê jĩyigu:

—Yáa wedegu, m̃m̃ ññañaré tiirére acabónotoaa, jĩyigu.

6 Toopú duirã Moisés jóarigue buerã wãcũyira: 7 “¿Ñi deero tiigú biiro wedesei? Teero jĩgũ, Cõãmacũrê ññañarõ wedesegu tii. Cõãmacũ sĩcũrã ññañaré tiirére acabómasĩ”, jĩ wãcũyira cúãpeja.

8 Máata Jesupé cũũ wãcũrere masĩjãyigu.

—¿Deero tiirã múã teero wãcũĩ? 9 Ñirê “m̃m̃ ññañaré tiirére acabónotoaa” yũ jĩrĩ, tee cũũrê acabónoãriguere ññaricu múãjã. Yũ ãni wáamasĩhẽgũrê “wũmũnucã, m̃m̃ cõãrõrê nẽeapa wáaya” jĩrĩpereja, cũũ wũmũnucãrĩ ññãã múã. 10 Yũ niipetira sõwũ niã. Teero tiigú, atiditapũre basocã cũũ ññañaré tiirére acabómasiã. Yũ dutirere múãrê ãnogúda, jĩyigu cũũpeja.

Wáamasĩhẽgũrê jĩyigu:

11 —Yũ m̃m̃rê “wũmũnucãña” jĩã. M̃m̃ cõãrõrê nẽeapa, m̃m̃ya wiipũ pũuawayã, jĩyigu.

12 Wáamasĩhẽgũ niimiãrigũ wũmũnucã, máata cũũ cõãrõrê nẽeapa, niipetira ññacoro wãajõãyigu. Teero tiirã, niipetira ññamanijõãyira. Cõãmacũrê usenire tico, “biiro tiirere marĩ ññahẽrã niãwũ” jĩyira.

*Jesús Leviré “jãmu” jĩrigue**(Mt 9.9-13; Lc 5.27-32)*

¹³ Galileataro wesapu wáyigu sũcã. Niipetira basocã cũũ putoꝝ neãari siro, cũãrẽ bueyigu. ¹⁴ Too netõwágu, Alfeo macũrẽ ñabuyigu. Cũũ wãmecutiugu Leví. Cũũ romanuã õpũrẽ niyeru wapasébosari basocũ niyigu. Jesús cũũ paderõpu duiri ñña: —Jãmu yũmena, jĩyigu.

Leví wãmuncã, cũũmena wáajõãyigu.

¹⁵ Too síro Jesús Leviyá wiipu yaadiyigu cũũ buerãmena. Pã niyeru wapasébosari basoca, ãpẽrã ñañaré tiirá cũãmena yaadiyira. Pã peti cũãno Jesuré nũyira. ¹⁶ Moisés jóarigue buerá fariseo basoca niirã Jesús cũãmena yaari ññarã, cũũ buerãre sãñáyira:

—¿Deero tiigú múãrẽ buegú ñañaré tiirãmena, niyeru wapasébosari basocamena yaai? jĩyira.

¹⁷ Jesupé teeré tãogú, cũãrẽ jĩyigu:

—Diaremanirã ucotigũre booricua; diarecutira dícu ucotigũre boocúa. “Ññurẽ dícu tiia” jĩrãrẽ ãmaãgũ atiriwũ; ñañaré tiirãpere ãmaãgũ atiwũ, jĩyigu.

“¿Mũu buerá deero tiirá betirí?” jĩrigue

(Mt 9.14-17; Lc 5.33-39)

¹⁸ Sicabũreco Juan buerere nũnrã, ãpẽrã fariseo basoca betirá tiyira. Cũã betirí, sĩquẽrã Jesús puto wáa, cũũrẽ sãñáyira:

—Juan buerere nũnrã, fariseo basoca buerere nũnrãcã betiia. ¿Deero tiirá mũu buerãpe betirí? jĩyira.

¹⁹ Jesupé cũãrẽ jĩyigu:

—Wãmosiãgũdu boocõrira cũũrẽ “yaaria; betirá tiia” jĩrĩ, ñañaniã. Wãmosiãgũdu cũãmena niirĩ, betimasĩña maniã. ²⁰ Too síro cũũ néewanogũdaqui. Teebũrecorire betiãdacua, jĩyigu—.

²¹ ‘Sĩcũ sutiró bũcũrore mama caseromẽna seeréturiqui. Teeré tiãtã, coserí, mama caserope wẽduo, bũcu caserore yigãjõãrĩ tiicú. Teero tiirí, pairí cope yiganemocu. ²² Teerora sĩcũ mama vinorẽ* wãicũra caseropori bũcũporimena posetiriqui. Teeré tiirí, wũga, teepori esarí, podojõãcu. Vino piõbatejõã, teeporicã cõõjõãcu. Teero tiirã, mama vinorẽ mamapõripũ posetiro booa, jĩyigu Jesús.

Yeerisãri bũreco niirĩ, trigo tãnerigue

(Mt 12.1-8; Lc 6.1-5)

²³ Sicabũreco judiõa yeerisãri bũreco niirĩ, Jesús cũũ buerãmena trigo wesepũ netõwáyigu. Too netõwãra, cũũ buerã trigore tũnenũcãyira, yaaadara. ²⁴ Fariseo basoca cũũrẽ jĩyira:

* 2:22 Portugués: vinho.

—Íñaña. Marĩrẽ yeerisãri burecore padedutiripacari, ¿mũu buerápeja deero tiirá padera tiii? jĩyira.

²⁵ Jesús cúãrẽ jĩyigu:

—Ōpũ David sicabureco yaaré manirĩ, jubóayigu. Cũũ menamacãrã jubóaramena cũũ tiiriguere múã buerá niipacara, ¿masĩrii? ²⁶ Cõãmacũwiipu sããwayigu. Toopũ pã mesa sotoa pesariguere “Cõãmacũye niã” jĩriguere yaapetijãyigu cũũ menamacãrãmena. Paiá dícare yaaré niimiyo. Davipé pai niiripacu, teeré sã, yaapetijãyigu. Abiatar paiaré dutigú niirito, David teero tiiyigu, jĩyigu.†

²⁷ Jesús jĩnemoyigu:

—Cõãmacũ yeerisãri burecore cũũrigu niiwĩ, basocãre tiápugu. Basocãpe yeerisãri burecore tiápuaro jĩgũ mee cũũrigu niiwĩ. ²⁸ Teero tiigú, yũ niipetira sõwũ yeerisãri bureco niirĩ, basocá tiádarere dutimasã, jĩyigu.

3

Jesús wãmo bure core cogure netõnérigue

(Mt 12.9-14; Lc 6.6-11)

¹ Jesús cũũ tiirucúrobirora judíoa neãrĩ wiipu sããwayigu sũcã. Toopũ sĩcũ wãmo bure core cogú niiyigu. ² “¿Marĩ yeerisãri burecore cũũrẽ netõnégũdari?” jĩ wãcũrã, ãnanũseyira, wedesãadara. ³ Jesús wãmo bure core cogure jĩyigu:

—Wũmũncãña basocá decoru.

⁴ Jesús too niirãrẽ sãĩñáyigu:

—Marĩrẽ dutiré ¿deero tiidutĩ yeerisãri bureco niirĩ? ¿Ãñurere o ñañarere tiidutĩ? ¿Basocãre netõnére o basocãre sããcõãrere tiidutĩ? jĩmiyigu.

Cũãpe yũriyira. ⁵ Teero tiigú, Jesupé cúãrẽ cúaremena cãmenucã ãñayigu. Cũã tuodugãheri ãñagũ, bayiró bóaneõgũ wáyigu. Wãmo bure core cogure: —Mũya wãmorẽ súcoya, jĩyigu.

Cũũpeja súcoyigu. Teero tiirã, cũya wãmo sicato niirirobirora pũtuáyo. ⁶ Fariseo basocape witiwayira. Máata Herodere tuonũseramena “¿deero tii marĩ ãnirẽ sããdariye?” jĩ wedesewayira.

Galileataro wesapu paũ basocá neãrigue

⁷ Jesús cũũ buerãmena Galileataro wesapu wáyigu. Pau Galilea dita macãrã cũũrẽ nũnyíra. ⁸ Cũũ pee ãñuré tiirĩ tuorã, paũ basocá cũũ pũtopu wáyira. Judea dita macãrã, Jerusalén macãrã, Idumea dita macãrã, día Jordán muĩpũ muãtirope macãrã, Tiro wesa macãrĩ macãrã, Sidón wesa macãrĩ macãrã Jesuré ãñarã wáyira. ⁹ Cũã paũ niirĩ ãñagũ, Jesús

† 2:26 1 Samuel 21.1-6.

cũu bueráre sicawá dooríwũ cwoyúedutiyigu, “tuudiyóbocua” jĩgũ. ¹⁰ Cũu pau netónéyigu. Teero tiirá, ãpẽrã diarecutira cũurẽ padeñádugara, cũurẽ tuudiyóatiyira. ¹¹ Wãtĩã cwoará Jesuré ãnarã, cũu díamacũ ñicãcoberimena jeacũmu, bayiró busurómena: —Mũũ Cõãmacũ macũ niĩã, jĩiyira.

¹² Jesús wãtĩãrẽ tutuaromena dutiyigu:

—Teeré wederijãña ãpẽrã tucóro, jĩiyigu.

Jesús doce apóstoles beserigue

(Mt 10.1-4; Lc 6.12-16)

¹³ Jesús ãtãgũpũ muãwayigu. Toopũ cũu tũsarare neãdutyigu.

¹⁴ Cũã neãrirapũre doce ãmuãrẽ beseyigu cũumena nii bueadarare.

—Yũũ besearira niĩã múã. Yée maquẽrẽ wedera wáaadacu, jĩiyigu.

¹⁵ Cũu tiimasĩrere ticoyigu cũãrẽ, wãtĩãrẽ cõãwionecoaro jĩĩgũ.

¹⁶ Cũã noquẽrã niiyira:

Simón (cũũrẽna Jesupé “Pedro” wãme tuuyigu),

¹⁷ Santiago,

cũu bai Juan (cũã Zebedeo põna niiyira. Jesús cũãrẽ “Boanerges” wãme tuuyigu. “Boanerges” cũã wedeseremena jĩĩrõ “bapo põna” jĩĩrõ tiiyiro),

¹⁸ Andrés,

Felipe,

Bartolomé,

Mateo,

Tomás,

Santiago (Alfeo macũ),

Tadeo,

Simón (romanuã dutirãre cõãdugara menamacũ),

¹⁹ Judas Iscariote (too síropũ Jesuré ãnatutirapũre wedesãcotegũdu) niiyira.

Jesuré “Satanás tutuaremena wãtĩãrẽ cõãqui” jĩĩ wedesãrigue
(Mt 12.22-32; Lc 11.14-23; 12.10)

²⁰ Jesús wiipũ sããwayigu. Toopũre pau basocã neãyira sũcã. Teero tiirã, Jesús, cũu buerã yaamasĩriyira. ²¹ Teeré Jesuyã wederã tucoyira. Cũũrẽ “mecũjõãqui” jĩĩrã, néerã wáayira.

²² Moisés jóarigue buerã Jerusalénũ atiarirape biiro jĩiyira:

—Ñni wãtĩãrẽ dutigũ Beelzebú tutuaremena wãtĩãrẽ cõãwionecoi, jĩĩmiyira.

²³ Jesús cũãrẽ neãduti, queorémene wedeyigu:

—Satanás cũũrẽ padecoterare cõãriqui. ²⁴ Sicadita macãrã sícãrõména niĩhẽrã, cũã basiro cãmerĩquẽrã, tiidita macãrã petijõãcua. ²⁵ Sicawĩĩ macãrã sícãrõména niĩhẽrã, cúãcã

petijõãcua. ²⁶ Satanás cũurẽ padecoterare cõããtã, cũũ dutirẽ petijõãcu. Teeména yapacũtjõãqui.

²⁷ 'Sícũ tutuagũya wiire sããwagũ, cũurẽ siatúcũripacu, ãmamasĩriqui; siatúcũtoagũpũ, cũũya wii maquẽrẽ ãmamasĩqui.

²⁸ 'Yũũ ateréja diamacũrã jĩã: Cõãmacũ basocáre niipetire cúã ñañarẽ tiirére, ñañarõ wedeserere acabógũdaqui. ²⁹ Cũũ teero acabópacu, cúã Espiritu Santore ñañarõ wedeseripereja, acabórido jagũdaqui. Cúã Espiritu Santore ñañarõ wedeseri, wapa petiricu, jĩyigũ.

³⁰ Teeré jĩyigũ, cúã “wãtĩ cũoi” jĩĩrĩ tũogũ.

Jesús paco, cũũ baira jeayira

(Mt 12.46-50; Lc 8.19-21)

³¹ Jesús paco, cũũ baira jeayira. Cúã soperú jeanãcã, Jesuré atiduticoyira. ³² Cũũ pũto duirá cũurẽ jĩyira:

—¡Coe! Mũũ paco, mũũ baira soperú mũũrẽ atidutiayira, jĩyira.

³³ —¿Noã niĩ yũũ paco, yũũ baira? jĩyigũ.

³⁴ Cũũ pũto duiráre ñña, cúãrẽ jĩyigũ:

—Ñniã yũũ paco, yũũ baira tiiróbiro niĩya. ³⁵ Cõãmacũ boorére tiiráno cúãrã yũũ bai, yũũ bayio, yũũ paco tiiróbiro niĩya, jĩyigũ.

4

Ote wẽẽbategũmena queoré

(Mt 13.1-9; Lc 8.4-8)

¹ Opatutí Jesús Galileataro wesapũ buenãcãyigũ. Paũ basocã cũũ pũtopũ neãyira. Cúã paũ niinetõĩ ññagũ, dooriwũpũ mũãã, jeanuãyigũ. Ditaturaripũ pũtuáyira basocápeja. ² Cũũ wãcũrémena pee queoré bueyigũ cúãrẽ.

³ —Tũoyá ateré, jĩyigũ—. Sícũ basocũ oteréperire wẽẽbategũ wáayigũ, wiiáro jĩgũ. ⁴ Cũũ wẽẽbatewari, sĩquẽñeperi maapũ ñaacũmuyiro. Minipõná ati, teeré yaapetijãyira. ⁵ Apeyepéri ãtãyepa dita péerogã cũorópũ ñaacũmuyiro. Tiidita ãcũhẽrõgã niijĩrõ, máata manamiyiro. ⁶ Muĩpũ asirí, ocoboró, nãcõrĩ manijĩrõ, sĩnijõãyiro. ⁷ Apeyepéri pota watoapũ ñaacũmuyiro. Pota teeré wiinetõmũã, sããjãyiro. Dũcamaniyiro. ⁸ Apeyepéri ote useniri ditapũ ñaacũmuyiro. Tee wii, bũcũámũã, dũcacũtiyiro. Sicasati treintaperi, apesatí sesentaperi, apesatí cienperi dũcacũtiyiro, jĩyigũ—. ⁹ Tũodugáranõ tũomasĩãdacua, jĩyigũ.

“¿Deero tiigũ queorémena buei?” jĩĩrique

(Mt 13.10-17; Lc 8.9-10)

¹⁰ Basocá wáapetiari siro, Jesús sícūrā niirĩ ñnarã, cūũ putogã niĩarira, cūũ buerá docemena cūũrē sãĩñáyira:

—¿Deero jĩũgáro tii mũũ queorémēna buearigue? jĩyira.

¹¹ Jesús cūũrē jĩyigu:

—Tíatopũ masĩña maniríguere Cõãmacũ dutiré múãpure niĩadarere múãrē masĩrĩ tiia. Yũũre padeohérare queorémēna wedea, ¹² yũũ tiirére ñnapacara, ññamasĩrijããrõ jĩũgũ; yé maquērē tũopacára, tũomasĩrijããrõ jĩũgũ. Cúã tũomasĩrãno niirã, cúã ññaré tiirére duubójĩya; acabóre sãĩbójĩya; Cõãmacũ cūũrē acabóbójĩyi, jĩyigu.

Ote wẽẽbategũmena queorére wedequẽnorigue

(Mt 13.18-23; Lc 8.11-15)

¹³ Cūũrē wedequẽnoyigu:

—¿Múã ate queorére tũomasĩrii? Too docare ¿deero tii apeyé queorére tũomasĩãdari? ¹⁴ Opaperire ote wẽẽbategũ tiiróbiro niiqui Cõãmacũye quetire wedegú. ¹⁵ ãpẽrã basocá maapũ ñaacũmuãreperibiro niicua. Cúã tee quetire tũomícua. Máata Satanás ati, cúã tũomíãriguere ěmapetijãqui. ¹⁶ ãpẽrã ũtãyepapũ ñaacũmuãreperibiro niicua. Tee quetire tũorá, máata ãñurõ ũseniremena tũomícua, tũorápeja. ¹⁷ Nũcõrĩ manijĩrã, yoari ũseniricua. Cúãrē ññarõ tiirí, o ãpẽrã tee quetire padeoré wapa cūũrē ññarõ netõrĩ tiirí, máata padeodújãcua. ¹⁸ ãpẽrã pota watoapũ ñaacũmuãreperibiro niicua. Tee quetire tũomícua, tũorápeja. ¹⁹ Atibúreco maquẽpere bayiró wãcũcua. “ãñurõ niĩadacu pee apeyé cũorá”, jĩũ wãcũmicua. Búrecoricõrõ apeyenórē bayiró boonemócua. Tee niipetire cãmotájãcu tee quetire. Dũcamanirã tiiróbiro niicua. ²⁰ ãpẽrã ũseniri ditapũ ñaacũmuãreperibiro niicua. Tee quetire tũorá, padeocúa. Cúã teero tiirã, dũcacũtreyucũ tiiróbiro niicua. ãpẽrã treintaperi, ãpẽrã sesentaperi, ãpẽrã cienperi dũcacũtreyucũ tiiróbiro niyucocua, jĩũ wedeyigu.

Sĩãwõcorigamena queoré

(Lc 8.16-18)

²¹ Apeyé queorémēna wedenemoyigu:

—Basocá sĩãwõcorigare moocũricua. Teero biiri cúã cãñirõ docapũ sĩãdũpóricua. Teero tiirõno tiirã, ũmũãrõpũ péocua, ãñurõ bóearo jĩrã. ²² Tee tiiróbirora tíatopũ basocá masĩña maniríguere masĩnoãdacu. Bauhéropũ niirécã bauãdacu. ²³ Tũodũgáranano tũomasĩãdacua, jĩyigu.

²⁴ Cūũrē jĩũnemoyigu:

—Múã tũorére ãñurõ wãcũnũnũseyã. Péerogã masĩdũgara, péerogã masĩãdacu. Pairó masĩdũgara, pairó masĩãdacu. Pairó

masĩdugari, Cõamacũ masĩré ticonemogũdaqui. ²⁵ Añurõ tuonunúseranorẽ Cõamacũ nemorõ masĩré ticogũdaqui. Tuodugáheranorẽ cúã masĩmiriguere ãmajãgũdaqui, jĩiyigu.

Oteré bucuaámuãre queoré

²⁶ Apeyé queorémēna wedenemoyigu:

—Cõamacũ dutiré múãpũre niiãdare atequetí tiiróbiro niiã: Sĩcũ basocú oteréperi wẽẽbatequi. ²⁷ Cũũ cãnirĩ, cũũ wãcãrĩ, búrecori, ñamirĩ teeperi tee booró mana, wiicú. “¿Deero wi-igári?” jĩimasĩriqui. ²⁸ Tiiápuro manirõ opapũnagã súuwitinãcã, pũũrĩ witi, bucuaátuajea, ducacuticu sáa. ²⁹ Teeperi bucuaápetiri, teesatiripe sñijõãcu. Teero wáari ñña, “tãnerító jeaa” jĩi, tãneneõqui, jĩiyigu.

Mostazapemēna queoré

(Mt 13.31-32; Lc 13.18-19)

³⁰ Cũãrẽ wedenemoyigu:

—Cõamacũ dutiré múãpũre niiãdarere ate queorémēna wedegũda. ³¹ Sicape mostazape tiiróbiro niiã. Niipetire oteréperi dũaró péeripegã niiã. ³² Péeripegã niipacaro, oteri siro, wiirórũja, niipetire oteyucu nemorõ ãmuãrigu bucuaácu. Pacadũpúrĩ cãocú. Minipõná teedũpũripũ pesacua, muĩpũ bayiró asirí. Toopá põnacutícua, jĩiyigu.

Queorémēna wederigue

(Mt 13.34-35)

³³ Jesús cũũye quetire wedegu, pee queorémēna wedeyigu. Cũã tuomasĩrõ jeatuaro wedeyigu. ³⁴ Cũãrẽ wederécõrõ queorémēna wedeyigu. Cũũ buerápere cúã dícu niirĩ, niipetirere tee queorére añurõ wedeyigu.

Jesús wĩnorẽ, ocoturíre nucũãrĩ tiirígue

(Mt 8.23-27; Lc 8.22-25)

³⁵ Jesús tiibũrecora náicũmuatiri, cũũ bueráre: —Jãmu atitaró iinĩñaru, jĩiyigu.

³⁶ Cũã cũũ sãñaãriwũpũ muãsã, Jesuré néetĩãyira. Basocápe cúã niiãriropũra pũtuájãyira. ãpẽrã apeyepáwũmēna cúãrẽ bapacutitĩãyira. ³⁷ Cũã tĩãwari, wĩno bayiró wẽẽcutuatiyiro. Ocoturí tiiwũpũre páabatesãyiro. Tee páabatesãrĩ, tiiwá duadiaropũ tiimíyiro. ³⁸ Jesupé waatúropũ cũũya dupure sutipó sotoápũ duupéo, cãnisãñájãyigu. Cũũ buerá cũũrẽ wãcõrãrã, jĩiyira:

—¿Ûsãrẽ buegú! ¿Mũũ ññarii? Marĩ duadiaropũ tiara, jĩiyira.

³⁹ Jesús wũmũnũcã, wĩnorẽ nucũãrĩ tiiyigu. Ocoturíre: —¿Ditamanijõãña! jĩiyigu.

Wĩno netõjõãyiro. Nucũãpetijõãyiro. ⁴⁰ Cũũ bueráre jĩiyigu:

—¿Deero tiirá nocōrō cuii? ¿Múārē padeoré manidójāi?
jĩyigu.

⁴¹ Cũā bayiró cuirira nijĩrā, cāmerĩ wedesityira:

—¿Noānó niigariye āni? Cũūrē wĩno, ocoturĩpura yuujā,
netōnucāria, jĩyira.

5

Gerasa macũ wātĩā c̄uogúye queti
(Mt 8.28-34; Lc 8.26-39)

¹ Galileatarore Gerasa ditapu tĩājeayira. ² Jesús doorĩwu
niiārigu maanucārĩ, sīcũ diarirare cũũre coperipu niiārigu
Jesús p̄torp̄ máata atiyigu. Wātĩā c̄uogú niyigu. ³ Cũũ
diarirare cũũre coperipu nijāyigu. Deero tii siatúmasĩña
maniyigu. Cōmedárimenacārē siatúmasĩña maniyiro. ⁴ Pee
peti cōmedárimena cũũye wāmorĩrē, cũũye d̄porire siatúri,
wéetajāyigu. Sīcũno cũūrē sīcārĩbriyira. ⁵ B̄arecori, ñamirĩ
cũũ ūtāyuc̄p̄ diarirare yaaróp̄ acaribinetōgũ tiyigu.
Ūtāperimena cũũ basiro cũũya ōp̄ūrē dote, cāmitujāgũ tiyigu.
⁶ Jesuré yoarop̄ ĩñagūrā, cutuāti, cũũ p̄to ñicācoberimena
jeacũmuyigu. ⁷⁻⁸ Jesupé cũūrē jĩyigu:

—Wātĩ, ānipúre niigú, witiwaya, jĩyigu.

Cũũpe bayiró acaribiremena jĩyigu:

—Jesús, Cōāmacũ ūmuāsep̄ niigú macũ, yuure potocōrijāña.
Cōāmacũ ĩñacorop̄ bayiró sãĩā: Yuure ñañarō netōrĩ tiirjāña,
jĩyigu.

⁹ —¿Deero wāmecutĩ m̄u? jĩyigu Jesús cũūrē.

—Ūsā wātĩā paũ niiā. Teero tiigú, yuũ “Legiōn” wāmecutia,
jĩyigu.

¹⁰ Pee peti cũūrē sãiyigu:

—Ūsārē aperop̄ú ticocorijāña, jĩyigu.

¹¹ Ūtāḡp̄ú paũ yesea yaanucũyira. Wātĩā bayiró sãiyira:

¹² —Ūsārē yesea p̄to wáadutiya. Ūsā cúāp̄ure sãāwa, niiāda,
jĩmiyira.

¹³ —Teerora tiyá, jĩyigu Jesús.

Cũũ teero jĩĩrā, basoc̄p̄ure niiārira witiwa, yeseap̄ure
sãāwayira. Yeseape opat̄dip̄ cutucutúbuawa, opatarop̄u
ñacoñuāyira. Cũā dos mil watoa niimiārira duajōāyira.

¹⁴ Yesea coterĩ basoca cuicocut̄ayira. Cũāya macā
macārārē, cāp̄r̄ip̄ macārārē teeré wedeyira. Cũā wederi
tuorá, “¿deero wáayiri?” jĩ, ĩñarā wáayira. ¹⁵ Jesús p̄torp̄
jeara, paũ wātĩā c̄uogú niimiārigure duiirĩ ĩñayira. Cũũ suti
sãña, āñurō wedesejāyigu sũcā. Tee niipetirere ĩñarā, cuiyira.
¹⁶ Basocú wātĩā cōāwionecori ĩñārira cũūrē wáariguere
wedeyira āp̄ērārē. Yeseare wáariguēcārē wedeyira. ¹⁷ Teeré

tuorá, Jesuré bayiró: —¡Wáagua! ʘsāya ditapure putuárijãña, jĩñcāyira.

18 Jesús dooríwɩɩ mɩãsarĩ, wātĩã cɩogú niimiãrigɩ cūūrē bayiró sãimíyigɩ:

—Yɩcã mɩɩmena wáaguda, jĩmiyigɩ.

19 —Yɩɩmena atirijãña; mɩɩya wiipɩ putuawayaya. Cõãmacū mɩɩrē tiáriguere, mɩɩrē bóaneõremena ññaãriguere wedegu wáaya mɩɩ puto niirãrē, jĩiyigɩ.

20 Cūũ wáa, Decápolis macãrɩɩ niipetire Jesús cūūrē tiiriguere wedenucāyigɩ. Niipetira cūũ wederere tuorá, tuomaníjõáyira.

Jairo macõye queti; Jesuyáro sutiró padeñárigoye queti
(Mt 9.18-26; Lc 8.40-56)

21 Jesús dooríwɩɩmena apeniñapú tĩãjeari, paɩ basocá cūũ putopɩ neáyira. Teero tiigú, díã wesagãɩ putuánucāyigɩ.

22 Toopure sícū judíoa neárí wii dutirá menamacū jeayigɩ. Cūũ wãmecutiayigɩ Jairo. Jesuré ññagū, cūũ puto ñicãcoberimena jeacūmu, 23 bayiró sãiyigɩ:

—Yɩɩ macõ diagopɩ tiiáwõ. Jãɩɩ yɩɩmena. Ñaapeógɩ atiya, coore netõãrõ jĩgū. Mɩɩ teero tiirí, catigodaco, jĩiyigɩ.

24 Jesús cūũmena wáayigɩ. Paɩ basocá cūūrē tuunúnuseyira. 25 Cūã watoapɩ sícõ numiõ niiyigo. Doce cãmarĩ beti niiré teero niirucujãyiro.

26 ʘcotira paɩ cūã ɩcotiri, teeména nemorõ ññaãrõ netõyigo. Coo niyeru cɩomíriguemena cūãrē wapatíma jĩgõ, petinójõáyigo. Coo diaré petiríyiro. Bayiró peti wáayigo.

27 Jesús basocáre netõnére quetire tuoyigo. Teeré tuogó, Jesús sucubíro basocá watoapɩ jea, cūũyaro sutiroré padeñáyigo.

28 “Yɩɩ cūũyaro padeñáremena dícu netõjãgõdacu”, jĩ wãcūyigo.

29 Coo padeñarĩã, coo diaré máata bɩɩnucãjõáyiro. Cooya õpũũ ãñujõãriguere masĩjãyigo. 30 Jesús “yɩɩ tutuaremena netõrĩ tiiátu” jĩ tuomasĩjãyigɩ. Máata cãmenucã, sãĩñáyigɩ:

—¿Noã yáaro sutiroré padeñái? jĩiyigɩ.

31 Cūũ buerá cūūrē jĩiyira:

—¿Mɩɩ ññarii? ¿Basocá paɩ tuunúnuseri ññapacu, “¿noã yɩɩre padeñái?” jĩ sãĩñái? jĩiyira.

32 Jesupé “¿noã yɩɩre padeñái?” jĩgū, ññaãmayigɩ. 33 Coore coore netõãriguere masĩjãgõ, cūũ díamacū ñicãcoberimena jeacūmuyigo. Cuiigo, ñapõpiyigo. Niipetire coore wáaariguere wedeyigo.

34 Jesús coore jĩiyigɩ:

—Yáa wedego, mɩɩ padeojãgõ, netõnénoãrigopɩ putuáa. Diaremanigõ ɩseniremena putuawagoa, jĩiyigɩ.

35 Cūũ coomena wedeseɩu tiirí, Jairoya wii macãrã jeayira.

—Мѹ macō diajōããwō mée. Buegúre nocōrōrã potocōduya, jĩyira.

³⁶ Jesús cúa jĩãriguere tuopacá, judíoa neãrí wii dutigúre jĩyigu:

—Wãcũpatirijãña; diamacárã padeoyá, jĩyigu.

³⁷ Jesús cūmena pau bapacutiri booríyigu. Noquērārē “jãmu” jĩyigu: Pedrorre, Santiagore, cū bai Juanrē. ³⁸ Jesús judíoa neãrí wii dutigúya wiipu jeayigu. Toopú jeagu, basocá uti, bóaneõremena acaribírare ññayigu. ³⁹ Tiiwiipú sããwagu, too basocá niirãrē jĩyigu:

—¿Deero tiirã nocōrō acaribí, utii? Wĩmagō diarico; cãnigō tiicó, jĩyigu.

⁴⁰ Cūãpe cūãrē buijãmiyira. Jesupé niipetirare witiwadu-tiyigu. Cúa witiwaari siro, wĩmagō pacure, pacore, cūmena niirãmena coo pesarí tatiapu sããwayigu. ⁴¹ Toopú sããjeagu, di-arigo wãmorē ñee: —Talita, cumi, jĩyigu cūye arameomena. Biiro jĩgũ, “wĩmagō, wãmũncãña” jĩgũ tiiyigu.

⁴² Máata wĩmagō doce cūmarĩ cuogó wãmũncã, wáayigo. Coo masãrĩ ññarã, bayiró ññamanijōãyira. ⁴³ Jesús bayiró wed-edutiriyigu teeré.

—Coore yaaré ecaýá, jĩyigu.

6

Jesús Nazaretpũ coepũtarigue

(Mt 13.53-58; Lc 4.16-30)

¹ Too niãrigu cū masãri macãpu coepũtayigu. Cū buerácã cūmena wáayira. ² Judíoa yeerisãri bureco jeari, Jesús cúa neãrí wiipu buenãcãyigu. Pau basocá cū buerére tuorã tuomanijōã, cãmerĩ jĩyira:

—Ñni teeré ãnopú bueriwi. ãpĩ cū masĩrere ticojĩyi. Tee masĩremena tiiẽnoyigu. ³ ãni María macũ táboa padegú niĩ; Santiago, José, Judas, Simón sōwũ niĩ; cū baira numiãcã ãno marĩ watoapu niĩya, ¿teerora? jĩ wedeseyira.

Teeré wãcũrã, cūãrē padeodugáriyira. ⁴ Jesupé cūãrē jĩyigu:

—Niipetira apeyé macãrĩ macãrã sĩcũ profetare padeocúa. Cūya dita macãrã, cūya wedera, cūya wii macãrã doca cūãrē padeoricua, jĩyigu.

⁵ Toopúre cū tutuaremena tiiẽñomasĩriyigu. Sĩquērã di-arecutira dícare ñaapeóyigu, cúa diarecutire netōãrō jĩgũ.

⁶ Basocá padeohéri ññagũ, ññamanijōãyigu.

Jesús cū bueráre wededuticorigue

(Mt 10.5-15; Lc 9.1-6)

Too puto niiré macārĩpu buenetōgũ wáajōāyigu. ⁷ Cũã docere cũũ putoꝛu neãduti, puarãcōrō dícu ticoconacāyigu. Wãtĩãrẽ cõãmasĩrere ticoyigu cũãrẽ.

⁸ —Múã wáara, apeyenó néewarijãña, jĩyigu—. Múã tuurítuarigu dícu neéwaya. Wasopo, pugue, niyeru néewarijãña. ⁹ Sapatu, suti, múã sãñaré dícu neéwaya. Apeyé múã suti wasoádarere néewarijãña, jĩyigu—. ¹⁰ Múã wiipú jeara, tiimacãꝛu múã niãdaro jeatuario putuácũmuña. ¹¹ Apemacãꝛu múãrẽ ñeedugaheri, múã wederére t̃odugaheri, tiimacãrẽ netōjōãña. Tooré netōwára, tiimacã maquẽ dita múãye duporipũ túaariguere páabatecũña. Teero tiirã, múã “atimacã macãrã wapa c̃uóya” jĩrã tiíadacu, jĩyigu Jesús.

¹² Cũã wáajōāyira, basocáre “múã ñãñaré tiirére wãcũpati, wasoyá” jĩnetōrã wáara. ¹³ Teero biiri paũ wãtĩãrẽ cõãwionecoyira. Paũ diaré c̃uoráre usemena tuusĩã, cũãrẽ netōneyira.

Juan Bautistare sãríque
(Mt 14.1-12; Lc 9.7-9)

¹⁴ Niipetiroꝛu Jesús tiirére t̃osesájōāyira. Herodes Galilea dita dutigũcã tee quetire t̃ogú jĩyigu:

—Juan basocáre wãmeõtiri basocũ masãgũ masãjĩyi. Teero tiiró, cũũpare tutuare niicu, jĩyigu.

¹⁵ —Elías niiqui, jĩyira ãpẽrã.

—Tíato macãrã profetas tiiróbiro niigũ niiqui, jĩyira ãpẽrãpẽ.

¹⁶ Cũã teero jĩrĩ t̃ogú, Herodepe jĩyigu:

—Tiibũreco yũũ dupure páatadutirigu Juan niiqui. Cũũrã mecũtígãrẽ masãqui, jĩyigu.

¹⁷ Herodes too s̃ugueropũ Herodías usemigõ niĩãrõ jĩgũ, Juanrẽ peresuwiipũ néewa, siatúcũdutiya. Herodías cũũ bai Felipe nũmo niimiyigo. Teero niipacari, Herodepe coore ãma, nũmocũtijãyigu. ¹⁸ Teeré ñãgũ, Juan Herodere: —Mũũ bai nũmorẽ nũmocũtimasĩria, jĩyigu.

¹⁹ Teero tiigó, Herodías Juanména bayiró cúadoajĩgõ, cũũrẽ sããdutĩdugamiyigo. Teero wãcũpaco, sããdutĩmasĩriyigo.

²⁰ Herodepe Juanrẽ cuiyigu. Cũũ basocú ãñugũ niirere, cũũ Cõãmacũyere tiinũnuserere masĩyigu. Juan wederere t̃ogú, bayiró wãcũpatiyigu. Teero wãcũpatipacu, ãñurõ useniremena t̃oyigu, t̃ogúpeja. Teero tiigú, coo ñãñarõ tiidugãrere tiidutĩrimiyigu. ²¹ Herodes cũũ bauári bũreco jeari, bosebũreco tiipéoyigu. Tiibũrecore Herodías Juanrẽ coo sããdugãrere bũajeáyigo. Herodes bosebũreco tiigú, cũũmena paderáre, teero biiri surara dutirãre, Galilea dita macãrã uputĩ macãrãrẽ néõco, cũũmena boseyayigu. ²² Cũã yaarópũ Herodías macõ sããwa, basaẽñoyigo. Coo basaẽñorere Herodes,

ãpērã cūmena yaaduire bayiró t̄sayira. Teero tiigú, Herodes coore j̄iyigu:

—Noo m̄u boorénorē s̄ãrĩ, ticoguda, j̄iyigu.

²³ Coore j̄iyigu s̄ucã:

—Niirõrã j̄iã: Noo ȳu dutiré dita decomena m̄u dutidugari, ticojãguda, j̄iyigu.

²⁴ Coo paco p̄topu witiwa: —¿Ñeenórē s̄ãgõdari ȳu? j̄iyigo.

Coo pacopé: —Juan basocáre wãmeõtiri basocuya dupure, j̄iyigo.

²⁵ Máata cutucutúsã, cúã õpūrē s̄ãiyigo:

—Mecãtigãrã opasida bapamena Juan basocáre wãmeõtiri basocuya dupure néesã, ticoya, j̄iyigo.

²⁶ Coo teero j̄iĩrĩ t̄ogú, Herodes bayiró wãcũpatiyigu. Cũ boocórira t̄ocóropu “niirõrã m̄urē ticoguda” j̄iãrigu niijĩgũ, “ticoria” j̄iãmas̄iyigu. ²⁷ Máata s̄icũ surarare Juanyá dupure páata, néeatidutiyigu. ²⁸ Surara peresuwip̄ wáa, cūya dupure páata, opasida bapamena néesã, coore ticoyigu. Coope coo pacopáre ticoyigu.

²⁹ Juanrē teero tiiré quetire t̄orã, cū buerére n̄nãmíãrira toopú wáa, cūya õpūrē n̄e, ãtãtutip̄ cūrã wáyira.

Jesús cinco mil ãmããrē yaaré ecarigue

(Mt 14.13-21; Lc 9.10-17; Jn 6.1-14)

³⁰ Jesús beserira buenetõãri siro, coe, Jesús p̄topu neãyira. Niipetire cúã tiiãriguere, basocáre bueariguere cūrē wedeyira. ³¹ Cúã p̄topu naĩrõ pau jeará, ãpērã wáara niirĩ, péerogã yeerisã, yaa tiimas̄iyira. Teero tiigú, Jesús cúãrē j̄iyigu:

—Jãm̄u, wáaco marĩ dícu basocá manirõpu. Toopú yeerisãco péero, j̄iĩmiyigu.

³² Cúã sesaro dooríwupu m̄ãsã, basocá manirõpu wáajõãmiyira. ³³ Pau cúã wáari ãñayira. Jesuré ãñarira cū wáaropu niipetire macãrĩ macãrã cut̄n̄n̄úsewayira. Cúã suguero cúã t̄iãjeadarore yuetoayira. ³⁴ Jesús dooríwupu sãñaãrigu duinãcã, basocá paure ãñayigu. Oveja* coterí basocu manirã tiiróbiro niirĩ ãñagũ, bóaneõ ãñayigu. Teero tiigú, cúãrē pee buenãcãiyigu s̄ucã. ³⁵ Ñamicapu niirĩ, cū buerá cū p̄to jea, j̄iyira:

—Ñamicapu niã. ãnopú macã manirõpu niã. ³⁶ Basocáre “nocõrõrã niã” j̄iã. P̄togã niiré macãr̄ip̄, cãpũ niiré wis̄erip̄ cúã yaaré s̄ã, yaara wáaaro, j̄iĩmiyira.

³⁷ —Múã cúãrē yaaré ecayá, j̄iyigu.

* 6:34 Português: ovelha.

Cúãpe “¿deero tiigú teero jĩgari?” jĩmasĩrijĩrã, sãĩñáyira:

—Ësã cúãrẽ ecarí, ocho† muĩpũrã pade wapataremena yaaré sãĩnóbocu, jĩyira.

38 —¿Noquẽpa pã cuoi múã? Ìñarã wáaya, jĩyigu.

Cúã ñnatoa, cúãrẽ: —Sicamoquẽñepa pã, wai puarã niĩya, jĩyira.

39 —Basocá táa sotoapũ opaburi duiaro, jĩyigu.

40 Basocá sĩquẽburire cien, apeyebũrere cincuenta jeanuãyira. 41 Jesús tee sicamoquẽñepa pãrẽ, wai puarãrẽ née, ãmuãsepũ ñnamũoco, Cõãmacũrẽ usenire ticoyigu. Túajea, pãrẽ puatásã, cúũ bueráre basocápũre batodutigũ ticoyigu. Waicãrẽ teerora tiyígu. 42 Niipetira yaa, yapijõãyira. 43 Yaatoaari siro, pã, wai cúã yaaduaariguere doce piseri seesã dadodũpóyira. 44 Teeré yaarira ãmuã dícuere bapaqueori, cinco mil niyira.

Jesús oco sotoápũ wáarigue

(Mt 14.22-27; Jn 6.16-21)

45 Jesús máata cúũ bueráre cúũ jeaariwũpũ jeasãduti, Bet-saidapũ tĩãwasugedutiyigu. Cúã wáari, cúãpe basocáre “wáagu tiia” jĩgũ tiyígu. 46 Cúãrẽ teeré jĩãri siro, ùtãgũpú Cõãmacũmena wedesegu muãwayigu. 47 Náicũmuãri siro, dooríwũ tiitaro decopũ niyiro; Jesupé burusotoápũ sícũrã niyigu. 48 Wĩno páapucãmotari, cúã waawámasĩhẽrĩ ññayigu. Bóemuãatiri, Jesús cúã putopũ wáagu, oco sotoápũ wáayigu. Cúãrẽ netõjõãgũdu tiiróbiro tiyígu. 49 Cúãrẽ oco sotoápũ wáari ññarã, ucuápetijõãyira. “¡Abu! ¡Basocú diarigu wãtĩ niiqui!” jĩ wãcũmiyira. Bayiró acaribíyira. 50 Niipetira cúãrẽ ñña, ucuápetijõãyira. Máata Jesús cúãrẽ jĩyigu:

—Wãcũtutuaya. Yũ niĩã. Cuirijãña, jĩyigu.

51 Cúãyawũpũ muãsãyigu. Cúũ muãsãrĩ, wĩno netõjõãyiro. Teero wáari ññarã, bayiró ucuá, ññamanijõãyira. 52 Pãmena cúũ tiiẽñoãriguere cúã “¿deero jĩrõ tiigári tee?” jĩmasĩriyira. Wãcũmasĩriyira. Teero tiirá, bayiró peti ññamanijõãyira.

Jesús Genesaretpũ diarecutirare netõñerigue

(Mt 14.34-36)

53 Cúã tiitaropũre tĩã, Genesaretpũ jeayira. Cúãyawũ dooríwũre siatúpaso, maajõãyira. 54 Toopú cúã maajeánucãrĩ, too macãrã máata Jesuré ññamasĩyira. 55 Teero tiirá, cúã niipetiropũ catũwá, diarecutirare cúã cõãrémena néewayira. 56 Noo cúũ wáaropũre, metãmacãrĩgãpũre, pacamacãrĩpũre, cãpũpũre, cúũ netõwáadaropũre diaráre néewa, cúũ, yueyira. Jesuré sãiyira:

† 6:37 Portugués: oito.

—Mũyaro sutiró yapa dícare padeñáma, jĩyira.
Niipetira padeñáãrira netõjõãyira.

7

Basocáre ñañarã wáari tiiré (Mt 15.1-20)

¹ Sicabũreco fariseo basoca, teero biiri síquẽrã Moisés jóarigue buerá Jerusalénpũ niĩarira jea, Jesús pũtopũ neãyira. ² Toopú neãrã, síquẽrã Jesús buerá yaari iñayira. “Jũĩrĩpĩre wãmorĩmena yaara tiĩya” jĩ wãcũmiyira. ³ (Fariseo basoca, teero biiri niipetira judíoa wãmocoserã, cúã ñecũsũmuã tiimúãatiriguere tiinũnúseya. Teeré tiihéra, yaariya. ⁴ Macã decopũ jeaariracã teerora tiĩya. Cúã sĩniré baparire, píosãreparare, cõmepárare, cúã yeerisãduirere coseéya.) ⁵ Teero tiirã, fariseo basoca, Moisés jóarigue buerã cũũrẽ sãĩñáyira:

—¿Deero tiirã mũũ buerã marĩ ñecũsũmuã tiimúãatiriguere tiinũnúseri? Jũĩrĩpĩre wãmorĩmena yaara tiĩya, jĩyira.

⁶ Jesús cúãrẽ yũyigu:

—Múã basocã iñahẽrõpũ ñañaré tiirã niĩã. Teero tiirã, tiiditórepira niĩã. Isaías múã mecũtĩgã tiirére diamacúrá jóasuguerigu niĩwĩ. Cũũ jóariguere ãñurõ tuoádacu múã: Ñniã basocã useromena dícu yũre padeoóya.

Cúã tũgueñarepe noopú niirõ niicu.

⁷ Bũri peti neããya.

Yéẽ maquẽrẽ “bueada” jĩpacara, basocã jĩrẽre buejãya, jĩiti

Cõãmacũ,*

jĩ jóarigu niĩwĩ. ⁸ Múã Cõãmacũ dutiréperẽ duujãã. Múã ñecũsũmuã tiimúãatiriguere tiinũnúserã tiia, jĩyigu.

⁹ Jesús cúãrẽ jĩnemoyigu:

—Bayiró ãñuré wãcũrẽmena Cõãmacũ dutirére jĩcãmotamasĩã, múãyepere ãñurõ tiimúãñcããdara. ¹⁰ Cõãmacũ Moisémena ate dutiyigu: “Mũũ pacũ, mũũ pacore padeoyã. Cúãrẽ ñañarõ wedesegunorẽ sããcõãjããrõ”, jĩrigu niĩwĩ.

¹¹ Múãpe merẽã dutijãã. Basocáre cúã pacũre, cúã pacore “yũũ múãrẽ tiipumasĩriga; yéẽ niyeru múãrẽ ticoboariguere Cõãmacũrẽ ticopetijãwũ” jĩdutiã múã. ¹² Múã teero dutira, cúã pacũsũmuãrẽ tiipurere cãmotára tiia. ¹³ Múã ñecũsũmuã tiimúãatiriguere tiidutiã, Cõãmacũ dutirére wapamaníre tiiróbiro tiirã tiia. Apeyé pee ate tiiróbiro tiinũnúserã tiia múã, jĩyigu.

¹⁴ Cúãrẽ teero jĩãri siro, basocáre neãdutyigu sũcã. Cúãcãrẽ jĩyigu:

* 7:7 Isaías 29.13.

—Múã niipetira yé maquērē tuomasĩada jĩrã, tuorã atiya, jĩyigu—. ¹⁵ Basocãre useropu sããware cũãrē ñañarã wãari tiirĩa. Cũã popeapu witiatirepe cũãrē ñañarã wãari tiia. ¹⁶ Tuodugãrano tuomasĩadacua, jĩyigu.

¹⁷ Jesús paũ watoapu niĩarigu wiipú sããwayigu. Toopú cũũ buerã cũũ queorẽmena wedeariguere sãĩñáyira. ¹⁸ Jesús cũãrē yũuyigu:

—¿Múãcã ateré tuomasĩrii? Niipetire basocãre useropu sããware cũãrē ñañarã wãari tiirĩa. ¹⁹ Tee wãcũrẽpu sããwaricu; páagapu sããwacu. Too síro netõcõwitiwacu, jĩyigu.

Teero jĩgũ, “niipetire yaaré añuré niĩã” jĩgũ tiiyigu.

²⁰ Jesús wedenemoyigu:

—Basocã wãcũrẽpu witiatirepe cũãrē ñañarã wãari tiia.

²¹ Basocã wãcũrẽpure ate witiaticu:

ñañarõ wãcũré,
ãpẽrãména ñañarõ ñeeapere,
yaaré,

basocãre sããcõãre,

²² ãpĩ numorẽ ñeeapere,
apegó manarẽ ñeeapere,
apeyeré boonemósãre,

ñañaré tiiré,
ãpẽrãrẽ tiiditóre,
ñañaré tiidúhere,
ĩñatutire,

ãpẽrãrẽ ñañarõ wedesere,
“ãpẽrã nemorõ añugú niĩã” jĩ tũgueñare,
noo booró tiĩãmare witiaticu.

²³ Tee niipetire ñañaré popeapu witiatia. Teerã basocãre ñañarã wãari tiia, jĩ wedeyigu.

Judíoayo niĩhẽgõ Jesuré padeorígue

(Mt 15.21-28)

²⁴ Too niĩarigu witiwa, Tiro, Sidón macãrĩ wesapu wáayigu. Toopure ãpẽrã masĩrijããrõ jĩgũ, sicawiipú sããwamiyigu. Teero tiipacú, masĩjãnoyigu. ²⁵ Máata wãtĩ sããnorigo paco “Jesús toopú niĩayigu” jĩrere tuoyigo. Coo cũũ putopu wãa, ñicãcoberimena jeacũmuyigo. ²⁶ Coo judíoayo mee niyigo. Sirofenicia ditapu bauárigo niyigo.† Jesuré sãiyigo:

—Wãtĩrẽ cõãwionecoya yũ macõrẽ, jĩyigo.

²⁷ Jesús coore queorẽmena wedeyigu:

—Wĩmarãpere ecasũguéro booa cũã yaadũgarecõrõ. Cũã yaarere ãma, cũãyara díayiare cõãcũrĩ, añuria, jĩyigu.

²⁸ Coocã queorẽmena yũuyigo:

† 7:26 Sirofenicia macãrã judíoamena cãmerĩ ññadũgariyira.

—Ōpū, tee diamacārā niĩā. Díayiapura mesa doca duirá wĩmarā yaadiocore manarĩrē yaacua, jĩiyigo.

²⁹ Cũũ jĩiyigu:

—МѢѢ ãñurõ yннa. Teero tiigó, мннya wiipм рѣтѣawaya. Wātĩ мнн macõpмre niĩarigu wititoaqui sáa, jĩiyigu.

³⁰ Coo wiipá рѣтѣajõãyigo. Toopá рѣтѣajeago, macõrē coo cõãrõpм pesari ññayigo. Wātĩ coopмre niimiãrigu witi-jõãtoayigu.

Jesús sīcũ tʰohégm, wedesehegure netõnérigue

³¹ Jesús Tiro wesapм niĩarigu witi, wáajõãyigu. Wáa, Sidón netõwá, Decápolis niiré macārĩ netõwá, Galileataropм jeayigu.

³² Toopá sīcũ tʰohégure, ãñurõ wedesehegure Jesús puto néejeayira. Jesuré sãiyira:

—Cũũrē ñaapeóya, netõãrõ jĩigũ, jĩiyira. ³³ Jesús cũũrē aperopá, basocá ññahẽrõpм néewayigu. Toopá Jesús cũũye wãmosũãrĩmena tʰohégure cãmopérire súusõnecoyigu. Үsecó eopéo, cũũya ñemerõrē padeñáyigu. ³⁴ Үмнãserм ññamõco, yeerisã, cũũrē jĩiyigu:

—Efata, jĩiyigu. “Tusuya” jĩigũ tiiyigu.

³⁵ Cũũ jĩĩrĩã, pñacãmopéropм тѣo, cũũya ñemerõmena máata ãñurõ wedesemasiyigu. ³⁶ Jesús basocáre jĩiyigu:

—Ãpẽrãrē wederijãña, jĩimiyigu.

Cũũrē “wederijãña” jĩipacari, nemorõ wedebatejãyira.

³⁷ Bayiró ññamanijõãrã, jĩiyira:

—Niipetirere ãñurõ tiĩi. Basocá tʰohéracãrē тѣorĩ tiĩi. Wedeseheracãrē wedeseri tiĩi, jĩiyira.

8

Jesús cuatro mil basocáre yaaré ecarígue
(Mt 15.32-39)

¹ Teebмrecorire paм basocá neãrĩ, cũã yaaré petirĩ ññagũ, Jesús cũũ bueráre smocó, jĩiyigu:

² —Үнн ãniãrē bóaneõ ññajõãga. Cũã yннmena niirõ itiábмreco netõã. Teero tiirá, cũã yaaré petinõjõãya. ³ Cũãye wiseripм yнн рѣтѣawadutiri, jñabóara, maapм тѣomasĩre petijõãbocua. ãpẽrã yoaropм atiarira niĩya, jĩiyigu.

⁴ —Marĩ ãno basocá manirõpмre ¿deero tiĩ ãniã paмre yaaré бнa, ecabógari? jĩiyira cũũ buerápeja.

⁵ —¿Noquẽpa pã cмoi? jĩiyigu.

—Sietepa cмoa, jĩiyira.

⁶ Jesús basocáre yepapм duidutiyigu. Pã sietepare née, Cõãmacũrē usenire ticoyigu. Túajea, pñatásã, cũũ bueráre batodutigм ticoyigu. Cũã basocáпre batoyira. ⁷ Wai metãrãgã

puarāgā cuoyíra. Jesús cúãcārē Cõamacūrē usenire ticotoa, teerora batodutiyigu. ⁸ Niipetira yaa, yapijõãyira. Yaatoaari siro, siete piseri cúã yaaduaariguere seesã dadodupóyira. ⁹ Teeré yaarira cuatro mil watoa niyira. Too síro cúãrē cúãye wiseripu putuawadutiyigu. ¹⁰ Máata Jesús cúũ buerámēna dooríwupu muãã, Dalmanuta macã wesapu wáajõãyigu.

Jesuré tiiẽñodutimirique
(Mt 16.1-4; Lc 12.54-56)

¹¹ Cúã jeari siro, fariseo basoca Jesumēna cãmerĩtutira jeayira. “¿Niirõrã cúũ Cõamacũ ticodiocorigu niĩ?” jĩrã, cúũrē Cõamacũ sícũrã tiimasĩrere tiiẽñodutimiyira. “Cúũ teeré tiimasĩriqui”, jĩ wãcũmiyira. ¹² Jesupé bayiró bóaneõremēna jĩyigu:

—¿Deero tiirã atitó macãrã tiiẽñodutigari? Yũ aterēja dia-macũrã jĩã: Múãrējã tiiẽñoridojãgũdacu, jĩyigu.

¹³ Cúãrē cõawagu, dooríwupu muããyigu sũcã. Apeniñapú tĩãjõãyigu.

Fariseo basocaye pã púuri tiirígue
(Mt 16.5-12)

¹⁴ Apeniñapú tĩãwara, Jesús buerã cúã yaaadarere acabójãyira. Pã sicagára cuoyíra. ¹⁵ Jesús cúãrē wedemiyigu:

—Fariseo basocaye pã púuri tiirére, Herodeye pã púuri tiirére tuomasĩrõ booa, jĩmiyigu.

¹⁶ Cúũ buerã cúũ jĩãriguere tuomasĩhērã: —Pã marĩ cuohéri, teero jĩqui, jĩmiyira cúã basiro.

¹⁷ Jesús cúã teero jĩãriguere masĩjãyigu. Teero tiigú, jĩyigu:

—¿Deero tiirã múã “pã maniã” jĩ cãmerĩ wedesei? ¿Múã tuomasĩrii ména? ¿Múãrē wãcũrē manidójãi? ¹⁸ Capeari cuorã niipacara, ñaria múã. Cãmopéri cuorã niipacara, tuoría. Yũ tiirére wãcũria múã. ¹⁹ Tiiburecopu cinco mil ãmuãrē sicamo-quẽñepa pãmena ecawú. ¿Noquẽ piseri cúã yaaduaariguere seesã dadodupóri? jĩyigu.

—Doce piseri, jĩyira cúãpeja.

²⁰ —Apeyecãrē sietepa pãmena cuatro mil basocãre ecawú. Tiiburecore ¿noquẽ piseri seesã dadodupóri? jĩyigu.

—Siete piseri, jĩyira cúãpeja.

²¹ —Too docare teeré masĩpacara, ¿tuomasĩrii ména? jĩyigu cúãpeja.

Jesús Betsaidapu ññahẽgũrē netõnérigue

²² Betsaida macãpu tĩãjeayira. Toopú Jesús puto sícũ ññahẽgũrē nẽjeayira. Cúã Jesuré sãiyíra:

—Ñnirē ñaapeóya, netõãrõ jĩgũ, jĩyira.

23 Teero tiigú, Jesús ññahēgūya wāmoru ñee, macā wesapu néewayigu. Cūñ capearipu usecō eoréo, ññaapeó, sãññáyigu:

—¿Mũurē apeyenó baumíto? jĩyigu.

24 Cūñpe ññapōncājea, jĩyigu:

—Basocáre ññaã, ññagūpeja. Cúã yuu ññarĩ, wáanetōrã yucubiro bauúya, jĩyigu.

25 Jesús cūñye capearipu ññaapeónemoyigu. Teero tiári siropu, cūñ ññarĩ, cūñ capearu quēnojeá, ññurō bauyíro sáa. Niipetirere ññurō ññayigu. 26 Jesupé jĩyigu cūñrē:

—Mũya wiipu diamacūrã coecóputuaya. Macāpure putuawarijãña. Teero biiri macā macārãrē wederijãña, jĩyigu.

Pedro Jesuré “mũ Cōãmacũ beserigu niĩ” jĩrigue

(Mt 16.13-20; Lc 9.18-21)

27 Too niĩrira Jesús, cūñ buerá Cesarea Filipoya macā puto niiré macārĩpu wáayira. Cúã too wáaropu cūñ bueráre sãññáyigu:

—¿Basocá “¿noã niĩ cūñ?” jĩĩ yũre?

28 Cúãpe jĩyira:

—Sĩquērã mũrē “Juan basocáre wãmeõtiri basocu niiqui” jĩyia. Āpērã “Elías niiqui” jĩyia. Āpērã “profetas menamacũ niigũ niiqui” jĩyia, jĩyira.

29 —¿Múãte “¿noã niĩ?” jĩĩ yũre? jĩyigu.

Pedro yũyigu:

—Mũ Cōãmacũ beserigu Cristo niĩ, jĩyigu.

30 —Teeré ñpērãrē wederijãña, jĩyigu cúãrē.

Jesús cúãrē sããdarere wederigue

(Mt 16.21-28; Lc 9.22-27)

31 Cúãrē buenacāyigu sũcã.

—Yuu niipetira sōwūrē bayiró ññañarō netōrō niirō tiíadacu. Butoá dutirá, paíaré dutirá, Moisés jóarigue buerá yũre booríadacua. Sãññadutíadacua. Cúã teero tiipacári, itiábureco siro masãgũdacu, jĩyigu.

32 Cúãrē tuomasĩrōrã wedemiyigu. Teeré tuogú, Pedro Jesuré ñpērã tuohéropu néewa, wedenacāyigu:

—Teeré jĩrijãña, jĩmuyigu.

33 Jesús cãmenucã, cūñ bueráre ñña, Pedrore jĩyigu:

—Satanás tiiróbiro wedesegu tiia mũñjã. “¿Satanás, wáajōãgũ; yuu putore niirijãña!” jĩã. Pedro, mũ masĩria Cōãmacũ wãcūrere; basocá wãcūrōbiro wãcũã, jĩyigu.

34 Basocáre neãduti, cúãrē, cūñ bueráre wedeyigu:

—Sicũ yũre padeó, nũnũdugáguño cūñ booró tiidugárenorē tiidújãrō. Basocá cúãrē ññañarō jĩpacari, yũre tuonũnũsearo. Teeré tiigú, curusare apagú tiiróbiro niigũdaqui. 35 Āpĩ sãññerē cuiyũno yũre “masĩria” jĩgũ pecameru wáagudaqui. Āpĩpé

yũre “masĩã” jĩĩ, yée quetire wedegúpe teewapamena cũũrẽ sĩãrĩ, yũmena catirucujãgũdaqui. ³⁶ Sĩcũ atibúreco maquẽ niipetirere wapatápacu, cũũ yeeripũnarẽ tiidióri, cũũ cuoré dee tiádare niiricu. ³⁷ Cũũ catiré petihére ñeenómena wapatíríqui. ³⁸ Atiditá macãrã ñañaré tiirá yũre padeohéra niĩya. Sĩcũ cũã watoapu niigũ, yũre “padeóa” jĩĩ, yée buerere “nyũã” jĩĩgũno boboríjããrõ. Too síro yũ niipetira sõwũ yũ Pacu asibatéremena, ángeleamena putuaatigudacu. Putuaatigu, yũre bobosãririgure yũcã cũũrẽ bobosãricu; yũre “masĩria” jĩĩrigure yũcã “cũũrẽ masĩria” jĩĩgũdacu, jĩiyigu.

9

¹ Cũũrẽ jĩĩnemoyigu:

—Yũ ateréja diamacúrã jĩĩã: Sĩquẽrã ãnopú niirã cũã diaadari suguero, Cõãmacũ dutiré cũãpũre niĩãdare tutuaremena atiri ññaãdacua, jĩiyigu Jesús.

Jesús baurécutire wasorígue
(Mt 17.1-13; Lc 9.28-36)

² Seis burecori siro Jesús ãtãgũ ãmũãrigupũ muãwayigu. Tiigupá wáagu, Pedro, Santiago, Juan cũã dícuere néewayigu. Toopú cũã ññarĩ, Jesús cũũ baurécutirere wasojõãyigu. ³ Cũũye suti bayiró butiré capemóre wáayiro. ãnopũre teero butiré tiiróbiro basocá suti coseríya. ⁴ Teero wáari, Elías, Moisémena bauánucã, Jesuména wedesera tiiyíra. ⁵⁻⁶ Cũũ buerá ucũãnetõjõãyira. Pedro ãñurõ wãcũripacu, cũũrẽ jĩiyigu:

—Ûsãrẽ buegũ, marĩ ãnopú niirĩ, ãñunetõjõãã. Itiáwiigã tiicó; sicawiigã mũya wii, apewiigã Moiséya wii, apewiigã Elíaya wii tiicó, jĩĩmiyigu.

⁷ Õme diiáti, cũũrẽ tuubiátocojãyiro. Õme watoapu sĩcũ wedeseri tuoyíra:

—Ãni yũ macũ yũ bayiró maĩgũ niĩ. Cũũrẽ tuoyá, jĩiyigu.

⁸ Máata cũã cãmenucã ññarĩ, ãpẽrã cúãmena niĩãrira maniyíra; Jesús dícuere ññayira.

⁹ Cũã ãtãgũpá niĩãrira diiátiri, Jesús jĩiyigu:

—Mũã ññaãriguere wederijãwa ména; tée yũ niipetira sõwũ dia masãri siropũ wedewa, jĩiyigu.

¹⁰ ãpẽrãrẽ wederiyira. Cũã basiro cãmerĩ sãĩñáyira:

—¿Deero jĩĩdũgaro tiigári cũũ diari siropũ masãrẽ? jĩiyira.

¹¹ Jesuré sãĩñáyira:

—¿Deero tiirá Moisés jóarigue buerá “Cõãmacũ beserigu atiadari suguero, Elías atisuguegũdaqui” jĩĩ buei? jĩiyira.

¹² Jesús cũũrẽ yũuyigu:

—Elías atisuguerē, niipetire quēnosuguéadare diamacúrã niã. Yñu niipetira sōwūrē profetas jóariguecã diamacúrã niã. Biiro jóare niã: “Niipetira sōwū ñañarō netōgúdaqui; cūrē booríadacua”, jñã. ¹³ Yñure tuoyá: Elías jeatoawi. Cūrē profetas jñiiribirora diamacú wáariro niiwū. Basocá cūrē cúã booró tiidugáriguere tiitóarira niiwã, jñiygu.

*Jesús wātīrē wĩmagũpũre niĩarigũre cõãwionecorigue
(Mt 17.14-21; Lc 9.37-43)*

¹⁴ Jesús buerá niirõpũ diijeára, paũ basocá niirĩ ññayira. Moisés jóarigue buerá, Jesús buerámēna bayiró cãmerĩtutiya. ¹⁵ Jesús jeari ññarã, bayiró ññamanijõãyira. Máata cūũ putopũ cutuáti, cūrē ãñudutiya. Cūũ cúãrē sãñáyigu:

¹⁶ —¿Múã ñeenórē cãmerĩtutira tiárĩ cúãmena? jñiygu.

¹⁷ Sĩcũ paũ watoapũ niigú yñuyigu:

—Ûsarē buegú, yñu macú wātĩ cõogũre mñũrē néeatiawũ. Wātĩ cūrē wedeseheri tii. ¹⁸ Cūũ wáaro ñee, cõãcũ. Cūũpe sobotu, bacadiyó, bñncócũmuã. Yñu mñu bueráre “cõãwionecobosaya” jñimiãwũ. Cõãmasĩriawã, jñiygu.

¹⁹ Jesús cúãrē jñiygu:

—Múã yñure padeorídojãã. Yñu múãmena yoari niiru-cujãrĩcãrē, padeoríbocu. ¿Nocõrõ yoari múãmena põõtẽõgũdari yñu? Wĩmagũrē néeatiya yñu puto, jñiygu.

²⁰ Cūũ putopũ néjeayira. Wātĩ Jesurē ññagũ, máata wĩmagũrē ññacũmurĩ tiiyigu. Cūũpe ññacũmu, tũnumecú, sobotuyigu. Jesús cūũ pacũre sãñáyigu:

²¹ —¿Deero biiripũ ate wáanacãrĩ? jñiygu.

—Wĩmagũpũra, jñiygu—. ²² Pee peti wātĩ cūrē sãñadugũ, pecamerũ ññacũmu, díapũ ññañũarucuri tii. Mñu tiápumasĩgũ, ãsarē bóaneõ ññagũ, tiápuya, jñiygu.

²³ —¿Deero tiigú “mñu tiápumasĩgũ” jñĩ? Padeoráre niipetire tiápumasĩnoã, jñiygu Jesupéja.

²⁴ Máata cūũ pacũpe bayiró busurómēna jñiygu:

—Padeóa. Nemorõ yñure padeorĩ tiyá, jñiygu.

²⁵ Jesús basocá paũ cúã putopũ cutuátiri ññagũ, wātīrē tuti, jñiygu:

—Wātĩ wedeseheri, tuohéri tiigú, yñu mñũrē witiwadutia. Mñu wĩmagũpũre niigú, witiwaya; cūũpũre sãñwanemorijãña sãa, jñiygu.

²⁶ Wātĩ acaribí, wĩmagũrē tũnumecúrĩ tii, witiyigu. Diaarigu tiiróbiro putuáyigu. Æpẽrã cūrē “diajõãĩ” jñimiyira. ²⁷ Jesús cūrē wãtopũ ñee, wéemõñcõrĩ, wũmñncãyigu.

²⁸ Too síro Jesús wiipú sããwari, cūũ buerá ãpẽrã tuohéropũ cūrē sãñáyira:

—¿Deero tiirá ũsã wãtĩrẽ cõãwionecomasĩriayiri? jĩyira.

29 —Ñaninõ wãtĩrẽ cõãwionecodugara, Cõãmacũrẽ sãĩ, be-tirẽmena dícu cõãrõ booa, jĩyigu.

Jesús cãũrẽ sããddarere wedenemorigue
(Mt 17.22-23; Lc 9.43-45)

30 Too niiãrira Galilea ditapu netõwáyira. Cũã too wáariguere ãpẽrãrẽ masĩrĩ booriyigu. 31 Cũũ buerá dícuere buegu tiiyigu.

—Yũũ niipetira sõwũ ãpẽrãpũre ticonogũdacu. Yũũre sããddacua. Cũã teero tiipacári, itiábureco siro masãgũdacu, jĩyigu.

32 Cũãpe cũũ jĩãriguere tũomasĩriyira. Tũomasĩripacara, cuira, sãĩñáryira.

¿Nii uputí macũ niĩ?
(Mt 18.1-5; Lc 9.46-48)

33 Capernaumpũ jeayira. Wiipú cũã niirĩ, Jesús cũãrẽ sãĩñáyigu:

—Múã maa atira, ¿ñeenórẽ wedesera tiiarĩ? jĩyigu.

34 Cũãpe yũũriyira. Maapu atira, “¿nii marĩ watoare nemorõ uputí macũ niĩ?” jĩĩ wedeseatiyira. 35 Teero tiigú, Jesús jeanuã, cũũ buerá docere neãduti, jĩyigu:

—Sĩcũ uputí macũ niidugagu, niipetirare padecotegu ti-iróbiro niirõ booa. Teero biiri niipetirare tiápuro booa, jĩyigu.

36 Sĩcũ wĩmagũrẽ cúã decopũ nucõ, cũũrẽ néepa, jĩyigu:

37 —Sĩcũ ãni wĩmagũbiro biigũre ñña, “yũũ Jesuré maĩã; teero tiigú cũũrẽ boca maĩgũda” jĩĩ wãcũboqui. Cũũ teero wãcũgũ, cũũrẽ maĩgũ, yũũcãrẽ maĩgũ tiii. Yũũre boca maĩgũ, yũũ dícuere maĩgũ mee tiii; yũũre ticodiocorigũcãrẽ teerora maĩgũ tiii, jĩyigu.

Marĩrẽ cãmotáhegu marĩrẽ tiápugũ niĩ
(Mt 10.42; Lc 9.49-50)

38 Juan Jesuré wedeyigu:

—Ûsãrẽ buegú, sĩcũ mũũ wãmemena wãtĩãrẽ cõãwionecori ññaãwũ. Cũũ marĩ menamacũ mee niĩãwĩ. Teero tiirã, cũũrẽ cãmotáawũ, jĩĩmiyigu.

39 Jesupé cũũrẽ yũũyigu:

—Cãmotárijãña. Sĩcũ yũũ tutuaremena teenórẽ tiĩẽñonetõnegũ, too síro yũũre ññañarõ wedesemasĩriqui.

40 Marĩrẽ cãmotáhegu marĩrẽ tiápugũ niĩ. 41 Yũũ ateréja diamacũrã jĩã: Sĩcũ múãrẽ “Cõãmacũ beserigu nũnũrã niĩya” jĩĩ, oco tĩãgũ, wapatáre buagũdaqui, jĩyigu.

Ñañaaré tiirí, quio niĩã
(Mt 18.6-9; Lc 17.1-2)

⁴² Jesús jĩnemoyigu:

—Yũre padeorágãrẽ ñañaré tiidutígũnorẽ ñañanemorõ wáadacu. Cũrẽ útãgã pairígamena cũũ wãmũãrũ siatúyo, día pairímaarũ cõãñocori, nemorõ ãñubocu. ⁴³⁻⁴⁴ Mũya wãmo mũrẽ ñañarére tiirí tiibócu. Teero wáari, ráatacõãjãña. Sicawãmomena catiré petihéropũ jeari, ãñujãã. Pũawãmómena pecamerũ wáaripeja, ñañanetõjõãcu.* ⁴⁵⁻⁴⁶ Mũya dũpo mũrẽ ñañarére tiirí tiibócu. Teero wáari, ráatacõãjãña. Sicadũpomena catiré petihéropũ jeari, ãñujãã. Pũadũpómena pecamerũ mũũ cõãdioconorĩpeja, ñañanetõjõãcu.† ⁴⁷ Mũya capea iñaré mũrẽ ñañarére tiirí tiibócu. Teero wáari, tiigaré odewecõãjãña. Sicacapeamena Cõãmacũ Ōrũ niirõpũ jeari, ãñujãã. Pũacaréamena pecamerũ mũũ cõãdioconorĩpeja, ñañanetõjõãcu. ⁴⁸ Pecamerũ becoa diariya. Pecamecã yatiria.

⁴⁹ Pecame móã tiiróbiro niicu: Ñañaré maniré wáari tiicú. Teero biirí bóari tiirícu. ⁵⁰ Móã ocare yaari, ãñuniã. Tee móã ocaheri, nemo ocari tiimasĩña manicú. Múã móã ocare tiiróbiro niĩña. Cãmerĩquere manirõ ãñurõ niirecutiya, jĩyigu.

10

*Múã nũmosãnumiãrẽ cõãrijãña
(Mt 19.1-12; Lc 16.18)*

¹ Too niĩarigu Judea ditapũ wáa, día Jordán apeniñarũ jeayigu. Toopũre basocá neãyira sũcã. Cũũ tiirucúrobirora cũãrẽ bueyigu. ² Fariseo basoca cũũ putopũ jeayira. Cũũrẽ ñañarõ jĩrẽ bũadugára, sãĩñáyira:

—¿Sĩcũ cũũ nũmorẽ cõãjãmasĩgari? ¿Marĩrẽ dutiré teerora jĩĩ? jĩyira.

³ Jesupé sãĩñáyigu:

—¿Moisés deero dutyiri? jĩyigu.

⁴ Cũãpe yũnyira:

—Moisés sũcũ cũũ nũmorẽ “atewapá mũrẽ cõãã” jĩrĩpũrẽ jóatoa, cõãmasĩnoã, jĩ jóarigu niĩwĩ, jĩyira.

⁵ Jesús jĩyigu:

—Múã ñecũsũmuã Cõãmacũ dutirére tiidugáheri iñagũ, Moisés tee dutirére cũũrigũ niĩwĩ. ⁶ Cõãmacũ niipetire cũũ sicato tiinũcãritopũre ãmũ, numiõ tiirígu niĩwĩ. ⁷ “Teero tiigú, ãmũ cũũ pacare, cũũ pacore merẽã witi, cũũ nũmoména niigũdaqui. ⁸ Cũã pũarã sicaõpũũ tiiróbiro putuáadacua”, jĩrĩgu niĩwĩ Cõãmacũ. Teero tiirá, pũarã niiriya. Sũcũ tiiróbiro niĩyia.

* **9:43-44** Apepũ bũcapũrũ versículo 44 baurícu; apecũpũ baucú. Biiro jĩã: 44 Pecamerũ becoa diariya; pecamecã yatiria. † **9:45-46** Apepũ bũcapũrũ versículo 46 baurícu; apecũpũ baucú. Biiro jĩã: 46 Pecamerũ becoa diariya; pecamecã yatiria.

⁹ Cõãmacũ cûãrẽ sicaõpũũrã tiiróbiro niirĩ tiirí siro, ãpĩ cûãrẽ cãmerĩ cõãrĩ tiirĩjãrõ booa, jĩiyigu.

¹⁰ Wiipú coerá, Jesús buerá cûãrẽ sãĩñáyira sũcã tee maquērẽ. ¹¹ Cûãrẽ yũuyigu:

—Cũũ numorẽ cõãgũ, apegoré numocutigano cũũ numo niisuguerigomena ñañarõ tiigú tiiquí. ¹² Numiõcã coo manũrẽ cõã, ãpĩmẽna manũcutigo, coo manũ niisuguerigomena ñañarõ tiigó tiicó. Tee Cõãmacũrẽ netõnũcãre niia, jĩiyigu.

Jesús wĩmarãrẽ sãĩbosárigue
(Mt 19.13-15; Lc 18.15-17)

¹³ Wĩmarãrẽ Jesús puto néewayira ñaapeódutira. Cûãrẽ néewarare cũũ buerá tutimiyira. ¹⁴ Cûã teero tiirí ññagũ, Jesús cûãmena cúayigu. Cûãrẽ jĩiyigu:

—Wĩmarã yũũ puto atiaro. Cãmotárijãña. Cõãmacũ dutirére ãñurõ wãcũnũnũserano ãniãgã tiiróbiro wãcũrã niĩya. ¹⁵ Yũũ ateréja diamacũrã jĩĩ: ãniãgã tiiróbiro Cõãmacũ dutirére ãñurõ wãcũnũnũse tiihéranorẽ cũũ dutiré cûãpũre jeaboarigue cûãrẽ jearicu, jĩiyigu.

¹⁶ Teeré jĩĩtoa, wĩmarãrẽ néeapa, cûãrẽ ñaapeó, Cõãmacũrẽ: — ãniãrẽ ãñurõ tiiyá, jĩĩ sãĩbosáyigu.

Jesumẽna pee cũogú wedeserigue
(Mt 19.16-30; Lc 18.18-30)

¹⁷ Jesús wáagũũ tiirí, sícũ cutũjeáyigu. Cũũ puto ñicãcoberimena jeacũmu, sãĩñáyigu:

—Basocãre buegú ãñugú, ¿yũũ ñeenó tiigúdari, catiré petihére buadugágu? jĩiyigu.

¹⁸ Jesús cûãrẽ yũuyigu:

—Mũũ yũũre “ãñugú” jĩĩ. Cõãmacũ sícũrã ãñugú niĩ. ¹⁹ Mũũ Cõãmacũ dutiré cûũriguere masĩcu. “Basocãre sãĩrĩjãña. ãpĩ numorẽ ñeaperijãña. Yaarijãña. ãpẽrãrẽ jĩĩditoremẽna wedesãrijãña. ãpẽrãyere ãmarijãña. Mũũ pacũ, mũũ pacore padeoyá”, jĩĩ, jĩiyigu.

²⁰ —Ësãrẽ buegú, yũũ wĩmagũpara tee niipetirere tiimúãatimiwũ, jĩĩmiyigu.

²¹ Jesús cûãrẽ maĩrẽmena ñña, jĩiyigu:

—Mũũrẽ sicawãme dusaa. Mũũ cũorere dúapetijãgũ wáaya. Tee dúa wapatáariguere bóaneõrãrẽ batoya. Teero tiigú, Cõãmacũ pũtopũre pee ãñuré buagúdacu. Túajea, ati, yũũre nũnũwá, jĩĩmiyigu.

²² Cũũ teero jĩĩrĩ tũogú, tũsarijõãyigu. Pee apeyé cũojĩgũ, wãcũpati, pũtũajõãyigu.

²³ Jesús cũũ puto ññabate, cũũ buerãre jĩiyigu:

—Pee apeyé cuoráno Cõamacũ dutirére añurõ tiinunúsedugari, wisio niicu, jĩyigu.

²⁴ Cũũ buerá cũũ jĩĩriguere tuorá, tuomanijõãyira. Cũãrẽ jĩĩnemoyigu:

—Yáa wedera, Cõamacũ dutirére añurõ tiinunúsedugari, wisio niicu. ²⁵ Wáicu camello wãmecutigũ awigá copegãpu sããcãmewitimasĩriqui. Toorá nemocú, pee apeyé cuoráno Cõamacũ dutirére añurõ tiinunúsedugari pereja, jĩyigu.

²⁶ Teeré tuorá, bayiró tuomanijõãrã, câmerĩ sãĩñáyira:

—Too docare ¿noãpé netõnénoãdari? jĩyira.

²⁷ Jesús cũãrẽ ñãgãrã, jĩyigu:

—Basocá cũã basiro netõnémasĩriya. Cõamacũpereja wisiorẽ manidójãã, jĩyigu.

²⁸ Pedrope jĩĩncãyigu:

—Tuoyá ména. Ësãpe niipetire ùsã cuoriguere cũũjõãatiwũ, mũmẽna nũnũãda jĩĩrã, jĩyigu.

²⁹ Jesús yũuyigu:

—Yũũ ateréja diamacũrã jĩĩã: Sĩcũ yũũre maĩgũ cũũya wii, cũũ baira, cũũ pacusũmũã, cũũ põna, cũũye ditare cũũjõã, “basocãre netõnére quetire wedegu wãagũda” jĩĩgũnope ³⁰ cũũ cũũwarigue nemorõ bũagũdaqui. Atibũrecopũre nemorõ wis-erí, cũũya wedera, pacosãnumiã, põna, dita bũagũdaqui. Æpẽrã cũũrẽ ñãnarõ tiipacãri, teerẽ bũagũdaqui. Too síropũcãrẽ Cõamacũmena catiré petihẽre bũagũdaqui. ³¹ Mecũtígãrẽ paũ uputí macãrã too síropũre búri niirã niĩãdacua. Búri niirã too síropũre uputí macãrã niĩãdacua, jĩyigu Jesús.

*Jesús cũũrẽ sããdarere ñĩĩrĩ wederigue
(Mt 20.17-19; Lc 18.31-34)*

³² Cũã Jerusalénpu mũãwari, Jesús cũãrẽ sugueyigu. Cũũ buerá ñãmanijõãyira. Basocá cũã siro nũnũrãcã cuiyira. Jesús cũũ buerá docere sũowá, cũũrẽ wããadarere wedeyigu:

³³—Mũã ñãã: Marĩ Jerusalénpu wãara tiia. Toopú yũũ niipetira sõwũ niipacãri, paiaré dutirá, Moisés jóarigue buerãpũre ticoadacua. Cũã sããdutiãdacua yũũre. Cũãrã judíoa ni-ihẽrãpũre ticonetõneãdacua. ³⁴ Yũũre buijã, ẽsecó eobatétu, tãna, sãããdacua. Itiãbũreco siro masãgũdacu, jĩyigu.

*Santiago, Juan Jesuré sãĩmĩrigue
(Mt 20.20-28)*

³⁵ Santiago, Juan Zebedeo põna Jesús pũtopũ jea, cũũrẽ sãĩyíra:

—Ësãrẽ buegũ, ùsã sãĩãdarere mũũ ticori boogá, jĩĩmiyira.

³⁶—¿Ñeenó yũũ tiirí boogãri? jĩyigu.

37 —Мuu õpũ sããgũ, muu duirípĩrõ putogãpu ðupowa ùsãrẽ. Sĩcũ diamacũpe, ãpĩrẽ acuniñape ðupowa, jĩĩiyira.

38 Jesús cũãrẽ jĩĩiyigu:

—Yuu õpũ sãããdari suguero wãaadarere múã masĩria. ¿Yuu ñañarõ netõãdarobirora múãcã ñañarõ netõrã nucãbógari? ¿Yuuere cũã sãããdarobirora múãcã cũã sããrĩ nucãbógari? jĩĩiyigu.

39 —Ëjũ, ñañarõ netõ, diamasĩã, jĩĩiyira.

Jesús jĩĩiyigu:

—Múãcã yuu tiiróbiro posa, diaadacu. ⁴⁰ Teeré wedemasĩpacu, “sĩcũ diamacũpe, ãpĩ acuniñape ðupoguda” jĩĩmasĩriga. Tee yuu dutiré niiria. Cõãmacũ toopũ ðuiadarare besetoawi, jĩĩiyigu.

41 Cũã menamacãrã pũamóquẽñerã Santiago, Juan sãĩrĩ tuorã, cúayira. ⁴² Jesús cũãrẽ suocó, jĩĩiyigu:

—Múã masĩã: Niipetire dita macãrãrẽ dutirá Cõãmacũrẽ masĩhẽrã cũã booró dutiãmajãya. Cũã doca macãrãcã acaribíremena dutiia, cũã dutirere tiipetídutira. ⁴³ Múãpeja cũã tiiróbiro tiiríjãña. Merẽã tiirécutiya. Múã uputí macãrã niidugara, ãpẽrãrẽ tiiapuri basoca niiña. ⁴⁴ Sĩcũ ãpẽrã nemorõ niidugaguno niipetirare padecotegu tiiróbiro niirõ booa. ⁴⁵ Yuu niipetira sõwũ niipacu, ãpẽrã yuuere tiiapuaro jĩĩgũ mee atiwu. Yuuere basocãre tiiapugũ atigu tiiwá. Teero biiri paũ basocã ñañarẽ tiiré wapa diabosa netõnégũ atigu tiiwá jĩĩiyigu.

Jesús Bartimeorẽ ññarĩ tiiríque

(Mt 20.29-34; Lc 18.35-43)

46 Cũã Jerusalénpu maawára, Jericópu jeasugueyira. Tiimacãpu Jesús cũũ buerãmema netõwári, paũ basocã cũũrẽ nuñuyira. Sĩcũ capeari baunóhégũ maa wesapu niyeru sãĩduiyigu. Cũũ wãmecutiuyigu Bartimeo, Timeo macũ. ⁴⁷ “Jesús Nazaret macã macũ atii” jĩĩrĩ tuogú, Bartimeo bayiró busurómema jĩĩnucãiyigu:

—¡Jesús, David pãrãmi niinunusegu, yuuere bóaneõña! jĩĩiyigu.

48 Paũ cũũrẽ: —Nocõrõrã ditamaníjõãña, jĩĩ tutimiyira.

Cũũpe jĩĩnemosãjãiyigu:

—¡David pãrãmi niinunusegu, yuuere bóaneõña! jĩĩiyigu.

49 Jesupéja putuánucã: —Atiario, jĩĩiyigu.

Cũã cũũrẽ jĩĩiyira:

—Ññuãdacu. Wũmunucãcoya. Mũũrẽ atidutii, jĩĩiyira.

⁵⁰ Teeré tuogú, sutiró sotoá macãrõrẽ tuuwécõjã, bupucutúa, Jesús puto wáayigu.

⁵¹ —¿Mũũrẽ deero tiirí boogári? jĩĩiyigu Jesús.

—Basocãre buegú, yuuere ññarĩ tiiyá, jĩĩiyigu.

⁵² Jesús cũũrẽ jĩĩiyigu:

—Muu padeojīgū, netōnénoārigupu putuáa. Ññurō wáaya, jīyigu.

Cūū teero jīrīrā, ññajōāyigu sáa. Ñña, maapu Jesuré nūnūwáyigu.

11

Jesús Jerusalénpu sãāwarigue

(Mt 21.1-11; Lc 19.28-40; Jn 12.12-19)

¹ Jesús cūū buerámena Jerusalénpu jeaadaro péero dusayíro. Betfagé, Betania macārīpu jeayira. Teemacārī Ɔtāgū Olivo puto niĩā. Toopú cūū buerá puarārē jīyigu:

² —Iimacā marī díamacū niirí macāpu wáaya. Toopú jeara, máata sīcū burro wīmagū siatúnucōārigure buajeáadacu. Cūū pesaya manigū niiqui ména. Cūūrē jōā, néeatiya. ³ Múārē “¿deero tiirá cūūrē jōāĩ?” jīrī, “marī Ōpū booáwī; máata wiyajāgūdaqui” jīñña, jīyigu.

⁴ Cūā wáa, maapu siatúnucōārigure buajeáyira. Wii díamacūpu niyigu. Cūūrē jōáyira.

⁵ Toopú nucūrā: —¿Deero tiirá cūūrē jōāĩ? jīyira.

⁶ Cūāpe Jesús dutiaribirora yuayira.

—Néewayá, jīyira cūārē.

⁷ Jesús puto néewayira. Burro sotoapu cūāye suti sotoá maquērē tuuwépeoyira. Jesús cūū sotoapu muāpeayigu.

⁸ Cūūrē padeorá, pau cūū netōwáadarimapu cūāye suti sotoá maquērē sēōcūyira. Āpērā yucu dupuri pūūrīcutire cūā páata néeatiariguere cūūsgueyira. ⁹ Cūū suguero wáara, cūū siro nūnūrā bayiró busurómena jīyira:

—¡Marī Ōpūrē usenire ticoada! ¡Āni Cōāmacū ticodiocorigu niĩ! ¡Cūūrē ññurō tiíaro! ¹⁰ ¡Cūū Ōpū sãārī, ññurō wáaaro! ¡Marī ñecū David Ōpū niiriro tiiróbiro ññurō wáaaro! ¡Niipetira ūmuāse macārā cūūrē “aññetōjōāĩ” jī, usenire ticoaro! jīyira.

¹¹ Jesús Jerusalénpu jeagu, Cōāmacūwiipu sãāwayigu. Toopú niipetire tiiwí maquērē ññapetijāyigu. Naĩrōpu tiyíro. Teero tiigú, Betaniapu cūū buerá docemena wáajōāyigu.

Jesús higueraḡre sñirī tiiríḡue

(Mt 21.18-19)

¹² Apebáreco bóeri Betaniapu niĩrira cāmeputáari, Jesús jubóayigu. ¹³ Higueraḡ ññurō pūūrīcutiriguere yoaropu ññayigu. “Ducacuticura” jīḡū, ññagū wáamiyigu. Pūūrī dícu buayíḡu. Butirítano niiriyiro.* ¹⁴ Jesús tiiguré jīyigu:

* **11:13** Higueraḡpūri wasowitiatiri, metápágā witiaticu. Teepare sāmerérena yaanocu. Jesús teeré āmañmijīyī. Teepagā ññaadiari siro, pacapá ññurō ipitire witiatinucācu. Metápágā manirī, pacapácā witiaticu.

—Āpērā atigú ducare yaanemoricua sáa, jĩyigu.
Cũũ teero jĩrĩ, cũũ buerá tɔoyíra.

Jesús Cõãmacũwiipũ dúari basocare cõãwionecorigue
(Mt 21.12-17; Lc 19.45-48; Jn 2.13-22)

¹⁵Too síro Jerusalénpu jeayira. Jesús Cõãmacũwiipũ sããjeagu, dúari basocare, teeré sãínérãrẽ cõãwionecoyigu. Niyeru wasorí basocaye mesarire tuunécõãcũjãyigu. Bua dúari basocaye duirespĩricãrẽ teerora tiyígu. ¹⁶Niipetirare apeyenómena Cõãmacũwiipũ sããcãmewitidugarare cãmotáyigu. ¹⁷Basocãre bueyigu:

—Cõãmacũye queti jóaripũpu biiro jĩã: “Yáa wii ‘niipetire dita macãrã Cõãmacũmena wedeseri wii niia’ jĩrí wii niia dacu”,† jĩ jóare niia. Múãpe yaarẽpira dúari wii niirĩ tia, jĩyigu.

¹⁸Paiaaré dutirá, ãpērã Moisés jóarigue buerá Jesús jĩãriguere tɔoyíra. Teero tiirá, cũã “¿deero tii marĩ ãnirẽ sãããdari?” jĩ ãmaãñucãyira. Basocá Jesús buerére tɔomanijõãyira. Teero wáari ñnarã, paiaré dutirá, Moisés jóarigue buerá cũãrẽ cuiyira. ¹⁹Náicũmuatiri, Jesús tiimacã niãrigu witi, pũtũajõãyigu sũcã.

Higueragu sñidãrigue
(Mt 21.20-22)

²⁰Apebãreco bóeri wáara, higueragure nũcõrĩpura sñiãrigure ñnayira. ²¹Pedro Jesús higueragure jĩãriguere wãcũgũ, jĩyigu:

—Ûsãrẽ buegũ, ññaña. Iigú mũũ tutiarigu sñinijõããyu, jĩyigu.

²²—Cõãmacũrẽ padeoyá, jĩyigu Jesús cũãrẽ —. ²³Yũũ ateréja diamacũrã jĩã: Apetó tiigú, sícãno atigú ùtãgũrẽ “wáa, díapũ ñaacoñuãña” jĩboqui. Cũũ “teerora wáaadacu” jĩ padeorí, cũũ jĩãrirobirora wáaadacu. “Õba, wáaricura” jĩrijãrõ booa. ²⁴Teero tiirá, ãñurõ tɔoyá: Múã apeyenó Cõãmacũrẽ sãĩrã, “diamacũrã ticogũdaqui” jĩ padeorá, cũoá dacu. ²⁵Múã Cõãmacũrẽ sãĩrã, ãpērã múãrẽ ññañarõ tiiriguere acabóya. Múã teero tiirí ññagũ, marĩ Pacu ùmuãsepu niigũcã múã ññañarẽ tiirere acabógũdaqui. ²⁶Múãrẽ ññañarõ tiirãre múã acabóheri, cũãcã múã ññañarẽ tiirere acabóriqui, jĩyigu.

Jesuré “¿noã dutirémãna teeré tii?” jĩrigue
(Mt 21.23-27; Lc 20.1-8)

²⁷Opatutí Jerusalénpu jeayira. Jesús Cõãmacũwiipũ wãanetõrĩ, paiaré dutirá, Moisés jóarigue buerá, ãpērã bũtoá dutirá Jesús pũtopũ jeayira. ²⁸Jesuré sãñãyira:

—¿Noã dutirémãna mũũ teeré tii? ¿Noã mũũrẽ dutiré ticori, mũũ teeré tiirí? jĩmiyira.

† 11:17 Isaiás 56.7.

29 Jesús cúãrẽ yũuyigu:

—Yũucã múãrẽ sãĩnãgũda. Múã yũure yũuri, múãrẽ “ate dutirémèna tiia yũu” jĩĩgũda. 30 ¿Noã Juanrẽ wãmeõtidutigu ticocoyiri? ¿Cõãmacũ o basocápe ticocoyiri? Yũuya, jĩĩmiyigu.

31 Cúãpe cãmerĩ wedeseyira:

—Marĩ “Cõãmacũ ticocorigu niĩwĩ” jĩĩrĩ, cũũ marĩrẽ “too docare ¿deero tiirã cũũrẽ padeoriri?” jĩĩboqui. 32 Marĩ “basocã cũũrẽ ticocorira niĩwã” jĩĩmasĩriga, jĩĩyira. Basocápe cuiyira. Niipetira “Juan profeta niĩwĩ” jĩĩ padeoyira. 33 Teero tiirã, cúã Jesuré: —Masĩriga, jĩĩyira.

Jesús cúãrẽ jĩĩyigu:

—Yũucã múãrẽ “ate dutirémèna teeré tiia” jĩĩ wederia, jĩĩyigu.

12

*Ñañarã padecoteramena queorẽ
(Mt 21.33-46; Lc 20.9-19)*

1 Jesús cúãrẽ queorémèna wedenucãyigu:

—Sĩcũ ãmũ niiyigu use wese oterigu. Otepetitoa, sãnsãnucõyigu. Use cúã bipesããdari copere ãtãgãpũ coayigu. Teero biiri ãmũari wii cúã coteduiadari wiire tiiyigu. Aperopũ wãanetõgũ wãagu, ãpẽrãrẽ tiiditare wasoyigu. Waso, wãajõãyigu. 2 Use ducacutirito niirĩ, sĩcũ cũũrẽ padecotegure ticocomiyigu. Cũũya dita cũũ wasorirare “use cúã dúã wapatãrere decomena ticocoaro yũure” jĩĩcomiyigu. 3 Cũũ toopũ jeari, tiidita wasorira cũũrẽ ñee, páa, péerogã ticoripacara, pũtuócojãyira. 4 ãpĩ cũũrẽ padecotegure ticocomiyigu sũcã. Cũũrẽjã dupupũ cãmitu, ñañarõ buijãyira. 5 Too síro ãpĩrẽ ticocomiyigu sũcã. Cũũrẽjã diamacũrã sãĩjãyira sãa. Pau ticocomiyigu. ãpẽrãrẽ páayira; ãpẽrãrẽ sãĩjãyira.

6 Cũũ macũ cũũ bayiró maĩgũ dícu dusayigu. Cũũ siropũ cũũrẽ ticocomiyigu. “Yũu macũrẽ quioníremena ññaãdacua”, jĩĩ wãcũmiyigu. 7 Õpũ macũ cúã pũtopũ jeari, tiidita wasorira cãmerĩ wedeseyira: “Ñanĩrã niĩ too síropũ atiditaré ñeegũda. Jãmũ, sĩãcõ. Cũũ manirĩ, atiditã marĩya dita pũtuãadacu”, jĩĩmiyira. 8 Teero tiirã, cũũrẽ ñee, sĩã, tiiwese wesapũ cũũya õpũũrẽ cõãjãyira.

9 Tiidita õpũ cúãrẽ tiĩadarere múãrẽ wedegũda. Cũũ ati, cũũya dita wasorirare sĩãcõãpeti, ãpẽrãrẽ tiiditare ticojãgũdaqui.

10 Múã Cõãmacũye queti jóaripũ buerã niipacara, ate tiipũpũ jóarere tuomasĩria ména:

Wii weerira ãtãquire boorĩyira.

Cúã boorípacari, tiiquira uputí macãqui putuáwũ tiwiipáre.*

11 Cõamacũ marí Õpũ teero tiirígu niwĩ.

Cũũ tiiríguere “ãñunetõjõãã” jĩ tũgueñanoã,†
jĩ jóanoã, jĩyigu Jesús.

12 Cũãpeja “tee queorémena marĩrẽ jĩtutigu tiiqui” jĩ masĩjãyira. Teero tiirá, cũũrẽ ñeeãdara tiimíyira. Basocáre cui, ñeemasĩri, wáajõãyira.

Wapasédutire sãĩñárigue
(Mt 22.15-22; Lc 20.20-26)

13 Cũã aperopú wáa, sĩquẽrã fariseo basocare, Herodere tuonunúserare sãĩñádutira ticocoyira. Cũã Jesús merẽã yũũri boomíyira. 14 Jesús putopũ jea, cũũrẽ jĩyira:

—Basocáre buegú, mũũ ãñugú niirére masĩã. Mũũ basocáre diamacũrã ãñurõ buegú niĩã. Cũã tusaré dícare wedericu. Uputí macãrãrẽ, búri niirãrẽ, niyeru cãoráre, niyeru cãohérare sícãrĩbíro ñña, wedea mũũjã. Cõamacũ cũũrẽ tiidutirere ãñurõ diamacũ buea. Teero tiigú, ãsãrẽ wedeya: ¿Romanuã õpũrẽ cũũ niyeru wapasédutirere wapatíadari; o wapatírigarite? jĩyira.

15 Jesupé cúã wãcũrere, cúã ñañaré tiidugárere masĩjãyigu. Teero tiigú, jĩyigu:

—Múã yũũre teero jĩ, wedesãdũgara tiia. Niyeruire néeatiya; ññagũdũ tiia, jĩyigu.

16 Tiiquire néeatiyira.

—¿Noãyá diapóa, noã wãme tusai? jĩyigu.

—César romanuã õpũye tusaa, jĩyira.

17 —Too docare Césaye niirére Césare wiyayá; Cõamacũyere Cõamacũrẽ wiyayá, jĩyigu.

Cũũ teero yũũri, cũũrẽ tuomaníjõãyira.

Diarira masãmũãre wederigue
(Mt 22.23-33; Lc 20.27-40)

18 Sĩquẽrã saduceo basoca Jesús puto jeayira. Cũã “diarira masãmũãricua” jĩcua. Jesuré sãĩñáyira:

19 —Basocáre buegú, Moisés dutirere jĩãda. “Sícũ põnamanígũ diaweori, cũũ bai cũũ nãmo niirigore dútuaro. Cũũ coomena cũũ sõwũ diarigũre põnacatĩbosaro”,‡ jĩ jóarigu niwĩ Moisés. 20 Sícũpõna siete niyira. Cũã sõwũ nãmocatiyigu. Põnamanígũrã diajõãyigu. 21 Cũũ siro macũ cũũ sõwũ nãmorẽ dúutumiyigu. Cũũcã põnamanígũrã diajõãyigu. Cũã siro macũcã coore dúutu, põnamanígũrã diajõãyigu. 22 Teero díca wáayiro. Niitugũpũcãrẽ teerora wáayiro. Too síro cúã nãmo niimirigocã

* **12:10** Judíoa wii tiirá, sicaqui, ãñuríquicare péosũgueyira. Tiiqui ãñurõ diamacũ niirĩ, tiwĩ tũdiri diamacũ wáayiro. † **12:11** Salmo 118.22-23. ‡ **12:19** Deuteronomio 25.5.

diajõãyigo. ²³ Cũã siete coore ñumocutimiyira. Diarira masãmũãrĩ, ¿ñii ñumope pũtuágodari? jĩyira.

²⁴ Jesupé cũãrẽ yũuyigu:

—Mũã Cõãmacũye queti jóaripũ maquẽrẽ masĩria. Cõãmacũ tutuarecãrẽ masĩria. Teero tiirá, wisijõãã. ²⁵ Diarira masãmũãri siro, ãmũã, numiã wãmosáricua. Ángelea ãmũãsepu niirãbiro niĩya. ²⁶ Diarira masãmũãre maquẽrẽ mũã buepacara, tũomasĩria ména. Mũã Moisés jóaripũpu jũãrĩsati queti buemijiyu. Tiisatipu Cõãmacũ Moisére jĩrigu niiwĩ: “Abraham, Isaac, Jacob Õpũ niĩã yũ”, § jĩrigu niiwĩ. ²⁷ Cõãmacũ diarira Õpũ niirii; catirá Õpũpe niĩ. Teero tiirá, mũã wisinetõjõãã, jĩyigu Jesús.

Dutiré ɱpũtĩ maquẽ

(Mt 22.34-40)

²⁸ Sĩcũ Moisés jóarigue buegũ toopũ niiyigu. Jesús saduceo basocamena wedeserere tũoyigu. Jesús ãñurõ yũmenirĩ ñĩagũ, cũũ pũto jea, sãĩñáyigu:

—¿Diiyé niĩ Moisére dutiré cũũrigue bayirõ ɱpũtĩ maquẽ? jĩyigu.

²⁹ Jesús cũũrẽ yũuyigu:

—Bayirõ ɱpũtĩ maquẽ ate niĩã: “Israelya põna macãrã, ãñurõ tũoyã: Cõãmacũ marĩ Õpũ sĩcũrã niĩ. ³⁰ Teero tiirá, Cõãmacũ marĩ Õpũrẽ maĩñã. Niipetire mũã yeeripũnamena, mũã wãcũrémena, mũã tutuaremena cũũrẽ maĩñã”.* ³¹ Tee doca maquẽ dutiré ate niĩã: “Mũũ basiro maĩrõ tiirõbirora ãpẽrãcãrẽ maĩñã”.† Ate puawãmé niipetire apeyé dutiré nemorõ ɱpũtĩ maquẽ niĩã, jĩyigu Jesús.

³² Moisés jóarigue buegũpe jĩñemoyigu sũcã:

—Ãñuniã, basocãre buegũ. Mũũ diamacũ wedea. Cõãmacũ sĩcũrã niĩ. ãpĩ cũũ tiirõbiro niigũ maniquĩ. ³³ Cõãmacũrẽ marĩ yeeripũnamena, marĩ wãcũrémena, marĩ tutuaremena maĩrõ booa. Teero biiri marĩ basiro maĩrõ tiirõbirora ãpẽrãcãrẽ maĩrõ booa. Marĩ Cõãmacũwiipũ tiiré, wáicũrare sãĩ sóeditiore, Cõãmacũrẽ apeyenó ticoré ãñuniã. ãñupacari, maĩrépe nemorõ ɱpũtĩ maquẽ niĩã, jĩyigu.

³⁴ Jesupé cũũ diamacũ yũũrĩ ñĩagũ, jĩyigu:

—Cõãmacũ dutiré mũũpũre niĩãdaro pẽerogã dũsaa, jĩyigu.

Too síro cũũrẽ tũorã “sãĩñãria sãã” jĩ wãcũyira.

“Cristo ¿noã pãrãmi niĩ?” jĩrigue

(Mt 22.41-46; Lc 20.41-44)

³⁵ Jesús Cõãmacũwiipũ buegu, basocãre sãĩñáyigu:

—¿Deero tiirá Moisés jóarigue buerá “Cõãmacũ beserigu David pãrãmi niĩ” jĩĩ? ³⁶ David basirora Espiritu Santo masĩre titorémena jóarigu niĩwĩ:

Cõãmacũ jĩĩwĩ yuu Ōpũrẽ:

“Yáa wãmo diamacũniñape duiya,

tée mũũgẽ ññatutirare mũũ dutiriguere yuu ãñũrõ yuuĩ tiirĩpũ”, † jĩĩ jóarigu niĩwĩ David. ³⁷ David “yuu Ōpũ” jĩĩgũ, Cõãmacũ beseriguere jĩĩgũ tiirĩgu niĩwĩ, cãũ pãrãmí niipacari. Teeré ãñũrõ wãcũña, jĩĩyigu.

Basocá paũ toopãre niirã Jesús wederere useniremena tuoyíra.

Jesús Moisés jóarigue buerá tiirécũtũre wederigue

(Mt 23.1-36; Lc 11.37-54; 20.45-47)

³⁸ Jesús basocáre buegu, jĩĩyigu:

—Moisés jóarigue buerá tiirere tuomasĩrõ booa. Cũã suti yoaretõ sãña, wãũseniya. Macã decorũ quioníremena ãñũdutiri boocúa. ³⁹ Neãre wiseripũ sũguero maquẽ duiwĩpũ dícu duidũgacua. Bosebũreco tiirópũcãrẽ teerora tiidũgãcua. ⁴⁰ Wapewia numiãye wiserire jĩĩditoremẽna ãmacua. Cũã yoari Cõãmacũmena wedesera tiiróbiro tiiditóya basocáre. Cũãrã ãpẽrã nemorõ ññañarõ tiinóãdara niĩya, jĩĩyigu.

Wapewio bóaneõgõ Cõãmacũrẽ ticorigue

(Lc 21.1-4)

⁴¹ Jesús Cõãmacũwiipũ niigũ, niyeru sããretibari díamacũ duiyigu. Teetibaripũ niyeru sããrĩ, ññacoduiyigu. Paũ niyeru cuorã pairó sããyira. ⁴² Sícõ wapewio bóaneõgõ jea, pũaquĩ wapamanírequiri sããyigo. ⁴³ Jesús cãũ buerãre atiduti, jĩĩyigu:

—Yuu aterėja diamacũrã jĩĩã, jĩĩyigu—. Cõãmacũ ññacoropũ igo wapewio bóaneõgõ niipetira nemorõ ticonetõnũcãyo.

⁴⁴ Ñniãpeja cããrẽ dũsaríguere ticooya. Coopeja coo cuomíãrigue, coo yaaré sãĩbóarigueãrẽ ticopetijãyo, jĩĩyigu.

13

Jesús “Cõãmacũwii cõãnoãdacu” jĩĩrigue

(Mt 24.1-2; Lc 21.5-6)

¹ Jesús Cõãmacũwiipũ witiwari, sícũ cãũ buegũ tee wiserire ñña, jĩĩyigu:

—Ûsãrẽ buegũ, ate wiseri cãã ãtãquiritõmena weeriguere ñña. ãñũrẽ wiseri niĩã, jĩĩyigu.

² Jesupé jĩĩyigu:

—Mũũ weere wiserire ññamiã. Too síro ãtãqui apequí so-toãpũ weemũãrigue pũtuáricu. Niipetire cõãnoãdacu, jĩĩyigu.

† 12:36 Salmo 110.1.

Atibúreco petiádari suguero wáaadare
(Mt 24.3-28; Lc 21.7-24; 17.22-24)

³ Jesús cūh buerámena Ɔtāgú Olivo Cōāmacūwii díamacū ni-irigupū wáayigu. Toopú duiṛi, Pedro, Santiago, Juan, Andrés āpērā tuohéropū cūūrē sāññáyira:

⁴ —Wedeya ūsārē. Mūh wedearigue ¿deero biiri wáaadari? ¿Ñeenómena ññamasñoādari, ate wáaadari suguerogārē? jīyira.

⁵ Jesús cūārē yūuyigu:

—Ññurō tuomasīña, āpērā jīiditori jīrā. ⁶ Pau “yūhṛá niīā; yūh Cōāmacū beserigu Cristo niīā” jīādacua. Pau cūārē nūññādacua.

⁷ “Cāmerīsiārā tiiáwā” jīrī tuoadacu. “Toopú cāmerīsiārā tiiáyira” jīrē queticārē tuoadacu. Teeré tuorá, cuirijāña. Tee wáaadare niijārō tiia. Teero wáapacari, atibúreco petiádaro dusaádacu ména. ⁸ Sicapōna macārā asepōná macārāmena cāmerīsiāññādacua. Teero biiri sicadita macārā apeditá macārāmena cāmerīsiāññādacua. Peeditapure dita cāmeññare wáaadacu. Jñabóare wáaadacu. Teeména basocáre bayirō ññañarō netōré nūcāādacu.

⁹ Múā basiro ññurō wācū tūgueñaña. Múārē dutirápure tico, judíoa neārē wiseripū tānaādacua. Múā yūhṛe padeoré wapa dutirá, ōpārā pūtopū néewanoādacu. Toopú jeara, yé maquērē wedemasīādacu. ¹⁰ Atibúreco petiádari suguero, niipetire dita macārā Cōāmacū basocáre netōnére queti tuosesáadare niirō tiia. ¹¹ Múārē dutirá pūtopū néewari, “¿deero jīādari cūārē?” jī wācūhērārā wáawa. Múā jearira, Cōāmacū múārē wācūrē ticogūdaqui. Teeré wedeseya. Múā mee wedeseadacu; Espíritu Santo wedesegūdaqui. ¹² Sīcūpōna dutirápure cāmerī wedesā, siārī tiiādacua. Cūā pacusūmuācā cūā pōnarē dutirápure wedesāādacua. Cūā pōnacā teerora cūā pacusūmuārē netōnucā, diari tiiādacua. ¹³ Niipetira basocá múārē ññatutiadacua yūhṛe padeoré wapa. Teero múārē cūā ññañarō tiipacári, yūhṛe padeorucújārārē Cōāmacū netōnégūdaqui.

¹⁴ ’Ññañanetōjōāgūrē Cōāmacūrē padeorídojāgūrē ññāādacu múā. Cōāmacūwiipū too cūūrē niidutihore nucūrī ññāādacu.* (Ateré buegú tuomasīārō.) Too cūh nucūrī ññārā, Judea ditapū niirā ūtāyucupū dutijōāārō. ¹⁵ Wii sotoápū pesagúno diiwá, wii popeapū niiré néegū sāññawaripacu, dutijōāārō. ¹⁶ Wesepú padegúcā wiipú sutiré néegū pūññawaripacu, dutijōāārō. ¹⁷ Teero wáare bñrecori niipacósānumiārē, pōna ūpūrā cūogáre bóaneōre bñrecori niīādacu. ¹⁸ “Tee púuriro niiré bñrecori wáarijāārō” jī, Cōāmacūrē sāññá. ¹⁹ Teero

* 13:14 Tíatorpge profeta Daniel teeré jóarigu niiwī.

wáare burecori basocáre ñañařo netōré burecori niiādacu. Cōāmacū atibúreco tiiri sirore, tee atitōpūre nocōřo ñañařo netōré maniriro niwū. Too síropucāre nocōřo peti ñañařo netōré maniādacu. ²⁰ Tee ñañařo netōré burecorire Cōāmacū dúoriatā, sícūno netōřidojāgūdaqui. Cōāmacūpe cūū beserirare tiigú, teero wáare burecorire dúogūdaqui.

²¹ Teero wáari, síquērā múārē jīditoadacua: “Jāā, iñaña. Cōāmacū beserigū Cristo āno niī”, jīmiādacua. “Toopú niī”, jīmiādacua āpērāpé. Cūā teero jīrī, padeorijāña. ²² Paū jīditora niiādacua. Síquērā “Yūū Cōāmacū beserigū Cristo niā” jīmiādacua. “Profeta niā”, jīmiādacua āpērāpé. Pee tiēñore tiādacua, cúārē padeoáro jīrā. Cōāmacū beserirapūrena padeodúri tiidugāmiādacua. ²³ Múā āñurō tūomasīña. Tee niipetire niiādarerena múārē Yūū wedesūguetoaa, jīiyigū Jesús.

Jesús putuaatiadare

(Mt 24.29-35, 42, 44; Lc 21.25-36)

²⁴ Jesús wedenemoyigū:

—Tee ñañařo netōré burecori siro muīpū búreco macū naiťiājōāgūdaqui. Ńami macūcā bóeriqui. ²⁵ Ńocōā ñaacodiadacua. Niipetira ũmuāsepu niirā cāmeñanoādacua. ²⁶ Teero wáari, Yūū niipetira sōwū ōmeburuáripū tutuaremena asibatédiatiri, basocā iñaādacua. ²⁷ Too síro ángeleare ticogūdacu. Cūā néōādacua Yūū beserirare atibúreco niipetiropu niirārē.

²⁸ Múārē oterigū higuerağūmena queoré ticogūda. Tiigú pūūrī wasorī, “cūma wáaadaro péerogā dūsaā” jīmasīā. ²⁹ Tee tiiróbirora Yūū jīārigue wáari iñarā, “niipetira sōwū putuaatiadaro péerogā dūsacú” jīmasīña. ³⁰ Yūū aterēja diamacūrā jīā: Atitó macārā cūā diaadari sūguero, tee niipetire Yūū jīārigue wáaadacu. ³¹ Ūmuāse, atiditā peticódiaadacu. Yūū wedesere doca petirīcu. Niirucujāādacu.

³² Yūū putuaatiadari búreco, tii horare masīña maniā. Ángelea ũmuāse macārā masīriya. Yūū niipetira sōwūcā masīria. Yūū Pacū sícūrā masīqui.

³³ Múācā tiibúrecore masīria. Teero tiirā, āñurō wācūtutua, iñacoja. ³⁴ Múārē queorēmena wedegūda. Sīcū basocū niiyigū yoaropū wāagū. Cūū wáaadari sūguero, cūūrē padecoterare cūūya wiire “coteya” jīiyigū. Cūācōrōrē cūā padeadarere cūūyigū. Sope coterī basocūre āñurō iñacodutiigū. ³⁵ Cūā tiiróbiro múācā iñacorucujāña. Múācā múā Ōpū coeádari búrecore masīricu. Náicūmurī, ñami deco, cārēquē wederi, o bóeritabe niiboqui. ³⁶ Yūū wācūña manirō putuaatigū, múārē cānirārē buajeádugariga. ³⁷ Yūū múārē jīrēre niipetirare jīgūda: Āñurō iñacorucujāña, jīiyigū Jesús.

14

Jesuré ñeeãdara wedeserigue

(Mt 26.1-5; Lc 22.1-2; Jn 11.45-53)

¹ Pñabáreco dusayíro Pascua bosebureco wáaadaró. Tii bosebureco niirí, pã púuri tiiré wáoya maniré yaanoã. Paiaré dutirá, Moisés jóarigue buerámena Jesuré yayióremena cúã ñeeãdarere câmerí wedeseyira, sîãdugára.

² —Bosebureco niirí, tiiríjããda. Basocá cûürë maĩrã, maĩmena cúara, noo booró acaribíãmajãbocua, jĩyira.

Jesuré sitiaãñúre píopeorigue

(Mt 26.6-13; Jn 12.1-8)

³ Jesús Betaniapñ Simón òpñã bóa netõríguya wiipñ niyigu. Jesús yaadurítabe, sîcõ numiõ sitiaãñúriga cñogó jeayigo. Tiigá sitiaãñúre “nardo” wãmecutire wapapacáre posecutíyiro. Tiigá ñacõrë tuupécojã, cûüya dupu sotoapñ píopeoyigo. ⁴ ãpẽrã toopá niirã coo teero tiirí ññarã, cúajõãyira. Cúã câmerí jĩyira:

—¿Ate sitiaãñúre wapapacáre búri peti teero tiicõãí? ⁵ Ate sitiaãñúrere dúa, sicacũma padegñ wapatárocõrõ bñanóboayu. Teemena bóaneõrãrë tiápuro boomíayu, jĩyira. Coore tutiyira.

⁶ Jesús cúãrë jĩyigu:

—¿Deero tiirã coore potocõí? Potocõrijãña. Ateré yñre píopeogo, ññurõ tiigó tiyo. ⁷ Bóaneõrã múã watoapñ niirucujããdacua. Múã boorítano cúãrë ññurõ tiápumasã. Yñrejea múãmena niirucuricu. ⁸ Atigó yñre coo jeatuario ññurõ tiyo. Coo sitiaãñúrere píopeogo, yñre yaará sitiaãñúre tuusíããdaro tiiróbiro tiyúetoayo. ⁹ Yññ ateréja diamacãrã jĩã: Niipetiro atiditapáre Cõãmacũ basocáre netõnére quetire wedewarucura, atigó yñre tiáriguere wedeadacua, coore wãcũdutira, jĩyigu.

Judas Jesuré cûürë ññatutirapñre ticoadare

(Mt 26.14-16; Lc 22.3-6)

¹⁰ Judas Iscariote Jesuré buerá doce menamacũ wáa, paiaré dutiráre jĩyigu:

—Yññ múãpñre Jesuré ticoguda, jĩyigu.

¹¹ Teeré tñorã, bayiró useniyira.

—Mññrë niyeru wapatíada, jĩyira.

Teero tiigá, “¿deero tii yñre Jesuré ticoro boomíto?” jĩ wãcũñcãyigu.

Jesús cúã buerámena yaaturigue

(Mt 26.17-29; Lc 22.7-23; Jn 13.21-30; 1Co 11.23-26)

¹² Basocá pã púuri tiirémena wáoya maniré yaarí bosebureco niññcãyiro. Tiibureco niirí, oveja Pascua macũ niigũdñre sîãyira. Tiiburecore Jesús buerá cûürë sãíñãyira:

—¿Noopú ūsā Pascua boseyaadare quēnobosára wáagari? jĩyira.

¹³ Jesús puarã cũu bueráre ticocoyigu.

—Jerusalénpu wáaya, jĩyigu—. Toopú sícũ basocú ocogá turupeogure buajeáadacu. Cũurē nuñuwáwa. ¹⁴ Cũu sããworo tiwií òpũrē jĩwa: “ ‘¿Noopú niigari yuu buerámēna Pascua boseyaadari tatia?’ jĩãwĩ ūsārē buegú”, jĩwa. ¹⁵ Cũu ãmũrõ macã tatia quēnoãri tatiacapu ãñogúdaqui. Toopú quēnoyúewa, jĩcoyigu.

¹⁶ Cũu buerá wáa, Jerusalénpu jeayira. Toopú jeara, Jesús cããrē jĩãrirobirora niipetirere buayíra. Toopú cãã Pascua boseyaadare quēnoyíra.

¹⁷ Náicũmuãri siro, Jesús, cũu buerá docemēna tiwiipáre jeayigu. ¹⁸ Cãã yaadui, Jesús jĩyigu:

—Yuu ateré diamacúrã jĩã: Múã menamacũ sícũ yuumēna yaadui yũre ññatutirapure ticogũdaqui, jĩyigu.

¹⁹ Cãã bayiró wãcũpatiyira.

—¿Yuu mee nií? jĩ sãññãncãyira cúãcõrõ.

²⁰ Jesús cúãrē jĩyigu:

—Sícũ múã doce menamacũ yuumēna atibapapú pãmena soayágura nií. ²¹ Yuu niipetira sõwũrē Cõãmacũye queti jóaripũpu jĩrõbirora wáaadacu. Bóaneõgũ niigũdaqui yũre ticogũdũpeja. Cũu bauáiatã, nemorõ ãñubojĩyu, jĩyigu.

²² Jesús cúãmēna yaagu, pãrē née, Cõãmacũrē usenire ticoyigu. Túajea, puatásã, batogura, jĩyigu:

—Yaaya. Ate yáa òpũũbiro niíã.

²³ Vino bapare née, Cõãmacũrē usenire ticoyigu. Túajea, cũu bueráre tãyigu. Niipetira tiibapa maquērē sñiyíra. ²⁴ Cũãrē tãgũ, jĩyigu:

—Ate yée díbiro niíã. Yuu diari, yée díi õmayudiaadacu, puu basocá ññarē tiirere cosebosáaro jĩgũ. Teemēna Cõãmacũ mama netõnére quetire cũũgũdaqui. ²⁵ Yuu ateréja diamacúrã jĩã: Vino sñinemóricu sáa; téa Cõãmacũ Òpũ niirõpu mama vino ññaña manirere sñigũdacu, jĩyigu.

Pedro Jesuré “masĩriga” jĩrrique

(Mt 26.30-35; Lc 22.31-34; Jn 13.36-38)

²⁶ Sicawãme Cõãmacũrē basarére basapeotoaari siro, Ëtãgũ Olivopu wáajõãyira. ²⁷ Jesús cúãrē jĩyigu:

—Múã niipetira yũre cõãwapetijõããdacu. Tee Cõãmacũye queti jóaripũpu niíã: “Oveja coterí basocure sñãcõãgũdacu. Teero tiirí, cũuyara oveja cúã booró cutubatéjõããdaca”,* jĩ

* 14:27 Zacarías 13.7.

jóarigue niia. ²⁸ Teero wáapacari, yuu diarigapu masári siro, yuu múã suguero Galileapu jeatoagudacu, jĩiyigu.

²⁹ Pedro jĩiyigu:

—Niipetira mũurẽ cõãwari, yuuja mũurẽ cõãwaricu, jĩimiyigu.

³⁰ Jesús cũurẽ jĩiyigu:

—Yuu aterėja diamacúrã jĩã: Mecũã macã ñami puarĩ cãrẽquẽ wedeadari suguero, yuure ãĩĩãrĩ “cũurẽ masĩriga” jĩiditogudacu mũu, jĩiyigu.

³¹ Pedro jĩiyigu:

—Yuuja cũã yuure sãdugáatã, mũumena diaguda; mũurẽ “masĩriga” jĩiricu, jĩimiyigu.

Niipetira cũu buerá teero dícu jĩiyucomiyira.

Jesús Getsemanípu cũu Pacure sãirigue

(Mt 26.36-46; Lc 22.39-46)

³² Too síro Getsemanípu jeayira. Jesús cũu bueráre jĩiyigu:

—Múã ãno duiyueya ména. Yuu Pacure sãigú wáagu tiia, jĩiyigu.

³³ Pedro, Santiago, Juanrẽ cũumena néewayigu. Cũu bayiró peti yeeripũnapu wãcũpati, bóaneõnucãyigu.

³⁴ —Yuure diariquioro, wãcũpatire niinetõjõãga. Múã ãno putuáya. Cãnirã mee tiiwá, jĩimiyigu.

³⁵ Cũã beru yoasãñurõ wáa, yerapu munibiácũmuyigu. Tee ñañarõ netõré jearijããrõ jĩigũ, Cõãmacurẽ sãiyigu. ³⁶ Sãigú, jĩiyigu:

—Pacu, niipetirere tiimasĩã mũu. Yuu ñañarõ netõãdarere netõnéña. Yuu teero jĩipacari, yuu boorere tiirijãña; mũu boorere wáari tiiyá, jĩiyigu.

³⁷ Too síro cũu buerá putopu cãmeputúayigu. Cũãrẽ cãniãrirapure buajeáyigu.

—Simón, ¿mũu cãnigú tiiri? ¿Deero tiigú péerogã ãña ti-iridojãrĩ? jĩiyigu Pedroro —. ³⁸ Cãnirã mee tiiyá. Wãtĩ múãrẽ jĩicõãsãrijããrõ jĩirã, Cõãmacurẽ sãĩñã. Múã wãcũrémena ãñurere tiidugápacari, múãye õpũũrĩpe sãcãrĩbãria, jĩiyigu.

³⁹ Cãmeputúagu, cũu Pacure sãĩãrirobirora sãiyigu sũcã. ⁴⁰ Sãĩãri siro, cũu buerá putopu cãmeputúagu, cãniãrirapure buajeáyigu sũcã. Cũãrẽ wugoá pũnijõãyiro. Cũurẽ deero yuumasĩriyira. ⁴¹ ãĩĩãrĩ cãmeputúagu cũãrẽ jĩiyigu:

—¿Múã cãnirã tiiri sũcã? ¿Cãni, yeerisãjãrã tiiri? Nocõrõrã niia. Yuure ticoadaro jearo tiia. Yuu niipetira sõwũrẽ ticogudaqui ñañaré tiirãpũre. ⁴² Wũmũnucãña. Jãmũ, yuure ticogudũ atitoai mée, jĩiyigu.

Jesuré ñeewarigue

(Mt 26.47-56; Lc 22.47-53; Jn 18.2-11)

43 Jesús cūāmena wedeseḡu tiirira, máata cūā menamacū niimiāriḡu Judas jeayigū. Cūūmena paḡ basocá espadapīrīmena, yucuména atiyira. Cūā paiaré dutirá, Moisés jóarigūe buerá, āpērā b̄toá dutirá ticocoarira niiyira. 44 “Yḡḡ wasopúro ūpūḡú cūūrā niigūdaqui. Cūūrē ñee, añurō siatú, néewawa”, jīḡḡguetoayigū Jesuré ticogūdu.

45 Máata Jesús p̄top̄ jeaḡḡ: —Yḡḡre bueḡú, jīḡyigū.

Teero jīḡḡrā, cūā wasopúrore ūpūyigū. 46 Teero tiirí iñarā, Jesuré ñeejōāyira.

47 Cūūrē ñeerī, sīcū toopá nucūḡú cūūya espadare tūāwé, paiaré dutigūre padecotegūya cāmoréore páatacojāyigū. 48 Jesús cūūrē jīḡyigū:

—¿Yaarépiḡre tiiróbiro yḡḡre espadapīrīmena, yucuména ñeerā atiarī? 49 Búrecoricōrō yḡḡ Cōāmacūwiip̄ mūāmena niiwū, bueḡu. Yḡḡre ñeeriw̄. Mūā mecūtigā tiiré Cōāmacūye queti jóaripūp̄ jīrōbirora wáaro tiia, jīḡyigū.

50 Cūā buerá cūā sīcūrēna cōāncō, dutipetījōāyira. 51 Sīcū mam̄ Jesús siro n̄n̄átiyigū. Cāniḡú cōmarí caseromena dícu cōmarigū niiyigū. Cūā cūūrē ñeemiya. 52 Cūūrē ñeema jīrā, cūā cōmarí casero dícu wéepānecojāyira. Cūūpe sutimanigū dutijōāyigū.

*Jesuré Judíoare Dutirá Peti p̄top̄ néewarigū
(Mt 26.57-68; Lc 22.54-55, 63-71; Jn 18.12-14, 19-24)*

53 Jesuré ñee, paiaré dutigū p̄top̄ néewayira. Toopá niipetira paiaré dutirá, āpērā b̄toá dutirá, teero biiri Moisés jóarigūe buerá neāyira. 54 Pedrope yoasāñurō Jesuré n̄n̄uyigū. Paiaré dutigūya wii popea macā yepap̄ p̄tuáyigū. Toopá Cōāmacūwii coterí basoca p̄to jeanuā, cūāmena pecame sūmaduīyigū.

55 Paiaré dutirá, niipetira Judíoare Dutirá Peti “¿deero tii cūūrē wedesārō boomíto?” jīḡyira, sīādugára. Cūūrē sīādugápacara, ñañaré b̄arīyira. 56 Paḡ jīditoremēna cūūrē wedesāmiyira. Cūā wedesāre queoró jeariyiro. 57 Āpērā w̄m̄n̄cā, jīditoremēna cūū jīriḡuere wedesāyira:

58 —“Yḡḡ atiwī Cōāmacūwiire basocá tiirí wiire cōāḡáda. Itiábureco siro apewī tūajeancōḡáda. Tiiwī basocá tiirí wii mee niīādacu”, jīwī āni, jīḡyira.

59 Teero jīpacara, sīcārībīro wedeseriyira.

60 Paiaré dutigū cūā watoap̄ w̄m̄n̄cā, Jesuré sāñāyigū:

—¿M̄ḡ deero tiigū yḡḡridojāi? ¿Deero jī yḡḡḡdari cūā wedesārere? jīḡyigū.

61 Cūūpe yḡḡriyigū. Paiaré dutigū sāñānemoyigū:

—¿Murrã niĩ “Cõãmacũ beserigu Cristo, Cõãmacũ añugũ macũ” cúã jĩgũ? jĩyigu.

62 Jesús jĩyigu:

—Yurrã niĩã. Cõãmacũ tutuare cõnetõgũ puto cũũ diamacũpe duigudacu. Yũ niipetira sõwũ toopũ duri ññaãdacu múã. Yũ õmeburuáripũ diátiricãrẽ ññaãdacu múã, jĩyigu.

63 Paiaré dutigũ teero jĩrĩ tuogũ, cũũ basiro cũũyaro sutirorẽ wéeyigacojãyigu, ãpẽrãrẽ “bayiró cúai” jĩdutigũ. Cũãrẽ jĩyigu:

—Ãpẽrã wedesãrĩ boonemória marĩ. 64 Múã cũũ Cõãmacũrẽ ññaarõ wedeserere tuotóaa. ¿Deero tũgueñaĩ múã? jĩyigu.

Niipetira: —Cũũ teero jĩrẽ wapa sããjãrõ booa, jĩyira.

65 Æpẽrã cũũrẽ usecõ eobatétunacãyira. Cũũ capearire biaápeyira. Cũũrẽ ññaarõ tii, páayira.

—Jĩbũaya. ¿Noã murrẽ páaarĩ? jĩyira.

Cõãmacũwii coterĩ basocã cũũrẽ páayira.

Pedro Jesuré “masĩriga” jĩrrique

(Mt 26.69-75; Lc 22.56-62; Jn 18.15-18, 25-27)

66-67 Pedro tiiwii popea macã yepapũ pecame sũmagũ tiiri, sĩcõ paiaré dutigũre padecotego jeayigo. Coõ cũũrẽ ññagõrã ñña: —Mũcã Jesús Nazaret macã macũmena wáarucuarigũra niĩãrã, jĩyigo.

68 —Cũũrẽ masĩriga. Ñeenórẽ wedesege wedeseu; tuomasĩriga, jĩyigu.

Cũũ sopepũ witijeari, cãrẽquẽ wedeyigu. 69 Paiaré dutigũre padecotego cũũrẽ ññagõ, toopũ ññanucũrãrẽ jĩnemoyigo:

—Ãni cúã menamacũ niĩ, jĩyigo.

70 Cũũpe: —Niiria, jĩyigu.

Too sírogã toopũ ññanucũrã Pedrorẽ jĩyira:

—Niirõrã mũcã cúã menamacũ niicu. Mũ Galilea macũ niijĩ; cúã tiirõbiro wedesea, jĩyira.

71 Cũũ jĩyigu:

—Yũ diamacũ jĩhẽrĩ, Cõãmacũ yũre ññaarõ tiiáro. Yũ múã wedesege masĩriga, jĩyigu.

72 Cũũ teero jĩritabera, cãrẽquẽ wedeyigu sũcã. Pedro Jesús jĩãriguere wãcũbũayigu: “Cãrẽquẽ pũarĩ wedeadari sũguero, yũre ññãrĩ ‘cũũrẽ masĩriga’ jĩgũdacu mũ”, jĩyigu. Teerẽ wãcũbũagũ, bayiró utiyigu.

15

Pilato Jesuré sãñãrigu

(Mt 27.1-2, 11-14; Lc 23.1-5; Jn 18.28-38)

1 Bõeri paiaré dutirá, ãpẽrã bũtoá dutirá, Moisés jóarigu buerá, teero biiri niipetira Judioare Dutirá Peti neãyira. Jesuré

sĩadutiadarere wedeseyira. Wedesetoa, Jesuré siatú, néewa, Pilatopure ticoyira.

² Pilato cūūrē sãĩñáyigu:

—¿Mũũrã niĩ judíoa õpũ? jĩiyigu.

—Mũũ jĩĩrõbirora cūūrã niĩ, jĩiyigu.

³ Paiaré dutirá pee wedesãyira cūūrē. ⁴ Pilato Jesuré sãĩñánemoyigu:

—Cũã mũũrē pee wedesãrã tiíya. ¿Mũũ yũũridojãĩ? jĩĩmiyigu.

⁵ Jesús yũũriyigu. Teero tiigú, Pilato ññamanijõãyigu.

Jesuré sãĩdutrigue

(Mt 27.15-31; Lc 23.13-25; Jn 18.38–19.16)

⁶ Cũmarĩcõrõ Pascua bosebũrecori niirĩ, Pilato sĩcũ peresuwiipu niigũrē basocá cũã wionécodugagure wionécorucuyigu. ⁷ Teebũrecorire sĩcũ ãmu peresuwiipu duiyigu cũũ menamacãrãmena. Cũũ wãmecutiyigu Barrabás. Cũã romanuã dutirãre cõãdugara, cãmerĩsãyira. ⁸ Basocá Pilato pũtopũ wáa: —Mũũ tiirucũrobirora tiíyã, jĩiyira.

⁹ Pilato cũãrē sãĩñáyigu:

—¿Mũã judíoa õpũrē yũũ wionécori boogári? jĩĩmiyigu.

¹⁰ Paiaré dutirá ññatutira Jesuré ticoariguere masĩjãyigu.

¹¹ Paiaré dutirá basocãre acaribĩri tiíyira, Barrabãpere wionécodutira. ¹² Pilato cũãrē sãĩñánemoyigu:

—Mũã “judíoa õpũ niĩ” jĩĩgũpere ¿deero tiirĩ boogári? jĩiyigu.

¹³ —¿Cũũrē curusapu páabiatudutiya! jĩĩ acaribíyira.

¹⁴ —¿Ñeenó ññarãre tiíarĩ cũũ? jĩiyigu.

Basocãpe bayiró bũsurõmena: —¿Curusapu páabiatudutiya! jĩĩnemoyira.

¹⁵ Pilato basocãmena ãñũrõ pũtuãdugagu, Barrabãre wionécobosayigu. Jesuré tãnadutĩtoaari siro, curusapu páabiatu sãĩdutiýigu.

¹⁶ Teero tiirã, surara cũãye wiseri popea macã yepapu cũũrē néewayira. Toopũ ãpẽrã niipetira surarare néõyira. ¹⁷ Cũã Jesuré sicaró õpũya sutiro tiirõbiri sõã ññisãñũrõca sããyira. Sicabeto potamena tiíari beto cũũya dupupure péoyira.

¹⁸ —Ûseniã mũũmena, judíoa õpũ, jĩĩ buijãyira.

¹⁹ Sicagú cãñugũmena cũũya dupupure páayira. Cũũrē usecõ eobatétu, ññicãcoberimena jeacũmu, buijãyira. ²⁰ Cũã cũũrē buitóa, sõã ññisãñũrõrē tuuwécojã, cũũ sãñhasuguearirore sããyira. Curusapu páabiatu wãara néewayira.

Jesuré sãĩrígue

(Mt 27.32-44; Lc 23.26-43; Jn 19.17-27)

²¹ Sĩcũ Cirene macã macũ cãpũpu niĩarigu pũtuãatigu tiíyigu. Cũũ wãmecutiyigu Simón. Pũarã pacũ niiyigu: Alejandro, Rufo

pacu. Cũu too netōwári ññarã, Jesús apawari curusare cũurẽ apadutiyira.

²² Jesuré Gólgota buropu néewayira. Gólgota jĩrõ, “Dupucoro” jĩrõ tiia. ²³ Toopú vino “mirra” wãmecutire wóariguemena tĩãmiyira. Sĩniríyigu. ²⁴ Cũurẽ curusapu pábiatuyira, diaaro jĩrã. Surara cũuye suti niimiãriguere batoadara, jĩbuaapeyira, ¿noãrẽ putuáadari? jĩrã.

²⁵ Cũurẽ curusapu pábiaturi, bóeri nueve niirĩ niyiro. ²⁶ Basocá cũurẽ wedesããriguere jóatunoyiro táboapĩpãre: “JUDÍOA ÖPË NIÍ”, jĩyiro. ²⁷ Jesuména puarã yaarépirare pábiatuyira; sícũ diamacũpe, ãpĩ acuniñape nãcõyira. ²⁸ Cũã teero tiirí, Cõãmacũye queti jóaripũpu jóarigue diamacũ wáyiro. “ ‘Dutirére netõnãcãrã menamacũ nií’ jĩ wãcũyua basocá cũurẽ”,* jĩ jóanoã.

²⁹ Basocá toopú netōwára, cũurẽ ññarõ jĩrã, dupupá saguejõãrucuyira.

—Jũũ. Mũũ “Cõãmacũwiire cõãgũda” jĩmiwũrã. “Itiábureco siro apewiĩ tiipeticojãgũda”, jĩmiwũrã mũũ. ³⁰ Teero jĩrigu mũũ basirora netõnéña. Curusapu tusagú diiátiya, jĩ buijãyira.

³¹ Paiaré dutirácã, Moisés jóarigue bueráména teerora jĩ buijãyira:

—Cũũ ãpẽrãcãrẽ netõnéwĩ; cũũ basirope netõnémasĩrii. ³² Cõãmacũ beserigu Cristo Israelya põna macãrã õpũ niigũjã, curusapu tusagú cũũ basiro diiátiaro. Cũũ basiro diiátiri do-care, padeoáda, jĩyira.

Cũũména curusapu pábianãcõãriracã teerora cũurẽ ññarõ jĩ buijãyira.

Jesús diarigue

(Mt 27.45-56; Lc 23.44-49; Jn 19.28-30)

³³ Coeritó jeari, niipetiro tiiditapu naĩtĩãjõãyiro. Tée ñamica tres niirĩpu naĩtĩãtuyiro. ³⁴ Tii hora niirĩrã, Jesús bayirõ acaribíyigu.

—Eloi, Eloi, ¿lama sabactani? jĩyigu cũuyeména. Teero jĩgũ, “Cõãmacũ, Cõãmacũ, ¿deero tiigú yũure cõãwai?” jĩgũ tiiyigu.

³⁵ ãpẽrã sĩquẽrã toopú niirã teeré tuorã, jĩyira:

—¡Coe! Tuoyá. Profeta Elíare sũocõgu tiiquí, jĩmiyira.

³⁶ Sícũ cutawá, sicasitia vino piyare soayigu. Sĩniãrõ jĩgũ, sicagú cãnũgũpu siatú, cũurẽ sũumõcõgura, basocãre jĩmiyigu:

—Coteya ména. Elías cũũ curusapu tusagúre néediocõgu atiboqui, jĩmiyigu.

* 15:28 Isaías 53.12.

³⁷ Jesús bayiró acaribí, diajõâyigũ. ³⁸ Cũũ diari, Cõãmacũwii popearũ ãñunetõjõãri Tatia cãmotáyosari casero ãmũãrõpe yigadiati, pũacaséropũ jeacotuariro niuwũ. ³⁹ Cien surara dutigú Jesús doca nucũgú, cũũ teero wáa diari ññagũ, jĩiyigũ:

—Diamacũrã ãni Cõãmacũ macũ niimiãyi, jĩiyigũ.

⁴⁰ Numiã yoaropũ Jesuré ññanucũyira. Cũãmena niiyira: María Magdalena; apegó María (coo José cũũ bai Santiago paco niyigo); apegó Salomé niyira. ⁴¹ Cũã Jesuré nũnũrĩra numiã niyira. Cũũ Galilearũ niirĩ, cũũrẽ ãñũrõ tiiapurira niyira. ãpẽrã numiã parũ Jesús Jerusalénrũ wáari nũnũrĩracã toopú ññanucũyira.

Jesuré ãtãtutipũ cũũrique

(Mt 27.57-61; Lc 23.50-56; Jn 19.38-42)

⁴²⁻⁴³ Judíoa yeerisãri bũreco sũguero macã bũreco niyiro. Teero tiiró, cũã yeerisãri bũreco maquẽ quẽnorĩ bũreco niyiro. Nãicũmurĩ, José Arimatea wãmecutiri macã macũ jeayigũ. Cũũ Judíoare Dutirá Peti menamacũ cũã padeogũ niyigũ. Cũũcã Cõãmacũ dutiré basocápũre niĩadarere coteyigũ. Teero tiigú, cuiro manirõ wãcũtutuaremena Pilato pũtopũ sããwayigũ. Sããwa, Jesuyá õpũũrẽ sãiyigũ. ⁴⁴ Pilato Jesús diaariguere tũogú, tũomanĩjõâyigũ. Cien surara dutigũre atiduti, “¿deero biiri diaarĩ?” jĩĩ sãĩñáyigũ. ⁴⁵ Cien surara dutigú cũũrẽ wedeari siro, Jesuyá õpũũrẽ Joseré ticodeutiigũ. ⁴⁶ José sutiró ãñũrĩ caserore sãĩ, Jesuyá õpũũrẽ nẽedioco, tiicaseromena cõmayigũ. Túajea, sicututi ãtãgãpũ coari tutipũ cũũyigũ. Tiitutire ãtãquicamena tuunéwa, biajãyigũ. ⁴⁷ María Magdalena, María (José paco) Jesuré cũũãrĩrore ññayira.

16

Jesús masãmũãrique

(Mt 28.1-10; Lc 24.1-12; Jn 20.1-10)

¹ Cũã yeerisãri bũreco sãbado netõãri siro, María Magdalena, María (Santiago paco), Salomé sitiañũre sãiyĩra. Teemena Jesuyá õpũũrẽ pĩopeora wáara tiimiyira. ² Ësã yeerisãri bũreco síro macã bũreco niirĩ, ñamisãñũrõgã Jesuré cũũri tutipũ wáayira. ³ Cũã toopú wáara, cãmerĩ sãĩñáyira:

—¿Noã tuunécobosaadari tiituti biarĩquicare? jĩiyira.

⁴ Toopú jea, ññacora, tiiquicare aperopú nucũrĩ ññayira. Pairĩquica peti niyiro. ⁵ Tiitutipũ sããwara, wãmo diamacũniñape sícũ mamũ duri ññayira. Cũũ sutiró butiró yoaroca sãñayigũ. Cũã cũũrẽ ññarã, bayiró mũcũáyira. ⁶ Cũũ cũũrẽ jĩiyigũ:

—Усуárijãña. Múã Jesús Nazaret macã macûrẽ cúã curusapu pábiatu sããrigure ãmaãrã tia. Cũũ masãtoaawĩ. ãnorẽ manĩ. Cũũrẽ cũũãrĩrore ãnarã atiya. ⁷ Cũũ bueráre, Pedrore wedera wáaya: “Cũũ múã sũguero Galileapu jeatoagũdaqui. Cũũ jĩrirobirora toopú cũũrẽ ãnaãdacu”, jĩwa, jĩyigu.

⁸ Tiitutipũ niĩãrira ucuã ñapõpirara dutijõãyira. Cuirã, ãpẽrãrẽ wederiyira.

Jesús María Magdalenarẽ bauásũguerigue
(Jn 20.11-18)

⁹ Yeerisãri bureco niirĩ, Jesús cũũ masããri siro, María Magdalenarẽ bauásũgueyigu. Coorena too sũgueropũ siete wãtĩãrẽ cõãwionecoyigu. ¹⁰ Jesuména wãanetõrirare wedego wãamiyigo. Cũũrẽ booritua, utira tiiyira.

¹¹ —Jesús catiawĩ; yũũ cũũrẽ ãnaãwũ, jĩmiyigo. Padeoríyira.

Jesús puarã cũũmena wãanetõrirare bauárigue
(Lc 24.13-35)

¹² Too síro Jesús puarã cũũmena wãanetõãrirare bauáyigu cãpũpũ wáarare. Cũũ ãpĩbĩro biigú bauáyigu. ¹³ Cũã ãpẽrã Jesuména wãanetõãrirare wedera wãamiyira. Cũãcãrẽ padeoríyira.

Jesús cũũ bueráre dutirigue
(Mt 28.16-20; Lc 24.36-49; Jn 20.19-23)

¹⁴ Too síro Jesús cũũ buerá oncere bauáyigu cúã mesapu duirãre. Cũãrẽ jĩyigu:

—¿Deero tiirã cúã wederi, yũũ masãré quetire tuopacára, padeoríarĩ? Pairó wãcũtutuare cuoríã múã, jĩyigu.

¹⁵ Cũãrẽ jĩnemoyigu:

—Niipetĩropũ niipetĩrare yũũ basocãre netõnére quetire wedera wáaya. ¹⁶ Yũũre padeó, wãmeõtinogũno netõnénogũdaqui. Yũũre padeohégũno ñaãarõ tiinógũdaqui. ¹⁷⁻¹⁸ Yũũre padeorã yũũ dutirémãna wãtĩãrẽ cõãwionecomããdacua. ãpẽrãyére wedesemasĩripacara, wedeseadacua. Cũã ãñaãrẽ ñeerĩ, teero biiri pũniré sĩnirĩ, merẽã wáaricu. Diarãre ñaapeóri, netõãdacua. Yũũre padeorã cúã padeorére ãnorã, teeré tiimasĩãdacua, jĩyigu.

Jesuré néecomããnoyigu
(Lc 24.50-53)

¹⁹ Marĩ Ôpũ Jesús cũãrẽ wedeari siro, ãmuãsepu néecomããnoyigu. Cõãmacũya wãmo diamacũniãape jeanuãyigu. ²⁰ Cũũ buerã niipetĩropũ cũũ netõnére quetire wedera wáawa. Cũã wederi, Jesús cũũ basĩrora cũãrẽ tiĩãpurigu

niiwĩ. Cúã wederére “diamacúraã niiã” jĩgũ, ãñurére cúãrẽ
tiiẽñorĩ tiirígũ niiwĩ.*

* **16:20** Ate versículos aperiũ baciũrũ baurĩcu; aperiũrã baucú.

LUCAS

Jesucristoye quetire jóarigue

Lucas ¿deero tiigú atipūrē jóayiri? jĩrigue

1-2 Niipetire ũsã watoapu wáariguere ññarira Jesús “wed-
era wáaya” jĩcorira ũsãrē buewa. Pañ cúa buerirobirora
jóanñcãrira niiwã. ³ Yññcã ate niipetire Jesús sicatorpu
tiññcãriguere masĩpetidugagñ aññurõ buewñ. Teero tiigú,
Teófilo, yññ teeré jóaa, ⁴ mññrē ãpērã bueriguere “diamacúra
niĩã” jĩmasĩdutigñ.

Ángele Juan Bautista bauáadarere wederigue

⁵ Herodes Judea dita macãrã õpũ niiritore, sícũ pai Zacarías
wãmecutigñ niiyigñ. Cũũ Abíaya põna macã niiyigñ. Cũũ ñmo
Isabel wãmecutiyigo. Coa Aarón pãrãmeõ niññññsego niiyigo.
⁶ Cúa puarãpura Cõãmacũ ññacorore basocã aññurã niyira. Cũũ
dutirere aññurõ tiyira. Teero tiirã, basocã cããrē “wapa cñooýa”
jĩmasĩyira. ⁷ Cúa põnamaníyira. Isabel põnamanígõno niiyigo.
Cúa bũtoã niyira.

⁸ Sicabureco Zacarías pai paderé padegñ tiyigñ
Cõãmacũwiipñ. Cũũya põna macãrã paderé bñrecori niyiro.
⁹ Paiã tiirucúrobirora sícũrē beseyira sitiaaññure sóegũdure.
Tiibñrecore Zacariare beseyira. Teero tiigú, cãũpe Ññurí Tatia
pũto macã tatiapñ sóegu sããwayigñ. ¹⁰ Sóeritono niirĩ, niipetira
basocã sopepũ Cõãmacũrē sãirã tiyira. ¹¹ Sícũ ángele* cãũrē
bauáyigñ. Cũũ sóemũõcoro diamacũpe nucũyigñ. ¹² Zacarías
cãũrē ññagũ, ññãjõãyigñ. Bayiró cuiyigñ. ¹³ Ángele cãũrē jĩyigñ:

—Cuirijãña, Zacarías. Cõãmacũ mññ sãirere tñoi. Mññ,
mññ ñmo Isabelmena sícũ põnacutíadacu. Cãũrē Juan wãme
tuuya. ¹⁴ Mññ cãũmena bayiró ñsenigũdacu. Pañ cãũ
bauári, ñseniãdacua. ¹⁵ Cõãmacũ ññacoropure bárĩ niigú mee
niigũdaqui. Vinorē,† sibiorere sññirigũdaqui. Cũũ paco
pãatipura Espiritu Santo cãũmena niitoagũdaqui. ¹⁶ Pañ Is-
raelya põna macãrã Cõãmacũ cúa Òpũrē padeodúrirare padeorí
tiigũdaqui sũcã. ¹⁷ Marĩ Òpũ sũguero jeagũdaqui. Elías tiiróbiro
Espiritu Santo tutuare cñogũdaqui. Teeména pacũsũmũãrē cúa
põnamena aññurõ niirecutiri tiigũdaqui. Netõññcãrãrē basocã
aññurã tiiróbiro wãcũrĩ tiigũdaqui. Basocãre “marĩ Òpũrē aññurõ
niyueya” jĩgũdaqui, jĩyigñ.

¹⁸ Cũũ teero jĩrĩ, Zacarías sãĩñáyigñ:

* 1:11 Portugués: anjo. † 1:15 Portugués: vinho.

—¿Deero tii yuu masĩgũdari m̄uu yũure jĩrere? Yuu bucu niĩã. Yuu namocã bucuó niyo, jĩyigu.

19 Ángele cũrẽ yũyigu:

—Yuu Gabriel niĩã Cõamacũ puto macũ. Cũũ yũure ticodio-coawĩ, mũurẽ queti wededutigu. 20 Yuu jĩrere m̄uu padeoría. Teero tiigú, wedesemasĩhẽgũ putuáguacu. Yuu jĩrõbirora waaadacu. Tee niipetire wáari siropu, wedesegudacu, jĩyigu.

21 Cũã wedesera tiiri, basocápe Zacariare yuera tiyíra. Cũũ Cõamacũwiipu peari, ñamanijõáyira. 22 Cũũ witiyeagu, wedesemasĩriyigu. “Cõamacũwiipu apeyenó cũrẽ bauájĩyu”, jĩyira. Wãmorĩmena cũãrẽ wẽtuyigu. Wedesemasĩhẽgũ putuáyigu.

23 Paia paderé burecori petiri, cũyua wiipu coecóputuayigu. 24 Too síro cũũ namo Isabel niipacó niinucãyigo. Sicamoquẽne muĩpũrã “wiipú niijãgõda” jĩyigo. 25 Coo wãcũyigo: “Cõamacũ yuu põnamanígõ niĩarigore tiípuawĩ. Basocá teero ñnacõãrĩ jĩgũ, yũure ãñurõ tiii”, jĩyigo.

Ángele Jesús bauáadarere Mariare wederigue

26 Seis muĩpũrã Isabel niipacó niirõ netõyíro. Cõamacũ ángele Gabrielre Nazaretpu ticodiocoyigu. Nazaret Galilea ditapu niĩã. 27 Sícõ ãm̄umena niĩñahẽgõrẽ queti wededutiyigu. Òpũ David pãrãmi niinunusegumena José wãmecutigumena wãmosiagodo tiyigo. Coo wãmecutiyo María. 28 Ángele coo niirõpu sããwa, ãñudutiyigu:

—Sãã. ¿Niiĩ m̄uu? Marĩ Òpũ mũurẽ “ãñurõ tiigúda” jĩãawĩ. Cũũ m̄umena niĩ, jĩyigu.

29 Ángele jĩrere tuogó, bayiró wãcũyigo. “¿Deero jĩidugaro tiigári cũũ ãñudutire?” jĩ wãcũyigo. 30 Ángele jĩyigu:

—Cuirijãña, María. M̄uu Cõamacũ ãñurõ tiirere buaa. 31 Teero tiigó, m̄uu niipacó putuágodacu. Sícũ põnacutígodacu. Cũũ wãmecutigudaqui Jesús. 32 Cũũ ãpẽrã nemorõ upatĩ macũ niigũdaqui. “Cõamacũ ãm̄uãse niigú macũ niĩ”, jĩnogũdaqui. Òpũ David cũũ ñecũ niisotoapeogure tiiróbiro Cõamacũ cũrẽ Òpũ cũũgũdaqui. 33 Israelya põna macãrãrẽ dutirucujãgũdaqui. Cũũ dutiré petiricu, jĩyigu.

34 María ángelere sãñáyigo:

—¿Deero wábogari ate? Yuu manũ manigõ niĩã, jĩyigo.

35 Ángele coore yũyigu:

—Espíritu Santo m̄uupure diijeágudaqui. Cõamacũ ãm̄uãse macũ tutuare m̄uupure õmeburuá tiiróbiro diiáti, tuubiáadacu. Teero tiigú, m̄uu macũ ãñugú “Cõamacũ macũ niĩ” jĩnogũdaqui. 36 M̄uuya wedego Isabel sícũ põnacutígodaco, bucuó niipaco. “Põnamanígõno niyo”, jĩmiwã basocá.

Seis muĩpũrã wáaa, coo wĩmu buaári siro. ³⁷ Cõãmacũrẽ tiimasĩhẽreno maniã, jĩiyigu.

³⁸ María jĩiyigo:

—Yuu Cõãmacũrẽ padecotego niiã. Cõãmacũ muu jĩĩrõbirora yuure tiáro, jĩiyigo.

Ángele coo puto niiãrigu wáajõãyigu.

María Isabelre ññagõ wáarigue

³⁹ Teeburecorire María boyeromena wáajõãyigo Judea ditapu. Ëtäyucu watoa niirí macãpu jeayigo. ⁴⁰ Toopú jea, Zacaríaya wiipu sããwa, Isabelre añudutiyo. ⁴¹ Tee añudutire tuorí, coo macũ páatipu sãñagú cãmeñayigu. Isabelmena Espíritu Santo niiyigu. ⁴² Teero tiigó, coo bayiró busarémene wedeseyigo:

—Niipetira numiã nemorõ Cõãmacũ muurẽ añurõ tiii. Muu macũcãrẽ añurõ tiii. ⁴³ Yuu búri niigõ niipacari, muu yuu Òpũ paco yuure ññagõ atiyu. ⁴⁴ Yuu muu añudutirere tuorí, yuu macũ páatipu sãñagú useniremena cãmeñaati. ⁴⁵ Cõãmacũ muurẽ jĩĩrirobirora “wáaadacu” jĩĩ padeoyú muu. Ateména Cõãmacũ muurẽ usenirí tiiquí, jĩiyigo.

⁴⁶ María jĩiyigo:

“Yuu Òpũrẽ ‘añuniã muu’ jĩĩ, usenire ticoa.

⁴⁷ Cõãmacũ yuure netõnégũmena bayiró usenigõ niiã.

⁴⁸ Yuu búri niigõrẽ Cõãmacũ beseyi.

Mecũãmena niipetira yuure ‘Cõãmacũ añurõ tiiyí coore’ jĩĩadacua.

⁴⁹ Cõãmacũ niipetire tiimasĩgũ yuure añurere tiiyí.

Cũũ añuré dícuere tiiquí.

⁵⁰ Cũũrẽ quioníremene ññarãrẽ bóaneõrucujãgũdaqui.

⁵¹ Cũũ tutuaremena pee añuré tiii.

Basocã ‘úsã ãpẽrã nemorõ niiã’ jĩĩ wãcũrãrẽ cõãjãqui.

⁵² Òpãrã duirépĩrĩpu duirãre cõãjãqui.

Búri niirãpere uputí macãrã niirí tiiquí.

⁵³ Jubóarare pee añuré ticoqui.

Pee cuorãre ticoripacu, putuawadutiqui.

⁵⁴ Israelya põna macãrã cũũrẽ padecoterare tiíapuqui.

Cũũrẽ wãcũjĩgũ, bóaneõqui.

⁵⁵ Marĩ ñecũ Abrahamrẽ,

teero biiri niipetira cũũ pãrãmérã niinunuserare

‘tiípuguda’ jĩĩrigu niiwĩ”,

jĩiyigo María.

⁵⁶ María ñĩĩrã muĩpũrã coo putopu putuáyigo. Too síro cooya wiipu coecóputuayigo.

Juan Bautista bauárigue

⁵⁷ Isabel pōnacutírito jeari, coo macū bauáyigu. ⁵⁸ Cooya wii puto niirã, cooya wedera Cõamacū coore añurõ bóaneðrigue quetire tuorã, coore useniapuyira. ⁵⁹ Ocho† barecori cūū bauári siro, cūū cōnerigu yapa macã caseróre widedcõãrã jeyaira. § Cūū pacu tiiróbiro Zacarías tuudagamiyira. ⁶⁰ Cūū paco cúãrẽ jĩyigo:

—Niiria. Cūū Juan wãmecutigudaqui, jĩyigo.

⁶¹ Cúãpe: —Mũya wedera teero wãmecutira maniŷya, jĩyira.

⁶² Cūū pacure wãme sãñãrã, wẽëtuyira. ⁶³ Cũpe sicapĩ jóaripĩ sãiyigu. Tiipiru “Juan wãmecutigudaqui” jĩ jóayigu. Niipetira teeré ñamanijõãyira. ⁶⁴ Máata Zacarías wedesejõãyigu sũcã. Cõamacũrẽ usenire ticoyigu. ⁶⁵ Cūū teero tiirí, cúãya macã puto niirã cuipetijõãyira. Niipetiro too Judea dita ãtãyucu watoapu macãrã teero wáariguere wedeseyira. ⁶⁶ Niipetira teeré tuorã bayiró wãcũyira.

—Cūū wĩmagũ bũcu niigũ, ¿deero niigũno niigũdari? jĩyira. Cõamacū tutuare Juanmẽna niiyiro.

Zacarías Cõamacũrẽ basapeorigue

⁶⁷ Cūū pacu Zacaríamena Espíritu Santo niyigu. Teero tiigũ, Cõamacū wededutirere wedeyigu. Biiro jĩyigu:

⁶⁸ “Cõamacũrẽ usenire ticoco. Cūū marĩ Israelya põna macãrã Õpũ niĩ.

Marĩ cūū beserirare netõnégũ atii. Marĩrẽ tiiapurucujãĩ mée.

⁶⁹ Marĩrẽ netõnégũdu tutuagure ticodiocoqui.

David cãurẽ padecotegu pãrãmi niinanusegu niiqui.

⁷⁰ Tíatoru ‘teero tiigũda’ jĩyigu.

Teeré profetas añurã jóarira niuwã.

⁷¹ Cõamacū niipetira marĩ wãpãrãrẽ, marĩrẽ ññatutirare cãmotã, marĩrẽ netõnébosagudaqui.

⁷² Marĩ ñecũsũmũãrẽ ‘mũãrẽ bóaneðgũda’ jĩyigu.

Cũãrẽ ‘añurõ tiigũda múãrẽ’ jĩrigue añurére acabóriqui.

⁷³ Cõamacū too síro tiíadarere wedeyigu Abraham marĩ ñecũrẽ. ‘Biiro tiigũda’ jĩyigu:

⁷⁴ ‘Mũãrẽ ññatutirare cãmotã, múãrẽ netõnébosagudacu.

Yũu teero tiirí, múã cuiro manirõ yũu dutirére tiimasĩadacu.

⁷⁵ Búrecoricõrõ yũu ññacoropũ añurẽ tiíadacu’, jĩyigu Cõamacū.

⁷⁶ Macū, mũũrẽ basocã ‘Cõamacū ãmũãsepũ niigũyagu profeta niĩ’ jĩñadacua.

Mũu marĩ Õpũ atiadari suguero, maarẽ quẽnosũguérobirora quẽnosũguégũ niigũdacu.

⁷⁷ Mũu Cõamacū beserirare cúã ñañaré tiirére Cõamacũrẽ acabóre sãñdutígudacu.

† 1:59 Portugués: oito. § 1:59 Levítico 12.3.

Teeména Cõãmacũ netõnerere cũãrẽ masĩrĩ tiigũdacu.

78 Cõãmacũ marĩrẽ bóaneõremena ñãgũ nijĩgũ,
marĩrẽ netõnégũdũre ticodiocogũdaqui.

Muĩpũ muãatiro tiiróbiro niigũdaqui cũũ marĩrẽ.

79 Marĩ naĩtĩãrõpũ niirãbiro niiã.

Ресамерũ wáaborira niiã.

Cũũ bócoremena marĩrẽ ãñurõ niirecutire ãñogũdaqui”,
jĩyigũ Zacarías.

80 Wĩmagũ биснајѝауигũ. Jõõpemenena Cõãmacũrẽ
padeomũãñucãyigũ. Basocá manirõpũ niisodeaatigũ.
Toopũre niituyigũ, tée Israelya põna macãrãrẽ cũũ
wedenucãritopũ.

2

Jesús bauárigue

(Mt 1.18-25)

1 Tiãtore niipetira romanuã õpũ Augusto basocãre ba-
paqueogũdu, cũã wãmerẽ jóatudutiyigũ. 2 Cirenio niirito,
sicato jóature niinucãyiro. Cirenio Siria dita dutigũ ni-
iyigũ. 3 Niipetirare cũã ñecũsũmãã bauãre macãrĩpũ jóatura
wãadutiyigũ.

4 Teero tiigũ, José, Nazaret Galilea ditapũ niĩãrigũ, Belén
Judea ditapũ wãayigũ. Cũũ ñecũ David Belénpũ bauáyigũ. Cũũ
David pãrãmi niinũñusegũ nijĩgũ, toopũ wãayigũ. 5 Cũũmena
cũũ wãmosiãgodo María wãayigo. Niipacó niyigo. 6 Cũã Belénpũ
niirĩ, María põnacũtũre bũrecori jeayiro. 7 Toopũre cũã cãnirĩ
wii bũariyira. Teero tiirã, ecarã cãnirĩ wiipũ wãayira. Toopũ
coo sicato wĩmagũ apayigo. Cũũrẽ suti caserimena cõma, ecarã
yaarĩcoropũ sããyigo.

Ángelea oveja coteri basocare bauárigue

8 Belén wesapũ oveja coteri basoca niyira. Cãpũpũ
cũãyarare coteboejõãrucuyira. 9 Wãcũña manirõ cũãrẽ sicũ
ãngele bauáyigũ. Cõãmacũ asibatere cũã pũtopũ ãñurõ
bóesesajõãyiro. Bayiró cuiyira. 10 Ángele cũãrẽ jĩyigũ:

—Cuirijãña. Mũãrẽ ãñuré queti wedegũ atia. Niipe-
tira tee quetire tũorã, useniãdacua. 11 Mecũã ñami Daviyã
macã Belénpũ mũãrẽ netõnégũdu bauãawĩ. Cũũ Cõãmacũ be-
serigũ Cristo marĩ Õpũ niĩ. 12 Cũũ wĩmagũrẽ suti caseri-
mena cõmaãrigũre buajeãadacu. Wãicũra yaarĩcoropũ sãñagũrẽ
ĩñaãdacu. Mũã teerẽ ñnarã, “diamacũrã wedeayi” jĩãdacu,
jĩyigũ ángele.

13 Wãcũña manirõ cũũ pũto paũ ángelea bauáyira. Cũã
Cõãmacũrẽ usenire ticora, biiro jĩyira:

14 “**Ἐμῶσепη** niirã Cõãmacũrẽ ‘ãñunetõjõãĩ’ jĩ, **usenire ticoaro.**

Atiditapũre cũũ ãñurõ tiinõrã ãñurõ niirecutiario”,
jĩyira.

15 **Ἄγγελα** cũãmena niĩarira **ἔμῶσепη** mũãwaari siro, oveja coterĩ basoca cãmerĩ wedeseyira:

—**Ἰᾶμῃ** too docare Belẽnpũ. **Τοορῆ** wãaariguere Cõãmacũ marĩrẽ wededutiariguere ãñaco, jĩyira.

16 Teero tiirã, boyeromena macãpũ piyayira. **Τοορῆ** piyajeara, **Μαρία**, **Ἰοσὴρ** bũajeáyira. **Ἠμαγῶν**ẽ wãicũra yaarĩcoropũ sãñagũrẽ ãñayira. 17 Cũũrẽ ãñãari siro, ángele **Ἠμαγῶν** maquẽrẽ wedeariguere wedeyira. 18 Niipetira cũã wederere tũorã, tũomanĩjõãyira. 19 **Μαρία**pe tee niipetirere coo wãcũrẽpũ ãñanoyigo. **Βασιλῆος** teerẽ wãcũyigo. 20 Oveja coterĩ basoca cũã tũoárigue, cũã ãñãarigue ángele wedeariobiro wãayiro. Teero tiirã, Cõãmacũrẽ **usenire tico**, “cũũ ãñunetõjõãĩ” jĩ wedesepũayira.

Jesuré Cõãmacũwiipũ néewarigue

21 **Ἰησοῦς** bauári siro, ocho bũrecori netõrĩ, cũũ cõnerĩgũ yapa macã caserõre widecõãyira. Cũũrẽ **Ἰησοῦς** wãme tuuyira. **Τι**iwãmerẽ ángele **Μαρία**re, coo niipacó niĩadari sũgueropũ, tudutiwigũ.

22 Coo põnacutĩari siro, **Μοῦσῆς** dutirẽ cũũrigue jĩrõbirora cuarenta bũrecori yueyira. Too síro **Ἠμαγῶν**ẽ **Ἰερουσαλὴμ** néewayira. **Τοορῆ** Cõãmacũrẽ “mũuyagũ niĩ” jĩ ãñorã wãayira. 23 “Niipetira **ἔμῶσ** bauásũguera Cõãmacũyara niirõ booa”,* jĩ jóanoã Cõãmacũye queti jóaripũpũ. 24 **Τι**ipũpũ jóariobirora pũarã buabiro baurã o pũarã bua wĩmarã Cõãmacũrẽ ticoadara wãayira.†

25 Teebũrecorire sícũ **Σιμεὼν** wãmecutigũ **Ἰερουσαλὴμ** niyigũ. Cũũ basocã ãñugũ, Cõãmacũrẽ padeogũ niyigũ. **Ἰσραὴλ**ya põna macãrãrẽ netõnégũdare yuegũ tiyigũ. **Ἅγιον** Santo **Σιμεὼν**mena niyigũ. 26 Cũũ cũũrẽ wedetoayigu: “**Χριστὸς** Cõãmacũ beserigũre ãñaripacũ, mũũ diaricu”, jĩyigũ. 27 **Ἅγιον** Santo masĩrĩ tiirẽmena Cõãmacũwiipũ sããwayigũ. **Ἰησοῦς** pacũsũmũã cũũgãrẽ néesãwayira, **Μοῦσῆς** dutirẽ cũũriguerũ jóariobirora cũũrẽ tiibosãra. 28 Néesãwari, **Σιμεὼν** cũũrẽ néepayigũ. Néepa, Cõãmacũrẽ **usenire tico**gũ jĩyigũ:

29 “**Ὑμῶν** **Ὀρῆ**, mũũ yũure wederibirora tiia mecũtĩgãrẽ. Teero tiigũ, yũũ mũũrẽ padecotegũ **usenire**mena diamasã.

30 ãni basocãre netõnégũdare yũũ capearimena ãñatoaa.

31 **Μῆν** ãnirẽ ticodiocoayu, niipetira basocã masĩarõ jĩgũ.

* 2:23 Éxodo 13.2,12. † 2:24 Levítico 12.6-8.

32 Ñni sñawócoḡu tiiróbiro niigũdaqui, judíoa niihērã diamacũ maquērẽ masĩārõ jĩḡũ.

Niipetira m̄nyara Israelya põna macārãrẽ ‘Cõãmacũ marĩrẽ ãñurõ tiíawĩ jĩrĩ tiigũdaqui’,

jĩyigũ Simeón.

33 Cũũ teero jĩrĩ t̄orã, Jesús pacũ, paco t̄omanijõãyira.

34 Simeón cũãrẽ: —Cõãmacũ múãrẽ ãñurõ tiíaro, jĩyigũ.

María Jesús pacore jĩyigũ:

—T̄oyã. Cõãmacũ ãni wĩmagũmena pacũ Israelya põna macārãrẽ cõãrĩ tiigũdaqui; ãp̄erãrẽ cũũmena netõnégũdaqui. Pacũ cũũrẽ ñañarõ jĩãdacua. 35 Teero tiirẽmena pacũ wãcũrẽre masĩnoãdacu. M̄nyre espadamena sadero tiiróbiro pũnirẽ t̄gueñagõdacu, jĩyigũ.

36 Toopũ s̄icõ profeta niyigo. Coõ Ana wãmec̄tiyigo. Fanuel macõ, Aserya põna macõ niyigo. B̄nc̄o peti niyigo. Mamo niigõ, wãmosíayigo. Coõ wãmosári siro, siete cũmarĩ coõ manũmena niyigo. 37 Cũũ diari siro, wapewio niirucuyigo. Ochenta y cuatro cũmarĩ c̄oyigo. Cõãmacũwiip̄ure witiyigo. Toopũ ñamirĩ, búrecori beti, súubuseyigo. 38 Simeón Maríare, Joseré wedeseri, Ana jeayigo. Jesuré ñña, Cõãmacũrẽ usenire ticoyigo. Too síro niipetira Jerusalén macārã basocãre netõnégũd̄ure coterãre Jesuyé maquērẽ wedeyigo.

Nazaret̄pũ p̄t̄uawarigue

39 Cũã niipetire Cõãmacũ dutirẽre tiitõa, cũãya macã Nazaret Galilea ditapũ coecóput̄uayira. 40 Wĩmagũ masãyigũ tutuagũ, masĩḡũ. Cõãmacũ cũũrẽ ãñurõ tiíapuyigũ.

Jesús b̄nc̄sãñurõ niigũ tiirigue

41 Jesús pacũsũm̄ñã cũmarĩcõrõ Pascua boseb̄ureco niirĩ, Jerusalénpũ wáarucuyira. 42 Jesús doce cũmarĩ c̄orí, cũã tiirucúrobirora toopũ wáayira. 43 Boseb̄ureco petirí, cũãya macãpũ coecóput̄uamiyira. Cũũ pacũsũm̄ñã masĩrõ manirõ Jesús Jerusalénpũ p̄t̄uáj̄ayigũ. 44 Cũã Jesuré “ãp̄erã marĩ menamacārãmena wáaqui” jĩ wãcũrã, sicab̄ureco maap̄ure wáayira. Too síro cũãya wedera, cũã ññamasĩrã watoapũ cũũrẽ ãmaãmiyira. 45 B̄naríyira. Teero tiirã, cũũrẽ ãmaãrã, Jerusalénpũ cãmecóput̄uayira.

46 Itiãb̄ureco siro Cõãmacũwiip̄ũ cũũrẽ b̄uayíra. Cũũ judíoare buerã watoapũ duiyigũ. Cũũ cũãrẽ t̄uo, sãñágũ tiiyigũ. 47 Niipetira cũũrẽ t̄orã, cũũ masĩrẽre, cũũ ȳn̄menirere t̄omanijõãyira. 48 Cũũrẽ ññarã, cũũ pacũsũm̄ñã ññamanijõãyira. Cũũ paco cũũrẽ jĩyigo:

—Macã, ¿deero tiigũ teero tiíarĩ m̄n̄ ãsãrẽ? M̄n̄ pacũ, ȳn̄ bayirõ wãcũrẽmena m̄n̄rẽ ãmaãwã, jĩyigo.

49 Jesús cúãrê jĩyigu:

—¿Deero tiirá yũre ãmaãrĩ? “Yũũ Pacũya wiipũ, cũũyere tiiró booa” jĩrêre ¿múã masĩriarĩ?

50 Cũũ cúãrê jĩrêre tuomasĩriyira.

51 Too síro cúãmena wáa, Nazaretpũ putuawayigu. Cúãrê ãñurõ yũrucuyigu. Cũũ paco tee niipetirere coo wãcũrépu ãñurõ ññanoyigo. 52 Jesús nemorõ masĩgũ, nemorõ ãmuãgũ wáayigu. Cõãmacũ cũũrê “ãñuniĩ” jĩ ññayigu. Basocácã cũũrê ãñurõ wãcũyira.

3

Juan Bautista wederigü

(Mt 3.1-12; Mr 1.1-8; Jn 1.19-28)

1 Quince cãmarĩ Tiberio romanuã õpũ niirĩ, noquẽrã cũũrê duticotera niyira: Poncio Pilato Judea dita dutigú niyigu; Herodes Galilea dita dutigú niyigu; Herodes bai Felipe Iturea, Traconite dita dutigú niyigu; Lisantias Abilinia dita dutigú niyigu. 2 Anás, Caifás paiaré dutirá niyira. Cúã niipetira niirito, Juan Zacarías macũ basocá manirõpũ niyigu. Toopú Cõãmacũ cũũyere wededutiyigu. 3 Juan día Jordán wesa niipetioropũ wáayigu. Basocáre wedeyigu:

—Múã ññañaré tiirére wãcũpati, waso, wãmeõtidutiya. Teero tiirí, Cõãmacũ múã ññañaré tiirére acabógudaqui, jĩyigu.

4 Profeta Isaías cũũ jóaripũpũ ateré jóarigu niiwĩ:

Sĩcũ yucũ manirõ, basocá manirõpũ bayiró busurómena wedegudaqui:
“Sĩcũ õpũ atiadarimarẽ quẽnarõ tiiróbiro,

marĩ Õpũ atiadari suguero,
múã ññañaré tiirére duujã, ãñurõ niyueya.

5 Niipetire ditatũdiri yaajã, sĩcãrĩbiro tiinóãdacu.

Niipetire ãtãyucũ ãñuri yepa tiinóãdacu.

Maapãrĩrẽ diamacũ tiinóãdacu.

Maapãrĩ maquẽ coperire yaanóãdacu.

6 Niipetira Cõãmacũ basocáre netõnére ññaãdaca”,
jĩngũdaqui,*

jĩ jóayigu Isaías.

7 Paũ basocá Juan putopũ cũũrê wãmeõtidutira wáayira. Cũũ cúãrê jĩyigu:

—¡Múã tiiditõrepira, jĩditõrepira niiã! “Marĩ wãmeõtinorira dícu niirĩ, Cõãmacũ bayiró cúare marĩrẽ jearicu”, jĩ wãcũremena atimiãjĩyu múã. 8 Diamacũrã múã ññañaré tiirére wãcũpati, wasorá, múã ãñurõ tiirécũtiremena ãñoñá. “Ûsã Abraham pãrãmerã niinũnũsera niijĩrã, Cõãmacũ ññacorore

* 3:6 Isaías 40.3-5.

añurã niiã”, jĩ wãcũrijãña. Múã wãcũrére wasohéri, Abraham pãrãmerã niiré wapamaniã. Cõãmacũ boogú, ate ùtãperimenarã Abraham pãrãmerãrã cotowéomasĩqui. ⁹ Múã ñañaré tiidúheri ññagũ, Cõãmacũ múãrẽ cõãgũdaqui. Sicagú yucũgũ ñañaré ðucacutirigure cõmeãmena ñucõrĩmenarũra páata, pecamepũ sóecõãrõ tiiróbiro múãrẽ tiigũdaqui, jĩyigũ Juan.

¹⁰ Basocá cũũrẽ sãĩñáyira:

—¿Too docare deero tiiádari?

¹¹ Cũãrẽ yũyigũ:

—Puaró sutiró cõogú cõohégure sicaró ticoaro. Yaaré cõogú yaaré cõohégure ticoaro, jĩyigũ.

¹² Romanuã õpãrẽ niyeru wapasébosari basocacã wãmeõtidutira jeayira. Cũũrẽ sãĩñáyira:

—Ûsãrẽ buegú, ¿ũsã deero tiiádari?

¹³ Cũãrẽ yũyigũ:

—Romanuã cũã wapasé dutirobirora wapaséya. Nemorõ wapasérijãña, jĩyigũ.

¹⁴ Suraracã cũũrẽ sãĩñáyira:

—¿Ûsãte deero tiiádari?

Cũãrẽ yũyigũ:

—Basocáre cuiri tiirijãña. Jĩditoremena wedesãrijãña, cúãyere emadugara. Múã wapatáremena ñseniña, jĩyigũ.

¹⁵ Basocá Cõãmacũ beserigure yuera tiiyira. “Apetó tiigú, Juan Cristo marĩ yoari yuerigũ niiboqui”, jĩ wãcũmiyira.

¹⁶ Juan cúã wãcũrére yũyigũ:

—Yũũ múãrẽ ocoména wãmeõtia. Æpĩ yũũ nemorõ tutuagũ atigũdaqui. Cũũ añunetõgũ niiqui. Yũũpeja cũũrẽ sícãrĩbíridojãcu. Cũũpeja nemorõ añurõ tiigũdaqui múãrẽ: Espiritu Santore ticodiocogũdaqui, múãmena niirucujããrõ jĩgũ. Ñañarére sóecõãrõ tiiróbiro múã ñañaré tiirére cõãgũdaqui. ¹⁷ Cũũ trigore ññanogũ ññanogũdaqui tiiróbiro niĩ. Teeperire merẽã, teesatirire merẽã cũũgũdaqui. Teeperire ññanogũdaqui cũũye ññanori wiipũ. Teesatirire sóejãgũdaqui pecame yatisherimepũ, jĩyigũ Juan.

¹⁸ Pee cúã teero jĩ wederémena añuré quetire wedenemoyigũ. ¹⁹ Teebũrecorire Herodes Galilea dita dutigú niyigũ. Cũũ bai ñamõrẽ ãma, ñamocatiyigũ. Coo wãmecatiyigo Herodías. Cũũ teero tiiré wapa apeyé pee cúã ñañaré tiiré wapa Juan cũũrẽ tutirémena wedemiyigũ. ²⁰ Herodes teeré tãogú, ñañaré tiinemóyigũ: Juanrẽ peresuwiipũ sõnecodutiigũ.

Juan Jesuré wãmeõtirigue

(Mt 3.13-17; Mr 1.9-11)

²¹ Juan, cũũrẽ peresuwiipũ sõnecoadari sũguero, paũ basocáre wãmeõtiyigũ. Jesucãrẽ wãmeõtiyigũ. Wãmeõtiari

sirogā, Jesús Cōāmacūrē usenire ticori, ũmũāse pãõyiro.
 22 Espíritu Santo sīcũ bua tiiróbiro baugú cūũpũre diijeáyigu.
 Teero wáari, ũmũāsepu wedeseri tũoyíra:

—Mũũ yũũ macũ yũũ bayiró maĩgú niĩ. Mũũmena bayiró
 useniã, jĩyigu.

Jesús ñecũsũmũã

(Mt 1.1-17)

23 Jesús basocáre buenũcãgũ, treinta cũmarĩ cũoyígu.

Basocã cūũrē “José macũ niĩ” jĩ wãcũmiyira.

José Elí macũ niiyigu.

24 Elí Matat macũ niiyigu.

Matat Leví macũ niiyigu.

Leví Melqui macũ niiyigu.

Melqui Jana macũ niiyigu.

Jana José macũ niiyigu.

25 José Matatías macũ niiyigu.

Matatías Amós macũ niiyigu.

Amós Nahúm macũ niiyigu.

Nahúm Esli macũ niiyigu.

Esli Nagai macũ niiyigu.

26 Nagai Maat macũ niiyigu.

Maat Matatías macũ niiyigu.

Matatías Semei macũ niiyigu.

Semei Josec macũ niiyigu.

Josec Judá macũ niiyigu.

27 Judá Joanán macũ niiyigu.

Joanán Resa macũ niiyigu.

Resa Zorobabel macũ niiyigu.

Zorobabel Salatiel macũ niiyigu.

Salatiel Neri macũ niiyigu.

28 Neri Melqui macũ niiyigu.

Melqui Adi macũ niiyigu.

Adi Cosam macũ niiyigu.

Cosam Elmadam macũ niiyigu.

Elmadam Er macũ niiyigu.

29 Er Jesús macũ niiyigu.

Jesús Eliezer macũ niiyigu.

Eliezer Jorim macũ niiyigu.

Jorim Matat macũ niiyigu.

30 Matat Leví macũ niiyigu.

Leví Simeón macũ niiyigu.

Simeón Judá macũ niiyigu.

Judá José macũ niiyigu.

José Jonam macũ niiyigu.

Jonam Eliaquim macũ niiyigu.

31 Eliaquim Melea macũ niiyigu.

Melea Mena macũ niiyigu.

Mena Matata macũ niiyigu.

Matata Natán macũ niiyigu.

32 Natán David macũ niiyigu.

David Isaí macũ niiyigu.

Isaí Obed macũ niiyigu.

Obed Booz macũ niiyigu.

Booz Salmón macũ niiyigu.

Salmón Naasón macũ niiyigu.

33 Naasón Aminadab macũ niiyigu.

Aminadab Admin macũ niiyigu.

Admin Arni macũ niiyigu.

Arni Esrom macũ niiyigu.

Esrom Fares macũ niiyigu.

Fares Judá macũ niiyigu.

34 Judá Jacob macũ niiyigu.

Jacob Isaac macũ niiyigu.

Isaac Abraham macũ niiyigu.

Abraham Taré macũ niiyigu.

Taré Nacor macũ niiyigu.

35 Nacor Serug macũ niiyigu.

Serug Ragau macũ niiyigu.

Ragau Peleg macũ niiyigu.

Peleg Heber macũ niiyigu.

Heber Sala macũ niiyigu.

36 Sala Cainán macũ niiyigu.

Cainán Arfaxad macũ niiyigu.

Arfaxad Sem macũ niiyigu.

Sem Noé macũ niiyigu.

Noé Lamec macũ niiyigu.

37 Lamec Matusalén macũ niiyigu.

Matusalén Enoc macũ niiyigu.

Enoc Jared macũ niiyigu.

Jared Mahalaleel macũ niiyigu.

Mahalaleel Cainán macũ niiyigu.

38 Cainán Enós macũ niiyigu.

Enós Set macũ niiyigu.

Set Adán macũ niiyigu.

Adán Cõamacũ cũũ sicato tiirígu niiyigu.

4

*Wãtĩãrẽ dutigú Jesuré jũcõãsãmirigue
(Mt 4.1-11; Mr 1.12-13)*

1 Jesús día Jordánpu niiārigu p̄t̄uawayigu. Espiritu Santo cūmēna niigū, cūūrē basocá manirōpu néewanetōyigu. 2 Toop̄are cuarenta burecori niyigu. Wātīārē dutigú cūūrē jīcōāsāmiyigu, Cōāmacūrē netōnucāārō jīgū. Teeburecorire yaariyigu. Too síro jubaboyigu. 3 Wātīārē dutigú cūūrē: —Muu Cōāmacū macū niigū, atigá útāgārē p̄a cotowéoya, jīmiyigu.

4 Jesupé cūūrē yūuyigu:

—Cōāmacūye queti jóaripūpu ate jóarigue niiā: “Yaaré dícu basocáre catiri tiiría”,* jī jóarigue niiā, jīyigu.

5 Jesuré ūmūārōpu néewa, máata niipetire atibáreco maquē macārīrē ēñopetijāyigu. 6 Cūūrē jīmiyigu:

—Yuu mūūrē niipetire atemacārī dutigú sōnecoguda. Teemacārīpu añūrē peti niirēmena muu usenigūdacu. Ate yūure ticorigue niiā. Yuu ticodugagure ticoguda. 7 “Muu yuu ōpū niiā” muu jī padeorí, ate niipetire mūūrē ticoguda, jīmiyigu.

8 Jesús yūuyigu:

—Cōāmacūye queti jóaripūpu ate jóarigue niiā: “Cōāmacū muu Ōpū sīcūrēna padeoyá. Cūū dutiré dícuare tiiyá”,† jī jóarigue niiā, jīyigu.

9 Too síro wātīārē dutigú Jerusalénpu néewa, Cōāmacūwii sotoapu néemūā, cūūrē jīmiyigu:

—Muu Cōāmacū macū niigū, ānopūmena bupudíaya.

10 Cōāmacūye queti jóaripūpu ate jóarigue niiā: Cōāmacū cūūyara ángeleare mūūrē cotedutigūdaqui.

11 Mūūrē útāgāpu ñaapeari jīrā, bocañeādacua,‡ jī jóarigue niiā, jīmiyigu.

12 Jesús cūūrē yūuyigu:

—Cōāmacūye queti jóaripūpu ate jóarigue niiā: “Cōāmacū muu Ōpū wedeserere ‘¿diamacūrā niimiito?’ jīrā, cūūrē tiieñodutirijāña”,§ jī jóarigue niiā, jīyigu.

13 Wātīārē dutigú jīcōāsāre petinógū, cūū p̄to niiārigu wáajōāyigu ména.

Jesús Galileapu buenacārigue

(Mt 4.12-17; Mr 1.14-15)

14 Jesús Espiritu Santo tutuaremena Galileapu p̄t̄uawayigu. Cūūyere niipetiro Galilea macārīpu wedeseyira. 15 Jesús judíoa nearé wiseripu bueyigu. Niipetira cūūrē “añunetōi” jīyira.

Jesús Nazaretpu p̄t̄uawarigue

(Mt 13.53-58; Mr 6.1-6)

* 4:4 Deuteronomio 8.3. † 4:8 Deuteronomio 6.13. ‡ 4:11 Salmo 91.11-12.

§ 4:12 Deuteronomio 6.16.

16 Jesús Nazaret cūũ masāri macāpu p̄tuawayigu. Judíoa yeerisāri b̄reco cūũ tiirucúrobirora cūũ neārī wiip̄ sãawayigu. Cõamacāye queti jóaripūrē bueḡu, w̄m̄n̄cāyigu. 17 Cūūrē “Isaías jóaripūrē bueya” jīrā, ticoyira. Tiipūrē p̄ō, biiro jóariguere buayigu:

18 “Espíritu Santo marī Ōp̄u ticodiocorigu ȳm̄mena niī. Cūũ añurē quetire bóaneōrārē ȳm̄re wededutiḡu besewi. Peresuwiip̄u niirārē ‘wionécori b̄reco jeaadaro tiia’ jīdutiwi. Capeari iñahērārē iñarī tiidutiwi.

Āpērā ñañarō tiáperare wionécodutiḡu ticocowi.

19 ‘Cõamacū basocāre netōnérito jeatoaa’ jīrēre wededutiḡu ticocowi”,*
jī jóariguere bueyigu.

20 Tiipūrē biatóa, teepūrērē iñanogūrē wiyayigu. Wiyatóa, cūũ tiirucúrobirora jeanuāyigu bueḡu. Niipetira tiwiip̄u niirā cūūrē iñaduriyira. 21 Cūūrē wedesenūcāyigu:

—Mecūā tee jóariḡu múā iñacorop̄u diamacū wáaa, jīyigu.

22 Niipetira cūūrē añurō wedeseyira. Cūũ añurē wederere tuorá, tuomaníjōāyira. Cámerī jīyira:

—¡Acuéi! Āni José macū niī, ¿teerora?

23 Jesús cūārē jīyigu:

—Apetó tiirá, ȳm̄re ate queorēre jīādacu: “Ūcotiḡu, m̄m̄ basiro ūcotiya”. “M̄m̄ Capernaump̄u tutuaremena tiieñoriguere ūsā tuowá. Toopú m̄m̄ tiirírobirora ñno m̄m̄ya macāp̄cārē tiieñoña” jīādacu, jīyigu.

24 Cūārē jīnemoyigu:

—Ȳm̄ ateréja diamacūrā jīā: Sīcū profetare cūya dita macārā añurō bocaricua. 25 Múārē ateré masīrī tiidugága: Elías niiritop̄re, Israel ditare pau wapewia numiā niyira. Toopúre itiácūma apecūmá deco oco p̄ariyiro. Teero tiirá, niipetira tiidita macārā bayiró juabóayira. 26 Teero wáapacari, sīcō Israelya pōna macō wapewiore tiápudutiḡu Cõamacū Elíare ticocoriyigu. Wapewio Sarepta macā Sidón p̄to macā macōrē tiápudutiḡu ticocoyigu.† 27 Profeta Eliseo niiritore, tee tiirírobirora wáayiro. Israelp̄re pau ōp̄ūrī bóara niyira. Teero niipacari, Eliseo sīcū tiidita macūrē netōnériyigu. Naamán Siria dita macūpere netōnéyigu,‡ jīyigu Jesús.

28 Niipetira tiwiip̄u neārira teeré tuorá, bayiró cúayira. 29 W̄m̄n̄cā, cūũ tiimacā niīariḡure cõāādara néewayira. Tiimacā wesa niirí tudip̄u néewayira, cūūrē tuunédiocodugara. 30 Jesupé cūārē netōwá, wáajōāyigu.

* 4:19 Isaías 61.1-2. † 4:26 1 Reyes 17.8-16. ‡ 4:27 2 Reyes 5.1-14.

*Jesús wātĩrē cōãrigue**(Mr 1.21-28)*

³¹ Jesús Capernaumpu búawayigu. Tiimacã Galilea ditapu niicu. Toopú judíoa yeerisãri bũreco niirĩ, basocãre bueyigu.

³² Cũũ buerere t̃orã, t̃omanijõãyira. Dutiré c̃ogú tiiróbiro bueyigu.

³³ Tiwiipũre s̃icũ basocú niyigu. Wātĩ cũũpũre niyigu. Bayiró acaribiyigu:

³⁴ —Mũũ Jesús Nazaret macũ, ũsãrē potocõrijãña. ũsãrē ñañarõ tiidíogũ atigu tiia. Yũũ mũũrē ññamasĩã. Cõãmacũ ticodiocorigũ ñañaré manigú niĩã, jĩyigu.

³⁵ —Ditamanijõãña; cũũpũre niigú, witiwaya, jĩ tutiyigu Jesús.

Wātĩ cũũpũre niigú cúã ññacoropũ ñaacũmurĩ tii, witiwayigu. Cũũrē ñañarõ tiirípacũ, witiyigu. ³⁶ Niipetira ññamanijõãyira. Cúã basiro cãmerĩ wedeseyira:

—¿Ate dutiré ñeenó niimiĩto? Cũũ dutirém̃ena, cũũ tutuaremena wātĩã cõãwionecori, witiwaya, jĩyira cúãpeja.

³⁷ Niipetiro tiiditapu Jesuyé queti sesajõãyiro.

*Jesús Simón Pedro mañecõrē netõnérigue**(Mt 8.14-15; Mr 1.29-31)*

³⁸ Jesús tiiwĩ niĩãrigũ witiijõãyigu. Simónya wiipũ sããwayigu. Simón mañecõ bayiró wioré diago tiyigo. Teero tiirã, Jesuré “netõnéña” jĩ sãiyira. ³⁹ Jesús coo p̃uto jeanucã munibiã, wiorere tatidutiyigu. Cũũ teero tiirĩ, wioré tatiijõãyiro. Máata coo wũmunucã, cúãrē yaaré ecayigo.

*Jesús paũ diarecutirare netõnérigue**(Mt 8.16-17; Mr 1.32-34)*

⁴⁰ Muipũ sããwari, niipetira basocã cúã p̃utopũ niirã deero niiré diarecutirare cũũrē néewayira. Jesús cúãcõrõrē ñaapeó, netõnéyigu. ⁴¹ Wātĩã paũ basocãpũre niĩãrira witiwayira. Cúã witiwara, bayiró bũsrómena jĩyira:

—Mũũ Cõãmacũ macũ niĩã, jĩyira.

Wātĩã “Cristo Cõãmacũ beserigu niĩ” jĩrere masiyira. Teero tiigú, Jesús cúãrē tuti, wedesedutiriyigu.

*Jesús Galileapũ wederigue**(Mr 1.35-39)*

⁴² Bóecũmurĩ, Jesús tiimacãpũ niĩãrigũ wãa, basocã manirõpũ jeayigu. Basocã cũũrē ãmaã, bũa, “wãarijãña” jĩrã, ñeedugamiyira. ⁴³ Jesús cúãrē jĩyigu:

—Apeyé macãrĩpucãrē Cõãmacũ dutiré basocãpũre niĩãdarere yũũre wedegũ wãaro booa. Ateré tiigúdũre yũũre ticodiocowi, jĩyigu.

44 Judíoa neãré wiseripũ tiidita niiré macãrĩpũ wedewaru-cuyigu.

5

Jesús wai paũ sããrĩ tiirígue
(Mt 4.18-22; Mr 1.16-20)

¹ Sicabũreco Jesús Genesaretaro wesapũ niiyigu. Paũ basocá cãũ pũto tuuwáyira, Cõãmacũyere tũodũgára. ² Ditatuparipũ dooríwũ pũawú pasari ññayigu. Wai wasara jeaarira teepawũre too paso, cããye bapiyucũre coserá tiiyira. ³ Sicawápu Jesús mũããyigu. Simónyawũ niyiuro. Cũãrẽ: — Decosãñurõ súuwionecoya, jĩiyigu.

Jeanuã, tiiwũpú sãñagũrã basocáre bueyigu. ⁴ Cũãrẽ bueari síro, Simónrẽ jĩiyigu:

—Decopũ waawáya. Toopú múãye bapiyucũre cõãñoña, wai ññeãdara, jĩiyigu.

⁵ Simón cũãrẽ yũuyigu:

—Basocáre buegú, ñsã ñnamirẽ wasaboemiãwũ. Buarídojããtu. Mũnrẽ tiigú, mũũ dutirobirora bapiyucũre cõãñoğũda, jĩiyigu.

⁶ Cũã teeyucũre cõãñoĩ, paũ wai sããyira. Teeyucũ yigaropũ tiyiuro. ⁷ Teero wáari ññarã, cããmena paderá apewũpú niirãrẽ tiiapudutira búaneyira. Cũã jea, waire néesãapuyira. Teepawũ duadiaadaro péerogã dũsayiro. ⁸ Simón Pedro teero wáari ññagũ, Jesús pũto ñicãcoberimena jeacũmu, jĩiyigu:

—Õpũ, yũũ ññaagú niiã. Yũũmena niirijãña, jĩiyigu.

⁹ Cũũ, cũũmena niirã niipetira ññamanijõãyira, wai paũ ññarã. ¹⁰ Cũũmena wai dúari basoca Santiago, Juan Zebedeo põnacã ññamanijõãyira. Jesús Simónrẽ jĩiyigu:

—Cuirijãña. Mecũãmena mũũ wai wasa néõgũ tiiróbiro yũũre padeoádarare néõgũ niigũdacu, jĩiyigu.

¹¹ Too síro cãã doorépaũre wéemũnecũ, niipetire cũũjã, Jesuména wáajõãyira.

Jesús õpũũ bóagũre netõnérique
(Mt 8.1-4; Mr 1.40-45)

¹² Jesús sicamacãpũ niirĩ, sícũ bayiró õpũũ bóagu toopú niyigu. Jesuré ññagũ, ditapũ munibiácũmujea, jĩiyigu:

—Õpũ, mũũ yũũ diarecutirere netõnédugagu, netõnémasĩã.

¹³ Jesús cũãrẽ ñaapeó, jĩiyigu:

—Netõnédugaga. Diaremanigũ pũtuáya, jĩiyigu.

Máata cũũya õpũũ bóare yatijõãyiro. ¹⁴ Jesús cũãrẽ dutiyigu:

—Ateré wederijãña, jĩimiyigu—. Pairé ññoğú wáaya, “ãñujõããyi” jĩĩdutigu. Moisés dutirobirora tiiwá, basocá niipetira mũũ diaré netõãriquerere masiãrõ jĩĩgũ, jĩiyigu.

15 Jesús “wederijãña” jĩpacari, cũye jõõpemena sesawaro tiyiro. Pañ basocá cũrẽ tnoádara, cũã diaré netõnédutiadara neãyira. 16 Jesupé basocá manirõpñ naĩrõ wáarucuyign, Cõãmacũmena wedesegñ.

Jesús wáamasĩhẽgũrẽ netõnérique

(Mt 9.1-8; Mr 2.1-12)

17 Sicabũreco Jesús basocáre buegñ tiyign. Toopú sĩquẽrã fariseo basoca, ãpẽrã Moisés jóarigue buerá duiyira. Cũã niipetire macãrĩ macãrã niyira: Galilea dita, Judea dita, Jerusalén macãrã niyira. Jesús Cõãmacũ tutuare cõoyign diararé netõnégũdñ. 18 Jesús basocáre bueri, ãpẽrã sĩcũ wáamasĩhẽgũrẽ cõãrõmena ñoonéjeayira. Cũã Jesús putopñ néesãwa, cũũdũgamiyira. 19 Basocá pañ niirĩ, deero tiĩ cũrẽ néesãwamasĩriyira. Teero tiirá, wiĩ sotoápñ muãwa, sica-cope néeweyira. Basocá deco Jesús niirõpñ cõãrõmena cũrẽ diocóyira. 20 Jesús cũã padeorí ñnagũ, wáamasĩhẽgũrẽ jĩyign:

—Mññ ñañaré tiirere acabónotoaa.

21 Moisés jóarigue buerá, fariseo basoca wãcũyira: “Ñni Cõãmacũrẽ ñañarõ wedesegñ tiĩ. Cõãmacũ sĩcũrã ñañaré tiirere acabómasĩ”, jĩ wãcũyira.

22 Jesús cũã wãcũrere masĩjãjĩgũ, jĩyign:

—¿Deero tiirá múã teero wãcũĩ? 23 Ñnirẽ “mññ ñañaré tiirere acabónotoaa” yññ jĩrĩ, tee cũrẽ acabónoãriguere ññaricu múãjã. Yññ “wũmũncã, wáaya” jĩrĩperea, cũũ wũmũncãrĩ ññã múã.

24 Yññ niipetira sõwũ niĩã. Teero tiigú, atiditapũre basocá cũã ñañaré tiirere acabómasĩã. Yññ dutirere múãrẽ ñnogũda, jĩyign cũũpeja.

Wáamasĩhẽgũrẽ jĩyign:

—Yññ mũnrẽ “wũmũncãña” jĩã. Mññ cõãrõrẽ néepa, mññya wiipñ putuawayã, jĩyign.

25 Máata wáamasĩhẽgũ niimiãrigñ cũã ññacoro wũmũncã, cũũ cõãrõrẽ néepa, Cõãmacũrẽ usenire ticogũra, cũũya wiipñ putuajõãyign. 26 Niipetira teero wáaariguere ññamanijõã, Cõãmacũrẽ usenire ticoyira. Bayiró cuiremena jĩyira:

—Mecũãrẽ ññãña manirere ññã, jĩyira.

Jesús Leviré sũorigue

(Mt 9.9-13; Mr 2.13-17)

27 Too síro Jesús wáajõãyign. Wáagñ, sĩcũ romanuã õpũrẽ niyeru wapasébosari basocũre ññayign. Cũũ wãmecutiyign Leví. Cũũ paderõpñ duiirĩ ñña: —Jãmñ yññmena, jĩyign.

28 Leví wũmũncã, niipetire cũũ paderere duujã, cũũmena wáajõãyign.

29 Too síro Leví cūya wiipu Jesuré bosebureco tiipéoyigu. Pañ niyeru wapasébosari basoca, ãpẽã cūãmena yaayira. 30 Fariseo basoca, Moisés jóarigue buerá Jesús bueráre wedepatira, jĩyira:

—¿Deero tiirá múã niyeru wapasébosari basocamena, ñañaré tiirámene yaa, sñiñ? jĩyira.

31 Jesús cúãrẽ yũyigu:

—Diaremanirã ucotigure booricua; diarecutira dícu ucotigure boocúa. 32 “Ñuré dícu tia” jĩrãrẽ ãmaãgũ atiriwũ; ñañaré tiirápere ãmaãgũ atiwũ; cúãpere “wãcũpati, wasoyá” jĩgũ atiwũ, jĩyigu.

“¿Mũũ buerá deero tiirá betirí?” jĩrigue

(Mt 9.14-17; Mr 2.18-22)

33 Jesuré jĩnemoyira:

—Juan buerére nũnarã naĩrõ beti, súubuseya. Fariseo basoca buerére nũnarãcã teerora tiíya. Mũũ buerápe sñi, yaa tiíya, jĩyira.

34 Jesupé cúãrẽ jĩyigu:

—Wãmosíagũdũ boocórirare betidutímasĩña maniã, cūũ cūãmena niirí. 35 Too síro cūũ néewanogũdaqui. Teeburecorire betiadacua.

36 Cúãrẽ queorémene wenenemoyigu:

—Sĩcũ mamarõ sutiroré taane, sutiró bucuropu seeréturiqui. Teeré tiigũ, sutiró mamarõrẽ ñañogũ tiiquí. Sutiró mamarõrẽ toopá seeréturi, ññurõ jearia. 37 Teerora sũcũ mama vinorẽ waícũra caseropori bucũporimena posetiriqui. Teeré tiirí, wũga, teepori esarí, podojõãcu. Vino piobatejõã, teeporicã cõõjõãcu. 38 Teero tiirá, mama vinorẽ mamapóripũ posetiro booa. 39 Sũcũ vino bucũ sñinirípoarigu mama tiiríguepere sñnidugáriquí. “Vino bucũpe nemorõ ññũã”, jĩiquí, jĩyigu.

6

Yeerisãri bũreco niirí, trigo tãnerigüe

(Mt 12.1-8; Mr 2.23-28)

1 Sicabũreco judíoa yeerisãri bũreco niirí, Jesús trigo wesepũ netõwáyigu. Cūũ buerá trigore tãne, teeperire sãquẽ, yaayira.

2 Siquẽrã fariseo basoca jĩyira:

—Marĩrẽ yeerisãri bũrecore padedutiripacari, ¿mũãpeja deero tiirá padera tiii?*

3 Jesús cúãrẽ yũyigu:

* 6:2 Judíoa cúã yeerisãri bũreco niirí, paderiyira. Niipetire sicawese maquẽ tãnerí, o sicagũgã maquẽ tãnerí, “paderé niĩã” jĩ wãcũyira fariseo basoca.

—Ōpũ David sicabũreco juabóayigu. Cũũ menamacãrã juabóaramena cũũ tiiriguere mũã buerá niipacara, ¿masĩrii? ⁴ Cõãmacũwiipu sããwayigu. Toopú pã mesa sotoa pesariguere “Cõãmacũye niã” jĩiriguere née, yaapetijãyigu cũũ menamacãrãmena. Paiaá dícare yaaré niimiyiro, jĩiyigu.

⁵ Cũãrẽ jĩinemoyigu:

—Yũũ niipetira sõwũ yeerisãri bũreco niirĩ, basocá tiiádarere dutimasã, jĩiyigu.

Jesús wãmo bũure cũogũre netõnérigue

(Mt 12.9-14; Mr 3.1-6)

⁶ Jesús sica yeerisãri bũreco niirĩ, judíoa neãrí wiipu sããwa, basocãre bueyigu. Toopú sícũ wãmo bũure cũogũ niyigu. Diamacũ macã wãmo niyiro. ⁷ Moisés jóarigue buerá, fariseo basoca Jesuré ãñurõ ññanũseyira. “¿Marĩ yeerisãri bũrecore netõnégũdari cũũ?” jĩĩ wãcũyira.† Cũũrẽ wedesãrere ãmaãrã tiyira. ⁸ Jesupé cũã wãcũrere masĩjãyigu. Wãmo bũure cũogũre: —Wũmũncãña basocá decorũ, jĩiyigu.

Wũmũncãyigu. ⁹ Jesús too niirãrẽ jĩiyigu:

—Mũãrẽ sãĩñágũda. Marĩrẽ dutiré ¿deero tiidutĩ yeerisãri bũreco niirĩ? ¿Ãñurere o ñañarere tiidutĩ? ¿Basocãre netõnére o basocãre sããcõãrere tiidutĩ? jĩĩmiyigu.

¹⁰ Niipetirare ñña, wãmo bũure cũogũre: —Mũyã wãmorẽ súucoya, jĩiyigu.

Cũũreja súucoyigu. Teero tiirã, cũũya wãmo sicato niiriro-birora puťuáyiro. ¹¹ Cũãpe cúanetõjõãyira. “¿Marĩ deero tiiádari ãnirẽ?” jĩĩ cãmerĩ sãĩñáyira.

Jesús doce apóstoles beserigue

(Mt 10.1-4; Mr 3.13-19)

¹² Teebũrecorire Jesús sicabũreco ãtãgũpá wãa, Cõãmacũmena wedeseboejõãyigu. ¹³ Bóecũmuãri siro, cũũ buerãre neãdutyigu. Cũãpũre doce beseyigu. Cũãrẽ: —Yũũ besearira niã mũã, jĩiyigu.

¹⁴ Noquẽrã niyira:

Simón (cũũrẽna Jesupé “Pedro” wãme tuuyigu),

Andrés (Simón bai),

Santiago,

Juan,

Felipe,

Bartolomé,

¹⁵ Mateo,

Tomás,

Santiago (Alfeo macũ),

† 6:7 Fariseo basoca “netõnére paderé niã” jĩĩ wãcũyira. Teero tiirã, “yeerisãri bũreco niirĩ, netõnére tiirjãrõ booa” jĩĩ wãcũyira.

Simón (romanuã dutiráre cõãdugara menamacã),

¹⁶ Judas (Santiago bai),

Judas Iscariote (too síropu Jesuré ññatutirapure wedesãcotegudã) niyira.

Jesús pañ basocáre buerigue

(Mt 4.23-25)

¹⁷ Jesús ütãgũpá niiãrigu cãũ beseariramina diiãtiyigu. Toopá diiãtigu, ütãgũ pũuto macã yepapu pũtuãncãyigu. Toopá cãũ buerá pañ niyira. Cũãmena aperó macãrãpu pañ niyira: Judea dita macãrã, ãpẽrã Jerusalén macãrã, ãpẽrã Sidón, Tiro pairímaa wesa niirí dita macãrã niyira. Cũã Jesús buerére tãoádara, cũã diarére netõnéduadiara jeayira. ¹⁸ Wãtĩã sãñnorirare netõnéyigu. ¹⁹ Niipetira cãũrẽ padeñádugayira. Cũũ tutuaremena niipetira cãũrẽ padeñárãrẽ netõnéyigu.

Jesús ñsenirere, bóaneõrere wederigue

(Mt 5.1-12)

²⁰ Jesús cãũ bueráre ñña, jĩiyigu:

—Múã bóaneõrã ñseniña. Cõãmacũ dutiré múãpũre jeatoaa.

²¹ 'Múã mecũtígã juabóara ñseniña. Too síropũre yapiadacu.

'Múã mecũtígã utirá ñseniña. Too síropũre buiãdacu.

²² 'Basocá múãrẽ ññatuti, múãrẽ sũna, múãrẽ ññaarõ jĩĩ, múã wãmerẽ doorémena jĩĩadacua. Múã yũ niipetira sõwũye niiãdarere tiiré wapa cũã teero tiirí, ñseniña. ²³ Too síropũre múã ñmũãsepu pairó wapatáre buaãdacu. Teero tiirá, cũã teero tiirí, bayiró ñseniña. Cũã múãrẽ tiiróbirora cũã ñecũsũmũãcã tiiyira profetare.

²⁴ 'Bóaneõrã niiã múã pee apeyé cũorã. Múã ñsenitoaa mée.

²⁵ 'Bóaneõrã niiã múã yapirá. Too síropũre juabóaadacu.

'Bóaneõrã niiã múã ñseni buirá. Too síropũre bayiró uti-adacu.

²⁶ 'Bóaneõrã niiã múã niipetira ññurõ wedesenorã. Too sũgueropũ “profetas niiã ñsã” jĩĩdutorirare múã pacũsũmũã teerora ññurõ diamacũ cũãrẽ wedesepadeoyira.

Ññatutirare maĩdutĩrigue

(Mt 5.38-48; 7.12)

²⁷ 'Yũre tũorãre ateré jĩĩã: Múãrẽ ññaarõ tiidugárare maĩñã. Múãrẽ ññatutirare ññurõ tiyã. ²⁸ Múãrẽ “ññaarõ wãaaro” jĩĩrãrẽ “múãrẽ ññurõ wãaaro” jĩĩña. Múãrẽ ññaarõ jĩĩrãrẽ Cõãmacũrẽ sãĩbosáya. ²⁹ Sĩcũ mũũrẽ wasopũro páari, “apeniñacãrẽ páaya” jĩĩña. Sĩcũ mũũyaro sutiró sotoá macãrõrẽ néewari, camisacãrẽ ticoya, tooré cãũ booátã. ³⁰ Niipetira múãrẽ sãĩrãrẽ ticoya. Múãyere néewarare “wiyayá” jĩĩrijãña. ³¹ Múã ãpẽrãrẽ múãrẽ ññurõ tiirí booa; múãcã teerora cũãrẽ ññurõ tiyã.

³² 'Múãrẽ maĩrã dí cure maĩrĩ, wapamaníã. Ñañaré tiirácã teerora cúãrẽ maĩrãrẽ maĩya. ³³ Múãrẽ añurõ tiirá dí cure añurõ tiirí, tee wapamaníã. Ñañaré tiirácã teerora tiíya. ³⁴ Múã ãpẽrãrẽ apeyenó wasora, “cúã wiyaádacua” jĩrã dí cure ticori, tee wapamaníã. Ñañaré tiirácã teerora cúã menamacãrãrẽ wasooya, “cúã marĩ ticoarirocõrõ wiyaádacua” jĩrã. ³⁵ Teero tiirá, múãrẽ ñañarõ tiidugárare maĩñá. Añurõ tiyá. “Y_{HH} wasoré wapa ¿ñeenó ticoadari?” jĩ wãcũripacara, wasoya. Teero tiirá, wapatãre añuré buaádacu. Cõãmacũ ãmuãsepu niigú põna niíadacu. Cũürẽ “añuã” jĩlhẽrãrẽ, teero biiri ñañaré tiirãre añurõ tií. ³⁶ Marĩ Pacu bóaneõrõbirora múãcã bóaneõña.

Ãpẽrãrẽ ññabeserijãña
(Mt 7.1-5)

³⁷ 'Ãpẽrãrẽ ññabeserijãña. Múã ññabeseheri, Cõãmacũcã múãrẽ ññabeseriqui. Ãpẽrãrẽ “cúã wapa cuoóya” jĩrijãña. Múã jĩlhẽrĩ, Cõãmacũ múãrẽ “cúã wapa cuoóya” jĩriqui. Ãpẽrã múãrẽ ñañarõ tiirí, acabóya. Múã cúãrẽ acabóri, Cõãmacũ múãrẽ acabógudaqui. ³⁸ Ãpẽrãrẽ ticoya. Múã cúãrẽ ticori, Cõãmacũ múãrẽ ticogudaqui. Sicapo añurõ dadarípo, ñaadiyóaripo tiiróbiro ticogudaqui. Múã ãpẽrãrẽ añurõ tiirí, Cõãmacũ múãrẽ añurõ tiigúdaqui. Múã ãpẽrãrẽ ñañarõ tiirí, Cõãmacũ múãrẽ ñañarõ tiigúdaqui, jĩyigu.

³⁹ Jesús ate queorémenacãrẽ wedeyigu:

—Múã tãgueñarĩ, ¿sicũ ññahẽgũ ãpĩ ññahẽgũrẽ suguemasĩgari? Cúã puarãpura copepu ñaacosããdacua. ⁴⁰ Sicũ buegú cũürẽ buegú nemorõ masĩgú niimasĩriqui. Cũ buerere buepetigupu, cũürẽ buegú tiiróbiro masĩgú niigúdaqui.

⁴¹ 'Mũya wedeguya capeapu pasarí manarõrẽ ññaã. Ññapacu, mũya capeapu pasarí ducapereja ññaria. ⁴² Mũya capeapu niirí ducare ññaripacu, ¿deero tiigú mũya wedegure “mũya capeapu pasarí manarõrẽ néecõãma” jĩĩ? ;Ññaagú, tiiditórepiu! Mũya capeapu niirí ducapere néecõãsugueya. Cõãtoagupu, añurõ ññaãgudacu. Teero tiigú, mũya wedeguya capeapu pasarí manarõrẽ néecõãgudacu.

Yucugure tiigú ducamena ññamasĩnoã
(Mt 7.17-20; 12.34-35)

⁴³ 'Yucugu añuré ducacutirigu ññaré ducacutiria. Yucugu ññaré ducacutirigu añuré ducacutiria. ⁴⁴ Yucucõrõrẽ tiigú ducamena ññamasĩnoã. Potagu pica ducacutiria. Yucusati use ducacutiria. ⁴⁵ Teero biiri basocú añugúpure añuré niicu. Teero tiigú, añuré wedesei. Basocú ññaãgúpure ññaré niicu.

Teero tiigú, ñañaré wedesei. Cũũpure pairó niinetõnucãrere wedesequi.

Puawii tiinucãre queti
(Mt 7.24-27)

⁴⁶ '¿Deero tiirá yũre “yũ Õpũ” jĩpacara, yũ dutirére tiirí? ⁴⁷ Yũre ati, yũ wederére tũo, yũ wederirobiro tiigú, ate tiiróbiro niĩ: ⁴⁸ Wii tiigúdu ãcũãrõpũ coasãwa, ãtãgãpũ jea, botarí nũcõ, wii tiiquí. Día potari, tiwiipá oco õmatucori, ãcũricu, ãtãgãpũ nũcõrí wii niijĩrõ. ⁴⁹ Æpĩpé yũ wederére tũo, yũ wederirobiro tihégũ, ate tiiróbiro niĩ: Wii tiigúdu ãcũhẽrõgã coasãwa, botarí nũcõ, wii tiiquí. Día õmatucori, máata peecódiacu; peedía, mutãpetijõãcu, jĩiyigu Jesús.

7

Jesús cien surara dutigú padecotegure netõnérique
(Mt 8.5-13)

¹ Jesús basocáre bueari siro, Capernaumpũ putuawayigu. ² Toopú cien surara dutigú niiyigu. Cũũrẽ padecotegũ cũũ bayiró maĩgú diagúpũ niiyigu. ³ Cien surara dutigú Jesús tiirére tũogú, judíoa butoá dutirére cũũ putopũ ticocoyigu. Cũũrẽ padecotegure netõnégũ atidutigũ tiiyigu. ⁴⁻⁵ Cũã Jesús putopũ jeara, tiápure sãĩbosáyira:

—Ësãrẽ ticocoarigu basocú añugú niĩ. Cũũ marĩ judíoare añurõ maĩ. Cũũrã añurõ tiigú, ãsã neárí wiire tiidutíwi. Teero tiigú, tiápurijá tiiríjãña, jĩiyira.

⁶ Teeré tũogú, Jesús cúãmena wáayigu. Wiipú jeagũdu tiirí, cien surara dutigú ãpẽrã cũũ menamacãrãrẽ ticocoyigu Jesuré biiro wededutigũ:

—“Õpũ, mũũrẽ potocõnemodugariga. Yũ bári niigú niĩ. Teero tiigú, yũ mũũrẽ yáa wiipũ ‘sããatiya’ jĩmasĩriga.* ⁷ Teero tiigú, yũ basiro mũũmena wedesegũ wáriawũ. Mũũ ‘netõãrõ’ jĩcoremenarã yũre padecotegũ netõjõãgũdaqui. ⁸ Yũ ãpẽrã dutiré docapũ niĩ. Yũpũ surarare dutia sáa. Yũ sícũrẽ ‘wáaya’ jĩĩrĩ, wáai. Æpĩrẽ ‘atiya’ jĩĩrĩ, atii. Yũre padecotegure ‘biiro tiiyá’ jĩĩrĩ, tiĩ”, jĩãwĩ, jĩiyira.

⁹ Jesús teeré tũogú, teeré jĩcoarigure tũomaníjõãyigu. Cũũrẽ nũnũrãrẽ cãmenucã iña, jĩiyigu:

—Yũre tũoyá: Israelpũre ãni tiiróbiro padeoré cũogũre buajeãnariga, jĩiyigu.

¹⁰ Too síro cũũ ticocoarira wiipú putuajõãyira. Putuajeara, cũũrẽ padecotegure netõãrigũpũre buajeáyira.

* 7:6 Judíoa naĩrõ sããwariyira judíoa niĩhẽrãye wiserire. Cũãrẽ naĩrõ bapacutiriya. Iñaña Hechos 10.28.

Jesús wapewio macārē masōrigue

11 Too síro Jesús Naín wāmecātiri macāpɯ wáayigɯ. Cūũ buerá, āpērā paɯ basocá cūũmena wáayira. 12 Tiimacā cūũ jeaatiri, sīcū diaarigure ñoonéwayira yaará wáara. Cūũ wapewio macū sīcū niigú niiyigɯ. Paɯ tiimacā macārā coore bapacūtiyira. 13 Coore ññagū, marī Ōpū bóaneñ ññagū, coore: — Utirijāña, jīiyigɯ.

14 Jea, cūũrē ñoonéwari caserore padeñayigɯ. Cūũ teero tiiri, ñoonéwara pɯtuánucāyira. Diaarigure jīiyigɯ:

—Yuu m̄uure dutia: W̄um̄uucāña.

15 Cūũ teero jīirā, diaarigɯ w̄m̄unu, wedesenucāyigɯ. Jesús cūũ pacore wiyayigɯ. 16 Teeré ññarā, niipetira cuiyira. Cōamacārē usenirā, jīiyira:

—Sīcū profeta tutuanetōgū marī watoapure bauái, jīiyira—. Cōamacū cūũyarare tiápugu atigū tiájīyi, jīiyira.

17 Niipetiro Judea ditapure, too wesapure cūũrē masōre queti sesajōāyiro.

*Juan Bautista basocáre Jesús pɯtopɯ ticocorigue
(Mt 11.2-19)*

18 Juan buerére nunurā niipetire Jesús tiirére cūũrē wedeyira. Teeré tuogú, puarā cūũ buerére nunurārē atiduti, jīiyigɯ:

19 —Jesús pɯtopɯ wáa, sãñáña: “¿M̄uure niĩ ‘basocáre netōnégūdu atigūdaqui’ jīinorigɯ; o āpīpére yuegarite?” jīña, jīiyigɯ.

20 Cūã cūũ pɯtopɯ jea, jīiyira:

—Juan basocáre wāmeōtiri basocɯ ūsārē m̄uure sãñáaduticoawī. “¿M̄uure niĩ ‘basocáre netōnégūdu atigūdaqui’ jīinorigɯ; o āpīpére yuegarite?” jīñawī, jīiyira.

21 Cūã jearira, Jesús paɯ diaráre, ññarō netōrārē netōnéyigɯ. Wātīã sãñorirare cōāwionecoigɯ. Paɯ ññahērārē ññarī tiiyigɯ.

22 Teero tiitóa, cūũrē yuuyigɯ:

—Juanrē wedera wáaya múã ññāñriguere, múã tuoáriguere. Biiro jīña: “Ññahērā ññāña. Wáamasñhērā wáaaya. Ōpūñrī bóara yatijōānoya. Tuohéra tuoóya. Diaarira masōnoya. Bóaneōrā ññurē quetire wenoaya. 23 Yuure padeodúheguno useniqui”, jīiyigɯ.

24 Juan ticocoarira wáaari siro, Jesús Juanyé maquērē basocáre weneducāyigɯ:

—¿Múã basocá manirōpɯ ñeenórē ññarā jeari? ¿Cãñsirogu wīno páapuri cãmeñarere ññarā jearite? 25 ¿Ñeenórē ññarā jeari? ¿Ññurē suti sãñagúrē ññarā jearite? Suti ññurē sãña niirājā ōpārāyē wiseripɯ niicua. 26 ¿Ñeenópere ññarā jeari? ¿Profetapere ññarā jearite? Diamacūrā Juanpeja profetas nemorō

ɸputí maquẽrẽ wedewi. 27 Cũyẽ maquẽrẽ Cõãmacũyẽ queti jóaripũɸ atere jóanoã:

Yũũre wedesũgũgũre mũũ sũguero ticocũda.

Cũũ mũũ wãadarimarẽ quẽnoyũgũdaqui,†

jĩ jóanoã. 28 Yũũre tũoyá: Niipetira basocá watoapũre Juan nemorõ niigũ manĩ. Tee biipacari, Cõãmacũ dutirere ãñurõ wãcũnũnũsegũnope bári niigũ niipacu, Juan nemorõ ɸputí macũ niĩ, jĩyigũ.

29 Cũũ teero jĩrere tũorá, niipetira basocá, niyeru wapasébosari basocacã Juan wãmeõtinorira “Cõãmacũ diamacũ maquẽrẽ tiigũ niĩ” jĩyira. 30 Fariseo basoca, Moisés jóarigue buerá Juan wãmeõtinoririrape Cõãmacũ cũãrẽ ãñurõ tiidũgãrere booríyira.

Jesús jĩnemoyigũ:

31 —¿Ñeenó queorẽmena wedegũdari yũũ atitó macãrãrẽ? ¿Ñeenó tiiróbiro niĩ? 32 Wĩmarã macã decopũ apeduirã tiiróbiro niĩya. Cũã menamacãrãmena biiro cãmerĩtuticua: “Ûsã bosebũreco tiirí, basaapuriawũ. Ûsã booritua, utiri, utiapuriawũ”, jĩcua. 33 Juan basocãre wãmeõtiri basocũ apetóre pã yaariyigũ; vinocãrẽ sĩniridojãyigũ. Múãpe cũũ teero biirecutiri iñarã, “wãtĩ cũoi” jĩã. 34 Yũũ niipetira sõwũpe yaa, sĩniã. Múã yũũ teero tiirí iñarã, “yaawãniigũ, sĩniwãniigũ niĩ; niyeru wapasébosari basoca menamacũ, ñãñarẽ tiirã menamacũ niĩ” jĩã. 35 Basocá Cõãmacũ masĩrere cũorã cũã tiirecutiremena tee masĩrere ãñomasĩya, jĩyigũ.

Jesús Simónya wiipũ jearigue

36 Sĩcũ fariseo basocũ Jesurẽ: —Yũũ ɸtopũ yaagu wáaya, jĩyigũ.

Jesús cũũya wiipũ sããwa, yaagũdũ jeanuãyigũ. 37 Tiimacãɸre sĩcõ numiõ ñãñagõ niiyigo. “Jesús fariseo basocũya wiipũ yaagũdaqui” jĩrere tũoyigo. Teero tiigó, sitiaãñurigare née, toopũ wáayigo. 38 Cũũ sucubĩrope cũũyẽ dũpori ɸto jeanũcã, utiyigo. Cooyã oco cũũyẽ dũporipũ ñãapeanũcãyiro. Teero tiigó, cooya póañapõmena teerẽ coseyigo. Cũũyẽ dũporire ùpũyigo. Sitiaãñurere dũporipũ ɸiopeoyigo. 39 Cooyã teero tiirí iñagũ, fariseo basocũ Jesurẽ yaadutiariigũ wãcũyigũ: “Cũũrẽ padeñagõ ñãñagõ niyo. ãni profeta niigũã, teerẽ masĩtoaboajĩyĩ”, jĩ wãcũyigũ. 40 Jesús fariseo basocũre jĩyigũ:

—Simón, mũũrẽ apeyenó wededũgaga.

—Wedeya, ãsãrẽ buegũ, jĩyigũ cũũpe.

41 Jesús cũũ wãcũrẽmena ate queorẽ wedeyigũ:

† 7:27 Malaquías 3.1.

—Niyeru wasorí basocu puarârê niyeru wasoyigu. Sîcũ puacũmá padegu wapatárocõrõ, ãpĩ puarã muĩpũrã padegu wapatárocõrõ wapamóyira. ⁴² Cũã dee tii wapatímasĩhẽrĩ Ìñagũ, cũã wapamórere teero acabójãyigu. Mũũ yũũre wedeya: ¿Niipe niyeru wasogúre maĩ netõnucãgari? jĩyigu.

⁴³ Simón yũũyigu:

—Yũũ tugueñarĩ, pairó wapamógũ acabónoãrigupe, jĩyigu.

Jesús jĩyigu:

—Mũũ diamacũrã yũũa.

⁴⁴ Jesús numiõrê Ìña, Simónrê jĩyigu:

—Mũũ atigoré Ìñaña. Yũũ mũũya wiipu sããatiawũ; mũũ yũũre oco dupo coseádare néeatidutiriawũ. Atigopé yaco ocoména yéeduporire púuri tii, cooya róañarõmena tuucoséyo. ⁴⁵ Mũũ yũũre ãñudutigu, yũũ wasopúrore ùpũriawũ. Atigopé yũũ sããearipu, maĩrémena yéeduporire ùpũduriyo ména. ⁴⁶ Mũũ yáa dupupare use píopeoriawũ. Atigopé yéeduporipare sitiaãñúre píopeoyo. ⁴⁷ Teero tiigú, yũũre tũoyá: Coop ee ñañaré tiirére acabónotoayo. Coobiirõ tiirémena bayiró maĩrére ãñooyo. Æpĩ péerogã ñañaré tiirére acabónogũ, péerogã maĩrére ãñoĩ, jĩyigu.

⁴⁸ Too síro coore jĩyigu:

—Mũũ ñañaré tiirére acabónotoaa.

⁴⁹ Cũũmena yaaduirã cãmerĩ sãĩñãnucãyira:

—¿Noã niĩ ãni ñañaré tiirére acabógũ?

⁵⁰ Cũũpe numiõrê jĩyigu:

—Mũũ padeojĩgõ, netõnénoãrigopũ putũáa. Æseniremena putũawagoa, jĩyigu.

8

Jesuré tiiapurira numiã

¹ Too síro Jesús niipetire macãrĩ, pacamacãrĩ, metãmacãrigãpũ wãanetõyigu. Æñuré queti Cõãmacũ dutiré basocãpũre niĩadarere wedeyigu. Cũũ buerã doce cũũrê bapacũtiyira. ² Sĩquẽrã numiãcã cãũrê bapacũtiyira. Cũã Jesús wãtĩã cõãnorira, diaré netõnénorira numiã niyira. Sĩcõ María, cũã “Magdalena” jĩgõ, siete wãtĩã cõãnorigo niyigo. ³ Apegó Juana niyigo. Coomanũ Cuza wãmecũtiyigu. Cũũ Herodeyere dutibosagu niyigu. Apegó Susana niyigo. Æpẽrã paũ numiã cũã cõorémena tiiapuyira.

Ote wẽẽbategũmena queoré

(Mt 13.1-9; Mr 4.1-9)

⁴ Paũ basocã peemacãrĩ macãrã Jesuré Ìñarã jeayira. Jesús cũã paũ neãrĩ Ìñagũ, cũũ wãcũrémena ate queoré wedeyigu:

5 —Sĩcũ basocá oteréperire wěēbategu wáayigu, wiiáro jĩgũ. Cũũ wěēbatewari, sĩquēñeperi maapu ñaacũmuyiro. Basocá teeré cutadiyójāyira. Minipōná teeré yaapetijāyira. 6 Sĩquēñeperi ũtāyepapu ñaacũmuyiro. Mana, sñinjōāyiro, oco manijĩrō. 7 Sĩquēñeperi pota watoapu ñaacũmuyiro. Potape teeména wiimáá, sñājāyiro. 8 Sĩquēñeperi ote ũseniri ditapu ñaacũmuyiro. Tee wii, cienperi ducacutiyiro, jĩyigu.

Teeré jĩtoa, bayiró wedeseremena: —Tuodugárano tuomasĩadacua, jĩyigu.

*“¿Deero tiigú queorémēna wedei?” jĩrigue
(Mt 13.10-17; Mr 4.10-12)*

9 Too síro cũũ buerá cũũrē sñĩñáyira:

—¿Deero jĩdugaro tii mũũ queorémēna wedearigue?

10 Cũũrē jĩyigu:

—Tíatopu masĩña maniríguere Cõamacũ dutiré múãpure niiadarere múãrē masĩrĩ tiia. Āpěrārē queorémēna wede-noã, yũũ tiirére ññapacara, ññamasĩrijāārō jĩgũ; yé maquērē tuopacára, tuomasĩrijāārō jĩgũ.

*Ote wěēbategu mena queorére wedequēnorigue
(Mt 13.18-23; Mr 4.13-20)*

11 'Yũũ queorémēna wedearigue biiro jĩdugaro tiia: Cõamacũye queti niiã oteréperi. 12 Basocá tee quetire tuorá maapu ñaacũmuãreperibiro niicua. Cũã tuomíãrigue wãcũrépu niirére Satanás ati, ěmapetijāqui, cũã teeré padeorí jĩgũ, Cõamacũ netōnérĩ jĩgũ. 13 Āpěrã tee quetire añurō ũseniremēna tuorá ũtāyepapu ñaacũmuãreperibiro niicua. Cũã nũcōrĩ maniréyucu tiiróbiro niicua. Padeorucúmi, cũãrē ñañarō wáari, padeodújācua. 14 Āpěrã tee quetire tuorá pota watoapu ñaacũmuãreperibiro niicua. Tuopacára, atibúreco maquēpere bayiró wãcũcua; pee cuodugácua; atibúreco ũsenirere bayiró wãcũcua. Tee niipetire cãmotájācu tee quetire. Cũã ducamanireyucu tiiróbiro niicua. 15 Āpěrã tee quetire tuorá ũseniri ditapu ñaacũmuãreperibiro niicua. Cũã añurō tuonũnũse, Cõamacũ booró diamacú tiidugácua. Cũãrē ñañarō wáari, teero wãcũtutuajācua. Cũã pee ducacutireyucu tiiróbiro niicua.

*Sĩãwócorigamēna queoré
(Mr 4.21-25)*

16 Basocá sñãwócorigare sñãñari siro, cõmeraména búatoricua; cũã cãnirō docapu dũporicua. Ŭmũãrōpu péocua, toopú sñãwarare añurō bóearo jĩrã. 17 Tee tiiróbirora tíatopu basocá masĩña maniríguere masĩnoãdacu. Bauhéropu niirécã baurocá masĩnoãdacu.

18 'Teero tiirá, múã t̃orére ãñurõ t̃onunáseya. ãñurõ t̃onunáseranorẽ Cõãmacũ nemorõ masiré ticogũdaqui. T̃hodũgáheranorẽ cũã "t̃omasĩã" jĩmiriguere ãmajãgũdaqui, jĩiyigu.

Jesús paco, cũã baira jearigue

(Mt 12.46-50; Mr 3.31-35)

19 Jesús paco, cũã baira cũã niirõpũ jeayira. Basocá paũ niirĩ, cũã p̃utorũ jeamasĩriyira. 20 Toopá niirira Jesuré wedeyira:

—¡Coe! Mũũ paco, mũũ baira sopepá jeanucããyira. Mũũrẽ ãñadũgaayira, jĩiyira.

21 Jesús yũnyigu:

—Cõãmacũye quetire t̃o, cũã dutirére tiirá, cũãrã yũũ paco, yũũ baira niĩya, jĩiyigu.

Jesús wĩnorẽ, ocoturíre nucũãrĩ tiirigue

(Mt 8.23-27; Mr 4.35-41)

22 Sicabũreco Jesús cũã buerám̃ena dooríwũpũ mũãsãyigu.

—Jãmũ atitaró iinĩñapũ, cũã jĩrĩ, tĩãwanucãyira.

23 Cũã tĩãwari, Jesús cãnijõãyigu. Tiitaropũre wĩno bayiró wẽẽcutuatiyiro. Teero tiiró, ocoturí páabatesãyiro. Duadiariquioro wáayiro. 24 Teero wári ãñarã, Jesús p̃uto wáa, cũũrẽ wãcõrãrã, jĩiyira:

—¡Ûsãrẽ buegú, ãsãrẽ buegú! ¡Marĩ duadiarapũ tiiara!

Jesús wãmũnucã, wĩnorẽ, ocoturíre nucũãrĩ tiiyigu. Netõjõãyiro. Nucũãjõãyiro. 25 Cũãrẽ jĩiyigu:

—¿Mũã padeoré deero wáamiĩto?

Cũã cui, ãñamanijõãrã, cãmerĩ wedeseyira:

—¿Noãno niigariye ãni, wĩnorẽ, ocoturíre dutigú? Tee cũã dutiri, yũũjã, netõnucãria, jĩiyira.

Gerasa macũ wãtĩã c̃hogũye queti

(Mt 8.28-34; Mr 5.1-20)

26 Too síro Gerasa ditapũ tĩãjeayira. Tiidita Galilea dita apeniñapú niicu. 27 Jesús maanucãrĩ, too p̃utogã niirí macã macũ cũã p̃uto atiyigu. Wãtĩã c̃hogú niiyigu. Suti yoari sãñariyigu. Wiipá niiriyigu. Diarirare cũũre coperipũ niisodeaatiyigu. 28-29 Pee peti wãtĩ basocáre ñeejãyigu. Basocá cũũye wãmorĩrẽ, cũũye dũporire cõmedárimena siatúmiyira. Siatúpacari, cũũpe wéetajãyigu. Wãtĩ cũũrẽ basocá manirõpũ wári tiirucúyigu. Jesuré ãñagũ, acaribí, cũã p̃uto ñicãcoberimena jeacũmujeayigu. Jesús wãtĩ cũũpũre niigúre witiwadutiyigu. Cũũpe bayiró acaribíremena jĩiyigu:

—Jesús Cõãmacũ ãmũãsepũ niigú macũ, yũũre potocõrijãña. Mũũrẽ bayiró sãã: Yũũre ñañarõ netõrĩ tiirjãña, jĩiyigu.

30 —¿Deero wãmecutii mũũ? jĩiyigu Jesús cũũrẽ.

Wātĩã cū̄pure sã̄awarira pau niirĩ: —Legiõn* wãmecutia, jĩyigu—. ³¹ Ʋsãrẽ niiditidiari copepũ cõãdiocorijãña, jĩ bayirõ sãiyira.

³² Ʋtãgũpũ pau yesea yaanucũyira. Wātĩã bayirõ sãiyira:

—Cũ̄pure sã̄awama, jĩyira.

—Teerora tiiyá, jĩyigu Jesús.

³³ Cũ̄ teero jĩrĩã, basocũ̄pure niĩrira witiwa, yeseapure sã̄awayira. Yeseape opatũdĩpũ cutucutũbuawa, opataropũ ñaacoñuã, duajõãyira.

³⁴ Teero wáari ñarã, yesea coterí basoca cuicocutũayira. Cũ̄aya macã macãrãrẽ, cãpũrĩpũ macãrãrẽ teeré wedeyira.

³⁵ Cũ̄a wederi tũorá, “¿deero wãaayiri?” jĩ ñarã wãayira. Jesús putopũ jeara, wātĩã witinoãrigure cũ̄ puto duiri ñayira. Cũ̄ suti sãña, ãñurõ wedesejãyigu sũcã. Tee niipetirere ñarã, cuiyira. ³⁶ Wātĩã witinoãrigure netõnérĩ ñããrira jearãre wedeyira. ³⁷ Niipetira Gerasapũ niirã bayirõ cuira, Jesuré “wãagua” jĩyira. Teero tiigú, Jesús doorĩwupũ muãsãyigu putuawagudũ. ³⁸ Wātĩã witinoãrigũ cũ̄rẽ bayirõ sãimiyigu:

—Yũcã muumena wãaguda, jĩmiyigu.

Jesús cũ̄rẽ jĩyigu:

³⁹ —Mũya wiipũ putuawa, Cõamacũ muurẽ tiĩariguere wedegũ wãaya.

Cũ̄ wáa, niipetiro tiimacãpũ Jesús cũ̄rẽ tiiriguere wedeyigu.

Jairo macõye queti; Jesuyáro sutirõ padeñarigoye queti

(Mt 9.18-26; Mr 5.21-43)

⁴⁰ Jesús tĩjeari, basocã useniremena cũ̄rẽ bocayira. Niipetira cũ̄rẽ yuera tiiyira. ⁴¹ Judioa neãrí wii dutirá menamacũ toopũ niyigu. Cũ̄ wãmecutiyigu Jairo. Cũ̄ Jesús puto ati, jeacũmu, bayirõ sãiyigu:

—Jãmu yáa wiipũ, jĩyigu.

⁴² Sĩcõrã põnacutiyigu doce cãmarĩ cuogó. Diago tiiyigo.

Jesús cũ̄ putopũ wáari, pau cũ̄rẽ tuunũseyira. ⁴³ Cũ̄a watoapũ sĩcõ numiõ niyigo. Doce cãmarĩ beti niiré teero niirucujãyiro. Pau coore ucotipacari, netõriyiro. ⁴⁴ Jesús sucubĩrope wáa, cũ̄yaro sutirõ yapapũ padeñayigo. Coo padeñãrĩã, coo diaré máata buunucãjõãyiro. ⁴⁵ Jesús sãĩñayigu:

—¿Noã yũre padeñãĩ?

Niipetira: —Padeñãria, jĩyira.

Teero tiigú, Pedro jĩyigu:

—Ʋsãrẽ buegú, pau muurẽ tuunũsera tiiyã.

⁴⁶ Jesús jĩyigu:

—Sĩcõ yũre padeñããto. Coore yũ tutuaremena netõrĩ tiiatũ, jĩyigu.

* 8:30 Ejército romanopure seis mil surara niyira sica legiõnpure.

47 Coo deero dutimasĩhẽgõ, ñapõpigora, Jesús puto ati, ñicãcoberimena jeacũmuyigo. Niipetira tucóropu coo deero tiigó padeñããriguere wedeyigo. Coo máata netõãriguecãrẽ wedeyigo. 48 Jesús coore jĩiyigu:

—Yáa wedego, mũũ padeojĩgõ, netõnénoãrigopu putuáa. Ƨseniremena putuawagoa, jĩiyigu.

49 Cũũ coomena wedesegeu tiirí, sícũ Jairoya wii macũ jeayigu.

—Mũũ macõ diajõããwõ mée. Buegure nocõrõrã potocõduya, jĩiyigu.

50 Jesús teeré tuo, Jairore jĩiyigu:

—Wãcũpatirijãña; diamacũrã padeoyá. Mũũ macõ netõjãgõdaco.

51 Tiwiipũ jeagu, ãpẽrãrẽ sããwadutiriyigu. Pedro, Santiago, Juan, coo pacũsũmũã dícuere sããwadutiyigu. 52 Niipetira bayiró utira tiiyíra. Jesús cããrẽ jĩiyigu:

—Utirijãña. Coo diarico; cãnigõ tiicó.

53 Cũãpe cũũrẽ buijãmiyira, coo diaariguere masĩjĩrã.

54 Jesús cooya wãmorẽ ñee, bayiró wedeseremena jĩiyigu:

—Wĩmagõ, wũmunucãña.

55 Yeeripũna coejõã, máata wũmunucãyigo. Jesús: —Coore yaaré ecaýá, jĩiyigu.

56 Coo pacũsũmũã ñnamanijõãyira. Jesús ãpẽrãrẽ wededutiriyigu teero wãaariguere.

9

Jesús cũũ bueráre wededuticorigue (Mt 10.5-15; Mr 6.7-13)

1 Jesús cũũ buerá docere néõyigu. Cũãrẽ tutuarere, dutirére ticoyigu. Teeména wãtĩãrẽ cõã, diaráre netõnémasĩrĩ tiiyigu.

2 “Cõãmacũ dutiré basocãpũre niiãdacu’ jĩĩrere wedera wáaya; diarecutirare netõnéã wáaya”, jĩĩ ticocoyigu. 3 Cũãrẽ jĩiyigu:

—Mũã wáara, apeyenó néewarijãña. Tuurítuarigu, wasopo, pugue, niyeru, suti wasoádare néewarijãña. 4 Mũã wiipũ jeara, tiimacãpu mũã niiãdaro jeatuaro putuácũmuña.

5 Apemacãpũre mũãrẽ ñeedugaheri, tiimacãrẽ netõjõãña. Tooré netõwára, tiimacã maquẽ dita mũãye duporipũ túaariguere páabatecũña. Teero tiirá, mũã “atimacã macãrã wapa cõoóya” jĩĩrã tiíadacu, jĩiyigu.

6 Cũã wãajõãyira. Wáa, Jesuyé ãñuré quetire wedeyira. Diarecutirare netõnéyira.

Herodes Jesús tiirére tũorígue (Mt 14.1-12; Mr 6.14-29)

⁷ Herodes Galilea dita dutigá niipetire Jesús tiirére wedeseri tuoýigu. Teeré tuoǵú, deero jĩmasĩriyigu. Sĩquẽrã “Juan masãjĩyi” jĩyira. ⁸ Āpẽrã “Elías bauájĩyi” jĩyira. Āpẽrã “tıatoru macãrã profetas menamacũ masãjĩyi” jĩyira. ⁹ Herodepe jĩyigu:

—Yũurá Juanyá dupure páatadutiwu. Too docare ¿noã nigari cúã nocõrõ wedesegu?

Teero tiigú, Herodes Jesuré iñadugamiyigu.

Jesús cinco mil ãmũãrẽ yaaré ecarĩgue
(Mt 14.13-21; Mr 6.30-44; Jn 6.1-14)

¹⁰ Jesús beserira coe, wedeyira cúã tiiriguere. Too síro Jesús cúã dícuere suowáyigu Betsaida macãpu. ¹¹ Basocápe tuoǵáyira. Teero tiirá, cũũrẽ nunuwáyira. Jesús cúãrẽ bocañe, “Cõãmacũ dutiré basocãpũre niĩadacu” jĩrere wedeyigu. Diarecutirare netõnéyigu.

¹² Ñamicapu niirĩ, cũũ buerá doce cũũ puo wáa, cũũrẽ jĩyira:

—Basocáre “nocõrõrã niĩã” jĩñã. Pũtogã niiré macãrĩpu, cãpũ niiré wiseripu yaaré, cãñirõ ãmaãrã wáaaro. Ānopú macã manirõpu niĩã, jĩyira.

¹³ —Múã cúãrẽ yaaré ecaýá, jĩyigu.

—Ësã sicamoquẽñepa pã, wai puarãrã cuoa. ¿Ësã cúã niipetirare yaaré sãibosára wáaro booite? jĩyira.

¹⁴ Ëmũã dícuere bapaqueori, cinco mil watoa niyira. Jesús cũũ bueráre jĩyigu:

—Basocáre sicapõnarẽ cincuenta duidutiya.

¹⁵ Cúã teorora niipetirare duidutiya. ¹⁶ Jesús tee sicamoquẽñepa pãrẽ, wai puarãrẽ née, ãmũãsepu iñamũõco, Cõãmacũrẽ ãsenire tico, puatásã, cũũ bueráre basocãpũre batodutigu ticoyigu. ¹⁷ Niipetira yaa, yapijõáyira. Yaatoaari siro, doce piseri cúã yaadũaariguere seesãyira.

Pedro Jesuré “mũũ Cõãmacũ beserigu niĩã” jĩrĩgue
(Mt 16.13-19; Mr 8.27-29)

¹⁸ Sicabũreco Jesús cũũ sesaro Cõãmacũmena wedesegu tiyigu. Cũũ buerá cũũmena niyira. Cúãrẽ sãĩñáyigu:

—¿Basocá “¿noã niĩ cũũ?” jĩĩ yũure?

¹⁹ Cúãpe yũyira:

—Sĩquẽrã mũũrẽ “Juan basocáre wãmeõtiri basocu niiqui” jĩyia. Āpẽrã “Elías niiqui” jĩyia. Āpẽrã “tıatoru macãrã profetas menamacũ masãrigu niigũ niiqui” jĩyia, jĩyira.

²⁰ —¿Múãte “¿noã niĩ?” jĩĩ yũure? jĩyigu.

Pedro yũyigu:

—Mũũ Cõãmacũ beserigu Cristo niĩã, jĩyigu.

*Jesús cūūrē sīāādarere wederigue**(Mt 16.20-28; Mr 8.3-9.1)*

21 —Teeré āpērārē wederijāña, jīiyigu Jesús—. 22 Y_{HH} niipetira sōwūrē bayiró ñañarō netōrō niirō tiiadacu. Butoá dutirá, paiaré dutirá, Moisés jóarigue buerá y_{HH}re booriadacua. Sīādutiadacua. Cūā teero tiipacári, itiábureco siro masāgūdacu.

23 Niipetirare jīiyigu:

—Sīcū y_{HH}re padeó, n_{HH}ndugágu_{HH}no cūū booró tiidugárenorē tiidújāārō. Basocá cūūrē ñañarō jīipacari, y_{HH}re t_{HH}on_{HH}núsearo. Teeré tiigú, búrecoricōrō curusare apagú tiiróbiro niigūdaqui.

24 Āpī sīārere cui_{HH}gu_{HH}no y_{HH}re “masīria” jīīgú pecameru wáagūdaqui. Āpīpé y_{HH}re “masīā” jīī, teewapamena cūūrē sīārī, y_{HH}mena catirucujāgūdaqui. 25 Sīcū atibúreco maquē niipetirere wapatápacu, cūū yeeripūnarē tiidióri, cūū c_{HH}oré dee tiiadare niiricu. 26 Sīcū bobogúno y_{HH}re “masīā” jīīdugahegu_{HH}re, yé bueré maquērē “padeóa” jīīdugahegu_{HH}re y_{HH}cā cūūrē “masīriga” jīīgūdacu. Y_{HH} niipetira sōwū y_{HH} asibatéremena, y_{HH} Pacu asibatéremena, ángeleamena p_{HH}tuaatigūdacu. P_{HH}tuaatigu_{HH}, y_{HH}re bobosāririgu_{HH}re y_{HH}cā cūūrē bobosāricu; y_{HH}re “masīria” jīīrigu_{HH}re y_{HH}cā “cūūrē masīria” jīīgūdacu.

27 Y_{HH} ateréja diamacārā jīīā: Sīquērā ānopú niirā cūā diaadari sūguero, Cōāmacū dutiré cūāp_{HH}re niīādare atiri iñāadacua, jīiyigu.

*Jesús baurécutire wasorigue**(Mt 17.1-8; Mr 9.2-8)*

28 Teeré cūū wederi siro, sica semana netōrī, Jesús ūtāgūpú Cōāmacūmena wedesegu_{HH} m_{HH}ñawayigu. Tiigupú wáagu, Pedro, Santiago, Juanrē néewayigu. 29 Cōāmacūmena wedeseri, cūūya diapóa bauré wasojōāyiro. Cūūye suti añurō butiré, bayiró capemóre wáayiro. 30 P_{HH}arā ūm_{HH}ā cūūmena wedeseyira. Moisés, Elías niiyira. 31 Asibatéremena bauáyira. Jesús di-aadarere, Cōāmacū jīīrirobirora Jerusalén_{HH} cūūrē wáaadare wedeseyira. 32 Pedro, cūū menamacārā w_{HH}goá pūninetōpacari, iñayira. Wācā, Jesús asibatérere, cūūmena nucūrārē iñayira. 33 Jesuména niīarira wáara tiirí, Pedro añurō wācūripacu, cūūrē jīiyigu:

—Īsārē buegú, marī ānopú niirī, añunetōjōāā. Itiáwiigā tiicó; sicawīigā m_{HH}uya wii, apewīigā Moiséya wii, apewīigā Elíaya wii tiicó, jīīmiyigu.

34 Cūū wedesegu_{HH} tiiríra, ōme diiáti, cūārē tuubiátocojāyiro. Cūārē ōme tuubiári, cuijōāyira. 35 Ōme watoapu sīcū wedeseri t_{HH}oyíra:

—Āni y_{HH} macū y_{HH} beserigu niīī. Cūūrē t_{HH}oyá, jīiyigu.

³⁶ Wedeseari siro, Jesús sīcārā niiyigu sáa. Teeburecorire cūũ buerá cūã ñnariguere ãpērãrẽ wederiyira ména.

*Jesús wātĩrẽ wĩmagũpũre niĩarĩgũre cõãwionecorigue
(Mt 17.14-21; Mr 9.14-29)*

³⁷ Apeburecope ütãgũpũ niĩarira diijeári, paũ basocá Jesuré bocayira. ³⁸ Sīcũ cūã watoapũ niigũ bayiró busarómena Jesuré wedeseiyigu:

—Ûsarẽ buegũ, mũũrẽ bayiró sãĩã: Yũũ macũrẽ ñnagũ atiya. Sīcũ niigũ niĩ. ³⁹ Wãtĩ cũũpũre niigũ ñee, acaribíri tiĩ. Ñaacũmu, tũnumecũ, soboturi tiirucú. Cũũrẽ ññarõ netõrĩ tiĩ. Duudugárii. ⁴⁰ Mũũ bueráre “cõãwionecobosaya” jĩĩmiãwũ. Cõãmasĩriawã, jĩiyigu.

⁴¹ Jesús cūãrẽ jĩiyigu:

—Múã yũũre padeorídojãã; ññarã niĩã. Yũũ múãmena yoari niirucujãrĩcãrẽ, padeoríbocu. ¿Nocõrõ yoari múãmena põõtẽõgũdari yũũ? Mũũ macũrẽ ãnopé néetiya, jĩiyigu.

⁴² Wĩmagũ cūũ puto wáari, wãtĩ cũũrẽ ñaacũmu, bayiró tũnumecũrĩ tiiyigu. Cũũ teero tiirí, Jesús wātĩrẽ witiwaduti, wĩmagũrẽ netõné, cūũ pacũre wiyayigu. ⁴³ Niipetira basocá Cõãmacũ uputí macũ peti tiĩẽñorere ññamanijõãyira.

*Jesús cũũrẽ sãããdarere wedenemorigue
(Mt 17.22-23; Mr 9.30-32)*

Niipetira niipetire cūũ tiĩariguere ññamanijõãrĩ, cūũ bueráre jĩiyigu:

⁴⁴ —Yũũ ateréja diamacũrã jĩã; acabórijãña: Yũũ niipetira sõwũ ãpērãpũre ticonogũdacu, jĩiyigu.

⁴⁵ Cũãpe cūũ jĩĩariguere tũomasĩriyira. Cõãmacũ cūãrẽ tũomasĩhẽrĩ tiiyigu ména. Cũã Jesuré “wedequẽnoña” jĩĩdugapacara, cuira, jĩiriyira.

¿Nii uputí macũ niĩ?

(Mt 18.1-5; Mr 9.33-37)

⁴⁶ Jesús buerá “¿nii marĩ watoare nemorõ uputí macũ niĩ?” jĩĩ wedesenũcãyira. ⁴⁷ Jesús cūã wãcũrere ññamasĩyigu. Teero tiigũ, sīcũ wĩmagũrẽ cūũ puto nucõ, ⁴⁸ cūãrẽ jĩiyigu:

—Sīcũ “yũũ Jesuré maĩã; teero tiigũ, ãni wĩmagũrẽ boca maĩgũda” jĩĩ wãcũboqui. Cũũ teero wãcũgũ, cũũrẽ maĩgũ, yũũcãrẽ maĩgũ tiĩ. Yũũre boca maĩgũ, yũũre ticodiocorigũcãrẽ maĩgũ tiĩ. Múã watoapũ bári niigũ cũũrã niĩ uputí macũ, jĩiyigu.

*Marĩrẽ cãmotáhegu marĩrẽ tiĩapũgu niĩ
(Mr 9.38-40)*

⁴⁹ Juan jĩiyigu:

—Ĕsārē buegú, sīcū m̄m̄ wāmemena wātīārē cōāwionecori ĩñaāwū. Cūū marī menamacū mee niīāwī. Teero tiirá, cūūrē cāmotáawū, jīīmiyigu.

⁵⁰ Jesupé cūūrē ȳm̄yigu:

—Cāmotárijāña. Marīrē cāmotáhegu marīrē tiīápugu niīī, jīīyigu.

Jesús Santiago, Juanrē tutirigue

⁵¹ Jesús ūm̄āsep̄ m̄āwaadare niiatiri, cuiro manirō “Jerusalén̄p̄ wáagud̄” jīīgū, quēnon̄cāyigu. ⁵² Cūū suguero āpērārē ticocoyigu. Cūā wáa, Samaria dita niirí macāp̄ jeamiyira, cūū jeadarore quēnoādara. ⁵³ Tiimacā macārāpe Jerusalén̄p̄ Jesús wáari ĩñarā, cūūrē ñeedugariyira. ⁵⁴ Cūā teero tiirí ĩñarā, cūū buerá Santiago, Juan jīīyira:

—Ĕsā Ōp̄, cūūrē sīāādara, ¿m̄āse macā pecamerē diiátidutiri boogári? Profeta Elías teero tiiyigu,* jīīyira.

⁵⁵ Jesús cūūrē ĩña, tutiyigu:

—Mūā wācūrē Espírītu Santo wācūrē ticoré mee niīā. ⁵⁶ Ȳm̄ niipetira sōwū basocáre ñañarō tiigú atiriw̄; cūūrē netōnégū atigu tiiwú, jīīyigu.

Too síro apemacāp̄ wáajōāyira.

Jesuré n̄n̄d̄gámīriraye queti

(Mt 8.19-22)

⁵⁷ Cūā maarp̄ wáari, sīcū basocú Jesuré jīīyigu:

—Noo m̄m̄ wáaro ȳm̄ m̄m̄rē n̄n̄gúda. M̄m̄ buegú niid̄gaga.

⁵⁸ Jesús cūūrē ȳm̄yigu:

—Wáicura cāniré tutiri c̄oóya. Minipōná p̄nacutire sutiri c̄oóya. Ȳm̄ niipetira sōwūpeja cānirō c̄oríā, jīīyigu.

⁵⁹ Jesús āpīrē: —Jām̄ ȳm̄mena. M̄m̄rē ȳm̄ buegú niirí boogá, jīīyigu.

Cūūpe ȳm̄yigu:

—Ōp̄, ȳm̄ pac̄ diari siro, yaatóagup̄, m̄m̄mena wáaguda sūcā, jīīmiyigu.

⁶⁰ Jesús cūūrē jīīyigu:

—Ȳm̄re padeohéra diarirap̄ tiiróbiro niitoaya. Cūā basiro cāmerī yaaáro. M̄m̄pe Cōāmacū dutiré basocáp̄re niīadarere wedegu wáaya, jīīyigu.

⁶¹ Āpīpé jīīmiyigu:

—Ĕsā Ōp̄, ȳm̄ m̄m̄rē n̄n̄gúda, m̄m̄ buegú niid̄gaga. Yáa wīi macārārē “wáagu tiia” jīīgū wáas̄guema.

⁶² Jesús cūūrē jīīyigu:

* 9:54 2 Reyes 1.9-16.

—Sĩcũ cũũ paderére padepacu, apeyenó wãcũgũ, ãñurõ tiriĩqui. “Cõãmacũ dutirére tiigũda” jĩpacu, apeyenó wãcũgũ, dee tiigũdu niiridojãĩ, jĩyigu.

10

Jesús setenta y dos basocare wededutigu ticocorigue

¹ Too síro Jesús ãpẽrã setenta y dos beseyigu. Cũãrẽ puarãcõrõ dícu ticocoyigu. Niipetire macãrĩpu cũũ wáadaropu cũũ sũguero ticocoyigu.

² Cũãrẽ wedeyigu:

—Pau peti yũre padeoádara niicua. Puarãgã yéere wedeadarapeja niĩya. Teero tiirã, Cõãmacũrẽ ãpẽrã yéere maquẽrẽ wedera wáadarare bayiró sãĩña. ³ Múã wáaya. Yũũ múãrẽ quiorópu ticocogu tiia corderoare yáíwa watoapu ticocogu tiiróbiro. ⁴ Múã wáara, wasopo, niyeru sããriipo, sapatu apebã néewarijãña. Maapu putuánucã, ãpẽrãména wedeserijãña. ⁵ Múã wiipú sããwara, tiiwii macãrãrẽ ãñudutira, jĩsũgueya: “Cõãmacũ múãpũre ãñurõ niirecutire ticoaro”. ⁶ Tiiwii macãrã ãñurõ niirecutirere cõoátã, múã ãñudutire teorora wáaadacu. Cũã ãñurõ niirecutirere cõoriatã, teero wáaricu. ⁷ Múã jeaari wiira putuáya. Cũã yaarére, cũã sñirére cũãmena yaa, niijãña. Paderáno cũã paderéména wapatã, yaamasĩya. Apeyé wiseripú niirã wáarijãña.

⁸ 'Múã macãpu jeari, too macãrã bocari, cũã ecarére yaaya. ⁹ Tiimacãpu diarecutirare netõnẽña. “Cõãmacũ dutiré marĩpũre niĩãdare jeaatitoaa” jĩ wedeya cũãrẽ. ¹⁰ Apetó tiirã, apemacãpú jeari, too macãrã bocaribocua. Teero tiirí, macã decopu wáa, biiro jĩña: ¹¹ “Múãya macã maquẽ dita ãsãye duporipu túaariguere páabatecõãã. Múã wapa cõorére ãñorã, teero tiia”, jĩña. Cũãrẽ jĩñemoña: “Múã ateré masĩña: Cõãmacũ dutiré múãpũre niimiãdare jeaatitoamiãyu”, jĩña. ¹² Yũũre tũoyã: Cõãmacũ basocãre wapa tiĩãdari bũreco jeari, tiimacã macãrãrẽ Sodoma macãrãrẽ tiiriro nemorõ ñañarõ tiinóãdacu, jĩyigu.

Jesuré padeohére macãrĩ macãrãye queti (Mt 11.20-24)

¹³ Jesús apeyé macãrĩ macãrãrẽ jĩyigu:

—Bóaneõrã niĩã múã Corazín, Betsaida macãrĩ macãrã. Yũũ tutuaremena tiĩñoriguere ññarira niipacara, wasorídojãã. Tiro, Sidón* macãrĩpu yũũ tiĩñõoátã, máata tee macãrĩ macãrã cũã ñañaré tiirére wãcũpati, wasotãbojĩya. Cũã wãcũpatirere

* **10:13** Tiro, Sidón macãrã apeyé macãrĩ macãrã nemorõ ñañanetõjõãrã niiyira Jesús niiritore.

ẽñorã, wãcũpatire suti† sãña, nitĩpu duibojĩya. ¹⁴ Cõãmacũ cũ basocãre wapa tiiãdari bũreco jeari, Tiro, Sidón macãrã nemorõ múãpere ñañarõ tiigũdaqui. ¹⁵ Múã Capernaum macãrã “Cõãmacũ pũtopũ ãñurõ mũãwaadacu” jĩ wãcũmicu. Wáaricu. Pecamerũ diiwáadacu, jĩyigu.

¹⁶ Cũ buerãre wedenemoyigu:

—Múã buerere tũogúno yũre tũogú tiii. Múãrẽ boohéguno yũre boohégũ tiii. Yũre boohéguno yũre ticodiocorigucãrẽ boohégũ tiii, jĩyigu Jesús.

Jesús ticocorira setenta y dos coerigue

¹⁷ Jesús ticocorira setenta y dos useniremena coerã, jĩyira:

—Ûsã Õpũ, wãtĩãcã ãsã mũũ wãmemena dutiri, ãsã dutirobirora tiiãwã, jĩyira.

¹⁸ Jesús cũãrẽ jĩyigu:

—Satanãrẽ bũpo wããyoro tiiróbiro ãmũãsepu ñaadiatiri ññawũ. ¹⁹ Yũũ múãrẽ tutuarere ticotoawũ, ãñaãrẽ, cutiapare cutapéoaro jĩgũ; niipetire Satanás tutuarere netõnucããrõ jĩgũ. Múã teeré tiirĩ, múãrẽ merẽã wáaricu. ²⁰ Wãtĩã múã dutirobirora tiiré dícre usenirijãña. Cõãmacũ pũtopũ múã wãme “jóatunorira niã” jĩrĩ, useniña, jĩyigu.

Jesús cũã Pacũre usenire ticorigue

(Mt 11.25-27; 13.16-17)

²¹ Toorã Jesús Espiritu Santo usenire ticorémã cũã Pacũre jĩyigu:

—Pacũ, mũũ ãmũãse, atiditã Õpũ niã. “Ûsã masĩnetõnucãã” jĩrãrẽ mũũyere masĩrĩ tiirĩã; wĩmarã tiiróbiro mũũyere masĩdũgarapere teeré masĩrĩ tiia. Teeré mũũ teerora wáari boocú. Teero tiigú, mũũrẽ usenire ticoa, jĩyigu.

²² Too síro basocãpere jĩñemoyigu:

—Yũũ Pacũ niipetire masĩre yũre ticowĩ. Cũã sícũrã yũũ niirecutirere masĩ. Yũũpecã sícũrã cũã niirecutirere masĩã. Yũũ masĩre ticonorã cũãrẽ masĩcua, jĩyigu.

²³ Cũã buerãre ñña, cũã sesarore jĩyigu:

—Múãpeja yũũ tiirere ññajĩrã, useniã. ²⁴ Yũũre tũoyã: Pau profetas, teero biirĩ õpãrã múã ññarere ññadũgamiyira. Ññaririra niwã. Múã tũore tũodũgamiyira. Tũorĩrira niwã, jĩyigu.

Samaritanoãyũ ãñũgũ

²⁵ Sícũ Moisés jóarigue buegũ wũmũnucãyigu. Jesuré merẽã yũũri boogú, sãññáyigu:

—Basocãre buegũ, ¿yũũ ñeenó tiigũdari, catiré petihére bũadũgãgũ? jĩyigu.

²⁶ Jesús cũãrẽ yũũyigu:

† 10:13 Wãcũpatire sutire yoomẽna suare suti niyiro.

—¿Moisére dutiré cūūriguepu deero jóanoïto? ¿Muu teeré buegu, deero t̄oï? jĩyigu.

²⁷ Cūūpe yuuuigu:

—Biïro jóanoã: “Cōãmacū marī Ōp̄rē maĩñá. Niipetire muu yeeripūnamena, muu tutuaremena, muu wācūrémēna cūūrē maĩñá. Muu basiro maĩrō tiiróbirora āp̄rācārē maĩñá”, jĩñá, jĩyigu.

²⁸ Jesús cūūrē jĩyigu:

—Muu diamacú peti yuuu. Muu teeré tiigú, catiré petihére buagúdacu.

²⁹ Cūūpe “yuu Moisére dutiré cūūriguere tiipetía” jĩ wācūduagagu sãĩñáyigu:

—¿Noã niĩ “āp̄rācārē maĩñá” jĩñorã? jĩyigu.

³⁰ Jesús atequetiména yuuuigu:

—Sĩcū Jerusalén niĩarigu Jericópu búawagu tiiyigu. Maapu wáari, yaarépira cūūrē ñee, cūū néewarere ěmajã, sutiré tuuwéneja, páasĩacū, wáajōāyira. ³¹ Sĩcū pai tiimapú búawagu tiiyigu. Wáa, cūūrē ññabua, aperopé sodea, netōjōāyigu.

³² Cūū siro levita basocu toopúra jeayigu. Cūūcã cūūrē ñña, aperopé sodea, netōjōāyigu.

³³ Sĩcū samaritanoõy tiimapúra búawagu tiiyigu.† Cūūrē ñña, bóaneō ññagū, ³⁴ cūū p̄topu jea, cūū cãmire vinomena cose, ũsemēna ucoti, suti caserimēna d̄d̄na tiiyigu. Túajea, cūū pesarigu burro so-topu néepeo, néejōāyigu. Basocá wáara cãnirí wiipu cūūrē néejea, coteyigu. ³⁵ Apebúreco cūū wáaadari suguero, p̄uacuí niyeruqui néewioneco, tiiwí dutigáre ticogu, jĩyigu: “Cūūrē añurō coteya. Muu cūūrē cotegu, muu ye niyerumēna ti-inemóĩ, nemoatigu, wapatíguda”, jĩyigu.

³⁶ Jesús sãĩñáyigu:

—¿Niipé yaarépira cãmítuarigure maĩyírí?

³⁷ Cūūpe yuuuigu:

—Cūūrē bóaneō ññarigupe, jĩyigu.

—Muu cã teerora tiigú wáaya, jĩyigu Jesús.

Jesús Marta, Maríaya wiipu niirigüe

³⁸ Cūū maapu wáara, sicamacāgāpu jeayira. Sĩcō Jesuré boca, cãnirō ticoyigo. Coo wāmecutiyoigo Marta. ³⁹ Coo bayio wāmecutiyoigo María. Coo Jesús wedeserere t̄ogó, cūūye d̄pori p̄togāpu duiyigo. ⁴⁰ Martape pee paderé c̄ojīgō, bayirō wācūyigo. Coo Jesús p̄to wáa, jĩyigo:

—Ōp̄, yuu bayio padedujāyo. ¿Muu teeré ññarii? Yuure tiiapudutiya, jĩyigo.

⁴¹ Jesús coore yuuuigu:

† 10:33 Judíoa samaritanoārē sūna niyira. Cūū cãm̄erĩ tiiapuriyira.

—Marta, m̄u pee tiirére bayiró peti wãcũjãã; ⁴² sicawãmerã m̄p̄tí maquẽ niĩã. María añuré petire beseyo. ãp̄erã teerẽ ãmamasĩricua, jĩiyigu.

11

Cõãmacũrẽ sãirẽ
(Mt 6.9-15; 7.7-11)

¹ Sicabũreco Jesús aperopú Cõãmacũmena wedeseḡu tiiyigu. Wedeseḡoari, s̄icũ cũũ bueḡú jĩiyigu:

—Ësã Õp̄ũ, Juan cũũ buerére n̄n̄nrãrẽ Cõãmacũmena wedeserere bueyigu. M̄ncã ãsãrẽ bueya, jĩiyigu.

² Jesús yũyigu:

—Múã Cõãmacũmena wedesera, biiro jĩĩña:

Ësã Pacu ãmũãseḡu niigú, m̄nrẽ quioníremena padeoáda.

M̄n dutirẽ ãsãp̄ure niĩadare jeaaro.

Ëmũãse macãrã m̄n booré dícre tiicúa; atibũreco macãrãcã teerora tiĩáro.

³ Ësãrẽ búrecoricõrõ yaaré ticoya.

⁴ Niipetira ãsãrẽ ñañarõ tiirãre ãsã acabóa. Teero tiigú, m̄ncã ãsã ñañaré tiirére acabóya.

Jĩcõãsãrenorẽ cãmotáya.

Ësãrẽ ñañarõ wáari jĩigũ, netõnéña, jĩĩña,

jĩiyigu.

⁵ Jesús jĩĩnemoyigu:

—Apetó tiigú, s̄icũ múã tiiróbiro niigú cũũya wedeḡuya wiip̄u ñami decoru wáa, jĩiboqui: “Yáa wedeḡu, itiága pã yũre wasoya. ⁶ Yũ menamacũ aperopú wáagu yáa wiip̄u jeaawĩ. Cũũrẽ ecaré c̄oríga”, jĩiboqui. ⁷ ãp̄iré wii popearu yũboqui: “Yũre potocõrijãña. Sope biajãnoãwũ. Yũ p̄õnamena yũ cãnrõp̄u cãnigú tiia. M̄nrẽ w̄m̄n̄ncã, ticogu wáamasĩriga”, jĩiboqui.

⁸ Yũre t̄oyá: Cũũya wedeḡu niipacari, w̄m̄n̄ncã, ticogu wáariqui. Potocõnemorijããrõ jĩigũ, w̄m̄n̄ncã, cũũ boorécõrõ ticogu wáaqui.

⁹ Yũre t̄oyá: Múãcã Cõãmacũrẽ sãĩñá. Sãĩrĩ, cũũ múãrẽ ticogũdaqui. ãñurere ãmaãrã tiiróbirora sãĩrucújãña. Sãĩrucújãrã, b̄naádacu. “Sope pãõña yũre” jĩigú tiiróbiro sãĩdúrijãña. Sãĩdúheri, “jáu” jĩigũdaqui. ¹⁰ Sãĩḡũno c̄ogũdaqui. ãmaãḡũno b̄nagũdaqui. “Pãõña” jĩĩḡũno pãõnogũdaqui.

¹¹ Múã p̄õna yaaré sãĩrĩ, ãtãp̄ere ticoricu. Wai sãĩrĩ, ãñarẽ ticoricu. ¹² Cãrẽquẽ diye sãĩrĩ, cutiapare ticoricu. ¹³ Múã ñañaré tiirã niipacara, múã p̄õnarẽ ãñurere ticomasĩã. Marĩ Pacu ãmũãseḡu niigúpe nemorõ ãñurẽ ticomasĩqui. Cũũrẽ sãĩrãrẽ Espiritu Santore ticogũdaqui, jĩiyigu.

Jesuré “Satanás tutuaremena wātīārē cōāqui” jīi wedesārigue (Mt 12.22-30; Mr 3.20-27)

¹⁴ Jesús wātīrē cōāwionecogu tiyígu. Wātī basocáre wedeseheri tiyígu. Cūū witiwaari siro, basocá wedesejōāyígu. Teeré basocá ĩnamanijōāyira. ¹⁵ Sīquērā jīiyira:

—Āni wātīārē dutigú Beelzebú tutuaremena wātīārē cōāwionecoi, jīimiyira.

¹⁶ Āpērā “¿niirōrā cūū Cōāmacū ticodiocorigu niīi?” jīirā, cūūrē Cōāmacū sīcūrā tiimasīrere tiīēñodutimiyira. ¹⁷ Jesupé cūā wācūrere masjīgū, cūārē jīiyigu:

—Sicadita macārā sīcārōména niihērā, cūā basiro cāmerīquērā, tiidita macārā petijōācu. Sicawii macārā sīcārōména niihērā, cūācā petijōācu. ¹⁸ Satanás cūūrē padecoterare cōāwionecori, cūū dutiré petijōāadacu. Múā yūre “Beelzebú tutuaremena wātīārē cōāwionecoqui” jīiā. ¹⁹ Teero jīiātā, múā buerere nūnūrā wātīārē cōāwionecora, ¿noā tutuaremena cōāwionecogari? Cūārē sāīnārā wáaya. Múā wisirere cūā ēñoādacua. ²⁰ Yūū Cōāmacū tutuaremena wātīārē cōāwionecoīgū, ateré múārē wedea: Cōāmacū dutiré basocápure niīādare jeatoa.

²¹ Sīcū tutuagu pee besumena cūūya wiire coteri, cūūyere merēā tiirīcu. ²² “Ate pee besumena āñuniādacu” jīi wācūpacari, āpī nemorō tutuagu ati, cūūrē netōnācāqui. Cūūye besure ēma, cūūyere née, cūū menamacārārē batojāqui, jīiyigu.

Jesús jīinemoyigu:

²³ —Yūūre boohégu yūre ĩnatutigu niīi. Yūūre tiīápuhegu yūre nūnūdagárare cāmotágu niīi.

Wātī basocápure coesāwarigue queti (Mt 12.43-45)

²⁴ Wātī basocápure niīārigu witiwagu, basocá manirōpu wáyigu cūū niīādarō āmaāgū. Buaríyigu. Buarí, “yūū witi-atirīropu coesāwaguda sūcā” jīi wācūyigu. ²⁵ Jeagu, joaári wii, āñurō quēnoāri wii tiiróbiro buajeáyigu basocápure. ²⁶ Too síro wáa, siete wātīā cūū nemorō ñañarārē “atiya múācā” jīiyigu. Cūā niipetira basocápure sāāwa, niiyira. Basocápe cūā teero tiirí, nemorō ñañarō netōyígu, jīiyigu.

Jesús usenire maquērē wederigue

²⁷ Jesús teeré wedeseri, sīcō numiō basocá pau watoapu niigō bayirō busurōmena cūūrē wedeseyigo:

—Mūūrē pōnacatí masōrigo āñurō usenico, jīiyigo.

²⁸ Jesupé coore jīiyigu:

—Nemorō usenicua Cōāmacū wedesere tūo, cūū dutirere tiirápeja, jīiyigu.

Jesuré tiiěñodutimirigue
(Mt 12.38-42; Mr 8.12)

²⁹ Jesús cūñ puto pau peti neārā tiirí, wedesenacāyigu:

—Múā atitó macārā ñañaré tiirā niīā; Cōāmacū sīcūrā tiimasīrere iñadugacu. Jonás tiirígue tiiróbiro niiré dícare iñaadacu. ³⁰ Nínive macārā cūñ tiiríguere iñarigue tiiróbiro múā yuu niipetira sōwū tiirére iñaadacu. ³¹ Saba dita macārā ōpō yoaro macō atiyigo Salomón masīrere tʷogó atigo. Múāpe ānopú Salomón nemorō masīgūrē tʷoré peti tʷojāā. Teero tiigá, Cōāmacū cūñ basocāre wapa tiíadari bureco jeari, múā coo tiiróbiro tʷorírigue wapa múārē pecamepū cōāgūdaqui. ³² Nínive macārācā Jonarē tʷorā, wācūpati, wasoyíra. Múāpe ānopú Jonás nemorō masīgūrē tʷoré peti tʷojāā. Teero tiigá, Cōāmacū cūñ basocāre wapa tiíadari bureco jeari, múā cūā tiiróbiro tʷorírigue wapa múārē pecamepū cōāgūdaqui.

Sīāwócoriga

(Mt 5.15; 6.22-23)

³³ Basocā sīāwócorigare sīāāri siro, bauhéropū dʷporiya; moocūricua. Teero tiiróno tiirā, ūmūārōpū péoya, toopú sāājeara iñāārō jīrā. ³⁴ Capeari múāye ōpūūrīrē sīāwócoriga tiiróbiro niīā. Múā capeari āñurī, āñurō iñaadacu; āñurō tʷomasīādacu; ñañāātā, iñaricu; tʷomasīricu. ³⁵ Ateré tʷomasīrō booa: Múā “āñurō iñāā” jīpacara, āñurō iñaribocu. ³⁶ Múā āñurō iñā, āñurō tʷomasīdugara, āñurō tʷomasīādacu. Sīāwócoriropū niirā tiiróbiro āñurō iñaadacu, jīiyigu.

Jesús Moisés jóarigue buerá tiirécutire, fariseo basoca tiirécutire wederigue

(Mt 23.1-36; Mr 12.38-40; Lc 20.45-47)

³⁷ Jesús wedeseari siro, sīcū fariseo basocū cūñya wiipū yaadutigu sʷowáyigu. Jesús sāāwa, yaagūdu jeanuāyigu. ³⁸ Fariseo basoca cūā yaaadari sūguero, cūā ñecūsūmūā tiimúāatiriguere padeorā, wāmocosetoa, yaayira. Jesupé cūā tiirucúrobiro tiiríyigu. Fariseo basocū cūñ teero tiirí iñagū, iñamanijōāyigu. ³⁹ Marī Ōpū cūūrē jīiyigu:

—Múā fariseo basoca āpērā iñacoropū dícu āñurō tiia. Baparí sotoápu dícu coseárigue tiiróbiro niīā. Popeapure múā āpērāyére ěmaré, apeyé ñañaré dadanetōjōāā. ⁴⁰ Múā tʷomasīrido jāā. Sotoá maquērē tiirígura popea maquēcārē tiirígu niīwī. ⁴¹ Múā popeapū āñurā niidugara, bóaneōrārē ticoya. Teeré tiirā, popeapū coserā tiiróbiro niīadacu.

⁴² Bóaneōrā niīā múā fariseo basoca. Múā oteré metāgārē “menta”, “ruda” wāmecutire, teero biiri niipetire yaaré siti-āñūre tiirénorē seenéō, opaquērī tiicú. Pʷamóquēñequērī cʷorā, sicaquē Cōāmacūwiipū néewa, “yuu Cōāmacūrē ticoré

niiã” jĩĩ, pairé ticocu. Teero tiipacára, diamacú maquẽrẽ tiiría; Cõamacũrẽ maĩría. Múã oterere cũũrẽ ticorucurobirora tee uputí maquẽcãrẽ tiiró booa.

⁴³ ’Bóaneõrã niiã múã fariseo basoca. Múã neãré wiseripure suguero maquẽ duiurépu dícu duidugaa. Macã decopu quioníremena añudutiri booa.

⁴⁴ ’Bóaneõrã niiã múã Moisés jóarigue buerá, teero biiri múã fariseo basoca. Tiiditórepira niiã. Múã masãcoperi bauhére coperi tiiróbiro niiã. Teecoperi sotoa basocá netõwára, popeapu bóarere masĩriya, jĩiyigu.

⁴⁵ Sicũ Moisés jóarigue buegú jĩiyigu:

—Basocáre buegú, mũũ teeré jĩĩgũ, ãsãcãrẽ ñañarõ jĩĩgũ tiigá.

⁴⁶ Jesús cũũrẽ jĩiyigu:

—Bóaneõrã niiã múã Moisés jóarigue buerácã. Æpẽrãrẽ tiipõtẽõña manirere tiidutía. Teeré tiidutípacara, múãpe tiiría.

⁴⁷ ’Bóaneõrã niiã múã. Múã profetaye masãcoperi sotoapu añuré wiserigã tiinũcõã. Cũãrẽna múã ñecũsũmũã sĩãyíra.

⁴⁸ Cũã sĩãríguere múã tiirémena “újũ, masĩã; añunetõjõãã” jĩĩrã tiia. Cũã sĩãyíra; múãpe wiserigã tiinũcõã.

⁴⁹ ’Cõamacũ cũũ masĩrémena jĩiyigu: “Yũũ profetare, yéẽ maquẽrẽ wedeadarare ticocogũda. Sĩquẽrãrẽ sĩããdacua. Æpẽrãrẽ ñañarõ tiidugára, cúã wáaro nunũãdacua”, jĩiyigu.

⁵⁰ Teero tiirá, atibúreco nucãrípu profetare sĩãnũcãyíra. Paure sĩãyíra. Múã atitó macãrãpu cúã teero tiiríguere wapa cũoa.

⁵¹ Abelre* sĩãríguere tée Zacariare† sĩãríguere múã wapa cũoa. Zacariare sĩãyíra Añurí Tatia sããwaro putopu. Yũũ ateréja diamacúrã jĩĩã: Múã atitó macãrãpu cúã teero tiiríguere wapa cũoa.

⁵² ’Bóaneõrã niiã múã Moisés jóarigue buerá. Múã “ãpẽrã Cõamacũye queti jóaripũrẽ buerijããrõ” jĩĩ wãcũcu. Teero wãcũpacara, tiipũrẽ añurõ bueria. Tiipũ maquẽrẽ masĩdugarare cãmotájãã, jĩiyigu.

⁵³ Jesús wáari, Moisés jóarigue buerá, teero biiri fariseo basoca bayiró cúayira. Pee cũũrẽ sãĩña potocõnũcãyíra. ⁵⁴ Cũũ merẽã yũũri boomíyira, wedesããda jĩĩrã.

12

Jesús fariseo basoca jĩĩditoremena buerere wederigue

¹ Basocá paũ peti Jesús putopu neãyíra. Paũ niijĩrã, cãmerĩ catadiyóyira. Jesús cũũ buerá dícuere wedesugueyigu:

—Fariseo basocaye pã pũuri tiirere tuomasĩrõ booa. Tee jĩĩditoremena padeoré niicu. ² Bauhéropu niiré bauádacu. Ññahẽrõpu tiiré masĩnoãdacu. ³ Teero tiirá, ñamipũ ãpẽrã

* 11:51 Génesis 4.8. † 11:51 2 Crónicas 24.20-22.

tuohéropu jĩrigue niipetira tuocóropu wedenoãdacu. Wii popeapu yayíoropu jĩrigue wii sotoápu niipetira tuocóropu bayiró busurómena wedenoãdacu.

*¿Noãrẽ cuiro booi?
(Mt 10.28-31)*

⁴ Múã yuu menamacãrã, yuure tuoyá: Basocáre sããrãrẽ cuir-ijãña. Múãye õpũãrĩrẽ sãããri siro, múãrẽ deero tii masĩricua. ⁵ Yuu múãrẽ “¿niipere cuiro booi?” jĩ wedeguda: Sícũ dícu múã catirére petiri tii, pecamerucãrẽ cõãmasĩ. Yuure tuoyá: Cũ docare cuiya.

⁶ Puaquigã niyeruquirigãmena sicamoquẽñerã minipõnãgã sãñóã. Cũã waramanípacari, Cõamacũpe cúãcõrõrẽ ñanunusei. ⁷ Múãye póarire “noquẽ pee niã” jĩmasĩjãqui. Teero tiirã, cuirijãña. Múã pau minipõná nemorõ waracutíra niã.

*Basocá ñãacoropu “Jesucristore padeóa” jĩrigue
(Mt 10.32-33; 12.32; 10.19-20)*

⁸ Yuure tuoyá: Basocá ñãacoropu sícũ yuure “padeóa” jĩgũrẽ yuu niipetira sõwũcã ángelea ãmuãse macãrã ñãacoropu “yuure padeogúra niã” jĩ wedeguda. ⁹ Basocá ñãacoropu sícũ yuure “cũãrẽ padeogú mee niã” jĩgũrẽ yuucã ángelea ñãacoropu “yuure padeogú mee niã” jĩgũda.

¹⁰ Sícũ niipetira sõwũrẽ ñãñarõ wedesepacari, Cõãmacũ acabógũdaqui. Espiritu Santore ñãñarõ wedeseripereja, acabóriqui.

¹¹ Æpẽrã múãrẽ wedesããdacua. Judíoa neãré wiseripu, queti beserí basoca pũtopu, dutirá pũtopu múãrẽ néewari, “¿deero yuudari; deero jĩãdari?” jĩ wãcũhẽrãrã wáawa. ¹² Múã wedeseadarere Espiritu Santo múãrẽ masĩrĩ tiigũdaqui, jĩyigu Jesús.

Basocú pee cuogúye queti

¹³ Sícũ basocá watoapu niigú Jesuré jĩyigu:
—Basocáre buegú, ãsã pacu diagu cũũriguere yuu sõwũ cuoquí. “Muu baiyére ticoya”, jĩbosaya cũãrẽ.

¹⁴ Jesús cũãrẽ jĩyigu:
—Yuu múãrẽ queti beserí basocu, múãyere batogu atirigu mee niã, jĩyigu.

¹⁵ Basocáre jĩyigu:
—Ñãurõ tiyá. Apeyeré boonemósãrijãrõ booa. Múã cuoré, pairó niipacaro, múãrẽ catiré ticonemoricu, jĩyigu.

¹⁶ Cũã wãcũrémãna ate queoré wedeyigu.
—Sícũ pee apeyé cuogú niyigu. Cũãya ditapare pee ote ducacutiyo. ¹⁷ Cũã wãcũyigu: “¿Deero tiigũdariye yuu?

Ate oteré ducare ññanorõ maniã”. ¹⁸ Cũũ basiro jĩiyigu: “Biuro tiigũda: Yũũ yaaré ññanore wiserire weebatédioco, nemorõ pacawiseri tiigũda. Tee wiseripũ niipetire ote ducare, apeyé yũũ cœorére ññanogũda. ¹⁹ Túajea, yũũ basiro jĩigũda: ‘Peecãmarĩ maquẽ niĩadare ññanotoaa. Teero tiigũ, yeerisã, boseya, sĩni, useni tiigũda’ ”, jĩĩ wãcũmiyigu. ²⁰ Cõãmacũ cũũrẽ jĩiyigu: “Mũũ tũomasĩridojaã. Mecũã macã ñnamirã diajõãgũdacu. Mũũ ññanorigue ãpẽrãrẽ putuãadacu”, jĩiyigu. ²¹ Teerora wãaa sĩcũ Cõãmacũrẽ wãcũhẽgũ cũũye niĩadarere seenéõ cœogũre. Cõãmacũ ññacoropũre bóaneõgũ peti niiqui, jĩiyigu.

Cõãmacũ cũũ põnarẽ cotequi
(Mt 6.25-34)

²² Jesús cũũ buerãre jĩiyigu:

—Teero tiigũ, múãrẽ ateré wedea: Múã niirecutirere wãcũpatirijãña. “¿Ñeenó yaaadari; ñeenó sãñaadari marĩ?” jĩĩ wãcũpatirijãña. ²³ Marĩ catirẽpe yaaré nemorõ wapacutia. Marĩye õpũũrĩpe suti nemorõ wapacutia. ²⁴ Minipõná maquẽrẽ wãcũña ména. Cũã oteriya. Oteré dũca seeriyã. Yaaré ññanore wiseri cœoricua. Teero cœoripacari, Cõãmacũ cũũrẽ yaaré ticoqui. Múãpe minipõná nemorõ wapapacãnetõncãã. ²⁵ Múã bayiró wãcũpatira, bũcũãnemoricu. ²⁶ Múã teero wãcũpatipacara, tee búri niirere tiimasĩria. Teero tiimasĩripacara, ¿deero tiirã pee wãcũpatii?

²⁷ ‘Coori macãncũ maquẽrẽ wãcũña. Tee booró wicú. Paderipacaro, suti suaripacaro, suti ãñurẽ sãñarẽ tiiróbiro baua. Teero biipacari, yũũ ateré jĩã: Salomón suti ãñurẽ peti sãñapacu, coorire sĩcãrĩbiriyyigu. ²⁸ Sicabũrecora tee catia; apebũreco sñiãriguepũ boea; too síro sóejãnoã. Cõãmacũ teecorire ãñurẽ suti sãñarõ tiiróbiro bauri tii. Nemorõ múãpereja ãñurõ cotequi. Múã péerogã padeorẽ cœorã niĩã. ²⁹ Múã yaaadarere, múã sñiĩadarere wãcũpatirijãña. ³⁰ Niipetire dita macãrã Cõãmacũrẽ padeohéra tee niipetirere wãcũpatiya. Marĩ Pacũ ãmũãsepũ niigũ múã boorénorẽ masĩtoai mée. ³¹ Múãpe Cõãmacũ dutirẽ múãpũre niĩadarere boosũguéya. Teero tiirĩ, múãrẽ dũsarere ticogũdaqui.

Apeyé ãmũãsepũ niirẽ
(Mt 6.19-21)

³² ‘Múã yãara oveja tiiróbiro niĩã. Múã paũ niiripacara, cuirijãña. Múã Pacũ cũũ dutirẽ múãpũre niĩadarere múãrẽ jeari bootóai mée. ³³ Múã cœorére dúã, bóaneõrãrẽ ticoya. Ñmũãse maquẽ Cõãmacũye niĩadarere padeya. Teero tiirĩ, ãmũãse maquẽ múã wapatãre petirĩcu. Ñmũãsepũ múãye niirẽ petiría.

Toopáre múáyere yaamasĩricua. Butuacã teeré túamasĩricua.
 34 ʘmũãsepu múáye niirĩ, Cõãmacũye díçure wãcũãdacu.

Jesús “múã añurõ yueya” jĩrrique

35 'Múã añurõ quẽno, suti sãña, sĩãwócoriga sĩa, yuerá tiiróbiro niĩña. 36 Padecotera añurã tiiróbiro tiiyá. Cúã õpũ wãmosiari bosebureco wáarigu putuajegu, suorí, máata pãõsõnecoadã jĩrã, cotecua. 37 Padecotera añurã cúãrẽ dutirére tiirucúcuã. Teero tiirá, cúã õpũ putuajeari, usenicua. Yũu ateréja diamacúrã jĩã: Cúã õpũ basirora cúãrẽ yaaré batogũdu quẽnogũdaqui. “Yaaadara jeanuãña” jĩ, cúãrẽ batogũdaqui. 38 Nami deco, bóeri, cũũ putuajeari, cũũ dutirére tiirá, useniãdacua. 39 Wii õpũ “tii hora niirĩ, yaarépigu jeagũdaqui” jĩ masĩgũ, cãnirĩboqui. Cũũya wiire pãõsãrĩ jĩgũ, cãmotáqui. 40 Múãcã añurõ yueya. Múã wãcũhẽritabe, yũu niipetira sõwũ putuãatigũdacu, jĩiyigu.

Puarã dutibosaramena queoré

(Mt 24.45-51)

41 Pedro sãĩñáyigu:

—ʘsã ʘpũ, çmũu teeré ʘsã díçure wedegu tiiarĩ, o niipetirare wedearĩte? jĩiyigu.

42 Jesús queorémãna yũuyigu:

—Sĩcũ ʘmũ añurõ masĩgũ cũũ õpũyere añurõ dutibosagu niiqui. Múã cũũ tiiróbiro niĩña. Cũũ õpũ aperopú wáagu, cũũrẽ jĩiqui: “Yáa wii macãrãrẽ búrecoricõrõ yaaré ticoya”, jĩiqui. 43 Añurõ dutibosagu cũũrẽ dutiariguere tiirucúqui. Teero tiigú, cũũ õpũ coerí, useniqui. 44 Yũu ateréja diamacúrã jĩã: Cũũ añurõ tiiré wapa cũũ õpũ niipetire cũũ çuorére dutibosagu sõnecogũdaqui. 45 ʘpĩpé “yũu õpũ máata coeríqui” jĩ wãcũgũ, ñañarõ tiiqui. Padecotera ʘmũãrẽ, numiãrẽ ñañarõ tiinucãqui. Boseya, sĩni, cũmujãqui. 46 Cũũ õpũ cũũ wãcũhẽritabe, coegũdaqui. Cũũ dutiariguere tiiririgue wapa bayiró ñañarõ tiigũdaqui. Cõãmacũrẽ padeohérare cõãriropu cũũrẽ cõãgũdaqui.

47 ʘpĩ dutibosagu cũũ õpũ boorére masĩpacũ, añurõ quẽno, iñacoriqui. Cũũ dutiariguere tiiríqui. Teero tiigú, bayiró tãnanógũdaqui. 48 ʘpĩpé cũũ õpũ boorére masĩhẽgũ, boohérenorẽ tiijãqui. Teero tiigú, péerosañurõ tãnanógũdaqui. Pee masĩré ticonogũ nemorõ wapasénogũdaqui. Teero biiri “nemorõ añurõ tiigũdaqui” jĩnogũ nemorõrã “teero tiiró booa” jĩnogũdaqui.

Jesuré padeoré wapa cãmerĩ tuudũcãwaadacua

(Mt 10.34-36)

49 'Yuu atibúrecopu basocá ñañaré tiirére cõãgũ atiwu ñañarére sóecõãrõ tiiróbiro. Mecütigãrẽ basocá ñañaré tiirére cõãnoãrirapu niirĩ tiitóadugamiga ñañarére sóecõãre tiiróbiro. 50 Yũre ñañarõ netõrõ niirõ tia ména. Yũ ñañarõ netõãdarere wãcũgũ, bayiró wãcũpatia. 51 “Atibúrecopure ãñurõ niirecutire maquẽrẽ néeatigu tiiquí”, ¿jĩ wãcũí múã yũre? Teeré néeatigu mee tiiwú. Cãmerĩ tuuducáwarere néeatigu tiiwú. 52 Mecũãmena sicamoquẽñerã sicawí macãrã cãmerĩ tuuducáwaadacua. Itĩãrã puarãmena ññadugariadacua. Puarã itĩãrãmena ññadugariadacua. 53 Pacu macũména ññadugarigudaqui; macũ pacuména ññadugarigudaqui. Paco macõména ññadugarigodaco; macõ pacoména ññadugarigodaco. Mañecõ coo macũ numoména ññadugarigodaco; macũ numo mañecõména ññadugarigodaco, jĩyigu Jesús.

Atibúreco wáarecutire
(Mt 16.1-4; Mr 8.11-13)

54 Jesús basocáre jĩnemoyigu:

—Oco ñiimúãatiri, “oco peaadaro tia” jĩã. Múã jĩãrirobirora oco peaa. 55 Muĩpũ bayiró asimúãatiri, “mecũã cũmaãdaro tia” jĩã. Múã jĩãrirobirora cũmaã. 56 Múã tiiditórepara niiã. Atiditá maquẽ, teero biiri ãmũãse maquẽ ññarã, “biiro wáaadacu” jĩmasiã. Teero masĩpacara, atitó wáarepere ññarã, “biiro jĩdugaro tia” jĩmasĩridojãã.

Mũãrẽ wedesãgũdũre “quẽnocó” jĩña
(Mt 5.25-26)

57 'Múã basiro diamacũ maquẽrẽ besemasĩrõ booa. 58 Sĩcũ mũãrẽ wedesãgũ queti beserõpu néewaboqui. Múã wáarara, “máata quẽnojãco” jĩña. Quẽnohẽrĩ, mũãrẽ queti beserĩ basocu patoru wéewagudaqui. Queti beserĩ basocu surarapure wiya, cũpe peresuwiipu sõnecogudaqui. 59 Yũre tũoyá: Mũu wapatípetihegu, wítricu, jĩyigu.

13

Jesús “múã niirecutirere wasoyá” jĩrique

1 Teeburecorire sĩquẽrã basocá Jesuré Pilato tiiríguere wedeyira:

—Galilea macãrã wáicura sã, Cõãmacũrẽ ticoadara tiirí, Pilato cúãrẽ sãdutíyigu. Basocá diari, cúãye díi wáicuraye díimena wúojõãyiro, jĩyira.

2 Jesús cúãrẽ jĩyigu:

—“Cúã sãnórira niijĩrã, ãpẽrã Galilea macãrã nemorõ ñañaré tiiríra niijĩya”, jĩ wãcũcu múã. 3 Niiria. Yũre tũoyá: Múã ñañaré tiirére wãcũpatihera, wasohéra, múã niipetira cúã

tiiróbiro diaadacu. ⁴ Siloé Wii ãmuãri wii jõediari, dieciocho* diayira. “Cúã niipetira Jerusalénri niirira nemorõ ñañaré tiirira niijíya”, jĩ wãcũbocu. ⁵ Niiria. Yũre tũoyá: Múã ñañaré tiirére wãcũpatihera, wasohéra, múã niipetira cúã tiiróbiro diaadacu, jĩyigu Jesús.

Higueragu ducamanirigu

⁶ Jesús cúã wãcũrémena ate queoré wedeyigu:

—Sícũ basocá cúya ditapu sicagú higueragu oterigu cũoyigu. “¿Ducacutimĩto?” jĩgũ, ñagũ wáyigu. Tiigupé ducamaniyiro. ⁷ Tiidita coteri basocure jĩyigu: “Íñaña. Yũ atigú ‘ducacuticu’ jĩgũ, itiacũma ñagũ jeamiã. Ducamaniã. Tiiguré páatacõãjãña. Búri peti cãmotá nucũã”, jĩyigu. ⁸ Tiidita coteri basocupe jĩyigu: “Yũre dutigú, aticũmarẽ nacõjĩña ména. Yũ dita ãñurõ coacũ, nuãtuñagũdu tiia ména. ⁹ Biiro tiiri, ducacutibocu. Ducamanirĩ docare, páatacõãjãdutiwa”, jĩyigu.

Jesús yeerisãri bureco niirĩ, opamutĩrõ niigõrẽ netõnérigue

¹⁰ Sicabureco judíoa yeerisãri bureco niirĩ, Jesús cúã neãri wiipu buegu tiyigu. ¹¹ Toopá sícõ numiõ niyigo. Wãtĩ coore dieciocho cũmarĩ opamutĩrõ niirĩ tiyigu. Diamacú nucũmasĩriyigo. ¹² Jesús coore ñña, atidutiyigu.

—Mũ diarére netõnénotoaa, jĩyigu.

¹³ Teero jĩgũrã, coore ñaapeoyigu. Máata diamacú jeaconcãyigo. “Cõãmacũ ãñunetõjõãgũ niirĩ”, jĩ, usenire ticoyigo. ¹⁴ Jesús yeerisãri bureco niirĩ coore netõnéri ñagũ, tiwiĩ dutigú cúayigu. Basocáre jĩyigu:

—Paderé burecori seis burecori niã. Teeburecorire netõnédutira atiya. Yeerisãri bureco niirĩ, atirijãña, jĩyigu.

¹⁵ Jesús cúãrẽ yũyigu:

—Tiiditõrepira niã múã. ¿Deero tiigári múã yeerisãri bureco niirĩ? Múãyagu wecu, múãyagu burrore ãñurõ tiirá, jõã, oco tããdara wéewacu. ¹⁶ Atigó Abraham pãrãmeõrẽ wãtĩ dieciocho cũmarĩ siatúarigobiro cũórigu niãwĩ. Atigoré yeerisãri bureco niipacari, ãñugõ wáari tiiró booa, jĩyigu.

¹⁷ Jesús teero jĩrĩ tuorã, niipetira cúãrẽ ññatutira bobooro wáyira. Æpẽrã niipetira Jesús pee ãñurõ tiieñorere ññarã, useniyira.

Mostazapemena queoré

(Mt 13.31-32; Mr 4.30-32)

¹⁸ Too síro Jesús jĩyigu:

—Cõãmacũ dutiré múãpure niãdarere ate queorémãna wedegũda. ¹⁹ Sicape mostazape tiiróbiro niã. Tiipegãrẽ

* 13:4 Portugués: dezoito.

sĩcũ basocá cũũya wesepũ néewa, oteyigu. Tiipe wii, bũcuaropuja, pairĩgu yucũgu wáajãyiro. Minipõná tiigú ðurũripũ põnacutíyira, jĩiyigu.

Pã púuri tiirémēna queoré

(Mt 13.33)

²⁰ Jesús wenenemoyigu:

—Cõamacũ dutiré múãpure niiãdarere ate queorémēna wedegũda. ²¹ Pã púuri tiiré tiiróbiro niiã. Sĩcõ numiõ pã tiigódo itiápo harinaporĩ pairĩ bapacaru poosãyigo. Harinamēna pã púuri tiirére wáoyigo, niipetire púuaro jĩĩgõ, jĩiyigu.

Esahéri sopegã

(Mt 7.13-14, 21-23)

²² Jesús Jerusalénpu wáagu, pacamacãrĩ, metãmacãrĩgãpu buenetõwayigu. ²³ Sĩcũ Jesuré sãĩñáyigu:

—Ësã Òpũ, ¿Cõamacũ puto wáaadara purãgã niĩ?

Jesús yũuyigu:

²⁴ —Yũure tũoyá: Pã Cõamacũ putopũ sããwadũgaadacua. Sããwadũgapacara, sããwamasĩricua. Sããwaro esahéri sopegã tiiróbiro niiã. Sããwaro wisiópacari, sããwaada jĩĩrã, Cõamacũyere tiirucújãña, jĩiyigu.

²⁵ Cũãrē jĩĩnemoyigu:

—Biarítõno jeari, wii òpũ wũmũncã, sopepãmarē biajãgũdaqui. Too síro múã sopepũ niirã jĩĩadacu: “Ësã òpũ, pãõña ùsãrē”. Cũũpe yũũgũdaqui: “¿Múã noã niĩ? Yũũ múãrē masĩriga”. ²⁶ Múãpe jĩĩadacu: “Marĩ sĩcãrõmēna yaa, sĩniwũ; mũũ ùsãya macãpure buenetõwũ”. ²⁷ Cũũpe yũũgũdaqui: “Masĩriga. ¡Wáaya; múã niipetira ñañaré tiirã niĩ!” jĩĩgũdaqui. ²⁸ Múã cõãnoãrira ãpẽrãrē Cõamacũ Òpũ niirõpu niirĩ ññaadacu. Abraham, Isaac, Jacob, niipetira profetare toopũ niirĩ ññarã, pũnisira bacadiyó, utiadacu. ²⁹ Niipetiropu macãrã Cõamacũ Òpũ niirõpu jeaadacua. Toopũ cũũmēna yaaduiadacua. ³⁰ Sĩquẽrã atitó macãrã búri niirã too síropure uputĩ macãrã niĩadacua. Uputĩ macãrãpe búri niirã niĩadacua, jĩiyigu.

Jesús Jerusalén macãrãrē maĩmĩrique

(Mt 23.37-39)

³¹ Toorã sĩquẽrã fariseo basoca jea, cũũrē jĩiyira:

—Ñorē niirijãña. Herodes mũũrē sããdũgãawĩ.

³² Jesús cũãrē yũuyigu:

—Herodes basocá ñañagũrē ateré wedera wáaya: “Bárecoricõrõ wãtĩãrē cõãwionecogũda; diarecutirare netõnégũda. Apebárecope tiitũgũda’, jĩĩawĩ”, jĩĩña. ³³ Mecũã, apebáreco, ñamigã bóeari bureco yũũ paderere peotĩjãgũda

ména. Tee petirí, Jerusalénpu wáaguda. Apemacāpú profetare diamasīña maniã, jĩiyigu.

³⁴ Jesús Jerusalén macārãrẽ wãcũgũ, jĩiyigu:

—Jerusalén macārã, múã profetare sīārã niiã. Cõamacũye wederãre ùtãperimena déesīārã niiã. Múãrẽ maĩgú, pee peti néõdũgamiwũ. Cãrẽquẽ coo põnarẽ wãure docapu néõcũrõbiro tiidũgamiwũ. Múãpe booríwu. ³⁵ Teero tiirã, múãya macã cõõjõãadacu. Yũũ ateré jĩĩã: Yũũre ññanemoricu; téé múã yũũre “ãni Cõãmacũ ticodiocorigũ ãñunetõjõãĩ” jĩĩrãpu ññaãdacu, jĩiyigu.

14

Jesús sīcũ õpũũ docadũpógũre netõnérigue

¹ Sicabũreco judíoa yeerisãri bũreco niirĩ, Jesús sīcũ fariseo basocu Judíoare Dutirá Peti menamacũya wiipũ yaagu jeayigu. Tiiwiĩ niirã Jesuré ãñurõ ññacoteyira. ² Toopú sīcũ õpũũ docadũpógũ Jesús díamacũpu niiyigu. ³ Jesús Moisés jóarigue buerãre, fariseo basocare sãññáyigu:

—¿Marĩ yeerisãri bũreco niirĩ, diarecutirare netõnémasĩnogari; o netõnémasīña manigárite? jĩiyigu.

⁴ Cúãpe yũũriyira. Jesús diagũre ññaapeó, netõné, “wáagua” jĩiyigu. ⁵ Túajea, cúãrẽ jĩiyigu:

—Múãyagu burro, wescu coperu ññasãrĩ, yeerisãri bũreco niipacari, múã máata néewionecocu.

⁶ Cũũ teero jĩĩrĩ, yũũmasĩriyira.

Bosebũreco boocónoãrirare wederigue

⁷ Fariseo basocu boocónoãrira sugũero maquẽ duirépu bese, duiri ññagũ, Jesús cúãrẽ queorémene wedeyigu:

⁸ —Múãrẽ wãmosiari bosebũreco niirĩ boocóri, sugũero maquẽ duirépu duirijãña. Apetó tiigú, múãrẽ boocóarigu menamacũ peti jeaboqui. ⁹ Múãrẽ boocóarigu ati, mũũrẽ “ãñirẽ mũũ duiró ticoya” jĩĩboqui. Mũũpe boborémene niituripĩrõpu duigu wáabocu. ¹⁰ Teero tiigú, mũũrẽ boocóri, niituripĩrõpu jeanuãña. Mũũ teero tiirĩ ññagũ, mũũrẽ boocóarigu jĩĩboqui: “Yũũ menamacũ, ãnosãñũrõpe jeanuãña”. Cũũ teero jĩĩrĩ, niipetira mũũmena duirã padeorémene mũũrẽ ññaãdacua. ¹¹ Sīcũ cũũ basiro “ãpẽrã nemorõ yũũre padeorĩ booa” jĩĩgú bári niigú tiinógũdaqui. Teero jĩĩhẽgũpereja Cõãmacũ ãpẽrãrẽ padeorĩ tiigũdaqui, jĩiyigu.

¹² Jesús cúãrẽ boocóarigure jĩiyigu:

—Mũũ boseyagudu, mũũ menamacãrãrẽ, mũũ sõwũsũmũãrẽ, mũũ bairare, mũũya wederare, mũũya wii puto macārã pee areyé cõorãre boocórijãña. Mũũ cúãrẽ boocóri, cúãcã mũũrẽ

boocócãmeãdacua. Cúã teero tiirí, m̃u tiiárigue wapatíro ti-iróbiro putuáadacu. ¹³ Teero tiiróno tiigú, m̃u bosebureco tiigú, bóaneõrãrẽ, posarirare, wáamasĩhãrẽ, ñahãrẽ boocóya. ¹⁴ Cúã m̃urẽ wapatímasĩricua. Teero tiigú, Cõamacũ m̃urẽ bayiró usenire ticogũdaqui. Basocá diarira ãñurã masãri bureco niirĩ, ãñuré ñeegũdacu, jĩiyigu.

Boseyaremena queoré

(Mt 22.1-10)

¹⁵ Sícũ cúãmena duigú Jesús jĩirere tuogú, jĩiyigu:

—Cõamacũ Õpũ niirõpũ yaadutigu boocónoãrigu bayiró usenigũdaqui.

¹⁶ Jesús cúãrẽ queorémena wedeyigu:

—Sícũ basocá boseyagũdu pau basocáre boocóyigu. ¹⁷ Niipetire quẽnoãrepũ niirĩ, cúãrẽ padecotegũre wedegu wáadutiugu. “ ‘Quẽnoãrepũ niiãwũ; yaara atiya’ jĩña”, jĩimiyigu. ¹⁸ Cúã niipetirapũra “wáamasĩriga” jĩiyira. Niisuguegu jĩiyigu: “Dita sãĩãwũ. Tiiditare ñagũ wáagũdu tiia. Teeré m̃urẽ dutigũre wedeya”, jĩiyigu. ¹⁹ Æpĩ jĩiyigu: “Wecũá puamóquẽñerã sãĩãwũ. Cúãrẽ ñagũ wáagũdu tiia. Teeré m̃urẽ dutigũre wedeya”, jĩiyigu. ²⁰ Æpĩ jĩiyigu: “Yũu numocutijõããwũ. Teero tiigú, wáamasĩriga”, jĩiyigu. ²¹ Padecotegu putuawa, cúãrẽ dutigũre cúã jĩãriguere wedeyigu. Dutigú cúagu, cúãrẽ jĩiyigu: “Macã decopũ boyeromena wáagua. Bóaneõrãrẽ, posarirare, ñahãrẽ, wáamasĩhãrẽ suoátiya”, jĩiyigu. ²² Padecotegu jeagu, cúãrẽ jĩiyigu: “M̃u dutiaribirora tiiãwũ. Duiré dusajã ména”, jĩiyigu. ²³ Dutigú cúãrẽ jĩiyigu: “Maapãĩpu wáagua. M̃u buajeárare duucũrõ manirõ suoátiya, wii dadaaro jĩgũ. ²⁴ Yũre tuoyá: Yũu boocósuguerira yũu boseyarere yaañaricua”, jĩiyigu, jĩi wedeyigu Jesús.

Jesuré ñnũdugári, wisió niã

(Mt 10.37-38)

²⁵ Jesuré pau basocá ñnũrã tiiyíra. Cúãrẽ cãmenucã ñña, jĩiyigu:

²⁶ —Yũu buerere ñnũgũno yũre bayiró maĩrõ booa. Yũre maĩpacú, cúũ pacure, cúũ pacore, cúũ ñmorẽ, cúũ põnarẽ, cúũya wederare, teero biiri cúũ catirere bayiró maĩgũno yũu buegú niimasĩriqui. ²⁷ Sícũ “yũu Jesuré padeogúja diajãbocu” jĩi cuigũno yũu buegú niimasĩriqui.

²⁸ ’Sícũ wii pairí wii tiiádari suguero, cúũ sãĩãdarere quẽnosuguéqui. Teero tiigú, cúũ niyeru cuorémena “wii peotígũdacu” jĩimasĩqui. ²⁹ Quẽnohẽgũ péero tiinucã, peotímasĩriboqui. Cúũ peotíheri ññarã, niipetira buijãbocua. ³⁰ “Cúũ wii tiinucãmiãyi; peotímasĩriayi”, jĩibocua.

³¹ Teero biiri sicadita macārã õpũ apeditá macārã õpũmena cãmerĩsĩãgũ wáaadari sũguero, dui, añurõ wãcũqui. “Yũũ diez mil suraramena veinte mil surara cũogũmena cãmerĩsĩãgũ wáagu, ¿sĩcãrĩbígdari?” jĩĩ wãcũqui. ³² “Sĩcãrĩbíricu” jĩĩgũjã, apeditá macārã õpũ yoaropũ niirĩrã, queti ticocoqui. “Marĩ añurõ niirecãtiada jĩĩrã, ¿yũũ deero tiirĩ boogári mũũ?” jĩĩcoqui. ³³ Teero tiirã, mũãcõrõ niipetire mũã cũorere duudũgãhera, yũũ buerã niimasĩricu.

Móãmena queoré
(Mt 5.13; Mr 9.50)

³⁴ Móã ocare yaari, añuniã. Móã ocaheri, nemo ocari tiimasĩña manicú. ³⁵ Oterere añurõ wiirĩ tiirĩcu. Cõãjãrõ booa. Mũã móã ocaherebiro niirijãña. Tũodũgãrano tũomasĩãdacua, jĩĩyigu.

15

Oveja ditirigũmena queoré
(Mt 18.10-14)

¹ Paũ romanuã õpũrẽ niyeru wapasébosari basoca, ãpẽrã ñañaré tiirã Jesús wederere tũoádara jeyira. ² Fariseo basoca, Moisés jóarigue buerã cũũrẽ wedepatiyira:

—Ñani ñañaré tiirãre ñee, cúãmena yaarucui, jĩĩyira.

³ Jesús cúãrẽ queorémena wedeyigu:

⁴ —Cien oveja cũogú sũcũ ditirĩ ñãgũ, ¿deero tiigári cũũ? Noventa y nueveve cãpũpũ cũũ, ditirigũre ãmaãgũ wáaqũ, tée bũagũpũ. ⁵ Bũa, usenigũ, cũũ wãmũãpũ néepeoqui. ⁶ Wiipũ coegũ, cũũ menamacãrãrẽ, cũũya wii pũto macãrãrẽ sũocó, jĩĩqui: “Yũũmena useniña. Yáagu oveja ditirigũre bũaáwũ”, jĩĩqui. ⁷ Yũũre tũoyá: Ate tiirõbiro sũcũ ñañaré tiigũ cũũ ñañaré tiirere wãcũpati, wasorĩ, Cõãmacũ pũtopũ usenire niinetõjõããdacu. Noventa y nueve wãcũpati, wasotóarirare ññarã, useniãdacua. Cúãmena usenirõ nemorõ useniãdacua, sũcũ ñañaré tiigũ wãcũpati, wasorĩ, jĩĩyigu.

Niyeruqui ditiriquimena queoré

⁸ Apeyé wedenemoyigu:

—Apetó tiigó, sũcõ numiõ pũamóquẽne niyeruquiri wapapacãrequiri cũobóco. Coore sicaqui ditirĩ, añurõ ãmaãpetijãboco. Sĩãwócorigare sũãwóco, wiirẽ joaãmaboco, tée bũagópũ. ⁹ Bũatóa, coo menamacãrãrẽ, cooya wii pũto macãrãrẽ sũocó, jĩĩco: “Yũũmena useniña. Niyeruqui ditiriquire bũaáwũ”, jĩĩco. ¹⁰ Yũũre tũoyá: Teerora useniya ángelea Cõãmacũyara sũcũ ñañaré tiigũ cũũ ñañaré tiirere wãcũpati, wasorĩ, jĩĩyigu.

Macũ wáa ditirigũ coerigue

11 Apeyé wedenemoyigu sũcã:

—Sĩcũ basocú puarã põnacutígu niyigu. 12 Cũũ baipé cũũ pacure jĩyigu: “Pacu, yéẽ mũũ diagu cũũadarere máata ticoweojãña”. Pacupé teeré tuogú, cũũ cõorére cũã puarãrẽ batoyigu.

13 ’Yoeri sirogã, cũũ baipé niipetire cũũyere née, yoaropu apeditapá wáajõãyigu. Toopá cũũ néewariguere cũũ booró ñañarõ tiibatéjãyigu. 14 Cũũ teero tiíari siro, tiiditapure jubóare bayiró wáayiro. Cũũ ñañarõ netõncãyigu. 15 Teero tiigú, sũcũ tiidita macũrẽ paderé sãigú wáayigu. Cũũrẽ cãpũpu yesea ecadutígu ticocoyigu. 16 Cũũ yapidugagu, yesea yaaré yaadugamiyigu. Cũũrẽ ecaríyira. 17 Toopá cũũrẽ wãcũré jeayiro: “Yũũ pacũya wiipure padecotera paũ niipacara, pee yaaré cõocúa. Yũũpe ãnopure jubóã, diagu tiigá. 18 Yũũ pacu putopu putuawaguda. Cũũrẽ jĩgũda: ‘Pacu, Cõãmacũrẽ netõncãtu; mũũcãrẽ teerora netõncãtu. 19 Cõãmacũrẽ, teero biiri mũũrẽ netõncãre wapa yũũre mũũ macũ tiiróbiro ññarijãña. Sũcũ padegure tiiróbiro yũũre ññaña’, jĩgũda”, jĩ wãcũyigu. 20 Teeré wãcũ, cũũ pacu putopu cocõoputũayigu.

’Cũũ coeputãatiri, cũũ yoaropu niirĩrã, cũũ pacu cũũrẽ ññayigu. Bayiró bóaneõ ññayigu. Cutuwá, cũũrẽ boca, pábua, cũũ wasopũrore ãpũyigu. 21 Cũũ pacure jĩyigu: “Pacu, Cõãmacũrẽ netõncãtu; mũũcãrẽ teerora netõncãtu. Cõãmacũrẽ, teero biiri mũũrẽ netõncãre wapa yũũre mũũ macũ tiiróbiro ññarijãña”, jĩyigu. 22 Pacupé cũũrẽ padecoterare dutiyigu: “Boyero suti ãñuré petire néeati, cũũrẽ sããña. Sicabeto wãmo sããri beto sããña; sapatu sããña. 23 Wecu wĩmagũ diicutigure néeati, sããña. Cũũrẽ yaa, yũũ macũrẽ bosebureco tiipéoada. 24 Ñni yũũ macũ marĩ ‘diajõãjĩyĩ’ jĩmiãrigu catii. Cũũ ditiarigure marĩ ñña sũcã”, jĩyigu. Teero tiirá, bosebureco tiinucãyira.

25 ’Wesepá cũũ macũ niisuguegũpe niyigu. Putuãati, wii putopu jeagu, basaré busuri tuoyigu. 26 Sũcũ cũũ pacure padecotegure sũocó, sãñãayigu: “¿Wiipure deero tiirá tiíari?” jĩyigu. 27 “Mũũ bai putuajeaawĩ. Cũũ diaremanigũ niirĩ ñña, mũũ pacu wecu wĩmagũ diicutigure sããdutiawĩ”, jĩyigu. 28 Cũũpe cúagu, sããwadugariyigu. Teero tiigú, cũũ pacu “sããatiya” jĩgũ, witiwamiyigu. 29 Cũũpe cũũ pacure jĩyigu: “Yũũ peecũmarĩ mũũrẽ sũcãrĩ netõncãrõ manirõ padetusamiã. Sũcũ marĩ ecagure ticoridojãã, yũũ menamacãrãmena ‘bosebureco tiiyá’ jĩgũ. 30 Ñni mũũ macũ numiã ñañarãmena mũũyere tiibatéyigu. Cũũ putuajeari, cũũpere wecu wĩmagũ sããbosãdutiayu”, jĩyigu.

31 ’Cũũ pacu cũũrẽ yũũyigu: “Macũ, búrecoricõrõ mũũ yũũmena niã. Niipetire yũũ cõoré mũũye dícu niã. 32 Marĩ bosebureco tii usenirõ booa. Mũũ bai marĩ ‘diajõãjĩyĩ’

jĩmiãrigu catii. Cũũ ditiarigare marĩ ññaã sũcã”, jĩyigu, jĩ wedeyigu Jesús.

16

Dutibosagu ññañagũ

¹ Jesús cũũ wãcũrémena cũũ bueráre ate queoré wedenemoyigu:

—Sĩcũ basocú niyeru pairó cwojú cũũyere dutibosagu cwoyigu. Āpērāpé wáa, cũũpũre wedesãyira: “Mũũye niyerure tiibatégũ tiii”, jĩyira. ² Cũũrē dutigú cũũrē atiduti, jĩyigu: “Mũũrē wedesãwã. Mũũ paderé jóaturipũrē yũũre wiyayá. Mũũ yéere dutibosagu niiricu sáa”, jĩyigu. ³ Cũũpe wãcũyigu: “Yũũre dutigú yũũre cõãgũdu tiii. ¿Yũũ deero tiigũdari? Yũũ tutuaro paderére põõtẽõricu sáa. Āpērārē niyeru sãiduĩgu, bobo niigũdacu. ⁴ Jãã, yũũ tiíadarere masĩtoaa. Biiro yũũ tiirí, yũũ paderé manirĩ, yũũ masĩrã cũũye wiseripu ‘sããati, niijãña’ jĩĩadacua yũũre”, jĩ wãcũyigu.

⁵ Teero tiigú, cũũ wãcũãrirobirora tiyigu: Cũũrē dutigũre wapamóã niipetirare sĩquẽrã dícu atidutiyigu. Jeasuguegũre sãĩñáyigu: “Mũũ yũũre dutigũre ¿noquẽ wapamóĩ?” ⁶ “Yũũ use cienpa posecutĩrepare wapamóã”, jĩyigu. “Ājã, mũũ wapamóre jóaturipũ atipũ niĩã. Āno duiya. Ateré boyeromena wasojãña. Use cincuentapa dícuere jóatuya”, jĩyigu.

⁷ Cũũmena wedeseari siro, ãpĩrē sãĩñáyigu: “Mũũte ¿noquẽ wapamóĩ?” “Cienpori trigopori wapamóã”, jĩyigu. “Ājã, mũũ wapamóre jóaturipũ atipũ niĩã. Ateré wasojãña. Ochentapori dícuere jóatuya”, jĩyigu.

⁸ Niyeru pairó cwojú, cũũyere dutibosagu ññañagũ cũũ timenirere masĩgũ, “meninetõjõããyi” jĩyigu.

Atibúreco macãrã Cõãmacũrē padeohéra ãñũrõ meniĩya cũũ tiirére. Cũã Cõãmacũrē padeorá nemorõ meniĩya, jĩyigu Jesús.

⁹ Cũũrē wedenemoyigu:

—Yũũre tũoyá: Mũã atibúreco maquẽ niyeru, apeyé cwocú. Teeména ãpērārē tiápuya. Mũãrē maĩadacua. Mũã cworé petiári siro, mũã tiápurira Cõãmacũ pũtopũ mũãrē bocaadacua.

¹⁰ Búri niirére ãñũrõ tiigũno uputí maquẽcãrē ãñũrõ tiii. Búri niirére ãñũrõ tiihégũnope uputí maquẽcãrē ãñũrõ tiirí. ¹¹ Teero biiri mũã atibúreco maquẽmena ãñũrõ tiihéra, Cõãmacũyere ãñũrõ tiirícu. ¹² Mũã ãpĩyére ãñũrõ cotebosahera, mũũye niiboariguere ñeericu.

¹³ Sĩcũ pũarārē padecotemasĩriqui. Sĩcũrē maĩríqui; ãpĩpére maĩquí. Sĩcũrē padeoquí; ãpĩpére netõncãqui. Mũã niyerure maĩrã, Cõãmacũpere maĩrícu, jĩyigu.

14 Jesús jĩrere fariseo basoca t̃oyíra. Cũã niyeru maĩrã niijĩrã, cũrẽ buijãyira. 15 Jesús cúãrẽ jĩyigu:

—Múã basocá ñnacoropu ãñurã tiiróbiro niimiã. Cõãmacũpe múã ñañarõ wãcũrere masĩjãqui. Basocá ñañarere “ãñuré niĩã” jĩrere Cõãmacũ booridojãqui.

Moisére dutiré cũurigue, Cõãmacũ dutiré basocãpũre niĩadarere wederigue

16 'Moisére dutiré cũurigue, profetas jóarigue múãrẽ dutiré niiriro niiwũ, Juan jeadari suguero. Cũũ jearémena Cõãmacũ dutiré múãpũre niĩadarere wedenoã. Cũũ dutiré niirõpu niipetira bayiró sããwadugacua.

17 'Ëmũãse, atibúreco petijõããdacu. Petipacári, Cõãmacũye queti jóaripũpu niiré petirícu. Diamacũ maquẽ niirucujããdacu.

Nũmocutira cõãré maquẽ

(Mt 19.1-12; Mr 10.1-12)

18 'Sĩcũ cũũ nũmorẽ cõãgũ, apegoré nũmocutigu, ñañarõ tiigú tiiquí. Manũ cõãnorigomena nũmocutigucã ñañarõ tiigú tiiquí, jĩyigu.

Pee cũogú, ãpĩ Lázaro

19 Jesús atequetiré wedeyigu:

—Sĩcũ basocú pee apeyé cũogú niyigu. ãñuré suti wapa-pacáre dícu sãñayigu. Búrecoricõrõ boseyarucuyigu. 20 Sĩcũ bóaneõgũ cũũya wii sããwaro yeparu duirucuyigu. Cũũya õpũũ niipetiro cãmi bóayigu. Cũũ wãmecutiyigu Lázaro. 21 Cũũ pee apeyé cũogúya mesaru tiibatédiocorere yaa, yapidugamiyigu. Díayia jea, cũũ cãmire neniyrá.

22 'Sicabureco diajõãyigu. Ángelea cũũrẽ néewayira Abraham putopu. Too síro pee apeyé cũogúcã diajõãyigu. Cũũrẽ yaajãyira. 23 Pee cũogú niimiãrigu diariraniãrã niirõpu jea, ñañarõ netõgú tiyigu. Toopú cũũ ñnamũõcogu, yoaropu Abrahamrẽ ñayigu. Lázaro cũũmena niyigu. 24 Cũũrẽ ñãgũ, bayiró wedeseremena jĩyigu: “Pacu Abraham, yũre bóaneõ ñãña. Yũ putopu Lázarore ticocoya. Cũũ ati, cũũya wãmosũãmena oco soa, yũ ñemerõrẽ yusúasãrĩ tiigú atiaro. Yũ atipecãmeru ñañarõ netõgú tiigá”, jĩmiyigu.

25 'Abraham cũũrẽ yũyigu: “Yáa wedegu, wãcũña: Mũũ catigu, ãñuré cuotóawũ. Lázarope bayiró ñañarõ netõwĩ. Mecũtigã cũũ ãnopũre yeeripũna usenire ñeeĩ. Mũũpe ñañarõ netõgú tiia. 26 Dee tii ticocomasĩriga: Marĩ decopũre ñcũãrĩ coaca niijãã. Ësãmena niirã múã putopu wáadugari, dee tii masĩña maniã. Múã putopu niirãcã ñã putopu atimasĩriya”, jĩyigu.

27 'Pee cʉogú niimiārigu jĩyigu: “Too docare yuu mʉurē sãĩã, pacu. Lázarore yuu pacuaya wiipu ticocoaya. 28 Toopúre yuu sicamoquẽnerã baira cʉoa. Cúãrẽ wedegu wáaaro, ãno yuu ñañarõ netõrõpu atirijããrõ jĩgũ”, jĩmiyigu.

29 'Abraham jĩyigu: “Cúã Moisés jóariguere, profetas jóariguere cʉocúa. Teeré padeoáro”, jĩyigu.

30 'Pee cʉogú niimiārigu yuuyigu: “Teerora niiã, niirõpeja, pacu Abraham; sícũ diarigupu bauá wederi, cúã ñañaré tiirere wãcũpati, wasoádacua”, jĩmiyigu.

31 'Abraham cũurẽ yuuyigu: “Moisés jóariguere, profetas jóariguere padeohéra, diarigupu bauá wederi, nemorõ padeorícua”, jĩyigu.

17

Ñañaré tiirí, quio niiã

(Mt 18.6-7, 21-22; Mr 9.42)

1 Jesús cũ bueráre jĩyigu:

— Æpẽrãrẽ ñañarõ jĩcõãsãre niirucujããdacu. Ñañarõ jĩcõãsãgũnorẽ ñañanemorõ wáaadacu. 2 Cũu yuure padeorágãrẽ ñañaré tiidutiri, cũurẽ nemorõ ñañarõ wáaadacu. Cũurẽ útãgã pairigamena cũu wãmuãpu siatúyo, día pairímaapu cõãñocori, nemorõ ãñubocu. 3 Múãrẽ wedetoaa mée.

'Mũya wedegu mʉurẽ ñañaré tiirí, cũurẽ “mũu ñañaré tiíawũ” jĩ wedeya. Cũu wãcũpati, wasorí, cũurẽ acabóya. 4 Cũu sietecõrõ sicabureco mʉurẽ ñañaré tiirí, sietecõrõ mʉurẽ acabóre sãĩrĩ, acabóya, jĩyigu.

Jesús Cõãmacũrẽ padeorére wederigue

5 Jesús beserira cũurẽ sãiyira:

— Æsãrẽ padeoré ticonemoña, jĩyira.

6 Marĩ Õpũ yuuyigu:

— Mostazape pẽeripegã niiã. Múã padeoré tipecõrõgã niirĩ, atigú yucugu pairigure “wããwa, día pairímaa decoru nucũrõ wáaya” jĩbojĩyu. Múã padeorí, tiigú múã dutirobirora wáabojĩyu, jĩyigu.

Padecotegu paderigue

7 Jesús apeyé queorémema wedenemoyigu:

— Apetó tiirá, múã sícũ padecotegu cʉobócu. Cũu oteguu ditare coacũgũ jeaarigu o oveja cotegu jeaarigu coerí, ¿deero jĩgari cũurẽ? “Sããatiya. Duiya, yaagudu jĩgũ”, jĩricu. 8 Biiope jĩcu: “Yuure yaaré quẽnobosáya. Sutiró sotoá macãrõ sãña, yuu yaaadarere, yuu sñĩãdarere batoya. Yuu yaaari siropu yaa, sñĩmasĩã mʉujã”, jĩcu. 9 Padecotegu mʉu dutirere tiirí ñapacu, cũurẽ “mʉumena ãñurõ useniã” jĩricu. 10 Teero tiirá, múãcã cũu tiirõbirora niipetire Cõãmacũ dutirere tiipetitoara,

“ĥsā padecotera bári niirā niā; ĥsārē dutiré dícare tiíawū”
jĩña, jĩyigu Jesús.

Jesús pñamóquẽñerā òpũũrĩ bóarare netõnérigue

¹¹ Jesús cūũ buerámēna Jerusalēnpñ wáara, Galilea, Samaria pñaditá watoapñ netõwáyira. ¹² Sicamacāpñ cūũ jeari, ĥmũã pñamóquẽñerā òpũũrĩ bóara bocayira. Yoaropñ pñtñáncã,*
¹³ sñoyira:

—Jesús basocáre buegú, ĥsārē bóaneõ ĩñaña, jĩyira.

¹⁴ Jesús cúãrē ĩñagũ: —Paiaré ãnorā wáaya, jĩyigu.

Cūũ maapñ wáari, cúãye òpũũrĩ bóare yatipetijõãyiro. ¹⁵ Sicũ yatiri ĩñagũ, cãmerputáyigu. Bayiró bñsgrómena Cõamacũrē usenire ticoyigu. ¹⁶ Jesús pñto jea, ditapñ munibiácũmu, cúũrē usenire ticoyigu. Cūũ Samaria dita macũ niyigu. ¹⁷ Jesús jĩyigu:

—Pñamóquẽñerārē netõnéãwũ. Āpērã nuevepe ¿noopú niigari? ¹⁸ Āni judíoapñ niihēgũ dícu Cõamacũrē “ãñunetõjõãĩ” jĩĩ, usenire ticogñ pñtñaatiai, jĩyigu.

¹⁹ Cũũrē jĩyigu:

—Wũmñncãña; wáagna. Mññ padeojĩgũ, netõnénoãrigupñ pñtñáa, jĩyigu.

Cõamacũ dutiré basocápñre jeaadare wederigue

(Mt 24.23-28, 36-41)

²⁰ Fariseo basoca Jesuré sãĩñáyira:

—Cõamacũ dutiré basocápñre niĩadare ¿deero biiri jeanãcããdari? jĩyira.

Cúãrē yñuyigu:

—Cõamacũ dutiré basocápñre niĩadare baurocá jearicu.

²¹ “Ānopú niĩã; jõõpñ niĩã” jĩĩña maniãdacu. Cõamacũ dutiré basocápñre niĩadare múã watoapñ niitoaa, jĩyigu.

²² Cūũ bueráre jĩyigu:

—Too síro yññ niipetira sõwũ atiditapú pñtñaatiri bayiró boomĩadacu múã. “Cũũrē sicabñreco marĩ ĩñarĩ, ãñujãboayu”, jĩpacara, yññre ĩñaricu. ²³ Āpērã múãrē “ãno niĩãwĩ; jõõ niĩãyigu” jĩĩadacua. Cúã teero jĩĩrĩ, wáarijãña; cúãrē nññrĩjãña.

²⁴ Apetóre bñpo wããyori, muĩpũ mñãatirope tée cūũ sããwarope bósesajõãã. Teero wáarobirora wáaadacu yññ niipetira sõwũ atiadari bñreco. ²⁵ Teero wáaadari sñguero, yññre bayiró ñañarõ netõrõ niirõ tiia ména. Atitó macārã yññre booriadacua.

²⁶ Yññ niipetira sõwũ pñtñaatidari sñguero, Noé niirito wáariroburo wáaadacu. ²⁷ Noé doorĩwñcapñ sããwaadari sñguero,

* **17:12** Moisére dutiré cũũrigue òpũũrĩ bóarare aperopú niidutiyyiro; tee diaremanirãmēna niidutiyyiro. ĩñaña Levítico 13.46.

basocá yaa, sīni, wāmosía, cūã pōna numiārē numicū tiiyíra. Cūã sããwari bũrecore día duanetōrī, diapetijōãyira.

²⁸ Lot niiritocārē teerora yaa, sīni, sãĩ, dúa, ote, wiserí tii tiyíra. ²⁹ Lot Sodoma macãꝛꝛꝛ niimiyigu. Cūã cutawári bũrecore pecame, bayiró asiréperi ñaapeayiro. Teeména basocá diapetijōãyira. ³⁰ Yꝛꝛ niipetira sōwã putuaatiadari bũrecore teerora tiíadacua.

³¹ Tiibũrecore sīcū wii sotoáꝛꝛ pesaboqui. Cūũye wii popearꝛ niirére diiwá, néegū sããwaripacu, dutijōããrō. Wesepú padegúcã wiipú putuawaripacu, dutijōããrō. ³² Lot numorē wáariguere wãcũña.† ³³ Sīcū cūã catirí bũrecorire maĩgú, catiré petihére bũarígudaqui. Cūã catirí bũrecorire maĩhégũpe catiré petihére bũagúdaqui.

³⁴ Yũre tũoyá: Teero wáadari ñami pũarã cōãrōꝛꝛ cōããdacua. Sīcū néemuãnogúdaqui; ãꝛĩ putuágudaqui. ³⁵ Pũarã numiã sīcãrōména trigo wãñiãrã niíadacua. Sīcō néemuãnogōdaco; apegó putuágodaco. ³⁶ Pũarã sīcãrōména wesepú niíadacua. Sīcū néemuãnogúdaqui; ãꝛĩ putuágudaqui, jĩiyigu.

³⁷ Cūãrē sãĩñáyira:

—Ësã Òꝛũ, ¿noopú teero wáadari? jĩiyira.

“Niipetira masiãdacua” jĩigú, queorémena yũiyigu:

—Bóara niirōꝛꝛ yuca neãcua, jĩiyigu.

18

Wapewiomena queoré

¹ Jesús cūã bueráre “duucũrō manirō Cōãmacũrē sãĩrucújãña” jĩigú, ate queorémena wedeyigu.

² —Sīcamacãꝛꝛ sīcū queti beserí basocũ niiyigu. Cūã Cōãmacũrē cuiiyigu. Basocáre teero ññajãyigu. ³ Tiimacãꝛꝛre sīcō wapewio niiyigo. Coó cūã putopũ wáarucuyigo, coore ñañarō tiigúmena quēnodutígodo. ⁴ Yoari tiíapuriyigu. Too síro wãcũyigu: “Yũ Cōãmacũrē cuiiri, basocáre teero ññajãꝛꝛ, ⁵ atigó wapewioyere quēnogúda. Yũ teero tiirí, yũre potocōdujãgōdaco. Teero tihégũ, coo naĩrō atiri, pōtēōribocu”, jĩiyigu, jĩĩ wedeyigu Jesús.

⁶ Marí Òꝛũ wedenemoyigu:

—Queti beserí basocũ ñañagú tiirére wãcũña. Cūã ñañagú niĩꝛꝛꝛ, wapewiore tiíapuyigu. ⁷ ¿Nemorō Cōãmacũpe cūã beserirare tiíapugudari? ¿Ñamirí, búrecori cūãrē sãĩrãrē máata yũngudari? ⁸ Yũre tũoyá: Pearó manirō cūã

† 17:32 Lot numo coo maĩrí macãꝛꝛ cãmenucã ññaputucocoma jĩigō, móã tutu posaconucãyigo. Cōãmacũ cūãrē “ññaputucocorijãña” jĩĩsugemiyigu. Ññaña Génesis 19.26.

sãirére yuugudaqui. Cũũ teero yuupacari, yuu niipetira sôwũ atibárecopu putuaatiri, ¿basocá padeorémena sãirãrẽ buagúdari? Buarícu, jĩiyigu.

Fariseo basocumena, wapasébosari basocumena queoré

⁹ Jesús puto ãpẽrã tuorá jeayira. Cúã “Cõãmacũ Ìñacoropu ãñuré tiirã niĩã” jĩ wãcũmiyira. Cúã teero wãcũjĩrã, ãpẽrãrẽ booríyira. Teero tiigú, ate queorémena cúãrẽ wedeyigu:

¹⁰ —Puarã ãmuã Cõãmacũwiipu súubusera sããwayira. Sícũ fariseo basocu niiyigu. ãpĩ romanuã õpãrẽ niyeru wapasébosari basocu niiyigu. ¹¹ Fariseo basocu nucũ, súubusegu jĩiyigu: “Cõãmacũ, yuu ãpẽrã tiiróbiro niiria. Teero tiigú, mũũrẽ usenire ticoa. Cúã ãpẽrãyére tiiditóremena néejãcua; ñañaré tihérare wedesãcua; numocutira niipacara, ãpẽrã numiãmena ñeeapecua. Yuu Ìni niyeru wapasébosari basocu tiiróbiro niiria. ¹² Yuu sica semanarẽ puabáreco betia. Cien wapatágu, puamóquẽñe yuu wapatárere mũũrẽ ticoa”, jĩmiyigu. ¹³ Niyeru wapasébosari basocupe yoaropu putuánucã, Ìñamũcoriyigu. Bayiró wãcũpatijigũ, cũũ cutirore páa, jĩiyigu: “Cõãmacũ, yuure bóaneõ Ìñaña; yuu ñañarére tiijãmiã”, jĩiyigu.

¹⁴ Jesús jĩnemoyigu:

—Yuure tuoyá: Niyeru wapasébosari basocu Cõãmacũ acabónoãrigupu cũũya wiipure coeyigu. Fariseo basocupe acabónoriyigu. “Yuu ãpẽrã nemorõ basocú ãñugú niĩã” jĩ wãcũgãrẽ “búri niigú niĩã mũũ” jĩgũdaqui Cõãmacũ. Teero jĩ wãcũhẽgũpereja Cõãmacũ ãpẽrãrẽ padeorí tiigúdaqui, jĩiyigu Jesús.

Jesús wĩmarãrẽ sãibosárigue
(Mt 19.13-15; Mr 10.13-16)

¹⁵ Wĩmarãrẽ Jesús puto néewayira ñaapeódutira. Jesús buerá teero tiirí ñnarã, cúãrẽ néewarare tutimiyira. ¹⁶ Jesupé cúãrẽ atiduti, jĩiyigu:

—Wĩmarã yuu puto atiaro. Cãmotárijãña. Cõãmacũ dutirére ãñurõ wãcũnũuserano ãniãgã tiiróbiro wãcũrã niĩya. ¹⁷ Yuu ateréja diamacúrã jĩã: ãniãgã tiiróbiro Cõãmacũ dutirére ãñurõ wãcũnũuse tihéranorẽ cũũ dutiré cúãpũre jeaboariguere cúãrẽ jearicu, jĩiyigu.

Jesuména pee cuogú wedeserigue
(Mt 19.16-30; Mr 10.17-31)

¹⁸ Judíoare Dutirá Peti menamacũ Jesuré sãĩñáyigu:

—Basocáre buegú ãñugú, ¿yuu ñeenó tiigúdari, catiré petihére buadugágu? jĩiyigu.

¹⁹ Jesús cúãrẽ yuuyigu:

—Muu yuure “añugú” jĩã. Cõamacũ s̄cũrã ãñugú niĩ. 20 Muu Cõamacũ dutiré cũiriguere mas̄icu. “Åpĩ numorẽ ñeeaperijãña. Basocáre s̄iãrijãña. Yaarijãña. Åpẽrãrẽ jĩditoremena wedesãrijãña. Muu pacu, muu pacore padeoyá”, jĩã, jĩiyigu.

21 —Yuu wĩmagũpara tee niipetirere tiimúãatimiwã, jĩimiyigu.

22 Jesús cũãrẽ jĩiyigu:

—Muuẽ sicawãme dusajãã ména. Muu cuorére dúapetijãña. Tee dúa wapatáariguere bóaneõrãrẽ batoya. Teero tiigú, Cõamacũ putopure pee añuré buagúdacu. Túajea, ati, yuure nunuwá, jĩimiyigu.

23 Cũũ teero jĩĩrĩ tuogú, tusarijõãiyigu. Cũũ pee peti apeyé cuogú niiyigu. 24 Cũũ tusarijõãrĩ iñagũ, Jesús jĩiyigu:

—Pee apeyé cuoráno Cõamacũ dutirére añurõ tiinunúsedugari, wisió niicu. 25 Wáicu camello wãmecutigu awigá coregãrn sããcãmewitimasĩriqui. Toorá nemocú, pee apeyé cuoráno Cõamacũ dutirére añurõ tiinunúsedugaripereja, jĩiyigu.

26 Cũũ jĩĩrere tuorá sãĩñáyira:

—Too docare ¿noãpé netõnénoãdari?

27 Jesús cũãrẽ jĩiyigu:

—Basocá cũã basiro netõnémasĩriya. Cõamacũpereja wisióre manidójãã, jĩiyigu.

28 Pedro jĩiyigu:

—Tuoyá ména. Usãpe niipetire usã cuoriguere cũũjõãatiwũ, m̄n̄mena nunuãda jĩĩã.

29 Cũũ cũãrẽ yuuyigu:

—Yuu ateréja diamacũrã jĩã: S̄icũ yuure maĩgú cũũya wii, cũũ numo, cũũ baira, cũũ pacusũmuã, cũũ põnarẽ cũũjõã, “Cõamacũ dutiré basocãpure niiãdare quetire wedegu wáaguda” jĩĩgũnope 30 cũũ cũũwarigue nemorõ buagúdaqui atibúrecopure. Too síropucãrẽ Cõamacũmena catiré petihére buagúdaqui, jĩiyigu.

*Jesús cũãrẽ sããdarere iĩĩrĩ wederigue
(Mt 20.17-19; Mr 10.32-34)*

31 Jesús cũũ buerá docere suowá, jĩiyigu:

—Múã iñãã: Marĩ Jerusalẽnrũ wáara tiia. Toopú profetas jóariguebira wáaadacu. Niipetire cũã “biiro wáaadacu niipetira sõwũrẽ” jĩĩrirobira yuure wáaadacu. 32 Toopú yuu niipetira sõwũrẽ judíoa niĩhẽrã dutirãpure ticoadacua. Yuure buijã, ñañarõ jĩĩ, usecó eobatétu, 33 tãna, sããdacua. Itiábureco siro masãgúdacu, jĩiyigu.

³⁴ Cũu buerá teeré tuomasĩriyira. “Ñeenórẽ wedeseğu tiii”, jĩmasĩriyira. Tuomasĩña maniréno niiyiro.

Jesús Jericó macũrẽ ññarĩ tiiríque
(Mt 20.29-34; Mr 10.46-52)

³⁵ Jesús Jericó putopũ jeagũdu tiirí, sícũ maa wesapũ niyeru sãiduĩyigũ. Cũu capeari baunóhẽgũ niiyigũ. ³⁶ Pau basocá wáari tuogũ: —¿Deero wáai? jĩ sãĩñáyigũ.

³⁷ —Jesús Nazaret macã macũ netõwágu tiii, jĩyira.

³⁸ Teero tiigũ, bayiró busurómena jĩyigũ:

—Jesús, David pãrãmi niinũnusegu, * yũre bóaneõña! jĩyigũ.

³⁹ Cũu puto netõwára: —Nocõrõrã ditamaníjõãña, jĩ tũtimiyira.

Cũupe jĩnemosãjãyigũ:

—David pãrãmi niinũnusegu, yũre bóaneõña! jĩyigũ.

⁴⁰ Jesupéja putuánucã, cũurẽ néeatidutiyigũ. Cũu puto jeari, cũurẽ sãĩñáyigũ.

⁴¹ —¿Mũurẽ deero tiirí boogári? jĩyigũ.

—Õpũ, yũre ññarĩ tiiyá, jĩyigũ.

⁴² —Jáu. Ññaña sáa. Mũu padeojĩgũ, netõnénoãrigupũ putuáa, jĩyigũ.

⁴³ Cũu teero jĩrĩrã, ññajõãyigũ sáa. Ñña, Jesuré nũnũwáguara, Cõamacũrẽ usenire ticoyigũ. Niipetira cũurẽ teero wáari ññarã, Cõamacũrẽ usenire ticoyira.

19

Jesús Zaqueomena wedeserigüe

¹ Jesús Jericópũ jea, netõwágu tiiyigũ. ² Toopũ sícũ pee apeyé cnoğũ niiyigũ. Romanuã õpũrẽ wapasébosari basoca dutigũ niiyigũ. Cũu wãmecutiyigũ Zaqueo. ³ “¿Deero biigũ niĩ Jesús?” jĩ, ññadugamiyigũ. Cũu ãmahẽgũgã niijĩgũ, deero ññamasĩriyigũ. Pau basocá niiyira. ⁴ “Jesuré ññagũdu” jĩgũ, cũu netõwáadaropũ cutuwáyigũ. Cutuwá, sicagũ yucugupũ mũñwayigũ. * ⁵ Jesús too netõwágu, ññamũco, cũurẽ jĩyigũ:

—Zaqueo, boyero diiátiya. Mecũãrẽ mũyaya wiipũ putuácũmugũda, jĩyigũ.

⁶ Boyeromena diiwá, Jesuré useniremena bocagu wáyigũ.

⁷ Niipetira teeré ññarã, wedepatiyira:

—Jesús ññarẽ tiirépiguya wiipũ putuácũmugũ wáaawĩ, jĩyira.

⁸ Too síro Zaqueo wãmũnucã, marĩ Õpũrẽ jĩyigũ:

* **18:38** Cũu “David pãrãmi niinũnusegu” jĩgũ, “mũu Cõamacũ beserigũ niicu” jĩgũ tiiyigũ. Ññaña 2 Samuel 7.12-16. * **19:4** Tiigũ pecasãyemena wãmecutiyiro “sicómoro”.

—Ĥsã Ėpũ, tuoyá ména. Yũ cuorére decomena bóaneõrãrẽ ticoguda. Yũ jĩditoremena yaarĩrare baparicõrõ nemorõ wiyagúda, jĩiyigu.

⁹ Jesús cũãrẽ jĩiyigu:

—Mecũãmena mũũ, mũũya wii macãrã ñañaré tiirére netõnénoã. Mũũcã Abraham pãrãmi niinũnũsegu niĩã. ¹⁰ Yũ niipetira sõwũ pecamerũ wáaborirare ãmaã, netõnégũ atiũũ, jĩiyigu.

Niyeruquirimena queoré

(Mt 25.14-30)

¹¹ Jesús Zaqueomena wedeseri, too niirã tuoyĩra. Cũũ Jerusalénũ jeagudu tiiyigu mée. Teero tiirã, cũã “máata Cõãmacũ basiro dícu dutiréno marĩ pũtopũre niĩadaropũ tiia mée” jĩ wãcũmiyira. ¹² Cũã wãcũrere masĩgũ, queorémema wedeyigu:

—Sĩcũ basocú uputí macũ niiyigu. Cũũ õpũ sõneconogũdu tiiyigu. “Pũtuaatiguda” jĩ, õpũ niiré sããgũ wáajõãyigu yoaropũ. ¹³ Cũũ wáaadari sugero, pũamóquẽñerã cũũye dutibosarare atidutiyigu. Cũã sĩquẽrãrẽ sĩquẽñequiri niyeruquiri ticoyigu. Teequiri pairó wapacãtĩre niiyiro. Cũãrẽ jĩiyigu: “Atequĩrimena apeyé sãĩ, dúa, wapatánemoña, tée yũ coerĩpũ”, jĩiyigu. ¹⁴ Cũũya dita macãrã cũãrẽ boorĩyira. Teero tiirã, cũũ wáari siro, “ ‘cũũ ĥsã õpũ sããrĩ boorĩga’ jĩ wedera wáaya” jĩ ticocomiyira ãpẽrãrẽ.

¹⁵ ‘Cũã teero jĩpacari, cũũ cũã õpũ sõneconoyigu. Too síro coepũtuaatiyigu. Pũtuajea, cũũ niyeruquiri ticorirare atidutiyigu. Cũãrẽ sãĩñáyigu: “¿Niyeru nocõrõ wapatánemorĩ?” ¹⁶ Jeasũguegu jĩiyigu: “Yũũ õpũ, mũũ ticoriquimena pũamóquẽñequiri wapatánemowũ”, jĩiyigu. ¹⁷ Cũũ õpũ cũãrẽ yũũyigu: “Ñũũrõ tiyú. Dutibosagu ãñũrõ tiigú niĩã mũũ. Yũũ pээрogã cũũremena mũũ ãñũrõ tiyú. Teero tiigú, mũũrẽ pũamóquẽñe macãrĩ dutigú sõnecoguda”, jĩiyigu. ¹⁸ Too síro ãpĩ jeayigu. “Yũũ õpũ, mũũ ticoriquimena sicamoquẽñequiri wapatánemowũ”, jĩiyigu. ¹⁹ Cũũcãrẽ yũũyigu: “Mũũrẽ sicamoquẽñe macãrĩ dutigú sõnecoguda”, jĩiyigu.

²⁰ ‘Too síro ãpĩ jeayigu. “Ajã, yũũ õpũ, mũũyaqui; sutiró caseromena cõma, iñanojãwũ. ²¹ Yũũ masĩã: Mũũ bóaneõ ñañaré cuorĩa. Mũũ tiirĩpacũ, ãpẽrã paderémema wapatãa. Mũũ oterĩpacũ, ãpẽrã oteriguere néeã. Teero tiigú, mũũrẽ cuiũũ”, jĩiyigu. ²² Cũã õpũ cũãrẽ jĩiyigu: “Mũũ dutibosagu ñañagú niĩã. Mũũ wedeseremena mũũ ñañaré tiirére besenotoaa. Mũũ yũũ bóaneõ ñañaré cuohérere masĩãyu. Yũũ tiirĩpacũ, ãpẽrã paderémema wapatãrere masĩãyu. Yũũ oterĩpacũ, ãpẽrã oteriguere néerere masĩãyu. ²³ Teeré masĩpacũ, ¿deero tiigú

yé niyerure niyeru ññanori wiipu bucuá dutigu cūñriri? Mũu cūñrĩ, yũu coegú, tiwiipu bucuá remena ñeenemoboajĩyu”, jĩyigu. 24 Toopú niirãrẽ jĩyigu: “Tiiquire ãmajãña. Pũamóquẽñequiri cuogúpere ticoya”, jĩyigu. 25 Cúã jĩyira: “Ƴsã õpũ, cūũ puamóquẽñequiri cuotóai”, jĩyira. 26 Cúã õpũ jĩyigu: “Yũure tuoyá: Pee cuogúnorẽ nemorõ ticonoãdacu. Cuohégũnopere cūũ cuomírere ãmajãnoãdacu. 27 Mecũtígã yũu õpũ sããrĩ boorírirare ãnopú néeatiya. Yũu ññacoropũ cūãrẽ sããñá”, jĩyigu, jĩĩ wedeyigu Jesús.

*Jesús Jerusalénpu sããwarigue
(Mt 21.1-11; Mr 11.1-11; Jn 12.12-19)*

28 Jesús teeré jĩtoa, Jerusalénpu wáagu, cūãrẽ sugueyigu. 29 Toopú wáagu, Betfagé, Betania macãrĩpu jeagudu tiyigu. Teemacãrĩ Ƴtãgú Olivo puto niã. Toopú cūũ buerá puarãrẽ jĩyigu:

30 —Iimacã marĩ díamacũ niirĩ macãpu wáaya. Toopú jeara, sícũ burro wĩmagũ siatúnucõãrigure buajeáadacu. Cūũ pesaya manigú niiqui ména. Cūãrẽ jõã, néeatiya. 31 Múãrẽ “¿deero tiirã cūãrẽ jõãrẽ?” jĩrĩ, “marĩ Ƴpũ booáwĩ” jĩña, jĩyigu.

32 Cūũ ticocoarira wáa, cūũ jĩãrirobirora buajeáyira. 33 Cúã burrore jõãrã tiirĩ, cūũ õpãrã cūãrẽ: —¿Deero tiirã cūãrẽ jõãrẽ? jĩyira.

34 —Marĩ Ƴpũ booáwĩ, jĩ yũuyira.

35 Jesús puto néewa, burro sotoapu cūãye suti sotoá maquẽrẽ tuuwépeoyira. Jesuré cūũ sotoapu mũãpeadutiya. 36 Jesús cūũ sotoapu pesawari, basocã cūãrẽ padeorã, cūãye suti sotoá maquẽrẽ maapu sãõcũyira. 37 Jesús Ƴtãgú Olivo diiwáropũ jeari, niipetira cūũ buerere nũnũrã cúã ññariguere wãcũrã, useninucãyira. Niipetire Jesús tutuaremena tiĩñhoriguescãrẽ wãcũrã, bayiró busurómena Cõãmacũrẽ usenire ticoyira.

38 —¿Cõãmacũ ticodiocorigũ marĩ Ƴpũrẽ ãñũrõ tiiaro! ¿Mũũãsepure ãñũrõ niirecutiaro! ¿Niipetira Cõãmacũrẽ “ãñũnetõjõãrẽ” jĩĩ, usenire ticoaro! jĩyira.

39 Sĩquẽrã fariseo basoca toopú niirã Jesuré jĩyira:

—Basocãre buegú, mũũrẽ nũnũrãrẽ ditamanĩdutiya, jĩyira.

40 Jesús yũuyigu:

—Yũure tuoyá: Cúã ditamanĩátã, Cõãmacũ ate ãtãperire bayiró busurómena wedeseri tiigúdaqui, jĩyigu.

41 Jesús Jerusalén putopũ jea, tiimacãrẽ ññacogu, utiyigu.

42 Tiimacã macãrãrẽ, too síro macãrãrẽ wãcũgũ, jĩyigu:

—Mecũãrẽ múã ãñũrõ niirecutirere Cõãmacũ ticorere masĩrĩ, ãñũboajĩyu. Múã masĩdũgahere wapa masĩricu. 43 Múãrẽ

ñañarõ netõré burecori atiadacu. Teeburecorire múãrẽ ñnatutira atimacãrẽ niipetireniñarĩpũ cãmotáadacua, múãrẽ witiwari jĩrã. ⁴⁴ Niipetire múãyere cõãadacua. Múãrẽ sããpetijãadacua. Múã weere wiserire ùtãqui apequí sotoápu weemuãrigue putuáricu. Múã Cõãmacũ netõnéri bureco jeari ññamasĩhẽre wapa teero wãaadacu, jĩyigu.

Jesús Cõãmacũwiipũ dúari basocare cõãwionecorigue
(Mt 21.12-17; Mr 11.15-19; Jn 2.13-22)

⁴⁵ Jesús Cõãmacũwiipũ sããjeagu, dúari basocare† cõãwionecoyigu. ⁴⁶ Cũãrẽ jĩyigu:

—Cõãmacũye queti jóaripũpũ biiro jĩã: “Yáa wii ‘Cõãmacũmena wedeseri wii niã’ jĩrí wii niãadacu”,† jĩ jóare niã. Múãpe yaarépira dúari wii niirĩ tia, jĩyigu.

⁴⁷ Búrecoricõrõ Jesús Cõãmacũwiipũ bueyigu. Paiaré dutirá, Moisés jóarigue buerá, ãpẽrã pũtĩ macãrã “¿cũãrẽ deero tii sããrõ booi?” jĩyira. ⁴⁸ Basocá niipetira Jesús wedeserere tuonunúsera tiyira. Teero tiirá, cũãrẽ dee tii masĩriyira.

20

Jesuré “¿noã dutirémãna teeré tiii?” jĩrigue
(Mt 21.23-27; Mr 11.27-33)

¹ Sicabureco Jesús Cõãmacũwiipũ basocãre buegu tiyigu. Cũãye añuré quetire wedegu tiyigu. Paiaré dutirá, Moisés jóarigue buerá Jesús pũtopũ jeayira butoá dutirãmãna. ² Cũãrẽ sããñáyira:

—Ûsãrẽ wedeya: ¿Noã dutirémãna mũũ teeré tiii? ¿Noã mũũrẽ dutiré ticori? jĩyira.

³ Jesús cũãrẽ yũyigu:

—Yũãcã múãrẽ sããñágũda. Múã yũũre wedeya: ⁴ ¿Noã Juanrẽ wãmeõtidutigũ ticocoyiri? ¿Cõãmacũ o basocãpe ticocoyiri? jĩyigu.

⁵ Cũãpe cãmerĩ wedeseyira:

—Marĩ “Cõãmacũ ticocorigũ niwĩ” jĩrĩ, cũũ marĩrẽ “too docare ¿deero tiirá cũãrẽ padeoriri?” jĩboqui. ⁶ Marĩ “basocã cũãrẽ ticocorira niwã” jĩãtã, niipetira marĩrẽ ùtãperimãna déesããadacua. “Juan profeta niwĩ” jĩ padeoóya, jĩyira.

⁷ Teero tiirá, Jesuré: —Ticocorigure masĩriga, jĩjãyira.

⁸ Jesús cũãrẽ jĩyigu:

—Yũãcã múãrẽ “ate dutirémãna teeré tia” jĩ wederia, jĩyigu.

† **19:45** Dúari basoca wáicura, bua wapapacáro dúayira. Cũãrẽ sããñéarirare pairé ticoyira, “Cõãmacũrẽ ticorã niĩya” jĩrã. † **19:46** Isaías 56.7.

Ñañarã padecoteramena queoré
(Mt 21.33-44; Mr 12.1-11)

⁹ Jesús basocáre ate queorémēna wēdenucāyigu:

—Sīcū ūmū niyigu hse wese oterigu. Oteri siro, āpērārē tiiditare wasoyigu. Wasoari siro, aperopú wáayigu yoari niigū wáagu. ¹⁰ Hse ducacutirito niirī, sīcū cūūrē padecotegure ticomiyigu. Cūūya dita cūū wasorirare “hse cúā dúa wapatárere decomēna ticocoaro yūre” jīcomiyigu. Cūū toopú jearī, tiidita wasorira cūūrē páa, péerogā ticoripacara, putuócojāyira. ¹¹ Āpī cūūrē padecotegure ticomiyigu sūcā. Cūūcārē páa, ñañarō buijā, péerogā ticoripacara, putuócojāyira. ¹² Too síro āpīrē ticoconemoyigu sūcā. Cūūcārē cāmitu, cōājāyira.

¹³ “Tiidita ōpū “¿deero tiigúdari yū?” jī wācūnucāyigu. “Yū macū yū bayiró maīgūrē ticocoguda. Apetó tiirá, cūūrē quioníremēna ññabocua”, jīmiyigu. ¹⁴ Ōpū macū toopú jearī ññarā, tiidita wasorira cāmerī wedeseyira: “Āñirā niī too síropū atiditaré ñeegūdu. Cūūrē sīácó. Cūū manirī, atiditá marīya dita putuáadacu”, jīmiyira. ¹⁵ Teero tiirá, cūūrē ñee, tiiwese wesapū néewa, sīácōājāyira, jī wedeyigu.

Jesús basocáre sãññáyigu:

—Tiidita ōpū cúārē tiíadarere múārē wedeguda. ¹⁶ Cūū ati, cūūya dita wasorirare sīácōāpeti, āpērārē tiiditare ticojāgūdaqui, jīyigu.

Teeré tuorá: —¡Teero wáarijãārō! jīyira.

¹⁷ Jesús cúārē ñña, jīyigu:

—Wáaadacu. Cōāmacūye queti jóaripū jīrēre tuoyá:

Wii weerira ūtāquire booríyira.

Cúā boorípacari, tiiquira upatí macāqui putuáwū tiwiipáre.*

¹⁸ Tiiqui sotoapū ñaapeagu mutājōāgūdaqui. Tiiqui cūū sotoapū ñaapeatā, aññurō mutāpetijōāgūdaqui, jīyigu.

Wapasédutire sãññárigue

(Mt 21.45-46; 22.15-22; Mr 12.13-17)

¹⁹ Moisés jóarigue buerá, paiaré dutirá, “tee queorémēna marīrē jītutigu tiiquí” jī masījāyira. Toorá “¿cūūrē deero tií ñeerō booi?” jīmiyira. Basocáre cuira, ñeemasīriyira.

²⁰ Teero tiirá, cūūrē aññurō ññanūnuse, āpērārē ññadutira ticocoyira. Cúārē basocá aññurā tiiróbiro niidutiyira. Cúā Jesús merēā yūri boomíyira. Teemēna tiidita dutigúpāre wedesā ticodugamiyira. ²¹ Teero tiirá, cúā ticocoarira Jesús puto wáa, sãññáyira:

* 20:17 Salmo 118.22.

—Basocáre buegú, ãsã masĩã: Mũũ diamacúrã wedea; diamacúrã buea. Basocá niipetirare sícãrĩbíro ññaã. Cõãmacũ dutirére diamacú buea. ²² Teero tiigú, ãsãrẽ wedeya: ¿Romanuã õpũrẽ cũũ niyeru wapasédutirere wapatíadari; o wapatírigarite? jĩyira.

²³ Jesupé cúã ñañarõ tiidugárere masĩjãyigu. Teero tiigú, jĩyigu:

²⁴ —Niyeruquire ãñoñá yũre. ¿Noãyá diapóa, noã wãme tusai? jĩyigu.

—César romanuã õpũye tusaa, jĩyira.

²⁵ Jesús cúãrẽ jĩyigu:

—Too docare Césaye niirére Césare wiyayá; Cõãmacũyere Cõãmacũrẽ wiyayá, jĩyigu.

²⁶ Jesuré basocá tuocóropu merẽã yũrere buaríyira. Cúã cũũ yũrere tuomanijõãrã, ditamanijõãyira.

Diarira masãmuãre wederigue

(Mt 22.23-33; Mr 12.18-27)

²⁷ Siquẽrã saduceo basoca Jesús puto jeayira. Cúã “diarira masãmuãricua” jĩcua. Jesuré sãñáyira:

²⁸ —Basocáre buegú, Moisés dutirére jĩãda: “Sícũ põnamanígũ diaweori, cũũ bai cũũ nũmo niirigore dúutuaro. Cũũ coomena cũũ sõwũ diarigũre põnacutĩbosaaro”, † jĩ jóarigu niuwĩ Moisés. ²⁹ Sícũpõna siete niyira. Cúã sõwũ nũmocutiyigu. Põnamanígũrã diajõãyigu. ³⁰ Cũũ siro macũ cũũ sõwũ nũmorẽ dúutumiyigu. Cũũcã põnamanígũrã diajõãyigu. ³¹ Cúã siro macũcã coore dúutu, põnamanígũrã diajõãyigu. Niipetira cúã siro macãrãcã teorora wáyira. Cúã siete põnamanípacara, diapetijõãyira. ³² Too síro cúã nũmo niimirigocã diajõãyigo. ³³ Cúã siete coore nũmocutimiyira. Teero tiigó, diarira masãmuãrĩ, ¿nii nũmope patuãgodari? jĩyira.

³⁴ Jesupé cúãrẽ yũyigu:

—Atibúrecopũre ãmuã, numiã nũmocuti, manucutiya. ³⁵ Cõãmacũ beserira dia masãmuãri siro, ãmuã, numiã wãmosáricua. ³⁶ Ángelea tiiróbiro niĩya. Dianemoricua sáa. Cõãmacũ masõrira nijĩrã, Cõãmacũ põna niĩya. ³⁷ Diarira masãmuãrere Moisécã cũũ jóariguemena ãñorígu niuwĩ. Yucũũ jũũrísati quetipũ Cõãmacũ “Abraham, Isaac, Jacob Òpũ niĩã yũũ” ‡ jĩriguere jóarigu niuwĩ. ³⁸ Cõãmacũ diarira Òpũ niirĩ; catirá Òpũpe niĩ. Cũũ ññacopũ niipetira catiia, jĩyigu.

³⁹ Siquẽrã Moisés jóarigue buerá Jesuré jĩyira:

—Basocáre buegú, mũũ diamacú peti wedesea.

† 20:28 Deuteronomio 25.5. ‡ 20:37 Éxodo 3.6.

40 Too síro cūūrē apeyé sãĩñánemodugariyira sáa, “marĩrē netõnucãboquĩ sũcã” jĩĩrã.

“Cristo ¿noã pãrãmi niĩ?” jĩĩrigue

(Mt 22.41-46; Mr 12.35-37)

41 Jesús basocáre sãĩñáyigu:

—¿Deero tiirã “Cõãmacũ beserigu David pãrãmi niĩ” jĩĩ?

42 David basirora Salmopũrũ jóarigu niĩwĩ:

Cõãmacũ jĩĩwĩ yũũ Õpũrē:

“Yáa wãmo diamacũniñape duiya,

43 tée mũũrē iñatutirare mũũ dutiriguere yũũ ãñurõ yũũri ti-
irĩrũ”, §

jĩĩ jóarigu niĩwĩ.

44 David “yũũ Õpũ” jĩĩgũ, Cõãmacũ beserigure jĩĩgũ tiirígu
niĩwĩ, cũũ pãrãmí niipacari. Teeré ãñurõ wãcũña, jĩĩyigu.

Jesús Moisés jóarigue buerá tiirécũtũre wederigue

(Mt 23.1-36; Mr 12.38-40; Lc 11.37-54)

45 Niipetira basocá tũocóropũ Jesús cũũ bueráre wedeyigu.

46 —Moisés jóarigue buerá tiiróbirora tiirucúrijãña. Cũã
suti yoaretõ sãña, wãaũseniya. Macã decopũ quioníremena
ãñudutiri boocúa. Neãré wiseripũ suguero maquē duirépu
dícu duidugacua. Bosebũreco tiirópũcãrē teerora tiidugácu.

47 Niyeru boorã, wapewia numiãye wiserire jĩĩditoremena
ẽmacua. Cũã yoari Cõãmacũmena wedesera tiiróbiro tiiditóya
basocáre. Cũãrã ãpẽrã nemorõ ñañarõ tiinóãdara niĩyia, jĩĩyigu.

21

Wapewio bóaneõgõ Cõãmacũrē ticorigue

(Mr 12.41-44)

1 Jesús iñacogu, niyeru cũorã niyeru sããretibaripũ* pairó
niyeru sããrĩ iñayigu. 2 Sícõ wapewio bóaneõgõ pũaquí wapa-
manírequiri sããrĩ iñayigu. 3 Teeré iñagũ, jĩĩyigu:

—Yũũ ateréja diamacũrã jĩĩã: Cõãmacũ iñacoropũre igo
wapewio bóaneõgõ niipetira nemorõ ticoyo. 4 Ñiñãpeja cũãrē
dũsaríguere ticooya. Coopeja coo cũomíãrigue, coo yaaré
sãĩbóariguegãrē ticopetijãyo, jĩĩyigu.

Jesús “Cõãmacũwii cõãnoãdacu” jĩĩrigue

(Mt 24.1-2; Mr 13.1-2)

5 Siquẽrã cũũ buerá Cõãmacũwii maquẽrē wedeseyira:

—Ëtãquiritõ ãñurémena tiirí wii ãñunetõjõãri wii niĩã. Cũã
mamorecã ãñunetõjõãre niĩã, jĩĩyira.

Jesús cũã jĩĩrere tũogú, jĩĩyigu:

6 —Múã ãno ññaré too síro ùtãqui apequí sotoápu weemuãrigue putuáricu. Niipetire cõãnoãdacu, jĩiyigu.

Atibúreco petiádari suguero wáaadare

(Mt 24.3-28; Mr 13.3-23)

7 Too síro cũürẽ sãññáyira:

—Ûsãrẽ buegú, muu wedearigue ¿deero biiri wáaadari? ¿Ñeenómena ññamasñoãdari, ate wáaadari suguerogãrẽ? jĩiyira.

8 Jesús cũãrẽ yuuuigu:

—Ññurõ tñomasñña, ãpẽrã jĩiditori jĩĩrã. Pañ “yũgrá niĩã; yuu Cõãmacũ beserigu Cristo niĩã” jĩĩadacua. “Atibúreco petiádaro péerogã ññasa”, jĩĩadacua. Cũãrẽ padeó nññurijãña. 9 “Cãmerĩsĩãrã tiiáwã” jĩĩrã tñoádacu. “Tooó basocá cũã õpãrãrẽ cõãrã tiiyã” jĩĩrãrẽ tñoádacu. Teerẽ tñorã, cuirijãña. Tee wáasugueadare niirõ tia. Teero wáapacari, atibúreco petiádaro ññasaádacu ména, jĩiyigu.

10 Cũãrẽ jĩĩnemoyigu:

—Sicapõna macãrã apẽpõná macãrãmena cãmerĩsĩããdacua. Teero biiri sicadita macãrã apeditã macãrãmena cãmerĩsĩããdacua. 11 Bayiró dita cãmeñare wáaadacu. Peeditapure juabóare, diaré wáaadacu. Ûmãsepure quioré, merẽã bauré bauáadacu.

12 Tee wáaadari suguero, ãpẽrã múãrẽ ñee, ññarõ tiiádacua. Múãrẽ judíoa neãré wiseripu néewa, queti beseadacua. Pèresuwiiipu sñnecoadacua. Òpãrã, dutirá putopu néewa, queti beseadacua. Tee niipetirere tiiádacua múã yũre padeoré wapa. 13 Cũã teero tiirí, yuu múãrẽ tiirere wedemasĩãdacu. 14 Cũãrẽ yuuarerere wãcũsuguerijãña. 15 Yuu múãrẽ masĩrĩ tiigúda cũãrẽ yuuarerere. Teeména múãrẽ ññatutira múã wedeserere sñcãrĩbíricua. “Tee diamacú niiria”, jĩĩmasĩricua. 16 Múã pacũsũmã, múãya wedera, múã menamacãrã múãrẽ dutirãpure wedesããdacua. Cũã teero tiirí, múã sñquẽrãrẽ sñãjããdacua. 17 Niipetira basocá múãrẽ ññatutiadacua yũre padeoré wapa. 18 Teero tiipacári, múãrẽ merẽã wáãmaricu. 19 Yũre padeodurijãña. Wãcũtutuarucujãña. Teero tiirã, catiré petihére buaádacu.

20 Múã surara Jerusalénrẽ niisodeari ññarã, “tiimacãrẽ cõããdaro péerogã ññasa” jĩĩmasĩãdacu. 21 Teero wáari ññarã, Judea ditapu niirã ùtãyucupu dutijõããrõ. Jerusalénpu niirã aperopú wáaro. Cãpũpu niirã tiimacãpu putuawarijããrõ. 22 Teeburecori Cõãmacũye queti jóaripũpu jĩĩrõbirora wáaadacu: Cõãmacũ Jerusalén macãrãrẽ ññarõ tiigúdaqui. 23 Teero wáare burecori niipacósãnumiãrẽ, põna ùpũrã cñorãre bóaneõre burecori niĩãdacu. Atiditapure bayiró ññarõ netõré niĩãdacu.

Cõamacũ basocáre bayiró peti ñañarõ tiigúdaqui. ²⁴ Ñpẽrã câmerĩsĩârõpũ sĩãnoãdacua. Ñpẽrã ñee, niipetire ditapũ néewanoãdacua. Apeditá macãrã judíoa niihẽrã Jerusalénrẽ cõadioco, cutamutõãdacua. Cõamacũ cúãrẽ dutiriro jeatuaro teero tiiãdacua, jĩiyigu.

Jesús pũtaatiadare

(Mt 24.29-35, 42-44; Mr 13.24-37)

²⁵ Jesús wedenemoyigu:

—Teero wáaadari suguero, muĩpũ búreco macũ, ñami macũ, ñocõã pee merẽã bauré wasoãdacu. Atibúreco niipetiropũ macãrã día pairímaa, ocoturíre bayiró busuri tuorá, ucúára, dee tii masĩriadacua. ²⁶ Basocá atibúrecore wáaadarere wãcũrã, bayiró cuira, tuomasĩre petijõãdacua. Niipetira ãmuãsepũ niirã câmeñanoãdacua. ²⁷ Teero wáari, yũ niipetira sõwũ õmeburuápu tutuaremena asibatédiatiri ññaãdacua. ²⁸ Tee niipetire wáanucãrĩ, wãcũtutua, useniña. Ñmuãsepũ ñnamũõcoya. Múãrẽ netõnẽãdaro péerogã dusaãdacu, jĩiyigu.

²⁹ Ate queorémena wedeyigu:

—Higueragu, teero biiri niipetire yucu biirecutirere wãcũña. ³⁰ Pũĩrĩ wasorí, “cũma wáaadaro péerogã dusaã” jĩimasĩnoã. ³¹ Tee tiiróbirora yũ jĩĩarigue wáari ññarã, “Cõamacũ dutiré basocáre niĩadare jeaadaro péerogã duscacú” jĩ masĩña.

³² Yũ ateréja diamacúrã jĩã: Atitó macãrã cúã diaadari suguero, yũ jĩĩarigue niipetire wáaadacu. ³³ Ñmuãse, atiditá peticórdiaadacu. Yũ wedesere doca petirícu. Niirucujããdacu.

³⁴ Yũ pũtaatiadari búrecore múã masĩricu. Teero tiirã, múã ãñurõ niyueya. Múã ñañaré tiirére tiirípori jĩrã, tiirjãña. Cũmurijãña. Atibúreco maquẽrẽ wãcũpatirijãña. Múã wãcũña manirõ yũ pũtaatiadari búreco jeaadacu. ³⁵ Tiibúrecore niipetiropũ macãrã tãmuãdacua. Teero tiirã, tuomasĩña. ³⁶ Múã ãñurõ ñnacoya. “Tee ãsã ñañarõ netõãdarere netõnẽña” jĩrã, Cõamacũrẽ sãĩrucujãña. Yũ niipetira sõwũrẽ cuiro manirõ bocaada jĩrã, sãĩrucujãña, jĩiyigu.

³⁷ Jesús búrecorecõrõ Cõamacũwiipũ bueyigu. Ñnamirĩrẽ Ñtãgũ Olivopũ wáa, niirucuyigu. ³⁸ Bóerigã basocá niipetira Cõamacũwiipũ cúãrẽ tuorá wáarucuyira.

22

Jesuré ñeeãdara wedeserigue

(Mt 26.1-5, 14-16; Mr 14.1-2, 10-11; Jn 11.45-53)

¹ Pã púuri tiiré wáoya maniré yaarí bosebúreco wáaadaro péero duscayíro. Tii bosebúreco wãmecutia Pascua. ² Paiaré

dutirá, Moisés jóarigue buerá “¿deero tii Jesuré s̄iārõ boomíto?” j̄īyira. Cũrẽ s̄iādugápacara, basocáre cui nīyira.

³ Judas cúã “Iscariote” j̄īgúrẽ Satanás s̄āyigu. Jesús buerá doce menamacũ nīmiyigu. ⁴ Cũũ paiaré dutirá, Cõãmacũwii coteri basocare dutirá putopũ wáayigu. Toopú jea, Jesuré ticoadarere cúãmena wedeseyigu. ⁵ Cũũ j̄īrere tuorá, bayiró usenīyira.

—Mũũrẽ niyeru wapatíada, j̄īyira.

⁶—Jáũ, teerora tiwá, j̄īyigu.

Teero tiigú, basocá ññahẽõ cúãpare Jesuré ticogũdu coteyigu.

Jesús cúũ buerámena yaaturigue

(Mt 26.17-29; Mr 14.12-25; Jn 13.21-30; 1Co 11.23-26)

⁷ Too síro pã púuri tiirémena wóya maniré yaari bureco jeayiro. Tiibureco niirĩ, s̄icũ corderore cúã Pascua boseyagũdure s̄iãnoã. ⁸ Teeburecorire Jesús Pedrore, Juanrẽ biiro j̄īcoyigu:

—Marĩ Pascua boseyaadarere quẽnoyúera wáaya, j̄īyigu.

⁹—¿Noopú ãsã quẽnorĩ boogári? j̄īyira.

¹⁰ Cũãrẽ j̄īyigu:

—Múã macãpũ wáaya. Toopú jeara, s̄icũ basocú ocogá turpeogũre buajeáadacu. Cũũrẽ nũnũwáwa. Cũũ s̄iãwari wiipũ s̄iãwawa. ¹¹ Tiiwiĩ õpũrẽ j̄īwa: “¿Noopú niigari yũũ buerámena Pascua boseyaadari tatia?” j̄īãwĩ ãsãrẽ buegú”, j̄īwa. ¹² Cũũ ãmũãrõ macã tatia quẽnoãri tatiacapũ ãñogúdaqui. Toopú quẽnoyúewa, j̄īcoyigu.

¹³ Cũã wáa, toopú Jesús cúãrẽ j̄īãrirobirora niipetirere buayíra. Toopú cúã Pascua boseyaadarere quẽnoyíra.

¹⁴ Yaarítono jeari, Jesús cúũ beseriramina yaadara jeanuãyira. ¹⁵ Jesús cúãrẽ j̄īyigu:

—Yũũ múãmena ate Pascua boseyarere bayiró yaadũgaa, yũũ diaadari sũguero. ¹⁶ Yũũre tuoyá: Mecũãmena Pascua yaarere yaanemoricu sáa, tée yũũ Õpũ s̄iãri siropũ, j̄īyigu.

¹⁷ Teero j̄īãri siro, vino bapare née, Cõãmacũrẽ usenire ticoyigu. Cũũ bueráre j̄īyigu:

—Ateré cãmerĩ bato, s̄iniñá. ¹⁸ Yũũre tuoyá: Mecũãmena yũũ vino s̄ininemoricu sáa, tée yũũ Õpũ s̄iãri siropũ, j̄īyigu.

¹⁹ Pãrẽ née, Cõãmacũrẽ usenire ticoyigu. Túajea, puatásã, batogũra, j̄īyigu:

—Ate pã yũũ múãrẽ diabosaadari õpũũbiro niĩã. Ateré tiyá, yũũ múãrẽ diabolarere wãcũrã.

²⁰ Yaaari siro, teerora tiyigu s̄inirí bapamina. Cũũ bueráre t̄iãgũ, j̄īyigu:

—Atibapá maquē yée díbiro niiã. Yũ diari, yée dí òmayudiaadacu, múã ñañaré tiirére cosebosáaro jĩgũ. Teeména Cõãmacũ mama netõnére quetire cũũgũdaqui. ²¹ Tũoyá: Ñno yũmena yaaduii yũre ññatutirapũre ticogũdu. ²² Yũ niiretira sõwũrē Cõãmacũye queti jóaripũpu jĩrõbirora wáaadacu. Bóaneõgũ niigũdaqui yũre ticogũdupēja, jĩyigũ.

²³ Cũũ buerá cúã basiro cãmerĩ sãĩñáyira:

—¿Noã niigariye teero tiigũdu? jĩyira.

¿Nii uputí macũ niĩ?

²⁴ Too síro Jesús buerá cúã basiro bayiró cãmerĩ wedeseyira.

—¿Nii marĩ watoare uputí macũ niĩ? jĩyira.

²⁵ Teero tiigũ, Jesús cúãrē jĩyigũ:

—Atibúreco macãrã õpãrã cúã booró dutiãmajãya. Cũãye dita macãrãrē “ũsãrē ãñurõ tiiápura niĩya” jĩrĩ boocúa.

²⁶ Múãpeja cúã tiirõbiro tiirĩjãña. Biirope tiiyá. Múã menamacũ uputí macũ niigũ niitugu tiirõbiro niirecutiario. Múãrē dutigũ padecotegũ tiirõbiro niirecutiario. ²⁷ Múã tũgueñarĩ, ¿niipé uputí macũ niĩ? ¿Yaaduigũpe o cũũrē yaaré péocotegũpe? Yaaduigũpe uputí macũ niĩ. Yũ doca múãmena niigũ, yaaré péocotegũ tiirõbiro niã.

²⁸ Múã niã yũmena niirucujãrã. Yũre merēã wáari, múãcã ñañarõ netõápua. ²⁹ Teero tiigũ, yũcã yũ Pacu yũre Õpũ sõnecoribirora múãrē õpãrã sõnecogũda. ³⁰ Biiro tiirĩ, múã yũ Õpũ niirõpu boseya, duiadacu. Múã õpãrã duirépĩrĩpu duiadacu, Israelya põna macãrã doce põnarĩrē dutiadora, jĩyigũ.

Pedro Jesuré “masĩriga” jĩrrique

(Mt 26.31-35; Mr 14.27-31; Jn 13.36-38)

³¹ Jesús jĩñemoyigũ:

—Simón, tũoyá. Satanás múã padeorére duurĩ tiiĩgũ, ñañodugáqui. Teero tiigũ, múãrē sãĩãrigũ niĩãwĩ. ³² Cũũ mũũrē ñañodugári ññagũ, yũpe padeodúrijããrõ jĩgũ, Cõãmacũrē sãĩbosáawũ. Teeré mũũ netõãri siro, padeó, mũũya wedera yũre padeoráre wãcũtutuari tiiyá, jĩyigũ.

³³ Pedro yũyigũ:

—Õpũ, mũũrē peresuwiipũ néewara, yũcãrē néewaaro. Mũũrē sãĩãrã, yũcãrē sãĩãrõ, jĩjãmiyigũ.

³⁴ Jesús cũũrē jĩyigũ:

—Pedro, yũ jĩrere tũoyá: Mecũã macã ñami cãrēquē wedeadari sũguero, yũre ññãrĩ “cũũrē masĩriga” jĩditogũdacu, jĩyigũ.

Jesús diaadari sũguero, cũũ bueráre wederigũ

³⁵ Apeyé cǎãrẽ jĩyigu:

—Múãrẽ yũ wasopori manirã, niyeru sããrepori manirã, sapatu apená manirã ticocoritore, ¿apeyenó dusari? jĩyigu.

—Dusariwũ, jĩyira.

³⁶ Cǎãrẽ jĩyigu:

—Mecǎãmena wasopo cǎogú néewaaro; niyeru sããripo cǎogúcǎ néewaaro. Espada cǎohégũ cǎũyaro sutiró sotoá macãrõrẽ dúa, espadare sãĩãrõ. ³⁷ Yũre tǎoyá: Cǎãmacũye queti jóaripũ yé maquẽrẽ jóarigue diamacú wáaadare niirõ tiia. Ate jóanoã: “Cǎũcǎ dutirere netõñcǎgũ niĩ” jĩ wǎcũmiwǎ basocá cǎũrẽ”,* jĩ jóanoã. Niipetire yé maquẽrẽ jóarigue diamacú wáaadacu, jĩyigu.

³⁸ —Jǎã, ùsǎ Õpũ, ate espada pũapĩ niĩã, jĩyira.

—Ãñuãdacu, jĩyigu.

Jesús Getsemanípu cǎũ Pacũre sãĩrigue
(Mt 26.36-46; Mr 14.32-42)

³⁹ Jesús witiwa, cǎũ tiirucúrirobiro Ɛtǎgú Olivopũ wáayigu. Cǎũ buerá cǎũrẽ nũnyíra. ⁴⁰ Toopú jeagũ, cǎãrẽ jĩyigu:

—Wǎtĩ múãrẽ jĩcõãsãrijããrõ jĩrã, Cǎãmacũrẽ sãĩñá, jĩyigu.

⁴¹ Teero jĩtoa, cǎũ suguero Ʃtǎpe déecogũ jearócõrõ yoaro wáayigu. Toopú ñicãcoberimena jeacũmu, Cǎãmacũrẽ sãiyigu. Sãĩgú jĩyigu:

⁴² —Pacũ, mũũ boogú, yũ ñañarõ netõãdarere netõñéna. Yũ teero jĩpacari, yũ boorere tiiríjãña; mũũ boorere wáaaro, jĩyigu.

⁴³ Sícũ ángele ùmũãse macũ cǎũrẽ bauáyigu. Bauá, cǎũrẽ tutuari tiiyigu. ⁴⁴ Cǎũ ñañarõ netõãdare wǎcũpatigu niijigũ, nemorõ Cǎãmacũrẽ sãiyigu. Cǎũ usotire paca díi tiiróbiro oco tabidiayiro.

⁴⁵ Cǎũ Cǎãmacũrẽ sãĩãri siro, wũmũncǎ, cǎũ buerá pũtopũ cãmerpũáyigu. Cǎãrẽ cãniãrirapũre buajeáyigu. Cǎã bayirõ wǎcũrecutiarira niijrã, cãnijõãyira. ⁴⁶ Cǎãrẽ jĩyigu:

—¿Deero tiirá nocõrõ cãniĩ? Wũmũncǎña. Cǎãmacũrẽ sãĩñá, wǎtĩ múãrẽ jĩcõãsãrijããrõ jĩrã, jĩyigu.

Jesuré ñeewarigue
(Mt 26.47-56; Mr 14.43-50; Jn 18.2-11)

⁴⁷ Jesús cǎãmena wedesege tiiríra, pau basocá atiyira. Jesús buerá doce menamacũ niimiãrigũ Judas wãmecutigũ cǎãrẽ suosuguéyigu. Jea, Jesús pũto atiyigu, cǎũ wasopúrore ùpũgũdu tiirí. ⁴⁸ Jesús cǎũrẽ jĩyigu:

* 22:37 Isaías 53.12.

—¿Judas, ñpūrēmena yuu niipetira sōwārē yuare ññatutirapure ticoi?

⁴⁹ Cũñ buerá cūūrē ñeeãdarere ññarã, sãññáyira:

—Ësã Òpũ, ¿espadapĩrĩmena cūārē cãmotágarí? jĩyira.

⁵⁰ Sícũ Jesús buegú paiaré dutigúre padecotegure páatacojãyigu. Diamacú macã cãmopéore páatayigu. ⁵¹ Jesús cũñ bueráre: —Nocōrōrã tiyá, jĩyigu.

Cãmopéore ñaapeó, netōnéyigu. ⁵² Cūūrē ñeerã jeará niyira: Paiaré dutirá, Cōãmacũwii coterí basocare dutirá, butoá dutirácã niyira. Jesús cūārē jĩyigu:

—¿Yaarépigure tiiróbiro yuare espadapĩrĩmena, yucuména ñeerã atiarĩ? ⁵³ Búrecoricōrō yuu Cōãmacũwiipu múãmena niirĩ, ñeeriwu. Mecũtigã múã booró tiirítono jeaa. Satanás naĩtĩrōpu niigú dutirépere tiia múã, jĩyigu Jesús.

Pedro Jesuré “masĩriga” jĩrrique

(Mt 26.57-58, 69-75; Mr 14.53-54, 66-72; Jn 18.12-18, 25-27)

⁵⁴ Jesuré ñeeãri siro, néewayira. Paiaré dutigúya wiipu néesãwayira. Pedrope yoasãñurō cūūrē nunuyigu. ⁵⁵ Basocã paiaré dutigúya wii popea macã yepa decopu pecame dioyira. Dioári siro, duiyira. Pedro cūãmena duiyigu. ⁵⁶ Sícō tiiwii padecotego Pedro toopá duri ññayigo. Cūūrē ññagōrã ñña: — Ñnicã ñnimena wáarucuarigura niirã, jĩyigo.

Cūupe coore: ⁵⁷ —Cūūrē masĩriga, jĩyigu.

⁵⁸ Too sírogã ãpĩ cūūrē ñña: —Mũcã ñni menamacũ niã, jĩyigu.

Pedrope cūūrē: —Niiria, jĩyigu.

⁵⁹ Sica hora siro ãpĩ jĩñemojãyigu:

—Niirōrã ñnicã ñnimena niijiyi. Cũcã Galilea macũrã niĩ, jĩyigu.

⁶⁰ Pedrope yuuyigu:

—Ñeenórē wedesegu wedesecu, jĩyigu cūūrē.

Cũñ wedesegu tiirira, cãrēquē wedeyigu. ⁶¹ Jesús Pedrore cãmeñácoyigu. Toorã Pedro marĩ Òpũ cūūrē jĩñariguere wãcũbuayigu: “Mecũã macã ñami cãrēquē wedeadari suguero, yuare ñtĩãrĩ ‘cūūrē masĩriga’ jĩgũdacu mũu”, jĩyigu. ⁶² Teeré wãcũbuagu, witiwa, bayiró utiyigu.

Jesuré cūã buiáperigue

(Mt 26.67-68; Mr 14.65)

⁶³ Jesuré coterá cūūrē buijã, páayira. ⁶⁴ Cũñ capearire biaápeyira. Teero tii, cūūrē sãññáyira:

—Jĩbũaya. ¿Noã mũurē páaarĩ? jĩyira.

⁶⁵ Pee apeyé jĩñemo, cūūrē buijãyira.

Jesuré Judíoare Dutirá Peti p̄top̄ nēewarigue
(Mt 26.59-66; Mr 14.55-64; Jn 18.19-24)

⁶⁶ Bóeri b̄toá dutirá, paiaré dutirá, Moisés jóarigue buerá neāyira. Teero tiirí, Jesuré Judíoare Dutirá Peti neārí wiip̄ nēewayira. Toop̄ jeari, cūūrē sāĩñáyira:

⁶⁷ —Wedeya ūsārē: ¿M̄m̄ Cōāmacū beserigu Cristo niĩ? jĩyira.

Cūū cūārē jĩyigu:

—Ȳm̄ múārē “cūūrā niĩā” jĩrĩ, padeorícu. ⁶⁸ Ȳm̄ múārē sāĩñárĩ, ȳm̄ricu. ⁶⁹ Ateré múārē wedeguda: Mecūāmena ȳm̄ niipetira sōwū Cōāmacū tutuare c̄onetōgū p̄to cūū diamacāpe duigudacu, jĩyigu.

⁷⁰ Cūū niipetira sāĩñáyira:

—¿Too docare m̄m̄ Cōāmacū macū niĩ? jĩyira.

—Múā jĩrōbirora cūūrā niĩā, jĩyigu.

⁷¹ Cūū jĩyira:

—Āpērā cūūrē wedesārā āmaānemorō booríga. Marĩ basirora cūū “ȳm̄rā niĩā” cūū jĩrēre t̄otóaa, jĩyira.

23

Pilato Jesuré sāĩñarigue

(Mt 27.1-2, 11-14; Mr 15.1-5; Jn 18.28-38)

¹ Cūū niipetira w̄m̄m̄ncā, Jesuré Pilatop̄re nēewayira.

² Toop̄ jea, cūūrē wedesān̄cāyira:

—Ānirē b̄uaáwū, ūsā judíoare ñañoḡārē. Cūū romanuā ōp̄rē wapatírere “ticorijāña” jĩĩ. “Ȳm̄ Cōāmacū beserigu Cristo niĩā; ȳm̄ múā ōp̄ niĩā”, jĩrucui, jĩyira.

³ Pilato cūūrē sāĩñáyigu:

—¿M̄m̄rā niĩ judíoa ōp̄? jĩyigu.

—M̄m̄ jĩrōbirora cūūrā niĩā, jĩyigu.

⁴ Pilato paiaré dutirāre, basocá niipetirare jĩyigu:

—Ānirē ñañaré tiívarigue buaríga, jĩyigu.

⁵ Cūūpe tutuaromena jĩnemoyira:

—Cūū niipetira Judea macārē cūū buerēmena atiditá dutirēre netōn̄cārĩ tiigú tii. Galileap̄ teero tiin̄cāyigu. Mecūtígārē atimacāp̄re teerora tiigú jeari, jĩyira.

Jesuré Herodes p̄top̄ nēewarigue

⁶ Teeré t̄ogú, sāĩñáyigu:

—¿Cūū Galilea macū niĩ? jĩyigu.

⁷ —Cūūrā niĩ, jĩyira.

“Herodes dutiré dita macū niĩ” jĩrēre t̄ogú, cūū p̄top̄ ticocoyigu. Teeb̄arecorire cūū Jerusalén̄p̄ niyigu. ⁸ Herodes Jesuré iñagū, bayiró ūseniyigu, yoari iñadugarigu niijigū.

Cũyeye maquẽrẽ wedeseri tuoyĩgu. Cũu tutuaremena tiiẽnorĩ ñadugamiyigu. ⁹ Teero tiigú, cũurẽ pee sãĩñamiyigu. Cũupe yũriyigu. ¹⁰ Paiaré dutirá, Moisés jóarigue buerá too ñanucũyira. Cũã bayiró Jesuré wedesārã peti tiyíra. ¹¹ Herodes cũyara suraramena Jesuré ñañarõ tiiápeyira. Cũurẽ buijārã, sotoá macārõ añurõrẽ sããyira. Tooména Pilato putopu ticocoyigu sũcã. ¹² Tiiburecora Herodes Pilatomena câmerĩ quẽnoyíra. Too sugueropure câmerĩ ñadugariyira.

Jesuré sãĩdutrigue

(Mt 27.15-26; Mr 15.6-15; Jn 18.39–19.16)

¹³ Too síro Pilato paiaré dutirãre, Judíoare Dutirá Petire, tiimacã macārã basocãre néoyigu. ¹⁴ Cũãrẽ jĩiyigu:

—Múã ãnirẽ yuu putopu néeatiauwũ. “Basocãre ñañogú tiii”, jĩãwũ. Yuu múã ñacoropu cũurẽ sãĩñamiãwũ. Múã wedesããriguere ñañarẽ buaríga. ¹⁵ Herodecã buaríarigu niĩãwĩ. Marĩrẽ opatutí ticocoarigu niĩãwĩ. Wapa cũurẽ sãĩrĩ tiiréno mania. ¹⁶ Teero tiigú, cũurẽ tãnaãri siro, wionécoguda, jĩimiyigu.

¹⁷ Pilato Pascuaricõrõ basocã usenirĩ boogú, sícã peresuwiipũ niigúrẽ wionécocuyigu. ¹⁸ Cũu jĩĩrere tuorã, niipetira sãcãrõména acaribíyira:

—¡Jesuré sãĩdutíya! ¡Barrabápere wionécodutíya! jĩiyira.

¹⁹ Barrabás romanuã dutirãre cõãdugagu, câmerĩsãiyigu. Basocãre sãiyigu. Teewapa peresutinoyigu. ²⁰ Pilato Jesuré wionécodugamiyigu. Teero tiigú, basocãre wedesenemoyigu sũcã. ²¹ Cũãpe acaribíyira:

—¡Curusapu cũurẽ páabiatu sãĩdutíya! jĩiyira.

²² Pilato ñĩĩrĩ jĩĩgũ tiyígu sãa:

—¿Ñeenó ñañarẽ tiĩrĩ cũu? Wapa cũurẽ sãĩrĩ tiiréno buaríatu. Teero tiigú, cũurẽ tãnaãri siro, wionécoguda, jĩimiyigu.

²³ Basocãpe putuáiyira. Bayiró acaribíyira. Cũurẽ curusapu páabiatu sãĩdutíyira. Cũã Pilatore docacũmurĩ tiyíra. ²⁴ Teero tiigú, cũã sãĩrere tiidutíyigu. ²⁵ Basocã wionécodutiariguere wionécoyigu. Cũu dutirãre cõãdugare wapa, basocãre sãĩrẽ wapa peresuwiipũ sõnecorigu niipacari, wionécoyigu. Jesuré wiyayigu, cũã booró tiidutígu.

Jesuré sãĩrígue

(Mt 27.32-44; Mr 15.21-32; Jn 19.17-27)

²⁶ Jesuré sãĩrã wãara néewayira. Cũã too wãari, sícũ Cirene macã macũ cãpũpu niĩarigu putuãatigu tiyígu. Cũu wãmecutiyigu Simón. Cũurẽ ñee, Jesús apawari curusare cũu siro apanũnũse dutiyira.

27 Jesuré paḡ basocá nḡnyíra. Numiã bóaneõrã bayiró uti acaribínḡnyeyira. 28 Jesús cãmenũcã ñña, cããrẽ jĩiyiḡ.

—Jerusalén macãrã numiã, yḡre utirijãña. Múãrẽ wáadarere utiya. Múã põnarẽ utiya. 29 Too síro múã ññaarõ netõãdacu. Teeburecorire múã jĩãdacu: “Põnamanírã numiã, põnacutíñahẽrã, ùpũõñáhẽrã ḡsenicua”, jĩãdacu. 30 Teero wáari, basocá jĩãdacua: “Ûtãyucu ùsãpũre ñaapeaaro; opaburi ùsãrẽ ññaarõ tiirére cãmotáaro”, jĩãdacua. 31 Yḡ wapa cḡohẽḡre ññaarõ tiirã, wapa cḡorãpere nemorõ ññaarõ tiãdacua, jĩiyiḡ.

32 Pḡarã basocá ññaarãrẽ Jesuména sãããdara néewayira. 33 “Dupucoro” wãmecutiroḡ jeayira. Toopú jea, Jesuré curusapḡ ráabiatuyira. Basocá ññaarãrẽ sícũ diamacãpe, ãpĩ acuniñape nũcõyira. 34 Jesús jĩiyiḡ:

—Pacu, ãniãrẽ acabóya. Cũã teero tiirére tḡomasĩriya.

Surara cãũye suti niimiãriguere batoadara, jĩbḡaapeyira. 35 Basocá toopú ññanucũyira. Judíoare Dutirá Peti Jesuré buirã jĩiyira:

—Ãpẽrãcãrẽ netõnéwĩ. Diamacãrã Cõãmacũ beserigḡ Cristo niigũjã, cũũ basiro netõnéãrõ, jĩiyira.

36 Suraracã cãũrẽ buijãyira. Cũũ pũto wáa, cãũrẽ vino piyare tĩãrã, jĩiyira:

37 —Mḡ judíoa õpũ niigũ, mḡ basiro netõnéña, jĩiyira.

38 Cũũya dupu sotoapḡ sicapĩ tuunoyiro. “ÃNI JUDÍOA ÕPÛ NIÍ”, jĩ jóanoyiro.

39 Sícũ basocá ññaagũ curusapḡ tusagũ Jesuré ññaarõ jĩiyiḡ:

—Mḡ diamacãrã Cõãmacũ beserigḡ niigũ, mḡ basiro netõnéña; ùsãcãrẽ netõnéña, jĩiyiḡ.

40 Æpĩ toopú tusagũpe cãũrẽ tutigḡ jĩiyiḡ:

—¿Mḡ Cõãmacũrẽ cuiridojãĩ? Marĩrẽ, cãũrẽ sícãrõména ññaarõ tiirã tiíya. 41 Marĩrẽ diamacãrã ññaarõ tiirã tiíya, marĩ ññaarõ tiirigue wapa. Cũũ doca ññaarẽ tiirĩmiyiḡ, jĩiyiḡ.

42 Jesuré jĩiyiḡ:

—Jesús, mḡ Õpũ sããgũ, yḡre wãcũwa.

43 Cãũrẽ yḡnyiyiḡ:

—Yḡ ateréja diamacãrã jĩã: Mecũãrã yḡmena ãñunetõjõãrõ niirõpḡ niigũdacu, jĩiyiḡ.

Jesús diarigue

(Mt 27.45-56; Mr 15.33-41; Jn 19.28-30)

44-45 Too síro coeritó jeari, niipetiro tiiditapḡ naĩtĩãjõãyiro. Muĩpũ búreco macũ bóeriyiḡ. Téẽ ñamica tres niirĩpḡ naĩtĩãtuyiro. Teero wáari, Cõãmacũwii popeapḡ Æñunetõjõãri

Tatia cãmotáyosari casero yigadiati, p̄acaserop̄u jeacotuayiro.
 46 Jesús bayiró acaribíyigu:

—Pacu, yáa yeeripũnarẽ bocañeña, jĩiyigu.

Teero jĩigũrã, diajõãiyigu.

47 Cien surara dutigá teero wáari ññagũ, Cõãmacũrẽ usenire ticoyigu.

—Diamacũrã ãni wapa cuohégũ niimiãyi, jĩiyigu.

48 Niipetira toopú ññarã jeaarira teero wáari ññarã, bayiró wãcũpatiyira. Teero tiirá, cúã cutirote páarara, p̄tuawayira.

49 Niipetira Jesús menamacãrã, Galileap̄u cãũrẽ n̄n̄uátirira numiãcã yoarop̄u teero wáarere ññanucũyira.

Jesuré ãtãtutip̄u cũũrigue

(Mt 27.57-61; Mr 15.42-47; Jn 19.38-42)

50-51 Sĩcũ Judea macũ Arimatea macã macũ niiyigu. Cũũ wãmecutiyigu José. Cũũ ãñugá, diamacũ tiigú niiyigu. Cõãmacũ dutiré basocãp̄ure niĩadarere coteyigu. Cũũcã Judíoare Dutirá Peti menamacũ niiyigu. Teero niipacu, cúã Jesuré sãdutiiri boorímiyigu. 52 Cũũ Pilato p̄uto sããwa, Jesuyá õpũũrẽ sãiyigu. 53 Too síro curusap̄u tusagũre néedioco, sutiró ãñurí caseromena cõmayigu. Túajea, ãtãgãp̄u coari tutip̄u cũũyigu. Tiituti sĩcũno cũũnoña manirí tuti niyiro. 54 Cũã yeerisãri b̄ureco maquẽ quẽnorí b̄ureco niyiro. Yeerisãri b̄ureco jeadaro péero d̄usayiro.

55 Jesuména Galileap̄u atirira numiã tiitutire ññayira. Jesuyá õpũũrẽ cũũrĩ ññayira. 56 Ññaãri siro, coerá, sitiaãñũre quẽnocũyira. Túajea, Moisére dutiré cũũrigue jĩĩrõbirora judíoa yeerisãri b̄urecore yeerisãyira.

24

Jesús masãmũãrigue

(Mt 28.1-10; Mr 16.1-8; Jn 20.1-10)

1 Cũã yeerisãri b̄ureco netõãri siro, bóerigã cúã sitiaãñũre quẽnocũãriguere néewa, cãũrẽ cũũri tutip̄u jeayira. 2 Toopú jeara, tiituti biamíríqui ãtãquicare aperopú nucũrĩ ññayira. 3 Sããjeara, Jesuyá õpũũrẽ b̄uariyira. 4 Teero tiirá, deero jĩĩmasĩriyira. Wãcũña manirõ p̄uarã ãmũã suti asiyáre sãñarira cúã p̄utorp̄u nucũrĩ ññayira. 5 Cũã bayiró cui, munibiáyira. Ëmũã cúãrẽ jĩiyira:

—¿Deero tiirá catigũre diarira cũũrõp̄ure ãmaãĩ? 6 ãnorẽ manĩ. Masãtoaawĩ. Galileap̄u niigũ, múãrẽ cũũ wederiguere wãcũña: 7 “Ym̄ niipetira sõwũrẽ ññarẽ tiirãp̄ure ticonogũdacu. Cũã ym̄re curusap̄u páabiatu sããadacua. Itiábureco siro masãmũãgũdacu”, jĩĩmiwĩrã, jĩiyira.

⁸ Teero jĩĩrĩ tuorá, cũũ wederiguere wãcũbuayira. ⁹ Cũũrẽ cũũri tutipũ jeaarira putuajeara, Jesús beserira oncere niipetirere wedeyira. Teero biiri ãpẽrã niipetirare wedeyira. ¹⁰ Jesús beserirare queti wederira noquẽrã niiyira: María Magdalena, Juana, María (Santiago paco), ãpẽrã numiã niiyira. ¹¹ Cũũ wedeariguere padeoriyira. “Teero jĩĩjãrã tiicúa”, jĩĩ wãcũjãyira.

¹² Cũũ teero jĩĩrĩ tuogú, Pedro cutuwáyigu, cũũrẽ cũũri tutipũ ãñagũ wáagu. Toopá munibiá, ãñasõnecogu, Jesuré cõmarí casero dícore ãñayigu. Teero wáariguere ãñamanijõã, cũũ niiri wiipũ putuajõãyigu.

Emaús wáarimaru Jesús puarãrẽ bauárigue
(Mr 16.12-13)

¹³ Tiiburecora puarã cũũrẽ padeorá Emaús macãpu wáara tiiyira. Jerusalén niĩarira wáari, Emaúspu jeaadaro once kilõmetros niĩã. ¹⁴ Cũũ niipetire wáariguere wedesewayira. ¹⁵ Teeré wedesera tiiri, Jesurá quẽmũ, cũũmena wáayigu. ¹⁶ Cũũrẽ ãñapacari, Cõãmacũ cúãrẽ ãñamasĩhẽrĩ tiiyigu. ¹⁷ Jesús cúãrẽ sãĩñáyigu:

—¿Ñeenórẽ wedesewara tiiri? jĩiyigu.

Cũũ bayiró bóaneõrã putuánucãyira. ¹⁸ Cleofas wãmecutigu yuuyigu:

—¿Mũũ sĩcũrã Jerusalénpu wáanetõãrigu atebúrecori toopá wáariguere masĩricotei? jĩiyigu.

¹⁹ Cũũpe cúãrẽ sãĩñáyigu:

—¿Deero wáaarĩ?

Cũũpe jĩiyira:

—Jesús Nazaret macũrẽ wáariguere wedesera tiiawã. Cũũ profeta niimiwi. Cũũ Cõãmacũ ãñacoropũ, niipetira ãñacoropure cũũ tiirigue, cũũ wedeseriguemena tutuanetõjõãmiwi. ²⁰ Piaré dutirá, Judíoare Dutirá Peti curusapũ páabiatu sãadutira, romanuãpũre ticowa. ²¹ Ûsã cũũrẽ “romanuã dutirere cõã, marí Israelya põna macãrã õpũ sããgũdaqui” jĩĩ wãcũmiwã. Cũũrẽ sãĩrĩ siro, itiábureco netõã. ²² Sĩquẽrã numiã ãsã menamacãrã ãsãrẽ bayiró ucuanere wedeawã. Mecũã bóeri cũũrẽ cũũri tutipũ jeaarira niimiãwã. ²³ Cũũya õpũũrẽ buaríarira niiawã. Putuajea, “ángelea bauáawã; ‘Jesús catii’, jĩĩawã” jĩĩ queti wedeawã. ²⁴ Cũũ wedeari siro, ãpẽrã ãsã menamacãrã cũũrẽ cũũri tutipũ ãñarã jeaarira niimiãwã. Cũũ numiã jĩĩãrirobirora buajeáarira niiawã cúãcã. Cũũpere ãñariarira niiawã, jĩiyira.

²⁵ Cũũrẽ jĩiyigu:

—Múã tuomasĩria. ¿Nocõrõ yoari múã profetas jóariguere padeohéra niiädari? ²⁶ “Cõãmacũ beserigu Cristo, cũũ Õpũ sããädari sũguero, ñañarõ netõgũdaqui”, jĩ jóarira niwã, jĩyigu.

²⁷ Niipetire Cõãmacũye queti jóaripũpu cũũye wedeserere wedeyigu. Moisés cũũ jóariguemena wedenucãyigu. Tée profetas jóariguemena wede yapacutiyigu.

²⁸ Cũã wári macãpu jeadara tiiri, Jesús tiimacãrẽ netõwãgudu tiiróbiro tiiyigu. ²⁹ Cũãpe cũũrẽ bayiró sãiyira:

—Ûsãmena putuáya. Ñamicapu niã; náijõãrõpu tiia, jĩyira.

Jesús sããwayigu cũãmena putuãgudu. ³⁰ Too síro cũãmena yaagu, pãrẽ née, Cõãmacũrẽ usenire ticoyigu. Túajea, puatásã, cũãrẽ ticoyigu. ³¹ Toorã “Jesús niĩ” jĩ ññamasĩyira. Cũũpe ditijõãyigu. ³² Cũã cãmerĩ jĩyira:

—Marĩ maapu atira, cũũ Cõãmacũye queti jóaripũ maquẽrẽ bueri, ãñurõ peti tũgueñaãwũ, jĩyira.

³³ Nocõrõrã Jerusalẽnpu cãmecóputuayira. Toopú jeara, Jesús beserira oncere, ãpẽrã cũã menamacãrãmena neããrirare buajeáyira. ³⁴ Too neããrirape cũãrẽ jĩyira:

—Niirõrã marĩ Õpũ Jesús diarigupu masããrigu niãwĩ. Simónrẽ bauárigu niãwĩ, jĩyira.

³⁵ Cũãcã maapu cũãrẽ wáaariguere wedeyira. Jesús pã puatásãrĩ cũã ññamasĩãriguere wedeyira.

Jesús cũũ buerãre bauárigue

(Mt 28.16-20; Mr 16.14-18; Jn 20.19-23)

³⁶ Cũã teerẽ wedesera tiiri, Jesús cũã decopu bauáyigu. Cũãrẽ ãñudutigũ jĩyigu:

—Ññurõ niirecutire múãpũre niãrõ, jĩyigu.

³⁷ Cũũrẽ ñña, bayiró cuiyira. “Diarigu wãtĩ niiqui”, jĩ wãcũmiyira. ³⁸ Cũũ cũãrẽ jĩyigu:

—¿Deero tiirã cuii? ¿Deero tiirã “Jesús mee niĩ” jĩ wãcũi? ³⁹ Ññaña yée wãmorĩrẽ, yée dũporire. Yũurã niã. Yũure padeñãrã atiñate. Diarigu wãtĩ õpũcutiriqui.*

⁴⁰ Teero jĩgũrã, cũũye wãmorĩrẽ, cũũye dũporire ãñooyigu. ⁴¹ Cũã useni ññamanijõãrã, padeoríyira ména. Teero tiigú: —¿Yaarẽ cuoi? jĩyigu.

⁴² Wai cããrĩõãri dũcare ticoyira. ⁴³ Cũũpe ñee, cũã ññacoro yaayigu. ⁴⁴ Cũãrẽ jĩyigu:

—Yũure wáariguere tiatorpu múãmena niigũ, wedewu: “Niipetire Moisére dutirẽ cũũrigue, profetas jóarigue, Salmopũpu jóarigue yũure wáaadare niirõ tiia”, jĩ wedemiwũrã yũũ, jĩyigu.

* **24:39** Pecasãyemena: no tiene carne ni huesos. Múã ññarĩrã, yũũ õpũcutia, jĩyigu.

45 Teeré jĩtoa, Cõamacũye queti jóaripũ maquẽrẽ cúãrẽ tuomasĩrĩ tiyĩgũ.

46 —Biuro jóanowũ, jĩiyigũ—. “Cõamacũ beserigũ Cristo diagũdaqui. Itiabũreco siro masãũãgũdaqui. 47 Cristo basocãre tiibosãrere wedenoãdacu. ‘Mũã ñañarẽ tiirere acabóri boorã, wãcũpati, wasoyã’, jĩ wedenoãdacu. Teeré Jerusalénpu wedenãcã, too síro niipetiropu wedenõadacu”, jĩ jóanowũ. 48 Mũã teeré wedeadaara niã. 49 Yũũ Pacũ mũãrẽ too sũguerõpu jĩrirobirora Espĩritu Santore yũũ ticocõgũda. Teero tiirã, yue-jĩña ména atimacãpã. Espĩritu Santo jeagũ, mũãrẽ tutuare ticõgũdaqui, jĩiyigũ.

Jesuré néemũãrigue
(Mr 16.19-20)

50 Too síro Jesús cúãrẽ Betania wesapu néewayigũ. Toopũ jea, cũye wãmorĩrẽ súumõco, “niipetire mũãrẽ ãñurõ wãaaro” jĩiyigũ. 51 Teero jĩgũrã, cúãrẽ toorã cũũ, ãmũãsepu néecomũãwanoyigũ. 52 Cũã cũũrẽ padeoári siro, bayiró useniremena Jerusalénpu putãajõãyira. 53 Cõamacũwiipu naĩrõ wãa, Cõamacũrẽ “ãñugũ niã” jĩrucujãyira.

JUAN

Jesucristoye quetire jóarigue

Jesucristo Cõãmacũ wãcũrere wedegũdu atirigue

¹ Sicatopũra Cõãmacũ wãcũrere marĩrẽ wedegũdu niitoarigu niiwĩ. Cõãmacũmena niirigu niiwĩ. Cũũrã Cõãmacũ ni-ijãrigu niiwĩ. ² Cũũ sicatopũra Cõãmacũmena niitoarigu niiwĩ. ³ Cõãmacũ cũũmenarã niipetirare, niipetirere tiirigu niiwĩ. Niipetira, niipetire cũũmenarã tiirigue niĩã. ⁴ Cũũ catiré petihérere ticogũdu niirigu niiwĩ. Tee catiré ticogũra basocáre sãwócore tiiróbiro niirigu niiwĩ. ⁵ Basocá niirõ naĩtĩãrõpu tiiróbiro niiriro niiwũ. Cũũ sãwócoogu toopáre sãwócoqui. Naĩtĩãre tee sãwócorere cãmotãmasĩricu.

⁶ Cõãmacũ sĩcũ basocáre ticocosuguerigu niiwĩ. Cũũ wãmecutiwi Juan. ⁷ Cũũ sãwócoogyey quetire wedegu atirigu niiwĩ, niipetira tee quetire padeoáro jĩĩgũ. ⁸ Cũũ sãwócoogu mee niirigu niiwĩ. Teero tiigú, sãwócoogyey quetipere wedegu atirigu niiwĩ. ⁹ Sãwócoogu peti atigũdu tiirigu niiwĩ atibúrecopũre. Cũũ niipetirare tũomasĩre ticogũdu niirigu niiwĩ.

¹⁰ Cõãmacũ cũũmena atibúrecore tiirigu niipacari, cũũ ãnopú niirĩ, atibúreco macãrãpe cũũrẽ ãnãmasĩririra niiwã. ¹¹ Cũũya ditapu jeawi. Too macãrã cũũya dita macãrãpe cũũrẽ bocariwa. ¹² Sĩquẽrã cũũrẽ boca, padeowá. Cõãmacũ niipetirare cũũrẽ padeorãre cũũ põna wáari tiiwĩ. ¹³ Cõãmacũ põna niiré marĩ pacũsũmũã põnacutĩre tiiróbiro niiria. Marĩ pacũsũmũã cúã tiirémãna, teero biiri cúã põnacutĩdugaremãna põnacutĩcua. Cõãmacũ põna niirépe merẽã niĩã. Cõãmacũ cũũ boorémãna basocáre cũũ põna wáari tiiquĩ.

¹⁴ Cõãmacũ wãcũrere marĩrẽ wedegũdu basocú bauãrigu ni-iiwĩ. Cũũ ãsãmãna niiwĩ. Basocáre ãñurõ peti tiijãwĩ. Niipetire cũũ wedeserigue, cũũ tiirigue diamacú niiwũ. Cũũ asibatérere, cũũ uputĩ macũ niirecutirere ãñawũ. Tee uputĩ maquẽrẽ Cõãmacũ macũ sĩcũ niigú dícu cõoquí. ¹⁵ Juan cũũyey quetire wedegu, bayiró busurómena biiro jĩĩ wedewi:

— ãnirã niĩ yũũ múãrẽ wedeserigu. Biiro jĩĩwũ: “ ãpĩ yũũ siro atiqui. Cũũ yũũ bauáadari sugueropũre niitoayigu. Teero tiigú, cũũ yũũ nemorõ niiqui”, jĩĩãwũ, jĩĩwĩ.

¹⁶ Cũũ marĩrẽ ãñurõ peti tiijãqui. Teero tiigú, marĩrẽ ãñurere ticorucujãqui. ¹⁷ Cõãmacũ Moisémena cũũ dutirere ticorigu ni-iiwĩ. Jesucristomenape cũũ basocáre ãñuré ticorere, teero biiri diamacú niirere masĩrĩ tiirigu niiwĩ. ¹⁸ Sĩcũnopera Cõãmacũrẽ

ĩñariqui. Cũũ macũ sĩcũ niigũ cũũmena niirucugũ cũũ Pacure marĩrẽ masĩrĩ tiiwĩ.

Juan Bautista Jesuyére wederigue
(Mt 3.11-12; Mr 1.7-8; Lc 3.15-17)

19 Jerusalén macārã judíoare dutirá Juan p̄topũ paiaré, teero biiri levita basocare sãĩñá dutira ticocorira niiwã. Cũãpeja cũũ p̄topũ jeara: —¿Niirũno basocũ niimiĩ m̄m̄? jĩwã.

20 Cũũpe cũãrẽ yayiõro manirõ, diamacúrã wedewi:

—Ȳm̄ Cõãmacũ beserigũ Cristo mee niĩã, jĩwĩ.

21 —Too docare ¿niirũno niĩ? ¿M̄m̄ Elías niĩ? jĩwã.

—Niiria ȳm̄ja, jĩwĩ.

—¿M̄m̄ profeta, basocá cũã “atigũdaqui” jĩrigũ niĩ? jĩwã.

—Niiria, jĩwĩ cũũpeja sũcã.

22 Teero tiirá, cũãpeja sãĩñánemowã:

—Too docare ¿niirũno niĩ m̄m̄? Ƴsãrẽ ȳm̄ya; Ƴsãrẽ tico-coarirare wedeada ra tia. ¿M̄m̄ basiro deero tũgueñaĩ? jĩ sãĩñãwã sũcã.

23 Cũãrẽ cũũpe ȳm̄wĩ:

—Ȳm̄ niĩã yucũ manirõ, basocá manirõpũ bayirõ busurõmena wedegũ. Profeta Isaías wederirobirora ateré wedea ȳm̄cã:

Sĩcũ õpũ atiadarimarẽ quẽnarõ tiirõbiro,

marĩ Ɔpũ atiadari suguero,

mũã ñañarẽ tiirere duujã, ãñurõ niyueya,

jĩã, jĩwĩ.

24 Juanrẽ sãĩñãrã jearira fariseo basoca ticocoarira niirira niiwã. 25 Cũãpeja cũũrẽ sãĩñánemowã sũcã:

—Too docare m̄m̄ Cõãmacũ beserigũ Cristo o Elías o profeta cũã “atigũdaqui” jĩrigũ niiripacũ, ¿deero tiigũ wãmeõtiĩ? jĩwã.

26 —Ȳm̄ ocoména wãmeõtia. Ɔpĩpé mũã watoapure mũã ññamasĩhẽgũ niĩ. 27 Cũũ ȳm̄ siro atigũdape ãñunetõgũ niiqui. Ȳm̄peja cũũrẽ sĩcãrĩbiridojãcu, jĩwĩ.

28 Tee Betania wãmecutiro día Jordán apeniñapú teero wáawũ. Toopú Juan basocáre wãmeõtiwi.

Jesús cordero tiirõbiro niĩ

29 Apebúrecope Juan Jesús atiri ññagũ, jĩwĩ:

—jĩñaña! Ɔnirã Cõãmacũ ticodiocorigũ, cordero tiirõbiro niigũ niĩ. Cũũ diarémãna atibúreco macārã ñañarẽ tiirere petirĩ tiigũdaqui. 30 Ȳm̄ mũãrẽ ateré wedeawũ: “Sĩcũ basocũ ȳm̄ siro atigũdaqui. Cũũ ȳm̄ bauáadari sugueropũ ni-itoayigũ. Teero tiigũ, cũũ ȳm̄ nemorõ niiqui”, jĩãwũ. Ɔnirẽna wedeseawũ. 31 “¿Noã niĩ?” jĩmasĩritũ ména. Masĩripacũ,

Israelya pōna macārã cūūrē masiārō jīīgū, cūūrē ocoména wāmeōtigu atiwu, jīīwī.

³² Juan wedenemowī:

—Espíritu Santo sīcū bua tiiróbiro baugú ūmūāsepū diiátiri iñawū. Ānipúre jeapeawi. ³³ “¿Noã niī?” jīīmasīritu ména. Yūure ocoména wāmeōtidutigu yūure biiro jīīti: “Mūu Espiritu Santo diiáti, sīcūpūre jeapeari iñagūdacu. Cūūrã Espiritu Santore ticodiocogūdu niī”, jīīti. ³⁴ Cūū teero jīīrirobirora yūu iñawū. Teero tiigú, ateré wedea: Ānirã niī Cōāmacū macū, jīīwī Juan.

Jesús buerá niisuguerira

³⁵ Apebúreco Juan toopú niīwī sūcā. Ūsã pūarã cūū buerá cūūrē bapacūtiwu. ³⁶ Juan Jesús netōwári iñagū, ūsārē jīīwī:

—jīīñaña! Ānirã Cōāmacū ticodiocorigu, cordero tiiróbiro niigú niī, jīīwī.

³⁷ Cūū teero jīīrī tūorá, ūsã pūarã Jesuré nūnūwū. ³⁸ Jesús cāmenucā, ūsã nūnūrī iñagū: —¿Ñeenórē āmaāi, yūure nūnūrã? jīīwī.

—Rabí, jīīwū ūsāpe—. (Rabí “basocáre buegú” jīīdugaro tia.) ¿Noopú niīārī mūu? jīīwū.

³⁹ —Jāmu, iñarã atiya, jīīwī ūsārē.

Ūsã cūūmena wáa, cūū niirōpū iñarã jeawu. Ñamicapu niīwū. Teero tiirá, cūūmena niinañiōjōāwū.

⁴⁰ Yūūmena Jesuré nūnūgú Andrés wāmecūtiwi. Cūūcā Juan basocáre wāmeōtigu wederiguere tūowí. Cūū Simón Pedro bai niīwī. ⁴¹ Andrés cūū sōwū Simónrē máata buajeá, cūūrē jīīyigu:

—Mesías Cōāmacū “ticodiocogūda” jīīrigure buajeáawū, jīīyigu. (Mesías “Cristo Cōāmacū beserigu” jīīdugaro tia.)

⁴² Cūūrē Jesús putopū suojeáwi. Jesús cūūrē iñagū, jīīwī:

—Mūu Simón niīã Jonás macū. Too síro mūurē “Cefas” jīīadacua, jīīwī. (Cefas āpērāyémēna Pedro niīã.)*

Jesús Felipe, Natanaelre “jāmu” jīīrigue

⁴³ Apebúreco Jesús “Galileapu wáaada” jīī wācūrigu niīwī. Cūū toopú wáadari suguero, Felipe buajeá: —Jāmu yūūmena, jīīwī.

⁴⁴ Felipe Betsaida macā macū niīwī. Andrés, Pedro too macārãrã niīwā. ⁴⁵ Felipe Natanaelre buajeá, jīīyigu:

—Moisés jóaripūpu jīīrigure buajeáawū. Profetacā cūūye maquērēna jóarira niīwā. Jesús Nazaret macū, José macū cūū jīīnogū niī, jīīyigu.

⁴⁶ Natanael jīīyigu:

* **1:42** “Cefas” arameoayemēna, teero biiri “Pedro” griegoayemēna “ūtāgā” jīīdugaro tiicú.

—Nazaretpure sīcū añugúno manĩ.

Felipe yũuyigũ:

—Jãmũ, ññaco marĩ, jĩyigũ.

⁴⁷ Jesús Natanael atiri ññagũ: —Ñni Israelya pōna macũ peti, tiiditóre manigú niĩ, jĩwĩ.

⁴⁸ Natanael cūũrẽ sãññáwĩ:

—¿Deero tii mũũ yũũre masĩ? jĩwĩ.

—Felipe mũũrẽ sũoádari sũguero, yũũ mũũrẽ ññatoaawũ mée. Yucũũ higuerağũ docarũ niĩawũ mũũ, jĩwĩ.

⁴⁹ —Rabí, mũũ Cõãmacũ macũ niĩã. Israelya pōna macãrã õpũ niĩã, jĩwĩ.

⁵⁰ —¿“Higuerağũ docarũ niĩawũ mũũ” yũũ jĩrere tũogú, yũũre padeói? Too síropure mũũ tee nemorõ añurẽ petire ññagũdacu, jĩwĩ.

⁵¹ Jesús jĩñemowĩ:

—Yũũ múãrẽ aterėja diamacũrã jĩã: Too síropũ múã ãmũãse pãõrĩ ññãdacu. Ángelea Cõãmacũyara yũũ niipetira sõwũ pũtopũ mũãwa, diiátiri ññãdacu,† jĩwĩ.

2

Canáũ wãmosiari bosebũreco

¹ Itiábũreco wáaro tiirí, Caná Galilea ditapũre wãmosiari bosebũreco tiipéowa. Jesús paco toopú jeawo. ² Jesuré, ãsã cūũ buerácãrẽ boocórira niiwã. ³ Cũã bosebũreco tiirí, vino petijõãwũ. Teero tiigó, Jesús pacopėja cūũrẽ jĩwõ:

—Macũ, vino petijõããyu.

⁴ Cūũpeja coore yũũwĩ:

—Paco, ¿deero tiigó yũũre wedei? Yũũ teeré tiirítõno jearia ména, jĩwĩ.

⁵ Coopeja tii bosebũreco tĩãcoterare: —Cūũ dutiró tiiyá, jĩwõ.

⁶ Toopú seisparũ ãtãparũ niiwã. Ñsã judiõare dutirobirora jũĩrĩrẽ coseádare oco posetĩre niiwã. Pacarãrũ niiwã: Sicarũre pairó oco cincuenta o setenta litros sããwũ. ⁷ Jesús tĩãcoterare: —Ateparũrũ ocoré piosãdadodũpoya, jĩwĩ.

Teeparũre piosãdadorira niiwã. ⁸ Teero tiiári siro, Jesús cūãrẽ jĩwĩ:

—Bosebũreco tiipéogũre péero waané, néewaya.

Cũã “jáũ” jĩ, néewawa. ⁹ Bosebũreco tiipéogũ tee oco vino cotowéoariguere sñiñáwĩ. Jesús tiiriguere masĩririgũ niiwĩ ména. Tĩãcoterape teeparũre piosãdadojĩrã, masĩwã. Sñiñããri siro, wãmosiagũre sũocó, ¹⁰ jĩwĩ:

† 1:51 Génesis 28.12.

—Niipetira sicato vino tñarã, ãñurére tñasuguecua. Pairó sñiãri siropu, búri niirére tñacua. Mũupe ãñuré vinopere síropu tñadutiayu, jñwĩ.

11 Jesús Caná Galilea ditapu teeré tiiwí. Tee cũu tutuaremena sicato tiiñonucãre niiwũ. Teemena cũu tutuarere eñowĩ. Teeré ñnarã, ñsã cũu buerá cũurẽ padeowá.

12 Too síro Jesús Capernaum macãpu búawawi. Cũu paco, cũu baira, ñsã cũu buerá cũumena wáawu. Ñsã tiimacãpũre sĩquẽ bũrecori niiwũ.

*Jesús Cõãmacũwiipũ dúari basocare cõãwionecorigue
(Mt 21.12-13; Mr 11.15-18; Lc 19.45-46)*

13 Pascua judíoa bosebũreco jeaadaro péerogã dusawá. Teero tiigá, Jesús Jerusalénpu wáawi. 14 Toopú jeagu, Cõãmacũwiipũ wáawi. Tiiwí wesa macã yeparũre wáicura dúari basocare buajeáwi. Toopũre wecuaré, ovejare, buare dúawa.* Æpẽrã apeyé dita maquẽ niyerure wasorí basoca toopú duiwa. 15 Cũã teero tiirí ñnagũ, Jesús tãnarídare quẽnowĩ. Tiidamena dúari basocare, cúãyara ovejare, wecuaré tãnawíonecowi. Niyeru wasorí basocaye niyerure maabatéwi. Cũãye mesarire tuunécõãcũjãwĩ. 16 Buare dúari basocare jñwĩ:

—Ñniãrẽ néewitiwaya. Yũu Pacũya wiire dúari wii tiiríjãña, jñwĩ.

17 Cũu teero tiirí ñnarã, Cõãmacũye queti jóaripũpu ate jóariguere ñsã wãcũwũ: “Cõãmacũ, yũu mũũya wiire maĩnetõre yũu popeapu jũũwitiro tiiróbiro tũgueñaga”,† jñ jóanoã.

18 Judíoare dutirápeja cũu cõãwionecori ñnarã, cũurẽ jñwã:

—¿Noã dutirómena cõãwionecoi? Cõãmacũ dutirómena tiigúja, tiiẽñoña ñsãrẽ, jñwã.

19 Jesupéja cúãrẽ jñwĩ:

—Atiwiiré cõãjãña. Itiábũreco siro yũu quẽnogúda sũcã, jñwĩ.

20 Judíoare dutirápeja jñwã:

—Atiwiiré tiirá cuarenta y seis cũmarĩ peawá. ¿Mũũpeja itiábũreco siro quẽnogúdari? Tiimasĩricu sáa, jñwã.

21 Jesupéja wiiré wedesegu, cũũya õpũũrẽ wáaadare wedesegu tiiwí. 22 Teero tiirá, cũu dia masãri siropu, tee cũu wedeseriguere ñsã wãcũwũ. Teeré wãcũrã, Cõãmacũye queti jóaripũpu jóariguere, teero biiri Jesús wedeserigüecãre padeowá.

Jesús basocá wãcũrére masĩqui

23 Pau Jerusalénpu Pascua bosebũreco neãwã. Cũã Jesús tutuaremena pee tiiñonore ñnawã. Teeré ñnarã, “Cõãmacũ

* **2:14** Basocá wáicurare sãĩãri siro, pairé sãĩdutí, sóepeodutiya. † **2:17** Salmo 69.9.

ticodiocorigu niiqui” jĩrã, cãurẽ padeowá. ²⁴⁻²⁵ Jesupé cããrẽ ñnamasĩpetijãgũ, ãpẽrã wedero manirõ cãũ basiro basocá niipetira cãã wãcũrẽre masĩpetijãwĩ. Teero tiigú, “cãã ‘padeóa’ jĩpacari, diamacú padeorá mee niĩya” jĩmasĩjãwĩ.

3

Nicodemo Jesuména wedeserigue

¹ Sícũ fariseo basocũ niĩwĩ. Cãũ wãmecũtiwi Nicodemo. Cãũ judíoare dutirá menamacũ niĩwĩ. ² Sicañami Nicodemo Jesurẽ ññagũ jeawi. Cãũrẽ jĩwĩ:

—Basocáre buegú, Cõãmacũ mũũmena niiqui. Teero tiigú, cãũ tutuare ticoréména mũũ tiiẽñomasĩã. Mũũ tiiẽñore ññarã, ùsã ateré masĩã: Cõãmacũ mũũrẽ ticodiocojĩyi ùsãrẽ buedutigu, jĩwĩ.

³ Jesús cãũrẽ yũũwi:

—Yũũ mũũrẽ ateréja diamacúrã jĩã: Sícũ sicatopũ bauárirobiro bauánemoripacu, Cõãmacũ dutiré jeaboarigue cãũpũre jearicu, jĩwĩ.

⁴ Nicodemo cãũrẽ sãĩñáwĩ:

—¿Deero tii marĩ busũári siro, marĩ pacoya páatipũ sããwa, bauábogari sũcã? Sããwa, bauámasĩricu, jĩwĩ.

⁵ Jesús cãũrẽ yũũwi:

—Yũũ ateréja diamacúrã jĩã: Sícũ ocoména, teero biiri Espíritu Santomena bauáheri, Cõãmacũ dutiré jeaboarigue cãũpũre jearicu. ⁶ Basocá põna basocára niĩcua. Cũãrã Espíritu Santomena bauára, Cõãmacũ põna sããcua. ⁷ Teero tiigú, mũũ “niipetira sicato bauárirobiro bauánemorõ booa” jĩrẽre tũogú, tũomanĩrijãña. ⁸ Mũũ masĩã: Wĩno noo booró páapucu. Wĩno busuri tũopacú, ¿noopé atii; noopé wáai? jĩmasĩricu. Espíritu Santomena bauári tiiré tee tiiróbiro wáaa, jĩwĩ.

⁹ Nicodemo jĩwĩ:

—¿Deero tiiró teero wáabogari? jĩwĩ.

¹⁰ Jesús cãũrẽ yũũwi:

—Mũũ Israelya põna macãrãrẽ Cõãmacũye maquẽrẽ buegú niipacu, ¿teeré masĩrii? ¹¹ Yũũ ateréja diamacúrã jĩã: Ùsã masĩrere, ùsã ññariguere múãrẽ wedea. Múãpe ùsã wederere padeorícu. ¹² Atibúrecopũ wáarere yũũ wederi, múã padeoría. Ñmũãsepũ wáarepereja yũũ wedericãrẽ, nemorõrã padeorícu.

¹³ Sícũ basocú ãmũãsepũ muãwarigu maniquí. Yũũ niipetira sõwũ ãmũãsepũ niirigu diiátiwu. ¹⁴ Tíatopũre yucu manirõpũ Moisés ãña cõmeména tiiríguere yucũgũpũ néemũõnũcõyigu.* Cãũ ãñarẽ néemũõnũcõrirobirora yũũ niipetira sõwũcã

* **3:14** Ñña bacoáira Moiséyagu ãñarẽ ññarã, netõnénoyira. Ññaña Números 21.9.

néemõnõncõnogũdu niiã. ¹⁵ Biiro yũre tiirémēna niipetira yũre padeorá catirucujããdacua, jĩwĩ Jesús.

Cõãmacũ cũũ macũrẽ ticodiocorigue

¹⁶ Cõãmacũ atibúreco macũrẽ bayiró maĩjĩgũ, cũũ macũ sícũ niigũrẽ ticodiocorigũ niiwĩ. Teero tiirá, niipetira cũũ macũrẽ padeorá pecamepũ wáaricua; cũũmena catirucujããdacua. ¹⁷ Cõãmacũ atibúreco macũrẽ “ñañarõ tiigúda” jĩgũ mee cũũ macũrẽ ticodiocorigũ niiwĩ; cũũrẽ netõnéãrõ jĩgũ ticodiocorigũ niiwĩ.

¹⁸ Cõãmacũ cũũ macũrẽ padeoráre ñañarõ tiiríqui. Cũũrẽ padeohérape ñañarõ tiinóãdara niitoaya méē Cõãmacũ macũ sícũ niigũrẽ padeohére wapa. ¹⁹ Cõãmacũ macũ sãwócore néeatigũ tiiróbiro atibúrecopũre atiwĩ. Basocápe ñañaré tiirá niijĩrã, sãwócore néeatigũre booríyira. Ñañarére tiidugájĩrã, naĩtĩãrõpũ putũádũgayira. Teero tiigú, Cõãmacũ cũũrẽ ñañarõ tiigúdaqui. ²⁰ Ñañaré tiigú sãwócore cõogũre booríqui. Cũũ ñañaré tiirére bauanéĩ boohégu, sãwócore putopũ jeadũgariqui. ²¹ Diamacũrã añuré tiigũpe sãwócore néeatigũre nũnũrucúqui. Añuré tiigú sãwócore putopũ niirĩ, basocá cũũ tiirére ñããya. Cũũ Cõãmacũ booróbiro tiirĩ, ñãnoã.

Juan Bautista Jesuyére wedenemorigue

²² Too síro Jesús ãsã cũũ buerámēna Judea ditapũ wáawũ. Toopũre basocáre wãmeõtira, yoari mee niiwũ. ²³ Juan Enón wãmecutiropũ niiyigũ. Enón Salim wãmecutiri macã putogã niiwũ. Toopũre oco niirõ niiwũ. Teero tiigú, toopũre wãmeõtigu tiiyigũ. Basocá cũũ putopũ wãmeõtidutira wáayira. ²⁴ Juan cũũrẽ peresuwiipũ sõnecoadari sũguero, toopã niiyigũ.

²⁵ Sicabũreco Juan buerére nũnũrã sícũ judíoare dutirá menamacũmena bayiró cãmerĩ wedeseyira. Cũũrẽ dutiré jĩrõbirora cosedutíre maquẽrẽ cãmerĩ wedeseyira.

²⁶ Too síro cũũ Juan putopũ wáa, cũũrẽ jĩyira:

—Ësãrẽ buegú, jõõ niirito, día Jordán apeniñapú mũũmena niirigu, ãsãrẽ mũũ wederigu mecútĩgãrẽ wãmeõtigu tiíawĩ. Niipetira cũũrẽ nũnũrã tiíawã, jĩyira.

²⁷ Juan cũũrẽ yũnyigũ:

—Sícũno añurére tiirĩ, Cõãmacũ cũũrẽ ticorigue niiã. ²⁸ Múã yũũ wederiguere tũotóawũ. Yũũpeja “Cõãmacũ beserigu Cristo mee niiã” jĩwũ. Yũũ cũũ sũguero ticocorigũ niiã. ²⁹ Queorémēna teeré wedegũda: Wãmosiãgũdu nũmo cũũyago niico. Cũũ menamacũ cũũ wedeserere tũoquí. Teeré tũogú, bayiró useniquĩ. Teero tiigú, yũũ wãmosiãgũdu menamacũ usenirõbirora bayiró useniã. ³⁰ Basocá ñãcoropũ cũũ yũũ

nemorõ ɸpɸtɨ́ macũ wáaro booa; yũɸpe bári niigú pɸtɨ́áɸgudacu, jĩyigɸ.

Ɛmũãsepɸ atirigɸye maquẽ

³¹ Ɛmũãsepɸ atirigɸ niipetira nemorõ niĩ. Atibúreco macãrãpe atibúreco maquẽ dícuɸ masĩcuá; teeré wedesecua. Ɛmũãsepɸ atirigɸpe niipetira nemorõ niĩ. ³² Cũũ ẽmũãsepɸ cũũ ñnariguere, cũũ tɸoríguere wedesei. Cũũ wedeserere padeoráno manicúa. ³³ Cũũ wedeserere padeogúnope Cõãmacũ wedeserecãrẽ padeoquí. “Cõãmacũ wedesere diamacũ niĩã”, jĩiqui. ³⁴ Cõãmacũ Espíritu Santore cãmotáro manirõ ticorigɸ niĩwĩ Jesuré. Teero tiigú, Jesús Cõãmacũ wãcũrere wedesei. ³⁵ Cõãmacũ cũũ macũrẽ maĩgú, niipetirere, niipetirare dutimasĩrere ticoyigɸ. ³⁶ Cũũ macũrẽ padeogúno catiré petihére cɸoquí. Cũũrẽ tɸohégɸnope catiré petihére buarígudaquí. Cõãmacũ bayiró cúaremena cũũrẽ ññarõ tiigúdaquí.

4

Jesús Samaria dita macõmena wedeserigɸ

¹⁻² Paɸ basocá Jesuré nɸnɸwã. Juan wãmeõtiri basocɸ nemorõ ẽsã Jesús buerãpe basocãre wãmeõtiwɸ. Jesús basiro cũãrẽ wãmeõtiriwi. Paɸ basocá Jesuré nɸnɸré quetire, teero biiri cũã wãmeõtire quetire fariseo basoca tɸoyíra. Jesús “cũã tee quetire tɸoáyira” jĩĩrere tɸoári siro, ³ ẽsã Judeapɸ niĩãrira Galileapɸ wáawɸ.

⁴ Toopú wáara, Samaria ditapɸ netõwáro niirõ tiiwá. ⁵ Tiiditapɸre Sicar wãmecɸtiri macãɸ jeawɸ. Tiimacã pɸto tíato macũ Jacob sicadita sãiyigɸ. Too síro tiidita cũũ macũ Joseuré pɸtɨ́áyiro. ⁶ Tiiditapɸ oco waarí cope Jacob tiirí cope niiwũ. Jesús yoaro wáa, páasutigɸ, tiicope wesapɸ jeanuãwĩ. Coeritó niiwũ.

⁷⁻⁸ Cũũ toopú duititabe, ẽsã yaaré sãĩrã wáara, macãɸ pɸyawawɸ. Ɛsã toopú wáaari siro, sĩcõ numiõ Samaria dita macõ tiicopeɸ oco waagó jearigo niiwõ. Jesús coore jĩyigɸ:

—Yũɸre oco tããña, jĩyigɸ.

⁹ Judíoa Samaria dita macãrãmena cãmerĩ ñnadugariya. Teero tiigó, coore cũũrẽ jĩyigo:

—¿Deero tiigú mɸɸ judíoaɸ niipacɸ, yɸɸ Samaria dita macõrẽ oco sãĩ? jĩyigo.

¹⁰ Jesús yɸɸyigɸ:

—Mɸɸ Cõãmacũ basocãre ticorere masĩria. Yũɸcãrẽ masĩricu, Mɸɸ masĩgõjã, yũɸre sãibóajĩyɸ. Mɸɸ sãĩrĩ, yũɸre oco catiri tiirẽ petire ticoboaajĩyɸ, jĩyigɸ.

¹¹ Coore yɸɸyigo:

—Muu ocoré waanériru cuoría. Aticopé ñcũári cope niĩ. ¿Noopú muu oco catiri tiirére buabógari? ¹² Marĩ ñecũ Jacob aticopé maquẽrẽ sñiyígu. Cũũ põna, cũũyara ecarácã sñiyíra. Cũũ marĩrẽ aticoperé cũũyígu. ¿Mũũreja cũũ nemorõ niĩ? jĩyigo.

¹³ Cũũre jĩyígu:

—Niipetira aticopé maquẽ ocoré sñirã sñidugáadacua sũcã. ¹⁴ Yuu ticorépere sñigúno sñidugánemoriqúi. Cũũre cũũya yeeripũnarũ oco õmayucoro tiiróbiro niĩadacu. Teeména catirucujãgũdaqui, jĩyígu.

¹⁵ —Too docare yũũre teeocore ticoya. Muu yũũre ticori, yũũ oco sñidugánemoricu. Teero biiri aticoperé oco waadugágo ññanucũnemoricu sáa, jĩyigo coopeja.

¹⁶ —Too docare muu manũrẽ sũogó wáaya, jĩyígu.

¹⁷ —Yuu manũ manigõ niĩ, jĩyigo coopeja.

Cũũre jĩyígu sáa:

—Muu “manũ maniã” jĩgõ, diamacũrã jĩã. ¹⁸ Muu sicamoqueñerã ñmũãmena manũcutirigo niimiwũ. Mecãtigã mũũmena niigũcã muu manũ díamacũ niirii. Muu wedesere diamacũrã niĩ, jĩyígu.

¹⁹ Coope cũũrẽ yũũyigo sáa:

—Yuu tugueñarĩ, muu sũcũ profeta niicu. ²⁰ Ñsã ñecũsũmũã Samaria dita macãrã iigũ ñtãgũpũ Cõãmacũrẽ padeoyíra. Múã judíoape “Jerusalénũ Cõãmacũrẽ padeoró booa” jĩã, jĩyigo.

²¹ Jesús coore jĩyígu:

—Yuu wederére tũoyá: Iigũ ñtãgũpũ wáaripacara, Jerusalénũ wáaripacara, múã Cõãmacũrẽ padeorító jeaadaro tiia. ²² Múã Samaria dita macãrã múã padeorére ññurõ tũomasñricu. Ñsãreja ñsã padeorére masĩã. Biiro biia: Cõãmacũ judíoayũmena basocãre netõnégũdaqui. ²³ Basocã Cõãmacũrẽ diamacũrã padeorã cũũye yeeripũnarĩũ padeorító jeaadaro tiia; jeatoaa mée. Cõãmacũ cũũrẽ padeorãre teerora padeorí booquí. ²⁴ Cõãmacũ bauhégũ niĩ. Cũũrẽ padeorã yeeripũnarĩũ diamacũrã padeoró booa, jĩyígu.

²⁵ Coopeja jĩyigo:

—Yuu masĩã: Mesías, ñpẽrã “Cristo” jĩgũ, atigũdaqui. Cũũ atigũ, marĩrẽ niipetirere wedegũdaqui, jĩyigo.

²⁶ —Yuu mũũmena wedesegũ cũũrã niĩ, jĩyígu cũũreja.

²⁷ Cũũ teero jĩ wedeseritabe, ñsã jeawũ. Ñsã Jesús nu-miõmena wedeseri ññarã, ññamanijõãwũ. Sũcũnopera cũũrẽ “¿ñeenórẽ boogó tiarĩ?” o “¿ñeenó maquẽrẽ wedesera tiarĩ?” jĩ sãñĩarĩwũ.

²⁸ Coope coo oco waarĩũre toopãra duudũpójã, macãũ wáajõãwõ. Toopãre jeago, basocãre wedeyigo:

29 —Jōōpu sīcū ūmu niiāwī. Cūu yuu tiiriguere wedepetijāāwī. Múācā ñnarā atiya. Múā wācūrī, ¿cūu Cristo Cōāmacū beserigura niigari? jīyigo.

30 Coo teeré wederi tuorá, cūā Jesús putopu ñnarā jeawa.

31 Cūā jearitabe, ūsā Jesuré yaadutimiwū.

32 Cūu ūsārē jīwī:

—Yuu yaaré cūoa. Múā masīricu, jīwī.

33 Teero tiirá, ūsā cūu buerá cāmerī sāmāwū:

—¿Apetó tiirá, āpērā cūūrē yaaré néeati, ecatóayirite? jīwū.

34 Jesús ūsārē jīwī:

—Yūre ticodiocorigu booróbiro tiirí, teero biiri cūu dutirére tiipetiri, yūre yaaré tiiróbiro niiā. 35 Múā biiro jī wācūā: “Bapari muīpūrā dūsa oterigue ducacutiadaro”. Teero jīrōno tiirá, jōōpe ñnacoja. Jōō atirá oterigue butiré tiiróbiro niīya padeoáda. 36 Oterigue ducare seenéōcūgū cūu paderé wapa wapatínogūdu niī. Catiré petihéere buará cūūye dūca seenéōcūre tiiróbiro niīya. Cūā padeorí ñnarā, oterigu seenéōcūrigumena ūseniādaca. 37 Ate diamacū jīré niīā: “Sīcū otequi; āpī seenéōcūqui”. 38 Yūu múārē seenéōcūrā tiiróbiro ticoca āpērā oteripopure. Āpērā oterira tiiróbiro yéequerē buesugueyira; múāpe seenéōcūrā tiiróbiro basocá yūre padeorí ñnāadacu, jīwī.

39 Samaria dita macō cooya macā macārārē “jōō niīarigu niipetire yuu tiiriguere wedepetijāāwī” jī wedeyigo. Teeré tuorá, pau cūūrē padeoríra niīwā. 40 Teero tiirá, Jesús putopu jea, cūūrē cūā putopu putuādutiwa. ūsā cūā putopure puabúreco putuácūmuwū. 41 Āpērā pau Jesús wederére tuorá, padeoríra niīwā. 42 Tiimacā macārā coore jīwā:

—Ūsā muu wedeariguemena dícu cūūrē padeorí. ūsā basiro cūūrē tuoáwū. Teero tiirá, cūūrē padeóa. Mecūtīgā ūsā ate diamacū maquērē masiā: Cūūrā atibúreco macārārē netōnégū niī, jī wedesewa.

Jesús sīcū dutigá macārē netōnérigue

43 Puabúreco Samaria dita macārāmena niīari siro, ūsā Jesuména Galilea ditapu wáawu. 44 Too sugueropu Jesús ūsārē biiro jīwī: “Profetare cūūya dita macārā padeorícu”, jīwī. 45 Galilea dita macārācā Jerusalénpu Pascua ñnarā jearira niīwā. Toopá niipetire Jesús cūu tutuaremena tiīñoriguere ñnawā. Teero tiirá, Jesús Galileapu jeari, cūūrē ññurō bocawa.

46 Jesús Canápu coewí. Caná Galilea ditapu niīā. Tiimacāpu cūu too sugueropu ocoré vino wáari tiiwí. Teeburecorire sīcū dutigá Capernaum macū niīwī. Cūu Galilea dita ōpū doca macū niīwī. Cūu macū diarecutigu tiiyigu. 47 Cūu “Jesús

Judeapɯ niiārigɯ Galileapɯ jeaayigɯ” jĩrere tuogú, Jesús putopɯ jea, jĩwĩ:

—Yɯɯ macūrē diaré netōnébosagɯ búatiya. Cũũ diaró putogãpɯ niiāwĩ, jĩwĩ.

48 Jesupé cūūrē jĩwĩ:

—Múájã yɯɯ tutuaremena tiiěñorere ññahērã, padeoría, jĩwĩ.

49 Cũũpe jĩwĩ:

—Ōpũ, jámɯ, búawaco, yɯɯ macũ diaadari suguero, jĩwĩ.

50 Jesupé cūūrē jĩwĩ:

—Mɯɯya wiipɯ putɯawagɯ. Mɯɯ macũ catiqui, jĩwĩ.

Jesús teero jĩrere padeogú, cūũya wiipɯ putɯawawĩ.

51 Búawa, cūũya wiipɯ jeagɯdu tiirí, cūūrē padecotera maapɯ bocayira.

—Mɯɯ macũ catiawĩ, jĩ wedeyira.

52 —¿Deero biiri cūũ ãñɯɯcããrĩ? jĩ sãññáyigɯ cūũpe.

—Ñamica coeritó siro wioré tatiđããwũ, jĩyira cúãpeja.

53 “Jesús yɯɯre tii horara ‘mɯɯ macũ catiqui’ jĩãwĩ”, jĩ wãcũgã, Jesuré padeoyigɯ. Teero tiirá, niipetira cūũya wii macãrãcã Jesuré padeoyira.

54 Teeména Jesús Judeapɯ niiārigɯ Galileapɯ jeari siro, pɯarĩ cūũ tutuaremena tiiěñore wáaro tiiwú sáa.

5

Jesús wáamasñhẽgũrẽ wáari tiirigue

1 Too síro Jesús Jerusalénpɯ judíoa bosebureco ññagũ cãmeputúawawĩ sũcã. 2 Jerusalénpɯ sããwaro sicasope Oveja wãmecutiri sope niiwũ. Tiisopeputo cusaáda jĩrã quẽnorítaro niiwũ. Tiitaro hebreoayemena Betesda wãmecutiwɯ. Tiitaro wesapɯre sicamoquẽne tatiari biayá maniré tatiari niiwũ. 3-4 Teetataripɯre paɯ basocá yepapɯ cõãwã. Cúã diarecutira, ññahērã, opayuriri wáara, bɯuré ñicãrĩ cɯorá niiwã. Tiitaropɯre wãcũña manirõ síquẽtaberi ángele diijeáyigɯ. Diijeá, ocoré cãmeñarĩ tiiyigɯ. Cũũ teero tiári siro, tiitaropɯ ññañuãsuguegɯ netōnénoyigɯ. 5 Toopúre sícũ diarecutigɯ niiwĩ. Treinta y ocho cãmarĩ wáayiro, cūũ diaré buarí siro. 6 Jesús tiitaro putopɯ netōwágɯ cūūrē ññawĩ. Cũũ toopú yoari cõárere masĩwĩ. Teero tiigú, cūūrē sãññawĩ:

—¿Mɯɯ netōnénrĩ boogári? jĩwĩ.

7 Cũũpe yɯɯwĩ:

—Yɯɯre tiárupugɯno manĩ. Oco cãmeñarĩcõrõ yɯɯ tiitaropɯ ññañuãgũdu tiirí, ãpĩ yɯɯ suguero ññañuãsuguerucui, jĩwĩ.

8 Jesupé jĩwĩ:

—Wãmɯɯcãña. Mɯɯ cõãrõrẽ néeeapa, wáagɯ, jĩwĩ.

⁹ Máata netõnénoãrigupɛ putuáwi. Cũũ cõãrõrẽ néeapa, wáanɛcãwĩ. Cũũrẽ netõnéri bureco sábado niuwã. ¹⁰ Teero tiirá, judíoare dutirápeja netõnénoãrigure jĩiyira:

—¿Deero tiigú mɛɛ mecũã marĩrẽ yeerisãdutiri bureco ni-
ipacari, mɛɛ cõãrõrẽ apawai? Marĩrẽ teero tiidutiria, jĩiyira.

¹¹ Cũũpe yɛɛyigu:

—Yũre netõnéãrigu “mɛɛ cõãrõrẽ néeapa, wáagua” jĩãwĩ,
jĩiyigu.

¹² Cũũpeja sãĩñáyira sũcã:

—¿Noã niĩarĩ mɛɛrẽ “mɛɛ cõãrõrẽ néeapa, wáagua” jĩãrigu?
jĩiyira.

¹³ Cũũpe masĩriyigu. Jesús paɛ basocá watoapɛ netõwáwi.

¹⁴ Too síro Jesús Cõãmacũwiiɛ cũũrẽ buajeagu, jĩwĩ:

—Ñũrõ tiiwá. Mɛɛ netõnénoãrigupɛ niĩã. Nemorõ ñañarõ
netõrĩ jĩgũ, ñañaré tiinemógũ mee tiiwá, jĩwĩ.

¹⁵ Cũũpe judíoare dutirãre wedegu wáarigu niiwĩ.

—Yũre netõnéãrigu Jesús niĩãwĩ, jĩiyigu.

¹⁶ Jesús sábado niirĩ teero tiiré wapa judíoare dutirápeja
cũũrẽ ñnatutinɛcãrira niuwã.

¹⁷ Jesupéja cũũrẽ jĩwĩ:

—Yũ Pacɛ paderucujãqui; yũcã paderucujã, jĩwĩ.

¹⁸ Cũũ teero jĩrĩ tuorã, nemorõrã cũũrẽ siãdũgáyira. Cũũ
tũgueñarĩ, cũũ judíoa yeerisãri bureco tiidutirere peotígu tiirigu
niiwĩ. Teero biiri cũũ Cõãmacũrẽ “yũ Pacɛ niĩ” jĩrémene
nemorõ cúayira. Teero jĩgũ, “yũ Cõãmacũmena sícãrĩbíro
niĩã” jĩdũgagu tiiwĩ.

Jesús cũũye maquẽrẽ wederigue

¹⁹ Teero tiigú, Jesús cũũrẽ yũwĩ:

—Yũ ateréja diamacũrã jĩã: Yũ Cõãmacũ macũ yũ basiro
yũ booró tiiría. Yũ Pacɛ tiirére ñña, tee dícare tiia. Biiro
niĩã: Niipetire yũ Pacɛ tiirénorẽ yũcã tiia. ²⁰ Yũ Pacɛ
yũre maĩgũ, niipetire cũũ tiirénorẽ yũre ãñoĩ. Yũre ãnorígue
nemorõ too síro yũre ãnogũdaqui. Tee cũũ ãñoãdarere yũ
tiĩñorĩ, mũã ññamanijõããdacu. ²¹ Yũ Pacɛ basocá diarirare
masõ, catiré ticorobirora yũcã cũũ macũ niijĩgũ, catirére yũ
ticodũgara dícare ticoa. ²² Basocãre wapa tiĩdari bureco jeari,
yũ Pacɛ wapa tiiríqui. Yũre basocá tiirére besedutitoawĩ,
²³ niipetira yũre padeoáro jĩgũ. Cũũrẽ padeoróbirora yũre
padeoáro. Yũre padeohéguno yũ Pacɛcãrẽ padeoríqui. Cũũrã
yũre ticodiocowĩ.

²⁴ Yũ ateréja diamacũrã jĩã: Yũ jĩrere tuogúno, teero biiri
yũre ticodiocorigure padeogúno catiré petihére cũoquí. Cũũ
ñañarõ tiinóríqui. Cũũ pecamerɛ wáaboarigu catiré petihére

cuotóai. ²⁵ Y_{HH} ateréja diamacúrã jĩã: Basocá diarira ti-iróbiro niirã y_{HH} Cõãmacũ macũ wedeserere t̃uoádacua. Cũã t̃uorítõno jeaadarõ tiia; jeatoaa mée. Y_{HH} wedeserere y_{HH}rãno catirucudacua. ²⁶ Y_{HH} Pac̃ura basocáre catiré petihére ticomasĩ. Cũãrã basocáre catiré petihére ticomasĩrere y_{HH}re ticoi. ²⁷ Basocáre wapa tiiádari bureco jeari, y_{HH} basocáre wapa tiigúdacu. Y_{HH} niipetira s̃owũ niirĩ, y_{HH} Pac̃u y_{HH}re teero tiidutíwi. ²⁸ Múã teeré t̃uorá, t̃uomanírĩjãña. Niipetira masãcoperip̃u niirã y_{HH} wedeseri t̃uoádacua. Cũã t̃uorító jeaadarõ tiia. ²⁹ Y_{HH} wedeseri t̃uorá, masãcoperip̃u niimiãrira witiatiadacua. Ññurõ tiiréc̃utirira masã, catirucudacua. Ññaré tiirãreja masã, ññarõ tiinóãdacua.

Jesús Cõãmacũ macũ niĩ

³⁰ Y_{HH} basocá tiirére ññagũ, “ññaniã” o “ãñuniã” jĩmasĩã y_{HH} Pac̃u dutirobirora. Y_{HH} basiro apeyenó tiiría. Y_{HH} booró tiidugária; y_{HH} Pac̃u y_{HH}re ticodiocorig̃u booróbiro tiia. Tee tiiró, y_{HH} jĩré diamacú niã. ³¹ Y_{HH} basiro y_{HH} niirec̃utirere wederi, “m̃uũ wederé wapamaníã” jĩbocu múã. ³² Ññĩ niĩ y_{HH} niirec̃utirere wedegú. Cũãrã y_{HH} Pac̃u niĩ. Y_{HH} masĩã: Y_{HH} niirec̃utirere wedeg̃u, diamacúrã wedei. ³³ Múã Juan wãmeõtiri basoc̃up̃re sãñĩãdutira ticocorira niiwũ. Cũãcã y_{HH} niirec̃utirere diamacú wedegú niirig̃u niiwĩ. ³⁴ Basocá y_{HH} niirec̃utirere wedeserere ãmaãgũ mee tiia. Múãrẽ netõãrõ jĩgũ, Juan wederiguere múãrẽ wãcũrĩ tiia. ³⁵ Juan s̃iãwõcoriga tiiróbiro niiwĩ. S̃iãwõcoriga ãñurõ j̃ũboerop̃u basocá neãcua. Múãcã jeawu, cũũ wederi t̃uorá. T̃uo, yoari mee useniwũ. ³⁶ Y_{HH} tiiré Juan wederigue nemorõ y_{HH} niirec̃utirere ãñoã. Y_{HH} tiiré y_{HH} Pac̃u tiidutirera niã. Teero tiirém̃ena “y_{HH} Pac̃u diamacúrã y_{HH}re ticodiocowi” jĩrére ãñoã. ³⁷ Y_{HH} Pac̃u y_{HH}re ticodiocorig̃ucã y_{HH} niirec̃utirere wedei. Múã cũũ wederére t̃uoría; cũũ baurécãrẽ ññaria. ³⁸ Cũũ ticodiocorig̃ure padeoría. Teero tiiró, cũũ wederé múãrẽ sãñaria. ³⁹ Múã Cõãmacũye queti jóaripũrẽ quionírem̃ena buea, “toopú catiré petihére buãádacu” jĩ wãcũrã. Múã tiipũ maquẽrẽ buera, yée maquẽrẽna buemiã. ⁴⁰ Teero wãcũpacara, y_{HH}re padeoññusedugaria. Y_{HH}re padeoññusera dícu catiré petihére cuotóadacua.

⁴¹ Basocá y_{HH}re ãñurõ wedeserere ãmaãgũ mee tiia. ⁴² Y_{HH} múãrẽ ññamasĩã. Múã Cõãmacũrẽ maĩría. ⁴³ Y_{HH} Pac̃u wãmem̃ena y_{HH} atipacari, múã y_{HH}re ãñurõ bocaria. Ññĩ cũũ basiro cũũ wãmem̃ena atigúp̃ere múã ãñurõ bocabocu. ⁴⁴ Múã basirora múã tiirére “ãñuã” jĩrĩ booa. Cõãmacũ s̃icũ niigú múãrẽ “ãñuã” jĩrép̃ere ãmaãria. Teero tiirá, ¿deero tiĩ múã y_{HH}re padeobóatau? ⁴⁵ Múã y_{HH}re “Cõãmacũp̃ure

marĩrẽ wedesãgũdaqui” jĩĩ wãcũrijãña. “Moisés jóariguere tiirã, Cõãmacũmena ãñurõ niiãdacu”, jĩĩ wãcũmiã mũã. Moiséra mũãrẽ wedesãqui. ⁴⁶ Moisés yée maquẽrẽ jóarigu niuwĩ. Teero tiirã, cũũ jóariguere padeorã yũncãrẽ padeobócu. ⁴⁷ Cũũ jóariguere padeohérapeja ¿deero tii mũã yũũ wederere padeobóatau? Padeoridojãã, jĩĩwĩ.

6

Jesús cinco mil ãmũãrẽ yaaré ecarigue

(Mt 14.13-21; Mr 6.30-44; Lc 9.10-17)

¹ Too síro Jesuména Galileataro apeniñarú tĩãwawũ. Tiitaro wãmecutia Tiberias. ² Basocã cũũ tiiẽñoremena diarecutirare netõnerĩ ñajĩrã, paũ cũũrẽ nũnũwã. ³ Ësã apeniñarú tĩãjeara, ãtãgũpũ mũãwa, duiwũ. ⁴ Teebũrecorire Pascua judíoa bosebũreco wãaadaro péerogã dũsawũ. ⁵ Jesús paũ basocã cũũrẽ nũnũrĩ ñãgũ, Felipere jĩĩwĩ:

—¿Noopũ marĩ yaaré sãĩrã wãaadari cũã paure ecaádara? jĩĩwĩ.

⁶ Felipere ¿deero yũũgũdari? jĩĩgũ, teero sãĩñáwĩ. Jesupé cũũ tiíadarere masĩtoarigu niuwĩ. ⁷ Felipe cũũrẽ yũũwĩ:

—Ocho muĩpũrã pade wapatãremena marĩ pã sãĩ, pũatáco, batori, jeatuaricu, jĩĩwĩ.

⁸ Ësã menamacũ Andrés (Simón Pedro baipéja) Jesuré jĩĩwĩ:

⁹ —Ñonorẽ sĩcũ wĩmagũ niĩ. Cũũ sicamoquẽñepa pã cebadamena tiíarigue cũoi. Teero biiri wai pũarã cũoi. Ate yaaré ãniã paure jeatuaricu, jĩĩwĩ.

¹⁰ Jesús ãsãrẽ jĩĩwĩ:

—Basocãre duidutiya, jĩĩwĩ.

Toopũre táa pee niuwã. Teero tiirã, niipetira duiwa. Cinco mil ãmũã niuwã. ¹¹ Too síro Jesús pãrẽ née, Cõãmacũrẽ usenire ticowi. Too síro duirãre batodutiwi. Waimenacãrẽ teerora tiiwĩ. Ësã cũã yaadũgarocõrõ batowũ. ¹² Cũã yaa, yapiari siro, Jesús ãsãrẽ jĩĩwĩ:

—Cũã yaadũarere cõõrĩ jĩĩrã, teeré seesãña, jĩĩwĩ.

¹³ Sicamoquẽñepa pã niimiãrigue ãsã yaadũaariguere seesãrĩ, doce piseri dadodũpówũ. ¹⁴ Basocã Jesús cũũ tutuaremena tee tiiẽñorĩ ñnarã, jĩĩwã:

—“Profeta atigũdu niĩãyigu” cũã jĩĩrigu ãnirã niĩ. Diamacũrã niiyu, jĩĩwã.

¹⁵ Cũã cũũrẽ bayiró tutuaremena néewa, õpũ sõnecodũgamiwã. Cũũpeja cũã teero tiidũgãrere ñãgũ, sĩcũrã ãtãgũpũ mũãjõãwĩ.

Jesús oco sotoápu wáarigue

(Mt 14.22-27; Mr 6.45-52)

16 Too síro náicũmuatiri, ũsã opataropu búawawu. 17 Náicũmuãri siro, Jesús bauríwi. Teero tiirá, Capernaumpu wáara, dooríwupu muãsã, tiitarore tĩãwanacãwũ. 18 Ũsã tĩãwari, wĩno bayiró páapuatiwũ. Teero wáari, ocoturí paca atiwũ. 19 Ũsã yoaro sicamoquẽne kilómetros wáaari siro, Jesús ũsã putopu atigu, oco sotoápu atijõãatiwi. Cũãrẽ ñnarã, bayiró cuiwũ. 20 Cũũ ũsãrẽ jĩwĩ:

—Yuu niiã. Cuirijãña, jĩwĩ.

21 Teero tiirá, ũseniremena cũãrẽ boca, muãsãdutiwũ. Máata ũsã wáaropu jeasirotiwũ.

Opataro wesapu cõõrira Jesuré ãmaãrigue

22 Apebárecope basocá apeniñapú putuáarira ññaco, jĩyira: “Sicawúra niimiãwũ; Jesús cũũ buerámena tiiwurẽ muãsãriawĩ; cũũ buerá dícu tĩãwaawã”, jĩyira. 23 Cũã teero jĩcõãtori, apeyeráwu jeayiro. Teepawu ũsã yaaariropu jeayiro. (Ũsã toopú yaawu, Jesús cũũ Pacure ũsenire ticoari siro.) Tee Tiberias wãmecutiri macã maquẽpawu niiwũ. 24 Jesús, teero biiri ũsã cũũ buerá manirĩ ñnarã, basocá teepawupu muãsã, Capernaumpu Jesuré ãmaãrã atirira niiwã.

Jesús yaaré catiré petihére ticogú

25 Cũã atiniñapú tĩãjeara, Jesuré buajeára, cũãrẽ sãññawã:

—Basocáre buegú, ¿deero biiri muu tĩãjearĩ ãnopure? jĩwã.

26 Jesupé yuwi:

—Yuu múãrẽ ateréja diamacúrã jĩã: Múã pã yaa, yapiarigue wapa yũre ãmaãñ. Yuu tutuaremena tiẽñnoriguepere múã tuomasĩria. Teeré tuomasĩrãpeja, teewapa yũre ãmaãboajiyu.

27 Yaaré bayiró boorjãrõ booa; yaaré petijõãcu. Teero tiiróno tiirá, yaaré catiré petihére ticoréperẽ ãmaãrõ booa. Cõãmacũ yuu Pacu yũre cũũ ticodiocorigu niirére múãrẽ ãñotóawĩ. Teero tiigú, yuu niipetira sõwũ tee yaaré catiré petihére múãrẽ ticoguda, jĩwĩ.

28 Teero tiirá, cũãpe sãññawã:

—¿Deero tiíadari ũsã, Cõãmacũ tiidutírere ãñurõ tiíadara? jĩwã.

29 Cũãpeja yuwi:

—Cõãmacũ múãrẽ tiidutíre biiro niã: Yuure cũũ ticodiocorigure padeodutí, jĩwĩ.

30 Teero tiirá, cũãpeja sãññawã sũcã:

—¿Ñeenómena ãñogúdari, ũsã muurẽ padeorí? ¿Deero bauré tiigúdari? 31 Marĩ ñecũsũmuã yucu manirõpu maná wãmecutirere yaayira. Cõãmacũye queti jóaripũpu ate jóanoã: “Cũũ cũãrẽ yaarigue ãmuãse maquẽrẽ ticoyigu”,* jĩ jóanoã, jĩwã.

* 6:31 Salmo 78.24.

32 Teero tiigú, Jesupé jĩwĩ:

—Y_{HH} ateréja diamacúrã jĩã: Ë_{HH}ãse maquẽ yaariguere Moisés mee ticoyigu; y_{HH} Pacupe basocáre yaaré ã_{HH}ãse maquẽ petire ticoi. 33 Cũu ticoré ã_{HH}ãsep_{HH} diiátire niã. Basocáre catiré petihére ticoa, jĩwĩ.

34 —Õpũ, tee yaarére ãsãrẽ ticorucujãña, jĩwã.

35 Jesús jĩwĩ:

—Y_{HH}rá niã yaaré catiré petihére ticogú. Y_{HH}re padeon_{HH}úserano j_{HH}abóara tiiróbiro niinemoricua; oco s̃nidugára tiiróbiro niinemoricua. 36 Múãrẽ ateré jĩtoaw_{HH}: Múã y_{HH}re ñapacara, padeoría. 37 Niipetira y_{HH} Pacu y_{HH}re ticorá y_{HH}re padeon_{HH}úseadacua. Y_{HH}re padeoráre ñeerijã tiirícu. 38 Y_{HH} ã_{HH}ãsep_{HH} niirigu y_{HH} booré tiigú mee atiw_{HH}; y_{HH}re ticodiocorigu boorépere tiigú atiw_{HH}. 39 Y_{HH} Pacu biiro booi: Y_{HH}re ticorirare tiidióri boorí; cúãrẽ pecamep_{HH} wáari boorí. Atibúreco petirí, y_{HH} cúãrẽ masõrĩ booi. 40 Y_{HH} Pacu biiro booi: Niipetira y_{HH}re ññarã, y_{HH}re padeorá catiré petihére c_{HH}orí booi. Y_{HH} atibúreco petirí, cúãrẽ masõgũdacu, jĩwĩ Jesús.

41 Judíoare dutirápeja Jesuré wedepatin_{HH}cãwã. “Y_{HH}rá niã yaaré ã_{HH}ãsep_{HH} diiátirigu” jĩrĩ t_{HH}orá, ñañarõ wedesen_{HH}cãwã.

42 —¿Áni teero wedesegu Jesús José macũ mee niĩ? Cũu pacu, cũu pacore marĩ masiã. ¿Deero tiigú cũu “ã_{HH}ãsep_{HH} niirigu diiátiw_{HH}” jĩĩ? jĩwã.

43 Jesús cúãrẽ jĩwĩ:

—Wedepatirijãña. 44 S̃cũno cũu booró y_{HH}re padeon_{HH}úsemas̃riqui; y_{HH} Pacu y_{HH}re ticodiocorigu y_{HH}re ticoráno dícu padeon_{HH}úsecua. Atibúreco petirí, y_{HH} cúãrẽ masõgũdacu. 45 Cõãmacũye queti jóaripũp_{HH} ate jóanoã: “Cõãmacũ niipetirare bue, t_{HH}omas̃rĩ tiigúdaqui”,† jĩ jóanoã. Teero tiirá, niipetira y_{HH} Pacu wederere t_{HH}o, t_{HH}omas̃rã, y_{HH}re padeon_{HH}úseya.

46 S̃cũno y_{HH} Pacupe ñnari. Y_{HH} Cõãmacũmena niirigu niã. Teero tiigú, y_{HH} dícu cũũrẽ ññawũ. 47 Y_{HH} ateréja diamacúrã jĩã: Y_{HH}re padeoráno catirucudacua. 48 Y_{HH}rá niã yaaré catiré petihére ticogú. 49 Múã ñecūsũmã y_{HH}cu manirõp_{HH} maná wãmecutirere yaayira. Teeré yaapacara, diajõâyira. 50 Y_{HH}re yaaré ã_{HH}ãsep_{HH} diiátirepere wedesea. Teeré yaaráno diaricua. 51 Tee yaaré catiré petihére ticoré ã_{HH}ãsep_{HH} diiátirig_{HH}ue y_{HH}rá niã. Teeré yaaráno catirucujãadacua. Y_{HH} yaaré ticoré yáa õpũũ niã. Yáa õpũũrẽ atibúrecop_{HH} niirã catirucuar_{HH}o jĩgũ, ticogũda, jĩwĩ.

52 Judíoare dutirápeja cãmerĩ wedesewa:

—¿Deero tii marĩrẽ ãni cũũya õpũũrẽ yaadutibogari? jĩwã.

† 6:45 Isaías 54.13.

53 Teero tiigú, Jesupéja cúãrē jīwī:

—Yuu ateréja diamacúãrā jīã: Múã yuu niipetira sōwūya ōpūūrē yaaripacara, yéé díire sīnirípacara, catiré petihére cūorícu. 54 Yáa ōpūūrē yaagúnope, yéé díire sīnigúnope catiré petihére cūoquí. Atibúreco petirí, cúãrē masōgūdacu. 55 Yáa ōpūū yaaré peti niã; yéé díi sīniré peti niã. 56 Yáa ōpūūrē yaaráno, yéé díire sīniráno yuumena niīya; yuucā cúãmena niã. 57 Yuu Pacu yuure ticodiocorigu catii. Cūū catirémēna yuu catia. Teero tiiróbiro yáa ōpūū yaaráno yuu catirémēna catiadacua. 58 Yuurá yaaré ūmuãsepu diiátiriguere wedesea. Maná múã ñecūsūmūã yaarigue tiiróbiro niiria. Cúã teeré yaapacara, diajōāyira. Yáa ōpūūrē yaaránopeja catirucujāādacua, jīwī.

59 Jesús cúãrē teeré Capernaupu judíoa neári wiipu buewi.

Pau basocá Jesuré nūnūdírigue

60 Pau cúãrē nūnūmíãrira cūū buerére tuorá, cãmerí jīwã:

—Cūū wederé wisionetōjōãã. Tuomasíña maniã, jīwã.

61 Jesús cúã wedepatirere masīgū, jīwī:

—¿Múã yuu wederére ñañarō tūgueñagari? 62 ¿Deero wáabogari yuu niipetira sōwū too sugueropu yuu niiriropu muãwari sūcã? Múã teeré ññarã, ¿deero tūgueñabogari? 63 Espíritu Santo catirére ticoi. Maríye ōpūūrī marirē catiré ticoria. Yuu yaaré, sīniré maquērē wedegu, popeapu yeeripūna maquērē wedegu tiia. Yuu wederére padeoráno catirucujāādacua. 64 Āpērã múã menamacãrã yuu wedepacari, yuure padeoríya ména, jīwī.

Jesús cúãrē padeohérare sicutopura masítoarigu niwī. Teero biiri too síropu cúãrē ññatutirapure wedesāgūducārē masítoarigu niwī.

65 Cūū jīñemowī:

—Teero tiigú, meepu múãrē wedemiãwū: “Sícūno cūū booró yuure padeonñúsemasíriqui; yuu Pacu yuure ticoráno dícu padeonñúsecua”, jīãwū, jīwī.

66 Tiiburecomēna pau cúãrē nūnūmíãrira cúãrē bapacutidujãwã. 67 Cúã teero tiirí ññagū, Jesús ūsã cūū buerére sãññáwī:

—¿Múãcã yuure cōãjōãdugai? jīwī.

68 Simón Pedropeja cúãrē yuupwī:

—Ūsã Ōpū, ¿noãpére nūnūbógari? Mūū wedesere catiré petihére ticoa. 69 Ūsã muurē padeotóaa. Ūsã masíã: Mūū Cōãmacū ticodiocorigu, ñañaré manigú niã, jīwī.

70 Jesupé ūsãrē jīwī:

—Yuu múã docere besewu. Yuu teero tiirí siro niipacari, sícū múã menamacū wátíyagu nií, jīwī.

⁷¹ Jesús teero jĩgũ, Judas, Simón Iscariote macūrẽ jĩgũ tiiwí. Judas ãsã menamacũ niimiwĩ. Teero niipacu, too síropure Jesuré wedesãgũda niirigu niiwĩ.

7

Jesús baira cūūrẽ padeorírique

¹ Too síro Jesús Galileapũ ñnacãmesãwĩ. Judeapure ñnacãmesãdugariwi. Toopure Judíoa dutirá cūūrẽ ãmaãyira, sãadugára. ² Judíoa bosebureco ãsã wiserígã tii, niĩadari bosebureco* jeaadaro tiiwá. ³ Teero tiirá, Jesús baira cūūrẽ jĩwã:

— Ñnopure putuárijãña. Mũu buerere tnonunúsera toopú niirãcã mũu tutuaremena tiĩñorere ññaãrõ jĩgũ, Judeapure boseburecore ññagũ wáaya. ⁴ Basocá mũurẽ masĩãrõ jĩgũ, yayióropũ tiĩñorijãrõ booa. Mũu tiirere niipetira ññacoropũ tiĩñogũ wáaya, jĩwã.

⁵ Cũũ bairapũra cūūrẽ padeoríwa. ⁶ Jesupé cūūrẽ jĩwĩ:

— Yũu toopú wáaadaro jearia ména. Múãpeja múã booró wáamasĩã. ⁷ Atibureco macãrã ññañaré tiirá múãrẽ ññatutiya. Yũu cúã ññañarõ niirecutirere wedea. Teero tiirá, yũure ññatutiya. ⁸ Múã boseburecore ññarã wáaya. Yũuja wáaria ména. Yũu toopú wáarito jearia ména, jĩwĩ Jesús.

⁹ Teero jĩi, Galileapũra putuájãwĩ.

Jesús wiserígã tiirí boseburecore ññagũ wáarique

¹⁰ Cũũ baira Jerusalénpũ bosebureco ññarã wáari siro, Jesucã wáawi. Basocá yũure ññamasĩrijããrõ jĩgũ, noo niigũbiro wáacãmesãwĩ. ¹¹ Tii boseburecopũ judíoare dutirá Jesuré ãmaãyira. “¿Jõõ niirigute noopú niigari?” jĩyira.

¹² Pau basocá Jesuyé maquērẽ wedeseyira. Ñpērã “ãñugú niĩ” jĩyira. Ñpērãpé “niirii; cūũ tiĩñoremena basocáre tiiditógũ tiiquí” jĩyira.

¹³ Judíoare dutirãre cuira, niipetira tñocóropũ “Jesús biiro biii” jĩi wedeseriwa.

¹⁴ Bosebureco decocutirito,† Jesús Cõãmacũwiipũ sããwa, basocáre buewi. ¹⁵ Cũũ buerere tñorá, judíoare dutirá tñomanijõãwã.

— Ñni bueripacu, ¿deero tiigú nocõrõca masĩ? jĩwã.

¹⁶ Jesús cūūrẽ yũuwĩ:

— Yũu múãrẽ bueré yũu wãcũré mee niĩã; yũu Pacu yũure ticodiocorigũyepene niĩã. ¹⁷ Cõãmacũ boorere tiidugágũno yũu

* 7:2 Pecasãyemena: “la fiesta de las Enramadas” o “la fiesta de las chozas” o “la fiesta de los tabernáculos” wãmecutia. † 7:14 Wiserígã tiirí bosebureco siete burecori niiyiro.

buerére “diamacără niia” jĩmasĩqui. “Cõãmacũ dutiróbiro buei o cũũ wãcũrere buei”, jĩ besemasĩqui. ¹⁸ Sĩcũ cũũ wãcũrẽmena wedesegu “ãñurõ wedesei” jĩrĩ tuodugáqui. Cõãmacũ booró wedesegupe “Cõãmacũ ãñunetõjõãĩ” jĩrĩ tuodugáqui. Cũũpeja diamacũ wedesegu niiqui; cũũpũre ñañarẽ buarĩcu. ¹⁹ Moisés Cõãmacũ dutirere múãrẽ ticorigũ niĩwĩ. Teero ticopacari, múã sĩcũno tee dutirere tiiría. ¿Deero tiirá múã yũũre sãdugái? jĩwĩ.

²⁰ Basocápe cũũrẽ jĩwã:

—Mũũ wãtĩ cũũgũ niijĩgũ, mecũgũ tiia. ¿Noã mũũrẽ sãdugái? jĩwã.

²¹ Jesupé cũãrẽ yũũwi:

—Múã yũũ diarecutigure netõnerĩ ññawã. Yeerisãri burecore yũũ teero tiirí, ññamanijõãwã. ²² Moisés múãrẽ cõnerĩgu yapa macã caseróre widecõãdutigũ niĩwĩ.† (Cũũ dícare teeré dutirĩgu niĩwĩ; múã ñecũsũmũãpũ máata teero tiimúãatitoarira niĩwã.§) Múã cũũ dutiré tiirá, marĩ yeerisãri bureco niipacari, múã põnarẽ widecõãcu. ²³ Múã Moisés dutirere niipetiro tiidugájĩrã, yeerisãri bureco niipacari, widecõãcu. Múã teero tiirá niipacara, ¿deero tiirá yũũ yeerisãri bureco niirĩ, sĩcũ niipetiri õpũũrẽ netõnerĩ ññarã, yũũmena cúai? ²⁴ Ññurõ wãcũtoarapu, basocá tiirere diamacără ññabeseya, jĩwĩ.

Jesús cũũ ãmũãdsepũ atiriguere wederigue

²⁵ Teero tiirá, sĩquẽrã Jerusalén macără jĩwã:

—Ññirã niĩ cũã sãdugágu, ¿teerora? ²⁶ jĩñaña! Niipetira ññacoropũ buegu tiĩ. Cũũ cũũrẽ merẽã jĩriya. ¿Apetó tiirá, Judíoare Dutirá Peti “ãni Cõãmacũ beserĩgu Cristo niĩ” jĩ wãcũgari? ²⁷ Ññi Cõãmacũ beserĩgu niiriqui. Cũũya macãrẽ marĩ masĩã. Cõãmacũ beserĩgupe atiri, cũũya macãrẽ masĩña manibójĩyu, jĩwã.

²⁸⁻²⁹ Teero tiigũ, Jesús Cõãmacũwiipũ buegu, bayiró busurómena wedewi:

—Múã yũũ masãri macãrẽ masĩpacara, yũũ atiriropũ petipũre masĩria. Yũũ booró mee atiwũ atibũrecopũre. Sĩcũ diamacũ niigũ yũũre ticodiocowĩ. Múã yũũre masĩria. Yũũre ticodiocorigũcãrẽ masĩria. Yũũpe cũũrẽ masĩã. Yũũ cũũ pũtopũ niirĩgu niia, jĩwĩ.

³⁰ Cũũ teero jĩrĩ tuorá, cũũrẽ peresuwiipũ néewadugamiwã. Cũũrẽ ñeerĩ bureco jeariwũ ména. Teero tiirá, sĩcũno cũũrẽ ñeerĩwa. ³¹ Cũũ teero tiidugápacari, pau toopũ neãrãpe cũũrẽ padeowá. Cũũpeja cãmerĩ sãñãwã:

—Too docare Cõãmacũ beserĩgu Cristo atigũpeja, ¿ãni tiieñore nemorõ tiigũdari? Tiirĩqui, jĩwã.

† 7:22 Levítico 12.3. § 7:22 Génesis 17.10.

Jesuré peresuwiipɩ néewadugamirigue

³² Basocá wedeserere fariseo basoca tɔoyíra. Teero tiirá, paiaré dutirámena wedeseari siro, Cõãmacũwii coterí basocare Jesuré ñeedutira ticocorira niimiwã. ³³ Jesús jĩwĩ:

—Yɩɩ múãmena péero niigũdacu. Too síro yɩɩre tico-diocorigɩ pɩtopɩ wáagudacu. ³⁴ Yɩɩre ãmaãɩɩɩɩsepacara, buarícu. Yɩɩ wáaropɩre múã wáamasĩricu, jĩwĩ.

³⁵ Judíoare dutirá cãmerĩ sãĩñáwã:

—Ñani “yɩɩre buarícu” jĩgũ, ¿noopú wáagudari? ¿Marĩya wedera apeyé ditapɩ wáarira pɩtopɩ wáagudari? ¿Toopúre judíoa niihẽrãrẽ buecãmesãgũdari? ³⁶ Cũũ “yɩɩre ãmaãɩɩɩɩsepacara, buarícu; yɩɩ wáaropɩre múã wáamasĩricu” jĩãrigue ¿deero jĩdugaro tiigári? jĩwã.

Oco catiré ticoré maquẽ

³⁷ Tii bosebɩreco niituri bɩreco ɩpɩtí niirí bɩreco niiwã. Jesús tiiburecore wãmanucã, bayiró busurómena jĩwĩ:

—Oco sɩnidugárano yɩɩ pɩtopɩ sɩnirã atiya. ³⁸ Yɩɩre padeogúya yeeripũnapɩ oco õmayucorobiro niĩadacu. Tee oco catiré ticoré niĩadacu Cõãmacũye queti jóaripũɩ jĩrõbirora, jĩwĩ.

³⁹ Cũũ oco õmayucorere wedesegɩ, Espíritu Santo tiiádare maquẽrẽ wedesegɩ tiiwĩ. Espíritu Santo Jesuré padeorãpɩre too síropɩ jeagudɩ tiirígɩ niiwĩ. Jesús dia masãmuãririgɩ niiwĩ ména. Teero tiigú, Espíritu Santo ticodiocoya manirígɩ niiwĩ ména.

Basocá merẽã dícu wãcũrigue

⁴⁰ ãPẽrã Jesús wederére tɔorã, biiro jĩwã:

—Ñanirã niiqui profeta, basocá cúã “atigudɩ niĩayigɩ” cúã jĩrigɩ, jĩwã.

⁴¹ ãPẽrã: —Ñani Cõãmacũ beserigɩ Cristo niĩ, jĩwã.

ãPẽrãpé: —Cõãmacũ beserigɩ ¿deero Galilea macũ niibogari? ⁴² Cõãmacũ beserigɩ David tiiróbiro Belén macũ niigũdaqui. Cũũ pãrãmí niɩɩɩɩsegɩɩ niigũdaqui. Cõãmacũye queti jóaripũ teero jĩã, ¿teerora? jĩwã.

⁴³ Basocá Jesuré sícãrĩbíro wãcũriwa sãa. Teero tiirá, batajõãwã. ⁴⁴ ãPẽrã cãũrẽ peresuwiipɩ néewadugamiwã. Teero tiidugápacara, sícũno cãũrẽ ñeeríwa.

Judíoare dutirá Jesuré padeorírigue

⁴⁵ Cõãmacũwii coterí basoca cãmerpɩtúawawa paiaré dutirá, fariseo basoca pɩtopɩ. Jeari, cúãrẽ jĩyira:

—¿Deero tiirá cãũrẽ néeatiriarĩ? jĩyira.

⁴⁶ Cúãpe yɩɩyira:

—Sícũno cãũ tiiróbiro ãñurere wedeseri tɔohéra niĩãtu, jĩyira.

47 Fariseo basoca cúaãrẽ jĩyira:

—¿Múãcãrẽ jĩditoarĩ? 48 Āñurõ tuomasĩña: Sícũ Judíoare Dutirá Peti menamacũ, sícũ fariseo basoca cúaãrẽ padeoriqui. 49 Cúaãrẽ tuorá Moisére dutiré cũũriguere masĩridojãya. Cõãmacũ cúaãrẽ ñañarõ tiigúdaqui, jĩyira.

50 Nicodemo too sugueroꝝ Jesuré ññagũ jearigu cúa menamacũ niwĩ. Cúaãrẽ biiro wedeyigu:

51 —Sícũrẽ sĩadutiadari suguero, cũũ wedeserere, cũũ tiĩriguere besesugero booa. Teero jĩã marĩrẽ dutiré, jĩmiyigu.

52 Cúaãpe cúaãrẽ jĩyira:

—¿Mũucã Galilea macũ niĩ? Mũũ Cõãmacũye queti jóaripũrẽ buepetigu, ateména putuágudacu: Sícũ profeta Galilearu atiriqui, jĩyira.

Ñañaré tiigóre wedesãrigue

53 Niipetira basocá Jerusalénꝝ bosebureco jeaarira cúaãye wiseriꝝ coeputúawawa.

8

1 Jesupé Utágũ Olivopu wáawi. 2 Apebureco bóeri Cõãmacũwiipꝝ coewí sũcã. Basocá niipetira cũũ putopu neãwã. Cũũ jeanuã, cúaãrẽ buewi. 3 Cũũ bueri, Moisés jóarigue buerá, teero biiri fariseo basoca cũũ putopu jeawa. Cúaã sícõ numiõ ãpĩ coo manũ niihẽgũmena tãmuãrigore néejeawa. Basocá ññacoropu coore nucõwã. 4 Jesuré jĩwã:

—Basocáre buegú, atigó coo manũ niihẽgũmena ñañaré tiigó tãmuãwõ. 5 Moisés teero tiigónorẽ utãperimena déesĩadutirigu niwĩ. ¿Mũupe deero jĩĩ? jĩwã.

6 Cúaãpeja cúaãrẽ teeré sãĩñáwã, ¿deero yũngudari? jĩĩrã. “Cũũ merẽã yũri, dutiráre wedesãadacu”, jĩĩ wãcũrira niimiwã. Jesupé munibiá, cúaãya wãmosũãmena ditaru jóanucãwĩ. 7 Cúaã cúaãrẽ sãĩñáduheri ññagũ, wũmũnucã, cúaãrẽ jĩwĩ:

—Múã watoaru niigú sícãrĩ ñañaré tiihẽguno utãpe née, coore déesuguearo, jĩwĩ.

8 Too síro munibiá, jóanemowĩ sũcã. 9 Cũũ teero jĩĩrĩ tuorá, wãanucãwã. Bucu peti wãasugewi. Cũũ siro ãpĩ bucu, cũũ siro ãpĩ, cũũ siro ãpĩ wáa, wãapetijõãwã. Jesús sícũrã putuáwi. Numiõ toopúra nucũwõ ména. 10 Cũũ wũmũnucã, coore jĩwĩ:

—¿Mũurẽ wedesãmiãrira wãapetijõããrĩ? ¿Sícũno mũũ ñañaré tiire wapa déeriarĩ? jĩwĩ.

11 —Sícũnope déeriwã, jĩwõ coopeja.

—Yũũcã mũũrẽ ñañarõ tiiría. Wáagoa. Ñañaré tiinemórijaña, jĩwĩ cũũpeja.*

Jesús sĩawócore tiiróbiro niiré

¹² Jesús basocáre wedenemowĩ:

—Yũũrá niiã atibúreco macārãrẽ sĩawócore tiiróbiro. Yũũre padeonũnúsẽgũno ñaitĩarõpũ niigũ tiiróbiro niinemoriqui. Sĩawócoropũ niigũpe catiré petihére cũogúdaqui, jĩwĩ.

¹³ Teero tiirá, fariseo basocapeja cũũrẽ jĩwã:

—Mũũ basiro dícu mũũyere wedea. Āpĩ mũũ wederére “teerora niiã” jĩgũno maniqui. Teero tiiró, mũũ wederé wapamaníã, jĩwã.

¹⁴ Jesupé cũũrẽ yũũwi:

—Yũũ basiro yéere wedepacari, yũũ wederé wapacutía. Yũũ niiriropũ, teero biiri yũũ pũũawaadaropũre masiã. Múãjã yũũ niiriropũ, yũũ pũũawaadaropũre masĩridojãã. ¹⁵ Múã atibúreco macārã wácũrémena basocá tiirére ñña, “ñañaniã” jĩã. Yũũpeja sícũrẽ teeré jĩria. ¹⁶ Yũũ teeré jĩgũ, yũũ Pacũ yũũre ticodiocorigũmena basocá tiirére ñña, “ñañaniã” jĩgũdacu. Yũũ sícũrã teeré jĩria. Teero tiigũ, yũũ jĩrẽ diamacũ niiã. ¹⁷ Múãrẽ dutiré biiro jĩã: “Pũarã sícãrĩbíro cũã ññariguere wederi, padeoró booa”, jĩ jóanoã. ¹⁸ Yũũ wedeserecã teerora niiã: Yéemaquẽrẽ yũũ wedesea; yũũ Pacũ yũũre ticodiocorigũcã yéemaquẽrẽ wedesei, jĩwĩ.

¹⁹ Teero tiirá, cũã sãĩñáwã:

—Too docare ¿mũũ pacũ noopú niigari? jĩwã.

Cũũpe cũũrẽ yũũwi:

—Múã yũũre masĩria; yũũ Pacũcãrẽ masĩria. Yũũre masĩrãjã, yũũ Pacũcãrẽ masĩboajĩyu, jĩwĩ.

²⁰ Jesús Cõãmacũwiipũ buerito, cũũrẽ teero wedesewi. Niyeru sããretibari pũtopũ niiwĩ. Cũũrẽ ñeerí bũreco jeariwũ ména. Teero tiirá, sícũno cũũrẽ ñeeríwa.

“Yũũ wáaadaropũre múã wáamasĩricu”

²¹ Jesús cũũrẽ wedenemowĩ:

—Yũũ wáagu tiia. Yũũ wáari siro, múã yũũre ãmaãmiãdacu. Múã ñañaré tiirére acabónoña manirã diaadacu. Yũũ wáaadaropũre múã wáamasĩricu, jĩwĩ.

²² Judíoape cãmerĩ sãĩñáwã:

—Cũũ basiro sĩa, diaboqui. Teero tiigũ, “múã yũũ wáaadaropũre wáamasĩricu” jĩĩ, ¿teerora? jĩwã.

²³ Jesús cũũrẽ jĩwĩ sũcã:

—Múã atiyepá macārã niiã; yũũre ãmũãse macũ niiã. Múã atibúreco macārã niiã; yũũre atibúreco macũ mee niiã.

* 8:11 Ate versículos arepũ bũcũpũrũ baurĩcu; arepũpũ baucũ.

24 Teero tiigú, “múã ñañaré tiirére acabónoña manirá di-aadacu” jĩãwũ múãrẽ. Yũũ basiro yée maquẽrẽ wedeseri, “yũũrá niiã” jĩrẽre múã padeoría. Teero tiirá, múã acabónoña manirá diaadacu, jĩwĩ.

25 Teero tiirá, cúãpeja sãĩñáwã:

—¿Noãno niiĩ mũũ? jĩwã.

Jesupé yũũwi:

—Buenecãgũpũ múãrẽ wedetoamiwũ. 26 Yũũ múã ñañaré tiirére, múãrẽ yũũ wapa tiíadarere pee wededũgapacu, wederia ména. Yũũre ticodiocorigũpũ diamacú wedei. Teero tiigú, cãũ wederi, yũũ tũoárigue díçure múãrẽ atibúreco macãrãrẽ wedea, jĩwĩ.

27 Cãũ teero wedesegũ, cãũ Pacũ Cõãmacũrẽna wedesegũ tiimíwĩ. Cúãpe teeré tũomasĩriwa. 28 Teero tiigú, Jesús cúãrẽ jĩwĩ:

—Múã yũũ niipetira sõwũrẽ néemũõnũcõripũ, † “yũũrá niiã” ‡ jĩrẽre masĩadacu. “Cãũ booró tiiríjĩyi; cãũ Pacũ buerigue díçure wedejĩyi”, jĩ masĩadacu. 29 Yũũre ticodiocorigũ yũũmena niiĩ. Yũũ cãũ tũsaré díçure tiia. Teero tiigú, yũũ Pacũ yũũre sícũrã cũĩrii, jĩwĩ.

30 Jesús teero jĩrĩ tũorá, paũ cãũrẽ padeowá.

Cõãmacũ põnaye queti; ñañaré tiidúmasĩhẽrãye queti

31 Jesús judíoa cãũrẽ padeomírirare biiro jĩwĩ:

—Múã yũũ buerére yũũrucura, yũũre padeonũnũsera peti niiãdacu. 32 Diamacú maquẽrẽ masĩadacu. Teeré masĩrã, ñañaré tiirére tiidúmasĩadacu. Teero tiirá, dutiapenori basoca witiirira tiiróbiro niiãdacu.

33 Cúã cãũrẽ jĩwã:

—¿Deero tiigú mũũ “dutiapenori basoca witiirira tiiróbiro niiãdacu” jĩĩ? Ƴsã Abraham pãrãmerã niinũnũsera niiã. Ƴsã sícãrĩ dutiapenori basoca niiritoawũ.

34 Jesús cúãrẽ jĩwĩ:

—Yũũ ateréja diamacũrã jĩã: Niipetira ñañaré tiiráno dutiapenori basoca tiiróbiro niicua. Dutiapenori basoca witi-masĩricua. Teerora ñañaré tiirácã ñañarére tiidúmasĩricua. 35 Sícũ dutiapenori basocũ cãũ õpũya wiipãre niirucuriqui; tiwíĩ õpũ macũpe tiwiipãre niirucuqui. 36 Teero tiigú, yũũ Cõãmacũ macũ peti niijĩgũ, múãrẽ dutiapenori basoca tiiróbiro niirãrẽ witiirĩ tiimasĩã. Yũũ teero tiirĩ, witiirira peti niiãdacu sãa. 37 Yũũ múã Abraham pãrãmerã niinũnũsera niirẽre masĩtoaa. Teero niipacara, yũũ wedeserere padeodũgáricu.

† 8:28 Jesús cãũ diaadare maquẽrẽ wedesegũ tiiyĩgũ. ‡ 8:28 Éxodo 3.14.

Teero tiirá, yũre sãdugácu. ³⁸ Yũ Pacu yũre ãnoríguere múãrẽ wedemiã. Múãpeja múã pacu tiidutírere tiicú, jĩwĩ.

³⁹ Cúãpeja cũãrẽ yũwa:

—Ûsã pacu Abraham niĩ, jĩwã.

Cũãpe jĩwĩ:

—Múã Abraham pãrãmerã peti niirã, cũ tiirírobiro tiibócu.

⁴⁰ Teero tiiróno tiirá, yũ diamacú maquẽ yũ Pacu bueriguere wedegú niipacari, sãdugáa. Abraham teero tiirírigu niwĩ.

⁴¹ Múãpe múã pacu tiiróbirora tiia, jĩwĩ cũãpeja.

Cúã cũãrẽ yũwa:

—Ûsãjã pacu manirã bauáririra niwũ. Cõãmacũ sãcũrã ãsã Pacu niĩ, jĩwã.

⁴² Jesupéja jĩwĩ:

—Cõãmacú múã Pacu niĩatã, yũre maĩbócu. Yũ cũmena niirigura atiwn. Yũ booró atiriwn. Cũ yũre ticodiocowĩ.

⁴³ Múã ¿deero tiirá yũ wederere tũomasĩrii? Yéẽ maquẽrẽ tũodugária. ⁴⁴ Múã pacu wãtĩãrẽ dutigú niĩ; múã cũyara niã.

Teero tiirá, múã pacu booró tiidugáa. Cũ sicatopura basocãre sããgú niirigu niwĩ. Péerogã diamacú maquẽrẽ tiirĩ. Cũ wedesege, diamacú maquẽrẽ sãcãrĩ wedeseriqui. Jĩditorepigu, jĩditosuguerigu niĩ. Teero jĩditogu, cũ niirecutirere ãñoqui.

⁴⁵ Yũpeja diamacú maquẽrẽ wedea. Teero tiirá, múã yũre padeoría. ⁴⁶ Múã watoapure ¿noã yũ ñãñarẽ tiirere ãñomasĩri? ãñomasĩria. Yũ diamacú maquẽrẽ wedepacari, ¿deero tiirá yũre padeorĩ? ⁴⁷ Cõãmacũ põna cũ wederere tũoóya. Múãpe cũ põna mee niã. Teero tiirá, yũ wederere tũodugária, jĩwĩ.

Cristo Abraham suguero niitoarigüe

⁴⁸ Judíoare dutirápeja jĩwã:

—Mũ Samaritanoãy niicu. Diamacũrã niã ãsã jĩrẽ: Wãtĩ cũogú niijĩgũ, mecũgú tiia mũjã, jĩwã.

⁴⁹ Jesupé cúãrẽ yũwĩ:

—Wãtĩ cũogú niiria. Yũ tiirémena yũ Pacure padeorere ãñoã. Múãpe yũ tiirere ñã, yũre ñãnarõ buijãã. ⁵⁰ “Basocã yũre ãñurõ wedesearo” jĩrere ãmããgũ mee tiia. Teero niipacari, sãcũ niĩ yũre ãñurõ wedesege. Cũãrã basocã tiirere queoró wedegudũ niĩ. ⁵¹ Yũ ateréja diamacũrã jĩã: Yũ wedeseri tũo, teeré tiigúno diariqui, jĩwĩ.

⁵² Judíoare dutirápeja jĩwã:

—Ûsã jĩãrirobirora teerora niã: “Wãtĩ cũogú niijĩgũ, mecũgú tiia”. Abraham diajõãyigu. Profetacã diajõãyira. Mũpeja biiro jĩã: “Yũ wedeseri tũo, teeré tiigúno diariqui”. ⁵³ Mũ ãsã ñecũ Abraham nemorõ niiria. Cũ diajõãyigu. Profetacã diajõãyira. Mũpeja ¿niirũno niĩ teero jĩ wedesege? jĩwã.

⁵⁴ Jesupéja cūārē jīwī:

—Yuu basiro yuu tiirére añurō wedeseri, wapamaniã. Yuu Pacu (múã “Cõamacū ūsã Pacu” jīgūrã) yuu tiirére añurō wedesei. ⁵⁵ Múã cūārē masīricu. Yuupeja cūārē masiã. Yuu “cūārē masīria” jīgū, múã tiiróbiro jīditorepigu niibocu. Diamacūrã jīã: Yuu cūārē masiã; cūū wedeseri tuo, teeré tiia. ⁵⁶ Múã ñecū Abraham yuu atiadarere “ĩñagūda” jī, useniwī. Teeré ñagū, bayiró useniwī, jīwī.

⁵⁷ Cūãpeja jīwã:

—Muu cincuenta cūmarī cuorīpacu, ¿Abrahamrē ĩñarī? ĩñaridojājīyu, jīwã.

⁵⁸ Jesupé yuwi:

—Yuu ateréja diamacūrã jīã: Abraham bauáadari sugueropu, “yuará niã”, § jīwī.

⁵⁹ Cūū teero jīrī tuorã, cūārē déesĩããda jīrã, ūtãperire néemiwã. Cūupeja cūārē dutijã, Cõamacūwiipu niĩarigu wáajõãwī.

9

Jesús ĩñahēgū bauárigure ĩñarī tiirígue

¹ Jesús netowã, sīcū ūmu capeari ĩñahēgūrē ĩñawī. Cūū wĩmagūpara capeari ĩñahēgū bauáyigu. ² Ūsã Jesuré sãĩñáwū:

—Ūsãrē buegú, ¿deero tiigú ãni capeari ĩñahēgū bauáyiri? ¿Noãyé wapa niĩ? ¿Cūūye wapa, cūū pacusũmuãye wapa niĩ? jīwū.

³ Jesús ūsãrē jīwī:

—Cūū ñañaré tiiré wapa mee niã. Teero biiri cūū pacusũmuãye wapa mee niã. Cūūmena Cõamacū cūū añurō tiirére ãñodugágu, cūārē teero baugú bauári tiirígu niwī.

⁴ Yuure ticodiocorigu padedutirere mecãtigã marĩrē tiiró booa. Too síro ñami tiiróbiro niĩadacu. Ñami jeari, sīcũno pademasĩriqui. ⁵ Yuu atibúrecopu niigū, basocãre sĩãwócore tiiróbiro niã, jīwī.

⁶ Jesús teero jīãri siro, yepapu usecóre eocū, dita oocutíre maané, capearipu tuusĩã, ⁷ cūārē jīwī:

—Siloétaropu mũnye capearire cosegú wáaya, jīwī.

(Siloé jīrõ, “ticoconorigu” jīdugaro tiia.)

Teero tiigú, cūū toopú wãa, cūū capearire coserígu niwī. Cūū wiipú putuaatigu, añurō ĩñarigu niwī. ⁸ Cūūya wii puto macãrã, ãpẽrã cūū niyeru sãĩduĩri ĩñarucurira cãmerĩ sãĩñáyira:

—¿Ñani niyeru sãĩduĩrucuarigura niĩrã? jīyira.

§ 8:58 Abraham bauáadari sugueropu, Jesús cūū Pacumena niitoayigu. Too síro Moisés Cõamacūrē cūū wãmerē sãĩñãrĩ, “yuará niã” jī yuuyigu. Teero tiigú, Jesús “yuará niã” jīrĩ, basocã cūārē déesĩãdugamiyira.

⁹ Sīquērā “cūūrā niī” jīyira. Āpērāpé “niirri; āpī cūūbiro baugú niī” jīyira.

—Yūurá niīā, jīyigu.

¹⁰ —¿Deero tiigú mūu mecūtígārē āñurō īñāī? jīyira cúāpe.

¹¹ —Jōō niīārigu Jesús wāmecutigu dita ococtíremena yūu capearire tuusīā, Siloétaropu yūure cosedutiati. Teero tiigú, wāa, yūu coseári siro, āñurō īñāāwū, jīi yūuyigu cūūpeja.

¹² —¿Noopú niigari cūū? jīyira.

—Masīriga. Noopú niigū niiqui, jīyigu cūūpeja.

Fariseo basoca īñahēgū niimiārigure sāīñárigue

¹³ Capeari īñahēgū niimiārigu fariseo basoca pūtopu néewanorigu niiwī. ¹⁴ Jesús dita ococtíremena cūūrē īñarī tiirí bureco ūsā yeerisāri bureco niiwū. ¹⁵ Teero tiirā, fariseo basocapeja cūūrē sāīñáyira:

—¿Deero tiigú mūu āñurō īñāī? jīyira.

—Sīcū yūu capearire dita ococtíremena tuusīāāti. Yūu coseári siro, āñurō īñāāwū, jīyigu.

¹⁶ Sīquērā fariseo basoca jīyira:

—Cūūrē teero tiīārigure Cōāmacū ticocorijyi. Marī yeerisāri burecore netōncāgū tiīi, jīyira.

Āpērāpé jīyira:

—Cūū ñañaré tiigúno niigūjā, āñurére tiīēñoriboajyi, jīyira.

Cūū cūūrē sīcārībīro wācūriyira sáa. Teero tiirā, batajōāyira.

¹⁷ Teero tiirā, cúā capeari īñahēgū niimiārigure sāīñáyira sūcā:

—Mūute ¿deero jīī mūūrē īñarī tiīārigure? jīyira.

—Yūuja “profeta niī” jīīā, jīyigu.

¹⁸ Judíoare dutirá capeari īñahēgū niimiārigure quetire padeodugáriyira. Teero tiirā, cūū pacūsūmuārē sūocó, ¹⁹ sāīñáyira:

—¿Āni múā macū niī? ¿“Wīmagūpura capeari īñahēgū bauárigu” múā jīirigura niī? ¿Deero tiigú cūū mecūtígārē īñāī? jīyira.

²⁰ Cūū pacūsūmuāpe yūuyira:

—Éjū, ūsā macūrā niī. Cūū capeari īñahēgū bauámiwī. Tee dícare ūsā masīā. ²¹ Cūū mecūtīgā īñarére masīriga. Cūūrē īñarī tiīārigucārē masīriga. Cūū basiro yūumasīi; wīmagū mee niī. Cūūrē sāīñáña, jīyira.

²² Cūū pacūsūmuā cuira, teero jīyira. Judíoare dutirá too sugueropu ateré jīyira: “Jōō niīārigure ‘Cōāmacū beserigu Cristo niī’ jīīgúnorē marī neārī wiipu cōāwioneconoādacu; marīmena niinemoriqui”, jīyira. ²³ Teero tiirā, cūū pacūsūmuā “wīmagū mee niī; cūūrē sāīñáña” jīyira.

²⁴ Judíoare dutirápeja capeari ññahēgū niimiārigure s̄uocóyira s̄ũcā. Cūūrē j̄iyyira:

—Cōāmacū t̄uocórop̄ure diamacū wedeseya. Ūsā masīā: Jōō niīārigū ñañaré tiigú niīī, j̄iyyira.

²⁵ Cūūpe ȳuuyigū:

—Cūū ñañaré tiigú niigū niiqui; ȳuū masīriga. Ate dí cure masīā: Ȳuū capeari ññahēgū niipacu, mecūtīgārē ññā s̄aa, j̄iyyigū.

²⁶ Cūāpeja cūūrē s̄āññanemoyira:

—¿Deero m̄uūrē tiīārī? ¿Ñeenómena m̄uūrē ññarī tiīārī? j̄iyyira.

²⁷ Cūūpe ȳuuyigū:

—Múārē wedetoamiāwū; ȳuūre t̄uorícu. ¿Deero tiirā wedenemorō booi s̄ũcā? ¿Múācā cūūrē n̄uñudugágarī? j̄iyyigū.

²⁸ Cūāpeja cūūrē tutiyira:

—M̄uū cūūrē n̄uññā. Ūsāpeja Moisés dutirére n̄uññāda.

²⁹ Ūsā masīā: Cōāmacū Moisére wedeseiyigū. Cūūrējā “too mac̄p̄u niīī” j̄iīmasīriga, j̄iyyira.

³⁰ Cūāpeja cūūrē j̄iyyigū:

—¡Ayo! ¿Múā cūūrē “noo mac̄p̄u niīī” j̄iīmasīrigarī? ¡Cūūrā ȳuūre capeari ññarī tiīāwī! ³¹ Marī ateré masīā: Cōāmacū ñañaré tiirāre cūā s̄āirére ȳuūriqui. Cūūrē padeorānorē, cūū booré tiirānorē ȳuūqui. ³² Sīcārī “sīcū wīmagūp̄ura capeari ññahēgū bauārigure ññarī tiīáyigū” j̄iīrī t̄uoyá maniwā. ³³ Cōāmacū cūūrē ticocoriatā, ȳuūre capeari ññarī tiirīboaj̄iyi, j̄iyyigū.

³⁴ Cūāpeja cūūrē j̄iyyira:

—M̄uū sicatorp̄ura ñañagū bauārigū niipacu, ūsārē buemasīricu s̄aa, j̄iyyira.

Cūū cūāmena niimiārigure cōāwionecoj̄iyira.

Ññahērā tiiróbiro niirāye

³⁵ Jesús capeari ññahēgū niimiārigure cūā cōāwionecori t̄uowī. Cūūrē b̄ñajeágu, j̄iīwī:

—¿M̄uū niipetira s̄owūrē padeóí? j̄iīwī.

³⁶ —¿Noā niīī cūū? Ȳuū cūūrē padeodugága, j̄iī ȳuūwī.

³⁷ —M̄uū cūūrē ññatoaa. Ȳuū m̄uūmena wedesegu cūūrā niīā, j̄iīwī.

³⁸ —Ōp̄ū, m̄uūrē padeóa, j̄iī, cūū p̄uto ñicācoberimena jeacūmuwī.

³⁹ Jesupé j̄iīwī:

—Ȳuū atibúrecop̄ure basocáre cūā ñañaré tiirére masīārō j̄iīgū atiw̄u. Teero wáari, capeari ññahērā tiiróbiro ññāadacua; capeari ññarā capeari ññahērā tiiróbiro wāaadacua, j̄iīwī.

40 Siquērã fariseo basoca cūũ putopũ niirãpeja cūũrẽ tuo, jĩwã:

—Ɔsãcãrẽ “capeari ññahērã tiiróbirora niĩã máã” ¿jĩgũ tiii? jĩwã.

41 Jesupéja cúãrẽ yũũwi:

—Múã capeari ññahērã tiiróbiro niirãjã, yũũ tiirere ññariboĩyu. Teero tiirá, wapa cũoríboĩyu. Múã “ññamasĩã” jĩĩ wãcũjĩrã, wapa cũorá niĩã, jĩwĩ.

10

Oveja coterí basocũmena queoré

1 Jesús queorémēna wedewi:

—Yũũ ateré diamacũrã jĩã: Sícũ oveja niirí sãñirõ soperé sããwahegu, tiisãñirõrẽ mũãñetõsãwagu, yaarépigu niiqui. 2 Soperé sããwagũpe oveja coterí basocũ niiqui. 3 Sope sããwaro coterí basocũ cūũrẽ pãõsõnecoqui. Cūũyara oveja cūũ wedeseri tũomasĩcua. Cúãcõrõrẽ cúã wãmēmēna sũo, néewitiwaqui. 4 Cũũyarare witiwapetiri ñña, cúãrẽ suguewaqui. Cūũ wedeseri tũomasĩjĩrã, cūũrẽ nũnũcúa. 5 Āpĩ cúã ññamasĩhẽgũrẽ nũnũrĩdojãcua. Cūũ wedeseri tũomasĩrijĩrã, cūũrẽ dutibatéjõãcua, jĩwĩ.

6 Fariseo basoca cūũ cúãrẽ queorémēna wederi, “biirope jĩũdũgaro tiicũ” jĩĩmasĩriwa.

Jesús oveja coterí basocũ tiiróbiro niĩ

7 Cúã tũohéri ññagũ, Jesús cúãrẽ jĩĩnemowĩ:

—Yũũ ateréja diamacũrã jĩã: Yũũrã oveja sããwari sope tiiróbiro niĩã. 8 Niipetira yũũ suguero atirira ññañarã, ovejare yaarépira tiiróbiro niĩya. Teero tiirá, oveja cúãrẽ nũnũrĩrira niiwã. 9 Yũũrã sope tiiróbiro niĩã. Yũũpũre sããwarano netõnénoãdacua. Oveja tiiróbiro sããwa, witiwa, táa bũarã tiiróbiro niĩãdacua.

10 ‘Yaarépigu cúãrẽ yaagũdũ, sããgũdũ dícu atiqui. Yũũpeja cúãrẽ catiré ticogu atiwũ, ãñũrõ peti niĩãrõ jĩgũ.

11 ‘Yũũrã ovejare ãñũrõ coterí basocũ tiiróbiro niĩã. Ovejare ãñũrõ coterí basocũ cūũyarare diabosaqui. 12 Āpĩpé cūũ õpũyarare ññanũnũsegu dícu niiqui; oveja coterí basocũ peti mee niiqui. Cūũyara mee niicua. Teero tiigũ, yái atiri ñña, ovejare cõãñũcõjã, dutijõãqui. Yáipe cúãrẽ ñee, ãcũbatejãqui. 13 Ovejare ññanũnũsegu dícu niijĩgũ, cúãrẽ wãcũriqui. Āñũnicu cūũrẽjã.

14-15 ‘Yũũpeja ovejare ãñũrõ coterí basocũ tiiróbiro niĩã. Yũũ Pacũ yũũre masĩĩ; yũũcã cūũrẽ masĩã. Teerora yũũcã yáarare masĩã; cúãcã yũũre masĩĩya. Yáarare diabosa, netõnéngũdacu.

16 Y_{HH} āpērā ovejare c_{HOA}; cūā atisānīrō macārā mee niīya. Cūācārē néeatiguda. Cūācā y_{HH} wedeseri t_{HO}, y_{HH}adacua. Teero tiirā, sīcūrōna niīadacua; teero biiri sīcūrā cūārē cotegú niigūdaqui.

17 Yáarare diabosa, too síro masāgūdacu. Teero tiigú, y_{HH} Pac_H y_{HH}re maī. 18 Sīcū y_{HH}re diari tiimasīriqui; y_{HH} booró diaguda. Y_{HH} diamasīā; too síro masāmasīā. Y_{HH} Pac_H y_{HH}re biirora tiidutíwi, jīwī.

19 Judíoape cūū wedeseri t_{HO}rā, cūūrē sīcārībíro wācūriwa sūcā. Teero tiirā, batajōāwā. 20 Pa_H cūūrē jīwā:

—¿Deero tiirā múā cūūrē t_{HO}i? Wātī c_{HO}gú niī; teero biiri mecūgú peti tii, jīwā.

21 Āpērāpēja jīwā:

—Wātī sāānorigu teero wedeseriboqui. Wātī sāānorigu capeari iñahēgūrē iñarī tiimasīriqui, jīwā.

Judíoa Jesuré boorírigue

22 Púuriro niirī, Jerusalén_H ūsā judíoa bosebureco tiiwá. Too sūguero macārā_H Cōāmacūwiire yaponōāri siro, bosebureco tiipéoyira. Tii bosebureco ūsā wācūn_Huseri bureco niiwā.

23 Jesús Cōāmacūwiir_H biayá manirí tatiar_H wáawi. Tiitatia wāmecutia Pórtico de Salomón. 24 Toopú judíoare dutirápeja cūūrē añurō sodean_Hcājōāwā. Cūūrē sāiñāwā:

—¿Dee biirir_H ūsārē diamacú maquērē wedegudari? M_{HH} Cōāmacū beserig_H Cristo niigū, diamacūrā ūsārē wedeya, jīwā.

25 Jesupé cūārē y_{HH}wi:

—Wedemiwā; múā t_{HO}ríw_H. Y_{HH} Pac_H wāmemena tiieñore y_{HH} niirecutirere añurō eñoā. 26 Múā yáara oveja niiria. Teero tiirā, y_{HH}re padeoría. 27 Yáara ovejapeja y_{HH} wedeserere t_{HO}masīya. Y_{HH}cā cūārē masīā. Cūā y_{HH}re n_Hn_Hya. 28 Y_{HH} cūārē catiré petihére ticoa. Cūā pecamer_H wáaricua. Sīcūno y_{HH} c_{HO}rāre y_{HH}re ēmamasīriqui. 29 Cūārē y_{HH} Pac_H ticorigu niiwī. Cūū niipetira nemorō tutuag_H niī. Teero tiigú, sīcūno y_{HH} Pac_H c_{HO}rāre ēmamasīriqui. 30 Ūsā y_{HH} Pac_Hmena sīcūrā niīā, jīwī.

31 Cūū teero jīrī t_{HO}rā, judíoare dutirápeja ūtāperire néemiwā sūcā, cūūrē déesīāāda jīrā. 32 Jesupé cūārē jīwī:

—Y_{HH} Pac_H tutuaremena múā iñacorop_H pee añurē tiieñowū. ¿Ñeenó tiiré warape y_{HH}re déesīād_Hgai? jīwī.

33 Cūāpe y_{HH}wa:

—M_{HH} añurō tiiré wapa déesīāricu. M_{HH} basocúra niipac_H, “y_{HH} Cōāmacū niīā” jīrē wapa m_{HH}rē sīāāda. M_{HH} Cōāmacūrē ñañarō wedesegu tia, jīwā.

34 Jesupé cūārē jīwī:

—Múã dutiré watoapare Cõãmacũ jĩriguere biiro jóanoã: “Múã Cõãmacũ tiiróbirora niirã niiã”,* jĩ jóanoã. ³⁵ Marĩ masiã: Cõãmacũye queti jóaripũ maquērē “diamacú maquē niiria” jĩmasiãna maniã. Cõãmacũye wederirare “múã Cõãmacũ tiiróbirora niirã niiã” jĩ jóadutirigu niiwĩ. ³⁶ Teero tiigú, “yũ Cõãmacũ macũ niiã” jĩmasiã. Múãpe yũ teero jĩrē wapa yũre “Cõãmacũrē ñañarõ wedesege tĩa” jĩã. Teero niiria. Cõãmacũ yũre besewi; yũre atibárecopure ticodiocowi. ³⁷ Yũ Pacu tiirere yũ tihéri, yũre padeorijãña. ³⁸ Cũ tiirere tiirípereja, yũre padeoripacara, yũ tiēñorere padeoyá. Múã teeré padeorá, “yũ Pacu yũpũre niĩ” jĩrere masiãdacu. Teero biiri “yũ cãũpũre niiã” jĩrere tũomasiãdacu, jĩwĩ.

³⁹ Cũãpeja cãũrē peresuwiipũ néewadugamiwã sũcã. Cũãpe cãũrē dutijõawĩ.

⁴⁰ Too síro Jesús día Jordán apeniñapé tĩawawi. Toopure Juan wãmeõtiri basocu wãmeõtiroropũ putuácũmuwĩ. ⁴¹ Pau Jesuré iñarã jeara, jĩwã:

—Juan Cõãmacũ sícũrã tiimasĩrere tiēñoriwi. Tiiēñoripacu, niipetire ãniyé maquērē wedegũ, diamacúrã wedeyi, jĩwã.

⁴² Toopure pau Jesuré padeowá.

11

Lázaro diarigue

¹ Sícũ basocũ diarecutigũ niirigũ niiwĩ. Cũ wãmecutiwi Lázaro. Cũ, teero biiri cũ sõwõsãnumiã Maríã, Marta Betania macã macãrã niiwã. ² Maríara niiwõ Jesuyé dũporipure siti-aãñũre píopeo, coo róañarõmena tuucosérigo. Coo bai Lázaro diarecutigũ niiwĩ. ³ Lázaro sõwõsãnumiã Jesuré queti tico-corira niiwã:

—Õpũ, mũ menamacũ diagũ tiii, jĩcoyira.

⁴ Jesupé tee quetire tũogú, jĩwĩ:

—Cũ diarecutiremena diadoariqui. Cũ diarémene Cõãmacũ tutuarere eñonõãdacu. Yũ Cõãmacũ macũcãrē basocã “cũ tutuagu niĩ” jĩãdacua, jĩwĩ.

⁵ Jesús cã Maríã, Marta, teero biiri cã bai Lázarore maĩrigũ niiwĩ. ⁶ Teero tiigú, cã diarecutire quetire tũogú, cã niirõpũ pũabáreco putuácũmunemowũ sũcã. ⁷ Too síro ãsã cã bueráre: —Jãmũ Judeapũ sũcã, jĩwĩ.

⁸ Æsãpe cãũrē jĩwũ:

—Æsãrē buegũ, yoawaria ména judíoare dutirá ãtãperimena mũrē déesĩãdugamiwã. ¿Mũ toopú wáadugagari sũcã? jĩwũ.

⁹ Jesupé queorémene yũwĩ:

* 10:34 Salmo 82.6.

—Wācūpatirijāña. Múã masiã: Sicaburecore doce horari bóea. Bureco wáaguno bóeremena ññamasiqui. Teero tiigú, ñaacūmuriqi. ¹⁰ Naĩtĩārõpũ wáagunopeja cūũ wáaro sñawócore maniré wapa dũpotua, ñaacūmuqi, jĩwĩ.

¹¹ Teero jĩĩari siro, ũsārẽ jĩwĩ:

—Marĩ menamacũ Lázaro cānijõãjĩyi. Yũũ cūũrẽ wācõgũ wáaguda, jĩwĩ.

¹² —Õpũ, cūũ cāniārigũ, añũjõãgũdaqui, jĩwũ.

¹³ Jesús “Lázaro cānijõãjĩyi” jĩgũ, “diajõãjĩyi” jĩdugagu tiiwĩ. Ũsāpe cāniré petire wācũjāmiwũ. ¹⁴ Ũsā tuohéri ññagũ, Jesús ũsārẽ tuomasĩrõrã wedewi:

—Lázaro diajõããjĩyi. ¹⁵ Marĩ toopũ niñhẽrĩ, añũã. Yũũ ũseniã; aññuniādacu múārẽ. Toorá múã nemorõ padeoádacu. Jāmu, cūũrẽ ññarã, jĩwĩ.

¹⁶ Tomás (“sũduárigũ” ũsã jĩgũ) ũsārẽ jĩwĩ:

—Jāmu marĩcã. Marĩrẽ buegũre cūã sñārĩ, cūũmenarã diara wáaada, jĩwĩ.

Jesús diarirare masõ, catiré ticoré

¹⁷ Jesús Lázaro ya macãpũ jeagudu tiirĩ, ũtātutipũ cūũrigue quetire tuowĩ. Cūũrẽ cūũari siro, bapari burecori netõyiro mée. ¹⁸ Betania Jerusalén pũtogã niwũ. Pũã kilómetro, ape kilómetro deco yoaro niwũ. ¹⁹ Teero tiirã, pũã Jerusalén macãrã cūã bai diari tuorã, Marta, Mariare wācūtutuaaro jĩrã, cūã pũtopũ ññarã jearira niwũ. ²⁰ “Jesús atitoai mée” jĩrĩ tuogó, Marta cūũrẽ bocago atiwo. Mariare wiipũ pũtuáyigo. ²¹ Marta Jesús pũto jeago, cūũrẽ jĩwõ:

—Õpũ, mũũ añopũ niirĩ, yũũ bai diariboajĩyi. ²² Mecūtígãcãrẽ Cõãmacũ niipetire mũũ sãirénorẽ ticoqui. Teeré masiã, jĩwõ.

²³ Jesús coore jĩwĩ:

—Mũũ bai masãgũdaqui, jĩwĩ.

²⁴ Coopeja yũũwo:

—Yũũ masiã: Atibureco petirĩ, niipetira diarira masãripũ, masãgũdaqui, jĩwõ.

²⁵ Jesupé jĩwĩ:

—Yũũrã diarirare masõ, catiré ticogú niã. Yũũre padeogú diapacu, catigũdaqui sũcã. ²⁶ Mecūtígãrẽ catirá yũũre padeorã diari siro, dianemoricua. ¿Mũũ teeré padeói? jĩwĩ.

²⁷ Coope yũũwo:

—Õpũ, ateré padeóa: Mũũ Cõãmacũ beserigũ Cristo, Cõãmacũ macũ niã. Mũũ “sĩcũ basocũ atigudu niãyigu” cūã jĩrigũ niã, jĩwõ.

Lázaro cūũri tuti pũto Jesús utirigue

28 Marta Jesuména wedeseari siro, coo bayio Mariáre sʉogó wáawo. Coore āpērã tʉohéropu wedeyigo:

—Marĩrẽ buegú jeatoaawĩ. M̄n̄rẽ sʉodutíawĩ, jĩyigo.

29 Coo teero jĩrĩ tʉogó, cūũ pʉtopu máata atirigo niwõ. 30 Jesús Marta bocaariropu niwĩ. Macāpʉre piyawariwi ména. 31 Judíoa wiipú Mariáre wācūtutuari tiirá tiyíra. Cúã coo boyeromena witiwari ñnarã, coore n̄n̄nyíra. “Cūũari tutipʉ utigo wáago tiicó”, jĩ wācūmiyira.

32 Mariápe Jesús pʉto jea, cūũrẽ ñna, cūũye dʉpori pʉtopu munibiácūmuwõ.

—Ōpũ, m̄n̄ ānopú niiātã, ȳn̄ bai diariboajĩyi, jĩwõ.

33 Jesús coo utiri ñnagũ, teero biiri judíoa coore n̄n̄n̄átariracã utiri ñnagũ, bayiró wācūpati, ññarõ yeeripūnacutiwi.

34 —¿Noopú cūũrẽ cūũārĩ? jĩ sãñawĩ.

—Jām̄, ñnagũ atiya, jĩwã.

35 Jesús utiwi. 36 Cūũ utiri ñnarã, judíoa cām̄erĩ jĩwã:

—Ññaña. Cūũrẽ bayiró maĩjāmiāyiri cūũ, jĩwã.

37 Sĩquẽrã jĩwã:

—Ñni jõõ niirigʉ capeari ñnahẽgũrẽ netõnerigura niĩrã. ¿Lázarcārẽ diari tiiríboayiri? jĩwã.

Jesús Lázare masõrigue

38 Jesús Lázare cūũri tutipʉ jeagʉ, bayiró wācūpatiremena niwĩ sūcã. Tiituti ũtātuti niwũ. Tiituti soperʉtõ ũtāquicamena bianówũ. 39 Jesús cúãrẽ: —Tiiquire néecoya, jĩwĩ.

Marta diaarigʉ sõwõpe cūũrẽ jĩwõ:

—Ōpũ, ñni niiqui. Cūũ diaari siro, bapari b̄n̄recori netõã, jĩwõ.

40 Jesús coore jĩwĩ:

—“Ȳn̄re padeogó, Cõāmacū tutuarere ñnagõdacu”, jĩ wedeawũ m̄n̄rẽ, jĩwĩ.

41 Teero tiirã, cúã tiituti biaríquicare néecowa. Jesús ññamõco, Cõāmacũrẽ jĩwĩ:

—Pacʉ, ȳn̄ sãirére m̄n̄ tʉoa. Teero tiigú, m̄n̄rẽ n̄senire ticoa. 42 Ȳn̄ masĩã: M̄n̄ ȳn̄re tʉorucújãã. Ñniã ānopú nucũrãye maquẽrẽ b̄s̄urómena m̄n̄mena wedesea. “Ȳn̄ m̄n̄ ticodiocorigu niã” jĩrẽre masĩãrõ jĩgũ, teero tiia, jĩwĩ.

43 Cūũ teero jĩārĩ siro, bayiró b̄s̄urómena jĩwĩ:

—Lázaro, witiatiya, jĩwĩ.

44 Cūũ teero jĩrĩrã, diaarigʉ niimiārigʉ witiatiwi. Cūũye wām̄orĩ, cūũye dʉporire sutiména d̄d̄d̄anorigʉ niwĩ. Cūũya diapóacã suti caseromena cõmanórigʉ niwĩ. Jesús cúãrẽ jĩwĩ:

—Cūũrẽ jõãñá, witiatiaro jĩrã, jĩwĩ.

Jesuré ñeeãdara wedeserigüe
(Mt 26.1-5; Mr 14.1-2; Lc 22.1-2)

45 Judíoa Mariare ñnarã jeaarira cū teero tiiríguere ñnarã, paꝝ cūrē padeowá. 46 Ápērãpé Jesús tiiríguere fariseo basocapure wedera wáayira. 47 Teeré tuoári siro, paiaré dutirá, teero biiri fariseo basoca, Judíoare Dutirá Petimena neáyira. Neããri siro, jĩyira:

—¿Deero tiiádari marĩ? Jõõ niiãrigu pee tiiẽñorere tiigú tiiquí. 48 Marĩ cūrē teero ñnajãrĩ, niipetira cūrē padeoádacua. Romanuã ati, Cõãmacũwiire cõããdacua. Teero biiri marĩ dutiré cõorére petirí tiádacua, jĩyira.*

49 Sĩcũ cúã menamacũ wãmecutiwi Caifás. Cū tiicũmarẽ paiaré dutigú niĩwĩ. Cū cūãrē jĩyigu:

—Múã tuomasĩridojaã. 50 Niipetira basocá marĩya dita macãrã diari, ñañanibocu. Biiro tiirípe, ãñucu: Sĩcũ marĩ niipetiraye niiãdarere diabolari, marĩrē ãñuãdacu, jĩyigu.

51 Caifás cū basiro wãcũrémena teero jĩriyigu. Tiicũma cū paiaré dutigú niirĩ, Cõãmacũ cūrē teero wãcũré ticoyigu. Teero jĩgũ, “marĩ niipetiraye niiãdarere Jesús diabolagũdaqui” jĩsũgueyigu. 52 Jesús judíoa dícre diabolariyigu. Niipetira Cõãmacũ põna cūrē padeoádarare, apeyé ditapu niirãcãrē diabolayigu. Sicapõna macãrã sũcũpõna tiiróbiro niirõ jĩgũ, teero tiiyigu. 53 Teero tiirã, cúã tiiburecora “¿deero tiiádari marĩ cūrē sããdara?” jĩ wãcũñcãyira.

54 Teero tiigú, Jesús paꝝ judíoa watoapure wáanetõnemoriwi. Too niiãrigu yucu manirõ wesapu wáawi. Efraín wãmecutiri macãpu jea, toopú ãsãmena putuáwi.

55 Pascua judíoa bosebureco jeaadarõ tiirí, paꝝ basocá Jerusalénpure jeawa. Cúã tii bosebureco suguero cúã ñañarẽ tiiríguere cosesuguera jeara tiyíra. 56 Jesuré ãmaãcãmesãyira. Cõãmacũwii wesa macã yeparu niirã, cãmerĩ sãñáyira:

—¿Múã deero tũgueñaĩ? ¿Cū boseburecore ñnagũ atigudari? jĩyira.

57 Paiaré dutirá, fariseo basocamena too sugueropu basocáre biiro dutiyira:

—Múã “jõõ niiãrigu toopú niĩyigu” jĩrĩ tuorã, ãsãrē wedeya, jĩyira.

Cūrē ñee, peresuwiipu néewadugayira.

* 11:48 Judíoare dutirá biiro wãcũjĩya: “Basocá niipetira Jesuré padeorã, cūrē õpũ sõnecoacua; romanuãrē cõããdacua. Romanuã õpũ teeré tuogá, paꝝ surarare ticocogũdaqui”, jĩ wãcũjĩya.

12

Jesuré sitiaañũre píopeorigue
(Mt 26.6-13; Mr 14.3-9)

¹ Pascua bosebũreco wáaadaro seis bũreconi dusarí, Jesús cũ buerámena Betaniapũ wáawi. Too sũguero tiimacãpũra Jesús Lázaro diarigupũre masõwĩ. ² Toopú Jesuré bosebũreco tiipéowa. Marta yaarére batowo. Lázaro, ãpẽrãcã Jesuména yaaduiwa. ³ Teero tiigó, María sicagá* sitiaañũrigare Jesús puto néeatiwo. Tee sitiaañũre “nardo” wãmecutire wapapacãre niiwũ. Cũũye duporipũ píopeo, cooya póañapõmena tuucoséwo. Tiiwĩ niipetiropũ sitiaañũsesajõãwũ.

⁴⁻⁵ Judas Iscariote jĩwĩ:

—Ate sitiaañũrere sicacãma padegu wapatárocõrõ dúaro boomíayu. Tee niyerure bóaneõrãrẽ ticonoboajiyu, jĩwĩ.

Cũũ Jesús buegú too síropũ cũũrẽ ñnatutirapũre wedesãgũdu niirigũ niiwĩ. ⁶ Diamacú bóaneõrãrẽ tiípudugagũ mee tee jĩwĩ. Biiro wedesegũ niyeru yaadugágũ, teero jĩwĩ. Cũũ ãsã niyeru sããripore cotegú niimiwĩ. Tiipo maquẽ niyerure yaajãrucurigũ niiwĩ. ⁷ Jesús cũũrẽ jĩwĩ:

—¿Deero tiigú coore potocõĩ? Potocõgũ mee tiiyá. Coo ateré ññanocũrigo niiwõ yũ diaadari bũreco maquẽrẽ. ⁸ Bóaneõrã múã watoapũ niirucujããdacua. Yũpeja múãmena niirucuricu, jĩwĩ.

Judíoare dutirá Lázarore sããdugárigue

⁹ Paũ judíoa Jesús Betaniapũ niiré quetire tũoyíra. Teero tiirá, cũũrẽ ññarã jeawa. Cũũ dícurẽ ññarã jeariwa. Cũũ masõrigũ Lázarcãrẽ ññarã jeawa. ¹⁰⁻¹¹ Paũ judíoa cũũ masãrigue quetire tũorá, paiaré dutirá dutirére duujã, Jesuré padeowá. Teero tiirá, paiaré dutirá: —Lázarcãrẽ sãããda, jĩmiyira.

Jesús Jerusalénũ sããwarigue

(Mt 21.1-11; Mr 11.1-11; Lc 19.28-40)

¹² Apebũreco Jerusalénũ paũ bosebũrecore ññarã jeará “Jesús atiqui mée” jĩrẽ quetire tũoríra niiwã. ¹³ Teero tiirá, iquiquerire páata, cũũrẽ bocara atiwa. Bayiró wedeseremena jĩãtiwa:

—¡Marĩ Õpũrẽ ñsenire ticoada! ¡Ñni Cõãmacũ ticodiocorigũ niĩ! ¡Cũũrẽ ãñurõ tiiáro! ¡Cũũ marĩ Israelya põna macãrã Õpũ niĩ! jĩwã.

¹⁴ Jesús burro wĩmagũrẽ buajeá, cũũ sotoapũ muãpeawi. Cũũ teero tiiríguere Cõãmacũye queti jóaripũpũ jóanoã:

¹⁵ Múã Jerusalén macãrã, cuirijãña.

Ññaña: Múã Õpũ atitoai mée;

* 12:3 Pecasãyemena “medio litro” niã.

cũ burra macũ wĩmagũ sotoapu pesaatii,†
jĩ jóanoã.

¹⁶ Tee jóariguere ũsã cũũ buerá sicatopare “Jesuyé queti niicu” jĩ t̃omasĩriw̃. Too síro ũm̃ãsep̃ cũũ m̃ãwari sirop̃, ũsã wãcũb̃aw̃. Teero tiirá, “Cõamacũye queti jóaripũpu jĩrõbirora cũũrẽ diamacũrã wáawu” jĩ cãmerĩ wedesew̃.

¹⁷ Pau Jesús Lázare masõrĩ ñnarira tee quetire wedesesajõãyira. “Lázaro ãtãtutipu niimiãrigure s̃owíonecowĩ”, jĩ wedeyira. ¹⁸ Teero tiirá, pau tee tiĩñoriguere t̃oríra Jesuré bocara atiwa. ¹⁹ Fariseo bascapeja cãmerĩ jĩyira:

—Marĩ deero tiimasĩritu niĩã. ¿Ñnamĩ múã? Niipetira cũũmena wáara tiĩya, jĩyira.

Griegoa Jesuré ñnãdugarigue

²⁰ Bosebureco ñnarã jeará watoapu s̃iquerã griegoa niiwã. Cũãcã Cõamacũrẽ padeorã atirira niiwã. ²¹ Cũã Felipe puto jeayira. Felipe Betsaida Galilea ditapu niirĩ macã macũ niiwĩ. Cũã cũũrẽ jĩyira:

—Jesuré ñnarã wáadugaga.

²² Felipe Andrére wedegu wáayigu. Cũã puarãpu Jesuré wedera jeawa. ²³ Jesús cũũrẽ queorẽmena ỹm̃wĩ:

—Máata niipetira s̃owũ ãputĩ macũ niirere ãñonóãdacu.

²⁴ Ỹm̃ aterėja diamacũrã jĩã: S̃icũ oteré capere oteriatã, teero putuájãcu. Teeperi oteri docare, ditapu bóa, wii, b̃ucũã, pee d̃ucac̃uticu. ²⁵ Atibãrecopure cũũ catirĩ burecorire maĩnetõnegãno pecamer̃ ññarõ tiinógũdaqui. Cũũ catirĩ burecorire maĩhẽgãnope ũm̃ãsep̃ catiré petihére b̃uagũdaqui. ²⁶ Ỹm̃ dutirere tiidugãgũno ỹm̃re ññãrõ. Ỹm̃ niĩadaropure ỹm̃mena niigũdaqui. Ỹm̃ dutirere tiinũnũsegũnorẽ ỹm̃ Pacũ ãñurõ tiigũdaqui, jĩwĩ.

Jesús cũũ diaadarere wederigue

²⁷ Jesús jĩñemowĩ:

—Mecãtigã ỹm̃ bayiró wãcũpatia. Teero tiigũ, ỹm̃ deero jĩmasĩriga. “Pacũ, ỹm̃re ññarõ wáadarere netõnéña”, ¿jĩgũdari? Jĩricu. Teero ññarõ tiinógũdura atiwa. ²⁸ Pacũ, “m̃m̃ ãñunetõjõãã” jĩrere ãñoñã, jĩwĩ.

Cũũ teero jĩñari siro, ũm̃ãsep̃ wedeseri t̃owú:

—“Ỹm̃ ãñunetõjõãã” jĩrere ãñotóaw̃; ãñonemógũda sũcã, jĩti.

²⁹ Basocã toopũ niirã cũũ wedeseri t̃orã: —B̃upo b̃usati, jĩwã.

Ãperã: —Ángele cũũrẽ wedeseati, jĩwã.

† 12:15 Zacarías 9.9.

³⁰ Jesús cǎārē jǐwī:

—Yũre tɔodutígu mee wedeseati; mǎãpere tɔodutígu wedeseati. ³¹ Mecǎtígãrē Cǎãmacũ atibúreco macǎrãrē wapa tiigúdaqui. Mecǎtígãcãrē atibúreco macǎrãrē dutigúre cǎãwionecogudaqui. ³² Yũpere basocá néemũõncõãdacua, niipetirare yũ ãñurõ tiibosáremena ɣgaripéaatiaro jǐgũ, jǐwī.

³³ Teero jǐgũ, “biiro tiirí, diagudacu” jǐgũ tiiwí. ³⁴ Basocá cǎārē jǐwã:

—Cǎãmacũye queti jóaripũrũ cǎã bueẽñorí, biiro tɔonówã: “Cǎãmacũ beserigu Cristo catirucujãgũdaqui”. Tee diamacũ niirí, ¿deero tiigúdu mũupe “niipetira sǔwãrē néemũõncõrõ booa” jǐwí? Niipetira sǔwã ¿niipé niirí? jǐ sãĩñãwã.

³⁵ Jesupé cǎārē jǐwī:

—Yũ atibúreco macǎrãrē sǎãwócore tiiróbiro niã. Yũ basocãre Cǎãmacũyere ãñurõ masírí tiia. Múãmena péerogã niigúdacu. Yũ ãnopú niirí, múã yũ buerére padeoyá. Teero tiirá, múã wãcũña manirõ naĩtĩãrõrũ wáara tiiróbiro wáaricu. Yũre padeohégũno naĩtĩãrõrũ niigú tiiróbiro niirí. Teero tiigú, ãñurépere besemasĩriqui. ³⁶ Yũ sǎãwócore tiiróbiro niigú múãmena niã. Yũ múãmena niirí, yũre padeoyá. Teero tiirá, múãcã sǎãwócororũ niãdacu; Cǎãmacũyere ãñurõ masĩãdacu, jǐwī.

Jesús cǎārē teero jǐãri siro, dutijõãwĩ.

Judíoare dutirá Jesuré padeorírigue

³⁷ Jesús cũ tutuaremena pee tiieñopacari, judíoare dutirá cǎārē padeoríwa. ³⁸ Cǎã padeoríriguemena profeta Isaías jóariborora wáaro tiiwá. Ateré jóarigu niirí:

Ɔsã Ɔpũ, noãnope ãsã wederére padeorá padeojíya. Niipetira padeopetíríya.

Cǎãmacũ tutuaremena tiieñorí iñapacara, padeoríya, † jǐ jóarigu niirí.

³⁹ Teero tiirá, cǎã padeomasĩriwa. Isaías atecãrē jóarigu niirí:

⁴⁰ Cǎãmacũ cǎārē capeari iñahẽrã tiiróbiro tiiyígu.

Cũyere tɔomasĩhẽrĩ tiiyígu.

Teero tiirá, ãñurõ cũ tiirére iñapacara, iñamasĩriyira.

Cũ buerére tɔopacára, tɔomasĩriyira.

Cũ buerére padeorá niirãpeja,

cǎã ñãñaré tiirére duujã, acabóre sãĩbójíya.

Cũ cǎārē netõnébojíyi, §

jǐ jóarigu niirí.

⁴¹ Isaías Jesús uputí macū niirére ñasugueyigu. Teero tiigú, cūye maquērē wedeseyigu.

⁴² Teero jóari siro niipacari, pañ judíoa, judíoare dutirápucã Jesuré padeomíwã. Marí neárí wiipñ niirārē cōãwionecori jĩrã, baurocápn Jesuré padeorére wedeseriwa. Fariseo basocare cuiyira. ⁴³ Jesuré padeopacára, basocápere nemorõ añurõ wãcũrĩ boojíya. Cōãmacũpereja “añuniya” jĩsũguero booríjíya.

Jesús wederi tũohéra ñañarõ tiinóãdara niitoaya

⁴⁴ Jesús bayiró busurómena jĩwĩ:

—Yũre padeoráno yñ dícure padeoríya; yñ Pacu yũre ticodiocorigñcãrē padeoóya. ⁴⁵ Yũre ñarãno yũre ticodiocorigñcãrē ñañaaya. ⁴⁶ Yñ sãwócore tiiróbiro niã. Atibúrecopñre atiwn, yũre padeoráno naĩtĩarõpn pũtũaríjããrõ jĩgũ. ⁴⁷ Yñ buerére tũo, teeré yũheranorē yũre ñañarõ tiiría. Yñ atibúrecopñ niirārē ñañarõ tiigú atiriwn; cũãrē netõnégũ atiwn ⁴⁸ Yũre boohérano, yñ buerécãrē yũherano ñañarõ tiinóãdarapñ niitoaya. Atibúreco petirí, yñ wederé cũãrē ñañarõ wáari tiíadacu. ⁴⁹ Yñ booró wederia. Yñ Pacu yũre ticodiocorigñ “teero jĩ wedeya” jĩ dutirómena wedea. ⁵⁰ Yñ masĩã: Yñ Pacu dutirére padeorá catirucujããdacua. Teero tiigú, cũ wededutirobirora basocáre wedea, jĩwĩ.

13

Jesús cū bueráye dũporire coserígue

¹ Pascua bosebũreco wáaadaró péero dũsawú. Jesús cū atibúrecopñ niirigñ máata cū Pacu pũtopñ wáaadarere masĩtoawi. Ũsã cū buerá atibúrecopñ niirārē maĩnetõnejãwĩ. Ũsãrē cū bayiró maĩrere ññoãdaro péerogã dũsawú.

²⁻⁴ Wãtĩãrē dutigú Judas Iscariote (Simón macãrē) wãcũré ticotoarigñ niwĩ. Jesuré wedesãdutigñ niwĩ. Jesupéja Cōãmacũ pũtopñ atirigue, cū toopú cãmeputúawaadarere masĩtoarigñ niwĩ. Teero biiri cū Pacu cũãrē niipetire dutiré ticoriguere masĩtoarigñ niwĩ. Teeré masĩgũ, ũsã yaaduiiri, wũmññcã, cũyaro sutiró sotoá sãñaãrĩrore tuuwéwi. Őpũ decopñ oco tuucoséri caserore siatúwi. ⁵ Too siro ocoré bapapú písã, ũsãye dũporire cosenãcãwĩ. Cū siatúari caseromena ocoré tuucoséwi.

⁶ Cū Simón Pedroye dũporire cosegúdn tiirí, Pedropeja cũãrē jĩwĩ:

—¿Őpũ, yé dũporire mñ cosegúdari? jĩwĩ.

⁷ —Mecãtígã yñ tiirére mñ tũomasĩricu; too síropñ tũomasĩgũdacu, jĩ yñwĩ.

⁸ Cũpeja: —Yé dũporire mñ coserídojãgũdacu, jĩmiwĩ.

—Yñ mñrē coseriatã, mñ yñ menamacũ niiricu, jĩwĩ.

⁹ Simón Pedro jĩwĩ:

—Too docare yée daporire cosegá, yée wãmorĩ, yáa dupucãrẽ coseyá, jĩwĩ.

¹⁰ Jesupéja jĩwĩ:

—Marĩ cusaári sirogã, jũĩrĩmanírã niipacara, cusanemõña manicú. Wáaari siro, daporĩ dícare cosenócu. Múã jũĩrĩmanírã tiiróbiro niĩã. Teero niipacari, sícũ múã watoapure ñañagũ jũĩrĩcutígu tiiróbiro niĩ, jĩwĩ.

¹¹ Jesús cãurẽ wedesãgũdure masĩtoarigu niiwĩ. Teero tiigú, “sícũ múã watoapure jũĩrĩcutígu tiiróbiro niĩ” jĩwĩ.

¹² ʒsãye daporire coseári siro, cãũ tuuwéarimore sãña, jeanuã, ãsarẽ jĩwĩ:

—¿Yũũ múãrẽ tiáriguere tũomasĩ? ¹³ Múã yũũre “ãsarẽ buegú”, teero biiri “ãsã ʒpũ” jĩã. Yũũ teerora niĩã múã jĩrõbirora. ¹⁴ Yũũ múã ʒpũ, múãrẽ buegú niipacu, múãye daporire coseáwũ. Teero tiirá, múãcã teerora múãye daporire cãmerĩ coseyá. ¹⁵ Múãrẽ yũũ tiáriguere ññacũ, tiĩnũnũsearo jĩgũ, tee queorere tiĩñoãwũ. ¹⁶ Yũũ ateréja diamacúrã jĩã: Sícũ padecotegũno cãurẽ dutigú nemorõ niiriqui. Sícũ ticocorigũcã cãurẽ ticocorigũ nemorõ niiriqui. ¹⁷ Múã yũũ wedeariguere masĩ, teeré tiirá, ãseniãdacu.

¹⁸ ʒYũũ múã niipetirapure wederia. Yũũ beserirare yũũ masĩã. Cõãmacũye queti jóaripũpũ jĩrõbirora diamacú wáaro tiĩãdacu. Ateré jóanoã: “Yũũmena yaaduiarigu yũũre ññatutigu peti niĩ”, * jĩ jóanoã. ¹⁹ Yũũ múãrẽ wedesãguegu tiia. Teero tiirá, too síro yũũ jĩãriguere diamacú wáari ññarã, “yũũrã niĩã” jĩrere padeoãdacu. ²⁰ Yũũ ateréja diamacúrã jĩã: Yũũ ticoariguere bocagũno yũũcãrẽ bocagũdaqui. Yũũre bocagũno yũũre ticodiocorigũcãrẽ bocagũdaqui, jĩwĩ.

Jesús “Judas yũũre ññatutirapure ticogũdaqui” jĩrigue (Mt 26.20-25; Mr 14.17-21; Lc 22.21-23)

²¹ Jesús teeré ãsarẽ wedeari siro, bayiró wãcũpatiwi. Tũomasĩrõrã wedemiwĩ:

—Yũũ ateré diamacúrã jĩã: Múã menamacũ sícũ yũũre ññatutirapure ticogũdaqui, jĩwĩ.

²² ʒsã cãmerĩ ñña, “¿noãpére teero jĩgũ tiii?” jĩmasĩriwũ. ²³ Yũũ Juan Jesús maĩnógũ cãũ putogã duiwũ. ²⁴ Teero tiigú, Simón Pedro súpuaremena yũũre sãĩñáduwi: “¿Noãrẽ wedesegu tiii?” ²⁵ Yũũ cãũ putogã munijeátua, cãurẽ sãĩñáwũ:

—¿ʒpũ, noã niĩ cãũ? jĩwũ.

²⁶ Jesús yũũre jĩwĩ:

—Yũũ pã soa, ticogúra niĩ, jĩwĩ.

* 13:18 Salmo 41.9.

Cũu teero jĩãri siro, Judare (Simón Iscariote macãrẽ) soa, ticowi. ²⁷ Judas pãrẽ ñeeãri sirogã, Satanás cũũrẽ sããrigu niuwĩ. Jesús Judare: —Mũu tiíadarere máata tiisírotiya, jĩwĩ.

²⁸ Ʋsã niipetira toopú yaaduirea cũu teero jĩrere t̃omasĩriwũ. ²⁹ Sĩquẽrã biiro wãcũwũ: “Judas niyeru sããripore cotegú niirĩ, cũũrẽ apeyenó bosebũreco maquẽrẽ sãĩdutigu tiíajĩyi; o bóaneõrãrẽ niyeru ticodutigu ticodutiajĩyi”, jĩ wãcũmiwũ. ³⁰ Judas pãrẽ ñeeãri sirogã, witijõãwĩ. Ñamipũ niuwũ.

Mama dutiré

³¹ Judas witiwari siro, Jesús ãsãrẽ jĩwĩ:

—Mecútigã yũu niipetira sõwũ uputí macũ niirere ãñoóãdacu. Yũumena “Cõãmacũ uputí macũ niirĩ” jĩrẽcãrẽ ãñoóãdacu. ³² Yũu “Cõãmacũ uputí macũ niirĩ” jĩrere ãñoõrĩ, cũũcã yũu uputí macũ niirere máata ãñoõgúdaqui. ³³ Yũu menamacãrã, yũu péerogã múãmena niinemogúdacu. Múã yũure ãmaãmiãdacu. Yũu judíoare dutirãre jĩriroborora múãrẽ mecútigã jĩã: “Yũu wãaadaropure múã wãamasĩricu”. ³⁴ Múãrẽ mama dutirere cũũã: Cãmerĩ maĩñá; yũu múãrẽ maĩrõbirora múãcã cãmerĩ maĩñá. ³⁵ Múã cãmerĩ maĩrĩ, ãpẽrã niipetira múãrẽ yũu buerá niirere masĩãdacua, jĩwĩ.

Pedro Jesuré “masĩriga” jĩrigue

(Mt 26.31-35; Mr 14.27-31; Lc 22.31-34)

³⁶ Simón Pedro cũũrẽ sãĩñáwĩ:

—Õpũ, ¿noopú wãagudari? jĩwĩ.

Jesús cũũrẽ yũuwĩ:

—Mecútigã yũu wãaadaropure mũu wãamasĩricu. Too síropũ yũure nũnũgúdacu, jĩwĩ.

³⁷ Pedropeja cũũrẽ sãĩñáwĩ sũcã:

—Õpũ, ¿deero tiigú yũu mũumena máata wãamasĩrigari? Mũnye waramena yũu diari, ãñuniãdacu, jĩmiwĩ.

³⁸ Jesús cũũrẽ yũuwĩ:

—¿Yée waramena diabosagudari? Yũu ateréja diamacúrá jĩã: Cãrẽquẽ wedeadari suguero, yũure itĩãrĩ “cũũrẽ masĩriga” jĩĩditogudacu, jĩwĩ.

14

Jesús Cõãmacũ pũtopũ wáarima tiiróbiro niirĩ

¹ Jesús ãsãrẽ jĩwĩ:

—Múã bayiró wãcũpatirijãña. Cõãmacũrẽ padeoyá. Yũucãrẽ padeoyá. ² Yũu Pacũ pũtopũ múã niíadare wiseri pee niíã. Tee wiseri maniãtã, múãrẽ wedeboajĩyu. Toopú múã niíadarore quẽnosũguẽgu wãagu tiia. ³ Múã niíadarore quẽnoãri siro,

múãrẽ néegũ atiguda. Teero tiirá, yuu niirõpũre múãcã niĩadacu. ⁴Yuu wáaropũ niirímarẽ múã masĩcu, jĩwĩ.

⁵Tomás cũũrẽ jĩwĩ:

—Õpũ, mũũ wáaadarore masĩriga. ¿Ûsã deero tii tiimarẽ masĩbogari? jĩwĩ.

⁶Jesús cũũrẽ yuuwi:

—Yuurá tiimá tiiróbiro niĩã; basocáre diamacú maquẽrẽ masĩrĩ tiigú niĩã; teero biiri catiré petihére ticogú niĩã. Yuure padeonũnũsera dícu yuu Pacu pũto jeaadacua. ⁷Múã yuure masĩrã, yuu Pacucãrẽ masĩadacu. Mecũãmena cũũrẽ masĩã; cũũrẽ ñnarã tiiróbiro niĩã, jĩwĩ.

⁸Felipe Jesurẽ jĩwĩ:

—Õpũ, mũũ Pacure ññoñá ãsãrẽ. Cũũrẽ ñnarẽmena dícu ãsãrẽ ãñutoaadacu, jĩwĩ.

⁹Jesupéja cũũrẽ yuuwi:

—Felipe, yuu múãmena yoari niĩã mée. ¿Yuure ññamasĩrii ména? Yuure ññagũno yuu Pacucãrẽ ññaĩ. ¿Deero tiigú “mũũ Pacure ññoñá” jĩwĩ? ¹⁰“Yuu Pacupũre niĩã yuu; cũũ yuupũre niĩĩ” jĩrere ¿padeorí? Yuu múãrẽ wederere yuu booró wederia. Yuu Pacu yuupũre niigũrã yuũmena cũũ booró tiii. ¹¹“Yuu Pacupũre niĩã yuu” jĩrere padeoyá. Teero biiri “yuu Pacu yuupũre niĩĩ” jĩrẽcãrẽ padeoyá. Múã teeré padeomasĩhẽrã, yuu tiirẽpere yuu Pacu tutuaremena tiirí ñña, padeosãñũña. ¹²Yuu ateréja diamacũrã jĩã: Yuure padeorãno yuu tiirírobirora tiinũnũseadacua. Yuu Pacu niirõpũ yuu wáaguda. Teero tiirá, yuure padeorãno yuu tiiríro nemorõ tiĩadacu. ¹³Niipetire múã sãirere yuu wãmemena sãirĩ, tiigúda. Yuu teeré tiigú, yuu Pacu upũtĩ macũ niirere ññoğũadacu. ¹⁴Yuu wãmemena múã sãirẽnorẽ tiigúda.

Jesús “Espíritu Santore ticodiocũda” jĩrigue

¹⁵Múã yuure maĩrã, yuu dutirere tiĩadacu. ¹⁶Múãrẽ yuu Pacure sãĩboságũda. Yuu sãirĩ, cũũ múãrẽ ãpĩ tiĩápugũdare ticodiocogũdaqui. Múãmena niirucujãgũdaqui. ¹⁷Cũũrã Espiritu Santo, diamacú maquẽrẽ wedegú niĩ. Atibúreco macãrã cũũrẽ ññaricua; cũũrẽ masĩricua. Teero tiirá, cũũrẽ boorícua. Múãpeja cũũrẽ masĩã. Cũũ múãmena niĩ; múãpũre niirucujãgũdaqui.

¹⁸Yuu múãrẽ cõãwaricu. Múãmena niigũ atiguda sũcã. ¹⁹Péero dusaa yuu wáaadarõ. Yuu wáari siro, atibúreco macãrã yuure ññariadacua. Múãpeja ññaãdacu. Yuu catirucujãã; teero tiirã, múãcã catirucujããdacu. ²⁰Yuu Pacu múãrẽ Espiritu Santore ticodiocoari siro, “yuu Pacupũre yuu niĩã” jĩrere masĩadacu. Teero biiri “múã yuupũre niĩã; yuu múãpũre niĩã” jĩrẽcãrẽ

masĩadacu. ²¹ Y_{HH} dutirére tiigáno y_{HH}re maĩgúrã niiqui. Y_{HH}re maĩgúnorē y_{HH} Pac_H maĩgúdaqui. Y_{HH}cã cūūrē maĩgúdacu; y_{HH} niirecutirere ēñogúdacu, jĩwĩ.

²² Āpĩ Judas (Iscariote niihēgūpe) Jesuré jĩwĩ:

—Ōpũ, ¿deero tiigú m_{HH} niirecutirere ũsã dícare ēñogúdari? ¿Deero tiigú atibúreco macārārē ēñorigari? jĩwĩ.

²³ Jesús cūūrē y_{HH}wi:

—Y_{HH}re maĩrãno y_{HH} wedeseri t_Hon_Hnúsecua. Y_{HH} Pac_H cūūrē maĩgúdaqui. Ũsã p_Harãp_Hra cūãmena niĩadacu. ²⁴ Y_{HH}re maĩhērãnopeja y_{HH} wederére t_Horícua. Y_{HH} wederé yée mee niĩã; y_{HH} Pac_H y_{HH}re ticodiocorig_H wededutire niĩã.

²⁵ Y_{HH} m_{HH}ãmena niĩã ména; teero tiigú, teeré múārē wedea. ²⁶ Too síro y_{HH} Pac_H Espíritu Santore y_{HH} wãmemena ticodiocogúdaqui. Cūũ múārē tiĩápug_H niigúdaqui. Cūũ niipetirere múārē buegúdaqui. Niipetire y_{HH} múārē bueriguere teero wãcūrĩ tiirucújãgúdaqui.

²⁷ Y_{HH} mecútigã múārē “wáagu tiia” jĩgúda. Āñurō niirecutire múãmena niĩārō. Y_{HH} ãñurō niirecutirere c_Hoa. Teeré múãcārē ticoa. Atibúreco macārã ãñurō niirecutirere ticooya, ticorapeja. Y_{HH} cūã ticoré tiiróbiro ticoria. Teero tiirã, wãcūpatirijãña; cuirijãña. ²⁸ “Y_{HH} Pac_H p_Htop_H wáagu tiia” jĩrĩ, múã t_Hotóawũ. “Too síro y_{HH} múãmena niigũ atigúda sũcã” jĩrĩcārē t_Hoáwũ. Y_{HH} Pac_H y_{HH} nemorō niĩ. Teero tiirã, “y_{HH} Pac_H p_Htop_H wáagu tiia” jĩrĩ t_Hojĩrã, y_{HH}re diamacárã maĩrã, ũseniboajĩyu. ²⁹ Y_{HH} múārē wedes_Hguegu tiia. Teero tiirã, y_{HH} múārē wedes_Hgueriguere queoró wáari, “diamacárã jĩyi” jĩĩadacu.

³⁰ Wãtĩārē dutigú atibúreco macārārē dutigú atitoaqui mée. Teero tiigú, y_{HH} múãmena péero wedesegúda. Cūũ y_{HH}re péerogã netōn_Hcãmasĩripac_H, dutimigúdaqui. ³¹ Y_{HH}peja cūūrē t_Horía. Y_{HH} Pac_H dutirépere tiia, atibúreco macārã “y_{HH} Pac_Hre maĩã” jĩrere masĩārō jĩgũ. Wãm_Hn_Hcãña. Jãm_H, wáaco, jĩwĩ ũsārē.

15

Ũsegu_Hmena queoré

¹ Jesús queorémena ũsārē wedewi:

—Y_{HH} ũsegu peti tiiróbiro niĩã. Y_{HH} Pac_H tiiguré cotegú tiiróbiro niĩ. ² Yée d_Hp_Hri d_Hcamanire d_Hp_Hrire páatacōãjãĩ. D_Hcacutire d_Hp_Hripere nemorō d_Hcacutiaro jĩgũ, ñañaré d_Hp_Hrire páatawemoqui. ³ Y_{HH} múārē wederémena ñañaré d_Hp_Hrire páatawenorira tiiróbiro niĩã. ⁴ Y_{HH}mena niirucujãña

yuu múãmena niirucujārōbirora. Sicadapu usegupu niirucuri-pacaro, ducacutiricu. Ate tiiróbiro múã yuumena niirucuri-pacara, añuré tiimasiricu.

⁵ Yuu usegu tiiróbiro niiã. Múã tiigú dupu niã. Yuumena niirucurano yuu cúãmena niirĩ, pee añuré tiimasĩcua. Múã yuumena niihērã, añuré tiimasiricu. ⁶ Yuumena niihērãno páatare dupuri tiiróbiro cõãnoãdacua. Páatacõãre dupuri s̃injõãcu. S̃iniré dupurire see, pecameru sóecõãnocu.

⁷ Múã yuumena niirĩ, yuu buerere wãcũrĩ, Cõãmacũ múã cũãrẽ sãirénorẽ wáari tiigúdaqui. ⁸ Múã pee añuré tiirémene “Cõãmacũ añunetõjõãr” jĩrere eñõãdacu. Teero biiri “múã yuu buerã niã” jĩrere eñõãdacu. ⁹ Yuu Pacu yuure maĩrōbirora yuucã múãrẽ maĩã. Teero tiirã, yuu múãrẽ maĩrere masĩjĩrã, yuure maĩrucujãña. ¹⁰ Yuu Pacu dutirere yuu tiiwú; cũ yuure maĩrucú. Cũ tiirōbirora múã yuu dutirere tiirĩ, yuucã múãrẽ maĩrucúgudacu.

¹¹ Yuu usenirōbirora múãrẽ useniãrõ jĩgũ, teerẽ wedea. Teero tiirã, múã useninetõjõããdacu. ¹² Yuu dutirẽ ate niã: Yuu múãrẽ maĩrōbirora cãmerĩ maĩñã. ¹³ S̃icũ cũ menamacãrãrẽ diabosaguno cúãrẽ maĩnetõnequi; nemorõ maĩmasĩña maniã. ¹⁴ Múã yuu dutirere tiirã, yuu menamacãrã niã. ¹⁵ Yuu múãrẽ “yuure padecotera niĩya” jĩnemoricu. Padecotera cúãrẽ dutigú tiirere masiricua. Niipetire yuu Pacu yuure jĩriguere múãrẽ wedepetijãã. Teero tiigú, múãrẽ “yuure menamacãrã niĩya” jĩã. ¹⁶ Múã yuure beseriwu; yuure múãrẽ besewu. Múã yuu boorere tiirã jĩgũ, teero biiri múã tiirẽ petirijããrõ jĩgũ, múãrẽ besewu. Múã yuu boorere tiirĩ, múã yuu wãmemena yuu Pacu sãirénorẽ cũ ticogúdaqui. ¹⁷ Aterẽ múãrẽ dutia: Cãmerĩ maĩñã, jĩwĩ.

Jesuré padeorãre ññatutiadacu

¹⁸ Jesús ãsãrẽ jĩnemowĩ:

—Atibúreco macãrã múãrẽ ññatutiri, yuure ññatutisugueriguere wãcũña. ¹⁹ Múã atibúreco macãrã peti niĩatã, cúã menamacãrãrẽ maĩrōbirora múãcãrẽ maĩbócu. Yuu múãrẽ cúã watoapu niirãrẽ besewu. Yuu besenorira niijĩrã, atibúreco macãrã peti niiria. Teero tiirã, cúã múãrẽ ññatutiya. ²⁰ Yuu múãrẽ jĩriguere wãcũña: S̃icũ padecoteguno cũãrẽ dutigú nemorõ niiriqui. Yuure ññaarõ tiirã, múãcãrẽ teerora ññaarõ tiĩadacu. Yuu wederi tuorã, múãcãrẽ tuoãdacua. ²¹ Múã yuure nãnrĩ ññaã, tee niipetire ññaarere múãrẽ tiĩadacu. Yuure ticodiocorigure cúã masĩhẽre wapa teero tiĩadacu.

²² Yuu cúãrẽ wedegu atiriãtã, wapa cuoribocua. Cúã mecãtigãrẽ deero jĩmasiricua; wapa cuojãya. ²³ Yuure

ĩñatutirano унн Расуцārē ĩñatutiya. ²⁴ Cũã p̄top̄ure pee ĩñaña manirére tiiēñomiwũ. Унн tiiēñohēri siro niĩtã, wapa суорібочуа. Cũã унн tiiriguere ĩñawã. Teeré ĩñapacara, уннре ĩñatutiwa. Teero biiri унн Расуцārē ĩñatutiwa. ²⁵ Cũã teero tiirémena Cõãmacũye queti jóaripũpũ jĩrõbirora diamacũ wáaro tiia. Ateré jóanoã: “Búri peti уннре ĩñatutiwa”, * jĩ jóanoã.

²⁶ 'Espíritu Santo múārē tiiápuḡu atigũdaqui. Cũũ diamacũ maquērē wedegú niĩ. Cũũrē унн Расуmena niigúrē ticodiocogũdacu. Cũũ atigũ, yéе maquērē múārē wedegũdaqui. ²⁷ Múãcã унн buenucãripura уннmena niiwũ. Teero tiirá, yéе maquērē wedeadacu, jĩwĩ.

16

¹ Jesús ũsārē jĩñemowĩ sũcã:

—Tee niipetirere múārē wedeawũ, уннре padeodúrijããrõ jĩḡũ. ² Judíoare dutirá múārē cúã neārē wiseripu niirārē cõãwionecoadacua. Too síro múārē sãcõãrã, “marĩ Cõãmacũ booró tiirá tiia” jĩ wãcũmiãdacua. ³ Cũã унн Расуре, teero biiri уннре masĩrijãrã, múārē teero tiíadacua. ⁴ Унн múārē wedesugueḡu tiia. Teero tiirá, diamacũ teero wáari, múã “teerora jĩwĩ” jĩ wãcũãdacu.

Espíritu Santoye maquē

'Унн múãmena niijĩḡũ, sicatop̄ure máata teeré wederiwũ. ⁵ Mecũtigã уннре ticodiocorigu p̄top̄u wáagu tiia. Унн teeré jĩpacari, múã s̄cũnopera уннре “¿noopú wáai?” jĩ sãĩñaría. ⁶ Унн jĩĩariguere тuojĩrã, bóaneõrã niijãã. ⁷ Унн múārē diamacũ maquērē jĩã: Унн wáari, múārē nemorõ ãñuãdacu. Унн wáariatã, múārē tiiápuḡu atiriqũ. Унн wáagu, cũũrē múārē ticodiocogũdacu. ⁸ Cũũ atigũ, atibúreco macãrãrē cúã ñañaré tiirére тuomasĩrĩ tiigũdaqui. Diamacũ maquērē тuomasĩrĩ tiigũdaqui. Teero biiri cúã ñañaré tiiré wapa Cõãmacũ cúãrē ñañarõ tiíadarecãrē тuomasĩrĩ tiigũdaqui. ⁹ Espiritu Santo cúãrē cúã ñañaré tiirére masiãrõ jĩḡũ, ateré тuomasĩrĩ tiigũdaqui: Cũã уннре padeohére wapa ñañaré tiirá niicua sáa. ¹⁰ Diamacũ tiirécãrē masiãrõ jĩḡũ, ateré тuomasĩrĩ tiigũdaqui: Унн diamacũ tiigú niijĩḡũ, унн Расу p̄top̄u wáaa. Тоорú wáari, múã уннре ĩñanemoricu sáa. ¹¹ Teero biiri “Cõãmacũ ñañaré tiirãre ñañarõ tiigũdaqui” jĩrécãrē masiãrõ jĩḡũ, ateré cúãrē тuomasĩrĩ tiigũdaqui: Wãtĩãrē dutigú ñañarõ tiinógũdu niitoai.

¹² 'Унн múārē pee wededugamiga. Mecũtigã wederi, múã тuomasĩribocu. ¹³ Espiritu Santope atigũ, niipetire diamacũ

* 15:25 Salmos 35.19; 69.4.

maquẽrẽ múãrẽ wedegũdaqui. Cũũ diamacũ maquẽrẽ wedegũ niĩ. Cũũ wãcũrẽmena wederiqui; yũũ Pacũ wederi tũogũ, wedegũdaqui. Too síropũ wãaadarecãrẽ múãrẽ wedegũdaqui. ¹⁴ Yéere múãrẽ masĩrĩ tiigũdaqui. Cũũ teero masĩrĩ tiirẽmena múã yũũre nemorõ padeoádacu. ¹⁵ Niipetire yũũ Pacũ cũoré yéẽ niĩã. Teero tiigũ, ateré múãrẽ wedetoaawũ: Espĩritu Santo yéere múãrẽ masĩrĩ tiigũdaqui.

¹⁶ 'Péerogã siro múã yũũre ñnaricu; too síro yũũre ññaãdacu sũcã, jĩwĩ Jesús.

Bóaneõrã niimiãrira useniãdacua

¹⁷ ʼSã sĩquẽrã cãmerĩ sãĩñãwũ:

—Cũũ “péerogã siro múã yũũre ñnaricu; too síro yũũre ññaãdacu sũcã” jĩrẽre tũorĩga. Teero biiri “yũũ Pacũ putopũ wãaa” jĩrẽcãrẽ tũorĩga. ¹⁸ Cũũ “péerogã siro” jĩrẽ ¿deero jĩdũgaro tiigãri? Ñeenorẽ wedesegu wedesequi, masĩriga, jĩwũ.

¹⁹ Jesús ʼsã cũũrẽ sãĩñãdũgarere masĩjĩgũ, ʼsãrẽ jĩwĩ:

—“Péerogã siro múã yũũre ñnaricu; too síro yũũre ññaãdacu sũcã”, jĩãwũ. ¿Teeré cãmerĩ sãĩñãrã tiii? ²⁰ Yũũ ateréja diamacũrã jĩã: Múã uti, boorituara niĩãdacu. Atibúreco macãrãpe useniãdacua. Múã bóaneõmiãdacu. Bóaneõrã niimiãrira useniãdacu. ²¹ Queorẽmena wedegũda: Sĩcõ niipacó coo wĩmagũ apaadari sũguerogã, bayiró pũninogõ, bóaneõco. Coo apaari siro, coo macũ bauári ññagõ, usenigõ, coore pũniãriguere wãcũrico. ²² Coo tiiróbiro múã mecãtigã bóaneõmiã. Too síro yũũ múãrẽ ññagũda sũcã. Toorã múã useninetõjõãdacu. Sĩcũno múã usenirere petirĩ tiimasĩriqui.

²³ 'Teero wãaadari bũreco jeari, yũũre sãĩñãriadacu. Yũũ ateréja diamacũrã jĩã: Múã yũũ wãmemena yũũ Pacũre sãĩrẽnoré cũũ ticogũdaqui. ²⁴ Múã yũũ wãmemena sãĩrĩa ména. Sãĩñã. Múã sãĩrã, bũããdacu. Teeména bayiró useniãdacu.

Jesús atibúreco maquẽrẽ docacũmurĩ tiitõarigue

²⁵ 'Yũũ múãrẽ pee queorẽmena wedewũ. Too síro queoré manirõ tũomasĩrõrã yũũ Pacũye maquẽrẽ wedegũdacu. ²⁶ Teero wãaadari bũreco jeari, múã yũũ wãmemena yũũ Pacũre sãĩãdacu. Yũũ teero jĩĩgũ, “yũũ Pacũre múãrẽ sãĩbosãgũda” jĩĩgũ mee tiia. ²⁷ Cũũrã múãrẽ maĩ. Biiro biia: Múã yũũre maĩã. Teero biiri múã yũũre “Cõãmacũ putopũ atirigu niĩ” jĩĩ padeóa. Teero tiigũ, Cõãmacũ múãrẽ maĩjĩgũ, múãrẽ yũũgũdaqui. ²⁸ Yũũ Pacũmena niirigu atibúrecorepũre atiwũ. ʼÑopũ niĩãrigu yũũ Pacũ putopũ coepũtũawagũda sũcã, jĩwĩ.

²⁹ ʼSã cũũrẽ jĩwũ:

—Mecãtigãrẽ mũũ queorẽmena wederipacũ, tũomasĩrõrã wedejãã. ³⁰ Mecãtigã ʼsã masĩã: Mũũ niipetirere masĩpetijãã.

ʃsã m̄urē sãñããdari suguero, mas̄toaa. Teero tiirã, m̄u
 “Cõãmacũ p̄topũ atirigu niã” j̄ĩrere padeõa, j̄ĩwũ.

³¹ Jesús ʃsãrē j̄ĩwĩ:

—¿Niirõrã; múã padeói? ³² Múã dutiwáadaro jearo tia;
 jeatoaa mée. Múã s̄iquẽrã wáabateadacu. Ȳũre s̄icũrã
 cõãncõãdacu. S̄icũrã niiria, niigũpeja. Ȳũ Pacũ ȳũmena
 niĩ. ³³ Ȳũ múãrē ȳũmena ãñurõ niirecutire c̄oáro j̄ĩgũ, tee
 niipetirere wedeawũ. Múã atibúrecopure ñañarõ netõãdacu.
 Ȳũ atibúreco maquẽrē docacũmurĩ tiitõawũ. Teero tiirã,
 wãcũtutuaya, j̄ĩwĩ.

17

Jesús cũ bueráye niãdarere sãibosárigue

¹ Jesús teero j̄ĩãri siro, iñamũõco, j̄ĩwĩ:

—Pacũ, m̄u “teero wáaadacu” j̄ĩrĩ bureco jeatoaa mée.
 Basocãre ãñoñã ȳũ m̄u macũ up̄tĩ macũ niirere. M̄u
 teero tiirĩ, ȳũ m̄u up̄tĩ macũ niirere ãñoğãdacu. ² M̄u
 ȳũre dutirere ticowũ. Teemena basocã niipetirare duti-
 masiã. Teero tiigũ, niipetira m̄u ȳũre ticorirare catiré
 petihere ticomasĩã. ³ Cũã m̄u diamacũ niigũrē s̄icũ niigũrē
 masĩrã, teero biiri ȳũ Jesucristo m̄u ticodiocorigucãrē
 masĩrã catiré petihere c̄oãdadacu.

⁴ M̄u ȳũre tiidutirere tiipetĩjãwũ. Teemena ȳũ
 atibúrecopure m̄u up̄tĩ macũ niirere ãñowũ. ⁵ Pacũ,
 atibúreco tiãdari suguero, ȳũ m̄umena niiwũ. M̄umena
 niigũ, m̄u tiirõburo up̄tĩ macũ niiwũ. Mecũtĩgãrē m̄u
 niirõpũ niigũdacu sũcã. Ȳũre up̄tĩ macũ niirere ticoya
 sũcã.

⁶ M̄u ãniãrē ȳũre ticowũ. Cũã atibúreco macãrã wa-
 toapũ niirira niiwã. M̄u niirecutirere cũãrē masĩrĩ tiiwũ.
 Cũã m̄uyara niirirare ȳũre ticowũ. Cũã m̄u wedecorere
 ãñurõ t̄ojĩrã, ȳũwa. ⁷ Mecũtĩgãrē cũã ateré masiĩya: Ni-
 ipetire ȳũ niirecutire m̄u ticorigue niã. ⁸ M̄u ȳũre
 wederiguere cũãrē wedewũ. Cũã teeré padeowã. Cũã
 diamacũrã ȳũ m̄u p̄topũ atiriguere padeowã. Teero biiri
 m̄u ȳũre ticodiocorigucãrē padeowã.

⁹ Ȳũ cũãye niãdarere m̄urē sãĩã. Atibúreco macãrãperea
 sãibosária. Ȳũre m̄u ticorirapere sãibosãa; cũã m̄uyara
 niĩya. ¹⁰ Niipetira m̄uyara, yãara niĩya. Yãaracã m̄uyara
 niĩya. Cũã tiirémene, cũã padeorémene ȳũ up̄tĩ macũ
 niirere masĩrĩ tiia.

¹¹ Ȳũ m̄u p̄topũ wãagudũ tia; atibúrecopũ p̄tũáricu.
 Ȳũ buerãpeja p̄tũáadacu. Pacũ ãñugũ, m̄u tutuare-
 mena m̄u ȳũre ticorirare coteya. M̄u teero tiirĩ, marĩ

sĩcārōména niirōbirora cūācā sīcārōména niiādacua. ¹² Y_{HH} cūāmena niigū, m_{HH} tutuare ticoriguemena cūārē cotew_H. Sīcānorē ditiri tiirīw_H. M_{HH}ye queti jóaripūp_H jīrōbirora diamacū wáaro tiiwú: “Ditig_Hdaqui” jīrig_H dícu ditiwi.

¹³ 'Mecātīgā y_{HH} m_{HH} p_{HH}top_H wáagudu tiia. Y_{HH} atibúrecop_H niigū, m_{HH}ye quetire wedea. Cūā y_{HH} tiiróbiro _Hseniārō jīgū, wedea. ¹⁴ M_{HH} wederiguere cūārē wedew_H. Cūā y_{HH} tiiróbiro atibúreco macārā peti niiriyā. Teero tiirā, atibúreco macārā cūārē ñnatutiya. ¹⁵ “Cūā atibúreco macārā watoap_H niirārē m_{HH} p_{HH}top_H máata néewaya”, jī sāiría. Atepére sāiā: “Wātīārē dutigúre cāmotáya cūārē”, jīā. ¹⁶ Y_{HH} atibúreco macū peti niiria. Teero tiiróbiro cūācā atibúreco macārā peti niiriyā. ¹⁷ M_{HH} wederé diamacū maquē niiā. Teeména cūārē m_{HH} booré tiiádara peti wáari tiiyá. ¹⁸ Y_{HH}re m_{HH}ye quetire atibúreco macārārē wededutig_H ticodiocow_H. Teero tiiróbiro y_{HH}cā cūārē atibúreco macārārē wededutig_H ticocoa. ¹⁹ Cūāye niiādarere tiigú, y_{HH} m_{HH} booróbirora tiia. Cūācā m_{HH} booróbiro tiiáro jīgū, cūā diamacū maquērē masīnemoārō jīgū, teero tiia.

²⁰ Y_{HH} cūā dícu_Hre sāibosaría. Too sírop_H cūā wederi t_{HH}o, y_{HH}re padeoádaracārē sāibosáa. ²¹ Cūā sīcārōména niiārō jīgū, sāiā. Pac_H, m_{HH} y_{HH}mena niiróbirora y_{HH}cā m_{HH}mena niiā. Cūācā marīmena niiārō. Teero wáari ñnarā, atibúreco macārā “y_{HH} m_{HH} ticodiocorig_H niiā” jīrere padeoádacua. ²² M_{HH} y_{HH}re up_{HH}tí macū niirere ticow_H. Y_{HH}cā cūārē teerā ticow_H, cūā sīcārōména niiārō jīgū. Marī sīcārōména niiróbirora cūācā sīcārōména niiārō. ²³ Y_{HH} cūāmena niirī, m_{HH} y_{HH}mena niiróbirora cūācā sīcārōména niiādacua. Teero wáari ñnarā, atibúreco macārā ateré masīādacua: M_{HH} cūārē maīā y_{HH}re maīrōbirora; teero biiri “y_{HH} m_{HH} ticodiocorig_H niiā” jīrere masīādacua.

²⁴ 'Atibúreco tiiádari s_{HH}guero, m_{HH} y_{HH}re maīwú. Teero tiigú, m_{HH} up_{HH}tí macū niirere y_{HH}re ticow_H. Pac_H, m_{HH} y_{HH}re ticorirare y_{HH}mena niirī boogá. Y_{HH}mena niirā, y_{HH} up_{HH}tí macū niirere ññaādacua. ²⁵ Pac_H, m_{HH} diamacū tiigú niiā. Atibúreco macārā m_{HH}rē masīriya; y_{HH}re m_{HH}rē masīā. Ñniā y_{HH} buerá m_{HH} y_{HH}re ticodiocoriguere masīya. ²⁶ M_{HH} niirecutirere cūārē masīrī tiiwú; teero masīrī tiirucújāgūda. Y_{HH} teero tiirucúri, m_{HH} y_{HH}re maīrōbirora cūācā cāmerī maīādacua; teero biiri y_{HH} cūāmena niigūdacu, jī sāi_{HH}wí.

*Jesuré ñeewarigue**(Mt 26.47-56; Mr 14.43-50; Lc 22.47-53)*

¹ Jesús cū Pacure sãĩari siro, ũsã Jerusalénꝑꝛu niiãrira witiwawꝛu. Cedrón wãmecutirimaarẽ tĩãwawꝛu. Tiimaá apeniñarú olivo yucure cúã oteriroꝑꝛu jeawꝛu. ² Judas Jesuré ticogudꝛu olivo niirõrẽ masĩtoarucuwi. Jesús too sugueropꝛe ũsãrẽ toopú dícu sꝛowáruucuwi. ³ Teero tiigú, suraramena Judas jeawi. ãpẽrã sĩquẽrã Cõãmacũwii coteri basoca cúãmena jeawa. Paiaré dutirá, fariseo basoca cúãrẽ ticocorira niiwã. Cúã ãñurõ wãmocutirirapꝛu niiwã. Sĩãwócore yucꝛu, sĩãwócorepamena atirira niiwã. ⁴ Jesús cūũrẽ wáaadarere masĩtoarigu niiwĩ. Teero tiigú, suguewa, sãĩñáwĩ:

—¿Noãrẽ ãmaãĩ? jĩwĩ.

⁵—Jesús Nazaret macũrẽ ãmaãã, jĩwã.

—Yũurá niiã, jĩwĩ.

Judas Jesuré wedesãrigucã cúãmena niiwĩ. ⁶ Jesús “yũurá niiã” jĩrĩ tuorá, cúã dúudicutua, ñaacũmujõãwã. ⁷ Jesús sãĩñáwĩ sũcã:

—¿Noãrẽ ãmaãĩ? jĩwĩ.

—Jesús Nazaret macũrẽ ãmaãã, jĩwã.

⁸—Mũãrẽ wedetoaawũ mée: Yũurá niiã. Too docare yũure ãmaãrãjã, ãniãpereja “wáaya” jĩñã, jĩwĩ.

⁹ Jesús cū Pacure wedesearigue diamacú wáaaro jĩgũ, teerẽ jĩwĩ. Cūũ biiro wedesewi cūũ Pacure: “Mũũ yũure ticorirare sĩcũno ditiri tiiríwũ”, jĩwĩ. ¹⁰ Too síro Simón Pedro cūũya espadare néewionecowi. Paiaré dutigúre padecotegure diamacú macã cãmopéore páatacojãwĩ. Cūũ wãmecutiwi Malco. ¹¹ Cūũ teero tiirí ñãgũ, Jesupé Pedrore jĩwĩ:

—Mũũyapĩrẽ quẽnocũña. Yũũ Pacu yũure ñãñarõ netõdutirirobirora ñãñarõ netõgúdacu, jĩwĩ.

*Jesuré Anás puto néewarigue**(Mt 26.57-58; Mr 14.53-54; Lc 22.54)*

¹² Too síro surara, cúãrẽ dutigú, ãpẽrã Cõãmacũwii coteri basoca Jesuré ñee, siatúwa. ¹³ Anásya wiĩꝑꝛu néewasuguewa. Cūũ Caifás mañecú niiwĩ. Caifás tiicũmarẽ paiaré dutigú niiwĩ. ¹⁴ Cūũrã too sugueropꝛe judíoare dutirãre ateré jĩiyigu: “Sĩcũ niipetiraye niiãdarere diabolari, marĩrẽ ãñuãdacu”, jĩiyigu.

*Pedro Jesuré “masĩriga” jĩrigure**(Mt 26.69-70; Mr 14.66-68; Lc 22.55-57)*

¹⁵ Cúã Jesuré néewari, Simón Pedromenarã yũucã cúãrẽ nũnũwãwꝛu. Paiaré dutigú yũure masĩwĩ. Teero tiigú, yũũ Jesuré néewaramena wii popea macã yeparũre sããwawꝛu.

¹⁶ Pedrope sopeputó sããatiropu putuánucãwĩ. Cũũ teero ti-irí ññagũ, yuu sopeputó coterí basocomena wedese, cũũrẽ sããatidutiwu. ¹⁷ Sope coterí basoco Pedrore sãññáwõ:

—¿Muu ñnimena buegú mee niĩ? jĩwõ.

—Niiria, jĩwĩ cũũpeja.

¹⁸ Yusuá niiwũ. Teero tiirá, tiwii padecoteri basoca, ãpẽã Cõãmacũwii coterí basoca pecame diosũmárã tiwá. Pedrocã cũãmena sũmagú tiwí.

Paiaré dutigú Jesuré sãññárigue

(Mt 26.59-66; Mr 14.55-64; Lc 22.66-71)

¹⁹ Paiaré dutigú Jesuré sãññáwĩ:

—¿Muu buerá, ññirũnoã basoca peti niĩ? ¿Ñeenórẽ buei muu cũãrẽ? jĩwĩ.

²⁰ Jesupé cũũrẽ yuuwi:

—Yuu niipetira tuocóropu buewu. Judíoa neãré wiseripu, ãno niirí wii Cõãmacũwiipucãrẽ niipetira judíoa neãrõpu buewu. Yayióropu bueríwu. ²¹ ¿Yuuere deero tiigú sãññái? Yuu bueriguere tuorírapere sãññáña. Cũã masícu. Cũã muurẽ wedeadacua, jĩwĩ.

²² Jesús teero jĩrĩ tuogú, sícũ Cõãmacũwii coterí basocu Jesuyá diapóare páawi. Cũũrẽ jĩwĩ:

—Paiaré dutigúre teero yuurijãña, jĩwĩ.

²³ Jesupé yuuwi:

—Yuu ññaarõ jĩñariguere wedeñate. “Ateré ññaarõ jĩñawũ”, jĩñña. Yuu diamacú maquẽrẽ jĩñari siro niipacari, ¿deero tiigú yuuere páai? jĩwĩ.

²⁴ Jesús siatúarigupu niitoawi. Anás Jesuré ticocowi Caifás paiaré dutigú putopu.

Pedro jĩñitonemorigue

(Mt 26.71-75; Mr 14.69-72; Lc 22.58-62)

²⁵ Simón Pedro pecame wesapura sũmanucũwĩ ména. Toopú niirã cũũrẽ sãññáwã:

—¿Muu ñnimena buegú mee niĩ? jĩwã.

—Niiria, jĩwĩ.

²⁶ Toopú sícũ paiaré dutigúre padecotegu sũmanucũwĩ. Cãmopéro páatanoriguaya wedegu niwĩ. Cũũ Pedrore sãññáwĩ:

—Yuu muurẽ olivo yucu oteríropu cũũmena niirí ññatu niñawãrã, jĩwĩ.

²⁷ —Niiria; yuu mee niñawũ, jĩwĩ sũcã.

Cũũ teero jĩñrã, cãrẽquẽ wedewi.

Pilato Jesuré sãññárigue

(Mt 27.1-2, 11-14; Mr 15.1-5; Lc 23.1-5)

²⁸ Too síro Jesuré Caifáya wiipu niñariguere tiidita dutigú niiré wiseri putopu néewawa. Bóeropu tiwá. Judíoare dutirá tee

wiseri popea macã yepapure sããwariwa. Toopú sããwaraja, Pascua bosebureco niirĩ, yaarénorẽ yaaribojĩya.* 29 Cúã sããwaheri ññagũ, Pilato cúãmena wedesegu witiatiwi. Cúãrẽ sãññáwĩ:

—¿Múã ãnirẽ ñeenó wapare wedesãrã tiii? jĩwĩ.

30—Cũũ ñañarẽ tiihégu niĩtã, mũũ puto cũũrẽ néeatiribojĩyu, jĩwã.

31 Pilato cúãrẽ jĩwĩ:

—Cũũrẽ néewayã. Múãrẽ dutiré jĩrõbirora múã basiro cũũ tiiáriguere besera wáaya, jĩmiwĩ.

Judíoape yũũwa:

—Ësã judíoa múã romanuã tiiróbiro sããdutímasĩriga, jĩwã.

32 Too sũgueropure Jesús “cúã teero tiirí, diagudacu” jĩ wedesuguetoarucuwi. Cũũ wedeserigue diamacú wáaaro jĩrã, judíoa romanuãrẽ cũũrẽ sããdutiwa.† 33 Pilato cãmecócutusãwawi sũcã. Jesuré sũocó, sãññáyigu:

—¿Mũũrã niĩ judíoa õpũ? jĩyigu.

34 Jesupé yũũyigu:

—¿Mũũ wãcũrẽmena sãññái? ¿Ãpẽrã mũũrẽ yéẽ maquẽrẽ wedearĩte? jĩyigu.

35 Pilatope jĩyigu:

—Yũũ judíoayu mee niĩã. Mũũya dita macãrã judíoa, teero biiri paiaré dutirá mũũrẽ néeatiawã. ¿Deero tiiári mũũ? jĩ sãññáyigu.

36 Jesupé cũũrẽ yũũwi:

—Yũũ Õpũ niiré atibúreco maquẽ niiria. Atibúreco maquẽ niĩtã, yũũre nũũrã cãmerrĩsããboajĩya, judíoare dutirá ñeewarijããrõ jĩrã. Yũũ Õpũ niiré ãnopú mee niĩã, jĩyigu.

37 Pilato jĩyigu:

—¿Too docare õpũ niĩ mũũ? jĩyigu.

Jesupé cũũrẽ yũũyigu:

—Mũũ jĩrõbirora õpũ niĩã. Yũũ diamacú maquẽrẽ wedeguda jĩgũ, ãnopú ati, bauáwu. Niipetira diamacú maquẽrẽ boorã yũũ wederére tũóoya, jĩyigu.

38 —Diamacú maquẽ ¿ñeenó niirõ niicu? masĩña maniã, jĩyigu Pilato.

Jesuré sããdutrigue

(Mt 27.15-31; Mr 15.6-20; Lc 23.13-25)

* **18:28** Judíoa biiro jĩ wãcũyira: “Ësã judíoa niñhãrãye wiseripũ sããwara, jũĩrĩpĩra tiiróbiro putũácu. Siete bũreconi jũĩrĩpĩra tiiróbiro niĩãdacu”, jĩ wãcũyira. Cúã jũĩrĩpĩra tiiróbiro niirã, Pascua bosebureco maquẽrẽ yaamasĩriyira. † **18:32** Juan 3.14 y 12.32. Tee versículopure Jesús “yũũre sããrã, curusapũ pábiatu, néemũcoadacua” jĩgũ tiyigu. Judíoa curusapũ basocãre sããrĩ tiiriyira; romanuã dícu teeré tiyira.

Pilato teero jĩãri siro, judíoare dutirámena wedeseḡu witiatiwi sũcã. Cũãrẽ wedewi:

—Yuu cũũ ñañaré tiáriguere buaríatu. ³⁹ Too docare biirope tiigúda: Pascua bosebureco niirĩ, múã tiimúãatirigue tiiróbirora tiigúda: Sícũ peresuwiipũ niigúrẽ wionécobosaguda. ¿Múã judíoa õpãrẽ wionécori boogári? jĩwĩ.

⁴⁰ Niipetira acaribijõãwã:

—¿Cũãrẽ wionécorijãña! ¡Barrabápere wionécoya! jĩwã.
Barrabás yaarépigũ niirigũ niiwĩ.

19

¹ Teero tiigú, Pilato Jesuré tãnadutíyigũ. ² Tãnaãri siro, surara potamena cũã tiári betore cũya dupupare péorira niiwã. Sicaró õpũya sutiro tiiróbiro sõã ñiisãñúrõca sããrira niiwã.

³ —Ûseniã mũmena, judíoa õpũ, jĩ buijãyira.

Teero jĩrãrã, cũãrẽ pee páajãrira niiwã.

⁴ Pilato popeapũ niãrigũ witiatiwi sũcã. Basocáre jĩwĩ:

—Yuu cũũrẽ ñañaré tiáriguere buaríatu. Teero tiigú, múã putõ sãowitiatiguda. Múã ññaãdacu, jĩwĩ.

⁵ Too síro Jesús witiatiwi. Cũã pota betore pesawi. Õpũyaro tiiróbiro sõã ñiisãñúrõ cũã sãããrيره sãñawitiatiwi. Pilato basocáre jĩwĩ:

—¡ññaña! Ñni niĩ, jĩwĩ.

⁶ Paíaré dutirá, Cõãmacũwii coterí basoca cũũrẽ ñnarã, acaribijõãwã:

—¿Cũũrẽ curusapũ páabiatu sããdutíya; sããdutíya! jĩwã.

Pilatope jĩwĩ:

—Múã basiro cũũrẽ curusapũ páabiatu sããrã wáaya. Yuuja cũũrẽ ñañaré tiáriguere buaríatu, jĩwĩ.

⁷ Judíoare dutirápeja cũũrẽ jĩwã:

—“Yuu Cõãmacũ macũ niĩã”, jĩwĩ cũũjã. Ûsãrẽ dutiré teero wedeseḡonõrẽ sããdutía, jĩwã.

⁸ Pilato teeré tuogú, bayiró cuiyigũ. ⁹ Cũũye wiseri popea macã yepapũ cãmecósãwawi sũcã. Jesuré sãñãyigũ:

—¿Noo macũ niĩ mũ? jĩyigũ.

Jesupé cũũrẽ yũriyigũ.

¹⁰ Pilato jĩyigũ:

—¿Deero tiigú yũre yũrii? ¿Mũ masĩrii? Yuu mũũrẽ wionécoḡu wionécomasĩã. Sããdutíḡcã sããdutímasĩã, jĩyigũ.

¹¹ Jesupé cũũrẽ yũyigũ:

—Cõãmacũ mũũrẽ dutigú sõnecorigũ niiwĩ. Cũã sõnecoriatã, mũũ deero sããdutímasĩriboajĩyu. Teero tiigú, yũre mũũ putopũ ticocoarigũ mũũ nemorõ wapa cãoquĩ, jĩyigũ.

12 Cũũ teero jĩĩrĩ tʉogú, Pilato Jesuré, “¿deero tii yũũ añirẽ wionécogudariye?” jĩĩ wãcũmiyigu. Judíoare dutirápeja bayiró acaribíremena jĩĩwã:

—Mũũ cũũrẽ wionécogu, romanuã òpũ menamacũ niiricu. Sícũ “yũũ múã òpũ niĩã” jĩĩgũno romanuã òpũrẽ netõnucãgũ tiii, jĩĩwã.

13 Cũũ teero jĩĩrĩ tʉogú, Pilato Jesuré sʉowitiatidutiwi. Too síro cũũ queti beserópũ wáa, duiwí. Cũũ duiró niirí yepa ùtãmena weeri yepapũ niĩwũ. Hebreoayemena Gabata wãmecutiwũ. 14 Judíoa Pascua bosebureco maquẽ quẽnorí bureco niĩwũ. Coeritó sũguerogã niĩwũ. Pilato judíoare dutiráre jĩĩwĩ:

—Múã òpũrẽ ññaña, jĩĩmiwĩ.

15 Cũũape acaribíjõãwã sũcã:

—¡cũũrẽ sĩajããrõ; sĩajããrõ! ¡Curusapũ páabiatu sĩadutíjãña! jĩĩwã.

Pilatope jĩĩwĩ:

—¿Múã òpũrẽ curusapũ páabiatu sĩadutígudari? jĩĩwĩ.

Paiaré dutirápeja jĩĩwã:

—Ësã òpũ sícũrã romanuã òpũ dícu niĩ, jĩĩwã.

16 Cũũ teero jĩĩrĩ tʉogú, Jesuré cũũrẽ wiyawí, curusapũ páabiatuaro jĩĩgũ. Surarape cũũrẽ néewawa.

Jesuré sĩarígue

(Mt 27.32-44; Mr 15.21-32; Lc 23.26-43)

17 Jesús curusare apawagu, “Dupucoro” wãmecutiropũ wáawi. Hebreoayemena wãmecutia Gólgota. 18 Toopã cũũrẽ curusapũ páabiatuwa. Æpẽrã pũarãcãrẽ teorora tiiwá. Jesuré cũũ deco nucõwã, sícũrẽ diamacũpe, ãpĩrẽ acuniñape. 19 Pilato cũũ jóadutiariquere curusapũ tuudutirigu niĩwĩ. Biiro jóanoriro niĩwũ: “JESÚS NAZARET MACË JUDÍOA ÒPË NIÍ”. 20 Tee jóariguere hebreoaye, griegoaye, latínmena jóadutirigu niĩwĩ. Cũũ Jesuré páabiatuiri Jerusalén putogã niĩwũ. Teero tiirã, pau judíoa tee jóaturiguere bueñawã. 21 Cũũ bueñarĩ ññarã, paiaré dutirá Pilato putopũ wáa, cũũrẽ jĩĩyira:

—Mũũ “judíoa òpũ niĩ” jĩĩ jóariboajiyu. “ ‘Judíoa òpũ niĩã’, jĩĩãwĩ”, jĩĩ jóaboajiyu, jĩĩmiyira.

22 Pilato yũuyigu:

—Yũũ jóatoaawũ; yũũ jóaaribirora putuáadacu, jĩĩyigu.

23 Too síro bapari surara Jesuré páabiatuarira cũũye sutire seenéõwã. Seenéõ, cũũcõrõ batowa. Cũũya sutiró docasãñariwũcã sua cãmeyiuro niĩwũ. 24 Teero tiirã, surara cãmerrĩ jĩĩyira:

—Ñnoréjã yigarijããda. ¿Noãrẽ putuáadari? jĩĩrã, jĩĩbũapeada, jĩĩyira.

Cũã teero tiirí, Cõãmacũye queti jóaripũpu jóarigue diamacú wáaro tiiwá. Biiro jóanoã: “Yée sutire batowa; sicaróre jĩbũaapewa”,* jĩ jóanoã. Tee jóaribirora surara teerora tiiwá.

²⁵ Jesuyá curusa pũtopũ cũũ paco, cũũ bũgo, apegó María (coo Cleofas nũmo niwõ), María Magdalena nucũwã. ²⁶ Jesús cũũ pacore, teero biiri yũũ Juan cũũ bayiró maĩgãrẽ coo wesa nucũrĩ ñãgũ, coore jĩwĩ:

—Paco, ãni mũũ macũ pũtuái, jĩwĩ.

²⁷ Too síro yũũre jĩwĩ:

—Atigó mũũ paco pũtuáyo, jĩwĩ.

Cũã teero jĩãri siro, coore yáa wiipũ néerũawawũ.

Jesús diarigue

(Mt 27.45-56; Mr 15.33-41; Lc 23.44-49)

²⁸ Too síro Jesús cũũrẽ tiidutĩriguere masĩjĩgũ, “niipetire peotítoaa” jĩ wãcũrigũ niwĩ. Teero tiigú, Cõãmacũye queti jóaripũpu jóarigue wáaro jĩjĩgũ: —Yũũ sñidũgága, jĩwĩ.

²⁹ Toopú sicarú vino piyare dadarĩrũ duiwũ. Teero tiirá, surara sicasitia soa, “hisopo” dũrupũ siatú, súumũõcowa.

³⁰ Cũã teeré sñiãri siro: —Niipetire peotítoaa, jĩwĩ.

Teero jĩãri siro, cũũya dupu ñaañumu, diajõãwĩ.

Jesuré saderigue

³¹ Pascua bosebũreco wáaadarõ sicabũreco dũsawá. Tii bosebũreco ãsãrẽ uputí niirí bũreco niwã. Tiibũrecore judíoare dutirá diaarirare curusaripũre niirĩ boorĩrira niwã. Teero tiirá, judíoare dutirá Pilato pũtopũ wáa, cũũyara surarare cúãrẽ máata diaaro jĩrã, cúãye ñicãrĩrẽ páapedutiyira.

Too síro cúãye õpũãrĩrẽ néedioco, aperopú néewadutiyira.

³² Teero tiirá, surara toopú jea, sĩcũrẽ páapesuguewa. ãpĩ Jesuména páabiatunoãrigucãrẽ teerora tiiwá. ³³ Jesupére diaarigũpũre buajeáwa. Teero tiirá, cũũrẽ páaperiwa.

³⁴ Páaperono tiigú, sĩcũ surara Jesuré warupãmarẽ sadewi. Cũã teero tiirí, máata díi ocoména witiwũ. ³⁵ Yũũ teero wáari ñãwã. Teero tiigú, yũũ masĩã: Yũũ jóare diamacúrã niã.

Múãcãrẽ teeré padeoáro jĩjĩgũ, tee diamacú maquẽrẽ wedea. ³⁶ Cõãmacũye queti jóaripũpu jĩrõbirora wáaro jĩrõ, teero wáawũ. Biiro jóanoã: “Cũũye cõãrĩ sicacõãno páapeya maniãdacu”,† jĩ jóanoã. ³⁷ Tiipũpũre aperopú jóanoã sũcã: “Cũã saderigũpũre ñããdacua”,‡ jĩ jóanoã.

Jesuré ãtãtutipũ cũũrigue

(Mt 27.57-61; Mr 15.42-47; Lc 23.50-56)

* 19:24 Salmo 22.18. † 19:36 Salmo 34.20. ‡ 19:37 Zacarías 12.10.

38 Too síro José Arimatea wāmecutiri macã macũ Pilatore Jesuyá òpũũrẽ sãiyígu. José Jesuré padeogú niíwĩ. Cũũ judíoare dutiráre cuiçu, yayióropũ padeogú niirigu niíwĩ. Pilato “jáũ” jĩĩrĩ tũogú, José wáa, Jesuyá òpũũrẽ néedioco, néewawi. 39 Nicodemo ñamipũ Jesuména wedesegu jearigũcã jeawi. Cũũ treinta kilos sitiaãñũrere néenjeawi. Tee ate niíwũ: “Mirra” wāmecutire, “áloe” wāmecutiremena wáorigue niíwũ. 40 José Nicodemomena suti caseri sitiaãñũre tuusiãremena Jesuyá òpũũrẽ cõmawã. Judíoa diaarirare cũũri tutipũ cũũadari sũguero tiirucúrere tiíwã. 41 Jesuré curusapũ páabiaturiro pũto oteré oteriro niíwũ. Tee oteriro deco mama tuti, ùtãgãpũ coari tuti niíwũ. Tiitutipũ sícãrĩ diaarirare cũũña maniríro niíwũ ména. 42 Muĩpũ sããwari, ùsã yeerisãri bũreco jearopũ tiíwã. Teero tiirã, tiicope pũtogã niirĩ, Jesuyá òpũũrẽ toopá néewa, cũũwã.

20

Jesús masãmũãrigue

(Mt 28.1-10; Mr 16.1-8; Lc 24.1-12)

1 Ùsã yeerisãri bũreco síro macã bũreco niirĩ, bóeadari sũguero, María Magdalena cũũrẽ cũũri tutipũ wáyigo. Tiituti biamíriquicare aperopú nucũrĩ ññayigo. 2 Teero tiigó, ùsã pũtopũ cutapũtũaatirigo niíwõ. Yũũ Jesús bayiró maĩnógũ, Simón Pedromena niíwũ. Ùsãrẽ jĩĩwõ:

—Marĩ Òpũrẽ aperopú néejõããrira niíwã. Noopú néewara néewaajĩya, jĩĩwõ.

3 Coo teero jĩĩrĩ tũorã, yũũ, Simón Pedromena cũũrẽ cũũriropũ ññarã wáawũ. 4 Ùsã toopú wáara, yũũ Pedro nemorõ cutabayíwũ. Teero tiigú, yũũ cũũ sũguero jeawũ. 5 Toopú jea, tiicopepũ munibiã, ññasõnecowũ. Sããwaripacũ, cũũrẽ cõmaré caseri pesari ññawũ. 6 Too síropũ Simón Pedro yũũre nũũjeáwi. Cũũjã sããjõãwĩ. Cũũcã teecaserire toopú niirĩ ññawĩ. 7 Aperó Jesuré dupure cãã cõmarĩ caserocã aperopú pesari ññawĩ. Tuupéari casero niíwũ. 8 Yũũ tiitutipũre jeasũguerigũcã sããwawũ. Niipetirere ññagũ, padeowá. 9 Ùsã Cõãmacũye queti jóaripũ maquērẽ “Jesús diarigũpũ masãgũdaqui” jĩĩrere masĩriwũ ména. 10 Ññaãri siro, ùsãya wiipũ pũtuawawũ.

Jesús María Magdalenarẽ bauásũguerigue

(Mr 16.9-11)

11 María Magdalenape tiituti díamacũpũ utigo pũtuáwo. Utigora, tiitutipũ munibiã, ññasõnecoyigo. 12 Ángelea pũarã suti butiré sãñarãrẽ duiiri ññayigo. Cũã Jesuré cũũmiriropũ duiyira, sícũ dupu niimirirope, ãpĩ dũpori niimirirope. 13 Cũã coore sãĩñáyira:

—¿Deero tiigó utii? jĩyira.

Cúãrẽ yũyigo:

—Yũũ Òpũrẽ néejõããrira niiãwã. Noopú néewara néewaajĩya, jĩyigo.

¹⁴ Coo teero jĩãri siro, aperopé cãmenucãyigo. Jesús coo puto nucũrĩ ññayigo. “Jesús niiĩ” jĩ ññamasĩriyigo ména. ¹⁵ Cũũre coore sãñáyigu:

—¿Deero tiigó utii? ¿Noãrẽ ãmaãĩ? jĩyigu.

“Oteré coterí basocũ niiqui”, jĩ wãcũgõ, jĩyigo:

—Mũũ cũũrẽ néewaarigu wedeya. ¿Noopú cũũãrĩ? Yũũ cũũrẽ néegõ wáagoda, jĩyigo.

¹⁶ Jesús coore jĩyigu:

—¡María!

Cũũ teero jĩrĩ tuogó, cãmenucã: —¡Raboni! jĩyigo. (Hebreoyemena “basocãre buegú” jĩdũgaro tiia.)

¹⁷ Jesús coore jĩyigu:

—Ñeerijãña yũũre. Yũũ Pacũ putopũ muãwaria ména. Yũũre padeorãre wedego wáaya. “Biũro jĩãwĩ”, jĩña: “ ‘Yũũ Pacũ putopũ muãwagũdu tiia; yũũ Pacũ múã Pacũ niiĩ; yũũ Òpũ múã Òpũ niiĩ’, jĩãwĩ”, jĩ wedeya, jĩyigu.

¹⁸ Cũũ teero jĩrĩ tuogó, María Magdalena ati, ùsã cũũ buerãre wedewo:

—Marĩ Òpũrẽ ññaãwũ, jĩwõ.

Cũũ coore wedeariguere wedewo.

Jesús cũũ buerãre bauárigue

(Mt 28.16-20; Mr 16.14-18; Lc 24.36-49)

¹⁹ Teero wáari bũreco ùsã yeerisãri bũreco síro macã bũreco niiwũ. Tiibũreco ñamipũ ùsã cũũ buerã niirira neãwũ. Ùsã judíoare dutirãre cuira, ãñũrõ biacósãwũ. Ùsã toopá niirĩ, Jesús ùsã decopũ bauánucãwĩ. Ùsãrẽ ãñudutiwi:

—Ññũrõ niirecutire múãpũre niiãrõ, jĩwĩ.

²⁰ Cũũ teero jĩãri siro, cũũye wãmorĩrẽ, warupãmarẽ ãñowĩ. Ùsã cũũrẽ ññarã, bayiró ùseniwũ. ²¹ Ùsãrẽ jĩñemowĩ:

—Ññũrõ niirecutire múãpũre niiãrõ. Yũũ Pacũ yũũre ticodi-ocorirobirora yũucã yé quetire wededutigu múãrẽ ticocoa, jĩwĩ.

²² Teero jĩãri siro, cũũ ùsãrẽ wĩãpũpeo, jĩwĩ:

—Múãmena Espiritu Santo niiãrõ. ²³ Múã ãpẽrãrẽ cũũ ñañarẽ tiirere acabóri, acabónoãrira putuáadacua. Múã cũũrẽ acabóheri, acabóya manirã putuáadacua,* jĩwĩ Jesús.

Jesús Tomarẽ bauárigue

* 20:23 Mateo 16.19; 18.18.

²⁴ Tomás ùsã menamacũ (“sũduárigu” ùsã jĩĩgũ) Jesús ùsã pũtopũ bauáritore, maniwĩ. ²⁵ Teero tiirã, ùsã cũũrẽ jĩĩwũ:

—Marĩ Ōpũrẽ ññaãwũ.

Tomapé ùsãrẽ jĩĩwĩ:

—Yũũ cũũye wãmorĩpu cũã páabiare coperire ññahẽgũ, teecoperipu yáa wãmosũãrẽ súusõnecohegu, teerora yáa wãmorẽ cũũ warupãmarũcãrẽ súusõnecohegu, padeorĩcu, jĩĩwĩ.

²⁶ Sica semana siro ùsã cũũ buerã niirira tiiwiipú neãwũ sũcã. Tomás ùsãmena niiwĩ sáa. Ŭsã ãñurõ biacósãpacari, Jesús ùsã decopũ bauánũcãwĩ sũcã. Ŭsãrẽ ãñudutiwi:

—Ññurõ niirecutire múãpũre niĩãrõ, jĩĩwĩ.

²⁷ Too síro Tomarẽ jĩĩwĩ:

—Ññaña yée wãmorĩrẽ; mũũya wãmosũãrẽ ãno súusõnecoya. Yáa warupãmarũcãrẽ mũũya wãmorẽ súusõnecoya. Padeorẽ manigũ niirijãña. Padeoyá, jĩĩwĩ.

²⁸ Tomapé jĩĩwĩ:

—Mũũ yũũ Ōpũ niĩã; mũũ Cõãmacũ yũũ padeogú niĩã, jĩĩwĩ.

²⁹ Jesupé jĩĩwĩ:

—Tomás, mũũ yũũre ññatoagupũ padeóa. Æpẽã yũũre ññaripacara padeorãpe useninemorã niĩya, jĩĩwĩ.

Jesuré padeodutĩgu atipũrẽ jóaa

³⁰ Jesús ùsã ññacoropũ pee apeyenó cũũ tutuaremena tiiẽñowĩ. Tee niipetirere yũũ atipũpũre jóaria. ³¹ Yũũ atipũpũ Jesús sĩquẽ cũũ tutuaremena tiiẽñoriguere jóaa. Múãrẽ “Jesús Cõãmacũ beserigu cũũ macũ niĩ” jĩĩrẽre padeodutĩgu jóaa. Múã cũũrẽ padeorã catirẽ petihẽre cwoádadu.

21

Jesús cũũ buerãre bauánemorigue

¹ Too síro Jesús Tiberiataro wesapũ ùsãrẽ bauánemowĩ. Biiro wáawũ: ² Ŭsã toopũre niirã noquẽrã niiwũ: Simón Pedro, Tomás (“sũduárigu” ùsã jĩĩgũ), Natanael (cũũ Caná Galilea dita macũ niiwĩ), ùsã Zebedeo põna, ãpẽã ùsã menamacãrã puarã niiwũ. ³ Ŭsã toopú niirĩ, Simón Pedro ùsãrẽ jĩĩwĩ:

—Wai wasagu wáagu tiia.

—Ŭsãcã mũũmena wáaada, jĩĩwũ.

Ŭsã wáa, dooríwupũ mũũsãwũ. Tiiñamirẽ wai sĩãbójõãmiwũ. Buarítu.

⁴ Bóecũmurĩ, Jesús tiitaro wesapũ nucũwĩ. Ŭsã cũũrẽ ññamasĩriwũ. ⁵ Cũũ ùsãrẽ jĩĩwĩ:

—¿Wai buaárĩ?

—Buaríatu, jĩĩwũ.

⁶ —Dooríwũ diamacũpe cõãñoña múãya bapigure sũcã. Toopé buaádadu, jĩĩwĩ.

Cũũ jĩrirobirora tiiwá. Pau peti sããrĩ, bapigure wéemũõcobayiritu. ⁷ Teero wáari ññagũ, yũũ Jesús bayiró maĩnógũ Pedre jĩwũ:

—Marĩ Õpũ niĩ.

Simón Pedro “marĩ Õpũ niĩ” jĩrĩ tũogú, cũũyaro sutiroré máata sãñawĩ; peesutimena pademasĩriwi. Sãña, tiitaropũ ñaacoñuawĩ. ⁸ Ësã pasaró wesapũ jeaadaró cien metrora yoaro niiwũ. Teero tiirá, dooriwũmena wesapũ waire wéepãwawũ. ⁹ Toopú pããjeara, pecame cũũ dioárimerẽ ññawũ. Tiimepú sícũ wai cããrĩõãrigũ pesawĩ. Teero biiri pã niiwũ. ¹⁰ Jesús ãsãrẽ jĩwĩ:

—Wai múã buaárirare néeatiya, jĩwĩ.

¹¹ Simón Pedro dooriwũpũ muãsã, bapigure wéemaatiwi. Wai pacaramena dadajõawũ. Ciento cincuenta y tres sããrira ni-iwã. Pau sããpacari, bapigu yigariwũ. ¹² Jesús ãsãrẽ jĩwĩ:

—Yaawãcãrã atiya.

Ësã cũũrẽ ññamasĩtoawũ. Teero tiirá, sícũnopera, “¿noã niĩ mũũ?” jĩ sãñáriwũ. ¹³ Jesús pãrẽ née, ãsãrẽ batowi. Waicãrẽ teerora tiiwĩ.

¹⁴ Jesús dia masãri siro, pũarĩ ãsãrẽ bauátoawi. Ateména ññãrĩ wáaro tiiwú sãa.

Jesús Simón Pedromena wedeserigue

¹⁵ Ësã yaaari siro, Jesús Simón Pedre sãñãwĩ:

—Simón, Jonás macũ, ¿mũũ ãñiã nemorõ yũũre maĩĩ? jĩwĩ.

—Ëjã, yũũ Õpũ. Mũũ masĩã yũũ mũũrẽ maĩrére, jĩwĩ.

—Too docare yũũre padeoráre bueya, jĩwĩ.

¹⁶ Pedre sãñãnemowĩ sũcã:

—Simón, Jonás macũ, ¿yũũre maĩĩ? jĩwĩ.

—Ëjã, yũũ Õpũ. Mũũ masĩã yũũ mũũrẽ maĩrére, jĩwĩ.

—Too docare yũũre padeoráre coteya, jĩwĩ.

¹⁷ Too síro jĩñemowĩ sũcã:

—Simón, Jonás macũ, ¿yũũre maĩĩ?

Pedro ññãrĩ cũũrẽ sãñãrĩ ññagũ, bayiró bóaneõgũ wáawi. Cũũrẽ jĩwĩ:

—Õpũ, mũũ niipetirere masĩã. Mũũ masĩã yũũ mũũrẽ maĩrére, jĩwĩ.

Jesús cũũrẽ jĩwĩ:

—Too docare yũũre padeoráre bueya. ¹⁸ Mũũrẽ ateréja diamacãrã jĩã: Mũũ mamũ niigũ ména, mũũ booró sutiré sãña, mũũ noo wáadũgaropũ wáawũ. Bũcũ wáagũpe, mũũye wãmorĩrẽ súumũõcogũdacu. Æpĩ mũũrẽ suti sãã, mũũ wáadũgaheropũ mũũrẽ néewagũdaqui, jĩwĩ.

19 (Jesús teero jĩgũ, “Pedro biiro wáa, diagũdaqui” jĩgũ tiiwí. “Cũũ diarémena basocá Cõãmacãrẽ ãñurõ wedeseadacua” jĩgũ, teero jĩwĩ.)

Teero jĩãri siro, Jesús cãũrẽ jĩwĩ:

—Yũre padeonũserucujãña, jĩwĩ.

Jesús Juanrẽ maĩríque

20 Too síro Pedro cãmenã, yũ cãã siro nũnrĩ ñawĩ. Yũ Jesús maĩnógũ niiwũ. Yũrá too sugueropũre ãsã yaaritore, Jesús putogã duigu, cãũrẽ sãĩñáwũ: “Õpũ, ¿noã mũrẽ ñatutirapũre ticogũdari?” jĩwũ.* 21 Pedro yũre ñagũ, Jesuré sãĩñáwĩ:

—Õpũ, ¿ãñirẽ deero wáaadari? jĩwĩ.

22 Jesupé cãũrẽ yũwi:

—Yũ putãatiripũ cãũ catiricãrẽ, tee mũye maquẽ mee niiã. Teeré wãcũrijãña. Mũ yũpere wãcũnũseya, jĩwĩ.

23 Cãũ teero jĩrĩ tuorá, Jesuré padeorá “Juan diariqui” jĩrẽ sesajõãmiwũ. Jesús yũre “cãũ diariqui” jĩgũ mee tiiwí. Bi-irope jĩgũ tiiwí: “Yũ putãatiripũ cãũ catiricãrẽ, tee mũye maquẽ mee niiã”.

24 Yũ Juan niiã, Jesús buegú niirigu. Yũ ñariguere jóaa. Teero tiigú, “diamacãrã niiã” jĩmasĩnoã.

25 Apeyé Jesús tiirigue pee niiã. Yũ tũgueñarĩ, cãũ ti-irigüecõrõ jóaatã, peerpũrĩ peti wáabojĩyu. Teerpũrĩ atibãrecore dadajõãbojĩyu.

* 21:20 Jn 13.25.

Jesucristo beserirare ESPÍRITU SANTO TIÍÁPURIGUE

Espíritu Santo atiadarere Jesús wedesuguerigue

¹ Teófilo, m̄m̄rē sicapũ too suguerop̄are jóaw̄n. Tiip̄up̄are niipetire Jesús basoc̄are buerucuriguere, c̄ũ tiiruc̄uriguere wedew̄n. Sicato c̄ũ buen̄c̄ariguere, ² t̄ee c̄ũ bueyapac̄tiriguere wedew̄n. Teero biiri c̄ũ ãm̄ãsep̄m̄ m̄ãwariiguere wedew̄n. Jesús ãm̄ãsep̄m̄ m̄ãwadari suguero, c̄ũ buerá c̄ũ beserirare dutiré c̄ũyigu c̄ã tiíadarere. Espiritu Santo mas̄iré ticorémena teeré dutiyigu. ³ C̄ũ dia mas̄ari siro, Jesús bauáyigu. Cuarenta burecorire pee bauáyigu c̄ãrē. Teero tiirá, c̄ũrē ñnarã, “marĩ ‘diajõããwĩ’ jĩñarigura catii” jĩyira. Cõãmac̄i dutiré basoc̄ap̄are niíadare jeariguere wedenemoyigu s̄ucã.

⁴ Jesús c̄ããmena niigũ, c̄ãrē Jerusalén̄p̄m̄ niidutiyigu ména. C̄ãrē jĩyigu:

—Ȳm̄ Pac̄i múãrē too suguerop̄m̄ jĩñirobirora Espiritu Santore ticodiocoḡd̄are yueya. Teeré wedetoaw̄n. ⁵ Juan múãrē ocoména wãmeõtiwi. Ȳm̄ Pac̄ipeja nemorõ ãñurõ tiigúdaqui múãrē: Péerogã siro Espiritu Santore ticodiocoḡdaqui, jĩyigu Jesús.

Jesuré Cõãmac̄i ãm̄ãsep̄m̄ néem̄ãrigue

⁶ C̄ũãmena neããrira c̄ũrē sãñáyira:

—Ûsã Õp̄ã, ¿m̄m̄ mec̄utígãrē romanuãrē cõãjãḡd̄ari? Teero biiri ¿ãp̄ẽã marĩya wederare diamac̄urã marĩrē dutirá sãñĩ tiigúdari? jĩmiyira.

⁷ C̄ũ ȳm̄yigu:

—Marĩ Pac̄i s̄ic̄urã mas̄iqui. C̄ũ “teerora wãaaro” jĩrĩ, teerora wãaadacu. Ate mas̄iré múãye maquẽ niiria. ⁸ Teero niipacari, marĩ Pac̄i c̄ũ tutuarere múãrē ticoḡdaqui, Espiritu Santo múãp̄are atiri. Múã cuiro manirõ, wãc̄ūtutuaremena ȳe quetire basoc̄are wedera wãaadacu. Jerusalén̄ mac̄ãrãrē, Judea dita mac̄ãrãrē, Samaria dita mac̄ãrãrē, niipetiro atibãrecop̄m̄ niirãrē wedera wãaadacu, jĩyigu.

⁹ Teero jĩ wedetoaari siro, c̄ũrē c̄ũ Pac̄i néem̄ãwayigu ãm̄ãsep̄m̄. C̄ũ m̄ãwari, c̄ũ buerá ñnanun̄seyira. C̄ũrē õmeb̄ur̄uá tuubiãcojãyiro. Teero tiirá, c̄ũrē ñnanemoriyira sãa. ¹⁰ C̄ã Jesús m̄ãwari ñnanuc̄urĩ, c̄ã decop̄m̄ ãm̄ã p̄uarã suti butiré sãñarira bauãnac̄ãjeayira. ¹¹ C̄ãrē jĩyira:

—Múã Galilea macãrã, ¿deero tiirá ãmuãsepu ãñamũõconucũĩ? Ñni Jesús múãmena niãrigu mecãtigã ãmuãsepu muãwaarigura atibãrecopure atigũdaqui sũcã. Múã cũrẽ muãwari ãñãrirobirora atigũdaqui, jĩyira.

Judare wasogũdure beserigue

¹² Teero tiári siro, Jesús beserira Ɔtãgũ Olivopu niãrira diiwã, Jerusalénpu coeputúawayira. Tiimacã putogã niã tiigú sica kilómetro wáaro. ¹³ Jerusalénpu putuajeara, cúã cãnirí wiipu wáyira. Tiíwí casacutiri wii niyiyo. Sicutatia ãmuãrõ macã tatiapu sãawayira. Cúã niyira: Pedro, Santiago, Juan, Andrés, Felipe, Tomás, Bartolomé, Mateo, Santiago (Alfeo macũ), Simón (romanuã dutirãre cõãdugara menamacũ niimirigu), Judas (Santiago macũ) niyira. ¹⁴ Cúã sãcãrõmena neã, Cõãmacũrẽ sãirucúyira. Jesús baira, cũũ paco María, ãpẽrã numiãcã cúãmena neãyira.

¹⁵ Teeburecorire Jesuré padeorã neãyira sũcã. Ciento veinte watoa niyira. Pedro wãmũncã, cúãrẽ wedeyigu.

¹⁶ —Yãa wedera, too sugueropu marĩ ñecũ David Espiritu Santo masĩre ticorẽmena Judare wãaadare jõasuguerigu ni-iwĩ. Cõãmacũye queti jõaripũ maquẽ diamacũrã wãaadare niirõ tiiwũ. Teero tiigú, ãpẽrãrẽ Judas néewa, cúãrẽ Jesuré eñowĩ. Cúãpe Jesuré ñee, néewawa. ¹⁷ Judas ãsã menamacũrã niimiwĩ. Jesús cũũcãrẽ basocãre buerere cũũmiwĩ. ¹⁸ Cũũ ñãñarõ tii wap-atãriguemena sicadita sãĩnóyiro. Too síro dupupe ñaacũmu, cũũ páaga podo, cutamisĩ witibatejõãyigu. ¹⁹ Niipetira Jerusalén macãrã teeré tuoyira. Cúã tiiditare Acéldama jĩyira. Acéldama “Díi Dita” jĩrõ tiicú cúãyemena.

²⁰ Tiatopu Salmopũpore jõagu teeré biiro jõarigu niiwĩ: Cũũye niimirigue cõãjãnoãrõ.*
Cũũ jõarigu niiwĩ sũcã:

Ãpĩ cũũ pademiriguere wasoáro,†
jĩ jõarigu niiwĩ.

²¹⁻²² Marĩmena síquẽrã niipetiropu wãanetõrira niĩya, marĩ Õpũ Jesús marĩmena niirĩ. Juan Jesuré wãmeõtiri, té Cõãmacũ cũũrẽ ãmuãsepu néemũãrĩ, ãñarira niĩya. Ñniãpore sãcũ besero booa ãsã oncemena niigũdure. Cũũ ãsã tiiróbiro Jesús dirigupu masãrigue quetire wedegú wãagũdaqui, jĩ wedeyigu Pedro.

²³ Tiitiatipu niirã puarãrẽ beseyira. Sãcũ José Barsabáre beseyira. Cũũ wãmesotoapeore griegoayemena Justo niyiyo.

* 1:20 Salmo 69.25. † 1:20 Salmo 109.8.

Āpī Matíare beseyira. ²⁴⁻²⁵ Too síro marī Ōpūrē sāirā, biiro jīyira:

—Ēsā Ōpū, m̄m̄ niipetira basocá wācūrere masīā. Judas wasogúdure besetoajīyu. Ēsārē ēñoñá. ¿Nii niigari? Judas m̄m̄ dutiré cūiriguere duujāwī, ñañarā cúā ñañarō netōrōp̄m̄ wáagu, catiḡm̄ cūū añurō tiirírigue wapa, jīī sāiyira.

²⁶ Too síro p̄m̄apé ūtāp̄ep̄m̄ Matías, Barsabás wāmerē jóayira. ¿Nii marī Ōpū beseriḡm̄ niīī? jīīrā, piip̄m̄ s̄āā, sicape née, iñayira. Matías wāme jóaturipe niyiuro.

—Jāā, āni Matías Judas wasogú niīī, jīīyira.

Cūū āpērā oncemena Jesucristoye quetire wedegá wáayiḡm̄.

2

Espíritu Santo diijeárigue

¹ Cincuenta b̄m̄recorī Pascua netōrī siro, Pentecostés wāmecutiri b̄m̄sebareco wáayiro. Tii b̄m̄sebareco niirī, niipetira Jesuré padeorá s̄icārōména neāyira. ² Tiiwiipú cúā duiri, wācūña manirō wīno bayirō atiro tiirób̄iro ūm̄uāsep̄m̄ b̄m̄s̄udiatiyiro. Tiiwií b̄m̄s̄usesajōāyiro. ³ Teero wáari, pecame jūārípōnabiro bauré cúācōrōrē pesayucoyiro. ⁴ Niipetiramena Espiritu Santo niin̄cāgū jeayiḡm̄. Cūū dutirém̄ena āpērā basocáye wedeserere mas̄iripacara, wedesen̄cāyira.

⁵ Teeb̄m̄recorire Jerusalén̄p̄ure pau judíoa apeye dita macārāp̄m̄ niyira. Cúā Cōāmacūrē quioníremena padeorá niyira. ⁶ Cúā tee b̄m̄s̄uri t̄uorá, toopú neāwayira. Deero jīīmas̄iriyira, cúā p̄t̄op̄m̄ jeara. Cúā basocácōrō cúāye wedeseremena Jesús bueráre wedeseri t̄uoyira. ⁷ T̄uomaníjōārā, cāmerī jīīyira:

—Niipetira āniā wedesera ¿Galilea macārā mee niimīī? ⁸ ¿Deero tiirá marīyere añurō wedeseri t̄uoi? ⁹ Marī aperó macārā niīā. Partia macārā, Media macārā, Elam macārā, Mesopotamia macārā, Judea macārā, Capadocia macārā, Ponto macārā, Asia macārā niīā marī. ¹⁰ Frigia macārā, Panfilia macārā, Egipto macārā, Cirene p̄t̄o macārā niīā marī. Cirene Libia ditap̄m̄ niīā. Sīquērā Roma atirá niīya. ¹¹ Cúā sīquērā judíoa niīya. Āpērā judíoa niihērā Cōāmacūrē padeoóya. Āpērā Creta macārā, Arabia macārā niīya. Marī niipetira marīye wedeseremena t̄uorá tiia Cōāmacū añuré tiiré, jīīyira.

¹² Niipetira t̄uomaníjōāyira.

—¿Ate deero jīīdugaro tii? jīī cāmerī sāiñáyira.

¹³ Sīquērā cúārē buijāyira.

—Āniā cūmurā tiíya, jīīyira.

Pedro basocáre wederigue

14 Cúã teero jĩĩrĩ tʰogú, Pedro ãpěrá once Jesús beseriramina wãmɯɯcã, bayiró busarómena wedeyigu:

—Yáa wedera, niipetira Jerusalén niirã, yɯɯ jĩĩrere ãñurõ tʰoyá. 15 “Ániã cūmurã tiiíya” jĩĩ wãcūmiã múã. Cūmurã mee tiiíya. Mecătígã ñamisãñurõgã nueve niã. 16 Múã mecătígã tʰorere too sugueropɯ profeta Joel jóarigu niiwĩ:

17 Atibáreco petiádari suguero, Espíritu Santore niipetirare ticodiocogɯda, jĩĩrigɯ niiwĩ Cõamacū.

Espíritu Santore ticodiocori, múã põna ãmã, numiã yɯɯ wededutirere wedeadacua.

Butoáre, mamarãrẽ cúã quẽẽrõpɯ ãñogúdacu too síropɯ wáaadarere.

18 Yɯɯre padecoterare Espíritu Santore ticodiocogɯdacu.

Cúãcã yɯɯ wededutirere wedeadacua.

19 Ɔmũãsepɯre merẽã bauré tiigúdacu.

Atiditapúre díi, pecame, õme yɯɯ tiiẽñore niĩãdacu.

20 Muĩpũ búreco macū naĩtĩãjõãgũdaqui.

Muĩpũ ñami macū díi tiiróbiro sõãgũ wáagũdaqui.

Marĩ Ɔpũ jeaadari búreco suguero teero wáaadacu.

Quionírĩ búreco niĩãdacu. Bári niirĩ búreco mee niĩãdacu.

21 Sĩcũ: “Yɯɯ Ɔpũ, yɯɯre netõnéña” jĩĩ sãĩgãno netõnénogũdaqui,*

jĩĩ jóarigu niiwĩ Joel, jĩĩ wedeyigu Pedro—

22 Yáa wedera, yɯɯ jĩĩrere ãñurõ tʰoyá, jĩĩyigu sũcã—. Jesús Nazaret macã macãrẽ múã ññajiyu. Cõamacū cūmēna pee ãñuré tiirigu niiwĩ. Bayiró tutuaremena tiiẽñore tiirigu ni-iwĩ cūmēna. Teeré múã ãñurõ masiã. 23 Múã cūrēna curusapɯ siãdutira, ñañarãpɯre ticowɯ. Cõamacū tíatorɯ “teero wáaadacu” jĩĩrirobirora wáawɯ. 24 Cõamacū Jesuré diarigupɯre masõrigɯ niiwĩ. Cū diadoaririgu niiwĩ. Masãgũdɯ niigũ ti-iyígu. 25 Tíatorɯ David jóasuguerigu niiwĩ Cristo Cõamacūmena wedeseadarere:

Yɯɯ yɯɯ Ɔpũrẽ yɯɯ díamacũpɯ ññarucujãwũ.

Cū yɯɯ diamacũpe niirĩ, cuiria.

26-27 Teero tiigú, yɯɯ bayiró usenigũ wedesea. Yáa useromēna bayiró usenigũ basaa.

Yáa yeeripũnarẽ diarira ññanorõpɯ mɯɯ cūũdoaricu.

Yɯɯre “bóarijããrõ” jĩĩgũdacu mɯɯ, yɯɯre maĩgũ.

Teero tiigú, yɯɯ ãñurõ cuire manirõ niijãgũdacu, mɯɯrẽ yuegu.

28 Yɯɯre catiré petihére buanucãrĩ tiiwá.

Mɯɯrẽ ññagũ, useniremena niigũdacu,†
jĩĩ jóarigu niiwĩ David.

* 2:21 Joel 2.28-32. † 2:28 Salmo 16.8-11.

29 'Yáa wedera, añurō tʷojĩña ména marĩ ñecū Daviyé maquērē. Cūū diajōāyigu. Cūū diari, cūūrē yaaríra niiwā. Cūū diari yaari cope masācope marĩ pʷtopʷra niĩā ména. 30 David catigu, profeta niirigu niiwĩ. Cōāmacū too síropʷ tiíadarere masĩjgū, wederigu niiwĩ: “Mʷ p̄rāmi niinʷnʷsegʷpʷ mʷ dutirobirora atiditaré Ōpū niigūdaqui”, † jĩrigu niiwĩ Cōāmacū quioníremena. 31 Teero tiigú, David Cōāmacū beserigu diarigʷpʷre masōriguere iñagū tiiróbiro jóarigu niiwĩ: “Mʷ yʷre diarira iñanorōpʷ cōādoaricu. Yáa ōpū bóaricu”. 32 Jesuré wáadarere jóarigu niiwĩ. Cōāmacū cūūrēna masōrigu niiwĩ. Teeré ūsā niipetira iñawū. 33 Cōāmacū cūūrē ūmāsepʷ néemūārigu niiwĩ, cūū diamacápe duiaro jĩgū. Cūū Pacu tíatopʷ jĩrirobirora cūūrē Espiritu Santore ticoyigu. Cūūpe ūsārē ticonetōnecorigu niĩawĩ. Teerá niĩā múā iñāārigue, múā tʷóarigue. 34 Davipé cūūya ōpūāmena ūmāsepʷre mūāwaririgu niiwĩ. Mūāwaripacʷ, ateré jóarigu niiwĩ:

Cōāmacū jĩwĩ yʷ Ōpūrē:

“Yáa wāmo diamacániñape duiya,

35 té mʷrē iñatutirare mʷ dutiriguere yʷ añurō yʷari ti-
iripʷ”, §
jĩ jóarigu niiwĩ.

36 'Teero tiirá, judíoa niipetira tʷomasĩārō. Múā Jesuré curusapʷ páabiatu sīādutípacari, Cōāmacū cūūrēna marĩ Ōpū wáari tiirígu niiwĩ. Cōāmacū cūūrē ticodiocorigu niiwĩ, marĩrē netōnéārō jĩgū, jĩ wedeyigu Pedro.

37 Cūū teero jĩrĩ tʷorá, bayiró wācūpati, sāiñáyira:

—Ūsāya wedera, ¿ūsā deero tiíadari? jĩyira Pedrore, āpērā Jesús beserirare.

38 Pedro cúārē yʷuyigu:

—Wācūpati, wasoyá múā ñañaré tiiré. Jesucristore padeó, wāmeōtidutiya. Múā teero tiirí, múā ñañaré tiiré Cōāmacū acabógūdaqui. Espiritu Santo múāpʷre niigū jeari tiigūdaqui. 39 Cōāmacū marĩ Ōpū tíatopʷ jĩrirobirora múārē, múā pōna niinʷnʷuserare, yoaro macārācārē, niipetira cūū beseráre Espiritu Santore ticogūdaqui, jĩyigu Pedro.

40 Cūū tee dícu wederiyigu. Cúārē wācūtutuare tico, añurō quioníremena wenenemoyigu:

—Atibáreco macārā ñañaré tiiré dutijōāña. Cōāmacū netōnérepere ñeeña, jĩyigu.

41 Pedro wedeariguere padeorá wāmeōtinoyira. Tiibʷrecora Jesuré padeorámena tres mil watoa basocá niinemoyira.

† 2:30 Salmo 132.11-12. § 2:35 Salmo 110.1.

⁴² Cũã Jesús beserira buerére tuorucúyira. Niipetira Jesuré padeorá cãmerĩ wéepo nijãyira. Sũoyá, Cõãmacũrẽ sãĩ ti-irucúyira.

Jesuré padeorá sicato tiinucãrigue

⁴³ Jesús beserira diarecutirare netõné, apeyé pee Cõãmacũ sïcũrã tiimasĩrere tiĩñoyira. Cũã tiirere ñnarã, basocá niipetira cuirucuyira. ⁴⁴ Jesuré padeorá sicapõna macãrã tiiróbiro niyira. Cũã cuorére cãmerĩ batorucuyira. ⁴⁵ Peedita cuorá, apeyenó pee cuorá teeré dúayira. Cũã dúa wapatáriguere apeyenó cuohérare batoyira. ⁴⁶ Búrecoricõrõ niipetira súubusera neãyira Cõãmacũwiipũ. Cũãye wiseripũ useniremena cãmerĩ sũoyáruucuyira. ⁴⁷ Cõãmacũrẽ usenire ticorucujãyira. Ñpẽrãcã cũãrẽ ññurõ ñña padeoyira. Búrecoricõrõ Cõãmacũ padeorí tiiyigu cũũrẽ padeohérare. Jõõpemena Jesuré pau padeomũãncãyira.

3

Pedro, Juan wáamasĩhẽgũrẽ wáari tiirigue

¹ Sicabureco coeritó siro tres niirĩ, Pedro, Juan Cõãmacũwiipũ wáara tiyira. Tiiwiipure búrecoricõrõ ti horare Cõãmacũrẽ basocá súubuseyira. ² Toopú sïcũ basocá wáamasĩhẽgũ duiyigu. Sicato bauágũpũra posarigu niyigu. Búrecoricõrõ Cõãmacũwii sope sããwaro cũũrẽ néewa dupoyira. Tiisope wãmecutia Ññurí Sope. Too sããwarare niyeru sãĩduiyigu. ³ Pedro, Juan sããwaadara tiirí ññagũ, cũãrẽ niyeru sãiyigu. ⁴ Puarãpũra cũũrẽ ññayira. Pedrophe: —Usãrẽ ññaña, jĩiyigu.

⁵ Cũũ cũãrẽ bayiró ññayigu. “Yũure niyeru, apeyenó ticoad-ara tiicúa”, jĩ wãcũmiyigu. ⁶ Pedro cũũrẽ jĩiyigu:

—Niyeru cuoría yũũ. Teeré cuoripacu, mũũrẽ tiiapuguda. Jesucristo Nazaret macã macũ tutuaremena mũũrẽ jĩĩ: Wãmũncã, wáaya.

⁷ Tee jĩĩgũrã, cũũ duigũre diamacú macã wãmorẽ ñee, wéemũcoyigu. Cũũ wéemũcorira, máata cũũye dupori, cũũ ññayepa tutuajõãyiro. ⁸ Bupucátúa, wãmũncã, wáanucãyigu. Wáagũra, bupuwá, Cõãmacũwiipũ cũãmena sããwayigu. Usenire ticoyigu Cõãmacũrẽ. ⁹⁻¹⁰ Niipetira Cõãmacũwiipũ niirã cũũrẽ ññamasĩyira.

—Ñni jõõ bupuwágu, Cõãmacũrẽ usenire ticogú Ññurí Sopenũ niyeru sãĩduarigũra niirã, jĩiyira.

Cũũrẽ wáarere ññamanijõãyira.

Pórtico de Salomónũ Pedro basocãre wederigue

11 Wáamasĩhēgũ niiārigu cūārē duuríyigu. Basocá cūūrē ĩñamanijōã, Pedro, Juan p̄top̄m cutusãjeayira. Too cūã neārō biayá manirí tatia niiã. Tiitatia wāmecutia Pórtico de Salomón.

12 Cūã cutusãjeari ĩñagũ, Pedro cūārē jĩyigu:

—Yáa wedera, ¿deero tiirá múã nocōrōca ĩñamanijōãĩ? ¿Deero tiirá múã ũsārē bayiró ĩñai? Múã ũsārē “ĩniã basocá añurã nijĩrã, cūã tutuaremena wáari tiiya” jĩ wācūã. 13 Marĩ ñecūsũmũã Abraham, Isaac, Jacob, āpērã marĩ ñecūsũmũã Ōpũ niirigu niĩ Cōāmacũ. Cūūrã “Jesús p̄ptĩ macũ niĩ; añuniĩ” jĩ, ĩñorigu niĩwĩ. Jesuré múārē dutiráp̄ure ticowũ. Pilato ĩñacoro múã cūūrē booríwũ. Cũũ “ĩnirē wionécogũdu tia” jĩpacari, múã “wionécorigãña” jĩwũ. 14 Jesús ñañaré manigũ, añuré tiigũre múã booríwũ. Basocá sĩāgũp̄ere wionécodutiwũ Pilatore. 15 Jesús marĩrē catiré ticogũp̄ere sĩādutiwũ. Cōāmacũ cūūrē diarigũp̄ure masōrigu niĩwĩ. Ũsã teeré ĩñawũ. 16 Jesús cūũ tutuaremena āni múã ĩñamasĩgũrē wáari tiiārigu niĩāwĩ. Jesús ũsã cūūrē padeorĩ ĩñagũ, múã ĩñacoro ānirē añurō netōnēarigu niĩāwĩ.

17 Yáa wedera, múã “Cōāmacũ macũ niĩ” jĩ masĩrijĩrã, cūūrē sĩādutiwũ. Marĩrē dutirácã teorora tiiwá. 18 Cōāmacũpe Cristo cūũ beserigu ñañarō netōādarere wedetoarigu niĩwĩ. Niipetira profetas teeré jóarira niiwã. Múã cūūrē ñañarō tiiríguemena teeré wáari tiirígu niĩwĩ. 19 Múã ñañaré tiirére wācũpati, wasoyá. Cōāmacũ booróbirora tiiyá. Teero tiirí, Cōāmacũ múã ñañaré tiirére acabó, añurō niirecutiri tiigũdaqui. 20 Jesucārē ticodiocogũdaqui sũcã. Cũũ Cōāmacũ beserigu Cristo niĩ. 21 Mecūtĩgã cūūrē ũmũāsepu p̄tuáro booa, té Cōāmacũ niipetirere wasorípu. Teeré Cōāmacũ cūũyara profetas añurãmena wedesũguerigu niĩwĩ. 22 Moisés biiro jóarigu niĩwĩ: “Too sírop̄u marĩ Ōpũ Cōāmacũ profetare ticocogũdaqui. Yũũ tiiróbiro tiigũdaqui. Cũũ marĩya wedegũ niigũdaqui. Niipetire cūũ wederére t̄opetĩjãña múã. 23 Āpērã cūũ dutirére tiidũgáherano judíoamena ĩnmemoricua; sĩājãnoādacua”,* jĩ jóarigu niĩwĩ Moisés.

24 Samuel, āpērã profetas mecūtĩgã wáarere jóasũguerira niiwã. 25 Cōāmacũ cūũyara profetamena múārē wederigu niĩwĩ. Cōāmacũ múã pacusũmũārē, teero biiri múārē cūũ netōnére quetire ticowĩ. Tee quetire ticogũ, Abrahamrē ateré jĩrigu niĩwĩ: “Mũũ p̄rãmi ĩnũnũsegũmena niipetira atiditá macārãrē añurō tiigũda”, jĩrigu niĩwĩ. 26 Cōāmacũ cūũ macũ diarigũp̄ure masō, marĩrē ticocosũguerigu niĩwĩ. Teeména marĩrē añurō tiirígu niĩwĩ. Marĩ ñañaré tiirére duudutiřigu niĩwĩ, jĩyigu Pedro.

* 3:23 Deuteronomio 18.15-19; 34.10.

4

Pedro, Juan judíoare dutirá putoꝝ wáarigue

¹ Pedro, Juan basocáre wedera tiirí, paiá, ãpĩ Cõãmacũwii coteri basocare dutigú, ãpẽrã saduceo basoca jeayira. ² Pedro, Juanména jĩiyigu:

—Cõãmacũ Jesuré diarigupure masõrigu niwĩ. Teero tiirá, marĩcã diaari siro, masããdacu, jĩiyigu.

Saduceo basoca, cũãmena jeaarira tee buerére tuorá, bayiró cúayira. ³ Cúa, Pedro, Juanrẽ ñeewayira. Muĩpũ sããritopu niirĩ ñnarã, cũãrẽ ñeewa, peresu sõnecoyira. ⁴ Cõãmacũwiipu cũã bueariguere tuoárirã pau Jesuré padeonũcãyira. Jesuré padeorãmena niirã, ãmũã dícare bapaqueori, cinco mil niyira.

⁵ Apebúrecope judíoare dutirá, ãpẽrã butoá dutirá, teero biiri Moisés jóarigue buerá tiimacã Jerusalénpu neãyira.

⁶ Cũãmena ãpẽrã neãyira: Anás (cũũ paiaré dutigú niyigu), Caifás, Juan, Alejandro, ãpẽrã paiaré dutiráya wedera.

⁷ Neãtoa, Pedro, Juanrẽ cũã putoꝝ néeatidutiyira. Cũã puto jeari: —¿Noã dutirẽmena teeré tiarĩ múã? jĩĩ sãĩñáyira.

⁸ Pedro, Espíritu Santo cũãmena niirĩ, cũãrẽ yũũyigu:

—Ûsarẽ dutirá, teero biiri butoá dutirá, ⁹ múã mecũã ãsarẽ sãĩñãã, ãsã ãñurõ tiiárigue maquẽrẽ masídugara. Múã “¿ñeenómena cũũrẽ wáamasĩhẽgũ niimiãrigure netõnéãrĩ?” jĩĩ sãĩñárã tiicú. ¹⁰ Múã sãĩñããriguere yũũguda, múã niipetira, teero biiri niipetira Israelya põna macãrã masĩãrõ jĩĩgũ. Jesucristo Nazaret macã macũ múã curusapu páabiatudutirigu tutuaremena ãni múã ñnacoropu niigúrẽ netõnéãwũ. Cõãmacũ cũũrẽ diarigupure masõrigu niwĩ. ¹¹ Jesús ãtãqui múã cõãriqui tiiróbiro niĩ. Profeta tiiqui maquẽrẽ jóarigu niwĩ: “Wii weerira ãtãquire booríyira. Cũã boorípacari, tiiquira upatĩ macãqui putuáwu tiiwiipure”,* jĩĩ jóarigu niwĩ. ¹² Æpẽrãpúja netõnémasĩricua. Cũũ sícũrã petihérimepu wáaborirare netõnémasĩ, jĩiyigu Pedro.

¹³ Dutirá cũã cuiro manirõ wederi ñnarã, tuomanijõãyira. Cũã basiro cãmerĩ wedeseyira:

—Ñniã búri niirã, buerira mee niĩya. Marĩ cũãrẽ ññamasĩã; Jesuména wáanetõrira niĩya, jĩiyira.

¹⁴ Pedro, Juan netõnéãrigu cũãmena nucũrĩ ñnarã, deero jĩĩnemomasĩriyira. ¹⁵ Cũãrẽ witiwadutiyira ména. Cũã sesaro cãmerĩ wedeseyira:

¹⁶ —¿Deero tiiádari marĩ ñniãrẽ? Niipetira ãno Jerusalén macãrã cũã tiiẽñoãriguere ññapetijããrira niĩãwã. Teero tiirá, marĩ “tiiríawã” jĩĩmasĩricu. ¹⁷ Basocá aperó macãrãpu teeré

* 4:11 Salmo 118.22.

tuonemorĩ tiirĩjããda. “Múã Jesuyére wedenemorĩ, múã ñañarõ tiinõãdacu” jĩico cúãrẽ, jĩiyira.

¹⁸ Wedesetoa, cúãrẽ sãaatidutiyira sũcã. Cúã, cúã putopu jeari, jĩiyira:

—¡Ññurõ tuoyá múã! Jesuyére péerogã wedenemorijãña; buenemorijãña sáa, jĩimiyira.

¹⁹ Pedro, Juan yũũyira:

—¿Cõãmacũ ññacorore ùsã múã dutirére o cãũ dutirépere tiiri booi? Múã basiro beseya. ²⁰ Ûsã ññariguere, ùsã tuoriguere wederipacara, niimasĩriga, jĩiyira.

²¹ Dutirápe bayiró tutuaremena dutinemoyira, cúãrẽ cuiaro jĩrã. Basocá cãũrẽ wáaariguere ññarã, Cõãmacũrẽ usenire ticoyira. Teero tiirã, cúãrẽ ñañarõ tiimasĩri, wionécojãyira.

²² Cúã netõñãrigu cuarenta cãmarĩ nemorõ cuoyigu.

Jesuré padeorã Cõãmacũrẽ tiiãpure sãĩrigue

²³ Cúãrẽ wionécoari siro, Jesuré padeorã niirõpu wáayira. Paiaré dutirá, ãpẽrã butoá dutirá jĩãriguere wedeyira. ²⁴ Cúã wederi tuorã, sãcãrõména Cõãmacũrẽ jĩiyira:

—Ûsã Òpũ, mũũ ùmũãse, atiyepá, día pairímaa, niipetire atibúreco niirére tiirigu niiã. ²⁵ Tíatopu Espiritu Santo wãcũré ticorémèna mũũ ùsã ñecũ Daviré wededutirigu niiwã. David mũũ wededutiriguere biiro jóarigu niiwĩ:

Judíoa niihẽrã Cõãmacũmena cúara ñañarã wáajãya.

Judíoa peja “marĩ biiro tiiáda Cõãmacũrẽ” jĩãmajãya.

²⁶ Atibúreco macãrã õpãrã neããya, Cõãmacũrẽ netõñucã cãũrẽ ñañarõ tiidugára.

Cũũ beserigucãrẽ teorora ñañarõ tiidugáya,†

jĩ jóarigu niiwĩ David.

²⁷ Cũũ jóarirobirora wáawu. Atimacãpũre Herodes, Poncio Pilato, ãpẽrã judíoa niihẽrã, judíoa mena neãwã. “Cũũrẽ ñañarõ tiiáda” jĩrira niiwã mũũ macũ Jesús mũũ beseriguere ñañarõ tiiáda. ²⁸ Tíatopu mũũ “teorora wáaadacu” jĩrirobirora tiirira niiwã. ²⁹ Ûsã Òpũ, cúã ùsãrẽ bayiró tutuaremena dutiawã, cuiaro jĩrã. Cúã jĩãriguere wãcũña. Ûsã mũũrẽ padecotera niiã. Ûsãrẽ mũũye quetire cuire manirémèna wederi tiiyã. ³⁰ Mũũ tutuaremena diarecutirare netõñèña. Mũũ sãcãrã Jesús mũũ macũ cãũ tutuaremena tiieñodutiya, jĩiyira.

³¹ Cúã tee jĩãri siro, cúã niirõ cãmeñayiro. Espiritu Santo cúãpure niyigu. Teero tiirã, Cõãmacũye quetire cuiro manirõ wedeyira.

Jesuré padeorã cúã cuorére cãmerĩ batorigue

† 4:26 Salmo 2.1-2.

32-33 Jesús cūyere wededutigu beserira bayiró tutuaremena basocáre wedeyira: “Marĩ Ōpũ Jesús diari siro, masārigu niwĩ. Cūũ masāri siro, cūũrẽ ññawũ”, jĩiyira. Niipetira Jesuré padeorá sīcārĩbíro wācūrẽ cwoyira. Cūã cworére “yée dícu niĩã” jĩiyira. Teero tiirá, cūã cworére cāmerĩ batoyira. Cōãmacũ cūãrẽ bayiró tiípuyigu. 34-35 Wiserí, dita cwoará dúayira. Cūã dúa wapatáariguere Jesús beserirare ticoyira. Jesús beserirape cūã ticoariguere cūã menamacārãrẽ apeyenó cwohérare batoyira. Teero tiirá, cūãya pōna macārã bóaneōrã maniyira.

36 Teeburecorire sīcũ José wāmecutigu niyigu. Chipre nucūrō macũ, Leviyá pōna macũ niyigu. Jesús beserirape cūũrẽ Bernabé jĩiyira. Bernabé griegoayemena “ãñurō wācūtutuari tiigú” jĩrō tiicú. 37 Sicadita cūũye oteré ditare dúayigu. Cūũ dúa wapatáariguere Jesús beserirare ticopetijāyigu.

5

Ananías, Safira jĩditorique

1 Āpĩ Ananías wāmecutigu, cūũ nũmo Safiramena sicadita dúayira. 2 Ananías cūũ dúa wapatáariguere néedũo, dũsarére ticoyigu Jesús beserirare. Cūũ nũmoména “biiro tiĩada” jĩitoayigu.

3 Pedro cūũrẽ jĩiyigu:

—Ananías, ¿deero tiigú mũu Satanárẽ yũuarĩ? Mũu Espiritu Santore jĩditoayu, mũu dúa wapatáariguere néedũogu. 4 Tiidita mũu dúaadari suguero, mũuya dita niwũ. Tee mũu dúare wapa mũuye niyeru niĩãjĩyu. ¿Deero tiigú “jĩditoguda” jĩ wācūārĩ mũu? Mũu basocá dícuere jĩditogu mee tia; Cōãmacūcārẽ jĩditogu tia.

5 Teeré tuogúra, Ananías ñaacũmu, diajōāyigu. Āpērã tee quetire tuorá, cuipetijōāyira. 6 Cūũ diari, mamarã tiwiipú sããwa, suti caserimena cōma, néewayira, cūũrẽ yaará wáara.

7 Itiá hora siro Safira cūũ nũmo niimiārigo sããjeayigo. Teero wáariguere masĩriyigo. 8 Pedro coore sãñāyigu:

—Wedeya yũure. ¿Múãya dita dúara, nocōrōrã niyeru wapatáarĩ? jĩiyigu.

—Nocōrōrã wapatáawũ ũsã, jĩiyigo.

9 Pedro coore jĩiyigu:

—¿Deero tiirá múã sīcārĩbíro wācūrémēna “marĩ Ōpũ Espiritu marĩrẽ ñañarō tiirĩqui” jĩ wācūmiārĩ? Mecūtīgārã mũu manũ niimiārigure yaará jeaarira pũtũajeara tiĩya. Mũncārẽ teerora yaaádera néewaadacua, jĩiyigu.

10 Cūũ teero jĩrĩrã, máata coocã Pedro pũto ñaacũmu, diajōāyigo. Coo manũ niimiārigure yaará jeaarira diaarigopũre

buajeáyira. Cúãrã coore néewa, yaará wáayira coo manunígũ p̄top̄ura. ¹¹ Niipetira Jesuré padeorá, ãp̄ẽã niipetira tee quetire t̄orá, bayiró cuiyira.

Pedrocã Cõãmacũ s̄icũrã tiimas̄iremena tiiẽñorigue

¹² Teeb̄urecorire Jesús beserirare Cõãmacũ cũũ s̄icũrã tiimas̄iremena pee tiiẽñorĩ tiiyĩgu basocá watoap̄are. Niipetira Jesuré padeorá Pórtico de Salomón tatiap̄ũ s̄icãrõména neãyira. ¹³ ãp̄ẽã cúãmena bapacuti, cui niyira. Cúãrẽ bapacuti, cuipacara, Jesuré padeorãre ãñurõ wãcũyira. ¹⁴ Ñmãã, numiã paũ Jesuré padeomúãncãyira. ¹⁵ Diarecutirare maa wesap̄ũ néewa, cõãré caseri sotoap̄ũ cũũyira. “Pedro netõwãgu, cũũ wãtĩcõãtucoro cúã sotoa netõwári, cúã diaré netõãdacu”, jĩĩ wãcũyira. ¹⁶ Jerusalén wesa niiré macãrĩ macãrãcã diarecutirare néewayira. Wãtĩã ñãñarõ tiinórãcãrẽ néewayira. Niipetira netõnénoyira.

Pedro, Juan peresuwiip̄ũ duiarira wiritigüe

¹⁷ Cúã teero tiirí t̄orá, paiaré dutigú, niipetira cũũ menamacãrã saduceo basoca ññatutiyira cúãrẽ. ¹⁸ Teero tiirã, Jesús beserirare ñee, néewa, peresuwiip̄ũ s̄õnecomiyira. ¹⁹ Tiiñamirã ángele peresuwii sopepãmarẽ pãõ, cúãrẽ néewitiatiyigu.

²⁰ —Cõãmacũwiip̄ũ basocãre wedera wáaya, jĩiyigu—. “Jesuré padeorãre Cõãmacũ ãñurõ niirecutiri tiigúdaqui”, jĩĩ wedeya, jĩiyigu ángele.

²¹ Cũũ jĩĩãrirobirora bóemããtari, Cõãmacũwiip̄ũ sããwa, bueyira.

Tiib̄urecora paiaré dutigú, cũũ menamacãrãmena, judíoare dutirá, teero biiri b̄utoá dutirãre neãdutyira. Cúã neãpetiari siro, peresuwiip̄ũ niirãrẽ néeatidutimiyira. ²² Cõãmacũwii coterí basoca peresuwiip̄ũ jeara, cúãrẽ buaríyira. Cúã manirĩ ññarã, wedera wáayira. ²³ Toopá jea, cúãrẽ wedeyira:

—Peresuwii ãñurõ biaári wii niimiãwã. Tiisope coterí basocacã ãñurõ cotemiãwã. Tiisopere pãõ ññarĩ, s̄icũno maniãwĩ, jĩiyira.

²⁴ Cúã teeré t̄orá, Cõãmacũwii coterí basocare dutigú, paiaré dutirá dee tii mas̄iriyira.

—¿Deero yapacutiadari ate? jĩiyira.

²⁵ Cúã wãcũrã tiirí, s̄icũ jea, wedeyigu:

—T̄uoyá ména. Múã peresuwiip̄ũ s̄õnecomiārira Cõãmacũwiip̄ũ basocãre buera tiiãwã, jĩiyigu.

²⁶ Cũũ wederi t̄orá, Cõãmacũwii coterí basoca cúãrẽ dutigúmena cúãrẽ ñeerã wáayira. “Basocá cúãrẽ maĩrã marĩrẽ ãtãperimena déebocua” jĩĩrã, cúãrẽ néewara, ñãñarõ tiiríyira.

27 Cúãrẽ judíoare dutirá decopu néejeari, paiaré dutigú cúãrẽ jĩyigu:

28 —Ûsã múãrẽ “cũũye maquẽrẽ buenemorijãña” jĩmiãwã. Ûsã múãrẽ buedutiripacari, niipetiro ãno Jerusalénpure múã bueré sesajõãtoaa. Múã buerémãna ãsãpere “cúã cúãrẽ sããrĩ tiwá” jĩrĩ tiidugára tiia, jĩyigu paiaré dutigú.

29 Pedro, ãpẽrã Jesús beseriramãna cúãrẽ yũnyigu:

—Basocá dutirẽ Cõãmacũ dutirẽ niihẽrĩ, Cõãmacũ dutirẽpere tiiró booa. 30 Cõãmacũ marĩ ñecũsũmãã Òpũ Jesuré diarigupure masõrigu niiwĩ. Jesús niĩ múã curusapu páabiatu diari tiirigu. 31 Cũãrẽna masõtoa, ãmũãsepũ néemãã, cúũya wãmo diamacũniñape dupoyigu. Marĩrẽ netõnérigu, marĩ Òpũ niĩãrõ jĩgũ, teero tiirigu niiwĩ. Marĩ judíoa ñãñaré tiirere wãcũpati, wasorí, marĩrẽ acabógũdaqui. 32 Ûsã Jesús tiiriguere ññarira niijĩrã, teeré wedea. Espíritu Santocã ñnarigu niiwĩ. Cõãmacũ cúã dutirẽ tiirãre Espíritu Santore ticoqui, jĩyigu Pedro.

Gamaliel wederigue

33 Cũũ tee jĩrĩ tũorã, bayiró peti cúayira. Cúãrẽ sããdugãmiyira. 34 Cúã cúari ñña, Gamaliel judíoare dutirá menamacũ wũmunucã: —Ñniãrẽ sũowitíwaya ména, jĩyigu.

Gamaliel fariseo basocũ, Moisés jóarigue buegú niyigu. Basocá “ãñuniĩ” jĩ padeogú niyigu. 35 Cúã sũowitíwari siro, toopú niirãrẽ jĩyigu:

—Yáa wedera, ãñurõ wãcũña múã cúãrẽ tiidugárere. 36 Tíatopure sícũ Teudas wãmecutigu “yũũ dutigú niĩã” jĩ wãcũmiyigu. Cuatrocientos basocá cúũ buerere nunuyira. Too síro cúãrẽ ãpẽrã sããjãyira. Cũãrẽ sãããri siro, cúãrẽ yũmiãrira cúã booró wãabatejõãyira. Nocõrõrã cúũ buemiãrigue petijõãyiro. 37 Too síro basocãre cúã bapaqueore barecori niirĩ, ãpĩ Judas Galilea macũ niyigu. Pau basocá cúãrẽ nunurĩ tiimiyigu. Too síro cúãcãrẽ sããjãyira. Cũãrẽ sãããri siro, cúãrẽ yũmiãrircã cúã booró wãabatejõãyira. 38 Teero tiigú, múãrẽ wedea. Cúãrẽ teero ññajãña. Basocá dutirémãna cúã bueri, petijõããdacu. 39 Cõãmacũ dutirémãna cúã bueri docare, múã sãcãrĩbíricu. Múã cúãrẽ cãmotára, Cõãmacũrẽ netõnucãrã tiibõcu, jĩyigu Gamaliel.

40 Cũãrẽ “jáũ” jĩyira.

Jesús beserirare sũocó, tãna, “Jesuyé quetire wedenemorijãña” jĩ, cúãrẽ wionécojãyira.

41 Cúã judíoare dutirá pũtopũ niĩãrira witiyira useniremãna. Cãmerĩ wedeseyira:

—Cõamacũ marĩrẽ “ãpẽrã cũãrẽ ñaňarõ buijãpacari, Jesuyere bueduricua” jĩ masĩjĩyi, jĩyira.

⁴² Búrecoricõrõ Cõamacũwĩipũ, wiseripũ “Jesús Cõamacũ beserigũ niĩ” jĩ wederucujãyira.

6

Apóstoles cũãrẽ tiípuaadarare beserigüe

¹ Jõõpemenã paũ Jesuré padeonũcãrã tiiyira. Teebũrecorire griegoaye wedesera hebreoaye wedeseramena cúayira.

—Ûsãya wedera wapewia numiãrẽ búrecoricõrõ pëerogã yaaré ticorã niĩãwũ, jĩyira.

² Teero tiirã, cũã doce Jesús beserira Jesuré padeorã niipetirare wedeadera neãdutiya.

—Ûsã Cõamacũyere wededu, yaaré batori, ãňuria. ³ Teero tiirã, siete ãmũã múãmena niirãrẽ beseya. “Cũãrã basocã ãňuũya” jĩrã, Espiritu Santo dutirẽ tiirucúra, ãňurõ masĩrã niĩãrõ. Múã beseadarare yaaré batodutiadacu. ⁴ Ûsãpe Cõamacũrẽ sãĩ, cũũyere buerucujãadacu, jĩyira.

⁵ Niipetira: —Teerora wãaaro, jĩyira.

Teero tiirã, sĩcũ Esteban wãmecutiğũre beseyira. “Cũũ ãňurõ Cõamacũrẽ padeoi; cũũmena Espiritu Santo niiquĩ”, jĩyira. Æpẽrãrẽ Felipe, Prócoro, Nicanor, Timón, Parmenas, Nicolás beseyira. Nicolás Antioquía macũ judíoayũ niiripacu, cũã tiiróbiro Cõamacũrẽ padeogú wãayigu. ⁶ Cũãrẽ besetõa, Jesús beserira pũto néewayira. Cũã néejeari, Cõamacũrẽ sãĩbosáyira. Cũã besearirare ñaapeóyira, Cõamacũ múãrẽ tiípuaoro jĩrã.

⁷ Too síro Cõamacũyere paũ basocã masĩpetijõãrã tiiyira. Jerusalén macãrã paũ Jesuré padeorã niinũcãyira. Paiaçã paũ Jesuyere tiinũcãyira.

Estebanrẽ ñee, néewarigüe

⁸ Estebanrẽ Cõamacũ ãňurõ tiípuyigu. Teero tiigú, tutuaremena Cõamacũ dícu tiimasĩrere basocã ññacorõpũ tiĩẽňoyigu.

⁹ Cũũ pũto ãpẽrã jeayira. Judíoa niiyira. Cũã dutiãpenori basoca niimirira niiyira. Teero tiiró, cũã neãrí wii “Libertado” wãmecutiya. Æpẽrã cũã menamacãrã judíoa Cirene macãrã, Alejandría macãrã, Cilicia dita macãrã, Asia dita macãrã niiyira. Cũã cúaremẽna Estebanrẽ sãĩňãyira. ¹⁰ Estebanpe Espiritu Santo cũũrẽ ãňurẽ masĩrẽ ticorẽmena wedeseyigu. Teero tiirã, cũã cũũmena wedese sĩcãrĩbĩriyira. ¹¹ Sĩcãrĩbĩri, ãpẽrãrẽ niyeru tico, jĩyira:

—Jĩĩditora wãaya. “Esteban Moisére dutirẽ cũũrigũere ñaňarõ wedeseawĩ; Cõamacũcãrẽ ñaňarõ wedeseawĩ”, jĩ wedewa basocãre, jĩyira.

¹² Cúã jĩditoariguere tuorá, niipetira basocá, ãpẽrã butoá dutirá, teero biiri Moisés jóarigue buerá cúayira. Cutujeá, cũũrẽ ñee, judíoare dutirá p̄top̄u néewayira. ¹³ Jĩditoracãrẽ néewa, wedesedutiya:

—Ñani Cõãmacũwiire ñañarõ jĩãwĩ. Moisére dutiré cũũriguecãrẽ teorora jĩãwĩ. ¹⁴ “Jesús Nazaret macã macũ Cõãmacũwiire cõãgũdaqui; Moisés marĩrẽ tiidutíriguere wasojãgũdaqui” jĩrĩ tuoáwũ, jĩditoyira.

¹⁵ Teeré tuorá, judíoare dutirá, too duirá niipetira Estebanrẽ bayiró ññayira. Cũũya diapóa cúã ññarĩ, ángeleya diapóa tiiróbiro bauyiro.

7

Esteban wederigue

¹ Paiaré dutigú Estebanrẽ sãññáyigu:

—¿Diamacúrã niĩ ãniã mũũrẽ wedesãre? jĩyigu.

² Esteban yũũyigu:

—Yáa wedera, yũũ pacusũmuã, ãñurõ tuoádadu múã, yũũ wederi. Cõãmacũ ãñurõ asibatégũ marĩ ñecũ Abrahamrẽ bauáyigu, Mesopotamiapũ cũũ niirĩ. Harán macãpũ cũũ niigũ wáaadari suguero, cũũrẽ wedeseyigu. ³ “Mũũya ditare, mũũya wederare cũũjã, wáagua. Mũũ wáari, mũũ niĩadari ditare ãñogũda”, jĩyigu.

⁴ Teeré tuogú, Abraham caldeoaya ditapũ niĩarigu Haránpũ niigũ wáyigu. Topú cũũ pacu diaweojoãyigu. Cũũ pacu diaweoru siro, Cõãmacũ cũũrẽ atiditá atitó marĩ niirõrẽ atidutiya. ⁵ Cũũ ãnopú jeari, dita ticoriyigu ména. Ticoripacũ, “too síropũ mũũye, mũũ pãrãmerã niinũuseraya dita niĩadacu” jĩyigu. Cõãmacũ teeré wederitore, Abraham põnamaníyigu ména. ⁶ Cõãmacũ cũũrẽ apeyé wedenemoyigu: “Mũũ pãrãmerã niinũusera ãpẽrãyé ditapũ niĩadacua ména. Dutiapenori basoca niĩadacua. Cuatrocientos cũmarĩ cúãrẽ padeduti, ñañarõ tiíapeadacua. ⁷ Cúãrẽ teero tiirí, yũũ tiidita macãrãrẽ ñañarõ tiigúdadu. Yũũ teero tiíari siro, mũũ pãrãmerã niinũusera witiadacua. Witi, atiditapú jea, yũũ dutiré tiíadacua”, jĩyigu Cõãmacũ. ⁸ Cõãmacũ Abrahamrẽ wedecũyigu: “Niipetira ãmuãrẽ cúã cõnerígu yapa macã caseróre widecõãña. Ate yũũ jĩrere tiirá, múã yũũmena niirere ãñoãdadu”, jĩyigu Cõãmacũ. Teero tiigú, Abraham cũũ macũ Isaare ocho búrecori cũũ bauári siro, cũũ cõnerígu yapa macã caseróre widecõãyigu. Isaacã teorora tiiyígu cũũ macũ Jacoré. Jacob teorora tiiyígu cũũ põna doce põnarĩ pacusũmuã niĩadarare.

⁹ Jacob pōna marī ñecūsūmuã cúã bai Joseré ññatutira, Egiptopu wáarare dúayira. Cōãmacupe cūūmena niijāyigu, ¹⁰ niipetire cūūrē ñañarō netōbóarere netōrī tiigúdu. Faraón Egipto dita macārã òpūmena wedeseri, Cōãmacū Joseré masíre ticoyigu. Cōãmacū Faraónrē usenirī tiiyígu Joseména. Teero tiigú, Faraón cūūrē cūū doca macū dutigú sōnecoyigu. Apeyeré, Faraón cūūya wii maquē paderé dutigú cūūyigu.

¹¹ 'Too síro niipetiro Egiptopure, Canaánrucārē jubóare wáayiro. Teero tiirá, basocá teeditapu niirã bayiró ñañarō netōrã tiiyíra. Marī ñecūsūmuãcã yaaré buamasíriyira. ¹² Jacob “Egiptopu yaaré dúare niiaýiro” jĩrē quetire tɔogú, cūū pōnarē, marī ñecūsūmuã niiaðarare, “yaaré sãirã wáaya” jĩcoyigu. Cūū sicato ticocogu tiiyígu. ¹³ Cúã nemo jeari, José “yuu múã bai niia” jĩ wedeyigu cūū sōwūsūmuãrē. Faraóncã “cúã José sōwūsūmuã niiawã” jĩrī tɔoyígu. ¹⁴ José, cūū sōwūsūmuãmena queti ticocoyigu cūū pacupure. “Marī pacu, niipetira maríya wederamena atiaro ãnopú”, jĩcoyigu. Cūūya wederape “setenta y cinco” niyira. ¹⁵ Jacob “jáu” jĩ, Egiptopu wáajōãyigu. Toopú diayigu. Cūū pōna marī ñecūsūmuãcã toopúra diayira. ¹⁶ Jacob diarigu òpūūrē Siquempu néewayira. Toopú Abraham cūū Hamor pōnarē útātuti sãírítutipu cūūyira.

¹⁷ 'Abrahamrē Cōãmacū jĩrigue jeaatiri, marī ñecūsūmuã pau basocáputiyira Egiptopu. ¹⁸ Cúã toopú niirã, ãpĩ òpū sããyigu. Cūū Josenigú tiiriguere masíriyigu. ¹⁹ Cūū marī ñecūsūmuãrē jĩdito, ñañarō tiiapeyigu. Cúã pōna bauárare diaaro jĩgú, cōãdutyigu.

²⁰ 'Teeburecorira Moisés bauáyigu. Cūū Cōãmacū ññarĩ, ãñugúgã niyigu. Cūū pacusūmuã ññarã muipūrã cúãya wiipu cūūrē masōmiyira. ²¹ Dee tii masíri, cūūrē cōãjāyira. Cōããri sirogã, Faraón macō cūūrē ññabuyigo. ññabu, néema, coo macū tiiróbiro cūūrē masōyigo. ²² Egipto macārã ãñurō masírayere bueyira Moisére. Teero tiigú, cuero manirō wedeseçu, òpū tiiróbiro tiirécutigū niyigu.

²³ 'Moisés cuarenta cūmarĩ cuogú, cūūya wedera Israelya pōna macārãrē ññadugagu, cúã putopu wáayigu. ²⁴ Toopú jeagu, sicārē Egipto macū páari ññayigu. Cūūrē cãmeboságu, Egipto macārē páasãjāyigu. ²⁵ Cūū basiropo wãcūmiyigu: “Yuumenarã Cōãmacū yãa wederare dutiapenori basoca niirãrē witiri tiigúdaqui. Cúã ateré masícua”, jĩ wãcūmiyigu. Cúã cūū tiiróbiro wãcūriyira. ²⁶ Apebureco ãpērã cūūya wedera puarã cãmerĩquērã tiirĩ buajeáyigu. Cúãrē cãmerĩquēduri tiidugágu, “múã sicūya wedera niia. ¿Deero tiirã cãmerĩ ñañarō tiii?” jĩ wedemiyigu. ²⁷ Æpĩrē bayiró ñañarō tiigúpe Moisére

tuunécojāyigu. “Muu ūsārē dutigú mee niĩā; ūsārē queti besegú mee niĩā. ²⁸ ¿Muu ñamica Egipto macārē sīāñrirobirora yuure sīādugágu tiĩ sūcā?” jĩ yuututiyigu. ²⁹ Cū teero jĩrĩ tʰogú, Moisés dutijōāyigu. Madián ditapu wáa, aperó macūpu tiiróbiro niĩ, puarā ūmuā pōnacatiyigu.

³⁰ Moisés tiiditapure cuarenta cūmarĩ niiyigu. Sicabureco basocá manirō Sinaí ūtāgú putopu wáyayigu. Toopú yucʰsati jūurĩ ñayayigu. Pecame jūurípōna decopu ángele bauáyayigu. ³¹ Moisés teeré ñagū, ñamanijōāyigu. “¿Deero tiiró tee wáamiĩto?” jĩ, putogāsāñurō ñaquēnogū wáyayigu. Cū putogāpu jeari, Cōāmacū tiimé decopu cūūrē wedeseyigu. ³² “Yu Cōāmacū niĩā. Muu ñecūsūmuā Abraham, Isaac, Jacob Ōpū niĩā”,* jĩyigu. Moisés ñapōpiyigu. Cuigu, ñadujāyigu. ³³ Cūūrē wedesenemoyigu: “Muu yu putora nucūā. Teero tiigú, muu sapatuure tuuwéya. Tuuwégū, yuure padeorere ēñogúdacu. ³⁴ Yáara basoca Egiptopu niirārē ñañarō tiiáperi ñāā. Cū pūnisire tʰoa. Cūārē netōnégūdu diiátiawū. Teero tiigú, muurē Egiptopu ticocoguda”, jĩyigu Cōāmacū.

³⁵ Moisére boorírira too sugueropu jĩyira: “Muu ūsārē dutigú mee niĩā; ūsārē queti besegú mee niĩā”. Cū tee jĩpacari, Cōāmacūpe Moisére cūārē dutigūdu, netōnégūdu sōnecoyigu sáa. Cōāmacū ángelere jūurísatipu teeré wederi tiiyigu. ³⁶ Moiséra cūārē néewitiwayigu. Cūūrā Cōāmacū sīcūrā tiimasírere tiieñoyigu Egiptopure. Día Sōarímaa pairímaapucārē teerora tiieñoyigu. Cuarenta cūmarĩ basocá manirōpu cūā wáari, teerora tiieñorucujāyigu. ³⁷ Cūūrā Israelya pōna macārārē wederigu niĩwĩ: “Too síropu Cōāmacū profetare ticocogudaqui. Cū marīya wedegu niigūdaqui. Yu tiiróbiro tiigūdaqui”,† jĩ jóarigu niĩwĩ Moisés. ³⁸ Moisés basocá manirōpu marĩ ñecūsūmuā neārĩ, cūāmena niiyigu. Sinaí ūtāgūpú ángele cūūrē wedeseyigu. Moisés Cōāmacū dutiré petihéere ñeeyigu, marĩre ticogūdu.

³⁹ Cūūrē marĩ ñecūsūmuā tʰodugáriyira. Cūūrē boohéra, Egiptopu cāmecóputuadugamiyira. ⁴⁰ Teero tiirá, Aarónrē jĩyira: “Jōō niĩarigu marĩrē Egiptopu néeatirigu cū bauhéro yoajōāā. ¿Deero wáayiri? Marĩ masíría. Teero tiirá, ūsā padeoádarare weebosaya. Cūārē marĩ apasugueadacu. Cū marĩ wáadarimarē ēñōādacua”, jĩyira. ⁴¹ Teeburecorire sīcū wecu wĩmagū tiiróbiro baugú weeyira. Bosebureco tiĩ, ecaráre sīā, sóeditioyira cūā weearigure tiipéora. ⁴² Cū teero tiirí ñagū, Cōāmacū cūā booró tiáro jĩgū, cūāmena niĩarigu cōājōāyigu.

* 7:32 Éxodo 3.6. † 7:37 Deuteronomio 8.15,18.

Cúã booró muĩpũrãrẽ, ñocõãrẽ padeoyíra. Teeré profetas jóarira niiwã:

Cõãmacũ cúãrẽ jĩiyigu:

Múã Israelya põna macãrã,
basocá manirõpũre cuarenta cũmarĩ niirã,
ecaráre sãã sóeditoriwũ, yũũre padeorã.

⁴³ Æpĩ Moloc queorére padeorã, suti caserimena tiirí wiire apacãmesãwũ.

Æpĩ Refãn ñocõãwũ múã weerigũcãrẽ padeorã, teerora tiiwũ.

Æniãrẽ múã basirora weewũ, padeoádara.

Teero tiigũ, múãrẽ ñee, néewadutigũda Babilonia berupũ, jĩiyigu
Cõãmacũ, †

jĩ jóarira niiwã.

⁴⁴ Esteban wedenemoyigu:

—Marĩ ñecũsũmũã basocá manirõpũ Cõãmacũ basocãmena niirí wiire cũoyíra. Tiiwiiré Cõãmacũ Moisére cũũ ãñorírobirora tiidutiyigu. ⁴⁵ Marĩ ñecũsũmũã niinũnũseraya wii pũũáyiro.

Josuémena néeatiyira tiiwiré. Cúã atiditã ñeerã atiri, Cõãmacũ atiditã macãrãrẽ ãcũcoyigu. Cúã wãaweorepũre niiyira. Yoari tiiwíi ãnopũ niyiro, téé David cũũ õpũ sããri siropũ. ⁴⁶ David Cõãmacũ ãñurõ tiirére buagũ jĩiyigu: “Mũũ yũũ ñecũ Jacob padeorigũya wiire mũũ niĩãdari wiire tiibosádũgaga”, jĩimiyigu.

⁴⁷ Cũũ tiibosádũgapacari, cũũ macũ Salomõnpũ tiiwiré tiibosáyigu. ⁴⁸ Cõãmacũ ãmũãsepũ niigũ basocá tiiré wiseripũ niiríi. Profeta teeré jóarigu niiwĩ:

⁴⁹ Yũũ boorí, ãmũãse yũũ duirípĩrõ tiiróbiro niĩãdacu; atiditapũ yéé dũpori yeerisãgũdacu.

Teero tiirã, yãa wii niĩãdari wiire tiimasĩria múã.

Yũũ yeerisããdaro tiimasĩria.

⁵⁰ Yũũ ate niipetirere tiiwũ, jĩiyigu Cõãmacũ, §

jĩ jóarigu niiwĩ.

⁵¹ Esteban cúãrẽ jĩinemoyigu:

—Múã Cõãmacũ dutirére netõnũcãnetõjõãã. Cũũrẽ masĩhẽrã tiiróbiro cũũ wederére tũodũgãria. Espĩritu Santo dutirére tiidũgãria. Múã ñecũsũmũã tiirírobirora tiijãã. ⁵² Múã ñecũsũmũã niipetira profetare ñãñarõ netõrĩ tiiyira. Marĩrẽ netõnégũdũ atiadarere wedesũguerirare sããjãyira. Cúã wedesũguerigu ãñugũ jeari, múã cũũrẽ jĩiditoremena wedesã, sããdutírira niĩã. ⁵³ Múãrẽ Cõãmacũ ángleamena cũũ dutirére cũũyigu. Teeré cũũnorira niipacara, múã netõnũcãnetõjõãã, jĩiyigu Esteban.

Estebanrẽ ãtãperimena déesãrĩgũ

† 7:43 Amós 5.25-27. § 7:50 Isaías 66.1-2.

⁵⁴ Cũ tee jĩĩrĩ tuorá, cúãpe bayiró cúayira. Cũ cúare ãnorã, upire bacadiyóyira. ⁵⁵ Estebanpe Espiritu Santo cũmena niĩrĩ, ãmũãsepu ãĩnamũõco, Cõãmacũ ãñurõ asibatérere ãñayigu. Cõãmacũ diamacũpe Jesús nucũrĩ ãñayigu. ⁵⁶ Cũ cúãrẽ ãñagũ, jĩiyigu:

—Jãã, ãmũãse pãõrĩ ãñãã; Cõãmacũ diamacũpe niipetira sõwũ nucũrĩ ãñãã yũũ, jĩiyigu.

⁵⁷⁻⁵⁸ Cũ tee jĩĩrĩ tuorá, bayiró acaribí, tuodugáhera cúãye cãmopéri paabiáyira. Cũ puto sícãrõména cutujeá, cũrẽ ñee, tiimacã wesapu cõãjãyira. Cũãye suti sotoá sãñarere tuuwé, ticoyira sícũ mamurẽ cotedutira. Cũ wãmecũtiyigu Saulo. Ticotoa, Estebanrẽ ãtãperimena déesãiyira.

⁵⁹ Cũ déesãĩrã tiirí, cũpe Cõãmacũrẽ sãiyigu:

—Jesús yũũ Õpũ, yũũ yeeripũnarẽ ñeeña, jĩiyigu.

⁶⁰ Ñicãcoberimena jeacũmujea, bayiró acaribíremena jĩiyigu sũcã:

—Õpũ, acabóya ãniãrẽ ate cúã ñãñaré tiirere, jĩiyigu. Tee jĩitoa, diajõãyigu sãa.

8

Saulo Jesuré padeorãre ñãñarõ tiirigue

¹ Saulo Estebanrẽ sãĩrĩ ãñagũ, “ãñũã” jĩiyigu.

Tiiburecora Jerusalẽnpure Jesuré padeorãre ñãñarõ netõrĩ tiinũcãyira. Niipetira Judea ditapu, Samaria ditapu dutibatéjõãyira. Jesús beserira dícu wáariyira. ² ãpẽrã ãmũã Cõãmacũrẽ quioníremena padeorã Estebanrẽ yaayira. Cũrẽ yaa, bayiró boorituayira. ³ Saulope Jesuré padeorãre nemorõ ñãñarõ tiinetõnũcãyigu. Cũãye wisericõrõ sããwa, ãmũãrẽ, numiãrẽ ñee, néewa, biadupóyigu peresuwiipu.

Felipe Samaria macãrãrẽ buerigue

⁴ Dutibatéwarira cúã wáaro Jesuyé quetire wedewayira.

⁵ Felipe Samaria dita niirí macãpu wáayigu. Toopú jea, “Jesús Cõãmacũ beserigu niĩ” jĩirere wedeyigu. ⁶⁻⁷ Cõãmacũ sícũrã tiimasĩrere tiĩñoyigu. Wãtã paũ basocãpure sããrirare witidutiugu. Witiatira, bayiró acaribíyira. Paũ wáamasĩhãrãrẽ, opayuriri wáarare netõnéyigu. Cũ teero tiirí ãñãã, niipetira cũũ wederere ãñurõ tuonũnãseyira. ⁸ Tiimacãpure bayiró useniayira.

Simón yái tiiróbiro niigũ

⁹ Toopure sícũ basocũ yái tiiróbiro niigũ niyigu. Cũũ wãmecũtiyigu Simón. Cũũ tiirémãna Samaria dita macãrãrẽ ucuanere tiyigu. Cũãrẽ “uputí macũ niĩ” jĩ wãcũrĩ tiyigu. ¹⁰ Uputí macãrã, búri niirã niipetira cũũ jĩirere ãñurõ

tuonunúseyira. “Áni Cõamacũ tutuare cuogú niiqui”, jĩmiyira. ¹¹ Yoari pee tiieñoremena cããrẽ ucuanéere tiieñoyigu. Teero tiirá, cããrẽ tuonunúsemiyira.

¹² Felipe jea, Cõamacũ dutiré basocápure niiãdare jeariguere bueyigu. “Jesús Cõamacũ beserigu basocáre netónégũ nii” jĩrere bueyigu too macãrãrẽ. Emaã, numiã Jesuyé maquẽrẽ tuo, padeotóa, wãmeõtidutiya. ¹³ Simón “yucã Jesuré padeóa” jĩ, wãmeõtiduti, Felipe wáaro cããrẽ nunuyigu. Felipe Cõamacũ sícũrã tiimasĩrere tiieñojãgũ tiiyigu. Simón teeré iñagũ, iñamanijõayigu.

¹⁴ Jesús beserira Jerusalénpu niirã “Samaria dita macãrã Cõamacũyere añurõ padeoáyira” jĩrẽ quetire tuoýira. Teero tiirá, Pedro, Juanrẽ ticocoyira toopure. ¹⁵ Cũã toopú jea, cããrẽ Cõamacũrẽ sãibosáyira, cããpura Espiritu Santo niigũ jeaaro jĩrã. ¹⁶ Cũãmena Espiritu Santo niiriyigu ména. Jesús wãmemena dícu wãmeõtinorira niyira. ¹⁷ Cũãrẽ ñaapeóri, Espiritu Santo cããpura niigũ jeayigu.

¹⁸ Simón teeré iñagũ, Jesús beserirare niyeru ticomiyigu.

¹⁹ —Ate tiimasĩrere ticoya yucãrẽ, yuu ñaapeórare Espiritu Santo cããpura niigũ jeari, jĩmiyigu.

²⁰ Pedro cããrẽ jĩyigu:

—Muu Cõamacũ tutuare ticorere “niyerumena sãigúda” jĩ wãcũmiãjĩyu. Mũmenarã tee niyeru pecameru jũtẽrĩjããrõ.

²¹ Cõamacũ iñarĩ, muu diamacũ wãcũria. Ate usã tiirere tiimasĩria muu. ²²⁻²³ Yuu iñarĩ, muu iñatutire, muu ñañaré tirípore niinetõjõãã muurẽ. Teero tiigú, muu ñañaré wãcũrere wãcũpati, wasoyá. Cõamacũrẽ acabóre sãiñá. Apetó tiigú, muu ñañarõ wãcũrere acabóboqui, jĩyigu Pedro.

²⁴ Simón jĩyigu:

—Tee múã jĩãrigue yuure wáarijããrõ jĩrã, múã yuure Cõamacũrẽ sãibosáya, jĩyigu.

²⁵ Too síro Jesús beserira Jesús tiiriguere cũã bueriguere wedeyira. Teeré wedetoa, Samaria dita niiré macãrĩ macãrãrẽ Jesuyé añuré quetire wedepũtuayira, Jerusalénpu puuara.

Felipe Etiopía macũrẽ wederigue

²⁶ Felipere sícũ ángele bauá, wedeyigu:

—Jerusalén niwarima Gaza macã búarimapu wáaya. Tiimá basocá manirõpu niiwacu, jĩyigu.

²⁷ Felipe tiimapú búayigu. Toopú wáagu, sícũ Etiopía dita macũrẽ buajeáyigu. Tiidita õpõ doca macũ niipetire cooye niyerure coteri basocu niyigu. Jerusalénpu Cõamacũrẽ

padeogú jearigu ²⁸ coeputáagu tiiyígu. Cũyawu tũnuríwu caballoa wéeriwpu sãñawayigu. Profeta Isaías jóariguere buegu tiiyígu.

²⁹ Espíritu Santo Felipere: —Iiwuré quẽmu, tiiwú putogã wáaya, jĩyigu.

³⁰ Felipe tiiwú putogãpu cutujeágu, Isaías jóariguere bueri tuoyígu. Teeré tuogú: —¿Muu buerére tuogári? jĩ sãñáyigu.

³¹ Cũpe cũrẽ yuyyigu:

—Tũoríga. Yũre wedegú maniĩ. Jãmu, muãsãña; yuu putu sãñagũ atiya, jĩyigu.

Cũ muãsáyigu. ³² Cõamacũye queti jóaripũ maquẽ cũ buearigue ate niyiuro:

Oveja cúã sãgũdure ñeewaro tiiróbiro basocáre ñeewayira.

Oveja wĩmagũrẽ póare cúã súari cũ ditamanírõbirora basocúã ditamaníyigu.

³³ Cũrẽ buijáyira. Cũ ñañaré tiirípacari, cũrẽ wionécori booríyira.

Cúã ñañarõ tiiríguere deero wedemasĩña maniã.

Atiditapú cũ niiré petirí tiyíra,*

jĩ jóariguere bueyigu. Ateré buegu tiiyígu Etiopía macũ.

³⁴ Etiopía macũ teeré buetoanucõ, Felipere sãñáyigu:

—¿Isaías cũ jĩgũ noã niigari? ¿Cũ basirope o ãpĩ niigari? jĩ sãñáyigu.

³⁵ Felipe cúã bueariguere wedesugue, niipetire Jesuyé quetire wedeyigu. ³⁶ Maapu wáara, oco niirõpu jeayira. Etiopía macũ jĩyigu:

—Ĩñaña. Jõo oco niã. ¿Muu yũre wãmeõtiri, ñeenó cãmotábogari? jĩyigu.

³⁷ —Muu Jesucristore añurõ padeorí, cãmotáre manicú, jĩyigu Felipe.

—Yuu Jesuré padeóa. Cũrã Cõamacũ beserigu niĩ, jĩyigu Etiopía macũ.

³⁸ Caballoa wéeriwu waatũgure putuánucãdutyigu. Tiiwuré putuánucõtoa, cúã puarã diinucã, oco niirõpu búa, wabawía, Felipe cũrẽ wãmeõtiyigu. ³⁹ Cúã wabapãrĩ, Espíritu Santo Felipere aperopú néecocutuyigu. Teero tiigú, Etiopía macũ Felipere ññanemoriyigu. Useniremena cũ wáarimapu wáyigu sáa. ⁴⁰ Felipepe aperopú bauágu, “Azotopu niã” jĩ ññamasíyigu. Tiimacãrẽ netowá, macãrĩcõrõ Jesuyé añuré quetire wedewarucu, Cesarea macãpu wedejeayigu.

* 8:33 Isaías 53.7-8.

9

Saulo Jesuré padeonꝥcārigue
(Hch 22.6-16; 26.12-18)

¹ Saulope Jesuré padeoráre ñnatutigu, cúãrẽ sããjãgũda jĩgũ, paiaré dutigúre ññagũ wáayigu. ² Cũãrẽ sãiyigu:

—Yũũ Damascopũ wáagu tiia. Dutirépũrĩrẽ jóabosaya yũũre. Teepũrĩrẽ judíoa neáre wiseri macãrã dutirápũre wiyagũdu tiia. Mama bueré padeorá ãmũã, numiãrẽ ñeegũda. Cũãrẽ néeatigũda ãno Jerusalénpu peresu tiigũdu, jĩiyigu.

³ Too síro teepũrĩmena Damascopũ wáajõãyigu. Toopú jeagũdu tiirí, wãcũña manirõ ãmũãsepu cũũ pũto bóediatiyiro.

⁴ Teero wáari, ñaacũmu, sícũ cũãrẽ wedeseri tũoyigu:

—Saulo, ¿deero tiigú yũũre ñañarõ tiinũnúsei? jĩiyigu.

⁵ —¿Noã niĩ mũũ? jĩiyigu Saulo.

—Yũũ Jesús, mũũ ñañarõ tiinũnúsegũra niĩã. Mũũ basiropo ñañarõ tiigú tiia, yũũre teero tiigú, jĩiyigu.

⁶ Saulo cui, ñapõrigũ, jĩiyigu:

—Õpũ, ¿deero yũũ tiirí boogári?

Jesús cũãrẽ jĩiyigu:*

—Wãmũũncãña. Iimacãpu wáaya. Toopú sícũ wedegũdaqui mũũ tiíadarere, jĩiyigu.

⁷ Saulomena wáarira wedesere tũorá, wedesemasĩrijõãyira. Teeré tũopacára, wedesegũre ññariyira. ⁸ Saulo wãmũũncã, cũũ capearire ññapõmiyigu. Baunóriyigu. Cũã cũũya wãmorẽ ñee, Damascopũ tũãwáyira. ⁹ Itiábũreco ññari, yaari, sĩniriyigu.

¹⁰ Damascopũre sícũ Jesuré padeogú niiyigu. Cũũ wãmecutiya Ananías. Cũũ cãnirípacari, quẽẽrõpu tiiróbiro Jesús cũãrẽ wedeseyigu:

—Ananías, jĩiyigu.

—¿Deero jĩĩ, yũũ Õpũ? jĩĩ yũũyigu.

¹¹ Jesús cũãrẽ jĩiyigu:

—Diamacú niíwarimapu wáaya. Toopú Judaya wiipu Tarso macũrẽ sãñãña. Cũũ wãmecutii Saulo. Cũũ yũũre sãigú tiĩ.

¹² Cũũ quẽẽgũ tiiróbiro ate ññaãwĩ: Sícũ Ananías wãmecutigu cũũ pũtopũ sããati, cũũrẽ ññaapeõ tiíawĩ, ññaãrõ jĩgũ, jĩiyigu.

¹³ Ananías jĩiyigu:

—Õpũ, paũ basocá queti wedeawã. Cũũ Jerusalénpu niigũ, mũũrẽ padeoráre ñañarõ tiigú tiíayigu. ¹⁴ ãno macãrãcãrẽ mũũrẽ padeoráre ñeegũ jeaayigu. Paiaré dutirá dutirigue cũoáyigu, jĩiyigu Ananías.

¹⁵ Jesús cũãrẽ jĩiyigu:

* 9:6 Versículo 5 yaparu, versículo 6 tiinũcãrõpu arepũ bũcũrũpu baurícu; arepũpã baucú.

—Wáagua. Y_{uu} cūūrē yēe quetire wedegudure besetoawu. Cūū niipetire dita macārārē, cúā ōpārārē, Israelya pōna macārārē wedewarucugu wáagndaquí. ¹⁶ “Jesuré padeóa” cūū jīrēmena cūū bayiró ñañarō netōādarere y_{uu} basiro cūūrē masírī tiigúda, jīiyigu.

¹⁷ Cūū teero jīāri siro, Ananías toopú wáa, tiwiipú sãāwa, Saulore ñaapeó, jīiyigu:

—Yáa wedegu, marí Ōpū Jesús, m_{uu} maapu atiri bauárigu, y_{uu}re ticocoawí, m_{uu}rē “ññarō sūcã” jīgū. “Espíritu Santo m_{uu}mena niīārō”, jīcoawí, jīiyigu.

¹⁸ Máata cūū capearipu wai natūrī tiiróbiro bauré tusaarigue ñaacodiayiro. Āñurō ññayigu sūcã. Īña, wãm_{uu}ncã, wãmeōtinoyigu. ¹⁹ Too síro yaa, tutuajōāyigu sūcã.

Saulo Damascopu buerigue

Jesuré padeorá Damascopu niirāmena yoasāñurī p_{uu}túayigu.

²⁰ Máata judíoa neārē wiseripu “Jesús Cōāmacū macū niī” jīrēre wedenucāyigu. ²¹ Niipetira cūū wederi t_{uu}orá, t_{uu}omaníjōāyira.

—Āni Jerusalénpu niigū, Jesuré padeorāre ñañarō tiirígura niirā. Ānopúcārē Jesuré padeorāre ñeegū atigu tiimíāyigu, Jerusalénpu cúārē néewa, paiaré dutirāp_{uu}re ticogudu, jīiyira.

²² Saulope cūū wederécōrō jōōpemenā nemorō wedem_{uu}ñucāyigu. Wãcūtutuaremena “Jesús diamacūrā Cōāmacū beserigu niī” jī ēñopetíjāyigu. Ateména Damasco macārā judíoare jīwisiojārucuyigu.

Damasco macārā Saulore sīadugámirigue

²³ Yoari siro, judíoa neā, Saulore sīadutíadarere wedeseyira.

²⁴ Cūūpe cūūrē sīāādare quetire t_{uu}ojāyigu. Cūū búrecori, ñamirí, tiimacā witiwarepu cotemiyira, cūūrē sīāādara.

²⁵ Teero tiirá, ñamip_{uu} Saulo buerá cūūrē “dutiwáya” jī, pairí piimena cūūrē sãā, tiimacā sãñirō macā sopegāpu duun_{uu}ñusediocoyira.

Saulo Jerusalénpu coep_{uu}túarigue

²⁶ Cūū Jerusalénpu jeagu, āpērā Jesuré padeorāmena niidugamiyigu. Niipetira “cūū Jesuré padeogú mee niī” jī, cuiyira.

²⁷ Cūū cuipacari, Bernabé cūūrē tiip_{uu}gu, Jesús beserira p_{uu}top_{uu} néewayigu. Toopú jea, Saulo maapu Jesuré ññariguere, cūū cūūmena wedeseriguere, cūū Damascopu Jesuyé quetire wãcūtutuaremena wederiguere wedeyigu. ²⁸ Bernabé wederipu, Saulo cúāmena niinucāyigu. Jerusalénpucārē wãcūtutuaremena Jesuyé quetire wedeyigu.

²⁹ Āpērā judíoa griegoaye wedeseramena cãmerí sãññá,

wedeseyigũ. Cúãpe cûurẽ sîãdugápacara, deero tii sîãmasîriyira. ³⁰ Cúã teero tiidugári ñnarã, ãpẽrã Jesuré padeorá cûurẽ néebuayira Cesareapũ. Toopúmena cûurẽ Tarsopũ ticocoyira sáa.

Jesuré padeorá yeerisãrigue

³¹ Teeburecorimena Jesuré padeorá yeerisãyira. Jõõpemena niipetira Judea, Galilea, Samaria macãrã nemorõ wãcütutua, padeonemóyira. Jesús dutirere quioníremena tiirucújãyira. Espíritu Santo tiápurementa paũ ãpẽrã Jesuré padeohéra niîarira padeonucãyira.

Pedro Enearẽ netõnérigue

³² Pedro niipetire macãrĩpũre ññanetõgũ, Jesuré padeorá Lida macãpũ niirãrẽ ññagũ jeayigũ. ³³ Toopú sícũ buajeáyigũ. Ocho cumarĩ netõyíro cûũ wáamasĩhẽgũ pesaró. Cûũ wãmecutiyigũ Eneas. ³⁴ Pedro cûurẽ jĩiyigũ:

—Eneas, Jesucristo mũurẽ netõnéí. Wãmũnucãña. Mũũ cõãrõrẽ ññanoña, jĩiyigũ.

Cûũ teero jĩĩrã, máata Eneas wãmũnucãyigũ. ³⁵ Niipetira Lida, Sarón macãrĩ macãrã cûurẽ ñnarã, cúãcã Jesuré padeonucãyira.

Dorcas masãrigue

³⁶ Jope wãmecutiri macãpũ sícõ numiõ Jesuré padeogó niyigo. Coo wãmecutiyigo Tabita. Griegoayemena coo wãmẽ Dorcas niyiro.† Coo ãñurõ tiirucújãyigo. Bóaneõrãrẽ ãñurõ tiápuyigo. ³⁷ Teeburecorire diarecuti, diajõãyigo. Coo diaari siro, cúã tiirucúrobirora cooya õpũurẽ coseyíra. Cosetóanucõ, sicutatia ãmũãrõ macã tatiapũ péoyira. ³⁸ Jope Lida pũtogã niicu. Teero tiirá, Jope macãrã Jesuré padeorá “Pedro Lidapũ niîayigũ” jĩĩrĩ tuorá, ãmũã pũarãrẽ “Pedro boyero atiaro” jĩĩ duticoyira.

³⁹ Cúã Lidapũ jeari, máata Pedro cúãmena wáayigũ. Toopú jeari, coo diaarigo pesarí tatiapũ cûurẽ néemuãwayira. Tiita-tiapũ wapewia numiã Pedro wesa neãnucãyira. Cúã utirara, docasãñare, apeyé suti sotoá sãñaré coo catigo cúãrẽ jeebosáriguere ññoýira. ⁴⁰ Pedro niipetirare witiwadutiyigũ. Cúã witiwaari siro, ñicãcoberimena jeacũmu, Cõãmacũrẽ sãiyígu. Sãitóa, cãmenucã, diaarigore jĩiyigũ:

—Tabita, wãmũnucãña.

Cûũ teero jĩĩrã, coo capearire ññapõ, Pedrorẽ ññagõrã, jeaconuãyigo. ⁴¹ Cooya wãmopũ ñee, coore wéemuõnucõyigũ. Wapewia numiãrẽ, ãpẽrã Jesuré padeorãmena sããatiduti,

† 9:36 Dorcas griegoayemena “Ñama” jĩĩdugaro tiicú.

catigópu wiyayígu. ⁴² Niipetiro Jopepu tɔosesájõâyira. Teero ti-irá, paɯ Jesuré padeonɯcâyira. ⁴³ Pedro Jopepɯre peebɯrecori Simón wáicura caseri quēnogúya wiipɯ puɯáiyigu.

10

Cornelio Pedrore atidutirigwe

¹ Cesarepu sícũ cien surara dutigú niiyigu. Cũũ wāmecutiyigu Cornelio. Tii põna macārã surara wāmecutiyira Italiano. ² Cornelio añuniyigu. Cũũya wii macārã niipetira Cõamacūrē quioníremena ñña, padeorã niiyira. Cornelio judíoa bóaneõrãre niyeru ticorucuyigu. Cõamacūrē sãirucújãyigu. ³ Sicabɯreco ñamica tres niirí, cãnirípacɯ, quēẽgũ tiiróbiro ññayigu. Ángele cũũ puɯto sããjeari añurõ ññajãyigu.

—Cornelio, jĩiyigu.

⁴ Cornelio bayiró cuiremena ññayigu cũũrē.

—¿Deero jĩĩ? jĩĩ yɯuyigu.

Ángele cũũrē jĩiyigu:

—Cõamacũ mɯũ sãirucúrere “jáɯ” jĩãwĩ. Mɯũ bóaneõrãre niyeru ticorécãre ɯseniremena ññaãwĩ. ⁵ Jope wāmecutiri macãpu mɯũ ñmũãrē ticocoya. Simón Pedro wāmecutigɯre atidutiya. ⁶ Cũũ wáicura caseri quēnogúya wiipɯ niiqui. Cũũcã wāmecutii Simón. Cũũya wii pairímaa wesapu niã, jĩiyigu.

⁷ Ángele cũũrē wedetoya, wáajõâyigu. Cũũ wáaari siro, Cornelio cũũya wii padecotera puarãrē, sícũ surara cũũrē añurõ tiipugɯre atidutiyigu. Suraracã Cõamacūrē padeogúra niyigu. ⁸ Niipetire cããrē wedetoya, Jopepu ticocoyigu.

⁹ Apebúreco coeritó niirí, cũã Jopepu jeaadaara tiyíra. Pedro cũũ niirí wii sotoapu Cõamacūrē sãigú muãwayigu.

¹⁰ Juabóanɯcãgũ, yaadugayigu. Tiiwii macārã cũã yaaré doari, cãnirípacɯ, quēẽgũ tiiróbiro ññayigu. ¹¹ Ɔmũãse pãõrĩ ññayigu. Toopú sicaró sutiróbiro baurí caseroca ditapu diiatiyiro. Ba-pari wesari siaríro niyiro.

¹² Tiicasero popeapɯre niipetiracõrõ wáicura páira, yepapu wéera, wɯũrá sãñayira. ¹³ Sícũ cũũrē wedeseri tɔoyígu:

—Jãã, Pedro, añiãrē sããyáya, jĩiyigu.

¹⁴ Pedrope cũũrē yɯuyigu:

—Yaaria, yɯũ Ɔpũ. Ññañarã ɯsã judíoa yaaya manirãno niíya. Yɯũ añiãnorē yaahegu niitɯ, jĩiyigu.

¹⁵ Wedeseri tɔonemóyigu:

—Cõamacũ cũũ “añurã niíya” jĩrãrē mɯupe “ññañarã, yaaya manirãno niíya” jĩrijãña, jĩiyigu.

¹⁶ Ɔtĩãrĩ wedeseari siro, máata tiicasero ñmũãsepɯ muãjõâyiro súcã. ¹⁷ Pedro bayiró wãcũrecutiyigu. “¿Deero

jĩdugaro tiigári tee yuu quēēgũ tiiróbiro ññaãrigue?” jĩ wãcũyigu. Teeré cũũ wãcũgũ tiiri, Cornelio ticocoarira jeayira. “Simónya wii ¿noopú niĩ?” jĩ sãĩñáãri siro, cũũya wiipu jeayira. ¹⁸ Jea, bayiró busurómena sãĩñáyira:

—¿Simón Pedro wãmecutigu atiwiiré niĩ? jĩyira.

¹⁹ Pedro cũũ ññaãriguere wãcũgũ tiiri, Espiritu Santo cũũrẽ jĩyigu:

—Ítĩãrã ãmũã mũũrẽ ãmaãrã tiíya. ²⁰ Boyero diiwágua. Cũãmena wáagua. “Cũã judíoa mee niíya; yuu cũãmena wáari, ññañibocu”, jĩ wãcũrijaña. Yuu cũãrẽ ticocoawũ, jĩyigu.

²¹ Pedro diiwá: —Yuu niã múã ãmaãgũ. ¿Deero tiirónomena atiarĩ múã? jĩyigu.

²² Cũã yuuyira:

—Sicũ cien surara dutigú Cornelio wãmecutigu ticocoawĩ. Cũũ basocú ãñugú, Cõãmacũrẽ quioníremena ññagú niĩ. Cũũrẽ niipetira judíoa “ãñuniĩ” jĩyia. Sicũ ángele cũũrẽ bauá, cũũya wiipu mũũrẽ atiaro jĩyigu, mũũ wederere tuoáro jĩgũ, jĩyira.

²³ Cũã jĩãriguere tuoá, Pedro cũãrẽ sããatiduti, cũũ niiri wiipu cãnidutíyigu.

Apebúreco cũãmena wáajõãyigu. ãpẽrã tiimacã Jope macãrã Jesuré padeorá cũũrẽ bapacutiwayira.

²⁴ Apebúreco jeayira Cesareapure. Corneliope cũũya wederare, cũũ menamacãrãrẽ néõ, yueyigu. ²⁵ Pedro toopú jeari, Cornelio cũũrẽ bocagu witiwayigu. Toopú quioníremena cũũrẽ padeogú, ñicãcoberimena jeacũmumiyigu. ²⁶ Pedro cũũrẽ wéemuõco: —Nucũña; yuucã basocú niã, jĩyigu.

²⁷ Pedro cũũmena wedeapugu sããwayigu. Toopú sããjeagu, paũ basocá neããrirare buajeáyigu. ²⁸ Cũãrẽ jĩyigu:

—Ûsã judíoare dutirere múã ãñurõ masícu. Múã judíoa niihërãye wiseripure naĩrõ sããwadutiria. Múãrẽ naĩrõ bapacutidutiria. Teero niipacari, yuure Cõãmacũ aperiõná macãrãrẽ “ññañãrã niíya” jĩdutiriawĩ. ²⁹ Teero tiigú, ãniã yuure “jãmu” jĩrĩ, atiawũ. “Wáaria”, jĩriawũ. Yuu masĩdugaga; múã ¿deero tiiádara yuure atidutiarĩ? jĩ sãĩñáyigu.

³⁰ Cornelio cũũrẽ yuuyigu:

—Mecũãmena bapari burecori netõã, ate wáari siro: Yuu ati horanorã atiwii yáa wiipu beti, Cõãmacũrẽ sãĩgũ tiíawũ. Wãcũña manirõ sicũ ãmũ suti asiyáre sãñarigu bauáawĩ yuu putopu. ³¹ Cũũ yuure jĩãwĩ: “Cornelio, Cõãmacũ mũũ sãĩrere tuoáwĩ. Mũũ bóaneõrãrẽ niyeru ticorécãrẽ useniremena ññaãwĩ. ³² Teero tiigú, Jopepu mũũ ãmũãrẽ ticocoya. Simón Pedro wãmecutiguere atidutiya. Cũũ wáicũra caseri quēnogúya wiipu niiqui. Cũũcã wãmecutii Simón. Cũũya wii pairímaa wesapu niã”, jĩ wedeawĩ yuure. ³³ Teero tiigú, máata atidutigu

ticocoawũ. Mũũ ãñurõ tiigú atiyau. Marĩ niipetira Cõãmacũ ññacoropũ niĩã. Niipetire mũũrẽ Cõãmacũ wededutiariguere wedeya. Tũoádara tiia, jĩiyigũ.

Pedro Cornelioya wiipũ wederigue

³⁴ Pedro wedeyigũ:

—Yũũ mecãtigã tũomasĩã: Cõãmacũ niipetirare sĩcãrĩbíro ññaqui. ³⁵ Niipetire põnarĩ macãrã cũũrẽ quioníremena ññarãrẽ, cũũ booré tiirãre bocaqui. ³⁶ Mũã masĩcu: Cõãmacũ Israelya põna macãrãrẽ cũũye quetire ticocorigũ niiwĩ, Jesucristomena ãñurõ niirecutirere bũãáro jĩigũ. Jesucristo niipetira Ōpũ niĩ. ³⁷ Niipetiropũ ãsã judíoa niirĩ ditapũ wáariguere tũojĩyu múãcã. Teeré tiinucãwũ Galileapũ, Juan basocãre “wãmeõtidutiya” jĩĩari siro. ³⁸ Cõãmacũ Jesús Nazaret macã macũrẽ tutuare ticorigũ niiwĩ. Espíritu Santo cũũmena niirĩ tiirígũ niiwĩ. Jesús cũũ noo wáaro ãñurẽ tiiwáwi. Niipetira wãtĩ ññañarõ tiirĩrare netõnéwĩ. Teeré tiiwĩ, Cõãmacũ cũũmena niirĩ.

³⁹ Ūsã judíoa niirĩ ditapũre, Jerusalénpũre cũũ tiiríguere ãsã ññapetijãwũ. Cũũrẽna ãpẽrã curusapũ páabiatu sĩãdutiwa. ⁴⁰ Cõãmacũpe itiábũreco siro cũũrẽ masõrigũ niiwĩ. Masõãri siro, ãsã putopũ cũũrẽ bauánemorĩ tiirígũ niiwĩ. ⁴¹ Basocã niipetirare bauáriwi. Ūsãrẽ bauáwi. Ūsãrẽ tíatopũ Cõãmacũ beserigũ niiwĩ, Jesús tiíadarere ññapetijããrõ jĩigũ. Cũũrẽ masõãri siro, ãsã cũũmena yaa, sĩni tiiwá. ⁴² Ūsãrẽ cũũye quetire wededutiwi. “Basocã catirãre, diarirare wapa tiigúdũre cũũrigũ niiwĩ Cõãmacũ Jesuré” jĩĩrere wededutiwi ãsãrẽ. ⁴³ Cõãmacũ niipetira Jesuré padeorãre cũũmena cũã ññañarẽ tiirere acabógũdaqui. Teeré jóarira niiwã niipetira profetas, jĩiyigũ.

Judíoa niihẽrãrẽ Espíritu Santo diijeárigue

⁴⁴ Pedro teero jĩĩrĩrã, Espíritu Santo diijeáyigũ Pedro wederere tũorãpũre. ⁴⁵⁻⁴⁶ Teero tiirã, cũã ãpẽrãyémena wedesenũcãyira masĩripacara. Cõãmacũrẽ “ãñuniã mũũ” jĩĩ, ãsenire ticoyira. Judíoa Pedrore bapacũtiatarira teeré tũorã, tũomaníjõãyira.

—¡Acuéi! Judíoa niihẽrãpũcãrẽ Cõãmacũ Espíritu Santore niigũ jeari tiĩ, jĩiyira.

⁴⁷ Pedro jĩiyigũ:

—Cõãmacũ Espíritu Santore ticoi ãniãcãrẽ marĩ judíoare tiirĩrobirora. Teero tiirã, “wãmeõtirijãña” jĩĩ cãmotãmasĩria, jĩiyigũ.

⁴⁸ Teero tiigú, cũãrẽ Jesucristo wãmemena wãmeõtidutiwigũ. Too síro cũã cũũrẽ jĩiyira:

—Ãnopú putuácũmuña ména sĩquẽ barecori ãsãmena, jĩiyira.

Teero tiigú, cúãmena putuáyigu.

11

Pedro Jerusalénpi Jesuré padeoráre wederigwe

¹ Jesús beserira, Jesuré padeorá Judeapɩ niirã atequeti tɩoyíra: “Judíoa niihẽrã Cõãmacũye quetire booáyira” jĩrere tɩoyíra. ² Teero tiirá, Pedro Jerusalénpi putuajeari, judíoa Jesuré padeorá sĩquẽrã cũũrẽ sãĩñáyira:

³ —Mũũ judíoa niihẽrãya wiipɩ sããwayiro. Cúãmena yaayiro, jĩyira.

⁴ Pedro cũũrẽ toopú wáariguere ãñurõ wedemũãncãyigu cúãrẽ:

⁵ —Yũũ Jopɩ niigũ, súbusegu tiiwá. Yũũ cãnirípacu, quẽẽgũ tiiróbiro ñawũ. Ɛmũãsepɩ sizaró sutiróbiro baurí caseroca yũũ putopɩ diiátiwũ. Too bapari wesari siaríro niiwũ. ⁶ Yũũ tiicasero popeapɩ niirere ñña, “¿ñeenó niĩ?” jĩ wãcũgũ, ññaquẽnowũ. Niipetira wáicura páira, macãncũ macãrã, yɩpapɩ wéera, wũnrã sãñawã. ⁷ Yũũ teeré ññarĩ, sícũ yũũre wedeseri tɩowú: “Jãã, Pedro, ãniãrẽ sĩáyaya”, jĩwĩ. ⁸ Yũũre cũũrẽ yũũwũ: “Yaaria, yũũ Ɔpũ. Ñañarã ãsã judíoa yaaya manirãno niĩya. Yũũ ãniãnorẽ yaahegu niitu”, jĩwũ. ⁹ Ɛmũãsepɩ wedesegu yũũre jĩnemowĩ: “Cõãmacũ cũũ ‘ãñurã niĩya’ jĩrãrẽ mũũre ‘ñañarã, yaaya manirãno niĩya’ jĩrijãña”, jĩwĩ. ¹⁰ Ɔtĩãrĩ wedeseari siro, niipetiremena ẽmũãsepɩ mũãjõãwũ.

¹¹ Teero wáarira, Ɔtĩãrã ẽmũã Cesarea macãrã yũũ puto tico-coarira jearira niiwã yũũ niirí wiipare. ¹² Espíritu Santo yũũre cúãmena wáadutiwi. “Cúã judíoa mee niĩya; yũũ cúãmena wáari, ñañanibocu”, jĩ wãcũrijãña”, jĩwĩ. Ñiã seis Jesuré padeorá yũũmena jeawa. Ɔsã toopú jea, yũũre boocóriguya wiipɩ sããjearwũ. ¹³ Ɔsã toopú sããjeari, tiiwĩ macũ ãsãrẽ wedewi: “Sícũ ángele yáa wiipɩ nucũrĩ ññaãwũ. Cũũ yũũre jĩãwĩ: ‘Jopɩ mũũ ãmũãrẽ ticocoya. Cũãrẽ Simón Pedro wãmecatigwe atidutiya. ¹⁴ Cũũ Cõãmacũyere mũũrẽ wedegũdaqui. Mũũ, mũũya wii macãrãmena netõñéadare quetire wedegũdaqui’, jĩ wedeawĩ yũũre ángele”, jĩwĩ.

¹⁵ Yũũ cúãrẽ wedesenũcãrĩrã, sicato marĩrẽ diijeárirobirora Espíritu Santo diijeárigu niwĩ cúãpũre. ¹⁶ Teeré ññagũ, Jesús marĩ Ɔpũ jĩriguere wãcũwũ: “Juan múãrẽ ocoména wãmeõtiwi. Yũũ Pacupeja nemorõ ãñurõ tiigũdaqui múãrẽ. Péerogã siro Espíritu Santore ticodiocogũdaqui”, jĩwĩ. ¹⁷ Teero tiigú, yũũ wãcũtũ: “Cõãmacũ marĩrẽ ticodiocoriborora cúãrẽ ticodiocorigu niwĩ, cúã Jesucristo marĩ Ɔpũrẽ padeorí. Teero tiigú, yũũ Cõãmacũrẽ netõncãmasĩritũ”, jĩyigu Pedro.

18 Cũũ tee jĩĩrĩ tʉorá, cũũrẽ jĩĩnemoriyira sáa. Cõãmacũrẽ usenire ticoyira:

—Judíoa niĩhẽrãcã cũã ñaňaré tiirére wãcũpati, wasorá, Cõãmacũ netõnérira niĩadacua. Cũãcãrẽ catiré petihére ticogũdaqui, jĩĩyira.

Antioquía macãrã tiirécutirigue

19 Judíoa Estebanrẽ sãĩrĩ siro, Jesuré padeoráre ñaňarõ netõrĩ tiiyira. Teero tiirá, dutibatéjõãyira. Æpẽrã Fenicia ditapũ, Æpẽrã Chipre nũcũrõpũ, Æpẽrã Antioquíapũ jeayira. Cũã toopú jeara, judíoa dícũre Jesuyé quetire wedeyira.

20 Sĩquẽrã cũãmena dutiwárrira Antioquíapũ jea, judíoa niĩhẽrãcãrẽ wedeyira. Cũã Chipre macãrã, Cirene macãrã niiyira. “Jesús marĩrẽ netõnégũ niipetira Õpũ niĩĩ”, jĩĩ wedeyira.

21 Cõãmacũ cũãrẽ ãňurõ tiiápuyigu. Teero tiirá, paũ too macãrã Jesuré padeonũcãyira.

22 Jerusalén macãrã Jesuré padeorá tee quetire tʉoyira. Teeré tʉorá, Bernabére Antioquíapũ ticocoyira. 23 Cũũ tiimacãpũ jea, Cõãmacũ cũãrẽ tiiápurere ñña, bayiró useniyigu. Cũãrẽ wãcũtutuare tico, wedeyigu:

—Jesuré múã wãcũdurijãña. Cũũ dutirére ãňurõ tiirucújãña, jĩĩyigu.

24 Cũũ ãňuniwĩ. Espíritu Santo cũũmena niirigu niiwĩ. ãňurõ Cõãmacũrẽ padeorucúrigũ niiwĩ. Paũ basocá cũũ wedeserere tʉorá Jesuré padeoyira.

25 Bernabé Antioquíapũ niigũ, Tarsopũ Saulore ãmaãgũ jeayigu. 26 Cũũrẽ bũajeá, Antioquíapũ néepũtũayigu. Cũã tiimacãpũre Jesuré padeorãmena sicacũma niiyira. Paũ basocáre bueyira. Toopú Jesuré padeoráre “cristiano” jĩĩnũcãyira.

27 Teebũrecorire Jerusalén macãrã profetas Antioquíapũ jeayira. 28 Sícũ cũãmena jearigu wãmecutiwigũ Agabo. Cũũ Espíritu Santo masĩrẽ ticorẽmena wedeyigu:

—Niipetiropũ jũabóare wáaadacu, jĩĩyigu. Jũabóare wáawũ Claudio romanuã õpũ niirito.

29 Teeré tʉorá, Jesuré padeorá cãmerĩ wedeseyira:

—Marĩ niyeru ticocoadá Judeapũ niirãrẽ Jesuré padeoráre. Marĩ cʉoró jeatuaro ticocoadá, jĩĩyira.

30 Cũã jĩĩrirobirora niyerure néõ, Bernabé, Saulomena ticocoyira Judeapũre. Cũãrẽ jĩĩyira:

—Ateré ticowa bũtoá dutiráre, jĩĩyira.

12

Santiago diarigue; Pedrorre peresuwiipũ sõnecorigue

¹ Teeburecorire Herodes Judea dita òpũ niiyigu. Cũũ s̄iquẽrã Jesurẽ padeorãre ñañarõ tiiápeyigu. ² Juan s̄owũ Santiagore espadamena s̄iãdutiyigu. ³⁻⁴ Cũũrẽ s̄iãrĩ ññarã, judíoa useniya. Cũã usenirĩ ññagũ, Pedrorẽ ñeeduti, peresuwiipũ s̄oncodutiyigu. Baparipõna surara waso, cũũrẽ coterucuyira. Sicapõna macãrã bapari dícu niyira. Pascua burecori niirĩ, Herodes teero tiiyigu. “Pascua burecori siro Pedrorẽ néewioneco, basocã ññacoropũ s̄iãdutigũda”, jĩ wãcũmiyigu. ⁵ Teero tiirã, Pedrorẽ cotemiyira peresuwiipũ. Cũũ toopũ niirĩ, Jesurẽ padeorãpe Cõãmacũrẽ bayiró sãirã tiiyira.

Ángele Pedrorẽ peresuwiipũ netõnérique

⁶ Herodes cũũrẽ s̄iãdutíadari suguero macã ñnamirẽ Pedro surara puarã decopũ cãnigũ tiiyigu. Cõmedã puadãmena siatúnoyigu. Æpẽrã surara sopepũ peresuwiire cotera tiiyira. ⁷ Wãcũña manirõ s̄icũ ángele cũũ niirõpũ bauáyigu. Æñurõ bóejõãyiro. Cũũrẽ warupũ paacaré, wãcõyigu.

—Boyero wũmũncãña, jĩyigu ángele.

Cũũ teero jĩrĩrã, cõmedãri Pedroye wãmorĩrẽ siatúaredari jõãcõdiayiro.

⁸ —Sitũrũda siatúya. Mũye sapaturre sãñaña, jĩyigu.

Pedro cũũ jĩrĩrobirora tiiyigu.

—Mũyaro sutiró sotoã macãrõ sãñaña. Jãmũ, yũre nũññã, jĩyigu.

⁹ Pedro cũũ siro nũñwitiwayigu. “¿Diamacũrã niigari ate ángele yũre néewitiware? Apetó tiigũ, quẽẽgũ tiibócu”, jĩ wãcũmiyigu cũũpeja. ¹⁰ Surara niisuguerare netõwáyira. Too síro surara Æpẽrãrẽ netõwáyira. Tiiwiĩ sããwaro cõme sopepãma niirõpũ jeayira. Tiiipãma basiro pãõjõãyiro. Cũã tiisopere witiwayira. Maapũ yoasãñurõ wãa, ángele ditijõãyigu.

¹¹ Pedro Æñurõ tũomasĩncãjea, wãcũyigu: “Diamacũrã niiayu yũ ññaãrigue. Niirõrã Cõãmacũ yũre netõnégũdu ángelere ticocoayi, Herodes s̄iãrĩjããrõ jĩgũ. Judíoa niipetire yũre ñañarõ wãare ññadugarere cãmotáayi”, jĩ wãcũyigu.

¹² Teeré masítoa, wãajõãyigu Juan Marcos pacoya wiipũ. Coo wãmecutiyigo María. Tiiwiipãre pau basocã neã, Cõãmacũrẽ sãirã tiiyira. ¹³ Toopũ jea, sicato sããrõ macã sopepãmapũ doteyigu. Tiiwiĩ padegó, Rode wãmecutigo, “¿noã niĩ?” jĩ sãñãgõ wáyigo. ¹⁴ Pedro wedeserere tũomasĩ, bayiró useniyo. Usenipaco, pãõriyigo. Cãmecutúsã, cũãrẽ: —Pedro sopepũ niĩati, jĩ wedemiyigo.

¹⁵ —Mũ teero jĩãmajãgõ tiia, jĩyira.

—Diamacũrã jĩã, jĩyigo.

—Too docare Pedrorẽ cotegũ ángele niiqui, jĩmiyira.

16 Cúã teero jĩcõãtorito, Pedro dotejãgũ tiiyĩgu. Cúã wáa, pãõ, Pedrore ñña, ññamanijõãyira. 17 Cúãrẽ wãmomena wẽëtucoyĩgu, nocõrõ wedeseya jĩĩgũ. Cõãmacũ cũũrẽ pere-suwĩĩpũ néewitiwaariguere wedeyĩgu.

—Santiagoore, ãpẽã Jesuré padeorãre teeré wedeya, jĩiyĩgu. Tiiwĩ níãrĩgu witi, wáajõãyĩgu aperopũ.

18 Bóeri surara Pedro manirĩ ññarã, bayiró wãcũpatiyira. “¿Deero wáayiriye?” cãmerĩ jĩiyira. 19 Herodes “Pedro maniãwĩ” jĩĩrĩ tũogú, surarare “ãmaãrã wáaya” jĩĩcoyĩgu. Cúã ãmaãmiyira. Buariyira. Herodes Pedrore cotemiãrirare bayiró sãĩñarucu, cúãrẽ sãĩjãdutiĩyĩgu.

Too síro Herodes Judea ditapũ níãrĩgu Cesareapũ niĩgũ wáayĩgu.

Herodes diarigue

20 Herodes bayiró cúayĩgu Tiro, Sidón macãrĩ macãrãmena. Cúã Herodeya ditapũ yaaré sãĩrucúyira. Cũũ cúãmena cúagu, yaaré dúadutiriĩyĩgu. Teero tiirã, cũũrẽ ññarã wáayira. Herodeyere dutibosagũmena tiiãpure buayira. Cũũ wãmecutiĩyĩgu Blasto. Cũũ tiiãpuremena ãñurõ niirecutirere sãiyira Herodere.

21 —Tiĩbũreco niirĩ, múãrẽ wedegũda, jĩiyĩgu Herodepe.

Cũũ jĩĩri bũreco jeari, Herodes cũũye õpũ suti ãñurere sãña, õpũ duiĩrĩĩõpũ dui, basocãre wedeyĩgu. 22 Cũũ teero wederi, basocã acaribiyira:

—Ate sĩcũ cõãmacũ wederé niĩã; basocã wederé mee niĩã, jĩiyira.

23 Cũũpe “niiria; yũũ basocã niĩã; cõãmacũ mee niĩã” jĩĩriyĩgu. Teero tiĩgũ, wãcũña manirõ ángele cũũrẽ diarecutiri tiiyĩgu. Teero tiirã, cũũrẽ becoa yaasãĩjãyira.

24 Niĩpetiropũ Jesuyé queti sesajõãyiro. Teero tiirã, paũ Jesuré padeonemoyira.

25 Bernabé, Saulomena Jerusalénũ Jesuré padeorãre tiiãputoa, cãmecóputũayira Antioquiapũ. Juan Marcocẽ cúãmena néewayira.

13

Bernabé, Saulo Jesuyé quetire apeyé macãrĩpũ buenũcãrigue

1 Antioquiapũre Jesuré padeorãmena niĩyira profetas, ãpẽã Jesuyére buerã. Noquẽrã niĩyira:

Bernabé,

Simón (cũũrẽna “Ñĩigũ” jĩiyira),

Lucio (Cirene macã macã),

Manaén (Herodes Galilea õpũmena sĩcãrõmẽna masãrigũ),

Saulo niĩyira.

² Sicabureco cúa beti, Cõamacūrē sãĩ, usenire ticora tiirí, Espíritu Santo cúaãrē jĩiyigu:

—Bernabé, Saulore beseya, yuu cúaãrē “tiiyá” jĩirére tiirá wáari, jĩiyigu.

³ Teero jĩĩrĩ tũo, beti, Cõamacūrē sãĩãri siro, cúaãrē ñaapeó, “wáaya” jĩiyira.

Chiprepũ Bernabé, Saulo buerigue

⁴ Teero tiirá, Espíritu Santo ticocoarira niijĩrã, wáayira. Se-leucia macãpũ búawasugueyira. Too macãrã dooríwumena wáa, Chipre nucũrõpũ jeayira. ⁵ Salaminapũ niirã, judíoa neãré wiseripũ Jesuyé quetire bueyira. Juan Marcos cúaãrē tiiapugũ wáayigu.

⁶ Tiimacã niiãrira wáa, tiinucũrõpũre Jesuyé quetire buesugocojãyira. Tée apeniñá Pafos macãpũ buejeayira. Tiimacãpũre sícũ judíoyũ yái tiiróbiro niigúrē buajeáyira. Cũũ wãmecutiyyigu Barjesús. “Yuu profeta niiã”, jĩĩditonetõyigu.

⁷ Tiinucũrõ dutigú bayiró masígú menamacũ niyyigu. Cũũ wãmecutiyyigu Sergio Paulo. Cũũ Cõamacũye quetire tũodugágu, Bernabé, Saulore sũodutiyyigu. ⁸ Cúa jeari, yái tiiróbiro biigú cúa buerére cãmotádugamiyyigu. Cũũrē Elimas jĩiyira griegoayemena. Cũũ tiinucũrõ dutigú Jesuré padeorí booríyigu. ⁹ Saulo, ãpẽrã “Pablo” jĩĩgú, Espíritu Santo cũũmena niirĩ, cũũrē bayiró ñña, ¹⁰ jĩiyigu:

—Mũũ jĩĩditorebucũ, mũũ booró tiigú, wãtĩ tiiróbiro tiigú, ãñuré tiirére ññatutigu niiã mũũ. Cõamacũ diamacú wed-erére “diamacú niiria” jĩĩ wedewisiogu tiia. ¹¹ Mũũrē mecútigã Cõamacũ ññañarõ tiigúdaqui. Mũũ capeari ññahẽgũ pũtuágudacu; yoari muĩpũ bóerere ññaricu, tée Cõamacũ booró jeatuaro, jĩiyigu Pablo.

Máata cũũrē naĩtĩãjõãyiro. Paaãmanucũ, cũũrē wéewaadarare ãmaãyigu. ¹² Teero wáari ññagũ, tiinucũrõ dutigú quioníremena Jesuyé buerére ññamanijõãgũ, Jesuré padeonucãyyigu.

Antioquía Pisidia ditapũ Bernabé, Pablo buerigue

¹³ Pablo, cũũ menamacãrãmena Pafopũ niiãrira tĩãwa, Pan-filia ditapũ jeayira. Tiiditapũ jea, Pergepũ wáayira. Cúa Pergepũ jeari, Juan Marcos cúaãrē toorá cũũ, coecóputuayigu Jerusalénpũ. ¹⁴ Tiimacãpũ niiãrira wáayira apemacã Antio-quíapũ. Tiimacã Pisidia ditapũ pũtuáa. Judíoa yeerisãri bureco niirĩ, cúa neãrí wiipũ sããwa, duiyira. ¹⁵ Moisére dutiré cũũriguere, profetas jóariguere buetoari, tiiwíi dutirá cúaãrē wededutiyyira:

—Īsāya wedera, basocāre wededugara, wedeya, cūārē wācūtutuaaro jīrā, jīyira.

¹⁶ Pablo “jáu” jī, wāmanucā, wāmo wēētuyigu, ditamanīña jīgū. Teero tiitóa, cūārē wedeyigu:

—Yāa wedera Israelya pōna macārā, Cōāmacūrē quioníremena ĩñarācā, yūre tūoyá: ¹⁷ Cōāmacū Israelya pōna macārā Ōpū niirigu niiwī. Cūū ūsā ñecūsūmūārē besecūrigu niiwī. Cūā āpērāyé dita Egiptopū niirī, cūārē pau basocáputiri tiirigu niiwī. Too síro cūā tiiditapū niirārē cūū tutuaremena néewitiatirigu niiwī. ¹⁸ Cuarenta cūmarī basocá manirōpū cūā cūūrē netōnucāriguere nūcārigu niiwī. ¹⁹ Too síro cūā Canaán ditapū jeari, tiidita macārā siete pōnarī macārārē cōārī tiirigu niiwī. Tiiditare ūsā ñecūsūmūārē cūūrigu niiwī. ²⁰ Tiiditapū cūārē cūūāri siro, cuatrocientos cincuenta cūmarī niyira.

²¹ Cūā toopú niirī, Cōāmacū cūārē queti beseadarare cūūyigu. Tée profeta Samuel niiré burecoripū dutituyira. ²¹ Samuel niirito, basocá sīcū cūā ōpū niigūdure sāiyira. Cōāmacū cūā ōpūrē sōnecoyigu. Cūū wāmecutiyigu Saúl. Cūū pacū Cis wāmecutiyigu. Cūā Benjamínya pōna macārā niyira. Saúl cuarenta cūmarī cūā ōpū niyigu. ²² Cōāmacū cūūrē ōpū niiré wionécoari siro, Daviré cūā ōpū sōnecoyigu. Cōāmacū Daviyé maquērē wedeyigu basocāre: “Yūū ĩñarī, David, Isaí macū, yūū tūsarére tīi. Niipetire yūū tiidutírere tiigūdu niī”, jīyigu. ²³ “Sīcū David pārāmi niinūnūsegupū Israelya pōna macārārē netōnégūdure ticocogūda”, jī wedeyigu Cōāmacū ūsā ñecūsūmūārē. Jesús Cōāmacū jīirigūra niī. ²⁴ Jesús buenūcāādari sūguero, Juan Israelya pōna macārārē bueyueyigu: “Mūā ñañaré tiirére wācūpati, waso, wāmeōtidutiya”, jīyigu. ²⁵ Juan cūū tiiré petiádarō tiirī, jīyigu: “Yūū mūā wācūgū mee niīā. Yūū siro āpī atiqui. Cūū āñunetōgū niiqui. Yūūpe cūū dūaró buri niigū niīā”, jīyigu.

²⁶ Yāa wedera Abraham pārāmerā niinūnūsera, Cōāmacūrē quioníremena ĩñarācā, tūoyá. Cōāmacū marīrē cūū netōnére quetire ticocorigu niiwī. ²⁷ Jerusalén macārā, cūārē dutirācā Jesuré ĩñamasīriyira. Cūā yeerisāre burecoricōrō profetas jóariguere buepacara, tūomasīriyira. Jesuré sīādutíri, tee jóaripū jīrōbirora tiyira. ²⁸ Cūūrē sīārī tiiréno wapa buarípacara, Pilatore “sīādutiya cūūrē” jī sāiyira. ²⁹ Cōāmacūye queti jóaripū jīrōbirora cūūrē tiipetíra, curusapū niigūrē néedioco, ūtātutipū cūūmiyira. ³⁰ Cōāmacūpe cūūrē diarigūpūre masōrigu niiwī. ³¹ Jesús cūū masāri siro, pee burecori bauáyigu cūūmena Galileapū niī, Jerusalénpū bapacuti jearirare. Cūārā cūū masārigūre ĩñarira basocāre wedeya.

32 ʼĤsācā múārē teeréna wedea. Cōāmacū marī ñecūsūmuārē cūū jīrirobirora 33 marīrē cūā pārāmérā niinunuserapure teeré tiiēñoiygu. Tee Jesús diarigupure masōrigue niā. Salmopūcārē teeré biiro jóanoā: “Muu yuu macū niā. Mecūāmena yuu muu pacu niirére masīadacu”,* jī jóarigue niā. 34 Cūū diarigupu masōādare, cūūya ōpūū bóariadarecārē biiro jóanoā: “Niipetire yuu Daviré jīriguecōrō muurē añurō tiiboságudacu”,† jī jóanoā. 35 Salmopūpu David biiro jóarigu niiwī sūcā: “Muu ‘bóarijāārō’ jīgūdacu muu maīgūrē”,‡ jī jóarigu niiwī. 36 Davipé Cōāmacū dutirére tii, cūū dutirito macārē tiiápu, too síro diajōā, cūūrē yaaári siro, bóawejōājīyi. 37 Cōāmacū masōrigupe bóaweririgu niiwī. 38-39 Yáa wedera, yuu múārē wederére masīrī booa. Múā Moisére dutiré cūūriguere tiipacára, acabóre buarícu. Jesuména, cūūrē padeorá, tee niipetire acabóya maniríguere acabóre buamasícu. 40 Profetas jóarigue múārē wáari jīrā, añurō wācūña. Biiro jóarira niiwā:

41 Múā Cōāmacūrē buijārā, añurō tiiyá.

Múā catiré burecorire yuu tiíadarere ēñogúda.

Āpērā múārē teeré añurō wedepacari, padeorídojācu.

Teero tiirá, iñamanijōā, diajōāādacu múā,§

jī jóarira niiwā, jī wedeyigu Pablo.

42 Cūā witiwari, cúārē sāiyíra:

—Ape yeerisāri bureco niirī, ateré buewa sūcā ūsārē, jīiyira.

43 Tiiwíí neāārira witibatewara, pau judíoa, judíoa niihērā Cōāmacūrē useniremena padeorá cúāmena bapacutiwayira. Pablo, Bernabé cúārē jīiyira:

—Cōāmacū múārē añurē tiorére wācūdurijāña. Cūūrē pade-orucújāña, jī wedeyira.

44 Apesemána yeerisāri bureco niirī, niipetira tiimacā macārā Cōāmacūye quetire t̄oádara neāyira. 45 Pau neārī iñarā, judíoa bayiró pesucutiya. Teero tiirá, ñañarō wedeseremena Pablo buerére “diamacú niiria” jī buijāyira. 46 Pablo, Bernabé teeré t̄orá, cuiro manirō cúārē jīiyira:

—Múā judíoare āpērā suguero Cōāmacūye quetire bueró niirō tiiwá. Múā teeré t̄opacára, boorí. “Cōāmacū catiré petihére tiorére c̄obórano mee niā”, jīrā tiia múā. Teero tiirá, ūsā mecūtígārē judíoa niihērārē Cōāmacūye quetire bueadacu sáa. 47 Cōāmacū teeré jī dutirigu niiwī ūsārē cūūye maquē jóaripūp̄re:

Yuu muurē sīawócore tiiróbiro cūūā judíoa niihērāp̄re.

Yuu netōnére quetire buegudacu niipetire macārīpu,*

* 13:33 Salmo 2.7. † 13:34 Isaías 55.3. ‡ 13:35 Salmo 16.10. § 13:41

Habacuc 1.5. * 13:47 Isaías 42.4; 49.6.

jĩ jóarigue niiã, jĩyigu Pablo.

⁴⁸ Teeré t̃orá, judíoa niihẽã bayiró ɯseniyira. “Cõãmacũye queti ãñunetõjõãã”, jĩyira. Cõãmacũ catiré petihére ticonoãdara padeonɯcãyira. ⁴⁹ Tiiditap̃re Jesuyé quetire wedewarucuyira. ⁵⁰ Judíoãpe Pablo, Bernabére cõãdugayira. Cũã masĩrã numiãrẽ cúari tiyíra. Cũã numiã cúãmena naĩrõ súubusera neãrã niyira. Basocá ãñurã numiã niyira. Ɛmũãcãrẽ teerora cúari tiyíra. Cũã ɯmũã ɯputí macãrã niyira tiimacãp̃re. Pablo, Bernabére ñañarõ tiinɯcãrĩ tii, cúãya ditap̃u niiãrĩrere cõãjãyira. ⁵¹ Cũãpe tiimacã maquẽ dita cúãye d̃pori túaariguere páabatecõãyira. “Mũã basiro wapa c̃oa” jĩrã, teero tiyíra. Iconio macãp̃u wáajõãyira. ⁵² Jesuré padeorã Espíritu Santo cúãmena niirĩ, bayiró ɯseniremena putuáyira.

14

Iconiop̃u Pablo, Bernabé tiirígue

¹ Pablo, Bernabé Iconiop̃re judíoa neãrĩ wiip̃u sããwa, wedeyira. Cũã t̃orĩãñuremena wederi, paɯ judíoa, ãpẽrã judíoa niihẽã Jesuré padeonɯcãyira. ² Judíoa Jesuré padeohéra judíoa niihẽãrẽ cúari tii, ñañarõ wãcũrĩ tiyíra Pablo, Bernabére. ³ Teero tiirã, Pablo, Bernabé yoari putuáyira tiimacãp̃re. Cuiro manirõ marĩ Ôp̃yere wedeyira. Cõãmacũpe “diamacúrã wedeeya” jĩngũ, cũũ tutuaremena tiieñorĩ tiyígu. ⁴ Tiimacã macãrã p̃apõná batoyira. ãpẽrã judíoa tiiróbiro wãcũyira; ãpẽrãpé Jesús beserira tiiróbiro wãcũyira. ⁵ Teero tiirã, judíoa niihẽã, judíoa, cúãrẽ dutirãmena neã, wedeseyira:

—Jãm̃u, Pablo, Bernabére ñañarõ jĩ, ɯtãperimena déesĩããda marĩ, jĩm̃iyira.

⁶ Pablo, Bernabé cúãrẽ ñañarõ tiidugárere t̃orã, dutijõãyira. Licaonia ditap̃u jea, too maquẽ macãrĩ Listra, Derbe, apeyẽ macãrĩp̃ucãrẽ jeayira. ⁷ Toop̃re Jesuyé ãñuré quetire wedewarucuyira sũcã.

Listrap̃u Pablora ɯtãperimena déerigue

⁸ Listrap̃u sícũ basocá wáamasĩhẽgũ duiyigu. Sicato bauág̃p̃ra d̃pori posarigu niyigu. ⁹ Toop̃u duigu, Pablo basocãre wederere t̃oyigu. Pablo cũũrẽ ñã, “ãni Jesuré cũye d̃pori netõnémasĩrere padeói” jĩ wãcũyigu. ¹⁰ Teero tiigã, bayiró wedeseremena: —M̃u d̃porimena ãñuripĩ wũm̃nɯcãña, jĩyigu.

Cũũ teero jĩrĩrã, bupucutã, wáanɯcãyigu. ¹¹ Pablo teero tiirĩ ñãrã, Licaonia macãrã cúãyemena bayiró busaróm̃ena wedeseyira:

—Cõãpõna basocá tiiróbiro õpũũcutira marĩ putõpu diijeáaya, jĩyira.

12 Bernabére cúãyaḡu cõãmacũ Zeus wãmecutigu wãme tuuyira. Pablopere, cũũ wederi ñnarã, ãpĩ cúãyaḡu cõãmacũ Hermes wãmecutigu wãme tuuyira. 13 Tiimacã witiwarõpu Zeure padeorí wii niyiro. Tiiwí macũ pai wecuá ãmuãrẽ coorimena mamõãrirare tiimacã sããwarõpu néeatidutiyaḡu. Pai, ãpẽrã too macãrã Pablo, Bernabére padeoádera, wecuaré sããduḡamiyira. 14 Cúã teeré tiidugári tuorá, Pablo, Bernabé cúã basiro cúãye sutire wéeyigajãyira. “Múã tiíadare bayiró ñañaã” jĩrã, teero tiyíra. Cúã pau decõpu cutuwá, cúãrẽ bayiró busurómena jĩyira:

15 —¡Múã ãsarẽ teeré tiirjãña! ʒsãcã múã tiiróbirora basocá niíã. Múã biiro tiirécutirere nocõrõrã duujãña. Múã padeoré wapamaníã. Cõãmacũ catigúpere padeõncãña. Cũũ ãmuãse, atiditá, díã pairímaa, niipetire atibáreco niirére tiiríḡu ni-iwĩ. Teeré múãrẽ wedera atira tiíawũ. 16 Cõãmacũ tíatõpõre niipetire dita macãrĩ macãrã cúã booró tiirí, cãmotárigu niwĩ. 17 Basocá cũũrẽ padeorípacari, cũũ niirecutirere cũũ ãñuré tiirémena ãñoĩ niipetirare. Cũũ oco peari tiirémena ote ãucacutiri tiíi. Marĩrẽ ãñurõ yaaré tico, ãseniremena niirĩ tiíi, jĩyira.

18 Wáicũrare sãã, cúãrẽ padeoádera tiimíyira. Péerõḡã ãusaátiri, Pablo, Bernabé cúãrẽ cãmotájãyira.

19 Antioquía macãrã, ãpẽrã Iconio macãrã jeayira toopáre. Judíoã niyira cúã. Basocáre wãcũre wasorí tiyíra. Pablõre ãtãperimena dée, “diajõãĩ” jĩmíyira. Macã wesapu wéewa, cúũjãyira. 20 Jesuré padeorá cũũrẽ ñnasodeanũcãyira. Cũũpe wãmũncã, macãpu piyajõãyigũ sũcã. Apebáreco Bernabémena Derberũ wáajõãyigũ.

21 Cúã toopú jea, Jesuyé ãñuré quetire wedeyira. Too macãrã pau cúã buerére padeõncãyira. Too síro cúã cãmerputáatiyira Listrãpu. Too macãrã Iconiõpu, too macãrã Antioquiãpu putãajeayira. 22 Teemacãrĩpãre Jesuré padeoráre wãcũtutũare ticoyira. “Jesuré padeorucújãña”, jĩyira. “Marĩ Cõãmacũ ʒpũ niirõpu wáaadari suguero, pee ñañaré wáari, wãcũbayijãrõ booa”, jĩyira. 23 Jesuré padeoré põnarĩcõrõ butoá dutiráre beseyira. Cúãrẽ cũũrã, beti, Cõãmacũrẽ sãiyíra. “Marĩ ʒpũ múã padeõḡú tiíãpuaro múãrẽ” jĩĩ, wáajõãyira.

Antioquía Siria ditãpu Pablo, Bernabé putãárique

24 Pablo, Bernabé Pisidia ditãpu netõwá, Panfilia ditãpu jeayira. 25 Pergẽpu wedetoa, Atalia macãpu búajeayira. 26 Too macãrã dooríwũmena wáayira Antioquiãpu wáara. Tiimacã macãrã cúãrẽ sicato ticocora, “Cõãmacũ múãrẽ ãñurõ cotearo”

jĩ ticocoyira. Cõãmacũ tiidutírere tiirá wáadutiyira. Cúãpe teeré tiipetítoa, putuajejõãyira. ²⁷ Tiimacãpu coerá, Jesuré padeoráre néõ, Cõãmacũ cúãmena tiiriguere wedeyira. “Cõãmacũ judíoa niihêrãcãrẽ netõnére ticowí”, jĩ wedeyira. ²⁸ Cúã yoari putuáyira Jesuré padeorãmena.

15

Jerusalénpu neãrigue

¹ Cúã toopá niirĩ, ãpêrã Judea dita macãrã cúã putopu jeayira. Jesuré padeoráre bueyira:

—Múã Moisére dutiré cũũrigue tiihéri, múã cõnerígu yapa macã caseróre widecõãhêrĩ, Cõãmacũ múãrẽ netõnériqui, jĩyira.

² Pablo, Bernabé cúãmena bayiró cãmerĩ wedeseyira. Teero tiirá, Antioquia macãrã Jerusalénpu ticocoadara, Pablo, Bernabé, ãpêrã too macãrãrẽ beseyira. Cúãrẽ jĩyira:

—Jerusalénpu wáaya. Jesús beserirama, ãpêrã butoá dutirámena wedesera wáaya tee marĩ wedesere maquêrẽ, jĩ ticocoyira.

³ Jesuré padeorá cúãrẽ ticocori, Fenicia dita, Samaria ditapu netõwáyira. Teemacãrĩpu netõwára, judíoa niihêrã cúã Jesuré padeonãcãrigue quetire wedeyira. Tee quetire tãorá, niipetira Jesuré padeorá bayiró useniyira.

⁴ Cúã Jerusalénpu jeari, Jesuré padeorá, Jesús beserira, ãpêrã butoá dutirá cúãrẽ bocayira. Cúãrẽ Cõãmacũ cúãmena tiiriguere wedeyira. ⁵ Toopúre sĩquêrã fariseo basoca Jesuré padeorá niyira. Cúã wãmũnãcã, wedeseyira:

—Judíoa niihêrã cúã Jesuré padeorí, cúã cõnerígu yapa macã caseróre widecõãdutiroti booa. Moisére dutiré cũũriguere tiidutiroti booa, jĩniyira.

⁶ Teero tiirá, Jesús beserira, ãpêrã butoá dutirá neã, wedeseyira tee maquêrẽ. ⁷ Cúã yoari cãmerĩ sãĩñá wedeseari siro, Pedro wãmũnãcã, cúãrẽ jĩyigu:

—Yáa wedera, múã masĩã: Cõãmacũ jõõ niiritopu, judíoa niihêrãrẽ cũũye quetire wededutigũ, yũre beserigũ ni-iwĩ. Cúãcãrẽ teeré tũo, “Jesuré padeoáro” jĩrigũ ni-iwĩ. ⁸ Cõãmacũ niipetire basocá wãcũrére masĩgũ “yáara niĩya cúã” jĩrere êñogũ, Espíritu Santore ticorigũ ni-iwĩ cúãrẽ marĩrẽ cãũ ticorirobirora. ⁹ Marĩrẽ cúãmena tuudũcáwaririgũ ni-iwĩ. Cúãcãrẽ Jesuré padeorí, cúã ñañaré tiirere acaborigũ ni-iwĩ. ¹⁰ Múã Cõãmacũrẽ “mũũ cúãrẽ netõnémasĩricu, cúã Moisére dutiré cũũriguere tiihéri” jĩrã tiicú. Marĩ ñecãsũmũã Moisére dutiré cũũriguere tii sĩcãrĩbíriyira; marĩcã sĩcãrĩbíricu. ¹¹ Cõãmacũ

judíoa niihērārē tiiróbiro marĩrē netōnéqui. Jesús marĩ Ōpūrē padeorí, wapa booró manirō marĩcārē netōnéqui, jĩyigu Pedro.

¹² Teeré t̄orá, niipetira ditamaníjōāyira. Bernabé, Pablo wedeserecārē añurō t̄oyíra. Judíoa niihērā p̄top̄ Cōāmacū cūāmena tiiēñonetōriguere wedeyira. ¹³ Cūā wedetoari, Santiago wedeyigu:

—Yáa wedera, t̄oyá. ¹⁴ Cōāmacū judíoa niihērāp̄re cūyara niiādarare beses̄gueriguere wedeawĩ Simón Pedro. ¹⁵ Profetas teerora jóarira niiwā. Cūā jóariguere añurō t̄oyá:

¹⁶ “David dutirigue petirí siro, cūā p̄rāmérā niin̄n̄sera dutirigue petirí sirop̄, s̄icū David p̄rāmi niin̄n̄segure ȳu cūā ōp̄ s̄ōnecogudacu s̄icā.

¹⁷ Teero tiirá, judíoa niihērā ȳure padeoádacua, ȳu beserira niijrā”, ¹⁸ jĩyigu niiwĩ Cōāmacū.

Tíatop̄ teeré jĩyigu niiwĩ Cōāmacū, basocáre mas̄idutiḡ,* jĩ jóarira niiwā.

¹⁹ ‘Too docare judíoa niihērā Jesuré padeon̄cārārē “dutipotocōrijāāda sáa” jĩ wācūā ȳu. ²⁰ Ateré jóaada cūārē: Wáicura dii cūā padeoráre ticoariguere yaarijāña. Āp̄rāména ñañarō ñeeaperijāña. Wáicura dii dí cōāña maniré diire yaarijāña. Wáicura díire s̄inirijāña, jĩ jóaada. ²¹ Múā mas̄iā: Tíatop̄ marĩ yeerisáre b̄recoricōrō Moisére dutiré cūiriguere weden̄cāj̄ya. Marĩcā atitóre buedecoc̄tia. Teeré niipetire macār̄ip̄ judíoa neárē wiserip̄ bueeya, jĩyigu Santiago.

Judíoa niihērārē jóarip̄

²² Teero tiirá, Jesús beserira, āp̄rā b̄toá dutirá, niipetira Jesuré padeorámēna jĩyira: “Marĩ ticocoadarare beseri, añuādacu. Pablo, Bernabémēna cūārē ticococo Antioquíapu”, jĩyira. Judare beseyira. Cūārēna āp̄rā Barsabás jĩyira. Āp̄i Silas niyigu. Cūā p̄arā cūā añurō padeorá niyira.

²³ Cūāmēna atip̄ ticocoyira:

“Ūsā Jesús cūyere wededutiḡ beserira, āp̄rā b̄toá dutirá múā judíoa niihērārē añudutia. Múā ūsā baira tiiróbiro niirā Antioquíapu, Siriapu, Ciliciapu niirārē jóaa.

²⁴ S̄iquērā āno macārā ūsā menamacārā ūsā dutiró manirō múā p̄top̄ wáayira. Múārē potocōāyira. Cūā wederémēna múārē wedewisioayira. ²⁵ Teeré t̄orá, ūsā s̄icār̄bíro wācūrémēna ūmā s̄iquērārē múā p̄top̄ bese, ticocori, ‘añuādacu’ jĩāwā. Cūā wáaadacua Bernabé, Pablo marĩ bayiró maĩrāmēna. ²⁶ Bernabé, Pablo s̄iār̄iquioro tiyira,

* 15:18 Amós 9.11-12.

Jesucristo marĩ Òpũyere buera. ²⁷ Judas, Silas ùsã tico-
cora wedeadacua atipũ maquẽrẽ. ²⁸ Ësãrẽ Espĩritu Santo
wãcũrẽ ticorobirora pee dutirẽ múãrẽ cũũricu. Ate bayiró
booré dí cure múãrẽ cũũada: ²⁹ Wáicura dii cúã weerirare
ticoariguere yaarijãña. Wáicura díre sñirijãña. Wáicura
dii díi cõãña maniré diiré yaarijãña. Æpërãména ñañaró
ñeeaperijãña. Múã ate dutirere tiirá, diamacú tiirá niĩadacu.
Nocõrõrã niĩã”,
jĩ jójayira.

³⁰ Cúã “wáara tiia” jĩ, Antioquíapũ wáajõãyira. Toopú
jea, basocãre neãduti, tiipũrẽ wiyayira. ³¹ Tiipũrẽ bueri
tũorá, wãcũtutuare ñeerã, ãñuró useniya. ³² Judas, Silas
profetas niijĩrã, yoari wedeyira. ãñuró wãcũtutuare, ãñuró
yeeripũnacutire ticonemoyira cúãrẽ. ³³ Yoasãñurĩ niyira
cúãmena. Too síro “wáara tiia” jĩ, wáajõãyira. Too macãrãpe
“Cõãmacũmena wáaya múãrẽ ticocorira pũtopũ” jĩcoyira.
³⁴ Silape “wáagu tiia” jĩpacyũ, “yũũ ãno pũtuáguda” jĩ,
pũtuájãyigu. ³⁵ Pablo, Bernabécã too Antioquíapũ pũtuájãyira.
Pau ãpërãména too macãrãrẽ Jesuyé quetire bueyira.

Pablo, Bernabé cãmerĩ cõãrigue

³⁶ Nocõrõ yoari siro, Pablo Bernabére jĩiyigu:

—Jãmũ sũcã, wáaco marĩ Jesuyé quetire bueré macãrĩcõrõ.
Jesuré padeonũcãrirare iñanetõãda, ¿deero niirecutimĩ cúã?
jĩrã, jĩmiyigu.

³⁷ Bernabé néewadugamiyigu Juan Marcove. ³⁸ Pablope
jĩiyigu:

—Too sugueropũ bueyapacutiriwi cũũ. Panfliapũ marĩ
niirĩ, cõãcorũtaatiwi. Marĩmena wáanemorĩ booríga, jĩiyigu.

³⁹ Cúã basiro bayiró cãmerĩ wedese, cúa, cãmerĩ cõãjãyira.
Bernabépe dooríwũmena Chipre nũcãrõpũ Marcove
néewayigu. ⁴⁰ Pablope Silare beseyigu. Jesuré padeorá
“Cõãmacũ cũũ ãñurẽ ticoréména múãrẽ cotearo” jĩ sãibosári
siro, wáajõãyigu. ⁴¹ Wáa, Siria, Cilicia ditapũ netõwáyigu.
Jesuré padeorãre wãcũtutuare ticonemoyigu.

16

Silas, Timoteore Pablo néewarigue

¹ Pablo Derbe, Listra macãrĩpũre jeayigu. Toopú sícũ Jesuré
padeogãre buajeáyigu. Cũũ wãmecutiya Timoteo. Cũũ
judíoayo Jesuré padeogó macũ niyigu. Pacupé griegoayũ
niyigu. ² Jesuré padeorá Listra, Iconio macãrã cũũrẽ “ãñunĩ”
jĩ wedeseyira. ³ Pablo cũũrẽ bapacutiaro jĩgũ, néewadugayigu.
Judíoare tiigú, Pablo Timoteo cõnerígu yapa macã caserõre

widecõãdutiya. Judíoa niipetira tiidita macãrãpe Timoteo pacu griegoayu niirére masíyira. ⁴ Teero tiitóa, macãrãpüre netõwáyira. Jerusalén macãrã Jesús beserira, ãpërã butoá dutirá dutiré cūūriguere wede, “teeré tiyá” jīnetõwayira. ⁵ Teero tiirá, Jesuré padeorá wãcūtutuanemoyira. Jesuré padeodúriyira. Búrecoricõrõ ãpërãcã Jesuré padeonucãyira.

Pablo quẽẽgũ tiiróbiro Macedonia macãrẽ ññarigue

⁶ Too síro cūã Asia ditapu Jesuyé quetire buera wáadugarare Espíritu Santo cãmotáyigu. Teero tiirá, Frigia, Galacia ditape tããtãwa, ⁷ Misia dita táariropu jeayira. Toopú jea, Bitinia ditapu wáajõãmiyira. Espíritu Santo toopucãrẽ wáadutiyaigu. ⁸ Teero tiirá, Misia netõwá, búawayira Troaspu. ⁹ Toopú ñami Pablo quẽẽgũ tiiróbiro sícũ Macedonia dita macũ cūũ puto wedesenucũrĩ ññayigu:

—Ûsã Macedonia macãrãrẽ tiiapugu tĩãatiya, jīyigu.

¹⁰ Cūũ quẽẽrõpu tiiróbiro ññaãri siro, máata ùsãrẽ néewaadariwure ãmaãwũ.* “Cõãmacũ marĩrẽ Macedonia macãrãrẽ Jesuyé ãñurẽ quetire wededutigu tiijĩyĩ”, jī wãcũwũ.

Filipospu Lidia padeonucãrigue

¹¹ Ûsã Troaspu niirãrã dooriwa mena diamacãrã Samotracia nucãrõpu wáajõãwũ. Apebúreco Neápolis macãpu wáawũ. ¹² Too macãrã Filipospu maajeáwũ. Romanuã tiirí macã niã. Macedonia ditapure Filipos búri niirí macã mee niã. Tiimacãpüre síquẽ burecori putuáwũ. ¹³ Judíoa yeerisãri bureco niirĩ, tiimacãrẽ witiwa, día wesapu jeawũ. “Judíoa súubusero toopú niibocu”, jī wãcũwũ. Numiã neãñirare buajeá, cūãmena dui, wedewũ cūãrẽ. ¹⁴ Toopüre sícõ Tiatira macã macõ niiwõ. Coosuti wapapacãre sõã ñiisãñure dúago niiwõ. Cõãmacũrẽ padeogó niiwõ. Coo wãmecutiwo Lidia. Coo Pablo wederere tũorí, Cõãmacũ coore ãñurõ tũonunãseri tiiwí. ¹⁵ Coore, cooya wii macãrãrẽ wãmeõtiari siro, ùsãrẽ jīiwõ:

—Yũre “diamacãrã Jesuré padeogó niyo” jī wãcũrã, jãmu, yáa wiipũ putuáya, jīiwõ.

Coo bayiró putuáadutiri tũorá, putuáwũ.

Pablöre, Silare peresuwiipũ sõnecorigue

¹⁶ Sicabũreco ùsã Cõãmacũrẽ súubuseropu wáara, sícõ numiõ wãtĩ sããnorigore bocawũ. Coo ãpërãrẽ dutiapenori basoco niiwõ. Wãtĩ masiré ticorëmena too síropu wáaadarere wedemasíwõ. Coo teero wederëmena coore dutiaperã pairó niyeru wapaséwa. ¹⁷ Pablöre, ùsãrẽ bayiró busurõmena jīñunãsewo:

* **16:10** Lucas atipũ jóarigu Troaspu niijĩyĩ. Pablo toopú jeari, Lucas cūãmena wáyigu Macedoniapũ.

—Āniā Cōāmacū ūmūāsepu niigūrē padecotera niīya. Cōāmacū basocāre netōnére quetire wedeeya, jīwō.

¹⁸ Pee burecori teero jīnūnūsewo. Pablope pāsuti, cāmenucā, wātī coomena niigūrē jīwī:

—Mūu coomena niigūrē Jesucristo wāmemena witiwadutia, jīwī.

Máata witiijōārigū niīwī.

¹⁹ Coore dutiopera “deero tii niyeru wapatānemoricu coomena” jīwā. Teero tiirā, Pablo, Silare ñee, tiimacā decopu dutirāpūre néewawa. ²⁰ Queti beserí basoca pātopūre néeeja, jīwā:

—Āniā judíoa niīya. Marīya macā macārārē wedeñañorā tiīya. ²¹ Apeyé niirecutirere bueeya. Marī romanuā niijīrā, teero niirijārō booa. Marī teerē tiimasīria, jīwā.

²² Toopú neāāriracā Pablo, Silamena cúajōāwā. Queti beserí basoca Pablo, Silare cúāye sutire tuuwéduti, tādutíwa. ²³ Cúārē bayiró tānatóa, peresuwiipū tuunécōñecowa. Tiiwí coterí basocāre dutiwitíwari jīrā, āñurō biajādutiwa. ²⁴ Cúā teero jīrī tūogú, peresuwii coterí basocū niituri tatiapū tuunécōñecoyigū cúārē. Pūagú yucūgū tusure coperi watoapū cúāye dūporire súucūduti, siatú, biadūpójāyigū.

Cōāmacū dita cāmeñarī tiirígue

²⁵ Ņami deco Pablo, Silas Cōāmacūrē sāi, basapeoyira. Āpērā peresu niirā cúā basari tūoyira. ²⁶ Wācūña manirō dita bayiró cāmeñayiro. Cúā niirí wii maquē botarí cāmeñayiro. Máata tiiwí biare sopepāmarī pāōpetijōāyiro. Niipetira peresuwiipū niirārē cōmedárimena siatúarigue jōāpetijōāyiro. ²⁷ Tiiwí coterí basocū wācā, tee pāōārigue soperire ñña, “dutipetijōāya” jī wācūmiyigū. Teero tiigú, cuigū, cūū basiro espada née, sīāgūdu tiimíyigū. ²⁸ Pablope cūūrē bayiró wedeseremena jīiyigū:

—Mūu basiro ññañarō tiiríjāña. Ūsā ānopá niipetijāā, jīiyigū.

²⁹ Teero jīrī tūogú, cúārē coterí basocūpe sīāwócore néeatiduti, sīācutásāyigū Pablo, Silas niirōpū. Cuigū, bayiró ñapōpigūra, cúā pūto ñicācoberimena jeacūmuyigū. ³⁰ Too síro wāmūnucā, cúārē néewitiwa, sīñāyigū:

—¿Deero tiibógari yūu, Cōāmacū yūure netōnéārō jīīgū?

³¹ Cúā yūuyira:

—Mūu ūsā Ōpū Jesuré padeogú, netōnénogūdacu. Mūuya wii macārācā padeorá, netōnénoādacua, jīiyira.

³² Cūūrē, cūūya wii macārārē Cōāmacūye quetire wedeyira. ³³ Ņami tii horara cúā tānaārigue cāmirē cosegūdu néewayigū. Coseári siro, máata cūū, cūūya wii macārā wāmeōtinoyira.

34 Tiiwií coterí basocꝰ cūñya wiipꝰ néemuãwa, cúãrē yaaré ecayíꝰ. Cūñ, cūñya wederamena bayiró useniýira Cõãmacūrē padeonꝰcãrã.

35 Bóeri queti beserí basoca tiimacã coterí basocare jĩyira:
—Ĩniãrē wionécodutira wáaya, jĩyira.

36 Tiimacã coterí basoca toopú jea, cúã jĩãriguere tiiwií coterí basocare wedeyira. Teeré tꝰo, cūñꝰ Pablöre wedeyigu sáa:

—Múãrē queti beserí basoca “wionécoaro” jĩãrira niiãwã. Teero tiirá, ãñurõ wáaya, jĩyigu.

37 Pablope tiimacã coterí basocare jĩyigu:

—Ûsã romanuã niipacari, queti beserí basoca ùsã tiiãriguere beseripacara, ùsãrē basocá ĩñacoropꝰ tãnarĩ tiiãwã. Peresuwiipꝰ tuunésõnecori tiiãwã. Mecūtígã ùsãrē basocá ĩñahẽrõꝰ wionécodꝰgacua. Niiria. Cúã basiro atijĩrã, ùsãrē néewionecora atiaro, jĩyigu.

38 Tiimacã coterí basoca queti beserí basocare wedera wáayira.

—Ĩniã “romanuã niiã ùsã” jĩ wedeawã, jĩyira.

Teeré tꝰorá, queti beserí basoca cuiyira. 39 Tiiwiipú jea, cúãrē acabóre sãiyíra. Sãitõa, cúãrē peresuwiipꝰ niirãrē néewioneco: —Atimacãrē niirijãña; wáaya, jĩyira.

40 Pablo, Silas peresuwiipꝰ niiãrira wáa, Lidiaya wiipꝰ sããwayira sũcã. Toopú Jesuré padeorãre ĩña, wãcütutuare tico, wáajõãyira.

17

Pablo Tesalónicaꝰ tiiríque

1 Pablo, Silas netõwáyira Anfípolis, Apolonia macãrĩrē. Too netõwá, jeayira Tesalónica macãꝰ. Tiimacãꝰre judíoa neãrí wii niyiro. 2 Pablo cūñ tiirucúrobirora tiiwiipú sããwayigu. Itiã semana cúã yeerisãre bũrecoricõrõ Cõãmacũye queti jóaripũ maquẽrē wedeyigu. 3 Tiipũ maquẽrē cúãrē wede, “Cõãmacũ beseriguere ñañarõ netõ diari siro, masãgũdaqui” jĩ wedeyigu.

—Jesús ꝰñũ múãrē jĩãrigꝰ Cõãmacũ beseriguera niiĩ, jĩyigu.

4 Cūñ wederi tꝰorá, sĩquẽrã judíoa “teerora niiã” jĩ, Pablo, Silamena niinꝰcãyira. Teero biiri ꝰau griegoa Cõãmacūrē padeorá, ꝰau ꝰꝰatí macãrã numiã cúãmena niinꝰcãyira. 5 Teero tiirá, ãꝰẽrã judíoa ĩñatutiyira Pablo, Silare. Teero tiirá, ãmũã daderãre, ñañarã niisodeaatirare néõ, tiimacã macãrãrē cúaaro jĩrã, acaribídutiyira. Cúã cúara, Jasónya wiipꝰ wáayira. Pablöre, Silare basocá decopꝰ néewaadara ãmaãrã wáamiyira.

⁶ Buaríyira. Cúãrẽ buahéra, Jasónrẽ, ãpẽã Jesuré padeoráre ñee, wéewayira. Acaribíwa, tiimacã dutirá p̄top̄u jea, wedesãyira:

—Ñiã niipetiro cúã wáarop̄ure wedemecũõrã tiicúa. Maríya macãrẽ teorora tiijeáaya. ⁷ Jasón cúãrẽ cũũya wiip̄u c̄oárigu niíawĩ. Cúã niipetire romanuã õp̄ũ dutirere netõnucãrã tiíawã. “Ãp̄i õp̄ũ niĩ, Jesús wãmecutigu” jĩrã tiíawã, jĩyira acaribíremena.

⁸ Cúã teero jĩrĩ tuorá, niipetira, cúãrẽ dutirácã dee tii masĩriyira. ⁹ Jasónrẽ, cũũ menamacãrãrẽ niyeru cũũdutyira cúãmena.

—Ate wisióre quẽnojeárip̄u, wiyaáda múãrẽ tee niyerure, jĩyira.

Niyeru cũũari siro, cúãrẽ duujãyira.

Pablo Bereap̄u tiirígue

¹⁰ Máata tiiñamirã Jesuré padeorá Pablo, Silare wáadutyira Berea macãp̄u. Toop̄u jea, judíoa neári wiip̄u sããwayira.

¹¹ Berea macãrãpe Tesalónica macãrã nemorõ basocá ãñurã niyira. Cúã wederere tuouseníyira. Teerẽ tuorá, ¿diamacũrã niimĩ? jĩ masĩdugara, búrecoricõrõ Cõãmacũye queti jóarip̄urẽ teero buerucujãyira. ¹² Teero tiirá, pāu Jesuré padeonucãyira. Basocá ãñurã griegoa numiã, ãmũcã pāu padeonucãyira.

¹³ Tesalónica macãrã judíoa Pablo Bereap̄u “Cõãmacũye quetire wedegu tiíayigu” jĩrere tuoyira. Teero tiirá, toop̄u wáayira. Wedemecũõ, cúari tiyira. ¹⁴ Teero tiirí ñnarã, Jesuré padeorá máata Pablora día pairímap̄u wáadutyira. Silas, Timoteo tiimacãp̄ura p̄tuájãyira. ¹⁵ Pablora néewarira Atenasp̄u jea, cũũrẽ toop̄u cũũjã, cãmecóp̄tuayira. Cũãmenarã Pablo queti ticocoyigu:

—Boyero Silas, Timoteo atiaro ãnop̄u, jĩyigu.

Pablo Atenasp̄u tiirígue

¹⁶ Pablo Atenasp̄u cúãrẽ yuegu, tiimacã macãrã pee cúã padeorá weerirare ñnagũ, bayiró wãcũyigu. ¹⁷ Teero tiigã, judíoa neári wiip̄u sããwa, judíoamena, ãpẽã Cõãmacũrẽ padeorãmena wedeseyigu. Búrecoricõrõ macã decop̄u cũũ buajearamena wedeseyigu. ¹⁸ ãpẽã epicúreoyere buerá, estoicoyere buerá Pablomena wedeseyira. Cũũ Jesuyé quetire, diarirap̄u masãrere wedeyigu cúãrẽ. Cúã basiro cãmerĩ sãĩñáyira:

—¿Deero jĩĩdugagu tiii ãni, teero wedeseãmajãgũ? jĩyira.

ãpẽãpé jĩyira:

—Apeditã macãrã cúã padeoráye maquẽrẽ wedesegu niitu niĩ, jĩyira.

19 “Jāmu” jīī, cūūrē néewayira Areópago buropu, dutirá neārucuropu. Cūūrē jīīyira:

—Muu mama bueré wederere tuodugága. 20 Muu tuoýa maniriguere wedesea. Teeré masīdugaga. ¿Deero jīīdugaro tiii? jīīyira.

21 Atenas macārā, aperó macārā toopú jea niirā mama queti dícuere tuo, wedese usenicua.

22 Pablo Areópagopu neārā decopu wāmupucā, jīīyigu:

—Múā Atenas macārā, múāyarare bayiró padeóa, yuu īñarī. 23 Yuu īñanetōgū, múā súubuserere īñagū, sicaró múā súubuseropu jóaturiguere īñāwū: “MASIÑA MANIGÛRE SÚUBUSERO NIIĀ”, jīī jóaturigue niiāwū. Múā masīripacara súubusegurena yuu múārē wedea.

24 Cōāmacū atibúrecore, atibúrecopu niirécārē tiirígu niiwī. Őmūāse, atiyepá Őpū niīī. Teero tiigú, basocá cúā tiiré wiserire niiriqui. 25 Marī paderémēna cūūrē tiīápumasīña manicú. Apeyenó dusarícu cūūrē. Cūū niipetirare catiré, yeerisāre, apeyé niipetirere ticoqui.

26 Sīcū basocúmenarā niipetire pōnarī macārā wáari tiirígu niiwī. Cúārē atibúreco niipetiropu wáa, niirī tiirígu niiwī. Cūūrā niipetire pōnarīrē “atīditapú nocōrō yoari niīādacua” jīī cūūrígu niiwī. 27 Cōāmacū teero tiirígu niiwī, cūūrē āmaāārō jīīgū. Āñurō āmaāmasīhērā niipacara, buabócuā. Cūū marī sīquērā putogā niiqui. Yoaropu niiriqui. 28 Cūū tutuaremena marī cati, wáamasī, niīā. Múā basarére jóarira biiro jóarira niiwā: “Marīcā cūū pōna niīā”. 29 Marī Cōāmacū pōna niijīrā, oro, plata, ūtāmena tiirírare “Cōāmacū niīī” jīī wācūrijārō booa. Marī wācūrēmēna Cōāmacū queorére tiimasīricu. 30 Cōāmacū too suguero macārāpūre cūūrē masīrijīrā, cūū dutirére tiihérare teero īñajārigu niiwī. Atitóre niipetirare niipetiropūre cúā ñañaré tiirére wācūpati, wasodutíqui. 31 Cōāmacū niipetirare wapa tiīadari burecore besetoayigu. Tiibureco jeari, queoró jīīrēmēna wapa tiigúdaqui. Cūū beserigūmena teero tiigúdaqui. “Cūūrā múārē wapa tiigúdu niīī” jīī ēñogú, diarigūpūre masōrigu niiwī, jīīyigu Pablo.

32 Diarirapu masārere wederi tuorá, sīquērā buijāyira. Āpērāpé: —Too síro muu wedeseri tuoáda teeréja, jīīyira.

33 Pablo cúā too niirīrā, wáajōāyigu. 34 Sīquērā Jesuré padeó, Pablōre nūnuyíra. Sīcū Areópagopu dutirāmēna neārucugū niiyigu. Cūū wāmecutiyigu Dionisio. Apegó Dámaris wāmecutiyigo. Āpērā cúāmenā niiyira.

1 Too síro Pablo Atenaspᵘ niiārigᵘ Corinto macāpᵘ wáajōāyigᵘ. 2 Toopú jeagᵘ, judíoayᵘ Ponto dita macūrē buajeáyigᵘ. Cūñ wāmecutiyyigᵘ Aquila. Pablo toopú wáadari suguero, Claudio romanuā ōpᵘ judíoa Romapᵘ niirārē witudutyigᵘ. Aquila, cūñ nᵘmo Priscilamena Italiapᵘ niiārira witi, jeayira tiimacā Corintore. Pablo cūārē ñagᵘ wáayigᵘ. 3 Cūñ cūñ paderénorā padegú nijjigᵘ, cūāmena padegudᵘ putuáyigᵘ. Wáicura caserimena wiseri tiirá niyira. 4 Judíoa yeerisāre burecoricōrō cūñ neārí wiipᵘ wedegᵘ wáayigᵘ. Judíoare, judíoa niihērārē padeodugári tiidugágu tiimíyigᵘ.

5 Silas, Timoteo Macedoniapᵘ niiārira jeari, Pablo wederé dícu wedeyigᵘ. “Jesús Cōāmacū beserigᵘ niī”, jīñ wedemiyigᵘ judíoare. 6 Cūñpe cūñ wederére cāmotānucāyira. Cūñrē ñañarō jīyira. Teero tiigú, Cōāmacū cūārē ñañarō tiidadarere ēñogú, cūñ sotoá sññañirore, tuuwé páabateyigᵘ. Cūārē jīyigᵘ:

—Múā pecamerᵘ wáari, múāye wapa niīadacu; yé wapa mee niīadacu. Teero tiigú, mecūāmena judíoa niihērārē wedegᵘ wáaguda, jīyigᵘ.

7 Tiiwíi niiārigᵘ witiwayigᵘ. Apewíi putogā niirí wiipᵘ sññawayigᵘ. Tiiwíi Ticio Justoya wii niyyiro. Cōāmacūrē padeogú niyyigᵘ cūñ. 8 Judíoa neārí wii dutigú, cūñya wii macārāmena Jesuré padeoyíra. Cūñ wāmecutiyyigᵘ Crispo. Pau too macārācā Pablo wederére tuorá, Jesuré padeoyíra. Padeó, wāmeōtinoyira.

9 Sicañami Pablo cānirípacᵘ, quēēgᵘ tiiróbiro Jesús cūñrē wederi tuoyigᵘ. Cūñrē jīyigᵘ:

—Cuirijāña. Yéere wederucujāña. Wededujā tiirijāña. 10 Yᵘᵘ mᵘᵘmena niirucujāñ. Basocá mᵘᵘrē ñañarō tiimasñricua. Atimacārē paᵘ yᵘᵘre padeoádara niīya, jīyigᵘ.

11 Teero tiigú, Pablo sicacūma apecūmá deco toopú putuáyigᵘ. Cōāmacūye quetire bueyigᵘ.

12 Teeburecorire sícū Acaya dita dutigú niyyigᵘ. Cūñ wāmecutiyyigᵘ Galión. Cūñ dutigú niirito, judíoa sícārībíro wācūrā Pablöre ñee, queti beserópᵘ néewayira. 13 Galiónrē jīyira:

—Ñni Cōāmacūrē padeodutíre romanuā ōpᵘ dutirére netōnucāre niī, jīyira.

14 Pablo wedegudᵘ tiirí, Galión judíoare wedesuguecojāyigᵘ:

—Ñni apeyenó ñañoātā, basocāre ñañarō tiiātā, múārē aññurō tuobóajiyu. 15 Múāye, múā judíoa dutiré niirí, múā basiro quēnoñá. Yᵘᵘ teenórē besegudᵘ mee niī, jīyigᵘ.

16 Cūñ queti beserópᵘ niiārirare cōāwionecojāyigᵘ. 17 Niipetira Sóstenes judíoa neārí wii dutigúre ñee, queti beserí wii díamacū páayira. Galiónpe “cūñ booró tiiáro” jījāyigᵘ.

Antioquíaru Pablo coepatúarigue, too síro cūñ wedewanemorigue

¹⁸ Pablo peeburecori putháyigu Corintopu. Too síro Jesuré padeoráre “wáagu tiia” jĩ, dooríwumena wájõãyigu Siria ditapu wáagu. Priscila, Aquila cūmēna wáyira. Cencreapu búawasugueyira. Toopú Pablo Cõamacūrē “biiro tiigúda” jĩrirobirora tiigú, cūñ póare pedecõãjãyigu. ¹⁹ Too macārã Éfesopu tĩãjeayira. Tiimacãpu Pablo cūyigu Priscila, Aquilare. Cūñpe judíoa neārí wiipu sããwa, judíoare wedeyigu. ²⁰ Cūñrē yoasãñurĩ puthádutimiyira. Cūñpe booríyigu.

²¹—Jerusalénpu yñre wáaro booa, bosebureco ññagũ wáagu. Múãrē ññagũ atinemogüdacu, Cõamacũ boorí, jĩyigu.

“Wáagu tiia” jĩ, wájõãyigu dooríwumena. ²² Cesareapu jea, Jerusalénpu maawáyigu. Toopú Jesuré padeoráre añudutiyigu. Too macũ Antioquíaru wájõãyigu. ²³ Toopúre péero nií, wájõãyigu sũcã. Galacia dita maquē macārĩrē, Frigia dita maquē macārĩrē netõwáyigu. Niipetira Jesuré padeoráre wãcütutuare ticonemoyigu.

Apolos Éfesopu buerigue

²⁴ Tíatore judíoayu Alejandría macã macũ Éfesopu jeayigu. Cūñ wãmecutiyigu Apolos. Cūñ añurõ wedemenigũ niiyigu. Cõamacũye queti jóaripũ maquērē añurõ masígú niiyigu. ²⁵ Marĩ Òpũ “biiro niirecutiro booa” jĩrēre buenorigu niiyigu. Juan basocáre wãmeõtigu buerigue díçure masĩpacu, diamacú Jesuyére bueyigu useniremena. ²⁶ Cūñ judíoa neārí wiipu cuire manirõmena wedenucáyigu. Priscila, Aquila cūñrē tuo, néewa, Cõamacũye quetire añurõ diamacú wedenemoyira.

²⁷ Cūñ Acayapu “wáagudu tiia” jĩrĩ, Jesuré padeorá “añurõ wáaya” jĩyira. Cūñrē paperapũ jóabosayira. Jesuré padeorá Acayapu niirãrē “Apolore añurõ bocaya” jĩ jóayira. Cūñ toopú jeagu, Cõamacũ tiápurementa Jesuré padeoráre añurõ tiápuyigu.

²⁸ Cūñ niipetira ññacoropu judíoare cūñ wedemeniremena docacũmurĩ tiyígu. Cõamacũye queti jóaripũpu cúãrē bue, “Jesús Cõamacũ beserigu niĩ” jĩrēre ññoyígu.

19

Éfesopu Pablo buerigue

¹ Apolos Corintopu niirito, Pablope ãmñãreburire netõwá, Éfesopure jeayigu. Toopú síquērã Cõamacūrē padeoráre buajeáyigu. ² Cúãrē sãññáyigu:

—Múã Cõamacūrē padeorí, ¿Espíritu Santo múãmena niñncãrĩ? jĩyigu.

Cúãre yñyira:

—Ōba. Ɔsã Espíritu Santo niirére tʊohéra niitʊ, jĩyira.

³—Too docare ¿noã wederiguere padeojĩrã, wãmeõtidutiri? jĩyigu.

—Juan wederiguere padeojĩrã, wãmeõtidutiwʊ, jĩyira.

⁴ Pablo jĩnemoyigu:

—Juan basocáre wãmeõtiyigu. Teeména cúã ñañaré tiirére wãcũpati, wasorére ẽñoýira. Juan biiro wedeyigu: “Yʊ siro ăpĩ atigũdaqui. Cũũrẽ padeoyá”, jĩyigu. Cũũ teero jĩ wederiguera niĩ Jesús, jĩyigu.

⁵ Cũũ teero jĩrĩ tʊorá, Jesús wãmemena wãmeõtidutiyira.

⁶ Pablo cúãrẽ ñaapeóri, Espíritu Santo cúãpũre niigũ diijeáyigu. Ɔpẽrã basocáye wedeserere masĩripacara, wedesenũcãyira. Cõãmacũ wededutirere wedeyira. ⁷ Cúã niipetira niirã, doce ămũã niiyira.

⁸ Pablo tiimacãpũ judíoa neãrĩ wiipũ wáarucuyigu. Ɔtĩãrã muĩpũrã tiwiipũre cuire manirõmena wedeyigu. “Cõãmacũ dutiré basocãpũre niĩadare jeatoaa” jĩréména Jesuré padeorĩ tiijãdugagu tiiyigu. ⁹ Sĩquẽrã cúũ wederére tʊodugãriyira. Padeorĩyira. Mama buerére basocá tʊocóropũ ñañarõ wedeseyira. Teero tiigá, Pablo witiweojõãyigu; Jesuré padeorãre néewitiwayigu. Bárecoricõrõ Tiranoya wiipũ neãyira. Tiiwiĩ buerĩ wiipũ bueyigu sũcã. ¹⁰ Pũacãmá bueyigu. Teero tiirã, tiidita Asia macãrã tʊopetijõãyira Jesuyé quetire. Judíoa, judíoa niĩhẽrãcã teeré tʊoyira.

¹¹ Cõãmacũ cúũ sĩcũrã tiimasĩrere Pablomena tiiẽñooyigu. Cũũmena iñaña manirére tiiyigu. ¹² Cũũ paacõãre caserire, cúũya õpũũ pẽniãrigue caserire néewayira diarecutirare. Teeména netõnýira; wãtĩã sããnorirare cõãwionecoyira.

¹³ Sĩquẽrã judíoa wáanetõrã wãtĩãrẽ cõãwionecora niiyira. Cúã marĩ Ōpũ Jesús wãmemena wãtĩãrẽ cõãwionecodugamiyira.

—Jesús Pablo wedewarucugu wãmemena múãrẽ witiwadutia, jĩmiiyira wãtĩãrẽ.

¹⁴ Teerora tiirã tiimiyira Esceva põnacã. Esceva judíoayũ, paiaré dutigá niiyigu. Cũũ põna siete niiyira. ¹⁵ Cúã teero tiirĩ, wãtĩ cúãrẽ yũnyigu:

—Jesuré yũũ masĩã. Pablocãrẽ masĩã. ¿Múãpeja noãno niĩ? jĩyigu.

¹⁶ Basocú wãtĩ sããnorigu cúãpũre bupuñápeayigu. Cúã niipetira nemorõ tutuanetõncãjãyigu. Cúãrẽ ñañarõ peti tiiyigu. Sutimanĩrã, cãmicutira tiwiĩ niĩãrira cutucówitiwayira. ¹⁷ Cúãrẽ teero wáare quetire Éfeso macãrã tʊopetijõãyira. Niipetira judíoa, judíoa niĩhẽrãcã tʊoyira. Bayiró cuiyira sãa. Marĩ Ōpũ Jesuyére ãñurõ quioníremena wedeseyira sãa.

18 Pau too sugueropu Jesuré padeonacārira jea, cūã ñañaré tiirére wedeyira. 19 Pau yaso doarira cūã bueré papera tutirire néeneō, sócōãjāyira niipetira ññacoropu. Teetutiri wapa cūã bapaqueori, “cincuenta mil” niyeruquiri plataquiri wapatimiyiro. 20 Ateména marĩ Ōpūye queti sesajōārō tiiyiro. Cōãmacū tutuaremena pau padeonemórã tiiyira.

21 Ate wáari siro, Pablo wācūyigu: “Yuu Jerusalénpu putuawaguda. Toopá wáadari suguero, Macedonia, Acaya ditapu ññanetōgū wáaguda. Jerusalénpu jea, niĩari siro, Romapu ññagū wáaro boocú”, jĩ wācūyigu. 22 Teero tiigú, puarã cūūrē tiiapurare ticocosugueyigu Macedoniarpu. Cūã niyira Timoteo, Erasto. Cūūpe putuájāyigu ména toopá Asia ditapu.

Éfesopu cúasore wáarigue

23 Tiátorena mama bueré padeorémena bayiró cúasore wáayiro. 24 Cúasori tiinucāyigu sīcū plata padegú. Cūū wāmecūtiyigu Demetrio. Platamena cūã padeogóya wii tiiróbiro biiré wiserigā tii, dúagu niyigu. Cūã padeogó weerigo wāmecūtiyigo Artemisa. Tee wiserigārē dúara, Demetrio, cūūrē padecoteracā pairó wapatárucuyira. 25 Cūūrē padecotera, āpērã plata paderáre néōyigu. Cūārē jĩyigu:

—Múã añurō masiã: Marĩ ate paderémena añurō wapatá niijāmiã. 26 Año Éfesopure Pablo paure cūū wederémena nunurĩ tiitóai méé. Año Asiapucārē múã ññarōbirora, teero biiri múã tuoróbirora pau niicua. Basocá tiiriraja “padeorá mee niĩya” jĩñawĩ cūūdu. 27 Ate bayiró quioa. Marĩ tiiré buri niiré putuábocu. Artemisa aññunetōjōãgōya wiicā buri niirí wii putuábocu. Coó Asia macārã padeogó niipetira atibúreco macārã padeogó niyo. Coó uputí macō niirére basocá ñañarō wedesenacārĩ, buri niiré putuábocu, jĩyigu.

28 Cūū teero jĩrĩ tuorá, bayiró cúa, acaribiyira:

—Artemisa aññunetōjōãgō Éfeso macārã padeogó niyo, jĩyira.

29 Cūã acaribíri, pau tiimacã macārãcã “¿deero wáai?” jĩ masiripacara, acaribípetijōāyira. Sīcāróména cūã neārōpu cutuwayira. Pablomena bapacutiwarirare bayiró ñee, néewayira. Cūã niyira Gayo, Aristarco. Macedonia macārã niyira. 30 Pablo basocá decopu sãñwadugamiyigu. Jesuré padeorápe cūūrē wáadutiriyira. 31 Āpērã Pablöre maĩrã queti ticocoyira. Cūã sīquērã Asia macārã dutirá niyira. “Pablo ũsã neārōpu sãñatirijãārō”, jĩcoyira. 32 Toopá niirã āpērã cūã booró acaribiyira. Āpērã apeyenó acaribiyira. Āpērãcã

teerora jĩãmajãyira. “¿Marĩ ãnopú deero tiirá neããrĩ?” jĩ masĩriyira. ³³ ãpẽrã judıoa Alejandrore ñabuayira. Basocã díamacũpu cũurẽ tuunéconucõcoyira, wedearo jĩrã. Cũãrẽ “ditamanıjõãña” jĩdugagũ, wẽẽtucomiyıgũ. “Ûsã wapa cãorıa”, jĩdugamiyıgũ. ³⁴ “Cũũ judıoayũ niĩ”, jĩ ñãmasırã, acaribınemoyira. Pua hora sıcãrĩbıro acaribıyira.

—Artemisa ãñunetõjõãgõ Éfeso macãrã padeogó niyo, jĩyira.

³⁵ Sıcũ tiimacã macãrãrẽ dutıgú too acaribırare ditamanırı tiıyıgũ. Cũãrẽ jĩyıgũ:

—Múã Éfeso macãrã, yũre tıoyá. Niipetiro macãrã ateré masıcua: Marĩ atimacã Éfeso macãrã Artemisa ãñunetõjõãgõ padeorı wiire coterá niıã. Coó queoré ãmuãsepu diıatirıguere coterá niıã. ³⁶ Sıcũ “teero mee niıã” jĩmasıriqui. Teero tiırá, nocõrõrã acaribıya. Ñũrõ wãcũsugueya, noo booró tiıãmarı jĩrã. ³⁷ Ñıã múã néeatıarira apeyé marı padeorı wıı maquẽrẽ yaarıarira niıãwã. Marı padeogõre ñãñarõ wedeserıarira niıãwã. ³⁸ Demetrio, ãpẽrã plata paderãmena wedesãre cãogú, queti beserõpu wãaaro. Tee niıãdarerena queti beseró, queti beserı basocacã niıyia. Toopú cãmerı wedesããrõ. ³⁹ Múã apeyenó sãıdugãra, atimacã macãrã dutırãmena cúã neãrõpu wedesera wãaya. Cũã múãrẽ wedeadacua. ⁴⁰ Mecũã marı acaribıarıguere romanuã dutırá marıre wedesãrıquıoro tiırá tiia. Marı teero petı acaribıro bauró acaribıãmajãrã tiıãwã. Teero tiırá, romanuã cúã wedesãrı, marıre deero jĩ yũmasıña maniãdacu, jĩyıgũ.

⁴¹ Teero wedeseyapacuti: —Nocõrõrã niıã, jĩyıgũ.

20

Macedoniapũ, Greciapũ Pablo wáarigue

¹ Cúasore petıarı siro, Pablo Jesuré padeorãre neãdutiıyıgũ. Cũãrẽ wãcũtutuare tıco, “wãagũ tiia” jĩ, Macedoniapũ wãajõãyıgũ. ² Too maquẽ macãrıpu netõwãgũ, too macãrãrẽ cũũ wederẽmena wãcũtutuare tıconemowayıgũ. Teero tiı, jeayıgũ Greciapũ. ³ Toopú itıãrã muıpũrã putuáyıgũ. Cũũ Sıriapũ doorıwũmena wãagũdu, judıoa cũurẽ sıãdugãre quetıre tıoyıgũ. Teero tiıgú, “Macedonia wáarımapura cãmerıtuãwagũda sũcã” jĩ wãcũyıgũ. ⁴ Cũũ wãari, ãpẽrã cũurẽ bapacutiwarira niıwã. Cũã niıwã: Sópater Berea macã macũ (cũũ Pirro wãmecutıgũ macũ niıwı); Segundo, Aristarco (cũã puarã Tesalónica macãrã niıwã); Gayo Derbe macã macũ; Timoteo; Tıquico, Trófımo (cũã puarã Asia macãrã

niiwã). ⁵ Cũã ãsã suguero wáa, Troaspu ãsãrẽ yuerira niiwã.*
⁶ Ûsã Filipospu pũtũáwũ. Toopú pã púuri tiirémena wáoya maniré pãrẽ yaarí bosebũreco ñãwũ. Nocõrõrã nii, wáajõãwũ dooríwũmena. Cinco bũreco siro jeawũ Troaspu. Toopú sica semana pũtũáwũ.

Troaspu Pablo ñãanetõgũ wáarigue

⁷ Yeerisãri bũreco niirí, ãsã neãwũ bocaadara. Apebũrecope Pablo wáagudũ niijĩgũ, cũãrẽ wedewi. Ñami deco niirí, wedegũ tiiwí ména. ⁸ Ëmũãrõ macã tatia ãsã neãrĩ tatiapũ pee sããwócorepa niiwũ. ⁹ Sícũ mamũ ventana soperũ duigú wũgoá jeanowĩ. Cũũ wãmecutiwi Eutico. Pablo yoari peti wedegũ tiirí, cãnicõnuãrigũ niiwĩ. Yerapũ ñaacodiawi. Cũũ duiariro itiácasa sotoapũ niiwũ. Cũãpe cõtudiwá, diaarigũpũre néemũõcowa. ¹⁰ Pablocã diiwáwi. Cũũ sotoa munibiá, cũũrẽ ñeediyo, cũãrẽ jĩwĩ:

—Nocõrõca ucũárijãña. Catijãí ména, jĩwĩ.

¹¹ Mũãwa, cũãrẽ pã bato, yaa, wedeseboejõã, wáajõãwĩ.
¹² Mamũpere wiipú néejõãwã. Cũũ catiri, ãñurõ yeeripũnacutira niiwã sũcã.

Troaspu niĩãrira Mileto macãrũ wáarigue

¹³ Pablo ãsãrẽ jĩrirobirora dooríwũmena cũũ suguero Asopũ wáajõãwũ. Pablo ãsãrẽ: —Yũũ maapũ wáa, Asopũ múãrẽ bocagũda, jĩwĩ.

¹⁴ Asopũ ãsãmena bũajeá, ãsã atiriwũpũ sããwĩ. Too síro Mitilenerũ tĩãwawũ. ¹⁵ Too macãrã apebũreco Quío nucũrõ díamacũpũ tĩãjeawũ. Maawáriwũ. Too macãrã apebũreco Samospũ tĩãjeawũ. Too macãrã apebũreco Miletopũ jeajõãwũ sáa. ¹⁶ Ûsã Miletopũ wáara, Éfesore diamacú netõjõãwũ. Pablo Asiapũ yoari pũtũádũgariwi. Cũũrẽ basioatã, Jerusalénpu Pentecostés bosebũreco ñãadũgawi.

Pablo Éfeso macãrã bũtoá dutirãre wedeyaponorigue

¹⁷ Pablo Miletopũ niigũ, Éfeso macãrã Jesuré padeorã bũtoá dutirãre atiduticowi. ¹⁸ Cũã jeari ñã, cũãrẽ jĩwĩ:

—Múã ãñurõ masĩcu yũũ múã watoapũre tiirécãtiriguere. Yũũ sicato Asiapũ jeagu, tée yũũ niitugũpũ tiitúcoriguere ãñurõ masĩcu. ¹⁹ Yũũ marĩ Òpũ dutiró tiigú, “ãpẽrã nemorõ ãñuré tiia” jĩ wãcũriwũ. Múãmena utiwũ. Judíoa yũũre ñãñarõ tiidũgari, ñãñarõ netõwũ. ²⁰ Niipetire múã ãñurõ niĩadarere wedepetijãwũ. Basocã neãrõpũ, múãye wiseripũ teero wederucujãwũ. ²¹ Judíoare, judíoa niihẽrãcãrẽ ateré sícãrĩbĩro wedewũ: “Múã ñãñaré tiirẽre wãcũpati, wasoyá;

* 20:5 Lucas atipũ jóarigu Filipospũ niijiyi, Pablo toopú jeari.

Cõamacũyere añurõ tiinucãña; Jesús marĩ Òpũrẽ padeoyá”, jĩ wederucujãwũ. ²² Yũũ mecãtigã wáagu tiia Jerusalénpu Espiritu Santo yũũre dutirirobirora. Toopú yũũre deero wáaro wáadacu masĩriga. ²³ Ate dícare masiã: Basocá ñañarõ netõrĩ tii, yũũre peresuwiipũ sõnecoadacua. Ateré macãricõrõ Espiritu Santo yũũre wedei. ²⁴ Ateré masĩpacũ, wãcũpatiria. Yũũ catirére maĩría. Marĩ Òpũ Jesús cũũ paderé cũũriguere peotídugaga. Cõamacũ basocáre netõnére quetire wededutiwi yũũre.

²⁵ Yũũ múã pũtopũ niigũ, Cõamacũ dutiré basocápũre niiãdare jeariguere wedewarucuwũ. “Múã sĩcũno yũũre ññanemicu sáa”, jĩ tũgueñajãga. ²⁶ Teero tiigú, mecũã múãrẽ wedea: Yũũ wederiguere tũorĩra pecamepũ wáari, yée wapa niiricu. ²⁷ Yũũ múãrẽ niipetire Cõamacũye quetire wederijã tiiríwũ. ²⁸ Teero tiirá, múã basiro coteya. Jesuré padeorí põna macãrãcãrẽ añurõ cote, buenemoña. Múãrẽ Espiritu Santo cũũrigũ niiwĩ, cũãrẽ ññanũnũsearo jĩgũ. Cõamacũ cũũ macũye díimena cũãrẽ cũũyara wáari tiirígu niiwĩ. Teero tiirá, oveja coterí basoca tiiróbiro cũãrẽ tiíápuya. ²⁹ Yũũ tũgueñarĩ, yũũ wáari siro, ãpẽrã jĩditorepira múãmena niirã jeaadacua. Yáíwa ovejare sĩãrã tiiróbiro múã Jesuré padeorére petirí tiidugáadacua. ³⁰ Siquẽrã múã menamacãrãcã wedewisioadacua, Jesuré padeorã cũãrẽ tũonũnũsearo jĩrã. ³¹ Teero tiirá, añurõ tũomasĩ niñña. Múã ateré acabóricu: Itiácũma múã niipetirare añurõ tiíadarere bóaneõremena búrecorí, ñamirĩ wedewũ.

³² Yũũ wáagu tiia. Cõamacũ múãrẽ añurõ cotearo. Cũũ maĩrẽ quetimena múãrẽ tutuare ticoaro. Tee queti múãrẽ wãcũtutuari, padeonemórĩ tiimasĩcu. Tee quetire padeorí, ãpẽrã Jesuré padeorãmena múãrẽ añuré ticogũdaqui Cõamacũ. ³³ Æpẽrãyé niyeru, oro, suti boonemósãriwũ yũũ. ³⁴ Múã masĩcu: Yée wãmorĩmena padewũ. Teemena yũũ, yũũ menamacãrã booríguenorẽ buawú. ³⁵ Niipetire yũũ tiiríguemena múãrẽ eñowú. Marĩ paderemena bóaneõrãrẽ tiíápuro booa. Marĩ Òpũ Jesús cũũ jĩriguere wãcũrõ booa: “Ticogúpe ñeegú nemorõ useniqui”, jĩyigu, jĩwĩ Pablo.

³⁶ Teeré jĩtoanũcõ, cũã niipetiramena ñicãcoberimena jeacũmu, Cõamacũrẽ sãiwĩ. ³⁷ Niipetira bayiró utiwa. Cũũrẽ pábua, wasopúro ùpũ tiiwá. ³⁸ Cũũ “múã yũũre ññanemicu sáa” jĩãriguere wãcũrã, nemorõ bóaneõrã pũtuáwa. Too síro dooríwũpũ cũũrẽ cũũcora wáawa.

21

Jerusalénpu Pablo wáarigue

1 ʘsā Éfeso macārã butoá dutirãre “wáara tiia” jĩtoa, dooríwupũ mũãsã, wáajõãwũ. Wáa, diamacũ wáa, Cos macãpũ jeawũ. Apebúreco Rodas macãpũ, too macārã Pátara macãpũ jeawũ. 2 Toopú Feniciapũ wáariwucare buajeáwũ. Tiiwupú mũãsã, wáajõãwũ. 3 Wáa, Chipre nucãrõrẽ ññawa, tiinucãrõ acuniñape putuáwũ. Too netowá, Siria ditapure jeawũ. Jea, Tiro macãpũ maajeáwũ. Toopú tiiwá macārã apeyé cúa néewariguere aramonecoadara tiiwá. 4 Toopú ʘsã Jesuré padeorãre ãmaã, buajeáwũ. Cúãmena sica semana putuáwũ. Cúã Espiritu Santo masirẽ ticorẽmena Pablõre “Jerusalénpũ wáarijãña” jĩmiwã. 5 Cúã teero jĩpacari, tii semana petirí, wáajõãwũ sũcã. Cúã niipetira, cúã numosãnumiã, cúã põna ʘsãrẽ bapacutibuawa macã wesapũ. Ditatuparipũ ñicãcoberimena jeacũmu, Cõãmacũrẽ sãiwũ. 6 Sãitóa, “wáara tiia” jĩ, dooríwucapũ mũãsãwũ. Cúãpe cúãye wiseripũ putuajõãwã.

7 Tiropũ niiãrira wáa, Tolemaida macãpũ jeawũ. Toopú Jesuré padeorãre añuduti, sicabureco putuáwũ cúãmena. 8 Apebúreco wáa, Cesareapũ jeawũ. Toopú jeara, Felipe Jesuyé queti wedegúya wiipũ sããwawũ. Felipe Jesuré padeorá siete yaaré batorira menamacũ niirigũ niiwĩ. Cũũ putopũ putuáwũ. 9 Cũũ põna numiã manmanirã bapari niiwã. Cúã profetas niiwã.

10 Yoari ʘsã niiripacari, sicũ Judeapũ niiãrigũ jeawi. Profeta niiwĩ. Cũũ wãmecutiwi Agabo. 11 ʘsã puto jea, Pabloyada siatúridare née, cũũ basiro cũũye dupori, cũũye wãmorĩpũ siatúwi. Siatútoa, ʘsãrẽ jĩiwĩ:

—Espiritu Santo jĩãwĩ yũre: “Judíõa Jerusalénpũ atidã õpũrẽ siatúadacua ãno mũũ siatúro tiiróbiro. Cũũrẽ judíõa ni-ihẽrãpũre ticoadacua”, jĩiwĩ Agabo.

12 Cũũ teero jĩrĩ tũorã, ʘsã Pablõre: —Jerusalénpũ wáarijãña, jĩmiwũ.

Cesarea macãrãcã: —Wáarijãña, jĩmiwã.

13 Cũũpe jĩiwĩ:

—Utirijãña. Yũre bayiró wãcũpatiri tiirã tiia. Jerusalénpũ Jesuyé wapa yũre siatú, sããdugápacari, wáguda, jĩiwĩ.

14 Cũũ “jáũ, ãñuã” jĩñhẽrĩ ññarã: —Cõãmacũ booró tiiaro, jĩjãwũ.

Nocõrõrã ditamanirã putuáwũ.

15 ʘsã too niiãrira ʘsãye ññanotoa, wáajõãwũ Jerusalénpũ. 16 Siquẽrã Cesarea macārã Jesuré padeorã wáawa ʘsãmena. Cúã ʘsãrẽ néewawa Mnasónya wiipũ. Cũũ Chipre macũ niirigũ niiwĩ. Yoari Jesuré padeogú niiwĩ. Toopú cãniwũ.

17 ʘsā Jerusalénpu jeari, Jesuré padeorá useniremena bocawa ʘsārē. 18 Apebúreco Pablo ʘsāmena Santiagore ññagũ wáawi. Toopú niipetira bũtoá dutirá niiwā. 19 Pablo cúārē añudutiwi. Judíoa niihērārē Cōāmacũ cūūmena tiiríguetōrō dmaró manirō wedemũññcāwī. 20 Teeré tũo, Cōāmacūrē usenire ticowa. Pablöre jĩwā:

—ʘsāya wedegu, mũũ masĩcu: Pau peti judíoa Jesuré padeorá niĩya. Cũã “Moisére dutiré cūĩriguere tiipetiro booa” jĩrā tiiya. 21 Cũã ate wedepatirere tũoáyira: Mũũ judíoa niihērāye ditapu niigũ, judíoa toopú niirārē Moisés dutirere “tiirijãña” jĩyiro. Cũã pñarē cñerigũ yapa macã caseróre “widetōññrijãña” jĩyiro. Teero biiri marĩ judíoa tiirécutirenocārē “tiirijãña” jĩyiro. Teeré tũoyira. 22 “¿Deero tiigúdari cũũ?” jĩ wedeseawũ ʘsā mũũrē. Cũã mũũ “ãnopú jeaayigũ” jĩrere tũoádacua. 23 Teero tiirá, ʘsā biiro wãcũñwã: ʘmũñ bapari Cōāmacūrē “biiro tiiáda” jĩñrira niĩwā. 24 Mũũ cúāmena Cōāmacũwiipũ wáari, añubocu. Mũũcã cúã tiiróbirora tiiyá. Cũã marĩ tiirénorē tiirá tiiwā. Atebúrecorire ññarē tiiríguere acabóre sãĩrã tiiwā. Niipetire wáicũra cúã Cōāmacūrē ticoadarare mũũ sãĩbosáya. Mũũ teero tiirí siro, cúã póare pedetōññdutiadacua. Mũũ biiro tiiríguere masĩrã, niipetira judíoa mũũye quetire “teero jĩñmajãrã tiijya” jĩñadacua. “Cũñcã Moisére dutiré cūĩriguere añũrō tiigú niĩ”, jĩñadacua. 25 Jesuré padeorá judíoa niihērãpere “biiro tiirí añũñadacu” marĩ jĩrĩguere jóacotoawũ: Wáicũraye diire sññirijãña. Wáicũra dii díi cõãña maniré diire yaarijãña. ãpērãména ññarō ññeaperijãña, jĩ jóawũ, jĩwā.

Pablöre peresuwipũ néewarigüe

26 Apebúrecope Pablo cúã baparire néewawi. Pablo cũũ ññarē tiiríguere acabóre sãĩtóari, Cōāmacũwiipũ sãñwayira. Pablo pairé wedeyigũ:

—Sica semana dũsaa añiã ññarē tiiríguere acabóre sãĩñdaro. Niituri bũrecore cúñcōrō wáicũrare sãñduti, ticoadacua Cōāmacūrē, jĩyigũ.

27 Cũã siete bũrecori peotíadara tiirí, judíoa Asia macãrã Pablöre Cōāmacũwiipũ niirĩ ññayira. Cũñrē ññarã, ãpērārē cúarosãrĩ tiiyira. Cũã cũñrē ññe, acaribiyira:

28 —ʘsāya wedera, tiipura atiya. ãñrã niĩ niipetiropũ niipetirare ññarō buewarucugũ. Cũũ marĩ judíoa maquērē, Moisére dutiré cūĩriguere, teero biiri atiwii maquērē ññarō wedesewarucuyigũ. Apeyeréja, griegoare atiwipüre

néesããwĩ. Cũũ biiro tiigú, atiwíi ñañaré manirí wiire ñañogú tii, jĩyira.

29 Ate suguero Trófimo Éfeso macũ Pablomena macãpu niirĩ ññayira. Teero ññarira niijĩrã, cúa “cũũrẽ Cõamacũwiipu néesããjĩyi” jĩ wãcũrira niimiwã.*

30 Cúa wedesãrĩ tuorã, niipetira tiimacã macãrã acaribíbatejõãwã. Cutujeáwa. Pablöre ñee, wéecowitiawa, téee Cõamacũwii sopeputõpu. Máata sopepãmarĩrẽ biajãwã. 31 Pablöre siããdarapu tiirí, ãpẽrã basocã surara dutigũpũre wedera wáarira niiwã:

—Niipetira atimacã Jerusalén macãrã neã, cúa, acaribíra tiiãwã, jĩyira.

32 Cũũ tee quetire tuogú, cũũyara surarare, cúaãrẽ dutirãre neõ, diiãti, cutuãtiwa cúa puõpu. Surara dutigú suraramena cutuãtiri ññarã, Pablöre páarira duujãwã.

33 Surara dutigú Pablo puõpu jea, surarare ñeeduti, puadã cõmedaména siatúdutiwi. Basocãre sãĩñãwĩ:

—¿Noã niĩ ãni? ¿Deero tiiãrĩ? jĩmiwĩ.

34 Basocãpe ãpĩ merẽã, ãpẽrãcã merẽã noo booró acaribíãmajãwã. Teero tiigú, surara dutigũpe ãñurõ tuobúariwi. Cũũyara surarare néewadutiwi cúa niirí wiicapu. 35 Tiiwíi muãwarõpu jeari, basocã bayiró tuudiyówa. Teero tiirã, surara Pablöre néeeapa néecomuãwã. 36 Niipetira cúa siro tuudiyóatira: —Sĩãcõãjãña, jĩ acaribíwa.

Pablo “уны wapa сuoría” jĩrrique

37 Tiiwiipú sõnecoadara tiirí, Pablo surara dutigũre sãĩñãyigu:

—Уны мннмена wedeseri, ¿ãñuniãdari? jĩyigu.

Cũũrẽ уныyigu:

—¡Ayo! Мннã griegoayere wedesemasĩjããyo. 38 ¿Мнн Egipto macũ ãsã romanuãrẽ cõãdugamirigu mee niĩ? Cũũ cuatro mil basocãre siãrẽpira dutigú niiyigu. Cũũyarare neõ, basocã manirõpu néewayigu, jĩyigu.

39 Pablo уныyigu:

—Уны cũũ mee niĩã. Judíoayn niĩã. Tarso Cilicia ditapu niirí macã macũ niĩã. Búri niirí macã macũ mee niĩã. Уны ãniãrẽ wededugaga. Мнн boorí, wedeguda, jĩyigu.

40 Surara dutigú “jáu” jĩyigu. Teero tiigú, too muãwarõpu nucũgũrã, wẽẽtucowí. Cúa ditamanirí ñña, hebreoayemena wedewi cúaãrẽ:

* 21:29 Cõamacũwii Jerusalénpu niimiri wiipũre judíoa niihẽrãrẽ sããwadutiriya.

22

1 —Yáa wedera, yuu pacusũmũã, yũre tũoyá ména. Yũũ mũãrẽ yée maquẽrẽ wedegũda, mũã yũre “wapa cũoríi” jĩĩrõ jĩĩgũ, jĩĩwĩ.

2 Cũũ hebreoayemena wederi tũorá, nemorõ ditamanijõãwã. Pablo cũãrẽ jĩĩwĩ:

3 —Yũũ judíoayũ niiã. Tarso Cilicia ditapũ niirí macãpũ bauáwũ. Atimacãpũ masãwũ. Gamaliel yũre buewi. Cũũ Moisés marĩ ñecũsũmũãrẽ dutiré niipetirere buepetijãwĩ yũre. Mũã atitóre Cõãmacũ dutirere tiirécũtirobirora yũcã ãñũrõ tiirucújãã. 4 Yũũ tiibũrecopũ mama buerere padeoráre ñañarõ tiirucúwũ. Siquẽrãrẽ siãdutiwũ. Ɛmũã, numiãrẽ ñee, cũãrẽ peresuwiipũ sõnecodutirucuwũ. 5 Paiaré dutigú, niipetira Judíoare Dutirá Peti “teerora tiiwĩ” jĩĩ masĩcua. Cũãrã yũre dutirépũrĩrẽ jóabosarira niiwã. Teepũrĩrẽ née, marĩya wedera Damascopũ niirãrẽ ticogũdu tiimíwũ. “Mama buerere padeoráre ñee, siatú, néewagũda Jerusalẽpũ, cũãrẽ ñañarõ tiidutiũdu”, jĩĩmiwũ.

Pablo wasoríque queti
(Hch 9.1-19; 26.12-18)

6 Maa wáagu, Damascopũ jeagũdu tiirí, coeritó niirĩ, wãcũña manirõ ãmũãsepũ bóediatu yuu pũto bayiró capemórõ bóewũ. 7 Teero wáari, yuu ditapũ ñaacũmujõãwũ. Sĩcũ yũre wedeseri tũowũ: “Saulo, ¿deero tiigú yũre ñañarõ tiinũnãsei?” jĩĩwĩ. 8 “¿Noã niĩ mũũ?” jĩĩwũ. “Yũũ Jesús Nazaret macã macũ mũũ ñañarõ tiinũnãsegũra niiã”, jĩĩwĩ. 9 Yũũmena wáariracã tee bóediatiriguere ñña, “cuijõããwũ” jĩĩwã. Cũũ yũũmena wedeseriguere “tũoríatu” jĩĩwã. 10 Yũũ cũũrẽ sãñãwũ: “Õpũ, ¿deero tiirí boogári?” jĩĩwũ. Cũũ yũre yũwĩ: “Wũmũnũcãña. Damascopũ wáaya. Toopũ mũũrẽ sĩcũ wedegũdaqui niipetire mũũ tiiãdare Cõãmacũ quẽnorere”, jĩĩwĩ. 11 Yũũmena wáarira yũre tũãwáta, Damascopũ wáara. Yũre asibatere capeari bauhéri tiiwũ.

12 Tiimacãpũre Ananías wãmecũtigu niiwĩ. Cõãmacũrẽ quioníremena padeogú, Moisére dutiré cũũriguere tiigú niiwĩ. Niipetira judíoa tiimacã niirã cũũrẽ “ãñũniĩ” jĩĩ ññawã. 13 Yũre ññagũ jea, yuu wesapũ nucũ, yũre jĩĩwĩ: “Yáa wedegũ Saulo, ññamũõcoya sũcã”, jĩĩwĩ. Wãcũña manirõ cũũrẽ ññamũõcowũ. 14 Yũre jĩĩnemowĩ: “Tíatopũ Cõãmacũ marĩ ñecũsũmũã padeorigũ mũũrẽ besetoayigu, cũũ boorere mũũrẽ masĩãrõ jĩĩgũ. Cũũ macũ ãñũgũrẽ ñña, cũũ wedeserere tũóaro jĩĩgũ, beseyigu. 15 Mũũ cũũyere wedegũ wáagũdacu. Niipetirare niipetiropũ mũũ ññããriguere, mũũ tũóariguere wedewarucugũ wáagũdacu. 16 Teero tiigú, yoari yuerijãña mũũ. Wũmũnũcãña. Marĩ

Ōpūrē padeojīgū, m̄m̄ ñañaré tiirére acabóre sãĩñá. Sãitóa, wãmeōtidutiya”, jĩwĩ.

Pablo judíoa niihērã p̄top̄m̄ wáadutiriguere wederigüe

17 'Too síro Jerusalén̄m̄ p̄t̄uajeagu, Cõamacũwiip̄m̄ cũūrē sãigú jeaw̄m̄. Ȳm̄ cũūrē sãigú tiirí, cãniríp̄ac̄m̄, quẽẽrõp̄m̄ tiiróbiro Jesuré ññaw̄. 18 Jesús ȳm̄re jĩwĩ: “Boyero atimacã Jerusalén̄rē witiwaya. Año macãrã yéẽ quetire m̄m̄ wederi, booríadacua”, jĩwĩ. 19 Ȳm̄m̄ cũūrē jĩwũ: “Ōp̄ũ, cúã añurõ masĩcua: Niipetire judíoa cúã neárẽ wiserip̄m̄ m̄m̄rē padeoráre tãnadutí, p̄resuw̄iip̄m̄ s̄necorucuw̄m̄. 20 Esteban m̄m̄yẽ queti wederigüe cúã sãĩrítore, ȳm̄cã toopúra ññanucũw̄. Cũūrē sãĩrãyẽ suti sotoá maquērẽ cotebosaw̄m̄. ‘Añurõ tiirá sããya’, jĩ wãcũmiw̄”, jĩ wedemiw̄ Jesuré. 21 Cũũ ȳm̄re jĩwĩ: “Wáaya. Ȳm̄ aperop̄ũ yoarop̄m̄ ticocogudacu m̄m̄rē judíoa niihērã p̄top̄m̄”, jĩwĩ.

Pablo surara dutigúmena wedeserigüe

22 Nocõrõrã añurõ t̄totúwa. Teeré t̄torá, bayiró acaribíwa sũcã.

—Cũūrē sãĩcõãjãña. Cũūrē boorídojãã, jĩ acaribíwa.

23 Acaribíra, cúã cúarere ãñorã, cúãyẽ suti sotoá sãñarere tuuwé, wẽetuwa. Dita maané, débatecowa. 24 Cúã teero tiirí ññagũ, surara dutigú Pablöre s̄necojãdutiigũ cúãya wii popeap̄m̄. S̄necotoan̄cõ, Pablöre “¿deero tiirá basocá m̄m̄rē acaribí?” jĩ wederi tiidugáḡm̄, cũūrē tãnagúdm̄ siatúdutiigũ. 25 Siatúari siro, Pablöre cũũ p̄to nucúgú cien surara dutigúre jĩyigũ:

—Múã ȳm̄re búri peti tãnamasĩricu; romanuãrē dutiré teero tiidutíria. Ȳm̄ romanuãȳm̄ niiã; queti beserí basoca ȳm̄ tiiriguere beseriya ména, jĩyigũ.

26 Cũũ teero jĩrĩ t̄nogú, cien surara dutigú cũūrē dutigúp̄re wedegũ wáayigũ.

—M̄m̄m̄ añurõ tiiyá. Jõõ niiãrigũ “romanuãȳm̄ niiã” jĩãwĩ, jĩyigũ.

27 Teeré t̄nogú, surara dutigú sãĩñágũ wáayigũ:

—¿Niirõrã m̄m̄ romanuãȳm̄ niiã? jĩyigũ.

—Éjũ, cũũrã niiã, jĩyigũ Pablo.

28 Surara dutigúpe: —Ȳm̄ pairó niyeru wapatíw̄m̄, romanuãȳm̄ niirére sããgúdm̄, jĩyigũ.

—Ȳm̄ja máata bauágup̄ra romanuãȳm̄ niirigũ niiwũ, jĩyigũ Pablo.

29 Teeré t̄torá, cũūrē tãnaãdara tiimíãrira máata aperop̄ẽ jeacon̄cãyira. Surara dutigúcã cui niyigũ. “Romanuãȳm̄re ‘tãnaã’ jĩgũ, siatúdutimiãȳm̄” jĩ wãcũgũ, cuijõãyigũ.

Pablo Judíoare Dutirá Peti p̄top̄m̄ wederigüe

³⁰ Teero tiigú, judíoa cūūrē wedesāre diamacú maquērē masĩdugagũ, apebúrecope paiaré dutiráre, teero biiri niipetira Judíoare Dutirá Petire nédyigu. Pablöre jōādutí, néediati, cúā ĩñacoropũ nucūdutiugu.

23

1 Pablo Judíoare Dutirá Petire ĩña, jĩyigu:

—Yáa wedera, yũ catiré burecorire tée mecūāpũmena Cōāmacū ĩñacoropũ añurō yeeripũnacutia, jĩyigu.

² Ananías paiaré dutigú teeré tũogú, Pablo wesa nucūrārē uleropũ páadutimiyigu cūũ teero jĩrē wapa. ³ Teero tiigú, Pablo cūūrē jĩyigu:

—Cōāmacū mũurē ñañarō tiigúdaqui. Mũũ tiiditórepigu niĩā. Mũũ too duia, yũre queti besegudũ Moisés dutiré jĩrōbirora. Mũũ basirora tee dutirére netōnucāgũ tiia, yũre páadutigupeja, jĩyigu.

⁴ Too nucūrā cūūrē jĩyira:

—Biuro ñañarō wedeserijārō booa paiaré dutigú Cōāmacū cūũrigure, jĩyira.

⁵ Pablo cúārē jĩyigu:

—Yáa wedera, cūũ paiaré dutigú niirére yũ masĩriatu. Cōāmacūye queti jóaripũpũ biuro jóare niĩā: “Múāya macā macārārē dutigúre ñañarō wedeserijāña”, jĩĩā, jĩyigu.

⁶ Pablo too niirā saduceo basoca, āpērā fariseo basoca niirĩ ĩñagũ, bayiró busarómena wedeseyigu:

—Yáa wedera, yũ fariseo basocura niĩā yũ pacũsũmũā tiirōbirora. Basocá diarira masārere yũ padeóa. Ate yũ padeoré wapa múā yũre āno queti beserópũ néeatia, jĩyigu.

⁷ Teeré tũorá, fariseo basoca, saduceo basocamena bayiró cāmerĩ jĩyira. Teero tiirá, sīcārōmēna niimiārira batajōāyira.

⁸ Saduceo basoca diarirapũ masārere, teero biiri ángelea, wātĩā niirére padeoríya. Fariseo basocape teeré padeoóya. ⁹ Cúā bayiró acaribíyira. Teero tiirá, sīquērā Moisés jóarigue buerá wũmũncāyira. Fariseo basoca niiyira. Bayiró cúasoremēna wedemiyira:

—Ānirē wapa ñañaré bũaríā. Apetó tiigú, ángele cūūrē wedesejĩyi, jĩmiyira.

¹⁰ Cúā bayiró cāmerĩ jĩñemorĩ ĩñagũ, surara dutigú Pablöre wéetamutōrĩ jĩgũ, cuiyigu. Teero tiigú, Pablo cúā wa-toapũ niigūrē surarare néeatidutiugu. Cúā niirí wiicapũ néewadutiugu sũcā.

¹¹ Tiiñami Jesús Pablo pũto bauá, jĩyigu:

—Wācūtutuaya. Atimacā Jerusalénpũ yéē quetire wedearibirora Romapũcārē wedegudacu, jĩyigu.

Judíoa Pablora sããdugãmirigue

¹² Apebúrecope ãpẽrã judíoa yayiõropu neã, “Pablora sãããda” jĩmiyira. “Mecũãmena yaari, sãnirĩnucããda; Pablora sããtõarapu, yaaada. Cũũrẽ sããriatã, Cõãmacũ marĩrẽ ñaãarõ tiiãro”, jĩmiyira. ¹³ Teero wedesera cuarenta nemorõ niyira. ¹⁴ Cũã paiarẽ dutirá, ãpẽrã bũtoã dutirá putopu wãa, cũãrẽ jĩyira:

—Ûsã Cõãmacũ ñãacoropu yaarinucããwũ; Pablora sãããdari suguero, yaaria. ¹⁵ Teero tiirã, múã, niipetira múãmena dutirá* surara dutigũre queti ticocoya. Cũã Pablora néediatiario. “Ûsã cũũ tiiãriguere ãñurõ sãñĩãdugaga”, jĩcoya. Pablo múã putõ jeaadari suguero, cũũrẽ sãããdara, cũmuãdacu, jĩmiyira.

¹⁶ Pablo bayio macũ cũã sããdugũre quetire tũogũ, surara niirĩ wiicapu sããwa, Pablora queti wedeyigu. ¹⁷ Pablora cũũ wederi tũogũ, sãcũ cien surara dutigũre atiduti, jĩyigu:

—Ãnirẽ mũũ dutigũ putopu néewaya. Queti wedegũdu tiiãyigu cũũrẽ, jĩyigu.

¹⁸ Cũũrẽ surara dutigũ putopu néewa, jĩyigu:

—Pablo marĩ peresu cũogũ yũure atiduti, ãnirẽ mũũ putopu néeatidutiawĩ. Queti wedegũdu tiiãyigu mũũrẽ, jĩyigu.

¹⁹ Surara dutigũ mamũrẽ wãmopu ñee, néewa, basocã tũohẽropu sãñĩãyigu:

—¿Ñeenó queti wededugai yũure? jĩyigu.

²⁰ Mamũpe cũũrẽ wedeyigu:

—Judíoa mũũrẽ queti ticocoadacua. Niipetira “biiro tiiãda” jĩãyira. Pablora ñamigã Judíoare Dutirá Peti neãrõpu néewadutiadacua mũũrẽ. “Cũũ tiiãriguere ãñurõ sãñĩãdugaga”, jĩditoadacua. ²¹ Cũãrẽ tũorĩjãña. Cũã menamacãrã cuarenta nemorõ ãmũã cũũrẽ duti, coteadacua. Cũã yaari, sãnirĩadacua; cũũrẽ sããtõarapu, yaaadacua. Cũã “marĩ teero tiiriatã, Cõãmacũ ñaãarõ tiiãro” jĩãyira. Quẽnotõaayira cũã tiiãdarere. Mecũtigã mũũ “jáũ” jĩrẽ díçure yuera tiicúa, jĩyigu.

²² Surara dutigũpe jĩyigu:

—Sãcũnorẽ “teerẽ cũũrẽ wedeawũ” jĩrijãña. Nocõrõrã niã, jĩyigu.

Surara dutigũ Pablora Félix putopu ticocorigue

²³ Surara dutigũ cien surara dutirá puarãrẽ atiduti, wedeyigu:

—Surarare quẽnodutiya. Cũã mecũã ñami nueve niirĩ, wãaadacua Cesareapu. Doscientos surara dupomena wãaaro; setenta caballoamena pesawaaro; doscientos saderẽyucure

* **23:15** Cũãmena dutirá Judíoare Dutirá Peti niyira. Pecasãyemena “junta suprema” jĩcua.

néewaaro. ²⁴ Pablo cūñ pesawaadara caballoacārē quēnoārō. Apeyenó merēã wáaro manirō Félix atiditá dutigúpure néewaya, jĩiyigu.

²⁵ Wedetoa, paperapũ jóayigu. Ate cūñ jóarigue tiiróbiro niia:

²⁶ “Yuu Claudio Lisias, muu Félix Judea dita dutigúre añudutia. ²⁷ Yuu muurē ticocogure judíoa ñeejããwã. Cūurē siããdara tiimiãwã. Yuu cūñ romanuãyu niirere tuogú, suraramena cūurē netõnãwũ. ²⁸ ‘¿Ñeenó wapa cūurē wedesãí?’ jĩ masidugagu, Judíoare Dutirá Peti neārõpu cūurē néediwaawũ. ²⁹ Judíoare dutiré maquē díçure ‘netõncããwĩ’ jĩ wedesããwã. Tee díçure cūurē wedesãrĩ, ñeenó wapa siãmasĩña maniãwũ; cūñ ñañarõ tiirípacari, peresuwiipu sõnecomasiña maniãwũ. ³⁰ Æpẽã judíoa ‘cūurē siããda’ jĩrē queti yuupure jeaawũ. Teero tiigú, máata muupure tico-coa. Cūurē ãnopú wedesããrirare muupure ‘wedesãã wáaya’ jĩãwũ. Nocõrõã niia”,

jĩ jóayigu.

³¹ Tiiñami surara cūñ dutiarirobirora Pablöre néewa, néejeayira Antípatris macãpu. ³² Apebúrecope surara dupomena wáarira toorã cãmecóputuaatiyira cãya wiicapura sũcã. Caballoamena wáarira díçu Pablomena netõwáyira.

³³ Cũã Cesareapu jea, surara dutigú jóaripũrē ticoyira tiidita dutigúre. Pablocārē cūupure ticoyira. ³⁴ Cūñ tiipũrē buettoa, Pablöre sãĩñáyigu:

—¿Noo macãpu niĩ muu? jĩiyigu.

—Cilicia macũ niia, jĩiyigu.

³⁵ —Muurē wedesãã ãnopú jeari, muurē tuogúda, jĩiyigu.

Teero jĩtoa, Pablöre Herodeniya wiicapu cotedutiyigu.

24

Félix putopu Pablöre wedesãrigue

¹ Sicamoquēñe burecori siro paiaré dutigú Ananías, siquẽrã buetõa dutirámena Cesareapu jeayira. Basocáre wedesãrirare wedesebosagu cãmëna jeayigu. Cūñ wãmecutiyigu Tértulo. Félixpure Pablöre wedesãyira. ² Pablöre néejeari, Tértulo cūurē wedesãncãyigu:

—Ûsãrē dutigú, muu dutirëmena añurõ niirecutia ãsã. Muu masirëmenarã atiditá añurí dita wáaro tia. ³ Niipetiropu niipetire muu ãsãrē tiibosárere useniremena iñaã. ⁴ Muurē páasutiri tiidugáriga. Teero tiigú, péero wedesecoguda. Ûsãrē péero tuocójĩña ména. ⁵ Ûsã iñarĩ, ãni ñañoĩ. Niipetiropu judíoare siçãrõména niimirirare cãmerĩ batarí tiinetõĩ. Nazaret macũ buerigue nunurãrē suguegú niĩ. ⁶ Cõãmacũwiire ñañodugámiyigu. Teero tiirá, ãsã cūurē

peresu ñeewũ. Ʋsã judíoare queti beserobirora cãurẽ queti besedugamiwã. ⁷ Ʋsã teero tiádara tiirí, Lisias surara dutigú ãsã puto sããati, tutuaromena cãurẽ néejõãwĩ. ⁸ Ʋsã cãurẽ wedesãrere mũũpũre wedesãdutiwi. Mũũ basiro cãurẽ sãĩñáte. Teero tiigú, ate niipetire ãsã wedesãrere “niirõrã niicu” jĩ masĩgũdacu mũũ, jĩyigu.

⁹ Judíoa “ájũ, teerora wáawũ” jĩñemocoyira.

Pablo Félixre wederigue

¹⁰ Félix Pablora ñayigu, wedeseya jĩgũ. Pablo wedeseyigu:

—Yũũ masiã: Mũũ yoari atiditá macãrãrẽ queti beserí basocu niã. Teero tiigú, useniremena mũũrẽ wedegũda yé maquẽrẽ. ¹¹ Niipetire yũũ tiiriguere, mũũ sãĩñárĩ, paũ basocá mũũrẽ wedemasĩcua. Doce bũrecori netõã, yũũ Jerusalénpu jeari siro. Toopú Cõãmacũrẽ padeogú jeawũ. ¹² Ñiã yũũre ãpẽrãména cãmerĩ ñañarõ jĩrĩ buajeáriwa. Cõãmacũwiipu, ãsã neãrẽ wiseripu, teero biiri macãpu yũũ basocãre cúari tiirí buajeáriwa. ¹³ Cũã wedesãrere “biiro tiáwĩ” jĩmasĩriya. ¹⁴ Yũũ tiirere wedegũda. Mama bueré jĩrõbirora yũũ Cõãmacũ ãsã ñecũsũmãã padeorigũre padeóa. Ñiã mama buerere padeorí booríya. Yũũ doca niipetire Moisére dutiré cũũriguere, teero biiri profetas jóariguere padeóa. ¹⁵ Yũũ ãniã tiirõbirora Cõãmacũ tiádarere yuea. Cũũ basocá diarirapu masõgũdaqui, ãñuré tiirãre, ñañaré tiirãre teerora. ¹⁶ Teero tiigú, yũũ masĩrõ jeatuaro wapa cuohégũ niidugaga, Cõãmacũ ññacoropũ, basocá ññacoropũ teerora.

¹⁷ Yũũ peecũmarĩ aperopú wáanetõãrigũ Jerusalénpu jeawũ sũcã. Judíoa bóaneõrãrẽ niyeru ticogu jeawũ. Teero biiri Cõãmacũrẽ padeogú apeyenó ticogu jeawũ. ¹⁸ Yũũ teeré tiigú tiirí, sĩquẽã Asia macãrã judíoa yũũre buajeáwa Cõãmacũwiipu. Yũũre too sugueropũ Moisés cosedutírobirora cosetóawũ. Yũũre buarí, paũ basocá maniwã. Acaribíre maniwũ. ¹⁹ Cũã yũũre buajeáwã mũũpũre atiro booa, yũũre wedesãdugaraja, yũũre wedesãre cuorája. ²⁰ Cũã atiheri, ãniã wedearo. Yũũ Judíoare Dutirá Peti putopũ nucũrĩ, cúã ñañaré buariguere wedesãrõ. ²¹ Ate docare yũũre wedesãmasíya. Yũũ cúã putopũ niigũ, bayiró busarómena jĩwũ: “Basocá diarira masãrere padeóa yũũ. Ate yũũ padeoré wapa múã mecãã yũũre ãno queti beserõpu néeatia”, jĩwũ, jĩyigu.

²² Félix mama bueré maquẽrẽ ãñurõ masĩgú niijĩgũ, cúãrẽ jĩyigu:

—Nocõrõrã tuogũda. Lisias surara dutigú jearipu, múã wedesãre maquẽrẽ nemorõ ãñurõ sãĩñágũda, jĩyigu.

²³ Teero jĩtoa, cien surara dutigũre jĩrigũ niuwĩ:

—Ānirē añurō cotedutiya. Cũũ niirõpũ wáanetõ, niijããrõ. Cũũ menamacãrã cũũrē tiiápudugari, cãmotãrijãña, jĩrigũ ni-iwĩ.

²⁴ Pee burecori wáaripacari, Félix, cũũ namo Drusilamena jeayigũ sũcã. Coo judíoayo niyigo. Pablore néeatidutiya. Jesucristore padeorére wederi, tũoyigũ. ²⁵ Pablo wedegũ, jĩyigũ:

—Cõãmacũ marĩ añurõ tiirí booi. Marĩ ñañarére tiidugápacara, tiirjãrõ booa. Atibúreco petirí, Cõãmacũ wapa tiigúdaqui, jĩyigũ.

Félix teero jĩrĩ tũogú, cuijõãyigũ. Pablore wáadutigũ jĩyigũ:

—Apetó apeyenó tiiré manirĩ, mũũrē atidutigũda sũcã, jĩyigũ.

²⁶ Naĩrõ Félix Pablore atiduti, cũũmena wedeseyigũ. “Cũũ yũũre niyeru ticori boomíga, cũũrē wionécogũdu”, jĩ wãcũmiyigũ.

²⁷ Pũacũmá siro Félix dutigú niirére witijãyigũ. Cũũ wasoró sããgú wãmecutiya Porcio Festo. Félix judíoamena añurõ putuádugagũ, Pablore toopúra cũũjãyigũ.

25

Pablo Festore wederigue

¹ Festo tiiditapũ jeayigũ, dutigú niiré sããgũ jeagũ. Itiábureco siro Cesareapũ niĩarigũ Jerusalénpũ wáayigũ. ² Toopú paiaré dutirá, ãpẽrã judíoa uputí macãrã Pablore cúã wedesãriguere wedeyira cũũrē sũcã. ³ Cũũrē tutuaremena sãĩyira:

—Īsãrē tiiápuya. Pablore ãno Jerusalénpũ néeatidutiya, jĩmiyira.

Cúã cũũrē maapũ atigúre sããdarere quẽnorã tiimíyira.

⁴ Festo cúãrē jĩyigũ:

—Pablo Cesareapũ cotenoqui. Yũũ máata putuawagũda toopúre. ⁵ Teero tiirã, múã menamacãrã teeré añurõ wedemasirã yũũmena wáaaro. Cũũ ñañaré tiigú niirĩ, toopú wedesããrõ, jĩyigũ.

⁶ Festo puamóquẽne burecori dũaró niyigũ toopúre. Too síro putuajõãyigũ Cesareapũ. Cũũ putuajeari bureco, apebúrecope queti beserí basocũ duirõpũ dui, Pablore néeatidutiya.

⁷ Pablo toopú sããjeari, judíoa Jerusalénpũ atiarira cũũ putopũ neãnucãyira. Pee ñañanetõjõãre cũũrē wedesãmíyira. Cúã wedesãrere “diamacúrã niĩã” jĩ ãñomasĩriyira. ⁸ Pablo “yũũ wapa cũoríã” jĩgũ, wedeyigũ:

—Judíoa dutirére netõnucãgũ mee niĩã yũũ. Cõãmacũwiire ñañoríwũ. Romanuã õpũrē netõnucãriwũ, jĩyigũ.

⁹ Festope judíoamena añurõ putuádugagũ, Pablore sãĩñáyigũ:

—¿Jerusalénpu wáadugagari? Mũu wáari, yuu toopú mũuye maquẽrẽ besegudacu, jĩĩmiyigu.

¹⁰ Pablo cũũrẽ yũũyigu:

—Yũũ ãno romanuãrẽ queti beserópu nucũã. ãnopúra yũũre besero booa. Mũũ ãñurõ masĩcu: Yũũ judíoare ñañarõ tiirĩwu. ¹¹ Yũũ ñañaré tiiriguno niigũjã, “cũũrẽ sĩãrõ booa” jĩĩrĩ docare, “ãñurõ diagũda” jĩĩjãbocu. Cũã wedesãre diamacũ niihẽrĩrã, sĩcũnopera yũũre judíoapũre ticomasĩrii. Teero tiigú, romanuã õpũ yũũre besearo sãa, jĩĩyigu.

¹² Festo cũũrẽ tiiapuri basocamena wedesetoa, jĩĩyigu:

—Mũũ romanuã õpũpũre beseri booa. Too docare mũũ cũũpũre besedutigũ wáagudacu, jĩĩyigu.

Festo, Agripare Pabloye maquẽrẽ wederigue

¹³ Pee bũrecori wáaripacari, tiidita õpũ Agripa, Berenicemena Cesareapũ wáayigu Festore ãñudutigũ wáagu. ¹⁴ Cũã toopú peebũrecori niirĩ, Festo Agripare wedeyigu Pabloye maquẽrẽ.

—Félix peresu cũũrigũ sĩcũ niĩ. ¹⁵ Yũũ Jerusalénpu niirĩ, paiaré dutirá, judíoa bũtoá dutirá cũũrẽ wedesãwã yũũpũre. “Cũũrẽ sĩãdutiya”, jĩĩmiwã. ¹⁶ Yũũ cũũrẽ yũũwu: “Ûsã romanuã teero peti ‘sĩãjãña’ jĩĩmasĩriga. Sĩcũ wedesãnorigũ, cũũrẽ wedesãriramena queti beserópu wedesegũguero booa. Cũã wedesãrigũre ‘wederijããrõ’ jĩĩrĩ, queti besemasĩña maniã”, jĩĩwũ. ¹⁷ Teero tiigú, cũã ãno jeari bũreco apebũrecope pearó manirõ yũũ queti beseri basoca duirópu duijĩgũ, cũũrẽ néeatidutiwu. ¹⁸ “Too nucũrã pee ñañaré cũũrẽ wedesããdacua”, jĩĩ wãcũmiwũ. Manirĩro niiwũ. ¹⁹ Cũã padeoré maquẽ dícuere cũũrẽ wedesãwã. Apeyé, sĩcũ Jesús wãmecutigũ cũũ diarigu niipacari, Pabloye “catii” jĩĩwĩ. ²⁰ Yũũ ateré deero tii masĩhẽgũ, Pabloye sãĩñawũ: “¿Jerusalénpu wáadugagari? Mũũ wáari, toopú mũuye maquẽrẽ besenoãdacu”, jĩĩmiwũ. ²¹ Cũũpe “romanuã õpũ yũũre besearo” jĩĩwĩ. Teero tiigú, cũũrẽ ãnorã cũũjãdutiwu sũcã, tée marĩ õpũpũre ticocoripũ, jĩĩyigu.

²² Agripa Festore jĩĩyigu:

—Yũũcã cũũ wedeseri tuodugága, jĩĩyigu.

—Jãũ, ñamigã tuogúdacu, jĩĩyigu cũũpe.

²³ Apebũreco Agripa, Berenicemena cũã ãñuré õpãrã suti sãñarira niiwã.* Basocã ññacoropũ ãñurõ tiiẽñowa, sããwawa neãrĩ tatiacapũ. Surara dutirá, ɸpũtĩ macãrã too macãrã cũãmena sããwawa. Cũã neãpetiri, Festo néeatidutiwi Pabloye. ²⁴ Cũũ sããjeari, Festo jĩĩwĩ:

* **25:23** Lucas atipũ jóarigu Cesareapũ niijĩgũ, cũũ ãpẽrãména neãjĩyi Agripare iĩngũ. Iĩñaña Hechos 27.1.

—Ūsā ōpū Agripa, múā niipetira ūsāmena neārā tuoyá. Ānirā niī niipetira judíoa wedesārigu. Jerusalén macārā, teero biiri āno macārā yuure “sīārō booa” jīi acaribiwa. ²⁵ Cūā teero jīipacari, ñeenó wapa sīāmasīña maniwá, yu tuagueñarī. Cūū basiro “romanuā ōpū yuure besearo” jīirī, “toopára ticocoguda” jīiwā cūūrē. ²⁶ Yu cūūrē ticocogu, marī ōpūrē ñeenó jóamasīriga. Teero tiigú, cūūrē néeatidutiawū múā putopu. Muurē tiigú, néeatidutiawū, ūsā ōpū Agripa. Marī cūūmena wedeseari siro, cūūrē wedesāre maquērē añurō jóabocu. ²⁷ Peresupu niigūrē ticocogu, “ate wedesāwā cūūrē” jīi jóacoheri, ñañaniā, yu wācūrī, jīiwī.

26

Pablo Agripare wederigue

¹ Agripa Pablore jīiwī:

—Mecūtīgā yuuya muurē cūā wedesārere, jīiwī.

Pablo wedeguda jīigū, wāmorē wēētu, wedewi:

² —Ūsā ōpū Agripa, mecūtīgā mu yuure wededutiri, añurō useniā. Teero tiigú, judíoa yuure wedesāre niipetirere muurē wedeguda. ³ Mu judíoa niirecutirere, teero biiri ūsā sīcārībīro padeohérecārē masīpetijāgū niirī, bayiró useniā. Teero tiigú, yuure añurō tuocóduiya.

⁴ Niipetira judíoa yāa dita macārā, Jerusalén macārā yu mamupara cūāmena niirecutiriguere masīya. ⁵ Cūācā yu fariseo basocu niirere yoari masīya. Fariseo basocu ni-ijīgū, āpērā judíoa nemorō Moisés dutirere añurō tiipetijāwū. Cūā muurē wededugara, teeré wedemasīya. ⁶ Cōāmacū ūsā ñecūsūmuārē cūū tiíadarere wedeyigu. Yu cūū tiíadarere padeoré wapa judíoa yuure queti besedutiwa. ⁷ Teeréna yuera tiia ūsā doce pōnarī macārā. Teero tiirá, búrecori, ñamirī Cōāmacūrē padeorucújāā. Yuucā teeré yuegu tiia. Ūsā ōpū, tee yu yueré wapara judíoa yuure wedesārā tiíya. ⁸ Múāpe ¿deero tiirá Cōāmacū basocá diarirapure masōrére padeorí?

⁹ Yuja too sugeropu Jesús Nazaret macā macūrē padeoráre “ñañarō tiiró boocú yuure” jīi wācūmiwū. ¹⁰ Jerusalénpu teero tiimíwū. Paiaré dutirá cūā dutiriguemena pau Jesuré padeoráre ñee, peresu tiirucúmiwū. Cūārē sīārī, “teerora sīārō booa” jīirucumiwū. ¹¹ Pee judíoa nearé wiseripu wáa, Jesuré padeodúaro jīigū, ñañarō tiirucúmiwū. Bayiró cūāmena cúagu, tée apeyé ditapu cūārē ñañarō tiinunásemiwū.

¹² Teeré tiigú, wáamiwū Damascopure paiaré dutirá yuure dutirépūrī jóabosariguemena. ¹³ Maapu yu wáari, coeritó ni-irī, ūmuāsepu muīpū búreco macū bóero nemorō bóediatiri iñawū. Yu puto yuūmena wáarira putopucārē bóesesajōāwū.

¹⁴ Teero wáarira, ùsã niipetira ñaacũmujõãwã ditapu. Sĩcũ yũre hebreoayemena wedeseri t̃owũ: “Saulo, ¿deero tiigú yũre ñañarõ tiinũnãsei? Mũũ basirope ñañarõ tiigú tiia, yũre teero tiigú”, jĩwĩ. ¹⁵ “¿Noã niĩ mũũ?” jĩwũ cũũrẽ. “Yũũ Jesús mũũ ñañarõ tiinũnãsegũra niĩã. ¹⁶ Wãmũnũcãña. Yũũ mũũrẽ ‘wedecotearo’ jĩgũ, mũũrẽ bauáa. Mecũtigã mũũ ññarere, yũũ mũũrẽ too síropũ bauáadarere wedegũ wáagũdacu. ¹⁷ Judíoa, judíoa niihẽrã mũũrẽ ñañarõ tiirí, yũũ mũũrẽ netõnégũdacu. Mũũrẽ cũãpũre ticocoa. ¹⁸ Mũũ yéere wedegũ, cũã capearire ññarõrĩ tiigú tiiróbiro niigũdacu. Naĩtĩarõpũ tiiróbiro wáarare bóeropũ wáari tiinũcãgũdacu mũũ. Cũã Satanás dutirere duujã, Cõãmacũ dutirẽpere tiiaro jĩgũ, mũũrẽ ticocoa yũũ. Cũã ñañarẽ tiirere acabóre ñeãrõ jĩgũ, ticocoa. Cũã yũre padeorãmena niiarõ jĩgũ, ticocoa”, jĩwĩ yũre.

¹⁹ Teero tiigú, ùsã õpũ Agripa, ãmũãsepũ dutirigue quẽẽrõpũ tiiróbiro yũũ t̃oríguere netõnũcãriwũ. ²⁰ Wedenũcãwũ Damasco macãrãrẽ. Too síro Jerusalén macãrãrẽ, niipetiro Judea dita macãrãrẽ, teero biiri judíoa niihẽrãcãrẽ wedewũ. Cũãrẽ “mũã ñañarẽ tiirere wãcũpati, wasoyá” jĩwũ. “Cõãmacũrẽ padeonũcãña”, jĩwũ. “Mũã ãñurẽ tiirẽmena mũã wasorere ãñoñã”, jĩwũ. ²¹ Yũũ teerẽ wederẽ wapa judíoa Cõãmacũwiipũ yũũ niigũrẽ ñee, sĩaũgãmiwã. ²² Cũã teero tiidũgãpacari, Cõãmacũpe yũre tiiapurucujãĩ. Teero tiigú, yũũ atitõre upatĩ macãrãrẽ, ãpẽrã búri niirãcãrẽ Cõãmacũye quetire wedea. Tĩatorũ Moisés, ãpẽrã profetas síropũ wáadarere jóarira niiwã. Cũã jĩrirobirora yũũ wedea: ²³ “Cristo Cõãmacũ beserigũre ñañarõ netõãdaro niirõ tiiyĩro. Diatoa, cũũrã diarigupũ masãũguegũdaqui. Teero tiigú, cũũ netõnẽre maquẽrẽ wedegũdaqui judíoare, judíoa niihẽrãrẽ”,* jĩ jóarira niiwã, jĩ wedewi Pablo.

²⁴ Cũũ teero jĩrĩrã, Festo bayiró wedeseremena jĩwĩ:

—Pablo, mũũ mecũgũ tiia. Mũũ basiro pee buenetõjĩgũ, mecũgũ tiia, jĩwĩ.

²⁵ Pablope jĩyigu:

—Ësãrẽ dutigú Festo, yũũ mecũgũ mee tiia. Yũũ wederẽ diamacũrã niĩã. Quioníremena wedea. ²⁶ Marĩ õpũ Agripa tee maquẽrẽ ãñurõ masĩqui. Teero tiigú, cuiro manirõ wedea cũũrẽ. Ate yũũ wedeariguere t̃opetĩjãjĩyi. Yayiõropũ wáariyiro. ²⁷ Mũũte ùsã õpũ Agripa, ¿mũũ profetas jóariguere padeói? Yũũ masĩã: Mũũ padeocú, jĩwĩ.

²⁸ —¡Nocõrõgã wedepacũ, yũre Jesurẽ padeogú wáari tiidũgãcu! jĩwĩ Agripa Pablore.

* 26:23 Isaías 42.6; 49.6.

29 —Cõãmacũ boorí, péerogã o pairó wedepacu, teeré padeogú wáari tiidugága. Мун, teero biiri niipetira yũre mecũã tuorá yũ tiiróbiro niirĩ boogá. Peresu niiré dícare múãrẽ boosãriga, jĩwĩ.

30 Agripa, Festo wãmũncãrĩ, Berenice, cúãmena duirácã wãmũncãwã. 31 Witiwa, cãmerĩ wedeseyira:

—Ĩni cũũ tiirémena peresu tiimasĩña maniã. Teero tiirã, ħñeenó wapa cũũrẽ sĩaábogari? jĩyira.

32 Agripa Festore jĩyigu:

—Ĩni “romanuã õpũ yũre besearo” jĩriatã, cũũrẽ wionécoboajiyu, jĩyigu.

27

Romaru Pablöre ticocorigue

1 Festo Italiaru ticocomasĩrĩ ĩñagũ, Pablöre, teero biiri ãpẽrã peresu niirãrẽ Julio cien surara dutigúre cotedutiwi. Julio romanuã õpũya põna macãrã surara dutigú niiwĩ. 2 Ƴsã Adramitio macãwũ dooríwũru mũãsãwã. Tiwú Asia dita maquẽ petaripu wáaadaro tiwú. Sícũ Tesalónica macã macũ ãsãmena wáawi. Cũũ wãmecutiwi Aristarco. Cũũya macã Macedonia ditapu niiyiro.

3 Apebúreco Sidõnrũre jeawũ. Julio Pablöre ãñurõ tiiwĩ; cũũrẽ cũũ menamacãrã niirira pũtopũ ĩñagũ wáadutiwi, cũũ boorénorẽ “ticoaro” jĩgũ. 4 Too niĩarira tiwũmẽna wáawũ sũcã. Wĩno ãsã díamacũpe bayiró páapuwũ. Teero tiirã, Chipre nũcũrõrẽ diamacũpe netõwáwũ. Toopé wĩno páapubayiriwũ. 5 Cilicia, Panfilia dita netõwá, Miraru jeawũ Licia ditapũre.

6 Toopú cien surara dutigú Italiaru wáaadariwũre buajeárigũ niiwĩ. Alejandria macãwũ niiwũ. Ƴsãrẽ tiwũpú cũũwĩ. 7 Wáa, peebũrecori ãñurõgã wáawũ. Bayiró ñañarõ netõrẽmena jeawũ Gnido macã díamacũpũre. Wĩno bayiró páapucãmotawũ mẽna. Teero tiirã, Creta nũcũrõpũre wáa, Salmónrẽ netõwá, Creta acuniñape sodeawũ. 8 Bayiró ñañarõ netõrẽmena sicapeta ãñurĩ Peta wãmecũtiri petaru jeawũ. Tiipeta Lasea macã pũto niiwũ.

9 Ƴsã yoari pearẽmena péerogã dũsawú pũuriro, wĩno bayiró páapure wáaadari sũguero. Teero tiiró, bayiró quiowú, wáari. Teeré masĩgũ, Pablo cúũrẽ wedemiwĩ:

10 —Marĩ netõwári, quio niĩadacu, yũ tũgueñarĩ. Múã néeware, múãyawũ, marĩ catirécãrẽ tiidióbocu, jĩmiwĩ.

11 Cũũ teero jĩpacari, cien surara dutigú Pablo wedeariguere padeoríwi. Tiwú waatũgũ, tiwú dutigúpere padeowĩ.

12 Tiipetape pũuriro niirĩ, ñañaniyiro. Teero tiirã, paũ tiwú macãrã “Fenicepu wáañaãda, pũuriro netõãda jĩrã” jĩmiwã.

Fenice macã peta Cretapũ niyiuro. Tiipeta muĩpũ sããwaro niiri peta niijĩrõ, wĩno bayirõ páapuriyiro.

Pairímaapũ oco wĩnoména pearigue

¹³ Wĩno aperopé péero páapuatiuri, “jãmu, jeajõããdacu” jĩmiwã. Teero tiirã, tiiwupú muããã, Creta wesagãpũ wáamiwũ. ¹⁴ Ûsã péerogã wáaari siro, wãcũña manirõ wĩno bayirõ tiinucũrõ putope páapuatiwũ, Nordeste cúã jĩrẽ. ¹⁵ Wĩno ùsãrẽ aperopé néejõãwũ. Wĩno atirópe deero tii ùsã wáamasĩriwũ. Teero tiirã, “teerora too wáajõããrõ” jĩ, wĩno noo páapucorope wáajõããwũ. ¹⁶ Cauda nũcũrõpũ netõwáwũ. Tiinucũrõ apeniñapé wáari, wĩno bayirõ jeariwũ. Toopú yucusóro cúã siatú wéeriwure bayirõ paderémena wéecowũ pairiwũ wesapũ. ¹⁷ Wéemũocotoa, siatúpeowũ. Ûsã wáariwũcare watiri jĩrã, cúã pũũgũdupórimenta siatúdiyowa. Sirte ditatupari niirõcapũ páapucori jĩrã, cui niiwã. Teero tiirã, wĩno ñeeré caserire jõãdiocowa. Cúã jõããri siro, wĩno páapucorope wáawũ. ¹⁸ Apebũreco oco pea, páapu, ocoturí paca niiri ñnarã, apeyé cõãñuowa. ¹⁹ Itiabũreco wáaromena, cúã basiro tiiwú maquẽrẽ cõãñuowa sũcã. ²⁰ Pee bũreco ni muĩpũ búreco macũ, ñocõã bauríwa. Oco pea, teorora páapujãwũ. Teero tiirã, “deero tii marí catiricu” jĩ wãcũmiwũ.

²¹ Yoari yaaheri ñnagũ, Pablo cúã decopũ jeanucã, jĩwĩ:

—Yũu menamacãrã, múã yũure tuoátã, ãñuniboajĩyu; Cretare witiiboajĩyu; dooríwũ maquẽrẽ ñañoríboajĩyu; marí cõããriguere cuobóajĩyu ména. ²² Marĩrẽ teero wáapacari, wãcũtutuaya. Sícũ diaricu. Atiwú dícare tiidióadacu. ²³ Yũu Cõãmacũrẽ padeogú niĩã. Cũũ dutirére tiia. Cũũ ñami yũu putopũ ángelere ticocoarigũ niĩãwĩ. ²⁴ Ángele yũure wedeawĩ: “Pablo, cuirijãña. Mũurẽ romanuã õpũ putopũ jearo booa. Mũurẽ tiigú, Cõãmacũ mũu menamacãrãrẽ netõnégũdaqui sícũ diaro manirõ”, jĩãwĩ. ²⁵ Teero tiirã, múã wãcũtutuaya. Yũu Cõãmacũrẽ padeóa. Cũũ yũure jĩãrirobirora wáaadacu. ²⁶ Teero ãñurõ wáapacari, atiwú nũcũrõpũ súuñacũmuãdacu, jĩwĩ Pablo.

²⁷ Pũa semana ùsã Cretare witiwari siro, pairímaa Adriáticopũ wĩno bayirõ páapucoremena wáawũ. Ñami deco tiiwú macãrã paderá “marí dita putopũ jeara tiitú niĩã” jĩwã. ²⁸ Cúã ¿nocõrõ ùcũãmiĩ? jĩrã, opada cãnotí, duudíoco, queoñawã. “Treinta y seis metros ùcũãã”, jĩ ñnawã. Péero wáa, queoñawã sũcã. “Veintisiete metros ùcũãã”, jĩwã sãa. ²⁹ Ûtãpapú ñaapeari jĩ, cuiwa. Teero tiirã, bapari cõmepĩrĩ* teeyapupũ siatúredarimena cõãñowã, waatúrope wéẽñepasoaro jĩrã. “Boyero bóeri boomíga”, jĩwã. ³⁰ Tiiwú macãrã paderá

* 27:29 Pecasãyemena: anclas.

dutijõãdugamiwã. “Ûsã cõmepĩrĩrẽ waasugúerope cõãñoãdara tiaa”, jĩdito, péeriwugãrẽ néediocora tiimíwã díapũ. ³¹ Pablope cien surara dutigúre, suraracãrẽ jĩwĩ:

—Ñiã atiwupú putuáheri, múã sícũ catiricu, jĩwĩ.

³² Teero tiirã, surarape wéeñeredarire páata, tiiwúgãrẽ ñaañorĩ tiiwã.

³³ Bóeadari suguero, Pablo ùsãrẽ “yaaya” jĩgũ, niipetirare jĩwĩ:

—Pua semana netõã, múã añurõ yaaripacara, “¿deero wáaadari marĩ?” jĩcoterõ. ³⁴ Teero tiirã, múã añurõ niiãda jĩrã, yaaro booa. Mecütigã marĩrẽ ñañarõ wáapacari, múãrẽ merẽã wáaricu, jĩwĩ.

³⁵ Teeré jĩ, pãrẽ née, niipetira ññacoropũ Cõamacũrẽ usenire tico, pãrẽ puatã, yaanucãwĩ. ³⁶ Wãcütutua, cúãcã yaawa.

³⁷ Ûsã niipetira tiiwupú niirã doscientos setenta y seis niiwã.

³⁸ Cúã yaadugarere yaaari siro, trigoporire cõãñojãwã, tiiwú nucũhëriwũ putuáaro jĩrã.

Dooríwũ ditatupari buropũ sugacũmurigue

³⁹ Bóecũmurĩ, ditare ññarã, “¿Noopú niĩ?” jĩmasĩriwa. Opa-coca ditatuparigũ niirõrẽ ññawã.

—Toopú wáaada; ditatuparigupũ súumacũmubocu, jĩwã.

⁴⁰ Teero tiirã, cõmepĩrĩrẽ cõõtërĩjããrõ jĩrã, wéeñeãredarire widetãcodiocowa. Waarípĩrĩ waatúgũ waatúrepĩrĩrẽ jõãdiocowa. Waasugúero niirĩ caserore wéemũõtucowa, wĩno néewaaro jĩrã. Teero tiirã, tiiwurẽ ditatuparipũ ticocomiwã. ⁴¹ Wáa, wãcũña manirõ ditatupari buro oco watoa niirĩ buropũ sugacopeawũ waasugúerope. Cãmeñariwũ. Waatúrope ocoturĩ páapusãcori, watijõãwũ.

⁴² Teero wáari ññarã, surara jĩwã:

—Jãmũ, marĩ peresu tiirãre sãjãco; cúã báapã dutijõãbocua, jĩwã.

⁴³ Cien surara dutigúpe “Pablore sããbócua” jĩgũ, cãmotáwi. Báamasĩrãrẽ: —Ñaañuãsugue, ditapũ báapãña, jĩwĩ—. ⁴⁴ Æpërã táboapĩrĩmena, tiiwú maquẽ watiãrepĩrĩmena pasapãwaya, jĩwĩ.

Teero tiirã, ditapũ jea, niipetira netõpetjãwũ.

28

Malta nucãrõpũ Pablo tiirigue

¹ Ûsã ditapũ jeapetira, tuowú: Tiinucãrõ Malta wãmecatiwũ.

² Too macãrã basoca añurõ tiiwã ùsãrẽ. Oco pea, yusuarĩ ññarã, pecame diobosáwa.

—Sũmarã atiya múã niipetira, jĩwã.

³ Pablo peca seegú wáa, néeati, cũũ wããtããrĩ, ãña tiidotopũ niĩarigũ asiré cuigu, witiwi. Pabloya wãmopũ bacañãñumuwĩ.

⁴ Tiinacūrō macārã ãña cūyaya wãmopure tusari ññarã, cãmerĩ jĩwã: “Ñani basocã sñarĩgu niiqui. Cũ dia pairĩmaapu netõãrigu niipacu, cũ ñañarẽ tiirẽ wapa diagũdaqui”, jĩwã.

⁵ Cũpe pecamepu wẽebatesoewi ññarẽ. Pũniriwi cũurẽ. ⁶ Too macãrãpe wãcũmiyira: “Bipijõãadacu. Bipiriatã, wãcũña manirõ ñaacũmu, diajõãgũdaqui”, jĩmiyira. Cũã yoari yuemi, cũurẽ merẽã wãaheri ñña, merẽã wãcũyira sũcã. “Ñani basocã mee niiqui; sñcũ basocã padeogũ niigũ niĩati”, jĩwã.

⁷ Too putogã tiinacūrō macārã dutigũya dita niiwã. Cũ wãmecutiwigu Publio. Cũ ãsarẽ bocawi. Itiãbureco ãsã cũ puto niirĩ, ññurõ tiiwĩ. ⁸ Publio pacu wiorẽ, yoopote diagu pesawi. Pablo cũ niirõpu sããwa, Cõamacũrẽ sãibosã, cũurẽ ñaapeó, netõnẽwĩ. ⁹ Cũ teero tiirĩ ññarã, ãpẽã tiinacūrō macãrãcã diarã atirucuwa. Netõnẽnowã. ¹⁰ ãsarẽ pee apeyenó ticowa. Too síro ãsã wãaadara tiirĩ, ãsarẽ ðusarẽcõrõ ticowa.

Romapu Pablo jearigue

¹¹ Ññarã muĩpũrã niiwũ ãsã toopure. Alejandría macã macãwu tẽe pũuriro wãapetiripu niiwũ tiinacũrõpore. Tiiwũ ãquẽãpu cũã padeorã Cãstor, Pólux queorẽ cũã páateture tusawu. ãsã tiiwũpũ muãsã, wãajõãwũ. ¹² Wãa, Siracusa macã petapu jeawu. Toopũ itiãbureco putuãwu. ¹³ Too macãrã tiinacũrõ wesa wãa, Regio macãpu jeawu. Sicabureco siro ãsã sirope wĩno páapuatiwu. Puabũreco siro Puteoli macãpu jeawu. ¹⁴ Toopure ãpẽã Jesurẽ padeorãre buajeãwu. Cũã ãsarẽ: —Sica semana ãsã puto putuãya, jĩwã.

Too putuãari siro, maapu wãa, Romapu jeawu sãa. ¹⁵ ãpẽã Roma macãrã Jesurẽ padeorã ãsã Romapu wãare quetire tuotóayira. Teerẽ tuo, tẽe Foro de Apio macãpu ãsarẽ bocara jeawa. ãpẽãcã Tres Tabernas wãmecutiropu ãsarẽ bocawa. Pablo cũãrẽ ññagũ, Cõamacũrẽ usenire tico, wãcũtutuare buanemówĩ. ¹⁶ ãsã Romapu jeari, too macãrã dutirã jĩwã:

—Pablo merẽã niidugari, ññuniãdacu.

Cũũmena surara sñcũ cũurẽ cotegũdare cũũwĩ.

Romapu Pablo tiirigue

¹⁷ Itiãbureco siro Pablo judíoa uputĩ macãrãrẽ neãdutiwi. Cũã neãtoari, jĩwĩ:

—Yãa wedera, yũ marĩya wederare, marĩ ñecũsũmuã tiirẽcutiriguere netõnucãriwu. Netõnucãripacari, Jerusalẽnpu judíoa yũre ñee, romanuãrẽ dutirãpore tico, yũre peresu tiidutiwa. ¹⁸ Romanuãrẽ dutirã yũre sãñãpeti, sñarĩ tiirẽno wapa buariwa. Wionẽcodugamiwã. ¹⁹ Judíoape booriwa. Teero tiigũ, yũ “romanuã õpũ yũre queti besearo” jĩwũ.

Yũũpe yáa wederare wedesãre чuoríwũ. ²⁰ Teero tiigú, múãrẽ ñña, wedesegũda jĩgũ, boocóawũ. Cõãmacũ beserigu marĩ Israelya põna macãrã yoari yuerigu yere yũũ wederé wapa atidá cõmedá siatúarigu niĩã, jĩwĩ.

²¹ Cúã cũãrẽ jĩwã:

—Ûsã sicapũ Judea macãrã mũũye maquẽrẽ cúã jóaripũrẽ ñeeriwũ. Teero biiri too macãrã marĩya wedera ãnopú jeara, ñañarõ wedeseriwa mũũrẽ. ²² Ûsã masĩã: Niipetiropure mama buerére “ñañaniã” jĩcua. Ûsã mũũ padeorére tuodugága, jĩwã.

²³ Cúã neãadari burecore wedecũjã, wáajõãwã. Tiibureco niirĩ, pau basocá cũũ niirĩ wiipu jeawa. Bóeri weneducãrigu wenedañiõjõãwĩ. Cõãmacũ dutiré basocápure niĩadare jeariguere wedewi. Moisére dutiré cũũriguemena, profetas jóariguemena wedeyapono, “Jesús Cõãmacũ beserigu niĩ” jĩ padeorĩ tiijãdugagu tiimíwĩ. ²⁴ Siquẽrã Pablo wederére tuorã “niirõrã niĩã” jĩwã. Æpẽrãpẽ padeoríwa. ²⁵ Cãmerĩ wedesetõ, sãcãrĩbíro wãcũri, wáajõãwã. Cúã wáaadari suguerogã, Pablo jĩwĩ:

—Profeta Isaías múã ñecũsũmũãrẽ jóariguere tuoyá. Diamacũ maquẽrẽ Espiritu Santo biiro cũãrẽ jóari tiirigu niĩwĩ:

²⁶ Basocãre wedegu wáaya:

“Múã tuopacára, tuomasĩriadacu; ññapacara, ññamasĩriadacu”, jĩñña cúãrẽ.

²⁷ Cúãpe ãñurõ wãcũdugaricua;

tuodugáricua;

ññadugaricua.

Cúã ãñurõ tuo, ãñurõ ñña, wãcũré wasoátã,

yũũ cúãrẽ netõnéboajiyu,* jĩ wedeya,

jĩ jóarigu niĩwĩ. ²⁸ Teero tiirã, ãñurõ masĩña múã: Cõãmacũ cũũ basocãre netõnére quetire judíoa niñhẽrãrẽ wenedoãdacu.

Cúãpe tuoãdacua, jĩwĩ.

²⁹ Cũũ teero jĩãari siro, judíoa cúã basiro bayiró cãmerĩ wedeseo, witiwawa.

³⁰ Pũacũmã Pablo cúã waso, wapatídutiri wiipu niĩwĩ. Toopú cũãrẽ ññarã jearãre useniremena bocarucuwi. ³¹ Cuiro manirõ Cõãmacũ dutiré basocápure niĩadare jeariguere, teero biiri marĩ Õpũ Jesucristoyere wederucujãwĩ ãpẽrã cãmotáro manirõ.

* 28:27 Isaías 6.9-10.

ROMA MACĀRĀRĒ Pablo jóaripũ

Āñuduticorigue

¹ Yũ Pablo, Jesucristore padecotegu, cũyere wededutigu beserigu niĩ. Cũ yũre Cõamacũ netõnére quetire wededutigu boorigu niiwĩ. ² Profetamenapũra “netõnére quetire ticogũda” jĩ wedesũguetoarigu niiwĩ. Tee maquẽre marĩ buea Cõamacũye queti jóaripũ. ³ Tee queti Cõamacũ macũye maquẽre wedea. Cũ marĩ tiiróbiro biigú, õpũ David pãrãmi niinũnũsegu niyigu. ⁴ Ñañaré tiihégu niyigu. Cũ diari siro, Cõamacũ cũrẽ masõyigu. Teero cũ masõriguemena Cõamacũ basocáre “yũ macũ niĩ” jĩriguere tutuaremena ãñoýigu. Cũ macũ marĩ Õpũ Jesucristo niĩ.

⁵ Jesús yũre añuré ticorigu niiwĩ. Yũre cũyere wededutigu besewi. Niipetiropu basocá Jesuré padeoáro jĩgũ, cũ dutirere tiiáro jĩgũ, yũ cũye quetire wedebatea. Niipetira Jesuré maĩãrõ cúãcã jĩgũ, wedebatea.

⁶ Cõamacũ múãcãrẽ boorigu niiwĩ Jesucristomena niĩadarare. ⁷ Múã Cõamacũ maĩrãrã niĩ. Múãrẽ beserigu niiwĩ cũ põna niĩadarare. Teero tiigú, yũ niipetira múã Roma macãrãrẽ añudutia.

Cõamacũ marĩ Pacu, teero biiri marĩ Õpũ Jesucristo múãrẽ añuré ticoaro; añurõ niirecutiri tiiáro.

Pablo Romapũ wáadũgamirigue

⁸ Ateré múãrẽ wedesũguea: Niipetiro macãrãpu múã Jesuré padeorere wedesecua. Teeré tuogú, Jesucristo wãmemena Cõamacũrẽ usenire ticoa. ⁹ Cõamacũrẽ maĩrémena padecotea. Teero tiigú, cũ macũye netõnére quetire wedebatea. Cũ masĩqui: Yũ cũmena wedeserecõrõ múãye maquẽrẽ sãibosárucua. ¹⁰ Teero biiri ateré cũrẽ sãirucújãã: “Cõamacũ, mũ boorí, yũ Romapũ wáagũda; too macãrã mũrẽ padeorãre ñadũgamiga”, jĩ sãimíã. Yoajõã yũ múã pũtopũ wáadũgamiriro. ¹¹ Múãrẽ nemorõ wãcũtutuare bayiró boosãjigũ, Espiritu Santo yũre masĩre ticorémema múãrẽ tiiapudũgaga. Teeré tiigú, toopũre wáadũgamiga. ¹² Marĩ cãmerĩ tiiapuadacu. Múã yũ Jesuré padeorere ñnarã, nemorõ padeó, wãcũtutuadacu. Yũcã múã padeorere ñnagũ, teerora wãcũtutuagũdacu.

¹³ Yãa wederabiro niirã, múãrẽ ateré masĩrĩ boogá: Sĩcãrĩ mee múã pũtopũ “wáagũda” jĩmiã. Dee ti wáamasĩña maniã ména. Aperopũ macãrã judíoa niihãrãrẽ yũ Jesuré padeorẽ

boosãrirobirora múãcãrẽ Jesuré padeoré boosãgũ wedegu wáadugamiga. ¹⁴ Cõãmacũ cũũye quetire niipetirare yũre wededutiwi. Griegoaye wedeserare, griegoaye wedese-masĩhẽrãcãrẽ wededutiwi. Masĩrãrẽ, masĩhẽrãcãrẽ wededutiwi. ¹⁵ Tee tiigũ, múã Romapũ niirãrẽ Cõãmacũ netõnére queti cũũriguere bayiró wededugaga.

Netõnére queti tutuare cũoa

¹⁶ Yũ Cõãmacũ netõnére quetire boboró manirõ wedea, tee queti tutuare cũorí ñãgũ. Cõãmacũ niipetirare tee quetire padeorãre netõnéqui. Judíoare netõnéqui; judíoa niihẽrãcãrẽ teerora netõnéqui. ¹⁷ Tee quetimena marĩ ateré masĩã: Cõãmacũ Jesuré padeorãre “ãñurãrã niĩya” jĩ ññaqui. Jesuré padeorã díçure teero ññaqui. Teero padeorãre Cõãmacũye queti jóaripũpũ biiro jóanowũ:

Cõãmacũ cũũrẽ padeogúnorẽ “ãñugúrã niĩ” jĩ ññaqui; cũũrẽ catiré petihére ticogũdaqui,* jĩ jóanowũ.

Niipetira wapa cũoóya

¹⁸ Marĩ masĩã: Cõãmacũ cũũrẽ netõnucãrãrẽ, teero biiri ññañaré tiirãre ññañarõ tiiquí. Cũã ññañaré tiirémene apẽrã diamacú maquẽrẽ masĩrĩ tiirícua. Cũã teero tiiré wapa Cõãmacũ ãmũãsepũmenarã cũũ bayiró cUARERE marĩrẽ eñogú tiiquí. ¹⁹ Cũã Cõãmacũye maquẽ sĩquẽrẽ masĩmicua. Cũũ basiro teeré ãñurõ masĩrĩ tiirígu niimiwĩ. ²⁰ Cõãmacũ atibúreco maquẽ tiiríguere ññarã, cũũrẽ ññaripacara, “niiquí” jĩmasĩnoã. Cũũ tiiríguemena cũũ tutuare cũonetõjõãre baucú. Teero tiirã, deero jĩmasĩricua; wapa cũojãcua. ²¹ Cũã “cũũjã teero biigúno niiquí” jĩ masĩpacara, cũũrẽ quioníremena ññaríyira. Sĩcãrĩno cũũrẽ usenire ticoríyira. “Cũũjã teero biigúno niiquí” jĩrõno tiirã, queoró wãari tiihérepere wãcũyira. Jõõpemena nemorõ ññañarõ wãcũãmajãyira. ²² Cũã “masĩnetõjõãã” jĩrã niipacara, tuomasĩhẽrã wãayira. ²³ Cõãmacũ catirucugũre asibatére cũogúpere booríyira. Cũũpere booróno tiirã, basocá cũã weerirapere padeoyíra. Basocá bóadiaadara queoré, minipõná queoré, wáicũra queoré, pĩnoã queoré wee, padeoyíra.

²⁴ Cũã teero tiiré wapa Cõãmacũ cũã booró tiidugárenorẽ tiijãrõ jĩgũ, cõãjõãrigu niiwĩ. Teero tiirã, ñeeapera, cũã basirora basocá tiinóña manirénorẽ tiicãmésãjãyira. ²⁵ Cõãmacũye queti diamacú niirépere booríyira. Jĩditorepere booyíra. Niipetire tiiríguere sũubusepeoríyira. Cũũpere sũubusepeorono

* 1:17 Habacuc 2.4.

tiirá, cūū tiiríguepere súubusepeoyira. Marĩrē Cõāmacūrē usenipeorucujārō booa. Teerora tiiró booa.

²⁶ Teero tiigú, Cõāmacū cūā bayiró ugaripéarere tiijãārō jĩgũ, cūārē cõājõāyigu. Numiãpura ũmũāmena dícu ñeeaperenorē duujã, cūā basiro numiã sesaro ñañaré tiiyíra. ²⁷ Teerora ũmũãcã numiãmena dícu ñeeaperenorē duujã, ãpērã ũmũã sesaro bayiró ñeeapedugayira. Ũmũã basirora ãpērã ũmũāmena ñeeape, bobooro wáari tiirére tiiyíra. Teero tiirá, cūā ñañaré tiiré wapa cūāye õpũũrĩpure, teero biiri cūā wãcūrẽpure ñañarō wáari tiiyíra.

²⁸ “Marĩ Cõāmacūrē wãcũre wapamaniã”, jĩyira. Teero tiigú, Cõāmacũpe cūā basiro wãcũrére “wapamaníre nijjãādacu” jĩyigu. Toorá nemorō ñañarō tiiãmajãrucuyira sáa. ²⁹ Niipetire ñañaré tiirénorē tiirucújãcua. ãpērãrē ñañarō netõrĩ tiiádarere wãcũcua. Apeyenó cõopacára, boonemójãcua. Ate niipetire ñañarére tiidugácua. Doecua. Cãmerĩsĩãcua. Cãmerĩtuti, cãmerĩquẽcua. Tiiditócua. Ñañaré tiidugárere tiirucúcua. Wedepaticua. ³⁰ ãpērãrē ñañarō wáari tiidugára, wedesãamajãcua. Cõāmacū doonorã niicua. “Marĩ uputí macārã nijjĩrã, marĩ tiidugárere tiiáda”, jĩ wãcũcua. “Marĩ ãpērã nemorō niinetõñcãã”, jĩ wãcũcua. “Biiró biiráno niia ũsãjã”, jĩcua. Ñañarére tiibũajãcua. Cūā pacũsũmũārē netõñcãjãcua. ³¹ ãñurō diamacú wãcũricua. Cūā “teerora tiijããda” jĩmiãriguere tiirícua. Cūāya wederare maĩrénorē masĩricua. Bóaneõ ññaricua. ³² Ateré ãñurō masĩmicua: Cūãnorē cūā teero tiiré wapa Cõāmacū cūārē pecamerũ cõãgũdaqui. Teeré masĩpacara, ñañarére tiirucújãcua. ãpērãrē ñañaré tiiri ññarã, “ãñuniã” jĩcua.

2

Cõāmacū diamacúrã wapa tiigũdaqui

¹ Múãcã basocára niipacara, ãpērãrē “cūā ñañarã niĩya” jĩ ññabeserijãña. “Cūā wapa cõoóya” jĩrã, múã basiropecã wapa cõoádarara niirã tiia. Múãcã cūā tiiróbirora tiicú. Teero tiirá, Cõāmacūrē deero jĩ netõñcãmasĩricu; múãcã wapa cõorára niicu. ² Ateré marĩ masiã: Cõāmacújã ñañaré tiirãre diamacúrã wapa tiigú, diamacúrã tiigú tiiquí. ³ Múã ãpērãrē “cūā ñañarã niĩya” jĩpacara, cūā tiiróbirora tiijãã. Teero tiirá, “Cõāmacū ũsãpereja ‘múã ñañarã niia’ jĩriqui” jĩ wãcũrijãña. “Múãcã ñañarãrã niia”, jĩgũdaqui. ⁴ Cõāmacū múãrē bóaneõ ññagú máata ñañarō tiiríqui ména. Cūū múãrē bóaneõ ññapacari, múã cūārē teero ññajãã. Ateré múã tũomasĩricu: Cõāmacū múã

ñañaré tiirére wãcũpati, wasoáro jĩgũ, ãñugú niijĩgũ, máata ñañarõ tiiriqui ména.

⁵ Cũũ teero tiipacári, múã ñañaré tiirére wãcũpati, wasodugáricu. Múã jõõpemena ñañarére tiinemósãjãjĩrã, Cõamacũrẽ cúarosãrĩ tiirã tiia. Too síro basocáre wapa tiíadari bureco jeari, Cõamacũ bayiró cúagu múãrẽ wapa tiíadarere ãñogúdaqui. ⁶ Basocácõrõ tiiríguerpere ññaco, wapa tiigúdaqui. ⁷ ãñurẽ tiirucúranopere cũũ рѣторѣ catiré petihére ticogũdaqui. Cũã Cõamacũmena niirucujãrere boocúa. Cõamacũ cũãrẽ “ãñurõ tiíawũ” jĩrere tãodugácu. ⁸ ãpẽrãménapere Cõamacũ bayiró cúagũdaqui. Cũã Cõamacũrẽ netõñcãrã, cũã booré dícuere tiidugácu. Diamacú maquẽrẽ boohéra, ñañarépere tiinunúsecua. ⁹ Niipetira ñañaré tiirécutirano ñañarõ netõãdacua; teero biiri ñañarõ tãgueñarucujããdacua. Judíoare teero wáaadacu; judíoa niihẽrãcãrẽ teorora wáaadacu. ¹⁰ Niipetira ãñurõ tiirécutirapere Cõamacũ “múã ãñurõ tiiwú” jĩgũdaqui. Niipetira ññacoropũ cũãrẽ ãñurõ tiigúdaqui. Cũãrẽ ãñurõ niirecutiri tiigúdaqui. Judíoare teero tiigúdaqui; judíoa niihẽrãcãrẽ teorora tiigúdaqui. ¹¹ Cõamacũ sicadita macãrãrẽ “múã dícu ãñurã niíã” jĩriqui; niipetire dita macãrãrẽ sãcãrĩbíro ññaqũ.

¹² Niipetirare Moisére dutiré cũũriguere cãorípacari, cũã ñañaré tiirécutire wapa pecamepũ wáarora niijããdacu. Tee dutirére cãorãpecãrẽ netõñcãre wapa diamacũrã wapa tinóãdacua tee dutiré jĩrõbirora. ¹³ Tee dutirére tãorémãna dícu Cõamacũ ññacoropũre ãñurã mee niíya. Tee dutirébirora tiirí siro niíãtã, “ãñurãrã niíya” jĩgũdaqui Cõamacũ. ¹⁴ Judíoa niihẽrã Moisére dutiré cũũriguere ticonoripacara, cũã basiro ãñurére tiirã, tee dutirénorẽna tiirã tiicúa. Cũã basiro tiirémãna tee dutirére masĩrã tiiróbiro niíya, tee dutirére cãorípacara. ¹⁵ ãñurẽ tiirémãna cũã diamacú wãcũrere ãñocúa. Tee dutirére masĩrã tiiróbiro niicua. ãñurõ yeeripũnacutira niicua. Teero tiirã, ãñurere tiíarira “ãñuniãwũ” jĩmasĩcu; ñañarére tiíarira “ñãñaniãwũ” jĩmasĩcu. ¹⁶ Teero tiigú, Cõamacũ cũũ basocáre wapa tiíadari bureco jeari, Jesucristore wapa tiidutígũdaqui. Tiibureco jeari, Jesucristo niipetira cũã ñañaré wãcũrẽ wapa, teero biiri cũã ãpẽrã ññahẽrõpũ tiirígue wapacãrẽ cũãrẽ wapa tiigúdaqui. Yũ Cõamacũ netõnére queti cũũriguere wedegũ, teeré wederucua.

Judíoa, teero biiri Moisére dutiré cũũrigue

¹⁷ Apetó tiirã, múã judíoa wãcũbocu: “Ûsã judíoa niíã; Moisére dutiré cũũriguere cãoa; Cõamacũ ùsã judíoayagura nií; teero tiirã, ùsã dícu Cõamacũ põna niíã”, jĩ wãcũmicu.

18 “ʼSã Cõãmacũ boorénorẽ masiã. Moisére dutiré cũũriguere masiã niijĩrã, ãsã ãñurẽ petire besemasã”, jĩ wãcũmicu. 19 “Capeari bauhére wéewasũguera tiiróbiro judíoa niijĩrãẽ buemasĩãã. Naĩĩãrõpũ niirãrẽ sãwócora tiiróbiro Moisére dutiré cũũriguere masiãhãrẽ wedemasã”, jĩ wãcũmicu. 20 “ʼSã Moisére dutiré cũũriguere cũojĩrã, diamacũ maquẽrẽ masiã. Teero tiirã, tũomasĩhãrẽ, sicato buemũõcorare buemasã”, jĩ wãcũmicu. 21 Múã “ãpẽrãrẽ buerã niĩã” jĩrã, múã basiropo buesũguero booa ména. Æpẽrãrẽ “yaariãña” jĩ wedepacara, ãpẽrãyére yaajãcu. 22 “Múã nãmosãnumiã niijĩrãrẽ, múã manusũmã niijĩrãrẽ ñeeaperiãña” jĩpacara, ñeeapejãcu. Múã ãpẽrã weerirare, cãã padeorãre doopacãra, cãã padeorẽ wiseripũ niirẽre yaajãcu. 23 “ʼSã Moisére dutiré cũũriguere cũojĩrã, ãpẽrã nemorõ niĩã”, jĩ wãcũmicu. Teero wãcũpacara, tee dutirẽre netõncãjãcu. Æpẽrã múã netõncãrĩ iñajĩrã, Cõãmacũpere ñañarõ wedesecua. 24 Cõãmacũye queti jóaripũpũ múã teero tiirénorẽ biiro jóanowũ: “Múã tiibuyere wapa judíoa niijĩrãpe Cõãmacũrẽ ñañarõ wedesecua”,* jĩ jóanowũ.

25 Múã Moisére dutiré cũũriguebirora tiiatã, múã cõnerígu yapa macã caseróre widecõãrecã wapacutía. Múã tee dutirẽre netõncãrã doca, widecõãñoña manirã tiiróbiro putuãcu. 26 Apetóre sãcũ widecõãñoña manigũpe Moisére dutiré cũũriguere tiiquí. Teeré tiigũ, Cõãmacũ iñacoropũre widecõãnorígu tiiróbiro niiquí. 27 Múã judíoa Moisére dutiré cũũriguere cũomiã. Widecõãnorira niipacara, tee dutirẽre netõncãjãcu. Æpĩ widecõãñoña manigũ niipacũ, tee dutirẽre masiripacũ, tee dutiré jĩrõbirora tiiquí. Cũũ teero tiirí, niipetira múã wapa cuorere ãñurõ iñamasĩãñoãdacu. 28 “Judíoyũ peti niĩã” jĩgũno sotoá maquẽ dícuere tiinórigũ mee niiquí. Cũũye õpũũ maquẽ dícuere widecõãnorígu mee niiquí. 29 Judíoyũ peti niigũpe cũũ wãcũrẽpũre Cõãmacũ dutirẽre useniremena tiiquí. Cũũpe ñañarõ wãcũrẽre widecõãnorígu tiiróbiro niiquí. Espiritu Santo marĩ wãcũrẽre wasorí tiiquí. Tee dutirẽre tiirẽmenape marĩ basiropo wasomasĩricu. Basocã teero wasonórirare “ãñurãrã niĩya” jĩripacari, Cõãmacũpe teeré jĩgũdaqui.

3

1 Yũũ teero jĩgũ, “judíoa niiré wapamaníã” jĩgũ mee tiiãwũ. Teero biiri “cõnerígu yapa macã caseróre widecõãrecã wapamaníã” jĩgũ mee tiiãwũ. 2 Teero wapacutirucujãã. Ateré wedesũguegũda: Cõãmacũ marĩ judíoarena cũũye quetire

* 2:24 Isaías 52.5.

wedearo jĩgũ, cũũyigu. ³ Āpērã judíoa Cõãmacũ dutirére ti-idújãmicua. Cõãmacũcã cũã tiiróbirora cũũ “tiigúda” jĩriguere ¿tiidújãgari? ⁴ Tiidúriqui. Ateré wãcũrucujãña: Cõãmacũ cũũ jĩrirobirora queoró tiirucúqui. Marĩpe niĩã “tiíada” jĩmiãriguere tiihérapeja. Cũũye queti jóaripũpu tee maquērẽ biiro jóanowã:

МѸ jĩré diamacárã niijãrõ tiia.

Teero tiirá, мѸrẽ wedesãmasĩña maniã.

МѸrẽ wedesãpacari, netõнсãrucujãgãdacu,*
jĩ jóanowũ.

⁵ Teero tiigú, sícũ ñañarõ wãcũgũno biiro wãcũboqui: “Yũũ ñañaré tiirémene Cõãmacũ añurõ tiirépe nemorõ añurõ baujããdacu sãa”, jĩmiqui. Too síro jĩnemoboqui: “Yũũ teero tiíarigue wapa niipacari, Cõãmacũ yũũmena cúagu, ñañarõ tiiqui”, jĩ wãcũboqui. ⁶ Teero mee niĩã. Cũũ teero jĩréno diamacũ niiréno niĩatã, Cõãmacũ sícũnorẽ cũũ ñañaré tiiré wapa diamacũ bese, ñañarõ tiimasĩriboqui.

⁷ Āpĩ ñañarõ wãcũgũno jĩnemojãboqui: “Yũũ jĩditoremene Cõãmacũ diamacũ wedeserepere añurõ wedesenoãdacu. Yũũ jĩditoremene añurõ wedesenopacu, ¿deero tiigú Cõãmacũ yũũre yũũ jĩditore wapa ñañarõ tiibógari?” jĩmiqui. Cũũ teero jĩré jĩãmare niĩã. ⁸ Cũũ teero jĩréno diamacũ niiréno niĩatã, biirope putuáboyu: “Marĩ ñañaré tiirí, Cõãmacũ añurõ tiirépe nemorõ masĩãdacua. Teero tiirá, añuré wãaaro jĩrã, ñañarépere tiíada”, jĩjãbocu. Āpērã yũũre, yũũ menamacãrãrẽ merẽã wãcũãrõ jĩrã, “Pablo teeré buequi” jĩditocua. Cũã teero jĩditore wapa Cõãmacũ cũãrẽ diamacárã wapa tiigú, ñañarõ tiigúdaqui.

Niipetira wapa сѸо́ya

⁹ Too docare ¿deero putuãnoãdari sãa? ¿Cõãmacũ iñacoropure marĩ judíoa ãpērã nemorõ añurã niinetõнсãĩ? Niiria. Niipetira judíoa, judíoa niihērã Cõãmacũrẽ netõнсãrã niijĩrã, sícãrĩbiro wapa сѸорá díсѸ niĩã. Múãrẽ teeréna wedetoawн.

¹⁰ Tee maquērẽ Cõãmacũye queti jóaripũpu jóanoã:

Sícũno añuré tiigú maniĩ.

¹¹ Sícũno Cõãmacũye maquērẽ тomasĩgũ maniĩ.

Sícũno Cõãmacũrẽ masĩdugarii; cũũrẽ wãcũннusedugarii.

¹² Niipetira Cõãmacũyere duujã, posapetijõãya.

Niipetira ñañaré tiíya.

Sícũno ãpērãrẽ añurõ tiigũno maniĩ.†

¹³ Cũã wedesere masãcope tusuri copepu ãniwiónecoreo ti-iróbiro niĩã.

Tee ãniwiónecoreo tiiróbiro basocã ñañarépe wedeseya.

Jĩditorucuya.‡

* 3:4 Salmo 51.4. † 3:12 Salmo 14.1-3. ‡ 3:13 Salmo 5.9.

Āñaã ɯseropɯ nima ɯɔrɔ́ tiiróbiro bayiró pūnirō wedeseya. §

14 Āpērārē doajāya; bayiró tutiia.*

15 Cúã basocáre sīãdugára, boyeromena sīārã wáaaya.

16 Cúã wáaro basocáre ñañarō peti tiiya.

Cúáyere ñañopetijã, bóaneōrã putuári tiiya.

17 Āpērārē añurō niirecutiri tiirya. †

18 Cōãmacūrē quioníremena ññariya. Cūūrē cuiirya, ‡

jĩ jóanoã.

19 Marĩ masiã: Cōãmacūye queti jóaripū maquē marĩ judíoarena jĩjārō tiia, “añurã niiã ũsã” jĩrijãārō jĩrō. Niipetirapura wapa ɯɔrɔ́ dícu niijacu. 20 Moisére dutiré cūūriguemenarã marĩ ñañaré tiirira Cōãmacūrē “ũsã mɯɯ dutiré netōncájātu” jĩmasiñoã. Teero tiigú, Cōãmacū sīcūnorē “mɯɯ tee dutirére tiipetijārigu niijīgū, añugúrã niiã” jĩ ññariqui.

Jesuré padeorémena netōnénoãdacu

21 Atitóre Cōãmacū Jesuré padeoráre “añurãrã niiya” jĩ ññaqi. Marĩ “Moisére dutiré cūūrigue jĩrōbirora tiíawū” jĩripacari, “añurãrã niiya” jĩ ññaqi. Moisés, teero biiri profetas Cōãmacū teero marĩrē tiibosáadarere cūūye queti jóaripūpu jóarira niiwã. 22 Niipetirare Jesucristore padeorémena Cōãmacū “añurãrã niiya” jĩ ññaqi. Cōãmacū niipetirare sīcārĩbíro ññaqi. 23 Marĩ niipetira ñañaré tiirã niiã. Marĩ niipetirare pairó dɯsaa; marĩ añurã niiridojãã Cōãmacū niiré tiiróbiro. 24 Teero niipacari, Cōãmacū marĩrē añuré ticogú Jesucristo wapatíbosariguemena marĩrē “wapa ɯɔhéra putuáaro” jĩyigu. Tee wapatíbosariguere teerora ticojāyigu. 25 Too suguero macārãpurre cúã ñañaré tiipacári, ñañarō tiiriyigu. Bóaneō ññaré ɯɔjīgū, cúãmena cūū cúarere ãñoriyigu ména; teerora ññajāyigu. Too síro Cōãmacū Jesuré marĩrē diabosari tiirí, cūūye díí òmayudiyiro. Marĩ cūū diabosariguere padeorí, Cōãmacū marĩmena cúanemoriqúi. Teeména Cōãmacū cūū “diamacúrã tiigú niiã” jĩrere ãñoýigu. 26 Atitócārē Cōãmacū cūū “diamacúrã tiigú niiã” jĩrere ãñoquí. Diamacúrã tiirécutiīgū, Jesuré padeoráre “wapa ɯɔhérara niiya” jĩ ññamasĩqui.

27 Teero tiirã, marĩ “biiro tiirécutirano niiã ũsãjã” jĩmirigue wapamanĩã. Marĩ Moisére dutiré cūūriguere tiipetirapeja, teeré jĩmasĩnobojiyu. Cōãmacū marĩ Jesuré padeorípere ñña, “añurãrã niiya” jĩqui. Teero tiirã, “biiro tiirécutirano niiã ũsãjã” jĩmasiñña maniã. 28 Ateména putuáa sáa: Marĩ Jesuré padeorí, Cōãmacū marĩrē “wapa ɯɔhérara putuáya” jĩ ññaqi. Moisére dutiré cūūriguere tiirigue wapa mee niicu.

§ 3:13 Salmo 140.3. * 3:14 Salmo 10.7. † 3:17 Isaiás 59.7-8. ‡ 3:18 Salmo 36.1.

29 Too docare ¿Cõāmacũ judíoayagu dícu niigari? Niirii. Judíoa niihērāyagucã niĩ. 30 Cõāmacũ sīcūrã niĩ. Cõāmacũ judíoa Jesuré padeorí ññagũ, “wapa c̣uohéra, ãñurãrã niĩya” jĩiqui. Judíoa niihērãcãrẽ Jesuré padeorí ññagũ, teerora jĩiqui. 31 Too docare marĩ Jesuré padeojĩrã, “marĩrẽ Moisére dutirẽ cũuriguepe wapamanĩã” ¿jĩĩrã tiii? Jĩiridojãã. Biirope jĩĩã: “Jesuré padeorémēna dícu tee dutirere tiimasĩã”, jĩĩã.

4

Abraham Cõāmacũrẽ padeorígue

1 Mecũtĩgãrẽ Abraham marĩ ñecũrẽ wáarigue quetimēna wēdenemogũda. Múã masĩã: Cũũ judíoayũ niisuguerigu niiyigu. 2 Cõāmacũ Abraham tiirere ñña, “ṃũũ ãñugũrã niĩã” jĩĩ ññariyigu. Teero jĩĩri siro niĩatã, Abraham “ ãñurẽ tiigú niĩĩ’ jĩĩnorigu niĩã yũũja” jĩĩbojĩyi. Cõāmacũ ññacoropure teenórẽ jĩĩmasĩña maniã. 3 Cõāmacũye queti jóaripũpũ biiro jóanoã: “Abraham Cõāmacũrẽ padeoyigu. Teero tiigú, Cõāmacũ cũũrẽ ‘ãñugũrã niĩĩ’, jĩĩ ññayigu”.*

4 Queorémēna múãrẽ wedegũda. Sīcũnorẽ wapatĩra, teero ticora mee tiĩya. Cũũ paderé wapa wapatĩra tiĩya. 5 Cõāmacũpe teero tiiríqui. Marĩ ãñurẽ tiiré wapa mee “wapa c̣uohéra niĩya” jĩĩ ññaqui. Basocã Cõāmacũrẽ “ṃũũ ũsãrẽ ññañaré tiirẽcũtimirirare acabócu” jĩĩ, cũũrẽ padeorípere, “ãñurãrã niĩya” jĩĩqui. 6 Ōpũ Davicã yũũ jĩĩãrirobirora jóarigu niĩwĩ. “Cõāmacũ basocã basirora tiirere ññaripacũ, cũũrẽ padeorípere cũũrẽ ‘ãñurãrã niĩya’ jĩĩ ññaqui. Teero tiigú, cũũrẽ usenirã niirĩ tiigũdaqui” jĩĩrẽ quetire jóarigu niĩwĩ. 7 Tee maquẽrẽ biiro jóarigu niĩwĩ:

Cõāmacũ cũũrẽ netõñcãrãrẽ acabóri, useniya.

Cũũ ññañaré tiiré wapacãrẽ ññañarõ tihéri, useniya.

8 Cõāmacũ “ãñiyé wapare ññanemoricu sãã” jĩĩnogũcã useniĩ,† jĩĩ jóarigu niĩwĩ David.

9 ¿Noãnope tee usenirere c̣uomasĩgari? ¿Cõnerígu yapa macã caseróre widedcõãnorira dícu o widedcõãñoña manirãcã tee usenirere c̣uomasĩgarite? Niiria. Ateré yũũ jĩĩtoawũ: Cõāmacũ Abrahamrẽ cũũ padeorémēna “ãñugũrã niĩĩ” jĩĩyigu. 10 ¿Deero biiripe Cõāmacũ Abrahamrẽ “ãñugũrã niĩĩ” jĩĩyiri? ¿Cũũ widedcõãnori siro, o cũũ widedcõãnoãdari suguerope teero jĩĩyirite? Widedcõãnoãdari sugueropũ teero jĩĩtoayigu. 11 Abraham widedcõãnoãdari suguero, Cõāmacũrẽ padeotóayigu. Teero cũũ padeorí siropũ, Cõāmacũ cũũrẽ widedcõãdutiayigu. Cõāmacũ Abraham widedcõãnoremena

* 4:3 Génesis 15.6. † 4:8 Salmo 32.1-2.

cũrẽ too sugueropu “añugũrã niĩ” jĩriguere ãñoýigu. Teero tiigú, Abraham niipetira padeoádara ñecũ putuáyigu, cúã widecõãnoña manirã niipacari. Cõãmacũ cúãcãrẽ teorora “añurãrã niĩya” jĩ ññaĩ. ¹² Widedcõãnoriracãrẽ Abraham cúã ñecũ niĩ. Abraham padeoré cnoyígu, widedcõãnoãdari suguero. Teero tiirá, widedcõãnorira Abraham tiiróbiro padeoré cnorí, Cõãmacũ cúãrẽ Abraham pãrãmerã niinunusera wáari tiiquí.

Abraham padeojĩgũ ticonorigue

¹³ Cõãmacũ Abrahamrẽ, teero biiri cũũ pãrãmerã niinunuserare “atibúreco niirere múãrẽ putuári tiigúda” jĩyigu. Cõãmacũ cũũ dutirere tiirí ññagũ mee teero jĩyigu. Cũũ padeorépere ññagũ, teero jĩyigu. Cũũ padeorémena “añugũrã niĩ” jĩ ññayigu. ¹⁴ Moisére dutiré cũũriguere tiirápere Cõãmacũ “atibúreco niirere múãrẽ putuári tiigúda” jĩri siro niĩtã, marĩ Cõãmacũrẽ padeorépe wapamaníbojĩyu. Teero biiri cũũ Abrahamrẽ “ticogũda” jĩriguecã queoró wáaribojĩyu sáa. ¹⁵ Basocãre dutiréno manirí siro niĩtã, netõnucãre manibójĩyu. Cõãmacũ Moisére dutiré cũũriguere cnopacára, marĩ netõnucãrĩ ññagũ, cúagu, ññañarõ tiigúdaqui.

¹⁶ Teero tiigú, Abraham padeorírobiro padeonunusera dícare Cõãmacũ “teeré ticogũda” jĩriguere ticojãgũdaqui sáa. Cũũ marĩrẽ añurõ tiijĩgũ, teeré ticoqui. Moisére dutiré cũũriguere cnorá dícare ticoriquí. Niipetira Abraham padeorírobiro padeorápere ticogũdaqui. Abraham niipetira padeorá ñecũ niĩ. ¹⁷ Cõãmacũye queti jóaripũpu ateré jóanoã: “Mũrẽ pee põnarĩ macãrã ñecũ sõnecoa sáa”, jĩyigu Cõãmacũ Abrahamrẽ. Abraham teeré padeoyígu. Teero tiigú, Cõãmacũ ññacoropure pee põnarĩ macãrã ñecũ putuáyigu. Cõãmacũ niipetirere tiimasĩ. Diarirare masõqui. Marĩ putopu wáaadare baurípacari, cũũpere bausũguépetitoacu mée.

¹⁸ Cõãmacũ Abrahamrẽ “mũ pãrãmerã niinunusera pee põnarĩ macãrã niĩadacua” jĩritore, põnacutíguano mee ni-imiýigu cũũpeja. Teero põnamanígũno niipacu, Cõãmacũ cũũrẽ “paũ peti basocáputiri tiigúdacu” jĩriguere padeojãyigu. ¹⁹ Abrahampe “yũ cien cũmarĩ cnogú niitoaa; yáa õpũũ maquẽ wĩmagũ buarĩ tiiréno diarigue tiiróbiro cnogúpu niĩã; Sarayaro niisutirocã diariro tiiróbiro niijãcu sáa” jĩréno maniyíro. Añurõ Cõãmacũrẽ padeorucúyigu. ²⁰ “Apetó tiigú, cũũ ‘tiigúda’ jĩriguere tiimasĩriboqui” jĩréno maniyíro. Teero jĩrõno tiigú, Cõãmacũrẽ padeonemójãyigu. Cũũrẽ jĩyigu: “Añugú peti niĩã mũ; tutuagu peti niĩã”, jĩyigu. Teero tiigú, tutuare buayígu. ²¹ “Cõãmacũ yũre cũũ ‘tiigúda’ jĩriguere tiimasĩqui”, jĩyigu. ²² Cũũ padeorí ññagũ, Cõãmacũ Abrahamrẽ “añugũrã niĩ” jĩyigu.

23 Tee jĩr  Abraham dícure jĩ j anoriyiro. 24 Marĩpuc r  teerora jĩ jóanoyiro. Marĩ C  amac r  padeor , Abrahamr  jĩrirobirora marĩr  “  nur r  niĩya” jĩiqui. C  ur  marĩ  p  Jesús diarigupure mas rigu niiw . 25 C  amac  marĩ c  ur  net nuc re wapa Jesur  diari tiiyig . C  amac  marĩr  “  nur r  niĩya” jĩg d , c  ur  mas jarig  niiw .

5

C  amac mena   nur  niimas 

1 Teero tiig , C  amac  marĩ Jesucristore padeor mena “  nur r  niĩya” jĩ iñaqui. Teero tiir , marĩ  p  Jesucristo marĩr  diabosariguemena C  amac mena   nur  niirecutia s a. 2 Jesucristo marĩr  diabosariguere padeojr , diamac  C  amac mena wedesemas . Teero biiri C  amac  marĩr  tiápure mariy  ni . Marĩ c   p top    nur  baur re i a dara niir  tiia. “Teer  i aj  dadu” jĩ coter , tee maqu r    nur mena wedesea. 3 Tee dícure wedesericu. Marĩr    nar  net r  w aric r ,   nur mena wedesecu. Marĩr    nar  net r  w aric r , n c jar no niim  n c cu s a. 4 N c r pora niir , basoc    nur  niim  n c cu. Teero niim  n c r , c   marĩr    nur  ti adarere w c r ,  seniyuetoacu. 5 C  amac  Esp ritu Santore marĩp re ticorig  niiw . C  mena C  amac  marĩp re c   ma r re mas r  tiiqui. Teero c   ma r re cuor  nijjr , bobor  manir  “ ‘C  amac  marĩr    nur  tiig daqui’ j r re diamac  tiij g daqui” jĩ  seniyuetoacu s a. Teero tiir ,   nur mena wedesemas cu s a.

6 Marĩr  marĩ basirora deero tii net mas  na manimirira niw . Marĩ tee niir to, Cristo marĩr    nar  tiir  wapa diabosarito jeyiro. 7 Marĩ doca  p r r  diabosadugaricu. S c    nur  y ug no niipacari, diabosaricu. Apet  tiig , s c   p r r    nur re tiibos rucugure diabosagu diabosaboqui. 8 C  amac  doca marĩ   nar  tiir  niipacari, c   ma r re   nog , Cristore marĩr  diabosari tiiyig . 9 C  ye d   mayudiaremena C  amac  marĩr  “  nur r  niĩya” jĩ iñaqui. Teero tiir , marĩ nemor  ater  mas mas cu: C  amac  mar mena bayir  c agu, Jesucristo tiibosáriguere i ag , c   marĩr    nar  tiim  darere net n j g daqui. 10 Marĩ C  amac mena c mer  i adugahera niirira niipacari, c   mac r  marĩr  diabosari tiiyig . C   diabosariguemena marĩ C  amac mena bapac timas  s c . Teero tiir , marĩ mec tg r  c  mena bapac timas r  nijjr , ater  nemor  mas : Jesucristo mas m arig  nijjg , marĩr    nar  tiim  darere net r  tiig daqui. 11 Net n nore dícure buar  tiibos rijyi. Marĩ  p  Jesucristo diabosariguemena C  amac  marĩ c  mena bapac timas rere buar  tiijyi s c . Teero tiir , marĩ nemor   seniremena wedesea s a.

Adán, teero biiri Cristo tiirígue

¹² Sícū basocú Adán wāmecutiguṁmena ñañaré tiiré p̄uotcutiyiro. Teewapara diaadarecā p̄uotcutiyiro. Adán tiibuyériguemenarā basocá niipetirap̄ure ñañaré tiiré p̄enipéapetiḡōāyiro. Teewapara niipetirap̄ure diaadarecā sesapetiḡōāyu. ¹³ Cōāmacū cūū dutiré Moisémena cūūādari s̄uguerop̄u, basocá ñañarére tiitóayira. Dutiré manirī, basocáre “wapa c̄uoóya” jīmasīña manīā. ¹⁴ Teero biipacari, Adán síro macārā tée Moisés niirito macārāp̄u teerora diarira niiwā. Cūājā Adán tiiróbiro Cōāmacū dutirére netōnc̄aripacara, diarira niiwā.

Adán, teero biiri Jesucristo basocá biadarere tiisugúerira niīya. Adánpe p̄uotcutiriguṁ niiwī ñañaré tiirére. Jesucristope p̄uotcutiriguṁ niiwī añurō tiirére.

¹⁵ Sícū basocú netōnc̄arigüe wapamena pau dianun̄seyira; Jesucristomenapereja Cōāmacū paure nemorōrā añuré ticobosariguṁ niiwī. Wapaséro manirō teero ticojāqui. Teero tiiró, Cōāmacū basiro basocáre ticobosarigüepe Adán netōnc̄arigüe wapa tiiróbiro niiridojācu. ¹⁶ Sícū basocú cūū sīcārīrā netōnc̄arigüe waparena pau “wapa c̄uorā niīya” jīnorira niiwā. Bayiró peti basocá netōnc̄ājāri síro, Cōāmacū basirora ticobosarigüe pau petire “añurārā niīya” jīnorī tiia. Teero tiiró, sīcārīrā netōnc̄arigüe wapapeja Cōāmacū basocáre ticobosarigüe tiiróbiro niiridojācu. ¹⁷ Sícū basocú sīcārīrā netōnc̄arigüe wapamenarā diaré sesajōāyu. Teero wáapacari, nemorōrā Cōāmacū añurō tiinórāpe añurére buaádacua. Cūā Cōāmacū basiro añuré ticobosariguere ñeeádacua. Teero biiri cūū “añurārā niīā múā” jīrére t̄uoádacua. Sícū basocúye tiibosáriguemenape catiré petihére c̄uon̄n̄áseadacua. Cūūrā Jesucristo niī.

¹⁸ Biiro p̄uṁájīyu sáa: Sícū basocú sīcārīrā netōnc̄arigüe wapamenarā niipetira ñañarō tiinōādara p̄uṁári tiiyiguṁ. Teerora sícū basocú sīcārīrā añurō tiibosáriguemenarā niipetirare “añurārā niīya” jīmasīrī tiigú tiiriguṁ niiwī; catiré petihére buamasīrī tiigú tiiriguṁ niiwī. ¹⁹ Sícū basocú Cōāmacūrē ȳūirigüe wapamena paure ñañaré tiirā p̄uṁári tiiyiguṁ. Teerora sūcā sícū basocú Cōāmacūrē ȳūirigüe wapamena paure “añurārā niīya” jīgūdaqui.

²⁰ Basocá cūā basiro dutiré c̄uorí síro niipacari, Moisére dutiré cūūrigüecā jeanemoyiro sūcā. Teeména basocá nemosañúrō netōnc̄ārere iñamasīyira. Tee tiiró, ñañaré tiiré tiinemórōbirora Cōāmacūpe nemosañúrō basocáre añuré ticoriguṁ niiwī. ²¹ Ñañaré tiirigüe wapamena niipetira basocáre diaadare wáayiro. Tee tiiróbirora Cōāmacū basiro añuré

ticorépecã basocãre ãñurãrã, wapa cʘohéra putuári tiimasĩre wáayiro. Teeména Cõãmacũ marĩ Ōpũ Jesucristomena catiré petihére ticomasĩqui.

6

Cristomena mama catiré tiiróbiro cʘorécʘtia

¹ Too docare ¿deerope putuánoãdari sãa? “Cõãmacũ basiro marĩrẽ ãñuré ticonemoãrõ jĩrã, ñañaré tiirucújããda”, ¿jĩãdarite? ² Jĩrijããda. Jesucristo curusapũ diarito, marĩcã cãũmenarã diarirapũ tiiróbiro wáarira niiwũ. Marĩ diarira tiiróbiro nijĩrã, ñañarére tihéra niirõ booa. ¿Deero tiirã marĩ too sũgueropũ ñañarére tiinũnuserirobiro tiinũnuseboataũ? Tiirĩcu sãa. ³ Mũã masĩcu: Niipetira marĩ wãmeõtinorira Jesucristo diarirobiro diasotoapeora tiiróbiro tiirã tijĩyu. ⁴ Jesús diaari siro, masãcopepũ cũũnoyigũ. Marĩ wãmeõtinoremena cãũrẽ cũũriro tiiróbirora marĩcãrẽ marĩ ñañaré tiirécã cũũnoriro niiwũ. Marĩ Pacũ cãũ tutuaremena Jesucristore diarigupũre masõrigũ niiwĩ. Marĩpe cãũmena masãrira tiiróbiro nijĩrã, cãũmena mama catiré tiiróbiro cʘorécʘtia.

⁵ Marĩ Jesucristomena diarira tiiróbiro nijĩrã, cãũ diarigupũ masãriro tiiróbirora sĩcãrõména marĩcã masããdacu sũcã. ⁶ Ateré masĩã: Marĩ too sũgueropũ ñañarõ niirecʘtirere Jesucristo diariguemena curusapũ páabiatunoriro tiiróbiro wáayiro. Marĩ bayiró ñañaré tiidũgãrere petijõããrõ jĩrõ, teero tiinóyiro. Teero tiirã, ñañarére tiirĩjãrõ booa. Marĩrẽ ñañaré bayiró peti tiinũnuseri tiirĩjãrõ booa sãa. ⁷ Sĩcũ diarigupũ cãũ catigũ ñañaré tiirĩguere netõrĩgupũ niiqui. ⁸ Marĩ Jesucristomena diarira tiiróbiro nijĩrã, “cãũ tiiróbirora catiadacu” jĩrécãrẽ padeóa. ⁹ Ateré masĩã: Jesucristo diarigupũ masõnorigũ dianemoriqũ. Cãũrẽ dianemorĩ tiimasĩricu. ¹⁰ Jesucristo diagũ, sĩcãrĩrã basocã ñañaré tiiré wapare diabosayigũ. Mecũtĩgãrẽ cãũ catigũ nijĩgũ, sĩcãrõména Cõãmacũmena duuró manirõ catirucuqui. ¹¹ Tee tiirã, marĩcã “Jesucristomena diarira tiiróbiro niĩã” jĩ tũgueñaãda. Diarira tiiróbiro ñañarére tiirĩjããda. Teerora sũcã marĩcã sĩcãrõména Jesucristomena nijĩrã, “Cõãmacũmena duuró manirõ catirucuadacu” jĩ tũgueñaãda.

¹² Teero tiirã, marĩrẽ ñañaré tiidũgãre marĩ wãcũrẽpũre jeapacari, teero nucãjããda. ¹³ Marĩye õpũũ maquẽ tiirémene wapa cʘorã putuãrijããda. Teero tiirã, biĩrope niĩãda: Marĩ dia masãrira tiiróbiro nijĩrã, marĩye õpũũ maquẽrẽ Cõãmacũyepere tiicotéri tiĩãda sãa. Teeména cãũ dutiré ãñurépere tiicotérucuada. ¹⁴ Marĩjã Moisés dutirémene niiria;

Cõamacũ marĩrẽ añurẽ titorémenape niiã. Teero tiiró, ñañaré marĩrẽ dutinetõnucãrĩ, tiirĩjãrõ booa.

Marĩ padecotera tiiróbiro niirẽ

¹⁵ Too docare ¿deerope pũtuánoadari sáa? Marĩjã Cõamacũ marĩrẽ añurõ tiibosáremena niiã. Moisés dutirémenape niiria sáa. Teero tiirá, “ñañaré tiijãco” ¿jĩĩadari? Jĩirijãada. ¹⁶ Múã masĩcu: Āpĩ dutirẽre yũrucura, cũũrẽ dutiapenori basoca sããrã tiia; cũũ múã õpũ pũtuágu tiiquí. Tee tiiróbiro niiã, múã ñañarére tiirucúra. Ñañaré tiiré wapa pecamepũ wáarere bũaadacu. Cõamacũ dutirẽre yũrucurapeja, cũũrẽ padecotera tiiróbiro niiã. Cũũ dutirẽre yũura, añurõ tiimasĩrere bũaadacu.

¹⁷⁻¹⁸ Too sugueropũ múã ñañarére tiirucúrira niijĩyu ména. Tee biirira niipacara, Jesucristoye quetire bueri tũorá, añurõ yũuyiro. Teero tiirá, ñañarére tiirucúmirira añurépere yũuyiro sáa. Yũũ múãrẽ teero tiirĩguere wãcũcogu, Cõamacũrẽ usenire ticoa. ¹⁹ Múãrẽ wisióro tũgueñarijããrõ jĩĩgũ, biiro wedea: Múã too sugueropũre múãye õpũũ maquẽmena ñañarére tiirucújĩyu. Jõõpemena ñañaré tiidóajĩyu. Atitópere múãye õpũũ maquẽmena añurére tiiyá. Teero tiirá, añurére tiirucúra pũtuáadacu.

²⁰ Too sugueropũre múã ñañarére tiirucúra niijĩrã, añurépere tiibórano mee niijĩyu ména. ²¹ Múã ñañaré tiirĩgue wapare ¿ñeenó añurére bũayĩri? Atitóre múã too sugueropũ ñañaré tiirĩguere wãcũrã, bobocú. Tee ñañaré tiirĩgue wapamena pecamepũ wáare dícare bũabójĩyu. ²² Atitóre múã netõnénorira niijĩrã, ñañarére tiirĩcu sáa. Cõamacũrẽ padecotera niicu. Cũũrẽ padecotere wapa añurõ tiimasĩre bũaadacu. Teewapamena catiré petihére bũaadacu. ²³ Ñañaré tiiré wapare diadoarere bũanócu. Cõamacũ marĩrẽ wapamanĩrõ titoréja catiré petihére bũarĩ tiiré niicu. Marĩ Īpũ Jesucristomena “sĩcãrõména niĩya” jĩĩgũ, teeré ticoqui.

7

Wãmosĩare maquẽmena queoré

¹ Yáa wedera, múã basocáre dutirẽre masĩrã niicu. Teero tiirá, múã ateré masĩcu: Marĩ catirĩ bũrecopũ dícare basocáre dutirẽre yũmasĩcu. ² Queorémena múãrẽ wedegũda. Marĩrẽ dutiré biiro niiã: Sĩcõ wãmosĩarigo coo manũ catiritabere ména cũũ nũmo niyo. Cũũ diaari siro docare, cúã wãmosĩarigue petijõãcu; coo manũ manigõ pũtuájãco. ³ Coo manũ catipacari, ãpĩména niigõ, ñeeaperepigo pũtuáco. Coo manũ diaari siro docare, cúã wãmosĩarigue petijõãcu. Teero tiigó, ãpĩména dúutugo, ñañarõ tiigó mee tiicó.

⁴ Yáa wedera, tee tiiróbirora wáajĩyu marĩrẽ. Marĩ Cristomena diasotoapeorira niiã. Mecütígãrẽ Moisére dutiré

cũüriguemena mee niiã. Teero tiirá, ãpĩména dúutumasiḡõ tiiróbiro niimasĩã. Marĩ dúutugu diarigupũ masõrigu niiĩ. Marĩ cãmena nijĩrã, ãñurõ niirecutirere buaádacu. ⁵ Tíatorũre marĩ ñañarére tiirĩ basoca niirucuwũ. Moisére dutiré cũüriguere tuoári siro, nemosãñurõ ñañarépere tiidugáwu. Tee ñañarére tiirigue wapa diadoare buaádara niimiwã. ⁶ Atitóre Moisés dutiré marĩre dutimasĩria. Teeré netõrirapũ niiã. Teero tiirá, Moisés dutiré jóariguere tiicotéria. Espiritu Santo boorépere tiicotéa.

Ñañarére tiidugápacũ, ñañarépere nemorõ tiicú

⁷ Too docare ¿deerope putuánoadari sáa? “Moisére dutiré cũürigue ñañaniã”, ¿jĩĩadari? Jĩrijããda. Tee dutiré maniãtã, marĩ tiirére “ñañaré tiiré niicu” jĩĩmasĩribojĩyu. Tee dutiré watoapũre sicawãme biiro jĩĩã: “Ãpẽrãyére ugorijãña”, jĩĩã. Tee jĩĩrõno manidójããtã, too docare yũũ “ugorecutire ñañaré niicu” jĩĩmasĩña manibójĩyu. ⁸ Tee dutiré yũũre ñañaré tiirére ãñurõ tũgueñamasĩrĩ tiipacári, yũũre nemosãñurõ ñañarére tiidugágu putuájãã. Tee dutiré maniãtã, ñañaré tiirigue niipacũ, wãcũña manibójĩyu.

⁹ Tíatorũre ména yũũ tee dutirére masĩriritopũre wãcũpatiro manirõ yũũ nijãmiwã. Too síro tee dutirére yũũ masĩrĩ sáa, ñañaré tiiré yũũre dutinucãwã. Teero tiigú, “pecamepũ wáagudacu” jĩĩ tũgueñamitu. ¹⁰ Teero tiiré wapa ñañaré tiinógũdũre nijãgũ tiirigue niimiwã. Tee dutiré basocãre Cõãmacũmena ãñurõ putuári tiiré niipacaro, yũũpere wapa cuogú, diagudũ putuári tiiwũ. ¹¹ Yũũ tee dutirépere wãcũnũuseboarigũre ñañaré yũũpere niiré yũũre ñañarére wãcũnũuseri tiĩãmajãmitu. Tee dutirére masĩpacũ, yũũ ñañaré tiiré wapamena diadoarere buajãgũdu tiimirigue niiwã.

¹² Teero tiiró, Moisére dutiré cũürigue ñañaré maniré peti niiã. Tee dutiré niipetirepũra ñañaré maniré, diamacú maquẽ, ãñuré niiã. ¹³ Too docare tee dutiré ãñuré niipacaro, ¿yũũre diadoarere buajãgũdu putuári tiigári? Tiirĩcu. Yũũ netõnucãre wapamenape diadoarere buajãgũdu putuámitu. Teero tiiró, yũũ tiirécutirepe tee dutiré ãñurémena ññãĩpereja, ñañaré tiiré niiriro niiwũ. Ateména putuáa: Tee dutirére tũomasĩpacũ netõnucãjĩgũ, ñañaré tiirére “bayiró ñañaré niiã” jĩĩmasĩnoã.

¹⁴ Marĩ masĩã: Moisére dutiré cũürigue Cõãmacũ ticorigue niirõ tiia. Yũũre ñañarére tiisũguénucãrigu nijĩgũ, ñañarérena tiirucúgu tiiróbiro niigú niiã. ¹⁵ Yũũ tiidugáreere tiiría; yũũ tiirĩporepere tiirucújãga sũcã. Yũũ basiro yũũ tiirucúreere tũomasĩriga. Deero tiigú teero tiíata yũũ. ¹⁶ Yũũcã yũũ tiidugáherere tiirucújĩgũ, Moisére dutiré cũüriguere tiirĩpacũ,

“ãñuréra niiã” jĩapujãã. ¹⁷ Yũũ basiro mee ñañaré tiia. Yũũpure ñañaré tiiré nijĩrõ, yũũre ñañaré tiirí tiigá. ¹⁸ Ateré yũũ masiã: Yũũ basirora yũũ ñañarére tiisuguénucãrigu nijĩgũ, ãñurépere “ãñurõ tiijãgũda” jĩãrigu niipacu, tiimasĩriga. ¹⁹ ãñuré yũũ tiidugárere tiirõno tiigú, ñañaré yũũ tiidugáherepere tiirucúa. ²⁰ Yũũ tiidugáherere tiigú, yũũ basiro mee teero tiia. Yũũpure ñañaré tiiré nijĩrõ, yũũre ñañaré tiirí tiigá.

²¹ Ate wáarucua yũũre: Yũũ “ãñurére tiijãgũda” jĩpacu, ñañarére tiipapácutirucujãga. ²² Yũũ basiropeja Cõãmacũ dutirére tusanetõjãmiga. ²³ Tee tiiró, yũũ tũgueñarĩ, yũũ ñañaré tiisuguérigue yũũ ãñurõ tiidugárepere wãcũnũusedugari, bayiró cãmerĩquẽrõbiro tũgueñaga. Wãcũnũusedugamiãriguere ñañarépe dutinetõnucãjãcu.

²⁴ Ñañaré tiirére duumasĩrijĩgũ, ñañarõ tũgueñaga. ¿Noã yũũ diadoaboariguere catiré petihérepere buarĩ tiimasĩgari? ²⁵ Cõãmacũ sícũrã marĩ Ôpũ Jesucristomena yũũre catiré petihére buarĩ tiimasĩqui. Teero tiigú, Cõãmacũrẽ usenire ticoa. Ateména putuáa: Yũũ wãcũrémena Cõãmacũ dutirére tiicotégũ niiã. Yũũ ñañaré tiisuguériguere tiirucúgu nijĩgũ, ñañarépere tiicotégũra niiã.

8

Espíritu Santore cõorá niirecutire

¹ Teero tiirá, marĩ Jesucristomena niirãjã ñañaré tiinóricu; pecamepu wáaricu. ² Espiritu Santo marĩrẽ mama catirére Jesucristomena cõorĩ tiirĩgu niuwĩ. Cũũ catiré ticoriguemenã marĩ ñañaré tiirécutirere tiidúmasiã sãa. Diadoaborere netõrirapu niiã sãa. ³ Marĩ ñañarépere tiisuguénucãrira nijĩrã, Moisére dutiré cũũriguerepere ãñurõ tiimasĩhẽrã nijĩyu. Tee dutirépeja marĩrẽ netõrĩ tiimasĩria. Cõãmacũ dícu netõrĩ tiimasĩqui. Cũũ macũrẽ ticodiocorigu niuwĩ, marĩ ñañaré tiirére dia wapatĩbosadutigu. Cũũ macũ marĩ ñañarére tiisuguénucãrira õpũũcutiro tiirõbirora õpũũcutiyigu. Tiiõpũũmena diagu, marĩ ñañaré tiiré wapare wapatĩpetijãbosarigu niuwĩ. ⁴ Teeré wapatĩgu, marĩrẽ Cõãmacũ dutirõbiro tiiaro jĩgũ, teero tiibosáyigu. Teero tiirá, marĩ ñañarére tiisuguénucãriguere tiinũsera mee niiã sãa; Espiritu Santo tutuaromenã cũũ boorõbiro tiirécutirape niiã.

⁵ Basocá cũũ ñañarére tiisuguénucãriguere tiinũseraja tee dícuere wãcũnũnũsecua. Basocá Espiritu Santo boorére tiirécutirapeja tee dícuere wãcũnũnũsecua. ⁶ Basocá cũũ ñañarére tiisuguénucãriguere dícuere wãcũnũnũserapeja diarã tiirõbiro niitoacua. Espiritu Santo boorénorẽ wãcũnũnũserapeja catiré petihére cõoádara niitoacua; ãñurõ niirecutirere cõoádara

niitoacua. ⁷ Basocá cūã ñañarére tiisuguénucārigue dícare wācūnənuserapeja Cōāmacūrē ññadugahera tiiróbiro niicua. Cūã dutirére tiidugáríjīrā, tiimasīhērā niicua. ⁸ Cūã ñañarére tiisuguénucārigue dícare tiirucújīrā, Cōāmacūpere usenirī tiimasīricua.

⁹ Múãpe múã ñañarére tiisuguénucāriguere tiirécutiricu. Espíritu Santo múãpure niigū cūã múãrē tiidutírenorē tiirécuticu sáa. Sīcūnorē Espíritu Santo cūãpure manirī, Jesucristomena niiriqúi. ¹⁰ Cristo múãpure niitā, múãye òpūūrī bóaadari òpūūrī niipacari, múãye yeeripūnarīpe catiré petihére cwotóacu. Ñañaré tiiré wapa múãye òpūūrī bóaadacu. Cōāmacūpe múãrē “añurārā niīya” jīnoremēna catiré petihére cwotóacu. ¹¹ Cōāmacū Jesuré diarigūpure masōrigū niīwī. Espíritu Santo múãmena niirī ññagū, Cōāmacū múãye òpūūrī bóaadare òpūūrī niipacari, catiri tiigúdaqui. Teeré tiigúdaqui Espíritu Santo múãpure niigūmena.

¹² Teero tiirā, yáa wedera, Espíritu Santo marīrē tiidutírobirora tiirucúro booa. Marī ñañarére tiisuguénucāriguere tiirjārō booa sáa. ¹³ Marī ñañarére tiisuguénucāriguere tiirája, diadoaadara niīadacu. Tee ñañarére tiisuguénucāriguere Espíritu Santo tiiapuremena tiidúrapeja catirucudadacu.

¹⁴ Niipetira Espíritu Santo dutirobiro tiinənuserano Cōāmacū pōna niīya. ¹⁵ Cōāmacū marīrē Espíritu Santore ticorigū niīwī. Espíritu Santo marīmenarā niigū, marīrē cuiri tiiríqui; ñañarō netōādarape cuiremena niirucucua. Espíritu Santo marīrē “diamacū Cōāmacū pōnabiro putuára tiia” jīmasīrī tiirígu niīwī. Teero tiirā, cūmenarā Cōāmacūrē “Pacu” jīmasiā. ¹⁶ Espíritu Santora marī wācūrēpure “Cōāmacū pōna niitoaa” jī tūgueñarī tiiquí. ¹⁷ Cōāmacū cworé cūã macūmena putuáadacu. Marī Cōāmacū pōna niirī, Cristore putuaréno marīcārē putuáadacu. Teeré ñeeādari suguero, Jesucristo ñañarō netórobirora ñañarō netóápuro booa ména. Too síropucārē sīcārōména Cōāmacū añuré cworére Cristomena cwoádacu marī.

Marī Cōāmacū añuré cworémena niīadacu

¹⁸ Marī atibúrecorū ñañarō netōā. Too síropū Cōāmacū marīrē ũmūãseperū añurére ticoadarere wācūrā, mecūtígā marī ñañarō netōré “bayiró niiré mee niīā” jī wācūā. ¹⁹ Too síro Cōāmacū marīrē “yūn pōna niīya” jīgū, cūã añuré cworére ticogúdaqui. Cūã teeré ticoadari búrecore niipetire cūã bauanérigue coteró tiicú. ²⁰ Niipetire Cōāmacū bauanérigue cūãrē netōnucāripacaro, bóaadare putuáayu. Cōāmacū “bóaditire putuáadoaricu tiirópūja” jīgū, teeré teero wáari tiijárigū niīwī. ²¹ Too síropureja cūã bauanérigue bóaadare mee niīadacu;

netõnénoãdacu sáa. Cõãmacũ põna cũũ añurére cʉoróbirora cũũ bauanériguecã cʉoádacu. ²² Marĩ ateré masiã: Atitóre niipetire Cõãmacũ bauanérigue pũnirére tʉgueñacu ména. Sícõ numiõ wĩmagũ apagodo pũnirére tʉgueñarõbiro tʉgueñacu. ²³ Tee bauanérigue dícu pũniré tʉgueñarõ mee tiia. Marĩ Espiritu Santore cʉorácã pũniré tʉgueñarãbiro niijãã. Cõãmacũ marĩrẽ Espiritu Santore ticosʉguerigu niiwĩ ména. Teero tiirá, ateré coterã tiia sũcã: Too síropũ Cõãmacũ niipetira tʉocóropũ marĩrẽ “yũũ põnabirora putuájãrã tiíya” jĩãdarere cotea. Teero biiri “Cõãmacũ marĩrẽ niirucujããdare õpũũrĩrẽ ticogũdaqui” jĩrã cotea. ²⁴ “Teeré ñeejããdacu” jĩ wãcũremena padeosʉguéjĩrã, netõnénowã. Sícũnorẽ “ticogũda” jĩriguere ñeetoarigupuja cotenemoriqúi sáa; diiyenópere cotemasĩña manicú. ²⁵ Marĩpe too síropũ ñeeãdarere cotea. Potocõrõ manirõ cotea.

²⁶ Apetó marĩ wãcũbayiripacari, Cõãmacũrẽ diamacũ añurõ sãĩmasĩripacari, Espiritu Santo tiiapuqui. Marĩ ñañarõ netõrĩ, Cõãmacũrẽ añurõ sãĩmasĩrõ mee wáacu. Teero tiigú, Espiritu Santope marĩrẽ tiiapugũ marĩ sãĩbóariguere sãĩbosáqui. Marĩ sãĩmasĩña manirére sãĩmasĩqui. ²⁷ Cõãmacũpe marĩ boorére tʉgueñamasĩgũ niijĩgũ, Espiritu Santo sãĩbosárere añurõ masĩtoaqui. Espiritu Santo Cõãmacũ basiro cũũrẽ padeorãre boosãrenorẽ bayiró sãĩbosáqui.

Ñañarére añurõ netõncãjããdacu

²⁸ Cõãmacũ marĩrẽ cũũ booróbiro tiiaró jĩgũ, beseyigu. Teero tiirá, marĩ ateré masiã: Marĩ cũũrẽ maĩrãrẽ tiiapurucujãqui; niipetire marĩrẽ noo niiréno wáapacari, Cõãmacũ añurére marĩrẽ wári tiiquí. ²⁹ Cõãmacũ sicutopũra cũũrẽ padeoádarare masĩpetitoayigu. Cũã niĩãdare maquẽrẽ biiro jĩyigu: “Cũãrã yũũ macũ niirobirora niĩãdacua; cũũ niirecutirebirora niimũãncããdacua”, jĩyigu. Teero tiigú, cũũ macũrẽ “niipetira yũũre padeorã sõwũ tiiróbiro niigũ putuãgũdaqui” jĩtoayigu. ³⁰ Cõãmacũ “yũũ macũ niirecutirebirora niimũãncããdacua” jĩnorirarena cũũ põna tiiróbirora putuári tiirigu niiwĩ. Cũũ põna tiiróbiro putuarãre “añurãrã niíya” jĩrigu niiwĩ. “Añurãrã niíya” jĩrãrẽ cũũ macũbiro putuári tiirigu niiwĩ.

³¹ Teero tiirá, marĩ tee niipetirere wãcũjĩrã, “marĩrẽ Cõãmacũ diamacũrã tiiapujãgũdaqui” jĩmasiã. Cũũ tiiapuri, ãpẽrã marĩrẽ ñañarõ tiipacári, wãcũpatiria. Cũã ñañarõ tiiré niidoaricu. ³² Cõãmacũ cũũ macũ peticãrẽ maĩpacá, marĩye wapare diabosadutigu, basocá cũũrẽ sãĩrĩ tiijãrigu niiwĩ. Teero cũũ macũrẽ ticorigu niijĩgũ, niipetire marĩrẽ tiiapurecãrẽ ticogũdaqui. ³³ Sícũno Cõãmacũ cũũ beserirapure “ñañarã niíya” jĩmasĩriqui. Cõãmacũ basirope “añurãrã niíya” jĩtoarigu niiwĩ. ³⁴ Sícũno marĩrẽ “ñañarõ tiiró booa”

jĩsuguemasĩriqui. Jesucristope marĩrẽ diabosarigu niĩwĩ. Diatoa, masarigu niĩwĩ. Teero tiigú, mecútĩgãrẽ cũũ Pacu diamacũpe duijĩgũ, marĩrẽ sãĩboságu tiiquí. ³⁵ Sĩcũno Cristo marĩrẽ maĩrécãrẽ cãmotãmasĩriqui. Marĩ ñaňarõ netõpacári, marĩ ñaňarõ tũgueňarucupacari, marĩrẽ ñaňarõ tiipacári, marĩrẽ juabóare wáapacari, marĩ suti cõorĩpacari, marĩ quioré watoapu niipacari, marĩrẽ sĩapacári, Cristope maĩrucũjãqui. ³⁶ Cõãmacũye queti jóaripũpucã teerora jĩ jóanoã: Mũnrẽ padeoré wapa wãcũhẽrõ sãñóãdarapũra niĩã. Ovejare sĩaãdara tiiróbiro ùsãrẽ tũgueňaya,* jĩ jóanoã.

³⁷ Marĩpũre noo niiré wáapacari, Jesucristo marĩrẽ maĩgũ tiiapuremena ãňurõ netõncãjããdacu. ³⁸ “Cõãmacũ marĩrẽ maĩrere apeyenó cãmotãmasĩricu”, jĩ padeomasĩjãã yũũja. Diarénocã, teero biiri catiré; ángelea, teero biiri wãtĩãrẽ dutirã; atitó wáarecã, teero biiri too síropũ wáaadare; tutuare cõorácã, ³⁹ teero biiri ãmũãrõpũ wáarecã, ãcũãrõpũ wáare; teero biiri dee biiré Cõãmacũ bauanériguenocã cũũ marĩrẽ maĩrere cãmotãmasĩricu. Cõãmacũ cũũ maĩrere ãňogũrã, marĩ Õpũ Jesucristore marĩye wapare diabosadutirigu niĩwĩ.

9

Israelya põna macãrãye queti

¹ Yũũ Jesucristore padeojĩgũ, jĩdutoro manirõ, diamacũ wedea. Espĩritu Santocã yũũ jĩrere “diamacũrã jĩgũ tiii” jĩmasĩqui. ²⁻³ Yũũ bayiró wãcũpati, ñaňarõ yeeripũnacutiga, yáa wedera Israelya põna macãrã Jesuré padeohéri ñagũ. Yáa põna macãrã diamacũ Jesuré padeorí boogú, pecamepũ cúa wáari booríga. Teero tiigú, yũũpe cúaãmena wasodugãmiã. Wasogú, yũũpe pecamepũ wáagudacu; Cristore ñnaribocu. ⁴ Cúaãjã biirope jĩñnorira niĩya:

Israel pãrãmerã niinũusera niĩya;

Cõãmacũ cũũ põna tiiróbiro pũtuáaro jĩgũ, cúaãrẽ beseyigu;

cũũ bóebaterere cúa ñňayira;

cúaãrẽ “biirope cãmerĩ tiirécutiada” jĩyigu;

cúaãrẽ dutiré cõoáadarecãrẽ cũũrigu niĩwĩ;

“yáa wiipũre yũũre padeorã, biiro tiirécutiya” jĩrigu niĩwĩ;

cúaãrẽ “ãňurõ tiiapurucujãgũdacu” jĩrigu niĩwĩ;

⁵ cúa Abraham, Isaac, Jacob pãrãmerã niinũuserapũ niĩya;

Cristocã basocũ bauãjĩgũ, cúaãya põna macãrã niirigu niĩwĩ
sũcã.

Cũũ Cõãmacũrã niiqui.

* 8:36 Salmo 44.22.

Niipetirere dutimasĩgũ niiqui.

Teero tiirá, “mũũ ãñugú niĩã” jĩũ, usenire ticorucujãrõ booa. Teerora jĩĩrõ booa.

⁶ Cõãmacũ Israelya põna macãrãrẽ ãñurõ tiipacári, pau cũũrẽ padeoríya. Cũã padeohéri, “Cõãmacũ Israelya põna macãrãrẽ ‘ãñurõ tiigúda’ jĩĩriguere tiiríqui” jĩĩgũ mee tiia. Cõãmacũ cũũ jĩĩrere diamacú tiiqui. “Cõãmacũ niipetira Israel pãrãmerã niinũnũserare beseriyigu”, jĩĩdũgaro tiia. ⁷ Teero biiri niipetira Abraham pãrãmerã niinũnũserare beseriyigu. Cõãmacũ Abrahamrẽ jĩiyigu: “Isaac pãrãmerã niinũnũsera mũũ pãrãmerã peti niĩãdacua”, jĩĩrigu niĩwĩ. ⁸ Biiro jĩĩdũgaro tiia: Cõãmacũ niipetira Abraham pãrãmerã niinũnũserare “yũũ põna niĩya” jĩĩriqui. Abrahamrẽ “sĩcũ põnacutĩgũdacu” jĩĩrigu põna dícu Abraham pãrãmerã niinũnũsera niicua Cõãmacũ ññacoropũ. ⁹ Cõãmacũ Abrahamrẽ cũũ põnacutĩadare maquẽrẽ wedesũguegu, biiro jĩĩrigu niĩwĩ: “Atitónorã yũũ atiri, Sara macũcutĩgorũ niigõdaco mée”, jĩĩrigu niĩwĩ.

¹⁰ Apeyé niinemoã sũcã: Too síro marĩ ñecũ Isaac nũmocutiyigu. Cũũ nũmo Rebeca sũduárirare niipacó niiyigo. Cũãgã Isaac sũcũpõnarã niiyira. ¹¹⁻¹² Cũã bauáadari sũgueropũra, ãñurẽ, ñañarere cũã tiirípacarira, Cõãmacũ sũcũrẽna besesũguetoayigu. Teero tiirĩguemena Cõãmacũ cũũ “besea” jĩĩrere ãñoyigu. Basocá tiirere ññagũ mee cũũ besedũgarare besequi. Teero tiigú, Rebecare jĩĩrigu niĩwĩ: “Cũũ sõwũpe cũũ bairé padecotegu sããgũdaqui”.* ¹³ Cõãmacũye queti jóaripũpũ ate jóanoã: “Jacoré maĩwũ; Esaúpere booríwũ”, † jĩĩ jóanoã.

¹⁴ Too docare ¿deerope pũtũãnoãdari sáa? “Cõãmacũ diamacú tiihégu niiqui too docare”, ¿jĩĩãdarite? Jĩĩrijããda. ¹⁵ Cõãmacũ sicutopũra Moisére “yũũ bóaneõ ññadũgagũnorẽ bóaneõ ññagũda” ‡ jĩĩrigu niĩwĩ. ¹⁶ Teero tiirá, marĩ ateré masĩã: Cõãmacũ cũũ bóaneõ ññadũgarare bóaneõ ññaquí. Basocá basiro bóaneõ ññadutiri mee bóaneõ ññaquí. Teero biiri ãñurõ tiiré wapa mee bóaneõ ññaquí. ¹⁷ Teero tiiró sũcã, Cõãmacũye queti jóaripũpũcãrẽ Cõãmacũ Faraónrẽ “tee biigũdacu” jĩĩriguere jóanoriro niĩwũ: “Yũũ tutuarere mũũmena ãñogũda jĩĩgũ, mũũrẽ õpũ wáari tiiwú. Niipetiro macãrã yũũ tutuarere masĩãrõ jĩĩgũ, teero tiiwú”, § jĩĩrigu niĩwĩ Cõãmacũ. ¹⁸ Teero tiigú, Cõãmacũ cũũ bóaneõ ññadũgagũnorẽ bóaneõ ññaquí. Cũũ basirora ãpẽrãrẽ tũodũgáhera niirĩ tiiqui.

¹⁹ Sũcũno yũũ teero jĩĩãriguere tũogú jĩĩboqui: “Too docare Cõãmacũ basiro basocãre tũodũgáhera niirĩ tiipacá, ¿deero tiigú

* 9:11-12 Génesis 25.23. † 9:13 Malaquías 1.2-3. ‡ 9:15 Éxodo 33.19. § 9:17 Éxodo 9.16.

cũārē ‘wapa cuorá niĩya’ jĩbogarĩ? Cũũ basirora tiidutĩrenorē ‘tiiría’ jĩmasĩña manimícura”, jĩboqui. ²⁰ Cõãmacũrē teenorē jĩrijārō booa. Teero jĩgũnojã Cõãmacũrē “diamacũ tiiría mũũjã” jĩãmajãgũ niiqui. Sotucuru weeariru tiirurē weearigore “¿deero tiigó biiro baurĩru weearĩ?” jĩmasĩricu. ²¹ Dii weegóno sicaburuu niipacari, coo tiidugáro weemasĩco. Decomena añurẽparu coo dúaadareparure weemasĩco. Apeburuaména coo cuoádareparure weemasĩco.

²² Teerora Cõãmacũcã tiiqui. Cũũ bayiró cúare, teero biiri cũũ tutuarere eñogúda jĩgũ, cũã ñañarē tiirã niipacari, teero ññajãqui ména. “Ñañarō tiinóãdaruru niitoaya mée” jĩgũ, teero ññajãqui. ²³ Teero tiigũ sũcã, cũũ basirora bóaneō ññarirapereja añurō tiiapugũdaqui. Cũũ añurere cuoáro jĩgũ, besetoajĩyi. ²⁴ Marĩ cũũ bóaneō ññarã niĩã. Marĩ judíoare, ãpẽrã judíoa nihẽrãcãrē beserigu niiwĩ. ²⁵ Oseas Cõãmacũ wederiguere tee jĩ jóatoarigu niiwĩ mée:

Basocá yáa põna macãrã nihẽrãpere “yáa põna macãrã niĩya” jĩgũdacu;

yũũ maĩrã nihẽrãpere “yũũ maĩrã niĩya” jĩgũdacu,*

jĩ jóarigu niiwĩ. ²⁶ Teero biiri

“máájã yũũ menamacãrã mee niĩã” jĩñori dita macãrãpũrena “cũã Cõãmacũ catigú põna niĩya” jĩñoãdacu,†

jĩ jóarigu niiwĩ.

²⁷ Israelya põna macãrã maquẽrē Isaías biiro jóarigu niiwĩ: Israel pãrãmerã niinũnũsera ditatupari día pairĩmaa wesaru niiré tiiróbiro paru niipacara, pũarãgãsañurō netõnenoãdacua.

²⁸ Cõãmacũ cũũ jĩrirobirora diamacũ tiigũdaqui.

Cũũ teeré tiiadari bureco jearipũreja,

pearó manirō máata atibũreco macãrãrē ñañarō tiigũdaqui,‡

jĩ jóarigu niiwĩ.

²⁹ Isaías basirora tee maquẽrē biiro wedesũguetoarigu ni-iwĩ: Cõãmacũ niipetire sotoaru niigũ marĩya põna macũ sícũnorē duarídojããtã,

marĩcã petibójĩyu Sodoma macãrã, Gomorra macãrã pe-tirírobirora,§

jĩ jóarigu niiwĩ.

Cristoyere judíoa boorítrigue queti

³⁰ Too docare ¿deerope putuãnoãdari sáa? Biiro niĩã: Judíoa nihẽrãpe “ateré tiirí, Cõãmacũ marĩrē ‘añurãrã niĩya’ jĩgũdaqui” jĩrẽnorē tiinũnũsericua. Tiinũnũseripacara,

* 9:25 Oseas 2.23. † 9:26 Oseas 1.10. ‡ 9:28 Isaías 10.22-23. § 9:29 Isaías 1.9.

Jesuré padeorémenape “añurārā niīya” jīnorā niicua.
³¹ Judíoape “Moisére dutiré cūūrigue tiirécütiremena
 Cõamacū ūsārē ‘añurārā niīya’ jīgūdaqui” jī wācūmiyira.
 Teero wācūpacara, tee dutirébiro tiiríyira. ³² ¿Deero tiigú
 Cõamacū cúārē “añurārā niīya” jīriyiri? Cúāpe Jesucristore
 padeorípacara, Cõamacūpe “añurārā niīya” jīrī t̄odugámiyira.
 “Marī tiirécütiremenape marīrē ‘añurārā niīya’ jīgūdaqui”,
 jī wācūmiyira. Teero tiirá, Jesús ūtāgā tiiróbiro biigúre
 padeoríjīrā, tiigapú d̄upotua, ñaacūmucua. ³³ Tee maquērē
 Cõamacūye queti jóarip̄p̄u jóanoā:
 Jerusalén̄p̄re sicaqui ūtāqui cūūā. Tiiquip̄u basocá d̄upotua,
 ñaacūmuādacua.
 Cūūrē padeogúno “bári peti padeotú” jīriqui,*
 jī jóanoā.

10

¹ Yáa wedera, Israelya pōna macārārē netōnérī bayiró
 boosāā. Teero tiigú, bayiró Cõamacūrē sãibosáa. ² Cúā Cõamacū
 boorére añurō tiidugámicua. Teero tiidugápacara, añurō
 t̄omas̄ricua. Ȳu masīā cúā tiidugárere. ³ Cõamacū cúārē
 Jesuré padeorémenape “añurārā niīya” jīrēre t̄odugáricua.
 Cúārē dutirére ȳurēmenape añurārā niidugacua Cõamacū
 ññacorop̄re. Teero tiirá, Cõamacū “Jesupére padeoyá” jīrēre
 boorícua. ⁴ Jesuré padeogúno doca “dutirére tiirémenape
 Cõamacū ññacorop̄re añugárā niīā” jī wācūn̄n̄useriqui;
 “Jesuré padeorémenape Cõamacū ññacorop̄re añugárā niīā”
 jī wācūn̄n̄usequi.

⁵ Āpērā Moisés dutirémēna Cõamacū “añurārā niīya” jīrēre
 t̄odugáya. Moisés tee maquērē biiro jóarigu niīwī: “Ate dutiré
 cūūrigue maquērē tiirucúgu, catiré petihére b̄agúdaqui”,*
 jī jóarigu niīwī. ⁶ Āpērāpé cúā Cõamacūrē padeorémēna cūū
 “añurārā niīya” jīrēre t̄odugáya. Tee maquēcārē Moisés biiro
 jóarigu niīwī: “¿Noā ūmuāsep̄u muāwagudari?” jī wācūrijāña”,
 jī jóarigu niīwī. Moisés biiro jīdugayigu: “¿Noā ūmuāsep̄u
 marīrē netōnégūdare s̄ogú wāagudari?” jī wācūnemorijāña;
 atitoarigu niīwī”. ⁷ Atecārē jóarigu niīwī: “¿Noā niidi-
 tidari copep̄u diiwágudari?” jī wācūrijāña”, jī jóarigu ni-
 iīwī. Biiro jīdugayigu: “‘Cristo diarira watoap̄u niigárē ¿noā
 masāmuāatari tiigúdari?’ jī wācūnemorijāña; masāmuātoarigu
 niīwī”. ⁸ Teenórē “wācūnemorijāña” jī jóaari siro, ateré jī
 jóarigu niīwī: “Cõamacū basocáre netōnére queti marī watoap̄u
 niitoaa; marī teeréna wedea; teeréna sūcā wācūn̄n̄usea”,† jī

* 9:33 Isaías 28.16.

* 10:5 Levítico 18.5.

† 10:8 Deuteronomio 30.12-14.

jóarigu niiwĩ. (Marĩ tee quetirena wedea; “Jesuré padeoyá”, jĩ wedea.) ⁹ “Jesucristo унн Ōpũ niĩ” jĩ wedegúno “Cõamacũ Jesucristo diarigupure masõyigu” jĩ padeó wãcũннннsegн, netõnénogũdaqui. ¹⁰ Jesucristore padeó wãcũннннsegнnorẽ Cõamacũ “ãñugúrã niĩ” jĩqui. Cũũrã “Jesucristo унн Ōpũ niĩ” jĩ wederi, Cõamacũ netõnénogũdaqui.

¹¹ Cõamacũye queti jóaripũpu ateré jóanoã: “Cũũrẽ padeogúno ‘búri peti padeotú’ jĩriqui”, † jĩ jóanoã. ¹² Cõamacũ judíoare, judíoa niĩhẽrãrẽ sícãrĩbíro ññaqui. Cũũ sícũrã niipetira Ōpũ niĩ. Niipetira cũũrẽ padeorémena sãĩrãrẽ pee ãñurere ticogũdaqui. ¹³ Cõamacũye queti jóaripũpu biiro jóanoã sũcã: “ ‘Ōpũ, уннre netõnéña’ jĩ sãĩgúno netõnénogũdaqui”, § jĩ jóanoã.

¹⁴ ¿Deero tii basocá Jesuré netõnére sãĩãdari, cũũrẽ padeorípacara? ¿Deero tii cũũrẽ padeoádari, cũũye quetire tũorípacara? ¿Deero tii cũũye quetire tũoádari, tee quetire wederí basoca manipacári? ¹⁵ ¿Deero tii cũã tee quetire wedeadari, sícũno cũã putopu “wedegu wáaya” jĩgũ manipacári? Cõamacũye queti jóaripũpu tee maquẽrẽ biiro jóanoã: “Marĩrẽ ãñurẽ quetire wedeadaara jeari ññarã, bayirõ useniã”, * jĩ jóanoã.

¹⁶ Паи judíoa ãñurẽ quetire tũopacára, niipetira padeoríya. Isaías teeréna biiro jĩ jóarigu niiwĩ: “Ûsã Ōpũ, noãnópe ùsã wederere padeorá padeojíya. Niipetira padeopetíríya”, † jĩ jóarigu niiwĩ. ¹⁷ Ateména putuáa: Tũogúno padeoré биаqui. Cũũ биаqui Cristoye queti wederi tũorémena.

¹⁸ Уннре ateré sãĩñãã: ¿Apetó tiirã, Israelya põna macãrãcã tũorídojãyiri? Tũomíjíya. Cõamacũye queti jóaripũpu ate jóanoã: Cũã wederé quetire niipetiro macãrã tũopetíjõãyira. Cũã wederé atibúreco niipetiroпу sesajõãyiro, † jĩ jóanoã.

¹⁹ Ateré sãĩñãnemoã: ¿Apetó tiirã, Israelya põna macãrã ãñurẽ quetire tũomasĩriyiri? Tũomasĩmíjíya. Унн teeré Moisés jóariguemena wedesuguegũda. Cũũ Cõamacũ wedeseriguere biiro jĩ jóarigu niiwĩ:
Judíoa niĩhẽrãcãrẽ ãñurõ tiigũda.

Teero cũãrẽ tiirí, múã ñnatutiadacu.

Múã “Cõamacũyere tũomasĩriya” jĩrẽ dita macãrãrẽ унн ãñurõ tiirí,

múã cúaadacu, §
jĩ jóarigu niiwĩ.

† 10:11 Isaías 28.16. § 10:13 Joel 2.32. * 10:15 Isaías 52.7. † 10:16 Isaías 53.1. † 10:18 Salmo 19.4. § 10:19 Deuteronomio 32.21.

20 Too síro Isaíacã Cõãmacũ wedeseriguere cuiro manirõ
biiro jĩ jóanemorigu niĩwĩ:

Ãmaãhẽrãpe yũre b̄awá.

Yũre “¿deero biirecutigari?” jĩ sãĩñáhẽrãpere masĩrĩ tiiwú,*
jĩ jóarigu niĩwĩ.

21 Isaías Israelya põna macãrãpere Cõãmacũ wedeseriguere
biiro jĩ jóarigu niĩwĩ sũcã: “Búrecori yoaro yé wãmorĩrẽ
súunucũmiwũ, ‘sũnarãrẽ, netõnucãrepirare boca ñeegũda’
jĩgũ”,† jĩ jóanemorigu niĩwĩ.

11

Israelya põna macãrãrẽ siquẽrãrẽ Cõãmacũ beserigue

1 Ateré sãĩñánemogũda: ¿Cõãmacũ cũyare cõãjõãyiri?
Cõãwaririgu niĩwĩ. Yũcã Israelya põna macãrã niĩã. Abraham
pãrãmi niĩnũnũsegũ, Benjamínya põna macãrã niĩã. 2 Too
sũgueropũ Cõãmacũ Israelya põna macãrãrẽ beseiyũ, cũyara
niĩãrõ jĩgũ. Atitócãrẽ cũãrẽ cõãwariqui. Elías Cõãmacũye
queti jóaripũ jĩriguere múã tũomĩjĩyu. Cũ Cõãmacũpũre
Israelya põna macãrã tiirere biiro wedeyũ: 3 “Õpã, cũã
mũyara profetare sããpetĩjãrira niĩwã. Mũrẽ padeorã
wãicũrãre sópeorere tiibatéjãrira niĩwã. Yũ sícũrã dũsaa
mũrẽ padeogú. Yũcãrẽ sããdũgãra, ãmaãrã tiicúa”, jĩiyũ.*

4 Cõãmacũpe cũãrẽ yũyũ: “Cũã teero tiipacãri, siete
mil basocã yũre padeorã dũsaáya. Cũãjã Baalbiro baugũ
weerigũre padeoríya”,† jĩiyũ. 5 Atitópũcãrẽ pãerora Israelya
põna macãrãrẽ Cõãmacũ cũã ãñũrõ tiirẽmena besequi. 6 Cũã
basocãre ãñũrõ tiigũ niijĩgũ, cũãrẽ besequi; cũã ãñũrõ tiirẽ
wapa mee besequi. Cũã ãñũrõ tiirẽ wapa cũãrẽ beseatã, “cũã
basocãre ãñũrẽ ticogũ niĩã” jĩrẽ wapamanĩbojĩyu.

7 Too docare ¿deerope putuãadari? Israelya põna macãrã
“Cõãmacũ ‘ãñũrãrã niĩya’ jĩgũdaqui marĩrẽjã” jĩ wãcũmijĩya.
Cõãmacũpe cũã beserira dícare “ãñũrãrã niĩya” jĩrigũ ni-
iĩwĩ. ãpẽrã besenoña manirã niijĩrã, tũomasĩre manidójãrã
putuãjãyira. 8 Tee maquẽ Cõãmacũye queti jóaripũpũ jóanoã:
Cõãmacũ Israelya põna macãrãrẽ cũyere tũomasĩhẽrĩ tiiyũ.
Cũãrẽ capeari ññahẽrã, cãmopãri tũohãra tiirõbiro niirĩ tiiyũ.
Tãe atitópũcãrẽ teerora niijãya mēna,‡
jĩ jóanoã.

9 Davicã tee maquẽrẽ Cõãmacũmena wedesegũ, biiro jĩrigũ
niĩwĩ:
Israelya põna macãrã cũã boseyara, mũrẽ wãcũricua.

* 10:20 Isaías 65.1. † 10:21 Isaías 65.2. * 11:3 1 Reyes 19.10,14. † 11:4 1
Reyes 19.18. ‡ 11:8 Deuteronomio 29.4; Isaías 29.10.

Cúã teero tiiré wapa cúãrẽ ñañarõ netõrĩ tiiyá.

¹⁰ Cúãrẽ tuomasĩhērã tiiróbiro, ññahērã tiiróbiro niirĩ tiiyá.

Pee núcüré apara, sucubírocõã tuturo tiiróbiro ñañarõ netõrĩ
tiiyá,§

jĩ jóarigu niiwĩ.

Judíoa niihērārẽ netõnérigue

¹¹ Apeyé múãrẽ jĩnemogũda. Judíoa Jesucristore padeohéri, ¿Cõãmacũ cúãrẽ cõãpetijãyiri? Cõãpetirijĩyi. Cõãmacũ cúã netõnúcãrĩ ññagũ, netõnére quetire wederáre judíoa niihērãpere wededutirigu niiwĩ. Too docare judíocã “marĩcã padeoáda” jĩãrõ jĩgũ, teero tiirigu niiwĩ. ¹² Judíoa Jesucristore padeohéri, ãpērã atibúrecopũ niirãrẽ ãñurõ wáaa. Cõãmacũ “yũ põnarẽ ãñuré ticogũda” jĩriguere judíoa ñeeríwa; judíoa niihērãpe ñeeẽya. Judíocã Jesucristore padeorító jeari, niipetira atibúrecopũ niirãrẽ nemorõrã ãñurõ wáaadacu.

¹³ Mecütigã múã judíoa niihērã dícre wedegũda tiiã. Jesucristo yũre múãrẽ cũyere wededutigũ besecũwĩ. Yũ ññarĩ, yũ paderé bárĩ niiré mee niĩã. ¹⁴ Yũ múãpere tee quetire wederi ññarã, yáa wedera judíocã “padeoró boocú” jĩbocua. Teero tiirã, cúãcã netõnénobocua. ¹⁵ Judíoa Cõãmacũ menamacãrã niimirira cũrẽ padeorĩjĩrã, cõãnoyira. Tee tiigũ, judíoa niihērãpere cũ menamacãrã wáari tiiyũ. Too síro cũ cúãrẽ ñeenemorĩ, ãñunetõjõããdacu. Diarirapũ masõrira tiiróbiro niĩãdacu.

¹⁶ Queorémena múãrẽ wedegũda: Pã tiirã decomena née, “Cõãmacũye tiiãdare niĩã” jĩcua. Tee jĩpacari, Cõãmacũ dusarécãrẽ “yéera niĩã” jĩ ññaqũ. Teerora niĩã sũcã yucũgũmenacãrẽ. Tiigũ núcõrĩ Cõãmacũye niicu. Teeré tiiróbirora Cõãmacũ teedupuricãrẽ “yéera niĩã” jĩ ññaqũ.*

¹⁷ Ësã judíojã olivogũ dupũ macãrã peti tiiróbiro niĩã. Sĩquērã teedupurire dupotécõãriro tiiróbiro Cõãmacũ sĩquērã judíoare cõãrigũ niiwĩ. Too síro teedupuri niĩãriropũ apegũ olivo macãnúcũ macũ dupurire wiiñédutigũ toopũ tuuquĩ. Tuuari siro, ãñurõ wiicãmeyio, wĩmuãdacu tiigũ dupuri tiiróbirora. Teeré tiirĩro tiiróbiro wáayiro múã judíoa niihērãcãrẽ. Cõãmacũ múãrẽ cũyara wáari tiirigu niiwĩ. Múã judíoa niiripacara, niipetire Cõãmacũ Abraham pãrãmerãrẽ “ãñuré ticogũda” jĩriguere ñeeãdacu. ¹⁸ Teeré ñeeãdara niipacara, “marĩjã judíoa nemorõ ãñucu” jĩ wãcũrijãña. Múã dupuri tiiróbiro dícu niicu. Núcõrĩ tiiróbiro sũonĩrã mee niicu múãjã.

§ 11:10 Salmo 69.22-23. * 11:16 Judíoa ñecũsũmã Abraham, Isaac, Jacob tiigũ núcõrĩ tiiróbiro Cõãmacũyara niĩya. Cúã pãrãmerã niinũnũseracã tiigũ dupuri tiiróbiro niijĩrã, Cõãmacũyara niĩya.

19 Múã judíoa nihêrã ateré jĩbocu: “Sĩquẽ ñañaré d̄upari d̄upotécõanorigue tiiróbiro Cõamacũ judíoare cõãrigu niĩwĩ. Apegú maquẽ d̄uparimena wasotúnorigue tiiróbirora ãsãpere cũyara wáari tiirígu niĩwĩ”, jĩbocu. 20 Teerora biia, biiropeja. Cõamacũ cúã padeohéri ññagũ, cõãrigu niĩwĩ. Múãpe cũrẽ padeorá niijĩrã, cũyara niĩã. Teero tiirá, “ãsã judíoa nemorõ niĩã” jĩ wãcũrijãña. Teero wãcũrõno tiirá, Cõamacũmena tuomasĩsãnu niĩña, ãsãcãrẽ cõãrĩ jĩrã. 21 Cũãrã judíoare olivogu niisuguerẽ d̄uparire d̄upotécõãriro tiiróbiro tiirígu niĩwĩ. Múã judíoa nihêrãcãrẽ cũrẽ padeohéri, teerora tiigúdaqui.

22 Ateré acabórijãña: Cõamacũ basocãre bóaneõ ññagũ niiqui. Teero biiri ñañaré tiirãre queoró diamacũrã ñañarõ netõrĩ tiiquí. Cũrẽ padeohérare ñañarõ netõrĩ tiiquí. Múã docare bóaneõ ññagũ niiqui. Teero tiirá, múãrẽ cũũ bóaneõ ññarere wãcũrã, padeorucújãña. Múã duucũrĩ, ñañaré d̄upari d̄upotécõãriro tiiróbiro múãcãrẽ cõãgũdaqui. 23 Judíoacã cõãnorira niipacari, Jesucristore padeorí, cúãcãrẽ añurõ tiigúdaqui. D̄upari d̄upotécõãrigue tiiróbiro niimirirare tiigupúra tuunemorõ tiiróbiro tiigúdaqui sũcã. Cũyara wáari tiigú, teero tiigúdaqui. Cũũ teeré tiimasĩjãqui. 24 Múã judíoa nihêrã macãnucũ macũ olivogu d̄upari tiiróbiro niirira niĩã. Cõamacũ teed̄uparire añurígupure tuurigue tiiróbiro múãrẽ cũyara wáari tiiyígu. Judíoa doca olivogu maquẽ d̄upari peti tiiróbiro niĩya. Cõamacũ teed̄uparire tiigú basiropure tuuri, nemorõ añurõ wiijõacu. Teero tiigú, Cõamacũ múãrẽ cũyara peti niiripacari, cũyara niirĩ tiirígu niĩwĩ; judíoapereja nemorõrã cũyara niirĩ tiigúdaqui sãa.

Judíoare netõnéãdare

25 Yáa wederabiro niirã, “Cõamacũ ãsãpere judíoare nemorõ maĩquí” jĩrĩ booriga. Teero tiigú, too suguero macãrãpu masĩña maniríguere múãrẽ masĩrĩ boogá. Ate niĩã: Pau judíoa cãmopéri tuohéra tiiróbiro niĩya: Jesuré padeoríya ména. Téẽ judíoa nihêrã Jesuyé maquẽrẽ tuopetí, pau padeoári siro, padeoádacua. 26 Teero wáari, niipetira judíoa netõnénoãdacua. Tee maquẽrẽ Cõamacũye queti jóaripũpu jóanoã: Basocãre netõnégũdu Jerusalén macãrãya põna macũ niigúdaqui.

Jacob pãrãmerãye ñañarere cõãgũdaqui.†

27 Cũãye ñañarere acabóri, yũũ too sugueropu jĩrígue diamacũ wáaadacu,‡ jĩ jóanoã.

† 11:26 Isaías 59.20. ‡ 11:27 Jeremías 31.33-34.

28 Pau judíoa Jesús basocáre netõnére quetire padeodugáricua. Cúã padeohére wapa múãpere Cõãmacũ añurõ tiiquí. Cúã padeodugáripacari, cúãrē maíquí. Sicatorpura cúã ñecūsũmuãrē beserigu niijgũ, cũũ beserira pããmerã niinũnũseracãrē maíquí. 29 Cõãmacũ judíoaare cũũ “añurére ticogũda” jĩriguere ticorijã tiiríquí. Añuré ticoriguere putuáneriqui. Teero biiri cũũ beseri põna macãrãrē cõãriquí. 30 Too sugueropũ múã Cõãmacũrē netõnucãrira niiwã. Atitóre Cõãmacũ judíoa netõnucãrĩ ñãgũ, múãpere bóaneõ ñãaqui. 31 Teerora wáaadacu judíoaacãrē. Cúã Cõãmacũrē netõnucãya. Too síro Cõãmacũ múãrē bóaneõ ñãariborora cúãcãrē bóaneõ ñãagũdaqui. 32 Cõãmacũ niipetirapũre bóaneõ ñãadũgaqui. Teero tiigú, niipetirapũre sícãrĩbĩro “netõnucãrã niíya” jĩ ñãaqui.

33 ¡Añunetõjõãgũ nií Cõãmacũ! Cũũ marĩrē bayiró añurére tiimasĩrĩ tiiquí; cũũ masĩré, cũũ tũgueñare añunetõjõãre niicu. Cũũ “biiro tiigũdacu” jĩ wãcũrere wedemasĩña maniã; cũũ tiirére tuomasĩña maniã. Cũũ sícãrã masĩquí. 34 Cõãmacũ marĩ Õpũ wãcũrere sícũno masĩriquí. Sícũ cũũrē “biirope booa” jĩmasĩriquí. 35 Teero biiri sícũno “Cõãmacũ yũre wapamóqui yũũ cũũrē ticorigue wapa” jĩmasĩriquí.* 36 Niipetire cũũ tiirígue dícu niíã. Teeré cũũ cotequí. Teeménarã cũũ booró tiidũgáro tiijãqui. Teero tiirá, niipetira Cõãmacũrē “cũũ niipetirere dutimasĩqui” jĩrucujããda. Teerora niíãrõ.

12

Jesuré padeoráre tiidutĩre

1 Yáa wedera, Cõãmacũ marĩrē añurõ bóaneõ ñãarucuqui. Teero tiirá, Cõãmacũrē múã basiro múãye õpũũrĩ, wãcũré, niipetiremena “mũyera niíã” jĩñã. Wáicũrere síãdutí ticoriborora múãye õpũũrĩ catiré niipacari, cũũrē ticoya. Múãye õpũũrĩ ñãñaré maniré niirĩ, Cõãmacũ múãmena usenigũdaqui. Múã tee tiirémena cũũrē padeorére diamacú ñãõãdacu. 2 Múã atibũreco macãrã tiirucũrere ñãarã, cúã tiiróbiro tiirijãña. Biirope tiiyá: Múã wãcũrere wasowáya. Teeména múã niirecutirere wasojããdacu; Cõãmacũ booréperere masĩãdacu. Cũũ boorére masĩjĩrã, añurére tiíãdacu; Cõãmacũrē usenirĩ tiíãdacu. Cũũ booré diamacú niíã.

3 Cõãmacũ añuré ticogú yũre beserigu niiwĩ, cũũye quetire wedearo jĩgũ. Teero tiigú, múã niipetirapũre jĩã: Sícũno “niipetire tiipetijãmasĩã” jĩ wãcũrijãrõ booa. Queoró wãcũrepe

biiro niiã: “Jesucristore padeojĩgã, cũũ tiimasĩre tioré jeat-
uaro tiimasĩã”, jĩĩna. ⁴ Queorémena wedegũda: Marĩya õpũũ
sicaõpũũ niipacaro, pee õpũũ maquẽ cũojãã. Niipetire tiioõpũũ
niiré merẽã dícu padea. ⁵ Teerora niiã marĩ Jesuré padeorã.
Marĩ paũ niipacara, Cristomena niijĩrã, sicaõpũũ niiré tiiróbiro
niiã. Tiioõpũũ niiré merẽã dícu niipacaro, sicaõpũũrã niiã.

⁶ Cõamacũ marĩ niipetirapũre merẽã dícu tiimasĩrere
cũũrigũ niĩwĩ. Cũũ añũré ticoũgarere ticoqui. Teero
tiirã, teeména añũrõ tiiapuada. Cõamacũ marĩ sĩquẽrãrẽ
cũũ wededutirere wedemasĩrere ticoqui; teero tiirã, marĩ
padeoró jeatuario ãpẽrãrẽ wedeada. ⁷ Marĩ sĩquẽrãrẽ
tiiapumasĩrere ticoqui; teero tiirã, ãpẽrãrẽ añũrõ tiiapuada.
Sĩquẽrãrẽ cũũye maquẽrẽ buemasĩrere ticoqui; teero tiirã,
añũrõ buearo. ⁸ Sĩquẽrãrẽ wãcũbayiri tiimasĩrere ticoqui;
teero tiirã, wãcũbayiri tiiaro. Sĩquẽrãrẽ niyeru o apeyenómena
tiiapumasĩrere ticoqui; teero tiirã, tee ticojããrõ. Sĩquẽrãrẽ
ãpẽrãrẽ dutimasĩrere ticoqui; teero tiirã, añũrõ dutimasĩãrõ.
Sĩquẽrãrẽ bóaneõ ññaré ticoqui; teero tiirã, useniremena
tiiapuaro.

Jesuré padeorã biiro tiirécutiro booa

⁹ Tiiditóro manirõ ãpẽrãrẽ maĩñã. Ññaré boorĩjãña.
Añũrépere booyã. ¹⁰ Jesuré padeojĩrã, sícũpõna tiiróbiro câmerĩ
maĩñã. Múã basiro múã maĩrõ nemorõ ãpẽrãcãrẽ câmerĩ
quioníremena maĩñã.

¹¹ Marĩ Ôpũrẽ padecotera niijĩrã, niipetire múã tiiré
sõnoremena tiirĩjãña; añũrõ tũsarémena tiiyã.

¹² “Cõamacũ too síropũre añũrõ tiigũdaqui” jĩĩrã, useniyueya.
Merẽã wãari, ññarõ netõrã, wãcũbayijãña. Duuró manirõ
Cõamacũrẽ sãrucujãña.

¹³ Jesuré padeorãre apeyenó dũsarí, tiiapuya. Múã putopu
jearãre añũrõ ñeeña.

¹⁴ Múãrẽ ññarõ tiirãre “añũrõ wãaaro” jĩĩ, Cõamacũrẽ
sãibosáya. “Ññarõ wãaaro” jĩĩrijãña.

¹⁵ Usenirãnorẽ useniapuya. Utirãnorẽ utiapuya.

¹⁶ Sícãrĩbíro añũrõ niirecutiya. “Marĩ ñniã nemorõ niiã”, jĩĩ
wãcũrijãña. Teero jĩĩrõno tiirã, búri niirãmena sícãrĩbíro niiña.
“Masĩrã peti niiã”, jĩĩrijãña.

¹⁷ Múãrẽ ññarõ tiirí, cúãrẽ câmerĩjãña. Niipetira ññacoropũre
añũré dícu tiirucúra niiña. ¹⁸ Múã niirõ põõtẽõrõ niipeti-
ramena añũrõ niirecutiya. ¹⁹ Yãa wedera, múãrẽ ññarõ
tiirí, câmerĩjãña. Cõamacũpe cúãrẽ ññarõ netõrĩ tiiaro.
Tee maquẽrẽ Cõamacũye queti jóaripũpu jóanoã: “ ‘Yũũ
cãmeboságũda; yũũ wapa tiigũdacu’, jĩĩyigu Cõamacũ”,* jĩĩ

* 12:19 Deuteronomio 32.35.

jóanoã. ²⁰ Atecã jóanoã: “Mũurẽ ñnatutigu juabóari, ecayá. Cũũ oco sñnidugári, tñña. Mũũ cũũrẽ teero ãñurõ tiirí, cũũ ñañaré tiiriguere bobogúdaqui”,[†] jĩ jóanoã. ²¹ Ñañaré múãrẽ docacũmurĩ tiirijãrõ. Múã ãñurõ tiirémenape ñañarére docacũmurĩ tiyá.

13

¹ Cõãmacũ dícsu macãrĩ dutiráre sñnecori tiiquí. Cũũ cũũrira niíya. Teero tiirá, niipetira ãñurõ yũya cũãrẽ. ² Dutiráre netõncãgũno Cõãmacũ dutirécãrẽ netõncãgũrã tiii. Teero tiirá, netõncãrãno ñañarõ tiinõãdacua. ³ Dutiráre ãñurõ yũnyũnyũsera cuiro manirõ nijãcua. Netõncãrãpeja cui niicua dutiráre. Cuire manirã niidugara, ãñurõ tiyá. Múã teero tiirí, dutirá “múã ãñuniã” jĩãdacua. ⁴ Cõãmacũ múãrẽ tiápuaro jĩgũ, cũãrẽ sñnecorigu niíwĩ. Múã cũãrẽ netõncãrã doca, cuiya. Dutirácã netõncãrãnorẽ ñañarõ tiimasĩcua. Netõncãrãrẽ ñañarõ tiirá, Cõãmacũ dutirére tiirá tiicúa. ⁵ Teero tiirá, marĩrẽ dutiráre yũro booa. “Ûsãrẽ wapa tiibócu” jĩrémene dícsu yũra mee tiyá. Atecãrẽ wãcũña: “Ûsãrũ ñañarõ yeeripũnacũtidugariga” jĩrémene wãcũrã yũya. ⁶ Teero tiirá, dutirá niyeru wapasé dutirere múã wapatícu. Dutirá cũã paderére diamacú tiirá, Cõãmacũrẽ padecotera tiiróbiro niicua.

⁷ Dutirá múãrẽ dutiri, cũã dutiróbirora tiyá. Cũã wapasé dutiri, wapatíya. Cũã dutirá niirĩ, cũãrẽ quoníremena ñña. Cũã ãñurõ tiirí, cũãrẽ ãñurõ wedeseya.

⁸ Æpẽrãrẽ wapamórijãña; máata wapatípetijãña. Cãmerĩ maĩrépere wapatípetimasĩricu. Teero tiirá, cãmerĩ maĩrucújãña. Æpẽrãrẽ maĩgũno Moisére dutiré cũũriguere diamacú tiigú tiiquí. ⁹ Tee dutiré ateré jĩã: “Æpĩ nũmorẽ ñeeaperijãña; apegó manũrẽ ñeeaperijãña.* Basocáre siãríjãña.† Yaarijãña.‡ Æpẽrãyere ugorijãña”,§ jĩã. Tee niipetire dutiré cũũriguere sicawãmerã néõncõcsu: “Mũũ basiro maĩrõ tiiróbirora Æpẽrãcãrẽ maĩñá”,* jĩã. ¹⁰ Marĩ Æpẽrãrẽ maĩrã, cũãrẽ ñañarõ tiirícu. Teero tiirá, Æpẽrãrẽ maĩrémene Moisére dutiré cũũriguere tiipetíra tiiróbiro tiirá tiicú.

¹¹ Teeré tiáda, marĩ catirí bũrecorire ãñurõ wãcũrã niirã. Cãnirã tiiróbiro niirijãada. Marĩ sicato Jesucristore padeonãcãrã, “ũmũãsepũ marĩ wáaadaro dũsanetõjõãcu” jĩmiwũ. Atitóre marĩ masiã sáa: Péerogã dũsacú Jesucristo putuaatiadaro. ¹² Atebũrecorire ñami naĩtĩarõ tiiróbiro

† 12:20 Griegoayemena ateré jĩã: “Mũũ cũũrẽ teero ãñurõ tiigú, nitĩ asiyáreperire cãũya dupu sotoarũ maaréogũ tiiróbiro tiigúdacu”. Ñña Proverbios 25.21-22.

* 13:9 Éxodo 20.14. † 13:9 Éxodo 20.13. ‡ 13:9 Éxodo 20.15. § 13:9 Éxodo 20.17. * 13:9 Levítico 19.18.

ñañaré tiiré niinetõjõãã. Bóemuãatiro tiiróbiro Jesucristo putuaatiadaro péerogã dusacú. Teero tiirá, noo booró naĩtĩārõpu tiĩamajãrenorẽ tiidúro booa. Ññurõ bóerõpu niirã tiiróbiro niijĩrã, bóerõpu tiiréno dícare tiirucújããda. ¹³ Búrecõpu tiirécutirobirora tiirucúro booa. Bosebureco niirĩ, cūmu, ãpẽrãrẽ acaribĩrijããda. Cūmurijããda. Ñeeaperijããda. Sõñorõ jĩrijããda. ãpẽrãyere ugorijããda. ¹⁴ Biiope tiiaáda: Marĩ Õpũ Jesucristomena niijĩrã, cūũ tiiróbiro ãñurõ niinunuseada. Marĩ ñañaarẽ tiidugãrere wãcūnũuserijããda.

14

*Jesuré ãñurõ masĩrã, cūũrẽ ãñurõ masĩhẽrãye maquẽ
(1Co 8.1-13)*

¹ Sĩcũ Jesuré ãñurõ masĩhẽgũ múã putõpu jeari, cūũrẽ ãñurõ bocaya. Cūũ Jesuré ãñurõ masĩhẽrĩ ññarã, cūũrẽ jĩipotocõrõ manirõ ññajãña. ² Sĩcũ “yũũ niipetirere yaari, merẽã wáaricu” jĩĩ wãcũqui. ãpĩ Jesuré ãñurõ masĩhẽgũpe “yũũ oteré dũca dícare yaagũda, Cõãmacũrẽ netõnucãrĩ jĩĩgũ” jĩĩ wãcũqui. ³ Niipetire yaagũpe oteré dũca díca yaagũre “tee tiĩamajãgũ tiia” jĩĩrijãrõ booa. Teerora sũcã, oteré dũca díca yaagũpecã niipetire yaagũre “mũũ wáicu diirore yaari, ñañaniã” jĩĩ wedepaticoterijãrõ booa. Niipetire yaagũre Cõãmacũ cūũ macũ wáari tiitóayigu. ⁴ Marĩ ãpĩrẽ padecotegure “mũũ ñañaarõ tiia” jĩĩ wedepaticoterijãrõ booa. Cūũrẽ dutigú díca “queoró tiiawũ o ñañaarõ tiiawũ” jĩĩmasĩqui. Cõãmacũcã cūũrẽ padecotegure queoró tiigú wáari tiimasĩqui. Teero tiigú, Cõãmacũ cūũmena usenigũdaqui.

⁵ Teerora ãpẽrã “sicaburecora apeyé búrecori nemorõ Cõãmacũrẽ padeoró booa” jĩĩ wãcũcua. ãpẽrãpẽ “niipetire burecori sũcãrĩbíro Cõãmacũye niia” jĩĩ wãcũcua. Teero tiirã, múã niipetirapũra múã wãcũrõpũre “Cõãmacũ booró tiia” jĩĩrõ booa. ⁶ Sĩcũ sicaburecore “Cõãmacũya bureco peti niia” jĩĩgũno Cõãmacũrẽ padeogũdu, teero jĩĩqui. Niipetire yaagũcã cūũ yaarénorẽ “Cõãmacũ tioré niia” jĩĩ, yaaqui. Teero tiigú, Cõãmacũrẽ usenire ticoqui. ãpĩ wáicu diirore yaahegũcã cūũ yaarénorẽ “Cõãmacũ tioré niia” jĩĩ, yaaqui. Teero tiigú, Cõãmacũrẽ usenire ticoqui.

⁷ Marĩ catira, diaracã, marĩ basiro “yũũ booró tiigũda” jĩĩrijãrõ booa. ⁸ Marĩ catiró jeatuaro marĩ Õpũrẽ “mũũ booró tiiyã” jĩĩjãrõ booa. Marĩ diaró putogãpu niirãcã, “mũũ booró tiiyã” jĩĩjãrõ booa. Teero tiirã, catirá, diaró putogãpu niirãcã cūũyara niia. ⁹ Cristo diarigu niipacu, catijãwĩ. Teero tiigú, cūũ catirá Õpũ, teero biiri diarirapu Õpũ niiqui sãa.

10 ¿Deero tiirá múāya wedegu tiiróbiro niigárē wedepaticotei? ¿Deero tiirá cūūrē “tee tiĩmajāgū tiia” jĩ besei? Cōāmacū basocáre wapa tiíadari bureco jeari, marĩ niipetira cūū p̄top̄u jeaadacu. Cūū basiro marĩ tiiriguere besegūdaqui. 11 Tee maquērē Cōāmacūye queti jóarip̄up̄u jóanoā:

Ȳuū múā Ōp̄u catirucugū niĩā;

ȳuū wedesere diamacú petira niĩā.

Teero tiigú, ateré jĩĩā:

Niipetira ȳuū díamacūp̄u ñicācoberimena jeacūmuādacua.

Niipetirap̄ura ȳuūre “Cōāmacū, m̄uū diamacú maquē dícu tiia” jĩĩādacua,*

jĩ jóanoā. 12 Tee jóariguere t̄orá, marĩ ateré masĩā: Marĩ niipetirap̄ura marĩ tiiriguere Cōāmacūrē “teerora tiwú” jĩ wedeadacu.

Jesuré padeorá padeorere ñañorijāña

13 Teero tiirá, cāmerĩ wedepaticoterijāāda. Biiope tiíada: Apeyenómena Jesuré padeoráre ñañaré tiirí tiibuyérijāāda. Teero biiri cúā padeorere ñañorĩ tiirijāāda. 14 Ȳuū marĩ Ōp̄u Jesuré padeojīgū, “niipetire yaaré añuré niĩā” jĩmasĩā. Āp̄ipé “ate yaaya maniréno niĩā” jĩ wācūrĩ, cūū basiropereja diamacúrā yaaya maniréno niĩā. 15 M̄uū cūū yaaherenorē cūū ññacoro yaari, cūūcā yaajāboqui. Cūū yaatoaari siro, “atenórē yaahegū niimiāwūrā” jĩ, ñañarō t̄agueñaqui. Cūū ññacoro yaaēñogū, cūūrē maīgú mee tiicú. Cristo cūūcārē diabosayigu. M̄uū yaarémena āp̄i padeorere ñañorĩ tiibuyérijāña. 16 Teero tiirá, múā tiiré añuré niipacari, āp̄ērāpé “ñañaniā” jĩbocua” jĩ wācūrā, teeré tiieñorijāña. 17 Cōāmacū dutiré marip̄ure niiré yaa, s̄ni tiiré mee niĩā; āp̄ērārē añuré tiiré, āp̄ērāména añurō niirecutire, cāmerĩ ōsenirepe niĩā. Espiritu Santo tiíápuremena teeré tiinóā. 18 Teeré tiigúno Cristo booró tiigú niĩ. Cōāmacū cūū tiirere ñña, ōseniqui. Teero biiri basocácā cūūrē “añurō tiigú niĩ” jĩcua.

19 Teero tiirá, s̄icāróména añurō cāmerĩ wéepeo, añurō niirecutirere āmaāāda. Marĩ s̄icāróména niirecutira cāmerĩ tiíapuada, Jesuré nemorō padeoáda jĩrā. 20 Múā yaarémena āp̄i Jesuré padeorere ñañorijāña. Niirōrā niipetire yaaré añuniā. Teero biipacari, āp̄ērā cúā padeorá yaaherenorē múā yaari ññabocua. Cūūcā múārē ññacū, yaajābocua. Teeré yaagúno “ñañaré tiíat̄u; Cōāmacū boorere tiihégu niĩā” jĩ wācūgū, padeodúboqui. Múā cūūrē teero tiibuyéri, ñañaniā. 21 Marĩ āp̄i Jesuré añurō masihēgūrē “Jesuré padeodúri tiibócu” jĩrā, biiro tiiró booa: Cūū wáicu dii yaaherere yaarijārō booa; vino cūū s̄nihērere s̄nirijārō booa; apeyenó cūūrē Jesuré

* 14:11 Isaías 45.23.

padeodúri tiirénorē tiibuyérijārō booa. ²² “Cōāmacū ĩñacoropu yuu tiiré añuniā” jĩ tũgueñagũno cūũ sīcūrā teeré wācūārō. Teero tiigú, āpērā padeorére ñañoríjĩgū, wapa c̄ohégũ, usenigū niĩ. ²³ “Ateré yaagũ, Cōāmacūrē netōnucāgū tiibócu” jĩ wācūgũno teeré yaagũ, “Cōāmacū boorére tiia” jĩmasĩriqui. Teero tiigú, Cōāmacūrē netōnucāqui. Niipetire marĩ tiiré “Cōāmacū boorére tiigú tiia” jĩgū tiiró booa. “Cūũ booré mee niibocu” jĩpacũ, “tiigúda” jĩ, cūũ basirora ñañarō tiigú tiiquí.

15

Marĩ tũsaré dícare wācūrijārō booa

¹ Jesuré añurō masĩhērā cūā “teeré tiirijārō booa” jĩrĩ, marĩ Jesuré añurō masĩrāpe cūārē maĩjĩrā, “jáu” jĩjārō booa. Marĩ tũsaré dícare tiirijārō booa. ² Cūā tũsarépere wācū, cūārē tiiapuro booa. Cūārē nemorō Jesuré masĩārō jĩrā, teero tiiró booa. ³ Cristo basirocā cūũ tũsaré dícare tiiriyigu; ñañarō netōrécārē, ñañarō wedeserēcārē nucājāyigu. Tee maquērē Cōāmacūye queti jóaripũpu jóanoā:

Mũnrē ĩñatutira, mũnrē ñañarō wedesera, yũnpure ĩñatutira tiíya,*
jĩ jóanoā.

⁴ Niipetire too sũgueropu Cōāmacūye queti jóaripũ maquē marĩrē masĩdutiropu jóanoyiro. Marĩ ñañarō netōrā, tee jóariguere buera, nucājāā. Wācūtutuanemoā. Cōāmacū cūũ tiíadarere useniremena yuea. ⁵ Cōāmacū marĩrē merēā wáari, wācūtutuari tiiquí. Marĩrē nucājāĩ tiiquí. Cūũ Jesucristo booró múārē sīcāróména niirecutiri tiíaro. Cōāmacū múārē teero tiirí, Jesucristo tiirírobirora tiirā niíadacu. ⁶ Teero tiirā, múā Cōāmacū marĩ Ōpũ Jesucristo Pacure sīcāróména usenire ticoadacu.

Judíoa niihērārē Jesucristoye quetire wederigüe

⁷ Teero tiirā, Cristo marĩrē ñeerirobirora cāmerĩ ñeeña. Múā teero tiirā, Cōāmacū upatĩ macū peti niirére eñonóadacu. ⁸ Ateré acabórijāña: Cōāmacū marĩ ñecūsũmuāpure cūũ “tiigúda” jĩriguere diamacú tiirígu niiwĩ. Teero tiigú, Cristora judíoare tiiapugũ atirigu niiwĩ. Cūũ teero tiiréména Cōāmacū “tiigúda” jĩriguere eñorígu niiwĩ. ⁹ Atecarē acabórijāña: Judíoa niihērā “Cōāmacū usārē bóaneō ĩñagú añunetōjōāĩ” jĩdutigu, Cristo atirigu niiwĩ. Tee maquērē Cōāmacūye queti jóaripũpu biiro jóanoā:

Teero tiirā, judíoa niihērā watoapu mũnrē usenipeori tiigúda;
mũnrē basapeori tiigúda,†

* 15:3 Salmo 69.9. † 15:9 2 Samuel 22.50; Salmo 18.49.

jĩ jóanoã. ¹⁰ Aperopúcārē biiro jóanoã:

Múã judíoa nihērã, cūyaramena useniña, †

jĩ jóanoã. ¹¹ Aperopúcārē biiro jĩnemoã:

Niipetira múã judíoa nihērã, Cõamacūrē “mũ ãñunetõjõãgũ niĩ” jĩña.

Niipetiro macārãpura Cõamacūrē “ãñunetõjõãgũ niĩ” jĩãrõ, §

jĩ jóanoã. ¹² Isaíacã biiro jóarigu niiwĩ:

Isaí* pãrãmi niinũnusegu bauágũdaqui.

Cũ judíoa nihērã Õpũ niigũdu niigũdaqui.

Cúã cūūrē “ũsārē netõnégũ niigũdaqui” jĩ padeoádacua, †

jĩ jóarigu niiwĩ.

¹³ Cõamacũ marĩrē wãcũbayirere ticojú múãrē usenirĩ tiáro. Múã cūūrē padeorí, ãñurõ niirecutiri tiáro. Múãrē Espíritu Santo tutuaramena bayiró wãcũbayirere ticoaro.

¹⁴ Yáa wedera, múãrē biiro tũgueñaã: Múã ãpērãrē ãñurõ tiicú; Jesucristoyere ãñurõ masĩcu; cãmerĩ wedequēnomasĩcu.

¹⁵ Múã masĩrã niipacari, atipũpũre múãrē sĩquē apeyé diamacúrã jóaawũ, múã tuoríguerpũre acabórijããrõ jĩgũ. Cõamacũ yũre ãñurē ticojú yũre sõnecorigũ niiwĩ, ¹⁶ judíoa nihērãrē Jesucristoye quetire buearo jĩgũ. Paiá basocá néeatirere Cõamacūrē ticoro tiiróbirora yũ judíoa nihērãrē cūūrē ticodũgaga. Espíritu Santo cúãrē Cõamacũyara sããrĩ tiigũdaqui. Teero tiirí, Cõamacũ cúãrē “yáara niĩya” jĩ ñeegũdaqui.

¹⁷ Jesucristo tiiápuremena Cõamacũ yũre cūũriguere ãñurõ tiia. Teero tiigũ, yũ paderére ãñurõ tũgueñaã. ¹⁸ Cristo yũmena judíoa nihērãrē Cõamacūrē yũri tiirígu niiwĩ. Cũ yũmena tiirígue dícuere múãrē wedegũdacu. Yũ buerémena, teero biiri yũ tiirémena Cristo judíoa nihērãrē padeorí tiiwĩ.

¹⁹ Apeyecãrē, Cõamacũ tutuaremena cũ sĩcũrã tiimasĩrenorē tiĩñowũ. Espíritu Santo tutuaremena buewũ. Teeré tiigũ, Jerusalénpũ tée Iliria ditapũ Cristo basocãre netõnére quetire wedetugũ jeawũ.

²⁰ “Cristoye quetire ãpērã buenõña manirõpũre wedegũda” jĩ wãcũrigũ niijĩgũ, tee tiiwũ. Æpērã cúã buerigue macãrĩpũre buenũusedũgariwũ. ²¹ Yũ teero tiirére Cõamacũye queti jóaripũpũ biiro jóanoã: Cũye quetire sicato masĩhērãrē wedenoãdacua.

Cũyere cúã tuoríriguere tuomasĩãdacua, †

jĩ jóanoã.

Pablo “Romapũ wáadũgaga” jĩ wãcũrigue

† 15:10 Deuteronomio 32.43. § 15:11 Salmo 117.1. * 15:12 Isaí David pacu niirigu niiwĩ. 1 Samuel 16. † 15:12 Isaías 11.10. † 15:21 Isaías 52.15.

22 Y^{uu} teemacārīpu buewarucujīgū, múā p^utopu wáamasīriwū ména. 23 Atitóre teemacārīpure bueyapanoā. Teero tiigú, tiiburecopu múārē ĩñadugarigu niijīgū, 24 España^{pu} wáagu, múā p^utopu netōwáguda. Múārē ĩña, useni, péero niigúda. Too síro España^{pu} y^{uu} wáari, múā y^{uure} tiápudugari, añunetōjōāādacu. 25 Y^{uu} Jerusalén^{pu} wáagudu tiia ména. Too macārā Jesuré padeoráre tiápugu, niyeru néewabosagu tiigúda. 26 Jesuré padeorá Macedonia, Acaya dita macārā niyeru néōrira niiwā. “Jerusalén^{pu} niirā bóaneōrārē Jesuré padeoráre ticocoda”, jīrira niiwā. 27 Cúā wácūrōmena “ticocoda” jīrira niiwā. Āñurō tiirá teero jīrira niiwā. Judíoa Jesuyé quetire wederēmena judíoa niihērārē tiápuwa. Judíoa niihērā Jesuré padeojīrā, cúācā Cōāmacū “ticoguda” jīriguere ñeerira niiwā. Teero tiirā, cúā cuorēmena judíopere tiápuro booa. 28 Y^{uu} tee niyerure Jerusalén macārārē ticotoagu, España^{pu} wáagu, múārē ĩñanetōwaguda. 29 Biiro wácūā: Y^{uu} múā p^utopu jeari, Cristo y^umena niijīgū, múārē cūū añurō tiirere ticonemogúdaqui.

30 Yáa wedera, múācā Jesucristore padeóa; Espíritu Santo marīrē cāmerī maīrī tiii. Teero tiirā, y^{uu} Cōāmacūrē sārōbirora múācā sáiápuya. Yée maquē niíadarere bayiró sāibosáya. 31 Biiro sāibosáya: “Judeap^u niirā Jesuré padeohéra Pablore ñañarō tiirijāārō. Teero biiri Jerusalén macārā Jesuré padeorá Pablo cúārē néewaadarere useniremena ñeeārō” jī sāibosáya. 32 Y^{uure} añurō wáari, Cōāmacū boorí, múā p^utopu useniremena jeagudacu. Toopú yeerisāgúdacu. 33 Cōāmacū añurō niirecutirere ticogú múā niipetiramena niirō. Teerora tiáro.

16

Roma macārāpure añuduticorigue

1 Síco Jesuré padeogó múā p^utopu wáago tiiyo. Coo wāmecutiyo Febe. Cencrea macārā Jesuré padeorí pōna macārārē tiápura menamacō niyyo. 2 Múā Jesuré padeorá useniremena coore bocaya. Marī Jesuré padeoráre añurō bocaro booa. Coo paure tiápuco. Y^uncārē tiápuyo. Teero tiirā, coore apeyenó ñusarí, ticowa.

3 Aquila, cūū n^umo Priscila añuārō. Y^{uu} Jesucristoyere bueri, cúācā y^{uure} bueapuwa. 4 Āpērā y^{uure} sīadugári, cúācārē sīārīquiopacari, y^{uure} tiápuwa. Cúā teero tiiriguere y^{uu} dícu usenire ticoria; niipetira judíoa niihērā Jesuré padeorácā usenire ticooya.

5 Jesuré padeorí pōna macārā cúāya wiip^u neārācā añuārō.

Āpī yuu maĩgú Epeneto añuārō. Cūūrā Asia ditapure āpērā suguero Cristore padeosugúerigu niĩ.

⁶ Maríacā añuārō. Múārē tiípugo bayiró padebosaayigo.

⁷ Yáa wedera Andrónico, Junias añuārō. Cúācā yuumena peresuwipuu niuwā. Cúā yuu suguero Cristore padeoríra niuwā. Jesús cūyere wededutigu beserira cúārē “añurā niĩya” jĩāyira.

⁸ Marī Ōpūrē padeogú yuu maĩgú Ampliato añuārō.

⁹ Urbano marímena Cristoye quetire wedegú añuārō. Teero biiri yuu maĩgú Estaquis añuārō.

¹⁰ Apeles añuārō. Cūū Cristore añurō padeogú niĩ. Niipetire cūū tiirére ñnarā, “Jesuré añurō padeogú niĩ” jĩ ñnaāya. Aristóbuloya wii macārācā añuārō.

¹¹ Yáa wedegu Herodión añuārō.

Teero biiri Narcisoya wii macārā marī Ōpūrē padeorá añuārō.

¹² Trifena, Trifosa marī Ōpūyere bayiró paderá añuārō.

Ūsā maĩgō Pérsida marī Ōpūye maquērē bayiró peti padegō añuārō.

¹³ Rufo añuārō. Niipetira cūūrē “marī Ōpūrē añurō padeoí” jĩĩya. Cūū pacocā añuārō. Coore yuu pacore tiiróbiro ñnaā.

¹⁴ Asíncrito, Flegonte, Hermes, Patrobas, Hermas, āpērā Jesuré padeorá cúāmena niirā añuārō.

¹⁵ Filólogo, Julia, Nereo, teero biiri cūū bayio, Olimpas, niipetira Jesuré padeorá cúā patoruu niirā añuārō.

¹⁶ Múā cāmerī maĩrémena añnudutiya.

Niipetira Cristore padeoré pōnarī macārā múārē añnuduticoya.

¹⁷ Yáa wedera, múā padeorére ñañorānorē, múārē batanucājeari tiibuyéranorē ññamasĩña. Cúā múārē buerigue maquērē buericua. Teero tiirā, cúānorē tuorijāwa. ¹⁸ Cúāno marī Ōpū Cristo booró tiirā mee tiicúa; cúā boorépe tiirā niicua. Cúā añurō wedesemeniremena diamacū wedesera tiiróbiro wedesecua. Bayiró peti añurō tuomasĩbayiherare jĩiditoremene padeorí tiijācua. ¹⁹ Múāpeja añurō Jesús booró tiirā tiíayiro. Niipetira múārē teero jĩĩya. Teero tiigú, múāmena bayiró useniā. Múārē añurépere tiimasĩrī boosāā; ñañarépere tiimasĩrī boorí. ²⁰ Múā añurépere tiimasĩrī, péerogā siro Cōāmacū añurō niirecutirere ticogú múārē Satanárē docacūmubosari tiigúdaqui. Jesucristo marī Ōpū múārē añuré ticoaro.

²¹ Timoteo yuumena Jesuyé quetire wedegú múārē añnuduticoi. Yáa wedera Lucio, Jasón, Sosípater cúācā múārē añnuduticoya.

²² Y_{HH} marĩ Ōpũrẽ padeogú atipũrẽ Pablöre jóabosagu múãrẽ añudutia. Y_{HH} wãmecutia Tercio.

²³ Gayo múãrẽ añuduticoi. Jesuré padeorí põna macãrã cũyaya wiipũ neãrucuya. Y_{HH} Pablo tiiwiipú cãniã. Erasto atimacã macãrã paderáre wapatícotegu añuduticoi. Teero biiri ãpĩ Jesuré padeogú Cuarto añuduticoi.

²⁴ Jesucristo marĩ Ōpũ múã niipetirare añuré ticoaro. Teerora tiiáro.

Pablo useniremena jóayaponorigue

²⁵ Marĩ Cõãmacũrẽ “añunetõjõãĩ” jĩãda. Y_{HH} cũye quetire añurére bueri, teero biiri y_{HH} Jesucristo marĩrẽ tiibosáriguere wederi, cũ múãrẽ nemorõ padeorí tiimasĩqui. Y_{HH} wederé maquẽrẽ too suguero macãrãpũ tũomasĩriyira; yoari masĩña manirígue niiriro niiwũ. ²⁶ Atitópere Cõãmacũ cũyara profetaye jóariguemena niipetire põnarĩ macãrãrẽ masĩrĩ ti-iquí. Cõãmacũ catirucugũ cũ netõnére quetire wededutiquí, basocá cũrẽ padeoáro jĩgũ, teero biiri cũ boorépe tiiáro jĩgũ.

²⁷ Cõãmacũ sĩcũrã niigú niipetirere masĩpetigure “añunetõjõãĩ” jĩãda. Jesucristo tiiápuromena Cõãmacũ niirecutirere wãcũrã, teerora jĩrucujããda. Teerora jĩãda.

Nocõrõrã jóaa.

CORINTO MACĀRĀRĒ Pablo jóasugueripũ

Āñuduticorigue

¹ Yũũ Pablo Cõãmacũ booró cũũ beserigu niiã Jesucristoyere wededutigu. Sóstenes marĩya wedegumena ² múã Cõãmacũrẽ padeoráre Corintopũ niirãrẽ ãñudutia. Múã Jesuré padeoráre Cõãmacũ beserigu niiwĩ, cũũ põna niĩarõ jĩĩgũ. Niipetiro macãrãrẽ marĩ Ōpũ Jesuré padeoráre beserigu niiwĩ. Jesucristo niipetira cũũrẽ padeorá Ōpũ niĩ. Cũũcã marĩ Ōpũ niĩ.

³ Cõãmacũ marĩ Pacũ, Jesucristo marĩ Ōpũ múãrẽ ãñurẽ ticoaro; ãñurõ niirecutiri tiĩaro.

Cõãmacũ Cristomena ãñuré ticoré

⁴ Múã Jesuré padeorá niirĩ, Cõãmacũ múãrẽ ãñuré ticorigũ niiwĩ. Cũũ teero tiirere ññagũ, cũũrẽ usenire ticorucua. ⁵ Múã Jesucristomena niirĩ, Cõãmacũ múãrẽ cũũye niipetire ãñurere ticorigũ niiwĩ. Teeré ticogũ, múãrẽ cũũyere ãñurõ masĩrĩ tiirigu niiwĩ. Āpẽrãrẽ múã cũũye quetire ãñurõ wederi tiirigu niiwĩ. ⁶ “Cristo ãñurõ tiigúdaqui” jĩĩrigue, múã padeorĩ, diamacũ wáawũ. ⁷ Teero tiirá, múã marĩ Ōpũ Jesucristo pũtũaatiadarere yueri, Cõãmacũ ãñuré tiimasĩrere ticoré dusaría. ⁸ Cũũ múãrẽ padeorucújãrĩ tiigúdaqui, tée atibáreco* petiripũ. Teero tiirá, marĩ Ōpũ Jesucristo pũtũaatiri, wapa cuohera niĩadacu. ⁹ Cõãmacũ cũũ jĩĩrere diamacũ tiigú niĩ. Cũũrã múãrẽ beserigu niiwĩ, cũũ macũ Jesucristo marĩ Ōpũmena sĩcãrõména ãñurõ niidutigu.

Sĩquẽrã batarĩjãña

¹⁰ Yáa wedera, marĩ Ōpũ Jesucristo wãmemena múãrẽ ateré jĩĩã: Múã sĩcãrĩbĩro wãcũ, useniremena cãmerĩ wedeseya. Sĩquẽrã batarĩjãña. Sĩcãrõména wãcũ tũgueña, niirecutiya. ¹¹ Yũũre Cloé wãmecutigoya wii macãrã múã cãmerĩ ññadũgaherere wedewa. ¹² “Basocá merẽã dícu wãcũrã tiĩya”, jĩĩwã. Sĩcũ “yũũ Pablomena niiã” jĩĩãyigu. Āpĩ “yũũ Apolomena”, Āpĩ “yũũ Pedromena”, Āpĩ “yũũ Cristomena niiã” jĩĩãyira. ¹³ Teero jĩĩrijãrõ booa. Marĩ Cristore padeorá niijĩrã, sicapõna macãrã niiã. ¿Yũũ Pablo múãrẽ curusapũ diabolosari? Diabolosariwũ. Múãrẽ wãmeõtira, ¿Pablo wãmemena wãmeõtiri? Wãmeõtirijĩya. ¹⁴ Cõãmacũrẽ usenire ticorémēna ateré jĩĩmasiã: Yũũ múãrẽ wãmeõtiriwũ. Crispo, Gayo dícuere wãmeõtiwũ.

* 1:8 “Atibáreco” pecasãyemena: “este mundo” jĩĩdũgaro tiia.

15 Teero tiirá, sícũno “Pablo wãmemena wãmeõtinorigu niia” jĩmasĩriqui. 16 Abenaquẽ, Estefanaya wii macãrãcãrẽ wãmeõtiwu. Yũũ wãcũãtã, ãpẽrãrẽ yũũ wãmeõtinemoriwu. 17 Cristo yũũre wãmeõtidutigu cũũririgu niiwĩ. Basocãre netõnere quetipere yũũre wededutigu cũũrigu niiwĩ. Teeré yũũre cũũgũ, masĩrí basoca wedeserobiro wedesedutiririgu niiwĩ. Yũũ masĩrí basocabiro wedeseatã, yũũre tuorã ateré jĩbojĩya: “Pablo ãñurõ wedesemasĩqui”, jĩbojĩya. Tee díçure wãcũrã, Cristo cúãrẽ curusapu diabosariguepere tuomasĩribojĩya.

Cõãmacũ tutuarere, cũũ masĩrere Cristomena masĩnoã

18 Cristo curusapu marĩrẽ diabosarigue quetire marĩ wederi, pecameru wãaadara “teero jĩãmajãrã tiĩya” jĩ wãcũcua. Marĩ cũũ netõnénorirapereja tee queti Cõãmacũ tutuarere ãñoã.

19 Cõãmacũye queti jóaripũpu teeré biiro jóanoã:

Cõãmacũ jĩwĩ:

“Atibáreco macãrã masĩrí basoca cúã masĩrere búri niiré puuári tiigúda;

cúã tuomasĩrere ãmajãgũda”,†
jĩ jóanoã.

20 ¿Deero puuári “masĩpetijãã” jĩrã, teero biiri buerĩ basoca, teero biiri sũcã atibáreco maquẽrẽ wedesemenirãcã? Cõãmacũ atibáreco maquẽ cúã “tuomasĩã” jĩrere búri niiré puuári tiiquí. 21 Cõãmacũ masĩgũ niijĩgũ, atibáreco macãrã cúã masĩremena cũũrẽ masĩrí booríyigu. Netõnere quetire wederemenape tee quetire padeorãre netõnedugayigu. Cũũrẽ padeohérãpere tee quetire wederé búri niiré baucú.

22 Judíoa “Cõãmacũ tutuaromena tiĩñorĩ ãnatoarapu, múã wederere padeoáda” jĩyã. Griegoa atibáreco maquẽ masĩrere ãmaãya. 23 Ûsãpeja Cristo curusapu diarigũye quetire wedea. Judíoa teeré tuorã, ñãñarõ jĩrõbiro tugueñaya. Griegoacã tee quetire tuorã, “teero jĩãmajãrã tiĩya” jĩyã. 24 Marĩ Cõãmacũ beserirapeja, judíoa, griegoa, Jesucristoye quetire tuorã, Cõãmacũ tutuarere, cũũ masĩnetõjõãrere tuomasĩã.

25 Atibáreco macãrã Cõãmacũ masĩrere búri niiré wãcũyã. Niiria. Cõãmacũ masĩrepe basocã masĩre nemorõ niã. Apeyeréja, Cõãmacũrẽ tutuhegu tiiróbiro ãñaãya. Niiria. Cũũ tutuarepe basocã tutuare nemorõ tutuanemore niã.

26 Yãa wedera, múã too sugueropu niiriguere wãcũña. Cõãmacũ múãrẽ beseri, puarãgã atibáreco maquẽrẽ masĩrí basoca niiwũ. Puarãgã dutirá niiwũ. Puarãgã õpãrãya wedera niiwũ. 27 Cõãmacũ biiro tiiyigu: Cũũ atibáreco maquẽ masĩrí basocare bobodutigu, cúã “tuomasĩhãrã niĩyã” jĩrãrẽ

† 1:19 Isaías 29.14.

beseyigu. Dutiráre bobooro wáadutigu, dutiré cuohérare beseyigu. ²⁸ Cõamacũ basocáre besegu, búri niirãrẽ, ãpẽã doonórãrẽ, wapamanírãrẽ beseyigu. Cũ teero tiigú, upatĩ macãrã búri niirã putuáaro jĩgũ, teero tiyígu. ²⁹ Teero tiirã, marĩ Cõamacũ ññacoropũ jeari, sícũ “yũũ ãpẽã nemorõ niiwũ” jĩmasĩriqui. ³⁰ Cõamacũ basiro múãrẽ Jesucristomena sícãrĩ niirĩ tiyígu. Cristomenarã marĩ masĩré cõoa. Cũmenarã Cõamacũ marĩrẽ “cũã ãñurãrã niĩya” jĩ ññaqui. Marĩrẽ cũũ põna niirĩ tiirígu niiwĩ. Teero biiri marĩrẽ netõnérĩ tiirígu niiwĩ. ³¹ Teero tiirã, Cõamacũye queti jóaripũ jĩrémene putuáa. Biiro jóanoã: “ ‘Yũũja ãñunetõjõãgũ niĩ; biiro tiigúno niĩ’ jĩdugagũno jĩrijãrõ booa. Biirope jĩrõ booa: ‘Marĩ Õpũ ãñunetõjõãgũ niĩ; biiro tiirígu niiwĩ’ jĩrõ booa”,[†] jĩ jóanoã.

2

Cristo curusapũ diarigue queti

¹ Yáa wedera, yũũ múã putopũ Cõamacũye quetire wedegu jeagu, biiro tiiwú: Tũomasĩrõrã wedewũ. Wisióre wãmemena, atibúreco macãrãye masĩrémena wederiwũ. ² Yũũ múã putopũ niigũ, “Jesucristoye queti, cũũ curusapũ diarigue dícare wedegũda” jĩ wãcũwũ. ³ Múãrẽ wedegu, tutuhegu niiwũ. Bayiró cuigu, ñapõpiremena niiwũ. ⁴ Yũũ múãrẽ padeorí boogú, atibúreco macãrãye masĩrémena wedeseriwũ. Teero wedeserono tiigú, yũũ wedeseri, Cõamacũ cũũ Espíritumena cũũ tutuarere ãñorígu niiwĩ. ⁵ Teero tiigú, atibúreco macãrãye masĩrémena múãrẽ padeorí tiiríwũ. Cõamacũ cũũ tutuarome-nape múãrẽ padeorí tiirígu niiwĩ.

Cõamacũ masĩrére Espíritu Santomena tũomasĩã

⁶ Teero niipacari, Jesuré ãñurõ padeorãpũre masĩrére wedea. Tee masĩré atibúreco macãrãye masĩré mee niĩ; cúãrẽ dutiráye masĩré mee niĩ. Cũã máata petiádacua. ⁷ Õsãpe wedera, Cõamacũye masĩrére wedea. Cũũ masĩré too suguero macãrãpũ masĩña maniriguere wedea. Atibúreco tiiádari suguero, Cõamacũ tee yayiórere “biiro tiigúda” jĩ wãcũtoayigu. Marĩrẽ netõnéãdarere, marĩrẽ ãñuãsepũ ãñurõ tiiádarere wãcũyuetoyigu. ⁸ Sícũno atibúreco macãrã dutigú teeré tũomasĩriyigu. Tũomasĩrã doca, marĩ Õpũ ãñunetõjõãgũrẽ curusapũ sãrĩbojĩya. ⁹ Cõamacũye queti jóaripũpũ teero jóanoã: Cõamacũ cũũrẽ maĩrãrẽ ãñuré quẽnoyúeyigu.

Sícũno ññaririguere, cũũ tũoririguere, cũũ wãcũririguere quẽnoyúeyigu,*

[†] 1:31 Jeremías 9.24. * 2:9 Isaías 64.4.

jĩ jóanoã. ¹⁰ Tee añuré marĩ masĩririguere Cõãmacũ Espĩritu Santomena marĩrẽ masĩrĩ tiii. Espĩritu Santo niipetire wisiónetõncãrere, Cõãmacũ tiiádarere masĩpetijãĩ.

¹¹ Marĩ ãpĩ cũũ wãcũrére masĩria. Cũũ sícũrã cũũ wãcũrére masĩqui. Tee tiiróbiro sícũno Cõãmacũ wãcũrére masĩriqui; Espĩritu Santo dícu cũũ wãcũrére masĩ. ¹² Atibúreco macãrã wãcũrémena Cõãmacũ marĩrẽ ticoriguere tuomasĩria. Espĩritu Santo Cõãmacũ marĩrẽ ticodiocorigu wãcũré ticorémenape tuomasĩã. ¹³ Ƴsã teeré wedesera, Espĩritu Santo “biiro bueya” jĩrẽmena wedesea. Ƴsã basiro masĩrémena wedeseria. Espĩritu Santo buedutirobirora cãũrẽ cuoráre buea.

¹⁴ Espĩritu Santore cuohégupeja Espĩritu Santo buerere boorĩqui. “Teero jĩãmajãrã tiiíya”, jĩĩqui. Espĩritu Santo tiiápuremena dícu Cõãmacũyere tuomasĩnoã; “¿diamacũrã niĩ?” jĩĩ besemasĩnoã. Teero tiigú, Espĩritu Santore cuohégũ cũũ buerere tuomasĩriqui. ¹⁵ Espĩritu Santore cuogúpeja niipetire Cõãmacũyere tuomasĩqui; “¿diamacũrã niĩ?” jĩĩ besemasĩqui. Cũũrẽna Espĩritu Santore cuohégupe tuomasĩriqui; “¿diamacũrã tiigári cũũ?” jĩĩ besemasĩriqui. ¹⁶ Cõãmacũye queti jóaripũpu teero jóanoã:

Sícũnopera marĩ Őpũ wãcũrére masĩriqui.

Sícũnopera Cõãmacũrẽ “ateré biiro tiiyá” jĩĩ dutimasĩriqui,†
jĩĩ jóanoã. Marĩpe Cristo wãcũrére tuomasĩã.

3

Cõãmacũrẽ padecoteraye maquẽ

¹ Yáa wedera, múãrẽ Jesuré añurõ padeorãpũre tiiróbiro wedemasĩriwũ. Atibúreco macãrãrẽ tiiróbiro wedewũ. Cristoyere wĩmarãrẽ wedegũbiro wedewũ. ² Múãrẽ wĩmarãbiro wisíoheregãrẽ wedewũ. Múã wisíorere tuomasĩhẽrã niiwũ ména. Sícũ wĩmagũ õpẽã ùpũgũrẽ yaaré ecaróno tiirã, õpẽcõre tĩãcua. Teerora múãrẽ tiiwú. Teerora yũũ mecũtígãrẽ wisíorere wederi, tuoríbocu. ³ Múã atibúreco macãrãbiro niicu ména. Múã cãmerĩ ugora, cãmerĩ ñnadugahera atibúreco macãrãbiro niicu; cãã booró tiidugãrãbiro tiicú. ⁴ Múã sĩquẽrã biiro wedesea: “Yũũ Pablomena niĩã”, ãpẽrã “yũũ Apolomena niĩã” jĩĩã. Teero jĩĩrã, atibúreco macãrãbiro wedesera tia.

⁵ ¿Noã niĩ Apolos? ¿Noã niĩ yũũ? Ƴsã Cõãmacũrẽ padecoteri basoca niĩã. Ƴsã wederiguemena múã marĩ Őpũrẽ padeowú. Ƴsãcõrõ Cõãmacũ tiidutĩrere tiiwú. ⁶ Yũũ sicato otegú tiiróbiro múãrẽ weneducãwũ. Apolos yũũ oteriguere oco píogu tiiróbiro múãrẽ buenemoyigu. Cõãmacũpe teeré bucuári tiiquí. ⁷ Oteré otegú, oco píogu ɸpĩtĩ macãrã mee

† 2:16 Isaías 40.13.

niiya; Cõamacũpeja uputí macũ niiqui. Cũürã ùsã oteriguere bucuári tiigú tiiróbiro basocáre padeonemórĩ tiiquí. ⁸ Oterí basoca, oco piori basoca sícãrĩbiro niiya. Cõamacũ cúãrẽ cúã paderiguecõrõ wapatígudaqui. ⁹ Ûsã Cõamacũrẽ padecoteri basoca sícãrõména padea. Múã cũũye oteré cuorí dita tiiróbiro niiã.

Teero biiri múã sicawí Cõamacũ tiinucãri wii tiiróbiro niiã. ¹⁰ Cõamacũ yũre buemasĩre ticorémema wii nucõmenígũ tiiróbiro múãrẽ ãñurõ buenucãwũ. Æpĩ múãrẽ buenemogũ, wiiré tiinemómũãgũ tiiróbiro tiigú tiii. Wiiré padeapura ãñurõ tiiró booa. ¹¹ Botarí nucõãri siro, ãpĩ nucõquẽnómasĩriqui. Jesucristo botarí nucõrígue tiiróbiro niiĩ. ¹² Jesucristoyere ãñurõ diamacũ buerá oro, plata, apeyé ütãperi wapapacáremena wii tiinemómũãrã tiiróbiro tiicúa. Æpẽã merẽã buerápe yucu páaremena, táamena, muĩmena tiinemómũãrã tiiróbiro tiicúa. ¹³ Atibáreco petirí, pecame atiadacu. Tii pecamerã niipetira basocá tiiríguere baurocá ãñoãdacu. Cõamacũ basocá tiiríguere jũürĩ ññagũ, besegú tiiróbiro bese, wapatígudaqui. ¹⁴ Sícũ ãñurõ tiigú, wii wapapacáremena tiinemómũãgũ tiiróbiro niiqui. Cũũ paderigue jũüricu. Netõãri siro, wapatínogũdaqui. ¹⁵ Æpĩ cũũ paderigue jũũãdacu. Teero wáari, niipetire cũũ tiirígue ditipetijõãdacu. Cũũ sícũrã pecamerẽ dutiwitíwarigu tiiróbiro netõgũdaqui.

¹⁶ ¿Múã masĩrii? Múã Cõamacũwii tiiróbiro niiã. Espiritu Santo múãpure niiĩ. ¹⁷ Sícũ Cõamacũwiire ññañorĩ, Cõamacũ basirora cũũya wiire ññañorigure ññañorõ tiigúdaqui. Cõamacũwii ãñunetõjõãri wii niiã. Múãrã tiiwíi nijjãrã tiia.

¹⁸ Wisirijãña. Sícũ biiro wãcũboqui: “Yũũ atibáreco macãrãye masĩré masĩpetijãã”, jĩ wãcũboqui. Teero wãcũgũno masĩhẽgũbiro nijjããrõ. Cũũ teero niirĩ, Cõamacũ cũũrẽ ãñurõ masĩgũ putuári tiigúdaqui. ¹⁹ Atibáreco macãrãye masĩré Cõamacũ ññacoropure teero jĩãmajãre niiã. Cõamacũye queti jóaripũpũ teero jóanoã: “Cõamacũ atibáreco macãrãrẽ cúã tiiditõmeniremena ññañorõ putuári tiiquí”,* jĩ jóanoã. ²⁰ Aperopure Cõamacũye queti jóaripũpure ate jóanemonoã: “Marĩ Õpũ ateré masĩqui: Masĩrí basoca wãcũré búri niiré niiã”,† jĩ jóanoã.

²¹ Teero tiirã, “Inimena niiã; cũũ biiro tiigú niirĩ” jĩ wãcũrijãrõ booa. Cõamacũ múãrẽ ãñurõ wáari boogú, niipetirere, niipetirare tiiapudutigu ticocoyigu. ²² Yũũ Pablo, Apolos, Pedro, ùsã múãrẽ tiápura niiã. Atibáreco maquẽ, catiré, diaadare, atitõ maquẽ, too síro maquẽ múãrẽ tiápura niiã.

* 3:19 Job 5.13. † 3:20 Salmo 94.11.

Niipetire múāye niĩā. ²³ Múāpe Cristomena niĩā. Cristope Cõāmacūmena niĩi.

4

Cristoye quetire wederá paderigue

¹ Múā ūsārē biiro wācūrō booa: “Cristore padecoteri basoca niĩya; Cõāmacūye quetire too sũguero macārāpu masiña maniriguere wedecotera niĩya”, jĩ wācūrō booa. ² Wedecotegũno cūārē dutiarirocōrō diamacú tiiró booa. Teero tiirá, āpērā cūārē padeoádacua. ³ Múā yũ paderére beseri, péerogā wācūpatiria. Queti beserí basoca beseri, wācūpatiria. Yũ basiro yũ tiirére beseria. ⁴ Yũ paderére wācūgũ, “ñañarō tiiátu” jĩ wācūria. Teero wācūripacu, “añurō paderucua” jĩ besemasiriga; marĩ Ōpũ dícu yũ tiirére besequi. ⁵ Teero tiirá, āpērā tiirére besesũguerijãña. Marĩ Ōpūrē yueya. Cūũ putuaatigu, niipetire basocá masiña manimiriguere bauanégũdaqui. Āpērā apeyenó tiirá wári, cúā wācūwarere masiña maniã. Cõāmacū teecārē baurocá bauanégũdaqui. Tiibureco niirĩ, Cõāmacū niipetirare cúā tiirigue pōtēōrō añuré ticoğũdaqui.

⁶ Yáa wedera, teeré wedegu, múārē añurére boosāgũ wedea. Teero tiigú, Apolos, yũ ūsāye maquēmena múārē queoré ticoawũ. Múā Cõāmacūye queti jóaripũ jĩrōbirora queoró tiiáro jĩgũ, tee queorére ticoawũ. Teeména múā ateré jĩnemoribocu: “Ūsārē buegúpe múārē buegú nemorō añurō buenemoĩ”, jĩribocu sáa. ⁷ Múā āpērā nemorō añurá niiria; masinetōncārã niiria. Niipetire múā c̄oré Cõāmacū ticorigue dícu niĩā. Cūũ ticorigue niipacari, ¿deero tiirá múā basiro buaríra tiiróbiro tũgueñai?

⁸ Múā niipetire c̄orábiro tũgueñacu. Teero biiri Cõāmacū tiimasire ticorére c̄opetirabiro tũgueñacu. Ōpārãbiro tũgueñarã, ūsārē booría. Múā ōpārã niirĩ, nemorō añuniādacu ūsārē. Múā diamacúrã ōpārã niĩatã, ūsácã múāmena dutiapubocu. ⁹ Yũ biiro tũgueñaã: “Ūsã siãcõããdarabiro niirã tiiã”, jĩ tũgueñaã. Siãcõãnoãdara watoapu Cõāmacū ūsārē Jesús cūũyere wededutigũ beserirare niituropu cūũrirabiro tũgueñaã. Atibúreco macārã, ūmũãse macārã ūsārē iñanucūcua, “deero wáaadari” jĩrã. ¹⁰ Ūsã Cristoye dícu wederé wapa basocá ūsārē biiro wācūcua: “Tũomasihērã, tutuhera, buri niirã niĩya”, jĩ wācūmicua. Múā basiro dícu biiro wācūcu: “Ūsácã Cristomena niijĩrã, tũomasipetira, tutuara, quoníremena iñanorã niĩã”, jĩ tũgueñamicu. ¹¹ Sicatopura ūsã ñañarō netōncāwũ. Atitócārē teerora yapacutíjã. Jũabóara niĩã; oco s̄nidugára niĩã; suti c̄ohera

niiã. Basocá ùsãrẽ ñañaarõ páaapeya. Ùsãya wii peti maniã. ¹² Ùsã boorénorẽ sãĩãdara, ùsã basiro bayiró padea. Basocá ùsãrẽ ñañaarõ wedeseri, cúãrẽ ùsãpe “añurõ wáaaro” jĩĩ sãĩbosáa. Ùsãrẽ ñañaarõ tiirí, teero tũgueñajãã. ¹³ Basocá ùsãrẽ ñañaarõ wedepatiri, cúãrẽ añurõmena quẽnoã. Atibúreco maquẽ cúã cõãrẽ tiiróbiro, cúã boohérebiri ùsãrẽ ññaãya. Sicatorura doonũcãrira teerora doorucújãya.

¹⁴ Múãrẽ bobodutĩgu mee jóaa; múãrẽ maĩgú, yuu põnabiro diamacú wãcũrĩ boogú wedea. ¹⁵ Múã paũ diez mil Cristoye quetire buerãre cõomasĩã. Teero paũ cõopacãri, sícũrã niĩĩ múãrẽ wedesũguerigu. Yũũrã niĩã “Jesucristo basocãre netõnégũ atirigu niĩwĩ” jĩĩrẽ quetire wedesũguegu. Múã tee quetire tũorã, cúãrẽ padeonũcãwã. Teero tiigú, yuu múã pacubiro niĩã. ¹⁶ Teero tiigú, múãrẽ biiro tiirí boogá: Yuu tiirẽcutirere ñnacũ, tiinũnãseya. ¹⁷ Yuu teerẽ boosãgũ, Timoteore múã pũtopũ ticocogu tia. Cũãrẽ maĩã. Cũũ yuu macũbiro niigú niĩĩ. Marĩ Òpũyere diamacú tiirucuí. Yuu Cristore padeogú tiirẽcutirere cúũ múãrẽ wedegũdaqui. Yuu niipetiroũ niipetira Jesurẽ padeorẽ põnarĩ macãrãrẽ wederẽnocãrẽ wedegũdaqui.

¹⁸ Sĩquẽrã múã menamacãrã biiro wãcũcua: “Ùsã Pablo nemorõ Cõãmacũyere tũomasĩã. Teero tiigú, cuiigu, atiriquĩ” jĩĩ wãcũmicua. ¹⁹ Yũũpe “Cõãmacũ boorí, máata múã pũtopũ wáagũda” jĩĩ wãcũã. Toopú wáagu, teero wedesera wederẽre masĩgũda. Tee dícre masĩricu. “¿Diamacũrã Cõãmacũ tutuaremena cũũyere tiirãra tiii cúã?” jĩĩ masĩgũda. ²⁰ Cõãmacũ dutirẽ marĩpũre jeari, marĩ wedeseremena dícu teerẽ ãñoríã; cúũ tutuaremenape ãñonóã. ²¹ ¿Ñeerẽ tiirí boogãri múã? ¿Yuu múã pũtopũ wáagu, pacu cúũ põnarẽ ñañaarõ tiiróbirora múãrẽ ñañaarõ tiirí boogãrite? ¿Maĩrẽmenapere wederi boogãrite?

5

Ñañaaré tiigũre cõãdutire

¹ Múãmena niirã cúã tiirẽ queti ãnopú jeatoaa. Biiro tũonóã: Sícũ múã menamacũ cúũ pacu dúuturigore ãma, nũmocũtiayigu. Biiro tiirénorẽ Cõãmacũrẽ padeohéracã “teero tiirĩjãña; bayiró ñañaaré niĩã” jĩĩcua. ² ¿“Ãpẽrã nemorõ niinetõnũcãã” jĩĩgari múã ména? Wãcũpatirono tiirã, múã wãcũpatiriayiro. Wãcũpatirapeja, cúãrẽ cõãbojĩyu; múãmena neãdutiribojĩyu. ³ Yuu ãnopú niipacu, yuu wãcũrẽmena múã pũtopũ niigũbiro tũgueñaã. Teero tiigú, yuu wãcũrẽpũre teero ñañaaré tiigũre “cõãrõ booa” jĩĩtoaa. ⁴ Múã neãrĩ, yũncã yuu wãcũrẽpu múã pũtopũ niipagũda. Marĩ Òpũ Jesús tutuarecã múãmena niĩãdacu. ⁵ Múã teero neãrã, cúãrẽ

cõãjãña. Wãtĩrẽ wiyayá, cũyua õpũãrẽ ñañarõ netõrĩ tiiáro jĩrã. Teero ñañarõ netõgũ, duubóqui. Cũu teeré duurí, marĩ Õpũ Jesús putuaatigu, cũu yeeripũnarẽ netõnégũdaqui.

⁶ Teero tiirá, “ũsãpe ãpẽrã nemorõ niinetõnucãã” jĩrijãña. Múã ateré masiã: Pã tiirá púuaro jĩrã, pã púuri tiirére wúocua. Cũã péerogã wúoari siro, tee niipetiropu sesajõãcu. Teerora basocá ñañaré tiirére pënicúa. ⁷ Teero tiirá, pënrĩ jĩrã, ñañaré tiigüre cõãjãña. Múã teero tiirá, ãñurã putuáadacu. Judíoa Pascua boseburecore pã púuremena wúoya maniré dícare yaacua. Wúoya maniré tiiróbiro niirã niĩã múã. Cristo basirora marĩ ñañaré tiirére cõãgũ, sãñórigu niuwĩ marĩye wapa. Cũũrã Pascua niirĩ, oveja cãã sãñórigu biro niĩ. ⁸ Teero tiirá, pã púuri tiirére cõãrãbiro ñañaré tiirére duuáda. Pã púuri tiirére wúoya manirébiro niĩada. Teero tiirá, ãñuré tiidugára, tiiditóre manirõ Cristo marĩrẽ tiibosáriguere useniremena tiĩada.

⁹ Yũũ too suguero jóaripũpu biiro jóawũ: “Ñeeapesodeaatiramena bapacutirijãña”, jĩ jóawũ. ¹⁰ Yũũ teero jóagu, “atibúreco macãrã ñañaré tiirámena wedeserijãña” jĩgũ mee tiiwá. Múã “Ñeeapesodeaatiramena, ugorepiramena, yaarĩ basocamena, weerirare padeorámena wedeseria” jĩrãpeja, atibúrecore cõãwitiwabojiyu. ¹¹ Yũũ biirope jiidugagu tiiwá: “Sicũ Jesuré padeóã’ jĩpacu, ñeeapesodeaatigu niirĩ, cũumena bapacutirijãña. Teero biiri ugorepigumena, weerirare padeogúmena, quetipigumena, cūmurépigumena, yaarépigumena bapacutirijãña. Cũũnomena sãcãrĩno yaarijãña”, jĩwã. ¹²⁻¹³ Yũũ Jesuré padeohérare beseria. Cõãmacũ basiro cúãrẽ bese, diamacúrã wapa tiigúdaqui. Múãmena niirãpere besero booa. Teero tiirá, Cõãmacũye queti jóaripũ jĩrõbirora tiiyá: Múã watoapu ñañaré tiigüre cõãjãña.

6

Jesuré padeorá cãmerĩ wedesãre

¹ Múã Jesuré padeorá cãmerĩ wedesãrã tiíayiro. Sicũ ãpĩrẽ ñañaré tiíajiyi. Teero tiíari siro, ¿deero tiirá Jesuré padeohérare queti beserĩ basocare quënodutĩ? ¿Deero tiirá Jesuré padeorápere suocó, quënodutĩrii? ² ¿Ateré múã masĩriite? Atibúreco petiári siro, Cõãmacũrẽ padeorá atibúreco macãrãrẽ beseadacua. Múã atibúreco macãrãrẽ beseadara niipacara, ¿deero tiirá teegãrẽ múã basiro quënomasĩrii? ³ ¿Atecãrẽ masĩriite? Atibúreco petiári siro, marĩ ángeleare beseadacu. Cúãrẽ beseadara niijĩrã, múãrẽ wáarepere nemorõ quënomasĩrõ booa. ⁴ Múã cãmerĩ wedesãrã, ¿deero tiirá Jesuré padeohégure múã quioníremena ññahégũrẽ quënodutĩ? ⁵ Múãrẽ boboáro jĩgũ, teero jĩã. Múã cãmerĩ wedesãrĩ, ¿múã

watoapure sīcū Jesuré padeogú quēnomasīgūno manidójāite?
 6 Cūūrē besedutirono tiirá, múā Jesuré padeorá niipacara,
 Jesuré padeohéra putope quēnodutíra wáacu.

7 Múā basiro cāmerī wedesārā, bayiró ñañaré tiirá tiia;
 múā sīcārōména niimiārigue petimasīrōpejōācu. Múārē ñañaré
 tiirére teero tūgueñajārī, nemorō añubocu. Múāyere yaari,
 teero ññajārī, nemorō añubocu. 8 Múā teero ññajārōno tiirá,
 múā basirora Jesucristore padeorá múāya wederare ñañarō
 tii, cūāyere yaajācu.

9 ¿Ateré múā masīriite? Ñañaré tiirá Cōāmacū Ōpū niirōpu
 jearicua. Wisirijāña. Ñeeapesodeaatira, weerirare padeorá
 Cōāmacū Ōpū niirōpu jearicua. Teero biiri wāmosálarira
 niipacara āpērāmēna ñeeapera, ūmūā sesaro numiāmena
 niirābiro tiirá, numiā sesaro ūmūāmena niirābiro tiirá
 Cōāmacū Ōpū niirōpu jearicua. 10 Yaarépira, ūgorepira,
 cūmurépira, quetipíra, tiiditórepira Cōāmacū Ōpū niirōpu
 jearicua. 11 Tíatopure múā sīquērā teerora tiirécūtimirira
 niiwū. Teero tiirí siro niipacari, Cōāmacū múā ñañaré tiirére
 coserígū niiwī; múārē cūū pōna niirī tiirígū niiwī. Marī Ōpū
 Jesumēna, Espíritu Santomena Cōāmacū múārē “añurārā
 niīya” jī ññaqui.

Múāye ōpūūrī Cristoya ōpūūmena cāmeyioa

12 Múā sīquērā biiro wedesecu: “Marī tiidugárere tiimasīā”,
 jīcu. Teerora niīā, niirōpeja. Apetó tiiró, marī tiidugáre marīrē
 tiíapuricu. “Marī tiidugárere tiimasīā” jīrē diamacú niipacari,
 marī tiidugáre marīrē dutirijāārō. 13 Apeyé cūā wedesere
 diamacú niīā: “Yaaré páaga maquē tiirígū niīā; páagape yaaré
 boocú”. Cōāmacūpe tee puarópure petirí tiigúdaqui. Apeyepé
 diamacú niiria. Cōāmacū ōpūūrīrē tiigú, ñeeapesodeaatiadari
 ōpūūrīrē tiiriyígū. Marīye ōpūūrī Jesús booró tiíadare ōpūūrī
 niīā. Jesupé teeōpūūrī Ōpū niī. 14 Cōāmacū Jesuré masōrigū
 niiwī. Teerora cūū tutuaremena marīcārē masōgūdaqui.

15 ¿Ateré múā masīriite? Múāye ōpūūrī Cristoya ōpūūmena
 cāmeyioa. ¿Marī Cristoya ōpūūrē ñeeape wapatári basocoya
 ōpūūmena cāmeyioadari? Tiirídojā. 16 ¿Atecarē masīriite?
 Ūmū ñeeape wapatári basocomena niigū, cūā puarā sicaōpūū
 tiiróbiro putuácu. Cōāmacūye queti jóaripūpu tee maquē
 jóanoā: “Cūā puarā sicaōpūū tiiróbiro putuáadacua”,* jī jóanoā.
 17 Teerora sūcā sīcū Jesucristo marī Ōpūūmena niigū, cūū
 wācūrēmena cūūmena cāmeyioqui.

18 “Āpērārē ñeeapedugamiga” jī wācūrōno tiigú, teeré du-
 tiwáya. Apeyé marī ñañaré tiiré marīye ōpūūrīrē ñañorícu.

* 6:16 Génesis 2.24.

Marĩ ñeeapesodeaatirape, marĩye õpũĩrĩ petire ñañorã tiia. 19-20 ¿Múã masĩriite? Marĩrẽ Cõãmacũ Espĩritu Santore ticorigũ niiwĩ. Marĩye õpũĩrĩ Espĩritu Santoya wiibiro niĩã. Cũũ marĩmena niĩĩ. Cõãmacũ wapapacáremena marĩrẽ wapatĩrigũ niiwĩ. Teero tiirá, marĩye õpũĩrĩmena marĩ booró tiimasĩña maniã. Marĩye õpũĩrĩ, marĩ wãcũré Cõãmacũye niĩã. Marĩye õpũĩrĩmena aññurẽ tiíada, ãpẽrã Cõãmacũrẽ aññurõ wãcũãrõ jĩrã.

7

Nũmocũtire maquẽ

1 Mecũtĩgãrẽ múã jóaripũpu sãĩñáriguere yũũgũda. Nũmocũtiheri, aññujãã, aññurõpeja. 2 Teero niipacari, nũmocũtihera noo booró ñeeapesodeaatibocua. Teero tiirá, ãmũã cúãcõrõ nũmocũtiro booa. Numiãcã cúãcõrõ manũcũtiro booa. 3 Ɛmũã cũũ nũmomẽna aññurõ niĩãrõ. Coocã cũũmena teerora niĩãrõ. 4 Manũcũtigore cooya õpũũ dícu niiria; coo manũ booróbirora cũũmena niirõ booa. Coo manũcãrẽ cũũya õpũũ dícu niiria; cũũ nũmo booróbirora coomena niirõ booa. 5 Cũã biiro tiíaro: Numiõ coo manũ coomena niidũgari, yũũaro. Cũũcã coore yũũaro. Apetó tiirá, cúã biiro cãmerĩ jĩbocua: “Marĩ tiirucũrobiro tiirĩjããda mẽna; Cõãmacũpere súubuseada”, jĩ wedesebocua. Cũã “noquẽ burecori súubuseada” jĩ quẽnoãri siro, súubusecua. Súubuseari siro, too sũguero niirecutiarirobirora manũmena, nũmomẽna niĩãrõ. Teero tiiheri, cúã wãcũtutuheri, Satanás ñañarẽ tiidutĩboqui. ãpẽrãmẽna noo booró ñeeaperi tiibõqui.

6 Yũũ múãrẽ teerẽ dutirẽbiro jĩgũ mee tiia. “Múã teero tiirĩ, aññuãdacu” jĩgũ, teero jĩã. 7 Yũũ biiro wãcũã: Yũũ múã niipetirare yũũ tiirõbiro nũmomanirã niirĩ boomĩga. Cõãmacũpe basocãcõrõrẽ cúã tiíadarere cũũrigũ niiwĩ. ãpẽrãrẽ nũmomanidutigu, manũmanidutigu cũũrigũ niiwĩ. ãpẽrãpẽre nũmocũtidutigu, manũcũtidutigu cũũrigũ niiwĩ.

8 Mecũtĩgã múã nũmomanirãrẽ, manũmanirãrẽ, wapewia numiãrẽ jĩgũda. Múã yũũ tiirõbiro nũmocũtiheri, manũcũtiheri, aññuniã. 9 Ɛmũã numiãmena niidũgara nũcãhẽrãno nũmocũtiaro. Numiãcã teerora manũcũtiaro. Cũã nũmocũtiri, manũcũtiri, nemorõ aññuã. Teero tiirá, cúã numiãmena, ãmũãmena niidũgare dícare wãcũricua.

10 Yũũ wãmosíarirare biiro dutia: Ate marĩ Ɔpũ dutirẽ niĩã; yũũ dutirẽ mee niĩã: Numiõ coo manũrẽ cõãrijããrõ. 11 Cõãgõ, sícõrã putũáaro; o coo manũ niimirigũmena quẽnoãrõ; cũũmena niĩãrõ sũcã. Ɛmũcã teerora cũũ nũmorẽ cõãrijããrõ.

12 ãpẽrãrẽjã yũũ wãcũrẽre biiro jĩgũda. Ate wãcũrẽ marĩ Ɔpũ yũũre wederẽ mee niĩã. Apetó tiigũ, sícũ múã menamacũ Jesurẽ padeohẽgore nũmocũtĩboqui. Coo cũũmena

niirucudugari, cõarijããrõ. ¹³ Teerora sũcã padeohégure manucutigocã coomena cũũ niirucudugari, cõarijããrõ. ¹⁴ Padeohégũ namo coo Jesuré padeoré wapa coo manucã Cõamacũ añurõ tiinórigũ niiqui. Teerora padeohégo manu cũũ Jesuré padeoré wapa cũũ namocã Cõamacũ añurõ tiinórigo niico. Teero tiirá, cúã põna Jesuré padeohéra põna tiiróbiro niiricua. Teero tiigú, Cõamacũ cúã põnarẽ añurõ tiiqui. ¹⁵ Jesuré padeohégũno cũũ namorẽ cõadugagũ, cõãjããrõ. Jesuré padeohégocã coo manurẽ cõadugago, cõãjããrõ. “Yũure cõarijãña; yũumena niijãña”, jĩmasiña maniã. Cõamacũ marĩrẽ cãmerĩquẽrõ manirõ niirecutiri booi. ¹⁶ Jesuré padeogó coo manurẽ Jesuré padeohégure “yũumena niigũ, padeogúdaqui” jĩmasiña maniã. Teerora sũcã Jesuré padeogúcã cũũ namo Jesuré padeohégore “yũumena niigõ, padeogódaco” jĩmasiña maniã.

¹⁷ Tee biipacari, ateré yũũ niipetiro macãrã, Jesuré padeoré põnarĩ macãrãrẽ dutia: Múãcõrõ Cõamacũ múãrẽ sicato cũũ põna putuári tiiróbirora atitócãrẽ teerora niirõ booa. ¹⁸ Cõamacũ ãpẽrãrẽ cõnerĩgũ yapa macã caseróre widecõãnorirare cũũ põna putuári tiibóqui. Cúã widecõãnorira niĩãrõ. Widedcõãnoña manirãrẽ cũũ põna putuári tiirícãrẽ, teerora widecõãnoña manirã niĩãrõ. ¹⁹ Widedcõãnorigũ niirĩ, o widecõãnoña manigú niirícãrẽ, wapamaniã. Cõamacũ booró tiirépe wapacutinetõnucãã. ²⁰ Niipetira Cõamacũ cúãrẽ sicato cũũ põna putuári tiirito cúã niisuguerirobirora niirucujãrõ booa. ²¹ Dutiafenori basocare* Cõamacũ cũũ põna putuári tiirĩ, cúã dutiafenorere wãcũpatirijããrõ. Apetó cúãrẽ dutirá “wáaya” jĩrĩ, witijõããrõ. ²² Cõamacũ marĩ Õpũ Jesuré padeodutigũ múãrẽ beserigũ niiwĩ. Teerora sũcũ besenucãritore, dutiafenori basocũ niirigũ niiwĩ. Atitóre biiro niĩã: Teero dutiafenori basocũ niipacũ, Jesuména niijĩgũ, dutiaferere witiirigũ tiiróbiro niiqui. Jesuyé maquẽrẽ padequi. ãpĩ cũũ besenucãritore, dutiapenoña manigú niirigũ niiwĩ. Atitóre Cristore padecoteri basocũ tiiróbiro niiqui sãa. ²³ Cõamacũ múãrẽ wapapacáremena wapatirigũ niiwĩ. Teero tiirá, ãpẽrã dutiafenori basoca tiiróbiro niirijãña. ²⁴ Cõamacũ sicato besenucãrito, múã niirecutirobirora niijãña. Cũũmena añurõ niĩña.

²⁵ Wãmosíaherare marĩ Õpũ dutiré maniã. Marĩ Õpũ yũure bóaneõ iñarémene múãrẽ yũũ wederere tũorĩ tiirigũ niiwĩ. Teero tiigú, yũũ wãcũrepere wedeguda. ²⁶ Biiro wãcũã: Atitóre pee ñañarõ netõré niĩã. Teero tiigú, sũcũ cũũ niirõbirora putuájããrõ. ²⁷ Namocutigũ coore cõarijããrõ. Namomanigũ

* 7:21 Pecasãyemena “esclavos” niĩya.

numo ãmaãrijããrõ. ²⁸ Numocutigu Cõãmacürẽ netõnucãgũ mee tiii. Numiõcã wãmosíago, Cõãmacürẽ netõnucãgõ mee tiyo. Teero niipacari, wãmosíarirare cúa catiri burecorire pee ñañarõ netõré niiã. Yũ cúa ñañarõ netõrére boosãrimiga.

²⁹ Yáa wedera, yũ múãrẽ ateré wededugaga: Atibúreco petiádarõ péero dusaa. Teero tiirá, mecũãmena numocutira numomanirã tiiróbiro niirõ booa. ³⁰ Boorituari basoca boorituahera tiiróbiro niirõ booa. Usenirãcã tusahera tiiróbiro niirõ booa. Apeyenó sãirã cúãye niidoaadarere tiiróbiro tugueñarijããrõ. ³¹ Atibúreco maquẽmena añurõ netõrã tee dícare wãcũrijããrõ. Atibúreco maquẽ marĩ ññaré ditiwaro tiia.

³² Múãrẽ wãcũpatiro manirõ niirõ boogá. Numomanigũ marĩ Òpũye maquẽrẽ bayiró wãcũqui, Jesucristo usenirõ boogá. ³³ Numocutigupe atibúreco maquẽrẽ bayiró wãcũqui, cũũ numorẽ usenirõ boogá. ³⁴ Cũũ numo, teero biiri Jesucristo usenirõ boogá, cũũ tiidugáre puaró niicu. Numiãcãrẽ teerora niiã. Manumanigõ marĩ Òpũye maquẽrẽ bayiró wãcũco. Cooya õpũũmena, coo wãcũrémena Cõãmacũ booró tiidugáco. Manucutigope atibúreco maquẽrẽ bayiró wãcũco, coo manurẽ boosãgõ.

³⁵ Yũ múãrẽ añuré boosãgũ wede, jóacoa. Múã tiirere cãmotádugariga. Teero tiirónõ tiigú, múãrẽ añurõ niirõ boogá. Teero biiri marĩ Òpũye dícare wãcũrõ boogá.

³⁶ Sícũ cũũ macõ bũcõ wáari ññagũ,† biiro wãcũqui: “Yũ macõrẽ añurõ tiiriga; coo manucutiri, añubocu”, jĩ wãcũqui. Teero jĩgãno numicũãrõ. Teero tiirẽ ññaré tiirẽ mee niiã. ³⁷ Æpĩpéja cũũ añurõ wãcũãri siro, “yũ macõrẽ numicũricu” jĩqui. Cũũ teero tiidugáre añuniã. Yũ macõ manucutirijããrõ jĩgũ, añurõ tiigú tiiquí. ³⁸ Biiro niiã: Numicũgũ añurõ tiigú tiiquí. Numicũhẽgũcã toorã añunemorõ tiiquí.

³⁹ Marĩrẽ dutirẽ biiro niiã: Manucutigo coo manũ catiri, cũũmena niirucujããrõ. Cũũ diari siro, coore cãmotãre manirõ, coo tusagũmena manucutimasico. Cũũ Jesurẽ padeogú niirõ. ⁴⁰ Yũupe biiro wãcũã: Coo ãpĩmẽna dúutuhego, nemorõ useniremena niico. Yũcã Espiritu Santore cõojĩgũ, teero wedesea.

8

Weerirare wáicu diirẽ tioré maquẽ

¹ Yũ mecũtígãrẽ apeyé múã sãñãriguere yũuguda. “¿Wáicura dii cúã weerirare ticoariguere yaajãrõ booi?” jĩriguere yũuguda. “Weerirare cúã padeorẽ wapamanã; teerẽ

† 7:36 Apepũ biiro tũonõã: Sícũ cũũ numo niigõdo bũcõ wáari ññagũ, ...

masĩtoaa”, jĩicu múã. Teerora niiã, niirõpeja. Teero jĩĩrã, biiro jĩĩrã tiicú: “Ûsãpeja ãpẽrã nemorõ masĩnetõñcãã”, jĩĩãmajãrã tiia. Marĩ cãmerĩ maĩrã, biirope tiicú: ãpẽrãrẽ tiiapucu, Cõãmacũrẽ padeonemõãrõ jĩĩrã. ² “Masĩnetõnegũ niiã” jĩĩgãno ãñurõ peti masĩgũ mee niiqui. “Biirope ãñurõ masĩrõ boocú”, jĩĩmasĩriqui. ³ Cõãmacũ cũũrẽ maĩgũrẽ masĩtoaqui.

⁴ Wáicũra dii cũã weerirare ticoarigue maquẽpere biiro wedegũda: Marĩ masĩã: Cũã weerira wapamanĩcua; Cõãmacũ sĩcũrã niiqui. ⁵ ãpẽrã cũũrẽ padeohera paũ cõãpõnapere padeocúa. Ëmũãsepu niirãrẽ, atibũreco pu niirãrẽ padeocúa. Cũũrẽ marĩ Cõãmacũrẽ padeorõbiro tũgueñacua. “Marĩ õpãrã niĩya”, jĩĩcua. ⁶ Marĩpe ateré masĩã: Cõãmacũ marĩ Paũ sĩcũrã niiqui. Cũũ niipetire atibũreco maquẽrẽ bauanéyigu. Marĩ cũũ põna cũũ dutiró tiádara niiã. Jesucristo sĩcũrã marĩ Òpũ niĩ. Cũũmenarã niipetire bauanénoriro niiwũ. Marĩcãrẽ cũũmena niirĩ tiirĩgu niiwĩ.

⁷ Niipetira Jesuré padeorã teeré masĩriya. Cũã sĩquẽrã too sũgueropu weerira dícuere padeomíwã. Mecũtígãrẽ weerirare ticoarigue diiré yaara, biiro wãcũcua: “Teeré yaara, weerirare padeorã tiia”, jĩĩcua. Padeobayíhera yaara, wapa cuorã tiirõbiro tũgueñacua. Teeména cũã wãcũrere ñañoocúa. ⁸ Marĩ yaaré, marĩ yaaherecã marĩrẽ Cõãmacũrẽ masĩrĩ tinemória. Marĩ yaara, nemorõ ãñurã wáaricu. Yaahera, ñañarã wáaricu. ⁹ Teero niipacari, ãñurõ tiiyã múã. “Niipetirere yaamasĩã” múã jĩĩrémena ãpĩ ãñurõ padeobayíhegure ñañaré tiirĩ tiirĩjãña. ¹⁰ Biiro niiã: Mũũ “cũã weerirare wapamanĩã” jĩĩmasĩpacu, cũã weerigure sũubusepeoropu yaagu wáabocu. ãpĩ padeobayíhegu mũũ teero tiirere ññaboqui. Mũũrẽ ññacũgũ, cũũcã weerirare ticoariguere yaagu wáaboqui. ¹¹ Mũũ masĩpacu yaagu, padeobayíhegupere “yũũ ñañaré tiigũ tiigã” jĩĩ wãcũrĩ tiigũ tiia. Cristo cũũcãrẽ diabosarigu niiwĩ. Mũũ yaarémena cũũ padeorere ñañorĩ tiibuyérijãña. ¹² Ateména putuáa sãa: Múã padeobayíhegure ñañaré tiibuyera, Cristorena ñañaré tiirã tiia. ¹³ Teero tiirã, marĩ yaarémena marĩya wedegu padeobayíhegure ñañaré tiirĩ tiirã, diamacũrã wáicũra diiré yaanemorijãrõ booa, cũũrẽ ñañaré tiibuyéri jĩĩrã.

9

Apóstoles cũã wederémena wapatã, yaamasĩcua

¹ Yũũcã Jesús cũũyere wededutigu beserigu niiã. ãpẽrã cũũ beserira tiirõbiro tiimasĩã. Yũũcã marĩ Òpũ Jesuré ññawũ. Múãrẽ marĩ Òpũye quetire wedewũ. Múã teeré tũo, padeowũ.

Teero tiirá, yuu Jesús beserigu niirére masiã. ² ãpẽrã yuure “cũu Jesús cũuyere wededutigũ beserigu mee niĩ” jĩrã niicua. Múãpeja teero jĩria. Yuu múãrẽ Jesuyé maquẽrẽ wederi siro, padeowú. Teero tiirá, múã ãpẽrã nemorõ yuure “Jesús cũuyere wededutigũ beserigu niĩ” jĩmasiã.

³ ãpẽrã yuure wedepatira, “cũu Jesús beserigu mee niĩ” jĩcua. Cúãrẽ biiro yuua: ⁴ Yuu Jesús beserigu nijĩgũ, yuu buerére tuoráre “ecayá yuure” jĩmasiã. ⁵ Yuucã ãpẽrã Jesús beserira, Jesús baira, teero biiri Pedrobirora yuu ti-irí, añubojĩyu. Cúã nũmosãnumiã Jesuré padeoráre cúãmena néewaya. ⁶ ¿Deero wãcũĩ múã? ¿Ûsã dícu Bernabé, yuu Jesuyé quetire wederá yaacatidũgara, padedumasĩrigari? ⁷ ¿Surara cũu yaarére cũu basiro wapatĩgari? Wapatĩriqui. ¿Ûsere oterí basocu teedũcare yaarigari? Yaaqui. ¿Oveja coterí basocu oveja õpẽcõre bipegú sĩnirigari? Sĩniquí. ⁸ Yuu tee queorémene wederi, yuure “basocá wãcũrẽ dícuere wedei” jĩrijãña. Moisére dutiré cũũriguecã teeré jóanoã. ⁹ Tee dutirẽpure bi-iro jóanoã: “Wecu trigore wãñiãrĩ, ɯseropũ tuusãri betore tuusãrijãña. Yaadũgagu, yaaaro”, jĩ jóanoã. Cõãmacũ teeré jĩgũ, wecũá dícuere jĩgũ mee tiiyígũ. ¹⁰ Cũu teeré jĩgũ, ùsã cũuye quetire wederáre queorémene wedegũ tiiyígũ. Ditare coamatõsũguegu, ãpĩ trigore wãñiãgú “tiidita oteré dũcare ñeeãdacu” jĩrã, padecua. ¹¹ Ûsã otenũcãrira tiirõbiro Jesuyé maquẽrẽ múãrẽ wenedũcãwã. Otegú tee oteré dũcare ñeerõbirora múãcã ùsã bueré wapa apeyenó múã cuorére péero ùsãrẽ ticori, añuniã. ¹² Múã ãpẽrã múãrẽ bueráre teero ticojãcu. Ûsãpereja nemocú.

“Ûsãrẽ ticoya” jĩmasĩpacara, “ticoya” jĩria. Teero jĩrõno tiirá, teero nũcãjãwã. Biiro wãcũwã: “Marĩ sãĩrĩ, Cristoye quetire booribocua”, jĩ wãcũwã. ¹³ ¿Ateré múã masĩriite? Cõãmacũwiipũ paderí basocá Cõãmacũrẽ padeorá yaaré néeati cũũriguere yaacua. Teerora tiwiipá wáicũrere sãĩrõpũ paderácã tee diiré yaacua. ¹⁴ Cúã tiirõbiro Jesuyé quetire wederácãrẽ “cũu tee wederémene wapatáyaaro” jĩrigũ niĩwĩ marĩ Òpũ. ¹⁵ Teero jĩpacari, yuu sĩcãrĩ “ticoya yuure” jĩricu. Mecãtigãrẽ múãrẽ apeyenó tiodutigũ mee teero jóaa. Bayiró jubóarera diadũgaracu, múãrẽ yuu wederé wapa yaaré sãĩricu.

¹⁶ Yuu Jesuyé quetire wedegú nijĩgũ, “ãpẽrã nemorõ añugú niĩã” jĩmasĩria. Tee Cõãmacũ yuure padedutire niĩã. Yuu teeré wedeheri, yuure ñañanibocu. ¹⁷ Yuu boorémene wedegũ doca, wapatábojĩyu. Cõãmacũ yuure wededutiripeja, cũu yuure cũũrigue dícuere tiigú tiia. ¹⁸ Teero tiiró, yuu añurõ ɯsenire yuu wede wapatárebiro niicu. Yuu wapaséro manirõ netõnére

quetire basocáre wederémenape añurõ useniã. Jesús beserigu niijǵũ, “wederé wapa ticoya yũre” jĩmasĩpacu, jĩria.

¹⁹ Paũ Cristore padeorí boosǵũ, biiro tũgueñaã: Sícũrẽ padecotegu niiripacu, yũ basiro niipetirare padecotegu tiiróbiro tũgueñaã. ²⁰ Judíoa pũtopu niigũ, cúãrẽ Cristore padeorí boosǵũ, cúã tiiróbirora tiia. Yũ Moisére dutiré cũriguemena niiripacu, tee dutirémena niirã pũtopu wáagu, cúã tiiróbiro tee dutirére tiia. Cúãrẽ Cristore padeorí boosǵũ, teero tiia. ²¹ Tee dutirémena niihẽrã pũtopu wáagu, cúãrẽ Cristore padeorí boosǵũ, tee dutirémena niihẽgũbiro niiã. Teero niipacu, “Cõãmacũ dutirére tihégu niiã” jĩgũ mee tiia. Yũ Cristo boorére tiidugágu niijǵũ, Cõãmacũ dutirémenape niiã. ²² Yũ padeobayíheramena niigũ, cúãrẽ Cristore padeonemorí boogú, cúãbirora tiia. Ateperé tiinemóã sũcã: Niipetirare “¿deerope yũ tiirí, netõdugámĩ cúã?” jĩgũ, cúã tiirucúrobirora tiia. ²³ Tee niipetirere tiia, niipetiro macãrã Jesuyé quetire tũoáro jĩgũ. Teero tiigú, yũcã cúãmenarã Cristo ticoadarere ñeegũdacu.

²⁴ Múã masĩã: Cũturópu wáara, niipetira cõtucúa, “¿noãpé cõtubayínemoĩ?” jĩrã. Niipetira cõtupacára, sícũrã wapatáqui. Múãcã Cõãmacũ ticoadarere wapatádugara, cõturí basoca tiiróbiro tutuaremena Cõãmacũ booréperẽ tiiró booa. ²⁵ Niipetira cúã cõtũádari suguero, bayiró cõtũbuécua. Too suguerope cúãye õpũũrĩrẽ ñañoriguere duujãcua. Cúã pũmema tiirí betore wapatádugara, teero tiisuguécua. Tiibeto máata bóajõãcu. Marí ñeãdarepeja petirícu. ²⁶ Teero tiigú, yũ cõturí basocú capea ññahẽgũ tiiróbiro noo booró tiiría. Cámerĩquẽri basocu añurõ cámerĩquẽmasĩhẽgũ cũ booró tiijãqui. Yũpeja cũbiro tiidugáhegu, yũ tiíadarere añurõ wãcũsuguea. ²⁷ Yáa õpũũrẽ quẽnojeáutigũ, ñañarẽ tiidugárere nũcãjãã. Yáa õpũũ yũre dutiria; yũ basiro yáa õpũũrẽ dutia. Teero tiiriãtã, Jesuyé quetire ãpẽrãrẽ wedegú niipacu, Cõãmacũ ññacoropure ñañarõ pũtuábocu.

10

Weerirare padeoríjãña

¹ Yáa wedera, múãrẽ ateré múã masĩrĩ boogá: Niipetira ãsã ñecũsũmuã õmẽburuã doca niyira. Niipetira Día Oco Sõãrímaarẽ tĩawayira. ² Niipetira “Moisémena niiã” jĩrẽre ãñorã, õmẽburuãre nũnũ, tiimaarẽ tĩawayira. Cúã õmẽburuãre nũnũ, tiimaarẽ tĩawariguemena wãmeõtinorirabiro pũtuáyira. ³ Niipetira maná wãmecutirigue Cõãmacũ ticoriguere yaayira. ⁴ Niipetira oco Cõãmacũ ticoriguere sĩniyira. Tee oco ãtãgãpu

witiyiro. Tiigá útāgā Cōāmacū ticoriga niyiro. Cristora ti-igabíro niĩ. Cúā noo wáaro cúāmena niyigu. ⁵ Cōāmacū cúārē teero tiipacári, cúāpe cūūrē usenirĩ tiiríyira. Cūūrē netōnucārĩ ññagū, paure yucu manirōpu diari tiyígu.

⁶ Cúārē teero wáarigue marĩrē queoré ticoré niĩ. Marĩrē cúā tiirírobiro ñañarére ugaripéarijāārō jĩrō, teero wáayiro. ⁷ Teero tiirá, cúā sīquērā tiirírobiro weerirare padeorijāña. Cōāmacūye queti jóaripūpu cúā tiiríguere jóanoā: “Cúā yaa, sīni, too síro cúā booró bosebureco tiinucāyira”,* jĩ jóanoā. ⁸ Marĩpeja sīquērā cúā tiirírobiro noo booró ñeeaperijāāda. Cúācā teero tiirígue wapa sicaburecore veintitrés mil diayira. ⁹ Teero biiri sīquērā cúā tiirírobiro marĩ Ōpārē cúari tiiríjāāda. Cúācā teero tiirígue wapa pau āñaā bacasiñoyira.† ¹⁰ Teero biiri sūcā cúā sīquērā Cōāmacūrē wedepatirobiro wedepatirijāña. Cúācā wedepatirigue wapa ángele sīādutínorigu cúārē sīāyígu.‡

¹¹ Atibúreco petiwáro tiia. Teero tiigú, Cōāmacū marĩ atitó macārārē masĩdutigu, cúārē teero tiyígu. Cūū cúārē wáariguere jóadutirigu niuwĩ, marĩrē cúā tiirírobiro tiiríjāārō jĩgū, cúārē wáaribirora marĩrē wáari jĩgū. ¹² Teero tiigú, sīcū “yñpeja añurō padeogú niĩ; ñañaré tiiría” jĩ wācūgūno añurō tuomasñña, ñañaré tiirí jĩgū. ¹³ Apetó múā ñañaré tiidugácu. Múā dícare teero wáaricu; niipetirapure teero wáacu. Cōāmacūpe múārē tiíapurucugu niijigū, múā nocōrō nucārere masijigū, múārē ñañaré tiidugánemore jeari tiiríqui. Ñañaré tiidugáre jeari, Cōāmacū múārē tutuare ticogudaqui, ñañaré tiiríjāārō jĩgū.

¹⁴ Teero tiirá, yñu maĩrā, múā cúā weerirare padeorijāña, ñañarō wáari jĩrā. ¹⁵ Múā añurō masĩrā niĩ. Teero tiirá, múā basiro yñu wedeserere “diamacú niĩ” o “merēā niĩ” jĩādacu. ¹⁶ Marĩ bocara, sīnirí bapa sīniādari suguero, Cōāmacūrē usenire ticoa. Tiibapare sīnirā, “Cristoye dí marĩrē ōmayudiabosariguemenarā marĩ cūūmena niĩ” jĩdugara tiia. Pāgārē bato yaara, “Cristoya ōpūū cūū diari ōpūūmenarā marĩ cūūmena niĩ” jĩdugara tiia. ¹⁷ Marĩ sicagá maquē pārē yaaa. Teero tiirá, marĩ pau niipacara, sicaōpūū tiiróbiro niĩ.

¹⁸ Israelya pōna macārārē wācūña. Cúā Cōāmacūrē padeorá, wáicurare sīāpéocua. Tee diiré yaara, “Cōāmacūmena niĩ” jĩrā tiicúa. ¹⁹ ¿Deero jĩdugagu tii yñu teména? “Wáicura dii cúā weerirare ticoariguere marĩ yaara, weeriramina niĩādacu”, ¿jĩdugagu tiigári? “Weerira caticua”, ¿jĩdugagu tiigári? Jĩria. ²⁰ Biirope jĩdugagu tiia: Cōāmacūrē padeohéra

* 10:7 Éxodo 32.6. † 10:9 Números 21.5-6. ‡ 10:10 Números 16.41-49.

cũã weerirare wáicura diiré ticora, Cõãmacũrẽ ticora mee tiíya; wãtĩãpere ticora tiíya. Múãrẽ wãtĩãmena niirĩ booríá. ²¹ Marĩ Ôpũrẽ padeorãmena vinorẽ sñirã, pãrẽ yaara, marĩ Ôpũrẽ padeorẽre wiyará tiia. Teeré yaaarira wãtĩãyere sñi, yaaro booríá. ²² Marĩ Ôpũrẽ doeri tiidugáricu. Cũã marĩmena cúari, marĩ cãm̃mena sĩcãrĩbíricu; tutuagu niiqui.

Marĩ booró tiirá, ãpẽrãrẽ maĩrĩbocu

²³ Múã sĩquẽrã biiro wedesecu: “Marĩ tiidugáreere tiimasĩã”, jĩicu. Teerora niĩã, niirõpeja. Apetó tiiró, marĩ tiidugáre marĩrẽ tiíapuricu. “Marĩ tiidugáreere tiimasĩã” jĩrẽ diamacú niipacari, teepé ãpẽrãrẽ Cõãmacũrẽ ãñurõ padeorĩ tiirícu. ²⁴ Múãye dícare wãcũrijãrõ booa; ãpẽrãyẽ niĩadarecãrẽ wãcũrõ booa.

²⁵⁻²⁶ Cõãmacũye queti jóaripũpu biiro jóanoã: “Niipetire atibárecopũ niiré marĩ Ôpũye niĩã”, § jĩ jóanoã. Teero tiirá, yaaré dúaropũ dúarere noo booró sã, yaaya. “¿Weerirare súubusepeoarigue dii niĩ?” jĩ sãñãrijãña, wapa cõorá tugueñarĩ jĩrã.

²⁷ Apetó tiigú, sĩcũ Jesuré padeohégũ múãrẽ cãm̃ putopũ yaadutiboqui. Múã cãm̃ putopũ wáadugara, niipetire cãm̃ ecarére yaaya. “¿Ate deero tiíarigue dii niĩ?” jĩ sãñãrijãña, wapa cõorá tugueñarĩ jĩrã. ²⁸ Toopá niirĩ, ãpẽrã múãrẽ biiro jĩbocua: “Ate weerirare cúã ticoarigue dii niĩã”, jĩbocua. Múã cúã padeorẽre ñañorĩ jĩrã, tee diiré yaarijãña, wapa cõorá tugueñarĩ jĩrã. ²⁹ Múãye maquẽrẽ wederia. Múã yaara, ñañarõ tugueñaricu. Cúã tugueñare maquẽrẽ wedegũ tiia. “Yaaya maniréno niĩã”, jĩ tugueñacua.

Múã yũre sãñãbocu: “¿Deero tiirá ãpẽrã tugueñaremena ãsãpe ãsã yaadugarere yaarigari? ³⁰ Ësã yaarére Cõãmacũrẽ ãsenire ticori, ãpẽrã ãsã yaarére merẽã jĩmasĩricua”, jĩbocu. ³¹ Yũpeja múãrẽ biiro wedea: Marĩ yaarémena, marĩ sñirémena, marĩ booró tiirémena Cõãmacũrẽ ãsenirĩ tiíada, ãpẽrãcã Cõãmacũrẽ “ãñunetõjõã” jĩãrõ jĩrã. ³² Múã tiirémena sĩcũnorẽ ñañaré tiẽñorijãña; niipetira Cõãmacũ põnarẽ, judíoare, judíoa niihẽrãrẽ ñañaré tiẽñorijãña. ³³ Yũcã teerora tiia. Niipetire yũ tiirémena niipetirare ãñurõ tiidugáa. Niipetira netõnerĩ boogú, cúãye niĩadarere boosãã; yũpeja yée dícare ãmaãria.

11

¹ Múãcã yũ Cristore nũnũrõbirora teeré ññacũ, yũre nũnũñá.

Numiã Jesuré padeorá neãrõpũ tiiré maquẽ

² Múã yuu tiiríguere teero wãcũpetirucujããyiro. Yuu múãrẽ buerigüecãrẽ diamacú tiiáyiro. Teero tiigú, múãmena yuu bayiró useniã. ³ Apeyeré ateré múãrẽ masĩri boogá: Cristo niipetira ãmũã sotoa niĩ. Ɛmũpe cãũ nũmo sotoa niĩ. Cõãmacũ Cristo sotoa niĩ. ⁴ Ɛmũ súbusegu, cãũya dupupũ sapeare pesarijãrõ booa.* Cãũ Cõãmacũ wededutirere wedegu, teerora pesarijãrõ booa. Pesagúpeja bobooro tiigú tiiquí. Cãũ teero tiigú, marĩ Òpũ Jesucristore quioníremena padeoríqui. ⁵ Numiõpeja súbusego, cooya dupupũ suti caserore pesaro booa. Coo Cõãmacũ wededutirere wedego, teerora tiiró booa. Pesahegopeja bobooro tiigó tiicó; marĩ Òpũ Jesucristore quioníremena padeoríco. Póare súa pedenorigo tiiróbiro niico. ⁶ Sícõ numiõ pesarí casero pesahego, sica diamacúrã coo póare súacõãjããrõ. “Yũre súapetiã, o pedeatã, bobooro tãgueñabocu” jĩgõ, suti caserore pesaaro. ⁷ Ɛmũpe Cõãmacũ niirere, cãũ dutimasĩrere ãñoĩ. Teero tiigú, pesarijãrõ booa. Numiõpe coo manũ añurõ dutimasĩrere ãñooyo. Teero tiigó, suti caserore pesaro booa. ⁸ Múã masĩã: Sicatopũra Cõãmacũ basocãre tiigú, ãmũrẽ numiõya cõãmena tiiriyigu; numiõpere ãmũya cõãmena tiiyigu. ⁹ Cõãmacũ Adãnrẽ tiigú, Evare tiiapuaro jĩgũ mee tiiyigu. Evare tiigúpeja, Adãnrẽ tiiapuaro jĩgũ tiiyigu. ¹⁰ Teero tiirã, múã neãrõpũre niirã, numiã suti caserore pesaro booa. Teero tiigóno coo manũ dutirẽmena niirere ãnocó. Ángeleacã coo teero tiirere ãnacua. ¹¹ Teero niipacari, marĩ Jesuré padeorã cãmerĩ tiiapua. Ɛmũã cãũ nũmosãnumiã tiiapure manirõ niimasĩricua. Numiãcã cúã manũsũmũã tiiapure manirõ niimasĩricua. ¹² Ate diamacúrã niã: Cõãmacũ numiõrẽ ãmũya cõãmena tiiyigu; teero biiri ãmũã numiãpũre bauácua. Niipetira Cõãmacũ tiiríra dícu niĩya.

¹³ Numiã Cõãmacũrẽ sãirã, dupupũ suti caserore pesaheri, ¿ãñuĩ? Múã basiro beseya. ¹⁴ Niipetira ateré masĩnoã: Ɛmũ póañarõ yoari, bobo niã. ¹⁵ Numiõpe póa yoariñarõ cãogó boboríco; tee póamena usenico. Coo póamena suti caserore pesagobiro tiicó. ¹⁶ Yũũ wedeserere “diamacú niiria” jĩgãnorẽ biiro jĩgũda: “Ɛsã teero dícu tiirucúa. Teero biiri Jesuré padeorẽ põnarĩ macãrãcã teerora tiirucúcu”, jĩgũda.

Neãyara diamacú tiiríguere

¹⁷ Mecütigã múãrẽ apeyeré jóaa. Ateré jóagu, múãmena useniria. Múã neãrã tiirẽ múãrẽ Jesuré padeonemórĩ tiiróno tiirã, padeorere ñañorã tiia. ¹⁸ Múãrẽ ateré jĩsuguegũda: Múã

* **11:4** “Jesuré padeorãmena neãgũ, sapeare pesariqui”, jĩdũgaro tiia. Cãũ sícũrã niigũ, sapeamena súbuseri, ãñuniã.

neārā, sīcārōména yaariayiro. Teeré tuoáwā. Yuu tugueñarī, yuure diamacú maquērē wedecoaya. ¹⁹ Ate diamacūrā niīā: Múā bataricārē, añuniā. Teeména “¿noāpé diamacú Jesuré padeorá niīto?” jīrēre ññoādacu. ²⁰ Múā neāyara, marī Ōpū cūū bueráména yaaturirobiro diamacú tiiríayiro. ²¹ Múā yaaré néewarere noo booró yaanucājāāyiro. Āpērā juaména putuá, āpērā sīni, cūmu, tiíayiro. ²² Múā pairó yaa, sīnidugára, múāye wiseripū teero tiiyá. ¿Múā āpērārē Jesuré padeoráre doo niī? Āpērā bóaneōrārē bobooro wáari tiirá tiíayiro. Múā teero tiiré quetire tuogú, ¿deero jīngūdari yuu múārē? “Múāmena useniā” ¿jīngarite? Jīrido jāgūdacu.

Jesús cūū bueráména yaaturigüe

(Mt 26.26-29; Mr 14.22-25; Lc 22.14-20)

²³ Yuu múārē bueriguere marī Ōpū yuure buewi. Biuro niīā: Jesuré iñatutirapure ticoadari ñamirē cūū pārē née, ²⁴ Cōāmacūrē usenire ticoyigu. Yaponó, puatásā, jīyigu: “Ate pā yuu múārē diabosaadari ōpūūbiro niīā. Ateré tiiyá, yuu múārē diabosarere wācūrā”, jīyigu. ²⁵ Yaaari siro, teerora tiiyigu sīnirí bapaména. Cūū bueráre tīāgū, jīyigu: “Atibapá maquē yé dībiro niīā. Yé díiména Cōāmacū mama netōnére quetire cūngūdaqui. Múā tiibapare sīnirécōrō yuure wācūña”, jīyigu. ²⁶ Teero tiirá, múā pārē yaara, tiibapare sīnirā, marī Ōpū marīre diabosariguere ññorā tiia, téé cūū putuaatiripū.

Bocaadari sugüero, wācūdutire

²⁷ Bocaadara quioníreména tiíaro. Quioníreména iñahēgū yaa, sīni, Jesuré ñañaré tiiquí; Jesuyá ōpūū, cūūye díire bári niiré tugueñaqui. ²⁸ Marī niipetira bocaadari sugüero, marī tiiriguere “ñañaré tiitú” jī, wācūsugüero booa. ²⁹ Sīcū marī Ōpū marīre diabosariguere wācūripacu, pārē yaa, sīnigú, ñañarō tiinógūdaqui. ³⁰ Teero tiirá, múā pau diarecutira, tutuhera niicu. Sīquērā diajōātoayira. ³¹ Marī bocaadari sugüero, wācūpatisugueatā, Cōāmacū marīre teero ñañarō tiiríqui. ³² Marīre teero ñañarō tiigú, marīre marī ñañaré tiiré duudutigu tiiquí. Marīre āpērā cūūrē padeohéraména pecamepū wáari booríqui.

³³ Teero tiirá, yáa wedera, neāyara, biuro tiiyá: Sīcārōména yaaadara, niipetirare yueya. ³⁴ Juabóagano cūūya wiipū yaaaro. Teero tiigú, Cōāmacū múā aññurō neārī iñagū, ñañarō tiiríqui. Apeyeré múā putopū wāagu, quēnogūda.

12

Espíritu Santo basocácōrōrē tiimasīrere ticoré

¹ Yáa wedera, Espíritu Santo múârê tiimasíre ticoqui, Jesuré padeorí pōna macārārê tiápuaro jĩgũ. Múârê teeré masĩrĩ boogá.

² Múã ateré masiã: Múã Jesuré padeoádari suguero, múã menamacārã weerirare padeorá wáari iña, múácã wáarira niuwũ. Weerira cúa padeorá catirá mee niĩya; wedeseriya.

³ Teero tiigú, yuu múârê ateré masĩrĩ boogá: Sícũno Espíritu Santo ticorémena wedesegu ateré jĩmasĩriqui: “Jesús ñañarõ wáatērĩjãārõ”. Āpĩpéja “Jesús marĩ Ōpũ niĩ” jĩgũ Espíritu Santo ticorémena dícu teeré wedesemasĩqui.

⁴ Espíritu Santo tiimasĩre ticogu, merẽã dícu marĩrẽ batouqui. Espíritu Santo tee niipetirere ticogú sícũrã niiqui.

⁵ Marĩ merẽã dícu paderé cwoa, Jesuré padeorí pōna macārārê tiápuaro jĩrã. Marĩ Ōpũ tee niipetirere cũurigu sícũrã niĩ.

⁶ Marĩ merẽã dícu padea. Cõãmacũ marĩrẽ paderi tiigú sícũrã niiqui. Niipetire tee marĩ paderére añurõ wáari ti-iquí.

⁷ Espíritu Santo cũũ tiimasĩre ticorémena marĩ niipetirare cũũ marĩmena niirere ãñoquí. Tee tiimasĩre ticoqui, cãmerĩ tiápuaro jĩgũ.

⁸ Cõãmacũ Espíritu Santomena sĩquērārẽ añurõ masĩrémena wedesemasĩre ticoqui. Āpērārẽ cũũmenarã añurõ tuomasĩremena wedemasĩre ticoqui.

⁹ Āpērārẽ cũũmenarã padeorére ticoqui. Āpērārẽ cũũmenarã diarecutirare netõnémasĩre ticoqui.

¹⁰ Āpērārẽ Cõãmacũ sícũrã tiimasĩre tiẽñomasĩre ticoqui. Āpērārẽ Cõãmacũ wededutirere wedemasĩre ticoqui. Āpērārẽ besemasĩre ticoqui. Tee masĩrémena “ãni wãtĩ tutuaremena biiro tiii” o “Espíritu Santo tutuaremena biiro tiii” jĩ besemasĩqui.

Āpērārẽ ãpērãyére máata wedesemasĩre ticoqui, cúa tee wedesere tuohéra niipacari. Āpērārẽ tee wedesere “biiro jĩdugaro tiia” jĩ wedemasĩre ticoqui.

¹¹ Espíritu Santo basiro tee niipetirere tiquí. Cũũrã basocãcõrõrẽ cũũ ticodugare ticoqui.

Marĩ sicaõpũũbiro niĩã

¹² Marĩya õpũũ maquẽ pee niĩã. Pee niipacaro, sicaõpũũrã niĩã. Cristocã teerora niĩ. Marĩ cũũrẽ padeorá paũ niipacara, sicaõpũũbiro niĩã. ¹³ Marĩ niipetira Espíritu Santo sícũmena wãmeõtinowũ. Teero tiigú, marĩ judíoa, griegoa, dutiapenori basoca, dutiapenoña manirã sicaõpũũbiro niirĩ tiii. Marĩ niipetira sícũrẽna cwoa Espíritu Santore.

¹⁴ Sicaõpũũ sicawãme dícu niiria; sicaõpũũ pee õpũũ maquẽrẽ cwoa. ¹⁵ Marĩya dupo wedeseri dupo niirõ, biiro jĩbocu: “Wãmo niiria; marĩya õpũũ maquẽ niiria”. Teero jĩpacaro, toopára niijãã. ¹⁶ Marĩya cãmopéro wedesebocu:

“Capea niiria; marīya ḡpūū maquē niiria”. Teero jīpacaro, toopára nijjāā. ¹⁷ Marīya ḡpūū capea dícu niirī, ¿deero tii marī tuobóatau? Marīya ḡpūū cāmopéro dícu niirī, ¿deero tii marī wīniñáboatau? ¹⁸ Cōāmacū marīrē tiigú, niipetire marīya ḡpūū maquērē cū cūḡdugaropu cūūrigu niiwī. ¹⁹ Sicaḡpūūpūre niiréno sicawāme dícu niiatā, basocáya ḡpūū niiribojīyu. ²⁰ Biirope niia: Sicaḡpūū pee wāme cuopacári, sicaḡpūūrā niia.

²¹ Capea wāmorē “mūūrē booríga” jīmasīricu. Dupucā dūporire “booríga” jīmasīricu. ²² Teero jīrōno tiirá, marīya ḡpūū maquē apeyeré “tutuhere niia” jīpacari, tee manirī, añurō catimasīricu. ²³ Marīya ḡpūū maquērē apeyeré bári niiré tūgueñaā. Teero tiirá, teeré añurō bauáro jīrā, añurō quēnoā. Apeyeré boboro tūgueñarā, teeré yayióra, sutiré sañaā. ²⁴ Apeyé añuré baurépereja quēnoría. Cōāmacū marīya ḡpūū maquērē teero cūūrigu niiwī, bári niirére wapapacárobiro iñāārō jīgū. ²⁵ Cūū niipetire marīya ḡpūū maquē sīcāróména paderi booquí; teero biiri sīcāróména cāmerī tiiapuri booquí. ²⁶ Marīya ḡpūūpūre sicatabe pūnirī, niipetiropu sesajōāā. Añurō wáaricārē, niipetiropu añurō tūgueñaremēna useniā.

²⁷ Teero jīgū, biiro jīgū tiia: Múá Cristore padeojrā, cūūya ḡpūūbiro niia. Basocácōrō cūūya ḡpūū maquēbiro niīya.

²⁸ Cōāmacū Jesuré padeorí pōna macārā watoapūre Jesús cūūyere wededutigū beserirare niipetira sotoapu cūūrigu niiwī.

Cúā docare cūū wededutirere wederáre cūūrigu niiwī.

Cúā docare cūūye quetire bueráre cūūrigu niiwī.

Cúā docare cūū dícu tiimasīrere tiiēñorārē cūūrigu niiwī.

Cúā docare diarecutirare netōnérārē,

tiiapurare,

dutiráre,

āpērāyére wedeserare cūūrigu niiwī.

²⁹ Niipetira Jesús cūūyere wededutigū beserira niiriya. Niipetira Cōāmacū wededutirere wederá niiriya. Niipetira Cōāmacūye quetire buerá niiriya. Niipetira Cōāmacū dícu tiimasīrere tiiēñomasīriya. ³⁰ Niipetira diarecutirare netōnémasīriya. Niipetira āpērāyére wedesemasīriya. Niipetira cúā wedesere “biiro jīdugaro tiia” jī wedemasīriya. ³¹ Teero tiirá, Espíritu Santo nemorō añurō tiimasīre ticorére booyá. Mecātígārē yūū múārē nemorō añuróre wedegūda.

13

Cāmerī māiré

¹ Marī āpērāyére wedesemasīpacara, ángeleyere wedesemasīpacara, cāmerī malhērī, marī wedesere

wapamanícu. Yucututi páara o cõmequiriré páacarerabiro marĩ wedesere buꝣucu. ² Cõãmacũ marĩrẽ wededutirere wedemasĩpacara, cãmerĩ maĩhẽrã, búri niirã putuáa. Marĩ niipetire basocá masĩña manirere masĩpacara, niipetire Cõãmacũyere tuomasĩrã niipacara, cãmerĩ maĩhẽrã, búri niirã putuáa. Marĩ bayiró padeorémene utãgũrẽ aperopú wáadutimasĩpacara, cãmerĩ maĩhẽrã, búri niirã putuáa. ³ Marĩ cuoré niipetirere bóaneõrãrẽ ticobocu. Marĩ cúãrẽ maĩrĩpacara ticora, Cõãmacũ marĩrẽ “añurõ tiiwú” jĩriqui. Marĩ Cõãmacũyere tiirí, cúũrẽ padeohéra marĩrẽ sóedutibocua. Cũũyere tiipacára, cãmerĩ maĩhẽrĩ, Cõãmacũ marĩrẽ “añurõ tiiwú” jĩriqui.

⁴ Marĩ cãmerĩ maĩrã, biiro tiia: Æpẽrã marĩrẽ merẽã tiirí, cúã tiirere nucãjãã. Niipetirare añurõ tiia. Æpẽrãrẽ iñatutiria. “Biuro biigúno niĩã yũũja”, jĩ wãcũria. “Usã Æpẽrã nemorõ niinetõnucãrã niĩã”, jĩ wãcũria. ⁵ Æpẽrãrẽ padeorémene wedesea. Marĩye niĩadare dícare wãcũria. Máata cúaria. Æpẽrãrẽ yoari cúaññaria. ⁶ Æpẽrã ñañaré tiirí iñarã, useniria. Cúã diamacú maquẽpere tiirí, useniapua. ⁷ Marĩ maĩrãrẽ cúã ñañaré tiirí, maĩdúria. “Too síro cúãcã añurẽpere tiimasĩadacu”, jĩ wãcũã. Wãcũtutuarucujãã. Cúã añurere tiirí yuea.

⁸ Marĩ cãmerĩ maĩré petirícu. Cõãmacũ wededutirere wederé petiádacu. Æpẽrãyere máata wedesemasĩre petiádacu. Cõãmacũyere tuomasĩremena wedemasĩre petiádacu. ⁹ Marĩ niipetirere Cõãmacũyere tuomasĩpetiria. Cõãmacũ wededutirere wedepacara, wedepetiria. ¹⁰ Jesús putuatiiri, masĩpetijãadacu; “teeré tuomasĩriga” jĩnemoricu sáa.

¹¹ Yũũ wĩmagũ niigũ, wĩmagũbiro wãcũ, wedesewũ. Buꝣu wáagu, wĩmagũ niigũ tiiriguere duujãwũ. ¹² Teerora sũcã atitóre marĩ añurõ tuomasĩria. Æñorõ buꝣuropũ marĩ iñarẽbiro niĩã; añurõ bauría. Too síropũ añurõ bauró iñãadacu. Mecũtígãrẽ marĩ péerogã masiã. Too síropũ cúũ marĩrẽ masĩrõbirora masĩpetijãadacu.

¹³ Teero tiiró, ate itiáwãme niirucujãadacu: Cõãmacũrẽ padeoré, “cũũ marĩrẽ añurõ tiigúdaqui” jĩ useniyuere, cãmerĩ maĩré niirucujãadacu. Itiáwãme watoare cãmerĩ maĩrẽpe uputí maquẽ niĩã.

14

Æpẽrãyere máata wedesemasĩrã biiro tiiró booa

¹ Æpẽrãrẽ maĩrucujãña. Cõãmacũ Espiritu Santomena tiimasĩre ticorécãrẽ bayiró booyá. Cõãmacũ wededutirere wedemasĩrere boonetõnucãña. ² Æpẽrãyere máata

wedesemasĩgũno Cõamacũ dícare wedesequi. Basocáre wedeseriqui. Cũũ wedeserere t̃uorícua. Espíritu Santo tutuaromena masĩña manirére wedesequi. ³ Cõamacũ wededutirere wedegúpe basocáre wedesequi. Cũũ wederi t̃uoráre Cõamacũrẽ padeonemórĩ tiiqui. Cũũrã wãcũtutuari, ãñurõ t̃ugueñarĩ tiiqui. ⁴ ãpẽrãyére máata wedesemasĩgũno cũũ basiro Cõamacũrẽ padeonemógũ tiiqui. Cõamacũ wededutirere wedegúpe Jesuré padeorí põna macãrãrẽ padeonemórĩ tiiqui.

⁵ Múã niipetira ãpẽrãyére máata wedesemasĩrĩ boomíga. Tee nemorõ múã Cõamacũ wededutirere wederi bayiró boosãmiã. Cõamacũ wededutirere wederépe ãpẽrãyére máata wedesere nemorõ wapacutía. Sícũ ãpẽrãyére máata wedeseari siro, cũũ wedeseariguere ãpĩ wederi, ãñunicu. Teero wedegũ, niipetira Jesuré padeorí põna macãrãrẽ padeonemórĩ tiiqui. ⁶ Teero tiigú, yáa wedera, yũũ múã putopũ wáagu, ãpẽrãyére máata wedeseri, tee wedesere múãrẽ tiíapuricu. Cõamacũ yũũre wederére múãrẽ bueripereja, tiíapucu. Cõamacũyere yũũ ãñurõ t̃uomasĩrere múãrẽ wederi, tiíapucu. Cõamacũ yũũre wededutirere wederi, tiíapucu. Yũũ apeyeré buenemorĩ, tiíapucu.

⁷ Queorémene múãrẽ wedeguda: Tõõrõriwũ noo booró putiãmajãrĩ, “¿ñeenó basaré niigari?” jĩmasĩña maniã. Búapütërõcã noo booró búapütẽãmajãrĩ, “¿ñeenó basaré niigari?” jĩmasĩña maniã. ⁸ Surara cãmerĩsĩãrã wáara, cornetare ãñurõ putihéri, cúãyere quẽnorícua. ⁹ Múãcã teerora niicu. Múã t̃uomasĩhẽre wedeseri, “biiro jĩdũgara tiíya” jĩmasĩña maniã. Teero wedeseãmajãre niicu. ¹⁰ Atibúrecopure pee merẽã dícu wedesere niicu. Niipetire tee wedeserecõrõ t̃uomasĩnoã. ¹¹ Yũũ ãpẽrã wedeserere t̃uohégũ, aperó macũbiro niiã. Yũũ wedeseri t̃uohégũ, cũũcã aperó macũbiro niiqui. ¹² Múãcã ãpẽrãyére t̃uorícu. Teero tiirá, múã Espíritu Santo tutuaromena tiimasĩre ticorére boorá, Jesuré padeorí põna macãrãrẽ ãñurõ padeonemórĩ tiimasĩrepere boonetõncãña.

¹³ Teero tiigú, ãpẽrãyére máata wedesemasĩgũno Cõamacũrẽ biiro sãirõ booa: “Yũũ wedesere ‘biiro jĩdũgaro tiia’ jĩ wedemasĩrere ticoya” jĩ sãĩrõ. ¹⁴ Yũũ ãpẽrãyére máata wedeseremena súbusegu, yeeripũnamena súbusea. Yũũ wãcũrémenape “biiro jĩgũ tiia” jĩmasĩricu. ¹⁵ Too docare ¿deero tiigúdari yũũ? Biirope tiigúda: Yũũ súbusegu, yeeripũnamena súbuseguda; teerora yũũ wãcũrémenacãrẽ súbuseguda. Yũũ Cõamacũrẽ basapeogu, yeeripũnamena basaguda; teerora yũũ wãcũrémenacãrẽ basaguda. ¹⁶ Mũũ yeeripũnamena dícu Cõamacũrẽ “ãñunetõjõãgũ nii” jĩrĩ, ãpĩ mũũ wedeserere t̃uorícu. T̃uoríjĩgũ, “teerora niiã” jĩapumasĩriqui. ¹⁷ Mũũ teero usenire ticorí, ãñuniã, ãñurõpeja. Cũũpere Cõamacũrẽ

padeonemórĩ tiirícu. ¹⁸ Āpērāyére máata wedeserere yuúrá múã niipetira nemorõ wedesea. Teero tiigú, Cõamacūrẽ usenire ticoa. ¹⁹ Teero jĩpacu, Jesuré padeorá neārõpu yoari āpērāyére máata wedesegu, búri peti wedesecu. Too niirã tuorícu. Basocáre buedugagu, cúã tuorémena wederipereja, péerogã wedepacari, nemorõ añuniã.

²⁰ Yáa wedera, wĩmarãbiro wãcũrijãña. Múã wĩmarã ñañaré wãcũhērãbiro wãcũpacara, apeyepére butoábiro wãcũña.

²¹ Cõamacũye queti jóaripũpu ateré jóanoã: “Marĩ Ōpũ Cõamacũ biiro jĩĩ: ‘Yuu atiditá macãrãrẽ āpērāyémena wedeseguda. Teeménacãrẽ nemorõrã padeoriadacua’, jĩyigu”,* jĩ jóanoã.

²² Teero tiigú, Cõamacũ āpērãrẽ āpērāyére máata wedeseri tiiquí, Jesuré padeohéra “Cõamacũ cúãmena niiqui” jĩārõ jĩgũ. Jesuré padeorápe teeré masĩtoacua. Cõamacũ āpērãrẽ cúũ wededutirere wederi tiiquí, Jesuré padeorá “Cõamacũ marĩrẽ wedesequi” jĩārõ jĩgũ. Jesuré padeohérape teeré tuomasĩricua.

²³ Múã niipetira neārõpu neārã, niipetira āpērāyére máata wedeseri, Jesuyé maquērẽ masĩhērã o Jesuré padeohéra sããjeabocua. Múã wedeserere tuorá, “mecũrã tiíya” jĩbocua.

²⁴ Múã niipetira Cõamacũ wededutirere wederipereja, Jesuré padeohégũ o Jesuyé maquērẽ masĩhégũ sããjeaboqui. Múã wederére tuogú, “yuu ñañagú niiga” jĩ tũgueñaboqui. Múã niipetira wederi tuogú, cúũ tiiríguere wãcũboqui.

²⁵ Cũũ popeapu ñañaré wãcũrere wãcũboqui. Teero tiigú, Cõamacūrẽ padeogú cúũ díamacũpu ñicãcoberimena jeacũmugũdaqui. “Cõamacũ diamacũrã múãmena niiqui”, jĩgũdaqui.

Múã neārõpu añurõ tiiyá

²⁶ Yáa wedera, múãrẽ ateré wedea: Múã neārã, múã sĩquērã Cõamacūrẽ basapeocu; āpērã Cõamacũyere buecua; āpērã Cõamacũ cúãrẽ wederére múãrẽ buecua; āpērã āpērāyére máata wedesecua; cúã wedeseariguere āpērãpé wedecua.

Teeména niipetira Jesuré padeorí põna macãrãrẽ cãmerĩ Cõamacūrẽ padeonemórĩ tiíaro. ²⁷ Āpērāyére máata wedeseri, puarã o itĩãrã wedesearo. Sícũ wedesesugue, too síro apĩ wedesearo. Cúã wedeseariguere apĩ wedearo.

²⁸ “Biuro jĩdũgaro tiia” jĩ wedegú manirĩ, wedeserijããrõ. Cúã basiuro wãcũrẽpu Cõamacūrẽ wedesearo. ²⁹ Cõamacũ wededutirere wederãcã puarã o itĩãrã wedearo. Āpērã cúã wederére be-

searo, “¿diamacũrã niĩ?” jĩrã. ³⁰ Sícũ wedeseri, Cõamacũ āpĩrẽ toopú duigúre wededutiri, wedesesuguearigu dita-maníãrõ. ³¹ Teero tiirã, niipetira Cõamacũ wededutirere

* 14:21 Isaías 28.11-12.

wederá wedesemasĩcua. Sĩcũ wedesesugue, too síro ãpĩ, ãpĩ wedesewacua. Teero tiiri, niipetira too niirã masĩadacua; niipetira wãcũbayiadacua. ³² Múã Cõãmacũ wededutirere wederá “aterá basocáre mecütigã wederi, ãñutu niiã” jĩ wãcũsugue, wedeya. Æpẽã wederitabe, wederijãña. ³³ Cõãmacũ diamacũ tiiri booquĩ; noo booró tiirere boorĩqui.

Niipetira Jesuré padeoré põnarĩ macãrã neãrã, cúa tiirere tiinunúseya: ³⁴ Múã neãrõpũre numiã wedeserijããrõ. Cúaẽ wedeseditirijãña. Cúa manusũmuãrẽ ãñurõ yũũaro Cõãmacũye queti jóaripũ dutirobirora. ³⁵ Cúa tuorĩariguere masĩdugara, wiipú cúa manusũmuãrẽ sãñããrõ. Múã neãrõpũ numiã wedeseri, ñãñaniã.

³⁶ Múã niipetira ateré masĩcu: Cõãmacũye queti múãmena nucãrĩro niiwũ. Múã dícu teeré padeorá niiria. ³⁷ Sĩcũ múã menamacũ “yũ Cõãmacũ wededutirere wedegú niiã; Espĩritu Santo wãcũré ticorẽmena wedea” jĩboqui. Teeré jĩgũno yũ jóariguere tuoári siro, biiro jĩgũdaqui: “Marĩ Õpã dutiré ticoré niiã”, jĩ masĩgũdaqui. ³⁸ Yũ jóariguere “teerora niiã” jĩ padeohégnorẽ padeorijãña múãcã.

³⁹ Yáa wedera, Cõãmacũ wededutirere wedemasĩrere booyá. Múã menamacãrã ãpẽãyere máata wedeseri, “wedeseera mee tiyá” jĩrijãña. ⁴⁰ Niipetire múã tiirere quionĩremena tiyá. Teeré ãñurõ tiyá; noo booró tiirijãña.

15

Cristo masãrigue

¹ Yáa wedera, yũ múãrẽ too sugerõpũ bueriguere Jesús basocáre netõnére quetire mecütigãrẽ wãcũrĩ boogá. Múã teeré tuorá, padeowú. Atitócãrẽ padeóa. ² Cõãmacũ tee queti-menarã múãrẽ padeorĩ tiigú tii. Múãrẽ yũ wederigue quetire padeó, wãcũnũseri, netõnégũdaqui. Diamacũ padeohéri, netõnériqui.

³ Yũre bueriguere múãrẽ wedewũ. Tee buerigue upatĩ maquẽ niiã. Biiro niiã: Cõãmacũye queti jóaripũ jĩrõbirora Cristo marĩ ñãñaré tiiré wapa marĩrẽ diabolõrõgũ niiwĩ. ⁴ Cũ diaari siro, ãtãtutipũ cũũrira niiwã. Itiãbureco siro Cõãmacũye queti jóaripũ jĩrõbirora masãrigũ niiwĩ. ⁵ Teero wáari siro, Pedrore bauásugueyigũ. Too síro ãpẽã cũ beserirare bauáyigũ. ⁶ Too síro sĩcãrõména paũ quinientos nemorõ cũũrẽ padeorãre bauáyigũ. Paũ cũũrẽ ñnarira caticua ména; ãpẽã diajõãtoayira. ⁷ Too síro Santiagore bauáyigũ. Too síro niipetira cũyere wededutigũ beserirare bauáyigũ.

⁸ Niipetirare bauári siropu, yũre bauáwi. Cũã siro macũ bucuápetiririgũbiro yũ niipacari, yũcãrẽ bauáwi. ⁹ Yũ niipetira Jesús cũyere wededutigu beserira dũaró wapacutía. Too sũgueropu yũ Jesuré padeorẽ põnarĩ macãrãrẽ ñañarõ tiirucúmiwũ. Yũ ñañagũ niipacari, Jesús yũre bauáwi. Yũre bauáriatã, yũ cũ beserigu niiribocu. ¹⁰ Cõãmacũ yũre ãñurẽ ticorẽmena atitóre merẽã niã. Teero tiigú, Cõãmacũ yũre “bári peti cũrẽ ãñurẽ ticowu” jĩriqui. Yũ cũã niipetira nemorõ padea. Yũ basiro teero tiiria; Cõãmacũ yũre ãñurẽ ticogú yũmena niigũ, yũre tiápuqui. ¹¹ Yũ múãrẽ wederẽ, ãpẽrã Jesús beserira múãrẽ wederẽ sícãrĩbĩro niã; sicaquetira wedenoã. Teerena múã padeowú.

Diarira masãrẽ

¹² Cristo dia masãrigue quetire buenoã. Teerẽ buepacari, ¿deero tiirã múã sĩquẽrã “diarira masãriya” jĩgari? ¹³ Diarira masãriatã, Cristocã masãribojĩyi. ¹⁴ Cũ masãriatã, ãsã buerẽ wapamanĩbojĩyu. Múã padeorẽcã wapamanĩbojĩyu. ¹⁵ “Cõãmacũ Cristore masõyigu” jĩrẽ quetire wedewu. Tee queti diamacũ niiriatã, ãsã Cõãmacũyere jĩditora niibocu. Diamacũrã diarira masãriatã, Cõãmacũ Cristore masõribojĩyi. ¹⁶ Diarira masãriatã, Cristocã masãribojĩyi. ¹⁷ Cũ masãriatã, múã padeorẽ wapamanĩbocu. Múã too sũguero ñañarẽ tiiriguere teerora acabõnoña manirẽ nijãbocu. ¹⁸ Teero niãtã, Cristore padeorã diarira pecamepu wãabojĩya. ¹⁹ Marĩ atibũrecopu dícuere Cristore padeorĩ, cũmena catirẽ petihẽre maniãtã, marĩ ãpẽrã nemorõ bóaneõrã peti niibocu. Bári peti padeobocu.

²⁰ Ate diamacũ niã: Cristo diarigupu niipacu, masãrigu niiwĩ. Cũ ãpẽrã niipetira diarira watoapũre masãsũguerigu niiwĩ. ²¹ Biĩro niã: Sícũ basocũmena basocã diarẽ nucãyĩro. Teerora sũcã sícũ basocũmena basocã masãrẽcã nucãyĩro. ²² Marĩ niipetira Adãn põna niirẽ wapa diaadacu. Teerora sũcã niipetira Cristomena niirãcã catirucujããdacu. ²³ Cõãmacũ marĩrẽ masãdutiri, masããdacu. Cristo masãsũguetoarigu ni-iwĩ. Too síro cũ pũtaatiri, marĩ cũmena niirã masããdacu. ²⁴ Teero wãari, atibũreco petijõããdacu. Teebũrecori jeari, Cristo atibũrecopu niirãrẽ, ãmũãsepũ niirãrẽ, cũã õpãrãrẽ cõãpetijãgũdaqui. Cũ teero tiári siro, cũ Pacũre cũ niipetira Õpũ niirẽre wiyagũdaqui. ²⁵ Cristo tee Õpũ niirẽre cõogũdaqui, tẽ Cõãmacũ cũrẽ ñnatutirare cũ dutiriguere ãñurõ yũri tiirĩpu. ²⁶ Cũ niipetira cũrẽ ñnatutirare cõãpetiari siropu, diarẽcãrẽ petirĩ tiigũdaqui. ²⁷ Cõãmacũyẽ queti jóaripũ jĩrõbirora niipetirere, niipetirare Cristo docapu pũtãari tiiyĩgu. Teero jĩrõ, “Cõãmacũ Cristo docapu niĩ” jĩrõ mee tia. Cõãmacũrã

niipetirere, niipetirare Cristo docapu putuári tiyígu. ²⁸ Cũũ teero tiári siro, cũũ macũ basiro cũũ Pacu doca putuágudaqui. Teero tiigú, Cõamacũ niipetire, niipetira Ōpũ niigũdaqui.

²⁹ Apeyeré ãpẽã biiro tiicúa: Puarĩ wãmeõtiduticua. Cũã biiro jĩ wãcũpaticua: “Yũũ menamacũ diaadari suguero wãmeõtidutiriwi”, jĩcua. Teero tiirá, sícãrĩ cũã basiro wãmeõtiduticua; too síro sícũ diarigaye niiboariguere wãmeõtiduticua. ¿Deero tiirá cũã teero tiigári? Cũã “diarira masãriya” jĩ wãcũpacara, cũã diariraye niiboariguere wãmeõtidutire wapamanĩã.

³⁰ Apeyeré, ùsã “diarira masãadacua” jĩ bueré wapa ãpẽã ùsãrẽ ñañarõ tiidugárucujãya. Teero quioré watoapu niipacara, teeré buerucujãã. ³¹ Búrecoricõrõ basocá yũũre sãdugácula. Tee diamacúrã niĩã. Atecã teerora diamacú niĩã: Yũũ múã marĩ Ōpũ Jesucristore padeoré wapa useniã. ³² Éfeso macãrã yũũre wáicũra cúarabiro ñañarõ tiiwá. Diarira masãriatã, búri peti cũã tiiríguere ñañarõ netõbójyũ. “Diarira masãricua” jĩrẽ diamacú niĩatã, marĩcã ãpẽã wedeserucurobiro wedesebocu. Biiro jĩbocu: “Jãmũ yaara; jãmũ sñinã; marĩ ñamigã diajõãbocu”, jĩbocu.

³³ ãpẽã múãrẽ merẽã padeodutĩri, padeorĩjãña. Ate basocá wedesere diamacúrã niĩã: “Ñañarãmena bapacutiri, múã ãñurõ tiirécutirere ñañoãdacu”. ³⁴ Teero tiirá, múã too suguero wãcũrirobiro diamacú ãñurõ wãcũña sũcã. Teero biiri ñañarere tiirĩjãña. Siquẽrã múãmena niirã Cõamacũrẽ masĩriya. Múãrẽ bobodutĩgu, teero jĩã.

Diarira masãre õpũũrĩ ¿deero bauádari?

³⁵ Apetó tiigú, sícũ sãñĩãboqui: “Diarira ¿deero tii masãbogari? Cũã masãre õpũũrĩ ¿deero bauré õpũũrĩ cõoádari?” ³⁶ Teero sãñĩãgũ tũomasĩriqui. Marĩ oteripe oteri, wiiádari suguero, bóacu. ³⁷ Marĩ otera, wiiárigueyucũre oteria; opaperi dícuere otea. Trigoperi o apeyenóperire otea. ³⁸ Too síro Cõamacũ cũũ tũsaróbiro wiiirĩ tiiquí. Deero bauré dũca niirigue teenórã wiiirĩ tiiquí sũcã. ³⁹ Niipetire õpũũrĩ sícãrĩbíro niiricu. Basocáye õpũũrĩ, wáicũraye õpũũrĩ, minipõnáye õpũũrĩ, waiye õpũũrĩ merẽã dícu niicu. ⁴⁰ Teerora sũcã ãmũãse maquẽ õpũũrĩ, atiyepá maquẽ õpũũrĩ niĩã. Ñmũãse maquẽ õpũũrĩ merẽã peti ãñurẽ niĩã. Atiyepá maquẽ õpũũrĩcã ãñurẽ niĩã. ⁴¹ Muĩpũ búreco macũ ãñurẽ asiyáqui. Ñami macũ merẽã ãñurẽ bóequi. Ñocõãcã merẽã ãñurẽ bóecua. Ñocõã sícãrĩbíro bóericua.

⁴² Teerora wáacu diarira masãrẽcã. Diarigũre yaarĩ, cũũya õpũũ bóaadacu. Too síro apeõpũũ masããdacu. Tiiõpũũ diaricu sãa. ⁴³ Marĩ búri niirẽ õpũũrĩrẽ yaajãã. ãñurẽ õpũũrĩpe

masãadacu. Marĩ tutuhere õpũũrĩrẽ yaajãã. Tutuare õpũũrĩpe masãadacu. ⁴⁴ Marĩ atibúreco maquẽ õpũũrĩrẽ yaajãã. Æmũãse maquẽ õpũũrĩ tiiróbiro baurépe masãadacu. Atibúreco maquẽ õpũũrĩ cuorá, Æmũãse maquẽ õpũũrĩ cuoádacu.

⁴⁵ Cõãmacũye queti jóaripũpũ biiro jóanoã: “Cõãmacũ basocú niisuguerigu Adánrẽ catirére ticoyigu”,* jĩ jóanoã. Cristope Æmũãse macũ niijigũ, catiré petihére ticoqui. ⁴⁶ Cõãmacũ marĩrẽ Æmũãse maquẽ õpũũrĩrẽ ticosugueririgu niiwĩ. Atibúreco maquẽ õpũũrĩpere ticosuguerigu niiwĩ. Too síro Æmũãse maquẽ õpũũrĩrẽ ticoyũdaqui. ⁴⁷ Basocú niisuguerigu atibúreco macũ ditamena weenorigu niiwĩ. Cũũ siro macũpe Æmũãse macũ niĩ. ⁴⁸ Atibúreco macãrã ditamena tiinórigubiro õpũũcutiya. Æmũãsepe wáadarape too macũbiro õpũũcutiadacua. ⁴⁹ Marĩ ditamena weenorigubiro baux. Teerora sũcã too síropũ Æmũãse macũbiro bauádacu.

⁵⁰ Yáa wedera, ateré múãrẽ wededugaga: Marĩ ate õpũũrĩmena† Cõãmacũ Õpũ niirõpũ wáamasĩña maniã. Toopú niiré niirucujãadare niicu. Teero tiirá, bóaadare toopú cuomasĩña maniã. ⁵¹⁻⁵² Apeycãrẽ, too suguero macãrãpũ masĩña maniriguere wedeguda: Niipetira diaricua. Wãcũña manirõ, bibitarobiro, ángele cornetare putituri, marĩ wasojõãadacu. Tiwũ busari, diarira masãadacua; cúã masãrã, dianemoricua sáa. Teerora marĩcã wasoádacu. ⁵³ Cõãmacũ marĩye õpũũrĩ diaadare õpũũrĩrẽ wasogúdaqui, niirucujãadare õpũũrĩpe cuoró jĩigũ. ⁵⁴ Marĩ diaadare õpũũrĩrẽ niirucujãadare õpũũrĩpe wasorí, cũũye queti jóaripũ jĩrõbirora wáaadacu. Biiro jóanoã: “Marĩrẽ diari tiiré petiádacu”.‡ ⁵⁵ “Diarére cuinemoricu; marĩ dianemoricu. Booritanemoricu; marĩ catirucujãadacu”.§ ⁵⁶ Basocá ñañaré tiirá, diarére cui niicua. Moisére dutiré cũũrige jĩrõbirora ñañaré tiirá diaadacua. ⁵⁷ Teero niipacari, marĩ Õpũ Jesucristo tiirémãna marĩ dianemoricu sáa. Teero tiirá, Cõãmacũrẽ usenire ticoada.

⁵⁸ Teero tiirá, yáa wedera, padeorucujãña. Marĩ Õpũyere jõõpemãna nemorõ padenemoña. Múã ateré masĩã: Cũũyere padera, búri peti padeãmajãrã mee tiia.

16

Jerusalénpũ niyeru ticocoadare néõrige

¹ Niyeru néõre maquẽrẽ wedeguda. Múã ãpẽrã Jesuré padeorãre ticocoadara niyeru néõrã, yũũ Galacia macãrãrẽ dutirirobirora tiyá. Biiro jĩwũ: ² “Semanaĩcõrõ yeerisãri bureco niirĩ, múãcõrõ múã wapatáro jeatuaro péero merẽã

* 15:45 Génesis 2.7. † 15:50 Pecasãyemãna: carne y sangre. ‡ 15:54 Isaías

25.8. § 15:55 Oseas 13.14.

ĩñanoña”. Múã teero tiyúera, yuu jearipu, néõdugara tiirícu. ³ Yuu múã putopu jeagu, múã niyeru néõdriuguere múã beseriramenena Jerusalénpu ticocoguda. Sicapũ yuu jóaripũrẽ cúãmena ticocoguda: “Atipũ néewara Corinto macãrã beserira niĩya”, jĩgũda. ⁴ Yũre “wáaro booa” jĩĩtã, cúã yuumena wáaadacua.

Pablo “wáaguda” jĩ wãcũrigue

⁵ Macedonia ditapu wáasugueadacu. Too netõwágu, múã putu jeaguda. ⁶ Múãmena yoasãñurĩ niibocu. Apetó tiigú, niipetiro púuriro niirĩ, niidiojãbocu. Teero tiirã, múã yuu aperó wáadugari, yũre tiíapudacu. ⁷ Yuu múãrẽ bári peti iñanetõwadugariga. Teero tiigú, marĩ Òpũ boorí, yoari múãmena niigũdacu. ⁸ Año Éfesopu niigũdacu ména, tée Pentecostés bosebureco jearipu. ⁹ Ñorẽ pee paderé niĩã. Pau niĩya marĩ Òpũyere tũodugára. Teerora teeré cãmotáracã pau niĩya.

¹⁰ Timoteo múã putopu jeari, cũũrẽ ãñurõ bocaya. Múã teero tiirí, cũũ wãcũpatiro manirõ, bóaneõrõ manirõ niigũdaqui. Cũũ yuu tiiróbiro marĩ Òpũyere padei. ¹¹ Teero tiirã, múã cũũrẽ teero iñarijãña. Cũũ ãnopú atiadare maquẽrẽ tiípuya. Teero tiirí, cũũ useniremena yuu putopu atigũdaqui. Yuu ãpẽrã Jesuré padeorãmena cũũrẽ yuegu tiia.

¹² Apoloye maquẽrẽ wedeguda: Yuu Apolore bayiró peti múã putopu iñagũ wáadutimiwũ marĩya wederamena. Cũũ mecũtígãrẽ wáadugarii. Cũũrẽ basiori, wáagudaqui.

Ñũdutiyauponorigue

¹³ Múã ãñurõ tũomasĩ, niĩña. Padeodúrijãña. Cuiro manirõ niĩña. Cõãmacũ tutuaremena niĩña. ¹⁴ Niipetire apeyenórẽ tiirã, ãpẽrãrẽ maĩrémena tiiyã.

¹⁵ Yãa wedera, múã Estéfanaya wii macãrãye quetire masĩã: Cúã Acaya ditapure ãpẽrã suguero Jesuré padeosugúerira niĩya. Teero biiri cúã Jesuré padeorãre bayiró tiípura niĩya. ¹⁶ Teero tiirã, cúã tiiróbiro niirã múãrẽ dutiri, yũya. Teero biiri niipetira Jesuyere bayiró paderã múãrẽ dutiricãrẽ, yũya.

¹⁷ Estéfanas, Fortunato, Acaico ãnopú jearémena bayiró useniã. Cúã múã yũre tiíapuboriguere tiípuya. ¹⁸ Yũre wãcũtutuari tiiwã. Múãcãrẽ teerora tiijĩya. Teero tiirãnorẽ “ãñurõ tiirã tiĩya” jĩrõ booa.

¹⁹ Asia dita macãrã Jesuré padeorẽ põnarĩ macãrã múãrẽ ãñudutiya. Aquila, Priscila, teero biiri Jesuré padeorã cúãya wiipu neãrã múãrẽ bayiró ãñudutiya. ²⁰ Niipetira Jesuré padeorã múãrẽ ãñudutiya. Múã basiro cãmerĩ maĩrémena ãñudutiya.

²¹ Yuu Pablo ate niituredarire múãrẽ ãñudutire ticogu, yuu basiora jóaa.

²² Marĩ Õpũ Jesucristore maĩhẽgũnorẽ ñañarõ wáaaro. “Ûsã Õpũ, putuaatiya”.

²³ Jesucristo marĩ Õpũ múãrẽ añuré ticoaro. ²⁴ Múã niipetira Jesucristomena niirãrẽ bayiró maĩa. Teerora niirucujããrõ. Nocõrõrã jóaa.

CORINTO MACĀRĀRĒ Pablo p̄arí jóaripũ

Āñuduticorigue

¹ Y_{HH} Pablo, Timoteo marīya wedeg_umena múārē āñudutia. Y_{HH} Cōāmacū booró Jesucristoyere wededutigu beserigu niia. Y_{HH} atipūrē múārē Cōāmacūrē padeorí pōna macārā Corintop_u niirārē jóaa. Teero biiri niipetira Jesuré padeorá Acaya ditap_u niirācārē jóaa.

² Múārē Cōāmacū marī Pac_u, Jesucristo marī Ōpũ añurē ticoaro; añurō niirecutiri tiáro.

Pablo ñañarō netōrígue queti

³ Cōāmacū Jesucristo marī Ōpũ Pac_ure usenire ticoada. Cūūrā marīrē bóaneō ññaī. Marīrē wācūtutuari tiirucúí. ⁴ Ūsā ñañarō netōrécōrō ūsārē wācūtutuari tiii. Teero tiirá, ūsācā āpērā ñañarō netōrārē wācūtutuari tiimasīā. Ūsārē Cōāmacū wācūtutuari tiiróbirora cúārē wācūtutuari tiimasīā. ⁵ Cristo ñañarō netōrírobiro ūsācārē bayiró ñañarō netōré jeaa. Teerora sūcā ūsā Cristomena niirīcārē, ūsārē pee wācūtutuare jeaa. ⁶ Ūsā múārē wācūtutuari boorá, múārē netōrī boosārā, teero ñañarō netōpacára, nūcājāā. Cōāmacū ūsārē wācūtutuare ticorí, ūsācā múārē wācūtutuari tiíadacu. Múā wācūtutuara, múā ūsā tiiróbirora ñañarō netōrā, tutuaromena nūcājāādacu. ⁷ Múā ūsā tiiróbiro ñañarō netōrī, Cōāmacū múācārē wācūtutuari tiigúdaqui. Teero tiirá, “padeodúbocua” jīrō manirō múārē bayiró wācūria.

⁸ Yáa wedera, ūsārē Asia ditap_u wáariguere múārē masīrī boogá. Ūsā toopáre bayiró peti ñañarō netōwá. “Sīcārībírícu; diajōāādacu”, jīmiwū. ⁹ “Ūsārē sīāādacua”, jīi wācūmiwū. Teero wācūrā, ūsā basiro dee tii masīriw_u. Teero tiirá, Cōāmacū diarirare masōgúpere tiíapurere sāiwú. ¹⁰ “Ūsārē sīāādara tiíiya”, jīrī, Cōāmacū netōnéwī. Atitóre netōnérucujāi. “Too síropūcārē ūsārē ñañarō cúā tiidugári, netōnégūdaqui”, jīi padeóa. ¹¹ Cōāmacūrē múā ūsārē sāibosári, teero tiigúdaqui. Pa_u ūsārē sāibosári, Cōāmacū añurō ūsārē tiíapugúdaqui. Cūū teero tiirí ññarā, pa_u usenire ticoadacua.

Pablo Corintop_u wáariguere wederigue

¹² Ūsā ateré wācūrā, bayiró useniā: Atibárecop_ure basocáre tiidítóro manirō añurō tiirécutira niirucuw_u. Múā wa-toapūcārē teerora tiiwú. Teero tiirá, ūsā wapa cuohéra, añurō tūgueñaā. Ūsā basiro ūsā masīrémena teerē tiimasīria; Cōāmacū ūsārē añurō tiirémenape teerē tiimasīā. ¹³⁻¹⁴ Múārē

ũsã merẽã jóaria; tuomasĩreno díçure jóarucua. Múã péerogã tuomasĩrõbirora niipetirere añurõ tuomasĩpetiri boogã. Teero tiirá, marĩ Õpũ Jesús putuaatiri bareco jeari, múã ãsãmena useniãdacu; ãsãcã múãmena useniãdacu.

15 “Teero wáaadacu” jĩ wãcũgũ, múãrẽ ñagũ wáasuguedugamiwã. Múãrẽ usenirĩ tiidugágu, p̃harĩ múã putopu wáadugamiwã. 16 Macedonia ditapu wáagu, múãrẽ ññanetõwadugamiwã. Toopú jearigu, coeputúaatigu, múãrẽ ññacãmeputuaatidugamiwã. Too yũ jeari, múã yũ Judeapu wáaadare maquẽrẽ tiápuboju. 17 Yũ toopú wáaheri ññarã, “¿añurõ wãcũripacu, ‘wáaguda’ jĩ wedeseyiri?” ¿jĩgari múã? Múã yũre “atibáreco macãrãbirora ‘wáaguda’ jĩrigu niipacu, ‘wáaria’ jĩgũno niiqui” ¿jĩgari? 18 Niiria. Yũ Cõãmacũ diamacũ maquẽrẽ wedegũ wãmemena múãrẽ jĩã: Õsã múãrẽ wederere wasoria. 19 Jesucristo Cõãmacũ macũ wasoriqui. Yũ, Silvano, Timoteocãmena múãrẽ cũye quetire wedetoawũ. Cũ “tiigúda” jĩpacu, “tiiricu” jĩriyigu. Cũ jĩrẽ diamacũ maquẽ niã. 20 Niipetire Cõãmacũ “añurõ tiigúda” jĩrigue Jesucristo tiiriguemena yaponói. Teero tiirá, Cõãmacũrẽ usenire ticora, Jesucristo wãmemena “Cõãmacũ teerora tiáro” jĩã. 21 Cõãmacũrã ãsãrẽ, múãcãrẽ Cristore padeorucújãrĩ tiii. Cũrã marĩrẽ Cristomena niãdarare beserigu niiwĩ. 22 Marĩrẽ cũ põna wáari tiirigu niiwĩ. “Cũ põna niã” jĩrere masĩdutigu, Espiritu Santore marĩpũre ticodiocorigu niiwĩ. Espiritu Santore marĩrẽ ticojĩgũ, nemorõrã “ũmũãsepu marĩrẽ añurere ticogudaqui” jĩmasĩrĩ tiii.

23 “Yũ Corintopu wáaguda” jĩrigu niipacu, wáariwũ. “Yũ wáaheri, múãrẽ nemorõ añucu” jĩ wãcũwũ. Múãrẽ bobooro wáari ññadugahegu, wáariwũ. Cõãmacũ yũ teero wãcũriguere masĩqui. 24 Múãrẽ “biirope padeoyá” jĩgũ mee tiia. Múã añurõ padeóa. Múãrẽ añurõ useniremena niñemoãrõ jĩgũ, teero tiápudugaa.

2

1 Teero tiigũ, múãrẽ bóaneõrã niirĩ tiidugáhegu, wáariwũ sũcã. 2 Yũ múãrẽ bóaneõrã niirĩ tiirĩ, ¿noãpẽ yũre usenirĩ tiibógari? Yũ bóaneõrĩ tiirá yũre usenirĩ tiimasĩricua. 3 Teero tiigũ, toopú wáarono tiigũ, múãrẽ quẽnojeãdutigu jóawũ. Teeré jóagu, biiro wãcũwũ: Yũ máata wáaatã, múã yũre usenirĩ tiirõno tiirá, yũre wãcũpatigu niirĩ tiibócu. Yũ biiro wãcũã: Yũ useniremena jeari, múãcã usenibojĩyu. 4 Yũ tiipũrẽ jóagu, bayiró bóaneõremena, utirémema jóawũ. Múãrẽ bóaneõrã niãrõ jĩgũ mee jóawũ. Múãrẽ yũ mañetõrere masĩdutigu jóawũ.

Ññaré tiiriguere acabó dutirigue

⁵ Sīcū basocú múã watoapu niigú marĩrē bóaneōrã niirĩ tiirĩgu niiwĩ. Yũũ dícare teero tiirĩgu niiwĩ; múãcārē teerora tiirĩgu niiwĩ. Múã niipetirapure bóaneōrĩ tiirĩjĩyi. “Múã niipetirapure bayiró bóaneōrĩ tiirĩgu niiwĩ” jĩgũjã, jĩnemosãñu wedebocu. ⁶ Múã paũ “cũūrē biiro ñañarō tiáda” jĩ, tiitóayiro. Nocōrōrã ñañarō tiyá. ⁷ Ñañarō tiinemórōno tiirá, cũūrē acabóya. Cũūrē wácūtutuari tiyá. Múã teero tiihéri, cūũ bayiró bóaneōgũ wáaboqui. ⁸ Teero tiigú, múārē cũūrē maĩrere ñnodutía sũcã. ⁹ Yũũ múārē too sugueropure ate maquērē jóawũ: “¿Tee yũũ dutiriguere diamacúrã tiidugámĩ cúa?” jĩ masĩdugagu jóawũ. ¹⁰ Cūũ tiirĩguere múã acabóri, yũũcã acabóa. Yũũ wácũrĩ, yũũre ñañarō tiirĩjĩyi. Teero niipacari, múārē maĩgú, cũūrē acabóa. Diamacúrã Cristo ññacoropũ acabóa. ¹¹ Marĩ cũūrē acabóri, Satanás marĩrē netōnucãmasĩriqui. Cūũ tiirécũtirere marĩ ññurō masiã.

Pablo Troaspu wácũpatirigue

¹² Yũũ Troas macãpu Cristoye quetire buegu jeari, paũ cūũye quetire tũodugáwa. Marĩ Ōpũ cúārē tũodugári tiirĩgu niiwĩ. Teero tiigú, buemiwũ. ¹³ Yũũ Tito marĩya wedegure buajeáhegu, bayiró wácũpatiũ. Teero tiigú, cúārē “wáagu tiia” jĩ, Macedoniapu wáajõãwũ.

Cristomena ñañarere netōnucãrã niĩã

¹⁴ Cõãmacūrē usenire ticoa. Cũũrã Cristore ñañarere netōnucãrĩ tiirĩgu niiwĩ. Ūsã cūũmena niijĩrã, ñañarere netōnucãrãbiro niĩã. Sitiaãñũre niipetiropũ sesarobirora Cõãmacũ ūsãmena cūũye quetire niipetiropũ masĩpetijõãrĩ tiii. ¹⁵ Cristo paia tiirucúrobiro sitiaãñũremena Cõãmacūrē sóepeogũbiro tiiquí. Ūsã cūũye quetire wedera, sitiaãñũwarebiro niipetiropũ wáaa. Netōnénorira pũtopũ, pecamepũ wáaadara pũtopũcãrē cūũye queti jeaa. ¹⁶ Pecamepũ wáaadara “sitiaãñũre pũni niicu” jĩ wácũrãbiro ūsã wederere tũsaricua. Netōnénorirape ūsã wederere bayiró tũsacua; “catiré ticoré niĩã” jĩ wácũcua. Cõãmacũ tiiapuriatã, noãpé tee quetire wedemasĩña manibójĩyu. ¹⁷ Ūsã ãpẽrã tiiróbiro Cõãmacũye quetire wedera, wapasécãmesãria. Teero tiiróno tiirá, Cõãmacũ ticocorira Cristomena niijĩrã, Cõãmacũ ññacoropure cūũye quetire jĩdutoro manirõ wedea.

3

Mama netōnére quetire bueré

¹ Ūsã “Cõãmacũye quetire diamacúrã buea” jĩrã, ūsã basiropũ ūsãye maquērē ññurõ wedesera mee tiia. Ūsã basiropũ “diamacúrã buea ūsãjã” jĩria. Teero biiri “cúa diamacúrã bueeya” jĩripũrē ãpẽrã ūsãrē jóabosari booria. Múã teero jĩripũrē

ūsārē jóaricārē booría. Āpērājā teero jīrípūrē “jóabosaya” jī sāicúa; ūsāpeja sāiría. ²Múārā “cúā Cōāmacūyere añurō bueeya” jīrípūbiro niijārā tia ūsārē. Ūsā múārē “tiipūbirora niijārā tiíya” jī, añurō yeeripūnacutia. Niipetira múārē masīari siro, “Pablocā cúārē diamacūrā buejīya” jīcua ūsārē. ³Ūsā múārē bueri siro, múā niirecutiremena “Cristo jóaripū niijārā tia” jī ēñoā. Tiipūrē jóarigūmena jóaya maniwá; ūtāpīpure jóaya maniwá. Espíritu Santo múā wācūrēpure jóarigu niíwī. Múā wācūrēre wasorígu niíwī.

⁴Ūsā Cristomena niijārā, Cōāmacūrē bayiró padeojīrā, múārē “Cristo jóaripū niijārā tia” jīā. ⁵Apeyenó tiimasīrere “ūsā basiro masīwū” jīmasīña maniā. Niipetire ūsā tiimasīre Cōāmacū ticoré niā. ⁶Cōāmacū ūsārē basocāre buemasīrere ticorigū niíwī. Teero tiirā, mama netōnére quetire buea. Tee quetire basocāre buera, “ate jóariguere tiiyá” jī bueria; “Espíritu Santo boorépere tiiyá” jī buea. Dutiré jóariguere tiihéra pecamerū wáacua. Espíritu Santope catiré petihére ticogū nií.

⁷Cōāmacū Moisére cūū dutiré cūūriguere ticogū, ūtāpīpu jóayigu. Tee dutiré marī netōnucāre wapa siācōādutire niíyiro. Marīrē siācōādutire niipacaro, añunetōjōāre niíyiro; asibatéremena jeayiro. Moiséya diapóacā bayiró asibatéyiro. Teero tiirā, Israelya pōna macārā cūūya diapóare iñacōātumasīriyira. Jōōpemena cūū asibatére petiwáyiro. Tee dutiré añuré niíyiro. ⁸Toorá nemorō Espíritu Santo basocámēna niíādare quetipe añunemoā. ⁹Tee dutiré “basocá netōnucārārē ñañarō tiíadacu” jīrigue asibatéremena jeayiro; añunetōjōāre niíyiro. Toorá nemorō “Cōāmacū basocāre ‘añurārā niíya’ jī iñagūdaqui” jīré quetipe añunemoā. ¹⁰Tee añunemorere marī añurō iñarīpereja, tee dutiré añuré asibatéremena jearigūepe búri niíre pūwájāā sáa. ¹¹Tee dutiré añuré asibatéremena jearigūepe petiádare niíyiro. Añunemorepe petiríadare nií. Teero tiiró, tee dutiré nemorō añunetōnucā.

¹²Ūsā petiríadarere cotera, ūseniyuetoaa. Teero tiirā, diamacú, cuiro manirō wedea. ¹³Ūsā Moisés tiiróbiro tiiría. Cūūya diapóa asibatére “máata petiádacu” jīgū, suti caseromēna búatoyigū, Israelya pōna macārā tee petiwári iñarijāārō jīgū. ¹⁴Cúā tuoríyira. Atitócārē tee bucu dutirére bueri tuorá, tuoríya. Tiisuti caserora Cōāmacū asibatérere búatorobiro niitoaa cúārē. Teero tiirā, netōnére maquērē tuoríya. Jesuré padeorípereja, Cōāmacū cúārē tuorí tiiquí. ¹⁵Atitócārē Moisés jóariguere bueri tuorá, tuoríya. Cúā tuomasīre suti casero búatorobiro niijāā ména. ¹⁶Marī Ōpūrē padeogúno dícu tuoquí. Cōāmacū cūūrē tuorí tiiquí; tiicasero pādrōbiro wáacu

sũcã. ¹⁷ Marĩ Ôpũ, Espĩritu Santomena sĩcũrã niĩ. Teero tiirã, Espĩritu Santo marĩmena niirĩ, marĩ cãmotáro manirõ Jesumena ãñurõ niimasĩã. ¹⁸ Teero tiirã, marĩ niipetira dupupu búatori casero manirã niijĩrã, cũũ ãñurõ asibatérere ãñomasĩã.* Teero tiirã, jõõpemena cũũbiro wáara tia; cũũyere cõonemóã. Tee niĩã marĩ Ôpũ tiiré. Cũũrã, Espĩritu Santomena sĩcũrã niĩ.

4

¹ Cõãmacũ ãsãrẽ ãñurõ tiigũ, Jesuyé quetire wedeadarare cũũrigu niĩwĩ. Teero tiirã, wãcũtutuhera niiria. ² Bobooro tiiré, basocã ãñahẽrõpu ãñaré tiiré doo niĩã. Cõãmacũye quetire jĩditoremena wederia. Teero jĩrõno tiirã, tee quetire wasoró manirõ, diamacũ wedea. Teemena Cõãmacũ ãñacoropure ãsã wederé basocã “diamacũrã wedeeya” jĩ wãcũrĩ booa. ³ Basocãre netõnére quetire ãsã wederi, ãpẽrã cũũ wãcũrére búatonorirabiro niicua; tũoricua. Tee quetire tũohérano pecamepu wáadara niicua. ⁴ Cũũ padeohére wapa atibúreco macãrã õpũ Satanás cũũrẽ tũoñemasĩhẽrã wáari tiiquĩ. Teero tiirã, basocãre netõnére queti bóere niipacari, ãñomasĩricua. “Cristo ãñunetõjõãgũ Cõãmacũ niirére ãñojú niĩ” jĩrere tũomasĩricua. ⁵ ãsã basocãre wedera, “biro niĩã ãsãjã” jĩ wederia; “Jesucristo basocã Ôpũ niĩ” jĩrere wedea. ãsãyepereja wedera, “Jesuré maĩrémena múãrẽ padecotera niĩã” jĩ wedea. ⁶ Biro niĩã: Cõãmacũ basirora sicutopũ atibúreco naĩtĩãrõ niimiriguere bóeri tiirĩgu niĩwĩ. Teeré tiirĩburo cũũrã marĩye yeeripũnarĩpu bóeri tiirĩgu niĩwĩ. Teero tiirã, marĩ Cristore masĩrémena Cõãmacũ ãñurõ niirecutirere masĩã.

Marĩye õpũũrĩ mama õpũũrĩmena wasoádacu

⁷ ãsã Cõãmacũye queti wederã búri niirã niĩã. Diimena tiiréparũ wapapacãre posecutĩreparũbiro niĩã. Teero tiigũ, Cõãmacũ ãsã wederémena cũũ tutuarere ãñoquí. ãsã basiro tutuare cõoria. ⁸ Pee ãñarére netõpacãra, bayiró peti wãcũpatiria. Wãcũpatipacara, “¿deero wáadariye?” jĩria. ⁹ Basocã ãsãrẽ ãñarõ tiidũgãpacari, Cõãmacũ ãsãrẽ cõawarii. ãsãrẽ páanecõãcũpacara, sĩãriya. ¹⁰ ãsã noo wáaro Jesuré sĩãrĩborora ãsãcãrẽ sĩãjãmiwã. ãsã ãñarõ netõrĩra niipacara, catia. Teero tiigũ, Jesús cũũ catirére ãsãmena ãñoĩ. ¹¹ ãsã catiró jeatuario Jesuyé quetire wederé wapa sĩãrĩquio niĩã. Teemena Jesús ãsãye õpũũrĩ bóaadare õpũũrĩmena cũũ catirére ãñoĩ. ¹² ãsãpere sĩãrĩquio niĩã. Múãpe catiré petihére búaa.

¹³ Cõãmacũye queti jóaripũpu biro jóanoã: “Yũũ padeowã; teero tiigũ, wedesewũ”. Teerora jĩã ãsãcã: ãsã padeóa; teero

* 3:18 O “cũũ ãñurõ asibatérere ãñomasĩã”.

tiirá, wedesea. ¹⁴ ʒsã ateré masĩjĩrã, wedesea: Cõãmacũ Jesús marĩ ʒpũrẽ diarigũpũre masõrigũ niĩwĩ. Teero tiigũ, ʒsãcãrẽ cũũmena masõgũdaqui. ʒsãrẽ, múãrẽ sĩcãrõmẽna cũũ pũtopũ néewagũdaqui. ¹⁵ ʒsã múãye añũuré niĩadarere boosãrã, niĩpetire ʒsã ñañarõ netõrere nũcãjãã. Teemẽna ãpẽrãcã Cõãmacũ añũuré ticorẽre masĩjĩrã, cũũrẽ ʒsenire ticoadacua. Jõõpemena paũ peti cũũrẽ ʒsenire tico, “añũnetõjõãgũ niĩ” jĩnemoãdacua.

¹⁶ Teero tiirá, wãcũtutuarucujãã. Sotoápere bũtoá wáapacara, popeapũre búrecoricõrõ nemorõ tutuanemoã. ¹⁷ Biiro wãcũã: ʒsã atibúrecopũ ñañarõ netõré máata petiãdare niĩã. Tee ñañarõ netõré wapa apeyé nemorõ añũuré bũãadacu. Bayiró ʒseniremẽna cũũ pũtopũ niirucujããdacu. ¹⁸ ʒsãrẽ baurocã wáarere wãcũnũnũseria. Bauhérepere wãcũnũnũsea. Baurocã wáare petiãdacu. Bauhérepe niirucujããdacu.

5

¹ Marĩye ʒpũũrĩ muĩ wiseri marĩ niiré wiseribiro niĩã. Tee wiseri tiiróbiro marĩye ʒpũũrĩ bóaadacu. Cõãmacũpe ʒmũãsepũ añũuré wiseri petirĩadarere quẽnoyúetoaqui. Tee wiseri basocã tiirigue mee niicu. ² Ate diamacũrã niĩã: Marĩ ãnopũ niirã, ñañarõ tũgueñaã, ʒmũãse niirĩ wiipũ wáadũgara. ³ Tiiwĩ sutiró tiiróbiro cãmotãadacu, sutimanĩrãbiro niirijããrõ jĩrã. ⁴ Marĩ atibúrecopũre ate ʒpũũrĩmẽna ñañarõ netõã. Teero tiirá, ñañarõ tũgueñaã. Marĩye ʒpũũrĩrẽ cõãdũgara mee teero jĩã, ʒmũãsepũ niĩãdare ʒpũũrĩpere wasorĩ boorã. Tee niirucuari ʒpũũrĩ wasorĩ, bóaadari ʒpũũrĩ petiãdacu. ⁵ Cõãmacũrã marĩrẽ teero wáaadare quẽnoyúerigũ niĩwĩ. Cũũ marĩrẽ añũurõ tiĩadarere masĩsguedutigũ, Espĩritu Santore ticodiosũguerigũ niĩwĩ.

⁶ Teero tiirá, padeorucúa. Ateré masĩã: ʒsã ate ʒpũũrĩmẽna niirã, Cõãmacũmẽna niiria mẽna. ⁷ Cũũrẽ ññaripacara, cũũ jĩriguere padeonũnũsea; teemẽna niĩã. ⁸ Teero tiirá, ateré wãcũrã, padeóa: Ate ʒpũũrĩrẽ cõãjãdũgamiga, Cõãmacũmẽna niirã wáadũgara. Cũũmẽna niirĩ, nemorõ añũniãdacu. ⁹ Teero tiirá, ate ʒpũũrĩmẽna niirã, o niirucuari ʒpũũrĩmẽna niirãcã, Cõãmacũrẽ teorora ʒsenirĩ tiirucujãdũgaga. ¹⁰ Cristo wapa tiiãdari búreco jeari, marĩ niĩpetira toopũ niĩãdacu. Basocãcõrõrẽ marĩye ʒpũũrĩpũ tiiriguere Cristo masĩqui. Æpẽã añũurére ñeeãdacua; ãpẽãpẽ ñañarẽre ñeeãdacua.

Cõãmacũmẽna añũurõ niirecutire maquẽ

¹¹ ʒsã teeré masĩjĩrã, marĩ ʒpũrẽ quionĩremẽna ññarã, basocãre “ʒsã wederẽre diamacũ maquẽ niĩã” jĩ pãnarĩ tiia. Cõãmacũpe ʒsãrẽ masĩtoai. Múãcãrẽ teorora ʒsãrẽ masĩrĩ booa. ¹² ʒsã basiro ʒsãye maquẽrẽ añũurõ wedesera mee tiia sũcã.

Ƨsārē añurō masī, Ƨseniremena wācũārō jĩgũ, múārē jóaa. Teeré masīrã, ãpērã buerí basoca Ƨsārē ñañarō wedeseri, múã cũārē yũmasĩadacu. Cũã sotoá maquē dícu baurére wācũrã, yeeripũna maquērē wācũhērã niicua. ¹³ Múã Ƨsārē “mecũrã tĩĩya” jĩbocu. Ƨsãpe “Cõãmacũ booró tiirã tiia” jĩ yũadacu. Múã apetóre Ƨsārē “mecũriya” jĩbocu. Ƨsãpe “múã añurō niĩadarere boosãrã, teero tiia” jĩ yũadacu. ¹⁴ Cristo Ƨsārē maĩrĩ ññarã, cũ dutirére tiia. Ateré masĩnoã: Sĩcũ niipetirare diabosarigu niiwĩ. Teero tiirã, niipetira cãmena diarira tiiróbiro putuájĩyu. ¹⁵ Cristo niipetirare diabosarigu niiwĩ. Catiré petihéere Ƨorã cũã booró tiirĩjãārō jĩgũ, teero tiirigu niiwĩ. Cũã boorépere tiiaró jĩgũ, cũārē dia masãbosarigu niiwĩ. ¹⁶ Teero tiirã, Ƨsã basocãre ñña, wācũrã, atibúreco macãrã wācũrõbirora wācũria. Too sugueropure Ƨsã Cristore atibúreco macãrã wācũrõbirora wācũmiwã. Mecũtígãrē teero cũrē wācũria sãa. ¹⁷ Cristo cãmena niigũnorē cũ niirecutirere wasorĩ tiiquĩ. Cũã too suguero tiirĩguere tiinemórĩqui sãa; mama dícu niicu cũpũre.

¹⁸ Cõãmacũrã niipetirere teero wãari tiiquĩ. Cũũrã Cristo diariguemena Ƨsārē cãmena añurō niirecutiri tiirigu niiwĩ. Niipetirare teero niirĩ boogú, Ƨsārē cũũye quetire wededutigu cũũrigu niiwĩ. ¹⁹ Tee queti biiro niĩã: Cõãmacũ Cristo diariguemena atibúreco macãrãrē cãmena añurō niirecutiadarere cũũrigu niiwĩ. Cũã ñañaré tiirére petirĩ tiirigu niiwĩ. Niipetirare cãmena añurō niirecutiri boogú, Ƨsārē cũũye quetire wededutigu cũũrigu niiwĩ. ²⁰ Teero tiigú, Cõãmacũ Ƨsārē Cristore wasorã niĩārō jĩgũ, ticocorigu niiwĩ. Cõãmacũ Ƨsã wederémema basocãre boocói. Teero tiirã, Cristo wãmemena Cõãmacũmena basocãre añurō niirecutidutia. ²¹ Cristo péerogã ñañaré tiirĩpacari, Cõãmacũpe marĩ ñañaré tiiré wapa cũrē ñañaré tiirĩguero ñañarō netõrĩ tiirigu niiwĩ. Teero tiirĩguemena marĩ Cristomena niirĩ, Cõãmacũ marĩrē wapa Ƨohéare tiiróbiro ññaĩ.

6

¹ Ƨsã Cõãmacũyere padeapuri basoca niijĩrã, “cũũ múārē añurē tiorére teero ñnacõãrijãña” jĩã. ² Cõãmacũye queti jóaripũpu biiro jĩ jóanoã:

Cõãmacũ ateré jĩĩ:

“Yũ basocãre añurō tiirĩto niirĩ, mũũ sãĩrĩguere tuowã.

Yũ netõnéri bureco niirĩ, mũũrē tiiapuwũ”,*

jĩ jóanoã. Tuoyã. Mecũtígã cũ teero tiirĩto niĩã. Mecũtígã cũ netõnéri bureco niĩã.

* 6:2 Isaías 49.8.

³ Āpērārē ūsā Cōāmacūye paderére ñañarō wedeseri booríá. Teero tiirá, basocáre ñañaré tiiññoria, “Cōāmacūrē padeoríbocua” jīrā. ⁴ Biirope tiia: Niipetire ūsā tiirémena, ūsārē wáaremena “Cōāmacūye paderá niíā” jīrere ññoã. Ūsārē merēã wáari, nūcājāã; apeté bayiró ñañarō netōã; ūsārē apeyenó dūsaá; wisióre tūgueñaã; ⁵ ūsārē tānaāya; peresu wiipū sōnecoya; acaribítutire wáaa; bayiró padea; apetére cāniría; teero biiri juabóaa. ⁶ Āpērārē ñañarō tiiría; diamacú maquērē masiã; ūsārē merēã wáari, potocōrō manirō niíā; āpērārē bóaneō ññaã; Espiritu Santo tiiápuremena padea; āpērārē jīditorio manirō maíã; ⁷ diamacúrā wedea; Cōāmacū tutuarere cūoa. Ūsā Cōāmacūyere paderá surarabiro niíā. Ūsā wāmocutíre ūsā diamacú tiiré niíā. Teeména surara cāmerĩsīārā wáarabiro Cōāmacūyere wedera wáaa; ūsārē cāmotádugara ūsārē docacūmurĩ tiimasĩriya. ⁸ Āpērā ūsārē padeorémena ññaāya; āpērāpé padeoríya. Āpērā ūsārē aññurō wedeseya; āpērāpé ñañarō wedeseya. Ūsā diamacú maquērē wedepacari, āpērā ūsārē “jīditori basoca niíya” jī ññaāya. ⁹ Niipetira ūsārē masĩpacara, sīquērā ūsārē ññamasĩhērā tiiróbiro ññaāya. Apetére ūsārē sīādugápacari, niirucua. Cúã ūsārē ñañarō tiipacára, sīaríya. ¹⁰ Ūsā bóaneōpacara, ūsenirucujāã. Ūsā apeyenó cūorĩpacara, ūsā buerémena āpērārē pee cūorábiro niirĩ tiia. Apeyenó cūorĩpacara, niipetire cūorábiro niíā.

¹¹ Yáa wedera Corinto macārā, yayióro manirō múārē ūsā wācūrere wedepetijāã. Ūsā múārē bayiró maĩrere ññoã. ¹² Cāmerĩ maĩré manirĩ, múāye wapa niíā; ūsāpe múārē bayiró maĩmíã. ¹³ Sīcū cūū pōnarē wederobirora yūucā múārē wedegūda: Ūsā múārē diamacú maĩrōbirora múācā ūsārē maĩñá.

Marĩ Cōāmacūwiibiro niíā

¹⁴ Jesuré padeohéramena cāmeyiorijāña. Diamacú tiirá diamacú tihéramena niimasĩricua. Bóeropū niirā naĩñārōpū niirāmena niimasĩricua. ¹⁵ Cristocā Satanámena sīcārĩbíro wācūricua. Teerora sūcā padeogú, padeohégumena sīcārĩbíro wācūricua. ¹⁶ Cōāmacūwiipūre Cōāmacū dícure padeoró booa; weerirare padeoríjārō booa. Marĩpe Cōāmacū catirucugumena niijrā, Cōāmacūwiibiro niíā. Cūū basiro biiro jīrigū niíwĩ:

“Cúāmena niigūdacu; cúã watoapū cāmesāgūdacu.

Yūu cúã Ōpū niigūdacu; cúã yáara niíadacua.†

¹⁷ Teero tiirá, ñañarā pūtopū niimiārira witiwajōãña”, jīĩ marĩ Ōpū.

† 6:16 Levítico 26.1; Ezequiel 37.27.

“Niipetire ñañaré tiirére tiiríjãña.†

Teero tiirí, yuu múãrẽ ñeegũda.

18 Yuu múã Pacu niigũda;

múã yuu põna niiãdacu”, jĩĩ marĩ Òpũ tutuanetõjõãgũ. §

7

1 Teero tiirá, yáa wedera, yuu maĩrã, Cõamacũ “teero tiigũda” jĩiriguere masĩrã, niipetire marĩ ñañaré tiirére duujããda. Marĩye õpũũrĩrẽ ñañorére, marĩ wãcũrẽ ñañorére duuáda. Cõamacũrẽ quioníremena padeojĩrã, cãũ booré dícare tiáda.

Corinto macãrã wãcũre wasorígue

2 Ësãrẽ maĩñá. Sícãrĩ múãrẽ ñañarõ tiiríwu; múã padeorécãrẽ ñañoríwu; múãyere jĩĩditoremena néeríwu. 3 Yuu múãrẽ “wapa cuorá niĩya” jĩĩgũ mee tiia. Yuu too suguero jĩĩrirobirora múãrẽ maĩã. Teero tiirá, marĩ catira, sícãrõmèna niĩã. Diaracã, sícãrõmèna niirucudacu. 4 Yuu múã ãñurõ tiiré quetire tuogũ, “teerora tiirucúadacua” jĩĩ wãcũwũ. Æpèrãrẽ múã ãñurõ tiirére useniremena wedea. Teero tiigũ, ñañarõ netõpacá, wãcũtutua, bayiró useniã.

5 Macedoniapu coerí siro, ãsã yeerisãre buaríwu. Ësã noo wáaro ñañarõ netõwũ. Æpèrã ãsãmena cãmerĩ cúasodugawa. Múã ãsã buerirare wãcũgũ, bayiró wãcũpatiwu. 6 Cõamacũ bóaneõremena niirãrẽ wãcũtutuari tiigũpe Tito ãsã putopu jearémèna ãsãrẽ wãcũtutuari tiiwí. 7 Cãũ jearémèna dícu wãcũtutuariwu. Múã cãũrẽ wãcũtutuari tiiríguere tuorá, nemorõ wãcũtutuanemowũ. Múã yuure iñadugarere, múã wãcũpatiriguere, múã yuure wãcũrere wedewi. Teeré tuogũ, toorá nemorõ useninemowũ.

8 Yuu múã ñañaré tiirére múãrẽ jóaripũmena múãrẽ bóaneõrã niirĩ tiiwũ. Mecãtígãrẽ teeré wãcũpatiria. Too suguero “yuu jóaheri ãñunibojĩyu” jĩĩ wãcũmiwũ. Teeré mecãtígã wãcũria. Múãrẽ bóaneõrĩ tiipacá, yoari bóaneõrĩ tiiríjĩyu.

9 Mecãtígã yuu useniã. Múã bóaneõriguere wãcũgũ mee useniã. Múã bayiró bóaneõriguepe múãrẽ wãcũpati, wasorí tiiyíro. Teero tiigũ, useniã. Cõamacũ booróbirora múã ñañaré tiiríguere wãcũ, bóaneõyiro. Teero tiiró, ãsã múãrẽ jóacoripũ múãrẽ ñañarõ tiiríjĩyu. 10 Marĩ Cõamacũ booróbirora bóaneõrã, wãcũpati, wasoa. Teemèna netõnénoã. Too síro “ñañaré tiitú” jĩĩña maniã. Atibúreco macãrãpe cãũ ñañaré tiiríguemena bóaneõjãcua. Bóaneõpacara, pecameru wáacua. 11 Múãpe Cõamacũ tusaróbirora bóaneõrĩ, ate ãñuré putuáyiro: Múã watoapu wáariguere “quẽnoãda” jĩĩyiro; “too sugueropure

† 6:17 Isaías 52.11. § 6:18 2 Samuel 7.14; 1 Crónicas 17.13.

marĩ diamacú tiirĩjĩyu; mecătígã diamacú tiia sáa”, jĩyiro; múã watoapũ wáariguere múã yoari teero ñnariguere wãcũrã, cúayiro; “Cõãmacũ marĩrẽ ññarõ tiibóqui”, jĩ wãcũrã, cui-jõãyiro; yũũ múãrẽ ñnagũ wáari booáyiro; diamacú maquẽrẽ tiidugáayiro; “ññaré tiigũre diamacú ññarõ tiiadacu”, jĩyiro. Niipetire teero múã tiirémema múã wapa cuohérere ãñoýiro. ¹² Teero tiigũ, múãrẽ jóagu, ññaré tiirĩgũyere, teero biiri ññaré tiinógũye díçure wãcũriwũ. Múãye niĩadarere bayiró wãcũwũ. Múã Cõãmacũ ñnacorpũ ãsarẽ bayiró maĩã sáa. Teeré masĩdutigu múãrẽ jóawũ. ¹³ Teero tiirã, múã ãñurõ tiirémema ãsã wãcũtutuawũ.

Teero wãcũtutuara, Tito bayiró usenirĩ ñnarã, toorã nemorõ useninemowã. Múã niipetirapũra cũũrẽ ãñurõ tũgueñarĩ tiirĩra niiwũ. ¹⁴ Tito múã putopũ wáadari sũguero, yũũ múãmena usenirere cũũrẽ wedewũ. Cũũ toopú jeari, yũũ jĩrirobirora wáyiro. Niipetirere ãsã múãrẽ wederiguere diamacũrã wedewũ. Teerora ãsã Titore múãye maquẽrẽ wederiguesã diamacũrã niiwũ. ¹⁵ Múã cũũrẽ quioníremema bocayiro. Cũũ dutirere yũũyiro. Múã teero tiirĩguere wãcũgũ, múãrẽ nemorõ maĩnetõneĩ. ¹⁶ Yũũ múãrẽ padeóa; “ãñurõ tiiadacua” jĩĩgũ, bayiró useniã.

8

Ticodũgaro jeatuaro ticodutire

¹ Yáa wedera, ãsã ateré múãrẽ masĩrĩ boogã: Macedoniapũ Jesuré padeoré põnarĩ macãrãrẽ Cõãmacũ ãñurẽ ticorigũ ni-iwĩ. ² Cũã bayiró ññarõ netõpacára, diamacú tiirĩra niiwã. Teero ññarõ netõpacára, bayiró useniwã. Cũã bóaneõrã peti niipacara, pee apeyé cuorã tiiróbiro ãpẽrãrẽ ãñurõ tiiapuwa. ³ Cũã booró cúã cuoró jeatuaro cúã cuorere ticowa. Cũã “ticoada” jĩĩãriro nemorõ ticowa. Yũũ cúãrẽ teero tiirĩ ññawũ. ⁴ ãsarẽ sĩcãrĩ mee biiro jĩiwã: “Cõãmacũrẽ padeorã bóaneõrãrẽ ãsãcã niyerure ticoada”, jĩiwã. ⁵ Cũã ãsã wãcũriro nemorõ tiiwã. Cũã marĩ Òpũrẽ “mũũ booré díçure tiíada” jĩisũguewa. Too síro ãsarẽ “múã dutirere tiíada Cõãmacũ booróbirora” jĩiwã. ⁶ Teero tiirã, ãsã Titore múã putopũ wáadutia. Cũũ too sũguerorpũ múã puto niigũ, niyerure néõnucãyigũ. Teeré peotĩdutira cũũrẽ ticocoa. Teero tiirã, múã ãñurõ useniremena néõnucãriguere diamacú tii yaponóãdacu. ⁷ Múã niipetirere ãñurõ tiia: ãñurõ padeóa; Cõãmacũyere ãñurõ buea; teeré ãñurõ masĩã; useniremena ãñurõ tiia; ãsarẽ maĩã. Múã tee niipetirere ãñurõ tiiróbirora niyeru ticorécãrẽ teerora tiiyã.

⁸ Teeré jĩĩgũ, múãrẽ dutiré peti tiiróbiro jĩĩgũ mee tiia. Yũũ múãrẽ “apemacãrĩ macãrã useniremena niyeru néõtoawa,

āpērārē tiiápura” jĩ wedegu, ateré masĩdugaga: “¿Múãcã bóaneōrārē maĩrere ãñoadari cúãrē tiiápuremena?”⁹ Marĩ Ōpũ Jesucristo marĩrē ãñurō tiirĩguere múã masĩã: Cũũ niipetire cuogú niipacu, marĩye ãñurē niĩadarere boosãgũ, bóaneōgũbiro wáarigu niĩwĩ. Cũũ bóaneōgũ wáariguemena marĩpere pee cuorábiro wáari tiirĩgu niĩwĩ.

¹⁰ Múãrē ãñurō niirĩ boogú, yũũ wãcũrere múãrē jĩgũda. Biiro niĩã: Iicãmamena múã apemacã macãrã suguero niyeru néõncãrira niĩwũ. Teeré néõrã, ũseniremena néõrira niĩwũ. ¹¹ Teero tiirã, múã tiinucãrirobirora tii yaponóña. Múã ũseniremena “ticoada” jĩrirobirora teerora tii yaponóña. Múã ticodugaro jeatuario ticoya. ¹² Marĩ diamacũrã ticodugari, marĩ ticodugaro jeatuario ticori, Cõamacũ teeména ũseniqui. Marĩ cuohérere Cõamacũ sãĩríqui.

¹³ Múã āpērārē tiiápujĩrã, múãpere cuohéra putuári booríã. ¹⁴ Sĩcãrĩbíro cuorí booa. Mecũtigã múã cuorémene cúã boorere tiiápua. Too síropũ cúãcã cúã cuorémene múã boorere tiiápuadacu. Teero tiirã, sĩcãrĩbíro cuoádacu. ¹⁵ Tee Cõamacũye jóaripũpũ biiro jóanoã: “Pee seerĩgucã cuonetõriwi; péerogã seerĩgucãrē dũsaríwũ”,* jĩ jóanoã.

Tito cũũ menamacãrãmena Corintopũ wáaadare

¹⁶ Yũũ múãye maquērē wãcũã. Yũũ wãcũrõbirora Titocãrē Cõamacũ wãcũrĩ tiiyĩgu. Teero tiigú, Cõamacũrē ũsenire ticoa. ¹⁷ Yũũ Titore “Corinto macãrãrē ñagũ wáaya” jĩrĩ, máata yũũwĩ. Mecũtigãrē cũũ múãrē ñadugajĩgũ, cũũ ãñurō tũsarómena múã pũtopũ wáagũdaqui. ¹⁸ Titomena ãpĩ tico-coadacu. Cũũ marĩya wedegu niĩ. Niipetira Jesuré padeoré põnarĩ macãrã cúãrē biiro wedeseya: “Cũũ Jesuyé quetire ãñurō wedei”, jĩĩya. ¹⁹ Apeyecãrē, Jesuré padeoré põnarĩ macãrã cúãrē beserira niĩwã, ũsãmena niyeru néõriguere néewadutira. ũsã bóaneōrãrē niyerure ticora, marĩ Ōpũrē ãñurō wedesedutira, teero ticoa. Teero biiri ũsã ũseniremena tiiápudugarere ãñorã, teero tiia. ²⁰ ũsã pairó niyeru néõriguere néewara, basocã ũsãrē “niyeru tiidióĩyu” jĩrĩ booríã. ²¹ Teero tiirã, ũsã marĩ Ōpũ, teero biiri basocã ñacoropure diamacũ tiidugãã.

²² Cúãmena ãpĩ marĩya wedegucãrē ticoconemoã. Cũũ bayiró tiiápudugarere ũsãrē naĩrõ ãñowĩ. Mecũtigãrē múãrē “cúã diamacũrã tiiádacu” jĩgũ, nemorõ tiiápudugai. ²³ Titoye maquērē ãpērã sãĩñárĩ, biiro jĩĩña: “Pablo menamacũ cũũmena padegú ũsãrē tiiápugu niĩ”, jĩĩña. Āpērã pũarãrē sãĩñárĩpereja, biiro jĩĩña: “Jesuré padeoré põnarĩ macãrã cúã ticocorira niĩya.

* 8:15 Éxodo 16.18.

Cúã tiirémēna Cristore ãñurõ wedeseri tiíya”, jĩña. ²⁴ Teero tiirá, maĩrémēna cúãrē bocaya. Múã teero tiirí, Jesuré padeoré põnarĩ macārã múã maĩrére t̃oádacua. Ʋsã cúãrē biiro jĩwũ: “Corinto macārã basocáre ãñurõ bocaaya”, jĩwũ. Múã teero tiirí t̃orá, cúã Ʋsã jĩriguere “diamacúrã niĩayu” jĩãdacua.

9

Niyeru néõre

¹ Múã niyeru néõrere Jesuré padeoráre ticoadare maquẽrẽ jóanemoria; múã masĩtoaa. ² Ʋ_{HH} múã tiápuɗugarere masĩtoaa. Ʋseniremena Macedonia macārãrẽ biiro wedea: “Icũmamēna Acaya* dita macārã ‘tiápuada’ jĩnucãwã”, jĩ wedea. Teeré t̃orá, pa_H Macedonia macārã “Ʋsãcã tiápuada” jĩwã. ³ Teero niipacari, Titore cũ menamacārãmena múã p̃topu ticooguda. Ʋ_{HH} Macedonia macārãrẽ jĩriguere diamacú wáari booa. Ʋ_{HH} “Corinto macārã niyeru néõ, c̃oyúeadacua” jĩwũ. ⁴ Apetó Ʋ_{HH} múã p̃topu wáari, Macedonia macārã Ʋ_{HH}mena wáabocua. Ʋsã toopá jeara, múã niyeru néõhērã niirĩ buajeáɗugariga. Ʋ_{HH} “cúã néõtoajĩya” jĩrigue wapa bayiró bobooro wáabocu. Múãcã teerora bobobócu. ⁵ Teero tiigú, Ʋ_{HH} biiro wãcũã: Ʋ_{HH} múã p̃topu wáaadari suguero, Titocãrẽ wáadutia. Cúã múã “ticoada” jĩ néõrere quẽnosuguéadacua. Cúã teero tiirí, Ʋsã jeadari suguero, múã cuotóaadacu. Teero tiirá, ãpērã múãrẽ “ticoya” jĩripacari, múã wãcũrõ ticoadacu.

⁶ Múã ateré wãcũña: Oterí basocu péerogã oteri, péerogã ɗucacutiri ññaqui. Pee oterigupeja pee ɗucacutiri ññaqui. ⁷ Marĩ “nocõrõ ticoguda” jĩ t̃agueñarõcõrõ ticoro booa. Marĩ ticodugahera, o ãpērã ticoɗutiri ññañarõ t̃agueñarã, ticorijãrõ booa. Ʋseniremena ticoráre Cõãmacũ maĩquí. ⁸ Cõãmacũ niipetire ãñuré múãrẽ ticonemomasĩ. Cũ teero tiirí, múãrẽ ɗusariadacu. Múãrẽ ticorémēna múãpe ãpērãrẽ tiápumasĩadacu. ⁹ Tee Cõãmacũye queti jóaripũpũ biiro jóanoã:

Ññugú bóaneõrãrẽ ãñurõ ticoqui.

Teero tiiró, cũ ãñurõ tiiré niirucujãadacu,† jĩ jóanoã. ¹⁰ Cõãmacũrã niĩ oteréperire ticogú, teero biiri yaarére ticogú. Tee tiiróbiro cũrã múãcãrẽ niipetire múã cuóadarere ticogudaqui. Oteréperi wii ɗucacutirobiro múã cuorére nemorõ wáari tiigúdaqui. Teemēna múã ãpērãrẽ ãñurõ tiápumasĩadacu. ¹¹ Teero tiirá, pee cuojĩrã, ãpērãrẽ tiápuadacu. Múã ticorére Ʋsã ticobosari, tee niyerure ñeerã Cõãmacũrẽ Ʋsenire ticoadacua. ¹² Múã Cõãmacũrẽ padeorá bóaneõrãrẽ tiápura, cúãrẽ ɗusaré dícuere ticora mee tiia;

* 9:2 Corinto Acaya ditapu niiyiro. † 9:9 Salmo 112.9.

Cõamacũcãrẽ usenire ticora tiia. ¹³ Múã cúãrẽ tiípuremena múã Cristoyere padeorére, cũrẽ yũrere ãñoã. Cúã teeré ñnarã, Cõamacũrẽ usenire ticoadacua. Teero biiri múã cúãrẽ, niipetirare tiípuri ñnarã, teeré tiíadacua. ¹⁴ Cúãcã Cõamacũ múãrẽ ãñurõ tiirére ñnarã, bayiró maĩrémena Cõamacũrẽ múãye niĩadarere sãibosáadacua. ¹⁵ Cũũ marĩrẽ ticorigue ãñunetõjõãre niĩã. Tee ãñunetõjõãre dee jĩ wedesemasĩña maniã. Teero tiirã, Cõamacũrẽ usenire ticoada.

10

Pablo “apóstol niĩã” jĩ wederigüe

¹ Yũũ Pablo múãrẽ tiidutíguda. Yũũrã niĩã basocá biiro jĩ wãcũnorigu: “Cũũ marĩmena niigũ, búri niigũbiro wedesei; marĩrẽ jóagupe, tutuaromena jóai”, jĩcua. Múã Cristo niirecutirere masĩã; cũũ bóaneõ ñnarémena tiidutíyigu. ² Teero tiigú, yũũ cũũ tiiróbiro niidugagu, ateré múãrẽ tiidutía: Yũũ múã pũtopũ jeari, múã síquẽrãmena tutuaromena wedeseri tiiríjãña. Síquẽrã múã menamacãrã ãsãrẽ biiro jĩãyira: “Cúã atibúreco macãrã tiiróbiro Cõamacũ booré tiirícua”, jĩãyira. Yũũ teero jĩrãnorẽ diamacúrã tutuaromena wedeseguda. ³ Ûsã atibúrecomũ niipacara, atibúreco macãrãbiro cãmerĩquẽria; Cõamacũ wãmocutíre ticorémenape cãmerĩquẽã. ⁴ Ûsã wãmocutíre atibúreco maquẽ mee niĩã; ãmũãse maquẽ, Cõamacũ tutuare cũorépe niĩã. Teeména ñañaré tutuarere docacũmurí tiia. ⁵ Cõamacũ wãmocutíremena basocá cúã wãcũrémene buerére diocóã. Cúã wederémene múãrẽ pãnarí tiidugácu; múã Cõamacũrẽ masĩrĩ boorícua. Ûsã cúã buerére diocóari siro, Jesús boorépere cúãrẽ tiidutía. ⁶ Múã Cristo dutirére ãñurõ yũũri ññaãri siro, ãsã biiro tiimasĩãdacu: Niipetira netõncãrãrẽ ñañarõ tiíadacu.

⁷ Múã sotoá maquẽ dícuere ññaã. “Cristomena niĩã” jĩgãno ateré masĩrõ booa: Cũũ diamacú Cristomena niigũ, “Pabloã Cristomenarã niĩya” jĩ masĩgũdaqui. ⁸ Yũũ múãrẽ wedegu, ãsã dutirére “jĩnemosãñu wedetu” jĩpacũ, boboría. Marí Opũ ãsãrẽ tee dutirére ticorigu niiwĩ, múã cũrẽ padeonemóãrõ jĩgũ. Múã padeorére ññoãrõ jĩgũ mee tee dutirére ticorigu niiwĩ. ⁹ Yũũ jóarepũrĩmena múãrẽ ucúadutigu mee jóaa. ¹⁰ Æpẽrã yũũre biiro jĩcua: “Cũũ jóare bayiró tutuaremena dutia. Cũũ baurocápereja tutuhegũbiro bauwí. Cũũ wedeserecãrẽ bayiró tũsaya maniã”, jĩcua. ¹¹ Yũũre teero jĩrãno ateré masĩrõ booa: Ûsã yoaropũ niirã jóacorirobirora múã pũtopũ jearacã, teerora tutuaromena wedeseadacu.

12 Siquerã múã watoapu niirã cúã basiro câmerĩ padeorã biiro jĩcua: “Marĩpeja añurõ tiia”, jĩ câmerĩ wedese-cua. Teero jĩ wedesepacara, masĩricua. Usãpe cúã ti-iróbiro ùsã añurõ tiirére péerogã wedeseñaria; yuu tiiré cúã tiirémèna queodugária. 13 Usã tiiriguere jĩnemosãñu wede-ria. Cõamacũ ùsãrẽ Cristoye quetire wededutirigu niiwĩ. Cũũ tiidutire díçure tiia. Cũũrã ùsãrẽ múã putopucãrẽ tee que-tire wededutirigu niiwĩ. 14 Teero tiirã, múã putopu wáara, Cõamacũ wáadutiheropu wáara mee tiia. Múãmena niisuguewu. Usãrã múãrẽ añurẽ “Cristo basocãre netõnéi” jĩrẽ quetire wedesuguewu. 15 Usãrẽ Cõamacũ wededutigũ cũũriro jeatuaro wedea. Apẽrã tiiriguepure “yuu tiirigue niia” jĩria. Teero jĩrõno tiirã, múãrẽ padeonemórĩ tiidugáa. Múã padeonemórĩ ñnarã, ùsã múãrẽ nemorõ buemasã. Cõamacũ ùsãrẽ cũũriro jeatuaro bueadacu. 16 Too síro múã nemorõ niiré macãrĩpu Jesuyé quetire wedeguda. Cũũye quetire wedeya maniré macãrĩpu wáadugaga. Apẽrã cúã paderiguepure “yuu paderé niia” jĩdugahegu, teero tiidugáa.

17 Cõamacũye queti jóaripũpu ateré jóanoã: “Yuuja añunetõjõãgũ niia; biiro tiigáno niia” jĩdugagano jĩrijãrõ booa. Biirope jĩrõ booa: ‘Marĩ Opã añunetõjõãgũ niia; biiro tiirigu niiwĩ, jĩrõ booa’, * jĩ jóanoã. 18 Sicũ cũũ basiro wedese-gu “yuu añurõ tiia” jĩgúrẽ “cũũ añugú niia” jĩmasiña maniã. Marĩ Opã sicũnorẽ “añugú niia” jĩrĩ, añugú peti niia.

11

Pablo jĩditori buerĩ basocare jĩrrique

1 Mecütigã múãrẽ yéequerẽ wededugaripacu, wedeguda. Yéequerẽ wedegu, jĩãmagũ tiiróbiro tagueñaã. Yuu jóarere páasutiro manirõ bueri boogá. 2 Cõamacũ cũũ põnarẽ apĩrẽ padeorĩ boorĩqui. Cũũ múãrẽ doerobirora yuucã múãrẽ doea. Múã yuu Cristoyere wederi tãorã, padeowã. Teero tiigú, Cristo múã manũ niigũdubiro niia. Múã sicõ numiõ manũcutigodo tiiróbiro niia. Sicõ numiõrẽ ññaré manigõrẽ wiyagũdubiro múãrẽ wiyadugáa. 3 Teero wiyadugápacu, Evare wáarobirora múãcãrẽ “wábocu” jĩgũ, bayiró wãcũã. Pĩno añurõ cũũ jĩditomeniremena coore jĩcõãsãyigu. Apẽrã cũũbiro jĩditora, múã “Cristo booré díçure diamacũ tiáda” jĩ wãcũrere wasorĩ tiibócu. 4 Múã biiro tiiaiyiro: Apẽrã múãrẽ buera jeari, merẽã wedepacari, múã añurõ tãousénicu. Cũãpe ùsã Jesuyere dia-macũ wederobirora wedericua. Espiritu Santoyere merẽã

* 10:17 Jeremías 9.4.

bueri, cúa buerére ñeeãyiyo. Cõamacũ basocáre netõnére que-tire cúa bueri, merẽã niipacari, múã añurõ tucú. ⁵ Múãrẽ buerá Jesús cãũyere wededutigũ beserira nemorõ tãgueñacua. Yũpe “cúa docapũ niiã” jĩ tãgueñaria. ⁶ Yũ añurõ wedeseri basocũ tiiróbiro wederipacũ, Cõamacũyepere añurõ masiã. Tee masĩrére niipetire yũ tiirémema múãrẽ ãñoãwã.

⁷ Yũ Cõamacũyere basocáre netõnére quetire wederé wapa múãrẽ wapaséhegũ, ¿ñañarõ tiirí? Búri niigúbiro pade, wapa-tá, yaawũ múãrẽ netõnére maquẽrẽ boosãgũ. ⁸ Yũ múãrẽ tiipugũ, ãpẽrã Jesuré padeorẽ põnarĩ macãrã yũre niyeru tic-ocorira niwã. Yũ teeré ñeegũ, cúaũye niyerure néedũogũbiro tãgueñawã. ⁹ Yũ múãmema niigũ, apeyenó dũsarĩ ñagũ, sícũrẽ potocõriwũ. Marĩya wedera Macedonia macãrã jeara, yũre dũsarénorẽ ticowa. Teero tiigú, múãrẽ sãĩ potocõriwũ. Teerora yapacutĩjãgũda. ¹⁰ Yũ diamacãrã Cristoye maquẽrẽ masiã. Teeré masĩrõbirora atecãrẽ masiã: Yũ bueré wapa apeyenó sãĩricu; sícũ Acaya dita macũ “Pablo cãũ bueré wapa wapaséi” jĩmasĩriqui. ¹¹ ¿Deero tiigú biiro wedesegari yũ? ¿Múãrẽ maĩhẽgũ teero jĩgarite? Niiria. Yũ múãrẽ maĩrére Cõamacũ masĩqui.

¹² Yũpeja yũ tiirucúrobirora tiirucúgũda. ãpẽrãpẽja yũ tiiróbiro “tiirã tia” jĩmicua. Teero tiirícua. Cúa bueré wapa-re wapasécua; yũpe wapaséria. Teero tiirã, cúa “ãpẽrã Jesús beserira tiiróbiro tia” jĩmasĩricua. ¹³ Cúa “Jesús cãũyere wededutigũ beserira niiã” jĩrã, teero jĩãmajãrã tiĩya. Cúa tiiditóra niĩya. Sotoá dícu Jesús beserira tiiróbiro bauúya. ¹⁴ Teero tiiré wisióricu. Satanácã teerora tiimasĩqui. Apetó cãũ ángele añugúbiro, asibatégũbiro baugú wãaquí. ¹⁵ Teero tiirã, cãũrẽ padecoteracã cãũ tiiróbiro tiicúa. Sotoá dícu añurẽ tiirãbiro baucúa. Cúaẽpeja cúa ñañaré tiiré wapa pecamepũ yapacutidiaadacua.

Pablo ñañarõ netõríque

¹⁶ Yũ too suguero jóarirobirora múãrẽ jóanemogũda. Yee maquẽrẽ wededũgaripacũ, wedegũda. Teeré yũ wederĩ, “¿apeyé cãũye maquẽ dícu-re wedejĩgũ, mecũgú tiirí?” jĩ wãcũrijãña. Teero wãcũrãpeja, “cãũ booró wedejããrõ” jĩña ména. ãpẽrã cãũye maquẽcãrẽ bayiró wedecua, múãrẽ padeoáro jĩrã. Teero tiigú, yũcã yũ tiiríguere péero wedegũda. ¹⁷ Marĩ Õpũ teenórẽ wededutiririgũ niimiwĩ. Teero tiigú, “mecũrĩ basocũbiro wedegũda” jĩã. ¹⁸ Paũ múãrẽ buerá noo booró cúa basiro dícu añurõ wedeseya. Cúa teero tiirí, yũcã yũ basiro añurõ wedesegũda. ¹⁹ Múã “masĩnetõrã niã” jĩ wãcũrã niipacara, mecũrĩ basoca wedeseri, añurõ

useniremena ꝛꝛcãjãmasĩcu. ²⁰ Biiro tiirácãrẽ ꝛꝛcãjããyiro: Múãrẽ dutiaperare, múãyere néerãrẽ, múãrẽ dutirãbiro tiíaperare, múã nemorõ ꝛꝛꝛtĩ macãrãbiro múãrẽ tiirãre, múãrẽ diarópõꝛ ꝛꝛãracãrẽ ꝛꝛcãjããyiro. ²¹ ¿Ãñujãĩ múãrẽ cúã teero tiiri? Acuêi, ¿cúã tutuanetõjõãrã niĩ? Æsãpe cúãbiro tutuaria. Teero tiirá, cúãbiro ñãñarõ tiiría.

Cúã “biiro biia ãsãjã” jĩĩ ãñurõ wedecua. Teero tiigú, ꝛꝛꝛcã cúãbirora yéẽ maquẽrẽ wedeguda, wededugãripacu. ²² Cúã “hebreoa niã” jĩĩcuã. ꝛꝛꝛcã cãũrã niã. Cúã “Israelya põna macãrã niã” jĩĩcuã. ꝛꝛꝛcã cãũrã niã. Cúã “Abraham pãrãmerã niĩꝛꝛꝛsera niã” jĩĩcuã. ꝛꝛꝛcã cãũrã niã. ²³ Cúã “Cristore padecotera niã” jĩĩcuã. ꝛꝛꝛpeja cúã nemorõ cãũrẽ padecotegũ niã. ꝛꝛꝛ teero jĩĩgũ, wedeseãmagũbiro wedesea. ꝛꝛꝛ cúã nemorõ padenetõꝛcãwũ. Cúã nemorõ peresuwiseripũ sõneconowũ. ꝛꝛꝛre cúã nemorõ tãnawã. Pee sãĩrĩquioro niĩwũ. ²⁴ Judíõa sicamoquẽñe ꝛꝛꝛre ñeenõcõjĩrã, wecu casero-damena tãnawã. Cúã ꝛꝛꝛre tãnarécõrõ treinta y nueve tãnawã. ²⁵ Ìtĩãrĩ yucmẽna ꝛꝛꝛre páawa. Sĩcãrĩ ãtãperimena ꝛꝛꝛre déewa. Ìtĩãrĩ ãsã wãari, doorĩwũ duadiawũ. Sĩcãrĩ duagũ, sicañami, sicabũreco tiimaarũre pasawũ. ²⁶ Pee wãanetõwũ. Díare tĩãwagũ, duariquioro netõwũ. Yaarĩ basoca watoa, yãa wedera judíõa ꝛꝛꝛtopũ, judíõa niĩhẽrã ꝛꝛꝛtopũ quiorẽmena wãanetõwũ. Teero biiri macãꝛũre, basocã manirõꝛũre, díã pairĩmaarũre quiorẽmena cãmesãwũ. “Jesuré padeorã niã” jĩĩditori basocã watoarũcãrẽ quiorẽmena cãmesãwũ. ²⁷ ꝛꝛꝛ padegũ, ñãñarõ netõwũ. Pee ñamirĩ cãnirĩwũ. Juabõawũ. Oco sĩnidugãwũ. Pee betiwũ. ꝛꝛꝛũãbuawũ. Apetõre ꝛꝛꝛre suti maniwũ.

²⁸ Apeyeréja, bãrecoricõrõ ꝛꝛꝛ niipetiro macãrãrẽ Jesuré padeorẽ põnarĩ macãrãrẽ bayirõ wãcũã. ²⁹ Tutuhegũno niirĩ, ꝛꝛꝛcã cúãbirora tutuhegũ tũgueñaarua. Sĩcũrẽ ãpẽrã ñãñaré tiidutĩri, cãũ ñãñaré tiirĩ, ꝛꝛꝛ ñãñaré tiidutĩramena cúaa. ³⁰ Yéẽ maquẽrẽ wedegũ, “biiro tiigúno niã ꝛꝛꝛja” jĩĩria. Teero jĩĩrõno tiigú, “ꝛꝛꝛ tutuhegũ niã” jĩĩã. ³¹ Cõãmacũ marĩ Òpũ Jesús Pacũ ꝛꝛꝛ wederere “jĩĩditogũ mee tiĩ” jĩĩmasĩqui. Cãũrẽna usenire ticorucujãrõ booa. ³² ꝛꝛꝛ Damascõꝛ niirĩ, tiimacã dutigú ꝛꝛꝛre ñeedugagũ, biiro tiirĩgũ niĩwĩ: Tiimacã witiware soperipãre surarare cãũrigũ niĩwĩ cotedutigũ. Cãũ tiidita õpũ Aretas wãmecutigũ doca macũ niĩwĩ. ³³ ꝛꝛꝛ menamacãrãpe ꝛꝛꝛre biiro tiiwã: Piimena tiimacã sãnirõ macã sopegãꝛũ duũũũsediocowa. Teero tiigú, ꝛꝛꝛ cúãrẽ ñeõrĩwũ.

Pablo quēēřpũ tiiróbiro ñnarigue

¹ Yée maquērē wededũgaripacari, múã yũre wederi tiia sũcã. Yée maquērē yũ basiro ãñurõ wederi, múãrē tiiapuria. Teero biipacu, marĩ Ōpũ quēēřpũre tiiróbiro yũre ãñoríguere wedegũda. ² Cristore padeorĩ siro, biiro wáawũ: Quēēřpũre tiiróbiro Cõãmacũ yũre cũ pũtopũ néemũãwawi. Teeré yũ ñnari siro, catorce cũmarĩ netõã. Yáa õpũũmena o yeeripũnamena dícu wáagu wáajĩyu; masĩriga. Cõãmacũ dícu masĩqui. ³⁻⁴ Ateré masĩã: Cõãmacũ ãmũãsepu Paraíso wãmecũtiropũ yũre néenjeawi. Yáa õpũũmena o yeeripũnamena dícu néewagu néewajĩyi; masĩriga. Cõãmacũ sícũrã masĩqui. Yũ toopũ niigũ, basocãre wedemasĩña manirere wedeseri tũowũ. Yũ toopũ tuorígue basocãre wededutire mee niiwũ. ⁵ Yũre toopũ néewariguere ãñurõ wedegũda. Yũ ãñurõ tiiríguerepereja wederia. Yũ “basocũ dícu niijĩgũ, tutuhegu, ññarõ netõã” jĩrere ãñurõ wedegũda. ⁶ Teero jĩpacu, yũ basiro ãñurõ wedesedũgagu, wedesemasĩã. Diamacũ maquērē wedeseri, “mecũrĩ basocu niĩ” jĩmasĩriya. Yée maquērē wedesemasĩpacu, wedeseria. Yũ basiro yũ ãñurõ wedeseremena yũre padeorĩ boorĩa. Yũ tiirere ñnatoarapu, yũ wederere tuotóarapu, padeorĩ booa.

⁷ Cõãmacũ yũre ãñorígue ãñurẽ peti niiwũ. Yũ teeré wãcũgũ, yũ basiro “ãñugũ niĩã” jĩrĩquio niiwũ. Teero tiigũ, Cõãmacũ yũre teero wãcũrĩ jĩgũ, biiro tiiwĩ: Satanás yáa õpũũrẽ pũnirõ tiirĩ, teero ññajãrigu niiwĩ. Tee pũnirẽ potaga sããwarobiro pũniã. ⁸ Itĩãrĩ yũ marĩ Ōpũrẽ “tee pũnirere netõneña” jĩ sãimíwũ. ⁹ Cũũpe yũre ateré jĩwĩ: “Yũ mũũrẽ ãñurõ tiia. Teero tiiró, mũũrẽ apeyenó dusarĩa. Basocã tutuhera niirĩ, yũ tutuarere nemorõ ãñomasĩã”, jĩwĩ. Teero tiigũ, yũ tutuhegu niirẽmena useniã. Yũ tutuheremena Cristo cũ tutuarere ãñurõ ãñõĩ. ¹⁰ Teero tiigũ, yũ tutuhegu niirere useniremena nucãjãã. Yũ Cristore padeorẽ wapa ãpẽrã yũre ññarõ jĩpacari, yũre apeyenó dusapacãri, ãpẽrã yũre ññarõ tiipacãri, yũre wisíorere tũgueñapacu, useniremena nucãjãã. Nemorõ tutuhegu niirõno tiigũ, nemorõrã tutuanemogũ wáaa.

Corinto macãrãrẽ Pablo bayiró wãcũrigue

¹¹ Yũ basiro yée maquērē ãñurõ wedesegu, mecũgũbiro wedesegu tiia. Mũãpeja yũ wedesedũgaherere yũre wedeseri tiia. Mũã yũre ãñurõ wedeseatã, ãñunibojĩyu. Mũãrē jĩditoremema buerã Jesús cũũyere wededutigũ beserira nemorõ tũgueñacua. Yũpe “cũã docapu niĩã” jĩ tũgueñaria. Yũ búri niigũ niipacu, teero bueãmajãrã doca niiria. ¹² Yũ múã pũtopũ niigũ, potocõrõ manirõ pee Cõãmacũ dícu

tiimasĩrere tiiñowũ. Teeména diamacũrã “yũũ Jesús cũũyere wededutigũ beserigũ niĩã” jĩĩrere ãñowũ. ¹³ Āpẽrã Jesuré padeoré põnarĩ macãrãrẽ, múãcãrẽ sĩcãrĩbĩro tiiwũ. Ate dícare tiiĩrwũ: Múãrẽ wapaséiwũ. Múã tũgueñarĩ, teeména ¿múãrẽ ñañarõ tiiĩrĩ? Ñañããtã, yũũre acabõya.

¹⁴ Yũũ múã pũtopũ wãagũda jĩĩgũ, quẽnotõaa. Mecũtĩgã yũũ wãaremena ĩtĩãrĩ wãaadacu. Toorũ jeagũ, múãrẽ “niyeru ticoya” jĩĩ potocõricu. Múãyere boorĩa; Cristoyepere múãrẽ tiinemorĩ booa. Múã masĩã: Basocã cúã pacũsũmũãrẽ niyerure quẽnocũbosaricua; pacũsũmũãpe cúã põnarẽ niyerure quẽnocũbosacua. ¹⁵ Teero tiigũ, yũũ cũorócõrõ múãrẽ tiiãrugũda. Niipetire yũũ tutuaremena múãye niĩadarere tiiãrugũda. Teero yũũ múãrẽ bayirõ maĩrĩ, ¿deero tiiĩrã múãpeja yũũre dũarõ maĩgãrĩ?

¹⁶ Yũũ múãrẽ potocõririguere masĩpacara, biiro jĩĩcua: “Cũũ meniĩgũ, marĩrẽ jĩĩditoqui; too síro marĩyere néewagũdaqui”, jĩĩcua. ¹⁷ ¿Yũũ múã pũto ticocoriramenta yũũ múãyere jĩĩditoremena ãmarĩ? Ĕmariwũ. ¹⁸ Yũũ Titore múã pũtopũ wãadutiwũ. Teero biiri ãpĩ Jesuré padeogũ marĩya wedegure cũũmena ticocowũ. ¿Tito múã pũtopũre jĩĩditoremena múãyere ãmarĩ? Ĕmariyigũ. Múã ãñurõ masĩã: Ĕsã Titomena sĩcãrĩbĩro tiiĩrã niĩã. Cũũcã múãrẽ buegũ, ãñuré dícare tiiĩrgũ niĩwĩ.

¹⁹ Apetõ tiiĩrã, múã ãsãrẽ “ãñurõ wãcũdutira tiiĩya” jĩĩ wãcũbocu. Niiria. Biirope niĩã: Ĕsã Cõãmacũ ĩñacoropũre Cristomena niĩjĩrã, wedesea. Yũũ maĩrã yãa wedera, niipetirere ãsã wedesea, múãrẽ Cõãmacũrẽ nemorõ padeonemõãrõ jĩĩrã. ²⁰ Apetõ tiiĩrã, yũũ múã pũtopũ jearĩ, yũũ boorõbĩro tiiĩrbocu. Teerora yũũpecã múã boorõbĩro tiiĩrbocu. Teeré wãcũgũ, cuiga. Apeyeréja, yũũ múãrẽ “biiro tiibõcua” jĩĩ wãcũã: “Cãmerĩtutira, ĩñatutira, cúara, cúãye dícare wãcũrã, queti jĩĩrã, ãpẽrãrẽ ñañarõ jĩĩrã, ‘ũsãjã ãpẽrã nemorõ ãñunetõnũcãã’ jĩĩrã, noo boorõ tiiĩmajãrã tiibõcua”, jĩĩga. ²¹ Teero tiigũ, múã pũtopũ wãanemorĩ, Cõãmacũ yũũ Ĕpũ múã ñañaré tiiĩrucũre wapa yũũre bobooro wãari tiibõqui. Múã ãpẽrãména múã boorõ ñañarõ ñeeaperere, múã nũmosãnumiã múã manũsũmũã niĩhãrẽ ñeeaperere, múã boborõ manĩrõ tiiĩrere wasohere wapa bayirõ utibocu.

13

Wedeyaponorigue

¹ Mecũtĩgã yũũ múã pũtopũ wãaadaremena ĩtĩãrĩ wãaadacu. Yũũ toorũ jearĩ, sĩcũ ãpĩrẽ wedesãdũgagũ, Cõãmacũye queti jóaripũpũ jĩĩrõbirora tiiĩro. Biiro jóanoã: “Pũarã, ĩtĩãrã ĩñari siro, marĩ ãpẽrã tiiĩrguere wedesãmasĩnoã”. ² Too sũgueropũ múã

putopu jeagu, “ñañaré tiiráre ñañarõ tiigúdacu” jĩ wedetoawu. Teero biiri niipetirare wedetoawu. Mecütigã yoaropu niipacu, wedenemoã sũcã: Yũũ múã putopu wáanemogũ, ñañaré tiiráre bóaneõ ññaricu sáa. ³ Teero tiirá, múã ateré diamacú masĩadacu: Cristo yũũpũre wãcũrẽ ticorémēna wedesea. Cristo múãrẽ dutigú tutuhegu niiriqui; múã watoapũre tutuanetõjõãgũ niĩ. ⁴ Ate diamacúrã niĩã: Cũũ curusapu tutuhegubiro páabiatunoyigu. Teero tiinórigu niipacu, cũũ Pacu tutuaremena catii. Ʋsãcã cũũbirora tutuhera niĩã, niirãpeja. Teero niipacara, cũũmena niijĩrã, Cõãmacũ tutuaremena catia. Teero tiirá, tee tutuaremena múãrẽ wedera, tiípuadacu.

⁵ Múã basiro ateré naĩrõ sãĩñáña: “¿Diamacúrã Jesuré padeorára niĩ marĩ?” jĩñã. Múã basiro teeré ññate. ¿Múã masĩrite Jesucristo múãmena niirere? Masĩcu sáa. Apetó tiirá, diamacú cũũrẽ padeorícu. ⁶ Ʋsãpe diamacúrã cũũrẽ padeóa. Múãrẽ teeré masĩrĩ booa. ⁷ Ʋsã múãrẽ ñañaré tiirĩjããrõ jĩrã, Cõãmacũrẽ sãĩbosáa. Basocá yũũre “Corinto macãrãrẽ añũrõ padeorí tiiwĩ” jĩrere ãmaãgũ mee tiia. Múã añũrere tiirí boogã. Ʋsãrẽ “teero jĩãmajãrã tiiwã” jĩrĩ, añuniã. ⁸ Múã diamacú maquẽrẽ tiirí, ùsã “teerora tiiyã” jĩãdacu; diamacú maquẽrẽ cãmotária. ⁹ Ʋpẽrã ùsãrẽ tutuherabiro ññarĩ, añuniã. Múãpe padeotutúara niirĩ, useniã. Teero tiirá, múãrẽ Cõãmacũrẽ sãĩbosánemoãdacu, diamacúrã padeorã niĩãrõ jĩrã. ¹⁰ Yũũ múã putopu wáaadari suguero, atipũrẽ jóaa. Toopú jeagu, tutuaromēna múãrẽ dutidugariga. Marĩ Ʋpũ yũũ múãrẽ dutimasĩrere ticorigu niiwĩ. Tee dutirémēna múãrẽ padeonemórĩ boosãã; múã padeorere ñañodugária.

¹¹ Yáa wedera, múãrẽ añũrõ wáaaro. Múã ñañaré tiirere quẽnoñá. Cãmẽrĩ wãcũtutuari tiiyã. Sícãrõmēna añũrõ niirecutiya. Teeré tiirí, Cõãmacũ marĩrẽ maĩgũ marĩrẽ añũrõ niirecutirere ticogú múãmena niigũdaqui. ¹² Múã basiro cãmẽrĩ maĩrémēna añũdutiya. ¹³ Niipetira Jesuré padeorã múãrẽ añũdutiya.

¹⁴ Jesucristo marĩ Ʋpũ múã niipetirare añũré ticoaro. Cõãmacũ múãrẽ maĩgũ múãmena niĩãrõ. Espiritu Santo múãrẽ bapacũtiaro.

Nocõrõrã jóaa.

GALACIA DITA MACĀRĀRĒ Pablo jóaripũ

Ãñuduticorigue

¹⁻² YHH Pablo múã Galacia macārārē Jesuré padeoré pōnarĩ macārārē jóaa. Niipetira yHH menamacārā wāmemena múārē ãñuduticoa. YHH Jesucristo cūũyere wededutigH beserigH niĩã. YHHre basocá mee beserira niiwã; Jesucristo basiro cūũ PacHmena beserira niiwã. Cõamacārã Jesucristo diarigupHre masõrigH niiwĩ.

³ Cõamacũ marĩ PacH, teero biiri Jesucristo marĩ Őpũ múārē ãñurē ticoaro; ãñurõ niirecutiri tiiáro. ⁴ Cõamacũ marĩ PacH boosãrirobirora Jesucristo marĩ ñañaré tiirere acabóaro jĩgũ, diabosarigH niiwĩ. Marĩ cūũ teero tiiriguemena atibũreco macārã ñañaré tiirucũrere tiidũjãmasĩã. ⁵ Teero tiirã, Cõamacũrē “mũũrã uputĩ macũ peti niigũ tiiã” jĩrucujããda. Teerora tiiáda.

Cristore padeorẽmena dícu netõnénoãdacu

⁶ Cõamacũ múārē beserigH niiwĩ, Cristo tiibosãremena múārē ãñurõ tiiáro jĩgũ. Múãpe cūũ teero beserira niipacara, máata peti cūũrē padeodũjãrã tiiáyro. ãpẽrã buerẽpere nũnrã tiiáyro. Múã teero tiirĩ tũogũ, yHrepe tũomanijõãga. ⁷ Cũã bueré netõnére queti mee niĩã. Cũã múārē wedewisiora tiiáyira; Cristoye quetire ñañodugára tiiáyira. ⁸ Ősã múārē ãñurē queti Cõamacũ basocãre netõnére quetire diamacũ wedetoawH mée. Múārē merẽã wedegũnorē Cõamacũ bayiró ñañarõ tiiáro. Sĩcũ ũsãno o ángele ũmũãsepH diĩatiariguno merẽã wedericãrē, ñañarõ tiiáro. ⁹ Ősã too sũgueropH wederiguere yHH mecũtígãrē wedenemoã sũcã: Netõnére queti múã padeoriguere múārē merẽã wedewisiogHnorē Cõamacũ bayiró ñañarõ tiiáro.

¹⁰ YHH teeré jĩ jóagH, basocá yHHmena Hseniãrõ jĩgũ mee jóaa; Cõamacũpe yHHmena Hseniãrõ jĩgũ jóaa. YHH too sũgueropHre “basocá yHHmena Hseniãrõ” jĩ wãcũrucumiwũ. Atitóre teero wãcũgãjã, Cristore padecoteri basocH mee niibocu.

Cõamacũ Pablöre wededutigH cũũrigue

¹¹ Yãa wedera, yHH múārē ateré masĩrĩ boogã: YHH netõnére queti wederé sũquẽrã basocá wãcũre mee niĩã. ¹² Tee quetire basocá mee yHrepe tũomasĩrĩ tiiwã. Teero biiri basocá mee

yũre buewa. Jesucristo basiro tee quetire yũre masĩrĩ tiirĩgu niwĩ.

¹³ Yũ too sugueropare niirecutiriguere máã tɔoj̄yu: Judíoa tiirécutirere nũngú niirucumiwã. Atecãrẽ tɔoj̄yu: Jesuré padeorẽ põnarĩ macãrãrẽ bayiró ñañarõ tiirĩ basocu niirucumiwã; Jesuré padeoráno manijããrõ jĩgũ, cúãrẽ cõãpetijãdugamiwã. ¹⁴ Yũ mamũ niigũ, judíoa tiirécutirere añurõ tiinũnuserucumiwã. Æpẽã yũ menamacãã nemorõ ãsã ñecũsũmã tiimúãatiriguere ti, netõncãrucumiwã. ¹⁵ Yũ teero tiipacári, Cõãmacũ yũ bauáadari sugueropũ, cũ tiidutiadarere “tiigúdaqui” jĩtoatu niirĩgu niwĩ. Yũre añurõ tiigú, beserĩgu niwĩ. ¹⁶ Cõãmacũ cũ macãrẽ yũre “ẽñogúda” jĩrĩ bureco jeari, ẽñowĩ. Yũre judíoa niihẽrãrẽ cũ macãye quetire wederi boorĩgu niwĩ. Teero tiigú, ãpẽãpãrẽ “¿yũ deero tiigúdari?” jĩ sãĩñãgũ wáariwu. ¹⁷ Teero biiri Jerusalẽpũ Jesús yũ suguero besesugueriracãrẽ ñãgũ wáariwu. Teero tiirõno tiigú, diamacũ wáajõãwũ Arabia ditapũ. Toopũ niirĩgu Damascopũ cãmeputúaatiwu sũcã.

¹⁸ Itiãcũma siro Jerusalẽpũ Pedrore sicato ñãgũ jeawũ. Cũũmena pũa semana putuáwu. ¹⁹ Æpẽã Jesús cũyere wededutigu beserirare ñãritũ. Santiago marĩ Ópũ bai dícre ñãwũ. ²⁰ Yũ máãrẽ jóare niirõ maquẽ niirõ tiia. Yũ máãrẽ jĩditogu mee tiia; Cõãmacũ teerẽ masĩqui.

²¹ Too síro Siria ditapũ, teero biiri Cilicia ditapũ wáawũ. ²² Jesuré padeorẽ põnarĩ macãã Judeapũ niirã yũre ñãmasĩriwa ména. ²³ Yé quetipũ dícre tɔoyĩra. “Marĩrẽ ‘ñañarõ tiigúda’ jĩgũ nũnrucumirigu mecãtígãrẽ ‘Jesuré padeoyá’ jĩ wedewarucugu tiáyigu; too sugueropare marĩ Jesuré padeoduri tiidugãmirigura niáyigu”, jĩriguere tɔoyĩra. ²⁴ Yũ Jesuré padeorĩ tɔorã, Cõãmacũrẽ usenire ticoyira.

2

Pablo Jesuyé maquẽrẽ dutirĩ basocamena wedeserigue

¹ Catorce cũmarĩ Jerusalẽpũ yũ putuajeari siro, Bernabẽmena toopũ wáawũ sũcã. Æsã menamacũ Titocãrẽ néewawũ. ² Cõãmacũ yũre toopũ wáari bootú niirĩgu niwĩ. Teero tiigú, wáawũ. Toopũ jea, basocã niipetiramena neãriwu; Jesuyé maquẽrẽ dutirĩ basocamena dícu neãwũ. Judíoa niihẽrãrẽ netõnére queti yũ wederiguere cúãrẽ wedewũ. Yũ sicatorpũ wedenũcãriguere, yũ mecãtígã wederere “¿deero jĩmiãdari cúã?” jĩgũ wedewũ. “Mũ wederẽ wapamanĩã” jĩãrõ jĩgũ, wedeñamiwã. ³ Cũã merẽã jĩriwa. Yũ menamacũ Tito griegoayũ niipacari, cũcãrẽ ãsã judíoa tiirucúrenorẽ tiidutiríwa. Cũãrẽ “cõnerĩgu yapa macã caseróre widedcãrõ

booa” jĩriwa. ⁴ Āpērã Jesuré padeorãmena bapacutirira niwã. “Īsãcã Jesuré padeorã niã” jĩdito, iñadutiri basoca niirira niwã. Marĩ masiã: Jesuré padeorãmena netõnénoã. Cũãpe “marĩ ñecũsũmũã dutimũãatiriguere tiipetĩheri, netõnénoña maniã” jĩwã. Teero tiirá, Jesuré padeorã tiirécutirere iñarã tiirira niwã, ùsã ñecũsũmũã dutimũãatiriguere tiidutĩadara. ⁵ Cũã teero tiidutĩpacari, ùsã péerogã cũã tiidutĩrere “tiiró boocú” jĩriwũ. “Jesuré padeorãmena netõnénoãdacu” jĩrẽ queti dícare wedea, múã diamacú maquẽrẽ masiãrõ jĩrã.

⁶ Jesuyé maquẽrẽ dutirí basoca “yũũ biiro buea” jĩrĩ tũorã, merẽã jĩãmariwa. (“Jesuyé maquẽrẽ dutirí basoca niĩya” jĩrã ãpērã nemorõ niiriya, yũũ wãcũrĩ. Cõãmacũ marĩ niipetirare sĩcãrĩbíro iñãqui.) Cũã yũũre “atepé tiidutĩya judíoa niihẽrãrẽ” jĩ wederiwa. ⁷ Teero wederono tiirá, ateré jĩwã: “Cõãmacũ mũũrẽ judíoa niihẽrãrẽ netõnére quetire wededutijĩyi. Pedrore judíoaapere wededutirobirora mũũrẽ cũãpere wededutijĩyi”, jĩwã. ⁸ Cõãmacũ Pedrore beserigũ niwĩ, judíoare wedearo jĩgũ. Cũũrã yũũcãrẽ beserigũ niwĩ, judíoa niihẽrãpere wedearo jĩgũ.

⁹ Jerusalénpũre Santiago, Pedro, teero biiri Juan Jesuyé maquẽrẽ dutirí basoca niwã. Cũã yũũre jĩwã: “Cõãmacũ mũũrẽ judíoa niihẽrãrẽ wededuticójĩyi”, jĩwã. Teero tiirá, yũũ, teero biiri Bernabére ateré jĩwã: “Marĩ sĩcãrĩmẽna padeadacu”, jĩwã. Cũã ùsãrẽ “Jesuyé quetire judíoa niihẽrãrẽ wedera wáaya” jĩwã. “Īsãpe judíoare wedeada”, jĩwã. ¹⁰ “Bóaneõrãrẽ tiípuya” jĩrẽ dícare wededutiwa. Teerã niitoawũ yũũ “ãñurõ tiigúda” jĩ wãcũrigue.

Pablo Pedrore tutirigue

¹¹⁻¹⁴ Too síro yũũ Antioquíapũ niirĩ, Pedro toopú jeawi. Cũũ sicato jeaari sirogã, judíoa niihẽrãmena yaa, niijãmiwĩ. Too síro Santiago menamacãrã jeawa.* Pedro cũãrẽ cuirigũ niwĩ, “yũũ widecõãñoña manirãmena yaaré quetire Jerusalén macãrãrẽ wedebocua” jĩgũ. Teero tiigú, judíoa niihẽrãmena yaadu, bapacutinemoriwĩ. Pedro menamacãrã judíocã teorora tiwã. Bernabéprũra teorora tiinanúsejãwĩ. “Cõãmacũ niipetira Jesuré padeorãre sĩcãrĩbíro iñãqui” jĩrẽre wederira niipacara, cũã bueriguere tiinãmi, tiidújãwã. Cũã netõnére quetire masiãrã niipacara, tee queti diamacú maquẽrẽ tihéri iñawũ. Teero tiigú, Pedrore paũ basocã iñacoropũ tutiwũ. Cũũrẽ jĩwã: “Mũũ judíoa yũũ niipacũ, judíoa niihẽrãmena yaamiãwũ; cũã

* **2:11-14** Santiago Jerusalénpũ niyigũ. Cũũ menamacãrã toopú niĩrira Antioquíapũ jeayira. Cũã judíoa niyira. Santiago cũãrẽ ticocorijĩyi; masiãna maniã.

tiiróbiro tiirécutimiãwũ. Mũũ teero tiiarigue ãñunimiãwũ ména. Mecũtigã ¿deero tiigú cúãmena yaari, bapacutiri tiii sáa? Mũũ buearirobiro tiiría. Teeména judíoa nihērārē ‘judíoa tiiróbiro tiiyá’ jĩgũ tiite. Mũũ teero tiiré ñañaniã”, jĩwũ.

Judíoa, judíoa nihērā padeorémena netōnénoãdacu

15 “Marĩ puarã bauárapura judíoa niitoarira niiwã. Judíoa nihērā Moisére dutiré cũñiguere tiiríya. Teero tiirá, ‘ñañarã niíya’ jĩmiwũ. 16 Marĩ tee dutirére masĩpacara, atepécãrē masĩã: Moisére dutiré cũñiguere tiiránorē Cõãmacũ ‘ãñurãrã niíya’ jĩ ññariqui; Jesucristore padeoránopere ‘ãñurãrã niíya’ jĩ ññaqi. Teero tiirá, marĩ judíocã Jesucristore padeóa, Cõãmacũ marĩrē ‘ãñurãrã niíya’ jĩãrõ jĩrã. Moisére dutiré cũñiguere ‘tiíada sũcã’ jĩria. Ateména putuáa: Tee dutiré tiirãre Cõãmacũ ‘ãñurãrã niíya’ jĩ ññariqui. 17 Marĩ ‘Cristomena dícu netōnénoãdacu’ jĩrē quetire wederi, maríya wedera judíoa marĩrē wedepatiadacua. Biiro jĩãdacua: ‘Múã ñañaniã. Múã marĩ ñecũsũmũãrē dutiriguere tiiría. Múã judíoa nihērãmena yaajĩrã, cúã tiiróbiro ñañaré tiirá niíã’, jĩãdacua marĩrē. Teero jĩrã, ‘Cristo ñañarõ sũotígu tiii múãrē’ jĩrã tiíadacua. Cúã teero jĩrē diamacú mee niíãdacu. Cristo ñañarére sũotíríqui. 18 ‘Marĩ ñecũsũmũãrē dutirigue marĩrē netõrĩ tiirícu’, jĩ wedetoawũ mée. Tee dutiriguere sũotínemogũ, yũurá sũo netõnucãgũ nijãbocu. 19 Yũũ Moisére dutiré cũñiguere tiipetídugapacũ, tiipetĩmasĩriwũ. Teeré tiigú, ‘catiré petihére yũũ buarícu’ jĩ wãcũwũ. Teeré wãcũãri siro, Cõãmacũmena ãñurõ niirecutirere buawũ. 20 Cristo curusapũ diarirobirora yũũcã diagũ tiiróbiro wáarigũpũ niigũ tiia.† Tee tiigú, yũũ too sũgueropũ niirirobiro niiria sáa. Yũũ basiro tiidugãrere tiiría; Cristo yũũmena niigú tiidutirere tiia. Cũũ yũũre maĩrigũ niiwĩ; yũũre diabolarigũ niiwĩ. Yũũ mecũtigã Cõãmacũ macũrē padeó, cũũ tiidutirere tiia. 21 Moisére dutiré cũñigũ basocá tiipetĩjããtã, Cõãmacũ ‘ãñurãrã niíya’ jĩ ññããtã, Cristo búri peti diaboljyi. Teero tiigú, Cõãmacũ yũũre ãñurõ tiirére ‘búri niiré niíã’ jĩria yũũ”, jĩwũ Pedre.

3

Moisére dutiré cũñigũ o Jesuré padeoré maquẽ

1 Múã Galacia macãrã, tũomasĩhērã tiiróbiro tiirá tiíayiro. ¿Noã múãrē jĩditocãmesãmĩrĩto apeyeré padeodutira? Ësã toopãre niirã, múãrē Jesucristo curusapũ diabolarigue maquẽrē diamacú wedewũ. ãñurõ ãsã wederiguere

† 2:20 Diarira catirãpũ ñañaré tiirucúrigũre tiimasĩricua. Teero tiirá, marĩ Cristomena diarirabiro nijĩrã, cũũ booré dícare tiidugãro booa.

tuomíwārā múā. ² Ate dícare múārē sāññágūda: ¿Múā Moisére dutiré cūūriguere tiinunúsera, Espíritu Santore buarí? Buaríjīyu. Jesucristoye quetire tuo, padeorí, Espíritu Santo múāmena niinucājīyi. ³ Múā sicato Jesuré padeonucārā, Espíritu Santo tutuaremena múā ñañarē tiiríguere wasoríra niiwū. Múā biiro tiinucārira niipacara, mecūtígārē múā basiro tutuaremena “añurārā niíadacu” ¿jī wācūgari? ¿Múārē tuomasíre petijōāi? ⁴ Jesuré múā sicato padeonucārī, āpērā múārē ñañarō tiiríra niiwā. Mecūtígārē cūūrē padeodúra, “bári peti ñañarō netōjīyu” ¿jīrā tiii? Yūu tūgueñaātā, bári peti ñañarō netōrījīyu. ⁵ Cōāmacū múārē Espíritu Santore ticodiocorigu niiwī. Cūu tutuaremena múā watoapure pee tiēñorigu niiwī. ¿Deero tiigú teero tiigári, múā tūgueñarí? Jesucristoye quetire múā tuo padeorí, teero tiiquí. Moisére dutiré cūūriguere tiirípereja, teero tiiríboqui.

⁶ Marī ñecū Abraham Cōāmacūrē padeoyígu. Teero tiigú, Cōāmacū cūūrē “añugúrā nií” jī iñayigu.* ⁷ Teero tiirá, ateré masíña: Cōāmacūrē padeorá niíya Abraham pāramerā niinunúsera díamacū. ⁸ Judíoa nihērācārē Cōāmacūrē padeorí, “añurārā niíya” jī iñagūdaqui. Tee maquērē wedenoā Cōāmacūye queti jóaripūpūre. Cōāmacū tee queti, añurē quetire Abrahamrē wedesuguerígu niiwī: “Mūmenā niipetire dita macārārē añurō niiré maquērē ticogūda”, jīrigu niiwī.† ⁹ Abraham Cōāmacūrē padeorígu niiwī. Teero tiigú, Cōāmacū cūūrē añurō niiré maquērē ticorigu niiwī. Atitócārē niipetira Cōāmacūrē padeoráre añurō niiré maquērē ticoqui.

¹⁰ Āpērā “Moisére dutiré cūūriguere tiirá, netōnénoādacu” jī wācūmicua. Teero wācūrārē Cōāmacū ñañarō netōrī tiigūdaqui. Cōāmacūye queti jóaripūpū ate jóanoā: “Niipetire Moisére dutiré cūūriguere tiipetíhegu ñañarō netōgūdaqui”,‡ jī jóanoā. ¹¹ Cōāmacūye queti jóaripūpū ate jóanoā: “Cōāmacū cūūrē padeogúre ‘añugúrā nií’ jī iñaqi; cūūrē catiré petihére ticogūdaqui”,§ jī jóanoā. Teero tiirá, marī masítoa: Moisére dutiré cūūriguere tiigúre Cōāmacū “añugúrā nií” jī iñariqui. ¹² Tee dutirére tiigú Cōāmacūpere iñapeoriqui. Tee dutiré biirope jī jóanoā: “Niipetire tee dutirére tiipetígu catiré petihére buagūdaqui”,* jī jóanoā.

¹³ Tee jīpacari, ūsā judíoa teeré tiipetímasíria. Teero tiirá, Cōāmacū ñañarō netōrī tiinóādara niitoamiwū. Teero biiri iñagū, Cōāmacū Cristopere maríye wapa wapatíbosaro jīigū, ñañarō netōrī tiirígu niiwī. Cōāmacūye queti jóaripūpū tee maquērē jóanoā: “Niipetira yucugupū siatúyorira Cōāmacū

* 3:6 Génesis 15.6. † 3:8 Génesis 12.3. ‡ 3:10 Deuteronomio 27.26. § 3:11

Habacuc 2.4. * 3:12 Levítico 18.5.

ñañarō netōrī tiirírapu niĩya”,† jĩ jóanoã. ¹⁴ Jesucristo marĩye wapa diabosarigu niwĩ. Teero tiigú, cūūrē padeorémēna Cōāmacū Abrahamrē “añugúrā niĩ” jĩrirobirora judíoa ni-ihērācārē “añurārā niĩya” jĩ iñagūdaqui. Teero biiri Jesucristore marĩ padeorí iñagū, Cōāmacū cūū jĩrirobirora marĩrē Espíritu Santore ticoqui.

Abrahamye maquē, Moiséye maquē

¹⁵ Yáa wedera, mecūtīgārē basocá cūā tiirucúremēna múārē sicaró queorémēna wedegūda. Sícū basocú āpĩrē “biirora tiigúda” jĩīgū, queti beserí basocū p̄topu wáa, paperapūpu cūū tiíadarere jóadutiqui. Āñurō jóaquēnotoa, cūū wāme jóapeoqui. Too sírore āpĩ tiipūpu jóariguere cosemasĩriqui; teero biiri jóanemomasĩriqui. ¹⁶ Cōāmacū Abrahamrē “biiro tiigúda” jĩrigue tee tiiróbirora niĩā. Cōāmacū Abrahamrē “m̄u p̄rāmi niin̄uñusegumēna niipetire dita macārārē añurō niiré maquērē ticogūda” jĩiyigu. “M̄u p̄rāmerā niin̄uñusera paumēna teeré ticogūda”, jĩriyigu. Biirope jĩiyigu: “Sícūmenarā ticogūda”, jĩiyigu. Cōāmacū teero jĩīgū, Cristoyere wedesuguegu tiiyigu. ¹⁷ Ȳu m̄uārē jĩīariguere biiro jĩidugaro tiia: Cōāmacū Abrahamrē “m̄u p̄rāmi niin̄uñusegumēna biiro tiigúda” jĩ quēnorí siro, cuatrocientos treinta cāmarí siro Cōāmacū Moisémena cūū dutiré cūūyigu. Teeré cūūgū, cūū too sugueropu Abrahamrē “biiro tiigúda” jĩ quēnoríguere acabóridojaqui. ¹⁸ Abraham Cōāmacūrē padeorí, wapaséro manirō Cōāmacū cūūrē “añugúrā niĩ” jĩ iñayigu. Marĩcā Cōāmacūmena añurō niidugara, Abraham padeorírobirora Cōāmacūrē padeoró booa. Marĩ Moisére dutiré cūūriguere tiirémēna Cōāmacūmena añurō niimasĩricu.

¹⁹ Too docare ¿deero tiigú Cōāmacū Moisémena tee dutirére cūūyiri? Biiro niĩā: Marĩrē “ñañarā, netōnucārepira niĩā” jĩ tuomasĩārō jĩīgū, cūūyigu. Tee dutirémēna niirucuw̄, téē Jesucristo jearipu. Jesucristo jeari siro, cūūmena Cōāmacū “añurō tiigúda” jĩrigue diamacúrā wáariro niwū. Tee dutirére Cōāmacū ángeleare wededuticoyigu Moisére. Moisépecā teeré tuogú, basocápuere wedenetōnecoyigu. ²⁰ Abrahampere Cōāmacū cūū añurō tiíadarere āpĩrē wededuticoriyigu; cūū basiro wedeyigu. Teero tiiró, Abrahamrē jĩriguepeja Moisére jĩrigue nemorō wapacatíyiro.

²¹ Too docare Cōāmacū Abrahamrē “m̄u p̄rāmi niin̄uñusegumēna niipetire dita macārārē añurō niiré maquērē ticogūda” jĩiyigu. Too síro Cōāmacū Moisémena cūū dutirére cūūyigu. Tee dutirére ticoriguemēna Cōāmacū Abrahamrē jĩriguere acabóriyigu. Tee dutirére basocá

† 3:13 Deuteronomio 21.23.

tiipetídugapacara, tiipetímasĩricua. Teero tiirá, catiré petihére buarícua. Tee dutirére tiipetímasĩtã, Cõãmacũ cûãrẽ “ãñurãrã niĩya” jĩbojĩyi. ²² Teero jĩrõno tiigú, Cõãmacũ cûãye queti jóaripũpũ ate jóari tiirígu niiwĩ: “Niipetira basocá ñañarere tiidúmasĩricua”, jĩ jóanoã. Teero tiigú, Cõãmacũ Jesuré padeorá dícare ãñurõ niiré maquẽrẽ ticoqui. Cûãrẽ ãñuré ticori, Abrahamrẽ jĩriguebirora wáaa.

²³ Jesuré padeoré maquẽrẽ tũoadari suguero, ùsã Moisére dutiré cûĩriguemena niiwũ. Tee dutirére yũũró niirõ tirucúwũ, téee Jesuré padeoré maquẽrẽ masĩrĩpũ. ²⁴ Tee dutirémena Cõãmacũ ùsãrẽ “ñañaré tiirá niia” jĩ tũomasĩdutígu cûũyígu. Teeré tũomasĩrã, Cristo jeari, cûũrẽ padeonucãwã. Cûũrẽ padeorí, Cõãmacũ ùsãrẽ “ãñurãrã niĩya” jĩ ññamasĩqui. ²⁵ Mecũtígãrẽ marĩ basocá Jesuré padeorápũ niia. Teero tiirá, Moisés dutirémena niiria sáa. ²⁶ Múã niipetira Jesucristore padeorémena Cõãmacũ põna niia. ²⁷ Teero tiirá, wãmeõtinorira niiwũ. Múã Jesuré padeorí, Cõãmacũ múãrẽ cûũ tiiróbiro niirecutiri tiirígu niiwĩ. ²⁸ Cõãmacũ judíoare, judíoa niihẽrãrẽ sĩcãrĩbíro ññaqui. Dutiapenori basocare,† dutiapenoña manirãrẽ sĩcãrĩbíro ññaqui. Teero biiri ãmũãrẽ, numiãrẽ sĩcãrĩbíro ññaqui. Cõãmacũ múã niipetira Jesucristore padeorãre sĩcãrĩbíro ññaqui. ²⁹ Múã Cristore padeorá niijĩrã, Abraham pãrãmerã niinũnũsera díamacũ niia. Teero biiri Cõãmacũ Abrahamrẽ “ãñurõ niiré maquẽrẽ ticogũda” jĩrirobirora múãcãrẽ ticogũdaqui.

4

¹ Múãrẽ queorémena wedenenogũda. Sĩcũ wĩmagũrẽ cûũ pacũ cûũ cũorére cûũqui. Cûũ wĩmagũ masãtuajearipacũ, cûũye niiaðarere ñeeriqui. Tee niipetire cûũye niipacari, padecoteri basocũ tiiróbiro niiqui ména. ² Æpẽrã cûũrẽ masõcua. Teero biiri ãpẽrã cûũye niiaðarecãrẽ ññanũnũsebosacua, téee cûũ pacũ “cûũrẽ teeré ticowa” jĩ wederi bũreco jearipũ. ³ Teerora wáawũ marĩcãrẽ. Wĩmarã niirã, marĩ Pacũye “ticorijãña ména” jĩñorira tiiróbiro niiwũ. Marĩ ñecũsũmũã tiidutimũãatiriguemena niiwũ. ⁴ Cõãmacũpe cûũ queorí bũreco jeari, cûũ macũrẽ ticodiocorigũ niiwĩ. Numiõpũre bauári tiirígu niiwĩ. Cõãmacũ macũ marĩ tiiróbiro bauarígu niijĩgũ, cûũcã basocãye dutirémena niirígu niiwĩ. ⁵ Cõãmacũ cûũ macũrẽ bauári tiirígu, marĩ Moisére dutiré cûũriguemena niimirare netõnéãrõ jĩgũ. Marĩrẽ netõnéãri siro, Cõãmacũ marĩrẽ cûũ põna wáari tiirígu niiwĩ. ⁶ Cõãmacũ marĩrẽ “yũũ põna niitoaya” jĩjĩgũ, marĩpũre cûũ macũmena Espíritu Santore ticodiocorigũ niiwĩ. Teero tiirá, Cõãmacũrẽ “Pacũ”

† 3:28 Pecasyemena: esclavos.

jĩmasĩã. ⁷ Cõãmacũ marĩrẽ tiibosáriguemena padecoteri basoca tiiróbiro niinemia sáa; Cõãmacũ põna niitoaa. Cũã põna niijĩrã, niipetire marĩrẽ “ãñurẽ ticogũda” jĩriguere cõoa.

Pablo bayiró wãcũpatirigue

⁸ Múã too sugueropũre Cõãmacũrẽ masĩhẽrã niimirira niiwũ. “Cõãpõna” cũã jĩrãrẽ padeomĩrira niiwũ. Múã padeorĩra Cõãmacũbiro niiriya. Múã cũãrẽ yũnyũnyũsera, dutiapenori basoca tiiróbiro niimirira niiwũ. ⁹ Atitóre múã Cõãmacũpere masĩtoaa sáa. Biirope jĩdugagu tiia: Cõãmacũpe múãrẽ masĩsuguetojĩyi. Cũãrẽ masĩpacara, ¿deero tiirã ãpẽrãyé dutirẽmena niidugara tiii sũcã? Cũã dutirẽmena catirẽ petihẽre buayá manicú. Dutirẽre yũnyũnyũserano dutiapenori basoca tiiróbiro niĩiya. ¿Múã dutiapenori basoca tiiróbiro niidugara tiii sũcã? ¹⁰ Múã judíoa tiiróbiro cũã yeerisãre buerericõrõ, mama muĩpũrãcõrõ, bosebuerericõrõ cũã tiirucúrenorẽ tiíayiro. ¹¹ ¿Yũũ múãrẽ búri peti wedeyiri? jĩgũ, ñañarõ tũgueñaga.

¹² Yáa wedera, yũũ múãmena niigũ, judíoa tiirucúreerẽ tiĩñoriwũ. Múãcãrẽ yũũ tiiróbirora boosãga. Too sugueropũ yũũ múãrẽ ññagũ jeari, yũũre ãñurõ bocawũ. ¹³ Aterẽ wãcũña sũcã: Yũũ diarecutijĩgũ, múã putore putuáwũ. Toopú niijĩgũ, múãrẽ ãñurẽ quetire weneducãwũ. ¹⁴ Yũũ diarecutigu niipacari, yũũre bocarijã, cõãjã tiiríwũ. Múã “diarecutigu niĩ” jĩ ññapacara, yũũre dooríwũ. Biirope tiiwú: Sícũ ángelere, Jesucristore tiiróbiro yũũre bocawũ. ¹⁵ Múã too sugueropũ yũũmena usenimirigue ¿deero wáari? Múã tiatore yũũre maĩrã, yũũre tiíapudugara, múãye capearire odewe, yũũre sããdugamiwũ. ¹⁶ ¿Yũũ diamacũ wederigue wapa yũũre ññatutira tiii? ¿Diamacũ maquẽrẽ wederẽre tãodugárigari?

¹⁷ Múãrẽ merẽã buenetõri basocá “ũsã múãrẽ bayiró tiíapudugaga” jĩpacara, tiíapudugaricua. Yũũ múãrẽ bueriguere wãcũrijããrõ jĩrã, cũã buerẽpere “ãñunetõjõãã” jĩãrõ jĩrã, buecua. ¹⁸ ãpẽrã múãrẽ tiíapuri, ãñunicu, ãñurẽ maquẽ tiíapatã. “Tiíapura tiia” jĩrã, teero tiíapurucujããrõ. Yũũ toopú niirĩ dícu tiíapuditorijããrõ. ¹⁹ Yũũ maĩrã, múãrẽ bayiró wãcũpatia. Sícõ niipacó coo macũrẽ apaadari suguerogã, ññarõ pũnirẽ tũgueñaco. Coo tiiróbirora yũũcã múãrẽ Cristore padeorĩ boosãgũ, bayiró ññarõ netõã. Múã Cristore ãñurõ yũũnyũnyũseripu, yeerisãgũda. ²⁰ Yũũ múã putopũ bayiró niidugamiga. Múãmena wedesegu, yũũ mecũtigã jóaro tiiróbiro tutirẽmena wedeseribocu. Yũũ yoaropũ niijĩgũ, deero tiimasĩriga.

Agar, Saraye queti

²¹ Múã Moisére dutiré cūūriguere tiidugámicu, Cõãmacūmena añurõ pũtuáada jĩrã. Tee dutirére múã buepacara, çtuomasĩrigari? ²² Moisés Abrahamyere biiro jóarigu niĩwĩ: Abraham pũarã ãmũã põnacutiyigu. Sicũrẽ dutiapienori basocomena põnacutiyigu. Āpĩpére cūũ numo díamacūmena põnacutiyigu. ²³ Dutiapienori basoco ãpẽrã numiã tiiróbirora wĩmagũ bua, põnacutiyigo. Cõãmacũ Abrahamrẽ “mũũ numo põnacutígodaco” jĩiyigu. Coo põnamanígõ niimirigo niipaco, cūũ jĩĩriobirora wĩmagũ bua, põnacutiyigo.

²⁴⁻²⁵ Cũã pũarã numiãrẽ wáariguemena ateré wedegũda: Dutiapienori basocore wáarigue ãtãgũ Sinai wãmecutirigupũre wáarigue tiiróbiro niĩã.* Agar dutiapienori basoco niiyigo. Teero tiigũ, coo macũcã dutiapienori basocu niirigu niĩwĩ. Niipetira tii põna bauáũũũseracã dutiapienori basoca nicua. Ĕtãgũ Sinai Arabia ditapũ niicu. Toopũ Cõãmacũ Moisére cūũ dutirére cūūrigu niĩwĩ. Apeyeréja sũcã, atitõ ãpẽrã Jerusalénpũre Moisére dutiré cūūriguere tiirã niicua. Niipetira tee dutirére tiirãno Agarya põna macãrã tiiróbiro dutiapienori basoca niĩya. ²⁶ Marĩ Jesuré padeorápeja dutiapienori basoca mee niĩã. Jerusalén ãmũãsepũ niirĩ macã macãrã niĩã. Dutirémene niiria; Sara põnabiro niĩã. ²⁷ Cõãmacũye queti jóaripũpũ ate jóanoã:

Mũũ numiõ põnamanígõ, ãseniĩã.

Põnacutíadari sũguerogã, pũnirénorẽ tũgueñañaripaco, ãseniremena acaribíya.

Mũũ “põnamaníyo” jĩĩ, cõãnorigope too síropũre mũũ pãrãmerã paũ niĩãdacua.

Mũũ apegó manucutigo nemorõ pãrãmerã cũogódacu,† jĩĩ jóanoã.

²⁸ Yáa wedera, Cõãmacũ Abrahamrẽ jĩĩriobirora Isaac bauáyigu. Teerora Cõãmacũ “mũũ pãrãmerã paũ niĩãdacua” jĩĩriobirora marĩpũcãrẽ Abraham põnabiro wáari tiiquí. ²⁹ Tíatore Sara macũ Espíritu Santo tiíápurementena bauáyigu. Dutiapienori basoco macũ Ismael iĩnatutiremena cūũrẽ nũũrucúyigu. Atitõcãrẽ teorora wáaa: Dutirémene niirã Jesuré padeoráre nũũrucúcu. ³⁰ Cõãmacũye queti jóaripũpũ Ismael, Isaaye maquẽrẽ ate jóanoã: “Dutiapienori basoco macũrẽ cūũ pacũ cũorígue pũtuáricu. Sara macũpere pũtuácu. Teero tiiró, dutiapienori basoco coo macũmenarã cõãjãña”,‡ jĩĩ jóanoã. ³¹ Yáa wedera, ateména pũtuáa: Marĩ dutiapienori

* **4:24-25** Sinaiũ Cõãmacũ Moisére cūũ dutirére cūūyigu. Īñaña Éxodo 19 y 20. Tee dutirémene niirã tee dutirére dutiapienorã tiiróbiro niĩya. † **4:27** Isaías 54.1.

‡ **4:30** Génesis 21.10.

basoco p̄arāmerā niin̄n̄userabiro niiria. Sara p̄arāmerā niin̄n̄userabirope niiā sáa. §

5

Moisére dutiré cūūriguemena niiria

¹ Cristo marĩrē marĩ ñecūsūmūā tiimúāatariguemena niimiri-rare netōnérigu niiwĩ, dutiapienori basoca tiiróbiro niirijāārō jĩgũ. Teero tiirá, “Moisére dutiré cūūriguere tiiyá” jĩrārē yūūrijāña. “Dutiapienori basoca tiiróbiro niiāda sūcā”, jĩrijāña.

² Tugueñate. Yūū Pablo múārē ateré jĩā: “Cōnerigu yapa macā caseróre widedcōāña”, jĩ dutiráre múā “jáu” jĩrā, Cristo múārē añurō tiibosárigue “wapamaníā” jĩrābiro tiirá tiia.

³ Múārē jĩnemogūda: “Widedcōāña” jĩ dutiráre yūūgúno ni-ipetire Moisére dutiré cūūriguere tiipetjārō booa. ⁴ Múā “Moisés dutirémēna netōādacu” jĩrā, Cristore duurá tiia. Cūū

maĩrēmēna múārē añuré ticoriguere tiidióra tiia. ⁵ Ūsāpeja Espiritu Santo tiiapuromēna ateré wācūā: Ūsā Jesuré pade-orá niirĩ, Cōāmacū ūsārē “añurārā niĩya” jĩgūdaqui. Teero cūū jĩrēre ūseniremenā yuea.

⁶ Marĩ Jesucristore pade-orá ate masiā: Widedcōānorira niirĩ, o widedcōānoña manirā niirĩcārē, wapamaníā Cōāmacūrē. Jesuré padeorá niijĩrā, āpērārē maĩmasiā. Tee doca wapacutiā.

⁷ Sicato múā Jesuyére tuorá, cūūye buerēre añurō nūnūrā tiimíwū. ¿Noā múā diamacú maquērē nūnūmirirare wede-

mecūōmirĩto? ⁸ Teeré Cōāmacūrē díorijāña. Cūūrā múārē Jesuré padeoáro jĩgũ, beserigu niiwĩ. ⁹ Merēā wederá puarāgā ni-

ipacara, pā púuri tiiré tiiróbiro niicua. Pā púuri tiiré pēerogā sāāpacari, pā tiirĩbur̄apure sesapetijōācu. Tee tiiróbiro Jesuré padeoráre ñañorā tiicúa. ¹⁰ Cūā teero tiirēre yūū wācūpatiria.

Múācā yūū tiiróbiro Jesuré padeorá niiā. Teero tiirá, múā, yūū tugueñarĩ, yūū tiiróbiro padeorucújāādacu. Cōāmacū múārē ñañodugágūnorē ñañarō netōrĩ tiigūdaqui.

¹¹ Yāa wedera, yūū “widedcōārō booa” jĩrē maquērē wede-ria. Āpērā yūūre “tee maquērē wedei” jĩrā, jĩāmajārā tiicúa. Yūū tee maquērē wedeatā, judíoa yūūre ñañarō tiirĩbocua. Yūū

“Jesucristo curusapū diabolosariguemēna netōnénoādacu” jĩrē maquē dícuere wedea. Tee maquērē yūū wederé wapa yūūre ñañarō tiĩya. ¹² Múārē “widedcōāña” jĩrāno cúā basiro bay-

isāñūrō widetári boomíga.

¹³ Yāa wedera, Cōāmacū múārē dutiapienori basoca tiiróbiro niiārō jĩgũ mee beserigu niiwĩ. Múā Moisés dutirémēna niiria sáa. Teero tiirá, “marĩ booró ñañarē ūgaripéarenorē tiiāda” jĩ

§ 4:31 Sara macū cūū pacuyere ñeeriro tiiróbirora marĩ Cōāmacū cūū pōnarē ticoadarere ñeeādacu.

wācūrjãña. Teero wācūrõno tiirá, cãmerĩ maĩrémena tiiaçu, niirecutiya. ¹⁴ Marĩ niipetire Moisére dutiré cūrĩguere sicaró dutirõmenarã puuãmasĩã. Biiro niiã: “Mũũ basiro maĩrõ tiirõbirora ãpẽrãcãrẽ maĩñã”, jĩã. ¹⁵ Mũã basiro cãmerĩtutira, cãmerĩ ñãñarõ jĩrã doca, wãicũra tiirõbiro cãmerĩquẽcõãtõrã tiiadacu. Mũã basirora teeré tiirá, basocãpetiadacu. Teero wãari jĩrã, tuomasĩ, niirecutiya.

Espíritu Santo tiidutirere tiiró booa

¹⁶ Mũãrẽ biiro wedegũda: Espiritu Santo mũãrẽ tiidutirõbirora tiirucújãña. Mũã teero tiirucúra, ñãñaré mũã ugaripéarere tiiricu. ¹⁷ Marĩ ñãñaré ugaripéareno Espiritu Santo boosãre mee niiã. Espiritu Santo boosãrepeja marĩ basiro ugaripéare mee niiã. Ate puaró cúasorobiro biicõãtõã. Teero tiirá, marĩ ñãñaré tiidugãri, Espiritu Santo “tiirjãña” jĩiqui. ¹⁸ Espiritu Santo tiidutirere marĩ tiirá, “Moisés dutirémãna marĩ netõnénoãdacu” jĩ wãcũricu sãa.

¹⁹ Ñãñaré ugaripéare maquẽrẽ masĩnotoaa. Teeré tiirãno ateré tiicúa: Cũã numosãnumiã, cũã manusũmũã niĩhẽrãrẽ ñeeapecua; ãpẽrãmẽna cũã booró ñãñarõ ñeeapecua; ateré tiirẽcutirano sũcũ tuomasĩhẽgũ tiirõbiro tiirẽcuticua; ²⁰ basocãbiro baurãre, wãicũrabiro baurãre weerirare padeocúa; sũquẽrã yãíwa jĩditoremãna tiirãno wãtĩã dutirémãna tiirucúcu; ñãnatuticua; cãmerĩ ñãndugaricua; ãpẽrãrẽ doecua; pãerogã tiipacãri, cúajãcua; cũã booré dũcũre tiidugãcua; ãpẽrã ãñũrõ wãcũrẽre tuodugãricua; wãabatejõãrĩ tiicúa; ²¹ ãpẽrãyẽre ñã, ugorepira niicua; basocãre sũãcõãcua; bãrecoricõrõ cũmucua; bosebũreco niirĩ, cũmu, ãpẽrãrẽ acaribicua; teero biiri apeyẽ pee tee tiirõbiro bauré tiicúa. Mũãrẽ too sugueropũ jĩrirobirora wedenemogũda sũcã: Teenó tiirẽcutirano Cõãmacũ dutiré marĩpũre jeariguenorẽ bũaricua.

²² Yucũgũ ãñũrĩgũno ãñũrẽ dũcacutia. Teero tiirõbiro Espiritu Santo ateré marĩ wãcũrẽpũre witiatiri tiiqui: Cãmerĩ maĩcũ; usenire cũocũ; ãñũrõ niirecutirere cũocũ; marĩrẽ merẽã wãari, potocõrõ manirõ niimasĩcu; ãpẽrãrẽ bóaneõ ñãacu; cũãrẽ ãñũrõ tiicũ; “marĩ tiiaãda” jĩrẽre queoró tiicũ; ²³ “ãpẽrã nemorõ niiã”, jĩ tũgueñaricu; ñãñarõ wãcũ tiidugãpacara, tiiricu. Sicaró dutiró tee maquẽrẽ “tiirjãña” jĩ cãmotãro maniã. ²⁴ Marĩ Jesucristore padeorã niijĩrã, ñãñaré ugaripéamiriguere duujãã sãa. ²⁵ Espiritu Santomãna catiré petihẽre cũoa. Teero tiirã, cũũ tiidutirõbirora tiirucújãrõ booa. ²⁶ Marĩ “ãpẽrã nemorõ niiã” jĩ tũgueñarijããda. “Mũũ nemorõ ãñũrõ tiimasĩã teerẽja”, jĩriããda. Cãmerĩ ugorijããda.

6

Cāmerī tiiápuya

¹ Yáa wedera, sīcū Jesuré padeogú apeté ñañaré tiibóqui. Múã Jesuré ãñurõ padeoráno cūũ teero tiirí ññarã, tiiápuya. ãñurõ bóaneõremena cūũrẽ wedeya. “Mũũ ñañaré tiirére Cõãmacū booríqui; teero tiigú, wācūpati, wasoyá”, jĩĩña. Múãcã ñañaré tiirí jĩĩrã, wācūtutuaya. ² Múãrẽ merẽã wáari, cāmerī ãñurõ tiiápuya. Teeré tiirã, Cristo dutirére queoró tiiádacu.

³ Apeté sīcū “yũũ ãpẽrã nemorõ niĩã” jĩĩ wācūmiqui. Cúã nemorõ niiripacu, búri peti wācūmajãqui. Teero jĩĩ wācūgũ, cūũ basirora jĩĩditogu tiiquí. ⁴ Marĩ basiro marĩ tiirére “¿ãñunigari?” jĩĩ wācūãri siro, besero booa. ãñurõ tiári siro, “cúã nemorõ ãñurõ tiájĩyu” jĩĩ wācūrijãña. Marĩ basiro tiáriguepere useni, niijãrõ booa. ⁵ ãpĩ marĩ tiimasĩrenorẽ tiimasĩriqui. Marĩpecã cūũ tiimasĩrenorẽ tiimasĩricu. Marĩ basiro Cõãmacū tiidutirere tiiró booa.

⁶ Múãrẽ Jesuyé quetire bueré wapa cúãrẽ niyerumena, yaarémema, apeyenómema tiiápuro booa.

⁷ Múã ateré masībocu: “Yũũ ñañaré tiirí, Cõãmacū teero ññajãqui” jĩĩ wācūgũno cūũ basiro jĩĩditogu tiii. Queorémema wedeguda: Sīcū oteri, cūũ oterigue wii, ducacaticu. ⁸ Sīcū ñañaré ugaripéarere tiigú ñañaré otegú tiiróbiro niiqui; ñañarére buagúdaqui. ãpĩ Espiritu Santo boorére tiigúpe ãñuré otegú tiiróbiro niiqui; catiré petihére buagúdaqui. ⁹ Teero tiirã, marĩ ãñurõ tiirére páasatirijãrõ booa. Marĩ páasatitheri, sīcū otegú cūũ oterigue dũca ãñurére seenéõgũ tiiróbiro niĩadacu; ãñurére buaádacu. ¹⁰ Teero tiirã, marĩ jeatuaro niipetirare ãñurõ tiiáda. Jesuré padeoráperere nemosãñúrõ tiiápuada.

Wedeyaponorigue

¹¹ Ññaña. Yũũ basirora jóagu paca jóaremema múãrẽ jóagu tiia.* ¹² Múãrẽ widecõãdutira judíoamema ãñurõ putuáada jĩĩrã, teero tiidutícua. Cúã Jesucristo marĩrẽ curusapu diabolarigue queti dícare wedeatã, judíoa cúãrẽ tuti, ñañarõ tiibócu. Ññañarõ netõdugáhera, Jesucristoye maquẽrẽ, teero biiri widecõãre maquẽrẽ buecua. ¹³ Cúã widecõãnorira niipacara, Moisére dutiré cūũriguere tiipetiriya. Teeré tiipetiripacara, múãrẽ widecõãdutiayira. Biiro jĩĩ wedebatedugacua: “Usãrã Galacia dita macãrãrẽ widecõãrĩ tiiwá”, jĩĩdugacua. ¹⁴ Yũũ doca yũũ basiro tiiríguere wedebateridojãã; Jesucristo tiiríguepere wedebatea. Biiro jĩĩ wederucua: “Jesucristo marĩrẽ curusapu diabolarigu niiwĩ”, jĩĩ wedea. Teero tiigú, atibúreco

* 6:11 ãpĩ jóabosajĩyi ména. Niituredaripare Pablo basiro jóajĩyi. Basocá teeré ññarã, “cūũrã jóajĩyi” jĩĩmasijĩya.

macãrã cûã ñña ugaripéarere “bári niiré peti niiã” jĩ ññaã; teeré tiinemódugariga. Cûãpecã yuu Cristoye quetire wederucurere “bári niiré peti niiã” jĩcua; teeré t̃odugáricua.†
 15 Widedcõãnorira niirĩ, o widedcõãnoña manirã niirĩcãrẽ, Cõãmacũrẽ wapamaníã. Marĩ ññañaré tiirecutiriguere wasoré, teero biiri marĩ Jesuré padeoré doca wapacutía. 16 Niipetire yuu wederére tiinunúseranorẽ Cõãmacũ añurõ niirecutiri tiíaro; cûãrẽ bóaneõ ññaãrõ. Cûãrã Cõãmacũyara díamacũ niĩya.

17 Yuu Jesuyé quetire wederé wapa cûã yuure tãnarígue cãmi tusaa. Tee cãmimena “yuu Jesuré padecotegu niiã” jĩ ññoã. Teero tiirã, mecũãmena s̃icũ yuure potocõnemorijããrõ. Teero biiri yuu wederére wedemecũõrijããrõ.

18 Yáa wedera, marĩ Õpã Jesucristo múãrẽ añuré ticoaro. Teerora wáaaro.

Nocõrõrã jóaa.

† 6:14 Pecasãyemena: “el mundo está muerto para mí y yo estoy muerto para el mundo”.

ÉFESO MACĀRĀRĒ Pablo jóaripũ

Ãñuduticorigue

¹ YHH Pablo Cõamacũ booró Jesucristoyere wededutigũ beserigũ niĩã. Múã Éfeso macārã Cõamacũrẽ padeorã Jesucristore añurõ padeorãre añuduticoa.

² Cõamacũ marĩ Pacũ, Jesucristo marĩ Ôpũ múãrẽ añuré ticoaro; añurõ niirecutiri tiáro.

Cristomena Cõamacũ marĩrẽ añurõ tiire

³ Cõamacũ Jesucristo marĩ Ôpũ Pacũre usenire ticoada. Cũũ marĩrẽ niipetire añurõ yeeripũnacutire maquẽrẽ ticodiorigũ niiwĩ. Cũũ marĩ Cristomena niirãrẽ añurõ tiirigũ niiwĩ. ⁴ Cũũ marĩrẽ añurõ tiirigue biiro niĩã: Atibáreco tiíadari suguero, cũũ marĩrẽ Cristomena niíadarare besetoarigũ niiwĩ. Marĩrẽ cũũ ññacoropũre ñañaré manirã, ñañaré tiirírirabiro niirĩ boogú, teero tiirigũ niiwĩ. ⁵ Cõamacũ too sugueropũ marĩrẽ maĩgú, Jesucristomena marĩrẽ “yHH põna niirĩ tiigúda” jĩirigũ niiwĩ. Teeré tiigú, cũũ tiidugárirobirora tiirigũ niiwĩ. ⁶ Cũũ macũ cũũ bayiró maĩgúmena marĩrẽ añunetõjõãre ticorigũ niiwĩ. Teero tiirã, cũũ añuré ticoriguere wãcũrã, cũũrẽ usenire ticoa. ⁷ Marĩ cũũ macũmena niĩã. Cũũye dímena marĩ ñañaré tiiré wapare wapatibosarigũ niiwĩ. Teeména Cõamacũ marĩ ñañaré tiirére acabórigũ niiwĩ. Cũũ marĩrẽ añurõ tiidugágũ, teero tiirigũ niiwĩ. ⁸ Cũũ marĩrẽ niipetire masíre, tuomasíre ticogũ, cũũ maíre eñorígũ niiwĩ. ⁹ Cũũ “tiigúda” jĩiriguere too suguero macārãpũ masíña maniriguere marĩrẽ masíĩ tiirigũ niiwĩ. Cristo tiiriguemena teeré masíĩ tiirigũ niiwĩ. ¹⁰ Cõamacũ “teero tiigúda” jĩirĩ bæreco jeari, cũũ jĩirirobirora wáaadacu. Cristore niipetirere, niipetirare dutiri tiigúdaqui. Ëmũãsepũ niirãrẽ, atibárecopũ niirãrẽ Cristo dutigũdaqui.

¹¹ Cõamacũ cũũ booróbirora niipetire cũũ “biiro tiigúda” jĩirére tiiquí. Cũũ too síropũ tiíadarere wãcũtoarigũ niiwĩ. Teero tiigú, marĩrẽ beserigũ niiwĩ. Cũũ marĩrẽ besegũ, too síro Cristomena cũũ “ticogũda” jĩiriguere marĩcãrẽ ticogũdaqui. ¹² Cũũ teero tiigú, ãsã Cristore padeosugúerirare añurõ niirĩ booquí. Basocã ãsã añurõ niirére ññarã, Cõamacũ añurõ tiirére usenipeoadacua. ¹³ Múãcã diamacú maquẽ quetire tũojĩrã, netõnére quetire tũojĩrã, Cristore padeojĩrã, cũũmena niĩã. Teero tiigú, Cõamacũ “yáara niíya” jĩigũ, múãrẽ Espíritu Santore ticodiocorigũ niiwĩ. Espíritu Santo Cõamacũ “múãrẽ ticodiocogũda” jĩirigũra niĩ. ¹⁴ Cõamacũ Espíritu Santore marĩrẽ

ticotoarigu niuwĩ. Teero tiirá, marĩ ateré masĩã: Cõãmacũ niipetira cũũ põnarẽ cũũ putoꝝ néewagũdaqui. Toopá niipetire cũũ “ticogũda” jĩriguere ticogũdaqui. Cũũ teero tiirĩ, basocá cũũrẽ usenireoadacua.

Pablo Éfeso macãrãrẽ sãĩbosárigue

15-16 Teeré wãcũgũ, Cõãmacũrẽ usenire ticoa. Yũũ múã marĩ Ôpũ Jesuré padeorére tuowá; teero biiri múã niipetira Cõãmacũrẽ padeoráre maĩrécãrẽ tuowá. Teero tiigú, múãrẽ sãĩbosárecõrõ Cõãmacũrẽ usenire ticoa. ¹⁷ Cõãmacũ marĩ Ôpũ Jesucristo Pacu añunetõjõãgũrẽ múãye niĩadarere biiro sãĩã: “Cõãmacũ, Espíritu Santo cúãrẽ masĩrere jeari tiyá; mũũ niirecutirecãrẽ añurõ masĩrĩ tiyá”, jĩã. ¹⁸ Atecãrẽ sãĩã: “Cõãmacũ, cúãrẽ ateré añurõ masĩrĩ tiyá: Mũũ cúãrẽ ‘añurõ tiigũda’ jĩgũ, beserigu niuwũ; niipetira mũũrẽ padeoráre añuré petire ticogũdacu; ¹⁹⁻²⁰ mũũ tutuanetõjõãgũ niĩã; tee tutuaremena usã Cristore padeoráre tiápua”, jĩ sãĩã. Tee tutuanetõjõãremena Cõãmacũ ateré tiirigu niuwĩ: Cristo diriguꝝre masãrĩ tiirigu niuwĩ; cũũ masãmuãri siro, cũũrẽ cũũ puto ãmuãseꝝ õpũ duirípĩrõ diamacũpe dupoyigu. ²¹ Cũũrẽ niipetira Ôpũ peti sããrĩ tiyigu. Teero tiigú, õpãrã atibúrecopu niirã, ãmuãseꝝ niirã Ôpũ peti niĩ. Æpĩ cũũ sotoa macũ manĩ. Cũũ atibúreco macãrã sotoa macũ niĩ; too síro macãrã sotoa macũ niirucugũdaqui. ²² Cõãmacũ niipetirere, niipetirare Cristo doca pũtãrí tiyigu. Teero biiri Cõãmacũ niipetira Jesuré padeorĩ põna macãrãrẽ dutigũre sõnecorigu niuwĩ; cũũ marĩ dupu tiiróbiro niĩ. ²³ Marĩ cũũrẽ padeorĩ põna macãrã cũũya õpũũ tiiróbiro niĩ. Cũũ marĩ niipetiramena wãaqui. Cũũ niipetiropu niĩ; atibúrecopu, ãmuãseꝝ teerora niiqui.

2

Cõãmacũ marĩrẽ maĩgũ netõnérigue

¹ Too sugueropu múã ñãñaré tiirira niijĩrã, diarira tiiróbiro niirira niuwũ. ² Atibúreco macãrã tiiróbiro ñãñaré tiirira niuwũ. Wãtĩãrẽ dutigú boorére tiinunúsewu. Cũũ atibúreco macãrã Cõãmacũrẽ netõnucãrãrẽ dutigú niĩ. ³ Too sugueropu marĩ niipetira cúã tiiróbirora ñãñaré tiirucúwu. Marĩ ñãñaré tiidugárere ugaripéawu. Marĩ noo booró ñãñaré tiĩadarere wãcũwũ. Teeré wãcũãri siro, teeré tiijãwũ. Teero tiigú, Cõãmacũ marĩmena cúanetõjõãyigu. Æpãrã tiiróbirora marĩcã ñãñarõ tiinóbojĩyu. ⁴ Cõãmacũpe marĩrẽ bayiró maĩgũ, bóaneõ iĩarigu niuwĩ. ⁵ Marĩ ñãñaré tiirira niijĩrã, Cõãmacũ iĩacoropuere diarira tiiróbiro niuwũ. Teero iĩapacu, marĩrẽ Cristomena catiré petihére cõorã niirĩ tiirigu niuwĩ. Cõãmacũ múãrẽ

cũũ añuré ticorémena netõnérigu niiwĩ. ⁶ Marĩ Cristomena masãmũãrira tiiróbiro niirĩ tiirígu niiwĩ. Jesucristo ãmũãsepũ duirobirora marĩcã cũũmena toopú duirá tiiróbiro niirĩ tiirígu niiwĩ.* ⁷ Too síro macãrãpũre cũũ marĩrẽ añuré ticoriguere ãñogúda jĩgũ, teero tiirígu niiwĩ. Cũũ marĩrẽ tiiápugu, Jesucristomena niirĩ tiirígu niiwĩ. ⁸ Marĩ Jesucristore padeorĩ, Cõãmacũ marĩrẽ cũũ añuré ticorére ãñogú, netõnérigu niiwĩ. Tee marĩ basiro tiirígue mee niĩã; Cõãmacũ ticorigue niĩã. ⁹ Marĩ añurõ tiirére ãñagũ mee netõnéwĩ. Teero tiigú, sĩcãno “yũũ añurõ tiirígue wapa Cõãmacũ yũũre netõnéwĩ” jĩmasĩña maniã. ¹⁰ Marĩ cũũ tiirĩra niĩã. Marĩ añurõ tiirémena basocãre tiiápuaro jĩgũ, marĩrẽ Jesucristomena niirĩ tiirígu niiwĩ. Marĩ añurõ tiiádarere Cõãmacũ too sugueropũ quẽnotóayigu.

Marĩ Cristomena añurõ niirecutijãã

¹¹ Teero tiirã, ateré wãcũña: Múã judíoa niihẽrã bauárira niiwũ. “Widecõãnoña† manirã niicua”, jĩwã judíoa múãrẽ. Cũãpe “widecõãnorira niĩã ãsãjã” jĩwã, cũãya õpũũ maquẽpũ dícare widecõãnorira niipacara. ¹² Too sugueropũre múã Cristomena niihẽrã niiwũ; Israelya põna macãrãmena niiriwũ; Cõãmacũ “netõnégũdũre ticocogũda” jĩrere múã pacũsũmũãrẽ wederiyigu; diari siro, ¿deero wãaadari? jĩmasĩriwũ; atibúreco macãrã tiiróbiro Cõãmacũrẽ masĩriwũ. ¹³ Múã yoaro macãrã tiiróbiro niirã niijĩrã, cũũrẽ masĩriwũ. Atitóre Jesucristomena niijĩrã, cũũye díi õmayudiariguemena Cõãmacũrẽ masĩã; pũtogã macãrã tiiróbiro niirã pũtuãa. ¹⁴ Cristo niĩ marĩrẽ añurõ niirecutirere ticogú. Judíoare, judíoa niihẽrãrẽ sicapõna macãrã niirĩ tiirígu niiwĩ. Marĩ cãmerĩ ãñadugarimirigue opatũdi tiiróbiro niiwũ. Cũũ tiitũdire cõãrigu niiwĩ. ¹⁵ Cũũ diariguemena judíoare dutirére “biro tiiyã”, “biro tiirĩjãña” jĩrere duurĩ tiirígu niiwĩ. Teero tiiríguemena pũapõnã macãrã niimirirare sicapõnarã pũtuãari tiirígu niiwĩ. Marĩ cũũmena sĩcãrõména niijĩrã, sicapõna macãrã niĩã. Teero tiirã, judíoa, judíoa niihẽrã sĩcãrõména añurõ niirecutimasĩã. ¹⁶ Cũũ curusapũ diariguemena marĩ cãmerĩ ãñadugaririguere petirĩ tiirígu niiwĩ. Cũũ diariguemenarã pũapõnã macãrã niimirirare sicapõnarã niirĩ tiirígu niiwĩ. Teero biiri teeménarã Cõãmacũmena bapacutimasĩã sũcã.

¹⁷ Cristo múã yoaro macãrã tiiróbiro niimirirare añurõ niirecutire maquẽrẽ wedegu atirígu niiwĩ. Ësã pũtogã macãrã tiiróbiro niimiriracãrẽ teerora wedeyigu. ¹⁸ Cristo marĩrẽ tiibosáremena marĩ niipetira Espĩritu Santo sĩcũmenarã marĩ Pacũmena wedesemasĩã. ¹⁹ Teero tiirã, mecũtígãrẽ múã aperõ

* 2:6 Too sugueropũ õpãrãména duirá cũãmena dutiyira. † 2:11 Cõnerígu yapa macã caseróre.

macārã wáanetõri basoca tiiróbiro niiria. Æpērã Cõãmacūrẽ padeorãmena sicamacã macārã tiiróbiro niiã; Cõãmacūyawii macārã tiiróbiro niiã. ²⁰ Jesucristo cãuyere wededutigũ beserira, teero biiri profetas múãrẽ Cõãmacūyere wedenucãrira niiwã. Teero tiirá, cúã wii tiíadaritabebiro niicua. Basocá wii tiinucãrã, supisabotarire nucõsũguécua, wii tutuariwii niĩãrõ jĩrã. Jesucristo teebotaribiro niigú niiĩ. ²¹ Teebotari añurõ nucõãri siro, apeyé botarire diamacú nucõwácu. Æñurí wii, Cõãmacū dícuere padeorí wii tiimúãwanocu. ²² Marĩ Jesuré padeorã niijĩrã, teebotaribiro niiã; wiiré biarí tudibiro niiã. Wiiré peotĩari siro, basocá toopú niirucuya. Espíritu Santo tiwiipá niijĩgũ, Cõãmacū toopára niirucuqui.

3

Pablöre judíoa niihērãrẽ buedutigũ cũũrigue

¹ Teero tiigú, yũũ Pablo Cõãmacū múãrẽ añurõ tiiríguere añurõ tũomasĩãrõ jĩgũ, sãĩã. Yũũ múã judíoa niihērãrẽ Jesucristoye quetire wederé wapa peresuwiipũ niiã. ² Yũũ wãcũrĩ, múã ateré tũojĩyu: Cõãmacū yũũre añurõ tiigú, múãrẽ tiípudutirigu niiwĩ. ³ Cõãmacū too sugueropũ masĩña maniríguere yũũre masĩrĩ tiiwĩ. Yũũ tee maquērẽ péero jóatoaawũ. ⁴ Múã yũũ jóaariguere buera, ateré jĩĩadacu: “Pablo Cristoye queti too sugueropũ masĩña maniríguere añurõ masĩqui”, jĩĩadacu. ⁵ Too suguero macãrãpũ tee quetire añurõ tũomasĩriyira. Atitópũre Cõãmacū masĩrĩ tiiquí. Cũũ cũuyere wededutigũ beserira añurãrẽ, teero biiri cũũ wededutirere wederãre Espíritu Santomena masĩrĩ tiiquí. ⁶ Tee masĩña manirígue ate niiã: Cristore padeorãmena múã judíoa niihērã judíoabirora Cõãmacū ticoadarere ñeeãdacu. Cristomena niijĩrã, judíoamena sicapõna macārã niiã; Cõãmacū judíoare “biiro tiigúda” jĩĩriguere múãcã yuea.

⁷ Cõãmacū yũũre añuré ticogũ, cũũ tutuaremena yũũre añuré quetire wedegú niirĩ tiirígũ niiwĩ. ⁸ Yũũ Cõãmacūrẽ padeorã watoapũ búri niigú peti niipacari, ate añurére yũũre tiidutirigu niiwĩ: Cũũ yũũre judíoa niihērãrẽ Cristoye añunetõjõãrere wededutirigu niiwĩ. “Cristo añunetõjõãgũ niiĩ” jĩĩrere marĩ masĩ sĩcãrĩbíria. ⁹ Apeyeré Cõãmacū yũũre tiidutirigu niiwĩ: Tee masĩña manirígue quetire niipetira tũomasĩãrõ jĩgũ, wededutirigu niiwĩ. Sicato tee queti Cõãmacū niipetire bauanérigu wãcũriguepũ niiriro niiwã. ¹⁰ Teero tiiró, atitóre Jesuré padeorí põna macãrãmena biiro wáaa: Cúã pũapõná niimirira sicapõna wáari ñnarã, ãmũãse macãrã dutirá, teero biiri cúã doca macãrã dutirá biiro jĩĩadacua: “Cõãmacū masĩnetõneĩ; niipetire cũũ tiirẽmena cũũ masĩrere

ẽñoĩ”, jĩĩadacua. ¹¹ Sicatopura Cõamacũ “teerora tiigũda” jĩiyigu. Cũũ jĩĩrirobirora wáari tiirĩgu niuwĩ marĩ Õpũ Jesucristo tiirĩguemena. ¹² Marĩ cũũmena niijĩrã, cũũrẽ padeojĩrã, cuiro manirõ Cõamacũmena wedesemasĩã sãa. ¹³ Teero tiirã, yuu múãrẽ wederẽ wapa ñañarõ netõrĩ tuorã, wãcũpatirijãña. Bi-irope wãcũña: “Marĩrẽ maĩjĩgũ, peresu ñeerĩquioro niipacu, marĩrẽ Jesuyé quetire wedetoawi”, jĩĩ wãcũ, useniña.

Cristo basocãre maĩquĩ

¹⁴ Teerẽ wãcũgũ, ñicãcoberimena jeacũmu, marĩ Pacure múãrẽ sãĩbosãa. ¹⁵ Cõamacũrã pacu niisuguerigu niĩ. Cũũmena “pacu” jĩĩrẽ nucãã. Cũũ niipetire põnarĩ macãrã ãmũãsepu niirã, atibãrecopu niirã sĩcãrõmẽna niirĩ tiirĩgu niuwĩ. ¹⁶ Marĩ Pacura pee ãñurẽre cõoquĩ. Teero tiigũ, Espĩritu Santomena múã wãcũrẽpure tutuare ticori boogũ sãĩbosãa. ¹⁷ Cũũ teerẽ ticori, múã Cristore padeorĩ, Cristo múãmena niirucugũdaqui. Apeyerẽja, múã Cristore ãñurõ maĩãrõ jĩĩgũ, ãpẽrãcãrẽ ãñurõ maĩãrõ jĩĩgũ, sãĩbosãa. ¹⁸ Teero tiirã, múã niipetira Cõamacũrẽ padeorãmena Cristo múãrẽ maĩrẽre masĩãdacu. Cũũ marĩrẽ bayirõ peti maĩquĩ. ¹⁹ Cũũ maĩrẽre tuomasĩpetinoña manipacãri, múã cũũ maĩrẽre tuomasĩnemoãrõ jĩĩgũ, sãĩbosãa. Cũũ maĩrẽre tuomasĩnemoãrã, Cõamacũ tiirõbiro niirecutirere cõonemõãdacu.

²⁰ Marĩ “Cõamacũ tutuanetõjõãgũ niĩ” jĩĩãda. Cũũ tutuare marĩpure niĩã. Teero tiigũ, cũũ niipetire marĩ sãĩrẽ nemorõ, marĩ tũgueñare nemorõ ticomasĩqui. ²¹ Teero tiirã, marĩ Jesucristore padeorĩ põna macãrã niijĩrã, teero biiri marĩ Jesucristomena niijĩrã, Cõamacũrẽ usenire ticorucuada. Atitõ macãrã, too síro macãrãcã teerora Cõamacũrẽ usenire ticorucuarõ. Teerora wãaaro.

4

Jesuré padeorãre sĩcãrõmẽna niidutirigue

¹ Yuu marĩ Õpũyere wederẽ wapa peresuwiipu niigũ múãrẽ biiro tiirĩ bayirõ boogã: ãñurõ tiirẽcutiya. Cõamacũ múãrẽ beserigu teero tiirĩ booquĩ. ² “Ãpẽrã nemorõ ãñurẽ tia” jĩĩ wãcũrijãña; cúaro manirõ niĩña; cúañañarijãña; ãpẽrãrẽ maĩjĩrã, cúã diamacũ tiihẽri iñarã, teero tũgueñajãña. ³ ãñurõ niirecutijĩrã, Espĩritu Santo tiĩãpuremena “sĩcãrõmẽna niĩãda” jĩĩ wãcũrucuya. ⁴ Marĩ sicaõpũũbiro niĩã. Espĩritu Santo sĩcũ niipacu, marĩ niipetirãmena niiquĩ. Marĩ Cõamacũ beserira niijĩrã, ate dícare yuea: “Marĩrẽ ãñurõ tiigũdaqui”, jĩĩã. ⁵ Marĩ Õpũ sĩcũrã niĩ. Marĩ cũũrẽ sĩcãrĩbiro padeóã. Marĩ sĩcãrĩbiro wãmeõtinowũ. ⁶ Cõamacũ marĩ niipetira Pacu sĩcũrã niiquĩ. Cũũ

marĩ niipetira sotoa macũ niiqui. Marĩmena cãũye maquẽrẽ tiirĩ tiiquĩ. Marĩ niipetiramena niiqui.

⁷ Cristo marĩ niipetirare merẽã dícu tiimasĩrere ticoqui. Cũũ marĩ niipetirapũre sĩcãrĩbíro ticodegarijĩyi. Teero tiigú, cũũ booróbirora ticorigũ niiwĩ. ⁸ Teero tiiró, Cõãmacũye queti jóaripũpu ate jóanoã:

Cũũ ãmũãsepũ muãwagu, cũũ ñeerirare néewayigu.

Too síro basocáre ãñurére ticoyigu,*

jĩ jóanoã.

⁹ “Cũũ ãmũãsepũ muãwayigu” jĩ jóare ate jĩdũgaro tia: Muãwaadari suguero, atibúrecopũ diiátiyigu. ¹⁰ Cũũrã sũcã atibúrecopũ diiátirigu ãmũãsepũ niipetira Ôpũ peti niigũdu muãwarigura niiqui. Teero tiigú, niipetiropũ dutiqui. ¹¹ Cristo cũũrẽ padeoráre niipetirapũre tiimasĩrere ticorigũ niiwĩ. Sĩquẽrãrẽ cũũyere wededutigu beserira sããrĩ tiirígu niiwĩ; ãpẽrãrẽ Cõãmacũ wededutirere wederá sããrĩ tiirígu niiwĩ; ãpẽrãrẽ ãñuré quetire wedewarucuri basoca sããrĩ tiirígu niiwĩ; ãpẽrãrẽ cũũrẽ padeoráre coterá, cũũrẽ buerá sããrĩ tiirígu niiwĩ. ¹² Teero tiigú, marĩ cũũrẽ padeoráre cũũye maquẽrẽ padearo jĩgũ, teero tiirígu niiwĩ. Cũũrẽ padeo-tutúaro jĩgũ, teero tiimasĩrere ticorigũ niiwĩ. ¹³ Teero wáari, marĩ sĩcãrĩbíro marĩ Ôpũrẽ padeoádacu; sĩcãrĩbíro Cõãmacũ macũrẽ ãñurõ masĩádacu. Teero biiri Cristoye maquẽrẽ ãñurõ tũomasĩádacu; Cristo niirõbirora niirecutiadacu. ¹⁴ Teero ti-irá, wĩmarã tiiróbiro niirijããda. Wĩmarã jĩditorere tũojĩrã, pũũrĩ wĩnoména páapuconorõ tiiróbiro noo niiré buerére padeonũnũseyá. Cũũ tiiróbiro marĩ jĩditomenirã buerére tũorã, padeonũnũserijããda. ¹⁵ Biirope tiíada: Cãmerĩ maĩrémena Cõãmacũye diamacũ maquẽrẽ wedeada. Jõõpemena diamacũ maquẽrẽ padeonemóádacu. Cristomena niirã niijĩrã, niipetire marĩ tiirénorẽ cũũ boorére tiinemómũããdacu. Cũũrã niĩ cũũrẽ padeorĩ põna macãrã dupu. ¹⁶ Cristo marĩ dupu tiiróbiro niijigũ, marĩrẽ dutii. Sicaõpũũ pee õpũũ maquẽ cũocú. Ni-ipetire tiĩõpũũ maquẽ dupu dutirére tiirĩ, tiĩõpũũ diaremanirõ bũcũá, tutuanemojõãcu. Tee tiiróbiro niĩã marĩ. Marĩ Cristo dutirére tiirã, sĩcãrĩbíro niĩádacu. Teero tiirã, cãmerĩ maĩádacu. Teeména padeotutúaadacu.

Cristomena mama niirecutire cũoa

¹⁷ Teero tiigú, marĩ Ôpũ wãmemena múãrẽ ateré duti-coa: Múã ãpẽrã Cõãmacũrẽ masĩhẽrã tiirénorẽ tiinemórĩjãña. Cũũ wãcũré wapamanĩã. ¹⁸ Cõãmacũyere wãcũdũgahera, tũomasĩhẽrã tiiróbiro niĩiya. Teero tiirã, naĩtĩãrõpũ niirãbiro diamacũ maquẽrẽ tũomasĩriya; catiré petihére Cõãmacũ ticoré

* 4:8 Salmo 68.18.

caorícua. ¹⁹ Cúã ñañaré tiirére boborídojãya. Teero tiirá, cúã noo booró ñañaré tiisodéaatiya. Niipetire cúã tusaré ñañaré tiiya. ²⁰ Múãpe Cristore masĩncārã, cúã teero ñañaré tiirénorẽ buenorijĩyu. ²¹ Múã diamacúrã cūyere maquẽrẽ tujĩyu. Teero biiri múã Jesuména niijĩrã, cūyere diamacú maquẽrẽ buenójĩyu. ²² Teero tiirá, múã too sugueropu ñañaré tiiriguere duujãña sáa. “Ugaripéaremena useniãdacu”, jĩ wãcũmijĩyu múã. Niiria. Teero wãcũré tiiditóre niã. ²³ Cõamacú múã wãcũrére wasoáro. ²⁴ Mama niirecutire cuoyá. Cõamacú múã mama niirecutire cū niirõbirora tiirigu niuwĩ. Teeména ãpẽrãrẽ añurõ tiãdacu; ñañaré manirã niãdacu.

²⁵ Teero tiirá, jĩditonemorijãña. Marĩ Cristoya õpũu maquẽ tiirõbiro niã. Teero tiirá, marĩ niipetirapure cãmerĩ diamacú wedesero booa.

²⁶ Múã cúara, ñañaré tiirijãña. Cúanañiõrijãña, ²⁷ wãtĩãrẽ dutigú múãrẽ ñañarõ wáari tiirĩ jĩrã.

²⁸ Yaarépimirigu yaanemórijãrõ. Yaaróno tiigú, padearo. Cū añurõ pade, wapatáremena bóaneõrãrẽ ticomasĩgũdaqui.

²⁹ Ñañarére wedeserijãña. Ññurẽpe dícuere wedeseya. Múã wedeseremena ãpẽrãrẽ tiápuya. Múã teero tiirĩ, múã wedeserere tiorã añurõ niãdacua. ³⁰ Múã tiiréména Espiritu Santore wãcũpatiri tiirijãña. Cõamacú múãrẽ Espiritu Santore ticorigu niuwĩ, “yáara niĩya” jĩrẽre ãnogú. Espiritu Santo múãmena niirucugũdaqui, té Jesucristo múãrẽ ãmuãsepu néewaadari bareco jearipu.

³¹ Niipetire cãmerĩ ñañarõ tũgueñare, pũnirõ wedesere, cúare, cúara acaribíre, teero biiri ãpẽrãrẽ ñañarõ wedeserẽcãrẽ duujãña. Sĩcãrẽ ññatutirijãña. ³² Biirope tiyá: Cãmerĩ añurõ tiápu, bóaneõña. Cõamacú Cristomena múãrẽ acabórirobirora múãcã cãmerĩ acabóya.

5

Cõamacú põna biiro niirõ booa

¹ Múã Cõamacú põna cū maĩrã niã. Teero tiirá, cū tiirébiro tiyá. ² Jesucristo maĩrõbirora cãmerĩ maĩrucujãña. Cū marĩrẽ maĩjgũ, diabosayigu. Cū marĩrẽ diabosarigue Cõamacú ññacoropu sitiaañũre busemuõcore tiirõbiro cū tusaré niyiro.

³ Múã Cõamacú põna niijĩrã, múã numosãnumiã, múã manusũmuã niñhãrẽ ñeeaperijãña; bobooro tiẽñorijãña; cuopacára, boonemórijãña. Múã teeré tihéri, múãrẽ ñañarõ wedepatire maniãdacu. ⁴ Ñañarére wedese buirijãña; wapamanire maquẽrẽ wedeserijãña; noo boorõ wedeseãmarijãña. Múãrẽ teenórẽ wedeserijãrõ booa.

Biiope tiiyá: Cõãmacũrẽ usenire ticoya. ⁵ Ateré múã masĩcu: Cristo cũũ Pacumena niirõpũ sĩcũ cũũ booró ñeeapesodeaatigũno wáariqui. Bobooro ñañarõ tiiẽnogũno teerora wáariqui. Сьорасú boonemógũcã teerora wáariqui. Boonemógũ Cõãmacũrẽ padeoróno tiigú, cũũ booré maquẽ dícuere padeoquí. ⁶ Cúã wapamanĩre wedeseremena múãrẽ jĩditoremena wedeadacua. Cúãrẽ padeoríjãña. Cõãmacũ cũũrẽ netõnucãrãrẽ teero tiirí ññagũ, bayiró cúaremena cúãrẽ ñañarõ tiigúdaqui. ⁷ Cúãrẽ péerogã bapacutirijãña.

⁸ Múã too sũgueropũre naĩtĩãrõpũ niirãbiro niiwã. Atitóreja bóeropũ niirãbiro marĩ Õpũmena niiã. Teero tiirá, bóeropũ niirãbiro tiiyá. ⁹ Bóeropũ niirã biiro tiíya: Ññurere tiíya; diamacú maquẽrẽ tiíya; niirõ maquẽrẽ wedeseya. ¹⁰ Niipetire múã tiirénorẽ “¿marĩ Õpũ usenigũdari?” jĩ wãcũña. ¹¹ Bári peti tiiránorẽ bapacutirijãña. Cúã naĩtĩãrõpũ niirãbiro niicua. Cúã ñañaré tiirere cúãrẽ masĩrĩ tiiyá. ¹² Cúã yayióropũ tiiariguere marĩ wedeseri, bobo niiã. ¹³ Cúã tiiariguere masĩrĩ tiirí, sãwócoropũ niirébiro pũtũacu. ¹⁴ Cúã basiro cúã ñañaré tiiariguere ññamasĩari siro, “ññaniã” jĩmasĩcua. Teero tiiró, ateré jĩnoã:

Мнũ cũnigũbiro biigú, wãcãña.

Diarigũbiro biigú, masãmũãña.

Мнũ teero tiirí, Cristo mũũrẽ bóeropũ niigú niirĩ tiigúdaqui, jĩnoã.

¹⁵ Teero tiirá, múã tiirere ññurõ wãcũña. Cõãmacũyere masĩhẽrãbiro tiirijãña. Cũũyere masĩrãbirope tiiyá. ¹⁶ Atitóre basocá pee ñañaré tiíya. Múãpe niipetire tiirécõrõ ññurẽ tiiyá. ¹⁷ Cõãmacũyere tuomasĩhẽrãbiro niirijãña. “¿Ññenópere Cõãmacũ marĩrẽ tiirí boogári?” jĩ wãcũña. ¹⁸ Cũmurijãña, noo booró ñañaré tiirí jĩrã. Cũmurõno tiirá, Espiritu Santo boorépere tiiyá. ¹⁹ Salmopũpũ jóariguemena, Cõãmacũyere basarémena cãmerĩ wedeseya. Marĩ Õpũrẽ bayiró useniremema basapeoya. ²⁰ Marĩ Õpũ Jesucristo wãmemena niipetirere Cõãmacũ marĩ Pacũre usenire tiorucujãña.

Sicawii macãrãrẽ dutiré

²¹ Múã Cristore quioníremena ññã. Teero tiirá, cãmerĩ yũũya.

²² Манũcutira numiã, marĩ Õpũrẽ yũũrobirora múã manũsũtũãrẽ yũũya. ²³ Múã manũsũtũã múãrẽ dutirá niíya, Cristo cũũrẽ padeorí põna macãrã dutigú niirõbirora. Cristo cũũrẽ padeorí põna macãrã dupubiro niĩ. Marĩ cũũya õpũũ maquẽbiro niirãrẽ netõnégũ niĩ. ²⁴ Cristoya põna

macārã cūūrẽ yñrobirora ñumosãnumiã niipetiremena cūã manusũmũãrẽ yñro booa.

²⁵ Ñumocutira, Cristo cūuya põna macārãrẽ maĩróbirora múã ñumosãnumiãrẽ maĩñá. Cristo marĩrẽ maĩgũ, marĩye niĩadarere diabosayigu. ²⁶ Marĩrẽ ñañaré manirã niĩãrõ jĩgũ, teero diabosayigu. Marĩ cūuye quetire añurõ padeorí, ocoména coseárirabiro wáari tiirígu niiwĩ. ²⁷ Teero tiirígu niiwĩ, cūuya põna macārãrẽ añunetõjõãrã buajeádugagu. Cūũ putuáatigu, cūãrẽ suti jũĩrĩmanire, opasũsũrõ manirébiro niirãrẽ cūũmena néewadugaqui. Ñañaré manirã, ñañaré tiirirabiro buadugáqui. ²⁸ Tee tiiróbirora ñumocutira cūã ñumosãnumiãrẽ maĩrõ booa. Cūã basiro maĩrõbirora maĩrõ booa. Cūũ ñumorẽ maĩgũno cūũ basiro maĩgũ tiiquí. ²⁹ Sícũ cūuya õpũũrẽ maĩrĩjã tiirí. Teero tiiróno tiigú, añurẽ yaa, cūuya õpũũrẽ cotequi. Cristo cūuya põna macārãrẽ teerora tiiquí. ³⁰ Marĩ cūũrẽ padeorí põna macārã cūuya õpũũbiro niĩã. ³¹ Tee maquẽ Cõãmacũye queti jóaripũpũ biiro jóanoã: “Teero tiigú, ãmũ cūũ pacũre, cūũ pacore cõãwitiwa, cūũ ñumoména niigũdaqui. Cūã puarã sicaõpũũ tiiróbiro putuáadacua”,* jĩ jóanoã. ³² Tee tuomasĩña maniré niĩã. Teero niipacari, yñũ wãcũrĩ, “Cristo sicaõpũũbiro niiqui cūuya põna macārãmena” jĩdugaro tia. ³³ Teero jĩpacũ, atecãrẽ jĩgũda: Ñumocutiracõrõ múã basiro maĩrõbirora múã ñumosãnumiãrẽ maĩñá. Numiãcã, múã manusũmũãrẽ padeoyá.

6

¹ Wĩmarã, mamarã, Jesuré padeorá niijĩrã, múã pacũsũmũã dutirere añurõ yñya. Teero tiirẽ añuniã. ² Cõãmacũye queti jóaripũpũ tee dutiré biiro jóanoã: “Mũũ pacũ, mũũ pacore padeoyá”, jĩ jóanoã. Cõãmacũ puamóquẽñe dutiré watoapũ tee dutiré tiigũnorẽ “añurõ tiigũda” jĩrĩgu niiwĩ. Tee “añurõ tiigũda” jĩrẽ biiro jóanoã: ³ “Mũũ usenigũdacu; atibúrecopũre yoari catigũdacu”,* jĩ jóanoã.

⁴ Põnacutira, múã põnarẽ bayiró tuti, cúari tiirĩjãña. Añurõ tiirere buemasõña. Cūã ñañaré tiirere quẽnojeári tiiyá. Cūãrẽ marĩ Õpũ boorere wedeya.

⁵ Dutiapenori basoca, ãno atibúrecopũ múãrẽ dutiaperare yñya. Padeorémena, quioníremena, tiidítóro manirõ cūãrẽ yñya. Cristo dutirere yñrobiro cūãcãrẽ yñya. ⁶ “Cūã ññacoropũ dícu añurõ padeada”, jĩ wãcũrijãña. Siquẽrã cūãmena añurõ putuádugara teero tiicúa. Múãpe Cristore padecoteri basoca niijĩrã, Cõãmacũ booróbiro añurõ tusarémene padeya.

* **5:31** Génesis 2.24. * **6:3** Éxodo 20.12; Deuteronomio 5.16.

⁷ ʘseniremena marĩ ʘpũrẽ padebosarabiro tũgueñaña. Basocá dícare padebosarabiro tũgueñarijãña. ⁸ Marĩ ʘpũ ãñurõ ti-irírare wapatígudaqui. Dutiafenori basocare, dutiafenõña manirãrẽ teerora wapatígudaqui. Múã teeré masĩtoacu.

⁹ Basocáre dutiafepa, múãcã teerora múã dutiafepare ãñurõ tiyá. “Múãrẽ ñañarõ tiigúda”, jĩñemorijãña. Múã masĩcu: Cúã ʘpũ múã ʘpũcã niiqui; cũũ ãmũãsepũ niiqui. Cũũ niipetira basocáre batoro manirõ, sĩcãrĩbĩro ññaqui.

Cristore padeorã wãtĩãrẽ cãmotãre

¹⁰ Ate tiidutĩremena wedeyaponogũda: Múã marĩ ʘpũmena niã. Teero tiirá, cũũ tutuanetõremena wãcũbayiya. ¹¹ Cõãmacũ marĩrẽ cãmotãre ticoriguere cũoyá. Teero tiirá, teeré cũorã ni-ijĩrã, wãtĩãrẽ dutigú jĩĩditorere cãmotãmasĩãdacu. ¹² Marĩ surara tiirõbĩro niipacara, basocãmena cãmerĩquẽria; wãtĩã ãmũãsepũ niirãmenape cãmerĩquẽã. Cúã niicua: Wãtĩã dutiré tutuare cũorã, cúã doca macãrã dutirá, atibãreco maquẽ naĩtĩãrõpũ ti-irõbĩro niirere dutirá, basocáre wãcũrẽpũre ñañaré tiidutĩra ni-icua. ¹³ Teero tiirá, niipetire Cõãmacũ marĩrẽ wãtĩãrẽ cãmotãre ticoriguere cũoyá. Teeré cũorã, niipetire wãtĩ múãrẽ ñañaré tiidutĩri, netõnucãjããdacu. Múã teeré cũopetĩra, wãcũtutuara niĩãdacu.

¹⁴ Ññurõ wãcũtutuara niĩña. Surara cũũyaro sutiroré wéemũco, siatúqui sitũrũdamena. Tiidã sitũrũda diamacũ maquẽ marĩ padeorẽbĩro niã. Surara cũũ cutirore cõmequimẽna cãmotãqui. Tiiqui cõmequí marĩ ãñuré tiirẽbĩro niã. ¹⁵ Surara sapatũre sãñãqui, wãagũda jĩĩgũ. Cũũ tiirõbĩrora múãcã ãñuré quetire wedeadara quẽnoyũeya. Tee queti “Cõãmacũ cũũrẽ padeorãre ãñurõ niirecutirere ticoqui” jĩĩrẽ queti niã. ¹⁶ Surara cũũya õpũãrẽ cãmotãriquire wãmopũ cũoquí. Cũũrẽ buedugari, buereyucũ jũãatirĩ, tiiquimena cãmotãqui. Múãpe wãtĩãrẽ dutigú múãrẽ ñañarõ tiidugari, Cõãmacũrẽ padeorẽmena cãmotãmasĩcu. ¹⁷ Surara cũũya dupure cãmotãgu, cõmecororé pesaqui. Cũũya dupure cãmotãrirobĩrora wãtĩ múã wãcũrere ñãñodugari, “Cõãmacũ netõnẽnorira niã” jĩĩrẽmena cãmotãya. Surara espada pairĩpĩrẽ néewaqui. Cũũ tiipĩmena cãmerĩquẽmasĩõbĩrora múãpe Cõãmacũye queti jóaripũ wedeseremena wãtĩrẽ cãmotãya. Cõãmacũye wedesere espada Espĩritu Santo múãrẽ ticoripĩbĩro niã. ¹⁸ Noo múã niirõ Cõãmacũrẽ sãĩrucujãña. Espĩritu Santo masĩrẽ ticorẽmena sãĩñã. Ññurõ tũomasĩña. Sãĩdũrijãña. Niipetira Cõãmacũrẽ padeorãre sãĩbosárucujãña. ¹⁹ Yũũcãrẽ sãĩbosãya. Ññuré quetire yũũ wederécõrõ Cõãmacũ cũũ wedeserere yũũre ãñurõ wedeseri tiãro. “Curo manirõ ãñuré quetire basocã masĩña manirĩguere wedearo”, jĩĩ sãĩbosãya.

²⁰ Tee quetire wederé wapa peresuwiipɯ niiã. Cõãmacũ yũre tee quetire wededutigɯ ticocorigɯ niĩwĩ. Yũre tee quetire cuiro manirõ wedearo jĩrã, sãĩbosáya.

Ãñudutiyaponorigue

²¹ Tíquico múã pɯtopɯ wáagɯdaqui. Cũũ yũũ menamacũ, yũũ maĩgũ, marĩ Õpũrẽ padecotegɯ ãñurõ tiigũ niĩ. Cũũ múãrẽ niipetire yéẽ maquẽrẽ wedegɯdaqui. ²² Múãrẽ ãsãye maquẽrẽ masĩãrõ jĩgũ, ticocoa. Teero biiri cũũ múãrẽ wãcũtutuari tiiáro jĩgũ, ticocoa.

²³ Cõãmacũ marĩ Pacɯ, teero biiri marĩ Õpũ Jesucristo múã Jesuré padeoráre ãñurõ niirecutire ticoaro; múã Cristore padeonemórĩ, cãmerĩ maĩnemórĩ tiiáro. ²⁴ Cõãmacũ niipetira marĩ Õpũ Jesucristore maĩrucúrare ãñuré ticoaro.

Nocõrõrã jóaa.

FILIPOS MACĀRĀRĒ Pablo jóaripũ

Āñuduticorigue

¹ YHH Pablo, teero biiri Timoteo múã Cõamacūrē padeorá Filipospu niirārē āñudutia. Ęsã Jesucristore padecotera múārē niipetira cūmena niirārē, múārē s̄onírārē,* teero biiri cúārē tiápuracārē† jóaa.

² Múārē Cõamacū marĩ Pacu, Jesucristo marĩ Ōpũ āñurē ticoaro; āñurõ niirecutiri tiáro.

Jesuré padeoráre Pablo sãibosárigue

³ YHH múārē wãcũrecõrõ yHH Ōpũ Cõamacūrē usenire ticoa. ⁴⁻⁵ Sicato múã padeonucãrito, tée atitõpucãrē āñuré queti maquēmena múã yHHre tiápu. Teero tiigú, yHH sãirecõrõ múã niipetirare useniremena sãibosárucua. ⁶ Múã Jesuré padeonucãrĩ, Cõamacū múārē āñurõ tiigú, wasorĩ tiirĩgu niiwĩ. YHH ateré masĩã: Teero múārē wasomúãnucãrĩ tiigúdaqui, tée Jesucristo putuaatiripu. ⁷ Múã niipetirare yHH teero wãcũpadeori, āñuniã. YHH múārē maĩjĩgũ, teero wãcũã. Cõamacū marĩrē s̄icãrĩbĩro tiápurĩgu niiwĩ. YHH peresuwiipu duiiri, teero tiápurĩgu niiwĩ. Teero biiri yHH queti beserĩ basoca putopu niirĩ, āpērã Jesuyé quetire ñañarõ jĩdugari, “diamacūrã niĩã” jĩ yHH wederi, teorora tiápurĩgu niiwĩ. ⁸ Cõamacū yHH múārē bayirõ maĩrere masĩqui. Jesucristo cūã múārē maĩrõbirora yHHCã maĩã. ⁹ YHH Cõamacūrē múãye maquērē sãĩgũ, “cãmerĩ maĩnemóãrõ” jĩã. “Masĩremena cúã maĩrere ãñoãrõ” jĩã. ¹⁰ Teero maĩrã, āñurere besemasĩãdacu. Cristo putuaatiri, ñañaré manirã, wapa cuohera buajeánoãdacu. ¹¹ Jesucristo múārē āñurere tiirucúra niirĩ tiáro. Basocá múã teero tiirĩ ññarã, Cõamacūrē “āñunetõjõãrĩ” jĩãdacua.

YHH catigija, Cristomena niĩã

¹² Yáa wederabiro niirã, ateré múārē masĩrĩ boogá: YHHre wáaremena āñuré queti nemorõ sesajõãã. ¹³ Teero tiirã, niipetira romanuã õpũye wiseripu coterĩ basoca “cūã Cristoyere wederé wapa peresuwiipu niirĩ” jĩĩya. Āpērã ãnopú niirãcã teeré masĩya. ¹⁴ PaH Jesuré padeorá yHH peresuwiipu duiirere tũojĩrã, marĩ Ōpũrē padeotutúanemocua. Teero tiirã, Cõamacūye quetire cuiri manirõ, wãcũtutuaremena wedecua.

* 1:1 Pecasãyemena: obispos. † 1:1 Pecasãyemena: diáconos.

15 Siquērã yũre ññatutira, yũre netõnucãdugara, Cristoyere wedeayira. Æpērãpé añurõ tiidugáremena cũyere wedeayira. 16-17 Cũãjã yũre maĩya. Ateré masĩya: Cõãmacũ yũre ãno cũũrigũ niuwĩ, añuré queti “diamacũrã niĩ” jĩ wedearo jĩgũ. Yũre ññatutirape yũ nemorõ niidugara, Cristoyere wedeayira. Basocã padeoáro jĩrã mee buecua. Yũ peresuwiipũ duiiri, yũre ññañarõ wãcũrĩ tiidugára tiicúa. 18 Æñujãadacu. Yũre ññañarõ tiidugápacara, o apeyé diamacũ maquērẽ wededugara, Cristoyerena wedecua. Cũyere maquērẽ wederi tuogũ, useniã.

Teero usenirucujãgũdacu. 19 Ateré masĩjĩgũ, useniã: Múã sãibosáremena, teero biiri Espiritu Santo Jesucristo ticorigũ yũre tiípuremena niipetire yũre wáare añurõ yapacutiadacu. 20 Yũ Jesucristoyere wedehẽgũ, bobobócu. Biirope booa: Cuiro manirõ, tutuaremena cũyere wederucudugaga. Yũ ti-irucúrobirora tiidugága. Teero tiigũ, mecãtigãrẽ, too síropucãrẽ yũ catigũ o diagũ, yũ tiirémãna “Cristo añuniĩ” jĩrĩ tiigũdacu. 21 Yũ catigũja, Cristomena niĩ; cũyere tiirucujãgũdacu. Diari, ãñuãdacu yũre; cũmãna niirucujãgũdacu. 22 Yũ catiri bũrecori dũsarĩ, Cristoye maquērẽ pademasĩã ména. Teero tiigũ, yũ diari, o yũ catiri, ¿deerope tiigũdari? jĩmasĩriga. 23 Ate puawãmé beseri, wisió niĩ. Ateré wãcũsũguea: Diadugaga Cristomena niigũdũ. Yũre nemorõ ãñuãdacu. 24 Too síro ateré wãcũã: Yũ catigũpe, múãrẽ nemorõ tiípugũdacu. 25 Teero tiigũ, “diaria ména” jĩ wãcũgũ, catigũdacu, múã niipetirare tiípugũdũ. Múã yũ tiípuremena jõõpemena nemorõ padeó, useniãdacu. 26 Yũ múãmãna niirĩ sũcã, múã Jesucristore bayiró usenire ticoadacu.

27 Ateré añurõ tuoyá: Cristoye queti añuré queti jĩrõbirora tiirẽcutiya. Múã teero tiiri, yũ múã puto o aperopũ niigũ, atequetirẽ tuodugáa: Filipos macãrã sícãrĩbĩro padeorã tiáyira; sícãrĩbĩro añuré quetire padeorẽre “diamacũ maquẽ niĩã” jĩ wedera tiáyira; 28 “cũãrẽ cãmotárare cuiriayira” jĩrẽ quetire tuodugáa. Múã teero tiiri, múãrẽ cãmotára pecamepu wáadarere tuomasĩãdacu; múã Cõãmacũ netõnéãdara niirẽpere ññamasĩãdacu. Cõãmacũ cũãrẽ teeré masĩrĩ tiiquĩ. 29 Cõãmacũ múãrẽ añurõ tiirĩgũ niuwĩ. Cũ añurõ tiirémãna puaró cũũrigũ niuwĩ. Sicaró ate niĩã: Múã Cristore padeocũ. Aperó ate niĩã: Múã Cristore padeorẽ wapa ññañarõ netõãdacu. 30 Múã Jesurẽ padeorẽ wapa yũ tiiróbiro ññañarõ netõãyiro. Yũ ññañarõ netõrĩ, múã ññawũ. Teerora sũcã mecãtigã yũre wáarecãrẽ tuocũ.

Jesucristo tiiróbiro tiidutírigue

¹ Cristo múãrẽ wãcütutuari tiiquí; cãũ múãrẽ maijĩgũ, ãñurõ yeeripünacutira niirĩ tiiquí; Espíritu Santo múãmena niiquí; Cristo múãrẽ maĩgũ, bóaneõ ññaqui. ² Teero tiirá, múã ti-irécutiremena yũre bayiró usenigũ niirĩ tiiyá. Ateré ti-irécutiya: Ññurõ tũomasĩrã niiña; cãmerĩ maiñá; sícũpõna tiiróbiro niirecutiya; sícãrĩbiro wãcũña. ³ Múãye dícare boosãrijãña; “ãpẽrã nemorõ niiã” jĩ wãcũrijãña. Teero wãcũrõno tiirá, ãpẽrã múã nemorõ tiimasĩrere wãcũ, cúãrẽ ãñurõ tiiyá. ⁴ Múãye maquẽ dícare “ãñurõ wáaaro” jĩ wãcũrijãña. Ñpẽrãcãrẽ “ãñurõ wáaaro” jĩrã, tiápuya.

⁵ Múã Jesucristo wãcũrirobirora wãcũña:

⁶ Cũ Cõãmacũ niirecutirere cũpacá,
atibúrecopũ jeagũ, “yũ ãmũãsepũ niigũ niirecutirere duurícu”
jĩ wãcũriyigũ.

⁷ Teero jĩrõno tiigú, cũ booró cũ òpũ niirere duujã,
padecotegũ tiiróbiro wáyigũ.

Marĩ tiiróbirora bauáyigũ.

⁸ Teero tiigú, atibúrecopũ niigũ, “yũ booró tiiría” jĩ
wãcũrucuyigũ.

Cũrẽ sããdagári, “Cõãmacũ booró tiigúda” jĩyigũ.

Curusapũ bobooro netõ, diapacu, netõnucãriyigũ.

⁹ Cũ teero tiiré wapa Cõãmacũ cũrẽ niipetira sotoapũ
dutigũdũre cũriyigũ niiwĩ.

Cõãmacũ cũrẽ uputí maquẽ wãmerẽ ticoyigũ.

¹⁰ Teero tiirá, niipetira ãmũãsepũ niirã, ditapũ niirã, dita
docapũ niirã

Jesús wãmerẽ tũorá, cũ díamacũpũ ñicãcoberimena
jeacũmuãdacua.

¹¹ Teero biiri niipetira biiro jĩãdacua: “Jesucristo niipetira Òpũ
niĩ”.

Teero jĩrã, Cõãmacũ Jesús Pacũre “ãñunetõjõã” jĩrã tiíadacua.

Jesuré padeorá sãwócore tiiróbiro niĩya

¹² Teero tiirá, yũ maĩrã, yũ múãmena niirĩ, ãñurõ yũrã
niiwũ. Mecãtigãrẽ yũ aperopú niirĩ, nemorõ teeré tiiyá. Múã
netõnénorira niiã. Teero tiirá, Cõãmacũrẽ cuiremena ññaña,
cũrẽ netõnucãrĩ jĩrã. Cũ múãrẽ “ãñurõ tiirécutira niĩya” jĩrĩ
tũodagára, ãñurõ tiiyapacutiya. ¹³ Cõãmacũ múãrẽ cũ boorẽ
ãñurẽre tiidagári tiiquí. Cũrã múãrẽ tiápuqui, cũ boorẽre
peotímasĩrõ jĩgũ. Teero tiirĩ booquí.

¹⁴ Niipetire apeyenórẽ tiirá, cúaro manirõ, ñañarõ jĩrõ
manirõ tiiyá. ¹⁵ Teero tiirá, ñañaré tiirirabiro ñañaré ti-
ihéra niíadacu. Atibúreco macãrã ñañaré tiirá, ãñurõ tiirere
boohera watoapũ múã Cõãmacũ põna ñañaré manirã niiã.

Múã ãñurõ tiirémena sãwócore tiiróbiro cúãrẽ diamacú tiirére ãñoã. ¹⁶ Teero biiri cúãrẽ catiré petihére ticoré quetire wedeya. Múã teero tiirí, Cristo putuaatiri bureco jeari, yuu bayiró usenigãdacu. “Bári peti Filipos macãrãrẽ bueriyu”, jĩmasĩgãdacu. ¹⁷ Basocá múãrẽ ñañarõ tiipacári, múã Jesuré padeorucúayiro. Múã padeoré Cõamacũrẽ ãñuré ticoré tiiróbiro niĩã. Yuu Jesuyére wederé wapa sããbócuã. Yũre sããrĩ, yée dí múã Cõamacũrẽ ãñuré ticoré sotoa vino píopeore tiiróbiro niĩãdacu. Teero tiipacári, yuu usenigãdacu. Múãcã useniapuya. ¹⁸ Múãcã yuu tiiróbirora usenirõ booa. Yũre sããpacári, yuũmena useniña.

Timoteo, Epafroditoye maquẽ

¹⁹ Marĩ Òpũ Jesús boorí, máata Timoteore múã putopu ticocoguda, múãye quetire tãogú, usenigãda jĩgũ. ²⁰ Timoteo dícu yuu tiiróbiro wãcũĩ; cũũ yuu tiiróbiro múãrẽ ãñurõ wári boogú, bayiró wãcũrecutii. ²¹ Æpẽã cúãye dícuere wãcũrecuticua; Jesucristoyepere wãcũrecutiricua. ²² Múãpeja Timoteo diamacú tiirére masĩtoacu. Sícũ cũũ pacũmena padegú tiiróbiro yũre ãñuré quetire bueapuruçuí. ²³ Teero tiigú, yũre wáaadarere yuu masĩari siro, cũũrẽ múã putopu ticocoguda. ²⁴ Marĩ Òpũ yũre wãcũtutuari ticorémena ateré jĩã: Yuũcã máata múã putopu wáagudacu.

²⁵ “Múã putopu yuu baibiro biigú Epafroditore ticocoro booa”, jĩ wãcũã yuu. Múã basiro yũre tiípudutira, cũũrẽ ticocorira niĩwũ. Cũũ yuu menamacũ, yũre bueapugũ, surara ñañarõ netõrõbirora yuũmena ñañarõ netõgú niĩ. ²⁶ Cũũ múãrẽ bayiró iñadugai. Cũũ diarecutire quetire múã masĩrĩ tãogú, bayiró wãcũrecutiwi. ²⁷ Diamacũrã niĩã: Bayiró peti wáawi. Diaré putopu niĩwĩ. Cũũ bayiró diarecutipacári, Cõamacũ bóaneõ iñawĩ. Cũũ dícuere bóaneõ iñariwi; yuũcãrẽ bóaneõ iñawĩ, yũre nemorõ booritari jĩgũ. ²⁸ Múã cũũrẽ iñarã, useniãdacu. Teero tiigú, cũũrẽ boyeromena ticocodugaa. Múã usenire quetire tãogú, yuũcã usenigãdacu. ²⁹ Teero tiirá, useniremena cũũrẽ bocaya. Marĩ Òpũrẽ padeorãre bocaribirora cũũrẽ bocaya. Niipetira cũũ tiiróbiro niĩrãrẽ quioníremena iñaña. ³⁰ Cũũ Cristoyere padecotegũ niijĩgũ, diajõãmiwĩ. Diaró puto niipacũ, múã tiíapuboriguere yũre tiípawĩ.

3

Biuro niirecutiro booa

¹ Yáa wedera, mecãtigãrẽ múã marĩ Òpũmena niijĩrã, useniña. Yuu too suguero wederiguere wedenemorĩ, yũre

potocõria. Yũu wedenemorĩ, máãrẽ tiiápucu. ² Ñãñarẽ ti-
irãre cuiya. Cũãrẽ “díayia cúara tiiróbiro niĩya” jĩã yũu.
“Cõnerígu yapa macã caseróre widedõãña, catiré petihére
buaáro jĩãrã”, jĩĩya. ³ Marĩye õpũãrĩrẽ tiiré marĩrẽ ãñurãrã niirĩ
tiiría. Teero widedõãrõno tiirá, Espíritu Santo tiiápurementa
Cõãmacũrẽ ãñurõ padeóa. Teero biiri Jesucristo marĩrẽ ti-
ibosárere “ãñunetõjõãre niĩã” jĩĩ wedea. Teeré tiirá ni-
ijĩrã, Cõãmacũ ãñacoropũ widedõãnorira peti tiiróbiro niĩã;
cũũyara diamacú niĩã. ⁴ Marĩ tiirémenta marĩ Cõãmacũ
ãñacoropũ ãñurãrã niimasĩãtã, yũu ãñugúrã niibojiyu cũũ
ãñacoropũ. Yũu ãpẽrã nemorõ tii netõnucãmiwã. ⁵ Ate niĩã
yée queti: Ocho burecori yũu bauári siro, yũure widedõãrira
niiwã. Yũu Israelya põna macũ niĩã. Benjamínya põna
macũ niĩã. Yũu pacũsũmũã hebreoa niiwã. Teero tiigú, yũu
hebreoayũ peti niĩã. Moisére dutiré cũũriguere tiipetíguda
jĩĩgũ, fariseo basocũ wáawũ. ⁶ Cõãmacũ ãñacoropũ tee dutirére
bayirõ tiipetídugagu, Jesuré padeorí põna macãrãrẽ sĩãdugágu,
nũnũrucúwũ. Tee dutirére ãñurõ tiigú niirĩ, sícũ yũure “tee
dutirére ãñurõ tiirĩ” jĩĩgũno maniwi. ⁷ Too sugueropũ
yũu tiirécãtirigue yũure wapapacá niimiwã. Mecũtígãrẽ
yũu Jesucristore padeogú niijĩgũ, “niipetire too sugueropũ
yũu tiirígue wapamaníã” jĩĩ tũgueñaã. ⁸ Yũu cũomírigue
nemorõ yũu Õpũ Jesucristore masĩrẽ wapacutínemoã. Jesu-
cristore padeoré wapa niipetire too sugueropũ yũu tiiríguere
apeyenó marĩ boohérere cõãrã tiiróbiro cõãwã. Jesucristo
yũu Õpũrẽ cũodugágu, teero tiiwú. ⁹ Yũu cũũmena niidugaga.
Moisére dutiré cũũriguere tiirígue wapa Cõãmacũmena ni-
imasĩria; Cristore padeoré wapape cũũmena niimasĩã. Cri-
store padeorémenta dícu Cõãmacũ basocãre “ãñurãrã niĩya” jĩĩ
ãñaquí. ¹⁰ Ateré boogá: Cristore ãñurõ masídugaga. Cõãmacũ
cũũ tutuaremena Cristore masõrigũ niiwĩ; yũu tee tutu-
arere masídugaga. Cristo ñãñarõ netõ, diarirobirora yũucã
ñãñarõ netõ tũgueñadugaga. ¹¹ Teero tiigú, yũucã diarira
masãmũããdarobirora masãmũãdugaga.

Marĩ ãñurõ peotídugara, wãcũtutuario booa

¹² Tee yũu boorére “tiipetítóawũ” jĩĩgũ mee tia. Niipe-
tirere diamacú tiiría ména. Teero tiirípacũ, Jesucristo tiiróbiro
niidugagu, tutuaromena cũũyere tiirucúa. Cũũ yũure beserigu
niiwĩ, teero tiiáro jĩĩgũ. ¹³ Yáa wedera, “yũu Jesucristobiro
tiipetía” jĩĩria. Biirope tia: Too suguero yũu tiirucúriguere
wãcũria; yũu Õpũ “¿deero tiirí booi yũure?” jĩĩgũ, bayiró
cũũyere tiirucújãã. ¹⁴ ãñurõ peotídugaga, Cõãmacũ yũure cũũ

“ticoguda” jĩriguere ñeegũda jĩgũ. Marĩ Jesucristomena ni-
irãrẽ teeré ticogudaqui.

¹⁵ Niipetira Jesurẽ padeotutúarano yuu jĩãrirobirora wãcũrõ
booa. Múã merẽã wãcũrĩ, Cõãmacũ múãrẽ diamacú wãcũrĩ
tiigũdaqui. ¹⁶ Cõãmacũ marĩrẽ tãomasĩre ticoró jeatuaro dia-
macú tiirécãtiro booa.

¹⁷ Yáa wedera, yuu tiirére ãñurõ ññacũña. Æpẽrãrẽ ãsã
tiiróbiro tiirácãrẽ ññacũña. ¹⁸ Too sũgueropũ pee múãrẽ
wedetoawũ. Utirémãna jĩñemogũda sũcã. Paũ “Cristore
padeóa” jĩpacara, cũũrẽ ññatutira tiiróbiro niĩya. Cúã cũũ cu-
rusapũ diabosariguere boohérabiro niĩya. ¹⁹ Cúã too síropũre
pecamerũ yapacutĩadacua. Cõãmacũ boorere tiidugáripacara,
cúã booré dícare tiidugáya. Bobooro tiirere boboró manirõ “ti-
ijããwũ yũũja” jĩ wedeeya. Atibúreco maquẽ dícare wãcũũya.
²⁰ Marĩpeja ãmũãsepu wáari basoca niĩã. Toopú marĩya macã
peti niicu. Marĩrẽ netõnégũ ãmũãsepu niigũ putuaatiadare
yuera tiia. Cũũrã marĩ Õpũ Jesucristo niĩ. ²¹ Cũũ putuaatigũ,
marĩye õpũũrĩ búri niirere wasogũdaqui. Waso, cũũya õpũũ
ãñurĩ õpũũ tiiróbiro tiigũdaqui. Cũũ niipetirere cũũ docapũ
putuári tiimasĩqui. Teerora cũũ tutuaromena marĩcãrẽ wasorĩ
tiigũdaqui.

4

Jesucristomena usenirucudutire

¹ Teero tiirã, yáa wedera yuu maĩrã, yuu múãrẽ
wedeariobirora marĩ Õpũrẽ padeorucujãña. Múãrẽ
ññadugaga. Múã yuure usenirĩ tiirã niĩã. Yuu múã padeorere
ãpẽrãrẽ useniremena wedea.

² Evodiare, Síntiquere ateré jĩã: “Múã marĩ Õpũrẽ padeorã
numiã niijĩrã, múã cãmerĩ ññadugaherere duujãña; ãñurõ ni-
irecutiya”, jĩã. ³ Mũũ yuu menamacũ, cúãrẽ tiiapuya, ãñurõ
niirecutiario jĩgũ. Cúãcã ññarõ netõpacára, ãñurẽ quetire yuu,
Clemente, teero biiri ãpẽrãmẽna wedewa. Catirẽ petihere
cũorã wãmerẽ jóaturipũpu cúã wãmerẽ jóatunocu.

⁴ Múã marĩ Õpũmena niijĩrã, usenirucujãña. Jĩñemogũda
sũcã: Usenirucujãña. ⁵ Múã ãpẽrãrẽ bóaneõ ññarere niipetira
masĩãrõ. Marĩ Õpũ putuaatiadaro péero dusacú.

⁶ Múãrẽ noo booró wáarere wãcũpatirijãña. Biirope tiyã: Ni-
ipetire múãrẽ wáarenorẽ Cõãmacũrẽ wede, cũũrẽ tiiapure sãñã.
Cũũrẽ sãñã, usenire ticoya. ⁷ Múã teero tiirĩ, Cõãmacũ ãñurõ ni-
irecutiri tiigũdaqui. Tee ãñurõ niirecutire múãpũre jearĩ, múã
basiro ññamanijõãadacu. Múã Jesucristomena niijĩrã, tee ãñurõ
niirecutiremena ãñurõ wãcũ, ãñurõ yeeripũnacutĩadacu.

Ññurére wãcũññusedutire

⁸ Yáa wedera, múãrê ateré wedeyaponogüda. “Niirõrã niia” jññrere wãcũña. Teero biiri quioníremena ññaré, diamacü niiré, ñañaré maniré, Cõãmacü túsaré, basocá ññurõ wedesere, ññuré, usenirĩ tiirere wãcũña.

⁹ Yññ múãrê buegú niiwũ; yññ bueriguere múã tuowú. Yññ ãpẽrãména ññurõ wedeapuriguerere tuowú; yññ tiiriguere ññawũ. Teero tiirá, yññ tiirírobirora tiiyá. Múã teero tiirí, Cõãmacü ññurõ niirecatirere ticogú múãmena niigüdaqui.

Filipos macãrã Pablöre niyeru tiiapurigue

¹⁰ Mecüpára múã yññre tiiapuarira niiawũ sũcã; yññre wãcũãyiro. Teero tiigú, marĩ Õpũrê usenire ticoa. Múã yññre wãcũrucumiriguere masiã. Wãcũpacara, deero tii tiiapurere ticocomasiririra niiwũ. ¹¹ “Apeyenó yññre dúsaa”, jññgũ mee tiia. Yññ cñorénoména usenimasĩã. ¹² Yññ bóaneõgũ niimasĩã; teero biiri cñonetõgũ niimasĩã. Yññre noo niiré wáari, useniremena niimasĩã. Yariçñ, jññabóagñ, cñonetõgũ, cñohégñcã niimasĩã. ¹³ Yññre noo niiré wáari, Jesucristo yññre tutuare ticogúmena niipetirere nucãmasiã. ¹⁴ Yññ nucãmasĩpacari, teero yññ ññañarõ netõrítabe, yññre tiiapura, ññurõ tiirira niiwũ.

¹⁵ Múã Filipos macãrã ateré masiã: Yññ múãya dita Macedoniapñ ññuré quetire weneducãritabe, toopá niiañriçu wáari, múã dícsñ yññre tiiapuññ. ãpẽrã Jesuré padeorí põna macãrã cãã ññuré quetire ññeré wapa yññre apeyenórê ticoririra ni-iwã. ¹⁶ Yññ Tesalónicapñ niirĩ, teerora tiiwú: Apeyenó yññ boorere pee ticocorucurira niiwũ. ¹⁷ Yññ múãrê apeyenó ticoré dícsñre boogú mee tiia. Múã yññre tiiapuri, Cõãmacü múãrê ññunemorõ tiigüdaqui. Teepere ññadugaa. ¹⁸ Niipetire múã ticocorigue jeatoaa. Teero tiigú, yññ booré nemorõ cñoa. Múã Epafroditomena ticocoriguerere ññewũ. Teero tiiró, yññre dúsarí. Múã ticocorigue Cõãmacũrê ticoré tiiróbiro niia. Cũñ ññacoropure sitiaññúre busenuõcore tiiróbiro cãñ túsaré niicu. ¹⁹ Cõãmacü yññ Õpũ múãrê niipetire dúsarere ticogüdaqui. Cũñ Jesucristomena pee peti ññurére cñonetõñcãqui. ²⁰ Marĩ Pacñ Cõãmacũrê “ññunetõgũ niirĩ” jññrucujããda. Teerora jññãda.

Ññudutiyaponorigue

²¹ Niipetira Cõãmacũrê padeorá Jesucristomena niirã ññuãrõ. Maríya wedera ñño yññmena niirã múãrê ññuduticoya. ²² Niipetira ñño macãrã Cõãmacũrê padeorá, romanuã õpũya wiipñ niirãcã bayiró ññuduticoya.

²³ Marĩ Õpũ Jesucristo múãrê ññuré ticoaro.
Nocõrõrã jóaa.

COLOSAS MACĀRĀRĒ Pablo jóaripũ

Āñnuduticorigue

1-2 **Y**ũ Pablo Cõãmacũ booró Jesucristoyere wededutigu beserigu niĩã. Múã Colosas macārã Cõãmacũ beserirare Cristore ãñurõ padeorãre ãñnuduticoa. Marĩya wedegu Timoteocã ãñnuduticoi.

Cõãmacũ marĩ Pacũ múãrẽ ãñuré ticoaro; ãñurõ niirecutiri tiĩaro.

Pablo Colosas macārãrẽ Cõãmacũrẽ sãĩbosãrigue

3-4 Múãye quetire t̃owú: Múã Jesucristore padeorẽre, teero biiri múã niipetira Cõãmacũrẽ padeorãre maĩrẽre t̃owú. Teero tiirã, ãsã múãrẽ sãĩbosãrecõrõ Cõãmacũrẽ marĩ Ōpũ Jesucristo Pacũre ãsenire ticorucua. ⁵ Múã too sugueropũ diamacũ maquẽ, ãñuré quetire t̃orãra, Cõãmacũ cũrẽ padeorãre ãmũãsepe ãñurõ tiĩadarere t̃omasĩyiro. ⁶ Āpẽrãcã teerora tee quetire t̃orã, múãbirora tiirã tiĩáyira. Niipetirope Jesurẽ padeorã ãñurére tiĩáyira. Niipetirope paũ basocã Jesuyere padeorã tiĩáyira. Cõãmacũ basocãre ãñurõ tiirẽre múã sicato t̃opacãra, “diamacũ maquẽrã niĩã” jĩi, t̃omasĩnucãrira niĩwũ. ⁷ Epafras ãsã bayiró maĩgũ múãrẽ tee quetire wederigu niĩwĩ. Cũũ ãsãrẽ padeapuge niĩi. Cristore ãñurõ padecotegu niĩjĩgũ, múãrẽ diamacũ maquẽrẽ wederigu niĩi. ⁸ Cũũ basirora múãye quetire nẽjeawi. Espiritu Santo múãrẽ cãmerĩ maĩrĩ tiirĩguere wedewi.

⁹ Teero tiirã, tee quetire t̃orĩ b̃recomena Cõãmacũrẽ múãrẽ sãĩbosãrucujãã. Biiro jĩi sãĩbosãã: “Cõãmacũ, t̃omasĩrere ticonemoña cũãrẽ. Mũũ teerẽ ticori, mũũ boorẽre ãñurõ masĩpetiadacua. Mũũyere t̃omasĩrã, ãñurõ masĩrã niĩãdacua”, jĩã. ¹⁰ Teerẽ sãĩbosãã múãrẽ, Cõãmacũ põna tiirõbirora niirecutiario jĩrã. Múã teero niirecutira, múã tiirẽcutire cũãrẽ ãsenirĩ tiĩãdacu; pee ãñurére tiinemoãdacu; Cõãmacũrẽ masĩnemoãdacu. ¹¹ “Cõãmacũ, mũũ bayiró tutuaremena wãcũtutuari tiiyã cũãrẽ”, jĩi sãĩbosãã. Cõãmacũ wãcũtutuarere ticori, múãrẽ merẽã wãari, múã ãseniremena, cúaro manirõ wãcũtutuajããdacu; ¹² marĩ Pacũre ãsenire ticoadacu. Cũũrã múãrẽ ãmũãsepe wãaadara niirĩ tiiyĩgu. Toopũ niipetira cũãrẽ padeorã, múãcã cũũ ticorẽre ñeeãdacu. ¹³⁻¹⁴ Sicatopũre marĩrẽ wãtĩã dutirira niĩwã. Marĩrẽ teero biiri ñãgũ, Cõãmacũ cũũ macũrẽ bayiró maĩgũrẽ ticodiocorigu niĩwĩ. Cũũ macũ marĩ ñãñarẽ tiirẽre acabó, netõnerigu niĩwĩ.

Teero tiigú, Cõãmacũ marĩrẽ naĩtĩãrõpũ niimirirare wionéco, cũũ macũ dutirémenepe cũũrigũ niiwĩ sáa.

Basocá Cõãmacũmena ãñurõ niirecutire

¹⁵ Cõãmacũ bauhégu niiqui. Cũũ macũ atibárecopũ atigũ, Cõãmacũ niirecutirere, cũũ tiirécutirere ãñoigũ. Cũũ niipetire Cõãmacũ bauanérigue nemorõ uputí macũ niĩ. ¹⁶ Cõãmacũ niipetirere tiigú, cũũ macũmenarã tiirígũ niiwĩ. Ëmũãse maquẽrẽ, atibáreco maquẽrẽ, baurére, bauhérere, õpãrã ãmũãseperũ niirãrẽ, atibárecopũ niirãrẽ, teero biiri niipetirere cũũmenarã tiirígũ niiwĩ. Teeré tiigú, “yũũ macũye niĩadacu” jĩyigũ. ¹⁷ Cristo niipetire bauanéãdari sugueropũ niitoayigũ.* Cũũmenarã cũũ bauanériguepũra teerora niirucujãã. ¹⁸ Cristo niipetira cũũrẽ padeoráre dutigú niĩ. Cũũrã niĩ cũũrẽ padeoráre catirére ticogú. Cũũrã niĩ sũcã niipetira diarira suguerero masãsuguerigũ. Teero tiigú, niipetirere, niipetirere niisuguerigũ niĩ. ¹⁹ Cõãmacũ biiro jĩyigũ: “Yũũ macũ yũũ tiiróbirora niigũdaqui”. Teero tiiró, niipetire Cõãmacũ niirecutire† Cristopũre niĩã. ²⁰ Cõãmacũ cũũ macũrẽ marĩrẽ diabolosari tiirígũ niiwĩ. Niipetire, niipetira cũũmena ãñurõ niirecutirere wáari tiigúda jĩgũ, Cristo curusapũ tusagũ, díi õmayudiari tiiyigũ. Cũũye díimena Cõãmacũ atibáreco macãrãmena, atibáreco maquẽmena, ãmũãse niirãmena, ãmũãse niirémene niimasĩjãqui.

²¹ Múã too sugueropũre Cõãmacũrẽ masĩriyiro ména. Múã ñañaré tiirã niijĩrã, múã yeeripũnarĩpũre Cõãmacũmena cãmerĩ iñadugahera tiiróbiro niirucuyiro. ²² Teero múã niipacari, Cõãmacũ múãmena ãñurõ niirecutimasĩqui sũcã. Cristo marĩ tiiróbiro õpũũcutigũ tiĩõpũũmenarã ñañarõ netõ, diayigũ. Cũũ diariguemena Cõãmacũ múã ñañaré manirã, ñañaré tiiririrabiro putuári tiiyigũ. Cõãmacũ múãrẽ cũũmena niĩãrõ jĩgũ, teero tiiyigũ. ²³ Múã cũũye quetire padeorucúri, cũũ boorére tiirucúri, teero tiigúdaqui. Múã tee quetire tuoári siro, “Cõãmacũmena niirucujããdacu” jĩyiro. Teero tiirã, cũũmena niĩadarere useniremena yuenucãyiro. Teero tiirã, cũũye quetire padeodúrijãña. Tee queti niipetiro macãrãpũre wedenoã. Yũũcã tee quetire wedegúra niĩã.

Cõãmacũ Pablöre Jesuré padeoráre tiĩápututirigüe

²⁴ Múãrẽ tiĩápunemodugama jĩgũ, ñañarõ netõã. Mecãtigã yũũ ñañarõ netõpacú, useniremena niĩã. Cristo cũũrẽ padeoráye niĩadarere tiigú, ñañarõ netõtóayigũ. Teero tiigú, yũũcã cũũ netõrírobirora cũũrẽ padeoráre tiĩápunemodugagũ, ñañarõ

* 1:17 Juan 1.1-18. † 1:19 Cõãmacũ niirecutire ate niĩã: Cũũ tutuanetõjõãgũ niiqui; basocáre maĩquí; diamacũ maquẽrẽ tiiqui; niipetirere masĩqui; niipetiropũ wáarere masĩqui; basocá wãcũrere masĩqui.

netõã. ²⁵ Cõãmacũ yũure cũãrẽ padeorãre tiiãpudutirigu ni-
iwĩ. Teero tiigũ, Jesurẽ padeorãre wedegũ niãã. Cũũye que-
tire tũomasĩpetijããrõ jĩĩgũ, wedea. ²⁶ Tee queti too sũguero
macãrãpũre masĩña manirigue niimiriro niiwũ. Cũãrẽ yayiõre
quetibiro niimiriro niiwũ. Atitõre Cõãmacũ cũãrẽ padeorãre
tee quetire wederẽmena tũomasĩrĩ tiirigu niiwĩ. ²⁷ Cũãrẽ
Cõãmacũ tee masĩña maniriguere, teero biiri cũũ judiõa ni-
ihẽrãrẽ añurõ tiiãdarere masĩrĩ boorigũ niiwĩ. Ate niãã: Cristo
mũãmena niiqui; cũũ mũãmena niiri, añurẽ mũã ãmũãsepũ
cũõãdarere masĩ, ãseniyuetoacu.

²⁸ Ësã cũũye quetire wedea. Niipetirare añurẽre tiidutĩa,
cũũmena niirucujããrõ jĩĩrã. Niipetirare, tũomasĩãrõ jĩĩrã,
añurõ masĩrẽ cũũ ticorẽmena buea. Niipetira Jesurẽ pade-
orãre padeotutũaaro jĩĩrã, teero tiia. ²⁹ Teerẽ mũãrẽ boosãgũ,
yũũ tutuaro põõtẽõrõ padea; niipetire cũũ yũure wãcũtutuare
ticorẽmena buea.

2

¹ Yũũ mũãrẽ bayirõ wãcũrẽre masĩrĩ boogã. Laodicea
macãrãrẽ, teero biiri niipetira yũure ãñahẽrãcãrẽ teorora
wãcũã. ² Mũãrẽ biiro jĩĩ sãĩbosãrucua: “Cõãmacũ, cũãrẽ
yeeripũnarĩrẽ wãcũtutuare ticoya. Cũã cãmerĩ maĩrẽmena
sĩcũpõna tiirõbiro niããrõ. Cũãcã añurõ mũũye maquẽrẽ
tũomasĩpetijããrõ. Teerẽ tũomasĩpetira, too sũguero macãrã
masĩña maniriguecãrẽ tũomasĩãdacua”, jĩĩ sãĩbosãã. Tee masĩña
manirigue Cristora niĩ. ³ Cristo niipetire masĩrẽre cũõquĩ;
niipetirere tũomasĩqui. ⁴ Teerẽ mũãrẽ wedea, ãpẽrã mũãrẽ
“diamacũ niĩhẽre quetimena jĩĩditobocua” jĩĩgũ. ⁵ Yũũ aperopũ
niipacu, mũãmena niigũ tiirõbiro tũagueñaga. Mũã sũcũpõna
tiirõbiro niirecutirere tũogũ, teero biiri Cristore bayirõ pade-
orẽre tũogũ, ãseninetõjõãga.

⁶ Mũã sicutopũre marĩ Òpũ Jesucristore
padeonũcãrirobirora cũũmena niirucujãña. ⁷ Cũãrẽ añurõ
masĩnemoña. Cũãrẽ padeorã niijĩrã, cũũ boorẽre tiirucujãña
Epafras mũãrẽ buerirobirora. Teero tiirã, Cõãmacũrẽ ãsenire
ticorucujãña.

Cristore padeohẽra padeorĩgue

⁸ Mũã tũomasĩremena niĩña: ãpẽrã mũãrẽ “diamacũ
maquẽrẽ buera tiia” jĩĩpacara, diamacũ maquẽrẽ buericua.
Wapamanĩrere, cũã basiro wãcũrẽre, cũã tiirucũrere, atibũreco
niirã dutirẽre buecua. Mũã cũã tee jĩĩ buerẽre tũomasĩrã,
“Cristoye mee niãã” jĩĩ, cũã buerẽre tũonũnũserijãña.

⁹ Cristo marĩ tiirõbiro õpũũcutipacu, niipetire Cõãmacũ ni-
irecutirere cũõgũ niĩ. ¹⁰ Mũãcã Cristomena niijĩrã, Espĩritu

Santore c̄onetǝjǝ̄acu. Cristo niipetira ángeleare, wãtĩarẽ, cúa õpãrãrẽ, teero biiri cúa doca niyucorare dutigú niĩ. ¹¹ Múã Cristomena niinucãrito, widecõãnorira* tiiróbiro putuãrira niiwũ. Múãjã cõnerigu yapa macã caseróre widecõãña maniyíro. Cristo, múãrẽ widecõãrõno tiigú, diabosarigu niiwĩ. Cũũ diariguemena ñañarõ múã tiirécutirere coserigu niiwĩ. Teerã marĩrẽ widecõãnorira tiiróbiro niirĩ tia. ¹² Cristo diaari siro, sicututi coari tutipu cũũnoyigu. Múãcã ocoména wãmeõtinorã, tiitutipu cũũmenarã cõãrira tiiróbiro niirã tiiyíro. Múã “Cõãmacũ cũũ tutuaremena Cristore masõyigu” jĩrere t̄oyíro. Teeré padeorã niijĩrã, wãmeõtiari siro, “Cristomenarã masãrira tiiróbiro niicu marĩcã” jĩ t̄omasf̄yiro. ¹³ Múã too sugueropure Cõãmacũ tiidutiriguere masĩrijĩrã, widecõãnoña manirã niirira niiwũ. Teero biiri ñañaré tiirécutirecãrẽ cosenõña manirã niirira niiwũ. Teero tiirã, diarirabiro† niirucuj̄ȳu ména; catiré petihére‡ ticoya maniyíro múãrẽ ména. Atitóre Cõãmacũ niipetire múã ñañaré tiirere acabótoayigu sãa. Cristomenarã múãrẽ catiré petihére ticotoayigu. ¹⁴ Marĩ Cõãmacũ dutirere netõnucãwũ. Cũũ tee marĩ ñañaré tiirere Cristo curusapu diabosariguemena cosepetirigu niiwĩ. ¹⁵ Cristo diarigu niipacu, masãj̄igũ, wãtĩarẽ dutirãre netõnucãrigu niiwĩ. Cúãrẽ netõnucãrere ãnogũ, niipetira iñacoropu tiirigu niiwĩ.

Atibúreco maquẽrẽ wãcũrijãña; Cristo boorẽpere wãcũrucujãña

¹⁶ Teero tiirã, ãpẽrã múã yaarere, múã s̄inirere iñarã, wedepatibocua. Cãmarĩcõrõ, muĩpũrãcõrõ, semanarĩcõrõ múã cúa tiiróbiro neãricu; cúa tiiróbiro yeerisãre b̄arecori cuoricu. Teero tiirã, múãrẽ wedepatibocua. Cúa wedepatirere t̄onunúserijãña. ¹⁷ Cõãmacũ teeré sicutopure Cristore queoré ticosuguegu tiiyigu. Cũũ macũye maquẽrẽ masĩarõ j̄igũ, teero tiiyigu. Mecãtígãrẽ Cristo jeatoai. Teero tiirã, Cristore tiinunúsero booa sãa. ¹⁸ ãpẽrã múãrẽ biiro j̄ĩditocua: “Ûsã ãñurã niĩã. Cõãmacũ ãsãrẽ ãñurõ wãcũarõ j̄ĩrã, beti súubusea. Ángeleare padeóa. Ûsã cãnirĩpacara, quẽẽrõpu tiiróbiro Cõãmacũyere iñãã. Teero tiirã, ãsã ãpẽrã nemorõ Cõãmacũye maquẽrẽ ãñurõ masĩã. Múãcã ãsã tiiróbirora tiiyã. Múã teeré tihéra, wapa cuoãdacu”, j̄ĩcua. Múãrẽ teero j̄ĩrĩ, péerogã t̄onunúseridojãña. “Masĩrã peti niĩã ãsãjã”, j̄ĩ wãcũcua. Teero j̄ĩãmajãrã tiilya. Cúa bueré cúa basiro j̄ĩãmare dícu niĩã. ¹⁹ Cúa Cristomena niiricua. Cristo

* **2:11** Pecasãyemena: circuncidados. † **2:13** “Diarirabiro” ati versícupure “muertos espiritualmente” j̄ĩdugaro tia pecasãyemena. ‡ **2:13** “Catiré petihére” pecasãyemena “vida eterna” j̄ĩdugaro tia.

cũmena niirã díçure dutigú niĩ. Marĩ cãmena niirĩ, marĩrẽ padeonemórere ticoqui. Cõamacũ booróbirora cãmerĩ maĩ, cãmerĩ tiápu tiádacu.

²⁰ Cristo diari, múã cãmena diarirabiro niyiro. Sícũ dirigupũ atibúreco catirá dutirére tiiríqui. Diarigupũ tiiróbiro múãrẽ atibúreco niirã dutirére tiirijãrõ booa. ¿Deero tiirã múãpe cúã dutirére tiirucúgari? ²¹ Biiro duticua: “Ñeerijãña; yaarijãña; padeñarijãña”, jĩcua. ²² Cúã teero jĩrã, atibúreco maquẽ máata petiádarere wedesera tiíya. Basocá wãcürémena dutiré niã. ²³ Cúã dutirére ãñuré tiiróbiro tũobócu múã, búri niiré niipacari. Cúã tee dutirére tiirã, Cõamacũrẽ usenire ticoré diamacũ maquẽrẽ tiiróbiro tiẽñocua. Teero biiri cúãrẽ dutirá doca niirére ññaãrõ jĩrã, niipetira ññacoropũ tee dutirére “ãñurõ yũũ” jĩcua. Cúã basiro cúãye õpũũrĩrẽ ññaãrõ netõrĩ tiicúa. Teero tiirémena cúã ññaãaré tiidugáre “petijõããdacu” jĩ wãcũmicua. Cúã teero tiirã, ãñuré buarícua; teerora putuájãcua sũcã.

3

¹ Cristo dia masãmuãrigu ãmuãsepu Cõamacũya wãmo diamacũniñape duiqui. Múãcã cãmena dia, cãmena masãrira niijãrã, “cũũ booré díçure tiáda” jĩ wãcũnũnũseya. ² Atibúreco maquẽrẽ wãcũrijãña; Cristo boorépere wãcũrucujãña. ³ Múã Cristomena dia masãrira niijãrã, catirére buayíro. Múã Cristomena catiré buarígue Cõamacũ putopũ niitoaa basocá ññahẽrõpu. ⁴ Cristo múãrẽ catirére ticogú putuaatiri, múãcã cãmena atiadcu sũcã. Cũũ tiiróbiro asibatéadcu.

Too sugueropũ tiirécutiriguere duujãña

⁵ Múã atibúreco maquẽ ññaãaré tiidugárere duujãña: ãpẽrãména ññaãrõ ñeeaperijãña; ãpẽrãména múã booró ñeeaperijãña; teeré tiidugápacara, tiirijãña; ññaãrere ugaripéarijãña; niyerure, apeyenórẽ boonemósãrijãña. Teeré boonemósãrãno Cõamacũrẽ wãcũricua; cúãye díçure wãcũjãcua. Teero tiirã, basocá weerirare padeorábiro tiicúa. ⁶ Cõamacũ teeré tiiránomena cúanetõjõãqui; cúãrẽ bayiró ññaãrõ tiigúdaqui cũũrẽ netõnucãre wapa. ⁷ Múã too sugueropũre teeré tiirécutirira niimiyyiro. ⁸ Atitóre ate niipetire duujãña: Múã ãpẽrãména cúare, cúaremena wedesere, ãpẽrãrẽ ññaãrõ tiiré, ãpẽrãrẽ ññaãrõ wedesecotere, ññaãrõ múã jĩrere duujãña sãa. ⁹ Cãmerĩ jĩditiirijãña. Múã too sugueropũ niirecutiriguere, teero biiri múã tiirécutirigüecãrẽ duujãyiro. ¹⁰ Atitó múã niirecutire merẽã niã sãa; ãñuré niã. Cõamacũ múãrẽ tiirígu cãm tiiróbiro niirecutiaro jĩgũ, múã niirecutirere wasomãñucãrĩ tiigú tiiquí. Teeména múã

cũurẽ masĩnemorucujãadacu. ¹¹ Teero tiirã, atemena putuãa: Marĩ Cristore padeorã watoapure sũcũ ãpẽrã nemorõ uputĩ macũ maniquĩ. Judıoa, judıoa niĩhẽrã sũcãrĩbıro niirã tiia; widecõãnorira, widecõãnoña manirã sũcãrĩbıro niirã tiia; griegoaye wedesemasĩhẽrã, romanuã niĩhẽrã, dutiapenori basocã,* dutiapenoña manirã sũcãrĩbıro niirã tiia. Cristo sũcũrã niĩ uputĩ macũ. Cũũ niipetira cũurẽ padeoramena niiquĩ.

¹² Cõãmacũ múãrẽ maĩ. Cũũ múãrẽ cũyara niĩãrõ jĩgũ, beseyigu. Teero tiirã, biiro tiirẽcutiya: ãpẽrãrẽ bóaneõ ãñaña; cũãrẽ ãñurõ useniremena tiĩapuyã; “ãpẽrã nemorõ ãñurã niĩã” jĩ wãcũrijãña; cúaro manirõ yũyã; cúañañarijãña; ¹³ ãpẽrã múãrẽ naĩrõ potocõrĩ, teero tugueñajãña; ãpẽramena cúaracã, cũãrẽ acabóya. Marĩ Õpũ múãrẽ acabórirobirora múãcã acabóya. ¹⁴ Cãmerĩ maĩñã múã. Teero maĩrã, niipetire yũũ wedeariguere tiipetijãadacu. Sũcũpõna tiiróbiro cãmerĩ sũonĩadacu. ¹⁵ Cõãmacũ múãrẽ, sũcũpõna tiiróbiro niĩãrõ jĩgũ, beseyigu. Cristo múãrẽ ãñurõ niirecutirere ticoyigu. Teero tiirã, sũcũpõna tiiróbiro ãñurõ niirecutiya. Cõãmacũrẽ usenire ticorucujãña.

¹⁶ Cristoye quetire ãñurõ wãcũnũnũseyã. Cũũ masĩrẽ ticorémãna cãmerĩ bueya; cãmerĩ wedeya, tũomasĩãrõ jĩrã. Múã yeeripũnapũ useniremena Cõãmacũrẽ basapeo, cũurẽ usenire ticoyã. Salmopũpũ jóariguere, Cõãmacũye maquẽ basarére, cũurẽ usenirĩ tiirere basayã. ¹⁷ Niipetire múã wedeserenorẽ, múã tiirénorẽ marĩ Õpũ Jesús wãmemena tiirucujãña. Jesús tiĩãpuremena Cõãmacũ marĩ Pacure usenire ticoyã.

Jesuré padeorãre tiĩdutĩrigue

¹⁸ Manũcutira numiãrẽ ate dutia: Múã manũsũmũãrẽ yũyã. Múã Jesuré padeorã niirĩ, teerẽ tiĩdutĩa. ¹⁹ Numocutira ãmũãrẽ ate dutia: Múã nũmosãnumiãrẽ maĩñã. Cúare manirémãna cũãrẽ sũonĩña.

²⁰ Wĩmarã, mamarãrẽ ate dutia: Niipetire múã pacũsũmũã dutirere ãñurõ yũyã. Múã teerẽ tiirĩ, Cõãmacũ useniquĩ.

²¹ Wĩmarã pacũsũmũãrẽ ate dutia: Múã põnarẽ naĩrõ tuti, cúari tiirijãña, cúãpũ bóaneõrã niirĩ jĩrã. Cũã bóaneõrã, múã dutirere tiirĩcua.

²² Dutiapenori basocare ate dutia: Atibúreco macãrã múãrẽ dutiãpera dutiri, niipetirere yũyã. ãpẽrã cũãrẽ dutiãpera ãñacoro dícu ãñurõ padecua, cũãmena ãñurõ putuãdũgara. Cũã manirĩ, padericua. Múãpe Cõãmacũrẽ padeorã niĩjĩrã, tiĩditóro manirõ padeyã. ²³ Niipetire múã paderénorẽ useniremena tiiyã. “Jesucristo dutirẽ tiiróbirora niicu tecã”,

* **3:11** Pecasãyemena: esclavos.

jĩ wãcũtutuajãña. “Basocá dutiré dícare tiirá tiijámiã”, jĩ wãcũrijãña. ²⁴ Múã Cristore padecoteri basoca niiã. Cũũrã múã Õpũ diamacũ niiĩ. Teero tiigú, cũũrã múãrẽ ãmũãsepũ ãñurere ticogũdaqui. Múã teeré masĩtoacu. ²⁵ Ñañaré tiigũnopereja Cõãmacũ ñañarõ netõrĩ tiigũdaqui. Niipetira ñañaré tiirĩrare sĩcãrĩbíro ñañarõ netõrĩ tiigũdaqui.

4

¹ Basocáre dutiaperacãrẽ ate dutia: Múã basocá dutiaperare ãñurõ cuoyá. Múã masĩcu: Múã Õpũ ãmũãsepũ niigũpecã múã tiirere iñaqui.

² Cõãmacũrẽ naĩrõ sãĩrucújãña. ãñurõ tũgueñasũgueremena sãĩrucúya. Sãĩrã, Cõãmacũrẽ usenire ticorucujãña. ³ Múã Cõãmacũrẽ sãĩrã, ãsãcãrẽ sãĩbosáya. “Pau Cristoye quetire masĩhãrãrẽ tũodũgári tiiáro”, jĩ sãĩbosáya. Cũũye queti too sũguero macãrãpũ cúã masĩña manirĩgue ãñurẽ queti niiã. Tee queti yũũ wederé wapa peresuwiipũ duiga. ⁴ Cristoye quetire basocá ãñurõ tũomasĩãrõ jĩĩrã, sãĩbosáya, Cõãmacũ yũũre wededutirirobirora wedearo jĩĩrã.

⁵ Múã Jesuré padeohéra watoapũre ãñurẽ tiiẽñorecutiya. Múã teero tiirĩ, ãñurẽ quetire múã wederi, tũoádacua. ⁶ Cũãmena wedesera, ñañarõ wedesero manirõ, ãñurere wedeseya. Teeré tiirá, múãrẽ cúã sãĩñarĩ, niipetirare yũũmasĩãdacu.

Ãñudutiyaponorigue

⁷ Ësã menamacũ Tíquico ãsã maĩgũ múã pũtopũ wáagũdaqui. Cũũ yũũmena Cristore padecotegu, marĩ Õpũye maquẽrẽ ãñurõ padeapugũ niiĩ. Cũũ niipetire yũũre wáare quetire múãrẽ wedegũdaqui. ⁸ Yũũ cũũrẽ múã pũtopũ ticocogũdu tiiã, ãsãye maquẽrẽ masĩãrõ jĩĩgũ. Ësã niirecutire quetire tũorã, wãcũtutuare bũanemõãdacu. ⁹ Ësã menamacũ Onésimo ãsã maĩgũ cũũmena wáagũdaqui. Cũũ múãya macã niirucurigu niiĩ. Cũũ jĩĩrẽcõrõ ãñurõ tiinũnũsegũ niiĩ. Cũã niipetire ãnopũ wáarere múãrẽ wedeadacua.

¹⁰ Aristarco múãrẽ ãñudutii. Cũũcã yũũmena peresuwiipũ duui. Marcos (Bernabé tẽñucã) múãrẽ ãñudutii. Apetó tiigú, cũũ múã pũtopũ wáanetõboqui. Cũũ jeari, yũũ múãrẽ too sũgueropũ jĩĩcorirobirora cũũrẽ ãñurõ bocawa. ¹¹ Æpĩ Jesús, cúã “Justo” jĩĩgũ, múãrẽ ãñudutii. Pau judíoã Jesuré padeorã watoapũre cúã itĩãrãrã yũũre padeapuya. Cũãcã “Cõãmacũ dutiré basocãpũre jeatoaa méẽ” jĩĩrẽ quetire wederá niiĩya. Cũã yũũre wãcũtutuari tiiĩya. ¹² Epafras múãya macã niirucurigu múãrẽ ãñudutii. Cũũ Cristore padecotegu

niĩ. Múãrẽ bayiró sãĩbosárucui. Múãrẽ Jesuré padeorucújãrĩ booquí; teero biiri múãrẽ Cõãmacũ booré díçure tiirí booquí. ¹³ Cũũ múãrẽ, Laodicea macãrãcãrẽ, teero biiri Hierápolis macãrãcãrẽ bayiró wãcũrucui. Teero tiigú, yũmena niigũ, naĩrõ múãrẽ sãĩbosárucugũ tiii. ¹⁴ Lucas ãcotiri basocũ úsã bayiró maĩgú múãrẽ ãñudutii. Æpĩ Demas ãñudutire ticoi.

Wedeyaponorigue

¹⁵ Laodicea macãrã Jesuré padeorã ãñuãrõ. Ninfacã ãñuãrõ. Teero biiri cooya wiipũ neãrucura Jesuré padeorí põna macãrã ãñuãrõ. ¹⁶ Múã atipũrẽ buepetiari siro, Laodicea macãrãrũre ticocoya sũcã. Cũãcã cúã neãrĩ wiipũ tiipũrẽ bueẽñoãrõ. Laodicea macãrãrẽ yũ jóaripũrẽ múãcã bueya. ¹⁷ Arquipore biiro jĩñã: “Marĩ Õpũ padedutigũ cũũriguere ãñurõ padeyaponoña”, jĩñã.

¹⁸ Yũ Pablo ate niituredarire múãrẽ ãñudutire ticogu, yũ basirora jóaa. Cõãmacũrẽ sãĩrã, wãcũña yũ peresuwiipũ niiré. Cõãmacũ múãrẽ ãñuré ticoaro.
Nocõrõrã jóaa.

TESALÓNICA MACĀRĀRĒ Pablo jóasugueripũ

Āñuduticorigue

¹ Yũũ Pablo, yũũ menamacārã Silvano,* Timoteomena múã Tesalónica macārã Jesuré padeorí põna macārãrĕ ãñudutia. Múã marĩ Pacũ Cõamacũ, marĩ Ōpũ Jesucristomena ãñurõ niijãcu.

Cõamacũ múãrĕ ãñuré ticoaro; ãñurõ niirecutiri tiáro.

Tesalónica macārã ãñurõ tiieñorigue

² Múã niipetirare ũsã Cõamacũmena wedeserecõrõ cũrĕ ũsenire ticorucujãã. ³ Cõamacũ marĩ Pacũmena wedesera, múã ãñurõ tiirére wãcũã. Múã Jesuré padeorĕmena ãñurõ tiirĕcuticu. Múã maĩrĕre ĕñorã, ãpĕrãrĕ ãñurõ tiiapucu. Marĩ Ōpũ Jesucristo pũtaatiadarere ũseniyuera niijĩrã, ñañarõ netõrã wãcũtutuacu.

⁴⁻⁵ Múãrĕ Jesuyé quetire wedera, ũsã wedeseremena dícu wederiwũ; Espĩritu Santo tutuaremena wedewũ. Múãrĕ wedera, “ũsã wederé diamacũrã niã” jĩĩmasĩwũ. Teero tiirã, ũsã masĩã: Cõamacũ múãrĕ maĩ; múãrĕ beserigu niiwĩ.

Múã masĩcu: Ŭsã toopũ niirã, múãrĕ maĩrã, múãrĕ ãñurõ tiirã niiwũ. ⁶ Múã ũsã tiirére iñarã, ũsã tiirõbirora tiirĩra niiwũ. Teero biiri marĩ Ōpũ tiirõbirora tiirĩra niiwũ. Múãrĕ Espĩritu Santo ũsenire ticorĕmena bayiró ñañarõ netõpacára, Jesucristoye quetire ñewũ. ⁷ Teero tiirã, niipetira Jesucristore padeorã Macedoniarũ niirã, ãno Acayarũ niirã múã tiirére tũorã, “cũã tiirõbirora tiiró booa marĩcãrĕ” jĩĩya. ⁸ Múãmena marĩ Ōpũ Jesuyé queti niipetiropũ sesajõãã. Macedonia, ãno Acaya dícu sesaro tiirĩã. Niipetiro macãrãpũ múã Cõamacũrĕ padeorĕre masĩtoacua. Teero tiirã, noãnopere wedemasĩriga sãa. ⁹ Cũã múã tiirĕcutirere wedeseya. Ŭsã múã pũtopũ niirĩ, múã ũsãrĕ ãñurõ tiirĩguere wedeseya. Múã weerirare padeodĩguere wedeseya. Teeré duu, Cõamacũ catigũ diamacũ niigũpere padeó, cũũ dutirĕre tiĩayiro. ¹⁰ Cõamacũ cũũ macũ diarĩguũpũre masõrigũ niiwĩ. Cũũ macũ ũmũãsepũ niigũ pũtaatiadarere ũseniyuera tiĩayiro. Cũũrã niĩ Jesús marĩ bayiró ñañarõ netõbõrirare netõnĕrigu.

2

Pablo Tesalõnicarũ buerigue

* 1:1 Silvanorĕ ãpĕrã “Silas” jĩĩyira.

¹ Múã yáa wederabiro niirã ateré masĩcu: Ƴsã Tesalónicapu niirã, búri peti niiririra niiwũ. Ƴsã wederiguere tuorá, múã pau Jesuré padeowú. ² Ƴsã múã putopu jeadari suguero, Filipospu niiwũ. Toopú niirĩ, too macãrã úsãrẽ ñañarõ netõrĩ tii, ñañarõ jĩwã. Múã teeré masĩcu. Múãya macã macãrãcã úsã wederiguere cãmotádugamiwã. Cúã teero tiipacári, Cõamacũ úsãrẽ wãcütutuare ticowi. Teero tiirã, cũũye quetire wedewu. ³ Múãrẽ wedera, merẽã wederiwu. Múã menamacãrã numiãrẽ ñañarõ ñeapedugaremena wedera mee tiiwú. Ti- iditóriwu. ⁴ Cõamacũ beserigu niiwĩ úsãrẽ Jesuyé quetire wedeadarare. Teero tiirã, wedea. Basocá úsãmena useniãrõ jĩrã mee wedea; Cõamacũ marĩ wãcũrere masĩgũpe useniãrõ jĩrã wedea. ⁵ Múã masĩcu: Ƴsã toopú niirã, añurõ múãrẽ wedese jĩditoriwu. Cõamacũ masĩqui: Múãrẽ buera, niyeru múãrẽ ãmaãdara mee tiiwú.

⁶⁻⁷ Ƴsã Cristo cũũyere wededutigu beserira niã. Teero tiirã, “úsãrẽ dutirãbiri ññaña” jĩ dutimasĩbojĩyu. Teeré dutiria. Múãcãrẽ, ãpẽrãrẽ teeré dutiria. Múãrẽ añurõ tiiwú. Múã putopu niirã, sícõ numiõ coo põnarẽ maĩrõbiri múãrẽ maĩwú. ⁸ Múãrẽ añurere boosãrã, Cõamacũye queti dícare wederiwu. Ƴsã jeatuario úsã tiiápumasĩrere tiiápuwu, múãrẽ bayiró maĩrã. ⁹ Ƴsã toopú niirã paderiguere múã wãcũcu. Múãrẽ Cõamacũye quetire wedera, potocõdugariwu. Teero tiirã, úsã basiro padewu. Ñamirĩ, búrecori, yoari úsã yaaadarere, úsãrẽ dusarénorẽ sãĩãdara padewu.

¹⁰ Ƴsã tiirécutiriguere múã masĩcu. Cõamacũcã masĩqui. Ƴsã ñañarõ tiiró manirõ, diamacãrã tiiwú múã Jesuré padeorã ññacoropure. “Cúã wapa cwoóya” jĩrõ manirõ nijãwũ úsã. ¹¹⁻¹² Múã masĩcu: Sícũ pacu cũũ põnarẽ wedero tiirõbirora úsã múãcõrõrẽ wederucujãwũ. Añurõ tãgueñaãrõ jĩgũ, wãcütutuare múãrẽ ticowu. Cõamacũ põna tiirõbirora niirecutidutiwu. Múãrẽ Cõamacũ cũũ põna niĩãrõ jĩgũ, beserigu niiwĩ. Cõamacũ cũũ dutiré múãpũre niirĩ tiirigu niiwĩ; cũũ asibatere múãrẽ jeari tiirigu niiwĩ.

¹³ Múã Cõamacũye quetire wederi tuorã, “Cõamacũ wedesere niã” jĩrã, padeowú. “Basocá wedesere mee niã”, jĩ masĩjãwũ. Teero tiirã, múã padeorere wãcũrã, Cõamacũrẽ usenire ticorucujãã. Ƴsã múãrẽ wederigue Cõamacũ wedesere peti niiwũ. Teemena cũũrẽ padeorã múã niirecutire wasoa. ¹⁴ Múã Jesucristore padeorĩ, múãya dita macãrã múãrẽ ñañarõ netõrĩ tiiyira. Jesuré padeoré põnarĩ macãrã Judeapu niirãrẽ wáaribirora wáyiro múãrẽ. Judeapure cúãya wedera judíoa cúãrẽ ñañarõ netõrĩ tiiyira. ¹⁵ Cúã judíoaara marĩ Ɔpũ Jesuré siãyira; profetare siãyira; úsãrẽ cõãjãwã. Cõamacũrẽ cúari

tiíya. Niipetiramena câmerĩtutire boojãya. ¹⁶ Judíoa niihẽã netõãrõ jĩrã, ùsã Jesuyé quetire wederi, câmotáya. Cúã ñañaré tiiré jõõpemena pairó peti wáaro tiia. Cõãmacũ cúã teero tiiré wapa netõnéridojoĩqui sáa.

Pablo Tesalónica macãrãrẽ ññagũ wáanemodugamirigue

¹⁷ Ësã múãrẽ cõãatiari sirogã, máata múãrẽ ññadugamiwũ sũcã. Ësãye õpũĩrĩ ãno niipacari, múã pũtopũ yeeripũnacuĩwũ. Toopũre bayiró wáadugamiwũ. ¹⁸ Yũũ Pablo “wáagũda” jĩrucumiwũ. Ësã toopũ wáadugarecõrõ Satanás ùsãrẽ câmotátu niĩwĩ. ¹⁹⁻²⁰ Múãrã niĩã ùsãrẽ ùsenire ticorã. Teero tiirã, múãrẽ bayiró ññadugaga. Marĩ Òpũ Jesús cũũ pũtuaatiri, cũũrẽ wedeada múãye quetire. Biiro jĩĩada: “Ñniãrã niĩya ùsãrẽ ùsenire ticorã. Cúãrẽ búri peti mũũye quetire wederiwũ. Cúã teeré tuorã, mũũrẽ ãñurõ padeowá. Teero tiirã, bayiró ùseniã cúãmena”, jĩĩada Jesuré.

3

¹ Múãye queti diamacũ tuodugára, sícãrĩbiritu sáa. Teero tiirã, “ùsã pũarã wáaweonoãrira niĩãdacu ãno Atenaspũ” jĩwũ. ² Teero jĩrã, marĩ menamacũ Timoteore wáadutiwũ. Cũũ Cõãmacũrẽ padecotei Jesuyé quetire wederémena. Cũũrẽ ticocowũ, múãrẽ Jesuré padeonemó, wãcũtutuari tiiaro jĩrã. ³⁻⁴ Æpẽrã basocã múã Jesuré padeorĩ ññarã, ññatuti, buijãcua. Cúã teero tiirĩ, Jesuré padeodúrijããrõ jĩrã, Timoteore wededutira ticocowũ. Ësã toopũ niirã, múãrẽ ateré wedesũguetoawũ: “Marĩ Jesuré padeorãre ññarõ netõrĩ tiĩadacua”, jĩwũ. Ësã jĩrirobirora wáaa. Múã teeré masĩcu. ⁵ Teero tiigũ, wãcũ sícãrĩbíhegu, múãye quetire néeatidutiwũ, “¿padeomĩ cúã?” jĩgũ. Apetó tiigũ, Satanás múãrẽ wedesãjãjĩyi; ùsã “búri peti buejĩyura” jĩ wãcũmitu.

Tesalónica macãrãye queti

⁶ Mecãtígãrẽ Timoteo múã pũtopũ ññagũ jeaarigu pũtuajeaawĩ. Múãyere ãñuré queti néepũtuajeai. Múã Jesuré padeorucúre, múã ãñurõ câmerĩ maĩrécutirere wedeawĩ. Ësãrẽ maĩrémena wãcũrucujãyiro. Ësãrẽ bayiró ññadugaayiro ùsã múãrẽ ññadugarobirora. ⁷ Teero tiirã, ùsã múã Jesuré padeorucújãrĩ tuorã, ññarõ netõpacára, wãcũtutuara niĩã sũcã. ⁸ Marĩ Òpũrẽ múã padeó wãcũtutuari tuorã, ùsã yeerisãã sũcã. ⁹ Múã ùsãrẽ bayiró peti ùsenirĩ tiijãã. Teero tiirã, ùsã Cõãmacũrẽ deero tii ùsenire ticopetimasĩricu. ¹⁰ Ñnamirĩ, búrecori Cõãmacũrẽ bayiró sãirucújãã, múãrẽ ññadugara. Múãrẽ Jesuyére wededugaga, padeonemóãrõ jĩrã.

11 Cõãmacũ marĩ Pacu basiro marĩ Ôpũ Jesuména ùsãrẽ tiápuaro múã p̃topu wáaadare. 12 Marĩ Ôpũ Jesús múãrẽ câmerĩ maĩnemórĩ tiáaro. Ësã múãrẽ maĩrõbirora múãcãrẽ niipetirare maĩrĩ tiáaro. 13 Cũũ teero tiirĩ, múã cũũ ãñurõ tiápuremena wãcũtutuara, wapa cuohéra niiãdacu Cõãmacũ marĩ Pacu ñnacorõp̃ge. Marĩ Ôpũ Jesús cũũyaramena atibãrecorũ p̃tũaatiri, teerora niiãdacu.

4

Cõãmacũ tũsarére tiidutrigue

1 Mecũtigãrẽ Jesús wãmemena múãrẽ wãcũtutuare ticoa sũcã. “Biuro tiirẽcutiya” jĩrẽre, teero biiri Cõãmacũ tũsarére múãrẽ wedewũ. Tee maquẽrẽ tiáyiro. Teeré tiinemõña.

2 Ësã wederiguere múã masĩcu. Tee maquẽrẽ wedera, Jesús marĩ Ôpũ dutirémema múãrẽ wedewũ. 3 Cõãmacũ múãrẽ ñañaré manirã niirĩ booquí. Teero tiirá, ãpẽrãména ñañarõ ñeeaperijãña. 4 Múãcõrõ quioníremena ñañaré tiieñorõ manirõ wãmosia, numocatiya. Múã teero tiirĩ ñnarã, ãpẽrã “ãñurõ tiíya” jĩãdacua. 5 Cõãmacũrẽ masĩhẽrã tiirõbiro numiãrẽ ñañaré tiidugáremena ugaripéarijãña. 6 Æpĩ numorẽ ñeeapera, coo manarẽ ñañarõ tiirá tiicú. Teeré tiirijãña. Cõãmacũ tee tiirãre ñañarõ tiigúdaqui ùsã múãrẽ wederirobirora. 7 Cõãmacũ marĩrẽ ñañaré tiáaro jĩgũ mee beserigũ niiwĩ. Ñañaré manirã niirĩ booquí. 8 Tee wederi boohégũno ùsãrẽ boohégũ mee tiiquí; Cõãmacũ Espiritu Santore ticorigũpere boohégũ tiiquí.

9 Câmerĩ maĩrẽre deero jóanemomasĩriga múãrẽ. Cõãmacũ múãrẽ câmerĩ maĩdutitoarigu niiwĩ. 10 Múã teerora tiáyiro. Niipetira Jesuré padeorã Macedonia macãrãrẽ maĩãyiro. Maĩpacãri, múãrẽ “bayirõ maĩnemõña” jĩicoa. 11 “Ãñurõ niiãda”, jĩña. Múãye niihẽrere wedepatirijãña. Múãye maquẽpere wãcũ, ãñurõ pade, niijãña. Múãrẽ teeré dutitoawũ. 12 Múã padera, teeména catiadacu, ãpẽrãyére sãiripacara. Múã teero tiirĩ, Jesuré padeohéra múãrẽ ãñurõ wedeseadacu.

Jesús p̃tũaatidare

13 Diarirare wáaadare múã masĩhẽrã niirĩ booríga. Jesuré padeorã diara, cũũmena niirã wáaadacu. Múã teeré masĩrã, Jesuré padeorã diari, ãpẽrã tiirõbiro nocõrõca boorituricu. 14 Marĩ Jesús diarigũp̃ masãmũãriguere padeojĩrã, atecãrẽ padeóa: Jesuré padeorã diarirare Cõãmacũ Jesuré masõrirobirora cúãcãrẽ masõgũdaqui.

15 Marĩ Ôpũ Jesús wederiguere múãrẽ wedera tiia: Jesús p̃tũaatiri, cũũrẽ padeorã cũũrẽ bocara wáaadacu. Cũũrẽ bocara, marĩ catirá ãpẽrã diarira suguero wáaricu. 16 Biirope wáaadacu: Marĩ Ôpũ basiro ùmũãsepũ diiãtigũdaqui.

Cũũ diiatiri, ateré tuoádadu: Dutirémēna wedesere, ángele uputí macũ peti wedesere, Cõãmacũyawu corneta busuri tuoádadu. Teero wáari, Jesuré padeoríra diarira masãsgueadacua. ¹⁷ Cũã siro marĩ catirá õmeburuáripu cũãmena néemũãwanoádadu. Toopú Jesuré bocaadacu. Teero tiirá, cũãmena niirucujããdadu. ¹⁸ Múã teeré cãmerĩ wedeya. Teero tiirá, cãmerĩ wãcũtutuari tiíadacu.

5

¹ Jesús putuaatiadari suguerogã wáaadare maquērē múã masĩcu. Teero tiigá, múãrē deero tii wedenemomasĩriga. ² Múã añurõ masĩtoacu: Yaarépigũ ñamipũ atigũbiro marĩ Õpũ Jesús putuaatigũdaqui. ³ Basocá “ũsã cuiro manirõ añurõ niirecutijãã” jĩ wãcũbocua. Teero cúã wãcũpacari, wãcũña manirõ pee ñañaré cúãrē wáaadacu. Teerora biia, sĩcõ niipacó wĩmagũ apaadari suguero: Wãcũña manirõ coo pũniré tũgueñanucãco. Tee ñañaré wáaadare netõrícu.

⁴ Múãpeja naĩtĩãrõpũ niirãbiro niiria. Teero tiirá, Jesús putuaatiadari bureco jeari, yaarépigũ múãrē ñeerĩ, ucuarabiro wáaricu. ⁵ Múã niipetira bóero niirã, bureco niirãbiro niijĩrã, Cõãmacũ “tiigũda” jĩriguere wáanucãrĩ ññamasĩã. Marĩ naĩtĩãrõ, ñamipũ niirãbiro niirãjã, ññamasĩribocu. ⁶ Marĩ cãnirãbiro niirijããda. Basocá Jesús putuaatiadarere wãcũhērã, cãnirãbiro niicua. Marĩ cũũ putuaatiadarere añurõ ññacorucujããda; marĩ tiirere añurõ wãcũ, niijããda. ⁷ Cãnirã ñamirē cãniĩya. Cũmurã ñamirē cũmuũya. ⁸ Marĩpeja bureco niirãbiro niijĩrã, marĩ tiirere añurõ wãcũ, niijããda. Sĩcũ cãmerĩsĩãrõpũ wáagu, cũũya õpũũrē cãmotágu, cõme sutirore sãñaqui. Cũũ tiiróbiro marĩ wãtĩrē cãmotára, Cõãmacũrē padeorucujããda; cãmerĩ maĩãda. Dupure cãmotágu, cõmecororé pesaqui. Cũũ tiiróbiro marĩ wãtĩrē cãmotára, “Jesús marĩrē netõnérigu niiwĩ; cũãmena niirucujããdadu” jĩ wãcũãda. ⁹ Cõãmacũ cũũ ñañarõ tiíadara meerē marĩrē cũũrigũ niiwĩ. Marĩ Õpũ Jesucristomena netõãdarere cũũrigũ niiwĩ. ¹⁰ Jesús marĩrē diabosarigu niiwĩ. Teero tiirá, marĩ catirá, diarira cũãmena niirucujããdadu. ¹¹ Teero tiirá, múã cãmerĩ wãcũtutuari tiiyá. Cãmerĩ padeonemõrĩ tiiyá múã tiirucúrobirora.

Wedeyaponorigue

¹² Múãrē bayiró wedea sũcã. Múã menamacãrã Cõãmacũye queti wederáre quioníremena ññaña. Cũã múãmena pade, múã niíadarere wede, múã añurõ tiíadarere wedeeya. ¹³ Múã cúã tiíapurere ññarã, cúãrē maĩ, bayiró padeoyá. Múã cãmerĩ añurõ niirecutiya.

14 Múãrẽ wãcũtutuare ticoa sũcã. Daderá niirãrẽ cúã padeadare maquẽrẽ ãñurõ wedeya. Wãcũtutuherare wãcũtutuari tiiyá. Wãcũbayiherare tiíápuya. Niipetiramena cúaro manirõ ãñurõ niíña.

15 Múãrẽ ãpĩ ñañarõ tiirí, cãürẽ ñañarõ tiicãmérijãña. ãñurépere tiirucújãña múã menamacãrãmena, teero biiri niipetiramena.

16 Hseniremena niirucujãña. 17 Cõãmacũrẽ sãirucújãña. 18 Múãrẽ wáarecõrõ Cõãmacũrẽ usenire tiorucujãña. Cõãmacũ teeré tiirí booquí múã Jesucristore padeoráre.

19 Espíritu Santo múã wãcũrẽpãre wederi, cãmotárijãña. 20 Espíritu Santo masíre tiorémãna wederere booríjã tiiríjãña. 21 ãpẽã wederere ãñurõ wãcũ beseya, “¿diamacũ nií?” jĩrã. ãñuré niirí, teeré tiiyá. 22 Niipetire ñañaré tiiríjãña.

23 Cõãmacũ ãñurõ niirecutirere ticogá múãrẽ ñañaré manirã niirí tiíaro. Múã wãcũrere, múãye õpũürĩrẽ cotearo. Múãrẽ wapa cuohéra niirí tiíaro. Cũũ teero tiíaro, tée marĩ Õpũ Jesucristo pũtuaatiripũ. 24 Cõãmacũ teerora tiigúdaqui. Cũũ múãrẽ beserigu cũũ jĩrirobirora tiigú nií.

25 Múãcã Cõãmacũrẽ ùsãrẽ sãĩbosáya.

26 Niipetira too macãrã Jesuré padeoráre maĩrémãna ãñuduticoya.

27 Marĩ Õpũ dutirómena múãrẽ wedea: Niipetira Jesuré padeoráre atipũrẽ bueẽñoña.

28 Marĩ Õpũ Jesucristo múãrẽ ãñuré ticoaro. Nocõrõrã nií.

TESALÓNICA MACĀRĀRĒ Pablo p̄arī jóaripũ

Āñuduticorigue

¹ ȲHH Pablo, ȳHH menamacārã Silvano,* Timoteomena múã Tesalónica macārã Jesuré padeorí p̄ona macārãrĕ ãñudutia. Múã marī Pac̄u Cõamacũ, marī Ōpũ Jesucristomena ãñurõ nijãcu.

² Cõamacũ marī Pac̄u, Jesucristo marī Ōpũ múãrĕ ãñurĕ ticoaro; ãñurõ niirecutiri tiáro.

Jesús p̄t̄uaatiri, Cõamacũ ñañarãrĕ cõããdare maquĕ

³ Múã ùsãya wederabiro biirã, marī Ōpũ Jesuré padeonemórã tiáyiro. Cãmerĩ mañnemóãyiro. Teero tiirã, ùsã tiirucúrobirora Cõamacũrĕ usenire ticorucujãrõ booa.

⁴ Múãye maquĕrĕ ùsã noo wáaro Cõamacũrĕ padeorãre wedea. “Tesalónica macārã cúãrĕ ñañarõ tiipacãri, ñañarõ netõpacãra, wãcũtutua, padeorucújããyira”, jĩ, useniremena wedea.

⁵ Múãrĕ ñañarõ wáapacari, múã wãcũtutuaremena Cõamacũ diamacũ tiirĕre ĕñorã tiicũ. Cõamacũjã basocãre cúã tiirĩrocõrõ ñña, wapa tiiquĩ. Teero tiirã, múã cũ p̄t̄op̄u jeadara niĩã sãa. Cõamacũ dutirĕ múãp̄ure jeari, ñañarõ netõrã tiáyiro. ⁶ Cõamacũ diamacũ maquĕrĕ tiigũ nijĩgũ, múãrĕ ñañarõ netõrĩ tiirãre ñañarõ netõrĩ tiigũdaqui. ⁷ Múã ñañarõ netõrãp̄ere yeerisãre ticogũdaqui ùsãrĕ ticoadarobirora. Tee wáaadacu marī Ōpũ Jesús p̄t̄uaatiri. Cũ p̄t̄uaatigu, cũyara ángelea tutuaramena ùmũãsep̄u diiatigũdaqui. Jũũrĕmena asiyádiatigũdaqui. ⁸ Cõamacũrĕ masĩhĕrãrĕ, marī Ōpũ Jesuyĕ quetire netõnucãrãrĕ bayirõ ñañarõ tiigũ atigũdaqui. ⁹ Cúã ñañarĕ tiirĕ wapa cõãdiocogũdaqui. Teero tiirã, cúã cũ niirõ berup̄u cõãnoãdacua. Cũ ãñurõ tiirĕ, cũ tutuarere ññariadacua. ¹⁰ Teerĕ wáaadacu Jesús p̄t̄uaatiri b̄urecore. Tiib̄urecore cũyara cũũrĕ usenipeoadacua; niipetira cũũrĕ padeorã petija cũũrĕ ññamanijõãdacua. Múãcã ùsã wederiguere padeojĩrã, cúãmena usenipeorop̄u niĩãdacu.

¹¹ Teero tiirã, Cõamacũrĕ múãye maquĕrĕ sãĩbosárucua. Cũ múãrĕ beserigu nijĩgũ, múãrĕ cũ tiirõbirora niirecutiri tiáro. Múã ãñurõ tiidagãrere tiipetĩri tiáro. Múã cũũrĕ padeorã nijĩrã, cũ tutuaremena tiirĕre tiipetĩri tiáro. ¹² Múã teero tiirĕmena marī Ōpũ Jesús quionĩremena usenipeonogũdaqui.

* 1:1 Silvanorĕ ãpĕrã “Silas” jĩyira.

Teero biiri basocá múãcãrê quioníremena usenipeoadacua. Cõãmacũ, marĩ Òpũ Jesucristo múãrê ãñurê ticorémèna Ìñajĩrã, teero usenipeonoãdacu.

2

Jesús putuaatiadarere wedequẽnorigue

¹ Mecátigã marĩ Òpũ Jesucristo putuaatiadarere, marĩ cũmèna neããdarere wedegũda. ² “Marĩ Òpũ putuaatiadari bureco jeatoaa méè” jĩrê quetire tũobócu. Múãrê tee quetire wederá ateré jĩbocua: “Ûsã Espíritu Santore cwojĩrã, tee múãrê wedea”, jĩbocua; o “Pablocã tee jĩ wedewa” o “Pablocã tee ùsãrê jóarira niiwã”, jĩbocua. Teeré tũopacára, wãcũsũgueriguere wasorí tiirijãña; wãcũpatirijãña. ³ Cũãrê jĩditonorijãña. Cũũ putuaatiadari bureco sũguero biiro wáaadacu: Paũ basocá Cõãmacũrê netõnucããdacua; teero biiri sícũ ñañagú peti bauáẽñogũdaqui. Too síropũ cũũ pecamepũ jũtẽtĩjãgũdaqui. ⁴ Cũũ Cõãmacũrê, teero biiri niipetire basocá padeoré maquẽrê boorígũdaqui. Cũũ dícuere padeodutígũ, “niipetira nemorõ mpátí macũ niĩã yũũja” jĩgũdaqui. Cõãmacũwii Jerusalén niirí wiipũre dui, “yũũ Cõãmacũ niĩã” jĩgũdaqui.

⁵ Yũũ múã putopũ niigũ, teeré wedewũ. ¿Múã teeré wãcũrii? ⁶ Cũũrê cãmotárere múã masĩcu méè. Cũũ bauáẽñomasĩriqui Cõãmacũ cũũ jĩritono jeaheri ména. ⁷ “Cõãmacũrê bayiró netõnucãre wáaadacu” jĩriro jearipacari, wáaropũ tiia méè. Ñañarére cãmotágũ mecátigãrê cãmotárucujãqui ména. Coterucugũdaqui, téè aperopú néewanogũpũ. ⁸ Toorã ñañagú peti bauáẽñogũdaqui sáa. Cũũrê marĩ Òpũ Jesús cũũ wĩãpũremenarã sĩaĩjãgũdaqui; cũũ asibatéremena putuaatigu, cũũrê cõãdiocogũdaqui. ⁹ Cũũ ñañagú peti sicato bauáẽñogũ, Satanás tiĩápuremena jeagũdaqui. Cũũ tutuare cwogũdaqui. Cũũ tiĩẽñogũbiro tiirémèna basocáre jĩditogũdaqui. ¹⁰ Ñañaréremena pecamepũ wáaadarere tiiditõẽnopetijãgũdaqui, cũã diamacú maquẽ maĩrére boorírigue wapa. Cũã netõnerere boorítóaya méè. ¹¹ Teero tiigú, Cõãmacũ cũãrê diamacú maquẽrê Ìñamasĩrĩ tiiríqui, cũã jĩditorere padeoáro jĩgũ. ¹² Cõãmacũ diamacú maquẽrê boohérare, ñañaré tiĩusénirãrê “múã wapa cwoa” jĩgũdaqui.

Cõãmacũ múãrê netõnẽãdarare beserigu niiwĩ

¹³ Múã marĩ Òpũ maĩrãrê sicutopũra Cõãmacũ beserigu niiwĩ, netõnégũdu. Cõãmacũ múãrê cũũyara sããrĩ tiirígu niiwĩ Espíritu Santo tutuaremena, teero biiri múã diamacú maquẽrê padeorémèna. Ûsã tee niipetirere wãcũrã,

Cõamacũrẽ usenire ticorucujãada. ¹⁴ Ɛsã múãrẽ Jesuyé quetire wederiguemena Cõamacũ múãrẽ netõnérigu niuwĩ, múãcã marĩ Ɔpũ Jesucristo añuré cõoré maquẽrẽ cõoáro jĩgũ. ¹⁵ Teero tiirá, padeó wãcũtutuaya. Ɛsã múãrẽ bueriguere tiinunãseya. Tee bueriguere múãrẽ wedewũ; teero biiri tee bueriguere paperapũpũ jóawũ.

¹⁶⁻¹⁷ Jesucristo marĩ Ɔpũ basiro, teero biiri marĩ Pacu Cõamacũ múã yeeripũnarĩrẽ wãcũtutuari tiáro; múãrẽ padeorucújãrĩ tiáro, niipetire múã wedesere, múã tiiré añuré dícu niirãõ jĩgũ. Cõamacũ cũũ añurõ tiirémene marĩrẽ maĩquí; marĩrẽ wãcũtutuare niirucujãadare ticoqui; marĩrẽ too síropũ añurõ niĩadarecãrẽ masĩrĩ tiquí.

3

Sãĩbosá duticorigue

¹ Ɛsãya wederabiro niirã, ùsãrẽ biiro sãĩbosáya: “Ɛsã Ɔpũ, mũye queti aperopú boyeromena sesaaro; ùsãrẽ wáarirobirora padeorémene ñeenoãrõ”, jĩ sãĩná. ² Niipetira marĩ Ɔpũ Jesuré padeoríya. Teero tiirá, basocá ñañarã ùsãrẽ tiidugárere netõnéãrõ jĩrã, sãĩná. ³ Marĩ Ɔpũ cũũ jĩrirobirora tiquí. Teero tiigú, múãrẽ wãcũtutuari tiinemógũdaqui; múãrẽ ñañarõ wári jĩgũ, cãmotágũdaqui. ⁴ Ɛsã tiidutíriguere múã diamacú tiirá tiicú; teorora tiiwárucujãadacu. Marĩ Ɔpũ múãrẽ “teerora tiirucúri tiigũdaqui” jĩ padeóa ùsã. ⁵ Marĩ Ɔpũ múãrẽ Cõamacũ maĩrére masĩrĩ tiáro. Cristo ñañarõ netõgũ wãcũtutuarirobirora múãrẽ wãcũtutuari tiáro.

“Padeya” jĩcorigue

⁶ Jesucristo marĩ Ɔpũ wãmemena múãrẽ ateré tiidutía: Jesuré padeogáno daderi, ùsã dutiriguere tiihéri, bapacutinemorijãna. ⁷ Múã masĩcu: Ɛsã tiiríguere ñnacũrõ booa. Ɛsã múãmena niirã, sica diamacú niirã mee tiiwú. ⁸ Atecãrẽ sĩcãnorẽ wapatíripacara, yaariwũ. Teero tiirõno tiirá, ñamirĩ, búrecori bayiró peti padewũ, múãrẽ potocõdũgahera. ⁹ “Ɛsã bueré wapa ùsãrẽ wapatíya”, jĩ dutimasĩpacara, dutiriwũ. Ɛsã padewũ, añuré bueré ticodũgara, múãrẽ ñnacũãrõ jĩrã. ¹⁰ Múãmena niirã, ateré tiidutíwũ: “Padedũgahegunojã yaarijããrõ”, jĩwũ. ¹¹ Sĩquẽrã múãmena niirã daderá niiré quetire tũowú. Paderipacara, ãpẽrãména wedesesodeaatiayira. ¹² Marĩ Ɔpũ Jesucristo wãmemena teero tiirãre ùsã biiro tiidutí, wãcũtutuare ticoa: Añurõ yeeripũnacutiremena padeya, múãrẽ dũsarénorẽ sãĩãdara.

¹³ Ɛsãya wederabiro niirã, páasutiro manirõ añurére tiirucujãna. ¹⁴ Ɛsã atipũména duticorere netõnãcãgũnorẽ

ĩñamasĩ, bapacutirijãña, bobooro netõãrõ jĩrã. ¹⁵ Teero ti-
ipacára, cũũrẽ ãñatutirijãña. Cũũrẽ biirope wedequẽnoña sĩcũ
múãya wedegure wederobirora.

Wedeyaponorigue

¹⁶ Marĩ Õpũ basiro ãñurõ niirecutire maquẽrẽ ticogú múãrẽ
merẽã wáari, ãñurõ niirecutire maquẽrẽ tiorucujããrõ. Marĩ
Õpũ múã niipetirapure niiãrõ.

¹⁷ Yũũ Pablo ate niituredarire múãrẽ ãñudutire ticogu, yũũ
basirora jóaa. Yũũ jóarepũrĩcõrõ teero jóaa. Teero tiirã, múã
“cũũrã jóayi” jĩ ãñamasĩãdacu. ¹⁸ Marĩ Õpũ Jesucristo múã
niipetirapure ãñurẽ ticoaro.

Nocõrõrã niiã.

TIMOTEORE Pablo jóasugueripũ

Ãñuduticorigue

1-2 Timoteo, yꝰꝰ Pablo mꝰꝰrẽ añudutia. Cõãmacũ marĩẽ netõnerigũ, teero biiri Jesucristo too síropũ putuaatigũdu du-tirómena yꝰꝰ cũyere wededutigũ beserigũ niiã. Mꝰꝰ Jesuré padeogú, yꝰꝰ macũ tiiróbiro niiã.

Cõãmacũ marĩ Pacũ, teero biiri Jesucristo marĩ Õpũ mꝰꝰrẽ añuré ticoaro; bóaneõ ññaãrõ; añurõ niirecãtiri tiáro.

Diamacũ niihẽrere buedutiririgue

3 Yꝰꝰ Macedonia ditapũ wáagu, mꝰꝰrẽ bayiró jĩrirobirora tiimacã Éfesopũ putuácũmuña. Toopáre diamacũ bueherare teeré buedutirijãña. 4 Atibúreco maquẽ wedeseãmarere tɔonũnuserijããrõ. Teero biiri cúãya wedera tíatopũ macãrã cúã jĩmuãatiriguere tɔonũnuserijããrõ. Teeré tɔonũnusera bári peti cãmerĩ cúasori tiádacua; Cõãmacũ tiidutĩrere tiirícua. Cũũrẽ padeonemóricua.

5 Múãrẽ cãmerĩ maĩrĩ boogú, teero dutia. Ññaaré manirã, añurõ yeeripũnacutira, jĩditoro manirõ padeorã cãmerĩ maĩãdacu. 6 Æpẽã teero biiriya. Noo booró wedesejãya. 7 Moisére dutiré cũũriguere buedugamicua. Añurõ tee bueré maquẽrẽ masĩripacara, diamacũ tiiróbiro bueeya.

8 Marĩ masiã: Tee dutiré añuniã, marĩ teeré añurõ bue, diamacũ tijátã. 9 Ateré tɔomasĩrõ booa: Añurõ tiirã dutiré booriya. Biiro tiirápere dutiré cũũrõ booa: Dutiré netõncãrãrẽ; dutiré tɔorídojãrãrẽ; ññaãrãrẽ; Cõãmacũ dutiré netõncãrãrẽ; Cõãmacũrẽ quioníremena ññaãrãrẽ; cũũye bueré maquẽrẽ boohérare; pacuré, pacoré sããrãrẽ; niipe-tira basocãre sããrãrẽ; 10 Æpẽãména ññaãrõ ñeeaperare; ãmuã sesaro numiãmena tiiróbiro tiirãnorẽ; basocãre yaa, dúarare; jĩditorepirare; “Cõãmacũmena jĩã” jĩditorare; Cõãmacũ bueré niipacari, merẽã buecoterare cũũrõ booa. 11 Tee bueré Cõãmacũ netõnére queti maquẽ niiã. Cũũ añunetõjõãgũ yũre tee añuré quetire buedutiwi.

Cõãmacũ Pablóre bóaneõ ññaarigue

12 Marĩ Õpũ Jesucristore usenire ticoa. Cũũ yũre ññaãgũ, “yꝰꝰ dutirére añurõ tiigúdaqui” jĩ wãcũgũ, cũũ buerére buenũnũsegũdare sõnecorigũ niĩwĩ. Teero sõnecogũ, yũre tutuarere ticorigũ niĩwĩ. 13 Too sugueropũ yꝰꝰ cũũrẽ ññaãrõ wedesepacari, cũũrẽ padeorãre ññaãrõ netõrĩ tiipacãri, cũũye

maquẽrẽ buijãpacari, yũre sõnecorigu niwĩ. Yũ cũrẽ padeorẽre masĩriwũ mẽna; yũ tiirere tũomasĩriwũ. Teero tiigũ, yũre Cõãmacũ bóaneõ ãnarigu niwĩ. ¹⁴ Marĩ Õpũ ãñurẽ petire yũre ticowĩ. Cũ yũre Jesucristore ãñurõ padeorĩ tiwĩ. Cãmerĩ maĩrĩ tiwĩ.

¹⁵ Ate yũ wedeseadare diamacũ niã; niipetira aterẽ padeorõ booa: Jesucristo Cõãmacũ dutirere netõncãrãrẽ netõnégũdu atibãrecopure atirigu niwĩ. Yũrá niipetira nemorõ netõncãrigu niã. ¹⁶ Teero niipacari, Cõãmacũ yũre bóaneõ ãñawĩ. Cũ yũre teero tiirẽmena Jesucristore padeoádarare cũ bóaneõ ãnarere ãñosugúewi. Cũ bóaneõ ãnarẽ petirĩcu. Yũre bóaneõ ãnariborora cũrẽ padeoádarare bóaneõ ãñagũdaqui. Cũrẽ cũmena catiri tiigũdaqui. ¹⁷ Teero tiirã, Cõãmacũrẽ padeorẽ cuoáro; cũ ãñurõ tiirere usenire ticoaro. Cũ Õpũ niirẽ petirĩcu; diariqui; cũ bauhégu niiqui; sícũrã niiqui; masĩgũ niiqui. Cũ niipetira Õpũ niirucujããrõ. Teerora niããrõ.

¹⁸ Timoteo, mũ yũ macũ tiirõbiro niã. Teero tiigũ, mũrẽ dutia. Too sugueropũ marĩya wedera Cõãmacũ wãmemena mũrẽ wedewa. Cũã wederiborora yũcã mũrẽ aterẽ dutia: Tutuaromena duurõ manirõ ãñurõ tiirere tiirucujãña. ¹⁹ Diamacũ padeoyã. ãñurõ yeeripũnacutirucujãña. Sĩquẽrã ãñurõ catiri yeeripũna cuodũgãhera cũã Cõãmacũrẽ padeorere ditiri tiicúa. ²⁰ Teerora wáayu Himeneorẽ, Alejandrorẽ. Teero tiigũ, “Satanás boorõ tiáro” jĩwũ. Cũã cũ boorõ tii, ãñarõ netõãri siro, Cõãmacũrẽ ãñarõ wedesenemoribocua sũcã.

2

Cõãmacũrẽ usenire ticorẽ buerigue

¹ Aterẽ dutisuguegũda: Cõãmacũrẽ usenire ticorẽmena niipetiraye niãdarere sãĩbosáya. ² Õpãrãrẽ, niipetira dutirãre sãĩbosáya. Cãmerĩquẽre manirõ ãñurõ niirecutiada jĩrã, Cõãmacũ boorere tiãda jĩrã, basocãmena queorõ niirecutiario jĩrã, cũrẽ sãĩbosáya. ³ Marĩ teero tiirẽ ãñuniã. Cõãmacũ marĩrẽ netõnégũ teero tiirĩ tũsaqui. ⁴ Cõãmacũ niipetira netõnẽnorira niirĩ booquí. Teero biiri diamacũ maquẽrẽ masĩrĩ booquí. ⁵ Cõãmacũ sícũrã niiqui. Basocũ sícũrã niiqui basocãre Cõãmacũmena wedesebosagu; Jesucristo cũrã niĩ. ⁶ Cũ niipetira basocã ãñarẽ tiirẽ wapa wapatigu, diabosarigu niwĩ. “Teero wãaadacu” jĩrito jeari, tee quetire wedebauanenyiro. ⁷ Cũye quetire wededutigu, cũ beserigu niirĩ, Jesús yũre sõnecorigu niwĩ. Judíoa niihẽrãrẽ buedutirigu niwĩ. Teero tiigũ, diamacũ maquẽrẽ buegu, “tee maquẽrẽ padeoyã” jĩ buea. Diamacũrã jĩã. Jĩditogu mee tia.

⁸ Teero tiigá, noo marĩ wáaropu ũmuãrẽ cúare manirã, tutiré manirã, ñañaré manirã wãmo súumũoco, Cõãmacũrẽ sãĩrĩ booa. ⁹ Numiãcã cúã sãñarucurobirora sãñarõ booa. Cúãrẽ añurõ jearénorẽ sãñarõ booa. Cúãye póa wapapacáremena mamarijããrõ; teero biiri cúãye õpũũĩrẽ oromena, perla wapapacáreperimena mamarijããrõ; teero biiri suti wapapacáre sãñarã, “biiro biia yũja” jĩ wãcũrã mee sãñaãrõ. ¹⁰ Biirope tiiaro: Añurõ baudugára, Cõãmacũrẽ padeorá numiã tiirucúrenorẽ tiiaro. Añurõ tiirémene añurã niĩãrõ. Æpẽrãrẽ tiĩápu, añurõ tiiaro. ¹¹ Ditamanírõ, padeorémene añurõ buerére tũoáro. ¹² Basocá neãrĩ, ũmuã suguero numiãrẽ buesuguerijãrõ booa; ũmuãrẽ dutirijããrõ. Ditamanírõ niijããrõ. ¹³ Biirope niĩã: Cõãmacũ Adánrẽ tiisuguéyigu. Too síro Evare tiiyigu. ¹⁴ Adán jĩditonoriyigu. Numiõpe jĩditonoyigo. Teero tiinórigo niijĩgõ, Cõãmacũ dutirére netõnucãyigo. ¹⁵ Co teero tiirí siro niipacari, numiã põnacutĩri, cúãrẽ netõrĩ tiigúdaqui. Cúã diamacú tiirémene Cõãmacũrẽ padeorĩ, Æpẽrãrẽ maĩrĩ, ñañaré manirã niirĩ, teero tiigúdaqui.

3

Suonirã maquẽ

¹ Ate diamacúãrã niĩã: Jesuré padeorĩ põna macãrãrẽ suonígũ* sããdugagu, añurere tiidugágu tiii. ² Teero tiidugágu no biiro niigú niirõ booa: “Ñañaré tiigú niĩ cũũ” jĩnoña manigú; sĩcõrã namocutigu; ñañaré tiidugágu wãcũtutuagu; añurõ wãcũ besemasĩgũ; Æpẽrãrẽ quioníremene iñanogũ; wári basoca cũya wiipu jeari, añurõ bocagú; Æpẽrãrẽ añurõ buemenigũ niirõ booa. ³ Teero biiri cümügú, cámerĩquẽgũ niirijãrõ booa; tutiro manirõ basocáre añurõ tiigúno niirõ booa. Niyeru bayiró peti ugaripéagu niirijãrõ booa. ⁴ Cũũ cũya wii macãrãrẽ añurõ dutimasĩgũ niirõ booa. Cũũ põnarẽ padeorémene yũri tiigú niirõ booa. ⁵ Cũũ cũya wii macãrãrẽ dutimasĩhẽgũ, Cõãmacũrẽ padeorĩ põna macãrãrẽ toorã nemorõ cotemasĩriboqui. ⁶ Sicato padeonucãgũ niirijãrõ booa. Apetó tiigú, cũũ “yũũ Æpẽrã nemorõ uprĩtĩ macũ niĩã” jĩ wãcũboqui. Cũũ teero wãcũgũ, Satanás tiiróbiro ñañarõ wãcũgũ tiiquí. Cũũcãrẽ Satanárẽ tiiróbirora Cõãmacũ ñañarõ tiigúdaqui. ⁷ Teero tiirã, Jesuré padeohéracã “cũũrã añurõ tiii” jĩnogũ niirõ booa. Teero jĩriatã, cúã cũũrẽ wedesãbocua; Satanás cũũrẽ diocójãboqui sãa.

Tiĩápura maquẽ

* 3:1 Españolmena: obispo, obispado; portuguésmena: bispo.

⁸ Tiiápuracá† s̄onírã tiiróbiro padeonórã niirõ booa. Diamacú wedeserano niirõ booa. Vino wãñirã, ñañaré tiirémena niyeru wapatára niirijãrõ booa. ⁹ Jesucristo too s̄ugero masiña maniriguere êñorigu niuwĩ. Teeré masijĩrã, añurõ yeeripũnacutiremena padeorã niirõ booa. ¹⁰ Cũãrẽ s̄onecoadari s̄ugero, cũã tiirécutirere añurõ masĩrõ booa. “Ñañaré tiirã niĩya cũã” jĩñoña manirãrẽ iñarã, s̄onecoro booa. ¹¹ Cũã n̄amosãnumiãcã teerora niirõ booa: Padeonórã; queti jĩhẽrã; ñañaré tiidugára, wãcũtutuara; añurõ tiirã niirõ booa. ¹² Tiiápura s̄icõrã n̄mocũtiaro. Cũã põnarẽ, cũãya wii macãrãrẽ añurõ dutimasĩãrõ. ¹³ Cũã tiiápurere añurõ tiirí, cũãrẽ basocã “añurõ tiĩya” jĩãdacua. Jesucristo cũã padeorẽre cuiro manirõ wedenemoãdacua.

Marĩ padeorẽ maquẽ

¹⁴⁻¹⁵ Timoteo, “γυναικὸν ἡγουμένην μάτα wáaguda” jĩ wãcũmiã. Apetó tiigú, máata wáaribocu. Máata wáahegu, Cõãmacũyara niirecutirere masĩãrõ jĩgũ, m̄urẽ jóaa. Marĩ Cõãmacũyara Jesurẽ padeorĩ põna macãrã niĩã. Marĩrã Cõãmacũ catirucuguye diamacú maquẽrẽ wederã niĩã. ¹⁶ Marĩ padeorẽ tíatopu masiña manirẽ niimiyiro. Mecũtigã “ἡρωτική μακροθυμία niĩã” jĩmasiã marĩ. Ateré wãcũña: Cristo marĩ tiiróbiro õpũũcutigu bauáyigu. Espiritu Santo cũũrẽ “añugú peti niĩ” jĩ masĩrĩ tiiyigu. Ángelea cũũrẽ iñayira. Cũũye quetire niipetire dita macãrãrẽ wedenoã. Atibúrecopure basocã cũũrẽ padeoõya. Cõãmacũ cũũrẽ ãmũãsepũ néemũawayigu.

4

Diamacú padeohéra tiirẽ

¹ Atibúreco petiãdari s̄ugero wáaadare Espiritu Santo marĩrẽ añurõ masĩrĩ tiiquí. Siquẽrã Jesurẽ padeodúadacua. Wãtĩã jĩĩditorere, teero biiri wãtĩã buerere t̄onunúseadacua. ² Cũãrẽ buerã diamacú wederãbiro wedepacara, jĩĩditoya. Cũã wãcũrépu “ñañaniã” jĩrẽre ȳunemoriya. ³ Basocã wãmosiãdugari, cãmotáaya. Siquẽne yaarere yaadutiriya. Cõãmacũpe tee yaarere tiirigu niuwĩ. Teero tiirã, marĩ Jesurẽ padeorã diamacú maquẽrẽ masĩã cũũrẽ usenire ticoari siro, yaamasĩã. ⁴ Niipetire Cõãmacũ tiirẽ añurẽ niĩã. Doorijãrõ booa. Cũũrẽ usenire ticotoa, yaari, añuniã. ⁵ Cõãmacũ teerẽ

† 3:8 Tiiápura s̄onirãrẽ tiiápuyira atemena: Cõãmacũyere bueyira; Cõãmacũyere buerĩ wiire quẽnocotéyira; niyeru seecotéyira. Pecasãyemena: diácono.

“añuniã” jĩtoayigu. Teero tiirá, marĩ cãũrẽ usenire ticori, tee yaarére añuré wáari tiiquí.

Timoteore tiidutírigue

⁶ Mũũ Jesuré padeoráre teeré wedegu, Jesucristore añurõ padecotegu niicu. Teero tiigú, “marĩ Jesuré padeoré maquẽrẽ yũũ buerucua” jĩrere ãñogúdadu. Teero biiri “marĩ bueré añurere yũũ tũonũnũsea” jĩrere ãñogúdadu.

⁷ Atibúreco maquẽ wedeseãmarere tũorĩjãña. Tee marĩ niirecutirere tiípuria. Jĩãmare niiã. Nemorõ Cõãmacũ boorere tiirucújãña. ⁸ Marĩye õpũũrĩ tutuari tiiré marĩ tiirucúri, añuniã. Cõãmacũ boorẽpere tiirĩporipereja, toorã añunemoã. Teero tiirõ, marĩ catirĩ bũrecorire, too síropũ marĩ niĩãdari bũrecorire añurõ wáari tiicú. ⁹ Tee diamacũrã niiã; niipetira teeré padeoró booa. ¹⁰ Cõãmacũ catirucugu niĩ. Cũũ niipetirare netõnégũ niipacũ, cãũrẽ padeorá dícare netõnégũ niĩ. Cũũ too síro marĩrẽ añurõ tiĩadarere wãcũã. Teeré useniremena wãcũrã, Jesucristoyere wede, ñañarõ netõ, bayirõ padea.

¹¹ Teeré bue, tiidutíya. ¹² Mũũ mamũ niirémena ãpẽrã mũũrẽ tũodũgáribocua. Teero wáari jĩĩgũ, Jesuré padeoráre añuré queoré ãñoñá. Añurõ wedeseya; añurõ tiirécutiya; cãmerĩ maĩñá; Jesuré añurõ padeoyá; ñañaré manigú niĩña. ¹³ Yũũ toopú jeadari sũguero, neãrãrẽ Cõãmacũye queti jóaripũrẽ bueẽñoña; cãũrẽ “biirope niirecutiya” jĩĩ wedeya; Jesuyé padeoré maquẽrẽ bueya. ¹⁴ Cõãmacũ mũũrẽ “biiro tiigúdu niigúdaqui” jĩĩriguere tiirucújãña. Bũtoá mũũrẽ ñaapeórito, teeré Cõãmacũ ticorigu niĩwĩ.

¹⁵ Teeré wãcũnũnũse, añurõ tiirucújãña. Teero tiirĩ, niipetira mũũ añurõ tiiwáre ññããdacua. ¹⁶ Mũũ tiirécutirere, mũũ buerere añurõ wãcũña, “¿diamacũ niimiĩto?” jĩĩgũ. Teeré tiirucújãña. Teeré tiirá, mũũ, teero biiri mũũrẽ tũorácã netõnénoãdacua.

5

Jesuré padeorámena biiro tiiyá

¹ Bũcũre tutirijãña. Mũũ pacũre wãcũtutuare ticogú tiiróbiro wedeya. Mamarãrẽ mũũ baira tiiróbiro wedeya. ² Bũtoá numiãrẽ mũũ pacosãnumiã tiiróbiro wedeya. Mamarã numiãrẽ mũũ baira numiã tiiróbiro ñañarõ wãcũrõ manirõ wedeya.

³ Wapewia numiã tiípunoña manirãrẽ tiíapuro booa. ⁴ Wapewio coo põna, coo pãrãmerã cũorĩ, cũã coore tiíapuro. Cũã tiíapuremena cũãya wederare cũã padeorere ãñosũguéaro. Teero tiirá, cũã pacũsũmũãrẽ, ñecũsũmũãrẽ tiíapucãmecua cãũrẽ masõrigue wapa. Teero tiiré Cõãmacũ ññacoropũ añuré

niiã. Cũu teeré ññagũ, useniqui. ⁵ Wapewio tiiápuya manigõ sïcõ niigõpe Cõãmacũ tiiápurere yueco. Teero tiigó, búrecori, ñamirĩ teero sãirucújãco. ⁶ Wapewio coo booró tiiãmajãgõ, catigó niipaco, diarigobiro niitoaco. ⁷ Teeré niipetirare tiidutíya, “cũã wapa cwoóya” jĩña manirã niiãrõ jĩgũ. ⁸ Mariya wederare wépeoro booa. Nemorõ mariya wii macãrãpere wépeoro booa. Wépeohera cũã “Jesús dutirére tiiáda” jĩrira niipacara, “cũu dutirére tiinemória” jĩrãno niiya. Jesuré padeohéra nemorõ ñañarã niicua.

⁹ Wapewia numiãrẽ tiiápunoãdarare biiro biigónorẽ jóatuya: Вучоó sesenta cãmarĩ nemorõ cwogóre, sïcũrẽ manucutimirigore jóatuya. ¹⁰ Basocá “coo añurõ tiiyo” jĩnorigo niiãrõ; coo põnarẽ añurõ masõrigo niiãrõ; basocá cooya wiipu jeari, añurõ tiirigo niiãrõ; Jesuré padeorãre tiiápurigo niiãrõ; ñañarõ netõrãrẽ tiiápurigo niiãrõ; añurẽ apeyenó tiirucúrigo niiãrõ.

¹¹ Wapewia numiã mamarãrẽ jóaturijãña. Apetó tiirã, Cristoyere tiidugáro nemorõ ãmãmena niidugara, manucutidugacua. ¹² Cũã “Cristoye díçure tiiáda” jĩriguere tiidúra, cũã basiro wapa cwocúa. ¹³ Wiseripú díçu wáara, daderá posacua. Daderá díçu posaricua; quetipíra posacua. ãpẽrãrẽ niipetire cũãyere sãñã, wedeseya manirénorẽ wedepaticua. ¹⁴ Teero tiigú, wapewia numiã mamarã niirãnorẽ manucutiri booa sũcã. Põnacutiaro. Cũãye wiseri macãrãrẽ añurõ ññanũsearo. Cũã teero tiirí, marĩrẽ ññatutira “cũã ñañarẽ tiiya” jĩmasĩricua. ¹⁵ Siquẽrã wapewia numiã Cristoyere tiidútoa, Satanás boorẽpere tiirã tiiáyira.

¹⁶ Jesuré padeogú o padeogó cũãya wedego wapewiore tiiápuaro. Jesuré padeorí põna macãrãrẽ cotedutirijããrõ. Teero tiirã, ãpẽrã wapewia numiã tiiápuya manidójãrãpere tiiápumasĩadacua.

¹⁷ Butoá dutirá múãrẽ añurõ dutirãre ãpẽrã nemorõ padeoró booa. Butoá dutirá múãrẽ Cõãmacũye buerãpere toorã nemorõ múã cwórẽmena tiiápuro booa. ¹⁸ Cõãmacũye queti jóaripũpu tee maquẽrẽ queorẽmena jĩã: “Wecu trigore wãñiãrĩ, useropu tuusãri betore tuusãrijãña. Yaadugagu, yaaaro”. Aperopú jĩã: “Padegãre cũu paderé wapa wapatíro booa”.

¹⁹ Butoá menamacũrẽ sïcũ wedesãrĩ, tworíjãña. Puarã, ññãrã ññarira wedesãrĩpu, twoyá. ²⁰ Cũã ñañarẽ tiirucúrare niipetira ññacoropu tutiya, ãpẽrã cuiaro jĩgũ.

²¹ Cõãmacũ ññacoropu, marĩ Õpũ Jesucristo ññacoropu, ángelea cũu beserira ññacoropu mũnrẽ dutia: Унн мннрẽ tiidutirere niipetirare sïcãrĩbíro tiiyá. Мнн tũsarã díçure añurõ tiiríjãña. ²² Cõãmacũye padeadarare sõnecoadari suguero, añurõ ññaña

мму ññamasĩremena potocõrõ manirõ. Мму ññañaré tiiráre be-segh, cúã tiirõbirora tiigú niisotoapeobocu.

²³ Ммугрẽ páaga pñirĩ, oco dícu sñirijãña. Vino péero sñiñá. Naĩrõ diagu wãmecutia мму.

²⁴ Siquẽrãrẽ cúã ññañaré tiiré masĩnootaa, cúãrẽ cúã ññañaré wapa ticoadari suguero. Æpẽrãpére cúã ññañaré tiiré too síropu masĩnoãdacu. ²⁵ Teerora añurõ tiirécã máata masĩnoã. Apeyé añurõ tiiré masĩña manipacáro, bauhéropu niidoa tiirícu.

6

¹ Jesuré padeorá padecotera cúãrẽ dutiráre bayiró pade-orémema ññarõ booa. Cúã teero tiirí, Cõãmacũrẽ, marĩ buerére ãpẽrã ññañarõ wedesericua. ² Cúãrẽ dutirá Jesuré padeorá ni-irĩ, bayiró cúãrẽ padeoró booa. “Marĩ tiirõbiri Jesuré padeorá niĩã” jĩpacara, “marĩrẽ duti netõnucãmasĩriya” jĩrijãrõ booa. Toorá tiinemósãñu cúã dutirére añurõ padecotero booa. Cúã biiro padecotera, cúã tiirõbiri padeorá, cúã maĩrãrẽ tiiapura tiĩya. Teeré bue, wãcũtutuare ticoya cúãrẽ.

Merẽã buerá tiiré

³ Sicũ múãrẽ merẽã buegúno marĩ Õpũ Jesucristoye añuré buerére padeoríqui. “Cõãmacũ boorére tiirucújãña” jĩ buerére booríqui. ⁴ “Æpẽrã nemorõ masĩgú niĩã” jĩ wãcũpacu, masĩridojãqui. Basocá wedeserecõrõ “niiria” jĩrucuqui, cãmerritudugagu. Teemena cãmerrĩ ññatutire, cãmerrĩ ññadugahere, ññañarõ buijãre, ãpẽrãrẽ ññañarõ wãcũre wãanucãã. ⁵ Cúã ññañaré dícu wãcũrucura, diamacú maquẽrẽ masĩhẽrã, cãmerrĩtuticua. “Cõãmacũyere padera, pairó wapatáadacu”, jĩ wãcũcua. Cúãnorẽ bapacutirijãña. ⁶ Cõãmacũyere añurõ padera, añuré peti cuotóaa. Teerora niĩã, marĩ cuorémema usenirĩ. ⁷ Marĩ atibúrecopure bauára, apeyenó néeatiriwu; diaracã, apeyenó néewarícu. ⁸ Marĩ suti cuorémema, yaaré cuorémema useniãda. ⁹ Pee cuodugára ññañaré tiidugárere nucãrícua. Satanás cúãrẽ máata diocómasĩqui. Cúã boonemósãre maquẽ dícu wãcũcua. Tee maquẽrẽ bayiró wãcũrémema ññañarõ netõ, ññañarõ tiinóãdacua. ¹⁰ Niyeru bayiró peti ugaripéaremema niipetire ññañaré niinucãã. Æpẽrã niyeru boonemósãremema Jesuré padeorére duujãcua. Teero tiirá, cúã catirí burecore ññañarõ netõcúa.

Pablo Timoteore añuré tiidutírigue

¹¹ Ммуpeja Cõãmacũrẽ añurõ maĩgú, tee niipetirere boosããrijãña. Biirope tiiyá: Æñurére tiirucújãña; Cõãmacũ boorére tiirucújãña; cũũrẽ padeoyá; cãmerrĩ maĩñá; ññañarõ netõpacú, wãcũtutuaya; ãpẽrãrẽ añurõ tiirucúya. ¹² Мму

tutuario jeatuario wãcütutua, Cõãmacũrẽ padeorucújãña. Catiré petihérere duuríjãña. Cõãmacũ catiré petihére ticogú m̃ũrẽ beserigũ niwĩ. Паи тuocóropи м̃ũũ Jesuré padeorére wedewи. ¹³ Cõãmacũ niipetirare catiré ticogú ññacoropи, teero biiri Jesucristo cũũ niirecũtirere Poncio Pilatore wederigũ ññacoropи m̃ũũrẽ tiidutía: ¹⁴ Yии dutiré niipetirere wasoró manirõ wedeya. “Cũũ wapa cиoi” jĩña manigú niña, té marĩ Õpũ Jesucristo pũñaatiripи. ¹⁵ Cõãmacũ queorí bureco jeari, Jesús pũñaatigũdaqui. Cõãmacũ aññunetõjõãgũ niĩ; cũũ sícũrã niipetirare dutigú niĩ. Õpãrã Õpũ niĩ. ¹⁶ Cũũ sícũrã catirucugũ peti niĩ. Cũũ bayiró asibatégũ niirõpи sícũ basocú jeamasĩriqui. Sícũ cũũrẽ ññariyigũ; cũũrẽ ññaña maniã. “Cũũrẽ niipetira padeoáro; cũũ tiidugárere tiirucújãqui” jĩãrõ niipetira. Teerora niãrõ.

¹⁷ Pee apeyé cиorá “ãpẽrã nemorõ niã” jĩrijããrõ. Cũã cиorémena “aññurõ wáaadacu” jĩ ññenirijããrõ. Cũã cиoré petijõããdacu. Teero jĩrõno tiirá, “Cõãmacũmena aññurõ wáaadacu” jĩ ññeniãrõ. Cõãmacũ marĩrẽ niipetire marĩ cиorére ticoi, ññeniãrõ jĩgũ. ¹⁸ Pee apeyé cиorá aññuré tiiáro; pee aññurõ tiirére cиoáro. Cũã cиorémena tiiápuaro. ¹⁹ Cũã teero tiirí, Cõãmacũ pũtopи cũãye aññuré niãdacu. Toopú niiré petirícu. Teero tiirá, catiré petihére bñaáadacua.

Dutyaponorigue

²⁰ Timoteo, Cõãmacũ m̃ũũrẽ wededutigũ cũũriguere aññurõ tiiyá. Atibúreco maquẽ wedesere búri niirére тuoríjãña. Noo booró bueãmajãrãrẽ тuoríjãña. Cũã “masiã” jĩrẽ masiré peti mee niã. ²¹ Siquẽrã tee masiré buerá Jesuré padeomíriguere duujãrira niwã.

Cõãmacũ m̃ũũrẽ aññuré ticoaro.
Nocõrõrã niã.

TIMOTEORE Pablo puarí jóaripũ

Ãñuduticorigue

¹⁻² Timoteo, yuu Pablo mũurẽ añudutia. Yuu Cõamacũ booró Jesucristoyere wededutigũ beserigu, cũũ ticocorigũ niia. Teero biiri ateré cũũ “tiigũda” jĩriguere yuu wederi booquí: “Cõamacũ Jesucristomena niirãrẽ catiré petihére ticoquí”. Timoteo, yuu mũurẽ maĩa; mũu yuu macũ tiiróbiro niia.

Cõamacũ marĩ Pacũ, teero biiri Jesucristo marĩ Ôpũ mũurẽ añuré ticoaro; bóaneõ iñaãrõ; añurõ niirecatiri tiáro.

Jesucristoye quetire padeó, buerucuya

³ Yuu ñecũsũmũã Cõamacũrẽ padeorírobirora yuucã añurõ yeeripũnacũtiremena padeóa. Ñamirĩ, búrecori yuu sãirécõrõ mũurẽ wãcũã. Mũurẽ wãcũgũ, Cõamacũrẽ usenire ticoa. ⁴ Yuu wáari bũreco mũu utiriguere wãcũrucua. Teero tiigũ, yuu bayiró usenigũda jĩgũ, mũurẽ bayiró iñadũgaga. ⁵ Mũu jĩĩdoro manirõ Jesucristore padeorére yuu wãcũã. Mũu ñecõ Loida, teero biiri mũu paco Eunice padeosũguéwa. Yuu masĩjãã: Mũucã teerora padeonũnũsegũ tiicú.

⁶ Teero tiigũ, ateré mũurẽ wãcũrĩ tiia: Too sugueropũ yuu mũurẽ ñaapeóri, Cõamacũ mũurẽ “biiro tiigũda niigũdaquí” jĩrigũ niiwĩ. Tee masĩré ticorére tiirucújãña. ⁷ Cõamacũ marĩrẽ Espíritu Santore ticogu, cuiro manirõ niirõ jĩgũ ticorigũ niiwĩ. Teero cuirono tiigũ, Espíritu Santo marĩrẽ tutuari tiiquí; cãmerĩ maĩrĩ tiiquí; añurõ tiirére besemasĩrĩ tiiquí.

⁸ Teero tiigũ, marĩ Ôpũye quetire wedegu, boborijãña. Yuu teeré wederé wapa peresuwiipũ duigũcãrẽ bobosãrijãña. Biirope wãcũña: “Tee queti wederé wapa yuucã ñañarõ netõpacá, Cõamacũ tutuare ticorémema nũcãjãgũda”, jĩ wãcũña. ⁹ Cõamacũ marĩrẽ netõnérigũ niiwĩ. Marĩ cũũyara añurã niirĩ boogũ, beserigu niiwĩ. Marĩ añuré tiirĩ iñagũ mee beserigu niiwĩ. Cũũpe marĩrẽ añurõ tiigũda jĩgũ, beserigu niiwĩ. Biiro biia: Atibũreco tiádari suguero, Cõamacũ marĩrẽ añurõ tiigũda jĩgũ, Jesucristo marĩrẽ netõnéãdarere wãcũrigũ niiwĩ. ¹⁰ Atitó marĩrẽ añurõ tiirére ñũgũ, Jesucristo marĩrẽ netõnégũrẽ ticodiocorigũ niiwĩ. Jesús marĩ dianetõborirare netõnérigũ niiwĩ. Marĩ cũũ netõnére quetire padeorã “catiré petihére cũoa” jĩmasĩã.

¹¹ Cõamacũ tee netõnére quetire yuure wededutirigu niiwĩ. Tee quetire yuure buedutirigu niiwĩ. Cũũyere wededutigũ yuure beserigu niiwĩ. ¹² Tee quetire wederé wapa yuu bayiró

ñañarõ netõã. Teero ñañarõ netõpacú, boboría. Yũre tee queti wededutirigure masiã. Teero tiigú, ateré jĩã yũja: “Cũũ yũre cũũriguere coteyapacutigũdaqui, téé cũũ putuaatigũpa”.

¹³ Yũũ mũũrẽ diamacú bueriguere bueya. Jesucristore padeorémena, cãmerĩ maĩrémena bueya. ¹⁴ Æpẽã tee quetire wasorĩ jĩgũ, Espiritu Santo marĩpũre niigú tiĩápuremena Cõamacũ mũũrẽ wededutigu cũũriguere diamacú bueya.

¹⁵ Mũũ masiõacu: Niipetira Jesucristore padeorã Asia macãrã yũre cõãwapetijõãwã. Cũãmena niiriracã Figelo, teero biiri Hermógenes teerora tiiwá. ¹⁶ Onesíforo doca teero tiiríwi. Cõamacũ cũũrẽ, cũũya wii macãrãrẽ bóaneõ ññaãrõ. Sicãrĩ mee Onesíforo yũre wãcũtutuari tiiwí. Yũũ peresuwiĩpũ niipacari, yũre bobosãriwi. ¹⁷ Bobosãrõno tiigú, Romapũ jeagu, yũre ãmaãrigũ niiwĩ, téé bũagũpũ. ¹⁸ Marĩ Õpũ basocãre wapa tiĩadari bũreco jeari, Onesíforore bóaneõ ññaãrõ. Cũũ Éfesopũ marĩrẽ tiĩápuriguere mũũ ãñurõ masĩcu.

2

Surara ãñugú tiiróbiro niĩña

¹ Timoteo yũũ macũ tiiróbiro niigú, Jesucristo mũũrẽ ãñurõ tiiquí. Tee ãñurõ tiirémena Cõamacũ mũũrẽ tutuarere ticoaro. ² Yũũ paũ basocã tũocóropũ bueriguere mũũ tũowú. Teeré buemasĩrãrẽ mũũ padeorãre buenetõneña. Mũũ teero tiirí, cũãcã ãpẽãrẽ bueadacua.

³ Mũũ surara ãñugú tiiróbiro niĩña; Jesucristo mũũrẽ dutigú niĩ. Surara ñañarõ netõgú nũcãrõbirora nũcãñã mũũcã. ⁴ Surara cũũrẽ dutigú cũũmena mũseniãrõ jĩgũ, surara ni-ihẽrãbiro tiiríqui. ⁵ Teerora sũcã cuturĩ basocu “biĩrope wáaya” jĩĩ dutirere tiihégu, wapatáriqui. ⁶ Teerora wesepú ãñurõ padegúcã tiiwese maquẽ ote dũcacũtirere dúa wapatámasĩqui. ⁷ Tee yũũ wederére wãcũnũũseya. Mũũ teero tiirí, marĩ Õpũ niipetirere mũũrẽ tũomasĩrĩ tiigũdaqui.

⁸ Jesucristore wãcũña: Cũũ diarigu niipacũ, masãrigũ niiwĩ; David pãrãmi niinũũsegu niĩ. Yũũ cũũye queti ãñuré quetire wedegu, teeré wedea. ⁹ Tee queti wederé wapa yũũ ñañarõ netõgã; ñañaré tiigú tiiróbiro peresuwiĩpũ niĩã. Cõamacũye quetipeja niipetiropũ niipetitoaa. Tee quetipe yũũ peresuwiĩpũ biadũpórigũ tiiróbiro niiria. ¹⁰ Teero tiigú, Cõamacũ beserirare ãñurõ wáaaro jĩgũ, ñañarõ netõã. Jesucristo cũãrẽ netõnerĩ boogá. Teero biiri cũã cũũmena cũũ ãñurõ niirõpũ niirucuri boogá. ¹¹ Ate diamacú jĩĩré niĩã: Marĩ Jesucristomena diarirabiro niirã, cũũmena catiré petihére cũoádacu.

12 Marĩ ñañarõ netõrere nucãjãrã,

cũũ Õpũ niirõpũ cũũmena dutirá niĩadacu.

“Cũũrẽ masĩriga” jĩĩrĩ, cũũcã “masĩria” jĩĩgũdaqui.

13 Marĩ cũũrẽ añũrõ padeoriatã, cũũpe niipetire “biiro tiigũda”

jĩĩriguere diamacũ tiirucũqui.

Cũũ sĩcãrĩ jĩĩditomasĩriqui.

Cõãmacũrẽ añũrõ padecotegu

14 Mũũ buerãre teerẽ wãcũrĩ tiiyã. Teero biiri marĩ Õpũ

tuocõropũre cũũrẽ “nocõrõrã wedeseya búri niirẽ wedesere

maquẽrẽ” jĩĩña. “Tee wedesere wapamanĩã; múũrẽ tuorãre

ñañorã tiia”, jĩĩña. 15 Mũũpe Cõãmacũ mũũrẽ “añũrõ tiii”

jĩĩrĩ tuodugãgu, mũũ jeatuaro niirucujãña. Cũũyere dia-

macũ wedeya. Teerẽ tiigũ, boborĩcu. 16 Atibúreco maquẽ

wedeserere búri niirẽre tuorĩjãña. Teerẽ wedesera jõõpemena

nemorõ ñañarã wãacua. 17 Cũũ wedesere cãmi marĩye

õpũũrĩpũ sesajõãrõ tiirõbiro ãpẽrãrẽ pẽnipéawacu. Himeneo,

Fileto wãmecũtira cũũ buerẽmena tee bóare tiirõbiro basocãre

ñãñoãyira. 18 Diamacũ maquẽrẽ wederiyira; merẽãpe

wedayira. “Diarira masãtoarira niiwã”, jĩĩ wedeyira. Cũũ

teero wederẽmena ãpẽrãpẽ “¿ũsãpeja deero padeoãdariye?” jĩĩ

wãcũãyira. 19 Cõãmacũ wedesere cũũrigue doca tutuari wii

weenacõrigue tiirõbiro niĩã. Cũũ wedesere wasoria. Biiro

niĩã: “Marĩ Õpũ cũũrẽ diamacũ padeorãre masĩqui”;^{*} teero

biiri “niipetira ‘Jesucristo yũũ Õpũ niĩ’ jĩĩrã ñañarẽ tiirẽre

duujããrõ”, jĩĩ jõatunoã.

20 Ate queorẽre wedegũda: Sĩcũ pee apeyẽ cuogũya wiipũre

pee niicu. Oromena tiirĩgue, platomena tiirĩgue niicu. Teero

biiri apeyẽ yucũmẽna tiirĩgue, diimẽna weerĩgue niicu. Ññarã

jeará jeari, añũrẽre péocua. Apebúrecorire búri niirẽ péocua.

21 Marĩ ate tiirõbiro ñañarẽre tiihẽra, añũrẽ dícu péore tiirõbiro

niĩadacu. Marĩ Õpũyara peti niĩadacu. Cũũ niipetire añũrõ

tiidutĩrere diamacũ tiĩadacu.

22 Teero tiigũ, mũũ mamarã bayirõ ugaripéarenorẽ tiirĩjãña.

Biirope tiiyã: Añũrẽre tiirucũjãña; Cõãmacũrẽ padeoyã; cãmerĩ

maĩñã; añũrõ niirecutiya. Ñañarẽ tiihẽramena Cõãmacũrẽ

sãĩrãmena niĩña. 23 Cãmerĩtudidũgara wedeseãmajãrere

jĩĩapurĩjãña. Mũũ masĩcu: Mũũ cũũmena teero wedeseri,

cãmerĩtutire wãaadacu. 24 Marĩ Õpũrẽ padecotegũno

cãmerĩtutirijãrõ booa. Biirope booa: Niipetiramena añũrõ

niirõ booa; añũrõ buemasĩrõ booa; basocã noo boorõ

tiĩãmajãrere teero tuagueñãjãrõ booa; 25 merẽã wãcũrãrẽ

cũaro manirõ “biirope niĩã” jĩĩ wedero booa. Cõãmacũ

* 2:19 Números 16.5.

cúãrē cúã ñañaré tiirére wãcũpati, wasorí tiibóqui; cúã waso, diamacú maquērē masĩadacua. ²⁶ Teeré masĩã, cãniwãcãrãbiro niiãdacua. “Wãtĩãrē dutigú marĩrē peresu niirãbiro tɔomírigh niiwĩ, cū boorére tiíadarare”, jĩ masĩã, cū dutirére tiidújãadacua.

3

Atibúreco petiádari sũguero wáaadare

¹ Mũũ ateré tɔomasĩã: Atibúreco petiádari sũguero pee ñañaré wáari, wisió niiãdacu Jesuré padeoráre. Biuro wáaadacu: ² Basocá cúãye maquē díçure booádacua; niyerure maĩãdacua; “biuro biiráno niiã ũsãjã” jĩ wãcũadacua; “ãpẽã nemorõ niinetõncãã” jĩ wãcũadacua; ñañarõ jĩãadacua; cúã pacũsũmũãrē netõncãjãadacua; ãpẽã cúãrē añurõ tiipacári, “múã ũsãrē añurõ tiíawũ” jĩriadacua; Cõãmacũrē quioníremena ññariadacua; ³ cúãya wederare maĩriadacua; bóaneõ ññaridojãadacua; queti jĩãmajãrã niiãdacua; cúã booró ñañaré tiidugárere tiíadacua; ãpẽãrē ñañarõ netõrĩ tiíadacua; añuróre booriadacua; ⁴ cúã menamacãrã niimirirare ñañarõ tiíadacua; “deero wáaadari” jĩ wãcũhẽã, noo booró tiíãmajãadacua; “ãpẽã nemorõ upatĩ macãrã niiã” jĩ wãcũadacua; Cõãmacũpere wãcũrõno tiirã, ũsenire díçure wãcũadacua; ⁵ Jesuré padeorã tiiróbiro bau-pacára, Cõãmacũ cū tutuaremena cúãrē wasorí boorícua. Cúãnomena bapacutiãmarijãña.

⁶ Cúã menamacãrãno biuro tiicúa: Basocãre ññarã jea, wedesemeniremena cúãye wiseripũ sããwacua. Toopũ numiã wãcũtutuherare tiiditócua. Cúã numiã pee ñañaré tiiré wapa tɔorã niijĩrã, cúã ñañaré tiiré díçure wãcũcua. Teero tiirã, jĩditora “múãrē añurõ bue, tiíapuada” jĩrĩ, ũseniremena tɔocúa. ⁷ Cúã pee tɔopacára, diamacú maquērē tɔomasĩridoçãcua. ⁸ Cúãrē jĩditora, Janes, Jambres tiiróbiro niicua. Cúã Moisére netõncãyira.* Tee tiiróbiro jĩditorape diamacú maquērē cãmotácua. Ñañarõ wãcũriporira niicua; diamacú padeomasĩricua. ⁹ Cúã teero tiipacára, yoari jĩditomasĩriadacua. Máata niipetira cúã wedeseri tɔorã “jĩditorepira niĩya” jĩãadacua. Teero wáayiro Janes, Jambremena.

Pablo Timoteore dutiturigüe

¹⁰ Mũũpeja yũũ buerére, yũũ tiirécutirere, yũũ tiidugárere mũũ tɔonũñusea. Yũũ Cõãmacũrē padeorére, cúaherere, cãmerĩ maĩrére, merẽã wáari wãcũtutuarere mũũ masĩã. ¹¹ Basocá

* 3:8 Éxodo 7.9-13.

yũre ñañarõ tiirí, yũ ñañarõ netõrére masiã. Antioquiapũ, Iconiõpũ, Listrapũ yũre wáariguere, yũ ñañarõ netõríguere mũ masiã. Yũ ñañarõ netõpacári, teero wáarecõrõ marĩ Õpũ yũre netõrĩ tiiwí. ¹² Ate diamacárã niiã: Niipetira Jesucristore padeorá Cõãmacũ booré tiidugárare ñañarõ ti-inóãdacua. ¹³ Ñañarã, jĩditori basoca ñañanemorõ tiíadacua. Æpẽrãrẽ jĩditorobirora cúãcã jĩditonoãdacua.

¹⁴ Mũpeja mũrẽ bueriguere, mũ “diamacárã niiã” jĩriguere padeorucújãña. Mũrẽ buerirare mũ añurõ masiã. ¹⁵ Mũ wĩmagũpũra Cõãmacũye queti jóaripũ maquẽrẽ masĩncãwũ. Teeré buegũ, ateré masiãwũ: Jesucristore padeorémene netõnénoã. ¹⁶ Cõãmacũ cũye queti jóaripũ maquẽrẽ jóarira cũ masiré ticorémene jóarira niwã. Teero tiiró, tiipũ maquẽ marirẽ buea; marĩ ñañaré tiirére masirĩ tiia; marĩ ñañaré tiirére quẽnodutía; marĩ añurõ tiíadarere buea. ¹⁷ Cõãmacũ tiipũrẽ cũrigũ niwĩ, cũrẽ padeonũserare niipetire añurére tiíaro jĩgũ.

4

¹ Jesucristo marĩ Õpũ pũtaatigũdaqui. Cũ atigũ, catiráre, diarirare wapa tiigũdaqui. Marĩ Õpũ niijgũ, dutigũdaqui. Teero tiigũ, cũ ññacorõpũ, teero biiri Cõãmacũ ññacorõpũ mũrẽ ateré tiidutía: ² Cõãmacũye quetire wedeya. Mũ noo wáaro basocá tũodugárare, teero biiri tũodugáheracãrẽ jĩnemoña. Cũrẽ diamacũ wãcũrĩ tiiyá; cúã ñañaré tiirí, añurõmena wedeya; “biirope niirecutiya” jĩ wedeya. Teeré buegũ, cúaro manirõ wedeya. ³ Too síropũre basocá añuré buerére booríadacua. Cũrẽ bueadarare ãmaããdacua. Cũ booré dícre tiidugári, cúãrẽ buerápe cúã tũousénire dícre wedeadacua. ⁴ Cũ diamacũ maquẽrẽ tũoríadacua. Niipetire jĩãmajãrepere tũorá wáaadacua. ⁵ Mũpeja mũ tiirére añurõ wãcũ, niijãña. Mũrẽ ñañarõ tiirí, teeré ncãñá. Añuré quetire wedeya. Mũrẽ paderé cũriguere peotíjãña.

⁶ Yũ catinemoritu niiga. “Yũre sããdaro péerogã dũsacũ”, jĩ tũgueñaã. ⁷ Cuturí basocũ cutũjeágũdũ tiiróbiro yũre paderé cũriguere yaponógũ tiia. Niituropũ cutũjeágũ tiiróbiro yũ paderére peotítoaa. Yũ sicato padeoríguere padeoyapãcutítoaa. ⁸ Mecãtigãrẽ yũ añurõ tiirígue wapa ticonoãdare ãmũãsepũ niitoacu. Marĩ Õpũ wapa tiigũ niĩ. Cũrã cũ basocáre wapa tiíadari bũrecõpũ yũre tee añurére ticogũdaqui. Yũ dícre ticoriqui; niipetira cũrẽ padeoráre cũ pũtaatiadarere yuerãcãrẽ ticogũdaqui.

Pablo cũye maquẽrẽ wederigue

⁹ Máatasãñurõ yũure ññagũ atiya. ¹⁰ Demas atibúreco maquẽrẽ maĩnetõncãqui. Teero tiigú, Tesalónicaru yũure cõãjõãwĩ. Crescente Galaciaru wáawi. Tito Dalmaciaru wáawi. ¹¹ Lucas dícu yũumena niĩ. Marcure amaãña; mũumena atiaro. Cũũ yũure añurõ tiápumasĩ. ¹² Yũu Tíquicore Éfesoru ticowu. ¹³ Mũu atigu, yáaro sutiró asibusúro sotoá macãrõrẽ néeatiya. Too Troas macã Carpoya wiipu cũũwũ. Teero biiri yé paperatũnurĩrẽ néeatiya. Wáicura caserimena jóarigue, yé caserire bayiró boogá.

¹⁴ Alejandro cõmeména apeyenó tiigú yũure ñañarõ tiiwĩ. Cõãmacũ marĩ Õpũ cũũ tiiríro jeatuaro cũũrẽ ñañarõ tiigúdaqui. ¹⁵ Mũupeja cũũrẽ cuiya, yũure teero tiirí jĩgũ. Cũũ marĩ buerere boorídojãwĩ.

¹⁶ Queti beserí basoca yũure sãñánucãri bureco sícãnopera yũure tiápura jeariwa. Niipetira yũure cõãwarira niĩwã. Cõãmacũ cũũ teero tiiríguere acabóaro. ¹⁷ Cõãmacũpeja yũure tiápuwi; yũure tutuare ticowi. Teero tiigú, Jesucristoye quetire wedepetijãwũ, niipetira judíoa niñhãrã tũoáro jĩgũ. Cõãmacũ yũure quioré watoaru niigũrẽ netõnéwĩ. ¹⁸ Teero biiri marĩ Õpũ niipetire yũure ñañarõ wáadarere netõrĩ tiigúdaqui. Ëmũãsepũ cũũ Õpũ niirõpũ yũure néewagudaqui. “Añunetõgũ niĩ”, jĩrucujããda cũũrẽ. Teerora niĩãrõ.

Ññudutiyaponorigue

¹⁹ Prisca,* Aquila añuãrõ. Teero biiri Onesíforoya wii macãrãcã añuãrõ. ²⁰ Erasto Corintopũ putuácũmuwĩ. Trófimo diarecutigure Miletopũ cũũatiwu. ²¹ Mũu máatasãñurõ púuriro suguero atiya. Eubulo, Pudente, Lino, Claudia, teero biiri niipetira Jesurẽ padeorã mũũrẽ aññudutiya.

²² Marĩ Õpũ mũumena niĩãrõ. Cõãmacũ múã niipetirare aññurẽ ticoaro.

Nocõrõrã jóaa.

* 4:19 Æpẽrã coore Priscila jĩyira.

TITORE Pablo jóaripũ

Ññuduticorigue

¹ Yũũ Pablo Cõãmacũrẽ padecotegũ Jesucristo cũũyere wededutigũ beserigũ niĩã. Cõãmacũ cũũ beserira cũũrẽ añũrõ padeorẽmena niirecutiario jĩgũ, yũũre wededutigũ cũũwĩ. Diamacũ maquẽrẽ cũã masĩãrõ jĩgũ, yũũre cũũwĩ. Cũã tee padeorẽ cũorã Cõãmacũ boorẽre tiicũã. ² Cũã padeorẽmena “Cõãmacũ marĩrẽ catirẽ petihẽre ticotoajĩyĩ” jĩĩ wãcũbayiadacua. Cõãmacũ cũũ atibũreco tiiãdari sugero, “catirẽ petihẽre ticogũda” jĩĩtoarigũ niĩwĩ. Cũũ jĩĩditoriqui. ³ Mecãtĩgã cũũ jĩĩrito jeari, cũũyere queti masĩnorĩ tiii. Cõãmacũ marĩrẽ netõnẽgũ yũũre tee quetire wededutiwi.

⁴ Tito, yũũ mũũrẽ aññudutia. Marĩ sĩcãrĩbĩro Jesurẽ padeorã niĩã. Teero tiigũ, mũũ yũũ macũ tiirõbĩro niĩã.

Cõãmacũ marĩ Pacũ, teero biiri Jesucristo marĩrẽ netõnẽgũ mũũrẽ aññurẽ ticoaro; bóaneõ ññaãrõ; aññurõ niirecutiri tiĩaro.

Pablo Titore buedutirigue

⁵ Yũũ mũũrẽ Creta mũũcũrõpũ cũũatiwũ, marĩ tiirĩguere peotĩaro jĩgũ. Macãrĩcõrõ bũtoã dutirãre sõnecoya, Jesurẽ padeorãre mũonĩãrõ jĩgũ yũũ mũũrẽ dutirobirora. Biiro jĩĩwũ: ⁶ “Bũtoã menamacũ niigũdũ wapa cũohẽgũ niĩãrõ; sĩcõrã mũmocutigũ niĩãrõ; cũũ põna Jesurẽ padeorã niĩãrõ; ‘cũũ põna duurõ manirõ ññaarẽ tiĩya’ jĩĩña manirã niĩãrõ; ‘dutirẽre tũorĩdojãrã niĩya’ jĩĩña manirã niĩãrõ”, jĩĩwũ. ⁷ Sĩcũ Jesurẽ padeorãre mũonĩgũ Cõãmacũyere maquẽrẽ dutibosagũ niĩĩ. Teero tiigũ, “cũũrã ññaagũ niĩĩ” jĩĩña manigũ niĩãrõ. Cũũ boorõ dícu tiidũgãgũ niirijããrõ. Cũagũ, cũmugũ, cãmerĩquẽgũ, ññaarẽ tiirẽmena niyeru wapatãgũ niirijããrõ. ⁸ Wãari basocã cũũya wiipũ jeari, boca, cãnirẽ ticogũ niĩãrõ. Aññurẽ tiigũ niĩãrõ. Aññurõ wãcũ besemasĩgũ niĩãrõ. Ñpẽrã ññacoropũ diamacũ maquẽ tiigũ niĩãrõ. Cõãmacũ boorõ tiirucũgũ niĩãrõ. Ññaarẽ tiidũgãpacũ, tiihẽgũ niĩãrõ. ⁹ Cõãmacũyere diamacũ maquẽ cũũrẽ buerĩguere tiidũrijãrõ booa. Teero tiigũ, ñpẽrãrẽ Jesucristoye queti diamacũ buerẽmena wãcũtutuari tiimasĩqui. Tee buerẽre merẽã wedesecoterare diamacũ wãcũrĩ tiimasĩqui.

¹⁰ Pau dutirẽre tũorĩdojãrã niĩya. Cũã noo boorõ wedesenetõrã, teero biiri jĩĩditoremena wederã niĩya. Pau teero tiirẽcutira niicua “cõnerĩgũ yapa casero widetãya” jĩĩrĩ põna menamacãrã. ¹¹ Cũãrẽjã buerijãrõ booa. Cũã

buerémena pau sīcūpōna sicawīi macārārē posari tiicúa. Niyeru wapatáduḡara, bueya manirénorē bueāmajācua.

¹² Too sūḡeropu tiinucūrō Creta macū queti jóari basocu tiidita macārārē jóarigu niwī: “Creta macārā jīditorepira niīya. Wáicura cúara tiiróbiro bóaneō ññaré cuohéra āpērārē ññarō tiīya. Yaawānirā, sūnarépira niīya”. ¹³ Cū dia-macú jóagura tiyí. Teero tiigú, too macārā Jesuré pade-oráre añurō jīmeniremena wedeya, cúā diamacú padeoáro jīḡū. ¹⁴ Mñu teero tihéri, cúā judíoa cúā wedeāmare que-tire tuonunúsebocua; diamacú maquērē boohéraye dutirére tiinunúsebocua.

¹⁵ Basocá síquērā añuré wācū tūgueñarārē niipetire añuré niicu. Āpērā padeohéra, ññarō wācū tūgueñarārē añuré manicú. Cúā wācūrēpura ññaatoacu mée. Cúā ññarō yeeripūnacutitoacua mée. ¹⁶ Cúā “Cōāmacūrē masiā” jīpacara, marī cúā tiirére ññarīpereja, Cōāmacūrē masihērā tiiróbiro tiīya. Cúā ññaanetōjōārā, Cōāmacū dutirére netōnucārā, añurére ti-imasihērā niīya.

2

Bueré diamacú dutiré

¹ Mñu bueré doca, diamacú bueré niīārō. ² Butoá dutirá biiro niirecutiario: Cúā quionírā, padeonórā, añurére besemasirā niīārō; diamacú padeoré cuoáro; cāmerī maīrecutiario; ññarō netōpacára, wācūtutuaaro. ³ Butoá numiā teerora niirecutiario. Cúā Cōāmacūrē padeorá numiā tiirécutira tiiróbiro tiáro; queti jīāmahērā niīārō; cūmurā niirijāārō; añurére tiēñoārō. ⁴ Cúā teeré tiirá, mamarā numiārē buemasīadacua. Biiro buero: Múā manusūmūārē, múā pōnarē maīñá; ⁵ añurō wācū bese-masī, niirecutiya; ññarére boorijāña; múāye wiseripure añurō pade niirecutiya; añurō niīña; múā manusūmūā dutirére añurō yñya. Āpērā múā teero tiirí ñnarā, “Cōāmacūye queti ññañiā” jīmasīricua.

⁶ Mamarā ūmūācārē teerora wācūtutuaare ticoya, cúā añurō wācū bese, niimūāñcāārō jīḡū. ⁷ Mñu basirora niipetire añurō tiisūguéya, cúārē ñnacūārō jīḡū. Cúārē bueḡu, niipetirere jīditorio manirō, quioniremena bueya. ⁸ Diamacú wedeseya, wedesānorī jīḡū. Mñu teero tiirí, sīcū merēā jīduḡapacu, bobogúdaqui, “cúā ññañiya” jīré maquērē buahéḡu.

⁹ Padecotera cúā dutiráre yñrucuaro. Cúārē ūsenirī tiáro. Yúunerepira niirijāārō. ¹⁰ Cúā ōpārāyére péerogā yaarijāārō.

cúã wedeseãmarere jĩapuriãña. Cúãya wedera tíatopu macãrã cúã jĩmũãatiriguere wedeseri, jĩapuriãña. Cúã Moisére dutiré cũũriguemena cãmerĩ cúasori, mũũ wãcũrere wederijãña. Teero jĩ, cúã cúasore wapamaníã. Bári niiré niã.

¹⁰ Jesuré padeorí põna macãrã niĩarirare batarí tiigãnorẽ cũũ tee ñañarõ tiirere cũũrẽ wedeya. Mũũ sĩcãrĩ, puarĩ wedemiãri siro, cũũ múãmena niĩarigu witijããrõ. ¹¹ Cũũ aññuré tiimĩariguere cõãgú niĩ. Cũũrẽ wáadarere cũũ basiro masĩqui.

Ãpẽrãrẽ tiĩapudutire cũũrigue

¹² Yũũ Artemarẽ o Tíquicore mũũ puto ticocori, mũũpe Nicópolisu yũũre ññagũ atiya. “Yũũ wáagu, sĩcãrĩbírìbocu”, jĩ wãcũgũ mee atiya. Púuriro niirĩ, too netõnégũda. ¹³ Zenas basocá wedesãnoãrirare wedesebosagũre tiĩapuya mũũ tiĩapumasĩremena. Apolocãrẽ teerora tiiyá, cúã díã wáaropũre apeyenó dusarí jĩgũ. ¹⁴ Mũũ menamacãrã Jesuré padeorácã aññuré tiirípõra niĩarõ. ãpẽrã tiĩapure boorá niirĩ, tiĩapuarõ. Ate cúã tiirécũtũre bári peti niiré mee niĩãdacu.

Wedeyaponorigue

¹⁵ Niĩpetira yũũmena niirã mũũrẽ aññudutiya. Marĩ menamacãrã Jesuré padeorá aññuãrõ.

Cõãmacũ múã niĩpetirare aññuré ticoaro. Nocõrõrã niã.

FILEMÓNRE Pablo jóaripũ

Pablo Filemónre jóarigue

¹ YHH Pablo Jesucristoyere wederé wapa peresuwiipm niigú múārē añudutia. Timoteo marīya wedegubiro biigúcā añudutii.

Filemón, mHH ūsā menamacū Jesucristoyere wedeapugure añudutia. ² Apia ūsāya wedego tiiróbiro biigócā añuārō. Teero biiri Arquipo ūsā tiiróbiro Jesucristoyere wedegú tutuaromena padegú añuārō. Teero biiri mHHya wiipm neārā Jesucristore padeorí pōna macārā añuārō.

³ Cōāmacū marī Pacu, Jesucristo marī Ōpū múārē añuré ticoaro; añurō niirecutiri tiiáro.

Pablo Filemónye maquērē wedeserigue

⁴⁻⁵ YHH Cōāmacūrē sãirécōrō mHHrē wácū, ūsenire ticoa. MHHye queti tuoā: MHH marī Ōpū Jesuré maĩāyiro; cūūrē padeoáyiro. Teero biiri niipetira Jesuré padeorácārē maĩāyiro; cūārē padeoáyiro.

⁶ MHH padeorére āpērārē wedenetōnerī boogú, sãibosáa. Jesucristo marīrē añurō tiirére masipetiaro jĩgū, sãĩā. ⁷ Yáa wedegu, mHH Jesuré padeoráre wácūpatire manirā putuári tiiáyiro. MHH maĩrere tuogú, yHHcā bayiró ūseniā; yáa yeeripūnamena ūseniapua.

“Onésimorē añurō ñeeña” jĩrigue

⁸ Teero tiigú, yHH Cristo dutirémēna mHH tiidugárere tiidutimasĩpacu, mHHrē dutiria. ⁹ YHH mHH cãmerī maĩrere masĩjĩgū, mHHrē sãĩā. YHH Pablo bucu niigú, mecūtígārē Jesucristoyere wederé wapa peresuwiipm niigú mHHrē sãĩā. ¹⁰ MHH añurō tiirí boogá Onésimorē. YHH āno peresuwiipm niirī, cūū Jesucristore padeorére buawí. Teero tiigú, cūū yHH macū tiiróbiro biigú niĩ.

¹¹ Too sugueropmre Onésimo añurō mHHrē tiiápubosaribojĩyí.* Mecūtígārē marī puarārē tiiápugu niĩ.† ¹² YHH cūūrē wiyaputuócoa mHHrē. Cūū yHH bayiró maĩgūrē añurō bocaya. ¹³ Añuātā, ānorā putuácūmudutiboajĩyu. YHH Jesuyé quetire wederé wapa peresuwiipm niiritabe, cūū mHH padeboarere padebosai. ¹⁴ MHHrē sãĩñásugueripacu, “mHH āno putuáya” jĩmasĩriga. Teero tiigú, cūūrē wiyaputuócoa, mHH basiro añuré bese, tiiáro jĩgū. ¹⁵ Apetó tiiró, biiro wáaro wáajĩyu:

* **1:11** Onésimo Filemónre dutiapenori basocu niimiyigu. Filemónyere yaaári sirogā, dutijōāyigu. Too síro Pablo putopm jeayigu. † **1:11** Onésimo wāme “tiiápugu” jĩdugaro tiaa.

Onésimo péerogã m̃u p̃utore manicutiarigu niiãwĩ. M̃uure c̃uorucújããrõ jĩrõ, teero wáajlyu. ¹⁶ Atitóre m̃uure dutiapenori basoc̃u dícu niiriqui sáa. Nemorõ ãñurõ tiiápugu niigũdaqui. Marĩya wedeg̃u biro biigú, marĩ bayiró maigú niĩ. Ỹu c̃uure bayiró maĩã. M̃u doca nemorõ maĩcú. Mecũãmena m̃uure dutiapenori basoc̃u dícu niirii; c̃u Jesuré padeogú niijigũ, m̃uuya wedeg̃u tiiróbiro niĩ.

¹⁷ Marĩ puarã Jesuré padeorã niĩã. Teero tiigú, Onésimorẽ ãñurõ bocaya, ỹuure bocagu tiiróbirora. ¹⁸ C̃u apeyenó posari tiirí siro niirĩ, o m̃uure wapamóã, ỹuure teeré wapaséwa. ¹⁹ Ỹu Pablo yáa wãmomena ateré jóaa: Wapatigũda. Ateré m̃uure wãcũrĩ tiidugáripacu, wãcũrĩ tiigũdacu: Ỹu Jesucristoye quetire m̃uure padeorĩ tiwú. Teero tiiré wapa m̃u ỹuure wapamóã. ²⁰ Yáa wedeg̃u, m̃u Jesuré padeogú niijigũ, Onésimorẽ ãñurõ bocari boogá. Cristo tiiápuremena ỹuure ãñurõ yeeripũnacutiri tiiyá.

²¹ Ỹu m̃umena ãñurõ p̃utãã, m̃u tiiádarere masĩjigũ. “Tiigũdaqui” jĩ masĩtoaa. Teero tiigú, jóaa. Ỹu sãĩãrigo nemorõ tiigũdacu.

²² Atecãrẽ jĩsirotigũda: Ỹu cãniádarore quẽnoyúeya. Cõãmacũ múã sãĩrere tuorĩ, múã p̃utoru wáagũdacu.

Wedeyaponorigue

²³ Epafra m̃uure ãñudutii. C̃u ỹumena Jesucristoyere wederé wapa peresuwiipu niĩ. ²⁴ Ỹuure Jesucristoyere wederẽmena tiiápura Marcos, Aristarco, Demas, Lucas ãñudutiya.

²⁵ Marĩ Õpã Jesucristo múãrẽ ãñuré ticoaro.

Nocõrõã jóaa.

HEBREOARE jóaripũ

Cõãmacũ cũũ macũmena basocãre wedeyigu

1 Too sũgueropũ Cõãmacũ cũũyara profetamena marĩ ñecũsũmũãrẽ wedeyigu; sĩcãrĩ mee wedeyigu. Cũũ wederécõrõ merẽã dícu wederucuyigu. 2 Atitõ niiture bãrecorire cũũ macũmena marĩrẽ wederigu niĩwĩ. Cõãmacũ cũũ macũrẽ “niipetire mũũye pũũãadacu” jĩyigu. Cũũmenarã atibãrecore bauanẽyigu. 3 Cũũrã Cõãmacũ asibatere ãñurere cuogũ niĩ. Cũũrã sũcã Cõãmacũbiro niirecutiqui. Cũũ wedesere tutuare cuorẽmena niipetire atibãreco niĩrere ñãũũũũsequi. Marĩ ñãñarẽ tiĩrere cosetõagũ, Cõãmacũ tutuanetõgũ pũtopũ diamacũre jeanuãjeayigu.

Cõãmacũ macũ ángelea nemorõ ƿpũtĩ macũ niĩ

4 Cõãmacũ cũũ macũrẽ Õpũ niĩrere sõnecoyigu. Teero tiĩgũ, ángelea nemorõ ƿpũtĩ macũ pũũãyigu. 5 Cõãmacũ cũũ macũrẽ biĩro jĩyigu:

Mũũ yũũ macũ niĩã.

Mecũãmena yũũ mũũ pacũ niĩrere masĩãdacua.*

Sĩcũ ángelere teero jĩriyigu. Teero biĩri cũũ macũye maquẽrẽ wedesege, biĩro jĩyigu:

Yũũ cũũ pacũ niĩgũda.

Cũũ yũũ macũ niĩgũdaqui.†

Sĩcũ ángelere teero jĩriyigu. 6 Basocã sõwũ jĩĩgũrẽ atibãrecopũ ticodioconemorĩ, cũũ jĩĩãdarere biĩro jóanoã:

Niĩpetira ángelea cũũrẽ jeacũmu, padeoãro,

jĩĩ jóanoã. 7 Ángeleapere cũũ jĩĩrere biĩrope jóanoã:

Ángelea Cõãmacũrẽ padecotera niĩcua;

cũũ dutirere tiĩrã, wĩno tiĩrõbiro wãacua.

Cũũrã sũcã pecame tiĩrõbiro niĩcua.‡

8 Cũũ macũpẽreja biĩrope jóanoã:

Mũũ Cõãmacũ niĩã; mũũ Õpũ niĩrẽ petirĩcu.

Mũũ niĩpetirare diamacũrã dutigũdacu.

9 Mũũ diamacũ tiĩrere booa; netõũũcãreperere boorĩa.

Teero tiĩgũ, Cõãmacũ mũũ Õpũ niĩgũ mũũrẽ bese, õpũ sõnecowi.

Mũũ menamacãrã nemorõ mũũrẽ ƿsenire painemorõ ticowi,§ jĩĩ jóanoã. 10 Atecã cũũ macũpẽreja biĩro jóanoã:

Basocã Õpũ, sicatopũre mũũ basirora atibãrecore bauanẽwũ;

* 1:5 Salmo 2.7. † 1:5 2 Samuel 7.14; 1 Crónicas 17.13. ‡ 1:7 Salmo 104.4.

§ 1:9 Salmo 45.6-7.

ãmũãse niirécãrẽ tiiwá.

¹¹ Mũũ tiirígue petijõããdacu;

mũũpeja niirucujãgãdacu.

Niipetire mũũ tiirígue suti tiiróbiro bóadiaadacu.

¹² Mũũ teeré suti tiiróbiro tuupégãdacu.

Niipetire wasonóãdacu.

Mũũpeja wasorícu.

Mũũ catiré petirícu,*

jĩĩ jóanoã. ¹³ Cõãmacũ atecãrẽ cũũ macũrẽ biiro jĩĩrigũ niiwĩ:

Yáa wãmo diamacũniãpe duiya,

tée mũũrẽ iĩnatutirare mũũ dutiriguere yũũ ãñurõ yũũri tiirípu.†

Sĩcũ ángelere teero jĩĩriyigu. ¹⁴ Niipetira ángelea bauhéra

niĩya. Cũã cũũ dutirére tiicotéra niĩya. Cũã cũũ netõnénorirare

tiiápudutigu ticodiocora niĩya.

2

Cõãmacũ basocáre netõnére quetire tũonũnũsedutire

¹ Teero tiirá, cũũ macũye quetire marĩ tũoáriguere nemorõ

ãñurõ tũonũnũsero booa. Tũonũnũseco, padeodurijããda

jĩĩrã. ² Too sũgueropũre Cõãmacũ ángeleamena cũũ dutirére*

wedecoyigu. Cũũ dutiré diamacũrã niirõ tiiríro niiwã.

Diamacũ maquẽ niipacari, basocápe netõnũcãyira. Cũã

netõnũcãrecõrõ ñãñarõ tiinóyira. ³ Teero tiirá, marĩrẽ netõnére

quetire ãñunetõjõãrere teero iĩñajãrã, Cõãmacũ ñãñarõ tiiádarere

netõrícu. Tee quetire marĩ Õpũ wedesũguerigu niiwĩ. Too síro

cũũ wederiguere tũoríra marĩrẽ wedenetõnecowa. “Netõnére

quetire diamacũrã niĩã”, jĩĩwã. ⁴ Cõãmacũcã tee quetire

“diamacũrã niĩã” jĩĩgũ, cũũ sĩcũrã tiimasĩrere pee tiiẽñorĩ

tiirígu niiwĩ. Teero biiri Espíritu Santomena marĩcõrõ ti-

imasĩrere ticorigũ niiwĩ. Pee merẽã tiimasĩrere ticoqui, cũũ

ticodũgarobirora.

Jesús basocũ wáarigue

⁵ Cõãmacũ atibáreco petiári siro, apebáreco jeari, ángeleare

“mũã niipetirare dutiadacu” jĩĩriyigu. ⁶ Biirope Cõãmacũye

queti jóaripũpũre sĩcũ tee maquẽrẽ jóarigu niiwĩ:

Cõãmacũ, ¿deero tiigũ mũũ nocõrõca basocáre wãcũjãĩ?

¿Deero tiigũ nocõrõca cũãrẽ ãñurõ iĩnanũnũsejãĩ?

⁷ Mũũ basocáre ángelea doca niirã niirĩ tiirígu niiwũ ména.

Péerogã siro basocáre pee dutirére ãñurõ asibatéremena

ticorigũ niiwũ.

* **1:12** Salmo 102.25-27. † **1:13** Salmo 110.1. * **2:2** La Ley de Moisés.

8 Niipetire m^{uu} bauanériguere basocá dutiaro jĩgũ, cũürigu niiwã,†

jĩ jóarigu niiwĩ. Cõamacũ basocáre dutirére cũũgũ, niipetirere dutiaro jĩgũ, cũürigu niiwĩ. Teero tiirá, cúã “dutimasĩña maniã” jĩré maniã. Teero niipacari, marĩ atitóre basocá niipetirere dutiri ññaria ména. 9 Ángelea docagã niimirigupereja masĩñoã. Cũürã Jesús niĩ. Cũũ Cõamacũ basocáre ãñurõ tiirére ãñogú, marĩrẽ diabosarigu niiwĩ. Cũũ diagu, bayiró ññañarõ netõrigue wapa Cõamacũ ãñurõ asibatéremena cũürẽ marĩ Õpũ sõnecorigu niiwĩ.

10 Cõamacũ niipetirere, niipetirare bauanérigu niiwĩ, niipetira cũürẽ “ãñugurã tiiyi” jĩãrõ jĩgũ. Cũürã paure ãmũãsepũ wáadarimarẽ maa ãñosugugũdũ, cúãrẽ netõnégũdũre biiro tiirigu niiwĩ: Niipetirere ãñurõ tiiñápetijããrõ jĩgũ, ññañarõ netõrĩ tiirigu niiwĩ. Cõamacũ teero tiigú, diamacũ tiirigu niiwĩ. 11 Marĩrẽ marĩ ññañaré tiirére acabórigu, teero biiri marĩ cũũ acabónorira sícũpõna tiiróbiro niirã tia sáa. Teero tiigú, cũũ marĩrẽ “yáa wedera niĩya” jĩgũ, bobosãriqui. 12 Teero tiiró, cũũ Pacure wedeserere biiro jóanoã:

Mũye maquẽrẽ yáa wederare wedegũda.

Basocá neãrucuro^{pu} “Cõamacũ ãñunetõjõãĩ” jĩ basapeogũda mũrẽ,‡

jĩ jóanoã. 13 Atecã jóanoã:

Y^{uu} Cõamacũrẽ padeorucúa,§

jĩ jóanoã. Atecã jóanemonoã:

Cõamacũ põna cũũ yũre ticoriramena ãno niĩ,*

jĩ jóanoã.

14 Marĩ diaadari õpũürĩrẽ c^{uo}a. Teerora Jesucã marĩbirora õpũũcutirigu niiwĩ. Cũũ marĩ tiiróbirora õpũũcutirigu diajõãyigu. Teeména Satanás dia ditijõããdarare dutigúre docacũmurĩ tiirigu niiwĩ. 15 Teeménarã diaré cuimirare netõnérigu niiwĩ sáa. Teeré cuira, bárecoricõrõ ññañarõ yeeripũnacutimiyira. 16 Teero tiirá, ateré masĩñoã: Cũũ ángleapere tiápugu mee atirigu niiwĩ; Abraham pãrãmerã niinũuserapere tiápugu atirigu niiwĩ. 17 Marĩ cũũya wederare tiápugu, marĩbirora baurigu niiwĩ. Marĩbiro niĩhẽgũjã, marĩrẽ tiápuribojĩyi. Marĩbirora niijĩgũ, paiaré dutigú sãarigu niiwĩ. Paiaré dutigú sãarigu Cõamacũ boorére tiigú niĩ; marĩrẽ bóaneõ ññaqui. Marĩrẽ diabosarigu niijĩgũ, paiaré dutigú niijĩgũ, marĩ ññañaré tiirére Cõamacũrẽ acabóre sãĩbosáqui. 18 Satanás cũürẽ ññañaré tiidutĩri, bayiró ññañarõ netõpacũ,

† 2:8 Salmo 8.4-6. ‡ 2:12 Salmo 22.22. § 2:13 Isaías 8.17. * 2:13 Isaías 8.18.

ñañaré tiiríyigu. Cũūrē teero wáari, wãcũtutuayigu. Teero tiigú, marĩrē ñañaarõ wáari, tiiápuqui.

3

Jesús Moisés nemorõ niĩ

¹ Teero tiirá, yáa wedera, ñañaaré tiirére acabónorira, ãmũãsepu wáaadara, Jesús marĩ padeogúre wãcũnũnũseya. Cũũ Cõãmacũ beserigu, cũũyere wededutigu ticoconorigu niĩ. Teero biiri paiaré dutigú, Cõãmacũrē marĩye niiãdarere sãiboságu niĩ. ² Jesús Moisés tiiróbiro Cõãmacũ cũūrē cũũriguere diamacú tiigú niirigu niiwĩ. Moisés Cõãmacũrē padeoráre sũonígũ niirigu niiwĩ. ³ Jesuré Moisés nemorõ ãñurõ wãcũnetõncãrõ booa. Queorémena wedegũda. Sícũ wii tiiquí. Tiiwii tiirígũpe tiiwii nemorõ ãñurõ wedesenoqui. Jesurá wii tiirígu tiiróbiro niĩ. ⁴ Wiiré ñña, ateré jĩmasiã: “Sícũ tiiwiré tiirígu niiwĩ”. Cõãmacũpeja niipetirepũrena tiisugúrigu niiwĩ. ⁵ Moisépe Cõãmacũrē padecotegũ niijígũ, Cõãmacũrē padeoráre ãñurõ coterigu niiwĩ. Cũũ Cõãmacũ too síro wedeadare maquẽcãrē wederigu niiwĩ. ⁶ Cristope tiiwii õpũ macũ niijígũ, tiiwii macãrãrē ãñurõ cotequi. Marĩ Cõãmacũrē padeorá tiiwii macãrã niirã tiia. Marĩ Cõãmacũrē padeorucúra, tiiwiiipãra niijãrã tiia. Teero biiri “too síropũ cũũ ticoadarere marĩrē ticogũdaqui” jĩ padeorucúra, teerora niirucujããdacu.

Cõãmacũrē padeorá yeerisãcua

⁷ Teero tiirá, Espiritu Santo jĩriguere wãcũnũnũseya. Cũũ jĩrigue Cõãmacũye queti jóaripũpu biiro jĩ jóanoã:

Mecũã múã Cõãmacũ wedeserere tuorá,

⁸ yũurijã tiirijãña.

Too sũguero macãrãpu cũūrē netõncãrira tiiróbiro niirijãña.

Cũã yucũ manirõ, basocá manirõpu niiritore, Cõãmacũ wederi tuorírucuyira.

“¿Niirõrã marĩrē ñañaarõ tiigúdari cũũ? Tiiríqui”, jĩyira.

⁹ Cõãmacũ jĩyigu: “Cũã cuarenta cãmarĩ yũ ãñurõ tiirére ññaarucumiwã.

Teeré ññapacara, ¿niirõrã marĩrē ñañaarõ tiigúdari cũũ? Tiiríqui”, jĩ wãcũwã.

¹⁰ Teero tiigú, yũ cũãmena cúatu.

Cũãrē biiro jĩwũ: ‘Múã diamacú maquẽrē masĩpacara, noo booró tiijãã; yũ dutirére booríã’, jĩwũ.

¹¹ Teero tiigú, cũãmena cúagu, jĩwũ: ‘Diamacũrã biiro tiigúda: Yũ múãrē ticoadari ditare jearicu; yũmena yeerisãricu’, jĩwũ”, jĩyigu Cõãmacũ,*

* 3:11 Salmo 95.7-11.

jĩ jóanoã.

¹² Yáa wedera, câmerĩ coteya. Sĩcũ ñañarõ wãcũ, padeohégũ niirijãarõ. Ñañarõ wãcũrã, padeodúra, too síro múã Cõãmacũ catirucugũre cõarã tiibócu. ¹³ Biirope tiyá: Búrecoricõrõ Cõãmacũ cũũ “Mecũã” jĩrĩ bureco niirĩ, câmerĩ wãcũtutuari tiyá. Teero tiihéra, múã sĩquẽrã jĩditorere tũorá, ñañarere tiíadacu. Cõãmacũrẽ yũhera pũtuáadacu. ¹⁴ Marĩ sicato padeoríguere padeorucújãrã, Cristore bapacũtira niíadacu.

¹⁵ Yũ jĩñãrirobirora jĩ jóanoã:

Mecũã múã Cõãmacũ wedeserere tũorá, yũrijá tiirijãña. Too sũguero macãrãpũ Cõãmacũrẽ netõncãrira tiiróbiro niirijãña,†

jĩ jóanoã. ¹⁶ Too sũguero macãrãpũ Cõãmacũ wedeserere tũopacára, cũũrẽ netõncãyira. Cũã niipetira Egiptopũ niimirira Moisés néewitiwarira niyira. ¹⁷ Cuarenta cũmarĩ Cõãmacũ cúã ñañarẽ tiirĩ ññagũ, cúãmena cúayigu. Teero tiirá, cúã yucũ manirõ, basocá manirõpũ diayira. ¹⁸ Cõãmacũ cũũrẽ netõncãrirare biiro jĩyigu: “Diamacũrã biiro tiigúda: Yũ múãrẽ ticoadari ditare jearicu; yũmena yeerisãricu”, jĩyigu. ¹⁹ Teero tiirá, marĩ masĩtoaa: Cũã Cõãmacũrẽ padeoríjĩrã, cũũ ticoadari ditare jeamasĩriyira. Cũãmena yeerisãre buaríyira.

4

¹ Cõãmacũ too sũguero macãrãpũre “yũmena yeerisãrã atiya” jĩrirobirora marĩcãrẽ jĩngũ tiiquí. Teero tiirá, ãñurõ wãcũãda. Apetó tiirá, múã sĩquẽrã tee yeerisãre buaríbocu. ² Marĩcã too sũguero macãrãpũ tiiróbirora Cõãmacũye queti ãñurẽ quetire wedenorira niã. Cũãpe búri peti tee quetire tũoyira. Padeoríyira. Teero tiirá, ãñurere buaríyira. ³ Marĩpe tee quetire padeorápeja Cõãmacũmena yeerisãre buatóaa. Tee maquẽrẽ Cõãmacũ wedesegu, biiro jĩyigu:

“Teero tiigú, cúãmena cúagu, ateré jĩwũ:

‘Diamacũrã biiro tiigúda:

Yũ múãrẽ ticoadari ditare jearicu; yũmena yeerisãricu’,
jĩwũ”, jĩyigu Cõãmacũ,*

jĩ jóanoã. Cõãmacũ atibúreco yaponóãri siro, yeerisãyigu.

⁴ Atecã Cõãmacũye queti jóaripũpũ cũũ atibúrecore yaponóãri bureco síro macã burecore biiro jóanoã:

Seis burecori siro apebúreco jeari,† Cõãmacũ niipetirere tiári
siro, yeerisãyigu,‡

jĩ jóanoã. ⁵ Ateré jóanemonaã:

† 3:15 Salmo 95.7-8. * 4:3 Salmo 95.11. † 4:4 Pecasãyemena: el séptimo día.

‡ 4:4 Génesis 2.2.

Yuu múãrē ticoadari ditare jearicu; yuūmena yeerisāricu, §
jĩ jóanoã. ⁶ Too sũguero macãrãpu ãñurē quetire tuosũguérira
niipacara, Cõãmacũrē netõncãyira. Cúã netõncãrigue wapa
cũūmena yeerisãre buariyira. Basocá cũūmena yeerisãre
buaádaró dusaa ména. ⁷ Teero tiirá, Cõãmacũ apebúreco
beseyigu sũcã. Cũū beserí bureco “Mecũã” jĩnoyiro. Marĩ
ñecũsũmũã netõncãri siro, peecũmarĩ siro, Cõãmacũ David
jóariguemena teeré wedeyigu. Cũū wederiguere yuu múãrē
biiro jóatoaawũ:

Mecũã múã Cõãmacũ wedeserere tuorá, yuūrijã tiirijãña,*
jĩ jóanoã. ⁸ Josué Israelya põna macãrãrē yeerisãrere ticoatã,
Cõãmacũ too síropu “Mecũã yuūre yuūrá yeerisãre buaadacua”
jĩrē maquērē wedenemoribojĩyi. ⁹ Teero tiirá, Cõãmacũ
yeerisãrirobirora marĩ Cõãmacũrē padeorácã yeerisãmasĩcu.
¹⁰ Cõãmacũ niipetirere tiári siro, yeerisãyigu. Teero tiiróbiro
Cõãmacũrē padeorácã paderé yaponóarirabiro yeerisãcu.
¹¹ Teero tiirá, marĩcã wãcũtutuario booa, Cõãmacũmena
yeerisããda jĩrã. Too sũguero macãrãpu Cõãmacũrē
netõncãriro tiiróbiro tiinũserijãrõ booa.

¹² Cõãmacũ wedesere catirébiro niirucujãã; tutuanetõjõãã.
Saderipĩ puaniña asoyóaripĩbiro niĩã. Tiipĩ nemorõ Cõãmacũ
wedesepeje marĩ popeapu, marĩ yeeripũnapu, marĩ
wãcũrépu, niipetiropu sããwacu. Cõãmacũ wedesere tuorá,
marĩ tugueñare, teero biiri marĩ “biiro tiiáda” jĩ wãcũré
“ãñuniã” o “ñañaniã” jĩ besemasĩã. ¹³ Marĩ Cõãmacũ tiiríra
niijĩrã, cũũrē yayiomasĩria. Cũū niipetire marĩ wãcũrére
ĩñamasĩĩ. Cũū marĩrē “¿deero tiirá teero tiirí?” jĩ sãñárĩ,
wedenetõnoãdacu.

Jesús paiaré dutigú niĩ

¹⁴ Jesús Cõãmacũ macũ, Cõãmacũ pũtopu jearigu, paiaré
dutigú niĩ. Teero tiirá, “Jesuré padeóa” jĩrere padeorucujãrõ
booa. ¹⁵ Jesurá paiaré dutigú marĩ wãcũbayiheri ññagũ,
marĩrē bóaneõ ññamasĩqui. Cũũcã niipetira basocá tiiróbirora
niipetire jĩcõãsãnomiyigu. Jĩcõãsãpacari, sícãrĩ ññañaré ti-
iriyigu. ¹⁶ Teero tiirá, cuiro manirõ Cõãmacũ marĩrē maĩgúrē
sããda. Marĩ sãĩrécõrõ marĩrē bóaneõ ññagũdaqui; marĩrē
ãñurē ticodũgarigu niijĩgũ, tiápugũdaqui.

5

¹ Paiá cúãrē dutigũdure besera, cúã watoa niigúrē be-
seeya. Cũū basocáye maquērē Cõãmacũrē sãĩboságũdure
sõneconoĩ. Cũũrã basocá Cõãmacũrē ticodũgarere ticobo-
sai. Cúã ññañaré tiiriguere acabóre sãĩboságũ, wãicurare sãã

sóemonecobosai. ² Cũũ basocá niijĩgũ, wãcũbayihegu niĩ. Teero tiigú, t̃omasĩhẽrãrẽ, noo booró tiirãre bóaneõ ññaqui. ³ Tutuhegu niijĩgũ, cũũ basirocã ññañaré tiirĩgue wapa ãpẽrãrẽ tiibosárobirora wáicurare sãã sóemonecomasĩ.

⁴ Sĩcũ cũũ basiro “yũũ paiaré dutigú niigũda” jĩĩ sããmasĩriqui. Cõãmacũ cũũrẽ bese s̃necoqui, cũũ Aarónrẽ bese s̃necoribirora. ⁵ Teerora wáayiro Cristore. Cũũ basiro paiaré dutigú sããgũ, cũũ basiro beseriyigu. Cõãmacũpe cũũrẽ bese s̃necoyigu. Cõãmacũrã cũũrẽ jĩĩrigu niĩwĩ:

“Mũũ yũũ macũ niĩã. Mecũãmena yũũ mũũ pacu niirere masĩãdacua”, jĩĩrigu niĩwĩ,*

jĩĩ jóanoã. ⁶ Atecãrẽ Cõãmacũ cũũye queti jóaripũpa biiro jĩĩrigu niĩwĩ:

“Mũũ pai niirucujãgũdacu.

Melquisedec niiribirora niigũdacu”, jĩĩrigu niĩwĩ,†

jĩĩ jóanoã. ⁷ Jesús atiditapú niigũ, Cõãmacũ cũũ diaadarere netõnémasĩgũmena wedeseiyigu. Bayiró busurõmena, utirẽmena cũũrẽ sãĩmĩyigu. Cõãmacũ cũũrẽ quionĩremena

padeorĩ ññagũ, cũũ sãĩrere t̃oyigu. ⁸ Cõãmacũ macũ niipacu, ññañarõ netõyigu. Teero netõpacá, Cõãmacũ dutirere ãñurõ yũũgũ wáayigu. ⁹ Ññañarõ netõrĩguemena tiĩĩñãpetijãyigu. Teero tiigú, niipetira cũũrẽ yũũrãre netõnégũ, catiré petihẽre ticogú wáayigu. ¹⁰ Cõãmacũ cũũrẽ paiaré dutigũre s̃necorigu niĩwĩ

Melquisedec niiribirora.

Padeodũri jĩĩrã, wãcũtutuaya

¹¹ Melquisedeye maquẽrẽ múãrẽ pee wededugamiã. Múãrẽ ãsã wederé wisió niicu. Múã peanetõjõãã masĩdugara. ¹² Múã yoari Jesuré padeóa. Mecũtĩgãrẽ ãpẽrãrẽ buerãpa niitoabocu. Teero tiirõno tiirã, Cõãmacũyere buesuguerere wedequẽnorĩ booa sũcã. Yaarere yaarõno tiirã, mecũtĩgãrẽ õpẽcõ ãpũrã tiirõbiro niĩã ména. ¹³ Õpẽcõ dícurẽ ãpũgũno wĩmagũ peti niĩ. Teero tiigú, ãñurõ tiirere, ññañarõ tiirere besemasĩriqui ména. ¹⁴ Yaaré bayirẽpe butoá yaaré niĩã. Cũã ãñurõ buenorira t̃omasĩ, ãñurere, ññañarere ññamasĩ, beserãpa niicua.

6

¹ Teero tiirã, tutuanemorepere buenemoãda, Cristoyere ãñurõ t̃omasĩnemoãda jĩĩrã. Marĩ buesugueriguere buerijããda ména. Marĩ Cristoye buesugueriguere ate niĩwũ: “Múã ññañaré tiiré wapa pecamepa wáaadacu; teero tiirã, wãcũpati, wasoyã” jĩĩrere buenowũ. “Cõãmacũrẽ padeorõ booa” jĩĩrere buenowũ. ² Teero biiri wãmeõtirere, ññaapeórere buenowũ. Teero biiri sũcã “diarira masããdacua; ññañaré tiirãra pecamepa

* 5:5 Salmo 2.7. † 5:6 Salmo 110.4.

ñañarō tiinóādacua” jĩrere buenowā. ³ Mecātígā Cōāmacū boorí, Cristoye maquērē añurō t̄omasĩnemoādacu.

⁴ Āpērā Jesús basocāre netōnere quetire añurō t̄omasĩmiyira. Cūārē añurōp̄ura masĩmiyira. Espiritu Santore c̄omiyira. ⁵ Cōāmacū cūārē padeorāre “añurere tiigúda” jĩ jóarigue cūārē padeoré jeamiyiro. Teero biiri atitóre Cōāmacū tutuaremena tiĩñorĩ ññarā, “marĩ diari sirop̄ure, nemorō añurē tiigúdaqui” jĩmiyira. ⁶ Teero jĩrira niipacara, padeodúyira. Cúā padeodújĩrā sáa, “wācūpati, wasoyá” jĩrere t̄onemórā, wasomasĩricua. Cúārā Cōāmacū macūrē curusap̄u páabiaturabiro tiicúa. Teeména āpērā cūārē buijārĩ tiicúa. ⁷ Ate queorémena padeodúraye maquērē wedeguda: Naĩrō oco peacu sicaditap̄ure. Tiidita oco añurō s̄inicú. Teero tiiró, d̄ucacuticu. Tiidita ōp̄ū cūūya wii macārāmena teed̄ucare yaacua. Cōāmacū tiiditare añurō tiiquí; nemorō d̄ucacutiri tiiquí. ⁸ Tiiditap̄ura pota, ññaré dícu wiirí, wapamanírĩ dita niicu. Cōāmacū tiiditare ññarō tiiquí; sóecōāqui, d̄ucamanijāārō jĩgū.

Cōāmacū “añurō tiigúda” jĩriguere tiigúdaqui

⁹ Ȳn̄ maĩrā, padeodúraye maquērē wedepacu, “múā padeodúayiro” jĩgū mee tiia. Múā añurere, netōnere maquērē buatóayiro. ¹⁰ Múā Cōāmacūrē maĩrere eñorā, āpērā Jesuré padeorāre tiiapuyiro. Teero tiiapurucujāāyiro ména. Teero tiigú, Cōāmacū diamacú tiigú niijĩgū, teeré múā tiirere acabóriqui. ¹¹ Múā ateré bayiró tiirí booa: Āpērārē tiiapura, múā niipetira useniremena añurō tiid̄ugáre teerora tiiyapác̄utijāña. Teero múā tiirí, Cōāmacū “ticoguda” jĩrigue queoró múā wācūrōbirora wāaadacu. ¹² Teero tiirā, daderá niirijāña. Teero daderóno tiirā, āpērā Jesuré añurō padeorāre ñnacūña. Cúā Cōāmacūrē padeocúa; cūū “ticoguda” jĩriguere potocōrō manirō yuecua. Teero tiigú, Cōāmacū cūārē cūū “ticoguda” jĩriguere ticogu tiiquí. Múācā cūārē ñnacū, tiinunáseya.

¹³ Cōāmacū Abrahamrē “m̄urē añurō tiigúda” jĩgū, āpĩ wāmemena wāmepeoriyigu; āpĩ cūū nemorō niigú maniquí. Teero tiigú, cūū basiro wāmepeoyigu. ¹⁴ Abrahamrē biiro jĩyigu: “Diamacúrā jĩā: M̄urē añurō tiigúda; m̄u pārāmerā pau basocáputiadacua”, jĩyigu. ¹⁵ Abraham potocōrō manirō yuejĩgū, cūūrē “añurō tiigúda” jĩriguere buayigu.

¹⁶ Múā masīā: S̄icū “ȳn̄ diamacúrā jĩā” jĩd̄ugagu, Cōāmacū wāmemena wāmepeoqui. Cūū teero jĩ wāmepeori t̄orā, “diamacúrā jĩgū tiiquí” jĩrā, cāmerĩ jĩnemicua. ¹⁷ Teerora Cōāmacū tiiyigu. Cūū “ticoguda” jĩriguere “diamacúrā wāaadacu” jĩgū, cūū basiro wāmepeoyigu. Teeména marĩ cūū

añurõ ticoadarere yuerá ateré jĩmasĩã: “Cõãmacũ cũũ ‘añurõ tiigúda’ jĩriguere wasoríqui”, jĩmasĩã. ¹⁸ Teero tiiró, puaró niĩã wasomasĩña maniré: Cõãmacũ jĩditore manigú niijĩgũ, cũũ wãmepeoriguere, teero biiri cũũ jĩriguere wasomasĩriqui. Cũũ diamacú wedeseremena marĩrẽ cũũ netõnérire wãcũtutuari tiii. “Cũũ marĩrẽ ‘añurõ tiigúda’ jĩrirobirora tiigúdaqui”, jĩnoã. ¹⁹ “Cũũ ‘añurõ tiigúda’ jĩriguere tiigúdaqui”, jĩ wãcũbayijĩrã, yuea. Tee wãcũbayire yucusóro siatúpasori tutu bayirí tutubiro niicu. Peecũmúrõ manirõ niirucujãadacu. Marĩ yucusóro añurõ siatúpasonoriwãbiro niicu. Tiiwuré siatúpasori tutu Cõãmacũ niirõpũ nucũrí tutubiro niicu. ²⁰ Toopú Jesús marĩ suguero jeasugueyigũ. Toopú paiaré dutigú niijĩgũ, marĩrẽ sãibosáqui. Cũũ pai Melquisedec niirrobirora niirucujãgúdaqui.

7

Jesús Melquisedec niirrobirora pai niiré

¹ Melquisedec wãmecũtigũ Salem macãrã õpũ niiyigũ. Teero biiri pai niiyigũ; Cõãmacũ ãmũãsepu niigú cũũrẽ pai sõnecoyigũ. Cũũrã Abrahamrẽ bocagũ jeayigũ. Abrahamcã õpãrãména cãmerĩsĩãpetitoa,* coepũtúatiri, Melquisedec cũãrẽ bocagũ, cũũrẽ jĩiyigũ: “Cõãmacũ mũũrẽ añurõ tiiaro”, jĩiyigũ. ² Abraham cũã cãmerĩsĩãrã wapatáariguere pũamóquẽñeburi batocũyigũ. Sicabú maquẽrẽ Melquisedere ticoyigũ. Melquisedec jĩrõ “Õpũ diamacú maquẽ tiigú” jĩdũgaro tiia. Cũũ Salem macãrã õpũ niiyigũ. Salem “Añurõ niirecũtire” jĩdũgaro tiia. Teero tiigú, cũũ “Õpũ añurõ niirecũtire ticogú” niiyigũ. ³ Melquisedec pacusũmũãrẽ, cũũ ñecusũmũãrẽ masĩña maniã. Cũũ bauáriguere, cũũ diariguecãrẽ masĩña maniã. Teero tiigú, Melquisedec Cõãmacũ macũ tiiróbiro pai niirucuqui.

⁴ Mũã Melquisedec Ɂpũtí macũ niirére wãcũña: Marĩ ñecũ peti Abraham cũã sĩátáriguere pũamóquẽñeburi cũã seenéõcũriguere cũũrẽ sicabú maquẽrẽ ticoyigũ.† ⁵ Niipetira judíoa cũã oterére pũamóquẽñeburi seenéõcũrere sicabú maquẽrẽ Leví pãrãmerã niinũnũsera paiá niirãrẽ ticooya Moisére dutiré cũũrigue jĩrõbirora. Cũãrẽ tiorá Abraham pãrãmerã niĩya. Cũãya wedera niipacari, wapaséya. ⁶ Melquisedepeja Leví pãrãmi niinũnũsegũ niiripacũ, Abraham sicabú maquẽrẽ ticori, ñeeyigũ. Teero biiri Abrahamrẽ Cõãmacũ “añurõ tiigúda” jĩnorigure “Cõãmacũ mũũrẽ añurõ tiiaro” jĩiyigũ. ⁷ Mũã masĩã: “Cõãmacũ mũãrẽ añurõ tiiaro” jĩgũno cũã nemorõ Ɂpũtí macũ niigú niiqui.

* 7:1 Génesis 14.14-20. † 7:4 Génesis 14.20.

⁸ Paiá marĩ watoa niirã ãpẽrã ticorére ñeerã marĩ tiiróbiro diaadara niĩya. Abraham ticoriguere ñeerigupereja Cõamacũye queti jóaripũpu “diayigu” jĩ jóanoña maniã. Catirucugu tiiróbiro niigúrẽ jóanoã. ⁹ Ateré wãcũña: Levĩ teero biiri cũ pãrãmérã niinunusera cúã basocá ticoriguere ñeepacara, Melquisedere ticoyira. Abraham ticoriguemenarã cúãcã ticorira tiiróbiro niyira. ¹⁰ Melquisedec Abrahamrẽ bocagu jeari, cúã Abrahammena bauáadara niijĩrã, cũmena niirã tiiróbiro niitoayira.

¹¹ Paiá Leviyá põna macãrã cúã paiá dutirére cuocúa Moisére dutiré cũuriguepure. Cúã tee dutirére tiirã, basocáre añurã quẽnojeári tiimasĩricua. Cúã quẽnojeári tiirĩ siro niitã, Cõamacũ ãpĩ pai sõnecoribojĩyi. ãpĩrẽ sõnecogu, Aarón pãrãmi niinunusegure sõnecoriyigu. Melquisedec tiiróbiro niigúpere sõnecoyigu. ¹² ãpĩ pai sããrĩ, dutirécãrẽ wasopetijãrõ booa sãa. ¹³⁻¹⁴ Melquisedec tiiróbiro niigú maquẽrẽ jóanoã Cõamacũye queti jóaripũpure.† Cũjã Leviyá põna macũ mee niyigu. Marĩ masĩã: Marĩ Ôpu Judayá põna macũpe niyigu. Tii põna macũ sícũ pai sããriyigu. Moisés paiayé maquẽrẽ wedesegu, sícãrĩ “Judayá põna macãrã paiá sããadacua” jĩriyigu.

¹⁵ Teeré nemorõ masĩnoã ãpĩ pai jeariguemena. Cũurã Melquisedec tiiróbirora niigú niyigu. ¹⁶ Leviyá põna macãrã dícu, Moisére dutiré cũurigue jĩrõbirora paiá sããrira niiwã. Jesupé Levĩ pãrãmi niiripacu, cũ tutuaremena catiré petihére cuogú niijĩgũ, pai sããyigu. ¹⁷ Cõamacũye queti jóaripũpu Jesurẽ teerora jĩ jóanoã: Mũu pai niirucujãgũdacu.

Melquisedec niiróbirora niigũdacu, §
jĩ jóanoã.

¹⁸ Paiá Leviyá põna macãrã dutiré petijõãyiro. Basocá tee dutirére tiinunusera, acabórere, netõnére buarĩcua. ¹⁹ Moisére dutiré cũurigue basocáre añurã quẽnojeári tiiriyiro. Tee dutirére tiirõno tiirã, marĩpeja nemorõ añurere cuoa: Jesucristo pai sããriguemena marĩ Cõamacũmena baracũtimasĩã. Cũu pũtopũ wáadarere useniremena yuea.

²⁰ Cõamacũ cũ macũrẽ pai sõnecogu, cũu basirora “diamacũrã yũ wãmemena mũurẽ ateré jĩã” jĩyigu. ²¹ ãpẽrã paiá sããrã, teero jĩnoña maniyira. Cõamacũ cũ macũrẽ sõnecogu, cũu basirora “diamacũrã yũ wãmemena mũurẽ ateré jĩã” jĩyigu. Cõamacũye queti jóaripũpure biiro jóanoã: Cõamacũ basirora “diamacũrã yũ wãmemena mũurẽ ateré jĩã” jĩyigu.

† 7:13-14 Salmo 110.4. § 7:17 Salmo 110.4.

Cũu teero jĩrigue wasonõña maniãdacu.

“МѠѠ pai niirucujãgũdacu”, jĩyigu,*

jĩ jóanoã. ²² Teero tiigũ, Cõamacũ Jesumẽna tiirẽ Moisére dutirẽ cũurigue nemorõ ãñuré niiã. Jesús marĩrẽ nemorõ ãñuré tiirucũgũdaqui. ²³ Paiá pau peti sããrucuyira. Cũã diari, cũã paiá niirẽ petijõãyiro; ãpẽrã wasorucũyira. ²⁴ Jesupéja catirucugũ niijĩgũ, pai niirucujãgũdaqui; ãpĩ cũurẽ wasorĩqui. ²⁵ Catirucugũ niijĩgũ, marĩye niĩadarere Cõamacũrẽ sãĩbosáruqui. Cũu wãmemena Cõamacũrẽ sãĩrãnorẽ diamacũrã netõnémasĩqui.

²⁶ Teero tiigũ, Jesús paiaré dutigũ peti niĩ. Cũu tiiróbiro niigũrẽna marĩ booa. Cũu biiro niĩ: Ñañaré manigũ, ãñuré tiigũ, ñañaré tihégũ niĩ; marĩ ñañaré tiirã tiiróbiro niirĩ; niipetira ãmũãsepũ niirã nemorõ quioníremena ññanogũ niĩ. ²⁷ Cũu ãpẽrã paiaré dutirá tiiróbiro tiirĩqui. Cũã bárecoricõrõ wáicũrare sãã, cũã ñañaré tiáriguere acabóre sãicũa. Too síro ãpẽrãyere teorora tiibosácu, cũã ñañaré tiárigue wapa. Jesupé biirope tiyĩgu: Sĩcãrĩrã diayigu. Cũu diariguemena basocã ñañaré tiirẽre wapatĩpetijãyigu. ²⁸ Moisére dutirẽ cũuriguepũ paiaré dutirãre besedutire biiro niiã: Cũã wãcũbayihera niipacari, paiá sõneconowã. Tee dutirẽ cũuri siro niipacari, Cõamacũpe cũu wãmemena cũu macũrẽ paiaré dutigũ sõnecoyigu. Cũu macũpé cũu tiidutĩriguere tiipetĩrigu niijĩgũ, ãñugũ peti niĩ.

8

Mama netõnére queti Jesumẽna jeawũ

¹ Niipetire yũ jóarigue maquẽ ate niĩã upatĩ maquẽ: Marĩ sĩcũ paiaré dutigũre cũoa. Cũu ãmũãsepũ õpũ duirĩpĩrõ Cõamacũ tutuanetõgũ pũtopũ cũu wãmo diamacũniñape jeanuãjeayigu. ² Cũu ãmũãsepũ ãñunetõjõãri Tatiapũre paiaré dutigũ niĩqui. Cõamacũ basiro tiwiirẽ tiyĩgu; basocã mee tiyĩra.

³ Niipetira paiaré dutirãre sõnecorira niiwã, wáicũrare sãã sómonecoaro jĩrã. Teero biiri oterẽ ticoaro jĩrã, sõneconorira niiwã. Teero tiigũ, Jesucristocã pai niijĩgũ, Cõamacũrẽ apeyenó ticorẽ cũoró booa. ⁴ Jesucristo atibãrecopũre putuãgũpeja, pai niiribojĩyi. ãpẽrã paiá Moisére dutirẽ cũurigue jĩrõbirora Cõamacũrẽ basocã néeatirere ticorã niitoaya. ⁵ Paiá cũã paderẽre tiirã, basocã tiirĩ wiipũre padeeya. Tiwiĩ ãmũãsepũ niirĩ wii queorẽ dícu niicu. Marĩ teerẽ masĩã Cõamacũ Moisére jĩriguemena. Wiirẽ tiidutĩgu, biiro jĩyigu:

* 7:21 Salmo 110.4.

“Niipetire yáa wii maquẽrẽ mũurẽ ãtãgũpũ ãñorírobirora tiiyá; merẽã tiiríjãña”, jĩyigu. ⁶ Mama netõnére queti Moisére dutiré cũirigue nemorõ ãñuré niiã. Marĩ Jesuré padeoráre “ãñurére bũãádacu” jĩirigue too sũguero macãrãrẽ jĩirigue nemorõ ãñuré niiã. Teero tiigú, Jesús pai niigũ tiiré ãpẽrã paia tiiré nemorõ ãñuré niiã.

⁷ Moisére dutiré cũiriguere basocá niipetirere tiipetíjããtã, Cõãmacũ mama netõnére quetire Jesuména cũiribojĩyi.

⁸ Tiipetímasĩhẽrĩ ãñagũ, biiro jĩyigu:

Cõãmacũ biiro jĩĩ: “Too síropũ yũũ Israelya põna macãrãrẽ, teero biiri Judayá põna macãrãrẽ mama netõnére quetire cũũgũda.

⁹ Too sũgueropũ cúã ñecũsũmũãrẽ cũirigebiro niiriadacu.

Cũãrẽ Egiptopũ niirãrẽ néewitiatigu, tee dutirére cũũmiwũ.

Cũãpe yũũ dutirére tiiríwa.

Teero tiigú, cúãrẽ cõãjãwũ”, jĩĩ marĩ Õpũ.

¹⁰ “Too síropũ Israelya põna macãrãrẽ mama netõnére quetire cũũgũda.

Biiro tiigũda: Yũũ dutirére cúã wãcũrẽpũre jeari tiigũda;

cũãrẽ yũũ dutirére useniremena yũũri tiigũda.

Teero tiigú, yũũ cúã Õpũ niigũdacu.

Cũãcã yáara niiãdacua.

¹¹ Cũã sícũnorẽ cúã menamacãrãrẽ, cúãya wederare ‘Cõãmacũrẽ masĩña’ jĩĩ bueriadacu.

Teero bueripacari, niipetira yũũre masĩãdacua.

Wĩmarã, teero biiri bũtoá masĩãdacua.

¹² Cũã ñãñaré tiirére acabógũda.

Cũã ñãñaré tiiriguere wãcũnemoricu sáa”, jĩĩ Cõãmacũ, * jĩĩ jóanoã.

¹³ Cõãmacũ mama queti wederémene Moisére dutiré cũirigue petirí tiirígu niiwĩ. Bũcũ niiã. Niipetire bũcũ niisũguerigue boonõña maniã. Péero dusaa petiádarõ.

9

Cõãmacũwii ãmũãsepũ niirí wii; atibũrecopũ niirí wii maquẽ

¹ Moisére dutiré cũiriguere Cõãmacũrẽ súbusedutiriguere, teero biiri súbuseri wii atiditá niirí wii tiíadare maquẽrẽ jóanoyiro. ² Tiiwĩ wáicũra caserimena tiirí wii niyiro. Sicato sããjeari tatia ãñurí Tatia wãmecutiri tatia niyiro. Toopũre sããwócore yucũ pesarígu siete sãnerĩcutirígu nucũyiro. Teero biiri Cõãmacũrẽ ticoré pã péori mesa nucũyiro. ³ Tiitatia berupũ

* 8:12 Jeremías 31.31-34.

apesutí casero ɯsebetíri caserore netōsãwaropɯ apetatía ni-
iyiro. Ññunetōjōãri Tatia wãmecutiyyiro. ⁴ Tiitatiapɯ sitiaññure
sōepero oromena tiinóriro niyyiro. Teero biiri Cōãmacū dutiré
jóature ɯorítiba, oromena sotoá cōmanóritiba niyyiro. Tiitiba
popeapɯ sicarú oromena tiinórirɯ niyyiro. Tiirupú yaaré maná
wãmecutire sãñayiro. Teero biiri Aarónyagu tuurítuarigɯ soori-
wirigɯ sãñayiro. Teero biiri ütãpĩrĩ Cōãmacū dutiré jóarepĩrĩ
sãñayiro. ⁵ Tiitiba sotoapɯ pɯanĩñayapapɯ ángelea queoré pe-
sayira. Cúã toopú niirĩ, Cōãmacū toopú niirére ãñooyiro. Ángelea
wãñre tiitiba sotoapɯ súuyiro. Mecátigãrẽ niipetire tiwií
maquẽrẽ wedenemoria.

⁶ Tiwiiré quẽnorí siro, paia cúã paderére tiirá, sicato
sããjeasugueri tatiapɯre sããwarucujãya. ⁷ Apetatiapére
paiaré dutigú díɯ sicacũmarẽ sicabureco sããwaqui. Toopú
sããwagu, wáicɯraye díre néesãwaro díɯ néesãwarucuqui.
Cũ basiro, teero biiri basocá cúã masĩripacara, ñañaré
tiicúa. Tee ñañaré tiirigue wapare acabóre sãigú toopú díre
wẽẽbatepeoqui. ⁸ Teero tiiriguemena Espiritu Santo ateré
tuomasĩrĩ tiiquí: Tiwií niiritore ména, basocá Ññunetōjōãri
Tatiapɯre sããwamasĩricua ména. ⁹ Tee niipetire too suguero
maquẽpɯ atitó maquẽ queoré niã. Cōãmacũrẽ ticoré,
cúã wáicɯrare sóemonecore basocáre Cōãmacũmena ãñurō
tuagueñarĩ tiimasĩricu. ¹⁰ Moisére dutiré cũurigue basocáre
“teeré yaarijãña; teeré sñirĩjãña; biirope coseyá” jĩrẽ dutiré
díɯ niã. Tee dutiré sotoá maquẽ niiré díɯ niã. Tee dutiré
ãñurã putuári tiiría. Cōãmacū tee dutirére basocáre tiidutirigu
niiwĩ, téé Jesús jearipɯ. Cũmenarã Cōãmacū niipetirere
wasorĩ tiirigɯ niiwĩ.

¹¹ Cristope atitoarigɯ niiwĩ. Atitóre cũurã paiaré dutigú
peti niĩ. Cũ marĩrẽ ãñurére néeatirigɯ niiwĩ. Cũ paiaré
dutigú tiirucúrenorẽ ãmuãse macã wiipɯ tiigú tiiquí. Ti-
iwĩ atibáreco macã wii nemorō pairí wii, nemorō ãñurí
wii niicu. Basocá tiirí wii mee niicu. Atibáreco macã
wii mee niicu. ¹² Cristo ãmuãse macã wii Ññunetōjōãri Ta-
tiapɯre sããwarigɯ niiwĩ. Toopú sããwagu, cabraye dímena,
wecuá wĩmarãye dímena sããwaririgɯ niiwĩ. Teero tiiróno
tiigú, cũye dímena sñcãrĩrã sããwarigɯ niiwĩ. Teeména marĩrẽ
netónégũ catiré petihére buarĩ tiirigɯ niiwĩ. ¹³ Moisére du-
tiré cũurigue jĩrōbirora basocá diarirare padeñãari siro,
Cōãmacū ññacoropɯre jũĩrĩpĩra putuáya. Teero tiirá, wecuá
ãmuãye díre, cabraye díre, teero biiri wecu wĩmagōrẽ sóerigue
nitĩmena jũĩrĩpĩrãre wẽẽbatepeoya. Cúãrẽ Cōãmacū ññacoropɯre
jũĩrĩmanĩrã putuádutira teero tiimíya. Cúã sotoá díɯ ãñurã
putuáya. ¹⁴ Cristoye dípe nemorō marĩrẽ ãñurō tiiapua. Cristo

ñañaré manigú Espíritu Santo niirucugu tutuaremena cūya
 õpūūrē Cōāmacūrē wiyayigu. Cūye dímena marí ñañaré tiirére
 acabórigu niiwī. Marí acabónorira niijĩrã, ãñurõ tagueñaã sūcã.
 Teero tiirã, Cōāmacū catiré cõogú boorére tiimasfã.

15 Teero tiigú, Cristo mama netõnére quetire néeatirigu niĩ.
 Tee quetimena Cōāmacū beserira cūārē “ticoguda” jĩriguere
 ñeeādacua. Cū “ticoguda” jĩrigue petirícu. Basocá Moisére du-
 tiré cūiriguemena niimirira teeré netõncārã Cristo diarigüe-
 mena acabóre buayíra. 16-17 Biiro niĩ: Sícū cū diaadari
 suguero, “yũ cõoré yã wederare putuáadacu” jĩ jóacūqui. Cū
 catipacari, cūya wedera cū jóacūripū jĩrõbirora tiimasricua
 ména. Cū diari ñña, cūārē yaatóa, cū jóacūripū dutirobirora
 tiicúa. 18 Tee tiirõbirora wáyiro Moisére dutiré cūirigüecã: Dí
 õmayucoremena nucãyíro. 19 Moisés biiro tiyigu: Cū niipe-
 tire tee dutirére niipetira tãocóropu bueyigu. Buetoa, wecuá
 wĩmarãye díre, cabraye díre ocoména wúo, hisopo wãmecutiri
 dupurire peene, ovejaye póa sãáréména siatú, díre soanéyigu.
 Teeména Cōāmacūye dutiré jóaripūrē, teero biiri basocá niipe-
 tirare wẽbatepeoyigu. 20 Cū teero tiári siro, cūārē jĩyigu: “Ate
 dímena Cōāmacū marĩrē dutiré cūirigue nucãã. Tee dutirére ti-
 irucújãrõ booa”, jĩyigu. 21 Teerora sūcã Moisés súubuseri wiire
 dímena wẽbatepeoyigu. Teero biiri niipetire tiwí popeapu
 niirére wẽbatepeoyigu. 22 Cōāmacū dutiré jĩrõbirora niipetire
 ãñuré niĩhẽre dímena ãñuré putuáa. Dí õmayucore manirĩ,
 Cōāmacū basocá ñañaré tiirére acabóriqui.

Jesús cū diariguemena basocá ñañaré tiirére acabóre

23 Tiwí maquẽ ãmuãsepũ niirí wii maquẽ queoré
 dícu niipacari, biiro tiyíra: Wáicurare sã, cūye dímena
 wẽbatepeoyira. Teeména Cōāmacū ññacoropũ ãñuré putuáyiro.
 Ɛmuãsepũ niirí wii maquẽpeja wáicuraye díre boorícu;
 ãñunemorepere boocú; Cristoye dí õmayudiarigüepere
 boocú. 24 Cristo atibárecopũ niigũ, Ññunetõjõãri Tatiapũre
 sããwariyigu. Tiwí basocá tiirí wii niĩ; ãmuãsepũ niirí wii
 queoré dícu niĩ. Cū ãmuãsepũ niirí wiipere sããwayigu.
 Atitóre cū Cōāmacū putopũ marĩrē sãĩboságũ tiiquí. 25 Paiaré
 dutigú judíoayũ Ññunetõjõãri Tatiapũre cūmarĩcõrõ sããwaqui.
 Cūye díre néesãwariqui; wáicuraye dípere néesãwaqui.
 Cristopeja ãmuãsepũ sícãrĩrã cūye díre néesãwayigu.
 26 Cūmarĩcõrõ néesãwarigu niigújã, atibáreco nucãrípũra pee
 peti ñañarõ netõ, diarucubojíyí. Teero tiirõno tiigú, atitó
 niiture bærecorire sícãrĩrã bauáyigu. Cūrã sūcã niipetiraye
 niĩadarere diabosayigu. Cū diariguemenarã marí ñañaré
 tiirére acabórigu niiwī. 27 Marĩcã niipetira sícãrĩrã diaadacu.
 Diari siro, Cōāmacū duiró díamacū jeaadacu. Toopú cūrē

padeoráre añurõ wáaadare wedegudaqui; cūãrẽ padeohérare ñañarõ wáaadare wedegudaqui. ²⁸ Cristocã sîcãrĩã diayigu. Cūã diari, cūãye dí õmayudiyiro. Teeména pau basocá ñañaré tiirére diabosayigu. Too síro putuataigudaqui. Basocá ñañaré tiirére diabosagu mee atigudaqui. Cūãrẽ yuerápere netõnerere néeatigudaqui.

10

¹ Cõãmacū basocáre “too síropu añurã peti putuári tiigúda” jĩirere tuomasĩsuguearo jĩĩgũ, Moisémena dutirére cūũrigu niwĩ. Tee dutiré queoré dícu niã. Teero tiiró, tee dutiré basocáre Cõãmacūmena añurõ niirĩ tiirícu. Cúã cūmarĩcõrõ wáicurare sĩa sóemonecore Cõãmacū ññacoropure añurã peti putuári tiirícu. ² Tee basocáre añurã putuári tiimasĩãtã, cúã wáicurare sóemonecorere duujãbojĩya. Cúã sîcãrĩ sóemonecoremenarã cúã ñañaré tiirére acabónorirapu putuátoabojĩya; ñañaré tiirírira tiiróbiro tagueñabojĩya. ³ Biirope niyiro: Cúã wáicurare sóemonecora, cúã ñañaré tiiríguere cūmarĩcõrõ wãcũrã, teero tiyíra. ⁴ Wecuáye dí, cabraye dí ñañaré tiiríguere cosemasĩricu.

⁵ Teero tiiró, Cristo atibárecopure atirigu Cõãmacūmena wedeseriguere jóanoriro niwũ. Biiro jóanoã:

Wáicurare sîáréména, teero biiri oteré ticoréména mũũ
ũseniría.

Teero tiigú, mũũ yũure õpũũcutigu bauári tiirígu niwũ,
basocá ñañaré tiiré wapa diabosadutigu.

⁶ Wáicurare sóemonecori, teero biiri wáicurare sóeditiori, mũũrẽ
ũsenirĩ tiiría.

⁷ Teero mũũ usenihẽre wapa yũũ mũũrẽ biiro jĩĩwũ:

“Cõãmacū, mũũye queti jóaripũpu yé maquẽrẽ jóarirobirora
mũũ boorére tiigú atigu tiiwá”,*

jĩ jóanoã. ⁸ Cūã tiipũpũre Cõãmacũrẽ ateré jĩĩsuguerigu niwĩ: “Wáicurare sîáréména, oteré ticoréména, wáicurare sóemonecoremena, wáicurare sóeditioremena mũũrẽ usenirĩ tiiría”, jĩĩsuguerigu niwĩ. Moisére dutiré cūũrigue teeré tiidutípacari, Cõãmacũrẽ usenirĩ tiiría. ⁹ Teeré jĩĩari siro, tiipũpũre Cristo Cõãmacũrẽ ateré jĩĩrigu niwĩ: “Mũũ boorére tiigú atigu tiiwá”, jĩĩrigu niwĩ. Teero jĩĩgũ, cūã diarigueména too sugueropu cúã tiirécutiriguere wasoyígu. ¹⁰ Jesucristo Cõãmacū boorére tiijĩgũ, diarigu niwĩ. Cūã sîcãrĩã marĩ niipetirare diabosarigu niwĩ. Cūã teero tiiréména marĩrẽ añurã putuári tiirígu niwĩ.

¹¹ Niipetira judíoa paia búrecoricõrõ nucũjĩrã, wáicurare sĩa sóemonecorucuya. Cúã teero tiipacári, basocá ñañaré tiirére

* 10:7 Salmo 40.6-8.

cosemasña maniã. ¹² Jesucristopeja sîcârîrã cûu diarigüemena basocã ñañaré tiirére cosepetîrigu niuwî. Cûu teero tiiri siro, Cõamacûya wãmo diamacûniñape jeanuãjeayigu. ¹³ Too síro Cõamacû niipetira Jesucristore ññatutirare cûu dutiriguere añurõ уһиrî tiigúdaqui. Jesucristo toopú duigu, teerora wáaaro jîigã, yuegu tiiquí. ¹⁴ Marî ñañaré tiirére acabógu, sîcârîrã cûu diarigüemena marîrê añurã putuádoari tiiyígu. ¹⁵ Tee diamacûrã niirî, Espîritu Santocã marîrê “teerora niia” jîi wedequi. Cûu biiro jîisuguequi:

¹⁶ “Too síropu уһи cûãrê ‘mama netõnére quetire cûügüda’ jîirigue biiro niia”, jîiyigu Cõamacû.

“Cûãrê уһи dutirére useniremena уһиrî tiigúda.

Teero biiri уһи dutirére cûã wãcûrépüre jeari tiigúda”, jîiyigu.†

¹⁷ Too síro biiro jîinemoqui:

“Cûã ñañaré tiirére, cûã netõncãrere wãcûnemoricu sãa”, jîirigu niuwî,‡

jîi jóanoã. ¹⁸ Teero tiirá, marî ñañaré tiiré wapare acabónorira niijîrã, wáicurare sóemonecorere boonemóricu sãa.

Jesucristoye dímena Cõamacûmena wedesemasñã

¹⁹ Teero tiirá, yáa wedera, Jesuyé dímena marî cuiro manirõ Añunetõjõãri Tatiapüre sããwara tiiróbiro niia, cûumena wedeseada jîirã. ²⁰ Añunetõjõãri Tatiapu cãmotári casero Jesuyé õpũ queoré niicu. Jesús diari, tiicasero yigajõãyiro.§ Teero tiigú, Jesús cûu diarigüemena Cõamacû niirõpüre pãõyigu. Cûu pãõremena marî Cõamacûmena bapacutimasñã.

²¹ Jesús pairé dutigú peti ãmuãsepü Cõamacûwiipu marîye niiaðarere sãiboságu niia. ²² Cûurã marî “ñañaré tiirá niia” jîi tugueñamirirare wapa cuohéra putuári tiirígu niuwî. Oco jîirîmaníremena marîye õpũrî cusonorira tiiróbiro niia. Marî ñañaré tiiríguere cosepetínorirapu niia. Teero tiirá, Cõamacûrê diamacû wãcûrémena, añurõ padeorémena sããda. “Teero padeoãmajãrã tiicú” jîirõ manirõ sããda. ²³ Cõamacû “teero tiigúda” jîiriguere tiigúdaqui. Teero tiirá, wasoró manirõ padeorucújããda. ²⁴ Marî basiro biiro wãcûãda: “Cãmerî mañãrõ jîirã, añurére tiiaró jîirã, ¿deerope cûãrê tiiapuadari?” jîi wãcûãda. ²⁵ Jesurê padeorãmena neãdurijããda síquẽrã tiirucúrobiro. Cûã tiiróbiro tiiróno tiirá, cãmerî wãcütutuari tiiaða. “Marî Õpũ putuãatiadaro péero dusaa” jîi wãcûrã, nemorõrã cãmerî wãcütutuari tiiaða.

²⁶ Marî diamacû maquẽrê masîpacara, ñañaré tiinemówara, ¿noãyé dímena teeré coseré buagári? Buayá manicú. ²⁷ Ñañarõ

† 10:16 Jeremías 31.33. ‡ 10:17 Jeremías 31.34. § 10:20 Mt 27.51; Mr 15.38.

tiiré peti Cõãmacũ tiiréperere buaádadu. Pecame asiríme cũũrẽ ññatutirirare sóerimeperere jeaadadu. ²⁸ Too sugueroperere Moisés dutirére netõnucãrigunorẽ perarã o ññãrã ññãñira wedesãñi siro, cũũrẽ bóaneõrõ manirõ sñãcõãyira. ²⁹ Múã wãcũrĩ, Cõãmacũ macũrẽ “boorídojãga” jñgũnopere ¿nocõrõ ññãñarõ tinógũdari? Bayirõ ññãñarõ wãaadadu cũũrẽ. Cũũ Jesuré “booría” jñrẽ dícu jñriqui. Jesuyé dí cũũrẽ cosepacári, tee díire “wapa-maníã” jñ wedesequi. Teero biiri Espiritu Santo cũũrẽ ññurõ tiimírigure ññãñarõ jñqui. ³⁰ Cõãmacũ ateré wedeseriguere marĩ masiã: “Yũũ cãmeboságũda; yũũ wapa tiigũdadu”,* jñ jóanoã. Apeyecãrẽ jóanoã: “Marĩ Õpũ cũũyarare cúã ññãñaré tiiré wapore ññãñarõ tiigũdaqui”,† jñ jóanoã. ³¹ Cõãmacũ catirucugũ basocãre ññãñarõ tiiré bayirõ quioré niã.

³² Múãrẽ sicato wãariguere wãcũña. Tíatore múã Jesús basocãre netõnére quetire tuomasñari siro, ññãñarõ netõyiro. Múã teero netõpacára, wãcũtutuarira niwũ. ³³ Sñquẽrã basocã ññacoropũ ññãñarõ jñ buijãñorira niwũ; ññãñarõ tiápenorira niwũ. Apetó múã menamacãrã teero ññãñarõ netõrírare tiápurira niwũ. ³⁴ Múã peresuwiipũ niirãrẽ bóaneõ ññarira niwũ. Ñpẽrã múãyere ãmarĩ, useniremena nucãrira niwũ. Múã ãmũãsepũ cuoádareperere “atiditã maquẽ nemorõ ññunetõnucãre niicu” jñrira niwũ. “Tee petirícu” jñrã, wãcũtutuarira niwũ. ³⁵ Teero tiirã, cuiro manirõ padeoyã. Teero padeorucúra, nemorõ ññurére ññeãdadu. ³⁶ Múã ññãñarõ netõrã, wãcũtutua, padeorucújãrõ booa. Teero tiirã, Cõãmacũ boorére tiirí siro, cũũ “ticogũda” jñriguere múã ññeãdadu. ³⁷ Cõãmacũye queti jóaripũperũ biiro jñ jóanoã: “Atigũda” jñrigũ máata atigũdaqui. Pearó manirõ jeagũdaqui. ³⁸ “Ññugũrã niĩ” yũũ jñgũno cũũ padeorémãna niirucugũdaqui.

Yũũre padeodújããtã, cũũmena useniricu,‡ jñ jóanoã. ³⁹ Marĩpeja Jesuré padeorére duurãbiro niiria. Teero tiirã, marĩ pecameperũ wãaricu. Marĩ cũũrẽ padeorã, netõnénoãdara niã.

11

Cõãmacũrẽ padeorítraye queti

¹ Marĩ padeorémãna biiro jñmasiã: Cõãmacũ “teero tiigũda” jñriguere diamacãrã tiigũdaqui. Teero biiri marĩ ññaripacara, “diamacãrã niicu” jñmasiã. ² Too sugueroperũ marĩ ññecũsũmũã Cõãmacũrẽ padeoyã. Teero tiigũ, Cõãmacũ cúãrẽ “ññurãrã niĩya” jñyigu.

* 10:30 Deuteronomio 32.35. † 10:30 Deuteronomio 32.36. ‡ 10:38 Habacuc 2.3-4.

³ Marĩ Cõãmacũrẽ padeojĩrã, biiro masĩã: Cũũ atibũreco ni-irere niipetirere bauanẽgũ, cũũ dutirẽmena bauanẽrigũ niĩwĩ. Teero tiiró, atibũreco maquẽ marĩ mecũtigã ñnaré sicatorpũre ññaña manirigue niĩã.

⁴ Abel Cõãmacũrẽ padeojĩgũ, biiro tiiyĩgũ: Cõãmacũrẽ ticogũ, oveja ãñugũrẽ sĩa sóemonecoyĩgũ. Cũũ sõwũ Caĩn ticorigue nemorõ ãñurẽ ticoyĩgũ. Cõãmacũ Abelre “ãñugũrã niĩ” jĩ ññagũ, cũũ ticoriguere ñeeyĩgũ.* Teero tiiró, Abel diari siro niipacari, cũũ Cõãmacũrẽ padeorigue atitõcãrẽ marĩrẽ buerẽ néeatia.

⁵ Enoc Cõãmacũrẽ padeojĩgũ, diaripacari, Cõãmacũ cũũrẽ cũũ pũtopũ néemuãwayĩgũ. ãpẽrã cũũrẽ ãmaãmiyira. Buarĩyira. Cõãmacũye queti jóaripũpũ biiro jóanoã: “Cõãmacũ Enorẽ useniremena ññayĩgũ. Teero tiigũ, cũũrẽ néemuãwayĩgũ”,† jĩ jóanoã. ⁶ Marĩ Cõãmacũrẽ padeorĩjĩrã, cũũrẽ usenirĩ ti-imasĩria. Cõãmacũmena bapacũtidugagũno “diamacũrã ni-iqui” jĩrõ booa. Teero biiri “cũũrẽ yũũ padeorẽmena sãĩrĩ, ãñurõ tiigũdaqui” jĩrõ booa.

⁷ Noé Cõãmacũrẽ padeojĩgũ, doorĩwũ pairĩwũre tiiyĩgũ. Cõãmacũ cũũ too síro tiĩadarere Noerẽ wedeyĩgũ. Noé teero wáadarere ñnaripacũ, Cõãmacũrẽ quionĩremena ññajĩgũ, cũũya wederare netõnẽgũda jĩĩgũ, tiiwũrẽ tiiyĩgũ.‡ Teero padeorẽmena tiiwũrẽ tiigũ, too macãrã duaadarere, teero biiri cũũ pecamerũ wáadarere tũomasĩrĩ tiimiyĩgũ. Cũũ padeorĩ, Cõãmacũ cũũrẽ “ãñugũrã niĩ” jĩ ññayĩgũ.

⁸ Abraham Cõãmacũrẽ padeojĩgũ, cũũ jĩrirobirora tiiyĩgũ. Cõãmacũ cũũrẽ apeditapũ cũũrẽ ticoadari ditapũ wáadutiri, wáyayĩgũ. Cũũya macãrẽ witiwagũ, “tiiditapũ wáagũ tia” jĩrõ manirõ wáajõãyĩgũ.§ ⁹ Cõãmacũrẽ padeojĩgũ, cũũrẽ “ticogũda” jĩri ditapũ jea, niiyĩgũ. Cũũya dita niipacari, sica dita waso, ni-iyĩgũ. Wáicũra caserimena tiirĩ wiipũ niiyĩgũ. Cũũ macũ Isaac, teero biiri cũũ pãrãmĩ Jacob teerora niinũnũseyira. Cõãmacũ cũũcãrẽ tiiditare “ticogũda” jĩiyĩgũ.* ¹⁰ Abraham macã manigũ niijĩgũ, ãñurõ tiirĩ macã cũũ niirucujããdari macãpere yueyĩgũ. Tiimacã, ãmũãsepũ niirĩ macã, Cõãmacũ tiirĩ macã niĩã.

¹¹ Abraham Cõãmacũrẽ padeojĩgũ, bũcũ peti niipacũ, Saracã põnamanigõ niipacari, tutuare bũayĩgũ. Cũũrẽ Cõãmacũ tutuare ticoriguemena põnacũtiyĩgũ. Cũũ biiro wãcũyĩgũ: “Cõãmacũ yũũre ‘pũũ pãrãmérãcutigũdacũ’ jĩriuguere queorõ tiigũdaqui”, jĩ wãcũyĩgũ.† ¹² Teero tiigũ, Abraham bũcũ peti niipacũ, macũcutiyĩgũ. Macũcuti, too síro pũũ peti

* 11:4 Génesis 4.3-7. † 11:5 Génesis 5.21-24. ‡ 11:7 Génesis 6.13-22. § 11:8

Génesis 12.1-5. * 11:9 Génesis 23.4; 26.3; 35.12,27. † 11:11 Génesis 15.6; 17.19; 18.11-14; 21.2.

pārāmérācutiyigu. Ñocōārē, ditatuparire queopetímasiña manirōbiro cū pārāmérārē queopetímasiña maniā.†

13 Cū niipetira Cōāmacū cūārē “ticoguda” jīriguere ñeeripacara, diajōāyira. Cū padeojīrā, cū ticoadarere yoaropu iñarābiro nijāyira. “Teeré cōóadacu” jī wācūrā, useniyira. Cū teeré wācūrā, “atiditapére wāanetōri basoca niā” jīyira. 14 Teeré jīrāno cū niādari dita petire āmaārā tiīya. 15 Cū witiwari ditapure wācūrājā, coebójiya. 16 Cū niimiri dita nemorō añurō niādari dita petire booyira. Ūmūāsepure niidugayira. Teero tiigú, Cōāmacū cū “ūsā Ōpū niī” jīrī, bobosāriyigu. Teero bobosārijīgū, cū niādari macārē ūmūāsepure quēnoyúetoayigu.

17-18 Abraham Cōāmacūrē padeojīgū, cū macū Isaare wáicure sīa sómonecorobiro tiigúdu tiimiyigu. Cōāmacū “¿diamacūrā yūre padeomī cū?” jīgū, teero tiidutiyigu. Cōāmacū Abrahamrē “Isaac pārāmerā niinunusera mū pārāmerā peti niādacua” jīri siro niipacari, Abraham cū macū sīcū niigūrē sīāgúdu tiimiyigu.§ 19 Abraham biiro wācūyigu: “Cōāmacū diarirapurena masōmasī”, jī wācūyigu.* Teero tiirā, marī biiro jīmasiā: “Abraham cū macūrē diarigūre masōrigū tiiróbiro cōoyigu”, jīmasiā.

20 Isaac Cōāmacūrē padeojīgū, cū pōna Jacoré, Esaúre cūārē too síro wáadarere wedecūyigu.†

21 Jacob Cōāmacūrē padeojīgū, cū diaadari suguerogā, José pōnarē too síro wáadarere wedecūyigu. Teero wedesegu, cū tuurítuarigūmena túañe, Cōāmacūrē “añuniā mū” jīyigu.†

22 José Cōāmacūrē padeojīgū, diagudu, cūya wederare cū too síropu Egiptopu witiwari, cūye cōārīrē néewadutiyigu.§

23 Moisés pacusūmūā Cōāmacūrē padeojīrā, Moisés bauári, cūārē itīārā muīpūrā yayió, cōoyira. “Añugū peti niī”, jī iñayira. Egipto macārā ōpū wīmarā ūmūārē Israelya pōna macārārē sīādutípacari, cuiriyira.*

24 Moisés Cōāmacūrē padeojīgū, bucūágu, “Egipto macārā ōpū macō macū niī” jīrēre booríyigu.† 25 Coomena putūágu, Cōāmacū boorere tiirípacu, apeyenó añurere cōobójiyi; atibárecopure usenibojīyi. Toopure putúárono tiigú, Cōāmacūrē padeorámenape ñañarō netōápudugayigu. 26 Cū Cristo atibárecopu niigū ñañarō netōādare tiiróbiro ñañarō netōyigu. “Yū teero ñañarō netōré Egipto macārā cū cōoré nemorō

† 11:12 Génesis 22.17. § 11:17-18 Génesis 21.12; 22.1-14. * 11:19 Génesis 22.5. † 11:20 Génesis 27.27-29, 39-40. † 11:21 Génesis 48.1-20. § 11:22 Génesis 50.24-25; Éxodo 13.19; Josué 24.32. * 11:23 Éxodo 1.22-2.2. † 11:24 Éxodo 2.10-12.

wapacutía”, jĩ wãcũyigu. Cõãmacũ cãurẽ too síropu ticoadarere wãcũgũ, teero jĩyigu.

27 Cõãmacũrẽ padeojĩgũ, Egiptopũ niiãrigũ witiwayigũ.† Too macãrã õpũ cúagu niipacari, cuiro manirõ witiwayigũ. Cõãmacũ bauhéguere ãñagũ tiiróbiro padeorucújãyigu.

28 Cõãmacũrẽ padeojĩgũ, Pascua sicato nucãrí burecore Cõãmacũ tiidutírere tiyigũ. Israelya põna macãrãrẽ corderoare sãadutí, cúãye díimena wiserí sopepãmarĩ wesarire tuusãadutiigũ. Teero tiigú, ángelepe tee díire ãñajĩgũ, bauásuguerigũre sããriyigu.§

29 Israelya põna macãrã Cõãmacũrẽ padeojĩrã, día Sõãrímaarẽ tĩãwayira. Maa ãñurõ boporímaarẽ tiiróbiro tĩãwayira. Egipto macãrãpe cúã siro tĩãwama jĩrã, duapetijõãyira.*

30 Israelya põna macãrã Cõãmacũrẽ padeojĩrã, Jericó wãmecutiri macã wesare siete burecori sodeayira. Cúã Cõãmacũrẽ padeorémãna tiimacã wesa niirí sãnirõ ùtãmena weeri sãnirõca peecũmújõãyiro.† 31 Rahab ãmũãmena ñeeape wapatarí basoco Cõãmacũrẽ padeojĩgõ, Israelya põna macãrã ãñadutira jearãre ãñurõ bocayigo.‡ Teero tiigó, tiimacã macãrã Cõãmacũrẽ netõnucãrãmena diariyigo.§

32 ¿Ñeerẽ wedenemogũdari yũũ? Niipetiraye quetire wedemasĩña maniã. Gedeón,* Barac,† Sansón,‡ Jefté,§ David,* Samuel,† teero biiri ãpẽrã profetas tiiriguere wedepetiriga. 33 Cúã Cõãmacũrẽ padeojĩrã, biiro tiyira: Apeditári macãrãmena cãmerĩsĩã, netõnucãyira; cúãya wederare diamacũrã dutiyira; Cõãmacũ “tiiapuguda” jĩriguere ñeeyira; yáíwa niirõpũ biadupópacari, cúã padeorémãna yáíwaye ñeserire biarí tiyira;‡ 34 pairime pecame jũũrõpũ sõnecoricãrẽ, jũũriyira;§ ãpẽrã cúãrẽ espadamena sããdugári, dutijãyira; tutuarimirira tutuara wáayira; cãmerĩsĩãrã wãara, nemorõ tutuara wáayira; cúã wãpãrãmena cãmerĩsĩãrã, cúãrẽ netõnucãyira. 35 Siquẽrã numiã cúã põna diaarirare masõãrirapũre wiyãnoyira sũcã.*

Ãpẽrãpẽ ñãñarõ tiinóyira. Cúã padeodúatã, peresuwiipũ niirãrẽ wionéconobojya. Cúãpe ãmũãsepũ catiré petihére

‡ 11:27 Éxodo 13.17–14.30. § 11:28 Éxodo 12.21-30. * 11:29 Éxodo 14.21-31.

† 11:30 Josué 6.12-21. ‡ 11:31 Josué 2.1-21. § 11:31 Josué 6.22-25. * 11:32 Jueces 6–8. † 11:32 Jueces 4–5. ‡ 11:32 Jueces 13–16. § 11:32 Jueces 11–12.

* 11:32 1 Samuel 16.1–1 Reyes 2.11. † 11:32 1 Samuel 1.1–25.1. ‡ 11:33 Daniel 6. § 11:34 Daniel 3. * 11:35 1 Reyes 17.17-24; 2 Reyes 4.25-37.

cuodugára, padeodúriyira. ³⁶ Āpērā ñañarō bui, tãnanóyira.† Āpērā cōmedárimena siatú, peresuwiipɯ dɯponoyira.‡
³⁷ Āpērā ütãperimena déesĩãnoyira.§ Āpērā cúãye õpũũrĩ deco widetãnoyira. Āpērā espadamena páatasĩãnoyira.* Āpērā suti manirã oveja caseri, cabra caserimena dícu sãñarira cuicãmesãyira. Cúã bóaneõrã, ñañarō tiinórira, cãmitunorira niyyira. ³⁸ Cúã atibúreco macãrã† nemorō añurã niipacari, atibúreco macãrã cúã añurére ñnadugariyira; cúãrẽ cõãdugayira. Cõãmacũrẽ padeoré wapa cúãrẽ ñañarō tiirí, cuira, basocá manirõ, yucɯ manirõpɯ, ütãyucɯpɯ, ütãtutiripɯ, ditacoperipɯ niisodeaatiyira.

³⁹ Cõãmacũ cúã niipetira padeorí ññagũ, “añurãrã niĩya” jĩyigũ. Cũũ teero jĩiri siro niipacari, cũũ cúãrẽ “ticogũda” jĩiriguere ñeeriyira ména. ⁴⁰ Cúã ñeeãdari suguero, Cõãmacũ marĩrẽ nemorõ añurére tiisuguédugarigũ niiwĩ. Cũũ teero tiirí siro, cúã marĩmena sĩcãrõména añurã quẽnojeáadacua.

12

Jesuré nunudutíre

¹ Teero tiirá, cúãrẽ wãcũãda. Cúã paɯ duuró manirõ “Cõãmacũ ‘ticogũda’ jĩiriguere ticogũdaqui” jĩi padeorucúyira. Cúã padeoríguere wãcũrã, marĩcã teerora padeorucújããda. Cuturí basocɯ máata jeadugagɯ tiiróbiro niĩãda. Cũũ niipetire nucũrére cũũjã, cutuwáqui. Cũũ nucũrére cũũre tiiróbiro marĩ niipetire ñañaré tiirére duujãrõ booa. Teeré duurá, Cõãmacũ boorépere tiirucújãrõ booa. ² Jesuré wãcũnunusero booa. Cũũrã marĩrẽ sicato padeorí tiiwĩ. Cũũrã marĩrẽ padeoy-apácutiri tiigũdaqui. Cõãmacũrẽ padeojĩgũ, cũũ too síro usenire buaádarere wãcũgũ, curusapɯ páabaturere nucãjãyigũ. Boboró manirõ diayigũ. Teero tiigũ, mecütígãrẽ Cõãmacũya wãmo diamacũniñape jeanuãqui.

³ Múã Jesús ñañarõ netõríguere wãcũña. Ñañarã cũũrẽ bayiró ñañarõ tiiyira. Teero tiirá, múãcã ñañarõ netõrã, páasutiro manirõ cũũrẽ padeorucújãña. ⁴ Ñañarã cúã ñañaré tiirí, múã wederé wapa múãrẽ sĩãrĩ tugueñañaria ména. ⁵ Sícũ basocú cũũ põnarẽ wederébiro Cõãmacũ múãrẽ wedei. Cũũye queti jóaripũpɯ wederiguere ¿wãcũrigari? Biiro jĩã:

Yuu macũ, Cõãmacũ mũurẽ bayiró wederéména quẽnojeádutiri, teero ññacõãrjãña.

Cũũ mũurẽ tutiri, páasutirijãña.

† 11:36 Jeremías 20.2; 37.15. ‡ 11:36 1 Reyes 22.26-27. § 11:37 2 Crónicas 24.21. * 11:37 Jeremías 26.20-23. † 11:38 “Atibúreco macãrã” jĩinoã Cõãmacũrẽ padeohérare.

⁶ Cõãmacũ cũũ maĩrãrẽ bayiró quẽnojeári tiiquí.

Niipetira cũũ põnarẽ cúã ñañarẽ tiirí, ñañarõ tiiquí,*

jĩ jóanoã. ⁷ Múã ñañarõ netõrã, “Cõãmacũ marĩrẽ quẽnojeáduḡu tiiquí” jĩrã, nɔcãjãña. Cõãmacũ múãrẽ cũũ põnabiro tiiquí. Niipetira pacusũmũã cúã põnarẽ quẽnojeári tiicúa. ⁸ Cõãmacũ niipetira cũũ põnarẽ quẽnojeári tiiquí.

Cũũ múãrẽ quẽnohẽrĩ, cũũ põna díamacũ mee niicu. Pacu manirã, teero buaríra tiiróbiro niicu. ⁹ Apeyeréja, marĩ wĩmarã niirĩ, marĩ pacusũmũã marĩrẽ quẽnojeári tiiwá.

Cúã teero tiiríguere marĩ padeowá. Teero tiirá, marĩ Pacu ãmũãsepu niigúpereja toorã nemorõ yũũro booa. Teero yũũrucujãrã, catirucujããdacu. ¹⁰ Marĩ pacusũmũã atibúrecopu macãrã, marĩ cúãmena niirĩ, marĩrẽ quẽnojeári tiiwá. Cúã ãñurõ niidutira, cúã põõtẽõrõ quẽnowã. Cõãmacũpe marĩrẽ cũũ tiiróbiro ñañarẽ manirã niidutigu, quẽnojeári tiiquí.

¹¹ Diamacũrã niĩã: Marĩrẽ quẽnojeári tiiritabere tusaya maniã. Pũni niĩã. Teero niipacari, quẽnorémãna ãñurõ wáari tiia. Too síropure ãñurõ cũũ booróbiro díamacũ tiĩãdacu; ãñurõ niirecutirere buããdacu.

Cõãmacũyere tũodũgãheri, quio niĩã

¹² Teero tiirá, basocã wãmorĩ, dũpori tutuhera tiiróbiro niirijãña; wãcũbayinemoña. ¹³ Múã díamacũ tiirá, maarẽ sugewara tiiróbiro niĩãdacu. Múã teero tiirí, opayuriro tiiróbiro wãagucã múãrẽ ãñurõ nũnũgũdaqui; padeotutũanemogũdaqui. Opayuriro tiiróbiro wãanemoriqi.

¹⁴ Niipetiramãna cúaro manirõ ãñurõ niirecutiya. Ñañarẽ tiiró manirõ niĩña. Ñañarẽ tiirá marĩ Ôpũrẽ ññariadacua. ¹⁵ Múã tũomasĩña: Sícũno Cõãmacũ marĩrẽ ãñurẽ ticorere duurijããrõ. Sícũno cũũ wedeseremãna, cũũ tiirémãna ãpẽrã padeorere ñañorijããrõ. Teerẽ tiigũ táa ñañarẽ tiiróbiro niiqui. Táa ñañarẽ wiiró, oterere ñañocú. ¹⁶ Teero biiri sícũno cũũ numo niihẽgõmãna ñañarẽ tiirijããrõ. Teero biiri sícũno Cõãmacũ marĩrẽ ticoadarere “bũri niirẽ niĩã” jĩ wãcũrijããrõ. Esau teero tiiyigu. Jũabóagu, cũũ basocã sõwũ niirere yaarémãna cũũ baipere wasoyigu. ¹⁷ Múã masĩcu: Too síro Esau cũũ pacu “mũnrẽ ãñurõ wãaadacu” jĩ wedecũrĩ boomiyigu. Cũũ pacupe “mũn bairẽ teerẽ cũũpetitoaawũ” jĩiyigu. Cũũ teero jĩrĩ tũogã, bayiró utiyigu. Teero utipacari, cũũ pacu cũũ bairẽ cũũriguere wasomasĩña maniyró.

¹⁸ Múã tíato macãrã Israelya põna macãrã tiiróbiro ãtãgũ padeñãmasĩrigupure jearia. Tiigupure bayiró jũũyiro. Toopure bayiró naĩtĩayiro. Bũpo páa, wĩno bayiró wãayiro. ¹⁹ Teero biiri

* 12:6 Proverbios 3.11-12.

múã tíato macãrã tiiróbiro çorneta busurére tuoría. Cõãmacũ wedeserecãrẽ tuoñária. Cúãpeja cũ wedeseri tuorã, cuiremena “nocõrõrã wedesearo sãa” jĩyira. ²⁰ Cõãmacũ dutiariguere cuinetõnerã, teero jĩyira. Cũ dutiarigue biiro jĩyiro: “Atigú ãtãgũpũre cutacũgũnorẽ ãtãperimena déesĩãña; o saderĩgũmena sããña. Wãicũracãrẽ teorora tiiyã”, jĩyigũ Cõãmacũ. ²¹ Teero wãarigue quionetõjõãyiro. Teero tiigũ, Moisés basiro biiro jĩyigũ: “Yũũ cuinetõgũ, ñapõpiga”, jĩyigũ.

²² Múãpeja tiigupũ jearono tiirã, Cõãmacũ pũtopũ jeacu. Toopũ Cõãmacũ catirucugũya macã, ãmũãsepũ niirĩ macã niĩã. Tiimacã Jerusalén wãmecũtiri macã niĩã. Ëtãgũ Sion wãmecũtirigũcã niĩã. Tiimacãpũ ángelea pau peti niicua. ²³ Cúã neã, cũũrẽ usenipeocua. Cõãmacũ põna cũũ “ticogũda” jĩriguere ñeeãdaracã toopũra niicua. Cúã wãmerẽ ãmũãsepũ jóatunore niicu. Toopũra Cõãmacũ niipetirare besegũ niiqui. Teero biiri too sũguero macãrãpũ diarira marĩmena sãcãrõmẽna ãñurã quẽnojeãrira toopũ niicua. ²⁴ Jesús toopũ niiqui. Cũũ mama netõnerẽ quetire néeatirigũ niĩ. Jesuyé dí marĩ ñãñaré tiirere coserẽ toopũ niicu. Cũũye dí Abelye dí nemorõ wapacũtia.†

²⁵ Teero tiirã, Cõãmacũ múãrẽ wedegũre sũnarĩãña. Too sũguero macãrãrẽ Cõãmacũ atibũrecopũre baurocã wedeseyigũ. Cúã cũũrẽ sũnayíra. Teero tiirã, Cõãmacũ cúãrẽ ñãñarõ tiĩadarere dutiwãmasĩriyira. Marĩpereja Cõãmacũ ãmũãsepũ wedesequi. Teero tiirã, marĩ cũũrẽ sũnarĩ, nemorõ ñãñarõ tiigũdaqui. Dutiwãmasĩña maniãdacu. ²⁶ Tĩatopũre Cõãmacũ wedeseri, dita cãmeñayiro. Atitópere cũũ “tiigũda” jĩriguere cũũye queti jóaripũpũre buenoã: “Sãcãrĩ dita cãmeñarĩ tiinemógũda. Dita dícuere cãmeñarĩ tiirĩcu; ãmũãsepũ niirécãrẽ cãmeñarĩ tiigũda”,‡ jĩyigũ. ²⁷ Cũũ “sãcãrĩ dita cãmeñarĩ tiinemógũda” jĩgũ, ateré jĩgũ tiirĩ: Niipetire cũũ bauanériguere néecomasiñerõ cõãgũdaqui. Néecomasiña maniré dícu putuãadacu. ²⁸⁻²⁹ Cõãmacũ Õpũ niirõ marĩ cũũmena niĩãdaro néecomasiña maniã. Teero tiirã, Cõãmacũrẽ usenire ticoada. Cũũ tũsarõpũra cũũrẽ marĩ padeorere wiyaáda. Marĩ Õpũ Cõãmacũ niipetire ñãñarere ãñurõ jũũpetiri tiirĩmebiro niĩ. Teero tiirã, cũũrẽ padeorã, quionĩremena padeoáda.

13

Cõãmacũ tũsarere tiiyã

¹ Múã Jesuré padeorã sãcũpõna tiiróbiro cãmerĩ maĩrucũjãña.

² Múãye wiseripũ jearãre ãñurõ bocaya. Teeré acabõrijãña.

† 12:24 Génesis 4.10. ‡ 12:26 Hageo 2.6.

Āpērã teero tiirã, ángelea jearirare bocayira. “Ángelea niicua”, jĩ masĩriyira.

³ Peresuwiipũ niirãrẽ wãcũña. Cũãmena toopú niirã tiiróbiro tugueñaña. Ñañarõ netõ, cãmitunoriracãrẽ wãcũña. Múãcã cããbirora õpũucutia. Teero tiirã, ñañarõ netõápumasĩã.

⁴ Niipetira wãmosiarirare quioníremena ññaña. Múã numosãnumiã niihërãmena, múã manusũmuã niihërãmena ñeeaperijãña. Numomanirã, manũmanirã noo booró ñeeapecãmesãrãrẽ Cõãmacũ ñañarõ tiigúdaqui. Teero biiri wãmosiarira niipacara, ãpërãrẽ ñeeaperare ñañarõ tiigúdaqui.

⁵ Niyerure bayiró peti ugaripéarijãña. Múã cõorémene useniña. Cõãmacũ biiro jĩrigũ niiwĩ: “Mũrẽ sícũrã duucũricu; cõãwaricu”,* jĩrigũ niiwĩ. ⁶ Teero tiirã, wãcũbayiremena biiro jĩmasĩã:

“Marĩ Òpũ yũre tiípugũ niĩ. Sícũ yũre ñañarõ tiidugári, cuiria”,†
jĩmasĩã.

⁷ Múãrẽ sũonírirare Cõãmacũye queti múãrẽ wederirare wãcũrucujãña. Cũã ãñurõ tiirécuti yapacutíriguere wãcũña. Cũã padeorírobiro tiinũseyã.

⁸ Jesucristo wasoríqui. Too sugeropũ, mecãtígãrẽ, too síropũre teerora niirucugũdaqui. ⁹ Teero tiirã, ãpērã múãrẽ merẽã wederi, tũonũserijãña. Cõãmacũ cũũ ãñurẽ ticorémene marĩrẽ yeeripũnarĩpũ wãcũtutuari tiáro. Marĩ yaaré marĩ yeeripũnarĩrẽ wãcũtutuarẽ ticoricu. Teero tiirã, múãrẽ “aterẽ yaaya; teerẽ yaarijãña” jĩrĩ, tũorijãña.

¹⁰ Jesús marĩ ñañarẽ tiirẽ wapa sããnórigu niiwĩ. Cõãmacũwiipũ paiã wãicũrare sããrã, teeména Cõãmacũrẽ acabóre sãĩrã tiimícua. Teero tiirã, cãã Jesús acabórere masĩricua. ¹¹ Paiaré dutigũ ãñunetõjõãri Tatiapũre wãicũraye díire néesãwaqui. Tee díire Cõãmacũrẽ ticoqui, basocã ñañarẽ tiirãrigue wapare acabóre sãĩgũ. Cũãye õpũũrĩrẽ macã wesapũ néewa, sóedutiqui. ¹² Teero tiiróbiro Jesús macã wesapũ ñañarõ netõ, diayigũ. Cũãye díimena marĩrẽ ãñurã putuári tiigũ, teero tiiyigũ. ¹³ Cũũ macã wesapũ diarigue “bobo niĩã” jĩnoyiro. Cũũ diari, basocã cũũrẽ tuti, doojãyira. Marĩcãrẽ ãpērã tuti, doopacári, cũũrẽ nũnũãda. Cũã doorere teero tugueñajããda. ¹⁴ Atibúrecore marĩ niirĩ macãrẽ niidoaricu. Apemacã too síropũ marĩ niirucudari macãrẽ yuera tiã. ¹⁵ Teero tiirã, Cõãmacũrẽ usenire ticorucujããda Jesucristo marĩrẽ ãñurẽ tiiriguemena. Tee marĩ Cõãmacũrẽ ticorẽ niĩã. Cũũmena usenirã niijĩrã, ãpërãrẽ biiro jĩãda: “Cũũ marĩ

* 13:5 Deuteronomio 31.6. † 13:6 Salmo 118.6-7.

Õpũ niĩ; ãñunetõjõãĩ”. 16 Teero biiri ãpẽrãrẽ ãñurõ tiirere acabõrijãña. Múã cõoremena ãpẽrãrẽ tiípuya. Múã teero tiirẽ múã Cõãmacũpũre ticorebiro niĩ. Múã teero tiirĩ, useniqui.

17 Múãrẽ sũonĩrãrẽ yũya. Cúã dutirere tiyá. Cúã múãrẽ apeyepere padeorĩ jĩrã, ãñanũnũse, buerucucua. Cúã ateré masĩcua: Too síro Cõãmacũ cúãrẽ “¿diamacũ bueri; o merẽã buerite?” jĩ sãĩñágũdaqui. Múã cúã dutirere yũri, useniremena múãrẽ coteadacua. Cúãrẽ bóaneõrã niirĩ tiirijãña. Múã cúãrẽ netõñcãrĩ, cúã múãrẽ ãñurõ tiípumasĩribocua.

18 Æsãrẽ Cõãmacũrẽ sãĩbosárucujãña. Æsã ãñurõ diamacũ ti-ijĩrã, ãñurõ yeeripũnacũtia. Niipetirere ãñurõ tiidũgáa. 19 Múã yũre bayiró sãĩbosári booa. Múã sãĩrĩ, Cõãmacũ boorĩ, máata múã pũtopũ niigũdacu sũcã.

Wedeyaponorigue

20 Cõãmacũ múãrẽ ãñurõ niirecutirere ticogũ niĩ. Cũũrã Jesuré oveja cotejú tiiróbiro niigũ ãñugũrẽ diarigũpũre masõrigũ niiwĩ. Cũũrã marĩ Õpũ Jesucristoye díimena mama netõnédoare quetire jeari tiirĩgũ niiwĩ. 21 Cũũrã múãrẽ diamacũ quẽnojeári tiíaro. Niipetire múã tiirémene ãñurã niirĩ tiíaro. Teero tiirĩ, cũũ boorere tiimasĩadacu. Cũũrã Jesucristo tutuaremena marĩ cũũ tũsarere tiirã niirĩ tiíaro. Cristore usenipeorucuada. Teerora tiíada.

22 Yáa wedera, yũũ múãrẽ wederere ãñurõmena tũoyá. Ate yũũ múãrẽ jóacoripũ yoeripũ niĩ. 23 Múãrẽ ateré wedea: Marĩya wedegũ Timoteo peresuwiipũ niĩarigũre wionécotoayira mée. Cũũ máata yũũ pũtopũ jeari, múã pũtopũ wáagũ, cũũrẽ néewagũda.

24 Niipetira múãrẽ sũonĩrã ãñuãrõ. Niipetira Jesuré padeorã ãñuãrõ. Italia macãrã múãrẽ ãñudutiya.

25 Cõãmacũ múã niipetirare ãñurẽ ticoaro. Teerora tiíaro.

SANTIAGO jóaripũ

Ãñuduticorigue

¹ Yũ Santiago múãrẽ ãñudutia. Yũ Cõãmacũrẽ pade-cotegũ, teero biiri marĩ Õpũ Jesucristore pade-cotegũ múãrẽ Israelya põnarĩ macãrã doce põnarĩ macãrãrẽ apeyé ditapũ wáabaterirare jóaa.

Masĩré ãñurẽ Cõãmacũmena atia

² Yáa wedera, múãrẽ noo niirẽ ñañarõ wáari, “usenirã niĩada” jĩña. ³ Múã masiã: Múãrẽ ñañarõ wáari, múã Cõãmacũrẽ padeorere ãñomasiã sũcã. ãñurõ padeorĩ, wãcũtutuare múãrẽ jeanemoã. ⁴ Tee wãcũtutuare múãpũre jeapetiaro. Tee jeari, padeotutũara, basocã ãñurã, pãerogã padeorẽ dũsanóhãrã niĩadacu.

⁵ Masĩré cõohãrano Cõãmacũrẽ sãĩãrõ. Ticogũdaqui. Cõãmacũ tutiro manirõ niipetirare cũã sãirẽ nemorõ ticonemoqui. ⁶ Padeorẽmena sãĩãrõ. “Õba, ticoriboqui” jĩrõ manirõ sãirõ booa. Teero jĩrãno día pairĩmaa maquẽ ocoturĩ tiiróbiro niĩya. Tee wĩno páapuri wãjõãrucu, atijõãtirucu tiia. ⁷ Cõãmacũ teero wãcũrãnorẽ ticoridojãqui. ⁸ Sicabũrecore merẽã, apẽbũrecore merẽã wãcũcua; sica diamacũ wãcũhãrã niĩya.

⁹ Jesurẽ padeorã búri niirã iñanopacara, usenirõ booa; Cõãmacũ iñacoropũre búri niirã mee niicua. ¹⁰ Pee apeyé cõorácã Jesurẽ padeorã usenirõ booa. Cũã padeorẽ cũã cõorẽ nemorõ wapacutia. Cũã cõorẽpeja coori sñidiaro tiiróbiro petidãadacu. ¹¹ Táa muĩpũ bayirõ asirĩ, sñijõãcu. Tee cooricã budujõãcu; ãñurẽ niĩãrigue niipacaro, peticũ. Tee tiiróbiro pee apeyé cõorácã cũã niyeru wapatarĩromena diajõããdacua.

Jĩcõãsarere Cõãmacũ mee tiidutĩ

¹² Ñañarõ wáapacari, wãcũtutuarano usenicua. Cõãmacũ cũã padeorere duuhãri iñagũ, cũãrẽ catirẽ petihẽre ticogũdaqui. Teerẽ “ticogũda” jĩrigũ niĩwĩ cũũrẽ maĩãrẽ.

¹³ Sĩcũno ñañarẽ tiidugáro jeari, “Cõãmacũ yũre teero tiidutĩ” jĩrijãrõ booa. Cõãmacũ ñañarẽ tiidugágu mee niĩ. Cũũ ãpẽãrẽ ñañarẽre jĩcõãsãgũno mee niĩ. ¹⁴ Biĩrope biia: Ñañarẽ tiidugãrere wãcũsũgueari siro, ñañagũ jĩcõãsãrõ tiiróbiro wáacu. Teero tiigũ, apeyenó ñañarẽ tiidutĩrere pãerogãmenarã “jáu” jĩjãqui. ¹⁵ Cũũ tee ñañarẽ tiidugãremena

ñañarére tiiquí. Cũ niipetire tiirípojĩgũ, catigú niipacu, diarigu tiiróbiro niitoaqui.

¹⁶ Yáa wedera, wisiríjãña. ¹⁷ Niipetire añuré, teero biiri diamacú maquẽ marĩrẽ diijeácu; teeré ticoqui Cõamacũ ãmũãsepu niigú. Cũrã niiqui niipetira sãwócorare, ãmũãsepu baurére tiirígu. Cũ wasoríqui; cũrẽ cãmotáreno manicú. ¹⁸ Cõamacũ cũ boorírobirora cũye queti diamacú maquẽmena marĩrẽ catiré petihére ticorigu niiwĩ. Teero cũ diamacú bueré cũriguere añurõ padeosuguéjãrã, ote dũca cõorigu butisuguerpa tiiróbiro niicu. Butisuguerpa Cõamacũrẽ ãsenire ticorépa niirucuyiro.*

Cõamacũrẽ padeorá diamacú tiirécutire

¹⁹ Yáa wedera, ateré masiña: Æpẽrã wederi, tãomasããda jĩrã, añurõ tuoyá. Múã cúã wederere tuotóã, wãcũtoarapu wedeseya; máata cúarijãña. ²⁰ Marĩ cúara, Cõamacũ booró tiirícu. ²¹ Teero tiirá, niipetire múã ñañarõ wãcũrere, ñañaré tiirécutirere duujãña. Cõamacũrẽ “jáũ” jĩ, cũye queti marĩrẽ cũ cũrere diamacú padeoyá. Tee quetire tão, padeorá, múã netõnénoãdacu.

²² Cõamacũye quetire bári peti tuoríjãña. Tuóari siro, tee queti dutirére tiyá. Tiihérano cúã basiro jĩditora tiicúa. ²³ Tee quetire tão, tee dutirére tiihéguno biiro biii: Cũya diapóare ãnorõpú iñaqui. ²⁴ Cũ baurére añurõ iñaari siro, cãmenucã witiwagura, acabójãqui. ²⁵ Æpĩpé cũ Cõamacũye tuóariguere wãcũrucu, acabóriqui. Cõamacũ dutiróbirora cũ tiirucújãqui. Cũ teero tiirécutiremena Cõamacũ cũrẽ ãsenirĩ tiigúdaqui. Cõamacũye queti diamacúrã niã. Teeména marĩ ñañaré dícu tiidugamiãriguere tiidúri tiirígu niiwĩ.

²⁶ Æpĩ “yũ Jesuré padeogú niã” jĩ wãcũmiqui. Teero jĩpacu, Æpẽrãrẽ ñañarõ wedesequi. Teero tiigú, cũ basiro jĩditogu tiiqui. Cũnorẽ padeoré bári niiré niã. ²⁷ Cõamacũ marĩ Pacure diamacú padeogúpeja biiro tiirécutiro booa: Pacu manirãrẽ, wapewia numiãrẽ cúãrẽ merẽã wãari, tiápuro booa. Teero biiri atibáreco maquẽ ñañarére tiinũserijãrõ booa.

2

Basocáre sãcãrĩbíro iñaña

¹ Yáa wedera, múã marĩ Õpũ Jesucristo añunetõjõãgũrẽ padeojĩrã, basocáre sãcãrĩbíro tiyá. ² Apetó tiigú, ãmũ sãcũ múã nearí wiipu sãaatiboqui. Cũ wãmosũã tuusãri beto oro beto, suti añuré sãñagú niiboqui. Toorã Æpĩ apeyenó cõohégũ sutiró

* 1:18 Éxodo 23.16,19.

bucuroniārō sāñagú sāāatiboqui sūcā. ³ Múāpe padeorémena suti añuré sāñagúre ñña, cūūrē “āno añurōpū duiya” jībocu. Apeyenó cuohégupereja “jōō nucūña” o “āno yepapū duijāña” jījābocu. ⁴ Múā teero tiirémena basocáre sīcārībīro tiihéra tiicú. “Suti añuré sāñagú bóaneōgū nemorō wapapacái”, jī wācūmicu. Tee wācūrē ñañaré niīā.

⁵ Yáa wedera, yūre tuoyá: Apeyenó cuohéranorē Cōāmacū besequi, cúā padeoré pairó wapacūtīro wáaaro jīgū. Cūū pūtopū wáaaro jīgū, besequi. Cūū jīrirobirora cūūrē maĩrā cūū pūtopū niīadacua. ⁶ Múāpe apeyenó cuohérare doo, bobosācu. ¿Noā múārē tiíapei? Pee cuorá tiíapecua. ¿Noā múārē ñee, queti beserí basocū pūtopū néewadutii? Cúārā tiicúa. ⁷ Cúārā múā padeogú wāmerē buijācua. Múāpe cūū wāmerē padeorémena jīcu.

⁸ Múā Cōāmacū dutirére añurō tiipetídugara, cūūye queti jóaripūpū jīrōbirora tiiyá: “Mūū basiro maĩrō tiirōbirora āpērācārē maĩñá”.* Teeré tiirá, diamacú tiirá tiia. ⁹ Múā basocáre sīcārībīro tiihéra, ñañarére tiirá tiia; Cōāmacū dutirére netōñcārā tiia. ¹⁰ Sīcūno Moisére dutiré cūūrigue niipetirere tiipetīpacū, sicawāme tiihérogāmenarā, tee dutiré niipetirere netōñcāgū niiqui. ¹¹ “Āpī nūmorē ñeeaperijāña”, teero biiri “basocáre sīārījāña” jīrere dutirigū niīwī Cōāmacū. Múā sīcūrē sīārā, āpī nūmorē ñeeaperipacara, Moisére dutiré cūūriguere netōñcārā tiicú. ¹² Cōāmacū múārē mama dutiré cūūriguemenā† múā tiiriguere ñña, wapa tiigúdaqui. Teero tiirá, añurō wedeserecuti, āpērārē añurō tiirécūtīro booa. ¹³ Āpērārē bóaneō ññahēri siro, Cōāmacūcā bóaneōrō manirō wapa tiigúdaqui. Bóaneō ññarirapeja cūū wapa tiirópūre cuiro manirōmena añurere ñeerā wáaadacua.

Āñuré tiirémena Jesuré padeoró booa

¹⁴ Yáa wedera, sīcū “yūū Jesuré padeóā” jīboqui. Teero jīpacū, āpērārē añuré tiīñoriboqui. Cūū padeoré ¿ñeenómena wapacūtībogari? Teero padeoré cūūrē netōrī tiirīcu. ¹⁵ Apetó tiirá, Jesuré padeorá suti wasoré cuohéra, yaaré cuobaylhera múāmena niibocua. ¹⁶ Sīcū múā menamacū cúārē ateré jīboqui: “Múā añurō wáaya; yūsuári, asibusúre suti sāñajīrā niīña; múā yaadugarecōrō yaaya”, jīboqui. Cūū cúā boorere ticoripacū, cūū tee jīrē wapamaníā. ¹⁷ Marī padeoré tee queoré tiirōbīro niīā. Marī padeopacára, āpērārē tiíapūheri, wapamaníā.

¹⁸ Apetó tiigú, yūū jīārīguere padeohégūno ateré jīboqui: “Sīcū añurere tiirīpacū, Jesuré padeoquí. Āpīpé añurépere ti-iquí”. Cūū teero jīrere biiro wedegūda: “Cūū añuré tiirīpacari,

* 2:8 Levítico 19.18. † 2:12 Mama dutiré cūūrigue “āpērārē maĩñá” jīrē niīā.

¿deero tii marĩ cūũ Jesuré padeorére ññamasĩboatau? Cūũ aññuré tiiññoremena cūũ Jesuré padeorére ññamasĩbocu”.¹⁹ Cūũpe “Cõãmacū sīcūrã niiqui” jĩĩ padeoquí. Tee aññuniã aññurõpeja. Wãtĩãcã padeocúa tiirãpũja. Tee wãcūrã, ñapõpicua cuira.²⁰ Cūũ tũomasĩridojiangũ niĩ. Yũũ jĩĩãriguere wãcũbua, ateré masĩrõ booa: Marĩ “Jesuré padeóa” jĩĩpacara, ãpẽrãrẽ aññurõ tiihéri, marĩ padeoré wapamanĩã.²¹ Marĩ ñecũ Abrahamye maquẽrẽ wedegũda. Abraham cūũ macũ Isaare ãtãbũ sotoãpu siatũpeomiyigu. Cõãmacū cūũ tiirére ññagũ, cūũrẽ “aññugũrã niĩ” jĩĩ ññayigu.²² Atecarẽ tũomasĩrõ booa: Abraham Cõãmacũrẽ padeoyĩgu. Teemena Cõãmacū tiidutĩrirobirora tiiyĩgu. Teero tiigũ, cūũ tiirẽmena cūũ padeorére tiiyapãcutiyigu.²³ Teero cūũ tiirĩguemena Cõãmacũye queti jóaripũ niiré diamacũ wáaro tiirĩro niiwã. Tiipũ biiro jĩĩã: “Abraham Cõãmacũrẽ padeoyĩgu. Teero tiigũ, Cõãmacũ cūũrẽ ‘aññugũrã niĩ’, jĩĩ ññayigu”,[†] jĩĩ jóanoã. Too síro Cõãmacũ Abrahamrẽ “mũũ yũũ menamacũ niĩã” jĩĩrigu niiwĩ.

²⁴ Tee quetimena ateré aññurõ masĩnoã sáa: Marĩ Cõãmacũrẽ padeorã aññurõ tiirĩ, Abrahamrẽ tiirĩrobiro marĩrẽ “aññurãrã niĩya” jĩĩ ññaqui. Userimena dícu “Cõãmacũrẽ padeóa” jĩĩrãrẽ “aññurãrã niĩya” jĩĩ ññariqui.

²⁵ Teerora wáayiro too suguero macõpu ãmũãrẽ ñeeape wapatãrigore. Coo Rahab wãmecũtiyigo.[§] Judíoa cooya macã macãrã wãpãrã niiyira. Coo Cõãmacũrẽ padeojĩgõ, judíoa jeari, aññurõ bocayigo. Too síro cūũ dutiwáadarimarẽ ãñocóyigo. Cõãmacũ coo tiirére ññagũ, coore “aññugõrã niyo” jĩĩ ññayigu.

²⁶ Atemena putuáa: Sīcũ Jesuré padeopacũ, aññuré tiihéri, cūũ padeoré wapamanĩã. Cūũ padeoré sicaõpũũ yeeripũna duuári siro tiirõbiro niicu; catiricu.

3

Ñemerõrẽ cãmotãmasĩrõ booa

¹ Yãa wedera, mũã watoapũre paũ peti basocãre buerã niirijãrõ booa. Mũã masĩcu: Cõãmacũ ãsã Jesuyere bueré wapa ãsã tiirĩguere ãpẽrã nemorõ aññurõ besegũdaqui, ãsãrẽ wapa tiiãdari suguero.² Marĩ niipetira pee ñãñaré tiirucúa. Sīcũ pãerogã ñãñaré wedeseheguno aññugũ peti niiqui. Cūũ wedeseãmajãdũgarere cãmotãmasĩgũ, niipetire cūũ ñãñaré tiidũgãrecãrẽ cãmotãmasĩqui.³ Marĩ cõmebetõrigãrẽ caballoaye useripũ sããã, caballoa marĩrẽ yũũaro jĩĩrã. Teebetorigãmena marĩ wãadũgarõpu cūãmena wãamasĩã.⁴ Teerora niĩã dooriwãcãrẽ. Tiiwũ pairĩwũ niipacari, wĩno bayirõ pãapucopacari, tiiwũrẽ waatũgu pãeripĩgãmenarã

[†] 2:23 Génesis 15.6. [§] 2:25 Josué 2.

cũ wáadugarope waatúcoi. ⁵ Maríya ñemerõmena teerora wáacu. Maríya ñemerõ maríya õpũũ duarógã niipacaro, pee peti wedeseremena paure ñañomasĩã. Pecame péerimegã niipacaro, marĩ sãiyócori, pairó macãncũ niĩaritore jũũpetiri tia. ⁶ Pecame tiiróbiro niĩã maríya ñemerõ. Péerogã niipacaro, pee ñañaré wedesemasĩcu. Noo booró niipetire ñañaré wáari tiicú. Tee ñañarõ wedesere wãtĩmena pũtcuticu. Niipetiro marĩ catirí burecorire añurõ niimiãriguere ñañocú.

⁷ Basocá niipetira wáicarare, wũuráre, yepapũ wéerare, díã macãrãrẽ yũuri tiimasĩcua. Cũã sicatorpũra yũuri tiimasĩnotoarira niiwã. ⁸ Maríya ñemerõ docare yũuri tiimasĩricu. Añuré dícu wedesedugapacara, ñañaré wedesecu. Aña bacarí, cũũ nima ticoro tiiróbiro marĩ wedesere basocáre ñañarõ tiicú. ⁹ Maríya ñemerõmena Cõãmacũ marĩ Õpũrẽ marĩ Pacure usenire ticopacara, basocáre cũũ tiiróbiro baurá tiinórirare ñañarõ wedesea. ¹⁰ Sicaũseromena Cõãmacũrẽ usenire ticoa; tiũseromenarã ãpẽrãrẽ ñañarõ wedesea sũcã. Yáa wedera, teeré tiirijãrõ booa. ¹¹ Sicacope oco witiirí copepũre oco añuré, oco ñañaré witiiricu. ¹² Narañagũ pica dũcacutiricu. Picagũ use dũcacutiricu. Tee tiiróbiro oco móã ocare witiirí copepũre oco móã ocahere witiiricu.

Diamacũ tũomasĩrã tiiré

¹³ Múã watoapũre añurõ tũgueñapõrẽõncõgã, tũomasĩrã niicua. Cũã añurõ tiirécutirere ãñoãrõ “yũũ tiirére ññaña” jũũrõ manirõ. Biiro tiigãno tũomasĩgũ peti niĩ. ¹⁴ Múã tũomasĩpetipacara, ãpẽrãrẽ doe, cúãrẽ pesucutira, “ãpẽrã nemorõ tũomasĩã” jũũrijãña. Múã teeré tiirécutira, diamacũ maquẽrẽ cõãrã tia. ¹⁵ Tee cũã tũomasĩmiãrigue Cõãmacũ ticoré mee niĩã. Atibáreco maquẽ wãcũré niĩã; basocá cũã basiro wãcũré niĩã; wãtĩã wãcũréno niĩã. ¹⁶ Múã watoapũ doere, teero biiri pesucutire niirĩ, sãcãrõmẽna niirecutiherecã niĩãdacu. Noo booró niipetire ñañaré wáaadacu.

¹⁷ Cõãmacũ tũomasĩre ticoré cũorápeja ñañarére ãmaãrõ manirõ niicua. Cũãjã biiro niicua: Añurõ niirecutirere boorã, basocáre añurõ wépeora, wederére añurõ tũoñerã, ãpẽrãrẽ bóaneõ ññarã, niipetirare añuré tiirã, niipetirare sãcãrĩbíro tiirã, tiiditóro manirõ añurõ tiirécutira niicua. ¹⁸ Añurõ niirecutirere tiidugárano añurõ niirecutire maquẽrẽ wedesecua. Too síropũre cũã teero jũũãriguemena diamacũ niirecutirere ññaãdacua.

4

Atibáreco maquẽrẽ maĩré

1 ¿Ñeeména cãmerĩquẽĩ? ¿Ñeeména cãmerĩtutii? Múã popeapu ñañaré tiidugáre, wãcũnũnuseremena teero wáaa. 2 Múã apeyenó cuodugápacara, buamasĩricu. Cuodugára, ãpẽrã cuoráre sĩácú. ãpẽrã cuorére ññajĩrã, ññatuticu. Múã boorére buamasĩhẽrã, cãmerĩtutiãmajãcu; cãmerĩquẽcu. Múã boorére buamasĩricu, ¿deero tiirá? Cõãmacũrẽ sãĩrĩjĩrã. 3 Sãĩpacári, Cõãmacũ ticoriqui. ãñurõ wãcũrémena sãĩrícu; múã cũũ ticorémena ñañaré tiidugácu.

4 Múã sĩcõ numiõ manũcutipaco, apegó manũrẽ maĩgõ ti-iróbiro niicu. Atibúreco maquẽrẽ maĩrãno Cõãmacũrẽ ññatutira tiiróbiro niicua. Múã teeré masĩcu. Teero tiirá, atibúreco maquẽrẽ maĩdugáranõ Cõãmacũrẽ ññatutigũ tiiróbiro wáacua. 5 Cõãmacũye queti jóaripũpũ búri peti ate jóanorõ mee tiia: “Cõãmacũ marĩrẽ Espĩritu Santore ticorigũ niijĩgũ, ãpẽrãrẽ nemorõ cãũrẽ marĩ maĩrĩ booquí”,* jĩ jóanoã. 6 Cõãmacũ marĩrẽ ãñurõ tiigú tiiapunemomasĩqui. Teero tiiró, cãũye queti jóaripũpũ ate jóanoã:

“ãpẽrã nemorõ niiã” jĩrã Cõãmacũ tiiapurere cuorĩcua. Teero jĩhẽrãpe cãũ tiiapure cuocúa,† jĩ jóanoã.

7 Teero tiirá, Cõãmacũ dutirére ãñurõ yũnrã niiña. Satanás múãrẽ jĩcõãsãrĩ, wãcũtutuaya. Wãcũtutuari, yoari mee niĩ, wáajõãgũdaqui. 8 Cõãmacũrẽ wãcũrucujãña. Múã teero ti-irĩ, Cõãmacũ múãmena niirucujãgũdaqui. Múã ñañaré tiirére tiidújãña. Múã Cõãmacũrẽ, teero biiri atibúreco maquẽrẽ sĩcãrõména maĩdugára múã teero wãcũrére wasoyá. 9 Múã ñañaré tiirére wãcũ, wãcũpati, utiya. Múã buimĩrigue utiré wasoáro. Múã usenimĩrigue bóaneõrõ tũgueñare wasoáro. 10 Múã marĩ Òpũ ññacoropũre “yũn búri niigú niiã” jĩ wãcũrucuri, cãũ múãrẽ uputĩ macãrã wáari tiigũdaqui.

Marĩ “pecamepũ wáagũdu niĩ” jĩmasĩricu

11 Yáa wedera, cãmerĩ buiáperijãña. Sĩcãrĩbíro padeopacú, sĩcũ ãpĩrẽ buijãgũ, cãũrẽ “pecamepũ wáagũdu niĩ” jĩgũ tiiqui. Teero jĩgũno Cõãmacũ dutirére buijãgũ tiiqui. “Cõãmacũ dutiré nemorõ masĩã yũnã” jĩdugagũ niiqui. Teero jĩgũ tee dutiré maquẽrẽ tiirĩqui. ãñurõ “jáũ” jĩrõno tiigú, “Cõãmacũ dutiré queoró niiria” jĩgũ tiiqui. 12 Cõãmacũ sĩcũrã dutirére ticogú niĩ. Cũũ dícu marĩ tiirére ãñurõ ñña, “pecamepũ wáagũdu niĩ” jĩmasĩqui. Cũũ dícu marĩrẽ netõnémasĩqui. Cũũrã sũcã pecamepũ wáadutimasĩqui. Múãpe “pecamepũ wáagũdu niĩ” jĩmasĩricu.

Ñamigã wáaadarere masĩña maniã

* 4:5 Éxodo 20.5. † 4:6 Proverbios 3.34.

¹³ Múã biiro jĩrecutia: “Mecũã o ñamigã tiimacãpũ wáaguda. Toopũ siccãma nii, pade, pairó niyeru wapatáguda”, jĩcu. Múã teero jĩrecutirano yũre tuoýa: ¹⁴ Múãrẽ ñamigãno merẽã wáadarere masĩricu. Múã catiré õme tiiróbiro niĩã; péerogã bau, too síro ditijõãã. ¹⁵ Teero jĩrõno tiirã, biirope jĩrõ booa: “Apetó tiigú, Cõamacũ boorí, cũũ catiré ticori, teeré tiinõãdacu”, jĩrõ booa. ¹⁶ Múãpe teero jĩria. “Ûsã basiro too síro tiwáadarere masĩã” jĩsuguea. Niipetire teero jĩsuguereno ñañaniã. ¹⁷ Sícũno añuré tiirére tiimasĩpacũ, teeré tiihégũno Cõamacũrẽ netõnucãgũ tiiquí.

5

Pee apeyé c̣horáre wederigue

¹ Pee apeyé c̣horã, yũre tuoýa: Múãrẽ ñañarõ netõre niĩãdacu. Tee ñañarõ netõãdare wãcũrã, bayiró acaribíremena utirá niĩña. ² Múã pee c̣horé bóajõããdacu. Múãye sutire butua weejããdacula. ³ Múãye oro, múãye niyerupe cutawi bóajõããdacu. Cõamacũ cũũ basocãre wapa tiiãdari bũreco jeari, cũũ múã ññacoropũ tee cutawiriguere ññagũdaqui. Tee cutawirigue múã niyeru maĩrĩ siro, múã ãpẽrãrẽ tiiãpuheri siro, teero eñõãdacu. “Múã pecamepũ wáaadara niitoaa mée”, jĩrõ tiiãdacu. Atibũreco petiãdari bũreco niipacari, múã bári peti pairó niyeru ññanomĩã. ⁴ Múã ãmũãrẽ oteré dũca seedutĩpacara, wapatĩpetiririra niiwũ. Tee cũãrẽ niyeru wapatĩriguere Cõamacũ ññãqui. Paderã bayiró busurõmena “queoró wapatĩriawã” jĩrẽre Cõamacũ niipetire sotoapũ niigũ tuoquí. ⁵ Múãpe atiditapũre pee peti c̣onetõnucãã. Múã tusarẽnore tiiãgãpetira niĩã. Múã wecũã añurõ diicutira tiiróbiro niicu; wecũã cũãrẽ sãããdari bũrecore masĩricua. ⁶ Múã ãpẽrãrẽ cũã bayiró peti wapa c̣horĩpacari, queti beserĩ basocu putopũ néewa, “wapa c̣uoóya” jĩcu. Cũãrẽ sããdutĩcu. Cũãpe deero tii masĩricua.

Jesucristo putuaatiadari sũguero, wãcũtutuadutire

⁷ Yãa wedera, múã masĩã: Marĩ Õpũ putuaatigũdaqui. Cũũ putuaatiadari sũguero potocõrõ manirõ yueya. Sícũ otegũ cũũ oteré dũcacutiri cotequi, añurõtõpũ yaaada jĩgũ. Cũũ oterĩ siro, oco peaarõ jĩgũ, potocõrõ manirõ yuequi. ⁸ Cũũ tiiróbiro múãcã “marĩ Õpũ putuaatigũdaqui” jĩrã, potocõrõ manirõ yueya. Wãcũtutuaya. Cũũ putuaatiadaro jeaadaro péerogã dũsacũ.

⁹ Yãa wedera, cãmerĩ wedepatirijãña, Cõamacũ marĩrẽ ñañarõ tiirĩ jĩrã. Cõamacũ basocãre wapa tiiãdari bũreco jeaatiro tiia. ¹⁰ Profetas tiirĩguere wãcũña. Cũã Cõamacũye quetire wederĩ, ãpẽrã cũãrẽ ñañarõ tiiyĩra. Cũãrẽ teero

tiipacári, ñañarõ netõpacára, wãcütutua, ñucãjãyira. Cúã tiiróbirora múãcã tiiyá. ¹¹ Basocáre ñañarõ wáapacari, cúã wãcütutuari, cúã doca “añurã niiwã” jĩã marĩ. Job wãmecutigu ye queti maquẽrẽ múã masĩcu.* Cũũrẽ ñañarõ wáapacari, wãcütutuayigu. Too síro Cõãmacũ cũũrẽ añurõ tiirigecãrẽ masĩcu.† Tee quetimenapara “Cõãmacũ bóaneõ ññaré cuogú niĩ” jĩrécãrẽ añurõ ññamasĩnoã.

¹² Cõãmacũrẽ wãmepeorijãña. Tee uputĩ maquẽ niĩã. Múãrẽ sãĩñarĩ, “tiíawũ” o “tiiríawũ” jĩrẽ dícu jĩña. Jĩnemorijãña, Cõãmacũ marĩrẽ ñañarõ tiirĩ jĩrã.

¹³ Sícũ Jesuré padeogüre ñañarõ wáari, Cõãmacũrẽ tiíapure sãĩrõ booa. Ušenigũnope Cõãmacũrẽ basapeoro booa. ¹⁴ Diarecutiguno Jesuré padeorã menamacãrã bũtoá dutirãre boocóro booa, cũũrẽ use tuusĩããrõ jĩgũ. Cõãmacũ netõnéãrõ jĩgũ, sãĩdutĩbosaro booa. ¹⁵ Cúã padeorémãna sãĩrĩ, diarecutigu netõnénogũdaqui. Cõãmacũ cũũrẽ diaré netõrĩ tiigũdaqui. Cũũ ñañaré tiirĩ siro niirĩ, Cõãmacũ cũũrẽ acabógũdaqui. ¹⁶ Teero tiirã, múã ñañaré tiiriguere cãmerĩ wedenetõña. Cõãmacũrẽ sãĩbosáya, diarecutirãre netõnéãrõ jĩrã. Sícũ basocú añugũ padeorémãna sãĩrĩ, Cõãmacũ yũurijã tiirĩqui. ¹⁷ Elías marĩ tiiróbiro basocú niiyigu. Cũũ Cõãmacũrẽ “oco pearijããrõ” jĩ bayiró sãiyigu. Itiácũma apecũmã deco atiditapüre oco peariyiro.‡ ¹⁸ Too síro Cõãmacũrẽ sãiyigu sũcã. Teero tiiró, oco peayiro.§

¹⁹ Yáa wedera, apeté tiigũ, sícũ múãmãna niĩãrigu merẽã wãcũrẽ wasonóboqui. Cũũrẽ teero wáari ññagũ, ãpĩ cũũrẽ aññurẽpere wasorĩ tiibóqui sũcã. ²⁰ Wasorĩ tiigũno ñañaré tiíãrigure ateré tiiquí: Diari siropure, ñañarõ netõbóãrigure netõrĩ tiiquí; acabóre bũarĩ tiiquí.

Nocõrõrã niĩã.

* 5:11 Job 1.1–2.10. † 5:11 Job 42.10–17. ‡ 5:17 1 Reyes 17.1; 18.1. § 5:18 1 Reyes 18.42–45.

PEDRO jóasugueripũ

Ãñuduticorigue

¹ Yũũ Pedro Jesucristo cãũyere wededutigu beserigu múãrẽ Cõãmacũ beserirare ãñudutia. Múã yũũ jóacora múãya ditare cõã, aperopú wáabaterira niiwũ. Teero tiigú, múã Ponto, Galacia, Capadocia, Asia, Bitinia dita niirãpũre jóacoa. ² Cõãmacũ marĩ Pacũ too sugueropũ cãũ boorírobirora múãrẽ cãũ põna niirõ jĩgũ, besetoarigu niiwĩ. Espíritu Santomena múãrẽ ñañaré manirã niirĩ tiirígu niiwĩ, cãũ dutirére tiáro jĩgũ. Jesucristoye díimena múãrẽ cãũyara niirĩ tiirígu niiwĩ.

Cõãmacũ múãrẽ ãñunemore ticoaro; ãñurõ niirecutiri tinemõãrõ.

Cõãmacũ ticoadarere yueré

³ Cõãmacũ Jesucristo marĩ Õpũ Pacũre usenire ticoada. Cõãmacũ marĩrẽ bayiró bóaneõ ññaqui. Teero tiigú, Jesucristo diarigupũ masãriguemena marĩrẽ bauánemorira tiiróbiro tiiyígu. Cãũ teero tiirí, marĩ “too síropũ cãũrẽ ññaãda” jĩmasĩã. ⁴ Teeré masĩjĩrã, Cõãmacũ marĩrẽ ticoadarere yuea. Cãũ ticoadare petirícu; ñañaré maniré niicu; teero biiri cãũ ticoadare coori tiiróbiro sñinirícu. Cõãmacũ cãũ ticoadarere ãmãseperũ quẽnocũbosaquĩ marĩrẽ. ⁵ Múã Jesuré padeocú. Teero tiigú, Cõãmacũ cãũ tutuaremena múãrẽ cotequi. Múãrẽ ãñurõ tiíadare quẽnoríguerpũ niicu. Atibúreco petirí, teeré ãñogúdaqui.

⁶ Teeré wãcũrã, usenicu. Atitópere múã merẽã ñañarõ netõrã tiia ména. ⁷ Múã Jesucristore padeoré oro tiiróbiro niicu. Basocá ¿orora niĩ? jĩrã, pecame sotoapũ asiopéocua. Ocoáari siro, ñañaré poca merẽã jeapeacu; ãñuré oro dícu pũtuácu. Ate tiiróbiro múãrẽ ¿Jesucristore diamacũrã padeomí? jĩrõ, ñañarõ netõrĩ tiicú ména. Múã ñañarõ netõjĩrã, tee oro basiro tiiróbiro pũtuáadacu. Teero tiirã, ãñurõ padeonemórã niíadacu sãa. Jesucristore padeodúheri ññarã, basocá múãrẽ “cãũrẽ diamacũrã padeoóya” jĩ ññaãdacua. Oro wapapacá niĩã. Wapapacáre niipacaro, petijõãcu. Múã Jesucristore padeorépe oro nemorõ wapacatía. Tee doca petirícu. Teero tiigú, Jesucristo múãrẽ atibúrecopũre pũtuatigu, “yũũre ãñurõ padeowú” jĩgũdaqui.

⁸⁻⁹ Múã Jesucristore ññaririra niipacara, cãũrẽ maícú. Atitóre cãũrẽ ññaripacara, padeocú. Múã cãũrẽ padeorí, múãrẽ pecamepũ wáaborirare netõnéqui. Teero tiirã, múã Cõãmacũ

putopu wáaadare wăcŭră, bayiró usenicu. Múã usenire diamacără nijărō tiicú. Teero tiiră, “teero useniămajără tia” jĩmasĩña manicú.

¹⁰ Profetas cŭũ múãrē añuré ticoadarere wedesuguetoyira. Basocăre netŏnėãdarere tuomasĩãda jĩră, cŭãcă añurŏgă buemiyira. ¹¹ Cristo cŭãmena niyigu. Cŭũ Espĩritu Santo tiiapuremena cŭãrē too síropu wáaadare masĩrĩ tiitŏamiyigu: “Cristo ñañarŏ netŏgŭdaqui; too síro Cŏãmacŭ cŭãrē pee dutirere ticogŭdaqui” jĩrere masĩrĩ tiitŏamiyigu. Cŭã “¿deero biiri niiãdari? ¿Ñeenŏ wáaadari?” jĩră, bayiró masĩdugamiyira. ¹² Cŏãmacŭ cŭã masĩdugari ñagŭ, cŭãrē biiro masĩrĩ tiyigu: “Múã wederé queti múã niiritopu wáaricu ména” jĩrere masĩrĩ tiyigu. Múã atitŏpu niirăpe ññaãdare niyiro. Cŭã wederé queti múã tuotŏacu. Atitŏre tee quetire wederă Espĩritu Santo ũmuãsepũ ticodiocorigũ tutuaremena múãrē wedeyira. Jesucristoye queti añuré queti niiã. Ángelea tee queti basocăre netŏnere quetire “¿deero peti nii?” jĩ tuomasĩdugamicua.

Ñañaré maniră niidutire

¹³ Teero tiiră, “Cŏãmacŭ boorere tiirucújããda” jĩ wăcŭyueya. Múã tiadarere añurŏ wăcŭtoarapu tiyă. “Cŏãmacŭ marĩrē añuré ticogŭdaqui Jesucristo putuatiiri” jĩ wăcŭră, useniremena coteya. ¹⁴ Múã Jesuré masĩãdari suguero, cŭũ boorere masĩrira niiwũ. Bayiró ñañarere tiidugájyu. Atitŏre múã Cŏãmacŭ pŏna nijĩră, too sugueropu múã ñañaré tiiriguenorē tiirjãña. ¹⁵ Biirope tiyă: Cŏãmacŭ múãrē beserigu ñañaré manigŭ niiqui. Teero tiiră, múãcă niipetire múã tiirémēna ñañaré maniră niĩña. ¹⁶ Cŏãmacŭye queti jóaripũpu tee maquē jóanoă: “Yũ ñañaré manigŭ niiã. Yũ tiiróbiro múãcă ñañaré tiirjãña’, jĩyigu Cŏãmacŭ”,* jĩ jóanoă.

¹⁷ Cŏãmacŭ niipetirare sĩcărĩbiro bese, queorŏ wapa ti-iqui; sĩcărē duarĩqui. Teero tiiră, múã cŭãrē “Pacu” jĩjĩră, múã catiré burecorire cŭãrē quioniremena ññaña. ¹⁸ Múã ñecŭsũmuã tiirėcatiriguere múãcă tiimúãtirira niimiwũ. Cŭã tiirėcatirigue bári niiré niiã. Cŏãmacŭ múãrē teero tiirėcatimirare netŏnėrigũ niiwĩ. Múã ateré añurŏ masĩã: Múãrē netŏnėgŭ petirėnomēna (oromēna, niyerumēna) wapatĩrigũ niiwĩ. ¹⁹ Cristoye díimenape wapatĩrigũ niiwĩ. Cŭũye díi wapapacăre niicu. Cŭũye díi cordero posarigu niihėgŭ, cãmimanigũye díi tiiróbiro niicu.† ²⁰ Cŏãmacŭ cŭũ atibúreco

* **1:16** Levítico 11.44-45. † **1:19** Israelya pŏna macără Egiptopu witiadari suguero macă ñami, wisericŏrŏ sĩcŭ corderore sĩãyira. Cŭãye díimēna tuusĩyira sopepamarĩ wesarire. Tiiñami ángele sĩãgŭ wáagu, tee díire ñagŭ, tiwiĩ macărăre sĩãrĩyigu.

tiíadari suguero, “Cristo basocáre netōnégūdaqui” jĩtoayigu. Teero jĩpacu, máata ticodiocorigu niíwĩ. Atitópu mariye niíadarere netōnégūdure ticodiocorigu niíwĩ. ²¹ Múã Cristo tiiriguere masĩjĩrã, Cõamacūrẽ padeocú. Cũrã Cristo diriguere masõrigu niíwĩ; cũrẽ ãmũãsepu pee añuré ticoyigu. Teero tiirã, múã Cõamacūrẽ padeocú. “Diari siropu, cũmena niíadacu”, jĩcu.

²² Múã diamacú niirere yũjĩrã, Jesucristore padeorã tiirira niíwũ. Cũrẽ padeojĩrã, múã ñañaré tiirere tiidúrira niíwũ. Teero tiirã, múã atitóre Jesuré padeorãre añurõ cãmerĩ wéepeomasĩcu. Jĩditoro manirõ maĩcú. Cãmerĩ maĩrã, wedeseremena dícu maĩrĩjãña. Niipetire múã tiirémema maĩñá. ²³ Múã ateré masĩcu; Múã bauánemorira tiiróbiro niirã niicu. Cõamacú ticoré catiré petihére cuocú. Tee petirícu. Marĩ pacusũmũã catiré ticoriguepe bóadiacu. Cõamacúye queti añuré quetipe múãrẽ catiré petihére cuotóari tiicú. Tee queti diamacú maquẽ niirucujããdacu. ²⁴ Cõamacúye queti jóaripũpu tee maquẽrẽ jóanoã:

Basocã táa tiiróbiro niicua.

Táa sñijõãã.

Cũã upatĩ maquẽ cuoré macãncũ maquẽ coori tiiróbiro niicu. Coori buducodiaa.

²⁵ Marĩ Õpũ wedesere doca petirícu. Diamacú maquẽ niirucujããdacu,†

jĩ jóanoã. Tee wedesere Jesuyé añuré queti niíã. Tee queti múãrẽ wenenoriro niíwũ.

2

¹ Teero tiirã, niipetire ñañaré tiirere tiidújãña. Jĩditonemorijãña. Tiiditórjãña. Ññatutirijãña. Queti jĩñemorijãña. ²⁻³ Marĩ Õpũ múãrẽ añuré ticorere péero masĩtoajĩrã, nemorõ masĩdugara niíña. Õpũrãgã õpẽcó bayiró booóya; teeména bũcũáaya. Múãpe cúã tiiróbiro diamacú maquẽrẽ bayiró masĩdugaya. Teeména marĩrẽ netōnére quetire tuomasñnemoãdacu.

Utãqui wii weencãriqui tiiróbiro niíi Jesucristo

⁴ Teero tiirã, Jesucristore añurõ padeoyã. Cũũ utãqui wii tiiriqui tiiróbiro niíi. Tiiqui catiré cuocú. Wii tiirãpe tiiquire boorímiwã. Cõamacúpe tiiquire beserigu niíwĩ. Cũũ ññacoropu wapapacãriqui niiriro niíwũ. ⁵ Múãcã Jesucristo menamacãrã niíjĩrã, utãquiri catiré cuoréquiri tiiróbiro niicu. Cõamacú múã utãquiribiro niirãmena sicawí tiiróbiro tiigú tiiquí. Toopá múã paiã tiiróbiro niíadacu. Jesucristo tiíápuremena Cõamacú dutiré dícuere tií, cũrẽ usenire ticoadacu; múã añurõ tiirécãrẽ cũrẽ

† 1:25 Isaías 40.6-8.

usenipeoadacu. ⁶ Cõamacũ tee maquẽ wedeserere jóanoã cũũye queti jóaripũpu:

Тюо́а: Jerusalénpuŕe sicaqui ãtãqui cũũã.

Tiiquire besewu. Wii weenacãriqui, wapapacáriqui niã.

Tiiqui “basocáre netõnégũdu” jĩdugaro tiã.

Cũũrẽ padeogúno “bári peti padeotá” jĩriqui,*

jĩ jóanoã. ⁷ Teero tiigú, cũũ wapapacá niĩ múãrẽ, cũũrẽ padeoráre. Cũũrẽ padeohérapere Cõamacũye queti jóaripũpu ateré jĩã:

Wii weerira ãtãquire booríyira.

Cũã boorípacari, tiiquira upatí macãqui putuáwu tiwiipáre,†

jĩ jóanoã. ⁸ Atecãrẽ jĩã:

Ëtãqui basocáre dupotua, ñaacũmurĩ tiicú,‡

jĩ jóanoã. Cũã Cõamacũye queti jĩrẽre padeoríya; teecãrẽ netõnucãya. Teero tiirá, dupotuara tiiróbiro niĩya. Tíatorupa máata Cõamacũ “cũã biiro tiíadacua” jĩtoayigu.

⁹ Múã docare Cõamacũ beserigu niiwĩ, cũũyara niĩarõ jĩngũ.

Múã paiá tiiróbiro niirã niicu, Cõamacũ marĩ Ôpũrẽ usenire ticorá niijĩrã. Sicadita macãrã ãñurẽ dícare tiirá tiiróbiro niicu.

Cõamacũyara niicu. Cũũ múãrẽ beserigu niiwĩ, cũũ ãñurõ tiirẽre wedearo jĩngũ. Cũũ múãrẽ naĩtĩarõpu tiiróbiro niimirare beserigu niiwĩ.

Teero tiirá, múã cũũmena niirã niijĩrã, cũũ bóbatecoropu niirã tiiróbiro niicu. Cũũ bóere ãñunetõjõãã.

¹⁰ Too sugueropure múã cũũ põna mee niiwũ ména. Atitóreja cũũ põna niã sáa. Too sugueropure múãrẽ bóaneõ ñnaririgu niiwĩ ména. Atitóperaja múã cũũ bóaneõ ñnarere masĩcu sáa.

Biiope tiirécutiya

¹¹ Yũũ múãrẽ maĩã. Teero tiigú, múãrẽ tiidutía. Múã atibárecopure wáanetõri basocá tiiróbiro niã. Múã niĩadaro peti ãmũãsepu niicu. Teero tiirá, ñañarere tiidugárijãña.

Ñañaré tiidugáre ãñurõ tiidugárepere cãmotácu múã yeeripũnapure. ¹² Jesuré padeohéra múã ãñurõ tiirécutirere ññapacara, múãrẽ wedesãrã tiáyira; múã ãñurẽ tiipacári, teero jĩãmajãyira.

Teero jĩãmamarca, múã ãñurẽ tiirere ññaãyira. Teero tiirá, Jesús putuãatiri bũreco jeari, biiro jĩĩadacua:

“Cõamacũ ãñugú niĩ; cũũrã niijĩyi cúãrẽ ãñurere tiidutirigu” jĩĩadacua.

¹³⁻¹⁴ Marĩ Ôpũ Jesús biiro tiiró booquí: Romanuã õpũrẽ, cũũ doca macãrã dutiráre, teero biiri niipetira atiditá macãrã dutiráre yũũgo booa. Romanuã õpũ cũũ doca macãrãrẽ netõnucãrãnorẽ ñañarõ tiidutíqui. ãñurõ yũũrãpere “ãñurõ tiíawũ múãjã” jĩĩdutiqui. ¹⁵ Cõamacũyere masĩdugaherape bári

* 2:6 Isaías 28.16. † 2:7 Salmo 118.22. ‡ 2:8 Isaías 8.14.

peti múãrẽ ñañarõ wedepatiãmajãbocua. Múã ãñurẽpe tiirí do-care, cúã deerope jĩmasĩricua. Teero tiigú, Cõãmacũpe múãrẽ ãñurẽ dícare tiirucúri booquí.

¹⁶ Múã Moisés dutirere tiicotémirira teeré wítirira tiiróbiro niicu. Teero tiirá, teeré wítirira niijirã, ãñurõ niijãña. Siquẽrã “tee dutirere wítirirapũ niia” jĩrã, ate wãcũbocua: “Teeré wítirirapũ niijirã, cuiro manirõ ñañaré tiimasã”, jĩ wãcũbocua. Niiria. Múã Cõãmacũrẽ padecotera niia. Teero tiirá, cũũ boorere tiirucújãña. ¹⁷ Niipetirare quoníremena ññaña. Jesuré padeorare mañña. Cõãmacũrẽ quoníremena ññaña. Romanuã õpũcãrẽ quoníremena ññaña.

Padecotere tiidutíre

¹⁸ Múã siquẽrã ãpẽrãrẽ padecotera niicu. Múã padecotere wiseri õpãrãrẽ quoníremena yũya. Tutiré manirõ múãrẽ ãñurõ tiirá dícare yũrijãña; ñañarõ tiirácãrẽ yũya. ¹⁹ Apetó tiirá, múã ãñurõ tiipacári, múãrẽ dutirá múãrẽ ñañarõ tiibócu. Cúã teero tiirí, múã Cõãmacũrẽ padeorá niijirã, cúãrẽ pũaníña jĩrijãña. Múã teero tiirí, Cõãmacũ múãrẽ “ãñurere tiirá tiíya” jĩ ñagũdaqui. ²⁰ Apetó tiirá, múã ñañarõ tiiarigue wapa páacua. Cúã páari, múã nũcãjãrĩ, Cõãmacũ ññacoropũre wapa-maníã. Cúã páare múãye wapa niia. Apetó tiirá, múã ãñurõ tiipacári, múãrẽ ñañarõ netõrĩ tiibócu. Múã cúaro manirõ nũcãrĩ, Cõãmacũ ññacoropũre wapacutía. ²¹ Cõãmacũ marĩ teero tiíadarare beserigu niiwĩ. Cristo marĩrẽ netõnégũ ñañarõ netõ, diawi. ãñurõ tiipacári, cũũrẽ ñañarõ tiirí, teero nũcãjãwĩ. Teero tiigú, marĩrẽ cũũ tiirírobirora tiinũnũseri booquí. ²² Cũũ ñañarere tiiríwi. Jĩditoriwi. ²³ Cũũrẽ ñañarõ jĩrĩ, cúãrẽ pũaníña jĩriwi. Basocá cũũrẽ ñañarõ tiirí, cúãrẽ “ñañarõ tiigũda múãrẽ” jĩriwi. “Cõãmacũpũ ñañaré tiirare wapa tiigũdaqui” jĩ masĩjgũ, “teerora tiigũdaqui yũre ñañaré tiirare” jĩrigũ niiwĩ. ²⁴ Teero tiigú, cũũ basirora marĩ ñañaré tiiré wapa wapatígu, curusapũ diabosarigu niiwĩ. Cũũ teero tiirémene marĩ ñañaré tiirere tiidumasã. Teero biiri marĩrẽ ñañarere nũnũmirirare ãñurẽ Cõãmacũyepere nũnũrĩ tiiwĩ. Cũũye cãmimena marĩrẽ netõnérigu niiwĩ. ²⁵ Marĩ oveja ditirira tiiróbiro niimiwũ. Atitóre cũũ bũaríra tiiróbiro niicu. Cristo oveja cotejú tiiróbiro marĩrẽ cote, ññanũnũsequi.

3

Wãmosárirare tiidutíre

¹⁻² Numiã manũcutira, teerora múã manũsũmũãrẽ yũya. Múã manũsũmũã siquẽrã Jesuyé quetire padeoricua. Múã cúãrẽ quoníremena ññaña. Múã tiirécutire ñañaré maniré

niiãrõ. Cúã teeré ññaãdacua. Teero tiirá, múã cúãrẽ “padeoró booa” jĩripacari, wasobócuá múã tiirécutirere ññarã. ³ “Ññurã bauádacu” jĩrã, múãye póamena mamaré dícuere wãcũrijãña; múãye õpũũrĩrẽ oromena mamaré dícuere wãcũrijãña; sutí wãpapacáre sãñaré dícuere wãcũrijãña. Tee niipetire sotoá maquẽ niicu. ⁴ Múã popea maquẽ ãñurĩ, múã ãñurã bauádacu. Tee petirícu. Teero tiirá, ãñurõ yeeripũnacutiro booa. Cõãmacũ ññacoropũ tee wãpapacá niiã. ⁵ Tíato macãrã numiã yũũ múãrẽ jĩrõbirora ãñurã bauyíra. Cúã Cõãmacũ booró tiisénirã numiã niyíra; Cõãmacũ wederere padeorá numiã niyíra. Cúã manusũmũãrẽ yũũrémena ãñurã bauyíra. ⁶ Sara Abraham numo teerora tiyigo. Abrahamrẽ tuoýigo. Cũũrẽ coo manurẽ “yũũ õpũ” jĩyigo. Múãcã ãñurõ tiirá, cuiro manirõ coo tiiróbiro niãdacua.

⁷ Ññũã numocutira teerora múã numosãnumiãmena ãñurõ niñña. Coore quioníremena ññaña. Coo múã tiiróbiro tutuarico. Cõãmacũ coocãrẽ ãñuré ticogú catiré petihére ticoqui múãrẽ ticorirobirora. Teero tiirá, coore ãñurõ tiápuya. Teero tihéra, Cõãmacũrẽ ãñurõ tũgueñarõmena sãĩmasñña manicú.

Cãmerĩ ãñurõ wépeodutire

⁸ Ateména putuáa: Múã niipetira sícãrĩbíro ãñurõ niirecutiya; cãmerĩ bóaneõ ññaña; sícũpõna tiiróbiro maĩrecutiya; ãñurõ niñña ãpẽrãména; “ũsã ãpẽrã nemorõ ãñuré tiia”, jĩ wãcũrijãña.

⁹ ãpẽrã múãrẽ ññañarõ tiirí, cúãrẽ ññañarõ tiicãmérijãña. Múãrẽ ññañarõ jĩrĩ, ññañarõ jĩcãmerijãña. Teero jĩrõno tiirá, “Cõãmacũ cúãrẽ ãñurõ tiáro” jĩ sãĩbosáya. Cõãmacũ marĩrẽ teero tiidutígu cũũrigu niuwĩ. Teero tiirí, Cõãmacũ múãrẽ ãñurõ tiigúdaqui.

¹⁰ Ate maquẽ Salmopũpũre jóanoã:

Múã catirí bũrecorire useniremena niidugara, ññañarere wedeserijãña; jĩditorijãña.

¹¹ Ññañaré tiidugárenorẽ tiirijãña; ãñurépere tiyá.

“Ññurõ niirecutirere boogá” jĩ wãcũ, ãñurõ niirucujãña.

¹² Basocá ãñurãrẽ marĩ Õpũ cotequi.

Cúã cũũrẽ sãĩrere tuoquí.

Ññañaré tiirápereja cúaremena ññaqui,* jĩ jóanoã.

¹³ Múã ãñurépe bayiró tiidugári, ¿noãpé múãrẽ ññañarõ tiiapébogari? Ññañarõ tiirícuá. ¹⁴ Apetó tiirá, múã ãñuré tiipacári, ãpẽrã múãrẽ ññañarõ netõrĩ tiibócuá. Teero tiirí ññagũ, Cõãmacũ múãrẽ usenirĩ tiigúdaqui. Teero tiirá, cúãrẽ cuirijãña. Múãrẽ tiíadarere wãcũrijãña. ¹⁵ Teero wãcũrõno tiirá, “Cristo ùsã Õpũ niĩ” jĩ wãcũ, cũũrẽ padeoyá. ãpẽrã múãrẽ sãĩñábocua:

* 3:12 Salmo 34.12-16.

“Múã Jesuré padeorá, ¿ñeenó añurére yuera tiii?” jĩbocua. Múã yũmasĩrã niirucujãña. Múã yũara, tutiro manirõ yũya. Cúãrẽ quioníremena niirére eñoñá. ¹⁶ Múã Cristore padeoré wapa ãpērã múã añurõ tiirére ñañarõ jĩãdacua. Teero jĩpacari, múãpe añurõ tiiyá, añurõ catirí yeeripũna c̄uorucújããda jĩrã. Múã teero tiirí, múãrẽ ñañarõ jĩãrira boboadacua.

¹⁷ Apetó tiigú, Cõamacũ basirora cūrẽ padeoráre ñañarõ netõrĩ booquí. Múã ñañarõ netõré múã añurõ tiárigue wapa niĩrõ; múã booró ñañaré tiárigue wapape niirijããrõ. ¹⁸ Cristocã añugú niipacu, ñañarõ netõwĩ. Cũ ñañaré manigú, marĩ ñañaré tiiré wapare dia wapatĩbosarigu niiwĩ. Ñañarẽre diabosagu, teero tiiwĩ. Marĩrẽ netõnégũ, s̄icãrĩrã diawi. Cũ teero tiirémene cū Pacu p̄utopu marĩrẽ jeamasĩrĩ tiiwĩ. Cũya õpũrẽjã diajõãwĩ. Diatoa, too síro masarigu niiwĩ. Cũya yeeripũnapeja diaririro niiwũ. ¹⁹ Teero tiigú, cū yeeripũnamena witinacãjõãyigu. Witi, ángelea ñañaré tiirirare wedegu wáyigu biadupónorira p̄utopu. ²⁰ Cúã Noé niiritopu macãrã niyira. Noé dooríwure tiiré burecorire Cõamacũ basocá cúã ñañarére tiipacári, yoari nacãjãyigu ména. Tiwure peotíari siro, ocho basocá sãawayira. Teero tiirá, oco dúpacari, netõnénoyira. ²¹ Tee oco marĩrẽ wãmeõtire tiiróbiro queoré niiriro niiwũ. Teeménarã marĩ netõnénorira niã. Marĩrẽ wãmeõtiremena marĩye õpũrĩ jũrĩ túariguere coseririro niiwũ. Teero coseróno tiirá, marĩrẽ wãmeõtiremenape Cõamacũrẽ “añurõ yeeripũnacutidugaga” jĩ sãirira niiwũ. Teero tiinórira Jesucristo diarigupu masariguemena netõnénorira niiwũ. ²² Jesucristo Cõamacũ p̄utopu muãwarigu Cõamacũya wãmo diamacũniñape niiqui. Cũ niipetira Òpũ niiqui. Ángelea, niipetira õpãrã ãmuãsepu niirã sotoa macũpu niiqui.

4

Tiatopu ñañaré tiimírira tiidúrigue

¹ Teero tiirá, Cristo cūya õpũmena ñañarõ netõríguere wãcũ, múãcã cū tiirírobiro wãcūtutuaremena niĩña. S̄icãno cūya õpũmena ñañarõ netõgú, ñañarére tiidugánemoriqi sáa. ² Teero tiigú, cū catiré burecori jeatuario “basocá ñañaré tiidugárenorẽ tiigúda” jĩ wãcũriqi sáa; “Cõamacũ boorépere tiigúda” jĩ wãcũqui. ³ Múã Cõamacũrẽ maslhẽrã tiirẽcutirenorẽ tiitóarira niiwũ. Múã ñañaré tiirẽcutirira niiwũ; ñañarére bayiró tiidugárira niiwũ; cūmurépira niirira niiwũ; numiãmena ñeeaperepira niirira niiwũ; boseburecori niirí, cūmu, ãpẽrãrẽ acaribírira niiwũ; Cõamacũ dutirére netõnacãrã, basocá weerirapere padeoríra niiwũ. ⁴ Atitóre múã menamacãrã niimirira múãrẽ “jãmu” jĩpacari, múãpe múã

too sugueropu ñañaré tiiríguere tiidugáhera, “wáaria úsājā sáa” jījācu. Múā teero tusaheri, tʊomanijōācu. Teero tiirá, múārē ññatuti, wedepaticua. ⁵ Cúā tee wedepatipacari, Cōāmacūpe “¿deero tiirá múā ñañaré tiirí? Wedeñate” jī sāñāgūdaqui. Catiráre, teero biiri diariracārē sāñāpetijāgūdaqui. Cúā wedeari siro, cúārē wáadarere queoró wedegūdaqui. ⁶ Niipetira basocá diaadacua. Jesuré padeorírape cúāye ōpūārī bóapacari, Cōāmacū putopu catirucujāādacua. Teero tiirá, cúā atiditapú catiri ména, cúārē Jesuyé quetire wedenoyiro.

⁷ Atibúreco petiádaró péerogā dusacú. Teero tiirá, múā tiíadarere añurō tagueñasugue, tiirécutiya; múā tiíadarere añurō wācūtoarapu tiiyá, “Cōāmacūmena añurōpura wedese-masīādacu” jīrā. ⁸ Bayiró cāmerī mañā. Tee upatí maquē niīā. Marī bayiró mañā, marīrē ñañarō tiiráre máata acabócu. ⁹ Wáari basoca Jesuré padeorá múāye wiseripu jeari, cúaro manirō cúārē añurō bocaya. ¹⁰ Cōāmacū marīrē Jesuré padeoráre niipetirapure marī tiimasīrere ticoqui. Tee ticorémēna cūyere añurō tiimasīā. Teeré ticogu, sīcārībíro ticoriqui. Cūū ticoró jeatuario āpērārē tiápudutigu ticoqui. Marī āpērārē tiápura, cūū ticorére diamacú tiirá tiia. ¹¹ Āpīrē pau watoapu Cōāmacūyere wedemasīrere ticoqui. Teero cūū wederé Cōāmacūye wederé tiiróbirora niīārō. Āpīrē apeyenómēna tiápumasīrere ticoqui. Cūū Cōāmacū tutuare ticoriro jeatuario tiápuaro. Niipetire múā tiimasīremēna teerora tiápuya, basocá Cōāmacūrē usenire ticoaro jīrā. Jesucristo teeré wáari tiiquí. “Cōāmacū niipetirere dutimasīqui; cūū tiidugárere tiimasīqui” jīārō niipetira. Cūū niipetira Ōpū niirucujāārō. Teerora niīārō.

Jesuré padeorá ñañarō netōrē

¹² Yūū mañā, apeyé múārē wedenemogūda. Múā Jesuré padeoré wapa ñañarō netōré wáari, ññamanijōārījāñā. Tee marī ñañarō netōrére wācūtutuara, diamacūrā Jesuré padeorére ēñonóā. Teero tiirá, múārē bayiró ñañarō netōré wáari, “acuéi, ‘ate marīrē wáaricu’ jīmīwū” jīrījāñā. ¹³ Teero jīrōno tiirá, useniña. Múā Cristo ñañarō netōrīrobirora netōnūsera tiicú. Too síro cūū putuaatiri, múā cūū añurō asibatérere ññarā, bayiró useniādacu. ¹⁴ Cristore padeoré wapa basocá múārē ñañarō jīrī, usenirō booa. Cúā teero tiirí, ateré masīña: Espírītu Santo asibatégū múāmenā niirucuqui. ¹⁵ Sīcū múā menamacū ñañarō netōrī, cūū booró ñañaré tiirígue wapa mee niīārō. Cūū basocáre sīārígue wapa, cūū yaarígue wapa, cūū ñañaré tiirígue wapa, teero biiri cúāye niiripacari dutidugarigue wapa mee niīārō. ¹⁶ Sīcū Jesuré padeoré wapa ñañarō netōgū,

boboríjããrõ. “Ãpẽã yuu Jesuré padeorére ññarã tiíya” jĩgũ, Cõãmacũrẽ usenire ticoaro.

¹⁷ Cõãmacũ wapa tiíadari bũreco jeaadaropũ tiicú. Marĩ Jesuré padeorá tiiriguere ñnasugue, wapatígũdaqui. Marĩrẽ cũũ ñnapetiari siropure, cũũye quetire padeohéra tiirigüepere ñnagũdaqui. Cũãrẽ bayiró ññarõ wáaadacu. ¹⁸ Too sugueropũ profeta tee ññarõ netõré maquẽrẽ biiro jóarigu niiwĩ:

Basocá ãñurã ãmuãsepũ wáaadari sugueropũ, ññarõ netõãdacua ména.

Toorá nemorõ ññarõ netõãdacua padeorídojãrãpeja, cúã diari siropure,*

jĩ jóarigu niiwĩ. ¹⁹ Teero tiirá, Cõãmacũ booróbirora marĩ ññarõ netõrã, ãñurõ tiirére tiirucújãrõ booa. “Cõãmacũ marĩrẽ cotegũdaqui”, jĩãda. Cũũ marĩrẽ tiirígu niijĩgũ, cũũ marĩrẽ jĩrirobirora ãñurõ tiigũdaqui.

5

Jesuré padeorá biiro tiiró booa

¹ Mecütigãrẽ Jesuré padeorá bũtoá dutirãre* jóagũda. Yũucã bũtoá menamacũ niíã; Cristo ññarõ netõrĩ ññawũ. Cũũ pũtuatiri, Cõãmacũ niipetirare Jesucristo asibatérere, cũũ tutuarere ãñoğũdaqui. Teeré yũucã niipetira cũũrẽ padeorãmena niisotoapeonemogũdacu. Yũũ teero niijĩgũ, múãrẽ wãcũtutare ticoa: ² Cõãmacũ cũũrẽ padeorãre cotedutigu múãrẽ cũũyigu. Oveja coterí basocu cũũyara ovejare ãñurõ cotequi. Cũũ tiiróbirora múãcã Cõãmacũrẽ padeorãre ãñurõ coteya. Cotedugahera tiiróbiro coterijãña. Tũsarãmena coteya. Cõãmacũ múã teero tiirí booquí. “Cũãrẽ cotegu, niyeru wapatágũda”, jĩ wãcũrijãña. “Cũãrẽ tiíapugũda”, jĩ wãcũña. ³ Múã cotedutirare múã booró dutiaperijãña. Cũã múã tiirére ññaãdacua, múã tiirécũtũre tiiróbiro tiíada jĩrã. Teero tiirá, ãñurõ tiirécũtiya. ⁴ Ovejare cotegú peti pũtuatigu, múãrẽ wapatígũdaqui. Cũũ wapatĩre niirucujããdacu. Cũũ pũtopũ asibatére, catiré petihére ticogũdaqui.

⁵ Múã mamarãcã, bũtoá dutirãre yũũya. Niipetira cãmerĩ tiíapuya. “Yũũ cúã nemorõ niirĩ, cúã yũũre tiíapuarõ”, jĩ wãcũrijãña. Cõãmacũye queti jóaripũpũ ate jóanoã:

“Ãpẽã nemorõ niíã” jĩrã Cõãmacũ tiíapurere cõorícua.

Teero jĩñhẽrãpe cũũ tiíapure cõocúa,†

jĩ jóanoã. ⁶ Teero tiirá, múã niipetirapũra biiro wãcũña: “Yũũ boorére tiidú, Cõãmacũ niipetire tutuare cõogú boorẽpere

* 4:18 Proverbios 11.31.

* 5:1 Bũtoá dutirã Jesuré padeorĩ põna macãrãrẽ dutirãbiro niicua. Tee põnarĩcõrõ bũtoá niicua. Cũũya põna macãrãrẽ cotecua.

† 5:5 Proverbios 3.34.

tiigúda”, jĩ wãcũña. Múã teero tiirí, Cõãmacũ cũ boorí bureco múãrẽ ɸputí macãrã niirĩ tiigúdaqui. ⁷ Cõãmacũ múãrẽ maĩgũ, cotequi. Teero tiirá, niipetire múã wãcũrere, múãrẽ merẽã wáarere Cõãmacũpũre ticoya.

⁸ Múã tiiádarere añurõ wãcũtoarapũ tiiyá. Añurõ tɸomasĩrã niĩña. Satanás múãrẽ wedesãgũ múã Jesuré padeorere peotídugaqui. Yáí† juabóagũ yaarere ãmaãgũ tiiróbiro tiiquí. ⁹ Múãpe Jesuré añurõ padeó, Satanárẽ “mũ dutirere ti-iría” jĩñña. Múã masĩã: Niipetiropũre basocá múã tiiróbiro Jesuré padeocúa. Cũãcã múã ñañarõ netõrõbirora ñañarõ netõcúa. ¹⁰ Marĩ atiditapũre ñañarõ netõrucúa ména. Teero netõãri siro, Cõãmacũ marĩrẽ quẽnojeári tiigúdaqui sũcã; wãcũtutuari tiigúdaqui; tutuari tiigúdaqui; nemorõ padeorá wáari tiigúdaqui. Cõãmacũ marĩrẽ añurõ tiigú tiiapurucujãqui. Cũ macũ Jesucristo diariguemena marĩrẽ netõnérigũ niiwĩ. Cũrã marĩrẽ cũ asibatéropũ cũmena niirucujãdutigu beserigũ niiwĩ. ¹¹ Teero tiirá, niipetira jĩãrõ: Cõãmacũ niipetira sotoapũ Õpũ peti niirucujããrõ. Teerora niĩãrõ.

Ñudutiyaponorigue

¹² Silvanomena yũ múãrẽ atipũpũre jóaa. Cũ yũre bapacũti. Jesucristore padeogú añurõ tiirécũtigũ niĩ. Teero tiigú, cũ diamacú tiirí iñagũ, cũrẽ padeóa. Múãrẽ wãcũtutuadutigu, ɸsenidutigu, atipũrẽ jóaa. “Cõãmacũ marĩrẽ diamacúãrã añurõ tiiquí”, jĩgã jóaa. Cõãmacũrẽ teero padeorucujãña.

¹³ Atimacã Babilonia§ macãrã Jesuré padeorá neãrã añuduticoya. Múã tiiróbiro cúãcã Cõãmacũ beserira niĩya. Teero biiri Marcos yũ macũ tiiróbiro niigúãcã múãrẽ añuduticoi. ¹⁴ Múã basiro ɸseniremena cãmerĩ añudutiya. Cõãmacũ múã niipetira Cristomena niirãrẽ añurõ niirecũtiri tiíaro.

Nocõrõã jóaa.

† 5:8 Españolmena: león; portuguésmena: leão.
 § 5:13 Apetóre Jesuré padeorá Romarẽ “Babilonia” jĩyira.

§ 5:13 Apetóre Jesuré padeorá

PEDRO puarí jóaripũ

Ãñuduticorigue

¹ Yũũ Simón Pedro Jesucristore padecotegu cũũyere wede-
dutigu beserigu múãrẽ añudutia. Niipetira ãsã tiiróbiro pade-
oräre atipũrẽ jóaa. Marĩ Jesucristore padeorẽ añurẽ peti niĩa.
Jesucristo marĩ Õpũ marĩrẽ netõnégũ diamacú tiigú niĩ. Teero
tiigú, marĩrẽ sícãrĩbiro cũũrẽ padeorĩ tiirigu niiwĩ. ² Múã
Cõãmacũrẽ, teero biiri marĩ Õpũ Jesuré masĩrĩ, ateré sãĩbosáa:
Cõãmacũ, cúãrẽ nemorõ añurẽ ticoya; cúãrẽ añurõ niirecutiri
tiinemóña, jĩ sãĩã.

Jesuré padeorá biiro tiiró booa

³ Cõãmacũ añugú niijĩgũ, teero biiri diamacú tiigú niijĩgũ,
marĩrẽ beserigu niiwĩ. Marĩrẽ cũũrẽ masĩrĩ tiirigu niiwĩ.
Cũũrẽ masĩjĩrã, cũũ boorere tiimasĩã. Cũũ tutuaromena cũũ
booró tiimasĩrere marĩrẽ ticorigu niiwĩ; teero biiri catiré
petihére marĩrẽ ticorigu niiwĩ. ⁴ Cũũ diamacú tiigú niijĩgũ,
marĩrẽ “añurẽ múãrẽ tiigúda” jĩirigu niiwĩ. Cũũ “añurẽ múãrẽ
tiigúda” jĩirigue bayiró wapapacäre niĩa. Teeména múã
cũũ tiiróbiro niirecutimasĩãdadu; teero biiri atibúreco maquẽ
múãrẽ ñañarõ wáari tiidugárere netõnénoãdadu. ⁵ Cõãmacũ
múãrẽ teeré tiirí, múã Jesucristore padeojĩrã, múã tutu-
aro jeatuario ateré tiinemóña: Basocá añurã niĩña. Basocá
añurã, múã padeorere tuomasĩnemoña. ⁶ Teeré masĩrã,
ñañarõ wãcũpacara, nũcãjãña. Nũcãrã, ñañarõ netõpacára,
wãcũtutuaya. Wãcũtutuara, Cõãmacũ boorere tiiyá. ⁷ Cũũ
boorere tiirã, múã Jesuré padeorã sícũpõna tiiróbiro cãmerĩ
maĩñã. Cãmerĩ maĩrã, niipetirare maĩñã.

⁸ Múã tee niipetirere nemorõ tiinemówara, yucũũ
ducamanirigu tiiróbiro niiricu; marĩ Õpũ Jesucristore padeorẽ
“diamacũrã niĩa” jĩãdadu. ⁹ Sícũno tee niipetirere tiihégupe
capeari añurõ ññahégũ tiiróbiro niiqui. Cũũ tíatopũ ñañarẽ
tiiriguere Jesucristo acabóriguere wãcũriqui. ¹⁰ Yáa wedera,
múã Cõãmacũ beserira niĩa. Teero tiirã, “marĩ tiiréména teeré
ẽñoãda” jĩ bayiró tiiyá. Múã teeré tiirã, bayiró ñañarẽ tiirã
wáaricu sáa. ¹¹ Teero biiri múã marĩrẽ netõnégũ marĩ Õpũ
Jesucristo cũũ Õpũ niirucuropũ sããwaadadu. Cõãmacũ múãrẽ
sope pãõgũdaqui.

¹² Yũũ múãrẽ jóariguere naĩrõ wãcũrĩ tiigúda. Múã teeré
masĩpacari, teeré “diamacú maquẽ niĩa” jĩipacari, yũũ múãrẽ

wãcũrucujãrĩ tiigúda. ¹³ Yũu catiró jeatuario yũu múãrẽ jóariguere wãcũrĩ tiigúda. Yũu teero tiirí, ãñuniã, yũu wãcũrĩ. ¹⁴ Péerogã dũsacú yũu diaadaro. Marĩ Ôpũ Jesucristo teeré yũure wedetoawi. ¹⁵ Niipetire yũu jeatuario múãrẽ ãñurõ wedea, yũu diari siro, yũu wederiguere wãcũrucujããrõ jĩgũ.

Pedro Jesucristo ãtãgũpũ wasorí ññarigue

¹⁶ Marĩ Ôpũ Jesucristo tutuarere, teero biiri cũũ pũtũaatĩadarecãrẽ ãsã múãrẽ wedewũ. Teeré wedera, basocá wedeseãmare quetire wederiwũ. Ñsã cũũ ãpũtĩ macũ niirére ññawũ. ¹⁷ Cõãmacũ Jesucristo Pacũ cũũrẽ ãsenire ãñowĩ. Cũũrẽ ãñurõ asibatére ticogú wedeseri tũowũ: “Ñni yũu macũ yũu bayiró maĩgũ niĩ. Cũũmena bayiró ãseniã”, jĩiti. ¹⁸ Cũũ ãmũãsepũ wedesediocori, ãsã basirowũ. Ñsã Jesucristomena tiigú ãtãgũpũ niiwũ, teero wáari.

¹⁹ Teeré ññarã, profetas jóariguere nemorõ padeóa. Múãcã cũũ jóariguere wãcũñũñũseya. Cũũ jóarigue naĩtĩãrõpũ sãwócori bóere tiiróbiro niĩã. Téé Jesucristo pũtũaatĩripũ, teeré wãcũñũñũseya. Ñocõãwũ muãjeari bóemuãatiro tiiróbiro Jesucristo pũtũaatĩgũ, marĩ masĩhẽrere masĩrĩ tiigúdaqui. ²⁰ Atepére ãñurõ tũomasĩña: Profetas jóariguere marĩ basirowũ wãcũrẽmena “biiro jĩũdũgaro tia” jĩũmasĩricu. Espĩritu Santo tiĩápurementa marĩ teeré tũomasĩã. ²¹ Profetas cũũ wãcũrẽmena dícu wederirira niiwã. Biirope wáayiro: Cũũ Cõãmacũyere wederi, Espĩritu Santo cũũ wãcũrẽpũre jea, cũũ wedeadarere wãcũrĩ tiiyĩgũ.

2

Jĩĩditoremene bueré
(Jud 4-13)

¹ Tĩatopũre sĩquẽrã Israelya põna macãrã “ñsã profetas niĩã” jĩĩditoyira. Cũũ teero tiirírobirora múã pũtopũ niirãcã teerora tiĩadacua. Yayiõro, jĩĩditoremene diamacũ tiiróbiro bueadacua. Teero tiirã, múã padeorére ññaõadacua. Jesucristo cũũ ññañaré tiiré wapa dia, wapatĩrigupere booríadacua. Cũũ teero tiirí, Cõãmacũ wãcũña manirõ cũũrẽ ññañarõ tiigúdaqui. ² Pau cũũ ññañaré tiirére ññarã, teerora tiinũñũseadacua. Jesuré padeohẽrape cũũ teero tiirí ññarã, Jesuyé diamacũ maquẽrẽ ññañarõ wedeseadacua. ³ Teeré buerã niyeru boorã niicua. Teero tiirã, múãyere nẽeãdara, jĩĩditoremene múãrẽ bueadacua. Cũũ teero tiiré wapa cũũrẽ ññañarõ tiĩadare niitoacu. Netõricua. Tĩatopũ Cõãmacũ “cũũ ññañarõ tiinóadacua” jĩĩtoarigu niiwĩ.

⁴ Cõãmacũ too sugueropure ángelea niimirirare, cũa ñañaré tiiri, cõãyigu. Cũařẽ wapa tiigú, naĩĩãrõpũ siatúcũyigu, téẽ cũa basocáre wapa tiĩadari bũreco jearipũ. ⁵ Teero biiri Noé niiritocãřẽ, Cõãmacũ tiibũreco niirãřẽ cõãyigu.* Noé Cõãmacũye añurere wederigure, teero biiri ãpẽã siete basocá dícre netõnéyigu. ãpẽã basocá ñañarãřẽ dúucõãyigu. ⁶ Teero biiri Cõãmacũ Sodoma, Gomorra wãmecũtire macãĩ macãřãcãřẽ cõãyigu. Teemacãĩřẽ basocámenarã sócõãpetijãyigu. Nifi mana dícu pũtũáyiro. Teero tiigú, “too síro ñañaré tiirãre teero wáabocu sũcã” jĩĩ wãcũãrõ jĩĩgũ, teero tiiyigu.† ⁷ Cõãmacũ teero tiigú, Lot basocú añugũřẽ netõnéyigu. Lot teemacãĩ macãřã ñañanetõjõãrã cũa ñañaré tiidúheri ñĩagũ, páasutijõãyigu.

⁸ Cũa basocú añugũ cũa watoapũ niiyigu. Cũa tiirere ñĩayigu; tũoyigu. Bũrecoricõrõ cũa ñañanetõjõãĩ ñĩagũ, bóaneõremena wãcũpatiyigu. ⁹ Teero tiigú, Cõãmacũ cũařẽ padeorãre ñañarõ wãari, netõnémasĩqui. Ñañarãpere ñañarõ tiigúdu siatúcũrira tiirõbiro cũoqui, téẽ cũa basocáre wapa tiĩadari bũreco jearipũ. ¹⁰ Nemorõ ñañarõ tiigúdaqui ãpẽãmẽna ñañarõ ñeeaperare, teero biiri cũa dutirere netõncãřãřẽ.

Jĩĩditoremena buerã cũa booró dícu tiidugãcua. Cuiro manirõ ãmũãse macãřã añurãřẽ ñañarõ jĩĩcua. ¹¹ Ángeleape jĩĩditoremena buerã nemorõ tutuanetõncãrã niipacara, Cõãmacũmena cũa tiiriguere wedesera, cũařẽ ñañarõ jĩĩricua.

¹² Jĩĩditoremena buerãpe cũa tũomasĩhẽrere ñañarõ wedese-cua. Wãicura tiirõbiro niicua: Wãicura wãcũripacara, niirucucua; cũa ñee, sãĩnõãdara bauãaya. Teero tiirã, cũaãcã wãicura tiirõbiro diaadacua. ¹³ Cũa ãpẽãřẽ ñañarõ netõĩ tiicúa. Cũa teero tiirẽ wapa cũaãcã ñañarõ netõãdacua. Bũreco cũa booró ñañarere tiĩsénicua. Ñañanetõjõãrã, bobooro wãari tiinõrã niicua. Mũãmena yaadui, mũãřẽ tiiditõri ñĩã, cũa wãcũrẽmena buijãcua.

¹⁴ Numiãřẽ ñĩarã, ñañarõ wãcũrẽmena dícu ñĩacua. Cũa ñĩarécõrõ ñañaré tiidugãcua; ñañarere tiidúdgãricua. Padeobayĩherare wãicura yoorãbiro wãari tiicúa. Cũa ñĩarécõrõ boorã nijĩrã, boonemójãcua. Cũa ñañarõ tiinõãdara niicua. ¹⁵ Cõãmacũye diamacú maquẽřẽ duurã, diamacú niĩhẽrepere nũncúa. Cũa Beor macũ tiirõbiro tiicúa. Cũa Balaam wãmecũtiyigu. Cũa niyeru maĩyigu. Ñañaré tiirẽmena niyeru wapatãdgayigu. ¹⁶ Cũa ñañaré tiigú wãari, cũayago burra cũařẽ tutiyigo. Burra wedesemasĩhẽgõ niipaco,

* 2:5 Génesis 6.1–7.24. † 2:6 Génesis 19.1-25.

basocá wedesero tiiróbiro Balaamrë wedeseyigo. Coo teero wedeseremena cūū mecūgūbiro tiirére duusāñúyigu. †

17 J̄iditorepira oco niiré coperi sibiriro tiiróbiro niīya, basocáre tiíapuhera. Ōme ñiitiámūāati, oco peahere tiiróbiro niīya, ãñurō basocáre tihéra. Ñañarō tiinóādara niitoaya. Teero tiirá, naĩtiārōpu ditiadacua. 18 Cūā wedesere wapa-maníā. Masĩrā tiiróbiro tiicúa; j̄iditoremena buecua. Bi-iro j̄icua: “Marĩ noo booró marĩ tiitúsareno tiirí, ãñuniā”, j̄icua. Teero j̄irémēna āpērārē ñañocúa. Ñañarére tiidúmiārīrare ñañarére ũgaripéari tiicúa sūcā. 19 Cūā biiro j̄icua: “Múā āpērā dutirēmēna niiria. Teero tiirá, múā booró tiiyá”, j̄icua. Teero j̄ipacara, cūā basiro ñañaré tiidúmasīricua. Niipetire marĩ ñañaré tiirére duumasīhērā, teerora teemēna niirucujāādacu. 20 J̄iditorepira marĩ Ōpū Jesucristo marĩrē netōnégūrē masīmijīya. Teero biiri atibáreco maquē basocáre ñañorĩ tiirére netōnénomijīya. Netōnénorira niipacara, teeré tiinucājīya sūcā. Too síro teeré tiidúmasīricua sáa. Teero tiirá, too suguero niiriro nemorō ñañarā putuácu. 21 Cūā diamacú maquē Cōāmacūyere masīriatā, nemorō ãñunibojīyu cūārē. Cōāmacū tiidutīre ãñurére masīpacara, too síro teeré duurí, ñañanemorō wáacu cūārē. 22 Cūā ñañaré tiinemópeora, basocá cūā wedesereno tiirá tiīya. Biiro wedesenoā: “Díayi ũsotiari siro, cūū ũsotiariguerena yaaqui sūcā. Teero biiri yese cusoari siro, putuawa, j̄iirĩpiropu cōāquí”.

3

Marĩ Ōpū putuatiadare

1 Yūū maĩrā, múārē sicapū jóatoawu. Ate puapūmēna múārē bueriguere acabórījāārō j̄iīgū jóaa, diamacú wācūārō j̄iīgū.

2 Too suguero macārāpu profetas ãñurā cūā jóasugueriguere wācūña. Teero biiri marĩ Ōpū marĩrē netōnégū dutirére wācūña. Teeré ũsā Jesucristo cūūyere wededutigū beserira múārē wedewu.

3 Ateré masīsugueya: Atibáreco petiádari suguero, basocá Cōāmacūyere buijāādacua. Cūā ñañaré tiidugārere tiíadacua.

4 Biiro j̄iíadacua: “Cristo cūū ‘atiguda’ j̄iirigue ¿deero wáamiito?” j̄iíadacua. Biiro j̄ií buijāādacua: “Marĩ ñecūsūmūā diapetitoaya. Atibáreco tiinucāriro tiiróbiro teerora niirucujāā. Atiriquí”, j̄iíadacua. 5 Biiro wáarigüepere wācūdugaricua: Too suguero Cōāmacū cūū wedeseremēna ũmūāse, atiditá bauári tiirīgu niiwī. Oco watoa atiditaré bauári tiiyīgu. Teero biiri ocomēna atiditaré bucuári tiirīgu niiwī. 6 Ocoménarā sūcā

† 2:16 Números 22.21-35.

Cõãmacũ atiditaré duari tiyígu.* Cũũ teero tiirémēna atiditá niimirigue petijõãyiro. ⁷ Cõãmacũ wedeseremenarã atitó niirécã ãmũãsepũ niiré, atiditá pecamemēna sóenoãdare niĩã. Cõãmacũ cũũ basocáre wapa tiíadari bureco jeari, sóegũdaqui; tiiburecora ñañarã pecamepũ cõãnoãdacua.

⁸ Yũũ maĩrã, ateré wãcũña: Marĩ tũgueñarĩ, mil cũmarĩ yoanetõjõãã. Cõãmacũpere mil cũmarĩ sicabureco tiiróbiro niicu. Sicabureco cũũrē teerora mil cũmarĩ tiiróbiro niicu. ⁹ Basocá sĩquērã marĩ Õpũ putuaatiadare “pea niicu” jĩĩ wãcũpacari, pearícu. Cũũ putuaatiadare suguero basocáre bóaneõrere ãñogú tiiquí. Sĩcũrē pecamepũ wáari booríqui. Niipetira cúã ñañarére wãcũpati, wasorí booquí. Teero tiigá, atiriqui ména.

¹⁰ Marĩ Õpũ putuaatiadari bureco marĩ wãcũhēritabe, jeaadacu. Sĩcũ yaarépigu wãcũña manirõ jeagú tiiróbiro jeaadacu. Tiiburecopũre biiro wáaadacu: Bayiró busarómēna niipetire ãmũãse maquē petijõããdacu. Niipetire sóenoãdacu. Atiditá, teero biiri atiditá maquē jũũpetijõããdacu.

¹¹ “Niipetire petijõããdacu” jĩĩrēre masĩ, ¿deerope tiíadari marĩ? Ñañaré tiirēre duu, Cõãmacũ boorēpere ãñurõ tiíada.

¹² Teerora tiíada, marĩ Õpũ putuaatiadarere coterá. Máata putuaatiaro jĩĩrã, ãñurõ tiirucúada. Cũũ putuaatiadari bureco jeari, niipetire ãmũãse maquē jũũpetijõããdacu. Teero biiri atiditá maquē jũũ, sipipetiadacu. ¹³ Marĩpeja mama ãmũãse, mama dita cotea. Cõãmacũ “mama ãmũãse, mama dita tiigúda” jĩĩtoayigu. Toopũre niipetira Cõãmacũ booré dícare tiíadacu.

¹⁴ Teero tiirá, yũũ maĩrã, teero wáaadarere múã coterá, niipetire múã põõtēõrõ ãñurõ niirecutiya. Biiro tiirí, Jesucristo putuaatigu, múãrē ãñurã, ñañaré manirã, Cõãmacũmēna ãñurõ niirãrē buajeágũdaqui. ¹⁵ Ateré wãcũña: Marĩ Õpũ marĩrē bóaneõ ññajĩgũ, basocá netõãrõ jĩĩgũ, cotequi ména. Marĩya wedegu Pablo marĩ maĩgũcã teerora múãrē jóarigu niiwĩ. Cõãmacũ cũũrē masĩré ticorémēna teero jóarigu niiwĩ.

¹⁶ Niipetire cũũ jóarepũrĩcõrõ teeréna jóarigu niiwĩ. Apeyé sĩquē cũũ jóarigue wisió niĩã. Masĩhērã, teero biiri padeotutúhera tee cũũ jóariguere wedewisiojãcua. Teerora tiicúa apeyé Cõãmacũye queti jóaripũpũ jóariguẽcãrē. Teero tiirá, cúã basiro ñañarõ tiirí tiinóãdacua.

¹⁷ Yũũ maĩrã, cúã wedewisioremena wedeadarere múã masĩtoaa. Ñañarã cúã jĩĩditoremena wederére tũonũnũserijãña, cúã tiiróbiro putuári jĩĩrã, múã padeotutúarere ditiri jĩĩrã.

¹⁸ Teero ditiri tiiróno tiirá, marĩ Õpũ Jesucristo marĩrē

* 3:6 Génesis 7.11-24.

netõnégūpere masĩnemoña. “Cũũ marĩrẽ maĩĩ” jĩĩrére masĩrã,
cũũrẽ nemorõ padeoyá. “Ñunetõjõãĩ”, jĩĩrucujããda. Teerora
jĩĩrucujãrõ booa.

Nocõrõrã jóaa.

JUAN jóasugueripũ

Jesucristo catiré petihére ticogú

¹⁻² Y_{HH} múārē Jesucristoye maquērē, cūū niirecutirere jóagu tiia. Biiro niĩā: Cūū atibúreco tiídari suguero, cūū Pacumena niitoarigu niĩwĩ. Too síro atibúrecompare bauárigu niĩwĩ. Cūū Cōāmacū wācūrēre wedegú niĩ; teero biiri marĩrē catiré petihére ticogú niĩ. Ūsā cūūrē ĩñawū; cūū wedeseri tawowú; cūūrē padeñawū. Ūsā basirora cūūrē ĩñawū; cūūrē añurō masĩwū. Teero tiirá, ūsā cūūrē ĩñariguere múārē wedea. ³ Ūsā marĩ Pacu Cōāmacūmena, teero biiri cūū macū Jesucristomena añurō niirōbirora múārē ūsāmena añurō niirĩ boogá. Teero tiirá, ūsā ĩñariguere, ūsā taworiguere múārē wedea. ⁴ Ateré múārē jóacūā, marĩ niipetira usenirere buaáda jĩrā.

Cōāmacū sīawócore tiiróbiro niigú

⁵ Jesucristo ūsārē wederiguere múārē wedenetōneā. Cūū biiro jĩwĩ: “Cōāmacū añugú, sīawócore tiiróbiro niigú niĩ. Cūūpare ñañaré, naĩtĩāre manĩā”, jĩwĩ. ⁶ Sīcū “Y_{HH}ja Cōāmacūmena añurō niijāā” jĩboqui. Cūū teero jĩpacu sūcā, ñañarére tiirucúqui; diamacú maquērē netōnacáqui. Teero tiigú, jĩdito, naĩtĩārōpu niigú tiiróbiro niiqui. ⁷ Añurēre tiirucúgunopeja Cōāmacū niiróbiro sīawócoropu niigú tiiróbiro niĩ. Āpērāmēna añurō niiqui. Teero biiri Cōāmacū macū Jesucristoye díicā niipetire cūū ñañaré tiirére cosecú.

⁸ “Y_{HH}ja ñañarére tiiría” jĩgúno cūū basiro jĩditogu tiiqui; cūū wācūrē diamacú niiricu. ⁹ Cōāmacū diamacú tiirucúgu niiqui; cūū jĩrirobirora tiigú niiqui. Teero tiigú, sīcū cūū ñañaré tiiriguere wedenetōrĩ, Cōāmacū acabógudaqui. Niipetire cūū ñañaré tiirigue wapare ñañarō tagueñanemorĩ tiiríqui. ¹⁰ “Y_{HH}ja ñañarére tiiría” jĩgúno Cōāmacū jĩriguere jĩditorigue tiiróbiro wáari tiiqui; * cūū wedeserere tawogáhegu tiiróbiro niiqui.

2

Cristo cūū Pacure marĩrē wedesebosaqui

¹ Múā y_{HH} pōnabiro niirārē teeré jóaa, ñañarére tiirĩjāārō jĩgū. Jesucristo diamacú tiirucúgu niiqui. Teero tiigú niijĩgū, marĩ ñañaré tiirĩ, cūū Pacure marĩrē wedesebosaqui. ² Cūū diariguemena marĩ ñañaré tiirére acabóre buamasĩā. Marĩ

* 1:10 Proverbios 20.9.

ñañaré tiiré díçure diabosaririgu niiwĩ; niipetira atibúreco macārã ñañaré tiirécārẽ diabosarigu niiwĩ.

³ Marĩ Cõamacũ dutirére tiirá, “diamacúrã Cõamacūrẽ masĩtoaa” jĩmasĩã. ⁴ Sícũ cũũ dutirére tiirípacu, “yũũ cũũrẽ masĩtoaa” jĩboqui. Teero jĩgũ jĩditorepigu niiqui; cũũ wãcũré diamacú niiricu. ⁵ Cõamacũ dutirére tiirucúgũno Cõamacũ booróbirora cũũrẽ maĩmasĩqui. Teeména “diamacúrã Cõamacũmena niijãã” jĩmasĩqui. ⁶ “Yũũ cũũmena niijãã” jĩgũno Jesucristo tiirécũtiribirora tiinũnũsearo.

Cãmerĩ maĩñá

⁷ Yũũ maĩrã, yũũ múãrẽ jóare apeyé mama dutiré mee niia; bũcu dutiré múã sicatorũ cũoríguera niia. Múã tee bũcu dutirére tũotõajĩyu. ⁸ Teero niipacari, yũũ múãrẽ jóare mama dutiré tiiróbiro wáaa. Yũũ jóare diamacú maquẽ niia. Jesucristo basirora teeré ãñowĩ; múãcã teeré ãñorã tiia. Múã ñañarere tiijĩrã, naĩtĩãrõpũ niirira tiiróbiro niimiwũ. ãñurẽpere tiijĩrã, bóerõpũ niirã wáara tiia sáa.

⁹ Sícũ biiro jĩboqui: “Yũũ bóerõpũ niigú tiiróbiro niia”. Teero jĩpacũ, Jesuré padeorãre ñĩnatutiqui. Teero tiigú, naĩtĩãrõpũ niigú tiiróbiro niijãqui ména. ¹⁰ Jesuré padeorãre maĩgũnopeja bóerõpũ niigú tiiróbiro niiqui. Tee bóeremena ñañarere ñĩnasũguemasĩjĩgũ, “tee ñañarere tiiría” jĩiqui. ¹¹ Jesuré padeorãre ñĩnatutigũno naĩtĩãrõpũ niigú tiiróbiro niirecũtiqui. Teero biiri naĩtĩãrõpũ niigú tiiróbiro tiirécũtiqui. Cũũ ñañaré tiiré wapa capeari baunóhẽgũ tiiróbiro niiqui. Teero tiigú, ãñurẽpere besemasĩriqui.

¹² Múã yũũ põnabiro niirãrẽ jóagu tiia. Cõamacũ Jesucristo diabosarigue wapa múã ñañaré tiirere acabõtoajĩyi.

¹³ Múã butõare jóagu tiia. Cristo sicatorũ niirigũre múã ãñurõ masĩcu.

Múã mamarãrẽ jóagu tiia. Satanãrẽ múã netõnũcãrira niiwũ.

¹⁴ Múã yũũ põnabiro niirãrẽ jóaawũ. Marĩ Pacũre múã masĩtoacu.

Múã butõare jóaawũ. Sicatorũ niirigũre múã masĩtoacu.

Múã mamarãrẽ jóaawũ. Múã padeotutúa niicu; Cõamacũ wedeserere múã wãcũrucucu; wãtĩãrẽ dutigũre múã netõnũcãrira niiwũ.

¹⁵ Atibúreco macārã ñañaré tiirucúrenorẽ, teero biiri atibúreco niirere maĩrĩjãña. Sícũ atibúreco macārã tiiróbiro tiigũno Cõamacũpere maĩriqui. ¹⁶ Atibúreco macārã tiiré biiro niia: Noo booró tiidũgãre, bayiró ugaripéare, “ãpẽrã nemorõ niigú niia yũũja” jĩrẽ niia. Tee Cõamacũye mee niia. Tee niipetire atibúreco macārã tiirẽpe niia. ¹⁷ Atibúreco,

atibúreco macārã ñañaré tiidugáre petijõãadacu. Cõãmacũ boorére tiigúnopeja niirucujãgũdaqui.

Jesuyé queti jĩditore mee niiã

¹⁸ Múã yuu põnabiro niirã, niiture burecori jeatoacu. Atibúreco petiádari suguero, sícũ Cristore ññatutinetõjõãgũ atigũdaqui. Múã teeré tũotóarira niiwũ. Atitóre paũ Cristore ññatutira jeatoawa. Teero tiirã, “niiture burecori jeatoaa” jĩmasiã. ¹⁹ Cristore ññatutira marĩ menamacārãrã niimirira niipacara, marĩrẽ cõãjãwã. Cúã marĩ menamacārã peti mee niiwã. Marĩ menamacārã peti niirãjã, marĩmenarã niibocua ména. “Marĩrẽ cõãjãwã” jĩrã, ateré masiã: Cúã niipetira marĩ menamacārã mee niiwã.

²⁰ Cristo múãrẽ Espíritu Santore ticorigũ niiwĩ. Teero tiirã, múã niipetira diamacũ maquẽrẽ masĩtoacu. ²¹ Múã diamacũ maquẽrẽ masĩriatã, múãrẽ jóaribocu. Múã Jesucristoyere diamacũ masĩcu. Teero tiigú, múãrẽ jóaa. Múã ateré masĩtoacu: Cũũye queti jĩditore mee niiã. ²² Jĩditorepira biiro jĩcua: “Cõãmacũ beserigũ Jesús mee niirĩ”, jĩcua. Teero jĩrã Cristore ññatutira niĩya. Cúã marĩ Pacũ Cõãmacũrẽ, cũũ macũ Jesucristomenarã sũnacúa. ²³ Cũũ macũrẽ sũnarãno marĩ Pacũmena niiricua. “Jesús Cõãmacũ macũ niirĩ” jĩrãnopeja marĩ Pacũmena niicua.

²⁴ Teero tiirã, múã sicato tũoríguere wãcũrucujãña. Múã sicatorũ tũoríguere wãcũrucura, Cõãmacũ macũmena niirucujããdacu; cũũ Pacũmenacãrẽ niirucujããdacu. ²⁵ Cũũ marĩrẽ jĩrirobirora tiigũdaqui: Marĩrẽ catiré petihére ticogũdaqui.

²⁶ Múãrẽ jĩditodũgaraye quetire jóaa, múãrẽ ãñurõ masĩãrõ jĩgũ. ²⁷ Espíritu Santo Jesucristo ticorigũ múãpũre niiqui. Teero tiirã, ãpĩ múãrẽ “nemorõ buegũda” jĩgũrẽ boorĩjãña. Espíritu Santo múãrẽ niipetirere buequi. Cũũ jĩditoro manirõ diamacũ maquẽrẽ buequi. Cũũ bueróbirora Jesucristomena niijãña.

²⁸ Mecũtigãcãrẽ múã yuu põnabiro niirã, cũũmena niirucujãña. Marĩ teero tiirã, cũũ pũtũaatiri, boborĩcu. “Marĩ Cõãmacũ boorére tiirã niiã”, jĩmasiãdacu. ²⁹ Múã cũũ diamacũ tiirucũrere masĩtoaa. Teero tiirã, “niipetira diamacũ tiirãno Cõãmacũ põnarã niĩya” jĩrẽre masĩnoã.

3

Cõãmacũ põna tiirécũtire

¹ Cõãmacũ marĩ Pacũ marĩrẽ bayiró maĩrẽre wãcũñate múã. Marĩrẽ bayiró maĩgũ, “yuu põna niĩya” jĩiqui. Teerora niĩã marĩ. Atibúreco macārã Cõãmacũrẽ masĩrijãrã, marĩ cũũrẽ padeorã tiirécũtirere tũomasĩricua. ² Yuu maĩrã, mecũtigã

marĩ Cõãmacũ põna niĩã. Too síropu marĩrẽ wáaadarere añurõ masĩña maniã ména. Ate dícuere masĩã: Jesucristo putuaatiri, cũũ baurére ññaãdacu. Cũũrẽ ññaãrã, cũũ tiiróbiro wáaadacu. ³ Cũũrẽ ññañaré maniã. Marĩcã cũũ tiiróbiro “añurã wáaadacu” jĩrere wãcũã. Teero tiirã, ññañarere tiirĩjãrõ booa.

⁴ Ññañaré tiiré Cõãmacũ dutirére netõncãre niĩã. Teero tiigú, ññañarere tiirucúgũno Cõãmacũ dutirére netõncãgũ niiqui. ⁵ Múã masĩtoaa: Jesucristo marĩ ññañaré tiirere cõãgũ atirigu ni-iwĩ. Cũũpure péerogã ññañaré maniã. ⁶ Cũũmena niigũno ññañaré tiirécutiriqui. Ññañarere tiirécutigũnope Cristore padeorĩqui; cũũrẽna masĩhẽgũ niiqui. ⁷ Múã yũũ põnabiro niirã, múãrẽ ãpĩ jĩĩditiirĩjããrõ. Añurõ tiirucúgũno Jesús tiiróbiro añurõ tiigú niĩ. ⁸ Sicatopũra wãtĩãrẽ dutigú ññañaré tiimúãatirigu niiqui. Teero tiigú, ññañaré tiirécutigũno cũũyagu niiqui. Cõãmacũ macũ wãtĩãrẽ dutigú tiirere cõãgũ atirigu niiwĩ.

⁹ Cõãmacũ cũũ põnarẽ cũũ tiiróbiro niirecutiri tiirigu niiwĩ. Teero tiirã, Cõãmacũ põna ññañarere tiirucúricua. ¹⁰ “¿Noãpé niĩ Cõãmacũ põna?” teero biiri “¿noãpé niĩ wãtĩãrẽ dutigú põna?” jĩĩ masĩdũgara, ateré masĩña: “Ññañaré tiirécutira, ãpẽrãrẽ maĩhẽrãno Cõãmacũ põna mee niĩya”, jĩĩnocu.

Cãmerĩ maĩrẽ

¹¹ “Cãmerĩ maĩrõ booa” jĩĩrẽ queti múã sicutopũ tũorĩgue niĩã. ¹² Caĩn tiiróbiro niirĩjããda. Cũũ wãtĩãrẽ dutigú menamacũ niijĩgũ, cũũ bai Abel wãmecutigũre sĩãjãyigu. ¿Deero tiigú cũũrẽ sĩãyĩri? Caĩn tiirécutire ññañaré niyiro; cũũ bai tiirécutirepe añuré niyiro.

¹³ Yáa wedera, teeré wãcũrã, atibáreco macãrã múãrẽ ññatutiri ññarã, “¿deero tiirã yũũre ññatutii?” jĩĩ wãcũrijãña. ¹⁴ Marĩ Jesuré padeorãre maĩjĩrã, ateré masĩã: Cõãmacũ marĩ pecamepũ wáaborirare catiré petihére cũorĩ tiirigu ni-iwĩ. Jesuré padeorãre maĩhẽgũno catiré petihére cũorĩqui. ¹⁵ Jesuré padeorãre ññatutigũno basocãre sĩãgũ tiiróbiro ni-iqui. Múã masĩtoaa: Basocãre sĩãgũno catiré petihére cũorĩqui. ¹⁶ Ateména cãmerĩ maĩrere masĩã: Jesús marĩrẽ diabolosarigu niiwĩ. Teero tiirã, marĩcã Jesuré padeorãre “diabolosagũda” jĩĩ wãcũrõ booa. ¹⁷ Pee apeyé cũogũno sícũ Jesuré padeogũre bóaneõgũ niirĩ ññapacu, cũũrẽ tiipuridojãboqui. Cũũ teero ti-irĩpacu, ¿deero tiigú “Cõãmacũrẽ maĩã” jĩĩbogari? ¹⁸ Múã yũũ põnabiro niirã, marĩ wedeseremena dícu “cũãrẽ maĩã” jĩĩrijãrõ booa. Marĩ tiipuremenape cúãrẽ maĩrere diamacũrã tiĩẽnorõ booa.

Cõãmacũrẽ padeorã cuiro manirõ niimasĩã

19-20 Apetõ sícũ marĩ menamacũ biiro wãcũqui: “Yũũ ññañanetõjõãgũ niiga” jĩĩ wãcũpacu, cũũ ãpẽrãrẽ maĩrẽ wapa

Cõamacũmenape cuiro manirõ niiqui. Marĩ cũũ põna niiã. Cũũ marĩye maquẽrẽ masĩpetijãqui. Cũũ marĩ ñañarẽ tiirĩguere acabóqui. ²¹⁻²² Marĩ yeeripũnapu “ãpẽrãména ãñurõ niiã” jĩ tũgueñarã, cuiro manirõ Cõamacũrẽ sãĩmasĩã. Cũũ dutirére, cũũ boorére tiiri, Cõamacũ niipetire marĩ sãĩrere ticogũdaqui. ²³ Cũũ dutiré ate niiã: Cũũ macũ Jesucristore padeoáda. Teero biiri cũũ dutirobirora cãmerĩ maĩãda. ²⁴ Niipetira cũũ dutirére tiiráno cũũmena niicua; cũũcã cúãmena niiqui. Marĩrẽ Espiritu Santore ticorigũ niiwĩ. Teero tiirá, Cõamacũ marĩmena niirere masĩã.

4

Cõamacũye wederáre ññabesedutire

¹ Yáa wedera, niipetira Cõamacũyere wederĩ basoca wederere padeorijãña. Cũã wederere “¿diamacũrã Cõamacũye niimiĩto?” jĩ tũosũguéya. Paũ basocá “ũsã Cõamacũyere wederã niiã” jĩdito buecãmesãya. ² Ateména diamacũ Cõamacũyere wederáre ññabesemasĩãdacu: “Jesucristo basocúra atiyigũ” jĩgũno diamacũrã Cõamacũyere wedequi. ³ Teeré wedehegũno diamacũ Cõamacũyere wederiqui. Cũũrã Cristore ññatutinetõjõãgũyere wedequi. Múã Cristore ññatutinetõjõãgũ atiadarere tũotóajĩyu. Cũũ basocá watoapu niitoaqui.

⁴ Múã yũũ põnabiro niirã, múã Cõamacũ põnarã niiã. Cõamacũ múãrẽ tutuarere ticoqui. Atibúreco macãrãrẽ tutuare ticogúpeja Cõamacũbiro tutuariqui. Teero tiirá, atibúreco macãrã múãrẽ cúã jĩditorere padeorĩ tiimasĩricua. ⁵ Jĩditoremena buerápe atibúreco macãrã niĩya. Teero tiirá, atibúreco maquẽ dícsũre bueeya. Atibúreco macãrã cúã buerere tũonũnúsecua. ⁶ Marĩpeja Cõamacũ põnarã niiã. Cõamacũrẽ masĩgũno marĩrẽ tũonũnúsequi. Cõamacũrẽ masĩhẽgũnopeja marĩrẽ tũonũnúseriqui. Marĩ teeré tũomasĩrã, “diamacũrã Cõamacũye niiã” o “jĩditore niiã” jĩ besemasĩãdacu.

Cõamacũ basocáre maĩquí

⁷⁻⁸ Yũũ maĩrã, Cõamacũ basocáre maĩquí. Teero tiirá, marĩcã cãmerĩ maĩãda. Cãmerĩ maĩrãno Cõamacũ põnarã niicua. Cũã Cõamacũrẽ masĩcua. Cãmerĩ maĩhẽrãnopeja Cõamacũrẽ masĩricua. ⁹ Cõamacũ marĩrẽ maĩrere ateména eñorigũ niiwĩ: Cõamacũ cũũ macũ sícũ niigũrẽ atibúrecopepe ticodiocorigũ niiwĩ. Marĩrẽ catiré petihere cwoáro jĩgũ, cũũrẽ diabosadutirigũ niiwĩ. ¹⁰ Marĩ Cõamacũrẽ maĩrĩrira niiwũ. Cũũpe marĩrẽ maĩgũ, marĩ ñañarẽ tiirere acabódugarigũ niiwĩ. Teero tiigũ,

cũu macũrẽ ticodiocorigu niuwĩ, diabosaaro jĩgũ. Cũu marĩrẽ biiro tiibosárigue maĩré peti niicu.

¹¹ Yũu maĩrã, Cõamacũ teero tiirigu niijĩgũ, marĩrẽ bayiró maĩquí. Teero tiirá, marĩcãrẽ cãmerĩ maĩrõ booa. ¹² Sícũ basocú Cõamacũrẽ ñnarigu maniquí. Marĩ cãmerĩ maĩrĩ, cũu marĩmena niiqui; cũu booróbirora cũurẽ maĩmasĩã. ¹³ Cõamacũ marĩrẽ Espiritu Santore ticorigu niuwĩ. Teero tiirá, Cõamacũ marĩmena niirere masĩã; teero biiri marĩ cũumenarã niirécãrẽ masĩã. ¹⁴ Ʋsã basirora Cõamacũ macũrẽ ñhawũ. Ateré wedea: Cõamacũ cũurẽ atibúreco macãrã ñañarãrẽ netõnédutigu ticodiocorigu niuwĩ. ¹⁵ “Jesús Cõamacũ macũ niĩ” jĩgũnorẽ Cõamacũ cũumena niiqui; cũucã Cõamacũmenarã niiqui.

¹⁶ Cõamacũ marĩrẽ maĩrére masĩã. “Cũu marĩrẽ maĩré diamacũ maquẽ niĩa” jĩrere padeóa. Cõamacũ basocáre maĩquí. Cãmerĩ maĩrucúguño Cõamacũmena niiqui; Cõamacũcã cũumena niiqui. ¹⁷ Marĩ Cõamacũ booróbirora cũurẽ maĩmasĩã. Jesucristo atibúrecoꝑũ niigũ, cũu Pacũre maĩwĩ. Cũu maĩrĩrobirora marĩcã Cõamacũrẽ maĩmasĩã. Teero tiirá, Cõamacũ basocáre wapa tiíadari bũreco jeari, cũurẽ cuiricu. ¹⁸ Cõamacũrẽ maĩgũno cũurẽ cuiriqui. Cõamacũ booróbirora cũurẽ maĩgũ, cuiro manirõ niiqui. Cuire cũogũno “yũure ñañarõ tiibóqui” jĩ wãcũqui; Cõamacũ booróbirora cũurẽ maĩríqui.

¹⁹ Cõamacũ marĩrẽ maĩsũguérigu niuwĩ. Teero tiirá, marĩ cãmerĩ maĩã. ²⁰ Sícũ “Cõamacũrẽ maĩã” jĩpacũ, Jesurẽ padeoráre ñnatutigu, jĩditorepigu niiqui. Basocá cũu ññarãcãrẽ maĩhẽgũ, nemorõ Cõamacũ bauhéguꝑereja maĩmasĩriqui. ²¹ Cõamacũrẽ maĩgũno Jesurẽ padeorácãrẽ maĩrõ booa. Teerẽ Cõamacũ marĩrẽ tiidutĩrigu niuwĩ.

5

Atibúreco maquẽ ñañarére cãmotãmasĩre

¹ “Jesús Cõamacũ beserigu Cristo niĩ” jĩ padeoráno Cõamacũ põnarã niicua. Æpẽrãrẽ maĩrãno cũã põnacãrẽ maĩcúa. ² Marĩ Cõamacũrẽ maĩ, cũu dutirere tiirá, “cũu põnacãrẽ maĩã” jĩmasĩãdacu. ³ Cõamacũrẽ maĩrãno cũu dutirere tiíiya. Cũu dutirẽ wisiória. ⁴ Marĩ Cõamacũ põna atibúreco maquẽ ñañarére tiiría. Jesucristore padeorémãna añurere tiinõã. ⁵ Marĩ Jesurẽ “cũu Cõamacũ macũ niĩ” jĩ padeóa. Teemãna dícu atibúreco maquẽ ñañarére cãmotãmasĩcu.

Jesucristo Cõamacũ macũ niĩ

⁶ Jesucristo Cõamacũ macũ niĩ. Cũu atibúrecoꝑũ niirĩ, Juan cũurẽ wãmeõtiwi. Cũurẽ wãmeõtigũ, ocomãna wãmeõtiwi. Too síro cũu curusapũ diajõawĩ. Biiro tiirémãna “yũu Cõamacũ macũ

niiã” jĩrere eñowĩ. Cũurẽ wãmeõtiriguemena dícu eñoríwi. Cũũ diariguemenacãrẽ eñowĩ. Espiritu Santo “Jesucristo Cõãmacũ macũ niiĩ” jĩrere marĩrẽ eñoquí. Cũũrã diamacũ maquẽrẽ wedegũ niiĩ. ⁷ Atequetirẽ cúã basirora eñoođa. Cũã ãĩĩrã ãũãsepu niiĩya: Pacu, macũ, teero biiri Espiritu Santo. Cũã ãĩĩrãpu niipacara, sícũrã niiĩ. ⁸ Atibúrecopure Espiritu Santo wederemena “Jesús Cõãmacũ macũ niiĩ” jĩrere masĩnoã. Teero biiri Jesús cúũ Cõãmacũ macũ niirere cúũ wãmeõtirinoriguemena, cúũ diariguemena eñorigũ niiwĩ. ⁹ Basocá cúã ãĩariguere wedericãrẽ, marĩ padeóa. Cõãmacũ basocá wederé nemorõ diamacũ wedei. Cũũrã cúũ macũ niirecutirere wederigũ niiwĩ. ¹⁰ Cõãmacũ macũrẽ padeogũno Cõãmacũ wederere padeoquí. Cõãmacũ wederere padeohégũno cúũ jĩriguere jĩditorigue tí-iróbiro wáari tiiquí; cúũ Cõãmacũ cúũ macũ niirecutirere wederere padeoríqui. ¹¹ Cõãmacũ ateré wedequi: Cũũ marĩrẽ catiré petihére ticorigũ niiwĩ. Tee catiré petihére cúũ macũpure niicu. ¹² Cõãmacũ macũmena niigũno catiré petihére cõoquí; cúũ macũmena niihégũno catiré petihére cõoríqui.

Wedeyaponorigue

¹³ Múã Cõãmacũ macũrẽ padeoráre atipũrẽ jóaa, múã “catiré petihére cõoa” jĩ masĩarõ jĩgũ.

¹⁴ Marĩ masĩtoaa: Cõãmacũ booróno sãĩrĩ, marĩ sãĩrere tũoquí. Teeré masĩrã, cúũrẽ cuiro manirõ sãĩmasĩã. ¹⁵ “Cõãmacũ marĩ sãĩrere tũoquí” jĩmasĩrõbirora “cũũ marĩ sãĩrãriguecãrẽ tico-
toai” jĩmasĩnoã.

¹⁶ Apetó tiigũ, Jesuré padeogũno ñañaré tiirí, sícũno ãĩnaboqui. Cũũ ñañaré tiiré acabómasĩreno niirĩ, Cõãmacũrẽ sãĩbosáaro. Sãĩbosári, tee ñañaré tiiré acabómasĩreno niirĩ, Cõãmacũ cúũrẽ catiré petihére ticogũdaqui. Apeyé ñañarõ tiiré acabónoña maniré niicu. Teeré “sãĩbosáya” jĩña maniã. ¹⁷ Niipetire ñañaré tiiré Cõãmacũrẽ netõnucãre niipacari, apeyé ñañaré tiiré acabómasĩreno niicu.

¹⁸ Marĩ ateré masĩtoaa: Cõãmacũ põna ñañaré tiirécutiricua. Jesús cúãrẽ cotequi. Teero tiigũ, wãtĩãrẽ dutigũ cúã padeorere ñañomasĩriqui. ¹⁹ “Marĩ Cõãmacũ põna niiã” jĩrere masĩã. Ateçãrẽ masĩã: Wãtĩãrẽ dutigũ niipetira atibúreco macãrãrẽ dutiqui. ²⁰ Apeyecãrẽ masĩã: Cõãmacũ macũ atirigũ niiwĩ; marĩrẽ tũomasĩrere ticorigũ niiwĩ. Teemena Cõãmacũ diamacũ niigũrẽ masĩã. Cõãmacũmenarã niiã. Teero biiri cúũ macũ Jesucristomenacãrẽ niiã. Jesucristo Cõãmacũ diamacũ macũ niigũ niiqui. Cũũrã niiqui sũcã catiré petihére ticogũ.

²¹ Múã yũ põnabiro niirã, “cõãpõnarẽ basocá weerirare padeobócu” jĩrã, Jesuré wãcũrucujãña.

Nocõrõrã niiã.

JUAN puarí jóaripũ

Cãmerĩ maĩdutĩre

¹ Yũũ mũũũ Cõãmacũ beserigore, teero biiri mũũũ põnarẽ añnudutia. Yũũ butoá dutirá* menamacũ múãrẽ niirõrã maĩã. Yũũ dícu múãrẽ maĩgũ tiiría; niipetira diamacũ maquẽrẽ masĩrã múãrẽ maĩya. ² Diamacũ maquẽrẽ cõoa marĩ. Tee marĩmena niirucujããdacu.

³ Cõãmacũ marĩ Pacũ, teero biiri cũũ macũ Jesucristo marĩ Ôpũ múãrẽ añnuré ticoaro; bóaneõ ññaãrõ; añnurõ niirecutiri tiiáro. Cũũ teeré tiirí, diamacũ maquẽrẽ masĩ, cãmerĩ maĩãdacu.

⁴ Sĩquẽrã mũũũ põnarẽ buajeáwũ. Cũãrẽ Cõãmacũ marĩrẽ dutirobirora diamacũ niirecutiri ññawũ. Teeré ññagũ, bayiró useniwũ. ⁵ Mecũtígã mũũũrẽ ateré bayiró jĩgũda: Marĩ cãmerĩ maĩrõ booa. Tee mama dutiré mee niĩã; máatapũra marĩ padeonũcãrãrẽ dutiré cũũrigue niĩã. ⁶ Marĩ cãmerĩ maĩrã, Cõãmacũ dutirere tiirã tiia. Cũũ marĩrẽ cãmerĩ maĩdutiyigu. Ate múã tuotóarepu niĩã.

Jĩditorepira maquẽrẽ wederigue

⁷ Atibãrecopũre pau jĩditorepira wáanetõya. Cũã “Jesucristo basocũ marĩ tiiróbiro õpũũcutigu bauárigu niĩwĩ” jĩrere padeoríya. Cũãno jĩditorepira, Cristore ññatutira niĩya. ⁸ Añnurõ tuomasĩña, Cõãmacũ múãrẽ ticoadarere “tiidióbocu” jĩrã, Cõãmacũ niipetire múãrẽ ticoadarere añnurõmena ñeeãda jĩrã.

⁹ Cristo buerere cũũ basiro cũũ wãcũrẽmena “nemosãñúrõ buegũda” jĩgũno Cõãmacũrẽ cõoriqui. Cristo buerere tiirucũgũpeja Cõãmacũrẽ, teero biiri cũũ macũrẽ cõoquí. ¹⁰ Apetó tiigũ, sícũ múã pũtopũ jeagũ Cristo buerere wederiboqui. Cũũnorẽ múãye wiseripu ñeerijãña. Añnudutirijãña. ¹¹ Múã cũũrẽ añnudutira, cũũ ññaãrõ buerere niisotoapeara niĩãdacu.

Wedeyaponorigue

¹² Yũũ pee peti jĩdũgare cõomíã, cõogũpeja. Atipũpũre teeré jóaria. Máata marĩ ññaãdacu, Cõãmacũ boorí. Toopũ cãmerĩ wedeapudacu. Marĩ teero tiirã, añnurõ useniãdacu.

¹³ Mũũũ bayio põna mũũũrẽ añnudutiya. Coocã Cõãmacũ beserigo niyo.

Nocõrõrã jóaa.

* 1:1 Ññaña “butoá dutirá” glosariopũre.

JUAN ĩtĩārĩ jóaripũ

Gayo añurõ tiirĩque

¹ Gayo y_{HH} bayiró maĩgũ, y_{HH} m_{HH}rẽ añudutia. Y_{HH} butoá dutirá menamacũ m_{HH}rẽ niirõrã maĩã.

² Y_{HH} m_{HH}rẽ Cõamacũrẽ sãĩboságu tĩa, niipetire m_{HH}rẽ añurõ wáaaro jĩĩgũ. M_{HH} Cõamacũmena añurõ yeeripũnacutirobirora m_{HH}rẽ ñañaré, diaré wári tiirĩjãrõ. ³ Y_{HH} bayiró useniã. Sĩquẽrã Jesuré padeorá m_{HH}ye quetire wedejeawa. M_{HH} diamacũ maquẽrẽ padeorucúayiro. M_{HH} añurõ Cõamacũ boorére tiĩgú tiíayiro. ⁴ Y_{HH} buerira diamacũ maquẽrẽ tiirĩ t_{HH}ogú, useniã. Deero tii apeyeména useninemoria.

⁵ M_{HH} Jesuré padeoráre añurõ tiĩgú tiíayiro. ãpẽrã Jesuré padeorá jearácãrẽ m_{HH} ññamasĩhẽrã niipacari, teerora tiíayiro.

⁶ Cũã ùsã neãrõp_{HH} m_{HH} cãmerĩ maĩrécutirere wedeeya. M_{HH} p_{HH}top_{HH} jearáre teero tiíapurucujãña Cõamacũ booróbirora. ⁷ Cũã Jesuyé quetire weden_{HH}cãwara niĩya. Jesuré padeohéra tiíapurere ñeeririra niiwã. ⁸ Teero tiirã, cũã tiiróbiro tiirãre marĩrẽ tiíapuro booa. Marĩ teero tiirã, diamacũ maquẽrẽ wederãre tiíapura niĩã.

Diótrefes ñañarõ tiirĩque

⁹ Y_{HH} too macãrã Jesuré padeoráre sicapũ jóaw_{HH}. Diótrefes niipetirare dutigú niidugagu ùsã dutirére booríayigu. ¹⁰ Teero tiĩgú, y_{HH} múã p_{HH}top_{HH} wáagu, cũũrẽ múã ññacorop_{HH} wedeguda cũũ ùsãrẽ wedepatirere, ùsãrẽ jĩĩditorere. Apeyeré tiíayigu: Jesuré padeorá toopú jeari, cũãrẽ ñeeriyigu. Cũãrẽ añurõ ñeedugara tiirĩ ññagũ, ñeedutihegu, cõãwionecojãrucuayigu.

¹¹ Y_{HH} bayiró maĩgũ, ñañaré tiirére ññacũrijãña; añurõ tiiréperẽ ññacũña. ãñurõ tiirãno Cõamacũ põna niĩya; ñañaré tiirãno Cõamacũrẽ masĩricua.

Demetrio añurõ tiirĩque

¹² Niipetira Demetrioere añurõ wedeseya. Cõamacũ booróbirora diamacũ tiíayigu. Ûsãcã cũũrẽ teerora jĩĩ wedesea. M_{HH} masĩcu: Ûsã diamacũ maquẽrẽ wedesea.

Wedeyaponorigue

¹³ Y_{HH} pee peti jĩĩdugare cuomíã, cuogúpeja. Atipũpúre teeré jóaria. ¹⁴ Máata marĩ ññãadacu, Cõamacũ boorí. Toopú cãmerĩ wedeapudacu.

¹⁵ Āñurõ niirecãtĩre wáaaro m̃urẽ. Ɔsã menamacãrã m̃urẽ
ãñudutiya. Marĩ menamacãrã toopú niirãcõrõ ãñuãrõ.
Nocõrõrã niiã.

JUDAS jóaripũ

Ãñuduticorigue

¹ Y_{HH} Judas Jesucristore padecotegu, Santiago bai múãrẽ añudutia. Múã marĩ Pacu Cõãmacũ beserira, cũũ maĩrã niĩa. Jesucristo múãrẽ cotequi.

² Cõãmacũ múãrẽ bóaneõ ññanemoãrõ; ãñurõ niirecutiri ti-inemóãrõ; cãmerĩ maĩrĩ tiinemóãrõ.

Jĩditoremena buerá tiirecutirigue (2Pe 2.1-7)

³ Y_{HH} maĩrã, Cõãmacũ y_{HH}re, teero biiri múãrẽ netõnérigu niiwĩ. Marĩ netõnére maquẽrẽ múãrẽ bayiró wededugagu, jóagudu tiimíawũ. Jóaria ména. Apeyé maquẽ jóaro niirõ tiia. Jesuré padeoré maquẽrẽ wedewisiora múã putopu jeayira. Teero tiigú, jóaa. Cõãmacũ marĩ padeoré maquẽrẽ marĩ Jesuré padeoráre cũũrigu niiwĩ. Cũũ cũũrigue wasorícu. Teero tiirá, tutuaremena padeoró booa. ⁴ Múã ññamasĩripacari, jĩditoremena buerá múãmena neãnucãyira. Cúã ate tiiróbiro jĩcua: “Cõãmacũ marĩ cũũrẽ padeoráre ãñurõ tiijĩgũ, marĩrẽ ññañarõ netõrĩ tiirĩqui”, jĩcua. Teero tiirá, cúã ññañaré tiirére duurícu. Jesucristo marĩ Ôpũ sícũ niigúarẽ boorícu. Cõãmacũ tiatopu “cúãno pecamepu wáaadacua” jĩtoayigu.

⁵ Teero tiigú, y_{HH} múã masĩpetiriguere wãcũrĩ tiidugága sũcã. Ateré wãcũsugueya: Marĩ Ôpũ niipetira Israelya põna macãrãrẽ Egiptopu wionécoyigu. Too síro cũũrẽ padeohérare diari tiiyígu. ⁶ Ángeleare wáariguedãrẽ wãcũña: Cúã ãmuãsepu tutuare, dutirére cõopacára, teeré duu, cúã booró tiirá wáyira. Cõãmacũ cúãrẽ cõmedári cúã jõãmasĩhēredarimena siatúcũdutyigu sáa. Naĩtĩãrõpu niicua, té Cõãmacũ cúãrẽ wapa tiíadari bũreco jearipu. ⁷ Ángelea ññañarõ ñeeaperirobiro Sodoma macãrã, Gomorra macãrã, teemacãrĩ wesari macãrãcã teorora tiiyíra. Ëmuã dícu numiãmena tiirénorẽ tiiyíra. Cõãmacũ teemacãrĩrẽ sóecõãyigu sáa. “Niipetira ññañarã cúã tiiróbirora pecame petihérimepu ññañarõ tiinóãdacua” jĩrere masĩsuguedutigu, cúãrẽ teero tiirígu niiwĩ.

⁸ Múãrẽ jĩditoremena buerá teorora tiicúa: Cúã booró wãcũãmajãcua. Cúã wãcũrõbirora tii, cúã basiro cúãye õpũũrĩrẽ ññañocúa; Cõãmacũ dutirére boorícu; uputí macãrã ãñurãrẽ ññañarõ jĩcua. ⁹ Miguel ángeleare dutigú Satanãmena cãmerĩ

jĩĩrĩ, ate wáayiro: Cúãcõrõ Moiséniġũya õpũũrẽ boomíyira. Miguel basiro Satanárẽ ñañarõ jĩĩriyigũ. “Mũũ Cõãmacũrẽ netõnucãġũ peti niĩã”, jĩĩriyigũ. Biirope jĩĩyigũ: “Yũũ Õpũ mũũrẽ mũũ ñañaré tiirére wedearo”, jĩĩyigũ. ¹⁰ Múãrẽ jĩĩditoremena buerápeja añũrõ tuomasĩripacara, ñañarõ wedesecua. Apeyé cúã boorére tiicúa. Wáicũracã teorora tiicúa. Tuomasĩhẽrãrã cúã tiirémena cúã yeeripũnarĩrẽ ñañorĩ tiádacua.

¹¹ Bóaneõrã niĩya cúã. Caín* tiirĩrobiro ñañaré tiicúa. Balaam† tiirĩrobiro noo booró tiádacua niyeru maĩrã. Coré‡ tiirĩrobiro Cõãmacũrẽ netõnucãrã diajõããdacua. ¹² Múã Jesucristore padeorá neã, yaaritabe, cúã múãrẽ bayiró bobooro wáari tiicúa. Cuiro manirõ cúã booró yaa, yapijãcua. “¿Yaaré niipetirare jeatuai?” jĩĩ wãcũricua. Cúã õme oco maniré, wĩno néewanore tiirõbiro niicua; basocáre tiápuricua. Ducacutirito, cúã ducamanire yucũ tiirõbiro niicua. Nucõrĩmena wããrigue yucũ tiirõbiro niicua. ¹³ Cúã bobooro tiirécutire sobo jũĩrĩpirere ocoturí día wesa páaputucore tiirõbiro niicua. Ñocõã noo booró wáa, ditirãbiro niicua. Cõãmacũ cúãrẽ naĩtĩãrõpũ cúã niirucuaropũ “wáadutigũda” jĩĩtoarigũ niiwĩ mée.

¹⁴ Enoc jĩĩditoremena bueráre wáaadarere wedeyigũ. Cũũ profeta niiwĩ. Cũũ Adán pãrãmi niinũnũsegũ niiyigũ; seis põnarĩ siro macũ niiyigũ. Cũũ biiro wederigũ niiwĩ: “Marĩ Õpũ paũ ángleamena atigũdaqui. ¹⁵ Cũũ niipetira basocá tiirĩguere besegũdaqui. Ñañarã niipetire cúã ñañaré tiirĩguere, cúã cũũrẽ ñañarõ jĩĩriguere besegũdaqui. Cúã ñañaré tiirĩgue wapa cúãrẽ pecamepũ cõãġũdaqui”, jĩĩ wedesũgũeyigũ Enoc. ¹⁶ Múãrẽ jĩĩditoremena buerá niipetire ãpẽrã tiirére ñañarõ wedesecua; wedepatirepira niicua. Cúã tusaré dícare tiidũgácula. Cúã tiirére bayiró busũrómena wedetũsacua. Cúãrẽ tiápumasĩrãrẽ jĩĩditoremena usenipeocua, cúãyere cuodũgára.

Jesuré padeorãre wederigũ

¹⁷ Yũũ maĩrã, múãpeja marĩ Õpũ Jesucristo cũũyere wededutigũ beserira wedesũgueriguere wãcũña. ¹⁸ Múãrẽ ateré wedecowa: “Atibúreco petiãdari sũguero maquẽ bũrecoripũre Cõãmacũyere buijããdacua. Cúã booró dícu tiidũgára, ñañaré tiirére tiĩãmajããdacua”, jĩĩcowa. ¹⁹ Cúãrã Jesuré padeorãre batarĩ tiicúa. Cúã booró tiicúa. Espĩritu Santore cõorícua.

²⁰ Yũũ maĩrã, múãpeja Jesuré nemorõ padeó, wãcũtutuarucujãña. Múã padeoré diamacũ niiré niĩã. Cõãmacũrẽ sãĩrã, Espĩritu Santo masĩré ticorémena sãĩñã.

* 1:11 Génesis 4.1-16. † 1:11 Números 22.1-35; Apocalipsis 2.14. ‡ 1:11 Números 16.1-35.

21 Cõãmacũ múãrẽ maĩrére wãcũrã, maĩðrãbiro niiña. Marĩ Õpũ Jesucristo múãrẽ bóaneõ ññagũ, cũũmena catirẽ petihére ticogũdaqui. Cũũ ticoadarere useniremena coteya.

22 Æpẽrã Jesucristoyere “¿diamacũrã niigariye?” jĩrãrẽ ãñurõmena wedeya. 23 Æpẽrã jĩditoremãna buerere nunurãrẽ quẽnojeári tiiyá; basocá pecamepũ jũũrãrẽ netõnérã tiiróbiro tiiyá. Æpẽrã ñañaré tiiríporare tiiápudugara, bóaneõ ññaña. Múãpũ cúã ñañaré tiirére pẽnirĩ jĩrã, cúã teero tiirére bayiró booríjãña.

Cõãmacũrẽ usenipeore

24-25 Cõãmacũ marĩrẽ netõnégũ sícũrã niiqui. Múã ñañaré tiirí jĩgũ, cotemasĩqui. Tee coterémãna múã ñañaré manirã cũũ pũtopũ jeari tiimasĩqui. Múãrẽ toopá cũũ ãñurõ asibatéropũ usenirĩ tiigũdaqui. Teero tiirã, Jesucristo marĩ Õpũ tiiapuremena niipetira Cõãmacũrẽ ateré jĩãrõ: “Mũũ niipetirere dutimasĩã; mũũ ãñunetõjõãgũ niiã; mũũ tiidugãrere tiimasĩã; mũũ niipetire dutirére cũoa”, jĩãrõ. “Mũũ too sugueropũ teero niirigũ niuwã; atitóre teorora niiã; too síropũ teorora niigũdacu”, jĩãrõ. Tee niipetire niiãrõ.

Nocõrõrã jóaa.

TOO SÍROPŪ WÁAADARERE Juanrē ěñorígue

Jesucristo Juanrē quēēřpŭ tiiróbiro ěñorígue

¹ Ate Jesucristore Cōāmacū ěñorígue niiā. “Péerogā siro biiro wáaadacu” jīgū, ěñodutíyigu cūārē padecoterare. Jesucristope ángelere “Juanrē ateré ěñogú wáaya” jīcoyigu. ² Yŭ Juan niipetire ángele ěñoríguere ĩñarigu niijīgū, Cōāmacū wedesere, Jesucristo wederigüecārē diamacú jóaa.

³ Atipū jóarirobiro wáaadaro péero đusaa. Teero tiigú, ate Cōāmacū ticorigue maquērē busurómena buegúno usenigūdaqui. Ateré bueri tŭo, ateré tiirá useniādacua.

Juan Jesuré padeoré pōnarī macārārē jóarigue

⁴ Yŭ Juan múā Asiapŭ niirā Jesuré padeorá siete pōnarī macārārē jóaa. Cōāmacū atitóre niirucujāgū, too sugueropŭ niirigu, too síropŭ atigudŭ múārē āñuré ticoaro; āñurō niirecutiri tiiaro. Espíritu Santo siete maquē āñuré tiimasīre ticoré cuogú* Cōāmacū duirípīrō puto niigú teerora tiiaro.

⁵ Jesucristocā teerora tiiaro. Cūū Cōāmacūyere wasoró manirō wederucugŭ niī. Cūūrā niipetira diarira suguero masāsuguerigŭ niī. Cūū atibúreco macārā ōpārārē dutigú niī. Cūū marīrē maī. Cūūye dímena marī ñañaré tiirē wapare netōnéwī. ⁶ Cūū marīrē ōpārā, paiá wáari tiiyí, Cōāmacū cūū Pacŭ dutirére tiiaro jīgū. Teero tiirā, niipetira ateré jīārō: “Cūū niipetirere dutimasīqui; cūū tiidugárere tiimasīqui”, jīārō. Cūū niipetira Ōpŭ niirucujāārō. Teerora niīārō.

⁷ Cūū ōmeburuáripŭ diiátigūdaqui.

Niipetira cūārē ĩñaādacua.

Cūūrē sīāríracā ĩñaādacua.

Niipetire macārī macārā cūārē ĩñarā, utiadacua.

Teerora wáaaro.

⁸ “Yŭrā niisuguegŭ, niitugŭ niiā”, jīwī Cōāmacū marī Ōpŭ niipetire tutuare cuogú. Cūū atitóre niirucujāgū, too sugueropŭ niirigu, too síropŭ atigudŭ niī.

Juan Jesucristore quēēřpŭ tiiróbiro ĩñarigue

⁹ Yŭ Juan múāya wedegŭ tiiróbiro niiā. Yŭ múā tiiróbiro Jesuré padeóa. Yŭ múā tiiróbirora ñañarō netōgú, Cōāmacū dutiré yŭpŭre niirī, wācūtutujāā. Yŭre Patmos nŭcŭrōpŭ, netōnŭcārī basocare cūūri nŭcŭrōpŭ cūūwā. Cōāmacūye queti, Jesuyére wederé wapa ānopú cūūnorigu

* 1:4 Isaías 11.2.

niia. ¹⁰ Sicabureco yeerisāri bureco niirī, cānirīpacari, Espiritu quēērdp̄u tiiróbiro yure ēñowī. Wācūña manirō yu su- cubirope bayiró busurómena wedeseri t̄owá. Cūwēdese- corneta tiiróbiro bayiró busuw̄u. ¹¹ Cūwēdese j̄iwī:

—Yurá niisugueu, niitugu niia. M̄uñarere sicarp̄u jóaya. M̄uñarere Asiap̄u niirā siete pōnarī yure padeoré pōnarī macārārē ticocoya. Cūwēdese Éfeso, Esmirna, Pérgamo, Tiatira, Sardis, Filadelfia, Laodicea macārī macārā niīya, j̄iwī.

¹² “¿Noā yu mena wedesei?” j̄i, cāmenucā ñawā. Ñacoma j̄igū, siete s̄iawócore pesaré yuc̄u oro yuc̄u ñawā. ¹³ Teeyuc̄u watoap̄u basocúbiro baugure ñawā. Cūwēdese sutiró s̄iawā. Cutirop̄u suti casero oromena tiirī caserore siatúrigu niiwī. ¹⁴ Cūwēdese dupu maquē póa ñurō butiré niiwā. Cūwēdese capeari pecarōna tiiróbiro asiyáw̄u. ¹⁵ Dupori asipóap̄irī sip- ioárebiro asiyáw̄u. Cūwēdese oco pairó ñmasāncōrōbiro busuw̄u. ¹⁶ Diamacú macā wāmorē siete ñocōā cuowī. Userop̄u espada p̄anīña asoyóarip̄i súuwitiw̄u. Cūwēdese diapóa muip̄u tiiróbiro bayiró asiyáw̄u.

¹⁷ Cūwēdese ña, diagubiro cūye dupori p̄atop̄u ñaacūmuw̄u. Cūwēdese diamacú macā wāmomena yure ñapeó, j̄iwī:

—Cuirijāna. Yurá niisugueu, niitugu niia. ¹⁸ Catigú peti niia. Yu diarigu niiwā. Diarigu niipac̄u, catirucujā. Yu diarira yeerip̄una niirōp̄u macā sawirire† cuoa. ¹⁹ M̄uñarere, mecūtigā ñarere, too síro wāadarere jóaya. ²⁰ Siete ñocōā yā diamacú macā wāmore cuorí, m̄uñarere, teero biiri siete s̄iawócore pesaré yuc̄u oro yuc̄u maquē biiro j̄idugaro tiia: Siete ñocōā siete ángelea j̄idugaro tiia. Cūwēdese yure padeoré pōnarī macārāyara niīya. Siete s̄iawócore pesaré yuc̄u siete pōnarī yure padeoré pōnarī macārā j̄idugaro tiia, j̄iwī.

2

Éfeso macārārē jóarigue

¹ Jesucristo ateré j̄iwī:

Éfeso macārā yure padeorí pōna macārāyagu ángelere* ateré jóaya:

“Yu siete ñocōārē diamacú macā wāmore cuogú, siete s̄iawócore pesaré yuc̄u oro yuc̄u watoap̄u ñanetōgū ateré j̄iwī:

² Múā tiirere yu masiā. Yee maquērē múā bayiró padea. Múā padeó yapacutía. Ñañarē tiirare múā boorí. Ñp̄erā

† 1:18 Españolmena: llave; portuguésmena: chave.

* 2:1 Ángele “Cōāmacūyere wedecotegu” j̄idugaro tiia.

Jesús cãũyere wededutigu besenoña manipacára, ‘ũsãcã Jesuyére wededutigu beserira niiã’ jĩĩya. Múã ‘¿diamacúrá jĩĩmĩ cúa?’ jĩĩ, tũgueñamasĩã. Cúa buerére tũorá, ‘cúa jĩĩditora niiĩya’ jĩĩmasĩã múã. ³ Padeó yapacutía. Yé wapa bayiró ñañarõ netõwú múã. Teeré nũcãjãwã.

⁴ Tee niipetire añurẽ tiipacári, ate dícu ñañaã múãrẽ: Múã sicatorũ yũre maĩrírobiro maĩría. ⁵ Sicatorũ yũre añurõ maĩríguere wãcũña. Teero tiidúmiriguere wãcũpati, wasojãña sũcã. Sicatorũ tiiriguere tiyá. Múã wasohéri, múãya sãwócorigu múã putopũ niiríguere ãmajãgũda. ⁶ Apeyé ate múã tiirẽ añuniã: Nicolaítayere buerá tiirere múã booría. Yũcã teerẽ booría.

⁷ Tũodũgáranõ Espiritu Santo yũre padeorẽ põnarĩ macãrãrẽ wederere tũomasĩadacua. Añurõ padeó cãmewitiranorẽ yucũ catirẽ ticorígu† dũcare yaari tiigũda. Tiigú Cõãmacũ niirõ añunetõjõãrõpũ niiã”, jĩĩ jóaya, jĩĩwĩ.

Esmirna macãrãrẽ jóarigue

⁸ Jesucristo jĩĩnemowĩ sũcã:

Esmirna macãrã yũre padeorĩ põna macãrãyagu ángelere ateré jóaya:

“Yũrã niisũguegũ, niitugũ, diarigupũ niipacu, catirucujãgũ ateré jĩĩã: ⁹ Múã ñañarõ netõrere, múã apeyenó cũohérere masĩã. Teero cũorípacara, petiriadarepere cũorá niiã. ‘Judíoa niiã’ jĩĩrã múãrẽ ñañarõ wedeserere masĩã. Yũ ññacoropũ cúa judíoa mee niiĩya; Satanás dutirere tiirã niiĩya. ¹⁰ Múã ñañarõ netõãdarere cuirijãña. Satanás múã sũquẽrãrẽ peresuwiipũ sõnecori tiigũdaqui, múã padeorere duudutígu. Múã pũamóquẽñe bũrecori ñañarõ netõãdadu. Múã padeorẽ wapa sããdũgári, padeodurijãña. Múã teero tiirĩ, yũ catirẽ petihérere ticogũdadu múã padeorẽ wapa.

¹¹ Espiritu Santo yũre padeorẽ põnarĩ macãrãrẽ wedei. Tũodũgáranõ tũoáro. Añurõ padeó cãmewitirano cúa diari siro, pecamepũ wáaricua. Pecamepũ wáare dianemore tiiróbiro niiã”, jĩĩ jóaya, jĩĩwĩ.

Pérgamo macãrãrẽ jóarigue

¹² Jesucristo jĩĩnemowĩ sũcã:

Pérgamo macãrã yũre padeorĩ põna macãrãyagu ángelere ateré jóaya:

“Yũ espada pũaníña asoyóaripĩ cũogú ateré jĩĩã: ¹³ Múã niirĩ macã maquẽrẽ yũ masĩã: Satanás too macãrã õpũ

† 2:7 Génesis 2.9.

niĩ. Múã toopú niipacara, yéere tiinunúserucujãã. Yũre padeodúriwũ, cúã Antipare sñarítocãrẽ. Cũ yéere wede, padeotúcowi, té cũrẽ sñãcõãritopũ. Teero wáawũ múãya macã Satanás niiri macãpũ.

¹⁴ Ate dícu ñañaã múã: Balaam tiidutíre tiiróbiro múã sñiquẽrã tiinunúsea. Cũ Balare Israelya põna macãrãrẽ ñañaré tiidutíyigu. Balac cúãrẽ wáicura dii cũ padeoráre ticoariguere yaari tiyígu; ñañarõ ñeeaperi tiyígu. ¹⁵ Nicolaítayere buerá tiidutírecãrẽ múã sñiquẽrã teerora tiinunúsejãã. ¹⁶ Múã cúãrẽ ‘teeré buerijãña’ jĩria. Teewapare wãcũpati, wasoyá. Múã wasohéri, máata múã putopũ jeagũda. Jea, yáapĩ ɯseropũ súuwitiripĩmena cúã buerére tɯonunúseramena cãmerĩsĩãgũda.

¹⁷ Espíritu Santo yũre padeoré põnarĩ macãrãrẽ wedei. Tɯodugáranano tɯoáro. Ññurõ padeó cãmewitíranorẽ maná yayióriguere ecagúdacu. Cúãrẽ ùtãpe butirípere ticogũda. Tiiperũ mama wãmerẽ jóatunoãdacu. Sicũ teewãmerẽ masĩriqui. Tiipere cɯogú dícu masĩgũdaqui”, jĩ jóaya, jĩwĩ.

Tiatira macãrãrẽ jóarigue

¹⁸ Jesucristo jĩnemowĩ sũcã:

Tiatira macãrã yũre padeorĩ põna macãrãyagu ángelere ateré jóaya:

“Yũ Cõãmacũ macũ, capeari pecapõnabiro asiyágu, dɯpori asipóapĩrĩ sipioárebiro asiyágu ateré jĩã: ¹⁹ Múã tiirére yũ masiã. Múã maĩré, múã padeoré, múã ãpẽãrẽ tiápure, múã padeoyapácũtirere masiã. Atecãrẽ masiã: Múã sicatopũ tiiriro nemorõ atitóre ññurõ tiirá tiia.

²⁰ Ate dícu ñañaã múã: Jezabel múãrẽ ñañaré buepacari, teero iñajãã. ‘Cõãmacũyago profeta niĩã’, jĩmiyo coo. Coo yũre padecoterare jĩditoyo. Cúãrẽ ñañarõ ñeeapere bueyo. Wáicura dii ãpẽã cúã padeoráre ticoariguere yaari tiyo coo buerémena. ²¹ Coo ñañaré tiirére wãcũpati, wasoádarere yuemiwũ. Wasodugáriyo. Coo ñañarõ ñeeaperere duudugáriyo. ²² Teero tiigú, coore diarecutiri tiigũda. Coomena ñañarõ ñeeaperare bayiró ñañarõ netõrĩ tiigũda, coomena cúã ñañaré tiirére wãcũpati, wasohéri. ²³ Coo põnarẽ sñãjãgũda. Yũ teero tiirĩ, niipetira yũre padeoré põnarĩ macãrã ateré masiãdacua: Yũ múã tiidugárere, múã wãcũrere masipetijãã; múã tiiriro jeatuario wapatígũda. ²⁴ Múã Tiatira macãrã ãpẽã coo buerére booria. Satanáye buerére ‘ɯputĩ maquẽ niĩã’ cúã jĩrécãrẽ bueriwũ. Múãrẽ ateré jĩã: Múãrẽ apeyé dutinemicu. ²⁵ Ate dícuere tiyá: Múã diamacũ tiirére duurijãña, té yũ putuaatiripũ.

²⁶ Ññurõ padeó cãmewití, yññ tiidutírere tiyapácütiranorẽ dutiré ticogũda. Peedita macãrãrẽ dutiadacua, ²⁷ yññ Pacu yññre niipetire macãrĩ macãrãrẽ dutiré ticoriro-birora. Cõmegũména diipárure páamutõrõ tiiróbiro yññre netõnucãrãrẽ ñañarõ tiíadacua. ²⁸ Teero tiiránorẽ ñocõãwũ bóerigare ticogũda. ²⁹ Espiritu Santo yññre padeoré põnarĩ macãrãrẽ wedei. Тһодһғáranо тһоáро”,
jĩĩ jóaya, jĩĩwĩ.

3

Sardis macãrãrẽ jóarigue

¹ Jesucristo jĩĩnemowĩ sũcã:

Sardis macãrã yññre padeorĩ põna macãrãyagu ángelere ateré jóaya:

“Yññ siete tutuare Espiritu Santoyere cñoa. Siete ñocõãrẽ cñoa. Yññ teeré cñogú ateré jĩĩã: Múã tiirére yññ masĩã. Ñpẽrã yññre padeoré põnarĩ macãrã múãrẽ ñña, biiro jĩĩya: ‘Cúã Cõãmacũ catiré ticorére cñoóya; Cõãmacũ dutirére tiíya’ jĩĩya. Teero jĩĩpacari, diarira tiiróbiro niíã múã; Cõãmacũ dutirére tiiría. ² Ateré wãcũña: Múã ññurõ tiiré petiró tiia. Teero tiirã, ññurére tiinemóña sũcã, petirĩ jĩĩrã. Yññ ññarĩ, Cõãmacũ ññacoropũ múã tiiré dñsajãã. ³ Múãrẽ bueriguere, múã teeré padeoríguere wãcũña. Tee buerére nñññã. Múã teeré nñññrĩguere wãcũpati, wasoyã. Múã ññurõ тһomasñhëri, wãcũña manirõ yaarepigũ tiiróbiro jeagudacu.

⁴ Múã menamacãrã Sardispũ niirã diarira tiiróbiro niipacara, sñquẽrã cúãye suti jũĩrĩmaníre tiiróbiro niíya. Cúã ññurõ tiiré wapa suti butiré sãña, yññmena bapacütíadacua.

⁵ Ññurõ padeó cãmewitírano cúã tiiróbiro suti butiré sãñarira niíadacua. Catiré petihéerere cñorã wãmerẽ jóaturipũpũ cúã wãmerẽ coserícu sãa. Yññ Pacu, cũñyara ángelea ññacoropũ yññ ‘cúãrẽ masĩã’ jĩĩgũda. ⁶ Espiritu Santo yññre padeoré põnarĩ macãrãrẽ wedei. Тһодһғáranо тһоáро”,

jĩĩ jóaya, jĩĩwĩ.

Filadelfia macãrãrẽ jóarigue

⁷ Jesucristo jĩĩnemowĩ sũcã:

Filadelfia macãrã yññre padeorĩ põna macãrãyagu ángelere ateré jóaya:

“Yññ ñañaré manigú, diamacú niigú niíã. Daviyã sawire cñoa. Yññ pãõrĩ, ñpĩ biamasĩrii. Biarĩ, ñpĩ pãõmasĩrii. Yññ dícsũ teeré tiimasĩgũ niijĩgũ, múãrẽ ateré jĩĩã: ⁸ Múã tiirére yññ masĩã: Múã péerogã tutuare cñopacãra, yññ dutirére yñña. Yññre masĩhëramena wedesera, ‘ñsãjã

cũârē masĩriga' jĩria múã. Teero tiigú, yuu múãrē sica-sope pãõñcõwũ. Tiisopere ãpĩ biamasĩriqui. ⁹ Múãya macã macãrã Satanás dutirére tiirã 'ũsã judíoa niĩã' jĩĩya. Yuu iñacoropu judíoa mee niĩya; jĩĩditorepira niĩya. Cũârē múã putopu ati, ñicãcoberimena jeacũmurĩ tiigúdacu. Yuu múãrē maĩrere masĩrĩ tiigúda. ¹⁰ Yuu múãrē yuu dutirére 'wãcũtutuaremena tiirucújãña' jĩĩdutiwũ. Múã yũre padeoré wapa ñañarõ netõpacára, teero tiirucújãwũ. Teero tiigú, niipetira atibúreco macãrã ñañarõ netõrítabe, múãrē coteguda. Niipetira atibúreco macãrãrē '¿deero padeomí cúa?' jĩĩgũ, cúaãrē ñañarõ netõrĩ tiigúda.

¹¹ Máata putuaatiguda. Múã diamacú tiirere duurijãña, pesari beto* Cõamacũ múãrē ticoadari betore tiidióri jĩĩrã.

¹² Ññurõ padeó cãmewitiranorē yuu Pacu puto cũũgũda. Cũũya wii macã botarĩ tiiróbiro toopá niĩãdacua. Witiridojããdacua. Yuu Pacu wãmerē cũãpũre jóatugũda. Yuu Pacuya macã wãmecãrē jóagũda. Tiimacã Mama Jerusalén wãmecutia. Ɔmũãsepũ niirĩ macã atiditapú diiátiadacu. Teero biirĩ yuu wãme mama wãme cũãpũre jóatugũda.

¹³ Espiritu Santo yũre padeoré põnarĩ macãrãrē wedei. Tuodugáranano tuóáro”,

jĩ jóaya, jĩĩwĩ.

Laodicea macãrãrē jóarique

¹⁴ Jesucristo jĩĩnemowĩ sũcã:

Laodicea macãrã yũre padeorĩ põna macãrãyagu ángelere ateré jóaya:

“Yuu wasoró manirõ Cõamacũyere diamacú wederucua. Cõamacũ yũmena niipetirere tiiwĩ. Yuu teeré tiirĩgu ateré jĩĩã: ¹⁵ Múã tiirere yuu masĩã. Yũsũaracã niiria; asirácã niiria. Múã yũsũarĩ, o asirĩ, ãñuboyu múãrē. ¹⁶ Múã asibusúra niĩã; yũsũaria; asiría.† Teero tiigú, múãrē cõãgũdu tia, sĩcũ asibusúre sñidugáhegu eobatérobiro. ¹⁷ Múã jĩĩmiã: 'Cũopetijãã; niipetire yũre ãñurõ wáaa; dũsaría' jĩĩmiã. Múã tuomasĩria: Dũsapetijãã. Ññañaré dícu wãanorã, bóaneorã, niyeru manirã, iñahẽrã, sutimanirã tiiróbiro niĩã. ¹⁸ Teero tiirã, múãrē ateré wedesuguea: Oro pecamepu sóesipioriguere sãĩãdara tiiróbiro yũre padeorere sãĩã atiya, Cõamacũ putopu pee ãñuré cõoáda jĩĩrã. Suti butiré sãĩãdara tiiróbiro yũre acabóre sãĩã atiya, bobooro netõrĩ jĩĩrã. Capea

* **3:11** Pecasãyemena: corona. † **3:16** “Yũsũarabiro niirã Jesuré padeohera niĩya”, jĩĩdugaro tiicú. “Asirãbiro niirã Jesuré ãñurõ padeorã, cũũ dutirere ỹseniremena tiirã niĩya”, jĩĩdugaro tiicú. “Asibusúrabiro niirã Jesuré padeopacára, cũũ dutirere ãñurõ tiirĩya; cũũyere ãñurõ tuoséniriya”, jĩĩdugaro tiicú.

píore uco sãĩãdara tiiróbiro masĩrére sãĩrã atiya, yéere añurõ ññamasĩãda jĩĩrã.

¹⁹ Y_{HH} maĩrãrẽ ñañaré tiiri, ‘teeré tiinemór:ijãña’ jĩĩã. Teero tiirã, yéere añurõ tiiyã. Y_{HH} dutirére múã tiihéra, wãcũpati, wasoyã. ²⁰ Y_{HH} s_{HO}gú tiia, sope dotenucũgũ tiiróbiro. Sĩcũ y_{HH} wedeseri t_{HO}gú, y_{HH}re sope pãõsõnecogubiro niĩ. Teero tiigúnomena cãmerĩ s_{HO}yãra tiiróbiro useniãdacu.

²¹ Añurõ padeó cãmewitiranorẽ y_{HH}mena y_{HH} duirípĩrõpũ duiadacua. Y_{HH}cã Satanás y_{HH}re wedesãpacari, netõnucãjãwã. Teero tiigú, y_{HH} Pacumena cũyapĩrõpũ duia. ²² Espiritu Santo y_{HH}re padeoré põnarĩ macãrãrẽ wedei. T_{HO}dugáranu t_{HO}áro”, jĩĩ jóaya, jĩĩwĩ y_{HH}re.

4

Ɛmũãsepũ Cõãmacũrẽ sũubusepeore

¹ Too síro y_{HH} ññawũ sũcã. Ɛmũãsepũ sicasope tusuri ññamũõcowũ. Y_{HH} t_{HO}suguerigu y_{HH}re wedeserigu cornetabiro b_{HS}ugure t_{HO}wá:

—A_{HO}pú mũãatiya. Too síro wáaadare mũrẽ ãñogúdu tiia, jĩĩwĩ.

² Máata y_{HH} cãnirĩpacari, Espiritu quẽẽrõpũ tiiróbiro y_{HH}re ãñowĩ sũcã. Y_{HH} ññacoropũ Õpũ duirípĩrõ niiwã ãmũãsepũ. Tiipĩrõpũ sĩcũ duiwi. ³ Too duigú ãtãpe jaspe o cornalina tiiróbiro añurõ asiyáwi. Tiipĩrõ sicadá bueda popeapũ niiwã. Tiidã añurõ sãmerida esmeralda wãmecutiripe tiiróbiro sũmewã. ⁴ Veinticuatro õpãrã duirépĩrĩ tiipĩrõrẽ niisodeawũ. Veinticuatro bũtoã dutirá teepĩrĩpũ duiwa. Suti butiré sãñarira niiwã. Cũãye dupupá sotoapũ oro betori pesawũ. ⁵ Tiipĩrõpũre bũpo wããyore bauwũ. B_{HS}rẽ, bũpo páare b_{HS}witiwũ. Tiipĩrõ díamacũ siete sãwócore tuturi jũñnucũwã. Teetuturi Espiritu Santo siete tutuare c_{HO}rẽ niĩã. ⁶ Tiipĩrõ díamacũ día pairĩmaabiro niiwã. Bídrubiro añurõ ocosusúrimaa niiwã.

Tiipĩrõrẽ bapari catirá niisodeawa. Cũã díamacũpe, sucubĩrope pee capeari c_{HO}wá. ⁷ Catigú niisuguegũ yáibiro* bauwĩ. Cũũ siro macũ wecubiro† bauwĩ. Cũũ siro macũ basocubiro diapóa c_{HO}wĩ. Cũũ siro macũ cárapacu w_{HH}gúburo bauwĩ. ⁸ Bapari catirá cúãcõrõ seis wũure c_{HO}wá. Niipetire cúãye õpũũĩrũre, cúãye wũure docapũre capeari c_{HO}sugójãwã. Búrecori, ñamirĩ yeerisãrõ manirõ biiro jĩĩrucujãwã:

Ñañaré manigú; ñañaré manigú; ñañaré manigú niĩ Cõãmacũ marĩ Õpũ tutuanetõjõãgũ.

* 4:7 Españolmena: león; portuguésmena: leão. † 4:7 Españolmena: toro; portuguésmena: touro.

Cũu atitóre niirucujãgũ, too sugeropu niirigu, too síropu atigadu niĩ, jĩwã.

⁹ Cũã bapari catirá tiipĩrõpu duigú catiré petihére cuogúre “niipetirere dutimasĩã mũũ” jĩwã; cũũrẽ padeowá; cũũrẽ usenire ticowa. ¹⁰ Cũã teero tiirécõrõ veinticuatro bũtoá dutirá tiipĩrõpu duigú pũto ñicãcoberimena jeacũmurucuwa. Catiré petihére cuogúre padeowá. Cũã pesaré betorire née, cũũyapĩrõ díamacũpu cũũwã. Biiro jĩwã:

¹¹ Cõãmacũ ãsã Õpũ, niipetirere bauanérigu niĩã mũũ.

Mũũ boorómenarã ate niipetire niĩã.

Teero tiirémena mũũ ãsã usenipeogunorã niĩã.

Usenipeonojĩgũ, biiro jĩnoã mũũ:

Mũũ niipetirere dutimasĩgũ niĩã;

ãsã mũũrẽ padeóa;

ãsã mũũrẽ “tutuanetõjõãgũ niĩ” jĩã,

jĩwã.

5

Cordero opatũnurẽ néerigue

¹ Yũũ ññawũ sũcã. Tiipĩrõpu duigú diamacú macã wãmope sicutũnu cuowí. Pũanĩñapu jóaritũnu niiwã. Siete pirabiaturigue cuowú. ² Toopú sũcũ ángele tutuagure ññawũ. Cũũ bayiró busurómena wedewi:

—Ñañarére nũcãjãriguno dícu pirabiaturere pãnecojã, iitũnurẽ jõãmasĩqui. ¿Noãno niigari iitũnurẽ jõãgũdu? jĩwĩ.

³ Ñmũãsepũ, ditapu, dita docapure tiitũnurẽ jõãmasĩgũ, tee jóariguere buemasĩgũno maniwĩ. ⁴ Tiitũnurẽ jõãmasĩgũ, tee jóariguere buemasĩgũno manirĩ ññagũ, yũũ bayiró utiwũ. ⁵ Sũcũ bũtoá dutirá menamacũ yũũre jĩwĩ:

—Utigu mee tiiyá. Sũcũ niĩ, Judayá põna macũ yái sõãgũ* tutuagu tiiróbiro. Cũũrã David pãrãmi niinũnusegu, cũũrẽ netõnũcãdugamirirare cãmewitirigu niĩ. Teero tiigú, cũũ siete pirabiaturere pãnejã, iitũnurẽ jõãmasĩqui, jĩwĩ.

⁶ Tiipĩrõ deco, bapari catirá deco, veinticuatro bũtoá dutirá deco Cordero cũã sãñórigu niipacu, catigú nucũrĩ ññawũ. Cũũ siete capesári, siete capeari cuowí. Tee capeari Espiritu Santo siete tutuare cuogú niipetiro atibũrecopũ ticodiocorigũ jĩdũgaro tiia. ⁷ Cordero wáa, tiipĩrõpu duigú diamacú macã wãmope cuorítũnurẽ néewĩ. ⁸ Cũũ tiitũnurẽ néerĩ, bapari catirá, veinticuatro bũtoá dutirá Cordero díamacũ ñicãcoberimena

* 5:5 Españolmena: león; portuguésmena: leão.

jeacũmuwã. Cũãcõrõ búapũtẽrẽ,† oro baparire cuowá. Teebaparipare sitiaãñũre busemũõcore dadaro niwũ. ⁹ Cũã mama basaré basara, biiro jĩwã:

Mũũ sãnórighu niĩã. Cõãmacũrẽ mũũye díimena basocáre wapatĩbosarighu niwũ.

Mũũ wapatĩbosarira niipetire põnarĩ macãrã, niipetire wedesera, niipetire macãrĩ macãrã, niipetire dita macãrã niĩya.

Mũũ teero tiirĩghu niijĩgũ, tiitũnurẽ née, teeperire pãnemasĩã.

¹⁰ Mũũ cũãrẽ õpãrã, paiá wári tiyú, ãsãyagũ Cõãmacũ dutirere tiáro jĩgũ.

Cũãrã niipetire dita macãrãrẽ dutiadacua, jĩ basawa.

¹¹ Yũũ ññawũ sũcã. Paũ ángelea tiipĩrõrẽ, catiráre, butoá dutiráre niisodeanucãjeawa. Paũ peti niwã. Cũãrẽ bapaqueopetimasĩña manitú niwũ. Cũãrẽ tuowá. ¹² Bayiró mũũrómẽna jĩ basapeowa:

Cordero basocáye wapa sãnórighu niĩ.

Teero tiinórighuena basocá usenipeogũnorã niĩ. Usenipeonojĩgũ, biiro jĩ basanoã cũãrẽ:

“Cũũ tutuanetõjõãgũ niĩ; niipetirere cuoi; niipetirere masĩ; cũũ tiidugáreere tiimasĩ; padeonógũ niĩ; niipetirere dutimasĩ; ãñugú niĩ” jĩnoã,

jĩ basawa.

¹³ ãpẽrãrẽ tuowá sũcã. Niipetira Cõãmacũ tiiríra ãmũãsepu niirã, ditapu niirã, dita docapu niirã, día pairímaapu niirã jĩ basapeowa:

Tiipĩrõpu duigáre, Corderore “ãñurã niĩ múã” jĩãrõ;

múãrẽ padeoáro; “múã niipetirere dutimasĩã” jĩãrõ;

“múã tiidugáreere tiimasĩã” jĩãrõ.

Teerora jĩrucujããrõ múãrẽ,

jĩ basawa.

¹⁴—Teerora jĩrõ booa, jĩwã bapari catirácã.

Butoá dutirápe ñicãcoberimena jeacũmu, súubusepeowa.

6

Siete pirabiatuigue

¹ Yũũ ññawũ sũcã. Cordero tiitũnu siete pirabiatuigue cuorítũnurẽ jõãñcãwĩ. Niisũguerore pãnecojãwĩ. Sícũ bapari catirá menamacũ wedeserere tuowá. Bupo páari busurẽ tiiróbiro wedesewi:

—Atiya, jĩwĩ.

† 5:8 Pecasãyemena: arpas.

² Cũ teero jĩãri sirogãrã, yuu ñawũ sũcã. Caballo butigú witiatiwi. Cũ sotoapu pesagú bueripĩrẽ cuowí. Cũya dupu pesarí betore ticonowĩ. Cãmerĩsĩã netõnucãtoarigu cãmerĩsĩã netõnucãgũ witiwawi sũcã.

³ Cordero síro macãrõ pãnecorira sũcã, ãpĩ catigú wedesewi:
—Atiya, jĩwĩ.

⁴ Æpĩ caballo witiatiwi. Sõãgú niwĩ. Cũ sotoapu pesagúre cãmerĩsĩããdare dutirére ticonowĩ. Teero tiigú, atibúreco macãrãrẽ añurõ niirecutimiãrirare cãmerĩsĩãrĩ tiigú witiwawi. Cũ espada pairípĩ ticonowĩ.

⁵ Cordero puaró pãneãri siro, aperó pãnerĩ, ãpĩ catigú wedesewi:
—Atiya, jĩwĩ.

Yuu ñawũ sũcã. Æpĩ caballo witiatiwi. Ñígũ niwĩ. Cũ sotoapu pesagú nũcãre queoróre* ñoonéwĩ. ⁶ Catirá watoapure sícũ wedeseri tiiróbiro tuowú:

—Sica kilo trigo sicabureco pade wapatárocõrõ wapacutía. Itiá kilos cebada sicabureco pade wapatárocõrõ wapacutía. Use yaarẽpũre ayiorere, vinorẽ ñañorĩ tiiríjãña, jĩwĩ.

⁷ Cordero itiáro pãneãri siro, aperó pãnerĩ, ãpĩ catigú wedesewi:
—Atiya, jĩwĩ.

⁸ Yuu ñawũ sũcã. Æpĩ caballo witiatiwi. Butiwiyásãñugũ niwĩ. Cũ sotoapu pesagú wãmecutiwi Diaré Õpũ. Cũrẽ nanugú wãmecutiwi Diarira Yeeripũnarĩ Niirõpũ. Cũã dutimasĩrere ticonowã. Tee dutiré cuorémema atibúreco macãrã sicaniña deco macãrãrẽ† sãwã. Cãmerĩsĩãremema, juabóaremema, diarémema sãwã. Wáicura cúaracã sããpuwa.

⁹ Cordero bapari pirabiare pãneãri siro, aperó pãnerĩ, diarira yeeripũnarĩrẽ ñawũ. Cũã Cõãmacũye queti, Jesuyere wederigue wapa sãñórira niwã. Cũã Cõãmacũrẽ wáicura sópeoro tiiróbiro bauró docapu niwã. ¹⁰ Cũã bayiró busurómena wedesewa:

—Õpũ ñañaré manigú, diamacú niigú, ¿deero biiri muu iiburecope niirãrẽ bese, ñañarõ tiicãmégũdari, cũã ùsarẽ sããrigue wapa? jĩwã.

¹¹ Cũãcõrõ suti butiré ticonowã. Cũãrẽ jĩwĩ:

—Æpẽrã múã menamacãrã Jesuyere wederá, teero biiri múã tiiróbiro padeorá sãñóãdacua. Yeerisãña ména, té cũãrẽ sããpetíripũ, jĩwĩ.

¹² Cordero sicamoquẽne pirabiare pãneãri siro, aperó pãnerĩ, ateré ñawũ: Dita bayiró cãmeñawũ; muĩpũ búreco

* 6:5 Pecasãyemema: balanza. † 6:8 La cuarta parte de la gente del mundo.

macū bayiró ñígūca wáawi. Muĩpū ñami macū díi tiiróbiro bayiró sōāwī. ¹³ Ñocōā ditap̄ ñaacodiawa; wīno bayiró páapuri, díawe bududiaro tiiróbiro wáawa. ¹⁴ Ɔm̄āse diti-jōāwū opacaserore paatūnúācojārō tiiróbiro. Niipetire ūtāyuc̄, nucūrī aperopú jeabatan̄cājōāwū. ¹⁵ Atibúreco macārā ōpārā, uputí macārā, surarare dutirá, pee apeyé c̄orá, tutuara, niipetira dutiapenori basoca, dutiapenoña manirá ūtātutiripū dutiwá. Ɔtāyuc̄ maquē ūtāquiritō watoap̄cārē dutiwá. ¹⁶ Ɔtāyuc̄re, ūtāquiritōrē basocá niiripacari, cúā jīmiwā:

—Ɔsārē cāmotáya; ūsā sotoa ñaapeajeaya, tiip̄rōp̄ duigú ūsārē ñ̄n̄arijāārō jīrā. Cordero bayiró cúagu ūsā ñañarē tiiré wapa cū űañarō tiádarecārē cāmotáya. ¹⁷ Cúā ūsāmena bayiró cúari b̄ureco jeatoa sáa. ¿Noā sīcārīb̄ogari teeré? jīwā.

7

Israelya pōna macārārē Cōāmacū wāmerē ñaadiyóturique

¹ Too síro ȳm̄ ñ̄awū sūcā. Bapari ángelea ditap̄re nucūrī ñ̄awū, sīcū muĩpū m̄āatirope, āpī muĩpū sāāwarope, āpī nortepe, āpī surpe. Wīno cúā p̄to jearére cāmotáwa. Teero tiiró, wīno ditap̄re, día pairímaap̄re, yuc̄p̄re páapucoriw̄.

² Cúā ditare, día pairímaarē ñañodut̄inoyira. Āpī ángelere ñ̄awū. Cū ű muĩpū m̄āatirope atiwī. Cū Cōāmacū catigú wāme jóatunoārirore c̄owí. Cū cúā baparire bayiró b̄sarómena jīwī:

³ —Dita, pairímaa, yuc̄ré ñañorjāña ména. Tée mar̄iyagu Cōāmacū padecoterare cúāye diapóarip̄ cū wāmerē ñaadiyótuari sirop̄, ñañoñá, jīwī.

⁴ “Noquērā niīya” jī wederi t̄owá. Ciento cuarenta y cuatro mil basocá niwā. Cúā Israelya pōna macārā doce pōnarī macārā cúāye diapóarip̄ Cōāmacū wāme ñaadiyótunorira niwā:

⁵ Judayá pōna macārā doce mil basocá,

Rubenyá pōna macārā doce mil,

Gadya pōna macārā doce mil,

⁶ Aserya pōna macārā doce mil,

Neftalíya pōna macārā doce mil,

Manaséya pōna macārā doce mil,

⁷ Simeonyá pōna macārā doce mil,

Leviyá pōna macārā doce mil,

Isacarya pōna macārā doce mil,

⁸ Zabulónya pōna macārā doce mil,

Joseyá pōna macārā doce mil,

Benjamínya pōna macārā doce mil basocá niwā.

Niipetira cúāye diapóaripare Cõāmacũ wãme ñaadiyótunorira niiwã.

Paᵂ suti butiré sãñarirare ññarigue

⁹ Too síro yᵂᵂ ññawũ sũcã. Paᵂ basocã niipetire dita macãrã, niipetire põnarĩ macãrã, niipetire macãrĩ macãrã, niipetire wedeserare ññawũ. Cũã tiipĩrõ díamacũ, Cordero díamacũ nucũwã. Cũãrẽ bapaqueopetimasĩña manitú niiwũ. Cũã suti butiré sãñarira iquiquerire cᵂowã. ¹⁰ Cũã bayiró busarómene wedesewa:

Marĩyagu Cõāmacũ tiipĩrõpᵂ duigú marĩrẽ netõnérigᵂ niiwĩ.

Corderocã marĩrẽ netõnérigᵂ niiwĩ,

jĩwã. ¹¹ Niipetira ángelea tiipĩrõrẽ, bũtoá dutiráre, bapari catiráre nucũsodeawa. Ángelea tiipĩrõ pũto jea, cúāye diapóarire munibiácũmujeawa. Cõāmacũrẽ padeowã. ¹² Biiro jĩwã:

ᵂsãyagu Cõāmacũrẽ “ãñugú niĩã” jĩãrõ;

“niipetirere dutimasĩã; niipetirere masĩã” jĩãrõ;

“bayiró ᵂseniã mᵂᵂmena; mᵂᵂrẽ padeóa” jĩãrõ;

“mᵂᵂ tutuanetõjõãgũ niĩã; mᵂᵂ tiidugárere tiimasĩã” jĩãrõ.

Teerora jĩrucujããrõ mᵂᵂrẽ,

jĩwã.

¹³ Sĩcũ bᵂcᵂ yᵂᵂre sãññáwĩ:

—Ñniã suti butiré sãñarira ¿noo macãrã niĩ? ¿Noopú atiyiri? jĩwĩ.

¹⁴ Yᵂᵂ cũũrẽ yᵂᵂwᵂ:

—Mᵂᵂ masĩcu.

Cũũpe yᵂᵂre jĩwĩ:

—Ñniã bayiró ññaarõ netõré bᵂrecori wáaritore, ññaarõ netõrira niĩya. Cũã Corderoye dímena cúã ññaaré tiiríguere cosenórira niĩya. Teero tiiró, cúāye suti butiré “ññaaré manirã niĩya” jĩdugaro tia. ¹⁵ Teero tiirá, cúã Cõāmacũyapĩrõ díamacũ niĩya. Cũũya wii ãmũãse macã wiipare bᵂrecori, ñnamirĩ cũũ dutirére tiĩya. Tiipĩrõpᵂ duigú cúãmene nii, cúãrẽ cotegũdaqui.

¹⁶ Cũã jᵂabóanemorica; oco sñnidugánemorica. Cũãrẽ muĩpũ sóenemorigui; asiré tuunemórica. ¹⁷ Cordero tiipĩrõ decopᵂ niigú ovejare tiiróbiro cúãrẽ cotegũdaqui. Cũãrẽ catiré petihére ticogũdaqui oveja coterí basocũ cũũyarare oco witiirí coperᵂ néewaro tiiróbiro. Cõāmacũ niipetira cúã yaco ocoré cosegũdaqui, jĩwĩ.

8

Niituro pirabiariro; sitiaññúre busemũõcoriga

¹ Cordero niituro pirabiariro pãnerĩ, ãmũãsepᵂ ditamanijõãwũ. Sica hora deco teero wáawᵂ. ² Yᵂᵂ ññawũ

sũcã: Siete ángelea Cõãmacũ díamacũ nucũrĩ ññawũ. Cũãrẽ siete putirépaɥere ticowi. ³ Æpĩ ángele ati, wáicũra sópeero tiiróbiro bauróɥu jeanũcãwĩ. Sitiaãñũre busemũõcoriga orogare cɥowĩ. Cũũ pairó sitiaãñũre cũũ buseadarere ticonowĩ. Tiipĩrõ díamacũɥu sitiaãñũre sópeero oromena tiinóriro niiwũ. Sitiaãñũrere néewawi toopú, niipetira Cõãmacũrẽ padeorá sãirémena muãwaaro jĩĩgũ. ⁴ Ángele yoonerígau sitiaãñũre õme witiwũ. Cõãmacũrẽ padeorá sãiré tee õmemena bocamũã, Cõãmacũ ɥuɥu busemũãjeawũ. ⁵ Tee tiári siro, ángele sópeero maquẽ nitĩ asiyáre sitiaãñũre sóerigau néesãdadowi. Tiigaré atibárecou déediocowi. Cũũ déedioconi, buɥo páare, busuré, buɥo wããyore wáawũ. Dita cãmeñawũ.

Ángelea putirépaɥere putirigue

⁶ Siete ángelea siete putirépaɥere cɥorá cũã basiro quẽnowã, teeré putiádara.

⁷ Niisugueɥu putiwĩ. Cũũ putirí, atibárecou ocoɥerĩ yusúareperi* déedioconowũ; pecame díimena wãorigue déedioconowũ. Teero wáari, atibáreco decomena ðuaró† jũũtuwũ. Yucũcã decomena ðuaró jũũtuwũ. Táa niipetire jũũpetijõãwũ.

⁸ Cũũ siro macũ putiwĩ. Cũũ putirí, ãtãgũ pairígu jũũrõ tiiróbiro día pairímaau déedioconowũ. Tiimaá decomena ðuaró díimaa wáawũ. ⁹ Wai decomena ðuaró‡ diawa. Doorépaɥtõ decomena ðuaró§ watibatéjõãwũ.

¹⁰ Puarã siro ãpĩ putiwĩ. Cũũ putirí, ñocõãwũ paigú ñaacodiawi. Ñaadiagu, sããwócori tutu tiiróbiro jũũdiawi. Cũũ díamaarĩ niirére, oco witére coperi niirére decomena ðuaró sotoau ñaapeawi. ¹¹ Ñocõãwũ wãmecutiwi “sũguẽgũ”.* Teero tiiró, oco sũguẽre wáawũ.† Basocá tee oco sñirã, paɥ diawa.

¹² Ìtĩãrã siro ãpĩ putiwĩ. Cũũ putirí, muĩpũ búreco macũ, ñami macũ, ñocõã decomena ðuaró posajõãwã. Teero tiiró, decomena ðuaró naĩtĩãjõãwũ; búreco decomena ðuaró bauríwũ; ñamicã teerora.

¹³ Yũũ ññawũ sũcã. Cáapacu ãmuãseɥu wũũrĩ ññawũ. Bayiró busurómena wedesewi:

—Bóaneõrã niĩadacua atibáreco macãrã, ðusarépaɥu busuri. Ìtĩãrã ángelea teepaɥere putiádara ðusaáya ména, jĩĩwĩ.

9

¹ Bapari siro ãpĩ putiwĩ. Cũũ putirí, ñocõãwũ atibárecou ñaadiarigure ññawũ. Cũũ sicasawi niididiari cope sããwaro

* 8:7 Pecasãyemena: granizo. † 8:7 La tercera parte. ‡ 8:9 La tercera parte.

§ 8:9 La tercera parte. * 8:11 Pecasãyemena: ajenjo. † 8:11 La tercera parte de las aguas.

macã sawire ticonowĩ. ² Cũũ tiicope sããwarore sawipõwĩ. Cũũ pãõrĩ, õme pairó busewitiwũ wese jũũrõ tiiróbiro. Tiicope maquẽ õme muĩpũrẽ naĩtĩãjõãrĩ tiiwú. ³ Tee õmemena pau yeseroa atibúrecopũre wũũwáwa. Cũã tóamasĩrere ticonowã. Tee dutirémene atiditá macãrãrẽ cutiapa tiiróbiro tóawa. ⁴ Táare, pũũrẽ, yucũré ñañoríwa. Basocá Cõãmacũ wãme cúãye diapóaripu cũohéra dícare tóawa. ⁵ Cũãrẽ tóasĩãdutiwi. Teero sĩãrõno tiigú, sicamoquẽne muĩpũrã cúãrẽ teero tóarucujãwã. Cũã tóare cutiapa tóarobiro pũniwã.

⁶ Teebũrecorire basocá diarere ãmaãmiãdacua. Buarícu. Bayiró diadũgapacara, diamasĩricua.

⁷ Yeseroa yũũ ññarĩ, caballoa cãmerĩsĩãrã wáadara quẽnoãrira tiiróbiro bauwá. Cũãye dupupápu oro betoribiro baurere pesawa. Basocábiro diapóacutiwa. ⁸ Numiãbiro póañarõcutiwa. Yáiwabiro upicutiwa. ⁹ Cũã cutirote cãmotáre cõme caserobiro bauré niwũ. Cũã wũũrĩ, bayiró busuwũ. Basocá cãmerĩsĩãrã wáara, pau caballoa wéewarecori boyeromena wáarobiro busuwũ. ¹⁰ Cũã pĩcõõrĩpure cutiapa tiiróbiro tóarepa cõowá. Teeména sicamoquẽne muĩpũrã basocáre tóawa. ¹¹ Yeseroa õpũ niiditidiari cope dutigú niĩ. Cũũ hebreoyemena wãmecutii Abadón. Griegoayemena wãmecutii Apolión.*

¹² Ññarõ netõsũguere wáaa mé. Puaró dusaa ména.

¹³ Sicamoquẽnerã siro ãpĩ putiwĩ. Cũũ putirĩ, Cõãmacũ díamacũpu sitiaãñũre sópeoro oromena tiiró bapari capesári cõoró watoapu sĩcũ wedeseri tõowá. ¹⁴ Tiwú putiárigure jĩti: —Bapari ángelea Cõãmacũrẽ netõncãrigu menamacãrã siatúnõcõnorira día Éufrates puto niĩya. Cũãrẽ jõãñá, jĩti.

¹⁵ Cũũ teero jĩrĩ tũogú, bapari ángeleare jõãwĩ. Cũã basocáre decomena dũaró† sãããdara niwã. Cũã tii hora, tiibũreco, tiimuĩpũ, tiicũma niirĩ, “sãããdacu” jĩnorira niyira. ¹⁶ Cũã menamacãrã caballoa sotoa pesará doscientos millones surara niwã. “Noquẽrã niĩya” jĩrĩ tõowá.

¹⁷ Caballoa, teero biiri cúã sotoa pesarare biiro baurare ññawũ: Cũã cutirote cãmotáre sõãrõ, sũmerõ, ewũro niwũ. Caballoa yáíwa tiiróbiro dupupácutiwa. Cũã ũseripu õme, pecame witiwũ. Azufre jũũré póasusuwitiwũ. ¹⁸ Basocá decomena dũaró sããnówã ate itiaro ñañarémene: õme, pecame, azufre cúã ũseropu witiwémene. ¹⁹ Caballoa cúã ũseripu witiwémene, cúãye pĩcõõrĩmena sããmasĩre ticonowã. Cũãye pĩcõõrĩ ãñabiro bauwá. Ñña dupupá tiiróbiro baurémene basocáre cãmituwa.

* **9:11** Apolión griegoayemena “Ñañogú” jĩdũgaro tiicú. † **9:15** La tercera parte.

²⁰ Āpērã sñānóriarirape teerora ñañaré tiirucújãwã. Cúã ñañaré tiirére “nocōrō tiidúada” jĩ wãcũpatiriwa; wasoriwa. Cúã wãtĩārē, oromena weerirare, platamena weerirare, broncemena weerirare, ùtãperimena tiirírare, yucaména tiirírare padeorucújãwã. Cúã padeorápe ññariya; t̃uoríya; wáamasĩriya. ²¹ Basocáre sñādúriwa; yáíwa oco sitará jĩditoremna tiirénorē tiidúriwa; ãpērãména ñañarō ñeeapeduriwa; yaadúriwa; wãcũpati, wasorídojãwã.

10

Péeritũnugãrē ángele c̃uorígue queti

¹ Ỹññ ññawũ sũcã. Āpĩ ángele tutuagũ ãmũãsepũ niĩarigu diiátiwi. Cũũ òmeburuári watoapũ diiátiwi. Bueda cũyaya dupu sotoare niíwã. Cũyaya diapóa muĩpũ tiiróbiro asiyáwũ. Cũyeye ññicãrĩ jũurē botari tiiróbiro bauwũ. ² Cũyaya wãmopũ pupioáritũnugãrē c̃uowí. Diamacú macã d̃upomena pairímaapũ c̃utacũwĩ. Acuniña macã d̃upomena ditapũ c̃utacũwĩ. ³ Yáí b̃ññr̃ó tiiróbiro bayiró acaribíremna wedesewi. Cũũ wedeseri, siete b̃ñpoa wedesewa. ⁴ Siete b̃ñpoa wedeseari siro, teeré jóagudũ tiimíwũ. Teeré jóagudũ tiirí, ãmũãsepũ wedeseri t̃uowú:

—Siete b̃ñpoa wedeseariguere ãpērã masĩrijããrō. Jóarijãña, jĩwĩ.

⁵ Ditapũ, día pairímaapũ nucũrĩ ỹññ ññarigu diamacú macã wãmoména ãmũãsepũ súumũõcowi, “diamacúrã jĩgũ tiia” jĩgũ. ⁶ Cõamacũ catirucugũ, ãmũãse, ãmũãse maquē, dita, dita maquē, pairímaa, pairímaa niiré tiirígu wãmeména jĩwĩ:

—Yoari cotenemorō maniãdacu sáa. ⁷ Niitugũ ángele putinãcãritabere Cõamacũ “biiro tiigúda” jĩrirobirora wáaadacu. Tíatopũ cũyaya profetas cũũ tiíadarere wederirobirora wáaadacu, jĩwĩ.

⁸ Ɔmũãsepũ wedesearigu ỹññre wedesewi sũcã:

—Ángele díapũ, ditapũ nucũgú p̃utopũ wáa, cũyaya wãmopũ c̃uorítũnu pupioáritũnurē néeña, jĩwĩ.

⁹ Cũũ teero jĩrĩ t̃uogú, ángele p̃utopũ wáawũ.

—Pupioáritũnugãrē ticoya, jĩwũ.

—Née, yaajãña. M̃ññ ɥserop̃ññre mumiã oco tiiróbiro ipitiadacu ména. M̃ññ páagapũ jearo, sũguē niíadacu, jĩwĩ.

¹⁰ Cũyaya wãmopũ c̃uorítũnugã pupioáritũnugãrē née, yaawũ. Ỹññ ɥserop̃ññre mumiã oco tiiróbiro ipitiwũ. Ỹññ yaasõnecori, páagapũ sũguē niitũ. ¹¹ Ỹññre jĩwĩ sũcã:

—Peemacãrĩ macãrãrē, peedita macãrãrē, pee wedesere wedeserare, p̃añ òpãrãrē Cõamacũ wededutirere wedegũ wáaya sũcã, jĩwĩ.

11

Puarã Cõãmacũyere wederáye queti

¹ Wii tiirá queorígbiro baurígre ticonowũ уuu. Ticogũ, уuure jĩwĩ:

—Cõãmacũwiire, sitiaãñũre sópeorore queogú wáaya. Ti-wiipú niirã уuure padeoráre bapaqueoya. ² Tiiwií wesa macã yepare queorijãña. Judíoa niihērārē ticori yepa niã. Cúã cuarenta y dos muĩpũrã Jerusalénrē bayiró potocõrõ wáanetõãdacua, jĩwĩ.

³ Cũũ jĩñemowĩ:

—Puarã yéere wedeadarare ticocogũdacu. Cúã mil do-scientos sesenta burecori уuu wededutirere wedeadacua. Bóaneõrere ãñorã, bóaneõre sutire sãñarira niãdacua, jĩwĩ.

⁴ Cúã puagú olivo yucu tiiróbiro niirã niĩya.* Cúãrã sũcã puagá sãwócore pesaré yucu tiiróbiro niirã niĩya. Cõãmacũ puto macãrã niĩya. ⁵ Æpērã cúãrē ñañarõ tiidugári, cúã useripũ pecame jũũwitiremena cúãrē ññatutirare sóeditiojãcu. Cúãrē ñañarõ tiidugáguño teeména sãñnogũdaqui. ⁶ Cúã oco peaheri tiimasĩcua Cõãmacũ cúãrē wededutirere wed-eré burecorire. Ocoré díi posari tiimasĩcua. Cúã booró tiidugárecõrõ atibúrecore ñañarõ wári tiimasĩcua.

⁷ Cúã Cõãmacũ wededutirere wedeyaponoãri siro, quiogú peti niiditidiari cope macũ cúãmena cãmerĩsãgũdaqui. Cúãrē netõnucã, sãñjãgũdaqui. ⁸ Cúãye õpũũrĩniãrē macãcapũ basocá wáanetõrõpũ cõãnoãdacu. Tiimacã cúã Õpũrē curusapũ sãñrí macã niã. Tiimacã “Sodoma, Egipto tiiróbiro niã” jĩĩya. ⁹ Itiabũreco apebũreco deco niipetire macãrĩ macãrã, ni-ipetire põnarĩ macãrã, niipetire wedesera, niipetire dita macãrã cúãye õpũũrĩniãrē ññãdacua. Tee õpũũrĩniãrē ãtãtutipũ cũũdutiriadacua. ¹⁰ Cúã puarã atibúreco macãrãrē ñañarõ netõrĩ tiirãrã niwã. Teero tiirá, cúãye õpũũrĩniãrē ññarã, useniãdacua. Cúã bayiró usenirã, apeyenó cãmerĩ ticoadacua.

¹¹ Itiabũreco apebũreco deco wáaromena Cõãmacũ cúãrē catiré ticowi sũcã. Teero tiirá, wũmunucãwã. Basocá cúãrē ññarã, bayiró cuiwa. ¹² Sícũ ãmũãsepũ niigú bayiró busarómena wedeseri tuowá:

—Ānopú muãatiya, jĩiti.

Teero tiirá, õmeburũaména muãwawa. Cúã muãwari, cúã wãpãrã ññawã. ¹³ Toorã dita bayiró cãmeñawũ. Tiimacãpũre pee† wiseri peecódiawũ. Siete mil basocá diawa. Æpērã

* 11:4 Zacarías 4.3,11-14. † 11:13 La décima parte de la ciudad.

dušaárira bayiró cuiwa. “Cõãmacũ ãmuãsepu niigũ dícu niipe-
tirere dutimasĩqui”, jĩwã.

¹⁴ Puarĩmena ñañarõ netõré wáatoa méé. Máata apeyé
ñañaré atiadacu.

Ángele niitugũ putirigue

¹⁵ Ángele niitugũ putiwí. Cũũ putirí, ãmuãsepu niirã bayiró
busurómena wedesewa:

—Basocá õpãrã dutiré nocõrõrã petia.

Cũã dutimiãriguere marí Õpũ Cõãmacũ dutigudu tiii;

cũũ beserigu Cristo teorora dutigudu tiii.

Dutirucujãgũdaqui sáa, jĩwã.

¹⁶ Cõãmacũ díamacũ veinticuatro bũtoá dutirá cũã
duirépĩrĩpu duirá cũãye diaporare munibiácũmujeawa. Cũũrẽ
padeorá,¹⁷ biiro jĩpeowa:

—Cõãmacũ ãsã Õpũ, mũũ tutuanetõjõãgũ, niirucujãgũ, too
sũgueropũ niirigũ niĩã.

Mũũ tutuanetõjõãremena dutinũcãã. Teero tiirã, mũũrẽ
ũsenire ticoa.

¹⁸ Niipetire dita macãrã mũũmena cúamiwã.

Mũũ cúãmena bayiró cúarito jeaa, diarirare wapa tiíadarito
teorora.

Niipetira mũũrẽ padecoterare wapatígudacu. Cũã mũũyara
profetas niĩya.

Mũũrẽ padeorãre wapatígudacu. Uputí macãrã mũũrẽ
quioníremena ññarĩ, cúãcãrẽ wapatígudacu. Bári niirã
mũũrẽ quioníremena ññarĩ, cúãcãrẽ wapatígudacu.

Atiditã macãrãrẽ posari tiirãre cõããdare jeaa,

jĩwã.

¹⁹ Cũã teero jĩãri siro, Cõãmacũwii ãmuãsepu niirí wii
pãõnowũ. Tiiwí popeapũre sicutiba niiwũ. Tiitiba Cõãmacũ
dutiré jóaturigue cõorépĩrĩ sãñarítiba niiwũ. Bũpo wããyore,
busuré, bũpo páare wáawũ. Dita cãmeñawũ. Ocopéri yũsuãreperi
bayiró peti ñaawũ.

12

Numiõye queti; pñocabiro baugũye queti

¹ Õmuãsepu merẽã bauré peti baurére ññawũ. Toopũ sĩcõ
numiõ niiwõ. Coõ sãñarõ muĩpũ búreco macũ asiyároburo
bauwũ. Ñami macũ muĩpũ sotoa cooye duporire péojĩgõ niiwõ.
Cooya dupupũre doce ñocõã cõoríbeto pesawũ. ² Coõ niipacó
niiwõ. Põnacutíadari sũguerogã, pũnirére pũninogõ acaribíwo.

³ Õmuãsepu merẽã bauré ññawũ sũcã. Sĩcũ pñocabiro baugũ*
sõãgũcare ññawũ. Cũũ siete dupupã cõowí. Pũamóquẽñe

* **12:3** Pecasãyemena: dragón.

capesaricutigu niwĩ. Siete pesaré betori tee dupupápure pesawh. ⁴ Cũ pĩcõõmena ãmããsepwh niimirira paht† ñocõãrẽ páabatediocowi ditapwh. Cũ põnacutígodo puto nucũwĩ, coo macũ bauári, yaaguda jĩgũ. ⁵ Coo sícũ wĩmagũ põnacutíwo. Cũ niipetire dita macãrã Òpũ niigũdu niwĩ. Tutuaromena dutigũdu niwĩ. Too síro coo macũ Cõãmacũ putoptwh máata néewanowĩ cũmãmena dutigũdare. ⁶ Numiõpe basocá manirõpwh dutijõãwõ Cõãmacũ coore quẽnobosárirõpwh. Toopá coore mil doscientos sesenta búrecori yaaré ecanówõ.

⁷ Ñmããsepwh câmerĩquẽre wáawh. Miguel, ãpẽrã cũyara ángelea pĩnocamena câmerĩquẽwã. Pĩnoca, teero biiri cũyara câmerĩquẽpacara, ⁸ netõñcãmasĩriwa. Teero tiirá, cúã ãmããsepwhre niinemomasĩriwa. ⁹ Pĩnoca cõãjãnowĩ. Cũãrã sicato macũ pĩno, wãtĩãrẽ dutigũ, Satanás, niipetiro macãrãrẽ jĩditogwh niĩ. Cũ, cũyaramena ditapwh cõãdiocojãnowĩ.

¹⁰ Teero wáaari siro, ãmããsepwh wedeseri tuowá. Bayiró búsurómena jĩwĩ:

—Marĩrẽ netõnére jeatoaa.

Cõãmacũ tutuare, cũ marĩ Òpũ niiré jeatoaa.

Cũ beserigwh Cristo dutiadarocã jeatoaa.

Marĩ menamacãrã Cõãmacũrẽ padeoráre wedesãrigwh ãmããsepwh niimiãrigwh cõãdioconoãwĩ.

Cũ búrecori, ñamirĩ ãsãyagwh Cõãmacũ ññacorõpwh cúãrẽ wedesãrucuwi.

¹¹ Cordero diagwh, dí õmayudiabosariguere padeoríra niijĩrã, Cõãmacũye quetire wederucurira niijĩrã, cúãrẽ netõñcãwã.

Ãpẽrã cúãrẽ Cristoye wederé wapa sããdugápacari, cuiro manirõ wederucuwa.

¹² Teero tiirá, ángelea, niipetira ãmããsepwh niirã, useniña.

Atibúreco macãrãpe, díã pairímaa macãrãcã, bóaneõrã niĩãdacu múã.

Satanás “péerogã dusaa yũre cõããdaro” jĩ masĩjĩgũ,

bayiró cúaremãna múã puto diiwáawĩ,

jĩwĩ.

¹³ Pĩnoca ditapwh cõãdiocori ññagũ, macũcutirigore ññwáwĩ ññarõ tiidugágh. ¹⁴ Coope cáapacwh wũrere ticonowõ, basocá manirõpwh wũwágodo. Too coo niirõpwh itiacũma apēcũmã deco yaaré ecanówõ, pĩnoca coore búamasĩhẽrõpwh.

¹⁵ Coo wáarirope pĩnoca ocoré díã tiiróbiro eoyúcomiwĩ, coore duari tiidugágh. ¹⁶ Cũ teero tiirí, Cõãmacũ ditare yetiri tiwĩ, coore tiápugh. Yeticutwh, pĩnoca eoyúcoremena díã wáari tiimĩãriguere néecosãwũ.

¹⁷ Teero wáari ññagũ, pĩnoca numiõmena cúãnetõjõãwĩ. Coo pãrãmerã niinũnũsera

ɖusarámena cãmerĩsĩãgũ wáawi. Cũã Cõãmacũ dutirére tiirá, Jesuyére wederá niĩya. ¹⁸ Pĩnoca pairímaa wesapũ jeanucãwĩ.

13

Puarã quioráye queti

¹ Yũũ ãñawũ sũcã. Sĩcũ quiogú peti día pairímaapũ pãmpasáwi. Cũũ puamóquẽñe capesáricutiwi. Siete dupupá cuowí. Puamóquẽñe pesaré betori tee capesáricõrõ pesawũ. Cũũye dupupápuẽ Cõãmacũrẽ ñañarõ peti wedesere wãme jóatunoriro niiwũ. ² Quiogú peti yũũ ãñarigu yái dodogúbiro baugú* niiwĩ. Cũũ bucobiro† duporicutiwi. Cũũ yáibiro‡ userocutiwi. Pĩnoca cãũrẽ cãũ tutuare, cãũ pee tiimasĩrere ticowi. Cãũrẽ cãũ duirípĩrõpũ dupowi, “dutiya” jĩĩgũ. ³ Sicadupupũre cãmirõca niiwũ. Catiri tiirí cãmirõca mee niiwũ. Teero niipacaro, yatiriro niiwũ. Teero tiirá, atibúreco macãrã quiogú petire ãñamanijõãrã, cãũrẽ nũnũjãwã. ⁴ Basocá pĩnocare padeowá, cãũ quiogú petire tiimasĩrere ticori ãñarã. Quiogú peticãrẽ padeorã jĩĩwã:

—Quiogú peti tiirõbiro tutuagũ manĩ. Sĩcũno cãũmena cãmerĩsĩãmasĩriqui, jĩĩmiwã.

⁵ Pĩnoca cãũ “dutiya” jĩĩãrigure biiro jĩĩdutiwi: “Cõãmacũ tiimasĩrere tiimasĩã yũũcã; yũũ niipetire dutimasĩgũno niĩã”, jĩĩmiwĩ. Cuarenta y dos muĩpũrã cãũ tiimasĩrere tiirí, Cõãmacũ teero ãñajãwĩ ména. ⁶ Cõãmacũrẽ ñañarõ wedesewi. Cũũ wãmerẽ, cãũ niirõrẽ, ãmũãsepũ niirãrẽ ñañarõ wedesewi. ⁷ Cũũ Cõãmacũ padeorãre cãmerĩsĩã netõnucãrĩ, Cõãmacũpe cãũrẽ teero ãñajãwĩ ména. Cũũ niipetire põnarĩ macãrãrẽ, niipetire macãrĩ macãrãrẽ, niipetire wedeserare, niipetire dita macãrãrẽ dutimasĩrere ticonowĩ. ⁸ Niipetira atibúreco macãrã cãũrẽ padeoádacua. Cũã niĩya Cordero cãũ sĩãmíriguyapũpu cãũ wãmerẽ jóatunoña manirã. Tiipũpũre catiré petihére cuoráye wãme dícu jóatunoã. Cũã wãme jóatunoyiro atibúreco nũcãrĩpũ.

⁹ Tuodugáranu tuomasĩãdacua:

¹⁰ “Peresu sõneconoãdacua” jĩĩnorira

peresu wáaadacua, Cõãmacũ cúãrẽ “teero tiinóãdacua” jĩĩrirobirora.

“Espadamena sĩãnoãdacua” jĩĩnorira

espadamena sĩãnoãdacua, Cõãmacũ cúãrẽ “teero tiinóãdacu” jĩĩrirobirora.

Teero wáapacari, Cõãmacũrẽ padeorã wãcũtutua, cãũrẽ ãñurõ padeoró booa.

* **13:2** Pecasãyemena: leopardo. † **13:2** Españolmena: oso; portuguésmena: urso.

‡ **13:2** Españolmena: león; portuguésmena: leão.

¹¹ Y_{HH} ñawã sũcã. Āpĩ quiogú peti dita popeapu muãatiwi. Cũũ sũcũ corderobiro puaró capesáricutiwi. Cũũ wedesere sũcũ pĩnoca busurobiro tuonówã. ¹² Cũũ niisuguerigu quiogú peti dutirénorē niipetirere cnoquí. Cũũ ñacoropu tee niipetiremena dutimasĩ. Cũũ atibúreco niirãrē niisuguerigu cãmirō yatinorigure padeorí tiii. ¹³ Cũũ merēã baurétō tiiēñoĩ. Basocá ñacoropu ũmuãse macã pecamerē ditapu diiátiri tiii. ¹⁴ Cũũ niisuguerigu quiogú peti ñacoropu merēã bauré tiiēñoĩ, Cõamacũ teero ññajãĩ. Cũũpe tee tiiēñoremena atibúreco macãrãrē jĩditoi. Tee jĩditoremena niisuguerigu queorére weedutii. Niisuguerigura niĩ espadamena cãmitunorigu niipacu, catigú. ¹⁵ Niisuguerigu cũũ siro dita popeapu muãatirigure catiri tiirére ticowi. Teeména niisuguerigu tiiróbiro baugú weerigupure catiré ticowi. Teero tiigú, weerigu wedesemasĩwĩ; cũũrē padeohérare sĩãrĩ tiiwĩ. ¹⁶ Niipetirare cúãye diapóarire o cúãye diamacú maquē wãmorĩrē cũũ queorére jóatunorĩ tiiquí. Teero tiirá, bári niirã, upatí macãrã, pee apeyé cnorá, bóaneõrã, dutiapenori basoca, dutiapenoña manirã teeré cnoádacua. ¹⁷ Cũũ queoré jóatunoña manigú sãimasĩriqui; dúamasĩriqui. Tee queoré quiogú peti wãme o cũũ wãme bapaqueoro niĩã.

¹⁸ Ateré tuomasĩrō booa: Tuomasĩrãno quiogú petiye wãmerē bapaqueoaro. Basocá teeré bapaqueomasĩcua. Cũũye wãme bapaqueoro seiscientos sesenta y seis niĩã.

14

Ciento cuarenta y cuatro mil basocá Cõamacũrē basapeorigue

¹ Y_{HH} ñawã sũcã. Cordero ũtãgú Sionpu nucũwĩ. Cũũmena ciento cuarenta y cuatro mil basocá niiwã. Cũũ Cordero wãmerē, cũũ Pacu wãmerē cúãye diapóaripure jóatunorira niiwã. ² ũmuãsep_u busuri tuowú. Oco pairó õmasãnucõrõbiro, bapo bayiró páarobiro busuwu. Pau búapütērã cúãyere búapütērē* tiiróbiro busuwu. ³ Cũũ tiipĩrō putopu, bapari catirá, butoá dutirá ñacoropu mama basaré basawa. Basocá tee basaré masĩmasĩriwa; ciento cuarenta y cuatro mil basocá dícu teeré basamasĩwã. Cũũ atibúreco macãrã watoapure netõnénorira niiwã. ⁴ Cũũ sũcãrĩno numiãmena ñañaré tiiríra mee niiwã. Cũũ Cordero cũũ noo wáaro nũnũya. Cõamacũrē, Corderore ticosugueadare tiiróbiro niĩada jĩrã, cũũ atibúreco macãrã watoapure netõnénorira niiwã. Teero tiirá, ote dũca butisugueripa Cõamacũrē ticorépa tiiróbiro niicua. ⁵ Cũũ

* 14:2 Pecasãyemena: arpas.

sĩcārĩno jĩdditorira mee niwã. Cõãmacũ ññacoropure ñañaré manirã niĩya.

Ĩĩãrã ángelea wederigue

⁶ YHH ññawũ sũcã. Āpĩ ángele ũmuãsepũ wHHnetõwĩ. Cũũ atibúreco niirãrẽ, niipetire dita macãrãrẽ, niipetire põnarĩ macãrãrẽ, niipetire wedeserare, niipetire macãrĩ macãrãrẽ quetiré wedegú niwĩ. Tee queti padeorucúre maquẽ niĩ.

⁷ Cũũ bayiró busurómena jĩdiocowi:

—Cõãmacũrẽ quioníremena ñña. “Cũũ niipetirere dutimasĩqui”, jĩña. Cũũ wapa tiíadarito jeatoaa. Cũũ ũmuãsere, atiditaré, día pairímaarẽ, niipetire ocowitíre coperire tiwĩ. Teero tiirã, cũũrẽ padeoyá, jĩwĩ.

⁸ Āpĩ ángele cũũ siro macũ wHHáti, jĩdiocowi:

—Babilonia uputí niimiri macã petijõãã. Petijõãã. Tiimacã macãrã apeditã macãrãrẽ cúã weerirare padeorĩ tiwã. Teero tiirã, cũũrẽ ññarõ ñeeapera, cũmu mecũrã tiiróbiro wãari tiwã, jĩwĩ.

⁹ Āpĩ ángele puarã ángelea siro macũ wHHáti, bayiró busurómena jĩdiocowi:

—Quiogú petire, cũũ tiiróbiro baugú weerigũre padeogúno, cũũ queorére cũũya diapóapũ, cũũya wãmopũ jóatunorigũre

¹⁰ ññarõ tiigúdaqui Cõãmacũ. Cõãmacũ cũũmena bayiró cúagu, tutuaromena, bóaneõrõ manirõ ññarõ tiigúdaqui. Pecame, azufre jũúrëmena bayiró ññarõ netõrĩ tiigúdaqui. Ángelea ññaré manirã ññacoropũ, Cordero ññacoropũ teero tiigúdaqui.

¹¹ Pecame cũũrẽ ññarõ tiiríme teero buserucujãã. Petirícu. Quiogú petire, cũũ tiiróbiro baugú weerigũre padeorã, cũũ queorére jóatunorira búrecori, ñmirĩ yeerisãre buarícu.

¹² Teero tiirã, Cõãmacũrẽ padeorã wãcũtutuario booa. Cúã Cõãmacũ dutirére tiirã, Jesuré padeorucúra niĩya, jĩwĩ.

¹³ YHH ũmuãsepũ wedeseri tuowá sũcã:

—Ateré jóaya: “Mecũãmena marĩ Ōpũrẽ padeorucújãrira dirã useniãdacua”, jĩwĩ.

Espíritu Santo: —Teerora niĩ, jĩwĩ—. Ññarõ netõpacára, Cõãmacũyere paderucurira niijĩrã, yeerisãdacua. Cõãmacũ cúã ũmuãsepũ jeari, cúã ãñurõ tiirígue wapa cũũrẽ ãñurõ tiigúdaqui, jĩwĩ.

Atibúreco maquẽ oterigue

¹⁴ YHH ññawũ sũcã. Ōmeburúã butiríburũã bauáwũ. Tiiburũã sotoapũ basocúbiro baugú duiwĩ. Cũũya dupurũre oro beto pesawũ. Wãmopũre diipĩ† asoyóaripĩ cõowĩ. ¹⁵ Āpĩ

† 14:14 Pecasãyemena: hoz.

ánglele Cõãmacũwii ãmũãse niirí wiipũ niiãrigũ witiatiwi. Cũũ õmeburũárũ duigũre bayiró busurõmena jĩĩwĩ:

—Mũũyapĩmena oteriguere páataneõña. Atibúreco maquẽ oteré dũca seerítõno jeatoaa. Busuátuajea méé, jĩĩwĩ.

16 Cũũ teero jĩĩrĩ tuogú, atibúreco maquẽ oteriguere páataneõwĩ. Teedũcare seenéõwĩ.

17 Æpĩ ánglele Cõãmacũwii ãmũãse niirí wiipũ niiãrigũ witiatiwi. Cũũcã diipĩ asoyóaripĩ cuowí. 18 Æpĩ ánglele wáicura sópeoro tiiróbiro bauróũ witiatiwi. Cũũ pecamerẽ dutimasĩrere cuoi. Cũũ diipĩ asoyóaripĩ cuogũre bayiró busurõmena jĩĩwĩ:

—Mũũyapĩ asoyóaripĩmena atibúreco maquẽ uestõrĩrẽ páataneõña. Tee ñiijõãtoaa méé.

19 Cũũ teero jĩĩrĩ tuogú, cũũyapĩmena atibúreco maquẽ usere páataneõwĩ. Teeré néé, use cutamutõri coperu cõãwĩ. Tee cutamutõre “Cõãmacũ ñañarãmena bayiró cúare” jĩĩdũgaro tiia. 20 Teeusere tiimacã wesapũ cutamutõnowũ. Cũũ cutamutõrĩ, dí pairó witiwũ. Tee dí caballoa wãmũã decopũ duatuwũ. Wãmũã decopũ duarócõrõ õmayuyutiawũ trescientos kilómetros yoaro.

15

Ángelea ñañarõ tiitúadarigue

1 Yũũ ññawũ sũcã. Apeyé merẽã bauré bayiró mũcuanérere ãmũãseperũ ññawũ. Siete ángelea niiwã. Cũã siete ñañaré tiitúadarere cuoádara niiwã. Teeména Cõãmacũ bayiró cúare tiiadare petiádacu.

2 Día pairímaabiro ññawũ. Æñurõ ocosusúrimaa, bídrũ pecamemena wãoarimaa tiiróbiro bauwũ. Tiimaá putopũ basocá nucũwã. Cũã “quiogú petire, teero biiri cũũrẽ weerigũre padeoyá” jĩĩ dutiriguere netõñucãrira niiwã. Cũã “cũũ queorére jóatuya” jĩĩrĩcãrẽ, netõñucãrira niiwã. Cũã Cõãmacũ ticorigue búapütêrêrẽ cuowá. 3 Cũã Cõãmacũrẽ padecotegũ Moisés basariguemena basapeowa. Corderoyere basapeowa. Biiro jĩĩwã:

Cõãmacũ ãsã Õpũ tutuanetõjõãgũ, niipetire mũũ tiiré ãñurõ ññariãñure niĩã.

Teeré ññarã, ãsã ññamanijõãã.

Mũũ niipetire dita macãrã Õpũ niĩã.

Mũũ tiirécũtũre ãñuré niĩã; diamacú niĩã.

4 Niipetira mũũrẽ cuiro booa.

Niipetira mũũrẽ padeoró booa.

Mũũ sũcãrã ñañaré manigú niĩã.

Niipetire dita macārã m̃m̃ p̃ato jeará m̃m̃ ãñurõ tiirére ññarira
niijĩrã, m̃m̃rẽ padeoádacua,
jĩ basawa.

⁵ Too síro ỹm̃ ññawũ sũcã. Cõãmacũwii ãm̃ãsep̃m̃ niirĩ
wii popeap̃m̃ Ññunetõjõãri Tatia pãõnowũ. Tiitatia popeap̃m̃
Cõãmacũ dutiré jóature c̃horép̃ĩrĩ sãñarítiba niiwã. ⁶ Cũã siete
ánglea tiitatiap̃m̃ niiārira witiatiwa. Cũã suti butiré jũĩrĩmaníre
bayiró asiyáre sãñarira niiwã. Cutirop̃m̃ oro caserore siatúrira
niiwã. Siete ññaré tiitúadarere ñeeãdara witiatiwa. ⁷ Sicũ
catirá menamacũ cũã siete ángleare siete oro baparire ticowi.
Teebaparip̃ure Cõãmacũ catirucug̃m̃ ññarãmena bayiró cúare
tiiádare maquẽ dadajãwũ. ⁸ Ññunetõjõãri Tatiap̃m̃ cũũ asi-
batéremena, cũũ tutuaremena õme busesesajõãwũ. Teero tiiró,
tiitatiap̃ure sããwamasĩña maniwũ; tée siete ánglea cũã siete
ññaré tiiári sirop̃m̃, sããwamasĩnowũ.

16

Siete ññaré tiitúadare c̃horé bapari

¹ Ỹm̃ t̃owú sũcã. Ỹm̃ Cõãmacũwiip̃m̃ wedeseri t̃owú. Siete
ángleare bayiró busurómena jĩti:

—Múãye bapari maquẽrẽ píobatediocora wáaya. Tee maquẽ
Cõãmacũ ññarãmena bayiró cúare ãñoãdare niiã, jĩti.

² Niisugueg̃m̃ wáa, cũũya bapa maquẽrẽ atiditap̃ú
píobatediocowi. Teero tiiári siro, basocá quiogú petire
weerig̃ure padeó, cũũrẽ queorére jóatunorirare cãmi bóare
wáawu. Docore, p̃uniré niiwũ.

³ Cũũ siro macũ cũũya bapa maquẽrẽ día pairímaap̃m̃
píobatediocowi. Tiimaá dímaa wáajãwũ. Diarig̃uye díbiro
niiwũ. Tiimaap̃ú niirã diapetijõãwã.

⁴ P̃uarã siro macũ cũũya bapa maquẽrẽ díamaarĩp̃m̃, oco
witré coperip̃m̃ píobatediocowi. Teemaarĩ, teecoperi díi
posajõãwũ. ⁵ Ángle ocóré cotegú wedeseri t̃owú:

—Õp̃ũ, m̃m̃ ññaré manigú niiã.

M̃m̃ cũãrẽ teero wapa tiigú, diamacú maquẽ tiigú tia.

M̃m̃ niirucujãgũ, too suguerop̃m̃ niirig̃m̃ niiã.

⁶ Cũã m̃m̃rẽ padeoráre, m̃m̃yara profetare sãyíra.

Cũãye díi õmayucori tiyíra.

Cũã teero tiiré wapa m̃m̃ cũãrẽ díi s̃nidutíw̃m̃, jĩwĩ.

⁷ Cõãmacũrẽ wáicura sópeoro tiiróbiro bauróp̃m̃
wedesewionecori t̃owú:

—Teerora niiã. Cõãmacũ ãsã Õp̃ũ tutuanetõjõãgũ, m̃m̃ cũãrẽ
wapa tiiré diamacú niiã; m̃m̃ diamacú besea, jĩti.

⁸ Itĩārã siro macũ cũya bapa maquẽrẽ muĩpũ búreco macũ sotoapũ píobatediocowi. Teeména muĩpũ bayiró asi, basocáre sóewi. ⁹ Basocá bayiró sóenowã. Teero sóenopacara, cúã ñañaré tiirére wãcũpati, wasoríwa. “Cõãmacũ niipetirere dutimasĩqui”, jĩriwa. Ñañarõ peti jĩtutiwa cũurẽ, tee ñañaré wáari tiipetimasĩjãgũ niipacari.

¹⁰ Bapari siro macũ cũya bapa maquẽrẽ quiogú petiyapĩrõpũ píobatediocowi. Niipetiro cũũ dutirá niirõpũ naĩtĩãjõãwũ. Basocá pũninorã, cúãye ñemerõrĩrẽ bayiró bacadiyówa. ¹¹ Cúã cãmi bóarere ññapacara, pũninopacara, Cõãmacũ ãmuãsepu niigúrẽ ñañarõ peti jĩtutiwa. Cúã ñañaré tiirére wãcũpati, wasoríwa.

¹² Sicamoquẽñerã siro macũ cũya bapa maquẽrẽ día Éufratespũ píobatediocowi. Tiimaá sibipetijõãrĩ tiinówã, muĩpũ muãatiro macãrã õpãrã tĩãwaaro jĩrõ.

¹³ Υηη ññawũ sũcã. Pĩnocaya useropũ, quiogú petiya useropũ, corderobiro pũaró capesaricãtigu “Cõãmacũ tiimasĩrere tiimasĩã yñncã” jĩĩditorigu ya useropũre itĩārã wãtĩã witiatiwa. Τυβυροabiro baurá niiwã. ¹⁴ Wãtĩ tutuaremena tiĩñowã. Niipetiro macãrã õpãrãrẽ neãdutira witiatiwa, Cõãmacũyaramena cãmerĩsĩããda jĩrã. Cúã cãmerĩsĩããdari bũreco Cõãmacũ netõñcããdari bũreco peti niĩãdacu.

¹⁵ “Ãñurõ tiiyá. Wãcũña manirõ yaarépigu atiro tiiróbiro yññ atigũda. Ññacorano cúãye suti sãñaãdarere quẽnoyúera, yññ atiri, ãñurõ ññeniãdacua. Teero tihéra, sutimanírã basocá cúãrẽ ññarĩ, boboãdacua”.

¹⁶ Wãtĩã τυβυροabiro baurá atibúreco macãrã õpãrãrẽ neãrĩ tiiwá. Cúã neãrõ hebreoayemena “Armagedón” wãmecutia.

¹⁷ Ángele niitugu cũya bapa maquẽrẽ píobatediocowi. Cũũ teero tiirí, Cõãmacũwii ãmuãse niirí wii niirípĩrõpũ bayiró busuró wedesere witiwũ.

—Niipetire túajeanoã sáa, jĩiti.

¹⁸ Βυρο wããyore, busuré, bupo páare wáawũ. Dita bayiró cãmeñawũ. Basocá atibúrecopũ niinucãri sirore, atitócãrẽ dita nocõrõca cãmeñaria. Bayiró peti cãmeñawũ. ¹⁹ Ξρuti niirí macã itiaropũ yetinucãjõãwũ. Niipetire macãrĩ jõẽdiwawũ. Cõãmacũ ξρuti niirí macã Babilonia macãrãrẽ acabóriwi, “cúãrẽ wapa tiigúda” jĩriyu niijigũ. Cúãmena bayiró cúarigu niijigũ, bóaneõrõ manirõ cúãrẽ wapa tiiwí. ²⁰ Niipetire ñucãrĩ duacodiawũ. Ξτãyucu cõãjãnowũ. ²¹ Ocopéri yũsuãreperi bayiréperitõ basocá sotoapũ ññaapeawũ. Siquẽñeperi cuarenta kilos ñucãwũ. Cõãmacũ teeperimena cúãrẽ bayiró peti ñañarõ tiirí ññarã, “ñañarõ peti tiigú niĩ cũũ” jĩjãwã.

17

Ɔmũãmena ñeeape wapatárigore wapa tiirígue

¹ Sícũ siete ángelea siete bapari cʉoríra menamacã ati, yũre jĩwĩ:

—Jãmu, díamaarĩ sotoa duigó ãmũãmena ñeeape wapatágore Cõãmacũ wapa tiiádare maquẽrẽ ãñomá. ² Atibúreco macãrã õpãrã coomena ñañarere tiiíya. Coo ñañaré tiirémema atibúreco niirã cũmu mecũrã tiiróbiro wáaaya, jĩwĩ.

³ Yũ cãnirípacari ñnarõpũre Espíritu quẽẽrõpũ tiiróbiro ãñonemówĩ sũcã. Quẽẽrõpũ ángele yũre basocá manirõpũ néewawi. Toopú sícõrẽ ñhawũ. Coo quiogú peti sotoapũ pesawo. Cũũ sõãgũ niwĩ. Quiogú petiya õpũũpũre pee Cõãmacũrẽ ñañarõ peti wedesere wãme jóatunoriro niiwũ. Cũũ siete dupupá, pũamóquẽñe capesári cʉowí. ⁴ Numiõ ñamu tiiróbiro sõã ñiisãñũrõcãre, teero biiri bayiró sõãrõrẽ sãñawõ. Oro, ãtãperi wapapacáremena, “perla” wapapacáremena mamonorigo niiwõ. Sicabapa oro bapa cʉowó. Æpẽãména ñañarõ ñeeapere tiibarapũre dadajãwũ. Coo ãmũãmena ñañarõ ñeeaperecã toopú niiwũ. ⁵ Cooya diaporãpũre wãme jóatunoriro niiwũ: “Yũ Babilonia Ɔpũtĩ Niirí Macã niia; Numiã Ɔmũãrẽ Ñeeape Wapatára Paco niia; Æpẽãména Ñañarõ Ñeeapera Paco niia”, jĩ jóatunoriro niiwũ. Teewãme “biiro jĩdũgãro tia” jĩmasĩña maniwã. ⁶ Coo Jesuré padeorã cũũyere diamacũ wederé wapa cũãrẽ sããdutírigo niiwõ. Cũã diari ññanemodũgãgo, cũmugõ sñinemódũgãgo tiiróbiro niiwõ.

Coore ñña, bayiró ññamanijõãwũ. ⁷ Ángele yũre jĩwĩ:

—¿Mũũ tũomasĩrigari ññamanijõãgũ? Numiõye maquẽrẽ, teero biiri coo pesagũye maquẽrẽ mũũrẽ masĩrĩ tiigũda. Coo pesagũ quiogú peti siete dupupá, pũamóquẽñe capesári cʉogũ niĩ. ⁸ Quiogú peti mũũ ññarigu too sũgueropũ niimiwĩrã; mecũtígãrẽ maniĩ; niiditidiari copepũ mũãatigũdu tiii; pecamepũ wãa, yapacũtjãgũdu niĩ. Teero tiinõãdari sũguerore, atibúreco macãrã quiogú petire “niimiwĩ; maniĩ; atigũdu tiii” jĩrigũ jeari ññarã, ññamanijõããdacua. Cũã Corderoyapũpũ cũã wãmerẽ jóatunoña maniã. Atibúreco nũcãrĩpũ tiipũpũre catiré petihére cʉoãdara wãmerẽ jóatunoã.

⁹ Ateré tũomasĩrõ booa. Siete dupupá siete ãtãyucũ jĩdũgãro tia. Coo tee ãtãyucũ sotoapũ duiyo. Tee dupupãra sũcã siete õpãrã jĩdũgãro tia. ¹⁰ Sicamoquẽñerã õpãrã peticódiawa mée. Sícũ dutii. Æpĩ maniĩ ména. Cũũ atigũ, péeerogã dutigũdaqui. ¹¹ Quiogú peti niimirigu, mecũtígã manigũ, siete õpãrã siro macũ niĩ. Cũũ siete õpãrã menamacũ niigũrã niĩ. Pecamepũ wãa, yapacũtjãgũdu niĩ.

12 Pɯamóquẽñe capesári mɯɯ ññaãrigue pɯamóquẽñerã õpãrã jĩdɯgaro tiia. Cúã dutiriya ména. Quiogú petimena õpãrã tiiróbiro dutiré ñee, sica hora dutiadacua. 13 Cúã sícãrĩbíro wãcũãdacua. Cúã dutirá niipacara, quiogú petire “mɯɯ sícũrã dutiya; ãsã mɯɯ doca macãrã niiãdacu” jĩãdacua. 14 Cúã Corderomena cãmerĩsĩããdacua. Cũũ niipetira õpãrã nemorõ ɯputí macũ niijĩgũ, cúãrẽ netõncãjãgũdaqui. Cũũmena niiãdara Cõãmacũ booríra, cũũ beserira niĩya. Cõãmacũrẽ padeodúrira niĩya, jĩwĩ.

15 Ángele jĩñemowĩ yɯɯre:

—Mɯɯ numiõ díamaarĩ sotoapɯ duri ññaãwũ. Teemaarĩ “niipetire macãrĩ macãrã, niipetire põnarĩ macãrã, niipetire dita macãrã, niipetire wedesera niĩya” jĩdɯgaro tiia. 16 Pɯamóquẽñerã õpãrã mɯɯ ññaãrira quiogú petimena ññaãgõrẽ ñnatutiadacua. Cooyere êmapetijã, sutimanigõ putuári tiiãdacua. Cooya õpũũrẽ yaaadacua; cõãrĩrẽ sóecõãjããdacua. 17 Cõãmacũ cúãrẽ sícãrĩbíro wãcũrĩ tiigũdaqui. Teero tiirã, cúã quiogú petire cúã sotoa macũ õpũ sõnecoadacua. Cúãpe “ãsã boorómene teero tiia” jĩ wãcũmicua. Quiogú peti cúã õpũ niitugũdaqui, té Cõãmacũ “biirõ wãaadacu” jĩrirobirora wáari siropɯ. 18 Numiõ mɯɯ ññaãrigo “tiimacã ɯputí niirí macã” jĩdɯgaro tiia. Tiimacã õpũ atibúreco macãrã õpãrãrẽ dutigũ niigũdaqui, jĩwĩ.

18

Babilonia petirígue

1 Too síro yɯɯ ññawũ sũcã. Æpĩ ángele ãmũãsepɯ niĩãrigu duiãtiwi. Cũũ dutiré cɯogú peti niwĩ. Cũũ asibatéremena atibúreco bóebatejõãwũ. 2 Bayiró busurómene wedesewi:

—Babilonia ɯputí niimiri macã petijõãã. Petijõãã.

Wãtĩã, minipõná booribasoca niirõ posajõãã.

Niipetira wɯɯrã ãniré yaará niirí macã posajõãã; basocã cúã doorãcã niĩya.

3 Tiimacã numiõ ññaãrõ ñeeape wapatágo tiiróbiro ɯgaripéanori macã niã.

Coomena niipetire dita macãrã cũmu mecũrã tiiróbiro wáawa. Atibúreco macãrã õpãrã coo weerirare padeojĩrã, ññaãrõ ñeeapera tiiróbiro niwã.

Coo ɯgaripéa netõncãgõ, pee peti apeyé bári niirére wap-
atĩãmajãwõ.

Teero tiirã, niipetire dita macãrã dúari basoca pee apeyé
cɯorã putuáwa, jĩwĩ.

4 Æpĩ ãmũãsepɯ niigú wedeseri tuowú:

—Múã, yɯɯ beserira niirã, tiimacãrẽ witiya,

múãcã cúã tiiróbiro ñañarére tiirí.

Cúã tiiróbiro tiirá, ñañarõ tiinóbocu.

⁵ Cúã ñañaré tiiré pairó peti бнснãcu.

Teero tiigú, Cõãmacũ cúã ñañaré tiirére ãñurõ masĩ.

⁶ Tiimacã macãrã ãpẽrãrẽ ñañaré tiirigue wapa teerora cúãrẽ ñañarõ tiicãméãrõ.

Ãpẽrãrẽ posari tiirírobirora puarĩ nemorõ posari tiiáro.

Bóaneõ ñnarõ manirõ nemorõ cúãrẽ ñañarõ tiiáro.

⁷ Tiimacã macãrãpe “ãpẽrã nemorõ ãñunetõñсãã” jĩmiwã.

Cúã teero jĩrigue wapa cúã ñañarõ jĩriro jeatuario bayiró pũninorĩ tiiáro.

Cúã ugaripéa netõñсãrã, noo booró apeyenórẽ wapatíãmajãwã.

Cúã teero tiiãmarigue wapa cúã ñañarõ tiiríro jeatuario bayiró boorituari tiiáro.

Tiimacã macãrã wãcũya: “Ûsã atiditá õpõ tiiróbiro niia; wapewio tiiróbiro niiria; boorituridojããdacu”, jĩ wãcũmiya.

⁸ Teero jĩrẽ wapa wãcũña manirõ sicaburecora ate cúãrẽ ñañaré wáaadacu:

Basocá diajõããdacua; ãpẽrã boorituaadacua; juabóare wáaadacu.

Pecamemena sóecõãnoãdacu. Cõãmacũ marĩ Òpũ cúãrẽ diamacú wapa tiigúdu tutuanetõjõãgũ niĩ, jĩwĩ.

⁹ Atibúreco macãrã õpãrã tiimacã macãrãmena cõãpõnarẽ weerirare padeowá. Cúã tiiróbiro ugaripéa netõñсãrã, noo booró apeyenórẽ wapatíãmajãwã. Teero tiirá, tiimacã juũ, õme buse nucũrĩ ñnarã, “ade, ade” jĩ, utiadacua. ¹⁰ “Marĩcãrẽ ñañarõ tiirí” jĩrã, yoaropũ ññaconucũãdacua. Biirõ jĩãdacua:

—Ade, ade, Babilonia urutí niimiri macã, “petirícu” jĩmiwũ.

Wãcũña manirõ cúã ñañaré tiiré wapa wapa tiiré jeatoaa, jĩãdacua.

¹¹ Niipetire dita macãrã dúari basoca cúãye apeyeré sãĩrã manirĩ ñnarã, tiimacãrẽ utiadacua. “Ade, ade”, jĩãdacua.

¹² Cúã dúare noquẽ niimiyiro: Oromena tiiré, platamena tiiré, ãtãperi wapapacãreperi, “perla” wapapacãreperi; teero biiri suti ãñurõ butiré, suti ñnamu tiiróbiro sõã ñiisãñúre, suti “seda”, suti bayiró sõãrẽ; teero biiri niipetire yucu siti-aãñúreyucu, “marfilmena” tiiré, sawirigumena tiiré, “broncemena” tiiré, cõmeména tiiré, “mármolmena” tiiré; ¹³ teero biiri “canela” wãmecutire, yaaré poari tiiré, sitiaãñúre busere, “mirra” wãmecutire; teero biiri sñpẽbiro bauré sitiaãñúre, vino, olivogu dũca use, harina ãñurẽ pã tiiré, trigo; caballoa weerecori niimiyiro. Æpẽrã niimiyira: Wáicura apeyé õmarã,

oveja, caballoa, dutiapenori basocacã niimiyira. ¹⁴ Dúari basocá tiimacãrẽ jĩĩadacua:

—Múã bayiró maĩmírigue petijõãã.

Niipetire múã ãñurẽ c̃uomírigue ditijõãã.

Dee tii buariadacu, jĩĩadacua.

¹⁵ Teeré dúari basocá, tiimacãpũ pairó dúa wapatamiãrira yoaropũ putuãñucãadacua, “maricãrẽ ñañarõ tiiri” jĩĩrã. Utirémene ¹⁶ biiro jĩĩadacua:

—Ade, ade, ɸp̃tí niimiri macã ñañanetõjõãrõ wáajãã.

Tiimacã s̃cõ numiõ suti ãñurõ butiré, ñamu tiiróbiro sõã ñiisãñúre, bayiró sõãrẽ sãñagõ tiiróbiro niimiãwã.

Oro, ɸtãperi wapapacáremena, “perla” wapapacáremena ma-monorigo tiiróbiro niimiãwã.

¹⁷ Wãcũña manirõ ate wapapacáre ditipetijõãã, jĩĩadacua.

Niipetira dooréapũ waatúra, teepawũmena wáanetõrã, teepawũpũ paderá, niipetira día pairímaapũ wáarepawũre paderá yoaropũ putuãpasajeaadacua. ¹⁸ Tiimacã jũũ, õme buseri ññarã, bayiró busurómena jĩĩadacua:

—Apemacã tiimacã tiiróbiro ɸp̃tí niiri macã maniã, jĩĩadacua.

¹⁹ Bayiró bóaneõre ãñorã, cúãye dupupápu ditare maapéoacua. Uti, bayiró busurómena jĩĩadacua:

—Ade, ade, ɸp̃tí niimiri macã ñañanetõjõãrõ wáajãã.

Tiimacã maquẽ niyerumena niipetira día pairímaapũ wáarepawũ c̃uorã ãñurõ wapatamiãwãrã.

Wãcũña manirõ tiimacã ditijõãã, jĩĩadacua.

²⁰ Múã ɸmuãsepũ niirãpe, tiimacãrẽ cõãrĩ, useniña.

Múã Cõãmacãrẽ padeorã, Jesús cúũyere wededutigu beserira, teero biiri profetas, useniña.

Tiimacã macãrã múãrẽ ñañarõ netõrĩ tiiwá mée.

Cúã teero tiirigue wapa Cõãmacũ cúãrẽ ñañaré wapa tiii sáa.

²¹ S̃cũ ángele tutuagũ ɸtãquicare néemũcowi. Oteréperi yaaréperi wãñiãríquica tiiróbiro bauwã. Tiiquire día pairímaapũ déecõãñogũ, biiro jĩĩwĩ:

—Atiquiré déecõãñorõ tiiróbiro Babilonia ɸp̃tí niimiri macã petijõããdacu.

Ññanemoricu sáa.

²² Tiimacãpũre búapũtẽre, basaré, peruri putiré, corneta busurére t̃uonemóricu sáa.

Tiimacãpũre paderá ãñurõ menirã maniãdacua.

Tiimacãpũre oteréperi wãñiãrĩ busurére t̃uonemóricu.

²³ Tiimacãpũre s̃iãwócore maniãdacu.

Tiimacãpũre wãmosíara useni basapeorere t̃uonemóricu sáa.

Tiimacã macãrã dúari basocá apeyé dita macãrã nemorõ dúamenirã niimiãwã.

Tiimacã macãrã yáíwa oco sitará tiirénomena niipetire dita macãrãrẽ jĩditowa, jĩwĩ.

²⁴ Tiimacã niipetira profetare, Cõamacũrẽ padeoráre sãrĩgue wapa сносу́. Teero biiri niipetira atibáreco macãrãrẽ sãrĩgue wapa сносу́.

19

¹ Too síro унн тшowú sũcã. Раи ãмнãsepм niirã bayiró busurómena wedeseri тшowú:

Cõamacũrẽ ãsenire ticoa.

Marĩyагм Cõamacũ marĩrẽ netõnéгũ niĩ.

Niipetirere dutimasĩgũ, tutuanetõjõãgũ niĩ.

² Cũũ ñañaré tiiráre wapa tiiré queoró niĩã; diamacú niĩã.

Tiimacã sĩcõ numiõ ãмнãrẽ ñeeape wapatágo tiiróbiro wapa tiinóri macã ртшáа.

Tiimacã ãpẽrãména ñañarõ ñeeapera tiiróbiro ugaripéanojĩrõ, niipetiro macãrãrẽ ñañowũ.

Cõamacũ cũũrẽ padecoterare sãrẽ wapa tiimacãrẽ ñañarõ tiicãméwĩ, jĩwã.

³ Jĩnemowã sũcã:

—Cõamacũrẽ ãsenire ticoa. Tiimacã õme buserucujãadacu, jĩwã.

⁴ Veinticuatro butoá dutirá, bapari catirá Cõamacũ tiipĩrõрм duigúre padeorá, ñicãcoberimena jeacũmuwã. Biiro jĩwã:

—Teerora wáaaro. Cõamacũrẽ ãsenire ticoa, jĩwã.

⁵ Tiipĩrõрм sĩcũ wedesewionecori тшowú:

Marĩyагм Cõamacũrẽ ãsenire ticoaro.

Niipetira Cõamacũrẽ padecotera, quioníremena cũũrẽ iñarã, bári niirã, урүтí macãrã teerora tiiaro,

jĩti.

Cordero wãmoslaadari bosebureco

⁶ Унн тшowú sũcã. Раи wedesera tiiróbiro тшowú. Oco pairó õmasãнсõrõbiro busuwa. Вуро bayiró páaro tiiróbiro busuwa. Biiro jĩwã:

Cõamacũrẽ ãsenire ticoa.

Cõamacũ marĩ Õрũ tutuanetõjõãgũ dutinucãĩ.

⁷ Õsenico. Bayiró ãsenirã niico.

Cõamacũrẽ “ãñunetõjõãĩ” jĩ, ãsenire ticoco.

Cordero cũũrẽ padeoráména niinucãadari bureco jeatoaa.

Cũũrẽ padeorá cũũ namo niigõdo tiiróbiro niĩya.

Namo niigõdo coo basiro ãñurõ quẽnoãrigopм niico.

Cũã coo tiiróbiro quẽnoãrirapм niĩya.

⁸ Cũã suti butiré, jũĩrmaníre, bayiró asiyárere sãñoãrira niĩya, jĩwã.

Suti butiré “Cõãmacũrẽ padeorá ãñurõ tiiré niiã” jĩdugaro tiia.

⁹ Ángele yũre jĩwĩ:

—Ateré jóaya: “Cordero cũũ wãmosiari bosebũreco niirĩpu cũũ boocõrira useniãdacua”, jĩwĩ.

Cũũ yũre jĩnemowĩ:

—Tee Cõãmacũ wedesere diamacũ niiã.

¹⁰ Ángele teero jĩrĩ tuogú, cũũrẽ padeogú, cũũ puto ñicãcoberimena jeacũmumiwũ. Yũũ teero tiirĩ, yũre jĩwĩ:

—Teeré tiirĩjãña. Yũũcã Cõãmacũrẽ padecotegũra niiã. Mũũ tiirõbirora, mũũya wedera Jesuyere wederá tiirõbirora niiã. Cõãmacũ dícare ñicãcoberimena jeacũmu, padeoyá, jĩwĩ.

Espíritu Santo profetare masĩrĩ tiiyĩgũ. Tee masĩre tiorémena wedeyira. Teerora Jesuyere wederácã Espiritu Santo masĩre tiorémena wedecua.

Caballo butigú sotoapu pesagúye queti

¹¹ Yũũ ññawũ sũcã. Ɔmũãse tusuri ññawũ. Caballo butigú bauánucãjewis. Cũũ sotoapu sícũ pesawĩ. Cũũrẽna “wasoró manirõ Cõãmacũyere diamacũ wederucugũ” jĩĩya. Cũũ ññañaré tiirare diamacũ wapa tiiquí. Cãmerĩsiãgũ wáagu, diamacũ tiigú niĩ. ¹² Cũũ capeari pecame jũũrĩpõnabiro niwũ. Cũũya dupupure pee pesaré betori pesawũ. Sícawãme jóature cuowĩ. Tiwãmerẽ cũũ dícu masĩ. ¹³ Sutiró dí púuarirore sãñawĩ. Cũũ wãmecutiwi Cõãmacũ Wãcũrere Wedegú. ¹⁴ Surara ãmũãse macãrã cũũrẽ nũnũwã. Cũã suti butiré jũũrĩmanírere sãñawã. Cũã caballoa butirá sotoapu pesawa. ¹⁵ Cũũya useropũ espada pũanĩñape asoyóaripĩ súuwitiwũ. Tiipĩmena niipetire dita macãrãrẽ netõnucãgũdaqui. Tutuaromena dutigũdaqui. Cũũ cũãrẽ usegũducare cutamutõrõ tiirõbiro wapa tiigũdaqui. Cũũ teero tiigú, Cõãmacũ tutuanetõjõãgũ cũãmena bayiró cúare ãñogũdaqui. ¹⁶ Cũũya sutirõpu, cũũya usebetõpu wãme jóatunowũ. “NIIPETIRA ÕPÃRÃ NEMORÕ ƆPƆTÍ MACƆ”, jĩ jóatunore tusawũ.

¹⁷ Yũũ ññawũ sũcã. Sícũ ángele muĩpũ báreco macũpũre nucũgũrẽ ññawũ. Cũũ niipetira ãmũãsepu wũũrãre bayiró busurómena wedewĩ:

—Neãña, Cõãmacũ múãrẽ boseyadarere quẽnobosárere yaaadara. ¹⁸ Õpãrãyé diiré, surarare dutirãye diiré, tutuaraye diiré, caballoaye diiré, cũã sotoapu pesarãye diiré, niipetiraye diiré yaaadacu; dutiapenori basoca, dutiapenoña manirã, búri niirã, Ɔpũtĩ macãrãye diiré yaaadacu, jĩwĩ.

¹⁹ Yũũ ññawũ sũcã. Quiogú peti, atibúreco macãrã õpãrã, cũũyara surara neãwã. Cũã neãrã, “jãmu, cãmerĩsiãco”

jĩwã. Teero tiirá, caballo sotoapu pesagúmena, cūyara suraramena cãmerĩsĩãrã wáamiwã. ²⁰ Caballo sotoapu pesagúpe quiogú petire ñewĩ. Cūmena “Cõãmacũ tiimasĩrere tiimasĩã унса” jĩditorigucãrẽ ñewĩ. Cū quiogú peti ñacoropu tiieñowĩ. Teemena niipetira quiogú petire queorere jóatunorirare cūrẽ weerigure padeorare jĩditowi. Cúã puarã catirára pecametaropu cõãñoconowã. Tiitaro “azufre” wãmecutire upe tiiróbiro sipirémene jũũã. ²¹ Æpẽrã cúã menamacãrãpere caballo sotoapu pesagúra sããpetĩjãwĩ cūyaya ueropu súuwitiripĩmena. Teero sããpetĩari siro, niipetira wuarã cúãye diiré yaa, yapinetõjõãwã.

20

Mil cūmarĩ Jesús dutiadare

¹ Унũ ññawũ sũcã. Sĩcũ ángele ãmuãsepũ niĩãrigũ diiátiwi. Cūũ niiditidiari cope macã sawire, teero biiri pairída cõmedarẽ cuowĩ. ² Cūũ pñocare ñewĩ. Cūũ sicato atibáreco tiirĩ siro macũ “pĩno” jĩnorigũ niĩ. Cūũ wãtĩãrẽ dutigú, Satanás niĩ. Cūũrẽ cõmedaména mil cūmarĩ siatúcũwĩ. ³ Cūũrẽ niiditidiari copepu cõãdiocowĩ. Cõãdiocoari siro, tiicope soperé sawiména biajãwĩ. Mil cūmarĩ basocáre jĩditorijããrõ jĩgũ, teero tiiwĩ. Too siro jõãnógũdu niigũ tiii. Yoari mee jõãnórĩgũ niigũdaqui.

⁴ Унũ ññawũ sũcã. Õpãrã duirépĩrĩpu duiráre ññawũ. Cõãmacũ cúãrẽ diamacú besemasĩrere ticowi. Æpẽrãrẽ ññawũ. Cúã Cõãmacũye queti, Jesuyere wederá niyira; cúã quiogú peti, cūũ weerigure padeorĩyira; cūũ queorere cúãye diapóaripu, cúãye wãmorĩpu jóatudutiriyira. Teewapa cúãye dupupáre páatanoyira. Teero tiirá, cúã diarirapu niipacara, masãrira niiwã. Cúã masãri siro, Cristomena mil cūmarĩ basocáre dutiwa. ⁵ Teero tiinórira niijĩrã, ãpẽrã diarira suguero masãsuguetoadacua. (Æpẽrã diarirapeja masãmuãriwaména. Dupupáre páatanorira mil cūmarĩ õpãrã niĩari siro, masãmuãwã.) ⁶ Diarira masãsuguerira ñañaré manirã niĩya; ueniya. Cúã dianemorica; pecamepu wáarica. Cúã paia niĩadacua, Cõãmacũyere, Cristoyere padeadara. Cúã mil cūmarĩ Cristomena dutiadacua.

Satanás ditinetõjõãrigue

⁷ Mil cūmarĩ netõãri siro, tiicopepu siatúcũnorigũ Satanárẽ jõã, pãõwioneconogũdaqui. ⁸ Cūũ niipetiropu niipetire dita macãrãrẽ jĩditogu wáagũdaqui. Gog, Magog wãmecutiri macã macãrãcãrẽ teorera tiigũdaqui. Cúãmena suo, cãmerĩsĩãgũda jĩgũ, néõgũdaqui. Cúã pau niĩadacua ditatupari pairímaa día wesa maquẽ tiiróbiro.

⁹ Cúã niipetiro tiiditapure jeaadacua. Cõãmacūrē padeorá niirõpᵐ, cūũ maírí macārē niisodeaadacua. Cõãmacūpe pecame ticodiocogūdaqui, niisodearare sóeditiojāgūda jīīgũ. Niipetira sóeditioñādacua. ¹⁰ Wātīārē dutigú cúārē jīīditorigū pecametaropᵐ cõãdioconogūdaqui. Tiitaropᵐ azufre jūũã. Toopú quiogú peti, “Cõãmacū tiimasírere tiimaslā yᵐᵐja” jīīditorigucā cõãdioconowã. Toopú bárecori, ñamirí ñañarõ netõrucúadacua.

Butirípīrõpᵐ duigú ñañaré tiirírare wapa tiirígue

¹¹ Yᵐᵐ ññawũ sūcã. Ōpᵐ duirípīrõ pairípīrõ butirípīrõrē ññawũ. Tiipīrõpᵐ duigúre ññawũ. Cūũ ññacoropᵐre atibáreco, ãmᵐãse ditijõãwũ. Baunemóriwᵐ sáa. ¹² Diarira tiipīrõ díamacūpᵐ nucūrī ññawũ. Cúã pᵐtí macārã, búri niirã ni-iwã. Cúã too nucūrī, jóaturepūrīrē pãõwĩ. Apepũ catiré petihére cᵐorá wãmerē jóaturipūcārē pãõwĩ. Diarira tiirígue teepūrīpᵐ jóatunowũ. Teepūrīpᵐ jóariguere buetoagᵐ, cúārē wapa tiiwĩ. ¹³ Día pairímaapᵐ diarira tiipīrõ pᵐtopᵐ jeawa. Diarira yeeripūna niirõpᵐ niimiracã toopúra jeawa. Cúãcõrõ cúã tiiríguere buegᵐ, cúārē wapa tiiwĩ. ¹⁴ Diarira yeeripūna niirõ cõãdioconowũ pecametaropᵐ. Tiitaropᵐ cõárē dianemo-jõãre niiã. ¹⁵ Sīcũ cūũ wãmerē catiré petihére cᵐorá wãmerē jóaturipūpᵐ jóatunoña manigúno tiitaropᵐ cõãdioconowĩ.

21

Mama ãmᵐãse, mama dita wasorígue

¹ Yᵐᵐ ññawũ sūcã. Mama ãmᵐãse, mama dita ññawũ. Niisugueri ãmᵐãse, niisugueri dita ditipetijõãwũ; día pairímaacã teerora. ² Ūmᵐãse Cõãmacū pᵐtopᵐ Mama Jerusalén ñañaré manirí macārē diiátiri ññawũ. Ññurõ quënoãri macã niiwũ. Sīcõ numiõ wãmosiagodo manurē ññurõ tusaaro jīīgõ, quënoãrigo tiiróbiro niiwũ. ³ Tiipīrõpᵐ sīcũ bayirõ busurómēna wedesewionecori tᵐowá:

—Jãã, tᵐoyá: Mecũãmena Cõãmacū basocãmena niiĩ. Cũãmena niirucujāgūdaqui. Cúã cūyara niĩadacua. Cõãmacū basirora cúãmena niigūdaqui. Cūũ cúãyagᵐ Cõãmacū niigūdaqui. ⁴ Cúã yaco ocoré cosegūdaqui. Dianemoricua sáa. Bóaneõre, utiré, pñniré maniãdacu. Niipetire niisuguerigū petijõãã, jīiwĩ.

⁵ Tiipīrõpᵐ duigú jīiwĩ:

—Jãã, tᵐoyá: Yᵐᵐ niipetire mama dícu tiia, jīiwĩ.

Apeyé jīīnemowĩ:

—Yᵐᵐ wedesere padeoréno niiã; diamacú niiã. Teero tiigú, jóaya, jīiwĩ.

⁶ Too siro yᵐᵐre wedewi:

—Niipetire túajeanoã. Yũurá niisuguegu, niitugu niĩã. Yũure bayiró maĩrã oco sñinidugára tiiróbiro niĩya. Teero tiigá, yũu oco tĩãgũ tiiróbiro cúãrẽ catiré petihére teerora ticojãgũda. ⁷ Añurõ padeó cãmewitiranorẽ niipetire yũu “ticogũda” jĩiriguere ñeeãdacua. Yũu cúãyagu Cõãmacũ niigũdacu; cúã yũu põna niĩadacua. ⁸ Cui yũure padeodúrano, padeodugáherano, ñañanetõjõãrere tiiráno, basocá sñãrãno, ãpẽrãména ñañarõ ñeeaperano, yáíwa oco sitará jĩiditoremena tiiré tiiráno, weerirare padeoráno, niipetira jĩiditorepirano pecametaropu wáaadacua. Tiitaropu azufre ãpe tiiróbiro sipiréména jũãã. Toopá wáare dianemojõãre niĩã, jĩiwĩ.

Mama Jerusalén

⁹ Sícũ ángele siete oro bapari cõoríra menamacũ atiwí. Teebaparipura too sũgueropu siete ñañaré tiitúriguere posecutíwũ. Cũũ yũure jĩiwĩ:

—Jãmu, Cordero numo niigõdore mũũrẽ ãñomá, jĩiwĩ.

¹⁰ Yũu cãnirípacari ññarõpũre Espiritu quẽẽrõpu tiiróbiro yũure ãñonemówĩ sũcã. Quẽẽrõpu ángele yũure ãtãgũ pairígu ãmũãrigũpũ néewawí. Jerusalén ñañaré manirí macãrẽ ãmũãsepu ãñowĩ. Tiimacã Cõãmacũ pũtopu diiátiro tiiwá. ¹¹ Cõãmacũ asibatéremena bayiró asibatéwũ. Tiimacã wapapacáripe tiiróbiro asibatéwũ. Ëtãpe “jaspe” tiiróbiro ocosusúwũ. ¹² Tiimacã wesare pairí sãnirõ ãmũãri sãnirõ niisodeawũ. Tiisãnirõpũ doce soperi niiwã. Teesopericõrõ sícũ ángele nucũwĩ. Teesoperipũ wãme jóaturigue tusawũ. Teewãme Israelya põna macãrã doce põnarĩ macãrã wãme niiwã. ¹³ Tiisãnirõpũre muĩpũ mũãatirope itiásope niiwã; muĩpũ sããwarope itiásope niiwã; nortepe itiásope niiwã; surpe itiásope niiwã. ¹⁴ Ëtãquiri docequiri sotoapu tiimacã macã sãnirõ tiinóriro niiwã. Teequiricõrõ doce Jesucristo cũyere wededutigũ beserira wãme jóaturigue tusawũ.

¹⁵ Yũumena wedesegu sicagú orogũre cõowí. Tiiguména tiimacãrẽ, teesoperire, tiisãnirõrẽ queogũdu tiiwí. ¹⁶ Tiimacã sícãrĩbíro yoa, sícãrĩbíro esawá. Ángele tiiguména tiimacãrẽ queowí. Dos mil doscientos kilómetros niiwã. Yoaro, esaró, ãmũãrõcã nocõrõrã niiwã. ¹⁷ Tiisãnirõrẽ queowí. Sesenta y cuatro metros niiwã. Basocá queoróbiro queowí.

¹⁸ Tiisãnirõ “jaspemena” tiirí sãnirõ niiwã. Tiimacã oromena tiirí macã niiwã. Oro jũĩrĩmaníre, bídrũ sipioáriro tiiróbiro niiwã. ¹⁹ Tiisãnirõrẽ tuuñerequiri niipetire wapapacárequirimena mamonorigue niiwã. Niisũgueriqui “jaspe” niiwã. Too síro macãqui “zafiro”, too síro macãqui “ágata”, too síro macãqui “esmeralda”, ²⁰ too síro macãqui “ónice”, too síro macãqui “cornalina”, too síro macãqui “crisólito”, too síro

macãqui “berilo”, too síro macãqui “topacio”, too síro macãqui “crisoprasa”, too síro macãqui “jacinto”, too síro macãqui “amatista” niiwũ. ²¹ Doce sopepãmarĩ perlapãmarĩ niiwũ. Sopepãmarĩcõrõ sicape perlapemena tiiré niiwũ. Macã deco niivarima oroma niiwũ. Bídrubiro ocosusúrima niiwũ.

²² Tiimacãpũre Cõãmacũwiire ññariwũ. Cõãmacũ marĩ Õpũ tutuanetõjõãgũrã, Corderora Cõãmacũwii niijãrã tiiwã.

²³ Tiimacãpũre muĩpũ búreco macũ, ññami macũ bóerere boorícu. Cõãmacũ bóebatecoremena bóerucua. Cordero tiimacã sãwócoriga niĩ. ²⁴ Toopũre niipetire dita macãrã tiimacã bóeremena ãñurõ niĩadacua. Atibúreco macãrã õpãrã niimirira cãã dutiri, cããrẽ padeoríguere usenipeoadara néesãwaadacua.

²⁵ Búrecore tiimacã maquẽ soperĩ tusurucujãadacu. Ññami maniãdacu. ²⁶ Niipetire dita macãrã ãpẽrã cããrẽ padeoríguere usenipeoadara néesãwaadacua. ²⁷ Toopũ sĩcãrĩ ññañaréno néesãwanoña maniãdacu. Ññañaré tiirã, jĩĩditorepira sããwaricua. Corderoyapũ catiré petihére cõorã wãmerẽ jóatunorira dícu sããwaadacua.

22

¹ Cũũ yũũre díare ãñowĩ. Tee oco catiré petihére ticoa. Bayiró ocosusúrimaa niiwũ. Tiimaá Cõãmacũ, Corderoyapĩrõpũ witiatiwũ. ² Tiimacã decopũ ɸpũtĩ macãma dũpomena wáarima niiwũ. Tiimã deco tii día ũmayucowũ. Tiimaá pũanĩñapũra yucũgũ catiré ticorígu wiiriro niiwũ. Sicacũmarẽ docecõrõ dícu dũcacũtiwũ. Muĩpũrãcõrõ dũcacũtiwũ. Tiigũ maquẽ pũũ niipetire dita macãrãrẽ ɸcotire niiwũ. ³ Toopũre basocã “ññañarõ wáaaro” jĩĩré maniãdacu. Tiipĩrõ toopũ niĩadacu. Tiipĩrõ Cõãmacũyapĩrõ, teero biiri Corderoyapĩrõ niĩã. Cũũrẽ padecotera cũũrẽ padeoádacua. ⁴ Cũũrẽ ññarucujãadacua. Cũãye diapóaripũ cũũ wãmerẽ cõoádacua. ⁵ Ññami maniãdacu. Toopũ niirã sãwócoriga bóerere booríadacua. Muĩpũ bóerere booríadacua. Cõãmacũ marĩ Õpũ cããrẽ bóebatecogũdaqui. Toopũ niirã Cõãmacũmena dutirucuaadacua.

Jesucristo máata pũtuuatigũdaqui

⁶ Cũũ yũũre jĩĩwĩ:

—Tee wedesere padeoréno niĩã; diamacũ niĩã. Marĩ Õpũ Cõãmacũ cũũyara profetare wãcũré ticogũra ángelere ticocowĩ, cũũrẽ padecoterare máata too síropũ wáaadarere ãñodutígu, jĩĩwĩ.

⁷ —Tũoyã múã: ¡Máata pũtuawagũda! Teero jĩĩriguere padeoráno, teero biiri atipũ jóariguere bue, padeoráno useniãdacua, jĩĩwĩ.

⁸ Y^h Juan teeré t^howú; ññawū. T^ho, ññatoagu, ángele y^hre teeré ññoãrigu puto ñicãcoberimena jeacūmumiwū, cūñrē padeogúdu. ⁹ Cūñre y^hre jñwĩ:

—Teeré tiirijãña. Y^hncã Cõãmacūrē padecotegura niĩã. M^hu m^huya wedera profetas tiiróbiro niĩã. Niipetira atipūpú jóariguere bue, padeorá tiiróbirora niĩã. Cõãmacū dícare jeacūmu, padeoyá, jñwĩ.

¹⁰ Cūñ y^hre jñnemowĩ:

—Atipūpú “biiro wáaadacu” jñ m^hu jóarigue queoró wáaadare péero d^hsaa. Teero tiigú, atipū m^hu jóariguere yayíoropu c^horijãña. ¹¹ Ñpērārē ññaarō tiigúno teero ññaarō tiitērijãārō. Ññaanetōjōãgūcã teerora tiirucújãārō sáa. Basocá añugúpe añuré tiíaro. Cõãmacū booró tiigú teeré tiirucújãārō cūñcã, jñwĩ.

¹² —T^hoyá: ¡Máata putuawaguda! Y^hu basocáre wapatírere c^hoa. Cūãcōrōrē cūã tiirécōrō wapa ticoguda. ¹³ Y^hurá niisuguegu, niitugu niĩã, jñwĩ.

¹⁴ Suti coseríra tiiróbiro niíya basocá cūã ññaarē tiiríguere acabónorira. Cūã ñseniãdacua. Catiré ticorígu d^hcare yaamasiãdacua. Atimacã maquē soperipu sããwamasiãdacua.

¹⁵ Ñpērãpēja ññaarã niirirapeja soperú putuáadacua. Cūã niíya: Yáíwa oco sitará jñdítoremene tiiráno, ñpērãména ññaarō ñeeopera, basocá sñãã, weerirare padeorá, niipetira jñdítorene jññsenirã niíya.

¹⁶ —Y^hu Jesús ticocoawū yáagu ángelere. Cūñrē tee quetire wededutiawū. Y^hre padeoré pñnarĩ macãrã teeré t^hoáro. Y^hu David pãrãmi niin^hnusegu niĩã. Ñocōãwú bóeriga añurō bóero tiiróbiro niigú niĩã, jñwĩ.

¹⁷ Cūñ teero jññari siro, Espíritu Santo, teero biiri Jesuré padeorá: —Putuatiya, jñwã.

Atipūpú jóariguere t^horãnocã “putuatiya sáa” jññarō.

Cõãmacū putopu wáadugara oco sñnidugára tiiróbiro niíya. Cūã oco catiré petihére ticoréne sñnidugára atiaro wapatíro manirō.

¹⁸ Niipetira atipūpú jóariguere t^horáre wedeguda: Atipūpú jóariguere jóanemorãnorē ññaarō wáaadacu. Cõãmacū atipūpú “ññaarē wáaadacu” jñ jóariguere cūãrē nemosañúrō tiigúdaqui.

¹⁹ Atipū jóariguere néed^horanorē Cõãmacū atipūpú añurō tiíadare jóanoriguere ticoriqui: Yucugu catiré petihére ticorígu d^hcare ticoriqui; tiimacã ññaarē manirí macãpu “sããatiya” jññriqui.

²⁰ Atipūrē jóari tiirígu jññ:

—Teerora niĩã. Máata putuawaguda, jññ.

Teerora tiíaro. ¡Putuatiya, Őpū Jesús!

21 Marĩ Õpũ Jesús múã niipetirare ãñuré ticoaro. Nocõrõã
niiã.
Juan